Boetius de cõsolatiõe philosophica & de disciplina scholariũ (q ferme oim iudicio falso autori nostro ascripta est) cũ cõmentariis ab infinitis fere erroribus emaculatis. Additũ est carmen iuuenile Sulpitii de moribus in mẽsa seruandis: & Quintiliani præceptũ de officio scholastico: & er ga p̃cepto res.

PROEMIVM COMMENTARII SANCTI THOMAE.

¶ Sancti Thomæ de aquino ſuper libris Boetii de conſolatione philoſophiæ cõmenti cum expoſitione proemiũ feliciter incipit.

Philoſophie ſeruías opz vt tibí ꝓtíngat vera líbertas. Hec ſunt ṽba Sene. viij. epĺa ad Lucíllũ. Quía vocarí pbíam ſcíam veritatís recte ſe hz ex. ij. Metaphyſice. Et pbía affert delectationes mírabíles firmítate ⁊ puritate ex. x. Ethico. Et multís víſa eſt pbía res mírabílis ⁊ díuína: ex de celo ⁊ mũdo Arıſto. Item ꝙ nulla ſcía ſimílis eſt pbíe: q̃ clarificat aíam ⁊ facít delectarí eã in ẽ ſeculo ín pfectíõe ⁊ rectítudíne. ex líbro de pomo ⁊ morte. ⁊ pbía trahít hoíem ab obſcuritate ígnorantíe ad ſcíam. a tenebrís ſtultície: ad lucẽ ſapiẽtíe: ⁊ ad claritatẽ íntellectus. Ex eo dẽ líb. Arıſto. Itẽ q̃ pbía a ſupſtítíõe líberat: metũ mortís nõ ꝓturbat: ſm Tul. ín líb. de finib⁹ bonorũ ⁊ malorũ. ío Sene. has ⁊ ꝓſimíles ꝓdítíões ⁊ affectus laudabíles pbíe aduertẽs hortatur nos ad ſeruitiũ pbíe ín ꝓpõne prepoſita ſic dícẽs. Pbíe ſeruías opz. Que q̃dẽ ꝓpoſitío põt pbarí multís rationib⁹. Primo ſic. Illí opz ſeruíre p cuí⁹ ſeruítutẽ hoí ꝓtíngít vera líbertas: ſed pbía eſt hmõí: ígítur Maior nota. q̃ líbertas eſt nobílíſſima ꝓdítío quã natura humana deſiderat ⁊ affectat. Mínor ptz p eũdẽ Sene. q̃ poſtq̃ ꝑmiſit ꝓpõnẽ iſtã. Pbíe ſeruías opz. ſubíũgít: vt tibí ꝓtíngat vera líbertas. et paucis interpoſitis dícit. Hoc em̃. ſ. ipm ſeruíre pbíe líbertas eſt. Probat ſcõo ſic. illí opz ſeruíre qõ animũ pficit: vitã díſponit: actíões regit: agẽda ⁊ omittẽda demõſtrat: ⁊ ſine q̃ nemo eſt ſecur⁹. pbía eſt hmõí: igít ⁊c. Maíor nota. Nã iſte ꝓditiones ſunt de pfectíone hoís. Mínor declarat p Señ. xvj. epĺa ad Lucíllũ. vbí loquẽs de pbía dícit. Hec animũ format ⁊ fabrícat: vitã díſponit: actiones regit: agẽda ⁊ omittẽda demõſtrat: ſedet ad gubernaculũ: ⁊ p antícipía fluctuãtiũ dírígit curſum: ſine hac nemo eſt ſecur⁹. Probat tertío ſic. Illí eſt ſeruiendum qõ tradit cognítioní vltími finis magnũ incrementũ. pbía eſt hmõí: igít ⁊c. Maíor nota. q̃ cognitio vltími finis magnũ incremẽtũ ꝓfert ad vitam ex. j. Ethí. Mínor declarat. Nã vltim⁹ finis vite hũane eſt btũtudo: cui⁹ cognítionẽ pbía tradit. Dícit em̃ pbía in. iij. de ꝓſolatiõe. pſa. ij. q̃ btũtudo eſt ſtat⁹ oĩm bonorũ aggregatíõe pfect⁹: ⁊ in eodem. iij. oſtẽdit pbía in q̃ ſit vera btũtudo ⁊ quõ ad eã puenıat. Probat. iij. Illí opz ſeruíre qõ facít hoíem parẽ deo. pbía eſt hmõí: igít ⁊c. Maíor nota. de ſe. Mínor ptz p Señ. xlix. epĺa ad Lucíllũ. q̃ dícít. Hoc em̃ eſt qõ míhí pbía ꝑmittit vt me parẽ deo faciat. Probat q̃nto. Illí eſt ſeruiendum qõ eſt magíſtra oĩm ſcíarũ: nutrix oĩm vírtutũ. ſummũ ſolatiũ lapſorũ aíorũ: qõ eſt ꝑuíũ verí luminís: ⁊ cuius exhortatío eſt recta ſui autorítate dígníſſima. pbía eſt hmõí: igít ⁊c. Maíor nota: q̃ rõnabílíter ꝓpter has ꝓdítiões laudabiles alícui ſeruít. Mínor declarat. Nã pbía eſt magꝛa oĩm vírtutũ. ex ꝑmo de ꝓſolatío. pſa. iij. Ipſa eſt nutrix oĩm vtutũ. ſcõo de ꝓſola. pſa. j. Ipſa eſt ꝑuía verí luminís. iiij. de ꝓſo. pſa. j. ⁊ eí⁹ exhortatío eſt recta ſui autorítate dígníſſima. v. de ꝓſo. pſa. j. ſic g̃ ptz ꝓpoſitio declarata q̃ dícít pbíe ſeruías opz. ¶ Sz díceres q̃d míhí ꝓdeſt pbía ſi fatũ eſt: Quíd míhí ꝓdeſt pbía ſi de⁹ rector eſt Quíd míhí ꝓdeſt pbía ſi caſus iperat: Ad hoc rñdet Señ. xvj. epĺa ſua. Sive ínexorabílí lege fata nos ꝓſtríngũt: ſíue de⁹ arbíter vníuerſi cũcta díſponít: ſíue caſus actiõis hũanas ſine ordíne ímpellít ⁊ iactat adhuc pbíe ifiſtẽdũ eſt. Pbía em̃ nos tueri hz. Hec em̃ exhortat vt líbẽter deo placeam⁹: vt ípm ſeq̃mur. vt cõtínue fortune reſiſtam⁹: ⁊ vt caſum feram⁹. Licet aũt oẽs hoíes natura ſcire deſiderẽt: tñ pauci de q̃ dolor eſt: pbíe vocãt. Qõ ío ꝓtíngít. q̃ plures omiſſis delectatiõíb⁹ interíorib⁹ ad delectationes fugiũt corꝛpales. Nõ tñ opz delectatiões corꝛpales eẽ eligibíliores interíorib⁹. q̃ delectatiões corꝛpales ipediũt a ſummo bono: interíores aũt ad id ꝑmouẽt. vñ Boe. ín tractatu de ſum. bo. dícít. Dolere debẽt q̃ delectationib⁹ ſenſualib⁹ detíneñt: bona interíora omittẽdo. Nã dedití bonis ſenſualib⁹ ſumma bona nõ attigũt. Quos hoíes ſenſuales. Boe. iij. de ꝓſola. pſa. iij. cõparat veſptilionib⁹ dícẽs. Nequeũt em̃ oculos ſuos tenebrís aſſuetos ad lucẽ pſpicue veritatꝭ attollere: ſímileſq̃ ſunt auib⁹ quarũ íntuítũ nox íllumínat: dies excecat. Et lícet hoíes ſenſuales ⁊ vulgares nõ magníficent nomẽ pbíe: ſz magis blaſphemẽt. níhílomínus tñ pbía in ſua dígnitate pſeuerat. teſte Sene. xíij. epĺa ad Lucíllũ. Nunq̃ íntantũ cõualeſcet neq̃tía: nũq̃ ſic ꝓtra vírtutes cõíurabít: vt nõ pbíe nomẽ ſacrũ ⁊ venerabíle maneat. Sed díceres phíloſophari nõ valeo q̃ paup ſum: ſed ſi díuítías habuero totũ me pbíe dabo. ⁊ ẽ vídeť rõnabíle: q̃ natura p ſe nõ eſt ſufficiẽs ad ſpeculádũ: ſz opz cíbũ ⁊ potũ ⁊ relíquũ famulatũ ꝓxíſtere. ⁊ p táto ſacerdotes ĩ egypto habítís neceſſarijs ꝓpter ammírarí ceperũt phíloſophari. Hec excuſatío rõne pauptatís nõ valet. Audí Sene. xvj. epĺa ad Lucíllũ q̃ dícít: nõ eſt q̃ nos pauptas a pbía reuocet: ne egeſtas q̃dẽ. Toleráda eſt em̃ ad hãc ꝓperátib⁹ vł fames quã tolerauerũt q̃dam ín obſidionib⁹. Et q̃d aliud erat ꝑmiũ patiẽtie íllorũ q̃ ín arbítríũ nõ cadere ínímícorũ. quãto ẽ magis eſt q̃ ꝑmittit ꝓpetua líbertas: nullíus hoís tímor: ⁊ qõ animũ líberat a furorib⁹ Multis em̃ ad phíloſophandũ obſtítere díuítíe. Pauptas aũt expedita ſecura eſt. Si vis aío vacare paup fis opz: aut pauperí ſímílís: q̃ nõ põt ſtudiũ ſalute fieri ſine cura frugalitaſ. frugalitas aũt eſt volũtaría pauptas. hec Sene. Verũ eſt igít ad phíloſophandũ exígunt neceſſaría: ſed ſufficíunt hoí pauca. Nõ em̃ opz futurũ felícẽ deũ terre ⁊ maris eſſe: q̃ natura paucis mínimíſq̃ ꝓtenta eſt. et ſcõo de ꝓſolatío. pſa. v. Proííce g̃ oĩa a te: ⁊ ad pbíam magno curſu totíſq̃ víríbus íntende. hec Señ. xvíj. epĺa ad Lucíllũ. Pbíe ergo ſeruías opz vt tibí ꝓtíngat vera líbertas: vt tibí ꝓtíngat vera ſecuritas: vt tibí noteſcat felícitas: vt par deo fías: ⁊ pcípue vt ín aduerſitatibus ⁊ tribulationib⁹ poſít⁹ p ípſaz veríſſime cõſoleris: exẽplo Boe. quẽ phíloſophía in exílíũ relegatũ ab oĩbus bonis pulſum dígnitatibus exutũ: multís míſerijs afflictũ dulcíſſime ꝓſolabať. de cuius phíloſophíe conſolatione agitur

ſn lib. Boe. qui intitulatur liber de conſolatione philoſophie. de quo ad preſens noſtra eſt intentio; Hec ſufficiant de introductiõe huius libri. ¶ Sed anteq̃ ad litterã accedam⁹ q̃nq̃ ſunt premittenda

¶ Cã huiꝰ opis ſuſcipiẽdi.

Primũ de cã ſuſcepti operis. Scõm de cauſis huiꝰ libri. Tertiũ de titulo huius libri ⁊ eius expoſitione. Quartũ de cã intitulationis pſentis libri. Quintũ de generali ſumma ⁊ ſententia huiꝰ libri. Circa primũ videlicet circa cãm ſuſcepti operis: quare Boe. hũc libũ conſcripſit eſt ſciendum. q̃ Boe. vir eximius conſul romanus fide catholicus extitit: q̃ diſputans de fide catholica cõtra duos hereticos ſcz ꝑa neſtoriũ ⁊ Eutycem: cuꝫ nullus eſſet q̃ eis reſiſteret: Boe. ipſos in cõmuni conſilio deuicit: ſicut ꝑꝫ in libro de duabus naturis in xp̃o. Tempore vero theodorici regis gotthoꝝ cum idem Theodoricus tyrãni idem ſuã contra romanos vellet exercere: ⁊ quoſlibet bonos oppꝛimere. Boetius virtute dei armatus plus oĩbus alĩs ſibi reſtitit: ⁊ quos tyrãnica rabies inuaſerat Boe. amore iuſticie exponens ſe periculis ipſos liberauit. Videẽs autẽ Theodoricus rex gotthoꝝ ſolum ipm boetiũ ſibi reſiſtentem: cogitabat qualiter ipm perderet: ⁊ cum iuſtam cauſam contra eum non inueniret duas falſas cauſas confinxit. Dicit enim boetiũ impediuiſſe quẽdam delatorem ſibi litterarũ q̃ cõtinebant accuſationẽ ſenatus romanoꝝ: vt ſic ſenatus redderetur reus leſe maieſtatis. Hanc cãm tangit Boe. ꝑſa. iiij. huius ꝑmi dicens. Delatorẽ ne documenta deferret quibus ſenatum maieſtatis reum faceret impediſſe crimínamur. Secũdo accuſabatur Boe. q̃ quaſdam litteras direxiſſet ad imperatorẽ conſtantinopolitanũ per quas reſtitueret libertatem pꝛiſtinã ipſis romanis. Hãc cãm tangit boe. eadem ꝑſa ſic dicẽs. Nam de compoſitis falſo litteris quibus libertatem arguor: ſperaſſe romanã quid attinet dicere. His de cauſis Boe. per viles ꝑſonas: ⁊ infames accuſatus: indefenſus: reus eſt iudicatus ⁊ a rege Theodorico papie in exiliũ relegatus Boe. aũt in exilio poſitus. preteritã ꝑſperitatẽ ſecum reputans ⁊ pſentem aduerſitatem cõſiderans ne aliquis homo in ſimili ſtatu poſitus deſperaret: ſz vnde conſolaretur haberet: philoſophicã conſolationẽ cõpoſuit cõtra mutabilitatẽ fortune. Ex quibus dictis ꝑꝫ: q̃ cã ſuſcepti operis eſt illa quatenus boetius ſe in exiliuꝫ relegatum ab oĩbus bonis depulſum: dignitatibus exutum: philoſophice tueretur: volens cõſolari quẽlibet hoiem in ſimili ſtatu poſitum: ne deſperet ſimiliter eſſe cõtuendum.

¶ Cã huiꝰ operis

¶ Secũdo videndum eſt de cauſis huius libri. cuiꝰ cauſa efficiens fuit Boe. qui deſcribẽs materiã huius libri vtitur tam ꝑſa q̃ metro: imitatum martianũ felicem capellam: q̃ in deſcribendo nuptias mercurij ⁊ philologie hoc ſtilo vſus eſt: de q̃ fit mentio vbi dr. Egregiam ſobolem cui per ſtilbontis amorez. Ui ſuperum magna ſociaſti teſte capella Licet iſte liber boetij multum excellat libũ martiani tam nobilitate materie q̃ priuilegio eloquentie. Boe. enim nec Tullio in proſa: nec Virgilio in metro minor reputatur. Vtitur aũt Boe. in hoc lib. proſa in qua ponit rationes ad ꝟſolandũ boetiũ: ꝓbando q̃ nõ ſit dolendum de amiſſione rerũ tẽporalium. Vtitur autẽ metro delectabili: vt dum audiatur mero: obliuioni tradatur. Cauſa materialis huius libri eſt philoſophica conſolatio ordinata ad contemptũ mundanoꝝ ⁊ ad appetitum ſumme felicitatis vel philoſophica conſolatio perſuadens neminem extolli in ꝑſperis: nec depꝛimi in aduerſis. Vel aliter. Cauſa materialis ſiue ſubiectum huiꝰ libri eſt ſtatus miſerabilis Boe. philoſophica cõſolatione ſupinducta. Cauſa formalis tractatus huius libri conſiſtit in eius diuiſione. de qua videbitur poſt. Cauſa aũt formalis tractandi eſt modus agendi boetij: ⁊ eſt dialogus. i. ſermo duoꝝ. introduxit em̃ boe. in hoc lib. duas ꝑſonas: ſcz ſeip̃m ſuã miſeriã deplangẽtem: ⁊ ꝓbiam ſibi condolentez ⁊ ipſum ſuper ſua miſeria conſolantem: ⁊ hoc eſt rõnabile. Nam ꝟm beatũ Greg. Verus ordo conſolationis es: vt cum volumus aliquẽ a meroꝛe ſuſpendere: ꝑmo ſtudeamus luctui eius cõcordare vel ideo cauſa formalis eſt dialogus: quia in quadã parte huius ꝑmi libri philoſophia introducit fortuna ipm Boe. alloquẽtem vbi incidit quedã figura tropi que vocat ethopea. De qua dicit grecis. At introducit aliquis ethopeia loquẽtes: vt cũ fortuna loquit Boe. ipſa. Vel põt dici ꝟm cõiter loquentes: q̃ cauſa formalis tractandi eſt quintuplex. diffinitiua. diuiſiua. ꝓbatiua. improbatiua. ⁊ exemplorum poſitiua: ſicut videbitur in libro. Cauſa finalis huius lib. eſt vt ipo cognito noſipſos ⁊ quoſlibet alios in aduerſitatibus ⁊ tribulatione poſitos philoſophica cõſolatione tueamur: ⁊ ne extollamur in ꝑſperis ⁊ deprimamur in aduerſis.

¶ Titulus opis.

¶ Tertio videdum eſt de titulo huius lib. ⁊ de eius expoſitione. Unde. ſciendũ q̃ titulus ꝟm Remigiũ ſup donato eſt clauis ſiue ingreſſus opis ſequẽtis. Et dr titulus a titan qđ eſt ſol: ſicut em̃ ſol illuminat mundum: ſic titulus libroꝝ. Et ꝓponitur titulus libro ad cõſummationẽ opis: ⁊ ad laudẽ autoris. Eſt g̃ titulus pſentis libri talis. Auitij Manlij Torquati ſeuerini Excõſulis Patricij Ordinarij Boetij viri illuſtris incipit liber de ꝟſolatione ꝓbie. Sed q̃rit quare tot noĩa ꝓꝓia ponũtur in titulo. Dicunt aliq̃ q̃ forte fuit conſuetudo romanoꝝ: vt ſic noĩa aſcriberẽt auoꝝ ſuoꝝ ⁊ ꝓdeceſſoꝝ. Vel aliter poteſt dici q̃ plura noĩa ponunt in titulo, ꝓpter honorẽ ⁊ laudẽ ipſius boetij: q: ꝟm Senecã in lib. de clemẽtia ad neronẽ. Multa cognomina honori data ſunt. Sicut em̃ vilis ꝑſona nõ vult noĩari niſi vno noĩe: q: quãto plus noĩatur: tãto plus cognoſcitur ⁊ tãto magis ſordeſcit ſic honeſta ꝑſona vult noĩari pluribꝰ noĩbus: vt ſic magis innoteſcat ⁊ clareſcat alĩs ſua fama. Nam oẽm bonũ in cõmune deductum magis eluceſcit.

¶ Prenomina et agnomina boetij

Exponitur aũt iſte titulus ſic Boe. dictus Auitius a quodã nobili romano ſic dicto. de cuius genere ipſe fuit vel dictꝰ auitius quaſi inuictus. ab a qđ eſt ſine ⁊ vicos victoria. Nunq̃ em̃ Boetius vinci potuit. vt flecteret a iure ad iniuſticiã: ſicut ipſe teſtat in quarta proſa huius ꝑmi libri dicens. Nunq̃ a iure ad iniuriam me quiſq̃ detraxit. Scõo Boetius dictꝰ fuit Mãlius: q: de genere mãlioꝝ fuit qui erãt nobiles romani. Tertio boetius dictus fuit torquatus a quodã nobili romano ſic dicto: qui cũ ſingulare bellũ iniret

cum quodam de gallia ipsum deuicit: ⁊ torquē in collo eius hērentē ipsius detraxit: cuius rōne dict⁹ fuit torquatus. de cuius genere fuit boetius. Quarto Boetius dictus fuit Seuerin⁹ a seueritate. Seuerus em̄ fuit cū Theodorico regi gothor̄ se opposuit. vel dictus seuerinus quasi sequēs veritatez. Nunq̄ em̄ in iudicijs: vel amore: vel odio flecti potuit a veritate. Quinto Boe. dictus fuit exconsul: quasi vnus ex cōsulibus romanor̄. vel excōsul quasi extra cōsulatū positus: quē p̄us habuit. Excōsules dicebant quī iam deposuerint cōsulatū. Et lz ab honore cōsulatus cessarent: tñ postea plus alijs in magna reuerentia habebant. Sexto dictus fuit patricius a nobilissimo romano sic dicto. de cuius gñe fuit boet⁹. Vel alio mō. Patricij dicebātur nobiles romani q̄ p̄uidebāt reipublice sicut p̄ filio: quor̄ noīa scripta erāt aureis litteris: ⁊ iō dicebātur p̄res conscripti. de quor̄ numero vnus fuit Patricius Boe. p̄pter qđ dictus fuit patricius. Septimo dicebat ordinarius: qr rempublicā ordinauit. vl aliter ordinarij dicebātur q̄ tante dignitatis erāt vel quolibet ordine digni essent: ⁊ sic fuit boetius. Octauo noie p̄prio dictus fuit Boe. qđ interp̄tatur adiutor: qr in necessitate paupibus subueniebat

Cā iscriptōis hui⁹ opis ſFerrago seu sūma opis huius.

Quarto videndū est de cā intitulationis hui⁹ libri. Intitulatur iste liber de cōsolatione philosophica. Ubi sciendū est q̄ philosophica cōsolatio ꝺr rationabilis demonstratio declarans de cuius amissione nō est dolendū: ⁊ de cuius possessione nō est gaudendū. Et qr p̄tractatur in p̄mo libro: iō sic intitulatur. Quinto videndū est de generali summa hui⁹ totius libri. Ubi sciendum q̄ Boetius in p̄mo libro ostēdit bona tēporalia esse trāsitoria: ⁊ nō p̄sistere totaliter in eius totalem verā felicitatem. ⁊ p cōsequens nō est dolendum de eor̄ absentia: nec gaudendum de eor̄ p̄sentia: ⁊ neminē debere extolli in p̄speris: nec deprimi in aduersis. Ostenditur etiā in p̄senti libro qđ sit summū bonū: vbi sit situ ⁊ quō ad ipm̄ p̄ueniatur. Etiam ostendit q̄ boni semp̄ sunt potentes ⁊ mali semp̄ impotentes: et q̄ bonis nunq̄ desunt sua p̄mia: malis nunq̄ sua supplicia. Post hoc ostendit quid sit diuina p̄uidētia: quid casus: quid fatum: quid liberum arbitrium. Et ponit Boe. rationes quibus probat liberum arbitrium nō posse stare cum p̄uidentia diuina. ⁊ ponit quorūdam falsam solutionem ⁊ eam improbat. postea ostendit veram solutionē quā rationib⁹ confirmat. Ista ⁊ alia plura pulchre determinantur in hoc libro: sicut patebit in sequentibus.

¶ Proemium explanationis Ascensianæ.

¶ Iodoci Badii Ascensii in boetium de consolatione philosophiæ perq̄ familiaris ac grammaticalis explanationis proemium feliciter incipit.

Boetij vita.

Uandoquidem in exponendis autoribus Seruius grammaticus sex consideranda docuit autoris vitam: titulū operis: qualitatem discēdi: scribētis intentionē: operis diuisionē: ⁊ eiusdē explanationē: hor̄ quinq̄ iam paucis explicabo post explanationem diui thome: vt multor̄ iudiciū est: cōmentarios addit⁹ vitā autoris huius graphice admodū atq̄ diserte doctissimus ⁊ perq̄ venerandus pater dñs Joannes trithenius abbas spāhemen. in libro quē his diebus de ecclesiasticis scriptoribus inscriptum edidit: ita consequitur Boe. Manlius Seuerinus cōsul ordinarius romanus: philosophus: orator: ⁊ poeta insignis: in diuinis scripturis doctus: sic in secularibus lr̄is oīm suo tpe eruditissim⁹: gener symmachi patricij fuit. Vir greco ⁊ latino copiosissime imbut⁹ eloquio. quippe qui multa volumina tam Aristo. q̄ aliorum philosophor̄ de attica lingua transtulerit in latinam: ingenio subtilis sensu promptus: atq̄ catholicus: sermone nec Tullio inferior: quē sancti Benedicti constat amicitiā habuisse. ⁊ in monte cassino cum Tertulio placidi monachi patre senatore in eius mensa comedisse. Scripsit multa preclara volumina. Et paulopost enumeratis operibus eius subdit. Moritur eodem anno quo symmachus patricius ⁊ Joannes papa sub anastasio imperatore: iussu Theodorici regis apud rauēnam: post diuturnū exilium in carcere iugulatus. Anno dñi q̄ngentesimo vigesimotertio.

Mors

Inditiōe scḋa. Et sub nomie Seuerini cathalogo sanctor̄ insertus dicitur. Hec ille que satis arbitramur pro p̄mo prenoscendo. Uerum qr tot ipsius noīa prescribi solent. Aduertendum est p̄prior̄ nominū quattuor esse species. Prenomen. Nomen. ⁊ Cognomen. ⁊ Agnomen. Prenomen autē est qđ preponitur nomini differentie vel amicitie causa: vt Quintus Aulus Titus. ⁊ quātum iudicare possum hoc loco. Auitius prenomen est Boe. lz plerīq̄ codices non habeant. Nomen est proprie vnicuiusq̄ suum: quod illi singulariter impositum est. vt hoc loco Boe. Sunt tamen qui Seuerinū proprio noīe appellatum putet. Cognomen est cognitionis nomē. vt hoc loco. Manlius vel mallius. nō autem vel mendosi codices habent Manilius. Torquatus autē ⁊ vt opinor. Seuerinus manlij cuiusdam agnomina fuerūt: ⁊ ab ipso in cognomina trāsierunt. Agnomen est qđ aliquo euentu imponitur vt numidius a numidia deuicta. aphricanus ab aphrica deuicta. Torquatus a torque detracto. Pro quo aduertendum. Manlium torquatum a torque: quā vt Bulus gellius attestatur gallo cuidā in singulari certamine deuictor detraxerat torquati agnomē accepisse. de cuius in filium seueritate apud valerium maximū validum est testimoniū. Dicit preter ea Seruius grāmaticus q̄ postq̄ gallo deuicto torquē vnde torquatus dictus: detraxerat ad vrbem pergens filio suo p̄cepit. vt tantū castra tueretur. Ille vero nacta occasione victoriam ex hoste tulit. Reuersus aūt pater laudauit quidem fortunā populi romani. sed filio vt dicit Liuius fustuario necauit. hec Seruius. Liuius tamē in octauo dicit sic. Populo romano erat bellum cū latinis graue ⁊ periculosum. quippe cum et mores ⁊ arma ⁊ virtus cū romanis pares essent. Consules ediderant ne quis extra ordinē pugnaret. Titus

Noīa p̄prior̄.

Mali⁹

Torq̄t⁹.

autem mallius consulis filius a metio equite tusculano ad singulare certamē ꝓuocatus: siue pudore siue ira recusare ꝓhibitus: accessit ⁊ superauit. Mallius aūt cōsul in cōtione. Quādo inquit malli: ꝓpreto consulari imperio come impulisti: aut vt meo ꝓ aut reipu. obliuiscēdum fit: nos potius delicto nostro plectamur ꝙ respub. suo dāno pcā nostra luat. Triste exēplū: sed in posterū salubre inuēturi erimus. Deinde securi filiū percuti iussit. vñ Virg. in. vj. senūq; securi. Accipe torquatū ⁊c. Quia ergo verisimile est. Boe. de ꝓgenie manliox seu mutādo non l de mallioꝛ familia fuisse. is autē mallius cuius nūc mētio facta est. torquatus a torque ⁊ forte Seuerus seu Seuerinus a seueritate dictus est: crediderim ea cognomina a nōnullis. Boe quoq; data. Cetera aūt ipsi ab officio cōpetūt. Sciāt aūt qui adhuc in hystoꝛijs ⁊ litteris nouitij sunt ciuitatem romanā ex actis regibus ꝓpter superbiam Tarquinij ⁊ stuprum Lucretie a filio eius cōmissum ꝑ consules vsq; ad Juliū cesarem gubernatam esse que quottānis seu singulis annis bini creabātur. tuncq; durante anno illo cōsules appellabantur. postea vero consulares viri sicut senatoꝛes patres appellabātur ⁊ ab eis descendentes patricij. Reliqua in precedentibus cōmentarijs expꝛessa sunt satis abunde. Similiter ⁊ titulus operis iam satis notus ex parte artificis. nomen aūt libꝛi est de ꝓsolatione philosophie: eo ꝙ Boetius se ceteroscq; mestos ⁊ inique deprꝛessos philosophiam ꝓsolantem introducat. Caue autem puer: dicas liber intitulatur: sed inscribitur ꝙuis titulus latine dicatur.

Seueri⁹

Cōsules

Cōsulares.

Patric⁹.

Titulus opis.

¶ Qualitas autem dicendi in hoc opere duplex est. metrica ⁊ ꝓsaica seu absoluta: ⁊ vtraq; in medio cristilo versatur. Quod vt decēter atq; decoꝛe factum ab autoꝛe nostro doceam. primo ostendam quotuplex sit poematuꝫ genus: deinde quotuplex dicendi stilus. postremo quotuplex decox precipue obseruandum sit. ¶ Pꝛo primo sciendum ꝙ poema est quodlibet docte opus. Est autem triplex poematum genus. aliud enim grece dicitur dꝛagmaticum: aliud exegematicum: aliud mixtum. Dꝛagmaticum latine dꝛ actiuū: seu imitatiuū: in quo poeta seu auctoꝛ ipse nusq; loquitur: sed introducit personas loquētes: ⁊ rem ipsam agentes ⁊ repꝛesentātes. In quo genere sunt omnes comedie: omnes tragedie: omnes mimi: quedā egloge: quidā dialogi: ⁊ oīa in quibus poeta non loquitur. Exegematicum latine dicitur narratiuū seu recitatiuū in quo solus autoꝛ ipse loquitur vt sunt fere libꝛi eoꝛum qui aliquid docent ⁊ percipiūt. Mixtum autem est in quo ⁊ autoꝛ ⁊ persone introducte loquūtur cuiusmodi sunt hystoꝛiographoꝛum opera tam metro ꝙ pꝛosa descripta: sed metrica dūtaxat poemata fere sunt. introducunt em̄ contiones ⁊ plurimas orationes eoꝛum de quibus scribunt. Autoꝛis autem nostri opus pꝛesens mixtum est: nō solum ex eo ꝙ cum ipso philosophia loquitur: sed ideo quoq; ꝙ ⁊ metro ⁊ pꝛosa vtatur. cuius rationem in cōmentarijs sequentibus sancti Thome audies. ⁊ statim vbi de decoꝛo loquemur: a nobis quoq; accipies.

Patricij. Titulus operis. Qualitas opis poemaū genera

¶ Est autem tam in metro ꝙ in ꝓsa triplex dicendi qualitas: seu stilus seu genus. Aliud em̄ genꝰ dꝛ altiloquū seu sublime: ⁊ cōpetit personis dignis ⁊ rebus arduis. Qualia sunt heroica ⁊ tragica carmina: ⁊ oꝛationes de republica: decq; principibus viris habite. Aliud mediocre de mediocribus rebus tractans ⁊ mediocri dicendi figura. Aliud humile seu tenue infimis rebus ⁊ humillimo dicendi modo cōgruens.

de triplici stilo.

¶ Unde triplex pꝛecipue decox obseruandū est. Rerum: ꝓsonarū: ⁊ verboꝛ. Decorum rerum est decens ⁊ pulchꝛa obseruatio in rebus quas describimus. Necesse autem est vt omnes res sint verisimiles. sint compossibiles. sint personis a quibus geste dicūtur congruētes: sint generi poematis cōformes. Oꝛtet em̄ vt sint verisimiles: vt fidem faciamus. ꝙ si pꝛeter opinionē quid factum narremus. illud aut diuine potentie: aut secretioꝛibus viribus nature ꝓtribuemus. vñ in poeticis fictionibus aut res diuina: aut hystoꝛica veritas: aut nature secreta virtus indagāda est. Oꝛtet item vt sint cōpossibiles. nō em̄ satis est vt seoꝛsum narrare possibiles sint: qꝛ turpe esset si q̄ in fine aut medio dicūtur repugnēt dictis in ꝓncipio: aut ecōuerso. Oꝛtet pꝛeterea vt sint ꝓsonis cōgruētes. ne infanti viroꝛuꝫ munera demus. aut pꝛiuatis regum officia: aut aliter a personis abhoꝛrenda. Oꝛtet ad hoc vt stilo quadrent: immo verius vt stilus quadret rebus. Non em̄ res verbis: ſz verba rebus obsequi debent.

de triplici ꝺcoꝛo

¶ Personarum decox seu vt greci dicunt pꝛeponi est: vt dicta ⁊ facta ꝓsonis dicentibus ⁊ facientibꝰ cōgruant. Unde considerande sunt etates: sexus: foꝛtune: patrie ⁊ affectiones loquētium: etas infantium ⁊ puerox affectat ludere cum coetanis: currere: cito irasci: cito placari: nil stabile aut magnificū sapienter dicere aut facere. Adolescentium autem qui nō amplius sub pedagogo sunt natura desiderat eq̄tare venari: pceptoꝛibꝰ obaudire: nil firmiter obseruare. vbi aūt iam ꝓiuuenis dici quis potest. incipit amare: rem pꝛodigere: choꝛeas sequi: parentibus ⁊ pꝛeceptoꝛibꝰ illudere: magna de se sapere. Uirilis autem etas longe alia est: petit diuitias ⁊ honoꝛes congregat: amicitias inuit: pꝛolem gignit: nil temere aggreditur. Senex autē auarus ⁊ incredulus est moꝛosus ⁊ modestus. Decrepitus autem delirus iterū puerascit. Decoꝛum sexuū afflagitat vt longe alia sint q̄ viris attribuūtur q̄ que feminis. Femine em̄ sunt inconstantes: modo nimiū blande ⁊ affabiles: modo mīnaces aspere ⁊ pꝛoterue: modo iocose: modo tristes: modo amice: modo inimice. Sed status ⁊ genus vite in primis aduertendum est. Uiri autem ⁊ constantioꝛes ⁊ pꝛudentioꝛes vt plurimū sunt q̄uis feminis non desit solertia: ⁊ ad fallendū calliditas. Decoꝛum fortunarum seu statuū pꝛecipue seruari debet. Non em̄ licet due persone loquentes eiusdem sexus ⁊ etatis sunt: ꝓpterea simile dicendi genus habebunt. vt dicit Horatius de arte poetica. Inter erit multum dauus ne loquax an heros. Mulier ergo ⁊ diues ⁊ pudica aliter loquetur q̄ mendica aut paupercula: aliter rex q̄ plebeius: ⁊ sic in alijs consideranda est loquentiū conditio. Decoꝛum patrie vt iuxta consuetū ritum patrie quis ponatur ⁊ dicere ⁊ facere. Multum em̄ locus natiuus ad naturā ⁊ ingeniū hominū facit. vsq; adeo

vt principiū effectiuū dicatur. vñ amphi ⁊ ceteri q̄b⁹ sanguis est calidus: calidi quidē sunt. ⁊ versipelles: sed timidi et rem arduā aggredi verentes. Germani econtrario audaces: sed non adeo rebus bellicis asturi. Galli vafri et sublimes in factis ⁊ dictis. Cretes mēdaces. palestini dure ceruicis. Mariane autem affectionū obseruatio ad decorū facit. Non em̄ satis esset etatem sexum: patriam: et fortunā loquentis considerare: nisi consideretur etiam animus eius qui loquitur. Aliter em̄ loquitur rex in extremis aduersitatibus constitutus: aliter in prosperitatib⁹ elatus. Ideo dicit Theren. in vltima comedia. Profecto hoc sic est vt puto omnib⁹ nobis: vt rebant sese ita magni atq; humiles sumus. Oportet ergo vt iratis detur sermo iratorum breuis: et abruptus. letis ⁊ felicib⁹ sermo hilaris et magnificus: ineptis quoq; ineptę locutiones: ⁊ prudētib⁹ apte. quod precipue in hoc opere obseruatum docemus. ¶ Ad verborum denicq; decorum necesse est vt verba sint conformia rebus: personis: generi poematis: ⁊ tori compositioni. Vnde in his que semel tantū dicuntur qualia sunt que aguntur vt comedie: aut recitantur coram aliquibus vt oratores et contiones: opus est vt sermones sint lucidi et clari. Oportet etiam vt genus dicendi vniforme sit. turpe enim esset in alto stilo sermonē incipere: et deinde a mediocrem ⁊ humilem declinare: nisi aliquando pro diuersis affectionibus loquentium sermo eleuetur aut deprimatur. oratores p̄terea hoc fere obseruant: vt que maximi momenti et ponderis sunt in principio et in fine orationū ponant. In principio quidem vt attentos faciāt auditores: in fine autē vt memores. que vero minoris sunt momenti in medio locent: vbi labantes sunt audientium animi. Oportet preterea vt sit vniforme generis poematis. Qui em̄ de rebus miseris loquens heroico stilo et altiloco genere vtatur. aut de reb⁹ magnificis elegiaco multū ineptiret. Res em̄ misere vt amores misere deperientium epithaphia ⁊ eiusmodi elegis scribi volunt. res magnifice heroicis carminibus. Res doctrinales hexametro fere: sed non altisono. Victorie pugillū equorū. aut breues amores paruecq; laudes liricis congruūt. de quibus omnibus late et diserte horatius disputat. Denicq; oportet vt verba sint conformia toti compositioni. Sicut enim in picturis nō esset satis fingere pulchrum caput. bonas manus ⁊ singula membra decora nisi tota cōpositio effigiei conformis et cōmensurata sit ita nec in cōpositione carminis aut orationis satis esset singulas locutiones ornatas facere. nisi inter se congruant et quadrent. Nihil enim pulchrius est: q̄ omnium mēbrorum consensio qua q; in vniuerso est mundum. i. ornamentū appellamus. dum em̄ deus viderat singula que fecerat. dictuz est q; erāt. Cur oratiōe soluta et metrica vtatur. dum autem vidit cuncta que parrarat adiectū est: ⁊ erant valde bona. Sed hec hactenus plura rhetores docebunt. Quantum autem ad institutum nostrū facit: auctor noster licet Tullio inferior sit: decorū tamen et aptitudinē dicendi pulchre in hoc opere obseruauit: et verba rebus personisq; congrua maxime fecit. Quia enim philosophiā loquētē inducit: et medendi munus obeuntem: medicorū aūt est nūc leuia nūc acria pro vulneris qualitate adhibere medicamenta: ideo non ab re nec sine efficacī rōne: interdū dulcibus modulis: interdum seuera oratione vtentē facit. Neminē aūt latere puto triplicem esse orationē seu locutionē. alia em̄ dr metrica et oīno numerata: qua poete q̄ carmina ꝓficiūt vtūtur. alia prosa. i. prorsus a lege metrica soluta. Alia mixta vt est oratoria q̄ suos quidem muneros ⁊ modulos hz: sed non eas leges nec tam auctas vt poetica. Opera aūt poetarū cōstant metro. i. mensura non tamen apte dixeris legi metra virgiliana: sed vel carmina: vel numeros aut versus. Carmē aūt a canendo dicitur quo circa letitie significationē habet: q̄uis et tristib⁹ sit suum canendi ac carminis genus. Qualiter aūt aptitudinē dicēdi auctor noster obseruauerit suis locis dicem⁹. ¶ Scribētis aūt in tētio in alijs cōmētarijs satis exprimit: videt aūt esse triplex. vna vt dū cōsolationem p̄bicam inducit secq; q̄ritatem. i. cōquerentem a crimine purget innocētiāq; suā posteris significet: operepretium enim est non solum innocētē habere vitam: sed famā laudabilem. vita em̄ innocēs nobis necessaria est fama bona proximo. Altera est vt dum in se formā consolandi ꝓponit: alijs itidē miserijs eandē p̄bebeat. Tertia vt errorē mētib⁹ nostris euellat. dū quia iniuste patimur deū aut nō curare mortalia: aut nō recte gubernare falso opinamur. in hoc enim totum opus cōcludit cū dr. Nec frustra sunt in deo posite spes p̄cesq; q̄ cum recte fiūt inefficaces esse non p̄nt. Moner p̄terea vt deum metuentes vitia vitemus: virtutemq; sequamur. Non tamen ignoro multos opinari auctorem instituisse multo plura et de virtutibus et de vitijs theologicisq; disquisitionibus scribere: sed preuentum morte hmōi finē proIntētio auctoris

Diuisio operis.

necessitate operi suo imposuisse. Quantum ergo ad diuisionē operis seu numerū librorū facit: notissimū est q̄nq; esse libros quos in carmina et prosas subdistinguere possum⁹: et licet carmē ꝑmū aut secūdū q̄ metrum primū ⁊c. dicere mallē: tamen quia in plerisq; scriptis metra non carmina allegata reperiri: veterem morē non mutādum censui. In bonis em̄ auctoribus omnia qualia ab ipsis edita sunt fidelis lector dimiserit: sed hec missa facientes sextū quod de explanatione et interpretatione breuiscula auctoris nostri erit aggrediamur.

¶ Finis introductionum et proemiorum vtriusq; cōmentarij.

¶ Sequitur opus auctoris cum duplici explanatione.

LIBER PRIMVS METRVM PRIMVM.

¶ Sancti Thomæ de Aquino in libros Boe. de consolatione philosophiæ interprætatio.

¶ Liber primi Metrum primum.

Diuisio huius operis.

CArmina qui quõdã. ¶ Presens liber Boetij ꝑma sui diuisione diuidit in ꝙnq; partes ꝓm q; ponit ꝙnq; libros partiales quos cõtinet. In ꝑmo cõquerit se miseriis subiectum. In secundo ponit remedia cõsolatiua. In tertio determinat de vera felicitate in quo fit strata quõ ad eã peruenit. In quarto mouet quasdã q̃stiones ipsi pbie. In quinto determinat de casu et prouidentia diuina. Primus liber incipit hic. Carmina. Secũdus liber incipit ibi. Post hec paulisper. Tertius ibi. Si causa cum illa finierat. Quartus ibi. Hec cũ pbia. Quintus ibi: Direrat orationis cursum. Quid et de quo agat in quolibet libro patebit loco suo. Primꝰ liber diuidit in .vij. partes: q; huius ꝑmi libri sunt septem metra et sex ꝓse q̃ partes patebũt: que aũt sit materia et intentio cuiuslibet partis similiter patebit. ¶ Notandũ autẽ q; primũ metrũ ꝑmi libri vocat elegiacũ: qđ constat ex vno versu hexametro. i. sex pedũ. Et ꝺr elegiacũ ab eleis qđ est miseria. Metrũ em̃ elegiacũ inuẽtũ fuit ꝑ describẽda miseria q̃uis eo hodiealiq; vtãtur ad alia describẽda. vñ Hora. Versibꝰ impariter iũctis querimonia primũ. Post hꝫ inclusa est voti spes cõpos. Quis aũt fuerit primus inuẽtor talis metri elegiaci dubitat. vnde Hora. Quis tã exiguos elegos emiserit auctor: Grãmatici certãt adhuc sub iudice lis est. Et diuiditur hoc primũ in quattuor partes. Primo Boetius deplãgit statũ sue miserie ex parte pmutationis studij. Secũdo ex parte defectus corporalis. Tertio ex parte ꝓlongationis vite miserabilis. Quarto apostrophat ꝓtra suos amicos. scđa ib. Bka felicis tertia ibi. Mors ho m felix. quarta ibi. Quid me felicẽ. Primo facit qđ dictũ est. secũdo approbat dictũ suũ ibi. Ecce mihi lacere. Dicit ꝑmo. Ego boetius: q; quondã ꝓsperitatis studio florẽte peregi. i. cõposui carmina sup delectabilia et iocũda: nũc tpe aduersitatis flebilis. i. dignꝰ vt defleã: vel flebilis. i. tristis: cogor inire. i. inchoare mestos. i. tristia metra de mea miseria. ¶ Notãdũ sicut dictũ fuit prius Boe. vsꝰ est in hoc lib. tã ꝓsa q̃ metro: metro qr talis modus scribẽdi magis fuit cõueniẽs sue materie. sicut em̃ potio curatiua q̃ amara est delectabiliꝰ sumit si fuerit aliqua dulcedine ꝓmixta. Sic rõnes pbie in ꝓsa tradite libẽtius a Boe. suscipiũtur si fuerint iocũditate metri dulcorate. Et ideo Boe. nunc vtit metro: nũc ꝓsa. qr alternitas vtit delectabilibꝰ. vñ auctor poetrie. Qđ sapit insipidũ vitiosa frequẽtia reddit. ¶ Itẽ nota q; Boe. incipit libꝝ suũ a metro nõ ꝓsa: q; modus scribẽdi metricus magis fuit vsitatus apud antiquos q̃ ꝓsaicus. vel ideo qr metrũ est delectabilius ꝓsa: vt ergo magis alliciat audiẽtes ad suũ libꝝ: ideo in principio sui libri vtitur metro. Item nota circa litterã q; carmina vno modo dicuntur scripta metrica certis pedibus mẽsurata. Alio modo dicũtur quecũq; dicta vel scripta etiam prosaica que sunt de re delectabili Boe. autẽ florente studio composuit vt plurimũ carmina prosaica de re delectabili. Edidit em̃ quedã carmina philosophicalia: quedã logicalia: quedã theologicalia: sicut patet respiciẽdi ciꝰ diuersos libros. Tẽpore aũt aduersitatis cogebatur Boe. ad cõponendũ carmina metrica tristitia. ¶ Itẽ nota. studium est vehemens applicatio animi ad aliquid agendũ cũ bona voluntate. dico cũ bona voluntate: quia in maliuolã aiam nõ intrabit sapiẽtia. hec. Sal. Et perfectio discipuli in tribus consistit. Ex boetio de disciplina scholariũ: in attentione: docilitate: ⁊ beniuolentia. Homini enim volenti scientiam et non vt oportet studẽti: impossibilis est possessio boni Eustra. primo Ethicorum. ¶ Item no. q; duplex est studium. florens et aridũ. Ad studium florens tria exigũtur. Primo requiritur iuuentus quia iuuenes perspicaciores sunt senibus. senes autem magis sunt imemores. Secundo requirit habitus necessariorũ: quia natura non est per se sufficiens ad speculãdũ: sed oportet necessaria existere ex quarto Ethicorum. Tertio requirit animi tranquillitas que cõtingit per sedationem passionũ: qr anima quiescens et residens fit prudẽs. vij. physicor. Ubi em̃ passiones dominãtur: ibi intellectꝰ obscuratur: ⁊ ideo boetius in fine huiꝰ primi libri hortãdo nos ad fugã passionũ dicit. Gaudia pelle: pelle timorẽ. Spẽq; fugato: nec dolor adsit. Nubila mẽs est vinctaq; frenis. Nec vbi regnãt. Studiũ aridũ est ad qđ ⁊ currunt oppositе conditiones: scilicet senectus: necessarior defectꝰ: ⁊ animi ꝓturbatio. Nota q; versus de miseria dicũtur mesti modi. Dicunt em̃ modi a modulãdo. qr pedibꝰ modulantur. Et dicũtur mesti rõne materie: qr sunt de tristi materia: scilz aduersitatis. ¶ Nota q; i primis duobꝰ versibus notat antithesis. i. cõtraria positio. dicit em̃ in primo versu quõdã peregi: cui cõtrariatur in secõdo versu cogor inire. i. inchoare. Itẽ dicitur in primo versu florẽte studio: cui cõtrariat in secundo flebilis. Itẽ dicitur in primo versu carmina supple iocũda cui contrariatur in secundo mestos modos. Item notandũ q; Boe. rationabiliter deplãgit statum suum ex parte permutationis studij philosophici. qđ versum fuit in studium poeticum quo tunc cogebatur vti. proposuit enim Boetius dolorem suuꝫ metrice et non philosophice consolari. Nam studium philosophicum est studium veritatis: qr secũdo me

Carmẽ elegiacũ

Diuisio primi libri.

Cur metro ⁊ ꝓsa vtatur.

Carmen

Studiũ.

Studiũ duplex.

Mesti modi.

Antithesis.

¶ Auitici: Mãlii. Torquati. Seuerini: Boetii. Ordinarii. Patricii uiri. Exconsulis de cõsolatiõe philosophiæ. Liber primus feliciter incipit.

CArmina qui quondam studio florente peregi.
Flebilis heu mœstos cogor inire modos.

taphyſice vocari pb̃ am ſcié ia veritatis recte ſe habz. Studiũ aũt poeticũ ſtudiũ falſitatis. nã ex p:oe/mio metaphyſice ſm puerbiũ. mentiunt multa poete. Item p ſtudiũ pb̃icũ acquirit btitudo: ex. x. ethi/co:. Per ſtudiũ aũ poeticũ falſitat certitudo: ex. ij. metaphyſice. ¶ Ecce mihi lacere. Dic Boe. appro/bat dictũ ſuũ. dicit em q cogat mire meſtos modos hoc ipſe pbat. Ideo rñdet q̃ſtioni: ibi. ¶ Has ſaltẽ. pmo dicẽ. bñ dixi q cogo: mire meſtos modos. ecce demõſtratio huius ad ſenſuz. nã camene. i. muſe poe/tice lacere. i. lacerãtes mẽtes hoim ille dictant mihi ſcribẽda carmia metrica ꝛ ele/gi vſus miſerie: quos muſe mihi dictant illi rigãt. i. humectãt. ora. i. faciẽ meã ve/ris fletib9. ¶ No. q ſm poetas nouem fingunt fuiſſe muſe in mõte helicone iux/ta fontẽ caballinũ. de quo fonte loquit Perſius in pncipio libri dicẽs. Nec fon/te labra poſſui caballino ꝛc. Que muſe fingunt poetis miniſtraſſe ſcientiã cõponendi carmina metrica. ꝛ iſte muſe poetice vocabant camene quaſi canentes amene: eo q delectãt hoies rõne metri. ¶ No. q ille muſe poetice dicunt lacere actiue: q: lacerant. i. diſtrahũt mentes hoim: ſubijciẽtes ipſas diuerſis paſſiõib9: nũc paſſioni amoris: nũc do/loris: ſicut patet p Ouid. de amore tractantẽ: ꝛ p alios poetas. vel dicunt lacere paſſiue rõne poematuz ſuoz: q̃ poemata dicunt lacera: q: nõ ſunt firmitate rõnis ſtabilita. ¶ Vbi notan. q q̃dã carmia dicũ/tur integra: quedã lacera. Integra ſunt carmia pb̃ica nulla turbatiõe pmixta: ſz firmitate rõnũ ſtabili/ta: ꝛ aim firmãt. Lacera ſunt carmia poetica q̃ nõ inſtruũt hoiem: nec cõſolant. i. diſtrahũt mẽtes hoiz nũc reducẽdo hoi ad memoriã voluptates: nũc doloẽ: nũc alias paſſiões. ¶ Itẽ notandũ vſus eligi pncipaliter inuenti fuerũt ppter miſeriã deſcribẽdã. ꝛ q: hos vſus muſe dictabat Boe. p q̃s Boe. ma/gis ſuã miſeriã reducit ad memoriã q̃ p eos conſolaret: nõ elegi erant cã ipſi Boe. veri fletus. ¶ Itẽ no/tandũ duplex eſt fletus: adulatorius ꝛ verus. adulatorij9 que fletus qualis eſt fletus amatis. Si em̃ di/xerit amatus ad amatã nõ diligis me: ipſa incipit flere. quare: vt p fletũ firmius ipm poſſit tenere. cũ aũt nũmos nõ poterit extorquere ab ipſo dicit. vade garſio te nõ noui vere. Alius eſt fletus q̃ ex vero cordis doloꝛe ꝛ ex vera pietate pcedit: ꝛ ad talẽ fletũ Boe. puocat9 fuit p muſas dictãtes ſibi carmia. ¶ Notan. q hec dictio elegi põt exponi dupliciter. vno mõ q teneat nominatiue: ꝛ tunc eſt ſenſus. elegi. i. vſus miſerie rigant ora mea fletib9. alio mõ q teneat genitiue ꝛ tunc eſt ſenſus: camene rigãt veris fle/tibus ora elegi. i. miſeri hoiis: q: elegus elega elegũ ſm Hugui. ¶ Has ſaltem. Dic Boe. reſpondet ta/cite queſtioni. Quereret aliq̃s quõ muſe dictãt tibi carmia ſcribẽda cũ ſis in exiliũ relegatus: q: infra/ſti fine oi comitiua? Ad hoc rñdet Boe. Vicz oẽs amici mei dereliquerint me in exilio ppter timoꝛẽ im/perialez: ñ has muſas nullus terroꝛ iperialis potuit vincere quin ſequerent noſtrũ iter vſq̃ ad exiliũ dictãtes nobis carmina. ¶ Notan. ꝛz bona exterioꝛa poſſint auferri ab hoie per violentiã ſicut per fur/tum rapinã: per incendiũ: tamen ſcientia non põt auferri ab hoie. Nõ em̃ ſcientia violentia auferꝛ: nec vetuſtate conſumit nec triſtitia minuit. vnde Señ. in. epla ad Lucil. recitat q cũ Stilbon capta patria amiſſis liberis: amiſſa vxoꝛe ſua: ꝛ aliis bonis: ſolus ab incẽdio exierat requiſitus fuit a Demetrio nũ/quid oia pdidiſſet: rñdit nihil pdidi: ſed oia bona mea mecũ ſunt: iuſtitia: virtus: temperantia: ꝛ pruden/tia. ꝛ hoc innuit Boe. dicens. Muſas ſe nõ relinquiſſe: vnde etiã Ala. de planctu nature ꝛ ſcientia di. Sup oẽm poſſeſſionem generoſa emanat poſſeſſio. q̃ ſperſa colligit: erogata reuertit: publicata ſuſci/pit incrementũ: p quã nobilis theſaurus ſecretis penetralib9 nalcit: effectus eterne delectationis acq̃/rit. Hec eſt ſola p quã mens deiſcit a tenebꝛis cordis oculos: deliriosa: animi p adiſus. hec imoꝛtalitatez ex moꝛtali facit ꝛ caducũ hoiez in deũ deifice mutatiõis autoꝛitate conuertit. ¶ No. circa hãc dictionẽ fal/tem q tres dictiones inuicem pferri poſſunt per tim q̃ deberent pferri: p tem. vnde pferim9 ſaltim pro ſaltem: timpus pro tempus: extimplo pro extẽplo: qd̃ eſt cõtra Hugo. qui dicit. Timtria deteſtoꝛ extim/plo timporia ſaltim. ¶ Gloria felicis. Dic Boe. deplangit ſtatum ſuũ ex parte defectus coꝛporalis. Et primo pponit eũ in generali. ſecundo in ſpeciali: ſecũda ibi. Venit em̃. dicit primo quondã cõſolabatur me gloria felicis. i. proſpere iuuentutis: ꝛ gloria viridis iuuente. i. delectabilis iuuente: ſed nunc fata ideſt euentus meſti ſenis. i. triſtis ſenecturis: ſolantur. i. cõſolantur mea. i. meã partẽ: quaſi diceret prius cõſolabar dulci iuuentute: nunc aũt cõſoloꝛ triſti ſenectute: ſm illã ſniam ſic exponit littera. Gloria fe/licis iuuen: e. i. pſpere iuuentutis viridis. i. delectabilis iuuentutis: olim. i. quondã ſup. cõſolabar: nũc fata. i. euentus meſti ſenis. i. triſtis ſenecturis: ſolantur mea. i. meã partem. ¶ Notan. q cõiter illa litte/ra aliter exponit referendo eã ad muſas poeticas ſit. Camene q̃ quondã tpe iuuẽtutis erant gloria fe/licis ꝛ viridis iuuẽtutis. qd̃ dicit pro tanto: q: iuuenes ſolebant olim informari in arte poetica in qua pficientes gloriabant in vſu metroꝛ ꝛ rithmoꝛ. nũc aũt camene ſolantur mea fata inquã meſti ſenis. ¶ Notan. q felix iuuentus eſt q̃ bonis exterioꝛib9 eſt adoꝛnata. de quib9 bonis loquit Ariſt. circa pri/cipiũ libri de bona foꝛtuna di. Sine rebus exterioꝛib9 quarũ foꝛtuna eſt dña nõ cõtingit ſe eſſe felicem ſed viridis. i. delectabilis iuuẽtus eſt illa q̃ bonis nature decoꝛata. ſ. foꝛtitudine pulchꝛitudine ꝛ agili/tate. Vñ Ariſto. in Ethicis. nõ oino felix eſt qui ipſe turpis aut ſolitarius aut carens prole. ¶ Nota q Boe. repꝛeſentat in ſe ſtatũ miſerie cũ dicit fata meſti ſenis ſe cõſolari cũ minime hoiem cõſolant: ſed magis pturbãt. etiã cũ dicit muſas poeticas ſe cõſolari, fit repſentat ſtatũ miſerie; q: muſe poetice nõ

Ecce mihi laceræ dictant ſcribenda camenæ.
Et ueris elegi fletibus ora rigant.
Has ſaltem nullus potuit peruincere terror:
Ne noſtrum comites proſequeretur iter.
Gloria felicis olim uiridiſq; iuuentæ:

Muſe.

Elegi

Fletꝰ duplex.

Bona exterioꝛa.

Scientia.

Iuuẽ. felix.

cedunt alicui in solariũ:sed potius in alimentũ doloris. Item designationib⁹ fati ponit Hugui. duos versiculos di. Cõstellatio moris parce respõsa deo. Euentus rerũ signant noie fati. ¶ Venit em̃ ppe rata malis. Hic Boe. declarat in speciali defectũ corporalẽ di. Bene dico q̃ fata meste senectutis nũc cõsolant me. em̃ pro q̃ senectꝰ inopina. i. inopinata p apocopẽ: pperata. i. festinata: venit in malis. i. cũ suis malis ⁊ icõmodis: ⁊ dolor sup. quẽ patior iussit inesse. i. inducí: mihi suã etatẽ. p qõ innuit q̃ uõ solũ eras inducit dolorẽ: sed ecõuerso dolor inducit ⁊ causat etatẽ ⁊ seniũ. Et tũc Boe. ponit duo signa sue senectutis di. cani sup. capilli intẽpestiui. i. ante debiti tũ tps: fundunt in vtice. i. in capite meo. Aliud signũ senectutis ibi. q̃ cutis mea laxa. i. solura tremit corpe effeto. i. ꝯsumpto ⁊ euacuato. ¶ No. q̃ hoiem senem multa mala ⁊ incõmoda circũueniũt. iã pellis eiꝰ cõtrahit: cor eius concutit: pulmo eiꝰ debilitat: lũbi eius indurant: dorsum incuruat: mẽbra tremẽt. Vñ poeta dicit. Optamꝰ seniũ: dũ venerit est malus ventũ. Hoc ẽ gibbosus surdũ cecũq̃ morosus. Propter q̃ dicẽ Boe. senectꝰ venit mihi cũ suis malis. ¶ No. circa illã partem. Et dolor etatẽ: q̃ triplex est cã senectutis. s. eras: infirmitas: ⁊ aduersitas. Senectus q̃ inducit per etatẽ naturalis est: q̃ aũt inducit per infirmitatẽ vel aduersitatẽ accidẽtalis est: qualis senectus fuit in Boetio. qui senuerat ppter multitudinẽ doloris ⁊ tristicie. ¶ Notan. q̃ canicies Boetio fuit intẽpestiua. Hugutio dicit. Intẽpestiuũ est qđ est incõgruũ: incõueniẽs: inutile: vel fine tpe. Unde intẽpestiuũ dicit illud qđ nõ habet idoneũ tps: vel qđ nõ est cõueniens pro tpe: ⁊ q̃ Boetius iuuenis erat etate: ⁊ cum senuerat ex aduersitate: iam canicies eius fuit intempestiua. ¶ Nota q̃ in iuuenibus cutis est densa propter multitudinem sanguinis: ex quo sanguine generat caro: sed q̃ sanguis diminuit in senibꝰ: minuitur etiã caro in eis: ideo cutis senũ est laxa. ¶ Notandũ circa hoc vocabulũ effeto q̃ ipsum tractum est a mulieribus pregnantibus: que cum pepererint dicuntur effete i. fetu euacuate. Unde dicit Hugui. q̃ fetus est natus mulieris adhuc in vtero existẽs: ⁊ dicitur a foueo foues q̃ ibi foueat: inde fetus fera fetum. i. plenus plena plenũ. inde efferus. i. debilis quasi sine fortitudine virium: vel viribus euacuatus: inde ferosus ferosa ferosum. i. plenꝰ feru. Unde in psalmo. Oues eor ferose. i. plene fetu ⁊ sese nes possunt dici efferi quasi extra fetum positi: q̃ senectus nõ est apta ad generandũ fetum. ¶ Moris hominũ felix. Hic Boetius deplangit statum suum ex parte durationis vite miserabilis. Et primo premittit quę moris boim sit felix ⁊ que nõ: ⁊ dicit sic. Illa moris est felix que nõ inserit. i. nõ immittit se dulcibus annis. i. temporibus prosperis: cum delectat hominem viuere. Similiter illa moris est felix que sepe vocata venit mestis supple annis. i. tristibus annis. quia in annis aduersitatis miseri consueuerunt vocare mortem. Tunc ostendit que moris hoim sit crudelis dicens. Heu heu q̃ surda aure. i. reclusa aure seua moris. i. crudelis auertitur. i. spernit miseros homines ⁊ negat. i. non vult claudere flentes oculos eorũ. quasi dicat. crudelis moris est que non permittit miseros mori ⁊ dicit flentes oculos: per hoc innuens q̃ in morte oculi hominũ clauduntur: ⁊ tunc Boetius deplangit prolongationem sue vite di. Dum fortuna malefida. i. perfida mihi faueret. i. arrideret leuibus. i. transitoriis bonis: tristis horra: scz moris pene merserat. i. oppressserat meũ caput. quasi diceret tempore prosperitatis semper accelerauit moris opprimere me: nunc autem q̃ fortuna nubila. i. aduersa mutauit fallacem vultum. impia ideſt misera vita protrahit. i. prolongat mores supple viuendi ingratas. i. odiosas mihi: q̃ propter miseriam tedebat ipsum Boe. viuere. ¶ Nota q̃ licet sim vulgares ⁊ sim apparentiã hec sententia de moriente felici ⁊ crudeli videt vera: tamen sm rei veritatem est falsa: q̃ moris eriã tempore psperitatis potest esse bona. Nam sm Senecã optimũ est mori cũ delectat viuere: ⁊ tpe aduersitatis potest moris esse mala: q̃ aduersitas sepe inducit desperationem. Boe. aũt representando statutũ miseri hois hanc sententiam p̃mittit tanq̃ veram. ¶ Notandũ q̃ moris vel cõparatur advitã presentem vel futurã. Primo modo illa moris dicitur felix que fugit tpe prosperitatis ⁊ accelerat tempore aduersitatis. Si aũt cõparatur moris ad vitam futurã: tunc ipsa potest dici bona ⁊ mala tpe aduersitatis ⁊ etiã psperitatis: q̃ si moris ducit ad gloriã dicitur bona: si ad penam dicitur mala. ¶ Notandũ sm remigiũ super donatuz. Heu aliquando est monosyllabũ: aliquando dissyllabũ. sicut metri necessitas requirit: vnde in pposito est dissyllabũ. dicendo. Heu heu q̃ surda miseros auertitur aure. ¶ Notandũ q̃ hoc verbũ auerto: quando est passiuum cõstructum cum ablto mediante prepositione: vt dicendo auertor a te: ⁊ idem est q̃ reuertor. aliquando est verbũ deponens cõstructum cum acto: vt dicendo auertor te: ⁊ tunc idem est q̃ sperno te: ⁊ sic accipitur in proposito: cum moris auertitur. i. spernit miseros: Versus. In vi passiui notat auertor remoueri. Si sit deponens auertor spernere signat. ¶ Notandũ Boe. appellat fortunam malefidam: q̃ est deceptiua. vnde Sene. Neminem aduersa fortuna cõminuit nisi quem secunda decipit. Et alibi Sene. Fortuna nemini seruat fidem. nulli obesse semel cõtenta est: quem nimiũ fouet: hũc

senectus mala.

Intẽpestiuum.

Cutis laxa.

Effecti.

Moris cõparat ad duo.

auertor.

fortuna.

Solantur mœsti nunc mea fata senis.
Venit em̃ properata malis inopina senectus.
Et dolor ætatem iussit inesse suam:
Intempestiui funduntur uertice cani:
Et tremit effœto corpore laxa cutis.
Mors hominum felix quæ se nec dulcibus annis
Inserit: & mœstis sepe uocata uenit.
Heu heu q̃ surda miseros auertitur aure:
Et flentes oculos claudere sæua negat.
Dum leuibus malefida bonis fortuna faueret:

ſtultū facit. ¶ Notandū fortune bona dicunt leuia: quia trāſitoria. Non em̄ pdurat circa ꝓiem ſm Señ. Illud nō eſt tuū qđ fortuna fecit eſſe tuū. Donū em̄ qđ dare potuit: potuit ⁊ auferre. ¶ Notandū ꝙ Boetius appellat fortunā nubilā. i. obſcurā ſiue cecā. depingebat aūt antiq̄tus fortuna ceca: q; ex ip;ouiſo accedit ⁊ recedit. vel q; cecū reddit ꝓiem extollēdo eū in ꝓſperis ⁊ deprimēdo in aduerſis. ¶ Notandū ꝙ Boetius dicit fortunā olim circa ſe mutaſſe fallacē vultū: q; fortuna olim depingebat duplici facie: anteriori alba: poſteriori aūt ꝑ nigra. ꝑ albā deſignatur ꝓſperitas. ꝑ nigrā aduerſitas. mutauit ḡ fortuna circa Boetiuz fallacem vultū ꝓſperitas: poſtea oſtēdit ei vultū aduerſitatis. ¶ Quid me felicē toties iactatis amici. ꝯic Boe. deplangit ſtatū miſerie ſue apoſtrophādo cōtra amicos ſuos dicens. O amici mei qđ. i. ꝓpter qđ iactaſtis. i. iactādo diriſtis me toties felicē. fruſtra em̄ ō diriſtis. q; felicitas mea nō erat ſtabilis: qđ ꝓz ex ō: q; ego credidi: ⁊ ille q̄ cecidit de ꝓſpitate in aduerſitatē nō erat ſtabili ḡdu ꝓſpitat.

Pœne caput triſtis merſerat hora meum:
Nunc quia fallacem mutauit nubila uultum:
Protrahit ingratas impia uita moras.
Quid me felicem toties iactaſtis amici?
Qui cecidit ſtabili non erat ille gradu.

felicitas duplex.

¶ No. duplex ē felicitas: politica q̄ cōſiſtit in bonis exterioribꝰ. ⁊ talis nō eſt ſtabilis ſicuti nec bona exteriora. Alia ē felicitas ſpeculatiua q̄ cōſiſtit in actu ſapie. ſ. in ſpeculatiōe ſubſtātiarū ſeparatarū ⁊ talis felicitas eſt ſtabilis: ⁊ īmutabilis: cū ſit bonū optimū pulcherrimū ⁊ delectabiliſſimū. ex. ſ. Ethi.

¶ Iodoci Badii Aſcenſii in Boetium de conſolatione philoſophiæ grammaticalis explanatio.

Carmina q̄ quondā ⁊c. In explanatione huiꝰ operis eū fere morē obſeruabimꝰ vt quotiēs carmē occurrerit ꝓmū huiꝰ ſtructurā atq; legē declaremꝰ. Deinde ſenſuz auctoris cū vocabulor ſi qua difficilia ſunt expoſitione: et poſtremo loco ordinē verborꝫ auctoris breuiter repetamꝰ. Carmē itaq; hoc ꝓmū eſt elegiacū ꝯ hexametro. i. ſex pedū pēthametro. i. q̄nq; pedū carmine ꝯſtans. vñ ex vtroq; carmē vndecim pedū cōſtatū putāt. ꝓpterea q̄ pēthametro fere ſnia claudit ꝓmo: aut ſuſpēdit ⁊ claudit ſcō: nūq̄ aūt ſequēti hexametro. Hexametrū aūt ab hexa. i. ſex ⁊ metro. i. mēſura. q̄ſi ſex pedū mēſura ō:. Cōficit aūt duobꝰ legitime pedibꝰ dactilo ⁊ ſpōdeo q̄bꝰ aliq̄ loci ſunt ꝓpriꝫ: aliq̄ cōes. Quinꝰ em̄ dactilo: ſextus ſpōdeo: ꝓpriꝫ q̄rtuo: poſtes cōes ſunt. decet tñ vt fere ꝓma ſyllaba tertij pedis ſit vltima dictiōis. tā in hexametro q̄ pēthametro. Qui vo pedes admittantur ſtatim dicturꝰ ſuz. Pēthametrū aūt a pētha. i. q̄nq; ⁊ metro mēſura: q̄ſi q̄nq; pedū mēſura ō:: q quidē pedes duobꝰ modis ꝑnt poni: altero q ad cōpoſitōs verſus ꝓptior eſt. vt poſt duos ꝓmos pedes q̄ indifferēter dactili ſunt vel ſpōdei: vel alterni derelinquat ſyllaba vltima dictiōis q̄ poſſit eſſe ꝓma tertij pedis. Vñ pēthametreris ō:. deide ponant duo dactili cū ſyllaba abūdāte: q̄ cū derelicta poſt duos ꝓmos pedes faciat ſpondeū: ⁊ hoc mō oēs poſſunt eſſe dactili in pēthametro ꝓter cōſtante ex duabus ſyllabis poſt binos quiſq; derelictis q̄ ſpōdeus eſt. Tres aūt. i. duo ꝓmi ⁊ ex derelictis ſpōdei. Altero mō diſtinguunt pedes vt duo ꝓmi ſint vt ꝓius. dactili vel ſpōdei vl alterni. tertiꝰ ſpōdeus. ⁊ vltimi duo anapeſtis. Verūtñ q; in oī carmine vltima ſyllaba eſt cōis. i. indifferēs ſiue lōga ſit ſiue breuis: ideo i hexametri ſiue pōt poni trocheus ꝑ ſpōdeo. ⁊ i pēthametro tribrachus ꝑ anapeſto. ⁊ id q̄dē ſine vitio. Itē q; i illa q̄ ē ꝓma tertij pedis ⁊ vltia dictiōis ſepe tm̄ more trahit quātū i vltia ſyllaba totiꝰ carminis: volūt nōnulli cā q̄ ſyllabā cōem eē. ⁊ ob id i tertio hexametri poſſe tribrachū ꝑ dactilo poni q̄iambū ꝑ trocheo etiā in pēthametro. qđ apud idoneos auctores nōnunq̄: ſz rarius reperies: vt in illo. Dia vincit amor ⁊ nos cedeamus amori. Parce itaq; quantū fieri poteſt hac licentia vtendū eſt. Plura aūt mere grāmaticis dicenda ſunt. Si tamen etiā a nobis quis leges huiꝰ carminis efflagitet has ſibi paratas habeat. Quarū ꝓma eſt quā dixi: vt in carmine elegiaco nunq̄ terminet plena ſententia in ſequenti hexametro: ſed in ꝓmo penthametro vel in ſecūdo. ſemꝑq; neceſſe eſt: vt ſz ſuſpenſa adhuc ſit ſententia: tñ cōſtructio fere plena ſit. in ſecūdo quoq; verſu hoc eſt in penthametro. Secūdo eſt: vt ſi cōmode fieri pōt geminis epithetis ſiue adiectiuis tā hexametrū q̄ penthametrū ornet. ſic vt in elegia ꝓius adiectiuū ꝓriori ſubſtantiuo cōrndeat. ⁊ poſterius poſteriori: ponant aūt ambo adiectiua ante ſubſtātiua: ſed ne ſit hiatus aut ſtrepitus vocaliū ineptus: pulchrū eſſet in diuerſis caſibꝰ: aut in diuerſa declinatione ponere. Dixi ⁊ cōmode fieri poteſt. Nō em̄ ſemper. ne fluat nimiū id fieri cōgruit: precipue in epigrāmate talis fucus videt. Tertia eſt. Sonoꝫ eſt hexametrū ſi ꝓmo loco dactilū ⁊ ſecundo ſpondeū habeat ſic: vt dictio triſſyllaba: ſcda ſit tribꝰ longis aut natura: aut poſitione cōſtans: aut vna monoſyllaba cū diſſyllaba: nec minus ſonoꝫ erit ſi in ſecūdo quoq; loco dactilus fuerit: dummō poſt duos pedes remaneat in eadem dictione tantū vna ſyllaba: q; diſſonū ⁊ incōditū carmen: dum ꝓme due dictiones ſingulos dactilos ſine abūdante ſyllaba faciant: vt acria ꝓelia. Durus aūt ſi poſt ſingulos dactilos ſingulos ſpondeos ex integris dictionibus feceris ſic. Acria cantans ꝓelia regū. Quarta eſt hypermetrū. i. verſum in quo ſyllaba abundat nunq̄ feceris niſi in vocalem aut in litterā exeat: ⁊ ſequens verſus a vocali incipiat. idcoq; raro ⁊ non ſine ſententie conformitate facies. Quinta ſpondeum in quinto loco hexametri nō pones: niſi grauitas ſententie: aut languor animi loquentiū admoneat. tuncq; dactilus quarto loco ponet. Sexta vocatiuū in fine carminis non pones: nec in penthametro monoſyllabū. quod ſi in hexametri fine poſueris nomen ajalis erit. Septima, in penthametro

Carmē elegiacū

Hexametrum.

Penthametrū.

Regula

quocꝫ ſeruād ū: vt ꝑmus pes dactilus: ſcōs ſpōdeus ſit cū ſyllaba i eadē dictione vna dūtaxat abundā te. In fine aūt vitētur triſſyllabe ⁊ monoſyllabe. dictiōes pulchre ſunt biſſyllabe: nō turpes pēthaſylabe. vt Cōtactū nullis ante cupidinib⁹. Quadraſyllabe nō execrātur. Penultima triſſyllaba iocūdū ſum facit. Octaua. in oi carmine ſeruēdū ſtatur decora ſupra a nobis breuiter enarrata. In elegiaco ḡ erit materia triſtis: ſtilus mediocris: digreſſio rara nec plixa: cōpoſitio facilis: dictiōes nō affectate. Epi
Sētētia. grāma aūt ſentētia bona claudat. h̄ hactenꝰ: plura etiā a nobis alibi dicta ſūt. Reſtat vt ſenſa auctoris nr̄i paucis explicemꝰ. ¶ Carmina q̄ quōdā ⁊c. vt auctoris nr̄i i ꝑmo carmine ſentētiā paucis explicemꝰ operecīū eſt ad memoriā reuocare intētionē eiꝰ. vult em̄ in toto b̄ ope ꝑſonā hois meſti ⁊ deſolati ob iniquas tribulatiōes q̄s patit repſentare. ad quē mētis egritudinē: q; nihil facilius affert medelā q̄ ſapiētia q̄ ex pbia acquirit: ideo pbicam cōſolationē inducit. Referemꝰ ḡ ad oculos mētis Boerij ſtatū: Sedet ḡ meſtus ao repetēs antreactis tpis felicitatē: q̄ collata ad p̄ſentes miſerias eas accumulatio
Cōtētio. res facit: q; vt ipſe dicturus eſt infeliciſſimū genus d ffortunij eſt fuiſſe felicē. Et vtit cōtentionib⁹. i. cōtrarijs ſentētijs ꝑ antithēta. i. cōtrapoſita ſeu cōtraria vocabula: q; vt bene dictū eſt peregiſſe et inire
Per. cōtraria ſunt. ille em̄ peregit q̄ iā pfecte egit. Per em̄ ꝓpoſitio aut perfectionē ſignificat. vt pficio pfecte facio. pfero pfecte fero. i. ad finē vſq;. ⁊ ſic de multis alijs: aut ꝑ mediū vt pfluo per mediū fluo. per
Ineo. luceo per mediū luceo. aut interceſſionē ⁊ auctoritatē: vt per me reges regnāt. Peregit ergo q̄ cōpleuit et pfecit. init qui incipit ⁊ nōdū aliq̄d fecit. ſz quaſi ad faciēdū it. accipit tm̄ interdū ineo pro eo qō eſt incipio facere aut inchoo: vt ineo amicitiam ⁊c. Contra item ſunt carmina et meſti modi. Nā carmina a
Carmen canēdo dicūtur. vnde vt poete canere dicūtur: vt arma virūq; cano. verſus dicunt eo q̄ peracto numero ceteroꝝ pedū reuertit poeta ad principiū. Numeri q;z verſus dicuntur eo q̄ numerantur pedibus.
Verſus. Numeri modus. proprie tm̄ nō verſus ſed moduli eoꝝ ſunt ſicut metrū menſura eſt carminū nō carmen ipm. Modus aūt nunc dicit finis: vt in. iiij. enei. Nam q̄s erit modus? ꝓprie aūt eſt moderatio. vnde a modo modeſtia ⁊ moderatio dicit. Meſti aūt modi hic ſunt verſus elegiaci. qui meſtis cōueniūt: ſicut ſappho qui
Ecce. diana flebile carmen appellat q̄ flenti cōuenit. Item cōtrariū eſt florenti ſtudio. i. quaſi ſuapte natura aliquid facere. ſicut flores ſponte naſcunt ex arbore leta. ⁊ cogi ad ipm. Nam cogor cōpoſitū eſt ex eo
Lacer. ⁊ ago. ⁊ eſt idem qō cōpellor. Ecce particula locū habet precipue vbi ex ſuperato ⁊ improuiſo aliquid aboritur. vnde hic pathos. i. affectionē ⁊ cōmiſerationem monet: eo q̄ mala improuiſa grauius ledūt. Lacerū vult ancipitis eſſe ſignificationis. hoc eſt actiui ⁊ paſſiui qui dicit. Qui lacerat lacer eſt ⁊ q̄ laceratus habet. De camenis ⁊ muſis in ſequenti explanatione p̄me proſe ampliter dicturus ſum. Di
cit preterea notanter veris fletibus. q; oēs qui elegiaca carmina cōponunt: querimoniā in quendā facere vident. ſed qui de alienis miſerijs aut de ſuis ficte cōquerunt nō veros fletus emittūt: ſicut boetiꝰ
Dicto. nō ſe emittere dicit. Elegos grece dr luctus: elegeo aūt miſereor: elegios aūt vſus ad miſeriā ptinens. Saltē legas nō ſalutē: tractū aūt volūt vocabulū ab his q̄ hoſtibꝰ dederes ſalutē petebā: hoc eſt vite in columitate amiſſis ceteris: ac ſi dicāt vt cetera amittamꝰ hēamꝰ ſalutē: qō ꝑ corruptionē factū ē poſtea ſaltē: qō q̄dē interpt at ad minimū. ¶ Juuēta etas ē. iuuēꝰ aūt mltitudo iuuenū: iuuētas dea hm̄ fuit
Juuēta. Juuēꝰ. iuuētas. In latinis ḡ lr̄is cauebis ne alterū ꝑ altero: loq;: em̄ de duobꝰ poribꝰ ponas. q̄uis i ſctis lr̄is ſepe ofundant. Et q̄uis ſenecta ⁊ ſenecꝰ idē ſint. Credo legēdū eſſe. Solat ⁊ nō ſolant. Eſt em̄ appoſitū illiꝰ ntigl̄ia. ¶ Cani ſunt capilli caneſcētes ⁊ carēt ſingl̄ari nūero in ea ſignificatiōe. Effectū dr q̄q̄d oēz ferū
cani epi theta. ideſt oēm vigorē ſuū emiſit. ¶ Mors felix ab affectu b dr: q; felices facit. Sūt ei triplicia epithera ſeu adiectiua aliquo mō ꝓpa. Quedā em̄ omi ⁊ ſemp ꝓueniūt ⁊ eadē addunt ad ppetuā rei naturā ſignificandā: vt calidus ignis: frigida nix. Quedā nō oibꝰ eiuſdē nois cōueniūt: ⁊ ea ad diſcretionē addunt:
Heu heu vt paruꝰ lapis. Quedā nō formal r: ſz vt notis vocabulis vtar virtual r tm̄ inherent. vñ mors dr frigida. q; frigidos facit: timor pallidus. frigus pigrū ⁊c. Heu heu b geminatū legēdū eſt vl eheu: nō aūt heu biſſyllabū. Repitur aūt heus cū vocādi caſu. ⁊ eſt reuocādi aduerbiū. Item hei cū dtō: vt hei mihi q̄lis erat ⁊c. Item heu cū actō: vt heu ſtirpē iniſam: ⁊ cū ntō: vt heu pietas: heu priſca fides. Et heu vel heu abſolute ſine caſu. Et ē eſt dolētis iteriectio: vt Eheu q̄d volui miſero mihi. Et heuheu q̄ pinguis macer ē mihi taurꝰ in aruo. Cetera vocabula q̄ de ſe nota ſunt lucidiora ſunt in ſtruēdo. Nūc ſenſus l r̄alē repetamꝰ. Mālius Boetiꝰ Seuerinꝰ vir conſularis ⁊ egregia tū vtute: tū prudētia p̄ditꝰ: ob iniuſticiā in carcerē detruſus: vt innocētiā ſuā poſteris ſignificet ⁊ miſeris mortalibꝰ ſil is iniuria effectis conſolationē pararet ſe meſtū ⁊ lachrymoſum fingit: q̄ſi poſt repetitione p̄terite felicitat ſue: ſolus cogitabūdus in hec vba p̄rupuerit. Carmina q̄ quōdā ⁊c. q̄ſi dicere velit. Audite mortales ⁊ cōmiſerami. Ego q̄ floreti ſtudio ⁊ animi hilaritate fretꝰ olim dulces cātilenas ofeci. Nūc in ſenectute cū ſolatiū ⁊ requie animi br̄e merito debeā cogor ꝓpter iniuriā mihi illatā incipere edere lugubres cātus ⁊ q̄rimonias. Ecce em̄. q. d. qō minime verebar minimeq; mihi verēdū fuit: camene. i. inuentrices carminū. lacere. i. laceratis ⁊ diſſutis veſtibꝰ: ⁊ meſto vultu: tales em̄ ſunt q̄lia ſunt q̄ canūtur. dictāt mihi q̄ debeā ſcribere. Dictare em̄ ꝓprie eſt ꝑferre ⁊ inuenire vba q̄ alius ſcribat. Et elegi. media breui. i. lucꝰ vl vſus elegiaci: rigāt mihi ora veris fletibꝰ. Et cū oēs amici oēſq; facultates me defecerint aut derelinquerint: ſole camene me ſecute vſq; i carcerē ſunt: ꝑ qō inuit ſciam a tyrānis auferri nō poſſe. Olim aūt anteactevite i iuuēta mea ſolat nūc mea fata. i. aduerſitatē quā patior ſenex meſtꝰ. Quaſi dicat: qm̄ recordor felicitatis mee in iuuēta habite: nunc modeſtius tolero infelicitatē ſenecte. Cum certo ſciam; vt horatius dicit; nihil eſt ex omni parte beatum. Si quis autē dicat, O Boe. tu nondum ſe

senectutem attigisti.quō ergo te senem dicis? Rndet ꝙ senectus inopinata iā venit. Est aūt vocabulū venit preteriti tpis:qz ꝓducit primā quā in presenti tpe corriperet. Si queras quō venit:dicit ꝙ ex dolore:qz dolor iussit suā etatē.i.senilē quā dolor semp in vultu hoim generat ideo esse mihi. Mors hoim felix:pro hac snia memineris lector nos oportere ꝑcipue respicere ad affectionē loquentis. Sepe em sententie ꝓferunt nō oino vere:sed verisimile ijs q̄ eas ꝓferūt. Sicut dido in iiij.enei. ab vno decepta dicit. Nusq̄ tuta fides. Sic Boe.lz ipse talis nō fit:tñ qz agit psonā eius q̄ cōsolatione indiget:tam tri stis est:vt vitā amarā iudicet.z dicat mortē esse felicē:qua infelicib⁹ obuenit:qz vt dicit Plinius: in rem diū oīm malorz mors cōcessa est. Et vt in epīs dicit Hora. Mors vltima linea rerū est. Cōtrariā snīam dicit chere virgine potitus apud Therentiū in eunucho:qz ab his q̄ animū perturbatū habent eiusmodi ꝓferunt sententie:quales a passionib⁹ predominantib⁹ dictant. Cetera clara sunt. Facit aūt in fine pulchrā apostrophē. Est aūt apostrophe cōuersio sermonis ad absentes. Que nunq̄ affectione vacat: sed vel ire:vel amoris:vel doloris:vel letitie iudiciū habet sicut hic. O amici inquit.ad quid cū iactātia iudicastis me totiens esse felicē cū z meā z meorz dignitatem cōsperistis: nō recte iudicastis me beatū: qui stabilē felicitatē nactus nō erā.qđ patet:qz cecidi:sed q̄ cecidit stabili nō erat ille gradu. Et ita claudit carmen diuerbio qđ sepe in hoc genere carminis honeste fit. Ordo iā notus est.sed vt pollicita exequar imbecillioribus talis est. Ego Boe.qui peregi.i.pfecte cōposui z edidi quondā florente studio carmina.i.dulces cātilenas:nūc sup.efferus flebilis cogor inire.i.incipere mestos modos.i. versus de mestitia hoc est queri nenias z lamētationes. Ecce.q.d.preter spem:z opinionem.camene.i.muse inuē trices carminū lacere.i.pannose z laceris files:dictant mihi scribenda.i. ea q̄ debeā scribere. Et elegi.i. luctus rigant.i.humectāt mihi ora.i.facie veris z nō fictis fletib⁹.i.lachrymis:quas flens emitto. Nul lus terror nec̄ mortis nec̄ amissionis rerū potuit ꝙincere saltez has.i. camenas: lz notos z amicos ꝙicerit. Nō potuit inquā eas ꝙincere quin.i.quo minus vel q̄ nō.i.vt nō ipse existentes comites ꝑ querent.i.ad finem vsq̄ sequerent nostrū iter etiā in carcerē. Gloria.i.excellens in claritate z letitia di gnitas felicis z olim viridis iuuente mee solant mea fata.i.tristem euentū: qui quasi fataliter mihi ve nit:hoc est dum gloriā iuuente cum presentib⁹ malis cōfero:tunc quodāmodo cōsolor:quādo nō oino miserū me videā. Dea inquā fata senis mesti.i.qui sum senex mestus: ne dicas fata mea.i. mei vt alio loco docebo. Dico senis em pro qz senectus inopina.i.inopinata venit.i.inuasit me preparatā.i.accele ratam malis.i.per mala q̄ patior. Et dolor iussit.i.voluit imperauit suā etatem.i. quā ipse generat.i.se nilem inesse mihi. Cani.i.capilli canentes intempestiui.i.ante tempus orti fundunt.i. dispergunt ver tice.i.in superiori parte capitis:a qua dum altius ire nō possumus reuertendū nobis est:sicut a vertice montis. Et curis laxa.i.laxata treuit in corpore effeto:vel corpore existente iam effeto. Illa sup.mors hoīm est felix.i.felices eos facit:que nec inserit se dulcibus annis.i.letis z prosperis: z que vocata se pe venit mestis:vel vocata mestis.i.a mestis venit. Heu heu q̄.i.quantū surda aure mors sup. auerti tur miseris.i.vertitur a miseris. Alij legunt auertitur.i.spernit miseros.de quo vide finem cōmenti no stri. Et ipsa seua.i.superba z immitis negat.i.renuit claudere oculos flentes.i. mestorum. Claudūtur autem mortuis oculi:qz morientes fere apertos linquunt. Dum.i.quando fortuna malefida foueret bonis leuibus.i.transitorijs:hora tristis.i.mortis merserat pene.i.quasi meum caput. Sed qz ipsa for tuna nubila.i.obscura z aduersa mutauit nunc fallacem vultum:vita mea impia protrahit.i. prolon gat mihi ingrata moras.i.dilationes. O amici quid.i.ad quid:quare iactastis.i. cum iactantia iudica stis totiens me esse felicem.q.d.non fui tunc felix:qz status meus nō erat firmus:quod patet; qz cecidi sed qui cecidit ille nō erat in stabili gradu. Hec prolixius dicta in sequentibus breuior ero.

¶ Prosa prima primi libri.

¶ Prosa prima.

Hec dum mecum tacite tc. Hic incipit prosa prima huius primi: in qua Boetius introducit philosophiam super suam miseriā consolantem. Vbi nota ꝙ Boetius dolens z ipsa philosophia ipsuz cōsolans nō sunt aliud nisi animus dolēs ex oppressione sensualitatis: z ratio consolās ex vigore sapiētie. Et diuidit. Primo ostēdit boe.quō pbia sibi apparuit Scdo q̄d circa ipm egerit.scda ibi. Que ibi poeticas musas. Primo describit apparitionem pbie quoad tempus z ad locū z describit eius apparitionem quoad vultum:quoad aspectum:quoad colorem z vigorem:z quoad etatem. Scdo describit pbiam quantū ad habitū exteriorez Tertio quoad ornamenta z insignia q̄ manibus gestabat. Scda ibi. Vestes erant. Tertia ibi. Et dextera quidem.dicit primo. Dum ego Boetius z que supra in metro dixi tacitus mecū reputarē.i. cogitarem z querimoniā lachrymabilē.i. ꝓuocantē ad lachrymas designarē.i.describerez stili officio:visa est mihi mulier astitisse supra verticem.i.supra caput:admodū.i. valde reuerēdi vultus oculis ardentib⁹ habitu z perspicacibus.i.claris vltra cōmunem valentiā hoīm.i.vltra hominēs que apparuit in colore viui/ doridest delectabili; et apparuit mihi tanq̄ inexhausti. idest inconsumpti vigoris; q̄uis ipsa foret ita aggit.

Scūs thomas

Quare pbia in habitu muliebri

plena eui.i.durationis:vt nullo mō nostre crederet esse etatis:statura eius ambigue.i.dubie discretionis.i.cognitionis.q; nunc.i.aliquādo cohibebat.i.extendebat sese ad cōem mensurā hoim.i.longitudinem:nunc.i.aliquādo videbat pulsare.i.attingere celū cacumine summi verticis.i.altitudine capitis: que cum caput altius extulisset ipsum etiā celū sua longitudine penetrabat. Notan. q; Boe. describit pbiam sibi apparuisse sub specie mulieris:q; pbia apud grecos ⁊ sapientia apud latinos est ge.fe.vel ideo q; sicut mulier infantes lacte nutrit sic pbia minus pfectos nutrit facilibus doctrinis: vel iō q; Boetius erat eger: mulier aūt magis est cōpassiua ⁊ magis habilis ad cōsolandū egrum q; vir. Naz sm Salomonē vbi nō est mulier ibi ingemiscit eger. ¶ No. stare est erecto mō se habere: ⁊ q; pbia erigit hoiem ad delectationes intellectuales: faciens cadere sensuales: iō ipsa describit stetisse. Et dicitur stetisse supra verticem: q; pbia in aīa intellectiua: nō habet organū in vertice. Nam anima intellectiua nullius organi corporis est actus. Vel dicit ideo stare supra verticem: q; de supno cardine elapsa venit. Vel dicitur ideo stare supra verticez: q; de supno cardine elapsa venit: vt dicit Boe. tertia prosa huiꝰ primi. Notan. pbia dicit reuerendi vultus: q; suos possessores reuerēdos facit. Naz sm Tulliū. Reuerētia est decens ⁊ matura grauitas q̄ habetur per pbiam. ergo dicitur reuerendi vultus. ¶ Notandū illud quod est ardens est penetratiuū: ⁊ q; per rationem et intellectum que sunt oculi pbie penetramus intima rerum: ⁊ quidditates earum: ideo pbia dicitur apparuisse ardentibus oculis. Et q; per pbiam speculamur ea que vulgares ⁊ cōmunes nō speculant: ideo dicitur habuisse oculos perspicaces vltra cōmunem hominū valentiā. ¶ Notandum colos viuidus est colos naturalis pulcher ⁊ delectabilis ⁊ q; pbia in se pulcherrima est: cum sit mirabilis ⁊ diuina: delectabilis: q; mirabiles effert delectationes: ideo describitur apparuisse in viuido colore. Item pbia apparuit inexhausti vigoris: quia pbia cum sit perpetua: exhauriri non potest vel ideo inexhausti vigoris: quia quantuncūq; homo cognoscat de pbia adhuc restant plura cognoscenda: quod patet ex diuersitate opinionum in philosophia quarum vna destruit aliam. Item quia philosophia est eterna ⁊ vt precesserat ipsum Boetium: ideo dicit eam nō fuisse sue etatis. Notandum q; tres sunt partes philosophie essentiales ex ferto metaphysice: naturalis mathematica: ⁊ diuina. Secundū naturalem pbiam dicitur philosophia se cohibere ad cōmunem mensuram inquantū tractat de naturalibus que cōmuniter via sensus cognoscuntur inter que natura hominis est summuz ad quod peruenitur. Dicitur autem pbia pulsare celum quoad mathematicā: ideo quoad astronomiā inquantū tractat de motibus ⁊ figuris astrorum. Dicitur autem penetrare celū quoad metaphysicā inquantū dirigit in cognitionem dei: ⁊ substantiarū separatarū. Et dicitur pbia frustra initiū hoim respicientium: q; perfectarum cognitionez substantiarū separatarū in hac vita habere nō possumus. Nam sicut se habet oculus noctico:acis ad lumen solis: sic intellectus noster ad manifestissima in natura. ex secundo Metaphysice. ¶ Vestes erant tenuissimis filis. Hic Boetius describit pbiam quātū ad habitū exteriorem. Primo quantū ad materiam vestiū. Secūdo quantū ad picturam vestiū. Tertio quantū ad violentiā vestib' illatā: ⁊ legant' ptes simul. dicit primo. Vestes pbie erant pfecte tenuissimis. i. subtilissimis filis: ⁊ erant ex subtilissimo artificio: ex materia indissolubili: quas vestes ipse texuerat pp'ijs manib' vti prosicut ego cognoui eadem pbia prodēte. i. reuelante mihi in tertia prosa huius primi. quaruz. s. vestium speciem. i. pulchritudinem quedā caligo. i. obscura ignorantia neglecte vetustatis. i. negligentie veterū obduxerat. i. obfuscauerat: veluti solet sup. obducere caligo fumosas imagines. idest in fumo stantes. Tunc ostendit quid fuerit depictum in vestibus eius dicens. In extremo margine. i. in inferiori parte harum vestiū legebat in textū. P. i. practica. In superiori parte vestiū erat in textū. T. i. theorica quod interpretatur speculatiua: ⁊ inter vtrasq; litteras: inter T ⁊ P erant quidam gradus insigniti. idest impressi ad modum scalarum: quibus gradibus ascendebantur ab inferiori littera ad superiorem. tunc tangit violentiam vestibus illatam dicens. Eandem vestem abscideràt. i. lacerauerant man' quorūdā hoim violentoꝝ sup. facientium violentiam: ⁊ vnusquisq; abstulerat particulas vestis quas poterat auferre. ¶ Notandum q; per vestes philosophie intelliguntur partes essentiales et artes liberales. Sicut enim corpus vestibus ornatur philosophia suis partibus decoratur. Per fila autem subtilissima intelliguntur precepta philosophicalia siue prepositiones philosophicales. Sicut enim vnum filum in vestibus ordinatur circa aliud: sic vna propositio iuxta aliam. que propositiones dicunt subti-

Cur stās

Reuerēdi vult'. Ardētibus oculis.

Colore viuido. Inexhausti vigoris.

Partes pbie.

pbia pulsat: celuz penetrat celū frustrat intuitum.

Pbie vestes.

Quidve stis pbie

dō: atq; inexhausti uigoris q̄uis ita æui plena foret: ut nullo mō nīæ crederet' ætatis: Statua discretionis ābiguæ. Nā nūc qdē ad cōem sese hoim mēsurā cohibebat. Nūc uero pulsare cœlū summi uerticis cacumine uidebat'. Quæ cū caput altius extulisset: ipsum etiā cœlū penetrabat: seq; respicientium hoim frustrabat' intuitus. ¶ Vestes erant tenuissimis filis: subtili artificio: indissolubili materia pfectæ: quas ut post eadē prodente cognoui: suis manibus texuerat. Quarū speciem ueluti fumosas imagines solet: caligo quædā neglectæ uetustatis obduxerat. Harum in extremo margine. π. grecū in supremo uero. θ. legebatur in textum. Atqui inter utrasq; litteras in scalarum modum

lissime:quia homo subtilis inuestigat. Dicūtur ⁊ hmōi precepta subtili artificio cōtexta. ratione ornatus verborum ⁊ sententiarū que in eis inueniūtur. Et sunt ex materia indissolubili: q: licz a quibusdā ex primātur: tn in seipsis hnt veritatē indissolubilē. ¶ Notādū ꝙ p manꝰ phie p quas suas vestes texue rat intellig unt phi quī pcepta phicalia cōscripserūt ⁊ dicunt instructi pceptis phicis ea exprimere minime valuissent. ¶ Notandū ꝙ vestes phie dicunt fuisse obducte quadā caligine. q: tēpore Boetij artes ad tantā negligentiā deuenerant ꝙ pauci eas curabāt: sed Boe. eas trāstulit ⁊ exposuit siue cōmētatꝰ est. Vel ideo vestes phie fuerūt fumose: q: ab antiqs obscure fuit tradita phia ab empedocle poetice: ⁊ a platone enigmatice: ab Aristotele subverboꝝ obscuritate. ¶ Nota ꝙ due sunt partes pncipales phie. s. practica ⁊ theorica. ideo in veste phie erant due littere cōtexte scilz. P. ⁊ T. P. autē erat in inferiori parte vestis: ⁊ T i superiori per quod innuit ꝙ practica phica est inferior: speculatiua ordine dignitatis. Per gradus autē medios q̄ erant inter vtrasq litteras itelliguntur scientie eloquētie q̄ sunt grāmatica: logica: rhetorica. Notandū ꝙ dicit ascēsuz fuisse p gradus a practica ad speculatiuā p quod innuitur ꝙ hō pmo debet eē sufficiēter instructus in practicis: vt post ascēdere valeat ad ptēplatiuā. ¶ Notādū q̄d sit scindere vestes phie. Illi tm dicunt vestes scindere phie q̄ habētes vnā scientiā putāt se eē pfectos phos sine aliis. Si aūt aliqui sciāt vnā artē sine alia dūmodo se cognoscāt nō esse pfectos phos: tales non scindūt vestes phie. Vel illi scindūt vestes phie q̄ p exortas expositiones trahūt veras ppositiones ad suas falsas opiniones. ¶ Et dextera quidē eiꝰ. Hic Boe. describit phiam quātū ad insignia ⁊ ornamēta q̄ manibꝰ gestabat dicēs. Et dextera manus phie gestabat libellos: sinistra vero gestabat. i. portabat sceptrum. i. virgam regalem. ¶ Notādum ꝙ omnis cura atq intentio viri sapiētis versat vel circa cōtemplationē sapiētie q̄ designat p libellos vel circa regimē reipublice: qō designat per sceptrū: ⁊ q: cōtēplatio sapiētie potior est q̄ regimē reipu. ideo phia dicit in dextera hre libellos: ī sinistra vo sceptrū. Que vbi poeticas musas. Postq̄ Boe. ondit quomō phia sibi apparuit. Hic ostēdit q̄ circa ipsum egerit. Et pmo ostēdit quomō musas poeticas fugauit. Scdo ostēdit quomō de hoc obstupuit. Tertio quō phia sibi appropinquās statū eiꝰ deplanxit. Secūda ibi. At ego. Tertia ibi. Tū illa. Dicit pmo q̄ scilz phia vbi pro postq̄ vidit poeticas musas assistātes nro toro. i. lecto: q: Boe. tanq̄ eger in lecto decubuit: et cū vidit musas dictātes carmina meis fletibus: ipsa phia paulisper. i. aliquantulū commota et inflammata. i. incensa toruis luminibus. i. crudelibus vel terribilibus oculis inquit. Quis permisit has meretriculas senicas. i. vmbrosas accedere ad hunc egrū. que dolores eius non modo. i. non tantū non fouerent. i. non sanarent vllis remedijs. i. medicamentis: verū pro sed: alerent supple dolores eius dulcibus venenis. Ne sunt em muse que infructuosis spinis affectuū. i. passionum: necant. i. suffocant vberem. i. fertilem fructum rationis fructibus. i. in fructibus suis et mentes hominū assuefaciunt morbo non liberant. Tunc alloquitur musae dicens. O musae si vestre blāditie detraxissent nobis quem. i. aliquem virum profanū. i. illitteratum vti pro tanq̄: solitū. i. simile vulgo. ego putarem ferendū. i. patiendū minus moleste: quippe in hoc nihil lederentur nre opere. i. nostre sedulitates sed vos allexistis nobis hunc hominē enutritum studijs. i. scientijs: eleaticis. i. aristotelicis: atq̄ academicis. i. platonicis tunc fugit eas dicēs. Sed abite. i. recedite: vos sirenes dulces. vsq̄ in exitium. i. in mortē: et relinquite eum curandum meis musis. i. doctrinis salutiferis. tūc iste chorus. i. turba musarū: increpitus. i. redargutus mestior. i. tristior existens vultum suum deiecit. i. inclinauit humi. i. terre ⁊ rubore confessus verecundiā tristis excessit. i. exiuit: limē. i. domū in qua decubuit Boetius. Notandum ꝙ ideo muse poetice dicebantur assistere toro Boetij: quia Boetiꝰ studuit metrice dolorē suum cōscribere. Item philosophia dicit paulisper cōmota per quod innuit ꝙ ira

Quid manus.

Cur obducte vestes.

Partes principales phie.

Gradꝰ.

Scidere vestes phie.

Quid libelli.

immoderata non debet cadere in virū sapientē: quia virtus consistit in moderatione passionū. Unde licz irasci sit homini naturale. tamē irasci quādoqz oportet: ⁊ vt oportet: et quātū oportet est hoīs virtuosi et sapiētis. Unde Seneca. Quid crudelius ira. Similiter de virtutibus cardinalibus. Esto tardus ad irā. Item interrogatio quādoqz fit causa ignorātie alicuius. aliquādo vt responsione facta aliqd probetur. quādoqz fit ꝓpter increpationē faciendam: ⁊ hoc vltimo modo pbia interrogat dicēs. quis has scenicas meretriculas ⁊c. Notandum qz muse poetice dicūtur meretricule: sicut enim meretrix allicit hominem delectando nihil vtilitatis sibi conferendo: et cōmiscet se cuilibet non ex amore: sed spe lucri: ita poete non scribūt amore scientie: sed vt aliquid laudis vel premij consequātur: delectant ratione metri modicū vtilitatis cōferendo: sed diuersas passiones inducendo. Appellat autē philosophia musas meretriculas scenicas: quia carmina poetica in scena consueuerunt pronunciari. Ubi nota

Scena.

qz scena dicebatur locus vmbrosus in theatro: vbi absondebantur persone pronunciantes carmina tragica vel comica. Unde scena interpretatur vmbratio vel vmbra Uel ideo muse poetice dicuntur scenice: idest vmbratiles: quia sunt vmbra scientie non vera scientia: cum obumbrant mentes hominū. Item metrica descriptio doloris nō sanat dolorē sed magis auget: quia consideratio miserie est prouocatiua tristie. vnusquisqz autem cum diligentia considerat quod describere vult. Item metrica descriptio dicitur esse dulce venenum: quia placet: ⁊ nocet rationem metri placet: sed propter recordationem doloris nocet. Item affectus est vehemens animi passio animū torquens: et verū iudiciū rationis impediens Et sunt quattuor affectus animi. gaudiū: dolor: spes: ⁊ timor: qui dicuntur infructuose spine: quia suffocant segetē rationis que est scientia ⁊ virtus. Item licz de omni errore dolendū sit: potius tñ de errore sapiētis qz insipientis. nā error sapientis alios exēplo corrūpit: error autē insipientis non: quia ab insipiente nō trahitur exēplū. Propter qō dicit Salu. Oia mala exempla de rebus bonis orta sunt. Ergo dicit philosophia magis dolēdū de errore Boe. qz alius profani. Item fm Hugu. fanum idem est quod tēplum. tamen profanus: idest sacrilegus: quasi procul a fano. i. a tēplo. Profanū etiā dicitur quicquid nō est sacrum. Unde oēs laici ⁊ illiterati dicunt profani: quasi procul a fano sapientie. Item fm Hugu. opera opere est sedulitas in rebus agēdis. opera autem pbie est intētio vel labor ad aliquid philosophicū adipiscendū. Item eleys est ciuitas grecie in qua studuit Aristoteles. vñ studia sua dicunt eleatica. Academia autē fuit ciuitas vel villa in qua studuit Plato. vnde studia sua dicuntur academica. Utriusqz autē studijs Boe. fuit enutritus. Item philosophia nuncupata sirenes. Sicut em̄ syrenes dulcedine cātus attrahunt naues periclitando eas sic muse delectatione metri allicium t hoīes: vel mentes hominū et rationem aliquo affectu suo mergunt et obscurant. Item qz vna philosophia cōuentū musarū expulsit fignat: qz vnus sapiens sua virtute ⁊ sapiētia infinitos errores stultoꝝ extinguit. ¶ At ego cui⁹ acies. Hic Boe. ostēdit quō obstupuit de actu: pbie dicens. At ego hoc. cuius acies. i. visio mersa lachrymis caligarat. i. obscurata fuerat: vt nec possem dignoscere. i. inuestigare. quenā. i. que esset hec mulier tam imperiose auctoritatis. i. potentie: ego obstupui. i. miratus fui: ⁊ defixo. i. inclinato visu in terrā tacitus cepi expectare quidnā deinceps. idest consequenter esset actura circa me. ¶ Notādum quia Boe. doluit de amissione rerū tēporaliū eius acies idest ratio ⁊ intellectus caligarat. i. qz nō potuit cognoscere philosophiam. ¶ No. qz licz Boe. de actu pbie obstupuit tamē tacitus expectauit quid deinceps facere vellet. per hoc innuens se esse talē qui cōsolationem acciperet. Qui em̄ refutant alios audire nec audita ratione acquiescūt: tales sibiipsis obstaculū consolationis faciunt. ¶ Tum illa propius accedens. Hic Boe. ostendit quomodo philosophia sibi appropinquans statum suum deplanxit dicens. Tū illa. Philosophia accedens ꝓpius cōsedit in extrema parte lecruli. i. cordis mei: et intuens vultū meum grauem. i. grauatum lucru. atqz deiectum. i. declinatū in humū. i. in terram merore. i. tristicia conquesta ex his versibus sequētibus de perturbatione nostre mentis.

Pbia.

¶ Nota qz philosophia dicitur sedisse in extrema parte lecruli. i. cordis Boetij. Nam cum esset in tristicia et dolore ꝓpter amissionem rerum tēporaliū: parum vel nihil sapientie habeat. ⁊ quia tota cura eius erat circa terrena amissa: ideo dicitur habuisse vultum merore decrum in humum.

¶ At ego cuius acies lachrymis mersa caligarat:
ut nec dinoscere posset q̄ nā hæc esset mulier tam
imperiosæ auctoritatis: obstupui: uisuqz in terrā
defixo qdnā deiceps esset actura expectare tacitus
cœpi. ¶ Tū illa ꝓpius accedēs: in extrema lecruli
mei parte cōsedit: meūqz intuēs uultū luctu grauē
atqz in humū mœrore deiectum his uersibus de
noſtræ mētis perturbatione conqueſta eſt.

Ascēsus

Ecdum mecū tacitus ⁊c. In hac prima prosa Boe. per fantasiam quādam inducit personam cum qua locuturus est. i. philosophiā: eiqz habitū ⁊ corporis habitionē rei congruam cōfiguat: deinde qz seuere poeticas musas exegerit: describit. Circa priorem partem aduertendū est. nō tam apte philosophiam vocari: arqz philosophū. Philosophi enim nomē vulgata sententia a Pithagora inuentum dicitur: qui cum se sophum: id est sapientem appellari nollet philosophum: id est amatorem sapiētie professus est. Philosophia autem non est amatrix sapiētie:

ſed ipſa ſapiẽtia:vñ magis cõgrue ſophia dicerẽ:niſi q̃ ea ſapĩa pbia dici poteſt:q̃ in philoſophoꝝ li
bris habẽ.viſa eſt.latine dictũ caue ne barbare dicas:videẽ mihi q̃ bonꝰ ſis:dicẽdũ em̃ videris mihi
bonus. Reuerẽdi vultus oculis ardentibꝰ. vſitata latinitas. Nam licet ꝓres ⁊ ꝓꝓietates.ſeu quali
tates ⁊ quãtitates pulchre iungãtur toti ⁊ ſubiecto in gtõ vel in ablto'cũ adiectiuo etiã gti vel ablati
ui caſus:rarũ tñ eſt:vt valla docet in vna locutiõe vtrũq̃ caſum reperire.qõ tñ in Plinio lectũ docet.
nec vituperãdũ quotiẽs accẽtus ſeu melioris ſonoritatis gra fiat:ſicut b̃ loco qõ patebit q̃ duras au
res nõ habẽt ſi totã locutionẽ in vno caſu poſuerint. Reſpicientiũq̃.male poſita eſt cõiunctio.dic g̃ ſe
ſecq̃ reſpicientiũ hoim. P.grecũ.grãmatice dictũ. Dia lr̃arũ noia tã apud grecos q̃ apud latinos ge
neris neutri ſunt. Potior tñ rõ eſt apud grecos. Pro quo aiaduertat tyrũculus:genꝰ rerũ inſeparatarũ
fere a gñalitate ſumi:q; em̃ hec noia fluuiꝰ: mẽſis vẽtus: maſculina ſunt:iõ fluuioꝝ:mẽſiũ:vẽtoꝝũq̃
noia maſculina putãt:vt araris:boreas:aprilis. Itẽ q; ciuitas arbor feminina.iõ ⁊ ciuitatũ arboꝝũq̃
ꝓpa:vt babylõ:pinꝰ:q; g̃ grãma apõ grecos neutrũ:iõ ⁊ grãmaticũ.i.lr̃arũ noia neutra ſũt. Apõ lati
nos aũt:q; lr̃a femininũ:iõ lr̃arũ noia nunũq̃ feminina ponunt.vt apud Donatũ i apductã. Qm̃ tñ
elemẽtũ neutrũ eſt ⁊ oia ideclinabilia q̃ nõ ſunt ſignificatiõe nota apud latinos neutri ſunt g̃nis:iõ
grãmatice in neutro g̃ne lr̃arũ noia poſueris. Si autoritatẽ ſupioris regule q̃ris:lege Seruiũ gram
maticũ ad illud quarti eneĩ. Solaq̃ culminibꝰ feriali carmine libo. viſa q̃ri. Vbi docet genꝰ plerũq̃
relicta ſpecialitate a gñalitate ſumi.vt ſola bubo ſubaudiẽ auis. P.autẽ ſignificat practicam pbiam.i.
operatiuã:q; praxis dr operatio. T.aũt rhetoricam.i.ſpeculatiuã:q; theome ſignificat inſpicio:vñ thea
trũ locus ad ſpectandũ aptus:⁊ rerũ oĩm inſpector:deꝰ grece theos dr. In ſcalaruꝫ erecte. ſingulari
em̃ caret auctore valleſi. Et ptículas q̃s quiſq̃ ⁊c. Hoc q̃ de ſacris lr̃is in xpi veſtiũ diuiſione ſignatũ
ſacre atteſtant homelie. Legũt alij abſtulerãt:⁊ neutrũ incõgruũ.ſed in plurali numero aptius:vt il
lud q̃s quiſq̃ potuit p modũ parẽthe:is legat. Sceptrũ regalis eſt vga nõ incõgrua ſapie ſeu pbie
q̃ de ſe. Prouer. viij. Per me inq̃t reges regnãt: et legũ cõditores iuſta decernũt. Indecq̃ libellos ge
rit. Que vbi poeticas muſas ⁊c. Hec eſt ſcda ps huiꝰ ꝓſe. Pro qua itelligẽda maxime opere neceſſe
eſt:qõ ſuperiꝰ dixim. Sermonẽ debere cõgruere ꝓſone loquẽti.vñ in ſupiori carmine Boe.in ſua ꝓſo
na loquẽs ſub qua triſtẽ ⁊ ꝓſolatõis indigentẽ agit:poeticis muſis quodã mõ gratificat q̃ ſe nõ dere
liquerunt. Hic vo pbiam inducit eas ꝓfugantẽ. Poetica em̃ ꝓfeſſio q̃buſdam fere philoſophãtibus
odioſa fuit:bonis vt reor philoſophis:iõ q̃ dũ deoꝝ hoimq̃ adultería palã licet ſub velamẽto aliud
intelligãt:deſcribũt:bonis moribꝰ nocumẽtũ afferebãt.vt Auguſtinus de ciuitate dei abunde docet.
Qui eos a Platone a bonis ciuitatibꝰ exactos teſtat. Malis aũt ad ſpeciẽ pbie ſub vita nequã gerẽ
tibus odioſi ſi erãt poete:q̃ cũ ipſi diuinũ illud dicẽdi genꝰ aſſequi nõ poſſent viderẽtq̃ illos pluris
q̃ ſe hri ſperabãt ea criminatiõe poeticuꝫ nomẽ delere. Utriſq̃ g̃ inuiſum nomẽ poete. quo circa per
ſius comutũ philoſophũ ꝓtumelioſe de poeticis figmẽtis loquẽtẽ inducit ſatyra q̃nta. Nebulas eli
cone legũto ⁊c. Neq̃ vero oĩno poeticas muſas nũc exigẽdas docet pbia:ſz a viro tali qualẽ Boe.re
ꝓſentabat. Neq̃ muſas oẽs dãnat:ſed poeticas dũtaxat:q; philoſophicis muſis eũ curanduꝫ cenſet.
Quapropter vt de vna re ſemel loquar. Muſe a plerisq̃ nouẽ ponũtur. Quarũ noia ⁊ inuẽta ſic po
nit Virg. Clio geſta canẽs:trãſactis tpa reddit. Melpomene tragico ꝓclamat meſta boatu. Comica
laſciuo gaudet ſermone thalia. Dulciloq̃s calamos euterpe facibꝰ vriget. Terpſicore affectꝰ cytharis
mouet:ĩperat:auget. Plectra gerẽs erato ſaltat pede:carmine vultu. Carmina calliope libris heroi
ca mãdat. Urania poli moꝝ ſcrutat ⁊ aſtra. Signat cũcta manu loq̃turq̃ polymnia geſtu. Mentis
appollinee vis has mouet vndiq̃ muſas. In medio reſidẽs cõplectit oia phebꝰ. Clio hiſtorias inue
nit. Melpomene tragedias. Thalia comedias. Eutrepe tibias. Terpſicore pſalteriũ. Erato geome
triã. Calliope lr̃as. Urania aſtrologiã. Polymnia rhetoricam. Hec Virgi. Sũt g̃ muſarũ noia: Clio:
Melpomene: Thalia: Euterpe: Terpſicore: Erato: Calliope: Urania: ⁊ Polymnia. Quoꝝ q̃ in a exe
unt declinant more latino ſicut muſa:q̃ in e ⁊ in o:more greco. Nã in e habẽt gtm̃ in es dtm̃ in en reli
quos caſus in e ſicut penelope: In o aũt habẽt gtm̃ vſitatius in ũs:accuſatiuũ ⁊ vctm̃ in o:reliq̃ aũt
caſus in latinoꝝ vſu nõ ſunt:vt hec clio huiꝰ clius ⁊c. Sunt aũt oẽs muſe inuentrices. Nã hoc nomẽ
muſa ꝑm alios dr a moſios.i.ab indagatiõe vel inq̃ſitiõe:ꝑm alios a myen qõ eſt docere. Clio interꝑ
tatur gloria:dr em̃ cleos gloria apud grecos. Hec hiſtoriã iuenit.vñ multũ glorie ⁊ ſcribentibꝰ:⁊ ijs
de q̃bus ſcribũt naſci ſolet. Cadmus aũt Thebanoꝝ rex ꝓmus hiſtoriã ſcripſiſſe ꝑm Pliniũ fertur.ſz
nõ ſine muſa.i.inuentiõe ⁊ glorie cupiditate. Melpomene tragediã inueniſſe dr: q̃ magno eiula
tu agi ſolebat. Melpo aũt idem eſt q̃ canto. Thalia dr a thalem qõ eſt florere:inuenitq̃ comediã
veterẽ que ſatyrarũ more laſciuis verſibꝰ cõſtabat. Euterpe ab eu qõ ẽ bonũ:boni ſoni ⁊ tibiarũ in
uentrix dr. Terpſicore delectando nomẽ ſumpſit. Nam terpone dr delector inuenit autẽ cytharam
cum choreis ⁊ ſaltationibus. Erato ab onere quem erota greci vocant: ꝑm quoſdam deducitur
iuenitq̃ geometriã. ⁊ plauſibꝰ gaudet. Calliope dr pulchra vox:iuenitq̃ heroicũ carmen. Ura
nia dr ab vrano.i.celo ⁊ aſtrologiam inueniſſe dr. Polymnia autẽ a multa memoria nomen ſumpſit.
vel a multa laude. Nam poly multũ ⁊ hymnos laus dr. ⁊ rhetoricã inueniſſe a marone dr. Ut aũt lan
dinus recitat: Anaximander: Lampſacenus: ⁊ xenophanes. Heracliopalites dicũt poetas eſſe in tu
tela appollinis:qui lyra canit. ⁊ nouem muſarũ:in quarũ medio ipſe reſidet. Per appollinem aũt hu
manã vocẽ intelligunt.que nouem inſtrumentis ꝓficitur. Hec aũt fulgentio teſte intelligunt quattu
or anteriores dentes;quoꝝ ſi quis defit fibulus ⁊ nõ plena vox ex ore prouenit.item duo labia.ſepti

Locutio noua.

Genus noĩm

Muſe.

Melpo mene Thalia. Euterpe Terpſi core. Eratho. Callio pe. Urania. Polym nia.

mū est lingua.octauū est palatū: qđ greci vranion vocant. qm̄ fit ad formā celi: celū aūt vranos appellaŧ:qua ex re octaua musa đr vrania.nonū instrumētū est gutturis ꝓfunditas ꝑ quā spūs egredit Plato aūt ille diuin⁹ pbs ponit quattuor furoris gña: inter que ponit poetic⁹ furor:que a musis ꝓuenire demonstrat. Musas autē appellat celestiū sphērarū cantus. Nam in libro de repub.singulis sphēris singulas syrenas appositas dicit motū ipsum sphērarū ac sonū qui inde fit significās. Quapter octo sphēras octo musas ac per illarū concentū nouē ponit.quā qm̄ harmonia vna est ex oīb⁹ suauissime cōpositа:excellentissimā dicit hesiodus. Ergo poesis a diuino furore:furor a musis:muse a ioue eodē platone teste ꝓueniūt. Accedit ad hāc opinionē q⁹ phebū.i.solē q̄ medius planetarū est: in medio musarū ponūt. Un̄ illud virgilianū. In medio residēs cōplectit oīa phebus. Qui quidem virgilius attestaŧ musas iouis filias cū dicit. Adeste muse maximi ꝓles iouis ⁊c. Alcimeō aūt ⁊ nō nulli alij eas celi ⁊ terre filias dicūt. Theodonti⁹ vo thespie ⁊ menonis filias eē vult. Diodor⁹ addit musas fuisse octo puellas:quas osyris vbē pagrās i exercitu ducit. eo q⁹ cātu ⁊ alijs disciplinis eēnt insignes. Alio etiā loco scribit musas a prē ioue lras ⁊ vsuz cōpositionē.i.poetice doctas eē. Varro romanor⁹ doctissim⁹ q̄ easdez ⁊ musas ⁊ nymphas appellat:tres dūtaxat ponit musas. Una q̄ ex aq̄ nascit motu. Altera q̄ ex aeris ꝓcussi sono. Tertia q̄ mera tm̄ voce ꝓsistit. Ptz g̃ ꝑ fictionē poetica aut rē hīstorica aut diuina aut naturalē itelligi oportere:qua q̄ nō capiūt falsitatis criminant immeritos poetas.

Poetar officium

¶ Sciēdū tm̄ triplex eē poetarū institutū.iuxta Horatiū in de arte poetica vbi dicit. Aut prodesse volūt aut delectare poete. Aut simul iucūda ⁊ idonea dicere vite. Alij em̄ dūtaxat delectatiōis gra vsus edūt. Alij soli⁹ utilitat̄ ⁊ bone doctrine gra. Alij ꝓpter vtrāq. Primis dant poetice muse: secūdis ⁊ tertijs etiā philosophice. Bone em̄ doctrine ⁊ mor institutiones ex philosophicis accipiebant. Quia g̃ Boeti⁹ b̄ est ꝑ eū significar⁹:nō op⁹ habebat musis delectationē inanē causantib⁹:sed verā ꝓsolationē et magnanimitatē ⁊ sapiam generātib⁹:iō pbia expulsis poeticis musis suis.i.philosophicis musis eū curandū dicit. Vocat aūt poeticas musas:eas dico q̄ ad solā delectationez faciunt meretriculas:⁊ sirenas:eo q⁹ more earū aīos illiciūt. Sirenes a greco ꝙ vbo here īmutata aspiratiōe in s lram deduci ꝓstat. Est aūt here connectere ⁊ retinere. Fuerūt vt poete dicūt tres achēoli flumis filie ex calliope musa. De īsulas quasdā iuxta pelor inter Siciliā ⁊ italiā habitasse scribūt. Qđ Ouidi⁹ etiā tetigit.xiiij.Metamorphoseos.dū enee trāsitū describēs inqt. Terrasq⁹ calēti. Sulfure fumatas achēloidūq⁹ reliqt. Sirenū scopulos.harū vna voce teste Seruio sup.v.enei.circa finē alia tibijs:alia lira canebat. Sed tanta dulcedine cātus trāseūtes nautas afficiebāt:vt sopirent:quos cū sopitos persentiscerent submergebāt ⁊ deuorabāt. Quare cū iuxta illas trāsitur⁹ esset Ulixes admonitus a Circe:socior aures cera obturauit:⁊ ipse se ad nauis malū ligari iussit:atq⁹ sic q⁹ transijt illesus. Qđ ille grauiter ferētes ⁊ ira succēse atq⁹ dolore cōmote se p̄cipitauerūt in fluct⁹: qđ Juuenalis tetigit apud quē dicit Neuola. Nā cū pro me fortuna rogaŧ. Affigit ceras illas de naue petitas. Que ficulos cant⁹ effugit remige surdo. Dicunt aūt tres fuisse. Parthenopea qua ciuitas illa q̄ nūc neapolis.i.noua ciuitas đr:denoīata est cū illic sepulta esset. Itē leucosia ⁊ ligia. Multa de his claudianus:⁊ Virgilius etiā opusculū confecit:ꝫ potissimū. Homerus in.xij.Odisse.vbi sirenes dulcissimū cantū habēt:cui⁹ sensus est. Huc ades inclite Ulixe magna achiuor gloria:hic nauē siste:vt nostraz vocē audias. Nemo em̄ vnq⁹ hac iter fecit:q̄n nostri cant⁹ suauitate demulcerēt:qua oblectat⁹ ⁊ plura doctus a nobis dimittit̄ a nobis. Haud em̄ nos fugit q̄d apud magnā troiā greci simul ⁊ troiani deor voluntate gesserunt. Scimus p̄terea q̄q̄d in alma terra agit ⁊c. Hec vba suauib⁹ q⁹ carminibus Cicero trāstulit.quor p̄mū est. O decus argolicū q̄n puppim flectis vlixe. Nō opus est dicere:Sirenes etiā dici apes impfectas ⁊ inutiles. Itē volucres in india eē quarū cātu hoīes mulceant:q̄s sumno grauatos lacerēt. Si etem̄ singula q̄ de vocabulo legerim trāscribere velim nimis ꝓlixus essem Certū est aūt q⁹ scribit in p̄ma syllaba ꝑ i nostrū longū:q: grece hz ei diptongō:đ: hec siren huius sirenis:in actō hūc sirena nō sirenē:⁊ in plurali has sirenas:q: in actō plurali nois tertie declinatiōis ab actō singulari in a habeŧ frequēs actūs in as:ab em es:⁊ ab im in is. Quia etiā obliq̄ greci sepe in noīatiuos latinos trāseunt. vt delphin⁹ arabus elephātus:a gtis hor noīm delphin arabs elephas mutādo os in us. Ideo ab actō sirena fit etiā ntūs hec sirena huius sirene:sicut ab actō hāc cassida fit hec cassida ⁊c.

De cōparatiuis Cōsido.

Humi

¶ Deiecit humi mestior vultū. Simile loquēdi gen⁹ nō passim inuenies: ponit enim gtūs humi ꝑ eo qđ ē i humū vl ad humū: volūtq⁹ ob id nōnulli grāmatici gtm̄ humi ita posse ꝓstrui. Mestior a mestus deducit.circa qđ vocabulū aduerte fm Laurē.de valla cōparatiuū nomē semper plus significare de forma in q̄ fit cōparatio q⁹ absolutū seu positiuū:vt iunior licet min⁹ habeat annorū q⁹ is quē iuuenē appellam⁹ hz tm̄ plus de iuuenilitate.⁊ ita dicā: ⁊ minor plus de paruitate q⁹ parvus:licet minus de magnitudine. Verūtm̄ nō te fugiat puer cōparatiuū nomē apud idoneos auctores sepenumero positū esse ꝑ quandā tēperationē ⁊ īmunitatem significatiōis:seu ꝑ se:seu gra subintellecti. Modestius em̄ ⁊ submissius appellam⁹ hoīm iracūdior:ē:q⁹ iracūdum:⁊ liberior:ē q⁹ liberū. hinc ⁊ tristior:. Seruio teste:est idem qđ subtristis.hoc est nō plene tristis.⁊ mestior:: hic nō admodū mestus sed tamen aliquanto mestior: q⁹ deceat aut q⁹ soleat. Un̄ subaudiende mihi vidētur hmōi particule. Mestior: sup.aliquātovl paulo q⁹ decēs aut iustū:aut honestū:aut equū:aut operep:eciū:aut solitus sit.⁊ ita in cōsimilibus. ¶ In extrema lectuli parte cōsedit.hoc verbū cōpositū potius putē a con ⁊ sido q⁹ sedeo:q: ꝓsidere ꝓp:ie est sedere ꝑ motū ⁊ migrationē capere:q: ergo de supervenerat recte cōsiderare dicitur sicut.j.Enei. Vultis et his mecū pariter ꝓsidere regnis, Nec moueāt q̄ dicunt

fido hꝛe ꝓteritū.id em̄ vt Laurētius recte ꝓbat:nō recte dicūt. Nā sedi facit sicut ⁊ sedeo. Cetera aperta sunt. ¶ Ordo talis. Dū ego tacit⁹.i.taces:vtrūcꝫ significat ⁊ actiue et passiue:actiue hoc loco:passiue apud Sene. Od tacitū esse velis nemini dixeris. Et.vj.Eneid. Quis te magne cato tacitum esse vis ⁊c.reputarē mecū.i.recogitarē ⁊ aio voluerē hec.i.hmōi carmina:⁊ designarē seu assignarē ⁊ cōmittere officio stili.i.illi⁹ instrumēti quo olim in ceratis tabulis scribebāt:qrimoniā lachymabilē:mulier vultus admodū reuerēdi ⁊ oculis ardētib⁹ ⁊ pspicacib⁹.i.pfecte ⁊ ad intima vidētib⁹ ⁊ penetrātib⁹ vltra cōem.i.vulgarē valentiā.i.potentiā hoim:itē colore viuido atcꝫ inexhaustibilis vigoris. Sepe em̄ participia ꝓteriti tpis pro vbalib⁹ legūtur.vt in pncipio. vij.Enei. Inaccessos ꝓ eo qd est inaccessibiles fere:cuis ipa foret ita plena eui vt nullo mō crederet eē nre etatis:mulier inquā taliter dispositā visa est mihi astitisse supra verticē.i.sūmitatē capitis. Ubi duo notabis puer. Primū cꝫ dicit signāter visa ē astitisse non aūt astitit. Per hoc em̄ innuit se ꝓ fantasiā ⁊ fictionē loqui. Sicut Virg. locuturus ꝓ fictionē poeticā vbū aliqd pmittit ꝓ qd se ab historica veritate discedere significat:dicēdo vt fama est:vt phibēt:aiūt:ferk ⁊c. Scdm est cꝫ latine dicit supra verticē:non sup. Nam hoc fere obseruāt docti: vt dū res superior inferiori cōtingit sup eā esse dicāt:vt sup humeros portauit te. dū vo spaciū inter vtrācꝫ ē supra vt supra caput nostrū sydera sūt:nō sup. Statura sup.erat ambigue.i.dubie ⁊ incerte discretionis. Nā ipsa cohibebat.i.ꝛstringebat:vel cōtrahebat se quidē nūc.i.vno tpe ad cōem mensurā hoim.vero ꝓ sz ipsa videbak nūc.i.alio tpe pulsare.i.pulsando cōtingere celū cacumine.i.extremitate summi vertic̄is.q̄ cū extulisset altius cꝫ solebat caput suū ipsum caput penetrabat.i.penit⁹ intrabat etiā celū ⁊ frustrabak intuit⁹.i.inspectionē hoim respiciētiū se.i.pbiam. ¶ Uestes erāt ⁊c. notissima sūt vba text⁹. Quas qscꝫ potuit ⁊c. si legis abstulerā ordo est:⁊ manus violētor abstulerāt particulas vestiū quas q̄scꝫ eor potuit sup. auferre. Si abstulerit. ordo est:⁊ quiscꝫ illor violētor abstulerat particulas quas potuit abstuliſſe. Que dolores ei⁹ nō mō nullis. hic nota multos errare legēdo vllis ꝓ nullis. Nā sepe male auferūt negationē post nō modo:nō solū:nō tm̄:ne dū.nō sciētes priorē negationē nō agere in sequētia nisi repetak. Nō dicis ergo. Nō solū te amo sed odi qr falsum dicis. Si em̄ amas nō odisti:sz nō solū te nō amo sz odi. ¶ Ordo est pbia inqt. quis pmisit has meretriculas.i.aior illectrices more meretricular:scenicas i.q̄ in scenis versari solēt accedere ad hūc egrū. Que meretricule nullis pro nō ⁊ vllis: nō mō nō fouēt vllis remedijs dolores ei⁹ videlicet egri:verūetiā alerēt insup dulcib⁹ venenis. Me sunt ⁊c. aperta sūt vba. Ar ꝓ sz:si vre blāditie.i.molles affectiōes ⁊ ptractus:caret aūt hec dictio blāditie singulari numero:detraherēt nobis quē.i.aliquē prophanū.i.nō initiatū institutionib⁹ pbicis:solitū.i.cōsuetū uti vulgo.i.reb⁹ vulgarib⁹:vel sic uti.i.quēadmodū solitū sup.est fieri vulgo.i.vulgariter ego pbia putarē esse ferendū.i.tolerādū et patiēdū minus moleste. Aduerte de prima persona licere nūc singulariter nunc pluraliter loqui:vt hic philosophia de se loquēs nobis dixerat:⁊ subiungit putarē singulariter. Quippe quia certe opere mee.i.opationes ⁊ cure nihil lederentur in eo:id est in tali quia vsus non fit. Opera opere,aliquando est operarius:aliquando operatio diligens. opus autem est quod fit per operam. vnde locamus operas nostras:et vendimus opera. Solet parabolice dici opera esse matrem operis. Nunc vero ⁊c. Hic aiaduerte lector obseruatum esse decorū quod supra diximus in affectione loquentis. Quia enim philosophiā inflāmatum ira dixerat auctor:ideo nunc ei sermonem obruptū ⁊ irascenti congruum attribuit. sicut Virgilius eneid. ſ. quos ego:sed motos prestat componere fluct⁹. Et Theren. in eunucho. Ego ne illam:que illum:que me:que non:⁊ sexcētis alijs locis. Est ergo aposiopisis.i.reticētia facta ꝓpter iram animi. Possit autem multis modis compleri. Aut sic. Hūc vero nutritum eleaticis studijs ⁊ academicis:nequacꝫ ferendum est abduci. Aut porius sic. hunc vero eleaticis atcꝫ academicis studijs enutritū:auderis nobis sceleste metricule detrahere:hoc autez modeste supprimit. vnde addit. sed sirenes. id est animor:ū illectrices et deceptrices cantationibus vestris dulces vscꝫ in extitiū.i.vltimā vite extitionem hoc est mortē:abite potius cꝫ sup. cogatis me in vos seuire aut male de vobis proloqui:aut cꝫ hunc nostrum decipiatis:et relinquite eum curandum et sanandū meis.i.philosophicis musis.i.inuentionibus aut modulis. Ne quid autem ptermittam: elea et academia loca sunt in quibus maximopere viguerūt philosophi. Nam eleā phocensium colonia zeno patrem habuit. et Leucippus academiā: atheniensem Plato inhabitabat. Estcꝫ vt laertius docet academia locus in suburbano athenienſi nemorosus a quodam hero academo nomine sic appellatus. Eādem Speusippus zenocrates pluresꝫ alij postea coluerunt:sed pergo. ille chorus:id est cetus poetarum musarum:increpitus id est cum crepitu et acerbitate reprehensus:effectus mestior.id est paulo plus cꝫ solebat mestus:vel aliquantulū:deiecit humi.i.ad humū. vultū id est oculos suos. Uultus em̄ propie est qualitas facici que voluntatem hominis prodit. vnde a volando deducitur:et confessus.i. protestans verecundiam propter reuerentiam philosophie incussam rubore:excessit tristis limē:id est lignum limū hoc est transuersum in ostio carceris. ¶ At ego cuius acies.id est acumē oculorum mersa id est obrupta lachrymis caligarat.i.caligauerat:hoc est tenebris obscurata fuerat:ita vt non possem dinoscere que nam esset hec mulier auctoritatis tā imperiose.i.tantum cupide imperij:vel tam superbe imperantis. Ego obstupui ⁊ cepi.i.incepi tacitus.i.tacens expectare.i.obseruare:et hoc dico visu meo defixo in terram:quidnam.i.quam rem ipsa esset actura deinceps.i.postea. Illa accedens tum.i.tunc propius:cōsedit.i.locum cepit in extrema parte mei lecturi:et intuens meum vultum graue id est grauatum luctu:atcꝫ deiectum in humū merore.i.propter merorem;est conquesta de perturbatione nostre mentis his versibus qui sequūtur.

Cōstructio. Tacitus

Supra Super.

Nō mō.

Nota de prima ꝑsona. Opera.

Eleatici Academici.

Uultus.

Sanctꝰ thomas

Eu q̄ p̄cipiti mersa ꝓfundo. hic incipit metrū secūdū huiꝰ p̄mi qđ vocaꝫ metrū dactilicū a pede p̄dominãte: et dicit tetramētū a numero pedū: a tetra qđ est quattuor: q; quattuor pedes ꝓtinet. Et dicit hypercataleccticū ꝓpter fillabã abundãtē post duos pedes in medio versus. Verbi gr̃a. Primꝰ pes est heu q̄: secūdus: p̄cipiti. sz syllaba ti. huiꝰ. nois p̄cipiti: superabūdat. tertius est: mersa ꝓ. quartus: fundo. Similiter est i alijs. In hoc g̃ metro pbia deplãgit statum boetij dolẽdo de ꝓturbatiõe mẽtis ei⁹. ⁊ facit duo. Primo vniuersaliter pbia deplãgit ꝓturbationẽ mẽtis hoim. Secūdo specialiter cõuertit' planctū suū sup Boe. ibi. Hic quõdã. Primo dicit Deu q̄. i. quãtū mẽs hoiz hz. i. obscuraꝫ: mersa p̄cipiti ꝓfundo. i. cura rerū tẽporaliū q̄ precipitãt hoiem: ⁊ talis mens relicta ꝓpria luce. i. ꝓtẽplatione tẽdit. i. laborat ire i tenebras externas. i. i ignorãtias exteriores. Hoc autẽ cõtingit hoi quotiẽs sup. mens acta. i. agitata terrenis flatibus. i. ꝓsperitatiꝫ vel euentiꝫ: cura. i. sollicitudo reruz tpaliū: noxia. i. nociua crescit i immẽsum. i. supra modũ. ¶ Nota ꝙ in nobis est duplex virtus: rõnalis ⁊ sensualis. sẽsus aũt semp aduersaꝫ rationi: q; caro ꝯcupiscit aduersus spm̃: et spũs aduersus carnẽ. Cũ autẽ sensualitas vincit rõnem: tũc hõ est in malo statu regiminis: ⁊ efficit bestialis. Vñ Alberꝰ sup. iij. de aia dicit. Turpe est nobis abijcere regimẽ superioris et inducere regimẽ inferioris vtutis. qđ nobis cõe cũ bestijs. Ideo scribit. iij. Ethi. in antiqua trãslatiõe. Valde conãdũ ⁊ laborãdũ ẽ nobis vt vtus nr̃a cõcupiscibilis subiecta fit rõni. Quẽadmodũ em̃ pueri puerse viuũt si nõ a suis pedagogis fuerint coacti ad recte viuẽdũ: sic appetitus sensualis ducit nos ad insolentiã: nisi regula rõnis fuerit coartatꝰ. Plures aũt hoies sequunt sensualitatẽ q̄ rõnẽ. insudãtes bonis exterioribꝰ ⁊ delectatiõ. bꝰ sensualibꝰ: ꝙ q̄ impediunt i speculatiõe ⁊ cognitiõe sũmi boni: ideo ꝓbia ꝺ deplãgẽs dicit i metro.

Ignorãtia duplex.

Heu q̄ p̄cipiti. Itẽ cũ aia ingerit se curis rerũ tpaliũ ꝓfunde p̄cipitatur: ⁊ hebet q; a cognitione rerũ ⁊ sui creatoris destituit: ⁊ destituta cadit i tenebras externas. i. ignorãtias exteriores. ¶ Vbi nota q̄ duplex est ignorãtia: quedã naturalis que est in iuuenibus ⁊ decrepitis. ⁊ vocaꝫ ignorantia interna: q; ex naturali defectu cõtingit. Alia est ignorantia que causatur ex negligentia hominis quãdo sollicitatur circa exteriora: ⁊ talis dicit externa: quia est extra naturã. de qua dicit q̄ omnes hoies naturaliter scire desiderant. Prima ignorantia cũ fit naturalis non est vitiosa: quia turpes a natura nemo increpat: neq; bonos laudat. Secũda est vitiosa cũ fit per hominis negligentiam de qua loquit Boetius. ij. huius ꝓsa. v. Ceteris animantibus sese ignorare natura est: hominibus vero vitio venit. Item dixit noxia cura. Unde Sene. in puer. Magnã partẽ perturbationis sibi dedit qui exterioribus se iniecit. Item ratio: ⁊ intellectꝰ dicunt lux hoiz: q; illuminãt hominẽ ad cognitionẽ creature ⁊ creatoris. Dicũtur autẽ ꝓprie lux hoiz q; solũ genus hoim viuit arte ⁊ rõne. ex prohemio metaphisice. Hic quondam celo liber aperto. Hic philosophia specialiter conuertit se ad dꝰ eplangendũ Boe. et primo ostendit quanta contemplatione Boetius quõdam viguit. Secũdo ostendit quo modo destitutus a tali contemplatione solum de terrenis cogitabat: ibi. Nũc iacet effeto. Primo philosophia cõmendat Boe. ab astronomia. Secũdo a naturali philosophia. Tertio a metaphisica. secunda ibi. Quinetiam causas. tertia ibi. Quis voluat stabilem. Primo dicit Boe. quondã liber: id est solutus a cura rerũ temporaliũ celo sibi aperto per cognitionem: fuetus fuit ire per rationẽ in ethereos meatus. i. in motus corporum celestium. ⁊ ipse cernebat: id est speculabatur lumina id est radios rosei solis: et visebat: id est cum desiderio videbat: sydera id est constellationem gelide: id est frigide lune: et ipse Boe. Victor ignorantie habebat oẽm stellã cõprehensam numeris: id est certis cõputationibus quecunq; stella erratica exercet id est opabaꝫ vagos. i. varios recursus nũc progrediẽdo: nũc regrediẽdo: stella inquã fiera. i. mota per varios orbes. i. circulos. ¶ Nota ꝙ aio liberato a curis liberalibꝰ cõcessum est philosophari. ideo q̄dã artes dicũtur liberales: q; filij liberorũ. i. nobiliũ q̄ erãt liberati a curis tẽporalibus talibꝰ artibus vacabãt. ió dicit pbia ꝙ Boe. quõdã liber ⁊c. ¶ Notãdũ ꝙ dicit celo aperto. hz homo planetas celi corporaliter nõ attingat: ñ speculatione comprehẽdit. Hoc pulchre tangit Hermes trimegistus dicens.

Homo.

Magnũ miraculũ est hõ: ⁊ aial honorandum. hic anima intellectiua in naturã dei transit: quasi ipe deus sit: hic ꝑ naturã anime diis est cõiunctus: hic demonũ genus nouit: terrã colit: elemẽtis cõmiscetur: acumine mẽtis in maris profunda descendit: celum qđ videtur altissimũ animi sagacitate metitur: intẽtionẽ animi eius nulla aeris caligo confundit. nec terre densitas eiꝰ opationẽ impedit: nõ aque ꝓfunditas aspectũ eiꝰ obtũdit. ¶ Nota ꝙ sol in ortu suo apparet roseus ꝓpter vapores interpositos inter

Sol roseus.

Metrum secundũ primi libri. loquit' Phia.

Heu q̄ præcipiti mersa profundo
Mens hebet: & propria luce relicta
Tendit in externas ire tenebras:
Terrenis quotiens flatibus acta:
Crescit in immensum noxia cura.
¶ Hic quõdam celo liber aperto,
Suetus in ethereos ire meatus:
Cernebat rosei lumina Solis:
Visebat gelidæ sydera lunæ.
Et quæcunq; uagos stella recursus
Exercet: uarios flexa per orbes:
Compressam numeris uictor habebat.

visum'nostrum ⁊ solem.nam album visum per fumū apparet rubeum. Etiá licet in meridie vapores sint interpositi:nō tamen apparet tunc roseus. eo ꝙ illi vapores nō sunt grossi: sed subtiliati calore Lunage solis. ¶ Nota ꝙ pbia dicit lunā esse gelidā:qđ non est intelligendū formaliter: qr ꝑme qualitates q̄ lida. sunt calidū:frigidū:hꝫmidū:siccū.non habent locū in corporibus celestibus cū non recipiant peregrinas impressiones:sed đr luna gelida virtualiter ⁊ effectiue:qr frigus ⁊ etiá hꝫmores efficit in inferioribus ꝓpter qđ noctes quibus luna p̄est sunt gelidiores ⁊ hꝫmidiores magnis diebus. ¶ Nota ꝙ planete dicuntur habere vagos recursus.quia mouētur duplici motu.s.primi mobilis ab oriente in occidentē: ꝓprio motu ab occidente in orientem:vel ideo qr quādoq̄ apparent nobis stationarij: quandoq̄ retrogradi:quādoq̄ ꝓpinq̄:quandoq̄ aliqualiter remoti. ¶ Nota ꝙ stella erratica đr flexa.i.mota per varios orbes circulorū:scilz deferentis ⁊ epicicli ratione: quoꝝ circulorum nūc dicūtur progressiui:nunc retrogradi:nunc stationarij vt dictū est:⁊ hꝫabet videri in thꝫeorica planetarum vel astronomia. ¶ Quinetiā causas.Hic cōmendat eū ex parte naturalis phꝫilosophꝫie dicens.Quinetiā pro certo Boetius solitus fuit rimari.i.inquirere causas. vnde.i.propter quas causas sonora flamina.i.sonori venti sollicitant.i.perturbant equora.i.planiciem ponti.i.maris. quasi diceret Boetius sciuit causas generationis ventorum qui cōmouent ipsum mare. ¶ Nota ꝙ ex libro methꝫeororū ptz ꝙ ventus generatur ex vapore calido ⁊ sicco eleuato per calorem solis:qui perueniens ad locuz nubium frigiditate nubis repercutitur ⁊ repercussus fertur in latus:⁊ facit sonuz impellendo aerem:⁊ quia aqua faciliter est diuisibilis de facili cedit ⁊ reuerberatur per ventos.vel aliter potest intelligi. Antiqui enim dixerunt ꝙ ideo venti turbant mare:quia in ipso mari generantur venti qui non exeūt sed faciunt fluxum maris:licet hec opinio non sit vera:quia mare fluit ⁊ refluit tempore determinato:sicut bis in die naturali.venti autem generantur tempore indeterminato. ¶ Quis voluat stabilem.Hic phꝫilosophꝫia cōmendat Boetiū a metaphꝫisica:⁊ iterato a naturali phꝫilosophꝫia dicēs.Boetius etiam solitus fuit rimari quis spiritus.i.intelligentia voluat motu diurno stabilem orbem firmamenti:vel etiam cur sydus solis vel aliud hꝫabens ortum ⁊ occasum casurum in hesperias vndas.i.in aquas maris occidentalis surgat.i.iterum oriatur ab ortu rutilo.i.ab oriente splendido: quasi dicat. Boetius solitus erat inquirere cur stelle que in occidente videntur occidere: iterum resurgāt in oriente:etiam solitus erat rimari quis tēperet placidas horas veris.i.temporis vernalis:vt ornet terrā roseis floribus.Quis dedit.i.ordinauit:vt autūnus fertilis anno pleno.i.fecūdo: influat.i.influentiam faciam grauidis vuis.i.botris repletis.etiam erat solitus reddere.i.assignare varias causas latentis nature.i.rerum naturalium. ¶ Nota omne quod mouetur ab alijs mouetur ex septimo Phꝫisico.ergo celum ab alio mouetur. Mouetur autez celum a duplici motore:per cōmentatorem.xij. Metaphꝫi.ab vno cōiuncto ⁊ appropriato qui vocatur intelligentia a quo mouetur effectiue.ab alio motore separato:qui est deus a quo mouetur in ratione finis. Item dicit orbem celestem esse stabilem.licet em̄ moueatur ⁊ mutet locum ꝑm partes: nō tamen ꝑm totum: ⁊ quātum ad hec dicitur esse stabilis.i.inobilis. Item causa quare stelle que occidūt iterum oriantur non est alia nisi motus circularis primi mobilis:qui secum rapit omnes stellas tam fixas q̄ erraticas. Item hesperus est stella que de vespere sequitur solem occidentem.a qua stellas mare occidētale dicitur hespericū: eo ꝙ sol ⁊ hesperus ibi semergant.nō ꝙ ita sit:sed quia vulgares sic opinantur.cū enim stelle occidunt propter interpositionem maris inter visum ⁊ stellas videntur stelle mergi in mare. Item tēpus vernale dicit̄ placidum:quia est cōueniens vite hominis. Est em̄ tempus veris calidum ⁊ hꝫumidū:in quibus cōsistit vita ex libro de morte ⁊ vita. Et iō̄ illo tempore producūtur flores. Nam materia florum est hꝫumiduz aqueū subtile bene coctum a calido aereo. Quia igitur in vere dominatur calidum aereum ⁊ hꝫumidum aqueum subtile:quod parua indiget digestione:ideo in vere cuius calor temperatus est flores producūtur. Item vitis multum abundat de hꝫumido aqueo ⁊ grosso:cuius signū est: quia tempore putationis distillat ab eis quasi hꝫumidū lachrymale. Tale autem hꝫumidum grossum multuz resistit digestioni:ideo vue ad maturitatem tarde proueniūt:scz tempore autūni. Item Boe.consuenit reddere causas latentes rerum naturalium qđ fuit iudicium felicitatis. Nam ꝑm Virgi. Felix qui potuit reum cognoscere causas. ¶ Nunc iacet effeto. Hic ostendit phꝫilosophꝫia quomodo Boe.destitutus predicta speculatione in terrenis cogitabat dicens. Nunc.i.pro tempore doloris Boe.iacet.i.prostratus est effeto.i.euacuato lumine.i.speculatiōe mentis:⁊ ipse pressus colla.i ꝑm colla grauidis cathenis passionū que mentem grauant:gerensq̄ decliuū vultum.i.inclinatum pondere amissionis rerū temporalium: hꝫeu cogitur cernere terram stolidam.i.bona terrena que homines stolidos efficiunt. ¶ Nota cathꝫena est ferreum instrumētum quo aliquid contra suam naturam detinetur. Quattuor autem effectus qui sunt gaudium:spes;timor;dolor;similitudinarie dicūtur cathꝫene:qr animū hꝫomi

Motus celi.

Hesperꝰ

¶ Quin etiam causas unde sonora
Flamina sollicitant æquora ponti.
¶ Quis uoluat stabilem spiritus orbem.
Vel cur hesperias sydus in undas
Casurum rutilo surgat ab ortu:
Quis ueris placidas temperet horas:
Vt terras roseis floribus ornet.

nis detinent ⁊ cõtra suam naturá ⁊ rationẽ ad illícita trahunt. Nam ratio semper deprecatur ad opi ma ex.j.Ethi.Et ꝓpterea Boe.in fine huiꝰ primi hortatur fugá passionũ:ibi.Tu quoq; si vis. ¶ Itẽ nota nõ est estimandũ ꝙ Boe.sic esset ita euacuatꝰ lumine mentis. sicut littera sonat.quía alias fuís ser insufficiẽs pro cõpositione huius libri:sed pbia loquit hic cõpassiue. Ille em̃ est merus stultꝰ qui inclinat se ad terrenas diligendo ipsa ⁊ nõ eleuando intellectuz suũ ad speculabília;qualis non fuit Boe.vnde dicit Augu. Tales sunt hoꝰ mines qualia sunt ea que diligũt: quía dilectio transmutat diligentem in simí litudinem rei quam diligit. hec Mar quardus.

Quis dedit ut pleno fertilis anno
Autũnus grauidis influat uuis;
Rimari solitus/atq; latentis
Naturæ uarias reddere causas.
Nunc iacet effœto lumine mentis.
Et pressus grauibus colla catenis:
Dediuũq; gerens pondere uultum:
Cogitur heu stolidam cernere terram.

Ascẽsꝰ. Eu ꝙ precipiti ⁊c. Carmen b secũdũ primi libri est lyricuz: sic dictũ co ꝙ ad lyrá cani po test. Quo circa:quía sequẽtia fere lyrica sunt:dicá hic in generali tria Primũ que sit materia lyrici carminis. Secũdum qð decorum. Tertium qui bus noibus ⁊ cur tot ⁊ tam diuersis so leant nominari. Primuz docet Horati? in de arte poetica his verbis. Musa dedit fidibus diuos:puerosq; deoz. Et pugilem victorẽ ⁊ equũ certamine primũ. Et iuuenũ curas ⁊ libera viua referri. Donatum est inquit fidibus.i.lyricis chordis cantare diuos ⁊ heroas olympiacos ⁊ christiano more deum ⁊ sanctos eius:quía lyrica carmina fe re hymni sunt. Item pueros.i.filios deorum vel heroas: ⁊ athletam seu pugilem victorem ⁊ equum in curuli certamine vincentem. Et curas.i.amores iuuenũ ⁊ libera vina.i.commessationes ⁊ ebrieta tes que faciunt homines liberius loqui. Et vt paucis dicam lyricum carmen desiderat aut modestaz laudationem aut non amaram irrisionem ne iambicum fiat. De decoro satis dictum est si applice tur. Oportet enim precipue vt carmen materie quadret. ⁊ qualitas carminis qualitati personarum: vt materie iocunde detur versus fluidus:non stridulus non impeditus monosyllabis aut spondaí cis pedibus:qui grámaticen prefe ferunt. Singulis|aũt carminibus suũ decoz est seorsum annotan dum. ¶ Tertium qð de noibus lyricoz carminũ est:facile patebit si nouerimus duplicia esse eorum noia generalia ⁊ specialia. Generaliter dicũtur a lyra lyrica:a cantando dicuntur latine cantica: seu carmina:grece ode aut psalmia;laudatione dicũtur hymni. Specialia aũt nomina sumũtur a multis ab inuentore:vt Asclepiadeum ab asclepiade:glyconicũ a glycone:pindaricum a pindaro:sapphicũ ab inuentrice que dicta est sappho ⁊ sic de alijs. A pede predominante:vt dactilica:iambica:spondaí ca. A cõnexione genere carminum. Quia si in oda seu versu lyrico nõ est nisi vnum genus carminis: tũc dicitur monocolos:si duo dicolos:si tria tricolos:si quattuor tetracolos. Item a reuersione:quia post vltimũ genus carminis reuertitur semp ad primũ:seruandus em̃ est semp vnus ⁊ idem ordo: si ergo tm̃ vnũ est genus carminis:tunc oda non habet reuersionẽ.sed continuũ processum:si duo:dici tur distrophos a dis qð est duo ⁊ trophi conuersio. Si tria tristrophos. Si quattuor tetrastrophos. vix plura inuenies cõnexa. Item singula carmina sumũt nomina ab inuentore:a pede predominãte: ⁊ a numero pedũ:⁊ a numero syllabarum. vnde sapphica abvndecim syllabis hẽdecasyllaba dicun tur. A numero aũt pedum si duo dũtaxat sunt versus dicitur dimeter:si tres trimeter:⁊ sic cõsequen ter. Sed hoc sciendum ꝙ in iambicis duo pedes propter eorũ celeritatem vnam mensuram faciunt. vnde iambica sex pedũ trimetra dicũtur. Hec in generali diximus nec repetenda sunt. In speciali aũt presens oda est monocolos.dactilica.tetrametra. ⁊ nisi vltimus pes spondeus esset:asclepiadea. Est monocolos.quia vnũ est genus carminis. Est dactilica.quia sepe tres sunt dactili ⁊ duo spondei. Est tetrametra:q; quattuor sunt pedes. ⁊ syllaba abundans. ꝓpter quã dicitur hypercatalectica. Cõstat autem ex primo pede dactilo vel spondeo.secũdo dactilo ⁊ interdum spondeo. ⁊ syllaba abundante que fit vltima dictionis si suauem vis habere sonoritatem.tertio dactilo. quarto spondeo vel eius lo co trocheo:q; in omni versu vltima syllaba cõmunis est. Vitande sunt dictiões monosyllabe in fine ⁊ crebra collisio litterarũ per vocalem sequentem aut in aliam vocalem. Materia est congrua quia cõtinet laudem Boetij. Omnia autem satis expositа sunt in cõmentarijs superioribus: que si sancti Thome sunt nescio cur adiectum sit. hec Marquardus. Pauca tamen grámaticalia addam. Quorũ vnũ sit:ꝙ hec dictio q̃ tripliciter accipi solet pro eo qð est quãtum:⁊ hoc cum positiuo figurate. hoc est cum ãmiratione aut indignatione aut simili affectione.pro quãto ⁊ id rarius.cum cõparatiuo pro valde. ⁊ cum superlatiuo quod sepe euenit. Cum positiuo vt hic.heu q̃ precipiti.i.quantum precipi ti ⁊c.cum cõparatiuo apud Virgilium. Q̃ magis illa tremens tanto magis effera flãmis.q̃ magis.i. quãto magis cũ superlatiuo:vt vir q̃ optimus.i.valde bonus.vbi barbare dicũt peroptimus. Prefs sus colla.greca est locutio poetis:non oratoribus concessa.que si per nomina fiat: synedoche a ser uio diceretur.qui hanc differentiam obseruat.vt quotiens per verba aut participia fiat grecam figu ram dicat.quotiens per noia synedochẽ.⁊ hec satis sint.

Lyrici carminis materia.

Decori.

Noia lyricorum

Q̃

Greca locutio.

¶ Prosa prima libri primi.

SEd medicine inquit potius. Hic incipit secūda prosa huius primi in qua phia inuestigat morbū Boe. in quibusdā signis. secūdo psolat ipsum ne desperet. Secūda ibi. Cūq; nō. Primo dicit phia. O Boe. ego possem multa cōqueri de perturbatione mentis tue: sz nūc potius medicine tps est: q querele vero p sed: tum. i. tūc mulier illa intēta in me totis luminib⁹. i. ocu-
lis ait. Es tu ne ille q quondā tpe iuuētutis nutrit⁹ nro lacte. i. facilibus documētis: in etate autē pfecta

Gāctus thomas.

¶ Prosa secunda libri primi.

SEd medicinæ inquit: potius tempus est q querelæ. Boetius. Tū uero totis in me intēta luminibus. P. Tu es ne ille ait. nostro quondā lacte nutritus: nostris educatus alimentis in uirilis animi robur euaseras? Atqui talia contuleramus arma q nisi prius abiecisses: inuicta te firmitate tuerentur. Agnoscis ne me? quid taces? Pudore an stupore siluisti? Mallem pudore: sed te: ut uideo: stupor oppressit. Boetius. ¶ Cumq; nō modo tacitum sed elinguem prorsus me: mutūq; uidisset: admouit pectori meo leni-

educatus. i. nutritus nostris alimētis. i. doctrinis difficilioribus: euaseras. i. pueneras in robur. i. in fortitudinez virilis animi. atqui pro certo nos ptuleramus tibi arma talia. i. documenta: q nisi prius abiecisses per obliuionem: ipa tuerētur te inuicta infirmitate. dicit phīlosophia. Agnoscis ne me: quid taces siluisti ne pudore. i. verecūdia: an stupore. i. mentis alienatione? ego mallē. i. magis vellē te siluisse pudore: sed vt ego video stupor oppressit te. ¶ Nota q phīa deplāgendo Boetiū nō facit longā morā: ne Boetius desperet sup infirmitate sua. ergo dicit phīa magis esse tps medicine q̄ q̄rele. Itē boni medici est totis oculis diligēter respicere faciē infirmi eo q̄ in facie magis apparēt signa pnosticationis infirmitatis: ideo phīa dicit esse intuita Boe. totis luminib⁹. Itē p arma phīe intelligūtur p̄cepta phīcalia: q̄ persuadēt

Medicus.

mínime extolli in prosperis: nec deprimi in aduersis. Hortatur em̄ nos philosophia ad magnitudinē magnanimus autem est qui contra deformes insultus fortune vnanimi mentis constantia militat. de his et similibus preceptis philosophie Boe. oblitus fuit propter dolorem. ¶ Nota taciturnitas quā doq; prouenit ex pudore. quādo enim manifestatur alicui aliquid quod vellet celari ipse efficitur verecundus: et oculi eius deprimuntur: facies eius rubet. et auertitur: et lingua eius in loquendo ligat. ¶ Notandū q̄ stupor vno modo est abundās ammiratio mentis: vt ibi papa stupor mundi. Alio modo est mentis alienatio: t sic accipit in ppōsito et inducit taciturnitatē. Ex quo em̄ mor⁹ lingue est fm cōformitatē ad fantasiam: turbatur fantasia. sicut contingit in alienatione mentis: prepeditur lingua in loquendo. ergo dicit philosophia pudore aut stupore siluisti: t q taciturnitas ꝓueniens ex stupore deterior est: q̄ que causat ex pudore: cū ipsa causetur ex aliquo defectu interiori: ideo dicit philosophia mallem pudore siluisses: ¶ Nota fm Hug. pudor est corporis: sed pudicitia est mentis. Est aūt pudor verecūdia ex aliquo casu innata: nō auferēs memoriā sed impediēs linguā. Stupor autē est casus memoriā auferēs et linguā impediens: t peius est tacere stupore: q̄ pudore q̄ melius est memoriā retinēdo nō loqui: q̄ loq̄ et memoria carere. ¶ Nota philosophia dicit Boetiū fuisse nutritum suo lacte: ꝓ nutrimentū lactis intelligit triuium. s. grāmatica: logica et rhetorica: quibus iuuenes sunt seriatim informandi: tanq̄ facilibus documentis sicut puer lacte nutrimento molli t facili digestionis vtit. Sed per hoc q̄ dicit in virilis animi robur euaseras. s. ad scientiā mathematicā tc. qua tanq̄ per scientiam magis subtilem homo perfecte etatis efficitur. ¶ Nota philosophia cōtulit Boetio arma non corporalia: sed spiritualia. sicut sunt virtutes intellectuales quas enumerat Aristoteles. vj. ethicoꝝ. Et sunt illa intellectus: sapientia: scientia: ars: et prudentia. Et similiter virtutes cardinales: que sunt quattuor. s. prudentia: iusticia: tēperātia: et fortitudo. Et dicuntur cardinales: quia quādam principalitatē sibi vendicant. s. materiam circa quā habent fieri. Illa em̄ arma abiecit Boe. quādo tēporalibus adhesit appetitui sensitiuo annuēs: t ab attētione celestium sequestratus. Et de istis armis dicit apostolus Abiicite ergo opera tenebrarū t induimini arma lucis: sic vt in die honeste ambulemus. ¶ Cūq; non modo tacitum. Hic philosophia cōsolatur Boe. ne desperet dicens. Cum philosophia vidisset me nō modo: id est nō tātū: tacitū: sed prorsus. i. totaliter elinguem: q̄ pro et mutū: illa admouit: id est apposuit pectori meo leuiter manū t inquit: id est dixit. nihil periculi est circa hunc hominem: ipse patit lethargū. id est morbum obliuionis: morbum in quā cōmunem mentium illusarū: id est deceptarum et ipse paulisper: id est modicum est oblitus sui: sed facile sui recordabitur: siquidem pro certo cognouerit nos: philosophiam: ante id est prius: quod vt ipse possit facere tergam⁹ lumina: scilicet oculos eius caligantia nube: id est obscuritate rerum mortalium: id est temporalium. hec dicit philosophia. t veste sua contracta id est conuoluta in rugam: siccauit oculos meos fletibus inundantes id est humectantes. ¶ Nota q̄ tacitus est ille qui non loquitur: lz habeat potestatē lingue ad loquendū: sed elinguis et mutus dicitur ille qui non solum non loquitur: sed etiam non habet potestatem lingue ad loquendum: et talis fuit Boetius propter stupor em: id est mentis alienationem. ¶ Nota q̄ philosophia innuēs se esse bonam medicam consolabatur Boetium dicens. nihil periculi est i hoīne isto: quia fm

Pudor. Pudicitia.

Tacitus. Elinguis.

Lethargia. Señ.in libro de clemẽtia ad Neronem. Mali medici est desperare ne curet eger. ¶ Nota ꝙ lethargia est infirmitas causata ex oppressione cerebri cũ obliuione: & iungit continuo somno: & sic lethargus est morbus inducens obliuionẽ & somnũ. Inde lethargicus & est homo qui patitur talẽ morbũ & dicitur a lethe quod interpretatur obliuio. Etiã lethe est fluuius infernalis. Boetius ergo patiebat lethargum. i. morbum obliuionis: quia si precepta philosophie in memoria habuisset nunq̃ de amissione rerum tpaliũ doluisset. Itẽ dicit lethargũ esse morbũ illusarũ mentium. q. mẽs illusa est vbi ratio est ligata ꝓpter defectũ fantasie: sicut in freneticis vel ꝓpter defectũ memorie sicut in lethargicis. ¶ Notãdũ homo cõponit ex aia immortali & corpore mortali: ſz q. Boe. oblitus fuit bonorũ aie: ideo dicit fuisse sui oblitus nõ totaliter sed paulisper: q. adhuc curã habuit de bonis terrenis q̃ respiciũt corpus. Itẽ homo p̃ pbiam hz suiipsi? pfectã cognitionem. Ad cognoscẽdũ autẽ illud qd̃ per pbiam cognoscit oportet ꝑmo pbiam cognoscere: ideo dicit philosophia. recordabitur sui facile: si nos prius cognouerit. Itẽ ꝑ vestes pbie in rugam cõtractas intelligunt p̃cepta philosophicalia in vnũ volumẽ cõgregata: sicut in libro isto: q̃bus ipsa pbia Boe. cõsolatur. ¶ Nota ꝙ ad medicum infirmũ curare volẽtem plures requirũtur conditiones. Primo vt qualitates et conditiones respiciat: & vt humores nocentes cognoscat. Secũdo ad loquendum commoueat. Tertio si prevalida egritudine obmutescat: vt manum corpori infirmi adhibeat. Quarto vt eum verbis consolatoriis reficiat. sic philosophia videns dolores Boetij. Primo eum inspexit. secundo ad loquendum mouit. tertio manum suam corpori apposuit: et quarto verbis consolatoriis reficit.

Medicus.

niter manũ. P. Et nihil. inquit: periculi est. lethargũ patit cõmunẽ illusaꝝ mentiũ morbũ. Sui paulisper oblitus est. Recordabit facile: si quidẽ nos ante cognouerit. Quod ut possit agnoscere: paulisper lumina eius mortaliũ rerũ nube caligantia tergamus. B. Hec dixit. Oculosq̃ meos fletibus in undãtes contracta in rugam ueste: sicauit.

¶ Metrũ tertiũ libri primi. Loquit. Boe.

TVnc me discussa liquerũt nocte tenebræ:
Luminibusq̃ prior rediit uigor.
Vt cũ p̃cipiti glomerãtur sydera coro:
Nymbosisq̃ polus stetit imbribus:

Ascen. Sed medicine inquit &c. Hec prosa satis clara est et non negligenter declarata: quapropter frustra longus essem. Meminerit tamẽ iuuenis lector illas duas voculas medicine et quere le: hoc loco potius esse datiui casus q̃ genitiui. Non enim pulchre dicteris tempus est studij: sed tempus studendi: vel tempus est studio: id est ad studium. Non esset tamen omnino incongruum si dicatur tempus studij. Sciat autez illic. Siquidem nos ante cognouerit: si quidem diuisim esse legendum. Sunt enim due dictiones. et ordo est. Recordabitur facile sui. Recordabitur inquam quidem: id est certe si cognouerit ante: id est prius nos. Multi in eo vocabulo errãt et interpres etiam hoc loco. vide Vallensem.

¶ Metrũ tertium libri primi.

Sancꝰ thomas TVnc me discussa. Hic incipit tertiũ metrũ huius primi libri cuius primus versus vocatur metrũ dactilicũ exametrũ. secũdus dicitur metrũ alemanicũ ab inuẽtore. tetrametrũ numero pedũ. dactilicum a pede predominante: et catalecticum: quia nulla syllaba abundat nec deficit. In hoc metro Boetius declarat. per quoddam simile: quomodo remotis impedimentis vigorẽ cognitionis recuperauit: & est talis similitudo. Sicut coro flãte nubes generãtur: & per interpositionem nubiũ sol et alia nobis occultantur: sic aduersitate imminẽte homo afficitur diuersis passionibus obscurantibus intellectum: et sicut austro flante nubes dissoluuntur et radij solares reuertuntur sic aduersitate adueniẽte consolatione philosophica passiones sedantur: et intellectus illuminat. Dicit ergo in littera. Tunc cum philosophia terfit oculos meos tenebre liquerũt me discussa nocte id est obscuritate: & prior vigor cognitionis redijt luminib9 meis: id est oculis: vt pro sicut: sol latet: id est occultatur: cum id est quando sydera: id est stelle glomerãtur: id est inuoluuntur precipiti coro: id est tali vento. et polus id est celum stetit: id est stare videtur nymbosis imbribus: id est pluuijs nubilosis: acpro etiam nox: id est obscuritas funditur desuper: id est de nubibus in terram nondum: id est non adhuc astris: id est stellis venientibus: id est apparentibus in celo. Si boreas emissus a thraicio antro: id est thracie regionis: verberet: id est depellat hanc noctem: id est obscuritatem: et referet clausum diem: tunc phebus id est sol emicat: id est lucet: et vibratus: id est fortificatus lumine suo: ferit id est percutit oculos hominuz mirantes subito lumine solis post tenebras. ¶ Nota philosophia trahit hominem ab obscuritate ignorantie ad lucem sapientie. ex libro de pomo Aristo. et etiam per metristam. Ars homines firmat nec finit esse malum. Et ergo cũ philosophia siccasset oculos: Boetio fugatis tenebris ignorantie redijt vigor intelligentie. ¶ Nota quattuor sunt venti principales qui flant a quatuor partibus mundi. s. oriente: occidente: septẽtrione: & meridie. quorum quilibet habet duos collaterales: et sic sunt duodecim venti q̃ his versibus continentur. Flant subsolanus: vulturnus: et eurus

Venti.

ab ortu. Atq; die medio nothus ḣeret: ⁊ africus austro. Circínus occasum zephírusq; fauoníus afflãt Sed veniũt aquilo boreas ⁊ corus ab arcto. Corus ergo est ventus quo flante generant nubes: ⁊ cõ glomerantur sydera: sic ꝙ per nubes occultantur. ¶ Nota ꝙ polus est stella que semp in eodem loco videtur: sed ḣic potius ponitur pro firmamẽto: tanq̃ pars pro toto p synecdochen. ¶ Nota ꝙ polus ídest celũ dicitur stare quando est obductũ nymbosis ímbribus. nõ ꝙ stet: sed q; motus eius tunc no bis nõ apparet. motũ em̃ celi nõ percípimus nisi per motuz alicuíus stelle: cum aũt celũ est coopertũ obscuris nubibus nulla stella videri põt. ¶ Nota ꝑm Hugu. nymbus est nubiũ densitas exintẽpestate orta: ⁊ sic dicit Boe. ḣic. nymbosis ímbribus. í. dẽsis pluuijs. ⁊ est ratio. q; tenuis ĩber nõ ímpedit aspectũ astrorum. ¶ Nota ꝙ boreas dicitur flare ab antro thraício: q; forte regio thracie est cauernosa. de cuius cauernis exit vẽtus generatus ex vaporibus ficcis ín terra. ¶ Nota postq̃ pbia terfit oculos Boe. et eosdez a fletu lachrymarum cõpescit. Restitutus em̃ fuit prístino vigori: vnde oculi ípsius Boe. vt ratio ⁊ intellectus obfuscati erant tenebris ignorantie: cũ istis tpalibus adḣesit: propter amissionem rerum tpalium: diuersis fuit subiectus passionibus. Sed pbia oculoz caliginem abiecit: cum ipsius intellectũ illuminauit: tenebras ignorantie fugando a lumine spirituali et scientia illuminando.

Nymb⁹.

Sol latet; ac nondum cœlo uenientibus astris
Desuper in terram nox funditur.
Hanc si thraicio boreas emissus ab antro
Verberet; & clausum referet diem;
Emicat; & subito uibratus lumine Phœbus;
Mirantes oculos radiis ferit.

Ascensi⁹

TUnc me discussa. Ode secũda est dicolos distrophos. q; ꝓtinet duo genera carminis. Quoz primũ est ḣeroicũ exametrũ. Secundũ tetrametrũ simile alemanico: nisi ꝙ in alemanico falsco vltimus pes spondeus. ḣic aũt ecõtrario vltimus semper dactilus. De ḣexametro prius dictum est. Tetrameter aũt versus alemanicus dactilicus acatalecticus cõstat quattuor dactilis spondeisue: aut promiscuis. sed vt dixi Boetius fere nouũ genus excogitauit. nam in secundi carminis fine discessit ab asclepiadio: ponendo spondeũ pro dactilo: ⁊ ḣic ab alemanico: ponendo dactilum pro spondeo. Hic versus raro ḣabet spondeũ penultimũ sed fere duos dactilos in fine. De quib⁹ ex secundo carmine ḣuius primi satis patet. Et expositio per superiores cõmentarios. Scias tamen lector corum sine aspiratione scribi pro vento. Nam idem etiã caurus dicitur. ḣabet aũt corus pro vento p primã longam: q; au syllaba frequenter in o longũ mutatur: vt caulis colis: plaustrũ plostrũ: maurus morus: caudex codex: caurus corus. sed chorus pro corona seu congregatione psallentiũ aut choream ducentiũ primã corripit. Est aũt corus ventus flans ab occasu solstitiali. ⁊ autore Pli. li. ij. grandines importat. Unde ḣic dicitur. Nymbosisq; polus stetit ímbribus. Ubi verbum stetit nõ significat quietum fuisse: sed plenum ⁊ obductum: sicut autore Seruio apud Virgiliũ cum dicit. Stant ⁊ iuniperi ⁊c. ⁊ pluribus alijs locis. Boreas emissus dicitur ab antro thraício: q; ventus septentrionalis est Thracia aũt est sub septentrentrone: legitur aũt trahitio greco more. Reserare est aperire: q; particula re cõposita cũ dictione significante rem clausam aut occultationem: cõtrariã significationem inducit vt sero ⁊ resero: claudo ⁊ recludo: velo ⁊ reuelo. tego ⁊ retego cõtraria significãt. Clausum diem bene protulit in masculino generere: q; ḣoc nomen dies quando accipiť pro tpe lucis distincto a nocte: masculini vt plurimũ est generis. quando vo pro tpe indifferenti tam nocturno ꝙ diuturno semp est femínini generis: vt Seruius ⁊ Valla docent. Errant aũt qui nunq̃ in femínino genere tempus lucis significare dicũt. In plurali aũt et eius, cõpositum meridies solius masculini sunt generis. Cetera notissima sunt nec nostre interpretationis indiga.

Corus.

Stare

Reseca⁹re.

¶ Prosa tertia primi libri.

Scũs thomas

TAud aliter tristitiæ nebulis dissolutis hau
si cœlum: & ad cognoscendam medican
tis faciem mentem recepi. Itaq; ubi in eam dedu
xi oculos: intuitũq; defixi: respexi nutricem meã:
in cuius ab adolescentia laribus obseruatus fue
ram philosopiam. Et quid inquam tu in has exi
lii nostri solitudines omnium magistra uirtutũ
a superno cardine delapsa ueuisti? An ut tu quo
q; mecũ rea falsis criminatiõibus agiteris? Philo.
An inqt te alũne desererẽ: nec sarcinã quã mei no
minis ex liuore sustulisti: cõmunicato tecũ labo
re partirer? At qui Philosophiæ phas nõ erat inco

Hic incipit tertia prosa primi libri in qua Boe. ostẽdit quõ pbiam cognouerit. Et diuidi tur: q; primo ostendit quomõ philosophiam cognouit ⁊ qualiter de presentia eius ammirari cepit. ⁊ quomodo philosophia sibi respondit. secundo probat philosophia persecutionez sapientium a vulgaribus nõ esse nouã. secunda ibi. Nõne apud veteres: dicit primo Haud pro ngõ aliter nebulis tristitie mee disso

lutis.i.fugatis per consolationē philosophie:quoniā sicut nubes dissoluunt per flatum boree.sic ego Boetius hausi.i.respexi celum.idest sursuz:t recepi mentem.i.vigorem rationis ad cognoscendam faciem medicantis.i.medici. Itaq; pro ergo vbi.i.postq; ego deduxi.i.conuerti oculos.q; pro t defixi.i. stabiliui intuitum in eam:respexi nutricem meam philosophiā in cuius laribus.i.scholis fueram obuersatus ab adolescentia.i.iuuentute mea: t inquā.i.dixi. O magistra oim virtutum ; quid.i.propter quid tu venisti lapsa.i.progressa a superno cardine.i.de celesti porta in has solitudines.i.loca deserta:nostri exilij.i.nostre relegationis: an.i.nunquid propter hoc venisti vt existens rea.i. tanq; culpabilis mecū agiteris.i.molesteris multis criminationib⁹. Illa pbia inquit.i.dixit O alumne. idest per me nutrite : an.idest vtrum te desererem: quasi diceret nō nec partirer.i.diuiderem tecū cōmunicato labore. idest diuiso labore: sarcinam idest pondus quā tu sustulisti ex liuore idest ob inuidiam mei nominis:idest ratione sapientie : at qui pro certe nō erat phas:idest honestum philosophie relinquere iter innocentis incomitatuz. idest sine comite. sup. si ego te dereliquissem ego vererer.i.timerem meā criminationem.idest meam damnationez : t valde perhorrescerem quasi aliquid noui accideritsupple circa te.enim pro q⁹num.i. nunquid tu censes:idest iudicas primuz ipsam sapientiam esse lacessitam : idest manifestam periculis . idest perturbationibus apud improbos mores : idest male morigeratos homines: quasi dicere hoc non est nouum. ¶ Nota philosophia dicitur medica : sicut em̄ medicus morbo fugato sanitatem inducit. sic philosophia ignorantia relegata vitam vtriusq; seculi condonat.nam habetur in libro de pomo Aristo. Qui philosophiaz inuenerit vitā in vtroq; seculo inuenit. t alibi. Qui me inuenerit vitā iuueniet t hauriet salutem a domino. t ideo dicit Boetius faciem medicantis. ¶ Notandum q; Boetius non solum deduxit oculos in philosophiā: sed defixit in eam intuitum.per quod innuitur q; qui vult philosophari oportet se totum tradere philosophie per continuum studium t laborem. Nam sicut vna hirundo aduenienis non facit ver:nec vna dies calida facit estatem:sic nec vna speculatio philosophica facit philosophū. ¶ Nota q; tempus oportunum ad philosophandum est tempus adolescentie. quod innuens Boetius dicit.in cuius laribus ab adolescentia fueram obuersatus. Nam etas hominis assimilatur cere: que si nimis est mollis vel dura : formam sigilli non recipit: nec retinet. si autem est temperate mollis vel dura figuram recipit t retinet:sic etas nimis tenera ficut infantia: non recipit doctrinam philosophicam:nec etas nimium dura ficut decrepitus: sed etas temperata qualis est adolescentia : que faciliter intelligit et intellecta memorie commendat. ¶ Nota per lares philosophie intelliguntur diuerse secte philiosophorum : ficut Aristotelis Platonis: quibus Boetius ab adolescentia fuit obuersatus. et dicit Huguitio q; obuersari idem est q; conuersari. ¶ Notandum q; philosophia dicitur magistra omniuum virtutum : quia omnes virtutes morales docet : vt patet ex Ethicis : et dico morales: propter virtutes theologicas: que sunt fides: spes:et charitas.et dicitur philosophia delapsa a superno cardine:quia omnis sapientia a domino deo nostro est. Nam ficut scribitur in prologo libri de regimine principum. Deus est qui diuitias sue sapientie influxit animabus.i. studentibus tribuit gratiam cognoscendi. cui nihil est difficile: sine quo nihil est possibile possideri. ¶ Nota vt postea patebit' q; Boetius false criminabatur de litteris compositis : et de impedimento delatoris : et illud quod faciebat sapientia: dicebatur facere arte magica. ideo dicit ad philosophiam. Nunquid venisti vt tu mecum rea falsis criminationibus agiteris? ¶ Nota philosophia tangit tres rationes propter quas non debuit relinquere Boetium. Prima est: quia nutrix non debet relinquere suum alumnum. Secunda qui patitur propter alium non decet vt deseratur ab illo. Tertia quia non decet philosophiam relinquere innocentem.Boetius autem fuit alumnus philosophie.ipse patiebatur iniurias propter philosophiam et fuit innocens : ergo tc. ¶ Nota fm Hugu.lacesso: idest cum desiderio lacero vel vexo vel iniurijs affligo. ¶ Nonne apud veteres quoq;.Hic philosophia probat persecutionem sapientum a vulgaribus non esse nouam : et hoc prius probat exemplis antiquis. Secundo,magis modernis. Tertio, ostendit quid sit faciendum contra insultus vulgarium. Secunda ibi

mitatum relinquere iter innocentis:mea ne si criminationē uererer:& quasi nouū aliquid accideritphorrescerem Nunc em̄ primū censes apud ĺm probos mores lacessitā periculis esse sapientiam?

¶ Nōne apd ueteres quoq; ante nostri Platonis ætatem magnū sæpe certamē cū stultitiæ temeritate certauim⁹?eodēq; supstite præceptor eius Socrates iniustæ uictoriā mortis me astāte ꝓmeruit? Cuius hæreditatē cū deinceps epicuræū uulgus ac stoicū; cæteriq; pro sua quisq; parte raptū ire molirentur;meq; reclamantem renitentēq; ueluti in partem prædæ traherent:uestem quā meis texueram manibus discidерūt;arreptisq; ab ea pānicu lis;totā me sibi cessisse credentes:abiere.In quibus qm̄ quædam nostri habitus uestigia uidebantur meos esse familiares imprudentia rata;nōnullos

Pbia medica.

philosophandū cōtinue.

philosophandi tempus.

¶ Quod si nec. Tertia ibi. Quid si quãdo ꝓtra. Primo dicit. Bene dixi ꝙ ꝓsecutio sapiẽtiũ a vulgaribus ⁊ a malis nõ est noua. Nõne apud veteres ante etatẽ nostri platonis nos pbia sepe certauim magnũ certamen cũ temeritate stultitie. i. cũ stultis ⁊ temerariis ꝯoibus: eodẽq; platone viuẽte magister ei⁹ Socrates iniuste ꝓmeruit victoriã mortis me sibi astãte: cui⁹ socratis ꝯeditatẽ. i. scie ꝯeditarie relicta suis discipulis: cũ epicureũ vulgus ⁊ stoicũ ⁊ceteri molirent. i. laborarent ire raptũ. i. rapere: vnusquisq; ꝓ sua pte: ⁊ cum ipsi traherẽt me philosophiã in partem prede me reclamantẽ. i. cõtradicentẽ ꝙ ꝓ ⁊ renitentẽ: ipsi discideruũt vestem meam quã texuerã meis manib⁹ ⁊ ablatis pãniculis abieruũt: credẽtes me totam sibi cessisse: ⁊ qr in istis apparuerũt quedaz vestigia nostri ꝯabit⁹. i. prudẽtie: ꝯprudentia vulgariuz rata. i. opinata ipsos meos eẽ familiares. i. meos discipulos ratione sapie: puertit nõnullos eorũ. i. aliquos errore. i. ꝓsecutõe ꝓphane multitudinis. i. ĩdocti vulgi: sicut vulgares solent ꝙuertere doctos. ¶ Nota ꝙ antetẽpus Platonis multi sapientes ꝓsecuti fuerũt a vulgaribus: ⁊ tẽpore platonis. Socrates magister eius iterijt ꝓpter sapientiã. Nam ipse cognouit sua sapientia esse vnũ deum: alios autẽ colẽtes plures deos redarguit. qõ percipiens dux athẽniẽsiũ nomine Anetus coegit ipsum bibere venenũ in noie vnius dei. ⁊ nihil sibi nocuit. Postea coegit ipm bibere venenũ in nomine pluriũ deoz ⁊ interijt. ¶ Nota mortuo Socrate discipuli sui q̃ sciam socratis tanq̃ ꝯeditariã sibi vẽdicabãt: inceperũt dissentire: in quo magister eoz Socrates posuisset summũ bonũ. quidam em̃ suoz discipuloz dicti epicurei dicebãt ipsum posuisse summũ bonũ in voluptatib⁹. Alij ficut stoici: dicebãt ꝙ in virtutib⁹. ⁊ quilibet eoz ꝓ defensione sue opinionis rapuerat auctoritates pbie ipsas extorte exponẽdo. ꝓpter qõ pbia dicit illud reclamasse: ⁊ sic male exponẽdo sciderũt vestes pbie: ⁊ particulas abstulerũt: ⁊ q̃uis nõ essent veri pbi: quia tamen videbantur esse: multi eorum a vulgaribus occisi sunt. ¶ Quod si nec anaxagore fugam. Hic philosophia probat persecutionem sapientũ exemplis magis modernis dicens. O Boeti. si non nouisti fugam anaxagore: nec venenũ socratis: nec tormenta zenonis: quoniã ista sunt peregrina: id est extranea ⁊ aliena: tamẽ tu potuisti scire canios: id est persecutionem canij: ac Senecas: ac sozanios. i. sequaces sozanij. quorum memoria non est peruetusta: id est valde antiqua. nec incelebris: id est non sine gloria: quos viros nihil aliud detraxit in cladem. i. mortem nisi ꝙ instituti: id est informati nostris moribus ipsi videbantur dissimillimi studijs improborum. Jtaq; nihil est. i. non est causa ꝙ tu admireris id est debeas admirari: si in hoc salovite. id est amaritudine: nos sapientes agitemur. i. veremur procellis. i. aduersitatibus malorũ circunstantibus: quibus nobis sapientibus maxime propositũ est. i. intentio: displicere pessimis quoz malorũ tãetsi sit numerosus exercitus: tñ est spernẽdus: qr nullo duce sup. rationis agitur: sed tantũ rapit erroze lympha te. i. precipitante eos ad modũ lymphe temere. i. stulte ac passim. i. vbiq;. ¶ Nota ꝙ anaxagoras: stultitiam hoim solem pro deo colentiũ reprehendit dicens solem nõ esse deũ: sed lampadẽ ardentẽ. ꝓpter qõ reus iudicatus est: ⁊ in fugã cõpulsus: ergo dicit pbia. Anaxagore fugaz. ¶ Nota dicit socratis venenũ: de quo dictũ est supra: ꝙ veneno interijt. Similiter zeno multa tormenta rõne sue sapientie sustinuit. ¶ Nota ꝙ Lanius: Seneca: Sozanus fuerũt nobiles romani ⁊ moribus pbie instructi: propter qõ interierũt. Unde canij dicebant imitatores a magistro suo Lanio. Similiter Sozanij dicuntur a Sozano. qui fuit poeta ⁊ eius sequaces ab eo denoiantur. ¶ Nota de seneca dicit Boe. in de disciplina scholariũ ꝙ nero familiarem suũ preceptorẽq; Senecã ad eligende mortis arbitriũ coegit. ¶ Nota ꝙ sapientes dissimiles studij sunt improboz. qr dicit Lice. in lib. de amicitia. dispares mores disparia sequuntur studia. quoz dissimilitudo dissoluit amicitiam: nec vnq̃ improbi probis: nec probi improbis amici esse possunt. nõ ob aliã causam nisi qr tanta est inter ipsos distantia quanta põt esse studioz malorũq; morũ distantia. ¶ Nota ꝙ propositũ sapientũ est displicere pessimis: qr dicit Señ. de remedijs fortuitorũ. Malis displicere laudabile est. ⁊ alibi. Viri⁹ sese diligit aspernaturq; malũ. ⁊ poeta. Opto ꝓpositum sapientiz placere bonis. prauis odiosus haberi. ¶ Nota dicit exercitum malorum esse numerosum. quia fm Salomonem. Stultorum infinitus est numerus: ⁊ peruersi difficulter corriguntur. ¶ Nota ꝙ mali non reguntur duce rationis: quia ratio deprecatur ad optima: mali autez operantur pessima. Ducunt em̃ errore sensualitatis vitam bestialem prosequentes. de quibus dicitur in libro Ethicorum. Quidam sunt homines vitam pecudum eligentes similes sardanapalo. et ergo dicit philosophia ꝙ tales non sunt timendi; quia ex quo non reguntur per rationem; tunc eorum fatuitas faciliter dissipatur.

eorum prophanæ multitudinis errore peruertit.

¶ Quod si nec Anaxagoræ fugã nec socratis uenenũ; nec Zenonis tormẽta quoniã sunt peregrina nouisti at Canios atq; Senecas at Soranos. quoꝝ nec peruetusta nec incelebris memoria est scire potuisti. Quos nihil aliud i cladẽ detraxit nisi ꝙ nostris moribus instituti studiis improborũ dissimillimi uidebãtur. itaq; nihil est quod ammireris si in hoc uitæ salo circũstantibus agitemur ꝓcellis; quibus hoc maxime propositum est pessimis displicere. ¶ Quorũ quidẽ tamet si numerosus exercitus: spernẽdus tñ est; qm̃ nullo duce regitur; sed errore tm̃ temere; ac passim lymphante raptatur.

¶ Quid si qñ cõtra.Hic pbia ostendit quid fit faciẽdũ ꝓtra insultus maloꝝ dí. Si exercit⁹ malorꝝ incubuerit.í.instituerit:struens.í.faciẽs aciẽ.í.bellũ cõtra nos sapiẽtes:quidẽ ꝓ certo nr̃a dux.í.ratio contrahit.í.colligit copias.í.scientias ⁊ virtutes in arcẽ.í.in altitudine speculatiõis celestiũ. Vo ꝑ sz:illi mali occupant circa diripiẽdas.í.auferẽdas inutiles sarcinulas.í.diuitias corporales:q̃ sarcina ⁊ põdus corporis sunt inutiliter animã submergẽtes:at nos sapiẽtes in ꝓtemplatione celestiũ ꝓstituti irridem⁹ malos rapiẽtes quecꝫ vilissima rer̃.nos securi existẽtes totius furiosi tumultus id est ꝓtra furiosum tumultũ malorꝝ: qꝝ nos sum⁹ muniti eo vallo.í. munimine quo nõ sit phas aspirare.í.accedere:stultitie grassanti.í.impugnãti nos. ¶ No. Boe.hic nostrã rationẽ appellat ducẽ. vnde ratio diffinit sic. Est habitus diriges oẽm rationẽ humanã i vltimũ ⁊ optimũ finẽ. ¶ Itẽ nota q̃ per arcem ipse intelligit altitudinẽ speculationis celestiũ.⁊ ad hanc ducit nos ratio.⁊ hoc est vltimũ bonũ humane vite q̃ nullus auferre potest. ¶ Nota. copie in hoc loco dicunt appetit⁹ sensitiui:⁊ dicunt copie q̃si cupie:qꝝ cupiunt res aliquãdo contra rationem:⁊ tales copias debet regere ratio:⁊ debet se munire vallo humilitatis:⁊ patiẽtie:⁊ tũc oẽs impugnationes aduersitates ⁊ miserias equanimiter sustinebit:⁊ tẽtationes et delectationes noxias q̃s suggerit diabolus:⁊ caro cõpellit:⁊ mũdus cõmouet non timebit.hec Marquardus. ¶ Itẽ nota.ille merito est deridẽdus q̃ maiori ⁊ meliori bono dimisso eligit ⁊ occupat circa bona viliora:sed sapientes eligũt bona aĩe q̃ sunt maxime bona.ſ.Ethi.et vulgares eligũt bona tpalia q̃ dicunt vilissima rerũ qꝝ impediũt hoĩez in cognitionẽ summi boni. ¶ Notandũ arx arcis est altũ edificiũ in quo hostes pugnant.hic aũt accipit ꝓ cõtẽplatione celestiũ:⁊ spe futurorꝝ bonorꝝ. Nã ꝑ hec duo sapientes oẽm aduersitatem malorꝝ superãt.⁊ circa cõtẽplationẽ diuinorꝝ tota intentio sapientis versatur. Vñ Boe.in tracta.de summo bono dicit. Pbia maxime delectat in ꝑmo principio. Et in cõtẽplatiõe summe boni tatis.Et hec em̃ est vita pborꝝ sine qua nemo viuit vita recta. Nota de hoc noĩe vallũ.dicit greciſta. Est vallus palus circa castrũ præacutus. Nec̃io palorꝝ:sed murus sit tibi vallũ. ¶ Nota aspirare ꝑ m Aug. est anhelare:conari vel deuenire. Itẽ ꝑ m eũ grassoris.ꝑ g est inuadere vel crudeliter impugnare.

Ratio.

Vallus. Vallum Ascensꝰ

Arx

¶ Quid si qñ cõtra nos aciẽ strues ualẽtior incubuerit;nostra quidẽ dux copias suas in arcẽ cõtrahit. Illi uero circa diripiẽdas inutiles sarcinulas occupãt. At nos desup irridemus uilissima q̃q̃ rerũ rapiẽtes: securi totiꝰ furiosi tumultꝰ:eoq̃ uallo muniti quo grassãti stultitiæ aspirare phas nõ sit

Aud aliter tristicie ⁊c. Veluti in phemio nr̃o diximꝰ. Boe. duo p̃cipaliter intẽdit in b̃ ope: alterũ vt se a crimine:⁊ suspitiõe criminis purget suã innocentiã ⁊ vite integritatẽ oñendo Alterũ vt desolatos ⁊ sibi casu oppressos cõsolet:vtrorũq̃ aũt in hac prosa inchoat purgationẽ(cũ pbia eũ innocentẽ ꝑfiteat)⁊ cõsolationẽ.q̃quidez id alijs q̃ magnis ⁊ probis viris euenisse ostendit. In qua re nõ est principalis cõsolatio:q̃ vt aiunt solaciũ est miseris sociũ habere in penis. Quia sicut bonũ quanto cõmunius:eo melius.ita econuerso:malũ quanto cõmunius tanto execrabilius. Eo tamen pacto fere se habet fragilis nostra mortalitas vt modestius toleremus q̃ pluribus infligi cõspicimus. Verum ex ea re principaliter se cõsolatur Boetius q̃ nõ possit sibi dedecori dari:si patiat q̃ bonos viros aliq̃n passos fuisse docet. Od̃ efficax argumentũ est ad pbandũ ⁊ si vinctus ⁊ in carcere sit nõ cõtinuo maleficiũ ꝑpetrasse. Utitur aũt exẽplis tã grecorꝝ q̃ latinorꝝ: tam veterum q̃ nouitiorꝝ pborꝝ. De grecis aũt pbis nõ obscura est ex laertij monumẽtis hist⁹ria. Verũ tñ siqs eum ad manũ nõ habeat. De anaxagora sic inq̃t. Anaxagoras hegesibulo siue ebulo patre clazomeniꝰ anaximenis:fuit vir nõ mõ generis gl̃ia ⁊ opibus. verũ animi q̃ magnitudine clarissimꝰ: qui suis totũ patrimoniũ ꝓcessit ad speculandũ rerũ naturã se ꝓferens:patriãq̃ sibi celũ esse iudicans:docebat solẽ esse cãdens ferrũ ⁊ penitꝰ ignitũ. Primꝰ homeri poema de virtute ⁊ iustitia cõpositum esse dixit. Varia aũt de eiꝰ dãnatiõe referũtur. Nã in successiõe pborũ tradit Sotion a cleone ipietatis accusatũ.q̃ solẽ candentẽ diterat laminã:ac penitꝰ ignitã. Defensus aũt a picle discipulo q̃nq̃ talentis multatũ:exilioq̃ dãnatũ fuisse. Porro Satyrus invit⁹ a Thucidide:accusatũ:q̃ ꝓtraria picli in reipublice administratiõe sentiret:neq̃ ipietatis modo:verum ⁊ pditionis absentẽq̃ morti addictum:⁊ cum illi renunciata esset ⁊ dãnatio sua:⁊ filiorum mors:ad alterum dixisse. Jampridem aduersus illos atq̃ se ex equo maturam tulisse sententiam. Ad alterum. Sciebam me genuisse mortales. Alij hoc ad Solonem referunt.alij ad Xenophontem. Huc autem manibus etiam proprijs sepelisse liberos demetrius phalereus in libro de senectute testatur. Hermippus in vitis carcere inclusum addictũq̃ morti tradidit. Periclem vo perconctatum:an illiꝰ vitam in aliquo criminaretur cum nullum ei crimen impingi cõperisset dixisse. At q̃ ego discipulus istius sum. Nolite igitur inquit:calũnijs inducti illum perdere: verũ mihi potius obtẽperate,liberũq̃ abire pmittite:ficq̃ factum esse. Hãc tamen illũ iniuriã egre tulisse:ac sponte inde diceſſisse.hec laertius.vñ patet qd̃ dicit Boetius. Nec anaxagore fugã. De socrate aũt tum ex eo tum ex alijs hec fideliter sumpsim⁹. Socrates sophroniſco patre lapidario:matre phenaretra obstetrice natꝰ:athenienſis patria:pago alopecẽſis fuit poetice artis peritus: phisice peritissimus.verũ cũ ex astroꝝ ꝓtemplatione nõ satis vberẽ fructũ ꝓsequi sibi videretur:ad moralem philosophiam quam ethicam vocant animũ appulit: eamq̃ fere primus studiosissime docuit. vnde pbiam a celo in terras deuocasse narrat;fuit belli ⁊ domi clarus;iniuriarũ ⁊ cõuitioꝝ patiẽtissimꝰ animi tamẽ

Anaxagoras.

Socrates

ínuícti quē vnū delphica oracula sapientissimū prædicauerūt: vñ plericq; inuidia moti eius accusandi causas q̄ritabāt. tres eius p̄cipue accusatores legunt fuisse. Anitus. Melytus. & Lycon. Anitus q̄dez officiū ciuiūq; partes tuebat. Melitus aūt poetarū accusans eū adolescentū corruptorē & deos execratorē. Ly conuo oratorū. Dānatus est iudicū ducētis octuaginta & vna sententijs: & ficuta q̄ est herba tā frigida vt veneni vim habeat in carcere athenien. bibens postq̄ multa de immortalitate aiox disseruerat: diem obijt. Cuius interitus postea athenien. tm̄ dolorē incussit: vt palestras & gymnasia clauderent: & alios quidē exilio militū vo more dānarent. Socratē aūt enea statua honorarent. Erat vehemēs disputator: pauca aut nulla scripsit: sed eius auditores & p̄cipue Plato: ab eius doctrina sumpsisse putant fere q̄ scripserūt oia. Ex his patet cur dicat Boe. Socratis venenū. Addit. nec zenonis tormēta. Pro quo sciendū q̄ tametsi Laertius octo zenones fuisse dicat. de Eleate tm̄ nūc Boetiū loqui certū est. Erat em̄ zeno eleates Piretri filius. Vir sapie plenissim⁹ & egregia animi libertate prædit⁹. Iniuriarū min⁹ patiēs: dya lectice inuētorē fuisse dicūt. Is cū Nearchū tyrānū siue dyomedontē deijcere ac pfugare voluisset: cōprehensus est. Cūq; tyrānus eū p irrisionē interrogaret de cōscijs & armis q̄ in liparis habuerat: volēs ipm desertū destitūq; ondere oēs illius amicos piurationis esse cōscios dixit. Deinde cū de quibusdā dixisset: quidda sibi ad aurē loqui velle significauit: eāq; mordicus apprehēsam nō ante dimisit q̄ den tibus pforasset idē passus q̄ aristogito tyrānida. Demetrius vo in equinocis nasum ei abscidisse ait poro anthistenes in successoīb⁹ illū cū amicos nūciasset rogatū a tyrāno: esset ne alius quispiā dixisse ait. Tu ciuitatis pnicies. atq; astantib⁹ ita locutū esse. Admiror equidē vestrā vecordiā si horū gra quenūc ego tulero tyrāno seruire decernit. Demū p̄cisam linguā in ora tyrāni ospuisse: cuesq; otinuo facto ipetu lapidib⁹ tyrānū obruisse. Hec oēs ferme ita tradiderūt. Ceterū hermipp⁹ illū in cauū lapidez iniectū otusumq; fuisse ait. Hec Laertius. Ex q̄b⁹ patet q̄ fuere zenonis tormenta: de q̄b⁹ Boe. meminit. Senece aūt ceteroꝝ q; morte notissimā puto oibus q̄ res romanas legerūt. Lanij. aūt in. iiij. pfa huius primi libri meminit. Restat igit pauculas voces interptari. Lar in vtroq; numero: sed sepi⁹ in plurali p̄o suis cuiusq; edib⁹ accipit. p eā figurā qua deox noia p̄o rebus q̄b⁹ p̄sunt accipiūtur. Sūt em̄ Lares dij familiares & domestici q̄ & penates & genij nō sine discrimine dicunt. ¶ Meā si criminationem vererer & q̄si nouū aliq̄d &c. Sic intelligo. Ego inq̄t pbia: phorrescerē. i. multū & pfecte horrerez si ego vererer meā criminationē: & si aliq̄d quasi nouū acciderit. Duo em̄ sunt q̄ nos prturbāt. nouitas rei q̄ periculū p̄ se fert etiā si nullū sit & periculi certitudo & ineuitabilitas. Meminerit aūt grāmaticus potius legendū esse si criminationē mei vererer: q̄ meā. Meus em̄ tuus suus noster vester: actionē aut possessionē important: & ob id volūt cū vbali actiue aut possessiue vtutis cōstrui. Mei aūt tui: sui: nostri: & vestri: tm̄ passionē quo circa passiuū efflagitāt: vt criminatio mei quā ego patior. criminatio mea est quam ego facio. hic ergo dicendus erat mei: & sic scripsisse Boetiū puto: lz aliter habeat. Lacesso & sīlia vba in so si laurentio vallensi credendū est: nō desideriū animi: sed actionē corporis & quandam itionē significāt: vt viso visum eo &c. Salum. est mare saluz cuius fluctib⁹ instabilitas mūdi aptissime cōparat. Numerosus exercitus: sic scriptū est in bonis codicib⁹: cū tm̄ multi legant innumerosus &c. nō aduertentes q̄ tametsi in hac significatione recte dicat inumerus: nō recte tm̄ dici inumerosuz. Que em̄ in ossus exeūt fere plenitudinē importāt. Innumerū aūt est sine numero: vñ innumerosuz esset plenū sine numero qđ inepte dix. Numerosus ergo exercit⁹ est abūdās: & multi numeri: seu copiosus. Passim. i. p singulos passus: lymphante. i. stolide tirubāte aut oberrāte. Lympha em̄ est quasi id qđ nympha q̄ est aquarū dea: quocirca p metonymiā tam nympha q̄ lympha p̄o aqua reperit: inde quidem lymphatius vinū dicūt. qđ aqua abūdātius mixtū est: qđ latini potius diluti⁹ dicant. lymphatū em̄ potius insanū aut furore captū dicim⁹: eo q̄ apud gētilitatē olim q̄ incautius deas quas nymphas aut lymphas vocabāt: in aquis viderāt subito furore inuehebant. Pro furente ergo recte hic accipit. Copie in plurali numero abūdantē exercitū significāt. In qua significatione singulariter nō nisi licēter vt poetice reperit: vt. ij. enei. Respicio & q̄ sit me circū copia lustro. Sarcinulas apte posuit. Sūt em̄ sarcinule fasciculi migrantiū: hoc est quos colligūt & deportāt mutantes māsiones suas. vñ milites dū castra mutant sarcinulas colligere dicunt. Vilissima queq; rerū. Vile est quicquid parui emitur etiā si vilissimū sit. vñ panis vilis dicit pōt. Quisq; suplatiuo iungi vult. aut numerali ordinis cū quo nō ordinē sed quēuis de illo numero significat vt dicimus. quisque est quiuis de decē siue p̄im⁹: siue secūdus: siue alius. Jungi aūt solet cōtinue suplatiuis. vnde legendū est. Vilissima queq; rerū potius q̄ vilissima rerum queq;. vbi grāmaticus annotat genitiuū rerū sub deformitate generis posse cōstrui cū noie collectiuo seu suplatiuo: vt apud Horatiū in sermonib⁹. Quid agis dulcissime rerū? Et hic vilissima rerum. Sed hic pōt quodāmodo absolute seu substantiue positū dici. Securi. i. seorsum a cura. Aduertendū aūt discrimen esse inter securū & tutū: q: securus est qui curā nō habet: lz in maximo versetur periculo. Tutus aūt qui defensus est & protectus & ob id extra periculū positus: tametsi maxima sit cura & animi sollicitudine. vnde ebrij & stolidi sepe securi: raro tuti. Cetera nota sunt.

Zeno.

Lares.

Lacesso

lympha Nympha.

Copie.

Sarcinula.

Vile Quisq;.

Rerum. Secur⁹ Tutus.

Sāctus thomas

Metrum quartum primi libri.

Qui vis quis compositō serenus æuo
Fatum sub pedibus egit superbum;

Qui vis cōpositō. Hic incipit quartū metrū huius libri qđ vocant metrū valenticiū ab inuentore. & cōstat ex spōdeo: dactylo & trib⁹ trochęis. vnde pōt dici metruz trochaicū a pede p̄edomināte. In hoc

metro pbia ostendit qualiter homo debeat se habere: vt psecutiones improborum non preualeat ptra ipm
& hoc primo declarat quibusdam similitudinib⁹: secundo exclamat contra timentes tyrannos. scda ibi. Quid
tim miseri. dicit primo. Quicunq homo serenus. i. clarus. virtute cōposito euo. i. ordinata vita: egit. i. calca
uit sub pedib⁹ supbum fatum. i. euentus rerum tpaliū. & quicunq tuens. i. respiciens vtrāq fortunā. i. psperā
& aduersā: rectus nō flexus potuit, tenere vultū. i. aīm inuictū; ita q nō vincat psperitate extollēdo; nec
aduersitate deprimendo: illum homem nō

Fortunāq tuens utramq rectus:
Inuictum potuit tenere uultum.

mouebit. i. turbabit rabies ponti. i. inū
datio maris exagitātis. i. mouentis fun
ditus. i. a fundo: estū vsum. i. ebullitionē
vsam: q in ebullitione maris aqua ver
titur p fluxum & reflexum. q. d. Impetus
maris faciens ebullitionem nō nocebit
illi homini q̄ non extollit in psperis nec
deprimit in aduersis: nec tali homini no
cebit ignis vesevi montis: quotiens ille
mōs torquet. i. emittit ignes fumificos
ruptis caminis. i. cauernis suis. q. d. nec
tali homini nocebit vagus vesevus suis
ignibus: nec illum homem mouebit via ar
dentis fulminis soliti. i. cōsueti ferire cel
sas turres. ¶ Nota pbia tangit tria que
nocent homini qui cōstans est in vtraq
fortuna. Primum est rabies maris p quā
designant luxuriosi: sicut em mare sole
et motu suo incalescit & fetet: sic luxurio
si concupiscentia sua inardescit: & pera
cta libidine fetent: de quibus dicit scri
ptura. Perierūt iumenta in stercore suo
tales luxuriosi nō nocebunt homini cō
stanti in vtraq fortuna. Secundum qd
tangit est ignis vesevi montis per quez
designant auari & inuidi. sicut em ignis vesevi montis semp ardet ita auari ardent in cōcupiscentia bo
norum exteriorum. & sicut ignis eructans q̄nq cōsumit loca vicina: sic inuidi q̄nq nocent verbis si nō pos
sunt factis: & tales inuidi nō nocebūt homini cōstanti. Tertium qd tangit est ictus fulminis p quē intelli
guntur supbi. sicut em fulmen generat in alto: sic supbi alte se extollunt & mirabile videt de supbis: q
cum alijs hoibus habitare nolūt: & tamen ad celum volare nō possunt. tales supbi nō nocebūt homini cō
stanti. Alij per rabiem maris intelligūt inuidos: p ignem iratos: per fulmen supbos vt dictum est. Alij p
mare qd est sonorosum intelligūt auariciam: per ignem penam corporis: p fulmen rerum ablationem. Nota
vesevus est mons Italie intrinsecus ardens qui quādoq ruptis cauernis emittit ignem qui loca vici
na cōsumit. ¶ Nota circa hoc q dicit serenus euo. Sen. dicit. Talis est animus sapientis qualis est mun
dus suplimitatus. talis aūt mundus semp est serenus: & sic animus sapientis in vtraq fortuna semp est
serenus. Unde Aristo. in Ethi. dicit sapiens bene scit ferre fortunas: q se habz sicut tetragonum sine vi
tuperio. ¶ Quid tantum miseri. Hic pba exclamat contra timentes tyrannos dicens. Quid. i. quare mi
seri homes mirantur timendo seuos tyrannos: furentes sine viribus? quasi dicat tyranni sunt impoten
tes: q nō prevalent nisi in quantum homo se subijcit eis. Et addit. Nō speres aliquid de bonis tempora
libus nec timeas eos de aduersitatib⁹: tunc tu exarmaueris. i. debilitaueris iram impotentis tyranni.
Sed quicunq homo trepidus pauet timore malorum temporaliū vel optat bona temporalia: talis nō
est stabilis & sui iuris. i. ppie libertatis: ipse abiecit clipeum securitatis: & motus a loco stabilitatis ipse
nectit. i. cōponit cathenam affectionum qua valeat trahi ad tristitiam & dolorem mentis. ¶ Nota potestas
terrena ad nihil se extendit nisi ad largiendum bona temporalia vel ad auferendum ea: & ideo nullus
subiacet terrene potestati nisi qui sperat talia bona vel timet eorum ablationez. qui aūt nō timet nec spe
rat: ipse est omnino supra vel extra terrenam potestatem: & q: per consequens terrena potestas sibi nec
proficere: nec obesse potest: propter quod pbia exclamat contra illos qui tanq̄ miseros qui sepe bono
rum temporaliū vel timore ablationis eorum subijciunt se terrenis potestatibus dicens. Quid tantum mi
seri. ¶ Nota circa illud. At quisquis trepidus. Sene. dicit in libro de virtutib⁹ cardina. Magnanimi
tas si insit animo tuo cum magna fiducia viue intrepidus & alacer. Magni animi est nō vacillare: sed
constare & finem vite intrepide expectare. Si magnanimus es nunq̄ iudicabis tibi cōtumeliam inferri
ab inimico: sed dices nihil mihi nocuit: sed animū nocendi habuit. ¶ Nota tyrannus quondam dicebat
quidam res fortis: & dicebatur a tyro. idest fortitudine. Sed illud nomē est iam appropiatū in principa
tibus pessimis & dicuntur a tyro. i. ab angustia quam inferūt suis subditis. ¶ Nota q clipeus sumit hic
pro ratione hominis: q: sicut clipeus defendit nos ne ledamur a telis & a similibus; ita ratio hominis
tuetur eum & prouidet sibi ne offendatur.

Luxuriosi. Auari

Supbi

Vesevus.

magnanimitas.

Tyran⁹.

Uisquis cōposito ⁊c. Oda est monocolos hendecassyllaba trochaica valentica. Monoco-los ideo ꝙ oēs versus eiusdē sunt metri hendecassyllabi: q: xi. syllabis cōstat. trochaica. q: se-pe in fine tres trocheos habꝫ: q̄uis vltima syllaba eo qđ cōis est spondeū introducat. Sunt ergo q̄nq̧ pedes spōdeus: dactilus: ⁊ tres trochei. Quocirca q̄dā vt in nōnullis codicib⁹ ha-betur legūt versum funditus actitantis estum. si cm̄ agitantis legas. pirrichiū ponas tertio loco: qui cōstat ex duab⁹ breuib⁹: alij exigētis estū nō inepte legunt. Item vbi alij ponētes tertio loco spondeū legūt. Quid tm̄ mi-seri sceuos tyrānos: meliores codices ha-bent feros tyrānos. In h̄ carmine pħia docet oēm hoiem veram animi liberta-tem obtinere posse: nihilq̧ homini me-tuendū q̄ suis bonis: q̄ virtus ⁊ scientie sunt cōtent⁹ est. neq̧ externa bona amit-tere formidat: neq̧ adipisci desiderat. Si velimus autē sine allegoria carmen hoc pure legere nō obscurus erit sensus Ubi dicit quicūq̧ fatū. i. mortis necessi-tatem ⁊ fortunā. i. rerū externarū euen-tum sub pedibus habet. tanto aio predi-tus est: vt neq̧ furibundo mari: neq̧ for-nacibus flagrantis montis. neq̧ fulmi-ne terreatur. Quanto minus ille tyran-nus timendus sit. Uesevus qui et vese-nutus dicitur olim flammas emisisse di-cit. nihil hic existimo expositiōis egere.

Prosa quarta primi libri.

SEntis ne inquit hæc; atq̧ aio illabunt' tuo Expers es lyræ? als. Es ne asin⁹ ad lyrā? Quid fles? qd lachrymis manas? Cōfitere mihi; ne occultes Si operā medicātis expectas; oportet ut uuln⁹ dete-gas tuū. Boe. ¶ Tum ego collecto in uires aio. An ne adhuc eget ammonitione? ne p se satis eminet fortunæ in nos sæuiētis asperitas? Nihil ne te ipsa facies loci mouet? Hæccinæ est bibliotheca quā cer-tissimā tibi sedem in nostris laribus ipsa delege-ras/ in qua mecū sæpe residens de humanarū diui-narūq̧ rerum sciētia apte disserebas? Talis habitus talisq̧ uultus erat/ cū tecū naturæ secreta rimarer/ cū mihi syderii uias radio describeres/ cū mores no-stros totiusq̧ uitæ rōnē ad celestis ordinis exēplar formares. Hæccine p̄mia referim⁹ tibi obsequētes? ¶ At qui tu hanc sniam platonis ore sanxisti; bea

Sentis ne inquit hic. Hic inci-pit prosa quarta ī qua philo-sophia primo inquirit Boe-tium super attentionem pre-dictorum: ⁊ hortatur ipsum ad sui mor-bi reuelationem. Secūdo Boe. reuelat morbum suum ibi. Tum ego. Primo di-cit. O Boe. nūquid sentis. i. intelligis ea que dicta sunt: atq̧ illabuntur: idest imprimuntur animo tuo. Et subiungit grecum. Es ne asinus ad liram? quid fles? quid manas: idest fluis lachrymis? Et subiungit grecum quod tm̄ valet. Confitere mihi ne abscondas: si expectas ope-ram. i. intelligentiam medicantis oportet vt detegas: idest manifestes vulnus tuum. ¶ Nota ꝙ pro-uerbium erat apud grecos cum aliquis audiuit verba alicuius ⁊ non aduertit nec curauit intellectū verborū illi dicebatur. es ne asinus ad liram? facis enim sicut asinus positus circa liram qui audit so-num lire. sed non percipit melodiam nec ꝓportionem sonorꝫ intelligit: nec delectatur in ea: sic aliq̄s audiens verba ⁊ non curans intellectum eorum dicitur esse asinus ad liram. ¶ Nota. Si quis volue-rit sanari oportet morbum vel vulnus suū detegere ⁊ manifestare. vnde Seneca tertia epistola. Ne-mo p se satis valet vt emergat sed opꝫ vt manū porrigat et alius ipsum extrahat. tunc enim morbi ad sanitatē inclinant: cum ex abdito erumpunt et vim suam proferunt. ¶ Tum ego collecto. Hic Boe-tius reuelat morbum et dolorem suum. Primo ostendit se esse perturbatū ex his que iniuriose ageban-tur circa ipsum. secundo ex his que generaliter vidit in alijs: ibi. Uidere autem videor. Primo osten-dit se perturbatum ex sui exilij relegatiōe. Secūdo ex meritorum suorꝫ frustratione. Tertio ex iniusta sui cōdēnatione. Quarto ex fame sue lesione. secunda ibi. Quotiens ego. tertia ibi. Quib⁹ autē. quar-ta ibi. At vero hic. Adhuc diuiditur. primo facit quod dictum est. secundo respondet obiectioni: ibi. ¶ At qui: Dicit primo sic. Tum: id est tunc: ego Boetius collecto animo in vires: id est resumptis viri-bus animi: dixi. An ne satis eminet. i. apparet asperitas fortune seuientis contra nos? nunquid adhuc eget ammonitione: id est declaratione? nunquid facies: id est dispositio huius loci: scilicet carceris: mo-net te? heccine: id est nunquid hec est bibiliotheca: id est locus studij quem habui in patria quā tu phi-losophia delegeras: id est elegisti: tibi certissimam sedem in nostris laribus? in qua bibliotheca tu me-cum sedens disserebas: id est disputabas de scientia rerum diuinarum ⁊ humanarum: nunquid erat mi-hi tūc talis habitus vilis et talis vultus tristis cum ego rimarer: id est inuestigarem tecum secreta na-ture: cū describeres mihi vias syderum: id est cursus stellarum radio: id est virga geometrali: cū tu for-mares: id est formare docuisti mores nostros: id est mores hominū ⁊ rationē: id est dispositionē totius vite ad exemplar id est similitudinem celestis ordinis: sunt ne ista premia que referimus: id est re-portamus tibi obsequentes: id est seruientes. ¶ Nota ꝙ bibliotheca est locus vbi reponuntur libri: et dicitur a biblio: id est iunco: in quo antiqui scribebant libros: talem bibliothecam habuit Boetius

Sctūs thomas

Asin⁹ ad liram.

Biblio theca.

rome marmoreis lapidib⁹ polita in quo studuit de reb⁹ diuinis ⁊ humanis. Nota q̄ Boe. dicit p̄biam sibi elegisse certissimā sedē in bibliotheca. q̄si dicat p̄ tanto: q: lz boeti⁹ esset diuersis officijs ⁊ negocijs occupat⁹: tñ nulli eor̄ tā certis tp̄ib⁹ ⁊ tā certa rōne vacabat: sicut studio in libris philosophicis: q̄s in certo loco repositos habuit. ¶ Nota p̄bia tractat de reb⁹ humanis. vñ Seneca epla. xxxi. Non pōt virt⁹ p̄fecta eē: nec eq̄lis tenor vite sine p̄bia. p̄ quā diuina ⁊ humana cognoscuntur: q: si te occupas incipis eē deor̄ socio⁹. ⁊ alibi dr. O lucille scio neminē bñ viuere posse ⁊ tolerabiliter sine studio p̄bie: q: sine studio p̄bie aia egra est. ¶ Nota q̄ Boe. studuit in naturali p̄bia: p̄pter ō dicit. ¶ Cū tecū nature secreta mirarer: studuit etiā in p̄bia morali: g̃ dicit. ¶ Cum mores nostros. Studuit etiā in astrologia: ⁊ p̄pter hoc dicit. ¶ Cum mihi syderū vias radio describeres. Ubi nota radi⁹ est virga geometralis q̄ geometri describunt

Vita humana.

figuras in puluere suppositio. ¶ Nota qō vita humana ⁊ mores hoim debent formari ad similitudinē celestis ordis: sicut em̄ sphere inferiores planetarum obediūt sphere superiori ⁊ regūtur motu firmamenti sic virt⁹ nr̄a sensibilis dz obedire virtuti rōnali: ⁊ regi ab ip̄a turpe em̄ ē abūcere regimē sup̄ior̄ ⁊ indue re regimē inferior̄ qō nobis cōmune est cū bestijs. sic dicit Albert⁹ sup. iij. de aia ¶ Nota ex q̄ Boe. rōe sue sapiētie i mi seriā fuit posit⁹: iō dicit ad p̄biam. sūt ne hec p̄mia q̄ nos referim⁹ obsequētes tibi. Ar q̄ tu hāc sentētiā. Hic Boe. rñdet obiectioni. posset em̄ p̄bia sibi obijcere dicēdo: q̄le p̄miū debui sti reportare cū tu nō studuisti p̄pter cōmune bonū: sz p̄pter vanā gloriā ⁊ p̄pter p̄priā vtilitatē. Cui obiectioni rñdet Boe. dicēs. O p̄bia tu sanxisti. i. confirmasti hāc sniam ore Platonis beatas esse respublicas si eas sapiētes regerēt: vel si rectores eor̄ ptigisset studere sapiētie: ⁊ cōfirmasti ore eiusdē platonis necessariū eē reipublice q̄ a sapiētib⁹ regeret: ne gubernacula. i. regimina cōmissa improbis: q̄ p̄ ⁊ flagitiosis ciuib⁹ vrbiū inferrēt pestē. ac. i. etiā pniciē. i. dānū bonis hoibus: igit ego secut⁹ hāc autoritatē. i. sniam quā didicerā a te p̄bia inter secreta ocia: ego optaui. i. curaui trāsferre. i. deducere i actū. i. in opus publice amministrationis. i. cōis vtilitatis: tu p̄bia ⁊ de⁹ qui inseruit. i. infudit te mētib⁹ sapiē tū estis mihi oscij. i. testes: nullū studiū me detulisse ad magistratū nisi cōe studiū bonor̄: quasi diceret nihil mouit me ad magistratū gerendū nisi cōmunis vtilitas: inde. i. p̄pter hoc mihi erāt graues. i. difficiles: q̄ p̄ ⁊ ieror̄abiles. i. implacabiles discordie cū iprobis ⁊ semp fuit mihi spreta offēsio potētiū p̄ tuēdo iure. i. p̄ iusticia defendēda: ⁊ qō hz libertas oscietie. i. libera oscientia. i. nullū timere p̄ tuēdo iure. ¶ No. sm Platonē bta est respu. cui⁹ dns p̄bus ē: ⁊ ve gēti cui⁹ dns puer est. ⁊ rōnabiliter: q: p̄bia ⁊ sapientia vitā disponit: actiones regit: agenda ⁊ omittenda demōstrat. vñ Sene. xvj. epla. di. Si vis oia tibi subijcere: subijce ⁊ te rationi. Multos em̄ reperis si ratio te reperit. Et Arist. in p̄hemio metaphi

Sapientis est regere.

sice. Sapientis est regere ⁊ ordinare. Ex quib⁹ patet q̄ regimen reipublice spectat ad sapiētes. p̄ro tāto dicit Tullius in p̄incipio sue rhetorice. Ad remp. plurima p̄stāret cōmoda: sed moderatrix ⁊ regulatrix oim rerū p̄sto est sapientia. ¶ No. q̄ studiosi sapientie dicunt qui adhuc studendo acquirūt sapientiā. ¶ No. q̄ Boe. studiū vocat ociū: q: in studio homo ociatur ab exteriori occupatione. de quo ocio siue quiete loquit. lxvij. epi. di. Nulla placida est quies nisi quā ratio cōponit: ⁊ illa vera est tranquillitas in qua mens bona explicat. ¶ No. q̄ deus inittit sapientiā mentib⁹ sapientū. hoc scribit in p̄logo de regimine p̄ncipis. Deus est q̄ diuitias sapiētie sue influit in aias sapientū. ¶ No. q̄ libertas cōsciē

Libertas animi.

tie hz nullū metuere. q: dicit Macro. hoc habet libera cōscietia p̄priū q̄ q̄ eaz possideat nullū potentem metuat. Item Sen. liiij. Sapiens ex libero arbitrio nihil timet imbecillitatē hois: q: securitatē dei habet. Et Sen. de quatuor virtutib⁹ cardinali. dicit. Ut iustus sis nō sufficit q̄ innocētes ab iniuria serues. Et idem. Justicia est vinculū diuine ⁊ humane societatis. ¶ Quotiēs ego. Conigastū. Hic Boe. ostendit se p̄turbatū ex meritor̄ frustratione suor̄. ⁊ p̄mo tangit merita ⁊ beneficia alijs exhibita. secundo tangit frustrationem eor̄: ibi. Sed esse. Prima in septez partes p̄m q̄ recitat. vij. beneficia q̄ patebunt. Primo dicit. Ego Boeti⁹ multotiēs ip̄m Conigastū qui fuit officialis regis theodorici obui⁹. i. cōtrarius: excepi. i. impediui ip̄m facientē impetū. i. insultū cōtra fortunas. i. cōtra bona fortune cuiuscūq̄ hois imbecillis. i. ipotentis resistere. Tunc posuit secūdū beneficiū di. ¶ Quotiens ego deieci. i. auerti triguillam sic dictū p̄positū regie domus. i. regalis aule ego ipsum deieci ab incepta ⁊ p̄petrata iniuria ipsis pauperib⁹. Tunc subiungit tertiū beneficium dicens. Quotiens protexi miseros. i.

¶ Quotiēs Triguillā regiæ ꝓpositū domus ab in/
cæpta ꝓpetrataq; iam prorsus iniuria deieci? Quo
tiēs miseros/quos infinitis calūniis impunita bar
baros semper auaricia uexabat: obiecta periculis
auctoritate ꝓtexi? Nunq̄ me a iure ad iniuriā qſq̄
detraxit. ¶ Prouincialiū fortunas/tum priuatis
rapinis/tum publicis uectigalibus pessundari nō
aliter q̄ qui patiebātur/indolui. ¶ Cū acerbæ fa/
mis tempore/grauis atq; inexplicabilis indicta co
emptio ꝓfligatura inopia Campaniā uideretur:
certamē aduersum præfectum prætorii cōmunis
cōmodi ratione suscepi/rege cognoscente conten
di/& ne coe mptio exigeretur/euici. ¶ Paulinum
consularem uirū cuius opes palatini canes/iā spe
atq; ambitione deuorassent; ab ipsis hiantiū fauci
bus retraxi. Ne Albinū consularē uirū ꝑiudicante
accusatiōis pœna corriperet/odiis me Cypryani de
latoris oppositi. Satis nei me magnas uideor exa/
cerbasse discordias? ¶ Sed eē apud cæteros tutior

pauperes quos auaricia barbarorum.i.crudelium hominū: impunita.i.incastigata vexabat in finitis calūniis.i.miseriis: illos ego protexi auctoritate mea obiecta.i.exposita periculis.i.dānis. nunq̄ q̄sq̄ idest, aliquis detraxit.i.deflexit me a iure ad iniuriam. ¶ Nota q̄ Conigastus fuit quidam nobilis fa miliaris regis Theodorici: qui suus officialis fuit: & totus tyrānus: qui plures homines iuasit impo tentes scz sua ipsis auferendo: quē Boetius sibi contrariuz a suo impetu iniurioso auertit. talis etiā erat Triguilla prepositus aule regie.

¶ Nota sm Hug. q̄ barbarus idez est qđ crudelis: incultus: et stolidus. & est nomen crudelitatis. Unde olim oēs ac vniuerse gentes dicte sunt barbare preter grecos & latinos. & barbaria dicitur quedam terra iuxa greciam sita ꝓpter crudelitatis excellentiaz. ¶ Nota dicit nunq̄ a iure ad iniuriam: & hoc debet glosari sic. ego nec sum retractus a iure amore: nec odio: nec timore: nec ꝓprio cōmodo: q̄ oia solent impedire verum iudicium: vnde dicit Laborintus.

Barbarus.

Quē nūmus: persone: preces de trami/
te tecto Non ducūt: iudex sydera laude
ferit. ¶ Prouincialium fortunas. Hic
Boetius ponit quartū beneficium di/
cens. Ego indolui sicut illi qui patiebā
tur fortunas. i. bona fortune prouincia
lium. i. illorum hoīm: tum. i. aliquando
pessundari. i. subiici ꝓuatis rapinis. i. oc
cultis: tum. i. aliquando publicis vecti
galibus. i. tributis. quasi dicat cū ꝓuin
ciales nūc spoliarent: nunc in tributis
bona ipsoꝝ auferēdo: ego dolui tantū
sic q̄ patiebat. ¶ Nota q̄ oēm ciuitatē
vel regionē quā romani expugnauerūt
fecerūt tributariā vel coloniā vel ꝓuin
ciam. Tributariā faciebant quādo reli
ctis inhabitatoribus terre ad tributum
soluendū hoīes cōpellebāt. Coloniam
autem faciebant cū expulsis habitatoribus alienos instituerūt ad inhabitandū. Prouinciam autē fa
ciebant quando aliquē romanū preficiebant illi terre: qui collectis redditib⁹ eos romanis mitteret:
& habitatores illius terre dicebantur prouinciales. Isti prouinciales aliquādo ꝓmolestabant occul/
tis rapinis. i. exactionibus suoꝝ prefectorum: aliquando publicis vectigalibus. i. tributis: que īdebi
to modo & iniusto exigebantur ab eis: de quo Boe. doluit. ¶ Nota vectigal proprie dicitur tributuz
quod datur de vectura. ¶ Nota sm Hugo. prouincia est regio subiugata romanis & tributaria facta
Inde ꝓuincialis. i. tributarius. ¶ Cū acerbe famis tēpore. Hic ponit q̄ntum beneficiū dicens. Cum
tempore magne famis esset indicta. i. instituta: grauis coemptio erat ꝓfligatura. i. punitura cāpaniā
prouinciā inopia. i. paupertate: Ego Boe. suscepi certamen cōtra prefectum pretorij: qui induxerat
istam coemptionem: & rōne cōmunis boni ego certaui: rege cognoscente: & deuici ne exigeretur illa
coemptio. ¶ Nota coemptio est institutio sup aliqua portione danda de re emenda vel vendenda: &
talis fuit instituta super cāpaniā ꝓuinciā destruendā: quā Boe. remouit. ¶ Paulinū ꝯsularē verū.
Hic ponit sextū beneficiū di. Ego traxi. i. liberaui paulinū virū cōsularē cuius opes iam deuorassent
spe & ambitione. i. cupiditate: canes palatini. i. familiares regis similes canibus: illū traxi a faucibus
hiantium. i. appetentiū opes paulini. ¶ Nota q̄ familiares regis q̄ presidebant palatio vocabantur
canes palatini. sicut em̄ canes habentora hiantia ad cupidas escas: sic isti hiabant ad diripiendas fa
cultates pauperū romanoꝝ. Tūc ponit septimū beneficiū dicens. Ego interposui me odijs Cypriani
delatoris. i. accusatoris: ne pena preiudicate accusatiōis corriperet. i. puniret Albinū virū consularē.
¶ Nota q̄ cypr̄ianus qui fuit de familia regis iniuste accusauit virum albinū ꝯsularem qui ꝑus iudi
catus fuit ad penā q̄ accusatus: & ne ista pena cui adiudicatus fuerat ipsum virum albinū corriperet
Boetius se exponens odijs Cypriani accusatoris Albinū saluauit. ¶ Nota ex istis beneficijs enume
ratis apparet q̄ Boe. nō gessit magistratū ꝓutilitate ꝓpria: sed ꝓ cōi bono. si em̄ ꝓpriā utilitatē inten
disset: vtiq; odiū offensaz & potētiū euitasset. qđ non fecit. Et ꝑus dicit nunq̄ me a iure ad iniuriā q̄sq̄
detraxit. Ex quo similiter apparet: ipsum nō quesiuisse ꝓpriū cōmodū. tales em̄ frequēter de iure de
flectūtur. & subdit. nūquid video: in me. i. cōtra me exacerbasse. i. irritasse satis magnas discordias op
ponēdo me potētib⁹: q. d. imo. ¶ Sed esse apud ceteros tutior. Hic tangit frustrationē suoꝝ benefi/

Terre romanis subacte diuisio.

Videse/cundos cōmēta/rios.

vectigal

clor dicens. Sed ego debui esse tutio: apud ceteros romanos: q̄bus impendi ista beneficia: ⁊ tm̄ nō sum tut⁹ vt postvidebiť. lz g̃ nō meruerim, securitatē apd̄ aulicos. i. familiares regis: aulā habitātes: in opponēdo me eis amore iusticie. No. q̄ vna cā perturbationis Boe. fuit frustratio suor meritor. q: amicitia ⁊ gr̃a illor frustrabať circa ipm̄ q̄bus multa beneficia impēdit: ⁊ ppter quos multa odia et indignatiōes incidit. ¶ Quib⁹ aūt deferentibus pculsi sum⁹. Hic Boe. tāgit suā perturbationē ex iniusta sui ꝺdēnatione. ⁊ p̄mo facit hoc. Secūdo expurgat se de q̄busdā sibi obiectis. scd̄a ibi. Quō vri. Primo ostendit iniustā sui ꝺdēnationē ex accusatiōe psonarū viliū. scd̄o ex falsitate criminis sibi ipositi. Tertio ex seueritate iudicum ⁊ puersitate. scd̄a ibi. At cuius criminis tertia ibi. Et cui⁹ vnq̄. Primo dicit. Nos sum⁹ pculsi. i. pcussi aulicis deferētib⁹. i. accusantib⁹ nos: quor vnus erat Basilius q̄ ppter malicia suā depulsus fuerat a ministerio regis: ille cōpulsus pecunia susceptus est in dilationē. i. accusatiōē nostri noīs. Alij duo accusatores nostri fuerūt: Opilio ⁊ gaudenti⁹: quos cū rex Theodoric⁹ ppter inumerabiles fraudes ipsor ordinasset ire in exiliuz ⁊ ipsi nolētes parere. i. obedire: sed tuereńť. i. defenderēt se intrādo ecclesias: cū illud eēt cōpertū. i. reuelatuz regi: edixit. i. p̄cepit rex: vt nisi infra statutū terminū discederēt ab vrbe rauenna: deberēt repelli: ⁊ p̄mo signari i frōtibus cauterio sicut solēt signari malefactores. Et dicit Boe. Quid videť posse astrui. i. conformari huic seueritati: q̄ eodē die ipsis accusantib⁹ nos suscepta fuit accusatio? Quid igiť pbia est dicendū? meruerūt ne b̄ artes nostre? q. d. nō an dānatio eor p̄missa fecit illos accusatores iustos? q. d. minime debebāt iusti reputari q̄ p̄us dānati erāt. Ita ne. i. nūquid in causa nihil puduit fortune de tali accusatione: quasi diceret īmo debuit pudere fortunā: ⁊ si non puduit fortunā innocentie accusati: tm̄ vilitas accusantiuz debuit esse pudori ipsi fortune. ¶ Nota hoc vocabulū pculsus dicit Huguitio. Percello lis. perculi in p̄terito ⁊ pculsum supino idē est qd̄ pcutere vel potius terrefacere, sed pcutere ptinet ad corp⁹: pcellere ad aiam. ¶ Nota circa b̄ vocabulū deferentib⁹. qd̄ defero tria significat. Primo idem est qd̄ deporto. Inde delator idest deportator. secūdo idem est qd̄ honoro. Inde delator. i. honoris exhibitor tertio idem qd̄ accuso Inde delator. i. accusator: qui detegit qd̄ latebat. ⁊ sic vltimo modo capiť hic. Unde versus. Accusat defert dat honorē fertq̄ deorsum. ¶ No. q̄ ad testes idoneos septē requirūtur ꝺditiones q̄ his versibus potinentur. Etas ꝺditio sexus discretio fama. Et fortuna fides in testibus ista requires. Primo requiritur etas: q: pueri nō possunt esse testes. Scd̄o requiriť ꝺditio libera: ideo serui nō possunt phibere testimoniū. Tertio requiriť sexus masculinus: ideo mulieres nō possunt esse testes. Quarto requiritur discretio: ideo furiosi ⁊ stulti nō possunt testificari. Quinto requiriť fama: iō psone infames nō possunt testificari. Sexto requiriť fortuna. ppter qd̄ pauperes nō possunt testificari. Septimo requiritur fides: ppter qd̄ infideles nō possunt perhibere testimoniū. Inter illas cōditiones due sunt viliores. s. pauptas ⁊ infamia. Boe. ergo volēs ostēdere suā ꝺdēnationē iniustā ex vilitate testiū accusantiū ppter quā expellēdi erāt a testimonio: dicit in vno esse defectū fortune. s. in basilio: sed in alijs duob⁹. s. Opilione ⁊ Gaudētio dicit fuisse vitiū infamie. ¶ Nota q̄ nihil videť seuer⁹ ⁊ nequius q̄ psonas viles ⁊ dānādas admittere in testimoniū ꝺtra innocētes. Quia dicit Seneca in de remedijs fortuitor. Nō pōt hr̄e vllā auctoritatē sentētia vbi qui dānādus est male de te loquiť. ¶ At cuius criminis. Hic Boe. ostēdit iniustā sui ꝺdēnationē ex falsitate criminis sibi impositi. Scd̄o ex dictis infert quādā āmiratiōnē: ibi. Qua in re. Prima in duo fm̄ q̄ duo ponebantur Boe. de q̄bus se excusat. Secūdo ibi. Nā de cōpositi. Primū qd̄ sibi ponebať fuit q̄ impediuisset quēdā nunciū deferentē regi accusationē senatus: vt senatus redderet reus lese maiestatis. dicit ergo in littera. O pbia tu forte q̄ris summā. i. sententiā criminis cui⁹ criminis cā arguimur. Nos criminamur voluisse saluare senatū: forsan desideras scire p quē modū. Dico q̄ nos criminamur. i. arguimur impediuisse delatorē ne deferret documēta. i. lr̄as regi: q̄bus faceret senatū reū lese maiestatis. Quid igiť o magistra cēses. i. iudicas: inficiabimur, i. negabim⁹ crimē illud: ne sim⁹ tibi pudori: atq̄. i. sed ego volui saluare senatū: nec vnq̄

Deus auferat cā mali.

debui q mihi amore iustitiæ nihil apud aulicos quo magis essem tutior obseruaui. Quibus autē deferētib⁹ pulsi sumus quor unus Basilius olim a regis depulsus ministerio in delatione nr̄i noīs alienari necessitate cōpulsus est. Opilionem uero atq̄ Gaudētiū cū ob inūeras atq̄ multiplices fraudes ire in exiliū regia cēsura decreuisset cūq̄ illi parere nolētes sacratū sese ædiū defensiōe tuerētur cōpertūq̄ id regi foret: edixit ut nisi infra p̄scriptū diē a Rauēna urbe discederēt p notas insigniti frōtibus pellerent. Quid huic sæueritati posse astrui uideť? Atq eodē die deferētibus eisdē noīs nr̄i delatio suscepta est. Quid igiť? Nostræ ne artes ita meruerunt? An illos accusatores iustos fecit p̄missa dānatio? Ita ne nihil fortunā puduit si minus accusati innocentiæ at accusantium uilitas pudori eē debuisset. At cuius criminis nos causa arguimur summam quæris. Senatum dicimur saluum esse

desistam velle:sed opera.i.diligentia impediēdi delatoris ista cessabit:id est cessare debet: q; nō est ve/rū q̄ impediuerimus delatoriā litterā. Nunq̄d est nephas optare salutē illius ordinis scz senat⁹:q.d. non est nephas.ille vero senat⁹ qui consensit in meā dānationē effecerat hoc suis decretis.i.iudicijs ac si esset nephas saluare ipsum:sed imprudentia sibijpsi mentiens.i.in dānū suum mētiens: non potest mutare merita rerum:ita q̄ illum quod prius fuit meritoriū postea fiat demeritoriū: nec puto esse lici/tū scōz p̄ceptū Socratis occuluisse.i.oc

uoluisse. Modum desideras:delatorem ne do cu/menta deferret: quibus senatū lesæ maiestatis rex faceret impedisse criminamur. Quid igit̄ o magi/stra cēses:ificiabimur crimē: ne tibi pudori simus: At uolui;nec unq̄ uelle desistā: fatebimur sed im/pediēdi delatoris opera cessabit. An optasse illius ordinis salutem nephas uocabo: Ille quidē suis de/me decretis uti hoc nephas esset;effecerat:sz sibi sem/per mentiens imprudentia rerum merita nō pōt immutare. Nec mihi socratico decreto phas esse ar/bitror;uel occuluisse ueritatem:uel concessisse mē/dacium. Verū id quomodo sit tuo: sapientūq̄ iu/dicio existimādum relinquo. Cuius rei seriem at/q̄ ueritatem ne latere posteros queat;stilo etiam memoriæq̄ cōmendaui. ¶ Nam de cōpositis fal/so litteris: quibus libertatē arguor sperasse roma/nā:quid attinet dicere: Quaꝫ fraus aperta patuis/set/si nobis ipsoꝝ cōfessione delatoꝝ/quæ in om/nibus negociis maximas habet uires/uti licuisset. Nā quæ sperari reliq̄ libertas pōt: Atq̄ utinā pos/set ulla. Respondissem Canii uerbo q cum a Caio cæsare Germanici filio conscius contra se factæ cō iuratiōis fuisse diceretur/si ego inquit/scissem/tu

tū scōz p̄ceptū Socratis occuluisse.i.oc/cultasse veritatē vel p̄cessisse mēdaciū.sz quomodo illud fit:ego relinquo tuo et sapientū iudicio:veritatē aūt huius rei ne lateat posteros.i.successores ego cō/mendaui stilo.id est scripto et memorie.

¶ Nota q̄ accusatio Boetij fuit dete/stabilis q; facta p infames psonas: fuit etiā irrationabilis:q; de bono accusaba/tur.s.de saluatiōe senat⁹: qō erat bonū: etiā accusatio Boetij fuit iniusta:quia falsa:accusabat em impediuisse delato/rē qō falsuz fuit. ¶ Nota ille dicit reus lese maiestatis q̄ cōtra regē:vel aliū p̄/cipē aliqō malū machinat. ¶ Nota in/ficio: inficiaris p̄time cōiurationis ⁊ de/ponē tale:id est nego. Vñ Huguī infici/or inficiaris' ꝓprie nō est nō fateri factū qō verū est:sed cōtra veritatē vti mēda/cio:vel est p̄prie inficiari fm eū rē de/bitā denegare cū a creditore depositur et etiā est idē qō p̄tendere vel denegare. ¶ Nota q̄ dicitur in textu. Nūq̄d opta/re salutem senatui nephas vocabo. Du/plex est salus:spiritualis q̄ est anime:tē/poralis que est corporis. Salutem spiri/tualē tenemur oībus velle:etiam malis/ratione charitatis: p quā etiā mali dili/gēdi sunt sz nō eo q̄ mali. Salutē vero tēporalē tenemur velle oib⁹ bonis et p̄/cipue amicis:amicoꝝvo peccantiū tene/mur salutē velle:q̄ diu sanabiles sunt:vt recuperēt virtutē amissam:si ꝓpter ma/gnitudinē malitie sūt isanabiles:dissol/uitur amicitia:nec est optāda salus:⁊ q; malicia senat⁹ romanoꝝ erat sanabilis: q; senatus cōpulsus metu regio fuit cō/

Accusa/tio Boe tij.

Reus le se maie/statis.

Inficio:

Salus duplex:

sentire in dānationē Boetij:ideo optare sibi salutē nō erat nephas sz Boetio turbato ꝟ videt. ¶ No/ta q̄ veritas nō est occultanda fm Socratē. Nā q̄ tacet veritatē alijs nesciētibus mentit:⁊ q̄ mēdacijs cōsentit fili' facit. ¶ Nota mēdaciū nō est concedēdū. q; secūdū Aristotelē in Ethi. Mendacium per se p̄mauū est⁊ fugiendum.⁊ p̄imo Elencoꝝ.duo sunt opera sapientis:nō mētiri de his de q̄bus nouit: et mentientem posse manifestare. ¶ Nam de cōpositis falso litteris. Hic Boe.excusat se de scōo crimi/ne sibi imposito.imponebat em sibi:q̄ scripsisset litteras ad imperatorē. Constātinopolitanū ꝓ libera/tione romanoꝝ de manu regis Theodorici. Unde dicit in littera. Nam de litteris cōpositis falso. q; false mihi hoc imponit:quibus litteris arguor sperasse romanam libertatem:quid attinet dicere cum nō detur mihi locus defensionis:quarū litterarū fraus.i.fraudulentia fuisset aperta.i.manifesta si no/bis licuisset vti cōfessiōe.i.allocutione ipsoꝝ delatoꝝ.i.accusatoꝝ.qō sz vti examinatione accusatorum maximas vires hz in oībus negocijs.i.causis iudiciarijs.nā que relīqua libertas sperari pōt romanis: quasi diceret nulla.tm em rex Theodoricus inualuerat q̄ nullus potuit vel audebat ꝓtra ipsum:vtinā posset vlla libertas sperari: vtiq̄ ita prudēter egissem de negocio q̄ regi nō innotuisset:⁊ rndissem ver/bo Canij.q̄ cū accusaret a Caio cesare filio germanici:q̄ eēt reꝰ ꝓiuratiōis facte ꝑ se:rndit Canius:si ego scissem tu nescisses.q.d.si essem reus ita prudenter celassem negociū q̄ ad tuā noticiā nūq̄ peruenisset. ¶ Nota q̄ in causis iudiciarijs testiū siue accusatoꝝ examinatio maximas hz vires: q; p eam deuenit ad rei veritatem sicut patet de daniele:qui examinādo duos p̄sbiteros false accusantes susannā ipos de falsitate accusatiōis coram oī ppło ꝓuicit: fili' Boe.si dat⁹ fuisset sibi locus examinādi suos accusato/res:vtiq̄ ipsos mēdaces redidisset. ¶ Nota Canius fuit q̄dā romanus prudens et sapiens:accidit vt quidam ex romanis conspirarent et facerent cōiurationē cōtra Caiū cesarem;⁊ cum Cesar ꝓponeret

Mēda/cium.

Lanio ꝙ eſſet reus illius cõiurationis facte:reſpõdit:ſi ego ſciuiſſem tu neſciuiſſes.Sic Boe.reſpõdit regi Theodorico ſi ſibi improperaſſet de litteris compoſitis ſuper reſtituenda libertate ipſi romanis. ¶Qua in re nõ ita ſenſus.Hic Boe.ex dictis ifert quãdam ammirationẽ.ſcõo inuehit ꝓtra ſenatores qui cõſpirãt in ſuã cõdẽnation ẽ:ibi.Sed ſi fas fuerit.Dicit p̃mo.Ex quo a malis iniuſte accuſat⁹ ſum: qua in re.i.ꝓpter qõ nõ ita.i.nõ intãtum querar.i.cõquerar impios.i.malos molitos.i.machinãtes ſcelerata.i. neꝙtioſa cõtra virtutẽ.i.virtuoſos hoies.ſed ego ammiror veheмẽter.i.fortiter: effeciſſe .i.ad effectũ ꝓduciſſe ſup.illa q̃ mali ſperauerũt.i.cõceperũt. Nã velle deterioꝛa .i.mala:fortaſſe fuerit nr̃i defect⁹.i.ex noſtro defectu.ſz poſſe ſup.ꝓficere malum ꝓtra innocẽtiã.i.ꝑ innocẽtes:q̃ q̃ſq̃ ſcelera tus cõceperit.i.cogitauerit deo ꝟ inſpectãte:ſup.hoc eſt ſimile monſtro.i.admirabile.vnde.i.ꝓ tãto q̃dã tuoꝝ familiariũ.i.pꝟoꝝ q̃ſiuit haud iniuria.i.nõ iniuſte.ſiquidẽ ꝓ certo:deꝰ eſt: vñ mala ſup. ꝓueniũt:vero ꝓ ſed vñ.i.a quo bona ſi deꝰ nõ eſt:q.d.ex quo iniuſte a malis accuſatus ſum ꝓpter hoc:nõ intãtũ ſuz oppreſſus dolore:ꝙ cõquerar malos machinari mala bonis:ſz ammiror:ꝙ illi q̃ mala cõcipiũt ꝓtra bonos poſſunt ꝓducere ad effectũ:nã velle malũ eſt fortaſſe ex nr̃o defectu:ſz ꝙ malus poſſit perficere malũ cõtra bonos deo hoc inſpiciẽte eſt ſimile mõſtro.vñ q̃dã pꝟs nõ iniuſte q̃ſiuit. Si eſt deꝰ vñ ꝓueniũt mala? ⁊ ſi deꝰ nõ eſt:vñ ꝓueniũt bona? ¶Nota ꝙ ex quarto huiꝰ duo requirunt ad aliquem effectũ ꝓducẽdũ.ſ.volũtas ⁊ poteſtas. ¶Requirit volũtas: q: nullus aggredit qõ non vult. ¶Requirit poteſtas:q: ſine poteſtate volũtas fruſtrat.ꝙ autẽ mali habent voluntatẽ offendẽdi bonos nõ eſt mirandũ:ſz ꝙ habẽt poteſtatẽ ꝓducẽdi ad effectũ ſuã volũtatẽ deo reſpiciẽte eſt ſimile mõſtro. ¶Nota ſile mõſtro eſt qõ cõtingit ꝑter intẽtionẽ nature.Sicut ergo mõſtra fiũt ꝑter intẽtionẽ nature:ſic videbat Boetio ꝙ mala ꝑter ordinẽ diuine ꝓuidentie ꝓtingerit qõ nõ videret rõnale:cũ deꝰ ſit ſũme bonꝰ:ꝙ aliquo mõ ſit cauſa mala fieri:ergo mala in mũdo deo inſpiciẽte videret ſile mõſtro. ¶Nota ꝙ deꝰ nõ eſt cauſa effectiua mali cũ ſit ſũme bonꝰ:ſz ſit cauſa ꝓmiſſia:q: ꝓmittit fieri malũ:⁊ ſic exponit auctoꝛitas ꝓphetie dicẽtis.Ego dñs faciẽs oia:hoc eſt faciẽs bonũ:⁊ creãs malũ ſup.ꝓmiſſiue: aliter dicit duplex ẽ malũ.ſ.malũ pene:⁊ malũ culpe.deꝰ eſt cauſa mali pene qõ punit.ſz nõ eſt cauſa mali culpe:q: hic eſt q̃ pcm̃ nõ fecit. ¶Sed ſi phas fuerit nepharios hoies q̃ bonoꝝ ⁊c.Hic Boe.inuehit cõtra ſenatũ q̃ cõſenſit in ſuã cõdẽnatiõnẽ tãgendo ſuã beniuolẽtiã quã habuit ad eos.Et dicit ſi phas fuerit.i.ponam⁹ phas eſſe nepharios hoies.i.malos hoies q̃ oĩm bonoꝝ ⁊ totiꝰ ſenatus.i.cõſulatꝰ romane ciuitatis petũt.i.deſiderẽt ſanguinẽ.i.mortẽ:nos etiã voluiſſe ire perditũ.i.perdendũ:q̃s viderã ꝓpugnare bonis hoĩbꝰ.ꝙ ꝓ ⁊ ſenatui: ſed non:id eſt nunquid nos idem:ſcilicet vt vellent nos perditũ ire:merebamur de patribus.i.de ſenatoribus:quaſi dicat non.ſed philoſophia meminiſti vt opinor:quoniam me dicturum.id eſt volentem dicere quid.id eſt aliquid.ve pro vel facturum ipſa ſemper preſens ſup.exiſtens dirigebas.i. regebas.ergo nec vbis nec factis offendi ſenatum.meminiſti inquã phia verone.i.apud veronam ciuitatẽ cum rex Theodoricus auidus exiſtens cõmunis exitꝰ.i.tormenti ſenatorum:cum crimẽ leſe maieſtatis delatum in Albinum ipſe rex moliretur.i.laborare tranſferre illud crimen ad totum ſenatum: quãta ſecuritate:id eſt tutela mei periculi,defenderim.i.liberauerim innocentiam vniuerſi ſenatus.i.totiꝰ conſulatus.O philoſophia tu fis me proferre.i.proloqui vera:⁊ nunq̃ me iactaſſe in vlla mei laude. enim pro quia minuit quodãmodo ſecretum conſcientie probantis.i.laudantis ſe:quotiens quis oſtendendo.i.manifeſtando factum:recipit preciũ fame.i.mercedem laudis ab hoĩbus. ſed tu philoſophia vides quis euentus exceperit.i.liberauerit noſtram innocentiam: nos ſubimus.i. ſuſtinemus penas falſi ſceleris.i.falſe nobis impoſiti pro premijs vere virtutis. ¶Nota ſm Sene.dolor duplicatur cum ab eo a quo donum merueras malum venit. Cum igitur Boetius omnem beniuolentiam exhibue-

Duo ad effectum neceſſaria.

Secretũ ꝓſcientie

neſciſſes. ¶Qua ĩ re nõ ita ſẽſus nr̃os mœrore hebetauit:ut impios ſcelerata cõtra uirtutẽ q̃rar eẽ molitos:ſed quæ ſperauerint effeciſſe uehemẽter ammiror.Nã deteriora uelle noſtri fuerit fortaſſe defectus:poſſe autẽ cõtra innocentiã:quæ ſceleratus q̃ſq̃ cõceperit:ĩſpectãte deo:mõſtro ſile ẽ.unde haud iniuria tuoꝝ quidã familiariũ quæſiuit. Si quidẽ deus inquit eſt:unde mala?Bona uero uñ: ſi non eſt?. ¶Sed ſi phas fuerit nepharios hoies q̃ bonoꝝ omniũ totiuſq̃ ſenatus ſanguinẽ petunt: nos etiam quos ꝓpugnare bonis;ſenatuiq̃ uiderant;perditũ ire uoluiſſe;ſed nũ idem de patribus quoq̃ merebamur?Meminiſti ut opinor quoniã me dicturũ quid;facturũ ue præſens ipſa ſemp dirigebas.Meminiſti inquã Veronæ;cũ rex auidus cõis exitii;maieſtatis crimẽ in Albinum delatum ad cunctũ ſenatus ordinẽ tranſferre moliret: uniuerſi innocẽtiã ſenatus;quãta mei piculi ſecuritate deferẽderim/ Scis me hæc uera,pferre:&i nulla un q̃ mei laude iactaſſe.Minuit eñ quodãmõ ſe probãtis conſcientiæ ſecretum;quotiens oſtendendo

quis factū recipit famæ ꝑciū/sed innocentiā nostrā quis exceperit euētus uide⁊. Pro ueræ uirtutis pre/miis falsi sceleris pœnas su bimus. Et cui⁹ unq̄ faci noris manifesta cōfessio ita iudices habuit in sæue ritate cōcordes/ut nō aliquos uel ipe ingenii error hūani/uel fortunæ cōditio cūctis mortalibus incer ta sūmitteret? Si iflāmare sacras ædes uoluissem/si sacerdotes ipio iugulare gladio/si bonis homibus necē struxisse diceremur/ꝑsentē tñ sniam cōfessum & cōuictū me punisset. Nūc uero qngentis fere pas suū milibus ꝓcul moti atq; idefensi/ob studiū pro pēsius in senatū morti ꝓscriptioniq; dānamur. O meritos/de simili crimine neminē posse cōuinci. Cuius dignitatē reatus ipsi etiam q detulere/uide rūt. ¶ Quā uti alicuius sceleris admixtiōe susca/rēt/ob ābitū dignitatis sacrilegio me cōscīam meā

Secretū ꝓscietie.

dicit Isidorus. Qui aliqđ donū a deo largitū in laudem cōuertit ꝓdul dubio virtutē in vitiū tranfire facit. ¶ Et cui⁹ vnq̄ facinoris. Hic Boe. ostēdit se ptur batū ex iudicū seueritate ⁊ inflexibilita te dicēs. Cui⁹ vnq̄ facinoris pcī mani/festa cōfessio. i. cui⁹ vnq̄ ꝯois pcm̄ ma nifestū habuit iudices: ita ꝯcordes in se ueritate: vt nō aliquos eoꝝ vel ipse er/ror humani īgenij summitteret. i. flecte ret ad miam: vel ꝯditio fortune. i. eucn/tus fortuit⁹ existēs incerta cūctis mor/talib⁹ sup. ꝯoīb⁹ summitteret aliquos eoꝝ: si diceremur voluisse iflāmare. i. icē dere sacras edes. i. ecclias. ⁊ si nos dice remur iugulare. i. punire sacdotes ipio gladio: tñ ꝓ sed: snia. i. iudiciū dānasset me ꝑsentez cōuictum ⁊ ꝯfessum crimen sed nos ꝓcul moti. i. absentes q̄ngen/tis milibus passuū: ⁊ indefensi ob ꝓpē sius studiū. i. ꝓpter studiū intensi⁹ in se natū nos dānamur. i. adiudicamur mor/ti: q̄ ꝓ ⁊ ꝓscriptioni. Et tūc exclamat dicēs. O meritos. i. dignos vel beatos iudicio neminē posse conuinci de simili crimine: sicut nec ego iuste cōuict⁹ sum:

Dānād⁹ sit pñs.

Proscri ptio.

cui⁹ reatus. i. crimīnis dignitatē. i. innocētiā: ipsi etiā viderūt. i. cognouerūt q̄ detulere. i. accusauerūt me. ¶ Nota q̄ iudices q̄ñq̄ mouent ad miam duplici de cā. Primo mō ꝓpter errorē humani īgenij. q; humanū ingeniū sepe fallit in iudicio: q; ignorat vtrū aliq̄n iuste de re sentiat vel nō: ⁊ timēs deū ne iniuste iudicet mouet ad miam parcēdo reo. Scđo iudices mouent ad miam ꝓpter euentū fortu/ne q̄ incertus est ꝯoībus. qđ cm̄ iudex in alio dānat sibi facile ꝓ fortunā euenit. ⁊ illud deberet recor/dari: ꝙ nulla illarū causarū mouit iudices ad miserādū Boe. sed ꝯcorditer ipm dānabant. ¶ Nota q̄ nullus dꝙ dānari ꝓ crimine quātumcūq; enormi. nisi sit pēsens cōuict⁹. vel crimē in iudicio confessus Boe. aūt cū dānaret nō erat cōuict⁹ nec crimē ꝯfessus ⁊ erat absens: q; in studio athenien̄si. ḡ iniuste erat dānat⁹. Nota q̄ Boe. cū dānaret distabat a loco iudicij q̄ngētis milib⁹ passuū: ⁊ cū mille passus faciūt vnū miliare: iō bñ distabat ad q̄ngēta miliaria. ¶ No. q̄ Boe. dānat⁹ fuit ꝓscriptiōi. Hugu. dic̄ ꝓscriptio ē iudicabilis snia lata ꝯ aliquē: cui⁹ ꝓ scelere de scriptura tabule enee delebat. Cōsuetudo em̄ romana fuit q̄ noīa senatorꝝ quorꝝ ꝯsilio vrbs Romana regebat aureis lr̄is in tabula enea scribe bant. Vñ ⁊ patres ꝯscripti dicebāt. ⁊ dr ꝓscriptus q̄si ꝓcul a scriptura posit⁹. sic Boe. erat ꝓscript⁹: q; nomē suū deletū fuit de tabula enea. ¶ Quā vti alicui⁹ sceleris. Hic Boe. expurgat se de q̄busdaꝝ obiectis. Scđo ostēdit vnde sumpta fuit rō obiectionis. Scđa ibi. Sed nephas. ¶ Nota Boe. obī/ciebat q̄ ipse vsus arte nigromātica sacrificaret demonib⁹ ꝓ dignitatib⁹ acq̄rendis. De ꝟ Boetius excusat se dicēs. Quā sup. meā dignitatē vti ꝓpt: obfuscarēt. i. denigrarēt admixt⁹ōe alicui⁹ sceleris mē titi sunt me' meā polluisse ꝯsciaꝝ sacrilegio. i. demonū obseq̄o: ob ambitū. i. ꝓpter cupiditatē dignita tis' acq̄rende: atqui ꝓ certe tu infita. i. inserta nobis depellebas de sede. i. de loco cupiditatē oīm rerū mortaliū: ⁊ sub tuis oculis nō erat phas esse locū sacrilegio. i. cultui demonū. q̄ ꝓ' ⁊ tu īstillabas au ribus ⁊ cogitationib⁹ meis illud pythagoricū deo nō dīs seruiēdū: nec cōueniebat me' captare. i. op/tare p̄sidia. i. auxilia vilissimorꝝ spirituū. i. demonū. quā tu cōponebas. i. locabas in hāc excellentiam: vt ꝯsimilem deo faceres. Preterea innocēs penetral. i. vtor domus mee. cetus. i. multitudo honestis/simorꝝ amicorꝝ ⁊ socer Symmachus sanct⁹ ⁊ eq̄ reuerendus ipso actu defendūt me ab oī suspitione hmōi crimīnis. ¶ Nota q̄ ꝯsuetudo inuidorꝝ est cū nō possunt alicui suā ꝓbitatē auferre: nituntr̄ ipm saltem aliquo vitio denigrare. ⁊ sic fama Boetij denigrata fuit vitio sacrilegij. ¶ Nota q̄ sacrilegiuꝫ est sacre rei furtū: ⁊ ponit⁹ sacrilegus ꝓ hoīe scelerato: etiā sacrilegiū est cultura demonū siue idolo/rū: inde sacrilegus. i. idolatra: ⁊ sic capit⁹ in ꝓposito. Nota q̄ ambitus media producta est cupiditas honoris. Sed ambit⁹ media correpta est circuit⁹: ⁊ p̄mo mō accipit⁹ hic. ¶ Nota q̄ pbia repellit oēm cupiditatē bonorꝝ exteriorꝝ qđ scribitur in p̄mo libro de plātis. q̄ pbia tria inducit scz mentis illustra tionē; felicitatis appetitū, ⁊ mollis affluētie ꝓtemptū. ¶ Nota pbia facit hoīem similē deo. nō simili/

Ambit⁹

Pbia

tudine oīmoda: sed participatiua. ita q̄ ḥomo participat aliquid conditionis diuine. scz intelligētie. vñ Sene. hoc pbia ꝓmittit q̄ me parē deo reddet. Et alibi dicit. Vir speculatiu⁹ est quasi deus: in humano corpore hospitatus. ¶ Nota sacrilegiū nō ḥabet locū sub oculis pbie: q: pbia p se oīa agenda ⁊ facienda ornatissime disponit. ⁊ nō ꝓmittit ḥoiem ad vana declinare. q: dicit Tul. in lib. de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ. pbia a superstitione liberat. metu mortis nō cōturbat. ⁊ est supstitio vana religio et idoloꝝ cultura. Nota penetral est secreta camera vel locus secretus interior in domo vel in templo vbi reponūtur clinodia vel aliqua alia: ⁊ ponit̄ pro vxore boetij: per methaphorā ponendo cōtinens pro cōtento quia ipsa consueuit morari in penetrali. ¶ Nota q̄ symmachus fuit quidā nobilis romanus ⁊ socer Boe. cui⁹ Boetius filiā duxerat nomine Elphe. q̄ symmachus non fuit tm̄ sctūs interius affectu: sed etiā reuerendus in exteriori actu: sicut dicit Boetiꝰ ¶ Sed o nephas. Hic Boe. ostēdit vnde fuerit ratio sumpta obiecti criminis quia ex philosophia cui deditus erat. vnde dicit exclamando. O nephas ipsi mali capiūt fidem criminis de te o philosophia ⁊ ꝓpter hoc videbimur fuisse affines maleficio sacrilegij: quia nos sumus imbuti. i. instructi tuis disciplinis: idest doctrinis: ⁊ sum⁹ instituti. i. informati tuis moribus: ita nō est satis tuam reuerentiam nihil mihi ꝓfuisse: nisi vltro. i. spōte tu potius lacereris ab illis mea offensione. hoc dicit Boe. pro tanto: quia iniuriati sunt sibi propter philosophiā: ideo magis iniuriati sunt philosophie q̄ sibi. ¶ Nota quādo Boe. vacabat studio: fugiebat consortia stultorum: ⁊ querebat secreta loca propter studiuz: ideo putabant ipsum loq̄ cum demonibus: ⁊ eis sacrificare. Item quia boetius fere omnia que volebat sua sapientia faciebat: ideo putabant eum de monē ḥabere familiarem sibi obsequētem: sicut Apuleius opinat⁹ est de Socrate: q̄ ḥaberet familiarem deum: de quo fecit librum: quē intitulauit de deo Socratis. ¶ At vero hic etiaz nostris. Hic Boe. ostendit se esse perturbatum ex fame sue lesione dicēs. Hic cumul⁹. i. augmentatio accedit nr̄is malis q̄ estimatio. i. iudiciū plurimoꝝ. i. vulgarium nō spectat. i. nō respicit merita rerū: sic ḥō mereat̄: sz spectat euētū fortune. i. iudicat ḥoiem ꝑm q̄ fortuna se ḥz circa ipm: ⁊ tantū iudicat vulg⁹ eē ꝓuisa a deo q̄ cōmēdauerit felicitas. i. ꝓspa fortuna: q̄ fit. i. ex q̄ sequit̄: vt estimatio bona deserat infelices. Vñ piget. i. tedet reminisci q̄ nūc sint rumores ppli de me: ⁊ q̄ multiplices: q̄ ꝓ ⁊ dissone. i. discordes sn̄ie sint de me: nā q̄dā dicūt me reū eē prīdē nō ꝺ tātū dixerūt. i. volui dixisse vltimā esse sarcinā. i. grauissimū pōdus aduerse fortune q̄ dū aliqō crimē affigitur. i. imponit̄ miseris. i. infelicibus: ipsi credūtur meruisse supple illa q̄ ipsi miseri ꝓferūtur. i. patiuntur. Et ego bonis oībus pulsus: q: in exiliū relegat⁹: ⁊ exutus dignitatib⁹: q: dānatione ꝓscriptus ⁊ fedat⁹. i. maculatus estimatiōe. Ego q̄ ꝓus vtute ḥonest⁹ reputabar nūc scelere deformis reputor: ⁊ tuli. i. recepi supplicīū. i. penā ob bn̄ficiū. i. ꝓpter bn̄ficiū. ¶ Nota q̄ vulgares nō iudicāt scd̄m merita rerū vtrū ḥomo mereatur aliquid vel nō: sed iudicant ꝑm euentū fortune: vnde ḥoiem bene fortunatū iudicant felicē: male fortunatū iudicant miserū: sed tale iudiciū falsum est: vnde dicit Sene. xlv. epka. Nō felicem ḥūc estimas quē vulgus appellat felicē ad quē pecunia cōfluit. sed illū cui oē bonū in animo est erectū ⁊ extensum. Item bona estimatio deserit infelices q: primū malū q̄ infelices incurrūt est: q̄ vulgus male de ipsis opinat̄, credit em̄ vulg⁹ ea q̄ miseri patiunt̄ q̄ ex merito talia patiant̄.

Penetralia

Iudiciū vulgi.

polluisse mētiti sunt. Atq & tu insita nobis oēm rerū mortaliū cupiditatē nostri animi sede pellebas. & sub tuis oculis sacrilegio phas locū esse non erat. Instillabas em̄ aurib⁹ cogitatiōibusq; quotidie meis Pithagoricum illud επου θεω id est q̄ est deo & nō diis seruiendum, nec cōueniebat uilissimoꝝ mē ꝓsidia spirituū captare: quē tu in hanc excellētiā cōponebas ut cōsimilē deo faceres. Præterea penetral inocēs dom: honestissimoꝝ cæt⁹ amicoꝝ socer Symmachus etiā sctūs & æquo actu ipso reuerēdus ab oī nos criminis hui⁹ suspitiōe defendūt. ¶ Sed o nephas. Illi uero de te tanti criminis capiūt fidem atq; hocipso uidemur affines fuisse maleficio quia tuis īstituti moribꝰ ibutiq; disciplinis sumus. Ita nō est satis nihil mihi ꝓfuisse tuā reuerētiā nisi ultro tu potiꝰ mea offensiōe lacereris. ¶ At uero hic etiā nostris malis cumulus accedit q̄ æstimatio plurimoꝝ nō rerum merita sed fortuna spectat euentū eaq; tantū iudicat esse ꝓuisa q̄ felicitas cōmendauerit. Quo fit ut existiatio bona prima oīm deserat infelices. Qui nūc populi rumores: q̄ dissonæ multiplicesq; sentētiæ piget reminisci. Hoc tantū dixerim ultimā esse aduersæ fortunæ sarcinam q̄ dum miseris aliqd crimen affigit quæ pferunt meruisse credūtur. Et ego si quidē bonis oībus pulsus dignitatibus exutus: existimatione fœdatus ob beneficium pertuli suppliciū.

¶ Videre aũt video. Hic Boeti⁹ oñdit esse ꝓturbatũ: et ḣis que vidit in mũdo generaliter. s. bonos deꝓmi ⁊ malos extolli dicens. Ego video videre. i. cognoscere nepharias officinas. i. malas societates sceleratoꝝ ḣoim fluitãtes gaudio ꝙ ꝓ et letícia: ⁊ quẽꝙ ꝓditissimũ. i. pessimũ imminẽtẽ. i. insistẽtes nouis fraudib⁹ delationũ. i. accusationũ: ⁊ video bonos iacere ꝓstratos. i. depꝓssos terroꝛe nostri discriminis ⁊ etiã video quẽꝙ flagitiosum. i. ꝓnauũ ḣominẽ incitari ad audendũ. i. ad ꝓsumendũ: facinus. i. pcm̃ impunitate. i. fine pena: vero ꝓ sed incitari ꝓmijs ad efficiẽduꝫ. i. ad perpetrãdũ facin⁹. i. pcm̃. autẽ ꝓ sed ego video: insontes. i. innocẽtes nõ modo. i. non tm̃ ꝓuatos securitate: verũetiam defensione. Itaꝙ ꝓ ergo libet. i. placet mihi exclamare ad deũ celi quare talia ꝓmittat in mũdo: vt mali exaltent̃ ⁊ boni deꝓmãtur. ¶ No. ꝙ boe. q̃ erat turbate mẽtis ⁊ i statu miserie videbat̃. ꝙ mali i b̃ mũdo cẽnt potẽtes et viuerẽt irremunerati: sꝫ pbia i. iiij: ḣuiꝰ ipm̃ ꝓsolãdo ꝓbat malos semꝑ esse ipotẽtes et bonos esse potẽtes: ⁊ malis nũ q̃ deesse sua supplícia: bonis nunq̃ sua ꝓmía. ¶ Nota ꝙ officine dicunt̃ domꝰ officialiũ vbi reponũtur ea q̃ ad ipos spectãt et ad eoꝝ officia: sicut sunt celaria ⁊ granaria ⁊ alía ḣmõi. ḣic aũt accipiuntur officine ꝓ cõgregatione maloꝝ: et dicuntur ab officio cis. qđ est noceo ces.

¶ Videre aũt ui deor nepharias sceleratoꝝ officinas gaudio lætitiaq̃ fluitantes: pditissimũ quẽq̃ nouis delationũ fraudibus iminẽtẽ. iacere bonos nr̃i discriminis terrore postratos flagitiosum quẽq̃ ad audendũ quidem facinus impunitate: ad efficiendũ uero præmiis incitari: insontes autẽ nõ modo securitate: uerũ ipsa etiam defensiõe priuatos. Itaq̃ libet exclamare ad deũ cœli.

¶ Sentis ne: inq̃t hec. In ḣac q̃rta ꝓsa Boe. vnũ de ꝓncipalib⁹ intẽtis suis plene ꝓsequitur: qꝫ se Ascen. ab obiect̃ crimínib⁹ purgat: nõ solũ se innocẽtẽ demõstrãs: sꝫ etiã de oib⁹ bonis: deq̃ repub. q̃ optime meritũ. Ut ík aũt sermone diserto ⁊ elegãti. Et q̃tics pbia loq̃tur semꝑ si aiaduertimus pbicũ aliq̃d atq̃ eruditiõis plenũ deꝓhẽderem⁹. qđ semel admonuisse satis fit diligẽtioꝛib⁹. cũ tardiusculis níhil satis fit. In ꝓmis q̃ vbis significat pbia duas alicui⁹ pcipiẽdi vias: quarũ altera fit ꝓ sensum: altera ꝓ illapsum. Prima est oĩb⁹ aiantib⁹ tã ḣoĩb⁹ q̃ beluis cõis. scda ḣoĩb⁹ fere ꝓpria. Hꝫ tm̃ etiã i ꝓma hõ quãdã pemínẽtiã qꝫ ꝓeã ad secũdã pucnit: qđ cereris aialib⁹ nõ dat̃. Qꝫ si senserit dũtaxat: nec ꝓceperit iã stolidus fuerit pecoꝛis simillim⁹. vñ ille Simo Therẽtian⁹ i andria. vir tã dẽ sensi stolid⁹. Nos siq̃dẽ ꝓ visũ ⁊ auditũ rẽ ꝓceptã postea aĩo discrim⁹: et ꝓ rõnis discursũ iudicam⁹: pecoꝛa aũt magis ꝓ rudioꝛẽ sensũ b̃ ẽ ꝓ tactũ ipellũtur: nec discrũt rõnẽ vñ stolida dñr. Percipiunt tm̃ vt cũq̃ ꝓ sensũ. Per illapsũ aũt solus hõ rẽ ignotã apprehẽdit aut diuina inspiratiõe. aũt ãgelico ministerio. Qđ pulchꝛe innuit Enei. iij. vñ hic loc⁹ sumpt⁹ est: cũ dicit eneas ad appollinẽ. Da pr̃ augurĩũ atq̃ animis illabere nr̃is. Dicit q̃ pbia sentis ne: b̃ est ꝓcipis ne via sensus q̃ est hũana: atq̃ illabunt̃ ne b̃ aĩo tuo b̃ est ꝓcipis ne occulta inspiratiõe diuina? An es asin⁹ ad lyrã b̃ ẽtoꝛ stolid⁹ sonũ q̃dẽ ⁊ crepitũ vboꝝ audiẽs: sꝫ sensa nõ intelligẽs: sicut nec asin⁹ sonitu lyre quẽ nõ intelligit: delectat̃. Tm̃ aũt abfuit vt Boe. ꝓsolationẽ seueriozẽ i supioꝛi carmine positã admittat. vt a lachꝛymis se ꝓtinere nõ queat qđ vbis pbie significat̃: cũ subdit. Quid fles? quid lachꝛymis manas: deinde subiungit grece qđ repe rire nõ potui: sꝫ ita interꝓetat̃. Confitere mihi ne occultes: qđ qꝫ blãdius sonat grece ꝓtulit. Solent em̃ blãdiẽtes grecis vti locutionib⁹: vt satis indicat, Iuuena. saty. vj. Quotiens lasciuũ interuenit illud soi lꝛai pfiche: hoc est vita et aie mi. Si operã medicãtis ⁊c. vbũ Boe. i. viro catholico et seuero dignũ: quo aĩoꝝ unoꝛbi aptissime curant̃. ſfacies loci. imitatio: vt opinor: Virgiliana: q̃ quito eneidos ait quibus aspera quõdã visa maris facies. Est em̃ facies aliq̃n tota rei effigies seu spẽs q̃ in facie maxime discernit̃. Differtq̃ vultu: eo ꝙ vultu volũtatẽ idicat: facies naturalẽ ꝓtractionẽ. vñ vult⁹ sepe mutat̃ etiã exterꝑplo: facies lẽte ⁊ raro. ¶ Bibliotheca est libꝛoꝝ repositoꝛiũ quẽ vulgo libꝛariã vocãt. Theca em̃ est armariũ seu repositoꝛiũ cuiuslibet rei. ⁊ cũ varijs cõponit̃: vt cũ biblio. biblion aũt grece latine ꝛ liber eo ꝙ vt q̃dã volũt: in iũco maxie papiri quẽ bibliũ vocãt: olim scribebãt. ob qđ latine liber dicit̃ qꝫ ĩ libꝛo b̃ ẽ iterioꝛe arboꝝ cortice scribebat̃. Itẽ ꝓpositũ legit̃ chirotheca: qꝫ chir chiros manꝰ ꝛ. apđ grecos cũ alijs multis. ¶ Apte disserebas: dissero in pñti ⁊ ꝑterito ꝓ geminũ ss scribit̃: ⁊ tm̃ disertus tãtum. vnũ sabijcit: ⁊ primã syllabã corripit. vt notũ est. Talis ḣabit⁹ talisq̃ vultus erat: quasi dicat̃ minime. Atq̃ ita paulatim a loci feditate ad abiectionem sui ꝓgredit̃. Syderum vias radio describeres sicut in bucco. Virg. descripsit radio totũ q̃ gentib⁹ oꝛbẽ. Exẽplar vt dicit ſfestus: est ex quo simile facia mus. Exemplũ quod sequimur aut vitemus. Uerũtamen. Laurẽtius vallẽsis hõ nimiũ argutissimus ꝓlixe et diserte de huius vocabuli significatione disputat. dicitq̃ exẽplar esse ipsam rem continẽtem et exemplũ rẽ cõtentã in ea quã aut imitamur: aut si soꝛs ita tulerit deuitam⁹: in aliquo vt in Catone sumitur exẽplũ: ⁊ ipse cato est exẽplar. Quod si dicam⁹ inq̃t ad exemplar catonis fic intelligit̃ ad exẽplar qđ est cato. Qđ ergo vulgo: sed inepte: ꝛ. copia: latine dicet̃ exẽplar. Suntq̃ exẽplaria sepe multa vnius exẽpli. i. forme ⁊ ꝓtractionis ad cuius similitudinẽ fiũt exẽplaria. lectũq̃ est etiã ḣoc exemplariũ: cuius ꝙtus pluralis exẽplarioꝝ frequẽs est. ḣic ergo ponit̃ ꝓtinẽs ꝓ ꝓtẽto cũ ꝛ. Ad celestis ordinis, exẽplar formaꝛes. i. ad ordinẽ q̃ est exẽplar vel ad exemplũ ordinis celestis: nisi acceperis: vt ſfestus accepit. At qui ḣãc sniam platonis ꝛe. i. pos platonis sanxisti. Magnũ testimoniũ perḣibet platoni: quẽ quicq̃d

Græcoꝝ blãditie.

ſfacies Vultus.

Bibliotheca.

Exẽplar Exẽplũ.

dixerit pbiam ipsam dixisse attestatur. Sācire aūt hic apte posuit. nam legislatoris est. vnde Vlpianus

Sāctum — sanctū esse scribit qō nec sacrū nec pphanū est: fz sanxione quadā confirmatū: vt sctē sūt leges ꝺ est sanxione quadā subnixe. Est g̃ sancire: legē quā sanctā esse volum⁹ ꝺdere ⁊ ferre. Sāxisti g̃. i. sctē ptulisti plato

Sācio. — nis ore beatā ⁊c. facit aūt pterītū sanxi: ⁊ inde fit supinū sctū̄: aut sanciui ⁊ inde sancitū:

Gerundia. — Capessūde rei publice. Gerūdia ⁊ pticipia in dus a tertia ⁊ quarta ꝺiugatione deducta sepe in undū exeūt: vt faciū dū capessundū. ē aūt capesso idē qō captū eo: vel p gñalē licētiā deriuatiuū p pmitiuo positū ē.

Pernicies. — Pernicies ꝺr q pnecat. i. pfecte necat ⁊ destruit. Cōscij estis. Jn partem bonā accipit hic sicut ibi. Et mēs sibi cōscia recti. Jnexorabile decōposite est figure. sumit em̄ a cōposito exorabile: qō deductū est a vbo exoro. Exoro aūt ē orādo ipetro. vñ aliud ē orare: aliud exorare. orat em̄ q̄cūq; ore aliud pcat. exorat aūt q̄ oratū ipetrat: Silr audit quicūq; loquētis vba pcipit audiēdo: audit aūt qui illi⁹ vota facit. vñ de⁹ oēs audit: fz nō oēs exaudit. Multi orāt q̄ nō exorāt. Jnexorabile g̃ est quasi iplacabile.

Exoro — Exoro aūt ē orādo ipetro. vñ aliud ē orare: aliud exorare. orat em̄ q̄cūq; ore aliud pcat. exorat aūt q̄ oratū ipetrat: Silr audit quicūq; loquētis vba pcipit audiēdo: audit aūt qui illi⁹ vota facit. vñ de⁹ oēs audit: fz nō oēs exaudit.

Multi orāt q̄ nō exorāt.

Regiū. — Jnexorabile g̃ est quasi iplacabile. Regie dom⁹ ppositū. nō expones. i. regalis dom⁹. Regiū em̄ est q̄cq̄d ipsi⁹ regis pprium.

Regale. — Regale vo q̄cq̄d pse fert pompā et luxū regalē. ꝺ est regi ꝺueniente. vñ dom⁹ quecūq; ampla ⁊ egregia possit dici regalis. fz nō est regia

Regia. — nisi sit ipsi⁹ regis. Jnterdū etiā ꝺr p se sine adiectiōe hui⁹ dictionis dom⁹. ꝺ regia hui⁹ regie: ⁊ est idem

Aula. — qō dom⁹ regia: quā greci Aulē seu aulā vocāt. vñ errāt q̄ putāt aulā esse eā partē dom⁹ quā galli salā

Barbaroꝝ. — vocāt. Barbaroꝝ auariciā. Barbari ab initio dicti sūt ficto noīe: q̄ dure aspere atq; incōdite loq̄bant. quocirca oēs lingue anomale. i. irregulares ⁊ indeclinabiles barbari dici pñt. q̄les sunt pter hebraicā q̄ vix extat: grecā ⁊ latinā: q̄uis ⁊ he etiā vulgares barbaris fluxa habeāt. Verū q: dure et incōcinne loquētes sepe īmanes ⁊ efferos videm⁹. hinc barbaros vocam⁹ a bonis moribꝰ abhorrētes: ⁊ relicta humana benignitate ad beluinā feritatē tendētes: quales sunt q̄ peculiari noīe barbari vocant. Neq; vero greci ⁊ latini oēs nō barbari: aut pter eos ceteri oēs barbari hoc modo mō dicēdi sūt. Per barbaros ergo intelligit a bonis moribus: bonis institutis: humana pietate degenerātes.

Prouincia. — Prouincia dicitur a procul ⁊ vinco. Vñ regio pcul a ciuitate romana deuicta puincia dicebat. ⁊ q̄ i ea residebāt puinciales. Ut aūt tales i fide manerēt pficiebat eis aliqs ex magistratu romano q̄ puinciā gerere dicebat

Colonia — qō q: durū erat ⁊ formidolosū: hinc q̄ rē durā aggressi erāt durā se puinciā aggressos dicebāt. ¶ Colonia aūt erat q̄ romani colonos mittebāt. Vñ agrippina colonia adhuc hodie ad rhenū sita cōspicitur.

Fortune — Fortune in plurali numero sūt diuitie ⁊ bona exteriora. latine neq; eo vocabulo vti possum⁹.

Vectigal — Vectigal est qō p deuectis mercib⁹ fructibusue aut quacūq; alia re i publicū soluit: q̄uis etiā ex puato aliqñ vectigal capit. Quocirca videt gñali vocabulo vectigal dici q̄cq̄d ex aliqua re accipit aut reddit. vñ Cicero. Ex meo tenui vectigal capio ego ducēta. vñ nō frustra hic additū ē publicis vectigalib⁹.

Coemptio. — Jnexplicabilis coēptio. Coēptio deducit a vbo coemo: qō ē oīa simul emo. Et ē qñ q̄s vnā rē totā emit abs quo alij emere habeāt: qō ⁊ monocolū ꝺr: ⁊ magnū reipublice detrimētū affert eo q̄ ad nutū quāti vult vēdit cui data est coēptio. ¶ Ordo g̃ ⁊ expositio illoꝝ vboꝝ. Cū acerbo ⁊c. talis est. Cū. i. qñ grauis atq; inexplicabilis coēptio. i. oim puētuū ⁊ fructuū terre abvno q̄uis a fisco deputato emptio: videret ē p fligatura seu cōflictura: inopia. p inopiā ⁊ egestatē: cāpaniā. i. illā regionē italie: ⁊ hoc tpe acerbe famis et inedie: tūc ego suscepi. i. mor⁹ pietate accepi rōne cōis cōmodi nō pprij certamē. i. cōcertationē ⁊ litē aduersus pfectū ptorij ⁊ ꝺtendi. i. litigaui rege cognoscēte ⁊ euici. i. obtinui ne talis coēptio exigeret. i. expectaret atrociter vel executioni mādaret: Paulinū cōsularē. i. q̄ aliqñ cōsulatū gessit vt maiores ei⁹.

Aspect⁹ caninus. — Canes palatini. i. aulici qs ppter impudentiā canes vocat. sicut homerus inuerecūdos ⁊ impudētes caniū aspectū hre dicit: eo q̄ sicut canis videns comedentē nūq̄ ab eo aspectū diuertit: donec bolū obtineat. ita inuerecūdi ⁊ impudētes exactores nūq̄ a diuite dimouent: donec fortunatā partē quā optāt diripuerint. Timidos aūt idē Homerus ceruinū cor habere dicit. Est em̄ ceruis q̄ sane meticulosi sunt cor magnū ⁊ latū: cuiusmodi etiā veri meticulosi hñt: vt sepe expertū est.

Cor ceruinum. — Satis ne. i. certe. Nec em̄ aliqñ valet certe ⁊ scribit diphthongo. Estq; greca particula. Quib⁹ aūt deferentib⁹ pculsi sum⁹.

Jnterrogatio amara. — Amara interrogatio est q̄ plus reprehensionis hz q̄ ea q̄ maxima exprimit. Quotiens em̄ rē vituperabilē aliq̄d iudicamus: vt vbis ꝓsequi nequeam⁹. vtimur eiusmodi interrogationib⁹. Et sike fit in laude vehementissima. Delator i hac significatiōe est: q̄ occultū crimē ad pncipē clā defert.

Alienēs. — ¶ Alieni aūt eris noīe oē debitū pulchre ⁊ latine significari solet. Prima em̄ pecunia fiebat ex ere. Es pterea corinthiū signis incisū in pcio erat. Pecunie q̄s noīe oēs diuitie sepe accipiunt. Regia cēsura. Judiciū regis. Sacrariū ediū defensiōe. immunitate ⁊ puilegio tēploꝝ.

Edes. — Edes em̄ in vtroq; numero p tēplo accipit cū adiectiōe aut adiectiui: vt i ede sacra: aut nois pprij ei⁹ cui dicate sūt: vt i ede iouis aut diui stephani. Jn plurali aūt dūtaxat numero significat etiā puatā domū: vt apud Cice. Odeas edes nō pscribāt. ꝺ valla. Bñ g̃ adiecit auctor noster sacraꝝ ꝺ loco vbi tēplū significat seu phanū. Tēplū em̄ ꝓtēpladi locus ē.

Ecclia. — Ecclia aūt cōtio fideliū q̄uis abusiue p ꝓtinēte. ꝺ est p tēplo poni solent: habeatq; pter opinionē multoꝝ scdam syllabā longā. Cōpertū foret regi. i. rex ꝓperisset. Sicut exēplatoꝝ decretū deliberatū ē mihi: dicere solemus: vt nisi infra pscriptū diē. i. ꝓstitutū ⁊ pfinitū. Aduerte aūt infra raro apud latinos i hmōi significatione poni. Nō em̄ dicēdū est facia ꝺ infra q̄ndecim dies fz intra q̄ndecim dies.

Jnfra. — Hic g̃ vl legēdū ē intra pscriptū ꝺr. ē. vl infra. i. ante pscriptū diē. Jrane. i. nūq̄d intantū puduit fortunā nihil. i. nulli⁹ rei? Jtē figurata ⁊ amara interrogatio. Si min⁹ accusati innocētie. Si legat innocētie i plurali numero facit ꝺ: vel ad vitandū ꝓcursū eiusdē vocalis: q̄ eēt dicēdo: ⁊ innocētia ⁊ accusati: vel ad expssionem multitudinis innocentie sue. Estq; zeuma ab inferiori: vel genitiui est casus cū vbo puduit. Hoc secūdo modo ordo est. Si minus. i. nō supple puduit fortunā innocētie accusati; hoc est innocētie mee qui accusatus sum.

Estq̄ hoc loco pudo: virtus qua a turpib⁹ t ijs q̄ vires nr̄as excedūt abstinem⁹. Primo aūt mō sic. Si inuocētie accusati min⁹. i. nō: sup. fuerūt pudori: at. i. saltē vilitas accusantiū debuisset esse pudori. i. ad pudorē. At cui⁹ criminis. Eadē interrogādi forma vtiť. Sūmā q̄ris. i. si q̄ris q̄ fit sūma accusationū mea rū hec est. Dicimur voluisse senatū esse saluū. Modū desideras. subaudi si. Sūma vocabulū est tractū ab his q̄ rōnes ponūt calculis seu denarijs pjectilib⁹. Apud nos suprema: q̄ t summa dicit cōputatio ceteras oēs cōtinet. Vñ summā vocam⁹ sniam paucis vbis oia q̄ dicim⁹: aut dicere debuim⁹ cōplectentem. vñ in epkis nōnunq̄ adijcim⁹. Hec summa ē t c. Inficiabimur t c. Inficias ire est negare q̄ si ire ad hoc vt nō fit factū qđ factū esse đr. Uno aūt vocabulo đr inficio: inficiaris. Sū tibi pudori: veri⁹ hone/stiusq̄ đr: q̄ sum tibi pudor. Arguo: accuso: t reph̄edo: vñ ineptiūt q̄ dicūt arguo tibi sic. vñ dicant argumento: sic. A Laio cesare. Laius p L scribit: vñ sepe L solū reperit. pserk tm̄ Baius sicut ꝓm Seruiū Amurca scribit t amurga pferk. Silr licurg⁹ scribit t ligurg⁹ pferk. Quia in re nō ita sensus nr̄os t c. Hoc dicit nō mirādū eē si mali moliunk t conank cōtra bonos mala: sed q̄ ea efficere pñt: monstro simile dicit. Nā deteriora velle t c. ordo est. Nā velle deteriora. i. mala t iniqua fuerit fortasse nr̄i. i. humani defect⁹. hoc est ptinuerit ad humanā imbecillitatē. Ut em̄ docet Aug. in eo opusculo qđ enchiridiō appellauit: Imbecillitatis t ipfectiōis est posse peccare aut velle peccare. Cōe est aūt oīb⁹ viatoribus posse peccare: t velle mala facere: sz sile est mōstro posse cōtra innocentiā q̄ sceleratus q̄sq̄ ꝓceperit: t hoc deo inspectāte. Sceleratⁿ q̄sq̄. magis aptū esset sceleratissim⁹ q̄sq̄: atq̄ ita scptū fuisse opinari licet. Nam q̄sq̄ suplatiuū vult. Si de⁹ est vñ mala. Hanc rem beatus Aug. in multis locis disputat t pcipue in ope de libe. arbi. qđ etiā vñ malū inscribit. Nos aūt nō theologicas: sz grāmaticas recepim⁹ inuestigationes. Nun particula interrogatiua est: t negatiuā rñsionē fere efflagitat. Ipsa semp dirigebas. Ipse apō latinos autores t qđ illi correspōdet apud grecos triū sunt psonarū t indifferēter vbis cuiusuis psone preponunt. Prime. vt in pma egloga. Et ipm Ludere q̄ vellē calamo pmisit agresti. Ipm. i. me. Scde vt. vj. Enei. Ipsa canas. i. tu: et ac ipsa diligebas: nec opus est cōiūgere pnomen tu. Tertie. vt in Buc. Pollio t ipse facit noua carmina. Aduerte etiā puer pnomē ipe cōnotare eminētiā t precisionē: vt. iiij. Enei. Joue missus ab ipso. i. precise a ioue. q̄ t magn⁹ est rex: ipse. i. precise rex t nullus eo inferior mihi dixit. Iste aūt vtilitatē t ptemptū indicat. vt q̄d petis istis. i. vilib⁹. Ille aūt nobilitatē t maximā famā. vt alexander ille macedo. Ille. i. notissim⁹ oīb⁹. Nō opus est monuisse apud Plautū t vetustiores lectū esse ipsius t ipsissim⁹. Meminisse tm̄ velim pnomē hic t oīa aduerbia inde deducta. vt hic huc hac hinc ad primā psonā ptinere. vt hic. Hoc caput. i. meū. huc nemo venit. i. ad me. Iste aūt: t ab eo deducta: vt istic istac istoc istuc istinc: ad secūdā psonā. Ille t ab inde deriuata: vt illic illuc illac illinc: ad tertiā. i. ad remotā tam ad quā loquit q̄ ab ea q̄ loquit. Hec paucis dicta preceptores exēplis notificent.

¶ Quanta securitate periculi mei. Male interpretat qui dicit quāta securitate. i. quanta tutela. Si em̄ tutela fuit Boetio: nullū fuit periculū. Est aūt securitas: negligentia iniuria: parui pensio: q: securus est qui seo: sum est a cura: hoc est qui nō curat lz sit periculū. Vult ergo dicere tam cōstanter t aiose defenderim senatū: vt nullā curā de periculo meo habere viderer. Mei laude t mea laude. q: laus quodāmō verbale est t idem qđ laudatio. virūq̄ recte dicit. Est ergo laus mei q̄ est de me: hoc est qua ego laudor: laus mea quā ego facio vel quā possideo. Jugulare est incidere iugulū: hoc est illā partē gutturis quo effuso sanguine mors sequit. Hora. in epkis. Ut iugulent hoies surgūt de nocte latrones. Dānamur. i. adiudicamur hoc loco morti t pscriptioni. Proscribere duo significat: aliqñ res nō aiatas p scripturā venales significare. Unde ille pscripsit edes suas qui eas inscripsit venales t p titulū appensum poro vel procul a se facit. Dico nō animatas. q: animātia nō dicunk pscribi: sed pduci quādo venalia sunt. pducunk em̄ ad mercatū. Secūdo mō pscribere est p scripturā relegare. Hoc aūt inter exulem t pscriptū interesse videt q̄ exul in exilio vbi exulat tutus est: pscriptus aūt nunq̄ sed vbicūq̄ deprehendat vivus aut mortuus senatui aut principi adducēdus. Tunc em̄ pscribit quādo talis sntia in eū in publico loco scribit. Nō ergo dicit pscriptus: de scriptura deletus: ad seq̄ p scripturā denūciat⁹ hostis ciuitatis sue. t p hoc si sapit relegatus. O meritos t c. O vt Laurēti⁹ docet qñ exprimit cū actō vehemētē excandescentiā t inflāmationē importat sicut hic: ob quā mitigandā actm̄ subtracta particula o autores idonei sepe ponūt. Sententiā vo q: frigide exponit a cōmētario superiore: credo ipsi nō bene notā fuisse. Est aūt talis. Boe. ostendit se absentē t incōfessum ob falsi criminis delationē ꝓpter pietatem suā pscriptū esse: ideoq̄ indignatus exclamat cōtra senatores eius snie cōscios dicens eos eē meritos neminē ipsoq̄ posse cōuinci simili crimine. quo ipse Boe. cōuictus erat. hoc est ꝓpter pietatez quā ipsi crimen falso vocabāt. Ordo est. O merito sup. hoies hoc est q̄ meruerūt neminē sup. eoq̄ posse. i. vt nemo eoq̄ possit: aut dign⁹ fit cōuinci crimine fili: quo ꝓuictus sum: hoc est crimine false ipositorum ꝓpter pietatē qua ipsi indigni sunt. q. d. Digni sunt qui vero crimine cōuincank t nō fili illi crimini qđ mihi obijcitur. Mihi inquā cuius reatus dignitatē etiā ipsi q̄ detulere. i. derulerūt viderūt. Quā inquā dignitatē vti. i. vt ipsi fuscarēt. ¶ Nota puer reus nō est semp malefactor aut crimini aut debito veraciter obnoxius: sed q̄cūq̄ in iudicio cōuenit: aut citatus est: aut se defendit: siue nocens siue innocens. siue debitor siue liber fuerit ad oīm debitor: reus dicit. Sicut actor oīs qui aliū conuenit aut citat. Jdeoq̄ dicit dignitatē reatus. i. q̄ est in ipso reo. vel q̄ in causa reatus sui est: hoc est quare reus effect⁹ est. Ambitū etiā in hac significatiōe media breui proferes. vnde ambitiosus secūda breui ab oībus ponitur. Solet aūt dari versiculus. Ambitus est nomē: ambitus participans est. Sacrilegiū cōmittit qñ res sacra de loco sacro; aut res sacra de loco non sacro; aut res nō sacra de loco sacro legitur. i. furatur.

Sūma.

Inficias ire.

Inficiari.

Arguí.

Laius.

Nun.

Iste
Ille
Hic
Iste
Illic.

Ambit⁹.

Sacrilegium.

Nullu in aũt manifestius est q̃ dum latria.i.seruitus soli deo debita demonib⁹ offert. Preterea nõis puer corruptũ esse vocabulũ qđ in cõmentarijs ponit nicromantia. Dicit em̃ nigromãtia vel ars nigromãtica qua cadaueric⁹ mortuor abutunt. Magorũ aũt dicit aut magia aut ars magica. Pythagoricum illud.i.notũ verbũ qđ pythagoras dicere solebat. Qui solum deũ sapientem predicabat: eũq; vnum esse ⁊ solũ colendũ adoratione: quã greci latriã vocant: se aũt nõ sapientem: sed amatorẽ sapientie.i.pbm esse professus est. Penetral innocens domus. Quidẽ cõiugem intelligũt. ego vo penetralia ipsa intelligo. Dicit em̃ penetral seu penetrale locus q̃ penetrat.i.pene intratur: ⁊ est in interiori parte domus. Vult ergo dicere q̃ in penetrali suo maior erat honestas ⁊ innocentia: q̃ vt cum demonibus pactum haberet. Qui em̃ pacta talia habent: habent etiã loca secreta ⁊ inaccessa q̃ nemo penetrat externus. Ad penetral aũt boetij admittebant plurimi ⁊ hi quidẽ honestissimi. ¶ Instituti maiorib⁹. apte dictũ. Instituere em̃ est aut mores aut disciplinã statuere: sz mores genere neutro instituta dicunt disciplíne: aut potius eruditiones ipse dicunt institutiones. Imbuti disciplinis. Imbuere est rei noue dare primã tincturã. vñ vas recens factũ primo liquore imbuit. vt apud ffflaccũ in epistis. Quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu. Per metaphorã aũt accipit pro eo qđ est iacere fundamẽta alicuius disciplíne. Et per quandã sequelã pro eo qđ est initiare vel inchoare. Vnde in primo buccolico carmine. Illius arã. Sepe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus. Dico p sequelã: qr ppie significat madidare. vnde: qr pastores sepe mutant septa sua: septiq; nouas aras si singulis mensib⁹ sacrificare volunt vt ille apud Virgi. pollicet: instituunt: ideo imbuendo eas sanguine victime inchoant eas. nisi vltro.i.insup quasi vltra priorem iniuriã aliquid sua sponte ⁊ nõ rogatũ facere: vt in buccolico. At mihi sese offert vltro meus ignis amintas. Verba quoq; dicunt vltro citroq; haberi. dum inter duos aut plures sermo fit. Nostris malis cumulus accedit.i.adijcit vel accessit. Accedo enim duo significat. Vno mõ adire vel aggredi: ⁊ hoc cũ accusatiuo mediante prepositione: vel sine ea mediante prepositione: vt apud comicũ. Accede ad ignem. Sine ea apud poetã. Accestis scopulos: pro accessistis. Et tũc facit verbale accessus accessus accessui. Alio mõ significat aduenire annasci adisci vel accrescere: ⁊ hoc cum datiuo vel actõ: mediante tamen prepositione: vt hoc pondus accessit calamitatib⁹ meis. Ad amorem in te meũ nihil posset accedere. Et in hac significatione deriuat verbale hec accessio: vt Valla docet: caue ergo cõfundantur. Eaq; tamen indicat esse prouisa ⁊c. Cõmentarius superior intelligit puisa esse a deo. ego ab hoie: qr sensus est. Vulgus iudicat q̃ vir quãtũcũq; sapiens nõ puideat nisi ea que feliciter eueniunt. qđ egre tulit apud Ouid. in heroidibus q̃ populi obiectionez ponit dicens. Exitus acta probãt: hoc est in exitu patet qr sapienter incepisti: quasi vero semper prudenter incepta bonum exitum habeant: cum videamus bene inceptis per casum aliquem exilium tristem dari: vnde addit careat successibus opto. Quisquis ab euentu facta notanda putat. Sententia ergo vulgi est quando videt aliquem lz innocentem vinctũ aut oppressum: bone vite bona finis. boni incepti: bonus exitus. Si vir iste talis fuisset qualem reputauimus eũ nõ hec illi mõ euenissent. ⁊ hoc est qđ egre fert Boetius.i. quod scit posse egre ferri: ⁊ ideo vt egre ferentib⁹ medela detur in se illor psonam agit. Qui rumores idest quales ⁊ sunt hec verba cum intermissione ⁊ amaritudine animi proferenda. q.d. O bone deus quales rumores populi sunt nunc de me: ac si dicat scio pessimi: ideo quod addit piget.i.mihi graue ⁊ molestum est reminisci estimatione fedatus. Potius legerem existimatione.i.iudicio iniquo populi. Supplicum. Seruius dici putat seuius tormentum a cõsuetudine gallorum: qui in supplicijs.i. vt festus dicit certis sacrificijs ⁊ supplicationibus puerum ad hoc educatum circũducebant cum increpationibus: vt si deus aliquid mali populo inferre vellet: in caput illius pueri retorqueret ei: ita supplicium ferebat. Videre aũt video: ⁊c. Officina inquit Vallensis est vbi opera fiunt. Taberna vbi opera ipsa ceteraq; merces vendunt. Bene ergo dicit officinas sceleratorũ: in quibus scelera fiunt: ⁊ quasi dedita opera fabricantur. Perditissimum quemq; nouis delationum fraudibus innitentem: potius q̃ imminentem scriptum puto: nisi sit eminentem: hoc est ercellentem ⁊ emergentem ex sordibus suis per delationẽ. flagitiosum quẽq;: venustius esset flagitiosissimũ quẽq;. Insontes.i. innocẽtes nõ modo securitate. verũetiã ipsa defensiõe puatas hic manifeste habet differẽtia inter securũ ⁊ tutũ: quã supra posuim⁹. Nam defensionem positam puto quasi tuitionẽ: sed finẽ facio de isto quarto metro.

Sctũs thomas

Stelliferi cõditor orbis. Hic incipit. v. metrũ huj⁹ primi qđ dicit pindaricũ ab inuentore anapesticũ a pede predominante. Est aũt anapestus pes cõtrarius dactilo: cõstans ex primis duab⁹ breuib⁹ ⁊ tertia lõga syllaba. ⁊ est metrũ acatalectícum.i.sine defectu. In hoc aũt metro Boe. exclamat contra puidẽtiã diuinã admirans q̃ oia regant a deo preter act⁹ humanos lz hoc falsum sit. tamen Boe. sic videbatur fin statum turbatum: ⁊ diuiditur. primo cõmendat diuinã puidentiam ex gubernatione celestium ⁊ terre-

¶ Metrũ quintũ libri primi.

Stelliferi conditor orbis:
Qui perpetuo nixus solio
Rapido cœlum turbine uersas:
Legem pati sydera cogis.
Vt nunc pleno lucida cornu:
Totis fratris obuia flammis:
Condat stellas luna minores:
Nunc obscuro pallida cornu.

ſtríum:ſecundo tãgit actus ḣumanos nõ regí a deo.tertío rogat deum vt reparet actus ḣoĩn.ſcõa íbí. Dia certo.tertia íbi.Quiſquis rerũ.p̃ma díuidiť.primo cõmendat regímen díuíne ꝓuidẽtie círca celeſtía.ſcõo magis círca terreſtria íbí.tua vís variuz tẽperat. Primo dicit.O cõdítor.í.creator orbis ſtelliferí.í.ferentis ſtellas q̃ nixus.í.iunctus ꝑpetuo ſolío.í.eterne ſedí: vſas.í.frequẽter vertís celuz rapído turbíne.í.velocí motu cogis ſydera patí legez.í.debituz ordinẽ; vt ípſa luna nunc.í.aliqñ lucída pleno cornu ſicut ín plenílunío obuía.í.oppoſíta totís flãmís.í.luminíbꝰ fratrís.í.ſolís. Ꝑa luna cõdat.í.abſcõdat mínores ſtellas q̃ ín plenílunío nõ videnť ꝓpter maíus lumen:ꝛ tu cogís nũc.í.aliqñ: vt ípſa luna exíſtẽs pallída obſcuro cornu ípſa exíſtens ꝓpíor phebo.í.ſolí ꝑdat.í. amittat lumina.í.lucem.quaſi díceret tu facís vt luna quãto magís recedit a ſole tãto magís íllumínať: ꝛ lumíne ſuo obſcurat mínores ſtellas:ꝛ quanto magís appropínquat ſolí;tanto plus obſcurať et tu cogís vt ḣeſperus.i.ſtella veſpertína:qui agit algẽtes.i.frígídos actus tpe noctís.í.crepuſculo:qõ eſt p̃ma pars noctís ſequẽdo ſolẽ.íſte ḣeſperus de mane

Phœbo propior lumina perdat.
Et qui primæ tempore noctis
Agit algentes heſperus actus.
Solitas iterum mutat habenas;
Phœbi pallens lucifer ortu.
Tu frondiflue frigore brumæ
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cum feruida uenerit æſtas;
Agiles noctis diuidis horas.

lucífer dicꝰ pallens ín ortu phebí íterũ mutat ſolítas ḣabenas.i.ſolitos curſus:nã cũ de veſpere ſeq̃tur ſolẽ:de mane p̃cedit ípm.ꝛ ſtríngis.i.coartas:lucẽ.i.díem breuíore mora tpe brume.i.ḣyemís:frõdíflua.i.faciens frondes fluere:ꝛ cũ feruída eſtas venerít;tũc tu díuídis.i.díſtinguis agiles ḣoras.i. breues ḣoras noctis:quaſi díceret:tu facis q̃ tpe ḣyemalí noctes ſunt ꝓlíxíores díebus:ín tpe eſtíua lí ecõuerſo. ¶ Nota q̃ deus dr ꝯdítor ſtelliferí orbis.q; ab ípſo dependet celum ꝛ tota natura.ex.xíj. metaph̃i.ꝛ dr reſidere in perpetuo ſolío:q; ín celo qõ eſt perpetuũ.nã celũ eſt locus deoꝝ ꝛ ſpírítuũ ꝛ oẽs barbarí ꝛ greci ꝛ quicũq̃ putant deos eſſe:eũ locũ quí ſurſum eſt deo attríbuũt:tanq̃ ímortalí le ímortalí coaptantes p̃mo celí ꝛ mũdí. Et dr vertere celũ rapído turbíne.motus eñ firmamenti dr rapidus:q; ſuo motu rapít ſecũ alías ſpḣeras. ¶ Vñ nota verſo eſt verbũ frequentatiuũ:ꝛ ſignificat frequẽter vertere ꝛ ín ḣoc innuiť q̃ celũ ſemp mouebť ꝛ nõ ceſſabít:q; dícit cõmentator.nõ eſt timẽdũ q̃ celũ ſtet:ꝛ ratío:q; mouẽs celũ mouet ſine fatígatiõe ꝛ ſine pena.xíj.metaph̃i. Ite deus eſt nexus ꝓpetuo ſolío.í.cõíunctus ꝓpetuo celo. Vñ dꝰ tripl̃r eſt ín vníuerſo: ſcz eſſentiaľr ſeu p̃ſentialíter: ſacramẽtaliter ꝛ míſerícor:dialíter. Eſſentialíter ſeu p̃ſentialíter ín ſua vera claritate: in qua ípm ḣomo nunquã vídit.ſicut dícit ꝓpḣeta. Deũ nemo vídit vnquã:ſicut ípſe eſt ín perpetuo ſolío ſacramẽtalíter ſeu míſterialiter deus eſt ín ſacramẽto eucḣariſtie:qõ rara fide credímus.ſed míſerícor:diter deus eſt vbíq̃:p̃m qõ dícit ſcríptura. Míſerícor:dia dñí plena eſt terra:ꝛ índe ꝓuenít dictũ cõe p̃m qõ dícit ſcríptura. Deus eſt vbíq̃. ¶ Nota p̃m Hugu. Solium eſt ſedes regalis ex ſolídís lígnís facta.dícta a ſolídítate.í.a firmítate. Nota q̃ deus cogít ſydera patí legẽ nõ violẽta nec coacta monítione:q; nullũ violẽtũ ẽ ꝓpetuũ:ſz cogít ea volũtaría ordínatõe obſeruare legẽ.í.determínatũ motũ: vt tpe eís ſtatu to oríanť ꝛ occídãt. ¶ Nota q̃ luna de ſe eſt corpus opacuz recípiẽs lumẽ a ſole ꝛ ín ea parte qua eſt verſus ſolẽ íllumínať.cũ aũt directe oppoſita ſit ſolí ſicut ín plenílunío:tunc lumíne ſuo obſcurat mínores ſtellas eo qõ maíus lumẽ obfuſcat mínus:ſz cũ luna eſt ín ílla parte celí ín qua ẽ ſol:ſicut ꝛtíngít ín cõíunctíone.tũc ſupíor pars q̃ eſt verſus ſolẽ ẽ illumínata:ꝛ ínferíor pars q̃ eſt vſus nos eſt obſcura:ꝛ tũc nihíl videmꝰ de luna.ſz cũ íncípít elongarí a ſole tũc pars elongata ícípít modicũ apparere nobís:ꝛ tũc dícímꝰ eẽ nouíluníũ:ꝛ q̃to plus elongať:tãto plus apparet nobis íllumínata. ¶ No. Boe. dícit ſolẽ eẽ fratrẽ lune:q; fm fabulas:íuppíter cõcũbẽs cũ latona genuít ex ea duos gemellos.ſ. phebũ q̃ dr ſol:ꝛ dianá q̃ dícit luna;ꝛ ſic fm fabulas ẽ frater lune. ¶ Nota ſtella q̃ de veſpere ſequiť ſolẽ ꝛ de mane p̃cedit ḣz díuerſa noía.ptz ꝑ vſus. Lucífer auror:a venꝰ veſperus ḣeſperus ídẽ. Quomõ aũt fit poſſibíle q̃ eadẽ ſtella de veſpere ſequať ſolẽ ꝛ de mane p̃cedat:dícũt alíq̃ q̃ b nõ ꝛtíngít ín vna ꝛ eadẽ parte anní:ſz in díuerſis.dícũt eñ q̃ ín eſtate ſequiť ſolẽ ꝛ ín ḣyeme p̃cedit:ſz b eſt ꝛtra oẽs auctor:es dícẽtes b eſſe in eodẽ tpe anní. Alíj dícũt q̃ mercurius ꝛ venus ſint ſtelle ſimílis colorís ꝛ quãtítatís quarũ vna quãdoq̃ ſequítur ſolem et alía p:recedit.et ſic vídeť eſſe vna ſtella que ſequiť ꝛ p:recedit: ſz ḣoc non eſt verũ. Hugui.dícit.q̃ venus eſt altíor ſole:ꝛ loquiť fm ãtíquos aſtrologos q̃ locauerũt venerẽ ſup:a ſolẽ:cũ igiť ꝛtíngít q̃ venus ꝛ ſol ſimul veníũt ad occaſũ q; venus eſt altíor díutíꝰ videť ín ſero q̃ ſol.eadẽ rõne cítíꝰ videť ín mane q̃uis eque cíto díſcurãt:nã cítius vidẽtur aſcẽdentía remota q̃ ꝓpínq̃ et díutíus vidẽtur díſcendentía remota q̃ ꝓpínqua;licet equalí modo íncedãt: ſed moderní aſtrologí locãt venerem ſub ſole. Alíj dícũt q̃ vna eſt ſtella q̃ vno tpe ſequítur ſolem:alío tẽpore p:recedit. Et dícunt fm Ptolomeũ q̃ ílla ſtella ḣabet epícídum ín cuíus círcunferentía defertur corpus eíus. Eſt autem epícíclus círculus paruus cuíus centrum eſt in círcunferentía orbís deferentís.nunc autem eſt ita q̃ epícíclus venerís ſemper eſt cum ſole. ita q̃ ſi prorraḣatur línea a centro terre per centrum epícícli venerís ad firmamentum; eadem línea tranſibit per centrum ſolís; vel non multum díſtabít ab eo

Deus. Deꝰ vbi ſit. Deus cogit. Luna Lucífer.

cum aũt venus feratur in circuitu epicicli: aliquãdo erit in eadem linea cũ sole: aliquãdo recedit: aliquãdo sequitur. ¶ Item mora solis super orizontem facit diẽ. cum dies fit statio solis sup terrã: mora aũt solis sub orizonte facit noctem: & q; sol longiorem facit morã tpe estiuali sup orizontẽ & breuiorem sub orizonte. ideo dies estiuales longiores sunt noctib⁹. in hyeme aũt fit ecõuerso. ppter qõ dies hyemales breuiores sunt noctib⁹. ¶ Tua vis variuz tẽperat an nũ. Hic Boe. cõmendat regimen diuine ꝓuidẽtie magis circa terrestria: idest circa partes animi dicẽs. O deus tua vis. i. virtus: temperat. i. ordinat varĩ annũ. i. diuersas partes vt mitis zephirus. i. ventus vernalis reuehat. i. reducat frõdes quas aufert. i. destruit spiritus boree. i. flatus boree: & tua vis tẽperat vt quecũq; semĩa vidit arctur⁹. i. illa stella: altas segetes. i. lõgas segetes vrat syrius. i. stella canicula tpe estiuali: & subdit nihil solutũ. i. segregatũ antiq; lege. i. eterna lege diuine ꝓuidentie: linq̃t. i. derelinq̃t opus ꝓprie stationis. i. ad qõ operandũ est statutũ. ¶ Nota q; q̃tuor sunt partes anni: ver: hyems: autumnus & estas. In vere flat ventus qui dr zephirus q̃ est collateralis fauonĩ & q; flatus ei⁹ est lenis: ideo dicit mitis. & ꝓducit virida. In hyeme et maxime i ꝓncipio viget flat⁹ boree q̃ est collateralis aquilonis cuius flatus est fortis & frigidus et destruit viridaria denudando arbores. ¶ Nota q; arcturus est stella circa maiorẽ vrsam q̃ dicit vrere semina q; tẽpore suí ortus quo oritur cum sole tũc seminatur, sicut in autumno. ¶ Nota syrius est stella que alio nomine dicitur canicula: et dicit canicula: et dicit syrius a syrem qõ est tractus: ꝓpterlongũ tractũ caloris & apparet cũ sol est in cãcro. et dicitur vrere segetes id est maturare. ¶ Nota. de arcturo dicit Isidorus in lib. Ethymo. Arcturus est sydus post caudam maioris vrse compositum: & oritur tempore autũnali: sed vegetius dicit arcturũ oriri post sydus septẽbris. post ꝓxĩ kal. octobris. Item dicit. Isido. Canicula est stella. & dicitur syrius. que estiuis mensibus in medio centro celi est iuncta cũ sole duplicatur calor eius & dissoluunt corpora & euaporantur: a qua stella dicunt dies caniculares in quibus moleste sunt purgationes. Omnia certo fine gubernas. In ista parte Boe tangit actus hoim non regi a diuina puidentia: sed derelictos regimini fortune dicens. O deus tu gubernas oia certo fine. i. certo ordine ad finem: & respuis. i. spernis solos actus hoim. O rector deus tu merito cohibere. i. cohercearis. Nã cur lubrica fortuna versat. i. vertit tãtas vices. i. alternationes: q; ipsa premit insontes. i. innocentes noxia pena debita sceleri. i. homini scelerato: puersi mores. i. hoies puersi in moribꝰ residentin celso solio. i. alto loco: & ipsi nocẽtes. i. mali: calcant sancta colla. i colla sanctoꝝ hoim iniusta vice. i. iniusta alternatione. qui sancti potius deberẽt calcare colla nocentũ q; ecõuerso: & clara virtus. i. homo clare vrtutis: iacet cõdita. i. abscõdita obscuris tenebris. i. ab hoibus vitio obscuratis: & iustus homo tulit. i. sustulit crimen iniqui hois: & ꝓiuria nil nocẽt ipsis iniquis: nec fraus cõpta. i. ornata mendaci colore. i. falsa apparentia nocent ipsis: sed cuz prauis libuit vti viribus. i. exercere vires quas prauos metuũt. innumeri populi. i. vulgares: tunc ipsi gaudẽt subdere. i. supplantare summos reges. i. bonos & sapientes quorũ regere est: & alios gubernare. Item deus omnia gubernat certo fine: quia dicit cõmentator. x. metaphisice deus est mensura oim & regula & infallibiliter verum metrum. Et cõmentator dicit primo celi & mundi. Entia diuina nos gubernant & regunt. in nobis sunt quasi finis. Item illud quod est sapientissimum regit certo fine: cum sapientis est regere: sed deus est sapientissimꝰ eo q; sapientia a deo est. ¶ No. Boe. vidit in mundo bonos deprimi & malos exaltari: cum tñ potius fieret econuerso: ideo ibi videbatur q; actus & operationes hoim non regerentur a deo sed magis a fortuna qui hunc humiliat & hunc exaltat: ideo Boe. deo cõquerit

Partes anni.

Arcturus.

Syrius.

¶ Tua uis uarium temperat annum.
Vt quas boreæ spiritus aufert:
Reuehat mitis zephirus frondes:
Quæq; arcturus semina uiditi:
Sirius altas urat segetes.
Nil antiqua lege solutum:
Linquit propriæ stationis opus:
Omnia certo fine gubernans.
Hominũ solos respuis actus:
Merito rector cohibere modo:
Nam cur tantas lubrica uersat
Fortuna uices? premit insontes
Debita sceleri noxia pœna?
At peruersi residentcelso
Mores solio sanctaq; calcant
Iniusta uice colla nocentes.
Latet obscuris condita uirtus
Clara tenebris: iustusq; tulit
Crimen iniqui.
Nil periuria nil nocet ipsis
Fraus mendacii compta colore.
Sed cum libuit uiribus uti:
Quos innumeri metuunt populi:
Summos gaudent subdere reges.

¶O iam miseras ⁊c. Hic boe. rogat vt deꝰ regat actus hoim: ⁊ hoies ficut regit celū dicēs. O q̄squis deus es tu qui nectis. i. ꝓiūgis federa. i. cōcordias rerū: respice miseras terras. i. hoies in terra habitantes: nos em̄ hoies nō sumꝰ vilis pars: sed valde nobilis tanti tui op̄is. i. mūdi: nos quatimur. i. concutimur salo. i. mari ⁊ amaritudine fortune: ideo tu deꝰ cōp̄ime. i. cōstringe rapidos fluctus. i. iperus fortune: ⁊ eo federe. i. regimine quo regis imensum celū, tu firma. i. robora stabiles terras. i. hoies stabiles in terra. ¶No. Boe. di. hoiez nō eē vilē partem mūdi: q; scribit in ꝓlogo libri de pomo Arist. Homo est dignissima creaturarū: fikitudo oim: ad imaginez dei factus est: scdo de aia. Quodā mō aia conuenit cū oibꝰ creaturis: conuenit em̄ cū angelis in intelligēdo cū brutis in sentiendo: cū plātis vegetando: cū lapidibꝰ in essendo. ¶No. Boe. cōparat fortunam salo. i. mari: sicut em̄ nauis vndis marinis iactat nūc in altū ⁊ nūc in ꝓfundū: sic hoīo per fortunā nunc in ꝓsperitate leuatur nunc in aduersitate deiicitur.

O iam miseras respice terras:
Quisquis rerum fœdera nectis,
Operis tanti pars non uilis
Homines quatimur fortunæ salo,
Rapidos rector comprime fluctus,
Et quo cœlum regis immensum
Firma stabiles fœdere terras,

Stelliferi cōditor orbis. O de hec q̄nta p̄mi libri est monocolos: q; oēs vsus vniꝰ sunt metri: nisi q̄ alios pedes admittūt. Quos tā diuersos. Boe. in hoc genere carminis posuit vt nullam legem seruatā voluisse videat: dūmō sint q̄ttuor pedes. nā primo loco sepe ponit spondeū: interdū anapestū: interdū dactilū. Scdo loco spondeū anapestū ⁊ dactilū. Tertio loco sepe dactilū: raro anapestū: rarius spondeū. Quarto loco sepe spōdeuz aut trocheū loco spondei: nec raro anapestū: sed rarissime ap̄himachrū q̄ breuiter inter duas lōgas cōstat. Vt hoies quatimur fortune salo. tres vltime syllabe amp̄himachrū cōstituunt. hz ergo q̄libet vsiculus q̄ttuor pedes: q̄ fere sunt dactili spōdei aut anapesti: sed vltimo loco vix dactilū ostēdas. In p̄mo aūt vsu legendū est. O stellifer. Si em̄ vt multi tollas particulā orator oportebit ponere iābū cū trocheo: q̄ alibi sic nō reperiunt in hoc carmine. Sūma huiꝰ carminis est. oia certo ordine certoq; moderamine ab optimo maximo deo vñ cōdita sunt: regi ⁊ gubernari p̄eter hoiez. Et reuera solus hō libero gaudet arbitrio. tametsi extra dei gubernacula nō fit. Qui ꝓpetuo nixus solio. O male legas sexus. Turpe em̄ esset nō solū deo: sz vel regi mortali esse nexū solio. lege ergo. Nixus solio. i. annix: suffultus a nitor: niteris: nō a nector. Solium est sedes facta ex materia solida. i. integra ⁊ nō plurimarū partiū. Tyranni em̄ ⁊ q̄ insidias timebāt solebant olim vti sedibꝰ ex solido lapide: aut ligno cauato cōfectis: ne q̄s adoriat vt interficiat eos. Dictū est vocabulū. eo q; osca lingua Solon integrū ⁊ plenū dicit. Inde solidū quicq̄d plenū durū ⁊ integrū hoc est nō cauernosum aut molle est. Vñ ⁊ solon dicit quicq̄d aliud corꝓ sustinet. vñ sicut hoīo ⁊ ceteroz gressibiliū solon terra est: ita pisciū aqua ⁊ volatiliū aer. q̄ō dico ne forte putes solā terrā solon dici. Turbine. olim hoc turbe dicebāt: Vñ hic turbo huiꝰ turbinis adhuc facit prouirgine aut gyro sed ꝓpriū viri hic turbo huiꝰ turbonis facit. Hora. in sermoni. Turbonis in armis. Lōdat stellas luna minores. Sūt qui dicāt lunā dici q̄si lucentiū stellarū vnā: ⁊ solē quasi solā lucentē suo. i. ꝓprio lumine. Dicit aūt sol frater lune ꝓpter fabulā que hec est: vt eā recitat Seruiꝰ. Iuppiter vitiata latona: etiā aste riē eius sororē vitiare voluit. illa aūt rogās a diis: vt in auē verteret coturnix effecta est: sed cū mare transfretaret a ioue in saxū cōuersa sub aquis emersa est. Inde supplicante ioui latona supnatauit: ac primū neptuno ⁊ doridi cōsecrata est. Deinde cū Iuno latonā immisso phitone serpente insectaret littori adhesit ⁊ sororē exclusō serpēte intra mare recepit. In hac insula q̄ delos dr. ap̄a latona dianā ac apollinem peperit: sed diana iā nata ꝓ obstetrice matri phebē pariēti obsequiū prebuit. Vñ q̄uis virgo a parientibꝰ inuocat. Apollo vt primū natus est: Phytone interēpto satis matrē suā est vltus: ⁊ terrā in qua numina sint nata errare nō sunt isti dii passi: sz duabꝰ insulis alligauerūt myconeo ⁊ gyaro. Veritas in q̄t Seruiꝰ est. q; cū insula terre motu laboraret cōsuluerūt oraculū apollinis: Cuius responsum fuit ne mortuos ibi sepelirent: ⁊ sacra quedā facerēt. postea a gyaro ⁊ mycona vicinis insulis venerūt q̄ eā habitarūt. Dicūt dianā primū natā: q; nox primū fuit. Dicta est insula primū orthygia: q; grece orthyx dicit coturnix. Et q; postea emergēs apparuit: delos appellata est. Nam delos dicūt: vel q; apollinis oracula q̄ alibi obscura sunt: illic manifesta dant. Hec Seruiꝰ. Ex quibꝰ patet cur sol dicat frater lune. Nam idē est sol Apollo Delius: Tymbreus: ⁊ phebus. Eadēq; diana luna ⁊ ꝓserpina. Sed luna dr in celo: Diana in siluis: Proserpina apud inferos. q; ergo latona dianā ⁊ apollinē. i. lunā ⁊ solē dicit peperisse in insula delo. inde sororē phebi dr. Itē q; cōstituī vocabula semel dicere: ⁊ adloc cū vbi dicta sunt reuelare: ne noim multiplicitas legentē fallat: ex bonis cōmentarijs hec collegi. Apuleius, libr. xj. scri. q; rerū nature parens elementoz oim dña: summa numinū regina maniū prima celitū deorū dearūq; facies vniformis. Cuiꝰ numen vnicū: mille forme: specie: ritu vario: noie multiuago totꝰ venerat orbis A phrygibꝰ noiat pessimūtica deoz mater. Ab atticis cecropeta minerua. A cyprijs paphia venus. A cretensibꝰ diana. A siculis trilinguibꝰ stygia ꝓserpina. Ab eleusinis vetusta dea. Ceres ab alijs. Iuno ab alijs. Bellona ab alijs. Hecate ab alijs. Rhamnusia ab ethiopibꝰ. Ab egyptijs vo regina Isis. Dionysius etiā li. j. ait: q; quidā Isidē: alij Cererē: quidā Telesphorā: alij lunā. Nōnulli iunonē. Alij alio

Sūma.

Nixus.

Solium

Solon.

Turbo.

Luna

Sol.

Mater deorū.

Delos.

noie appellat. Eandē aūt ⁊ iunonē ⁊ dianā dici: q̄ parientib⁹ p:eest. ⁊ ob id lucina vocat. patet: q: Therē tius in andria scripsit. Juno lucina fer opem. Virg. aūt in buc. Lasta faue lucina tuus iā regnat apol/ lo. q. d. frater tu⁹. Diana aūt. i. luna est so:o:' apollinis. Si q̄s aūt ad veritatez catholicā respicere velit: nō nisi parabolice lunā so:orē solis appellare possit. eo q̄ ab vno parēte deo facti sunt. ſFecit de⁹ duo luminaria magna ⁊c. Ut tu nūc pleno lucida co:nu totis fratris obuia flāmis. obuia. i. oppositā. in op sitione em̄ est pleniluniū. Volūt aūt phȳsici lunā esse globū opacū illuminabilem a sole. sicut globus eneus ab igne. Quo circa semp ei⁹ media pars q̄ solē ex directo respicit: illuminata est: ſz nobis nō ap/ paret illa tota nisi in oppositiōe. tūc em̄ solē vt nos: hoc est ex eadē medietate respicit. Quādo aūt ꝯiun ctio est: q: soli supponit: ⁊ inter nos ⁊ lunā obūjcit ea medietas dūtaxat illuminata est: q̄ a nobis aduer sa est: q̄ circa i nouilunio lunā nō videm⁹: ſz quātomagis a sole recedit: tāto amplio:' nobis videt. Et ꝟ est q̄ auto: noster dixit. Nūc obscuro placida co:nu phebo ꝓpio: lumina ꝑdat: nō quidez simplr: sed quo ad nos. De hac mutabilitate lune sic dicit ⁊ Pli. li. ij. Oim admiratione vincit nouissimū sydus: ter risq; familiarissimū ⁊ in tenebra ꝓ remediū a natura reptū: lune. s. Multifo:mi hec ambage to:quit inge/ nia cōtēplātiū: ⁊ ꝓximū ignora:e sydus indignātiū crescēs semp ac decrescēs. Et mō curuata i co:nua mō equa ꝓpo:tiōe diuisa: mō situata in o:bē: maculosa: eadēq; subito p:enitens: imēsa o:be pleno: ac repēte nulla. Alias ꝑnox: alias sera ⁊ parte diei solis lucē adiuuās: deficiēs: ⁊ in defectu tñ ꝟspicua ⁊c.

Stella veneris. Lucifer. Hesper⁹

Et q̄ p:ime ⁊c. Vult eūdē esse planetā hesperū q̄ tpe vespertino solē sequit. ⁊ lucifer ū q̄ matutino tpe so lem p̄cedit. Nā stella veneris phosphoros grece: lucifer latine ꝺ:: quū antegredit solē: quū subsequit aūt hesperus. Ꝺ Cic. in li. de natura deo:' ita edocuit. Et pli. li. ij. c. viij. de venere sic ait. Preueniens q̄ppe ⁊ ante matutinū exo:iēs lucifer nomē accipit vt sol alter. Cōtra ab occasu refulgēs nūcupat ves sper: hec ille. Sola aūt ven⁹ inter planetas excedit zodiacū duob⁹ gradib⁹. Nunq; aūt a sole discedit vl tra. xxv. gradus. Om̄ illꝺ subsequit motu materiali: antecedit aūt motu ꝓprio. Prim⁹ aūt pithagoras

Bruma

apud grecos autore parmenide depȟēdit eūdē esse lucifer ū ⁊ hesperū. Bruma est breuissim⁹ dies. accí pit aūt ꝑ tpe hyberno: imo hic p:o autūnali. tūc em̄ frōdes defluūt. vñ di. Tu frōdiflue ⁊. De arboris⁹ aūt recti⁹ frōdes q̄ folia dixeris. Snie note sunt q̄s Vir. j. enei. sic ponit. Hic canit errātē lunā: solisq; la

Boreas.

bores. arcturū pluuiasq; hiadas: geminosq; triones. Qui tm̄ occeano ꝓperāt se tingere soles hyberni vel q̄ tardio:' mora noctib⁹ obstet ⁊c. videt ergo imitatio q̄dā vgiliana. Boreas vētus septētrioālis est frigidus appme: ⁊ tñ adurēs. vñ illꝺ. Et boree penetrabile frigus adurit. Quia ergo frigidus ⁊ siccus est cāusat defluuiū in arboris⁹. decidūt em̄ flāte borea tpe autūnali frōdes arbox. zephirus aūt ecōtra

Arctur⁹.

rio tepidus ⁊ humidus est: q̄ latine fauonius ꝺ: a fauēdo vel fouendo. flatq; ab occasu eq̄noctiali. inci pit plerūq; pridie idus februarij hoc est in p̄ncipio. Arcturus latine interp:etat cauda vrse. Est aūt stel la post caudā maioris vrse posita in signo boote. Precipit aūt in geo:. hoc signo cadēte quedā semina/ re. vñ dicit. haud obscura cadens mittet tibi signa bootes. Incipe ⁊ ad media semētē extēde. vñ hic ꝺ:.

Sirius. Canicu/ la.

Quecq; arcturus semina vidit: Sirius altas vret segetes. Siriū aūt dictū putāt ꝓpter stelle cādo:ē. alij a longo tractu. Nā sua magnitudine triū signo:' spacia occupare videt. latini caniculā appellāt. Et in medio cētro celi ad quē cū sol accedit co:pora humana languo:e afficiunt. Dicūt esse canē illā q̄ cū dea cone europe custos data est. Eādē postea pocridi dono datā: quā Cephal⁹ pocridis marit⁹ thebas ad/ duxit ꝺ vulpē q̄ thebanos agros vastabat. Sz cū ⁊ vulpi ⁊ cani factū esset ne possent interfici: iuppiter vulpē in saxū vtit: canē in astra retulit. Alij dicūt canē esse q̄ icarū a pastorib⁹ cesuz erigone filie sue inse pultū oñdit. inde cū erigone post humatū patrē se in hymeto laqueo suspēdisset liber iouē exo:auit: vt Icarus in acturū. Erigone i virginē vteret. Canis aūt q̄ ad pedes pēdētis dñe mo:tua est lyron astrū facta est. homer⁹ aūt canē orionis attestat esse. Habz hec imago in capite stellā vnā clarā q̄ ipsis ꝺ:. In lingua vnā quā firiū ⁊ caniculā vocāt: magnā ⁊ splēdidā. In collo duas: i singulis humeris singulas: in pecto:e duas: in anterio:i pede sinistro tres: in dextro vnā clarā: in extremo do:so tres: in vētre duas in sinistro femo:e vnā: in posterio:i pede sinistro vnā: in summitate caude vnā: hec fere Landin⁹ colle/

Statio. Portus

git. Q aūt segetes vrat attestat Virg. iij. enei. tū steriles exuere firius agros. ¶ Prop:ie statiōis. apte dictū. Quia em̄ variū ⁊ mutabilē annū esse oñdit: ⁊ sydera nō manere in vno loco: bene dicit ipsis eē opus statiōis. Statio em̄ est vbi naues ad paruū tps stant. Portus quo sua portāt ⁊ vbi longā requiē hre optāt naute. p̄mit insontes ⁊c. Aduerte grāmatice. he dictiōes debita noxia pena sunt nti casus vt vsus indicat ⁊ cōstructio. Nā o:do est: pena noxia. i. nociua debita sceleri p:emit insontes ⁊ mo:es puer si residēt celso solio. Si cū destruēdo vsum o:dinē feceris sic. forma p̄mit insontes pena. i. ꝑ penā ⁊c. tūc addēdū est. ⁊ dat puersis mo:ib⁹ celsum solui ⁊c. Cetera manifesta puto. Opis tanti pars nō vilis ho/ mines. appositio est. nō est aūt interponēda cōiūctio: dicēdo parisq; ⁊c. Salum mare salum est: cuius mobilitati mūdi instabilitas apte cōfertur. Patet aūt ex cōsequenti prosa hanc sententiā nō esse posi/ tam de mente Boetij: sed eius quē Boe tius rep:esentat.

Scūs thomas

Hec vbi cōtinuato ⁊c. Hic incí/ pit p:osa. v. huj⁹ p:imi: in qua Boe. ostendit quō P. se ha/ buit ad suā q̄rimoniā ⁊ q̄d ex ea cognouerit. Scꝺo. P. q̄dā dicta boe. irrationabilia quipēdit. Tertio sub b:e/

Prosa quinta primi libri.

Aec ubi cōtinuato dolore delatraui/ illa uultu placido/ nihilq; meis q̄stub⁹ mota P. cū te iq̄t mœstū lachrymātēq; uidissem/ ilico miserū exulēq; cognoui, Sed q̄ id longinquū

esset exiliũ;nisi tua ꝓdidisset oratio;nescieba. Sed tu q̃ ꝓcul a patria non quidẽ pulsus es;sed aberrasti. At si te pulsum estimari mauis;te potius ipse pepulisti.nã id quidẽ de te nũq̃ cuiq̃ phas fuisset. Si em̃ cuius oriũdus sis patriæ reminiscaris; non uti Athenien siũ quodã multitudinis imperio regit;sed unus dñs est;& unus rex;unus & princeps Qui frequẽtia ciuiũ nõ depulsiõe lætat;cuius agi frenis atq̃ obtẽperare iustitie summa libertas est. An ignoras illã tuæ ciuitatis antiq̃ssimã legẽ;qua sancitũ est; ius exulare nõ eẽ; q̃sq̃ i ea sedẽ fũdare maluerit.Nã q̃ uallo ei⁹ ac munimie cõtinet;nullus met⁹ẽ;ne exul eẽ mereat. At q̃sq̃ inhabitare eã uelle desierit; pariter desinit etiã mereri. ¶ Itaq̃ non tam me loci huius; q̃ tua facies mouet, nec

eet illud exiliũ ego nescieba.i.ignorabã: nisi tua oro.i.sermo mihi ꝓdidisset.i.reuelasset.sz tu sup.Boe.q̃dẽ ꝑ certo non es pulsus q̃ ꝓcul.i.valde remote a pria .i.a iudicio rõnis:sz aberrasti.i.deuiasti. at ꝑ sz si tu mauis.i.magis vis:estimare te eẽ pulsum pria potius sup.tuipse pepulisti te.Boe.nã ꝑ qz:q̃dẽ ꝑ certo:id.s. repellere te a pria nunq̃ fuisset phas.i. licitũ cuiq̃ sup.hoim.si em̃ reminiscaris .i.recorderis cui⁹ patrie.i.de qua patria sis oriũdus.i.natus:nõ vti ꝑ ficur:sup. ciuitas athenieñsiũ quondã regit iperio .i.ex precepto multitudinis.i. multorum rectorum.Sequitur grecũ quod tãtũ valet in latino:sed vn⁹ est dñs & vn⁹ rex:vn⁹ & princeps qui gaudet de frequẽtia.i.de frequenti inhabitatiõe ciuiũ.i.incolarũ: & nõ de pulsiõe.Cui⁹ regis agi.i.duci frenis.i.preceptis.atq̃ ꝑ & obtemperare.i. obedire iusticie summa est libertas. An pro nũquid ignores illã antiquissimã legem.i.statutũ tue ciuitatis.i.recte rõnis qua sancitũ.i.ꝓfirmatũ est ius nõ esse.i. ad ea nõ ptinere:exulare.i.exilium pati q̃squis.i.quicũq̃ maluerit.i.optauerit fundare.i.locare i ea ciuitate sedẽ.i.habitationẽ suã.nã pro qz:q̃ cõtinet.i.cõprehẽdit vallo ac munimine ei⁹ sup.ciuitatis nullus metus.i.timor est illi vt mereat esse exul.at ꝑ sed q̃squis desierit.i.cessauerit velle inhabitare eã ciuitatẽ:pariter desinit eã mereri.i.meritũ cõsequi. ¶ No.q̃ delatrare ꝓprie ẽ canũ.in ꝓposito aũt delatrare est vrgẽte dolore cõtra rõnẽ loqui.& sic Boe.qz dicit act⁹ hoim nõ regi a deo cõtra rõnẽ loquebat:ergo dicit se delatrasse. ¶ No.nõ est hois sapiẽtis moueri ex his q̃ dicunt ab insipiẽte cõtra rõnẽ: sz magis debet insipientẽ instruere.& ipm cõsolari.ergo pbia nõ fuit mota ex q̃stub⁹ Boe.sz magis ipm ꝯsolabat. ¶ No.pbia cognouit boe.esse miserũ & exulẽ.miser est ille cui⁹ animꝰ sequit mutationẽ rerũ tpaliũ:ita q̃ extollit in ꝓsperis & deꝓmit in aduersis. Exul in ꝓposito nõ est ille q̃ mutat regionẽ:sz q̃ agit ꝓtra rõnẽ. ¶ No.q̃ ꝑ lachrymas põt cognosci:q̃ rõ hois fit turbata:sz quãtũ turbata sit nõ cognoscit nisi ꝑmone dolẽtis:ergo dicit pbia lachrymis cognoui te eẽ exulẽ:sz quãtũ esset exiliũ nescieba nisi tua oro mihi ꝓdidisset. ¶ No.ille pulsus est a patria q̃ oino rõnez amittit:sed ille abierat q̃ infra patriã in aliquo rõnẽ retinet:& aliquo amittit.Boe.aũt nõ erat pulsus ꝓcul a pria:qz nõ totã rõnẽ amiserat: credebat em̃ oia regi a deo:sed in hoc aberrat q̃ actus hoim a deo regi non putabat. ¶ Nota de pria hois q̃ est recta rõ loq̃t Seneca in de remediis fortuitoꝝ dicẽs. Patria ẽ vbicũq̃ hõ est bñ.illud aũt qõ bene in hoie est nõ in loco est:in hois inquã ptate est: si sapiẽs est nõ peregrinat: si stult⁹ exulat. ¶ Nota a patria rõnis nullus Boe.expulit nisi ipse seipm:qz Boe.nõ alieno ipetu:sz ꝓprio defectu terminos & limites rõnis exiuit. ¶ Nota ciuitas athenien siũ regebat imperio multitudinis.ꝓmo em̃ eã regebãt reges:postea succedẽte tpe ꝓncipes:tandẽ ꝑ regimine eius singulis annis eligebantur. xxviij.sapiẽtes:sed pria rõnis tm̃ vno ꝓncipe regitur.i.deo q̃ est regula recte rõnis. ¶ Nota q̃ hõ dr oriũdus a pria rõnis inquãtũ aia ei⁹ intellectiua q̃ vtitur recta rõne a deo orit. ¶ Nota intm̃ hõ manet in patria rõnis inquãtũ deo subiicitur & legi diuine:& qz de⁹ in subiectione suoꝝ delectat:iõ letat in multitudine ciuiũ:nõ in expulsione eoꝝ.repellit aũt aliquis a patria rõnis deo rebellando:& a recta rõne recedendo. ¶ Nota qui obtẽperat deo est summe liber:qz aliqs inquãtũ agit ꝑm rectã rõnẽ intantũ est liber.sed ꝑ obtẽperare se deo hõ maxime agit ꝑm rõnez:ergo talis maxime liber est. vnde Seneca liij.epla dicit.Queris que sit libertas vera:est nulli rei preterq̃ deo seruire:equanimiter pro spera & aduersa ferre:& fortunã in equũ ducere. ¶ Nota q̃ a ciuitate rõnis nullus exulat nisi ꝑ affectionẽ tempꝛaliũ.talis aũt affectio est voluntaria:& ideo sola voluntate aliquis exulat a tali ciuitate:& quia talis affectio non potest hoiem occupare q̃diu est infra terminos recte rationis:ideo dicit philosophia.nam qui vallo eius &c. ¶ Itaq̃ non me tam loci huius.Hic pbia quedã dicta irrõnabilia Boe.paruipendit di.Jex quo aberrasti a pria rõnis itaq̃ ꝑ ergo nõ tã.i.non tm̃ facies.i.dispositio huius loci,s.exiliꝫ q̃.i.q̃tum tua facies.i.interior dispositio mentis tue mouet.i.perturbat me pbiam

Delatrare.

Pulsus. Patria.

Libertas.

bibliothecæ potius cõptos ebore ac uitro parietes nec tuæ mentis ſedem requiro. In qua non libros ſed id qđ libris preciũ facit; librorũ quõdã meorũ ſnias collocaui. ¶ Et tu quidẽ de tuis in cõmune bonum meritis uera quidem; ſed pro multitudine geſtorum tibi pauca dixiſti. De obiectorũ quidem tibi uel honeſtate uel falſitate cunctis notam memoraſti. De ſceleribus fraudibuſq; delatorum recte tu quidem ſtrictimq; attingendũ putaſti. ꝙ ea melio huberiuſq; recognoſcẽtis oia uulgi ore celebrent. Increpuiſti etiã uehemẽter iniuſti factum ſenatus/de noſtra etiã criminatione doluiſti/leſæ quoq; opiniõis dãna fleuiſti. Poſtremo aduerſus fortunã dolor incãduit: cõqueſtuſq; nõ æqua meritis ꝑmia cõpẽſari. In extrẽo muſæ fæuiẽtis/ututi q̃ cœlũ/terras quoq; pax regeret; uota poſuiſti. Sed qm̃ plurimus tibi affectuũ tumultus incubuit/diuerſumq; te dolor/ira/mœror diſtrahunt: uti nũc mẽtis es: nõdum te ualidiora remedia cõtingũt. Itaq; leuioribus pauliſp utemur/ut q̃ in timorẽ ꝑturbatõibꝰ influẽtibus iduruerũt; ad acrioris uim medicamẽtis recipiẽdã tactu blãdiore molleſcant.

¶ Ec vbi ꝯtinuato dolore delatraui ⁊c. Jn hac q̃nta ꝑſa pbia in Boe. repñtãte ꝑſonã hois meſti ipatiẽtis: ⁊ recto iudicio oberrãtis: inueſtigat cauſas erroris. palã eſt añt Boe. ſupioꝛa nõ ex ſua ꝑſona diſſe: eo ꝙ ſe delatraſſe ꝑfitet: quaſi inſano et canino latratu talia in deũ ꝑferebant. Nil mei q̃ſtubus mota. ¶ Meminerit iuuenis lector q̃ſtus qđ plurali dũtaxat numero reperit qñ a deponẽtali q̃ro deducit in datiuo ⁊ abltõ pluralibꝰ habere ubus ſicut portubꝰ. A q̃ro añt vbo actiuo deducit queſtus vtriuſq; numeri in dictis caſibus per ibus ꝑferendũ. Sed tu q̃ ꝑcul ¶ vt dixi ꝑ valde ſuplatiuũ efflagitat. itaq; q̃ ꝑcul idẽ eſt q̃ lõgiſſime. i. valde lõge. vel ſi q̃ accipiatur

ⁿ q: ſuperius cõqueſtus fuit de carentia bibliothece libꝛoꝝ iſtã carentiã paruipendens ꝓbia dicit: nec ego ꝓbia requiro. i. inueſtigo parietes bibliothece cõptos. i. ornatos ebore. i. oſſibus elephantũ: ac ꝓ etiã vitro. i. gẽmis preciofis: q̃. i. quantũ ſup. ego reg̃ro ſedẽ. i. trãquillitatẽ tue mẽtis: in qua mente nõ collocaui. i. poſui libꝛos. ſed id. i. illud qđ facit preciũ. i. ꝑciofitatẽ libꝛoꝝ. i. ſnias meoꝝ libꝛoꝝ. ¶ No. q̃ Boe. ſupꝛa ꝙquerendo de ſtatu ſuo ſolũ deplangit incõmoda coꝛpoꝛalia nõ curans deiectionẽ animi ſui. vnde ꝓbia cõtra hoc ſolũ deplangit ſui animi deiectionẽ ⁊ incõmoda coꝛpoꝛalia paruipẽdit: ⁊ q: ſuperius in quarta ꝑſa dixit Boe. nũquid nõ mouet te facies huius loci: ideo ꝓbia hic ſibi reſpõdens dixit multoplus moueoꝛ propter animi tui deiectionẽ: q̃ ꝑpter locũ exiliꝭ in quo exiſtis. ¶ Homo em̃ fortis aio omni loco vtiꝫ pro patria. vñ Ouid. in lib. de faſtis. Omne ſolũ forti patria ẽ vt piſcoꝰ equoꝛ. ⁊ q: etiã cõqueſtus fuit de bibliotheca: reſpõdet ꝓbia q̃ ipſe potiꝰ deplangit ſnias libꝛoꝝ quas ꝑ obluionẽ ꝑdidit q̃ carẽtiaꝫ bibliothece ⁊ libꝛoꝝ. ¶ Et tu quidẽ de tuis. ¶ Hic ꝓbia ſub breuitate recolligit que Boe. ꝑturbauerũt di. Et tu Boe. dixiſti vera de tuis meritis. i. factꝭ in cõmune bonũ. i. ꝑpter oim̃ hoim̃ vtilitatem: ſed ſup. dixiſti pauca. ſ. beneficia tibi eueniſſe ꝑ multitudine geſtoꝛũ ideſt factoꝝ tuoꝛuꝫ: ⁊ tu memoꝛaſti. i. recitaſti nota. i. manifeſta cunctis hominibus de honeſtate. ſ. de ſaluatione ſenatus vel falſitate. i. cõtemplatione falſaꝛum litterarũ: obiectoꝝ. i. imputatoꝛuꝫ tibi. quidem pꝛo certe tu ſtrictim putaſti. i. exiſtimaſti attingendum ſup. recte ideſt rationabiliter de ſceleribꝰ. i. devictꝭ ꝙ ꝑ ⁊ fraudibus. i. deceptionibꝰ delatoꝝ. i. accuſantiuꝫ q̃ ea. i. oia iſta celebꝛatur. i. memoꝛant melius ꝙ ꝑ ⁊ vberius. i. copioſius oꝛe. i. ſermone vulgi. recognoſcentis. i. memoꝛãtis oia. etiã tu ¶ Boe. increpuiſti vehemenꝫter. i. foꝛtiter factũ. i. opus iniuſti ſenatus ſup. totius ⁊ tu etiã doluiſti de noſtra criminatione. i. vituperatiõe: ⁊ tu etiã fleuiſti dãna. i. crimina leſe opinionis. i. cõmaculate fame tue poſtremo. i. vltimo doloꝛ incanduit aduerſus foꝛtunã. i. ꝓtra foꝛtunã. q̃ ꝑ et ſup. tu. Boe. cõqueſtus es nõ cõpẽſari. i. retribui equa. i. digna ꝑmia meritis. i. ꝑ meritis i extremo. i. fine ſeuiẽtis muſe. i. furiẽtis metri: tu ꝓpoſuiſti. i. dediſti vota. i. ꝑces: q̃ capax ſup. diuine ꝓuidẽtie regeret terras. i. hoies terrenos: vti ꝑ ficut regit celũ. ¶ No. q̃ hec oia fuerũt cauſa ꝑturbationis mẽtis Boe. ⁊ ꝑtractat ea in quarta ꝑſa in fine metri. O ſtelliferi. ¶ Sed qm̃. ¶ Hic ꝓbia dat modũ curãdi ipſum Boe. di. Sed qm̃ plurimus tumultus. i. valde magna multitudo affectuũ. i. paſſionũ incubuit. i. inſtituit tibi: ⁊ doloꝛ: ira: ⁊ meroꝛ. i. triſtitia aduerſum. i. ad diuerſa. ideo ſicut nũc mẽtis es: nõdũ cõtingũt. i. reſpiciũt te validioꝛa remedia. i. foꝛtioꝛa medicamẽta. Itaq; nos vtemur pauliſp. i. modicũ leuioꝛibꝰ remediis: vt ea q̃ iduruerũt. i. indurauerũt in timoꝛẽ. i. inflaturã ꝑturbatiõis. i. triſtitiis animi influẽtibꝰ. i. eueniẽtibꝰ: illa molleſcãt. i. mollia fiant blãdioꝛe tactu. i. leuioꝛi medicina ad rapiẽdũ vi acrioris. i. foꝛtioris medicaminis. ¶ Nota q̃ Boe. diſtractꝰ mlt̃itudine affectionũ. ſ. ira meroꝛe ⁊ doloꝛe. nã ira trahit hoiez ad vidictã: doloꝛ ad deſpationẽ: meroꝛ ad totiꝰ mẽtis aggrauationẽ. iõ dicit ꝓbia q̃ ſua ꝑturbatio iã nõ poſſit ſuſtinere foꝛtioꝛa remedia: ſꝫ velit ſibi adhibere leuia: vt ꝑ talia ꝑparatꝰ ⁊ diſpoſitꝰ ꝙſequẽter poſſit recipere remedia acrioꝛa.

Aſcen. ¶ Ec vbi ꝯtinuato doloꝛe delatraui ⁊c. Jn hac q̃nta ꝑſa ꝓbia in Boe. repñtãte ꝑſonã hois meſti ipatiẽtis: ⁊ recto iudicio oberrãtis: inueſtigat cauſas erroris. palã eſt añt Boe. ſupioꝛa nõ ex ſua ꝑſona dixiſſe: eo q̃ ſe delatraſſe ꝑfitet: quaſi inſano et canino latratu talia in deũ ꝑferebant. Nil mei q̃ſtubus mota. ¶ Meminerit iuuenis lector q̃ſtus qđ plurali dũtaxat numero reperit qñ a deponẽtali q̃ro deducit in datiuo ⁊ abltõ pluralibꝰ habere ubus ſicut poꝛtubꝰ. A q̃ro añt vbo actiuo deducit queſtus vtriuſq; numeri in dictis caſibus per ibus ꝑferendũ. Sed tu q̃ ꝑcul ¶ vt dixi ꝑ valde ſuplatiuũ efflagitat. itaq; q̃ ꝑcul idẽ eſt q̃ lõgiſſime. i. valde lõge. vel ſi q̃ accipiatur

Paſſiones ai.

Queſtꝰ.

p:o eo qꝺ eſt q̄tum:leget cū quadā admiratione ⁊ cōmiſeratiōe.q.ꝺ.maxime iuppiter: q̄ ꝑcul.i.q̄tū remote ⁊ lōge tu Boe.a pria aberraſti,cui⁹ o:iūdus. Nā o:t⁹ eſt aliqs vbi nat⁹ etiā ſi nullos parētes illic o:tos aut ide o:iūdos habeat.⁊ ꝓſtruit cū gtō ꝓpr̄ noīs:quō ceteraꝝ ba ⁊ participia:aut cū ꝓpoſitiōe ⁊ ablto. Oriundus aūt ꝺ: de aliquo loco vñ parētes eius o:iginē traxerūt. tametſi illic natus nō ſit. Patria aūt eſt ſuū cuiuſq; natale ſolū.nec apte ponit ꝑ regione ab ijs q̄ multas patrias regē hre dicūt. Pōt dictus ꝓbie philoſophie intelligi. vt ſm doctrinā Plato.patriā nr̄az celū dicat.vñ aīa ꝑ planetarū o:bes delapſa in co:p⁹ deſcēdiſſe dicat. Sed hoc Boetio nō cōgruit: qui qꝺ Auguſtin⁹ dicit: nouit animam nō p:ius creatam fuiſſe in celo q̄ co:pi infunderet:ſed ſimul ⁊ creādo infuſaz ⁊ infundēdo creatā. Verūtn q: aie rōnalis pater de⁹ eſt: ipſaq; potiſſima ps hoīs. iō pōt intelligi de celo loqui. Nō em̄ dicit aīam o:tā ꝺ eſt creatā in celo:ſz o:iūdā de celo:q: a deo pr̄e q̄ in celis eſt o:iginē traxit: cū a deo nō a pr̄e terreno cū co:pe generetur. Sz hec q: grāmatico⁊ partes excedūt miſſa facio. Sancitū ſcribit.p.c.fic ⁊ ſctm̄. ſſūdare eſt aliqd robo:are ⁊ firmare:fundamēta iacere eſt ſtrucurā ei⁹ inchoare.qꝺ neſciētib⁹ aduertēduz eſt. De nr̄a etiā crīminatiōe.recti⁹ docui legēdū eē de nr̄i etiā crīminatōe. In timo rē induruerūt:nō recte exponit.i.induraverūt. Dureo em̄ ⁊ indureo abſoluta ſunt ſeu neutralia ꝝba: fere paſſiuā ſignificationē hñtia. Eſt em̄ durere ⁊ idurere durū eſſe vl durū fieri: ſz duro ⁊ in duro actiua ſunt ⁊ ſignificāt durū facere. Jtaq; dices lutū indurere: ⁊ ſolē indurare. ne tñ moleſtus ſim verbum nō amplius addam.

Ssūdare.

Orius Oriūd⁹. Patria

Dureo

Jndu reo. Duro Juduro

¶ Metrū ſextū ꝓmi libri.

Sctūs thomas

Cum phebi radijs graue. Hic icipit ſextū metrū hui⁹ primi qꝺ ꝺ:metrū gliconicū ab iuēto:e: co:iābicū a pede ꝑdominināte. Eſt aūt co:iāb⁹ pes ꝓſtās ex ꝑma ⁊ vltīa lōga: ⁊ duab⁹ medijs b:euibus. Vñ ꝑm⁹ pes hui⁹ metri ē ſpōdeus:ſcꝺs co:iāb⁹:tertiꝰ pirrichi⁹.q̄ eſt pes ꝓſtās ex duab⁹ b:euib⁹ ⁊ loco ei⁹ aliqñ ponit iābus:q̄ ꝓſtat ex ꝑma b:eui ⁊ vltima lōga. Jn ꝺ g̃ metro ſexto pōia ꝑbat dictū ſuū ꝑ exēpla.dicit em̄ q̄ Boe.ꝑ nūc nō cōuenirēt remedia fo:tia:ſz alio tpe. ꝑbat g̃ q̄ oīa req̄rāt tps determinatū ⁊ ſi fiāt extra ſuū tps nō ꝓſperāt. ⁊ ꝺ ꝑbat trib⁹ exēplis. Scꝺo tāgit tpa nō p̄miſceri: q̄ de⁹ diſtinxit ibi. Signat tpa. Primū exēplū eſt de ſemīe:qꝺ ſi ſeminat indebito tpe nō ꝓfert fructū:vt ſi q̄s ſemīaret in Julio vel in auguſto.vñ dicit ſic in lr̄a. Cū ꝑ q̄n graue ſyd⁹ cācri illi⁹ ſigni.inestuat.i. inardeſcit radijs phebi.i.ſolis:tūc.i.in illo tpe q̄ credit.i.cōmittit larga ſemīa.i.copioſa ſemīa.ſulcis.i. cauernis terre.negātib⁹ ſup.ſpē meſſis:tat eluſus.i.fruſtrat⁹ fide.i.bñficio cereris.i.dee frugū:pgat: ideſt accedat ad arbo:es q̄rnas.i.quercuū:⁊ veſcat fructib⁹ eoꝝ. Tūc ponit ſcꝺm exēplū de floribus q̄s hō fruſtra q̄rit tpe hyemali cū tps eoꝝ fit in vere. vñ dicit in lr̄a. Tu lectur⁹.i.collectur⁹ violas: nūq̄ petas.i.accedas purpureū nem⁹.i.floridā ſiluā:cū.i.qñ cāpus ſtridēs.i.ſonās inho:ruit.i.ho:ribiliter appuit:feuis aq̄lonib⁹.i.crudelib⁹ vētis hyemalib⁹. Tūc ponit tertiū exēplū. ⁊ ē de vuis q̄ mature sūt autūno:⁊ iō fruſtra q̄rant tpe vernali:vñ dicit ſi libeat frui vuis nō q̄ras auida.i.cupida manu: ſtringere vnos palmites.i.vernales vites:bacch⁹ de⁹ vini poti⁹ cōtulit ſua numera.i.vuas: autūno.i.tpe autūni. ¶ No.q̄ ſyd⁹ cācri ꝺ: graue:q: ſole exiſtēte in cācro hoīes grauant nimio calo:e. q̄ tpe nō eſt ſeminādū:q: adhoc q̄ ſemē cōualeſcat req̄rit humo: q̄ calo: ſolis feruido tpe reſoluitur ⁊ euapo:at. ¶ No.ſm fabulas:cū pluto rapuerat ꝓſerpinā:mr̄ ei⁹ Ceres q̄rēs ipam in terris ⁊ nō inuenīēs dene gauit hoīb⁹ bñficiū frugū:⁊ tūc hoīes ꝓgebāt ad arbo:es quercuū ⁊ comedebāt glandes.⁊ ſic loq̄t pōia in lr̄a. ¶ No.de ꝺ qꝺ dicit ſtridēs cāpus.ꝺi. Aug. q̄ ſtrideo des.vl ſtrido dis.eſt fo:titer ſonare vl dētes ꝓcutere vl frēdere. ¶ Signat tpa ꝓp:ijs. Hic oñdit pōia.tpa nō p̄miſceri q̄ de⁹ diſtīxit dicēs.

Deꝰ ſignat.i.ornat tpa:aptãs ea ꝓpꝛiꝭs officiꝭs:nec ipſe deus patiť miſceri vices.i.alternatiões tẽpoꝝ ita ꝙ ipſ vni officio deputatũ cõueniat alteri.ꝙs vices tẽpoꝝ ipſe coercuit.i.ꝓſtrinxit:ꝛ addit.ſicut q̃ rens aliq̃ tpe nõ debito fruſtrať in q̃rẽdo:ſic illud qõ deſerit certũ ordinẽ p̃cipiti.i.feſtina via illud nõ ꝯz letos erit.i.ꝓſperũ euentũ:ſic a ſimili:ſi pbia relicta debito tpe miniſtraſſet Boe. fortẽ medicinã nõ fuiſſet ꝓſperata in medicãdo ipm. ¶ Nota ꝙ p debitũ ordinẽ res ꝓſeruanť in ſuo eſſe:ꝛ in ſui natura ꝛ qõ deficit ab ordine: etiã deficit ab eſſe. vñ Boe.iiij.huiꝰ ſecũda pꝛoſa. Eſt em̃ qõ retinet ordinẽ ſeruatq; naturam:qõ vo ab hoc defecit: eſſe qõ in ſui natura ſitũ eſt dereliquit ꝓpter qõ debitus ordo in oĩbus eſt obſeruandus. vnde poeta. Et ordo ſumma limes ſapientis in arte. Ergo dicit pbia:qõ p̃cipiti via. ¶ Nota oĩa agens in agendo dꝫ pꝛeſtituere ſibi bonũ finẽ:qꝛ ratiõe boni finis agens meretur:ꝛ rõne mali finis demeretur. vñ poeta. Non datur exemplo bona poſt p̃mordia merces. Lõgrua ſed rectus pꝛemia finis habet. Cũ igitur inordinatio impediat bonitatem finis:ideo vitanda eſt.

Aſcẽſiꝰ

Um phebi radiꝭs ꝛc. Oda hec eſt monocolos gliconica dactilica monocolos: qꝛ omnes verſus vnius metri ſunt. Conſtant em̃ ſpondeo ꝛ duobus dactilis ſed qꝛ vltima ſyllaba cõis eſt:ꝛ ſepe longa:recipit in fine amphimacrũ qui breuẽ inter duas longas habet. Eſt gliconica ab inuẽtore: dactilica a pede p̃dominãte. Pꝛobat pbia nil recte fieri ſi intẽpeſtiue fiat. quo circa ꝓbatũ derelinquit qõ ſupꝛa dixit: nondum tps eſſe curandi Boe. firmioꝛibus medicamentis. Bia fere nota. Sulcus: vnde verbũ ſulco cas. care. eſt illa aptura quã vomer facit in terra:aut nauis roſtro ſuo in aq̃:aut ſile in ſile. Terra aũt q̃ vomiť ſeu porrigiť dꝛ porca. Notũ eſt etiã infantulis ſulcis nõ fulcis ſcribẽdũ eſſe in b textu: ꝫ multi errãt. Eluſus cereris fide. i. quã habuit cereri. Ceres em̃ cũ hoĩes antea gladib⁹ veſcerenť colẽ de terre modũ inuenit:ꝛ frumẽtũ. vñ in p̃ncipio geoꝛgi. Liber ꝛ alma ceres vꝛo ſi mũere tell⁹. Chaonia pingui glandẽ mutauit ariſta. q̃uis triptolem⁹ aratrũ apud q̃ſdã ꝛ̃ueniſſe dꝛ. Quia g̃ iterũ cogať redire ad gladẽs: videť decept⁹ fide quã habuit cereri frugẽ ſpõdenti poſt ſationẽ. Quernas arbores. Quedã adiectiua apud poetas ꝓ neceſſitate:q̃dã ꝓ ꝓtẽtu formanť: vt a coꝛulo colurn⁹:a quercu quern⁹:a ficu ficuln⁹. Purpureũ nem⁹. periphꝛaſis eſt agri floꝛidi ſeu herbarũ floꝛiferarum.

¶ Proſa ſexta primi libri.

Rimũ igiť patieris neme pauculis rogatiõibus ſtatũ tuæ mẽtis attingere atq; tentare/ut q modus ſit tuæ curatiõis ĩtelligã- Boe. Tu uero arbitratu ĩquã tuo q̃ uoles ut reſpõſurũ rogato. philo. Tũ illa Hunccine inqt:mũdũ temerariis agi fortuitiſq; caſibus putas? An ullum credis ei ineſſe regimẽ rõnis? Boe. Atq inquã nullo exiſtimauerim mõ/ut fortuita temeritate tam certa moueanť. Verũ opi ſuo cõditorẽ p̃ſidere deum ſcio/nec unq̃ fuerit dies q me ab hac ſniæ ueritate depellat. P. Ita eſt inqt. Nã id etiã pauloante ceciniſti/hoieſq; tm̃ diuinæ exortes curæ eẽ deploraſti. Nã de cæteris qn rõne regerenť nihil mouebare. Pape aũt uehemẽter ãmiror: cur in tã ſalubri ſnia locatus ægrotes. Verũ altius ꝓſcrutemur/neſcio qd abeſſe cõiecto. ¶ Sed dic mihi qm̃ a deo mũdũ regi nõ ambigis/qbus etiã gubernaculis regatur aduertis? Boe. Vix inquã rogationis tuæ ſententiam

Rimũ igitur patieris. Hec eſt ſexta ꝛ vltima ꝓſa huiꝰ p̃mi:in qua pbia inq̃rit cãm radicalẽ infirmitatis Boe. ex q̃buſdã interrogationib⁹. ꝛ p̃mo pbia captat beniuolẽtiã Boe. Scõo ponit ſuas interrogatiões ibi. Tum illla. Dicit p̃mo. anteq̃ adhibeã tibi remedia:ne ꝓ nunq̃d patieris. i. admittes me pbiam in p̃mũ pauculis rõnib⁹. i. interrogatiõib⁹ attingere ꝓ cognitionẽ:atq; tentare. i. rimari ſtatũ. i. diſpoſitionẽ tue mẽtis:vt ĩtelligã. i. cognoſcã q̃s ſit mod⁹ curatiõis. i. ſanatiõis. vero ꝓ ſz ego Boe. inquã. i. dixi:tu' pbia rogato. i. ĩterrogato tuo arbitratu. i. fm tuã volũtatẽ q̃ voles:vt ꝓ ſicut reſpõſurũ. i. volẽtẽ reſpõdere. ¶ Nota ꝙ pbia more boni medici nõ ſolũ ſcrutať cauſas doloꝛis ꝓ ſigna extrinſeca ſicut medici ꝓ vꝛinam ꝛ pulſum: qꝛ hec ſigna q̃nq; fallũt:ſz etiã ſcrutať cauſas doloꝛis Boe. ꝓ reſponſionẽ ad q̃ſtiones. ꝛ p̃mo captat eius beniuolẽtiã reddendo ipm attentũ:ꝓ hoc ꝙ dicit:pauculis rogationib⁹. Nota ꝙ infirmi habent naturalẽ ipotentiã nihil patiendi:ergo ex facili cõturbantur nõ ſolum ꝓ multas interrogationes: ſed ex vna ſola. Volens ꝫ pbia mouere paucas queſtiones Boe. p̃mo captat eius beniuolentiã. ¶ Tum illa. hic pbia ponit interrogatiões. Scõo cauſas totiꝰ infirmitatis ex reſpõſionib⁹ Boe. recolligit. Tertio oſtẽdit ipm curabilẽ eſſe dãdo modũ ꝓcedẽdi circa curationẽ eius. Scõa ibi. Quare pleniſſime vꝛ egritudinis tue rõnẽ ꝛc. Tertia ibi. Sed ſoſpitatis auctoꝛi. Pꝛio pbia q̃rit de mũdi gubernatione. Scõo de circũſtantiis gubernatiõis:ibi. Sed dic mihi. Adhuc diuiditur: quia p̃mo pbia querit. Scõo Boe. reſpondet. Tertio pbia ei reſponſionẽ appꝛobat dicẽs. Ergo o Boe. putas hũc mũdu agi. i. regi remerariis:ꝫ ꝓ ꝛ fortuitis caſibus. i. euentib⁹? an. i. nũquid tu credis nullũ regimẽ rõnis. i. p̃udẽtie diuine ineſſe ei mũdo? Ego boe. inquã. i. dixi. Atqui. i. certe nõ eſtimauerim. i. putauerim vllo mõ: vt tã certa entia mo

noſco:nedū ad inquiſita reſpondere nequeam.P. Nū me inquit fefellit abeſſe aliquid:per qd uelut hiante ualli robore in animū tuū perturbationū morbus irrepſerit? ¶ Sed dic mihi meminiſti ne quis ſit rerū finis:quo ue totius naturæ tendat in tētio? Boe. Audieram inquā:ſed memoriam mœ ror hebetauit. Phi. Atqui ſcis unde cuncta ꝓceſſe rint? Boe. Noui inquā deumq; eſſe mundi. Phi. Et qui fieri poteſt:ut principio cognito quis ſit rerū finis ignores? Verum hi perturbationum mores et ea ualentia eſt: ut mouere quidem loco homi nem poſſint;euellere autem ſibiq; totū extirpare

uéank.í.regank fortuíta temerítate.í.ip:ouíſa:ſz ſcío deū ꝯdító:ē creato:ē ꝓfidere ſuo operí.í.creatióní: nec dies fuerít vnq̄.í.ī aliq̄ tpe q̄ dies depellat.í.remoueat me boe.ab hac vítate ſentētie iā dicte. Tūc pbía app:obās eí rñſionē dicít. Pbía inq̄t.í.dícít ita eſt.ná tu cecíníſtí.í.dixíſtí:etiā illud pauloāte.í.in q̄nto metro huíꝰꝑmí:q; ꝑ τ tu deplo:aſtí.í.plāxíſtí tm̄.í.tātūmō ipos ꝯoíes eſſe ero:tes.í.carētes vel nō partícipes díuíne cure.í.díuíne ꝓuídētie:náq; ꝑ τ:tu níl̄íl mouebare.í.dubítaſtí de ceteris ſup.creatu

ris q̄n regerētur rōne ſup. ꝓuidētia dí uína:aūt ꝑ ſz:pape ē interiectio ámirātiꝭ ego ammíro: vehemenˢ q; tu locatꝰ.í. poſitꝰ ín tā ſalubrí ſentētía egrotes.í.lā gues:verū ꝑ ſz nos ꝓſcrutemur altꝰ.í. ꝑfundꝰ.ego neſcío q̄d ſup. ſit íllud qđ ego ꝯiecto.í.opíno: abeſſe tíbí q̄d.í. alí q̄d. ¶ No. q; infirmítas boetíꝭ ptím fuít ex íno:dínata affectíōe:íquātū em̄ Boe. doluít de tpalíū rex amíſſíone:τ partím fuít ex falſa eſtímatíōe quātum ad duo. Eſtímabat em̄ malos ꝯoíes eē felíces τ potētes. Scđo eſtímabat ꝯoíes nō regí a díuína ꝓuídētia:g̃ pbía ínq̄rít cām ra dícalē ꝓpter quā. Boe. incídít ī íſtas ín ꝯmoditates. Et q; radix totíꝰ mo:bí fuít ignoːátía díuíne gubernatíonís: quātū ad ꝯoíes:ídeo p̄mo q̄rít de mūdí guber natiōe. ¶ Nota. q; Boe. ínnuít duas rō nes q; mundus regaŧ a deo. Prímā íbí. a caſu τ foːtuna. cū regímē talíū ſit íncer tū. Sed entía huíꝰ mūdí ſunt certa: q; a certís cauſís ꝓducta. Scđam ratiōnē ínnuít íbí. Verū opí ſuo. q̄ talís eſt. cauſatum regítur a ſua cauſa. ſz deus eſt cauſa mūdí cū ab íꝑo depēdeat celū et tota natura. ergo τc. ¶ Nota q; ꝓhílóſoꝓhía rōnabílíter míratur q; Boe. credēs mundum regí a deo putabat hó mínes non regí ab íꝑo: quía poſſet ꝓhílóſoꝓhía ſic arguere. Deus regít mundum ꝑm Boetíum: ſed hó mínes ſunt príncípalís pars mundí: ſicut príus díxíſtí ín metro. Operís tantí parſq; non vílis: ergo hómines reguntur a deo. Sed díc míhí quoníam a deo nundum regí. hic Phílóſoꝓhía querít de cir cūſtantíjs gubernatíonís mundí. ſcđo quía res gubernate dírígúntur ín ſuum fineꝫ: ídeo ſecūdo que rít de fíne rerum. et quía gubernatío deí ꝑm rei veritatem etíam eſt apud hómines: ídeo tertío querít de cognítíone hómínís. ſecūda íbí. Sed díc míhí. tertía íbí. Sed hoc quoq;. Primo dícít. Sed o Boe. díc míhí phílóſoꝓhía quoníam non ambígís: íd eſt non dubítas mundum regí íd eſt gubernarí a deo etíam nunquíd aduertís íd eſt cognoſcís quíbus gubernaculís mundus regatur. Ego Boe. ínquā. í. díxí: vix noſco ſententíam: íd eſt íntellectum tue rogatíonís nedum: íd eſt adhuc nequeam: íd non poſ ſum reſpondere ad ínquiſíta. íd eſt ínterrogata ſup. phílóſoꝓhía: ínquít: íd eſt dícít nō fefellít. íd eſt nō decípít me ſuppleꝫ phílóſoꝓhíam abeſſe: íd eſt deficere tíbí alíquíd: per quod velut híante. íd eſt paten te. robore. íd eſt fírmítate valli. íd eſt munítíonís: morbus perturbatíonum ínrepſerít. íd eſt ſubíntraue rít ín tuum animū quaſí dícat nunquíd enim verum fuerít quod prædíxí tíbí alíquíd abeſſe per quem defectum dolor íntrauít te ſícut per apertum oſtíum? ¶ Nota q; deus non regít mundum alíquíbus gubernaculís extrínſecís: quía ſic non eſſet per ſe ſufficientíſſímus ſed regít ípſum ſua potentía que at trıbuítur patrí: ſua ſapientía que attríbuítur fílío: ſua píetate et clementía que attríbuítur ſpírítuíſan cto: τ hoc patebít ín ſcđo huíus. ¶ Nota. íllud quod alíquís homo vix íntellígít: alíquo modo íntellí gít. lícet cum difficultate. Ex hoc ergo q; Boe. dícít ſe vix íntellígere ínterrogatíonem pbíe: ínnuít ſe alíquo modo íntelligere: tamen cum difficultate ꝓpter dolorem oppríméntem rationem et ídeo re ſpondere non potuít. ¶ Nota quando robur valli alícuíus munítíonís híat ꝓpter alíquā tuptúrā ín eo factam: tunc hoſtes ingrediúntur munítíonem: ſic a ſímílí. quando munítío rationís qua anímꝰ munítur: tanq̄ vallum híat ꝓpter defectum alícuíus cognítíonís: tunc neceſſarío perturbatíones af fectuum ſubíntrant animum. ¶ Sed dic míhí meminíſtí τc. Hic phílóſoꝓhía q̄rít de cognítíōe fínís re rum dícens. Díc míhí ne: íd eſt an meminíſtí: íd eſt recoːderís quís ſit fínís rerum ſuppleꝫ omnium ve ꝓ:o vel: quo íd eſt ad quem fínem íntentío totíus nature tendat. í. labo:et. Ego boe. ínquam: íd eſt díxí audieram ſuppleꝫ olím: ſed meroː: íd eſt perturbatío hebetauít: íd eſt obſcurauít memoríam. íd eſt ín tellectum. At quí ꝓ:o certo: ſcís vnde cuncta. í. omnía entía ꝓceſſerínt. íd eſt príncípíum ſuum habue rint. Ego boe. ínquā í. díxí noví: q; ꝑ et reſpōdí deū eſſe príncípíū oīm rer̄. et dícít pbía quíd. í. quō pōt fierí hoc: vt cognítο. í. noto príncípío. ſ. oīm rerū ígnoːes. í. neſcías quís ſit fínís rerum ſuppleꝫ omníū verū ꝑ ſed: hí moːes perturbatíonū: τ ea valentía. í. vígoː vel ptās turbatíonū eſt: vt quídem. í. certe poſſint mouere hoīem loco. í. a ſtabílítate ꝑfecte cognítíonís: autē ꝓ:o ſed nō pōt euellere ſup. radícíꝰ q; ꝑ et extírpare. í. eradícare ſibí totū. ¶ No. pbía conſequēter et rationabílíter querít Boe. an cogno ſcat fínē oīm rerū; q; fínís eſt cā cauſar̄; et ē optímū cuíꝰ grā alía fíunt. ꝓpter qđ ignoːato fine nihil ꝑ

Vir.

fecte cogníſcit eoꝝ q̄ ſunt ad finē.nā ſin exigētiá finis cetera moderāt. ¶ Nota qñ p̄ncípiū ⁊ finis coí/
cidūt ín vnū ſicut i círculo:ídē eſt p̄ncípiū ⁊ finis. Tūc vidēt mírabile q̄ tūc p̄ncípiū cognoſcat ⁊ finis
ígnoret. Cū ḡ deꝰ ſit p̄ncípiū ⁊ finis oím rerꝝ cognito ípo ſub rōne p̄ncípij vidēt etiam ſub rōne finis.
Q̄ aūt deꝰ ſit p̄ncípiū oím ptz:q̄ ab ípo deríuatū eſt ſingulís cē ⁊ víuere p̄mo celí ⁊ mūdí. Q̄ aūt ſit
finis oím ptz:q̄ gr̄a eíꝰ oía fiūt:⁊ ad ípm oꝛdinant. Nā in rebꝰ cōſtantíbꝰ ex arte ⁊ natura ſemꝑ vilíꝰ eſt
ꝑpter meliꝰ.deꝰ aūt ē optímū coꝝ q̄ i na
tura ſūt. Ex p̄hemío metaph. ¶ Not. Iz
pturbatí alíqualē cognítionē rerꝝ habe/
ant.tñ ípediunt ne pfecte cognoſcāt. Q̄í
cet ḡ Boe.aliq̄líter cognouerít deū eſſe
p̄ncípiū rerū:tñ q̄ turbatus fuít:pfecte
naturā huíꝰ p̄ncípij nō cognouít:⁊ ídeo
ígnoꝛauít ípm finē rerꝝ. ¶ Nota q̄ paſ/
ſio ē motꝰ pticule appetítiue ſub fanta/
ſia boní ⁊ malí:ſm Euſtratium.ij. Ethí.
Et hí ſūt moꝛes paſſionū:q̄ pñt hoíes
mouere a ſtabílitate pfecte cognítiōis:
ſz totalíter ípm nō pñt euellere ab oí co
gnítiōe. ¶ Sed ꝺ q̄ rñdeas velím. Híc
pbía facit aliá ínterrogationē de cogní/
tione humane nature dícēs. Sz ego etiā
velím tu rñdeas.í.rñſuz des ꝺ.í. ad hoc.
ne p nūq̄d tu meminíſti.i.ſcís te eſſe ho
mínē: ego Boe.iquā.í.díxi.q̄d.í. ꝓpter
q̄d:nō meminerím.í.ſciuerím.⁊ q̄rít vl/
teríus pbía. Ygít ne.í.nunq̄d poteris p
ferre.í.dícere q̄d hō.í.díffinitionē hoís?
Rñdet Boe. Nūq̄d pbía tu ínterrogas
me hoccíne.í.ꝺ:an.í.vtrū ſcíā me eē rō/
nale: atq̄ p ⁊: moꝛtale aíal? Ego Boe.
ſcío ⁊ ꝓfiteoꝛ.í.fateoꝛ me eſſe ꝺ ſup. aíal
rōnale ⁊ moꝛtale. Et illa pbía dícit.ne p nunq̄d:níhíl nouíſti te eſſe aliud q̄ animal rōnale moꝛtale? dí/
cit. Boe. níhíl ſup. Pbía inq̄t.í.dícit. Yā ego ſcío aliá cām ſup. q̄ ígnoꝛātiā díuine p̄uidētie: vl̄ maxímā
cām tuí moꝛbí:⁊ tu deſííſtí.í.ceſſaſtí noſſe.í.noſcere q̄d ſis. ¶ No. licz hō ſit moꝛtalis ſm coꝛpus: nō tñ
ſm aīam íntellectíuā:q̄ ē dígnioꝛ ps hoís. Et q̄ Boe. dícit ſe eē níhíl alíꝺ q̄ aīal rōnale ⁊ moꝛtale: ídeo
nō q̄ſiuít níſi bona moꝛtalía:de quoꝝ bono amíſſiōe doluít nō curās p̄tē ímoꝛtalē aīam rōnalē: cuíꝰ
debuít appetere bona ímoꝛtalía. ídeo pbía dícit q̄ Boe. ſe nō nouerít. ¶ No. q̄ cā maxīa moꝛbí hoís
eſt ſeípm ígnoꝛare:q̄ dícit Boe. ſcꝺo huíꝰ:pſa q̄nta:q̄ cōꝺítio hūane nature eſt cū ſeſe cognoſcat q̄ ce/
teras res excellat.cū aūt noſſe ſe deſíerít eadē natura ífra beſtiá redígat. nā ceterís animálíbꝰ ſeſe ígno
rare natur alíter eſt:hoíbꝰ vo vítio venít:⁊ dícit Themeſtíꝰ ſup de aīa. Quíd turpíꝰ ē aíe cū ſit et alioꝝ
cognoſcítiua:q̄ ſuíipſíus eſt ígnara? Aía ſeípſam ígnoꝛās:quō de alíjs fida putabít cognoſcítiua? q̄ſi
díceret nullo modō. ¶ Quare pleníſſime. Híc pbía ex dictis Boe. íntelligít oēs cās totíꝰ ínfírmitatis eíus
dícēs. Quare p q̄gít. Ego pbía ínueni pleníſſime ⁊ pfectíſſime rōnē.í.cām tue egrítudínis.í.ínfírmita
tís:vel ínueni aditū.í.acceſſum recōcíliáde ſoſpitatís.i.recuperāde ſanitatís tue:qꝺ declarat. Nā p q̄
q̄m tu ꝓfunderís.í.ꝓfuſus es oblíuíone.í.ígnoꝛātia tuíipſíꝰ tu doluíſtí te eē exulē: q̄ p et expoliatū.í.
p̄uatū ꝑpríjs bonís.í.díuítíjs:q̄m p q̄ tu ígnoꝛas.í.neſcís q̄s ſit finis oím.tu arbitrarís.í. putas ne/
quā.í.malos.atq̄ p ⁊ nepharíos.í.ínícuos hoíes eſſe potētes: q̄ p ⁊ felíces. Q̄m p q̄: tu oblítus es
quíbus gubernaculís.í.regímínibus ípſe mūdus regat.tu exíſtímas.í.opínaríshasvíces.í.íſtas alter
natíones foꝛtunarū.í.rerū foꝛtuítarū fluitare.í.vagarí ſine rectoꝛe. Yſte ſunt magne cauſe non modo
í.non ſolum ad moꝛbū:verum p ſed:ſunt ad ínteritum.í.ad moꝛtē vel ad perꝺítionē aíe. ¶ Nota hō
ſe ípſum ígnoꝛās extra límites recte ratíonís poſítus eſt:⁊ talís ꝺ: exul:vt p̄íus víſum eſt. ¶ Nota hō
ſeípſum ígnoꝛans:tñ ſe eſtímādo eſſe moꝛtalē:dolet de amíſſione rerū moꝛtalíū. Ergo dícit pbía:q̄ tu
oblíuíone cōfunderís:exulē te ⁊ expoliatū p̄ꝑíjs bonís doluíſtí. ¶ Nota ex aſſecuratiōe vl̄ perꝺítiōe
Seípm ígnoꝛare vltími fínís hō dícit potens vel ímpotēs:ex quarto huíus:q̄ ergo Boetíus ígnoꝛauít vltímū fínē rerꝝ:
ídeo putabat malos eſſe potētes. ¶ No. Boetíus ígnoꝛauít quíbus gubernaculís mundus regeret:
ídeo ígnoꝛauít q̄ deus ſua bonítate omnía díſponeret:⁊ ergo putabat víces foꝛtunarum eſſe ſine re/
ctoꝛe. ¶ Sed ſoſpitatís auctoꝛí grates. Híc philoſophía oſtendit Boetiū eſſe curabílē dando modū
p̄ocedendí círca curatíonē eíus dícens. Tu des grates auctoꝛí ſoſpitatís.í.ſanitatís:q̄ nondū.í.nō ad
huc natura.í.non vígoꝛ naturalís:deſtítuít.i.deſeruít te totum.í.totalíter. nos philoſophía habemus
maxímum fomítem íd eſt radícem tue ſalutís.íd eſt ſanitatís ſcílícet veram ſententíam.í. íntellectum
de mundí gubernatíone:q̄ tu credís eam ſcílícet gubernatíonem non eſſe ſubdítam.í.ſubiectam teme
rítatí caſuum ſup. foꝛtuítoꝛum:ſed díuíne ratíoní. Ygítur níhíl pertímeſcas íam tíbí Boe. ex hac míní

nō pñt. ¶ Sed hoc quoq̄ rñdeas uelim: hoíem ne
te eē meminíſtí? B. Quíd ni inquā memíneríí? Phi.
Quíd igít hō ſit poteris ne ꝓferre? B. Hoccine íter/
rogas:an eē me ſcíā rōnale aíal:atq̄ moꝛtale? Scío:
& id me eē cōfíteor. P. Nihil te aliud eē nouíſtí? B.
Nil. P. Iā ſcío inq̄t:morbi tui aliā ul̄ maximā cām:
qd ipſe ſis noſſe deſíiſtí. ¶ Quare pleníſſime uel
ægritudís tuæ rōnē:uel aditū recōcíliādæ ſoſpita/
tis iueni. Nā q̄ñ tui obliuiōe cōfūderis:& exulē te:
& expoliatū ꝓpríis bonis eſſe doluíſtí. Quoniā ue
ro q̄s ſit rerꝝ finis ignoras:nequā hoíes atq̄ nepha/
rios potētes felíceſq̄ arbitraris. Quoniā uero q̄bus
gubernaculis mūdus regat oblítus es:has foꝛtuna
tū uíces exiſtímas ſine rectoꝛe fluitare:magnæ nō
ad morbū modo:ueꝝ ad ínteritum quoq̄ cauſæ.
¶ Sed ſoſpitatís auctoꝛí grates:q̄ te nondū totū

natura deſtituit. Habemus maximū tuæ fomitē ſalutis uerā de mūdi gubernatiōe ſniam: q̄ eā nō caſuū temeritati ſed diuinæ rationi ſubditā cre/dis. Nihil igit̄ ptimeſcas. Iā tibi ex hac minima cer/te ſcitillula uitalis calor illuxerit. Sed qm̄ firmio/ribus remediis nondū tp̄s eſt uti/& eā mentiū con/ſtat eſſe naturā/ut quoties abiecerint ueras/falſis opinionibus induant̄. ex q̄bus orta pturbationū caligo uerū illum cōfundit intuitū. Hanc pauliſp læuibus mediocribuſq; fomētis attenuare tenta/bo/ut dimotis fallaciū affectionū tenebris/ſplēdo/rem ueræ lucis poſſis agnoſcere.

mere veritatis aīam vīnificās. Tūc dat mā ſcintíllula. í. parua varietate illuxerít vitalis calor. í. ardor modū ꝓcedendi circa curationē eiꝰ dicēs. Ez qm̄ ꝓ q: nondū. í. nō adhuc eſt tēpus firmioribꝰ reme díjs vti: ⁊ ꝓſtat. í. manifeſtū eſt eā eſſe naturā mentiū: vt quotiens abiecerint veras opiniones induā tur. í. inuoluant falſis opinionibꝰ: caligo. í. obſcuritas ꝓturbationū. í. paſſionū orta. í. creata confun/dit illū verū intuitū. í. cognitionē mentis: ego ſup. pbía tētabo attenuare. í. remouere pauliſp. í. modi cū: hāc caligīnē leuibꝰ. í. facilibꝰ: ⁊ ꝓ ⁊ mediocribꝰ fomētis. í. medicinis: vt di/motis. í. remotis tenebris fallaciū affe/ctionū. í. falſarū opinionū vl̄ paſſionū: poſſis cognoſcere. í. intelligere ſplēdo/rem. í claritatē vere lucis. í. lucide veri/tatis. ¶ Nota ſicut in morbo corporali vigente p̄ncipali membro: puta corde: pōt ꝓ medicinas introduci ſanitas alīs mēbris: ſz naturali calore deſtituēte ipz cor frustrat̄ ſpe ſanitatis: ſic in morbo ſpūali manēte in Boe. cognitiōe illius p̄ncipij: q̄ deꝰ gubernet mūdū: pōt pro/uocari ſalus: q̄tū ad errorē in alīs. g̃ di/cit pbía q̃ſi cōgratulando Boe. Debes reddere grates auctori ſoſpitat̄. ¶ No/ta qn̄ intellectꝰ abīcit verā opinionē ſta/tim afficit̄ falſa opinione: q: intellectus nō abīcit verā opinionē: niſi ꝓpter ali/quā ꝓſuaſionē ꝓ p̄riū: nihil aūt p̄riat̄ ve/ro niſi falſum: iō intellectus nō pōt abīcere verū: niſi accipiēdo falſum. ¶ Nota tenebre affectionuz impediūt rectū iudiciū: q: triſtitia ſtupefacit ⁊ corrūpit naturā: ex ethicis. ſed amor ⁊ odiū puertūt: ſm Ptolomeū in centilogio. Ire ⁊ ꝙcupiſcentie venereoꝝ maxime tráſmutát corꝰ: ⁊ q̄buſdā infamíjs inficiūt. vij. Ethi. Impedit ira animū ne poſſis cernere verum. ſm Catonem.

Dīmū igit̄ ⁊c. In hac vltima ꝓſa p̄ interrogatiōculas animi egritudinē veſtigat. Credo aūt potiꝰ legendū ee in futuro tpe patieris q̄ in p̄ſti pateris. Exortes. í. extra ſortē: q: tm̄ poſt ꝓ nō ſolet poni ſl̄a: ſcriptū inuenit̄ exortes ꝓ exſortes. Cōiecto frequētatiuū a cōiicio. Ne/dū ad inq̄ſita reſpōdere nequeā. De elegātia huiꝰ dictiōis nedū: Laurētiꝰ vallen. ſubtiliſſi/me diſq̄rit. dicitq; differre ab illis ꝓticulis. Nō ſolū: nō tantū: ⁊ nō mō. q̄ loquēdo ꝓ nedū affirmatiue id qđ maioris pōderis eſt p̄ponit̄: ⁊ negatiue qđ minoris: vt funderē ꝓ te ſanguinē nedū pecuniā ti/bi crederē. Negatiue ſic. Nō pderē ꝓ te obolū nedū ſanguinē. Cōtrario mō loquēdū e ꝓ illa tria alia. Nō ſolū ⁊c. Quapropter nō videt̄ ad vnguē obſeruata hic ea elegātia: loquit̄ em̄ negatiue. Iz q̄dam mēdaces codices habeant queā ꝓ nequeā. inuertentes penitꝰ ſniam. Ordo em̄ eſt. Nedū. í. nō tantū nequeā reſpōdere ad inq̄ſita: ſz vix noſco ſniam rogatiōis tue. Inq̄ſita ⁊ inq̄ſitiones vident̄ differre vt inſtituta ⁊ inſtitutiōes. Nā ſicut inſtituta ſunt mores aut doctrine: q̃ inſtituūtur: ⁊ inſtitutōes ſunt libri in q̄bus inſtituunt̄. Sic inq̄ſita ſunt ea q̃ inq̄rimꝰ: inq̄ſitiōes q̄s galli enq̄ſtas vocāt: ſunt actio/nes q̄bus inq̄rimus: vt notū eſt. Ne illud aūt ꝓtermittā vbi dicit altius ꝓſcrutemur. Altū ⁊ ꝓfundū vni rei cōueniūt. Nā altū eſt q̄cquid eleuatū ⁊ celſum eſt. Profundū autē qđ ꝓcul a fundo q̄nimmo eſt: q: g̃ celū eſt eleuatū a terra ⁊ celſum: iō vocāt altū: q: vero lōge eſt a fundo ſeu a cētro terre: iō dr ꝓfundū ſic ſupficies aquarū maris eſt ꝓfunda: q: ꝓcul a fundo ⁊ alta: ⁊ q: inter fundū ⁊ ipſam ma/gna eſt diſtātia: ⁊ reſpectu fundi eſt multū eleuata. Qui g̃ alte rem ꝓſpicit opz vt longe ſit eleuatus a fundo eiꝰ: ⁊ ita ꝓſpicit ꝓfunde. Refert tm̄ an dicas video rē altā ⁊ video rē alte vel altiꝰ: q: ꝑi mō rē eleuatā fig̃t: ſcdo te ipm. hec dico eo q̄ q̄ virtutē vocabulo ꝝ ignorant putāt celū ꝓ vſurpationē ꝓ/fundū dici: ⁊ mare altū: cū vtrūq; ꝓprie dicat̄: q̄uis ſub reſpectu quodā. Et qui fieri pōt. Nō dices in hac ſignificatiōe. q̄d fieri pōt: ſed q̄. i. quō. vt Therē. Qui ſcis eos diſcordare inter ſe. Noſſe deſijſti. de fino is. per ſincopam fit deſij deſijſti. Non dicatur deſiſti ꝓpter infinitiuū verbi impſonalis a deſiſto. Fluitare frequētatiuū: ad placitū formatū. Nā per regulā a fluo fluxi fluxum fieret fluxare: ⁊ inde q: melius ſonat fluxitare: qđ neſcio an hic poſituz ſit: ⁊ vt alia multa deprauatum ſepe: vt alibi legitur. Sed ſoſpitatis auctori grates: poeticū vocabulū. Nā orator potius grās dixerit. Eſt autē eclipſis q: ſubintelligendum reliquit verbū ago aut debeo aut ſint. Tps eſt vti. Greca eſt locutio. hoc eſt imita/tio grecoꝝ in conſtruendo. Nam latine his ſubſtantiuis: opportunitas occaſio amor: ſitis deficleriū: gerundia in di damus nō infinitiuū modum. vt dicit Seruí. ij. Enei. vbi conſimilem locutionem facit Virg. di. Sed ſi tantus amor cognoſcere noſtros. Pro eo qđ eſt amor cognoſcēdi: ⁊ hic tps eſt vti ꝓ eo qđ eſt tps vtendi. Et eā mentiū ꝓſtat eſſe naturā: vt quotiēs abiecerint veras ⁊c. Licz em̄ grāmatice loquar qn̄ ſuppoſitū illiꝰ vbi abiecerint ſit ille ntūs plis mētes: nō tm̄ pōt apte repeti: ſicut nec hic: ea natura pfidoꝝ hoīm: ⁊ vt cuz maximā fidē habeas maxime decipiant: repetendū eſt maxime perfidi hoies decipiant: ſed nota mittamus. ¶ Metrum. vij. ꝑmi libri.

Aſcēſi
Nedum.
Inq̄ſita
Altum
Profun/dum.
Deſiſti
Fluitare
Locutio
minꝰ lati/na.

Sanctus thomas

Vbibus atris ⁊c. Hic incipit septimū ⁊ vltimū metrū huius primi. qđ vocat metrū adonicuz ab inuentore. dimetrū a numero pedū: dactilicū a pede ꝑdominate: in quo metro ꝓbia probat ꝑ exēpla qđ dicit. Dicit em̄ ꝓbia ꝙ caligo ꝓturbationū impedit intuitū veritatis. Hoc primo ꝓbat ꝓbia tribus exēplis: scđo hortatur nos ad fugā ꝓturbationū ibi. Tu qꝫ si vis. prima in tres ꝑs tria exēpla q̄ patebūt. Dicit primo. sydera cōdita. i. abscōdita atris nubib⁹. idest obscuris nubibus: nullū lumen possunt fundere ad illuminandū terram. tunc ponit scđm exemplū. Si turbidus auster. i. obscurus ventus voluens. i. mouens mare misceat. i. cōmisceat cum ceno qđ est in fundo estum maris. i. feruorē: tunc vnda maris dudum. i. prius vitrea. i. trāsparens ad modū vitri: par. i. similis serenis. i. claris diebus mox. i. statim sup. illa aqua facta sordida per flatum venti resoluto ceno. i. eleuato luto obstat. i. resistit visibus. i. oculis non potentibus penetrare vndas maris. tunc ponit tertiuz exemplum amnis. i. fluuiꝰ que de altis montibus vagatur. i. discurrit: ille sepe resistit. i. flectitur obice. i. obiectione soluti saxi. i. rupti lapidis rupe. i. de monte. ¶ Nota similitudo quā pretendit phi. est ista. Sicut sydera cōsueta nobis lucere ⁊ terrā illuminare cessant hec facere ꝓpter interpositionē nubium obscurarū: sic intellectus ⁊ ratio q̄ lucent ⁊ illuminant hoīem in cognitione veritatis: impediuntur caligine ꝓturbationuz. ¶ Nota ꝙ similitudo secūdi exēpli in hoc consistit: sicut aqua maris manente clara ad modum vitri visus pōt eam penetrare: ⁊ videre que sunt sub aq̄: sed si turbat̄ illa ꝑ ventū tūc obstat visui: sic animꝰ hoīs quietꝰ nō impedit iudiciū rōnis: ſz si moueat̄ ⁊ turbet̄ affectiōe tēporaliū statim obsistit rōni ipediēs iudiciū. ¶ No. similitudo tertij exēpli talis est. Sicut aq̄ currens declaꝫ mōtibꝰ libere recto tramite ꝓcedit: ⁊ ꝑ ostaculū lapidis q̄ resoluit̄ de mōte ipedit̄ ne recte ꝓcedat: sic rō libera nō ipedita recte iudicat: si aūt afficit̄ motibꝰ affectuū ipedit̄ in iudicio ⁊ veritatis cognitiōe. No. ꝙ rupes ē moles lapidea siue mōs lapideꝰ: ſz saxū est ꝑs resoluta a rupe. i. a mōte. ¶ Tu qꝫ si vis. Hic ꝓbia hortat̄ ad fugā ꝓturbationū siue affectionū animi dicēs. Si tu vis cernere. i. videre vt̄ iudicare. verū. i. veritatē: claro lumine. i. vera cognitiōe: ⁊ si vis etiā cape. i. attingere callē. i. viā veritatis. recto tramite. i. ꝓcessu rōnis: tūc tu pelle. i. repelle gaudia sup. q̄ sunt de bonis ꝓntibus: ⁊ pelle. i. remoue a te timorē sup. de futuro malo: qꝫ ꝑ ⁊ fugato spē sup. q̄ est de bōa fortūa: nec etiā assit dolor sup. q̄ est de ꝓnti amissione bonoꝝ: sup. q̄ mens est nubila. i. obscura vel opta: qꝫ ꝑ ⁊ vincta. i. ligata frenis. i. ligaminibus: vbi. i. in qua mente hec sup. ꝑdicta regnāt. i. dominātur. s. gaudiū de ꝓsentibus: bonis: timor de futuro malo: spes de futuro bono: dolor de ꝓnti malo. ¶ Nota sicut ꝓus tactum est affectio est motꝰ ꝓticule sensitiue sub fantasia boni vel mali animū efficiēs: ⁊ rectū rōnis iudiciū ipediēs. Et sunt q̄ttuor affectōes tales ꝓncipales ad q̄s oēs alie reducunt̄. s. gaudiū: spes: timor ⁊ dolor quarū sufficiētia accipit̄. Dis passio vt̄ est respectu boni vel mali. Si respectu boni ꝫ dupl̄r vel respectu boni ꝓntis: sic est gaudiū: qđ ē de ꝓnti bono. Si respectu boni absent̄: sic ē spes q̄ est de futuro bono. Si aūt passio est respectu mali: ꝫ dupl̄r vel respectu mali ꝓntis: sic est dolor: q̄ est de ꝓnti malo. si est respectu mali absentis: ē timor q̄ est de futuro malo. Nota ꝙ iste passiōes nō sunt pellēde: vt non sint in aīo hoīs: qꝝ vix inuenit̄ hō sine ipsis: ⁊ sic sunt pellēde: vt nō dñent̄ in hoīe. Vñ sedare hoī passiones vt nō dñent̄: est hoīs vtuosi. qꝝ virtꝰ ꝙsistit in moderatiōe passionū. Si aūt regnāt ⁊ dñent̄ in hoīe: tūc ipediūt iudiciū rōnis. ꝓpter qđ dicit Eustratiꝰ sup libro Ethico. Opz reluctari ꝙtra passiones ꝑturbationes sensitiuas. q̄ si ꝓualuerint ipediūt vires aīe. ¶ Nota iste passiōes ⁊ affectiōes si ordinātur ad terrena: tūc sunt nociue: attn̄ ꝓnt esse meritorie ⁊ vtuose si fuerint ad debitos fines ordinate. vnde Richardus in lib. xij. ꝓiarcharū dicit. Ordinatū ⁊ verū gradū tūc habemꝰ: qñ de veris ⁊ eternis bonis gaudemꝰ. etiā timor est vtuosus si fuerit ad deū ordinatꝰ: qꝝ scriptū est initiū sapie timor dñi. Etiā idē Richardus dicit. Pria vtutis ꝓples fine q̄ certꝰ hꝝi nō pōt est timor dei. Zte spes: vt dicit idē Richardus efficit̄ ordinata si de indulgētia venie generat̄. Vñ dicit. Vere ⁊ absqꝫ dubio quātoquis frequētius quātoqꝫ vehemētiꝰ de suo interno reatu dolore afficit̄: tāto certior: tātoqꝫ securior: ꝑ spem de indulgētia venie efficitur. Sicꝝ dolor est virtuosus qñ fit ad plangendū culpā. vñ Richardus. Quāto qꝺ vehemētius meruit penā quā meruit: tāto acerbius plāgit culpā quā fecit.

Affectio

Passio

¶ Metrum septimū primi libri

Vbibus atris
Condita nullum
Fundere possunt
Sydera lumen:
Si mare uoluens
Turbidus auster
Misceat æstum:
Vitrea dudum
Parqꝫ serenis
Vnda diebus.
Mox resoluto
Sordida cœno
Visibus obstat.
Quiqꝫ uagatur
Montibus altis
Defluus amnis
Sæpe resistit
Rupe soluti
Obice saxi.
Tu quoqꝫ si uis
Lumine claro
Cernere uerum:
Tramite recto
Carpere cœlum:
Gaudia pelle:
Pelle timorem:s
Spemqꝫ fugato:
Nec dolor affit:
Nubila mens est:
Vinctaqꝫ frenis:
Hæc ubi regnant

¶ Explicit primus liber Boetii de cōsolatiōe

QUibibus atris. Oda ē monocolos adonica duob⁹ tm̄ pedib⁹ ꝓstans dactilo ꝛ spōdeo. Jn ea naturalib⁹ exēplis ꝓbat pbia obstacula esse remouēda ꝑ quę effectus inducat. Concluditq; ab eo q̄ vera mētis luce frui velit: secludēdas esse tenebras. i. affectiōes quas ꝛ passiones vocāt. Sūtq; quattuor ꝑncipales. Gaudiū īmoderatū de bono ꝑsenti. gaudem⁹ aūt nr̄is: gratulamur alienis. Dolor de malo ꝑsenti. Spes de bono futuro: ꝛ timor de malo. Nihil obscurū: legendū ꝛ scias. Defluꝰ amnis: nō defluēs amnis: ꝓpter versuꝫ. Dicit aūt amnis ab am qđ est circū ꝛ no nas. q; nat circū agros. Nō em̄ est fluuiꝰ perēnis. i. totū annū durās sꝫ ex hymbrib⁹ aut solutis niuib⁹ subito inundās: et paulopost arēs. Vñ dicit quicq; vagat ꝛc. Ordo est aūt: qđ ꝑ ꝛ amnis. i. fluuiꝰ subito natus defluus. i. deorsum fluens de altis mōtib⁹: q̄ vagat. i. circūfert querēdo alueū: nā nondū hꝫ: resistit sepe i. fm priorē cōmentariū: restat ꝛ fistit: vel resistit visib⁹ ne aqua visu penetret: ꝛ ꝺ obice. i. obiectio ne saxi soluti. i. abrupti vel detracti rupe: hoc est extremitate montis saxosi: q̄ dicit rupes: eo q̄ partim abrupta sit: vel a hymbrib⁹ vel a vētis vel a mari. Obex q: ab obīciēdo ꝺ:: deberet scribi obiex. vñ priꝰ mā ꝓducit quā si diceret obex: cor̄iperet: obtinuit tm̄ scribētiū multitudo vt obex scribatur manēte fere ꝑma longa. Trames dicit via recta q̄ nos trāsmittit. vñ trama illud filū qđ trāsmittit ꝑ stramē. Callis est via indurata q̄ callū induit. Semita ē quasi semi ita. i. dimidiū iter. Nā ita ꝑ itinere aliqñ reperitur. Carpere est particulatim rē decerpere ꝛ diminuere: sicut lanā carpūt pectine. Flores ꝛ poma sūma digitulis ꝛ famā hois occultis morsib⁹: et viā crebris ꝛ firmis passib⁹. ꝑprie aūt equus fortis viā carpit: ꝺū vngulis dilacerat ꝛ dispergit. vñ q̄ firmiter ꝛ audacter ingrediūtur viā carpūt. Vñ est illud Virgilianū i distichon de balista latrone. nocte dieq; tuū carpe viator iter. Hec sunt q̄ ad primū librū annotanda duximus.

Tractus. Ascen. Amnis defluus. Rupes. Obex. Trames Callis. Semita. Carpere

¶ Prosa prima libri secūdi.

POst hæc paulisp obticuit; atq; ubi attentionē meā modesta taciturnitate collegit; sic exorsa ē. phia. Si penitus ægritudinis tuæ cās habitūq; cognouissem; fortunæ prioris affectu desiderioq; tabescis ea tātū aī tui statū; sicuti tibi fingis mutata; puertit. ¶ Intelligo multiformes illius ꝓdigii fucos; & eousq; cū his quos elude renitit; blādissimā familiaritatē exercet; dum in-

Sctūs thomas

liber Boe. de ꝺsolatiōe pbie: q̄ cōtinuat ad librū ꝑcedentē in hūc modū. Postq̄ pbia in ꝑmo lib. inuestigauit causas radicales infirmitat̄ Boe. i hoc scō ꝑcedit ad eius curationē. Primo adhibēdo sibi remedia leuia. Scō remedia validiora in libris ꝺsequentib⁹: hūc em̄ modū medicādi pbia ꝑmisit boe. Et diuidit iste liber in. xvj. ptes: q: octo sunt ꝑse ꝛ octo mentra huiꝰ scī: ptes i ꝑcessu patebunt. q̄d aūt i qualiber pte agit: silr videbit. Prima ꝑsa diuidit. Primo oñdit Boe. q̄d pbia egerit post p̄dicta: ꝛ resumit vnam cām doloris boe. Scō pbia ponit quę effectū fortune. Tertio excusat se de q̄dā. Quarto tāgit oportunitatem medendi Boe. quinto ꝑcedit ad leuia medicamēta eiꝰ. secūda ibi. Jntelligo: tertia ibi. Sed vt arbitror. q̄rta ibi. Sꝫ tꝑs est: q̄nta ibi. Quid est igit o Boe. Primo dicit. Post hec q̄ dicta sūt pbia obticuit. i. tacuit paulisp. i. modicū atq; ꝑ ꝛ vbi. i. postq̄ colligit. i. intellexit meā attentionē. i. diligētiā modesta taciturnitate. i. tēperato silētio exorsa est. i. icepit loq̄ sic. i. italiter. si ꝑ q: ego cognoui cās. i. rōnes radicales q̄ ꝑ ꝛ habitū. i. dispositionē tue egritudinis. i. infirmitatis. Tu Boe. tabescis. i. tristaris affectu q̄ ꝑ et: desiderio prioris fortune q̄ fuit tibi ꝑspera: ea fortuna mutata. i. variata apud te puertit. i. mutauit statū. i. dispositionē tui animi id. est tue mētis sicuti tu tibi fingis. ¶ No. q̄ pbia post predicta obticuit. vt Boe. magis aio deliberato vba pbie colligere posset: ꝛ sibi rndere. q: scōm Sen̄. i ꝑuerbijs. Deliberare vtilia mora tutissima ē. deliberādū est diu q̄cq̄d faciēdū est semel. discute q̄d audias: ꝑba q̄d credas: ꝛ ideo pbia obticuit tāq̄ lassata ex questionib⁹ prius motis. vñ Sene. li. de vtutib⁹ cardinalib⁹. nō semp in actu fis: sed interdū animo tuo requiem dato: vt requies illa sit plena sapientia et virtute. ¶ Nota de hoc quod dicit taciturnitate. duplex est taciturnitas: quedā moderata: alia superflua. Moderata taciturnitas q̄n tacetur cum tacendū est. de qua loquit Sen̄. in ꝑuerbijs di. Tene semp vocis ꝛ silētij tēperamētū: tm̄ i hoc libētius incūbe. vt libētius audias q̄ loquaris. q̄ em̄ nescit tacere nescit loqui. Superflua taciturnitas est: q̄n tacetur cū loquendū est. de qua poeta. Nam nimium tacuisse nocet. Nota q̄ boet. in statu miserie non erat magnanimus: quia habuit animum peruersum fortuna. Magnanimus em̄ est qui contra diffor̄mes insultus fortune vnanimi mētis constantia militat ꝺm Alber. super primo lib. ethi. ꝛ Sene. ꝑma epla ad Lucil. dic. Primū argumētū cōposite mētis existimo: posse ꝺsistere ꝛ secū morari. ¶ No. q̄ pbia dicit fortunā esse mutatā circa Boe. sicut ipse fingit. hoc dicēte ꝑ tāto: q: ꝺm rei veritatem fortuna non erat circa ipsum mutata. sicut pbia infra ꝑbabit. Jntelligo multi. Hic pbia ponit effectū fortune dicēs. Ego intelligo. i. cognosco multifor̄mes fucos. i. deceptiōes illi⁹ ꝓdigij. i. fortune: ꝛ eousq;. i. tandiu. s. ipsa fortuna exercet blandissimā familiaritatem cum his quos nititur. i. laborat eludere. i. decipere: dum. i. donec cōfundat. i. eneruat intolerabili dolore eos quos fortuna insperata. i. fine spe reliquerit. i. dimiserit: cuius sꝫ fortune: si tu Boe. reminiscare. i. recorderis naturā: mores: ac prio etiā meritum. i. dignitatē: nec etiā cognosces te Boe. in ea fortuna habuisse aliqd pulchꝝ nec amisisse. et per

Taciturnitatis bona.

Taciturnitas duplex.

magnanimus.

ꝺfortuna

Prodigium. cõsequẽs de amissione eius nihil est dolẽdũ. ¶ Nota q̃ pdigiũ est miraculũ p̃ter solitũ cursũ nature p uenies. ⁊ dr pdigiũ q̃si porro pducẽs hoies in admiratiõem. Vel fm Hug. pdigiũ ẽ mõstrũ ad vastã dũ paratũ: ⁊ dr a pdigo gis. qđ est vasto stas. Fortuna aũt põt dici pdigiũ: primo. q: ducit hoies i admiratiõnẽ: eo q̃ bonis mala ⁊ malis bona tribuit. Vel dr pdigiũ scđo mõ: q: vastat animũ hois. pspera em̃ fortuna vastat animũ hois: p nimiã sollicitudinẽ: aduersa p nimiã desolationẽ. ¶ Nota fucus i vna

Fucus. significatiõe dr color suppositus natura li colori. ⁊ ponit p deceptiõe: q: talis color decipit visum: cũ facit mulierẽ differe mẽ apparere pulchrã. ¶ Nota q̃ fortuna sua familiaritate decipit hoiem: ⁊ cõfundit q: dicit Sen̄. in li. de cõsolatione filij helie. Neminẽ aduersa fortuna p̃mi nuit: nisi quẽ scđa decepit. ⁊ dicit i puerbijs. fortuna quẽ nimiũ fouet hũc stultũ facit: fortuna nulli semel obesse pterita ẽ: fortuna vitrea est: dũ splẽdet frágit. Et tertia epla dicit. Neminẽ eo fortuna pue pit vt nõ tantũ illi minaret quãtũ p̃miserat: noli huic trãq̃llitati pfidere. memẽto q̃ mare euertit: ⁊ eodẽ die vbi luserũt nauigia absorbent. ¶ Sed vt arbitror haud. Hic pbia excusat se de quodam dicẽs. Sed vt ego pbia arbitror. i. opinor haud multũ. i. nõ multũ laborauerim revocare. i. reducere tibi hec sup. pdicta de morib⁹ fortune i memoriã: em̃ p q: tu solebas. i. cõsuet⁹ fuisti psentẽ. i. astãtẽ fortunã q̃ p ⁊ bladiẽtẽ i. applaudentẽ icessere. i. arguere virilib⁹. i. asperis vbis: q̃ p et insectare. i. pseq̃baris eã fortunã de nro auditu. i. de nra informatiõe: platis

Fortune fraus. olerabili dolore cõfundat eos quos insperata reliq̃rit. Cuius si naturã: mores: ac meritũ reminisca re nec habuisse te in ea pulchrũ aliqd. nec amisisse cognosces. ¶ Sed ut arbitror haud mltũ tibi hæc i memoriã reuocare laborauerim. Solebas em̃ pñtẽ quoq̃ & blãdiẽtẽ uirilibus icessere uerbis eãq̃ de nro auditu platis insectare sentẽtiis. Vere ois subita mutatio rerũ nõ sine quodã quasi cõflictu contingit animoꝝ. Sic factũ est ut tu quoq̃ paulisper a tua tranquillitate discesseris. ¶ Sed tps est nũc haurire te aliqd ac degustare molle atq̃ iucundũ quod ad interiora trãmissum ualidioribus haustibus quidẽ uiã fecerit assit igitur rhetoricæ suadele dulcedinis quæ tunc tantũ calle recto pcedit dũ nra instituta nõ deserit. Cumq̃ hac musica laris nri uernula nunc leuiores nũc grauiores mõs succinat. ¶ Quid est igitur o homo q̃ tei mœsti

.i. pnunciatis sentẽtijs. verũ p ſz ois subita. i. festina mutatio nõ pringit. i. aduenit sine quodã cõflictu. i. turbatiõe aioꝝ. sic. i. taliter factũ est. s. de te: vt tu discesseris paulisp. i. modicũ tua trãq̃llitate. i. a tue mẽtis q̃ete. ¶ Nota q̃ sapiẽtis ⁊ magnanimi est p̃ fortunã cõstãter militare: ⁊ nõ pusillo ãio succũbere. vñ Sen̄. lib. de clemẽtia dr. O magnos viros q̃ maligne fortune succũbere nesciũt: ⁊ aduersas res sue vtutis experimẽta faciũt. Nã fm Arist. ſ. Ethi. sapiẽs scit brẽ ferre fortunã: q: hz se fine vituperio sicut tetragonũ: corpus em̃ terragonũ quocũ q̃ pijcit firmiter stat: sic animꝰ sapiẽtis pstãs pmanet quacũq̃ fortuna imminẽte. ¶ No. q̃ qes ai fit p

Sapiẽs

Quies animi. sedationẽ passionũ q̃ causat ex ordinatiõe rõnis cũ deliberatiõe: ſz subite mutatiões pueniũt delibera tionẽ rõnis: iõ mutãt ⁊ turbãt aĩm: pter qđ dicit pbia. Ois subita. ois subita mutatio rerũ nõ pringit fine pflictu aioꝝ. ¶ Sz tps est ⁊c. Hic pbia tãgit oportunitatẽ medẽdi ipm Boe. di. Sz tps est. i. instat te Boe. haurire. i. recipe ac p ẽt degustare aliqd molle. i. facile atq̃ p ⁊ iocũdũ. i. delectabile: qđ leue vl delectabile trãsmissuz ad iteriora. s. tui ai fecerit viã validioribꝰ hauſtibꝰ. i. fortioribꝰ remedijs: igit p q̃ suadela. i. psuasio rhetorice duledis. i. rhetorici ornatꝰ assit. i. pñs ẽ. q̃ rhetorica pcedit tm̃. i. solũmõ tũc recto calle. i. recta via dũ nõ deserit. i. relinq̃t nra instituta. i. documẽta. Cũq̃ hac. i. rhetorica: musica. i. ars metrica vnacula. i. famula nri laboris. i. nre domꝰ. s. assit ⁊ succinat. i. cãtet nũc. i. aliqñ leuiores modos. i. faciliores vlus: nũc. i. aliqñ gr̃iores. i. difficiliores. ¶ No. q̃ pbia iuitat duas scias ad curatiõnẽ

Deest dũ. i. qñ. Musica. Rhetorica. Boe. s. rhetoricã ⁊ musicã. Rhetoricã iuitat rõne pse i qua vtit rõnibꝰ psuasiuis rhetoricis coloribus adornat. Musicã inuitat pter metrũ. nã sicut i musica vtimur arsi ⁊ hesi. i. cõcordi eleuatione et depressione vocis. sic silr in metro vtimur eleuatiõe: qñ pducte syllabe eleuãt: ⁊ vtimur depressione qñ breues syllabe depmũtur quadã cõcordia pportionali. ¶ Nota dicit Tullius i phemio rhetorice sue veteris q̃ eloquẽtia siue sapiẽtia plerũq̃ obesse põt: nũq̃ aũt pdesse. Cũ igit rhetorica: tũc pcedit recto calle quũ nõ deserit nra instituta q̃ sũt instituta ⁊ documẽta sapiẽtie. ¶ Quid ẽ igit o hõ. Hic pbia adhibet Boe. leuia medicamẽta. Vbi nota q̃ leuia medicamẽta siue remedia dicunt rõnes sũpte fm cõmunẽ vsum hoim psuadẽtes nõ esse dolẽdũ de aduersitate fortune. Remedia aũt validiora sunt rõnes q̃ sunt cõtra cõem opinionẽ hoim: ostendẽtes q̃d summũ bonũ ⁊ in quo pfistat: ⁊ quõ ad ipm pueniat et q̃ mali sunt impotẽtes ⁊ poni potẽtes: ⁊ similia. Primo ergo ostẽdit pbia nõ esse dolendum de fortuna: q: fecerat ppriam naturã circa ipsum. ⁊ hoc ostendit quinq̃ rationibus persuasiuis. secundam ponit ibi. Si probas. tertiã ibi. An vero. quartam ibi qđ si nec. quintã ibi. Postremo ⁊c. Prima rõ talis est. Nullus in mesticiã ⁊ luctũ deiicitur nisi pter aliqd nouũ vel inusitatũ cõtingens circa ipm: ſz mutatio fortune non est aliqd nouũ vel inusitatũ: ergo eius mutatio nullũ debet deiicere in dolorẽ. dicit ergo in littera. Igitur o homo. i. Boe. quid est illud qđ deiecit. i. pstrauit te in mestitiã. q̃ pro et lus

ctum. Ego pbía credo ꝙ tu Boe. vidisti aliq̃d nouũ: ꝙ p:o ꝛ inusitatũ. i. incõsuetũ sup. cõtingere circa te Boe. si putas. i. existimas ipaz fo:tunã mutatã. i. puersaz a sua natura erga. i. circa te: erras. i. false existimas. q: hi semp sunt ei⁹ mo:es. ista est natura ei⁹. ꝙ nũc fit aduersa: nũc ꝓspera. ista fo:tuna suauit circa te potius ꝓpriã cõstantiã in ipa sui mutabilitate. q: mutatio fo:tune est sua cõstãtia. talis em̃ erat. s. mutabilis cũ tibi blãdiebaꝯ. i. adulabaꝯ: cũ tibi alluderet illecebris. i. delectatiõib⁹ false felicitaꝯ. i. ꝓspe

tiã luctũq; deiecit. Nouũ credo aliqd iusitatũq; uidisti. Tu si fortunã putas erga te eẽ mutatã: erras. Hi semp ei⁹ mores sũt: ista natura. Seruauit circa te ꝓpriã poti⁹ in ipa sui mutabilitate cõstantiã. Talis erat cũ tibi blãdiebaꝯ: cũ tibi falsæ illecebris felicitatis alluderet: dep̃hẽdisti cæci numis ãbiguos uult⁹. Quæ sese adhuc uelat aliis: tota tibi ꝓrsus innotuit. ¶ Si ꝓbas: utere mori⁹b⁹: ne q̃raris. Si perfidiã phorrescis: sperne atq; abiice pniciosa alludẽtẽ. Nã q̃ nũc mœroris tibi cã tãti est: hæc eadẽ trãqlli-tatis eẽ debuisset. Reliqt em̃ te quã nõ relicturã nemo unq̃ poterit eẽ secur⁹. ¶ An uero tu p̃ciosam æstimas abiturã felicitatẽ: & chara tibi ẽ fortuna p̃ns: nec manẽdi fida: & cũ discesserit allatura mœrorẽ. ¶ Quod si nec ex arbitrio retineri põt: & calamitosos fugiẽs facit: qd ẽ aliud fortũa fugax q̃ fu-

ritatis: tu dep:eh̃disti. i. cognouisti ambiguos vult⁹. i. dubias facies ceci numinis. i. cece dee fo:tune: que. s. fo:tuna adh̃uc velat. i. occultat sese. i. seipsam alijs sup. h̃oib⁹: tm̃ applaudẽdo eis ꝓsperitate: ipa tibi tota innotuit. i. manifesta est ꝓrsus. i. oino. s. ꝓsperitate ꝛ aduersitate

¶ No. ꝙ illecebra bre. est delectatio carnalis illicita h̃oiez allicies: lz inueniaꝯ ꝙ quacũq; alia delectatiõe. ¶ No. sicut bestia vel auicula vel piscis delectationis spe decipiꝯ: sic h̃ō delectatione ꝓsperitaꝯ fo:tune fallaciter irretitur: vñ Señ. viij. epla. ¶ Clamo vita te q̃cũq; casus tribuit: ad oẽ fo:tuitũ bonũ suspicioſi pauidiq; subsistite. Nã fera ꝛ piscis spe aliq̃ oblectante decipiꝯ. ¶ No. ꝙ delectatiões fo:tune sunt false. Nã ꝑm bm̃ Augu. ꝓspera h̃u⁹mõdi asperitatẽ h̃abent verã: iucũditatẽ falsam: certũ dolo:ẽ: incertaz voluptatẽ ¶ No. pbía appellat fo:tunã cecũ numẽ. ¶ Hug. dicit. ꝙ numẽ est vtus dei: vel ipe de⁹: vel dei ptãs: vl maiestas. ¶ Hic aũt accipiꝯ ꝑ dea: q: antiq̃ fo:tunaz colebãt. ¶ No. ꝙ fo:tunã dicit esse cecã. dic̃ Tul. i. li. de amicitia. ¶ Fo:tuna vt mea dicus ignar⁹ multos excecauerat: nõ ꝙ ipa ceca sit: sz eos cecos plerũq; efficit q̃s cõplexa est. ¶ No. ꝙ fo:tuna antiq̃tus depigebaꝯ duplici frõte: calua ꝛ capillata: ꝑ caluã designãdo aduersitatẽ: ꝑ capillatã ꝓsperitatẽ: ergo dic t. ꝓ. dep̃hẽdisti ãbiguos vult⁹ fo:tune. ¶ Si ꝓbas vtere mo:ib⁹. ¶ Hic ponit secundã rõnẽ q̃ talis est. de illi⁹ amissiõe nõ est dolẽdũ qð est pniciosum: ꝛ quo h̃abito h̃ō nũq; est secur⁹. fo:tuna est h̃moi: vt tãgit in lra: ergo ꝛc. Dic ergo. Si ꝓbas. i. app:obas fo:tunã: vtere mo:ib⁹ ei⁹ ne q̃raris. i. cõq̃raris si ꝓho:rescis. i. ptimescis pfidiã sperne atq; abiice fo:tunã alludẽtẽ. i. ludẽdo inferẽtẽ tibi pniciosa. i. dãnosa. nã fo:tuna q̃ nũc est tibi cã tãti mero:is ꝑ sui absentiã: h̃ec eadẽ debuit tibi esse cãtranqllitatis. i. securitatis ꝑ sui pñtiã: sed nõ fuit. em̃ p:o q: fo:tuna reliquit te: quã nõ relicturã nemo vnq; poterit eẽ secur⁹. ¶ No. circa h̃oc ꝙ dicit pnicioſa alludẽtẽ. di. Señ. ludit fo:tuna cũ suis mo:ib⁹: ꝛ q̃ dedit auffert: ꝛ q̃ abstulit reddit: nec vnq; tuti⁹ est illã experiri q̃ cũ locũ iniurie nõ h̃z. ¶ No. ꝙ securitas maxime h̃oiem delectat. ꝓpter qð est appetẽda. vñ Señ. vj. epla. Nec meres vlla delectabit: lz fit eximia et salutaris: q̃ ꝙ mihi reo: secur⁹ suz. No. ꝙ ꝓsperitas fo:tune nõ reddit h̃oiem securũ: q: di. Señ. Mune-ra fo:tune amica putabis: insidie sunt: q̃squis vestrũ tutam vitã agere volet q̃ plurimũ põt fo:tune bñficia deuiter: in q̃b⁹ miserrimi fallunt. h̃re puta⁹ h̃ono:es: in p̃cipitia cursus iste deducit. ¶ No. Señ. ſ. de remedijs fo:tuitoꝛ sic ait. exonerauit te fo:tuna si intelligis: ꝛ tutio:e loco posuit: dãnũ putas: remediũ est: clamas ꝙ opib⁹ expoliat⁹ es tuo vitio: ista tibi iactura tã grauis ẽ nõ tã moleste ferres si tãq̃ ꝑditur⁹ h̃abuisses. ¶ An vo tu p̃ciosam estimas. ¶ Hic pbía ponit tertiã rõnẽ q̃ talis est. ¶ Istud nõ est putãdũ p:eciosuz ꝛ charũ qð nõ est mãsurũ: ꝛ suo recessu ẽ afflicturũ: sz fo:tuna est h̃moi: ergo nõ est reputanda p:eciosa ꝛ chara: ꝛ ꝑ ꝓns nõ est dolẽdũ de ei⁹ amissione: nec gaudendũ de ei⁹ possessiõe. vñ dic̃ in lra. Uero ꝑ sz: an tu existimas felicitatẽ abiturã. i. recessurã sup. esse p̃ciosaz: ꝛ fo:tuna p̃ns ẽ chara tibi: nec est fida manẽda: ꝛ cũ discesserit ẽ allatura. i. adductura mero:ẽ: quasi diceret nõ debz estimari p̃ciosa. ¶ No. ꝙ appellat fo:tunã felicitatẽ: q: ꝑm arist. fo:tuna vel est felicitas vel est ꝓpria felicitati. vñ in li. de bona fo:tuna dic̃ Arist. ꝙ nõ ꝓtingit esse felicẽ sine reb⁹ exterio:ib⁹: quarũ fo:tuna est dña: ꝛ b̃ intelligendũ est de felicitate politica ꝛ nõ speculatiua: q̃ ꝓsistit in actu sapiẽtie. ¶ No. fo:tuna discedẽs iducit mero:ẽ: q: dic̃ Señ. in li. de tranqlitate animi. Ueriores relinquit q̃s fo:tuna nunq̃ ꝓsperit: q̃ quos deseruit. ꝛ Boe. postea dicit ꝙ infelicissimũ genꝰ fo:tunij est felicẽ fuisse. ¶ Qð si nec ex arbitrio retineri. ¶ Hic ponit quartã rõnẽ q̃ talis est. Illud qð est indiciũ future miserie: nec est charũ nec p̃ciosuz: nec ꝓpns de ipso dolẽdũ: fo:tuna est h̃moi sicut tãgit in lra. Vñ dicit ꝙ fo:tuna sic nec põt retineri. i. h̃aberi ex arbitrio. i. ꝑm volũtatẽ. ꝛ ipa fugiẽs. i. recedẽs facit calamitosos. i. miseros: q̃d aliud est fo:tuna fugax q̃ quoddãmodo indiciũ. i. signũ future calamitatis. i. miserie. em̃ p:o q: nec ꝓ sufficit ĩtueri. i. ispicere istud qð est situm. i. positũ ante oculos. i. qð est p:esens: verũ p:o sed p:udentia. i. h̃omo p:udens: metitur. i.

illecebra

fortune ꝓsperitates.

Vultus fortune.

ꝓsperitas fortune.

Calamitas.

mensurat extitus.í.fines rerũ:ꝙ ꝓ ꝛ eadẽ mutabilitas.í.instabilitas in alterutro.í.aduersitate ꝛ ꝓspe
ritate:nec facit minas.í.inuidias fortune esse formidandas.í.timẽdas:nec facit blãditias esse eroptan/
das.í.desiderãdas. ¶ No.ꝙ calamitas est miseria cũ aliqs nihil hz:nec in re nec in spe: ꝛ est dicta a ca/
lamo q̃ est vacuus ꝛ inanis. ¶ No.ꝙ nõ sufficit solũ intueri pñtia: sed etiã futura: q: hz qñqꝫ prima sa/
na fiant indicia:vltima tñ alterius saporis inquinamẽta ꝓmanebũt.Nec in fine de disciplina scholariũ

Et Tul.ij.rhetorice dicit.Errãt q̃ in ꝓspe
ris oẽs impetus fortune putãt effugisse
sapienter cogitãt q̃ in tpib⁹ ꝓsperis cau/
sas aduersas reformidãt. ꝛ Sen. de qt/
tuor:vtu.cardi.dicit. Si prudens est ani/
mus tuus trib⁹ tpibus dispensẽt. pñtia
ordina: futura ꝓuide: ꝛ preterita recor/
dare. Naz qui nihil de preterito cogitat
ꝓdit vitã.q̃ nihil de futuro premeditat ꝓ
oia incautus incedit: pone ante animũ
tuum mala futura ꝛ bona:vt ista possis
sustinere:illa moderari.ꝛ Baufredus in
poetria. exẽplo syrenes habe docearis
in illis. Sub meliore statu semꝑ peiora
caueto. Nulla fidesrerũ sequit post mel
la venenũ.Et claudit nox tetra diẽ nebu
leqꝫ serenũ. ¶ Postremo equo aio. Hic
ponit q̃ntã rõnẽ q̃ talis ẽ.Quicũqꝫ alte/
ri⁹ iugo se submittit opz ꝙ mores ei⁹ pa/
tiẽter sustineat:sz hõ affectiõe tpaliũ sub
mittit se iugo fortũe:g̃ opz ꝙ mores for/
tune patiẽter toleret: vñ sicut iiuste agit
q̃vult iponere legẽ dñe sue:ita volẽs ipo
nere legẽ fortune agit iniuste:hanc rõnẽ
pretendit in lra.scõdo declarat dictũ suuz
ꝓ quedã filiã:ibi. Si ventis. primo dicit
Postremo.í.vltimo dicã ꝙ opz vt tu tolleres.í.patiaris equo aio.í.tõstanti aio q̃cquid gerit.í.fit intra
areã fortune.í.intra mũdũ cũ semel submiseris.í.subiugaris colla.ſ.tua iugo fortune:appetente tpalia
tanqꝫ premia tuor meritor.ꝙ ꝓ sed si velis scribere.í.scribẽdo iponere:legẽ manẽdi ꝛ abeũdi:ei quaz
tibi dñam spõte elegisti:nõne fueris iiurioſus:ꝛ ipatiẽtia.í.ꝓ tuã impatiẽtiã exacerbabis.í.argues for/
tem.í.fortunã.quã nõ possis pmutare. ¶ No.ꝙ pbia mũdũ appellat areã fortune:q: sicut in area tritu
rando torquent manipuli:sic fortuna in mũdo torquet hoies:nũc ꝓsperitate nũc aduersitate rotando.

Justitia

¶ No.circa hoc ꝙ dicit.nõne iniurioſus fueris ꝙ iustitia est libertas animi tribuẽs vnicuiqꝫ qõ suũ est
fm suã dignitatẽ:deo amore ꝛ obediẽtiã:maiori reuerẽtiã:pari cõcordiã:ꝛ minori disciplinã.si g̃ famu/
lus vellet iponere legẽ dñe sue:cui tenet exhibere reuerẽtiã:oparet cõtra iustitiã. ¶ No.ꝙ q̃cũqꝫ afficit
bonis exterioribꝰ ꝛ mutat fm mutationez eor d: esse subiectꝰ fortune: ꝛ colla sua iugo ei⁹ submittere:q:
fortuna est dña bonor exterior.talis aũt fuit Boe.g̃ iniuriabat fortune volẽs iponere legẽ manẽdi et
recedẽdi. ¶ Si vẽtis vela. Hic ꝓbat dictũ suũ ꝓ q̃dã filiã.í.ꝙ fortuna nõ fit in ptãte hois di. Si cõmitte
res vela nauis vẽtis tu ꝓmouereris.i.ducereris nõ quo volũtas tua peteret.í.desideraret. sz quo flat⁹
vẽti repelleret. Si crederes.i.cõmitteres semina aruis.í.agris:pẽsares.í.indicares ãnos feraces.í.ferti
les:qꝫ ꝓ ꝛ steriles inter se:ita ꝙ nõ habereres illos ãnos in ptãte tua:a filia tu dedisti te regẽdum fortune:
opz ꝙ obtẽperes.í.obedias moribꝰ dñe tue: vo ꝓ sz tu conaris.í.laboras retinere ipetũ.í.cursuz volubi
rote.í.mobilis fortune:ꝛ frustra laboras. O stolidissime oĩm mortaliũ nescis ꝙ si sors.í.fortuna incipit
manere.í.stabilis esse ꝙ tũc desistit.í.desinit eẽ sors. Sicut enĩ nõ simul stãt ꝙ aliqs sit hõ ꝛ nõ sit rõna
lis:sic nõ stãt simul ꝙ sit fortuna ꝛ ꝙ nõ sit mutabilis. ¶ No.ꝙ sicut cõmittẽs velũ vẽto:ãpli⁹ nõ est in
ptãte sua duci quo vult:sz fm ipetũ vẽti ducit.ꝛ sicut cõmittẽs semia agro nõ est in ptãte ei⁹ ꝙ ꝓueniãt
ãni fertiles vel steriles:sic a filia q̃ cõmittit se fortune nõ est in ptãte sua vt habeat fortunã ꝓsperã ꝛ aduer
sam. ¶ No.circa b ꝙ dicit voluẽtis rote ꝙ ãtiqi⁹ fortuna depingebat cũ rota hac rõne.nã in rota sunt
q̃tuor aduersitates:vna ps est sũma.alia infima:tertia qua de sũmo descẽdit ad imũ:qrta qua de imo
ascẽdit ad sũmũ:filr in hoib⁹ inueniunt q̃tuor varietates: q̃dã enĩ sunt in sũma ꝓsperitate:ꝛ tales sunt
eleuati in tota rota fortune. Alij sunt in sũma aduersitate:ꝛ tales iacẽt deiecti sub rota. Tertij declinãt
de ꝓsperitate in aduersitatẽ:ꝛ tales descẽdũt de sũmitate rote. Quarti ꝓcedũt de aduersitate in ꝓsperi/
tatẽ:ꝛ tales ascẽdũt rotã fortune. vñ eleuat⁹ in rota fortune dicit. Glorior elatus.descẽdẽs dicit:descẽdo
mortificar⁹.deiect⁹ dicit:in fim⁹ axe rotor.ascẽdẽs dicit:let⁹ ad alta vehor. ¶ No.ꝙ natura nõ assuescit in
cõtrariũ:nã si lapis millesies ꝓijciat sursuz nõ assuescit ascẽdere sursuz:cũ natura ei⁹ sit descẽdere. sicut
ergo esset stolidissim⁹ qui laboraret alicui auferre sui naturã:sic stolidus qui laborat rote fortune auferre mutabilitatẽ:que est eius natura.ergo dicit pbia.At oĩm stolidissime ꝛc.

turæ quoddã calamitatis indiciũ? Neqꝫ enĩ qd ante oculos situ est sufficit intueri. Rerũ exit⁹ prudẽtia metit. Eadẽqꝫ in alterutro mutabilitas: nec formidandas fortunæ minas; nec exoptãdas facit eẽ blãditias. ¶ Postremo æquo aĩo toleres oportet; quicqd intra fortunæ areã geritꝰ: cũ semel iugo ei⁹ colla submiseris. Quod si manendi abeũdiqꝫ scribere legẽ uelis ei; quã tibi dñam spõte elegisti nõne tu iiurioſus fueris & ipatientia fortẽ exacerbabis quã ꝓmutare nõ possis? ¶ Si uẽtis uela cõmitteres nõ quo uolũtas peteret sed quo flat⁹ pelleret ꝓmouereris. Si aruis semina crederes feraces interse ãnos sterilesqꝫ pẽsares. fortunæ te regendũ dedisti; dñæ morib⁹ oportet obtẽperes. Tu uero uoluẽtis rotæ impetum retinere conaris? At oĩm mortaliũ stolidissime si manere incipit; fors eẽ desistit,

Ascen

Ost hec paulisp obtinuit. Hec est pma pſa scdi libri. In quo qdē lib. Boe. erroꝛē coꝛ q̄ de fortuna tāꝑ iniusta reꝛ administratrice cōquerūtur repꝛehēdit: oñdēs neꝙ fortune arbi trio res geri: neꝙ de eiꝰ mutabilitate iustā eē miseris q̄rela. In hac aūt pma pſa ostendit pbia mores fortune: q̄ semp instabilitatē amauit: b̄ solū hns imutabile ꝙ semp sit mutabi lis: ꝓcluditꝙ: inique de fortuna q̄ritur: q̄ sibi eā dnam semel ꝓstituerit. Aperta est aūt ⁊ manifesta ṽboꝛ structura: q̄ ꝓpter pauca vocabula dilucidasse satis fuerit. Tabescis nollē exposuisse. i. tristaris: sz lēre cōsumeris. phucus cū ph. scribit: estꝙ colos quida purpureus: q̄ grece phicos dicit. quē nonnulli sibi ad decoꝛē acquirendū exhibebāt. Hn vt est apud Toꝛtelliū: zenophon in pedia cyri. Quida inquit oculo rū inferiores palpebras quodā phuco depingētes decoꝛē gratissimū in aspectu cōtrahebāt. b̄ ille. Hic aūt videt sumi ꝑ oī coloꝛe adulterino ad oꝛnamentū ⁊ decoꝛē adhibito: ꝑ quē q; decipimur in iudicā do de pulchꝛitudine: ideo ꝑ fraude ⁊ deceptiōe nonunꝙ accipit: vt apud Theꝛē. in eunucho. Phucū factū mulieri. Cōsuetudo aūt obtinuit vt scribat phucus. b̄ aūt loco multifoꝛmes phucos ꝑ varijs de ceptionib⁹ adultera ostētatione factis dixit. Cōfundat. i. simul in desolationē siue desperationē fundat .i. pturbat eos quos ipa reliquerit: insperata. i. quā nō timuerit nec veriti sunt se derelicturā. Sperare em̄ impꝛopꝛie ꝑ eo qō est timere dicit. vt pmo eneid. At sperare deos memoꝛes fandi atꝙ nefandi. So lebas em̄ pſentē ꝙs et blandientē ⁊c. sic legendū est. Nā ꝙs non est cōiunctio copulatiua: nō em̄ signifi cat ⁊: sed etiā. ponet g̃ ꝙs post em̄: ⁊ sicut i bonis codib⁹ reperit: Et erit oꝛdo. Quin ꝑ q; solebas incef fere. i. ꝓuocare vir. lib⁹ verbis fortunā: ꝙs. i. etiā pſentē blandientē ⁊c. Uerū oīs subita ⁊c. hec ꝑ deuer bio haberi solet. Sed tps est haurire. Iterū grece locutionis imitatio. Nā latine dixerit tps est haurie dī. Que tunc tm̄ calle recto ꝓcedit: dū nra instituta nō deserit. sic legendū est. Nā mēdosi codices nō ha bēt particulā dū vel cū: sed tm̄ melius dū legerēt. In cōmētarijs etiā supioꝛib⁹ nō repperi nec ausus sū apponere: sed apponendū haud dubie est cū fit oꝛdo. Que. s. suadela rhetoꝛice dulcedinis ꝓcedit: tunc tm̄ recto calle dum. i. qñ nō deserit nra. i. pbica instituta. Sunt aūt instituta fm̄ vallen. mores nō autē documēta q̄ potius institutiōes dicunt. Hic tm̄ videt posuisse instituta: pro p̄ceptis ⁊ doctrinis. q. d. ea q̄ nō instituim⁹. Docet etiā hoꝛati⁹ in de arte poetica materiā esse sumendā in carmine ex libꝛis pb̄oꝛ cū dicit. Rem tibi socratice possunt ostendere charte. Cūꝙ hac musica laris nri vnula. Uerna ♂: seru⁹ vel serua domi nre: ⁊ quasi ex ācilla nra natus. vnaculus la lum. ad vernas ptinens. inde lingua vnacula: quā vulgo maternā vocāt: vt poete qua verne q̄ vulgariter loquunt vti solent. Est aūt musica vernula pbie. i. familiaris ⁊ domestica. Uar: vt dixi deus domesticus est: vñ ⁊ pꝛo domo sepe accipit. Nouū cre do aliqd inusitatūꝙ vidisti. hociocūde ⁊ quasi ꝑ ironiā dicit. Hi semp eiꝰ mores sunt. Hi. i. hmōi vel ta les. vt apud Uir. Hūc ego te curiale aspicio. In ipsa sui mutabilitate. Nō inepte hic dixeris. In ipa mu tabilitate: quippe qua se mutat. Deliꝰ tm̄ ⁊ cōsonātiꝰ sui mutabilitate legit: vt qua mutat. Ceci numi nis. Numen dicit a nuo. eo ꝙ numina. i. ptātes deoꝛ ad nutū. i. ad arbitriū ⁊ volūtatē oīa faciūt. Sunt aūt vniꝰ dei varia numina. sed hic numē cecū pꝛo dea ceca ponit. hoc est ꝑ fortuna: quā cecā deā vocāt. Quocirca q; totus hic liber de fortuna ⁊ eius mutabilitate cōscriptꝰ est: nonulla de ea dicemꝰ ex bonis cōmentarijs excerpta. Et pꝛimū adducemꝰ illud Uirgilianū in paruis opusculis. Fortuna imeritos au get honoꝛib⁹. Fortuna innocuos cladib⁹ afficit. Justos illa viros pauperie grauat. Indignos eadē di uitijs vehit. Apuleiꝰ aūt lib. vij. sic ait. Subibatꝙ me nō de nihilo veteris pꝛisceꝙ doctrine viros finxis se acꝓnūciasse cecā ⁊ pꝛoꝛsus exoculatā esse fortunā: que semp suas opes ad malos ⁊ indignos ꝓferat. Nec vnq̄ iudicio quēq̄ moꝛtaliū eligat. Immo vo cū his potissimū diuersek quos ꝓcul si videret fuge re deberet: nudis pauperib⁹ vilib⁹ ⁊ expositis ⁊c. Pli. li. ij. c. vij. naturalis hiſtoꝛie de ea sic dicit. Toto q̄p pe mūdo ⁊ oīb⁹ locis oībusꝙ hoꝛis: oīm vocib⁹ fortuna inuocat ⁊ vna noīat: vna accusat: vna agit rea vna cogitat: sola laudat: sola arguit: ⁊ cū cōuitijs colit: volubilisꝙ: a plerisꝙ vero ⁊ ceca etiā existi mata: vaga: incōstās: incerta: varia: iudigno: rūꝙ fautrix. Huic oīa expēsa: huic ferūtur accepta. ⁊ ī to ta rōne moꝛtaliū sola vtrāꝙ paginā facit ⁊c. Salusti⁹ etiā in catil. Sed ꝓfecto fortuna in oī re dnāt. In iugurthino vero ait. Sed duꝛ atꝙ impꝛatoꝛ vite moꝛtaliū animꝰ est. Quippe fortuna ꝓbitatē in dustriam aliaꝙ bona dare neꝙ eripere cuiq̄ potest. ⁊ Sen̄. in epist. xix. Errant em̄ q̄ aut boni aliqd nobis aut mali inducūt tribuere fortunā. Ualentioꝛ em̄ oī fortuna animꝰ est: ⁊ in vtrāꝙ partem ipse res suas ducit: beateꝙ ac misere vite sibi cā est. At Cicero in libꝛo de natura deoꝛ sic ait. Ad rē autē vt redeā. iudiciū hoc oīm fortaliū est: fortunā a deo petendā: a seipso sumendā esse sapiam. Fortuna au tem vt scribit Lactantius lib. iij. ca. xix. Est accidentiū rerū subitus atꝙ inopinat⁹ euentus: simula crū eiꝰ cū copia ⁊ gubernaculo fingūt: tanq̄ hec spes tribuat: ⁊ humanarū rerū regimē obtineat ⁊c. Juuenalis satyꝛa. x. de ea sic dicit. Nullū numen habes si sit pꝛudentia: sed te nos facinꝰ fortunā deā celoꝙ locamꝰ. Patet g̃ etiā gentiliū testimonio fortunā nō verā eē deā: sed ab imꝓudētibus pꝛo dea habitā. vnde pbia eam cecū numen vocat innuēs nō verū esse numen aut deā. Pernicioſa alludentē potius legā pniciose alludentē. vt sit aduerbiū. Calamitas: q; a calamo ⁊ colmo deducit: tunc ꝓpꝛie fm̄ donatū ♂: qñ calami ⁊ culmi grādine aut fulmine ꝑsternūtur. vñ maxima colonis iactura nascit. Tolero qō significat suffero seu patio: habet pꝛimā syllabā bꝛeuē. quapꝛopter errant: q̄ tollero scri bunt decepti vt reoꝛ: q; tollo ꝑ duplex l scribitur. Quicqd intra fortune arcā. alibi et meo iudicio me lius aream legit nō arcā: ⁊ ita cōmentarius scripsit. Sepe etiam iniurius q̄p iniurioſus inuenies scri ptum: ⁊ ita scribendū puto. Fortē non sortem pꝛo fortuna leges: sed raro alios casus q̄p fors ⁊ forte le geris. Soꝛs autē est quod quisq̄ soꝛtitur idest obtinet a deo; ⁊ ponitur pꝛo capitali pecunia. i. ea que

Ascen

Oꝛtū a.

Calami tas.

Tolero.

Tollo.

Areā le ge.

Iniuri⁹.

Fors.

Soꝛs

ffenus. datur ad vsurã:cuiꝰ lucrũ qđ accedit dicit fenus. Sortes aũt dicunt sortilegoꝝ instrumẽta. Versiculũ in rota fortune hũc legi. Regnabo:regno:regnaui:sum sine regno. Ita vt ascendẽs dicat regnabo. sedens in vtice:regno. declinãs: ⁊ oppositus illi q̃ dicit regnabo:dicit regnaui. Et q̃ est sub regnãte ꝺ est in imo rote:qꝛ neq; regnat neq; spem regnãdi hꝫ:dicit suꝫ sine regno. sꝫ missas faciemꝰ id genꝰ nugas.

Sctũs thomas

Hec cũ superbia vterit vices dextra. Hic incipit primũ metrũ huiꝰ scđi qđ dicit hyponauticũ ab inuentore. qꝛ labor nautaruꝫ cantu hmõi metri subleuat: ⁊ ꝺ metrũ iambicũ a pede ꝑdominante. Est aũt iãbus pes ꝯ triꝰ trocheo cõstans ex prima breui ⁊ vltima lõga:et ꝺ metrũ trimetruꝫ: lꝫ em̃ hoc metrũ habeat sex pedes: ⁊ tm̃ cõputãdo duos pedes ꝑ metro erit metrũ trimetrũ in quo metro pđia describit mores fortune di. Cũ hec. s. fortuna vterit vices. i. alternationes ꝓsperitatis ⁊ aduersitatis superba dextra: ⁊ cũ fertur more euripi. i. maris: estuãtis. i. inũdantis: tũc fortuna seua. i. crudelis proterit. i. ꝺculcat reges dudũ tremẽdos. i. metuẽdos ⁊ ipa fallax subleuat de aduersitate humilẽ vultũ victi. i. depressi: nec ipsa audit ꝑces: nec curat miseros. i. pauperes: ⁊ ipsa existens dura qꝛ nõ flectitur ad voluntatem hoim: ridet. i. deridet vltro. i. spontanee: gemitus sup. miseroꝝ quos fecit: sic illa ludit: sic ꝓbat. i. experitur suas vires: ⁊ ipsa monstrat suis magnũ ostẽtũ. i. miraculũ: si quis visatur vna hora stratꝰ. i. aduersitate depssus: ⁊ felix. i. prosperitate eleuatus. q. ꝺ. fortuna videt exhibere suis. i. hoibus q̃ bonis eius inhiant: magnũ miraculũ qñ aliquis subito videt mutari de aduersitate in ꝓsperitatẽ: ⁊ ecõuerso. ¶ Nota ꝙ fortuna ꝺꝛ superbo eo ꝙ nullus verek nec auertit ꝓbitatem nec malitiam alicuius: ⁊ si vocatur more superboꝝ obaudit. ¶ Nota ꝙ euripus fm aliqs est vẽtus turbinis: ⁊ ꝺꝛ euripus: quasi eurus rapidus: ⁊ est eurus nomen vẽti. fm alios aũt ⁊ forsan melius: euripus est brachiũ vel sinus maris cuiꝰ decursus est incertꝰ: ⁊ ꝓpter incertitudinẽ sui cursus frequẽter periclitantur ibi naues: ⁊ ꝺꝛ ab eu qđ est bonũ: ⁊ ripa q̃si bona ripa ꝑ ꝯrariũ. Sicut g̃ cursus euripi estuantis est incertus: sic ⁊ mutabilitas fortune. ¶ Nota de operatiõe fortune qualiter hos eleuat ⁊ hos depmit: loquit Alanus in anticlaudiano dicẽs. Precipitẽ monet illa rotam motusq; laborũ. Nulla quies claudit nec fistũt ocia motu. Hos ꝑmit: hos releuat: hos deiicit: erigit illos. Cogit ⁊ in varios hoies descẽdere casus. ⁊ Samariẽsis alꝫ pauꝑ henricus. Quicq̃d agas: q̃cquid dicas: q̃cquid patiaris. Non facis vt retrahas que mea dextra trahit. Hic ego priuatũ veneradaq; scripta tenebo. Et pro velle meo mel tibi felq; dabo.

Ascẽsiꝰ. Iãbicuꝫ carmen.

Hec cũ supba ⁊c. Carmen hoc hyponauticũ iãbicũ trimetrũ: ac vnius gñis est: nisi ꝙ varios pedes locis imparibus. i. ꝑmo tertio ⁊ q̃nto recipit. In locis aũt paribus q̃ sunt secũdus: quartus: ⁊ sextus legitime poneret iambus: ob ꝺ iãbicuꝫ ꝺꝛ. sed in sexto etiã spondeum et trocheum habet minus vitiose ꝙ in ceteris. Scđm aũt carmen corruptũ esse docet mẽsura: nisi legatur vti legendũ puto. Exestuantis more fertur euripi. Sic em̃ fiũt sex pedes bisssyllabi. At si q̃ras cur g̃ trimetrũ dicat: si sex hꝫ pedes? Sic direro qꝛ duo pedes ꝑ vnoꝫ cõputant: vt i superiori cõmẽtario itex ꝑcunctaberis: si id fiat in iãbicis potiꝰ q̃ alijs? Dicã qꝛ iãbus pes citus ẽ: vt dicit Horatiꝰ: et qꝛ velociter trãsit eiꝰ ꝑ platio bini pedes metrũ. i. mẽsurã vnã faciũt. Itex q̃res quare iãbus potiꝰ dicat citꝰ pes ꝙ trocheꝰ: cũ equalibꝰ ꝯstãt syllabis ⁊ tpibꝰ? Dicã cãm phificã ⁊ naturalẽ: qꝛ vltimꝰ sonus etiã minor plus durat ⁊ diutiꝰ audiet q̃ q̃cũq; pcedentiũ. Quia g̃ troheus syllabã suã breuẽ i fine hꝫ: vbi adiuuat a finalitate sonꝰ etsi correpte ꝓferat: ideo nõ ꝺꝛ pes citꝰ sicut iãbus: cuiꝰ breuis i pncipio posita nõ adiuuat ꝑ finalẽ sonoritatẽ. Silr de cã ꝯsonãtes qñ i ppriã vocẽ exeũt: semiuocales dicunt. q̃ vo in sonũ vocalis: fere dicũtur mute. sꝫ hꝫ hacten?. Cõsueꝰ ꝓferꝛ iãbus trissyllabũ ⁊ credo vitiose bisssyllabũ ab alexãdro poni: nõ fine auctoritate ⁊ exẽplis id asserẽs: q̃ si afferre cogar: nõ fecero cõmẽtariũ vt isti tui sed prolixam narrationẽ. Euripus est quedã maris pars inter phocidẽ Beo. partẽ ⁊ eubeam insulã sita: ꙙ septies in die totidẽq; nocte referꝛ: ⁊ adeo ĩmoderate cõuertit vt ⁊ ventos et plena ventis nauigia secũ portet. vñ Sen̄. in hercule etheo. Euripus vndas flectit instabiles vagas: septẽq; cursus flectit ⁊ totidẽ refert. Dum lassum titã mergat oceano iubar. Huius rei causam Liuius lib. viij. de scđo bello punico ventis cõtribuit: cũ tamẽ alij constanti fide dicãt se eiusmodi agitationes etiã sine ventis effectas vidisse. Cetera nota puto. Dependet: ne nil lateat: cũ superiori prosa carmẽ hoc tam assumptionis seu minoris ꝓpositionis approbatione: vnde fiat syllogismus talis. Qualiscũq; dñi imperio tenere gendum summisisti: eius mores feras oportet. Sed fortune instabilis dñe imperio te summisisti: ergo eius mores feras oportet. Minorẽ q̃ad alterã partẽ: videlicet ꙙ se imperio fortune summiserit ꝓcessit Boe. ꝙ questus de eius pfidia. Quo ad alterã autẽ partẽ. i. quo ad instabilitatẽ eius nũc probat pđia ostẽdens eã etiã cũ impietate cõtinue mutari. ⁊ quasi septies vt euripũ affluere ⁊ refluere.

¶ Metrum primũ secundi libri.

Aec cũ superba uerterit u ices dextra:
Et æstuantis more fertur Euripi:
Dudum tremendos sæua pterit reges:
Humilemq; uicti subleuat fallax uultum:
Non illa miseros audit haud curat fletus.
Vltroq; gemitus dura quos fecit ridet/
Sicq; illa ludit sic suas probat uires/
Magnũq; suis monstrat ostentum si quis
Visatur una stratus ac felix hora.

QVellem aũt pauca. Hic incipit prosa. ij. huius scdi: in qua. P. pbat Boe. nõ esse cõquerendũ de fortuna q: nihil sibi abstulit: & introducit fortunã alloquentẽ Boe. Et diuidit. q: primo psuadet Boe. introductionẽ fortune. Scdo introducit eã: ibi qd tu o hõ. Primo pbia dicit o boe. ego pbia vellẽ tecũ pauca agitare. i. discutere vbis ipius fortune: tu vo aiaduerte an ius. i. iustitia postulat. ¶ No. q fiducia oronis qñq generat fastidiũ: ideo qñq ipam opz mutare. vñ Tullius iiij. li. rhetorice dicit. Sermonẽ in dicendo cõmutari opz. vt facile satietas varietate vitet. ideo pbia hic variat oronez p introductionẽ noue psone vtẽdo psopopeia: q figura a Tullio vocat proformatio psuadet igit pbia boetio introductionẽ fortune di. Vellez aũt pau. &c. ¶ Quid tu o hõ. Hic pbia introducit fortunã alloquentẽ boetiũ: q ostendit querimoniam esse iniustã: q: nihil sibi abstulit. Primo ergo fortuna ondit q nihil boetio iuste abstulit. scdo quãdã rnsionẽ Boe. excludit ribi. An tu mores. Primo ergo facit qd dictũ est: & tũc scdo rndet tacite qni. primo dicit fortuna ad Boe. o tu hõ quid agis. i. vexas vel facis me reã quotidianis. i. assiduis querelis? q. d. facere nõ debes. quã tibi facim⁹ iniuriã? q. d. nullaz. q tua bona tibi detraxim⁹? q. d. nulla. pte de mecũ in iudicio de possessione opũ & dignitatũ coram quocũq iudice & si monstraueris aliqd esse ppriũ horũ bonorũ cuiusq mortaliũ: ego sponte cõcedã tibi ea q repetis fuisse tua: q aũt nõ sint tua: nec alicui⁹ hois ppria probo tibi: q: cum natura pduxit te de vtero mris ego suscepi te nudũ & inopẽ. i. carentẽ oib⁹ reb⁹: & foui te meis opib⁹: & ego pna. i. propta educaui. i. nutriui te idulgẽti⁹. i. clemẽti⁹ fauore. i. clemẽtia mea: qõ te nunc facit ipatientẽ nri. i. cõtra nos. Quia si Boe. a pncipio nõ fuisset nutritus psperitate fortune: nõ fuisset ipatiens de amissione eius: & subdit ego circũdedi te affluẽtia & splẽdore oĩm bonor: q sunt mei iuris. i. ptãtis. ¶ Nũc aũt libet. i. placet mihi retrahere manũ: tu habes gras. i. mihi referre grates tanq vsus alienis: nõ habes ius q̃rele q̃q tua pdideris. ¶ Quid ergo igemiscis q̃rulãdo: nulla tibi a nobis illata est violẽtia: opes: honores & cetera taliũ sunt mei iuris. i. ptãtis & famule mee. s. honores & ptãtes cognoscũt me dñaz. Mecũ veniũt: mecũ discedũt. audacter affirmẽ si tua forẽt q cõquereris amissa: nullo mõ ea pdidisses. ¶ No. q tota rõ fortune ẽ p̃ sistit: nulli manet rõnabilis querimonia de eo q nihil alior aufert: sed ppria pro suo libito disponit: s fortuna nihil abstulit qõ erat Boetij: sed ppria disponit pro suo libito: q̃ &c. ¶ No. de p̃ qõ dicit q tibi tua: Sene. dic in de remedijs. Nõ est tuũ qõ fortuna fecit eẽ tuũ. Alienũ est oẽ q̃cq̃d optãdo cuenit & nihil ipsi⁹ ppriũ putari lz qõ eripi põt. ¶ No. q hõ pducit nudus ex vtero mris p̃ innuit magna ei⁹ miseria. si enĩ hõ nudus nascit & nullo indigeret min⁹ esset miser: s q: nudus nascit nihil possidẽs & plurib⁹ indigẽs: iõ magis miser est. Vñ paup hericus. Primi⁹ in mũdo tecũ tua quãta tulisti. Nudus eras primo & postea nudus eris. ¶ No. q bona exterioza nõ sunt ppa hois. q: di. Sen. Nihil ppriũ dicas q mutari põt: fortuna reposcit qõ dedit: donũ qõ dari potuit: auferri potuit: & qõ fortuna nõ dedit: nõ eripit. ¶ An ego sola mecũ. Hic rndet tacite qni. diceret aliqs fortune: s bona exterioza sint tua: tñ postq ea hoi ptulisti nõ deberes ãplius auferre. Huic qni rndet fortu. di. q hoc esset p̃ius & p̃ naturã suã: quã nullus dz sibi auferre: imo dz vti sicut cetere res vtunt sua natura: vñ dic. sl unq̃d sola phibeor exercere ius meũ: cũ oia alia exercẽt naturã suã? qõ declarat: q: lz. i. licitũ est celo pferre lucidos dies & eosdẽ pdere. i. abscõdere tenebrosis noctib⁹: & lz anno redimere. i. ornare vultũ. i. superficiẽ terre: nunc frugib⁹ sicut in estate: nũc pfundere eũ nibis. i. pluuijs & frigorib⁹ sicut in autũno & hyeme: ius. i. natura est mari nũc. i. aliqñ s. tpe sereno blãdiri. i. blãdũ esse equore strato. i. pacifico. s tpe tẽpestatis inhorrescere. i. horridũ apparere pcellis ac fluctib⁹. i. inundationib⁹: nũquid inexpleta. i. insatiabilis cupiditas hoĩm alligabit nos ad cõstãtiã nris moribus? q. d. nõ: etenĩ hec est nra vis. i. naturalis ptãs: hũc ludũ ptinuũ. i. oi tpe ptinue ludim⁹; rotã vsam⁹ volubili orbe. i. veloci circulatiõe: & nos gaudem⁹ mutare infima. i. aduersa sũmis. i.

PROSA SECVNDA.

QVellem aũt pauca. Hic incipit prosa. ij. huius scdi: in qua. P. pbat Boe. nõ esse cõquerendũ de fortuna q: nihil sibi abstulit: & introducit fortunã alloquentẽ Boe. Et diuidit. q: primo psuadet Boe. introductionẽ fortune. Scdo introducit eã: ibi qd tu o hõ. Primo pbia dicit o boe. ego pbia vellẽ tecũ pauca agitare. i. discutere vbis ipius fortune: tu vo aiaduerte an ius. i. iustitia postulat. ¶ No. q fiducia oronis qñq generat fastidiũ: ideo qñq ipam opz mutare. vñ Tullius iiij. li. rhetorice dicit. Sermonẽ in dicendo cõmutari opz. vt facile satietas varietate vitet. ideo pbia hic variat oronez p introductionẽ noue psone vtẽdo psopopeia: q figura a Tullio vocat proformatio psuadet igit pbia boetio introductionẽ fortune di. Vellez aũt pau. &c. ¶ Quid tu o hõ. Hic pbia introducit fortunã alloquentẽ boetiũ: q ostendit querimoniam esse iniustã: q: nihil sibi abstulit. Primo ergo fortuna ondit q nihil boetio iuste abstulit. scdo quãdã rnsionẽ Boe. excludit ribi. An tu mores. Primo ergo facit qd dictũ est: & tũc scdo rndet tacite qni. primo dicit fortuna ad Boe. o tu hõ quid agis. i. vexas vel facis me reã quotidianis. i. assiduis querelis? q. d. facere nõ debes. quã tibi facim⁹ iniuriã? q. d. nullaz. q tua bona tibi detraxim⁹? q. d. nulla. pte de mecũ in iudicio de possessione opũ & dignitatũ coram quocũq iudice & si monstraueris aliqd esse ppriũ horũ bonorũ cuiusq mortaliũ: ego sponte cõcedã tibi ea q repetis fuisse tua: q aũt nõ sint tua: nec alicui⁹ hois ppria probo tibi: q: cum natura pduxit te de vtero mris ego suscepi te nudũ & inopẽ. i. carentẽ oib⁹ reb⁹: & foui te meis opib⁹: & ego pna. i. propta educaui. i. nutriui te idulgẽti⁹. i. clemẽti⁹ fauore. i. clemẽtia mea: qõ te nunc facit ipatientẽ nri. i. cõtra nos. Quia si Boe. a pncipio nõ fuisset nutritus psperitate fortune: nõ fuisset ipatiens de amissione eius: & subdit ego circũdedi te affluẽtia & splẽdore oĩm bonor: q sunt mei iuris. i. ptãtis. ¶ Nũc aũt libet. i. placet mihi retrahere manũ: tu habes gras. i. mihi referre grates tanq vsus alienis: nõ habes ius q̃rele q̃q tua pdideris. ¶ Quid ergo igemiscis q̃rulãdo: nulla tibi a nobis illata est violẽtia: opes: honores & cetera taliũ sunt mei iuris. i. ptãtis & famule mee. s. honores & ptãtes cognoscũt me dñaz. Mecũ veniũt: mecũ discedũt. audacter affirmẽ si tua forẽt q cõquereris amissa: nullo mõ ea pdidisses. ¶ No. q tota rõ fortune ẽ p̃ sistit: nulli manet rõnabilis querimonia de eo q nihil alior aufert: sed ppria pro suo libito disponit: s fortuna nihil abstulit qõ erat Boetij: sed ppria disponit pro suo libito: q̃ &c. ¶ No. de p̃ qõ dicit q tibi tua: Sene. dic in de remedijs. Nõ est tuũ qõ fortuna fecit eẽ tuũ. Alienũ est oẽ q̃cq̃d optãdo cuenit & nihil ipsi⁹ ppriũ putari lz qõ eripi põt. ¶ No. q hõ pducit nudus ex vtero mris p̃ innuit magna ei⁹ miseria. si enĩ hõ nudus nascit & nullo indigeret min⁹ esset miser: s q: nudus nascit nihil possidẽs & plurib⁹ indigẽs: iõ magis miser est. Vñ paup hericus. Primi⁹ in mũdo tecũ tua quãta tulisti. Nudus eras primo & postea nudus eris. ¶ No. q bona exterioza nõ sunt ppa hois. q: di. Sen. Nihil ppriũ dicas q mutari põt: fortuna reposcit qõ dedit: donũ qõ dari potuit: auferri potuit: & qõ fortuna nõ dedit: nõ eripit. ¶ An ego sola mecũ. Hic rndet tacite qni. diceret aliqs fortune: s bona exterioza sint tua: tñ postq ea hoi ptulisti nõ deberes ãplius auferre. Huic qni rndet fortu. di. q hoc esset p̃ius & p̃ naturã suã: quã nullus dz sibi auferre: imo dz vti sicut cetere res vtunt sua natura: vñ dic. sl unq̃d sola phibeor exercere ius meũ: cũ oia alia exercẽt naturã suã? qõ declarat: q: lz. i. licitũ est celo pferre lucidos dies & eosdẽ pdere. i. abscõdere tenebrosis noctib⁹: & lz anno redimere. i. ornare vultũ. i. superficiẽ terre: nunc frugib⁹ sicut in estate: nũc pfundere eũ nibis. i. pluuijs & frigorib⁹ sicut in autũno & hyeme: ius. i. natura est mari nũc. i. aliqñ s. tpe sereno blãdiri. i. blãdũ esse equore strato. i. pacifico. s tpe tẽpestatis inhorrescere. i. horridũ apparere pcellis ac fluctib⁹. i. inundationib⁹: nũquid inexpleta. i. insatiabilis cupiditas hoĩm alligabit nos ad cõstãtiã nris moribus? q. d. nõ: etenĩ hec est nra vis. i. naturalis ptãs: hũc ludũ ptinuũ. i. oi tpe ptinue ludim⁹; rotã vsam⁹ volubili orbe. i. veloci circulatiõe: & nos gaudem⁹ mutare infima. i. aduersa sũmis. i.

ꝑsperis:ꝛ summa infimis.i. ꝑspera aduersis. Tu Boe. ascende rotā nostrā si placet: sed ea lege.i. condi
tione vti.i. vt ne putes tibi fieri iniuriā si cōtingit te descendere: cū rō mei ludicri.i. ludi iocosi ꝫ poscet.
¶ No. ꝙ q̄libet res in sua naturali opatione delectaꝫ. frustra ergo laboꝛat q̄ naturā rei auferre conaꝫ:
cū natura nō assuescat in cōtrariū. Vñ paup ꝯenricus. Nōne lege q̄s sic vtaꝫ ꝛ arte: Qꝫ si sors dederit
vtitur oīs hō: Miles equis: piscato: aquis: ꝛ clericus ꝯymnis. Nauta fretis. pugiles marte. poeta me
tris. Rusticus arua parat: numerat mer
cato: auarus. Virgo legit flo:es: stultus dies: eosdēq̄ tenebrosis noctibus cōdere. Licet an
amato: amat. Seminat in spinis natu
re iura retractans. ¶ No. dicit cupidita no terræ uultū: nunc floribus frugibusq̄ redimi
tem hoīm esse inexpletā: q: dicit Aristo re: nūc nimbis frigoribusq̄ cōfundere: Ius est mari
ſ. Poli. Infinita est concupiscentia ho nūc strato æquore blandiri: nunc ꝓcellis ac fluctī
minū: ad cuius repletionez multi viuūt. bus inhorrescere. Nos ad cōstantiā nostris morib⁹
Et Sene. lxvj. epla. Naturalia desideria alienam inexpleta hoīm cupiditas alligabit: hæc
finita sunt. ex fasa em̄ opinione nascen noſtra uis est: hunc cōtinuū ludū ludimus. Rotā
tia vbi definant non habent. ꝛ Seneca uolubili orbe uersamus: infinita summis: sūma
xij. epla. Omnia aliquis ꝓtemnere pōt: infimis mutare gaudem⁹. Ascē de si placet: sed ea
oīa aūt habere nō potest. ¶ An tu mo lege ne uti cū ludicri mei ratio poscet: descendere
res ignorabas meos. Hic fortuna exclu iniuriam putes. ¶ An tu mores ignorabas meos
dit quandā rnsionem Boe. posset em̄ di nesciebas Crœsum regem lydorū Cyro pauloante
cere boetius. O fortuna ego cōquestus formidabilē: mox deinde miserandū rogi flāmis
sum de tua mutabilitate q: ignorauí mo traditū misso cœlitus imbre defensum. Nū te præ
res tuos. Hanc em̄ responsionem exclu terit Paulū persi regis a se capti calamitatib⁹ pias
dit fortuna per plura. Nota Boe. ex qui impendisse lachrymas? Quid tragœdiarū clamor
bus poterat perpendere mores ꝛ stabi aliud deflet: nisi indiscreto ictu fortunam felicia
litatem suā ꝛ dicit. Nunquid tu ignora regna uertentē? Nōne adolescentulus duo dolia:
bas mores meos? q.d. nōne sciebas quō unū q̄dē malū: aliud aūt bonū in Iouis limine ia
Cresus rex lydorū qui prius erat formi cere didicisti? Quid si huberi⁹ de bonoꝝ parte sū
dabilis Cyro regi persarū: sed postea ca ꝑsisti? Quid si a te nō tota discessit? Quū si hæc ipa
ptus fuit a Cyro ꝛ traditus ignibus ad mei mutabilitas iusta tibi cā est sperādi meliora?
cremandus: sed imbre misso celitus fuit Tamē ne animo cōtabescas: & intra cōmune oīb⁹
defensus ꝛ euasit: nunquid etiā preterit regnum locatus proprio iure uiuere desideres.
te quomō Paulus consul romanus fu
dit pias lachrymas sup calamitatib⁹. i.
miserijs Persi regis quē captiuauerat:
quid em̄ aliud deflet amo: tragediarum
idest poematū reprehendentiū vitia hō
minū: nisi fortunā vertentem felicia re
gna indiscreto ictu. i. incerto euentu: nō
ne existens adolescentulus didicisti iace
re in lumine. i. in domo iouis duo dolia
vini: vnū quidem bonū: aliud aūt malū
de q̄b⁹ oportuit vnūquēq̄ intrātē gusta
re: q̄d cōquereris si vberi⁹ de bonoꝝ par
te sumpsisti: q̄d cōquereris si a te nō tota discessit: q̄d cōquereris si hec ipsa mei mutabilitas est tibi iusta
cā sperandi meliora. i. ꝑspera: nñ ꝙ certe ne ꝓtabescas. i. deficias aio: ꝛ tu locat⁹ intra cōe reguū oīb⁹. i.
Cresus. in mūdo: desideres viuere ꝓprio iure: q: ꝫ esse nō pōt vt exīmaris a cōi lege hoīz. ¶ No. ꝙ cū cresus rex
lydoꝝ esset pugnatur⁹ ↄ regē psarū ipse cōsuluit apollinē de successu pugne: qui rndit hmōi versiculo.
Cresus pdet alim trāsgressus plurima regna. Alim est fluui⁹ quidā. quē vticulū Cresus sic intellexit: ꝙ
Cresus trāsgressus alim pdet. i. destruet plurima regna ipsius Cyri. sed apollo sic itellexit. Cresus trās
gressus alim pderet. i. amitteret plurima regna sua: ꝛ hoc cōtingit. nā ipe cū trāsgressus esset alim vici⁹
est a Cyro ꝛ in ignē positus. sed tanta inundatio pluuie facta fuit ꝙ extinct⁹ fuit ignis ꝛ euasit: de quo
cū multū gliarek: dixit filia sua noie ffama. O pater expecta vltimā diē ante quā nō est gliandū. Qua
dam vo nocte vidit Cresus in somno ꝙ eēt suā altā arboꝛē: vbi iuppiter eū rigabat: ꝛ phebus eū ficca
bat. qō sōniū cū retulisset filie sue: respōdit filia: tu eris captus a Cyro ꝛ in cruce suspensus vbi iuppi
ter. i. pluuia te rigabit: ꝛ phebus. i. sol te ficcabit: qō ad vltimū cōtingit. ex quo pōt ꝓpēdi mutabilitas
Paulus fortune. ¶ No. ꝙ paulus cōsul romanus missus fuit cōtra regez persarū qui erat supbissim⁹ hoīm. Cū
aūt ipm deuicisset cōsiderās ꝑsperitatē preteritā ꝛ aduersitatē p:esentem eius: motus pie ate fleuit sup
ipsum ꝛ dimisit eū: ex quo similiter ꝓpendit mutabilitas fortune. ¶ No. ꝙ tragedia est carmen repꝛe
hensiuū vitioꝝ incipiens a ꝑsperitate: desinēs in aduersitatē: ꝛ dꝛ a tragos grece qō est hyꝛcus latine ꝛ
odos cantus: q: cātus hmōi carminis lyꝛico remunerabat: nñ dicunt tragedi poete: q: antiqua gesta ꝛ
facinoꝛa sceleratoꝝ regū luctuoso carmine populo spectāte. i. recipiente: cōtinebāt. sicut dicit Ysido: us
lib. Ethymo. ¶ No. ꝙ homerus volens ostēdere mutabilitatē foꝛtune describit in domo iouis iacere

duo dolia vini:vnū bonū aliud malū:⁊ oēs intrātes domū de vtroq; oportebat gustare: sed quosdā plus de bono:q̄sdā vo plus de malo.⁊ hec descriptio publice depingebat athenis in tēplo iouis vbi Boe.studuit adolescēs existēs:sicut ipse testat de scholariū disciplina. Per domū aūt iouis Homer⁹ significabat mūdū:p duo dolia psperitatē⁊ aduersitatē:⁊ oēs q̄ viuūt in mūdo de vtroq; gustāt:q̄ dā pl⁹ de psperitate:q̄dā plus de aduersitate. ¶ No.dicit fortuna vtētia felicia regna.dic Baufred⁹ in poetria.Hoc vnū pscire potes:q; nulla ptās eē morosa pōt:q: res fortuna scdas īperat eē breues fi vis exempla priores. Respice fortunas enarrāt illa prioꝝ. Floruida psperas minois subuertit athe nas. Ilion atrides magne carthaginis arces. Scipio ſz multi sunt romani alia fati. Tpe versa breui: breuis est distātia leti. Dis ⁊ mesti nox est vicina diei. Hec aliena docēt:⁊ te tua facta docebūt.

Duo dolia iouis

Ascēsio

Agere vbis.

Interrogatio figurata

Misia hūana.

redimio ludicrū.

Cresus.

Ellem aūt ⁊c. Fortune vbis.i.q̄b⁹ vteret fortuna si ipa tecū loq̄ret. Est aūt honesta locutio ⁊ apd̄ disertos frequēs ago tecū vbis ppli aut senat⁹ ⁊c. Tu igit an ius postulet aiad te.hoꝝ vboꝝ sensus aptior eēt si suppositū illi⁹ vbi postulet poneret fortuna:vt sit ego vel lē tecū agere pauca vbis fortune.tu igit aiaduerte an fortuna postulet ius.i.q̄d iustū est si tecū ita loq̄ret.q̄d tu ⁊c. Est aūt finis ppri⁹. Nāvt grāmatici pitiones docēt:poscim⁹ rē debitā ⁊ hone stā:petim⁹ p̄cando ⁊ hūiliter:postulam⁹ ea q̄ iusta sunt ⁊ nob iure q̄dā debita. ¶ Quid tu hō ⁊c.figuratiue sūt hmōi iterrogatiōes ⁊ amaritudis plene.q̄ rñsuz nō poscūt nisi forte negatiuū: q̄b⁹ indignatis ⁊ multū iratis vti solēt.q̄circa apte dant b̄ fortūe ⁊ multū lacessite ob iniustas q̄relas. Boe.hēs grās velut vsus aliēis:legerē habe grās:⁊ ita scptū repi in q̄busdā: ſz iterps forte silitudie vbi seqnt̄ illect⁹ vbi legēdū ē:nō hēs ius ⁊c.voluit legere hēs:⁊ subaudire referrev⁹ agere.nudū reb⁹ oib⁹. De hac miseria hūana Pli.li.vij.naturalis histo.c j. Graphice scribit:cui⁹ vba sunt b̄ stati post pncipiū li bri. Cū oia exeq̄ hūan⁹ negat animi⁹. Principiū iure tribuet hoi cui⁹ cāvidet cūcta alia genuisse natura magna ⁊ sceua mercede ꝺ tāta sua munera:vt nō sit sat extimare parēs melior hois an tristior:nouerca fuerit.Ante oia vnū animātiū cūctoꝝ aliena alienis velat opib⁹:ceteris varie tegumēta tribuit:testas: cortices:coria:spinas:villos:setas:pilos:pluuiā:pēnas:sq̄mas:vellera. Trūcos etiā:arboresq̄ cortice iterdū gemino a frigoribꝰ ⁊ calore tutata ē. Hoiez tātū nudū ⁊ ī nuda humo natali die abiicit ad vagit⁹ stati ⁊ ploratū. Nullūq̄ tot aialiū alid ad lachrymas:⁊ has p̄tin⁹ vite pncipio. At hercule risus p̄coxil li ⁊ celerrim⁹ āte quadragesimā diē nulli dat. Ab b̄ lucis rudimēto q̄d ne feras q̄dē iter nos genitas vi cula excipiūt ⁊ oim mēbroꝝ nex⁹:atq̄ infeliciter natū iacet manib⁹ pedibusq̄ deuinct;flēs aial ceteris in peratuꝝ:⁊ a supplicijs vitā auspicat:vnā tātū ob culpā:q: natū ē. Heu demētia ab his initijs existimā tiū ad supbiā se genitos. Prima roboris spes:pmūq̄ tpis mun⁹ quadrupedi simile facit. Qñ hoi incessus:Qñ vox:qñ firmū cibis os:Qñ palpitās verterē:sūme iter cūcta aialia ībecillitat indiciū. Jā morbi tot:atq̄ medicine tot ꝺ mala excogitate:⁊ he q̄q̄ subinde nouitatib⁹ victe. Cetera sentire natura suā: alia pnicitatē vsurpare:alia ppetes volat⁹:alia vires:alia nare:hoiem scire nihil sine doctrina:nō fari: nō igredi:nō vesci:breuiterq̄ nō alid nature spōte q̄ flere. Itaq̄ inerti extitere q̄ nō nasci optimū cēserēt aut q̄ ociosissime aboleri. Vni aiantiū luct⁹ ē dat⁹:vni luxuria:⁊ q̄dē numerabilib⁹ modis:ac p singula mēbra:vni ābitio:vni auaritia:vni vniuersa viuēdi cupido:vni superstitio:vni sepulture cura:atq̄ etiā post se defuture. Nulli vita fragilior:nulli rex oīz libido maior:nulli pauor ꝺfusior:nulli rabies acrior:: Denicq̄ cetera aiantia i suo gne pbe degūt. Cōgregari videm⁹ ⁊ stare ꝺ dissilia. Leonū feritas iter se nō dimicat:p pētū morsꝰ nō petit serpētes. Ne maris q̄dē belue ac pisces nisi i diuersa gna seuiūt. At hercule hoi plurima ex hoie sūt mala:b̄ Pli. Quib⁹ sat abūde miserā ꝺditiōez nr̄am oñdit:cū oīz aiantiū nudissimi ⁊ pauprimi nascamur:si mō rō desit qd̄ tm nō sine mag̃ bñficio dei effectū putauero. Voluit em̄ de⁹ p̄ miseriā nr̄az supbie fomitē nob repmire:⁊ p pauptatē mie materiā augere.nisi em̄ miseri sint nō eēt i q̄ ꝺspiciat mia. Licet āno redimire.nolito legere redimere.ē ei q̄rte ꝺiugatōis. Jus ēmari ⁊c. Sen. q̄ fortūe istabilitatē mari cōparat:ſz nota sūt ei⁹ vba. Iudicri mei.recte decliauit. Nā valla iudicrū i scda decli.nō i tertia pferēdū docet ꝺ Pris.⁊ ei⁹ imitatores:vt ꝺ Aler. Cresi hīstoria satis diligēter exposita ē q: tm lucē obscuris addere instituim⁹:inuenimusq̄ nōnullos dubitare eo q̄ autorē eoꝝ q̄ in cōmētarijs scti Tho.legunt nō inuenerūt:iō nō pauca addem⁹. Fuit itaq̄ Cresus elytici fili⁹:genere lydus.q̄ p̄m⁹ grecos partim subegit tributis iposit;ptim sibi socios asciuit:⁊ tm ipio: thesauris oīnq̄ rerū fortuna creuit vt se felicissimū dicere nō dubitaret. Cū aūt Solō vir sapientissim⁹ ⁊ legū athenie sūū lato: p fistra tū tyrānū fugiēs ad eū forte se recepisset:⁊ ipe Cresus se exq̄sitissime vt ē apd̄ Laertiū:oim ornamētoꝝ gne cōposuisset sublimisq̄ solio sedisset:interrogās Solonē:an pulchri⁹ vnq̄ spectaculū vidisset:rñdit Solō se gallos gallinaceos:facianos ⁊ pauones pulchriores vidisse. Naturali ei illi flore ⁊ incredibili specio sitate vestiū:Cresus aūt alieno. Alio tpe oñdēs solōi thesaurū suū interrogauit an vidisset aliquē se beatiorē:cui solō. Tellū iqt vidi q̄ liberos suscepit ⁊ vidit ex his nepotes:mortu⁹ honestissime i bello p pria dimicās. Jtē cliobē ⁊ bithonē filios sacerdos iunōis argiue:q̄ iugū subeūtes plaustro mr̄em du xerūt ad Junōis tēplū:q̄escētesq̄ ipo delubro nō sūt āpli⁹ ercitati:quoꝝ effigies tanq̄ viroꝝ q̄ optimi extitissent argis factas apd̄ delphos collocauerūt. Cū aūt Cresus rursuz iterrogaret. Et q̄d de me sentis:te inq̄t multoꝝ hoiz regē arbitror. q̄d vo iterrogas :pri⁹ nō affirmauero q̄ audiuero te vita bñ functū esse. Quā Solonis sniaz Cresus tūc nō magni pendēs postmodū nimis veracē cognouit. Nam cū esset potētia et aio vehemēs:Cyro pſarū regi bellū mouit. Vñ hic illi paulo āte formidabilis fuisse ꝺ:: ſz mor miserād⁹: q: capt⁹ ⁊ cyro oblat⁹ iussus ē viu⁹ pyre iponi vt tot⁹ cōbureret: vict⁹ cōpedib⁹ ⁊ ligat̄ma nib⁹:⁊ q̄tuor decī lydoꝝ clarissimis pueris sup ipositi. Quo i loco mēor vbi solōis q̄ dixerat:añ supmā

diē neminē beatū debere dici. sepenumero exclamauit: Solon. quasi diceret mīn⁹ verax mihi es. Ꝺō Cyrus audiēs sibi significari id voluit: ꝯoiemq; adduci: quē viuū vi mādauerat. Qua re intellecta vl tionē vt ipse aliqñ futurā metuēs creso pepercit: ⁊ flāmā extingui iussit. Ꝺō cū ministri nō possent: plu uia vehemēs descēdit p quā cresus liberatus est: ⁊ ad cyrū duct⁹: pcunctabat reū: cur se inuasisset. at ille respōdēs. Ut essem inq̄t cresus. Solutus aūt apud Cyrū oīm p̄mus cōsilio semp fuit. Hec de creso ex herodoto lib. ſ. excerpta sunt. Iustinus aūt lib. ſ. dicit eū captū ⁊ remissum: ſz modū remissionis ta

Paulus cet. cōmētū aūt. B. Thome addit fabulosa nō tñ aspernēda oīno. ¶ De paulo aūt cōsule rege persarū satis frigide loquit supior cōmētarius: cū neutrius nomē ponat aliter q̄p in textu. Videt aūt loqui de

Lucius. Lucio emilio paulo macedononico. Et de psa rege macedonie ad eū captiuo deducto: de quo Vale. max⁹ lib. v. cap. ſ. vñ legēdū puto perse regis: nō psi: nec fuit rex psarū sed macedonū. Hec aūt pul chre recitat Pli. in de viris illustrib⁹ di. Lucius emilius paulus filius ei⁹q̄ apud cānas cecidit p̄mo cō sulatu: quē post tres repulsas adept⁹ erat: de liguribⁿ triūphauit. Rerū gestarū ordinē in tabula pictū publice posuit. Iterū cōsul psen philippi filiū regē macedonū apud samothracas cepit: quē victū fle uit: tñ in triūphum duxit. Hec ille. Preterea vbi oēs fere codices habent: duo dolia. Unū quidē malū aliud aūt bonū: meliores qui pauci sunt: habent; vnum quidem boni aliud autē mali. Nō em̄ dolia bo na aut mala fuisse vult dicere: ſz boni aut mali cōtinentia. Quid si hec ipsa mei mutabilitas ⁊c. Bonū argumentū cōtra eos q̄ egre patiunt fortune mutabilitatē. Nā si imutabilis esset maneret miseris ꝓpe tuo mala. nec esset ipsis ratio meliuscula sperandi. Cetera nota sunt.

Sctūs thomas

Si quantas rapidis flatibus incitus. Istud est secundum metrum huius secundi quod dicit asclepiadeū ab inuentore: coriambicū a pede predomināte: q̄d sit pes coriamb⁹ prius habitū est: ⁊ con stat illud metrū ex primo spōdeo ⁊ duo bus coriābis ⁊ pirrichio vel iābo: quale metrū est illius hymni. Sāctor meritis ⁊c. secundū metrū dicit phēregratiū ab inuentore: cōstans ex primo spōdeo. se cūdo. dactilo. tertio spōdeo vel trocheo. In hoc ergo metro fortuna cōqueritur de inexpleta cupiditate hoīz dicēs. Si co pia. i. fortuna quā gentiles deā copiā ap pellabant pleno cornu fundat hoībus tantas opes quātas arenas versat. i. vol uit pontus. i. mare: incitus. i. cōmotus ra pidis flatib⁹. i. impetuosis vētis: ⁊ si fun dat tantas opes quot sydera fulgent in celo edita. i. orta stelliferis noctib⁹: ⁊ ipa copia nō retrahat manū auferēdo opes haud p non ideo humanū genus cesset flere. i. flendo proponere miseras quere las. ⁊ q̄uis deus prodigus. i. diues mul ti auri. i. ad modū pdigi multū aurū de fundens: ipse deus libens eripiat vota hoīm ⁊ ornet auidos. i. cupidos claris honoribⁿ: tñ iā parta. i. acq̄sita ⁊ possessa nil videt eis: sed seua rapacitas vo rās quesita. i. acquisita: pādit. i. manife stat: altos hiatus. i. receptacula cupidi tatis. Et tunc q̄rit fortuna q̄ iā freno re tentēt. i. detineāt certo fine cupidiem. i. auaritiā hoīm pcipitē. i. pcipitantē hoiem. sitis. i. desideriū habēdi fluens largis muneribⁿ ardescit in hoie: ⁊ iō ille q̄ trepidus terrore aduersitatis gemēs credit sese egentē: ille nunq̄ diues agit. i. vitā du cit. ¶ Nota circa hoc qđ dicit pleno copiacornu. q̄ cū hercules quodā tpe luctaret cū achiloo ⁊ achi lous mutaret se in taurū: hercules appehendēs ipm p cornu effregit illud ⁊ repletū pomis ⁊ floribus odoriferis sacrificauit illud fortune: qđ cornu dr fortuna q̄busdā ppinasse plenū: q̄busdā vacuū: qui busdā semiplenū fm diuersum statū psperitatis ⁊ diuersitat hoīm. ¶ Nota q̄ fortuna iuehit ꝺ aua ritiā hoīm. qđ Tulli⁹ in lib. Tusc. qōnū dicit. Auaritia studiū pecunie hz: quā nemo sapiēs ꝺcupiuit ea em̄ q̄si malis venenis imbuta corp⁹ aimq; virilē effeminat. Ipsa em̄ insatiabilis manēs neq; copia neq; inopia minuit. Et in eodē b de auaritia dicit. Quid est q̄ multi cupiditate pecunie ferunt quos ista pturbant animi; vt nō multū absint ab insania. Dicit Seneca epla. lxxv. Auaritia nunq̄ habet ma

Metrū secundum libri secundi.

Si quantas rapidis flatibus incitus:
Pontus uersat arenas:
Aut quot stelliferis edita noctibus
Cœlo sydera fulgent:
Tantas fundat opes: nec retrahat manum
Pleno copia cornu:
Humanum miseras haud ideo genus
Cesset flere querelas.
Huis uota libens excipiat deus
Multi prodigus auri.
Et claris auidos ornet honoribus.
Nil iam parta uidentur.
Sed quæsita uorans sæua rapacitas
Altos pandit hiatus.
Quæ iam præcipitem frena cupidinem:
Certo fine retentent?
Largis cum potius muneribus fluens
Sitis adhæsit habendi.
Nunq̄ diues agit qui trepidus gemens
Sese credit egentem.

ius malum nisi ꝙ integra est. ⁊ sexagesima scḋa epistola auaros comparat canibus dicēs. Vidisti alię quē canē missum a dño panis frusta aut carnis aperto ore captantē: ꝙquid arripit ꝓmus integrum deuorat: ⁊ semp ad spē futuri inhiat. Idem etiā euenit nobis ꝙqḋ nobis fortuna expectantib⁹ porrigit: illud sine oī volūtate dimittim⁹ ⁊ statim ad rapinā alterius erigimur. ¶ Nota ꝙ credit se egentē nō est diues: sed paup. q; dicit Seneca ꝑma epla. Non ꝙ parū hz: sed ꝙ plus cupit paup est. Quid em̄ refert quātū illi in arca: quātū in horreis iactat: si alieno hiatu imminet. No. ꝙ diuitie nō tollunt auariā: sz augumētant. vñ Seneca. xvj. epla dicit. Cōgregatur in te ꝙquid locupletes possiderunt. vltra ꝓuatū pecunie modū fortuna te ꝓuehat: auro tegat: purpura vestiat: terrā marmore ꝙ occulter: accedant statue ⁊ picture. ⁊ ꝙqḋ vlla res elaborauit: maiora cupere ab his desistes. Vñ Iuuenalis. Interea pleno dū turget sacculus ore. Crescit amor nūmi quātum ipsa pecunia crescit.

Ascēsꝰ Carmen asclepiadeum.

Si quātas ⁊c. Versus est dicolos distrophos. Asclepiadeus em̄ prior est: pherecratiꝰ secundus. Naz dicolos ḃ: eo ꝙ duo habet gña carminis. distrophos autē q: post scḋm reuertit ad primū. Asclepiadeus aūt est ꝓprior versus ab inuentore: coriābicus a pede ꝑdomināte. Pōt tm̄ aliter scandi: ⁊ quidē facilius: ita ꝙ primus pes sit spōdeus: secūdus dactilus: ⁊ deinde reliquatur syllaba abūdans: postea aūt remanēt duo dactili: q̄uis vltima possit esse lōga. Diomedes grāmaticus docet ḃ genus carminis reduci ad pentametrū addendo vnā syllabā: que tm̄ debet esse breuis: ⁊ poni post penulti. vt in tertio carmine si ꝑ noctiḃ⁹ ponat nocticulis: erit pētameter sic. Aut ꝙ stelliferis edita nocticulis. Docet etiā exametrū esse habēs pētimemerim. ⁊ in fine dictiōes dissyllabas reduci ad hoc carmen ablatis dictionib⁹ dissyllabis: vt ex illis duob⁹ exametris virgilianis. Nymbor fere patria loca ferentib⁹ austris. Auulsumq humeris caput ⁊ sine noīe corp⁹, fiūt duo, asclepiadei ꝟsus sic. Nymbor in patriā ferentib⁹. Auulsumq caput ⁊ sine noīe. Docet ꝑterea ḃ carmē reduci ad exametrū adiecta in fine dissyllabā dictionē spondeū aut trocheū ꝓstituēte: ⁊ post pētimemerim: aut vna lōga: interdū duab⁹ breuibus vt illud Horatij. Mecenas atauis edite regib⁹: sic fiet exametrū. Mecenas atauis de⁹ edite regib⁹ olim ⁊c. Scḋm carmen etiā in ꝑmo loco anapestū accipit. aut ꝟsus ille fitis ardescit habēdi. vitiosus est sic corrigēdus. Vis ardescit habēdi. Sed de his in pīntia satis. Deus ꝓdigus auri. Nō dicaṫ. i. diues. q: nō oīs diues est ꝓdigus. sz ꝓdigus. i. ꝓfusus multi auri: q̄si ꝓculagens ⁊ ꝓfundens multū auri. Cetera nota sat̄ puto: addā tm̄ vnū de cornucopie ⁊ de acheloo: vñ ablatū est. Cui⁹ ꝙdē trāsformationē i varias res Ouidi⁹ in ꝑncipio noni methamor: phoseos satis describit. ¶ fabula est herculē cū acheloo duellū habuisse ꝓ dianira enci regis celidonie pulcherrima filia: in q̄ cū tandē hercules victor existeret: ⁊ achelous se nūc in anguē: nūc in taurū verteret: hercules illi alterū cornu aufregit: q̄ ablato victi⁹ achelous se in fluuiuz sui noīs ꝑcipitauit. copiaūt nymphe cornu illud accepiſſe. ⁊ de oī vbertatis gñe repleuit. Strabo ad hist̄oriā referēs dicit: bellū ꝓpter acheloi inundatiōes motū. post qḋ fertilitas secuta est. Dio. aūt in ꝙnto bibliotheces dicit: herculē acheloo fluuio cornu. i. quēdam sinuosum cursum abstulisse faciendo eū in aliud lat⁹ fluere. Vñ cornucopie. i. oīs fertilitatis abūdantia secuta est. Est etiā cornucopie amalthee capre ablatū: cuius in fastis Ouidius meminit. Illa aūt verba. Auaritia studiū pecunie hz: q̄ in cōmentarijs dicit esse Tullij in Tusculanis: Sunt Salustij in catilinario.

¶ Prosa tertia secundi libri.

Sāctus thomas

Is igitur si ꝓ se tecū uerbis fortuna loqueretur: qd ꝓfecto cōtra hisceres nō haberes At siquid est quo q̄relā tuā iure tuearis ꝓferas oportet dabimus tibi dicēdi locū. Boe. Tum ego speciosa quidē ista sunt inquā: oblitaq retho ricæ ac musicæ melle dulcedinis tum tantū cū audiūtur oblectāt. Sed miseris maloꝝ altior sensus est. Itaq cū hæc auribus insonare desierint insitus animū mœror prægrauat. Phi. ita est inquit. Hæc eē nondū morbi tui remedia sed adhuc cōtumacis aduersus curationes doloris fomēta q̄dā sunt.

Ius igitur si ꝓ se tecum. Hic incipit tertia prosa huiꝰ secundi in qua pbia ꝓbat Boe. nō debere cōqueri de fortuna: q: multa bona sibi cōtulit. Et ꝑmo inquirit pbia quid sentiat de dictis fortune. secundo bona fortune sibi collata enumerat ibi. Verūtamē. Primo ostendit pbia ꝙ Boe. nihil habebat loqui ꝓtra fortunā. Scḋo Boe. respondet. Tertio pbia eius responsionē approbat sicut patebit dicēs ꝑmo. Si fortuna loqueretur tecū his vbis pro se: ꝓfecto ꝓ certetu nō haberes quid cōtra hisceres. i. nō haberes vnde aperires os ad respōdēdū fortune. At si q̄d est quo tuā querelam iure tueris. opz. i. necesse est vt proferas: dabimus tibi locū dicendi. Tum ego Boe. inquā. i. dixi vel respōdi. Speciosa quidez ista q̄ fortuna dixit: ⁊ sunt

oblita. i. delinita, melle. i. delectatione rhetorice dulcedinis. s. quātum ad ꝓsam: ac ꝓ ⁊ musice dulcedinis. s. quātum ad metrū ⁊ cantū. Tum. i. tunc obelctent. i. delectant animū meū cum audiūtur: sed sensus. i. ꝙceptio maloꝝ est altior. i. ꝓfundior miseris q̄ ꝑ isti possunt attingere. q. d. q̄uis ꝟba fortune superficialiter me delectent tm̄ ad ꝓfunditatē mei doloris nō attingūt. itaq. i. ergo cū hec ꝟba fortune desierint. i. cessauerint insonare auribꝰ meis mœror insitus. i. inissus p̄grauat animū meū. Tūc imediate

pbia approbat responsionē boe.di. Ita est. Hec ēm ⁊ba fortune nōdū sunt remedia tui morbi: ſz sunt quedā fomēta. i. munimenta aduersum curationē. i. cōtra sanationē ꝓtumacis doloris. Nā remedia q̄ penetrāt. i. imittūt sese in ꝑfundū ꝓturbationū expellēdo cām radicalē tui morbi: ista amouebo. i. apponā cū fuerit tēpestiuū. ¶ Nota q̄ Boe. nihil habuit loq̄ ꝓtra ⁊ba fortune: q̄ verū dicit: ⁊ ꝓtra veritatē nō est loquendū. Nā ⁊o oīa ꝓsonāt ⁊ veritas sibīpsi attestat ꝟm Aristo. ¶ Nota hisco est verbū inchoatiuū ⁊ ꝑfert ꝑ sincopā. q̄: regulariter deberet dici hiasco. Vñ hiscere est hiatū inchoare cū aliqs aperit os

hisco

Nam quæ in profundū ſæpe penetrant/cum tempeſtiuū fuerit/amouebo. ¶ Verūtamen ne te miſerū exiſtimare uelis/an numerū modūq; tuæ felicitatis oblitus es? Taceo q̄ deſolatū parente ſummore te uirorū cura ſuſcepit/delectus in affinitatē principū ciuitatis/ qđ precioſiſſimū ꝑpinquitatis genus eſt/prius charus q̄ ꝓximus eē cæpiſti. Quis nō te feliciſſimū cū tanto ſplēdore ſoceroꝝ/cū cōiugis pudore/cū maſculinæ quoq; ꝑlis oportunitate ꝑdicabit? ¶ Prætereo(libet em̄ ꝑterire cōia)aſſumptas in adoleſcētia negatas ſenibus dignitates/ad ſingularem felicitatis tuæ cumulū uenire delectat. Si quis rerū mortalium fructus ullū beatitudinis pondus habet/poterit ne illius memoria lucis quātalibet ngruentiū maloꝝ mole deleri? Cum duos pariter conſules liberos tuos domo

Oblit⁹ Oblit⁹ est macu latus. ¶ No. circa hoc q̄ dicit infit⁹ mer⁹ animū aggrauat: q̄ nō dolere de infortunio nulli ꝓtingit: nisi aīo multum eleuato sup fortunā: q: dicit Sene. xv. epla. Plus equo aīo te dolere nolo: ſz vt non doleas vix exigere audeo. nulli aūt ista firmitas animi ꝓtingit: nisi multū supra fortunā eleuato. ⁊ subdit illud agamus ⁊ iocūda nobis fiat amiſſor⁹ recordatio: nemo libēter ad id redit qđ nō sine tormento cogitatur⁹ est. ¶ No. q̄ ꝓr hetorica ⁊ musica dulcedinem fortune. Boe. adhuc nō fuit restitut⁹ ⁊tuti ⁊ sapie qđ attestat ei⁹ mer⁹ aggrauās animū. Nā ⁊tus ⁊ sapia dolorē ⁊ merorē oppimūt. vñ Sene. xlv. epi. Quēad modū munita lumia claritas sol obscurat: sic dolores mestitias iniurias: sapia ⁊ vt⁹ sua magnitudīe elidit atq̄ oppīmit

Jmmemor

¶ Verūtñ ne te exiſtimare miſerū velis. Hic pbia enūerat bōa fortūe. Boe. collata rōe q̄z nō debuit se estimare miſerū: ⁊ p̄ma enumerat bona p̄terita q̄ ipm felicē fecerūt. postea enūerat in q̄rta ꝑsa bona q̄ ipm in p̄nti felicē ostēdūt. Primo igit pbia describit felicitatē suā p̄teritā. Scđo excludit quādā obiectionē ibi. Qđ si idcirco. Primo enumerat q̄dā bona cōia. Scđo magis spālia. Scđa ibi. Preterea libet. Primo dicit. O Boe. ne. i. nō velis te exiſtimare miſerū: nūq̄d oblit⁹ es numerū: q̄ ꝑ ⁊ modū felicitat̄z tue: taceo. i. ptrāseo q̄ te deſolatū. i. ꝑuatū parēte. i. pre ⁊ matre cura ſummoꝝ viroꝝ. i. ꝯſulum romanoꝝ: te ſuſcepit ⁊ tu delect⁹. i. de alīs electus in affinitatē p̄ncipū ciuitatis: cepiſti ꝑ⁹ esse charus q̄ ꝓximus. qđ est p̄cioſiſſimū gen⁹ ꝑpinq̄tatis: q̄s nō p̄dicabit te felicisſimū: cū tāto spēdore tuoꝝ ſoceroꝝ: cū tanto pudore coniugis. i. vxoris: ⁊ cū oportunitate. i. oportuna felicitate maſculine ꝑlis: q. d. nullus est q̄ nō iudicauerit te felicē in his.

ꝑpinq̄

¶ No. q̄ triplex est gen⁹ ꝑpinq̄tat̄z. Primū qđ ꝓtrahitur ex genealogia. ⁊ in tali ꝑpinq̄tate aliqs simul efficit ꝓxim⁹ ⁊ charus. nā frater fratri est charus ⁊ ꝑpinquus. Alia est ꝓximitas q̄ ꝓtrahit ex matrimonio: ⁊ vocat affinitas. ⁊ in tali ꝑpinq̄tate aliqs ꝑ⁹ efficit ꝑpinqu⁹ q̄ charus. Tertia ꝑpinq̄tas ꝓtrahit ex bonis morib⁹ ⁊ ⁊tutib⁹: ⁊ b̄ est p̄cioſiſſimū gen⁹ ꝑpinq̄tatis: ⁊ in tali aliqs ꝑ⁹ efficit charus q̄ ꝑpinqu⁹ ⁊c. Boe. ꝑ⁹ factus fuit romanis p̄ncipibus charus rōne ⁊tutis q̄ ꝑpinqu⁹ matrimonio ꝯiūgendo cū eis. ¶ No. q̄ pbia dicit boetium fuisse felicē spēdore ſoceroꝝ in pl̄i: cū tñ nō habuerit nisi vnū ſocerū. Nam socer d̄: cui⁹ filiā aliqs duxit. ⁊ nō legit q̄ Boetius habuit duas vxores. Ad b̄ p̄ōt dici q̄ hic accipitur socer large: nō tm̄ ꝑ p̄re vxoris: ſz etiā ꝑ fratre q̄ large etiā p̄ōt dici socer. g̃ dicit pl̄r ſoceroꝝ. ¶ No. q̄ ex trib⁹ pbia dixit Boe. felicē fuisse: ex honestate ſoceroꝝ: pudore cōiugis: ⁊ opportunitate maſculine ꝑlis. i. ſuoꝝ filiorum. ¶ Prætereo libet em̄ p̄terire cōia. Hic pbia enumerat q̄dā bona ſpecialia ex q̄bus Boe. nō dz se exiſtimare miſerū. ⁊ dicit ego p̄tereo. i. ꝓtranſire volo: q: mihi libet p̄terire cōia sup. bona: ⁊ delectat me venire ad ſpecialē cumulū tue felicitatis. ſ. aſſumptas dignitates in adoleſcentia negatas senib⁹: ⁊ subdit. Si quis fructus mortaliū rerū habet vllum pondus beatitudinis. i. ſi ꝑpter aliqđ tpale bonū hō dz dici felix: poterit ne memoria illius lucis. i. tue felicitatis quā iā dicā: deleri quātalibet mole. i. quo cūq̄ pōdere ingruentiū maloꝝ? q. d. nō posſit deleri. ⁊ q̄ est illa felicitas cū tu vidiſti liberos tuos. i. filios tuos pariter ꝯſules. i. in cōſules electos: ꝓuehi. i. duci de domo tua sub frequētia. i. diligentia patrū. ſ. ſenatoꝝ: ⁊ sub alacritate. i. sub gaudio plebis: ⁊ tu cū eiſdem filiis tuis insidentibus curules. i. sedes iudiciarias orator. i. p̄dicator: regie laudis meruiſti gloriā ingenij ⁊ facūdie cū tu medi⁹ in circo. i. in circulatione duoꝝ ꝯſulū. ſ. filioꝝ tuoꝝ: ſatiaſti expectationē circū fuse multitudinis triūphali largitione. i. victoriali triūphatione; vt ego opinor; tu dediſti verba. i. deceptiōes fortune; cū te illa demum

terer:dū foueret:vt scías delitias.tu obtulisti munus qō nunq̄ ꝑmēdauerat vlli.i.alicui ꝓnato extra neo. Vis ne cum fortuna ponere:calculum.i.cōputationē:nunc ipsa fortuna primū perstrinxit te oculo liuienti.i.inuidiosi:cōsideres numerū et modū letoꝝ:ve ꝑ vel tristium.i.prosperitatis et aduersitatis adhuc non possis te negare felicē. ¶ Nota q̄ pbia per hoc q̄ dicit pretereo:a prius dicit taceo: vtit quodā colore rhetorico qui dr occupatio;et diffunit fic a Tullio. Occupatio est cum dicim⁹ nos prete- Occupatio.
rite aut nescire;aut nolle dicere illud qō tamen maxime diximus. ¶ No.q̄ mos erat romanoꝝ ante triginta annos nulli cōferre aliquam dignitatem:nisi propter singularē dignitatē vel probitatē: vel ꝑpter publice rei euidentē vtilitatē Boe.autem in adolescentia ante triginta annos electꝰ fuit in consulem: et hoc pbia vocat felicitatē cōmunē:non q̄ cōiter oībus hoc cōcederet:sz qz nō solum Boetio:sz alīs paucis accidit. Refert em̄ Tullius in lib.de amicitia q̄ Scipio ante trigīta annos bis factus est ꝯsul. Similiter germanicus ꝯsul factꝰ est ante trigīta annos.sed singularē felicitatē Boe.tāgit dicēs:cū duos pariter consules. ¶ Nota q̄ fm Isidoꝝ ī lib.ethimologiaꝝ:curules erāt sedes in q̄bus magistratus sedētes iura reddebāt. Et dicūtur curules a curru:qz tali sede vtebā tur in curru iudices q̄ vehebāt: vt expeditiꝰ ꝑpło iudicia redderēt. ¶ Nota q̄ cōsuetudo erat apud romanos:i electione ꝯsulū hr̄e fmonē ad ꝑpm de laudibꝰ regū ⁊ electoꝝ i magr̄atū:⁊ si bñ ꝑdicauit:inde gloria ꝯsequebat.hmōi fmonē fecit Boe.in electiōe suoꝝ filioꝝ in cōsules:⁊ ex inde sua gloria fuit geminata:⁊ qz ꝯsulis fmo ꝯsueuit fieri in triūphis ī laudē eoꝝ q̄ obtinuerāt victoriam: ideo hmōi sermonē vocāt triūphalē largitionē. ¶ No.q̄ q̄ bonū aliqō ꝑmittit ⁊ nō adimplet.ille dat verba et nō rem: et sic decipit. ergo dicit philosophia dedisti fortune verba.i.deceptiones promitten- Dareverba.
do ei aliquid boni q̄ ipsa te ita fouet. ¶ Nota q̄ calculus in vna significatione est paruus lapis q̄ calcādo nos ledit.⁊ talibꝰ lapillis vtebant anti q̄ cōputādo:ideo calculare vl calculū ponere ponit ꝑ cōputare vl ꝑ rōnē ponere:ergo dicit pbia. Vis ne ergo cū fortuna calculū ponere:quasi dicat:nō debes. si cōputabis cū ea:ipsa inueniet te multo felicioriē q̄ miserū. ¶ Qz si iccirco te fortunatū esse.Hic pbia excludit quandā obiectionē.posset em̄ aliquis dicere hec predicta bona non faciūt me felicem: qz sunt trāsitoria:hāc obiectionē excludit pbia dicēs. Qz ꝑ sz si nō estimas te fortunatū.i.felicē qm̄ ꝑ illa abierūt q̄ tūc videbant lęta:etiā nō debes te estimare miserū:qz que nūc credunt.i.videntur mesta pretereunt. An ꝑ nūq̄d tu venisti nūc primū in hanc scenā.i.vmbrā vite:subitus.i.improuisus:q̄ pro ⁊ hospes.i.aduena:tu ignores q̄ gerātur in hac vita ne ꝑ nunq̄d reris.i.opinaris vllā cōstātiā inesse humanis rebus:cū ipm hominē sepe dissoluat velox hora mortis? Nā si fortuitis rebꝰ est fides ꝑmanēdi:licz rara:tm̄ vltimꝰ dies vite est quedā mors etiā manētis fortune.quid igit putas referre.i.distare ne.i.an tu deseras illā fortunā moriendo:an pro vel illa te deserat fugiendo.q.d.nihil refert quātum ad cōstantiam fortune.siue fortuna hominē deserat:siue deserat:manifestū est q̄ ꝑmanere nō pōt. ¶ Nota q̄ i rebus humanis nō est cōstātia.cuiꝰ ratio est. In isto qō est genitū nulla est cōstātia: qz nihil est genitū qō nō fit corruptibile ⁊ nō permanēs:sz res humane sunt genite ⁊ ꝑducte:ergo ⁊c. ¶ Notādū q̄ non est durabilis fortune ꝓsperitas:qz ipsam cito fugat aduersitas.vnde Gaufredus in poetria. Dibꝰ ne crede tuis si tpe puo. Illuxere tibi mox sunt clausura serenū. Nubila fata diē inducētq̄ crepuscula noctē ⁊c. ꝑpter qō nō ē adhibēda fides rebꝰ fortuitis. ¶ No.q̄ pbia tāgit vnā rōnē:q̄ fortuna nō fit ꝯstās: que talis ē.hō nō est ꝯstās:g nec fortuna.ancedēs ptz: qz hoiez sepe dissoluit velox hora mortis:ꝓna ꝑbatur ex hoc:qz fortuna nō hz eē nisi circa hoiez:cū sit in gēribꝰ a ꝑpposito.ij. Phy si.ergo dicit pbia.nil differt quo ad cōstantiā fortune:siue fortuna derelinquat hoiem fugiēdo;siue hō derelinquat ipsam moriēdo:quocūq̄ modo fiet semper ipsa est inconstans ⁊ nō permanēs.

prouehi sub frequentia patrum;sub plebis alacri tate uidisti;cum eisdem in curia curules insidentibus;tu regiæ laudis orator;ingenii gloriā facundiæ meruisti;cum in circo duoꝝ medius consulū circunfusæ multitudinis expectationemtriūphali largitione satiasti, dedisti ut opinor uerba fortunæ dum te illa demulcet/dum te ut suas deliti as fouet.Munus quod nulli unq̄ priuato commē dauerat abstulisti. Vis ne ergo cum fortuna calculum ponere? Nūc te primum liuenti oculo ꝑstrinxit;si numerum modumq; lætorum tristium ue consideres;adhuc te felicem negare non possis.

¶ Quod si iccirco te fortunatū esse nō existimas: qm̄ quæ tūc læta uidebātur;abierūt. Non est quo te miserū putas.qm̄ quæ nūc mœsta credunt; præterēut.An tu in hāc uitæ scænā nūc primū subitus hospesq; ueniſti? ullā ne humanis rebus inesse constantiā reris:cū sæpe ipm hoiem uelox hora dissoluat? Nā & si rara est fortuitis rebus animi fides:ultimus tñ uitæ dies mors quædā fortunæ ē etiam manētis. Quid ergo referre putas? Tu ne illam moriendo deseras;an te illa fugiendo?

Ascen. Is igit ⁊c. In hac psa nec in sentētijs nec i vbis multū ambiguitatis ē. Offēdi male scriptū liuiēti p liuēri. ꝺ: em liueo scde ꝓiugatiōis. qꝺ liuiēs nōliuiēs facit Curulus ⁊ curule pnū r scribit. corripit em̄ pmā: lz a curru deriuet. Inueni ī ꝙbusdā currules vitiose scriptū. Sicut circūfuse multitudinis expectatiōe. cū legendū fic expectationē. Sz puto aditū esse triūphali largitione: satiasti. p sermone seu cōtione Boetij: sz p largitiōe q̄ fiebat pplo: aut ad ppetuā rei memoriā: aut ad captādā grām p alijs mgratib⁹ aut p eisdē iterū ipetrādis. Solebāt em̄ distribuere far. aut cicer: aut fabas: aut eiusmodi qui triūphant quorum largitionem mutatam dicit Boe. Subtiliter autem per hec Boetius suam dignitatem legentibus hec proponit.

Sāctus thomas. Um polo ,phēb⁹ roseis quadrigis. Istud est metrū tertiū huj⁹ scdi. cuj⁹ pm⁹ vsus ꝺ: sapphic⁹ ab inuētore: trochaic⁹ a pede p̄dominā te. metrū aūt secūdi versus ꝺ: gliconicū ab inuētore: coriābicū a pede predominā te. In b ergo metro pbia declarat trib⁹ exēplis mutabilitatē mūdanorū. Primū exēplum est de celestibus corporibus tale. Sole lucente in celo obscuratur lumen aliarum stellarū quo ad lumē: qꝺ tamē prius apparebat tēpore noctis: sz sole nobis lucente non apparet. vñ dicit in lra. Cū phebus. i. sol ceperit. i. inceperit spargere. i. emittere lucē roseis q̄ drigis. i. roseo curru: stella hebetata. i. obscurata: flāmis. i. luminibus solis p̄uenientib⁹ ipa: pallet. i. pallida fit p̄m albētes vult⁹. Secūdū exēplū est i terre nascētib⁹ tale. zephiro flāte terra ornat florib⁹: sz austro flāte flores deficiūt. Ecce mutatio i terrenascētib⁹. vñ ꝺ: in lra: cū. i. qñ nem⁹ irrubuit vernis. i. vernalib⁹ rosis: flatū zephiri tepētis. i. calētis si auster nebulosus spiret. i. flare inceperit insanū. i. insane: iā decus rosaz abeat spinis. i. recedat de spinis. Tertiū exēplū est de mari tale. Qñ mare nō agitat vētis apparet trāquillū sz vētis agitatū efficit tēpestuosū. Ecce mutabilitas maris. Vñ dicit in littera. Sepe mare radiat. i. splendet trāquillo sereno. i. serena tranquillitate: immotis. i. nō motis fluctib⁹: sepe aquilo. i. vētus ille concitat. i. prouocat feruentes procellas. i. tempestates verso equore. i. moto mari. Tūc hortatur pbia ne credamus bonis fortune di. Si mūdo cōstat. i. pmanet sua forma rara: vt ex dictis patet: ⁊ si mūdus variat tātas vices. i. alternatiōes: tūc crede caducis. i. trāsitorijs fortunis hoim. i. noli credere: ⁊ loq̄tur ironice. debet em̄ intelligi p cōtrariū: crede. i. noli credere bonis fugacib⁹ qualia sunt bona fortune. qꝺ patet ex b: q: cōstat. i. manifestū ē: ⁊ est positū. i. stabilitū eterna lege. i. diuina lege: vt nihil genitū ꝓstet. i. imutabiliter pmaneat. ¶ Nota q̄ poete attribuunt soli quadrigā q̄ ꝺ: a numero q̄ttuor eq̄z: Poete aūt fingūt currū solis trahi quattuor eq̄s: propter quattuor diuersitates solis. Nā cū sol ort⁹ est rube⁹. hora tertia splēdēs: hora meridiei feruēs: sed hora vespertina est tepēs. Lune vo attribuūt bigā: ppter duas pprietates lune. nā luna virtualiter est frigida ⁊ humida. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit fortuitis bonis. Sene. dicit in lib. de ꝓsolatiōe filij helye. Nū p̄ ergo fortune credidi que cū mecū videret pacē agere: omnia quecūq̄ in me indulgentissime conferebat: pecunia: honores: gratiam eo loco posui: vnde posset sine motu meo repetere. interuallū magnū inter me et ipsaz habui. itaq̄ nec illa abstulit nec emisit. Neminē aduersa fortuna cōminuit: nisi quem secūda decepit. ſFortuna fortes metuit: ignauos exponit: opes auferre pōt: animam autem surripere non potest. ¶ Nota q̄ pbia bona fortune appellat caduca: q: dicit Señ. lxvij. epi. Oia ista in que casus dominū exercet seruilia sunt. sicut pecunia: honores imbecilla sunt: fluida: mortalia sunt: ⁊ possessiones incerte. ¶ Nota dicit nullum genitū esse cōstans. dicit Sene. epla p̄allegata: sed multo ante. Oia mortalia minuūtur: cadūt: deterūtur: crescūt: decrescūt: exhauriūtur: implētur. Itaq̄ in illis in tā icerta forte inequalitas est: diuinoꝝ autem vt natura est.

Quadriga solis. Biga lune.

Ascen. Um polo phebus ⁊c. Carminis huius primus versiculus est sapphicus cōstās trochēo: spōdeo: dactilo: trochēo: et iterum spondeo vel trochēo. Dicit autem sapphicus a muliere inuētrice que sappho dicitur. Hendecasyllabus. i. vndecim syllabarum a numero ipsarum: trochaicus a pede predominā te. Secundus versiculus est gliconicus ab inuētore. Dactilicus

¶ Metrū tertium secundi libri.

Vm polo Phœbus roseis quadrigis
Lucem spargere cœperit:
Pallet albentes hebetata uultus
Flammis stella præmentibus.
Cum nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irrubuit rosis:
Spirat insanum nebulosus auster;
Iam spinis abeat decus.
Sæpe tranquillo radiat sereno
Immotis mare fluctibus.
Sæpe feruentes aquilo procellas
Verso concitat æquore.
Rara si constat sua forma mundo:
Si tantas uariat uices.
Crede fortunis hominum caducis:
Bonis crede fugacibus.
Constat æterna positumq; lege est:
Vt constet genitum nihil.

a pede predominante. constat enim spondeo et duobus dactilis: sed vltima syllaba communis est. Nihil autem hic dubitabile occurrit. Castigaui tantum mendosa precipue in fine. Vbi Bene. male allegabatur. vbi etiam constat repperi pro constet. Nam primo loco legendum est constat. Sed secundo constet: vel potius perstet. In principio quoq; meminerit grāmaticus quadrigas: bigas: trigas ꝛc. in singulari apud idoneos non reperiri.

¶ Prosa quarta secundi libri.

VErum ego uera inquā cōmemoras. O uirtutū oim nutrix. nec inficiari possum pspe/ritatis meæ felicissimū cursum. sed hoc ē qd recolētē uehemētius coqt. Nā in oi aduersitate fortunæ infelicissimū gen⁹ infortunii est/fuisse felicē. Phi. ¶ Sed q̄ tu inqt falsæ opinionis suppliciū luis/id rebus iure iputare nō possis. Nā si te hoc inane nomen fortuitæ felicitatis mouet/q̄ pluribus maximisq; abūdes mecū reputes licet. Igitur si qd in oi fortunæ tuæ censu p̄ciosissimum possidebas/id tibi diuinitus illesum adhuc: inuiolatūq; seruatur/poteris ne mel iora quæq; retinēs de ifortunio iure c ausari? Atqui uiget incolumis illud p̄ciosissimū humani gn̄is decus Symmachus socer

Sāctus thomas

pbīa

¶ Vm ego vera inquā ꝛc. Hec ē quarta ps̄a huius secūdi in q̄ pbīa ps̄bat Boe. non esse conquerendum de fortuna ꝓpter presentia bona q̄ ipse dereliquit. Et p̄mo Boe. cōfitetur se fuisse felicē deplāgens p̄sentem infelicitatez. Scōo pbīa ostendit ip̄m esse felicem in p̄senti statu ibi. Ez qō. Dicit g̃ Boe. q̄ pbīa nutrix oīm virtutum inquā cōmemoras vera nec possum inficiari. i. negare velocissimū cursum. i. recursuz mee ps̄peritatis. Sed hoc est qō coquit. i. anxiat vehemēter me recolentē p̄teritā ps̄peritatē nā in oi aduersitate fortune infelicissimuz gen⁹ infortunij est fuisse felicē ꝛ iā sup. nō esse. ¶ No. q̄ pbīa ōr nutrix oīm virtutū: q̄ oīs virtus ꝓsistit in medio: mediū aūt nō attingit nisi recta rōne: sz recta ratio est sapie ꝛ pbie. Item cū pbīa diuidat in practicaz ꝛ speculatiuā: ipsa includit prudentiā: q̄ est recta rō agibiliū. ex. vj. Ethi. Prudētia aūt est colligata oīb⁹ virtutib⁹. ex eodē fexto. ꝓptereapbīa ōr nutrix oīm virtutū. ¶ No. q̄ recordatio p̄terite felicitatis coquit hoiem. iō dicit Sen̄. lxv. epla Illud agam⁹ vt iocūda nobis fiat amissoz recordatio. Hoc aūt ꝓtingit cū anim⁹ p̄parat⁹ est ad amissionē coz ¶ No. q̄ duplex est infortuniū quoddā ꝓtinuū: aliud interpolatū siue discōtinuū. Primū infortuniū est infelix. scōm infelicissimū. Infortuniū em̄ ꝓtinuū ex ꝓsuetudine min⁹ nocet: q̄ dicit Seneca in lib. de trāquillitate animi. Tolerabilius est bona nō acq̄rere q̄ acq̄sita amittere. ideoq; letiores videbis q̄s fortuna nūq̄ respexit: q̄ quos deseruit. Ir⁹ dicit in libro de ꝓsolatiōe filij helye. Vnū hz bonū aslidua infelicitas: q̄ illos indurat q̄s verat. Infortuniū aūt discōtinuū est cuz aliq̄s mutat de aduersitate in ps̄peritatē: ꝛ iterū de ps̄peritate in aduersitatē. ꝛ tale est infelicissimū gen⁹ q̄ sepe deiecit hoiem in desperationē. vñ Samarien. als paup henric⁹. O bona ps̄peritas vbi nunc es: nunc mea vsa est In luctū cythara: fit lachrymosa lyra. O mala dulcedo subito q̄ sumpta venenas. Que bona cōpēsas mellea felle grauí. ¶ Ez qō tu inq̄t. Hic pbīa ostēdit Boe. in p̄nti eē felicē ꝓpter multa bona q̄ adhuc possidet. Scōo ps̄bat felicitatē fortuitā nulli posse totaliter euenire. Tertio ps̄bat veram felicitatē in bonis fortuitis nō ꝓsistere. scōa ibi. Quis est em̄. tertia ibi. Atq; vt cognoscas. Primo ponit pbīa q̄ nō dz q̄rulari Boe. de infortunio: cū abūdet adhuc plurib⁹ bonis: ꝛ illa bona pbīa enumerat. scōo ipsa ꝓsolabat eū ibi. cū igit. Dicit p̄mo sic o Boe. tu luis. i. pateris supplicīū falsę opinionis. i. illud nō pōt iure iputari reb⁹. nā si mouet te inane nomē fortuite felicitat̄: licet. i. licitū est vt tu putes. i. cōputes mecū q̄ plurimis: q; p ꝛ: maximis bonis abūdes. si igit illud bonū tibi seruat diuinit⁹ illesum q; p ꝛ iuiolatū: qō tu possidebas p̄ciosissimū in oi censu. i. thesauro tue fortune: poteris ne retinēs queq; meliora iure causari. i. cōqueri de infortunio? q. d. nō. tūc enumerat bona ei⁹: atq̄ procerte: illud p̄ciosissimū dec⁹ humane gn̄is. s. symmach⁹ socer tu⁹: iste viget. i. floret incolumis. i. sanus: qō inquā decus nō segnis. i. nō tardus emeres: p̄cio vite. q. d. tm̄ diligis eū q; vitā tuam p eo exponeres. Symmach⁹ vir tot⁹ fact⁹ ex sapia ꝛ virtutib⁹: ille secur⁹ suarū sup. iniuriarū ingemescit de tuis iniurijs: viuit vxor tua modesta ingenio. p̄cellēs pudore pudicitie: ꝛ vt icludā breuiter oēs dotes. i. virtutes ei⁹ ipsa est filis p̄ri suo. s. Symmacho: ꝛ ipsa exist̄s exosa. i. tediosa hui⁹ vite: tm̄ tibi seruat spiritū. i. ipsa tm̄ viuit ꝓpter te: quo. i. in q̄ vno ego ꝓcesserim tuā felicitatē minui sup. q; vxor tua tabescit. i. tristat lachrymis ꝛ dolore desiderio tui: qd dicā liberos sup. tuos ꝓsulares: quoz specimē. i. filitudo ingenij p̄ni. i. tui vel auiti. i. aui ipsoz. s. Symmachi: q̄ fuit au⁹ ipsoz ex pte mris: elucet vt in id etatis pueris? q. d. liberi tui sunt files p̄ri ꝛ auo ipsoz ī prudētia: inquātū etas p̄mittit. ¶ Notādū sicut inferius ps̄babit̄: q; in reb⁹ fortuitis nō pōt ꝓsistere vera felicitas: iō illi q̄ adoptiōe taliū rerū felices se estimabāt: ꝛ ex amissione earū infelices falsa opinione decipiebant̄. ꝛ lz in opinione eoz sic eēt: nō tm̄ erat in re. Ir⁹ dī. pbīa ad Boe. O tu falsę opinionis supplicīū luis id reb⁹ iputare nō potes. ¶ No. supplicīū falsę opiniōis est in re. vñ Sen̄. xvij. epla. Mult̄ parasse diuitias nō fuit finis miseriarū: sz mutatio diuitiarū. nec ego miror. nō em̄ in reb⁹ est vitiū: sz in aīo. sepi⁹ em̄ opinione q; re laboram⁹; er

Infortuniū.

go infortuniũ Boe. nõ erat iputãdũ rebus: q: nõ erat: sed iputãdũ fuit falsę opinioni. ¶ No. q̃ pbia ostẽdit pñtẽ felicitatẽ in trib⁹ ꝓsistere. s. in amicis: in vxore pudica: t filioꝝ suoꝝ prudẽtia. Primo em̃ ad felicitatẽ req̃runt amici. Nã amic⁹ est p̃ciosissimũ gen⁹ diuitiarũ. ex octaua ꝑsa hui⁹ sc̃i. t Arist. ix. Ethi. Nemo eligit viuere sine amicis hãbẽs reliq̃ bona: t p̃m Tul. in lib. de amicitia. Qui amicitiã tollit de mũdo solẽ tollere videt: t Sen̄. in de remedijs fortuitoꝝ. Nihil est pei⁹ q̃ amicos nõ hr̃e: si amis cũ pdidisti aliũ q̃re: t ibi eum q̃ras vbi inuenias: t q̃re inter artes liberales: inter recta t honesta officia: q̃re in laborib⁹ ad mẽsam ista res nõ q̃rit. Scõo req̃rit ad felicitatẽ politicã vxor pudica q̃ vera est. vñ Sene. in de remedijs fortuitorũ. Multe inter ꝑbas matrimonialis ordinis ceperunt esse exempla meretricularũ: q̃ multas ex cõiugibus optimis pessimas videamus: ex diligentissimis dissolutissimas: ex liberalissimis rapacissimas: etiã si bona vxorẽ habuisti: nõ potes affirmare eã eẽ p̃manſurã in illo ꝓposito: nihil tã nobile: nihil tã vagũ: q̃ feminarũ volũtas. Tertio requiritur ad felicitatẽ politicã ꝓles: q: p̃m aristo. p̃mo Ethi. Nõ oĩno felix est qui spẽ turpis est: aut solitarius aut ꝓle carens. ¶ No. p̃m Hug. specimen est pulchritudo: vel similitudo: vel signũ: vel imago vel noticia: vel experimentũ: vel bonũ operis documentũ: sed in ꝓposito accipitur pro similitudine. Itez p̃m eũdem auitus ta. tum. ab auo habitus: vel possessus: vel ad ipm̃ ptinens: t ponit quã doq̃ ꝑ antiquo. ¶ Cũ igitur precipua Hic pbia ex dictis cõsolabatur Boe. di. Ex quo p̃cipua cura. i. maxima cura retinende vite. i. saluande vite sit mortalibus: o te felicez si cognoscas tua bona: cui etiã nũc supperũt. i. abũdãt talia bona q̃ nemo dubitat eẽ charioꝝ ipa vita q̃re iam ficca lachrymas: et noli flere nõdũ em̃ ois fortuna est tibi exosa. i. aduersa ad vnũ. i. oĩno: nec tibi ĩcubuit. i. insteterit: tẽpestas. i. aduersitas nimiũ valida: qm̃ tenaces anchore. i. amici inseparabiles: hereant. i. firmiter manẽt: q̃. s. anchore nõ patiũtur tibi abesse solamen p̃ntis rpis: nec spem futuri tẽporis: t dicit Boe. p̃cor vt hereant. i. maneant ille anchore: q: ipsis manentibus: vtcũq;. i. qualitercumq; res sehabeãt: nos enatabimus euadẽdo aduersitatẽ fortune: sed o pbia tu vides quãtũ decus nostri ornamẽti. i. bonoꝝ exterioꝝ quibus ornabamur: decesserit. subiũgit pbia. Nos p̃mouimus aliquãtulum animũ tuũ ad ꝯsolationẽ si nõdũ piget te totius: tue sortis: q: maior pars salua tibi manet sed nõ possuz ferre tuas delitias q̃ tam luctuosus. i. plen⁹ luctu atq; anxius conqueraris aliquid abesse tue beatitudini. i. felicitati. ¶ Nota q̃ sicut mors est oĩm amarissima. q: oĩa abscindit: oĩa deuorat. Et q: aliq̃ iudicant se nõ timere mortem: t tñ p̃m Sen̄. in de remedijs fortuitoꝝ sic: vita est oĩm dulcissima. Oĩa em̃ appetunt, esse t viuere: ideo vnũquodq; naturaliter nititur ad saluandum vitã. qua nihil est charius si ergo Boe. possedit bona q̃ charioꝝ sunt vita: non debuit se estimare miserum: sed magis felicem. ¶ No. q̃ pbia amicos appellat anchoras: sicut em̃ tẽpestate incũbente per anchoraꝝ nauis retinetur: t a periclitatione saluat: sic ĩminente aduersitate fortune hõ fidelibus amicis ne succumbat infortunio sublata: fideles em̃ amici retinent hoiem impetu fortune agitatũ: ne totaliter deficiatur a sua stabilitate. ¶ No. p̃m Hug. suppetere est subministrare vel supabũdare. sed pigere est pigrũ esse: vel penitere: vel grauare: vel offendere. ¶ Quis est em̃ tã cõposite felicitat̃. Hic pbia ꝓbat felicitatẽ nulli posse totaliter euenire. Scõo ostẽdit q̃ quãto aliq̃s est facilior: tãto leuior: aduersitate ꝓsternit. Tertio ꝯcludit ex his felicitatẽ fortuitã amarã esse t miserã. Quarto inuehit ꝓtra hoies. scõa ibi. Adde q̃ felicissimi. tertia ibi. q̃ multis. quarta ibi. Quid igit̃ o mortales. p̃mo fie. Quis est hõ tã cõposite felicitatis. i. tã copiose felix: vt nõ rixaret̃. i. discordaret ex aliq̃ pte cũ q̃litate. i. cũ dispositiõe sui. i. sue fortune: q. d. null⁹ est ita felix. q: ꝯditio. i. stat⁹ hũanoꝝ bonoꝝ est anxia res. i. misera res q̃ nũq̃ hoi tota ꝓueniat vel nunq̃ ꝑpetua tota subsistit. Tũc declarat q̃ nõ tota ꝓueniat hoi: q: huic. i. alicui hoi ex

Amicus

Vxor

Proles.

& qđ uitæ p̃cio nõ segnis emeres: Vir totus ex sapia uirtutibusq; fact⁹ suarũ secur⁹ de tuis ingemescit iniuriis. Viuit uxor ingenio modesta pudicitiæ pudore p̃cellẽs: & ut oẽs dotes eius breuiter includã: p̃ri similis. Viuit inquã tibi q̃ tm̃ uitæ hui⁹ exosa spiritũ seruat. Quo uno felicitatẽ minui tuã uel ego ipsa cõcesserim tui desiderio lachrymis ac dolore tabescit. Quid di cã liberos cõsulares: quoꝝ iã ut in id etatis pueris uel p̃ni uel auiti specimen elucet ingenii? ¶ Cũ igit̃ p̃cipua sit mortalib⁹ uitæ cura retinẽ dæ. O te si tua bona cognoscas felicem cui suppetũt etiã nũc q̃ uita nemo dubitat eẽ charioria quare sicca iã lachrymas. Nõdũ ẽ ad unũ oẽs exosa fortuna. Nec tibi nimiũ ualida tẽpestas incubuit, qñ tenaces hærẽt anchoræ q̃ nec p̃ntis solamẽ nec futuri spẽ tpis abesse patiũtur. Boe. Et hæreãt inquã p̃cor illis nãq; manẽtibus: utcũq; se res habeant: enatabimus sed quãtũ decus ornamẽtis nostræ decesserit uides. Phi. promouimus inquit aliquãtulum si te nõdum totius tuæ sortis piget. Sed delitias tuas ferre non possum: qui abesse aliquid tuæ btitudini tã luctuosus atq; anxius conqueraris. ¶ Quis est enim tam compositæ felicitatis

ut nō aliq̄ ex pte cum status sui q̄litate rixet? anxia eā res ē humanoꝝ cōditio bonoꝝ & q̄ uel nūq̄ to ta ꝓueniat: ul' nūq̄ ꝓpetua subsistat. huic cēsus exu berat/sed ē pudori degener sanguis. Hūc nobilitas notū facit: sed angustia rei familiaris iclusus mal let eē ignot⁹. Ille utroq; circunfluus: uitā cœlibē de flet. ille nuptiis felix orbus liberis alieno cēsū nu trit hæredi. Ali⁹ ꝓle lætat⁹ filii filiæue delictis mœ stus illachrymat. Iccirco nemo facile cum fortunæ suæ cōditiōe cōcordat. Inest em̄ singulis q̄d inexpt⁹ ignoret/expertus exhorreat. ¶ Adde q; felicissimi cuiusq; delicatissim⁹ sēsus ē: & nisi ad nutū cuncta suppetāt/ois aduersitatis isolēs minimis q̄busq; ꝓsternit̄/adeo pexigua sunt q̄ fortunatissimis sum mā btitudinis detrahunt. ¶ multos esse cōiectas qui sese cœlo ꝓximos arbitrant̄: si de fortunæ tuæ reliquiis pars eis minima cōtingat? Hic ipe locus quē tu exiliū uocas/icolētib⁹ pria ē. Adeo nihil est miser nisi cū tu putes. Cōtraq; btā sors ois ē æqua nimitate tolerantis. Quis est ille tā felix q cum de derit impatiētiæ manus? statū suum mutare nō optet. ¶ ¶ multis amaritudinib⁹ hūanæ felicita tis dulcedo respsa ē: q̄ si etiā fruenti esse iucūda ui/

habuerat census. i. abundat pecunia: sed aliud sibi deficit. quia degener sanguis: id est ignobilitas: est sibi pudori. hunc. i. alium hominē nobilitas facit notū: sed ipse inclusus angustia rei familiaris. i. pauꝑ tatis: mallet. i. magis vellet esse ignotus: ille. i. alter homo: circūfluus. i. circūdat⁹ vtroq;. i. tam diuitijs q; nobilitate: ipse deflet celibē vitā. i. castā vitā. i. q; nō pōt forsan ducere vxorē. Ille. i. aliter felix nuptijs sc; habendo vxorē: orbus. i. carēs liberis. i. pueris ipse nutrit. i. cōgregat cēsum alieno heredi. Ali⁹ aūt letat⁹ ple: ipse mestus illachrymat. i. in/ gemiscit delictis. id est ꝓ criminibus fi/ lij vel filie sue. Iccirco nemo facile ꝓcu/ dat cū ꝓditione sue fortune. Inest em̄ sin gulis sup. hoibus aliq̄d q̄ ipse inexper tus ignoret vel exptus: et ipsum exhor/ reat. ⁊ sic rixat cū q̄litate sui stat⁹. ¶ No ta q; nō est hō tā felix q̄n' iueniat aliquā ꝓditionē in se quā vellet nō hre: propter q̄ misera est cōditio humanoꝝ bonoꝝ: q; nunq; hoi tota ꝓuenit: q; aliquis con tenere oia potest: sed oia habere nemo pōt. ⁊ elicit vna ratio ex lra. Illi cōditio humanoꝝ bonoꝝ nō tota ꝓuenit: cui su us status in aliquo displicet: sc; null⁹ in/ uenit tam felix cui status non displiceat in aliquo: sicut declarat in littera: ergo ⁊c. Item sanguis seruilis conditionis di/ citur degener: q; hoies naturaliter libe/ ri sunt: sed per seruitutē degenerāt a na/ tura. ¶ Nota. q; vita casta dicitur vita ce lebs: quasi celestis. q; in carne viuere ꝓ/ ter carnem est vita celestis et angelica. ¶ Nota fm Hugui. illachrymari est in/ tus lachrymari: vel cū dolore lachryma/ ri: et est deponētis generis: sc; fm antiq̄s inueniatur neutralis generis. et sic po/ nit Boe. hic in neutrali gne mestus illa/ chrymat. ¶ Adde q̄ felicissimi cuiusq; Hic ostēdit pbia. q; hō magis felix leuio ri aduersitate ꝓsternit cū hoc cōparan/ do Boe. ad alios. et dicit. Adde p̄dictis q; sensus cuiuslibet hois felicissimi. i. fo: tunatissimi: est delicatissimus. i. impa/ tientissimus: nisi ad nutū suū cūcta sup/ petāt. i. abundēt: ipe erit insolēs. i. impa tiēs ois aduersitatis: ⁊ ꝓsternitur a sua felicitate: quibusq; minimis aduersitati

bus: adeo perexigua sunt. i. valde exigua q̄ fortunatissimis detrahunt. i. auferunt summā. i. perfectionē beatitudinis. ✠ Boe. q; multos esse coniectas. i. opinaris q̄ sese arbitrent̄ p: ximos esse celo. i. deo: si eis cōtingat minima pars de reliquijs. i. de particulis reliq̄s tue fortune. Hic locus qu ētu vocas exi/ liū est patria incolentibus. i. habitantibus: et ita eorum iudicio spectat ad felicitatem vniuersaliter. er/ go de rebus fortuitis concludit. Adeo nihil est miserū nisi cū tu putes. i. nisi reputatione animi tui exi/ stimes: q; ꝓ ⁊ cōtra. i. per contrarium ois sors est beata equanimitate. i. patientia animi tolerantis: q̄s est ille tam felix qui cū dederit manus impatiētie. i cū fuerit factus impatiens: quin ipse non optet mu tare statum suū? q. d. nullus est tā felix. ¶ Nota q; forsan aliquis diceret nulli hoi placet stat⁹ suus: si de est sibi magnū fortuitū: licz defect⁹ modici boni nō impedit cōplacētiā status q̄n homo totaliter sit felix: ✠ excludit pbia dicēs. Quāto aliq̄s est felicior: tanto est delicatior: ⁊ quāto delicatior: tāto magis graua tur ex defectu modici boni. ⁊ sic felicissimis detrahit complemētū beatitudinis. ¶ Notadū q; vna ⁊ ea dem res est quā vnus iudicat spectare ad miseriā: alius iudicat spectare ad felicitatem: ergo dicit pbia. Locus quē tu exiliū vocas incolētib⁹ est pria. ¶ Notādū est quātūcū q; homo sit abūdās reb⁹ fortui/ tis si aliq̄d displicet sibi i statu suo: ape optat statū suū mutari ꝓmēdādo statū alteri⁹. vñ miles emeritꝰ laudat statū mercatoris: ecōtra mercator exptus pricula marina laudat militiā. Sic̄ legispiti laudant a gricolas ⁊ agricole vrbanos. Sic exēplū ptz in boe. de sco. discip. de filio icōstāte q̄ hns displicētiā vni⁹ status semp aliū assumpsit. ¶ No. q; dicit nihil est miserū nisi cum putes. vnde dicit Seneca nona epi stola. Miser est qui se bēatum non iudicat. licet mundo imperet non est beatus: qui se beatum nō esse putat. ¶ ¶ multis amaritudinibus. Hic pbia ostendit fortuitā felicitatē esse amarā et miserā dicens

Miser,

Alanus.

Beatitudo.

Ꝫ multis amaritudinib⁹ dulcedo humane felicitatis est respsa.i.permixta:q̄ etiā si videat iocūda hoi fruēti:tm̄ nō pōt retineri:quomin⁹ put hō habeat eā:cū velit.i.nō potest retineri ad volūtatē hois.⁊ liquet.i.manifestū est q̄ misera sit btitudo rerū mortaliū:q̄ nec ppetua pdurat apō equanimos.i. apud cōstantes vel patiētes:nec ipsa tota.i.simul:delectat anxios.i.miseros. ¶ No. q̄ felicitas et dulcedo humana nō est sine amaritudine:q: dicit bt⁹ Bern̄. Nunq̄ in honore sine labore: nū q̄ i platiōe sine tribulatiōe:⁊ nūq̄ in sublimitate sine vnitate q̄s'ee pōt. Jtē alan⁹ in anticlaudiano dī. Sz nihil inuenio qō i oī pte beate viuat:quē multas nobis deferre q̄relas possit:si nostrā velit accusare mineruā. ¶ Quid igit o mortales. Hic pbia inuehit ⁊tra hoies ⁊ dicit sic. O mortales q̄re petitis i. q̄ritis extra.i.in reb⁹ exteriorib⁹ felicitatē positā intra vos.erro: ⁊ ignorātia.i. ignorātia cōfundit vos: oīdam tibi breuiter cardinē.i.radicē summe felitatis. Est ne aliq̄d tibi pciosius teipso? nihil inq̄es. Si igit fueris cōpos tui p trāq̄llitatē ai tu possidebis qō nūq̄ amittere velis.s.delectationē i opatione pfecte vtutis:nec fortuna poterit tibi auferre. ¶ No. q̄ duplex est brītudo pfecta ⁊ impfecta. Perfecta brītudo habet post hāc vitā: ⁊ est vita eterna de qua loquit bt⁹ Joh.dī. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ⁊ quem misisti. Jesum xp̄m. Alia est btitudo impfecta que pōt ee in p̄nti vita quā pbi posuerūt pfistere in opatione optime virtutis. vnde radix talis est trāquillitas ai ex moderatiōe:⁊ sedatiōe passionū: p habitū vtutis. p talē aūt tranquillitatē hō efficitur sui ꝓpos vt nō subijciat passionib⁹. Jsta aūt trāquillitas nō est q̄renda in reb⁹ exteriorib⁹ sz solū hz ee in aio hois. de qua brītudine ⁊ trāq̄llitate hic loquit pbia dī. Quid igit o mortales ⁊c. Sen̄. loquēs de eadē felicitate. ix. epi. dī. Sūmū bonū extrinsecus instrumēta nō q̄rit: domi colit: ex se totū est: incipit esse fortune subiectū si quā partē sibi foris q̄rit. Jtē Sen̄. xiiij. epi. dī. Felicitas auiditas tuta ē: q̄ fit aut vñ p̄ueniat q̄ris: ex bona ꝓscientia: ex honestis cōsilijs: ex rectis actiōib⁹: ex cōceptu fortuito ⁊. ⁊. xxj. epi. dī. Illud bonū est querēdū qō nō fiat indies deteri⁹. q̄d ē hoc: anim⁹. sz hic rect⁹ bonus magn⁹: q̄d aliud voces hūc animū q̄ deū in corpe humano hospitatū: ⁊. xlj. epi. dī. Lauda bonū i hoie qō eripi nō pōt: est pp̄riū hois. q̄ris q̄d sit illud? animus ⁊ ratio pfecta rōnale nāq̄ aīal est hō. ¶ Atq̄ vt agnoscas. Hic pbia pbat verā felicitatē nō posse ꝓsistere i reb⁹ fortuitis trib⁹ rōnib⁹. scōam ponit ibi. Ad ħ. tertiā ibi. Et qm̄. p̄ma ratio talis est. Jn illo nō ꝓsistit felicitas hois qō pōt auferri ab hoie: Sz bona fortuita sūt hmōi. g̃ ⁊c. Maior ē nota. q: summū bonū ē pp̄riū hois: bonū aūt qō auferri pōt: nō est sūmū bonū. q: illō qō auferri nō pōt melio⁹ brītudine est eo qō auferri pōt. Minor pz bona fortuita p̄nt auferri: cū sint mutabilia. vñ dicit i lr̄a. Ut agnoscas nō posse ꝓstare in reb⁹ fortuitis: sic collige p tales ratiōes. Si brītudo ē summū bonū nature degētis: rōne. i. nature rationalis: nec illud est summū bonū quod vllo modo pōt eripi id est auferri. q: illud bonū qō nequeat id non potest auferri: hoc p̄cellit id est melio⁹ est ⁊ dignius eo quod potest auferri: ex quo manifestū est quod mutabilitas fortune non possit aspirare id est accedere: ad beatitudinem accipiendam. ¶ Nota q̄ beatitudo est summū bonū. q: in. iij. huius secūda p̄osa dicitur. q̄ beatitudo est status perfectus aggregatione omnium bonorum: et beatitudo est summum bonum nature degentis id est viuentis ratione: id est nature rationalis sicut hois q: hominum genus viuit arte ⁊ ratione ex p̄oemio methaphisice. Nullū em̄ aliorum animaliū est felix. ⁊. x. Ethi. Bruta em̄ animātia nemo felicitabit. primo Ethi. ⁊ talis beatitudo non consistit in bonis exteriorib⁹: sed in actu sapientie: quia dicit in libro Poli. Testis mihi est deus: q̄ in bonis exteriorib⁹ non consistit summū bonū. et idem in eisdem. Nos sumus felices vt dij. dij autem non sunt felices bonis exteriorib⁹: ergo nec homines. Nota licet in bonis exteriorib⁹ fortuitis non consistat felicitas formaliter et essentialiter: tamen felicitas consistit in eis organice. quia deseruiunt ad felicitatem verā. sine em̄ rebus exteriorib⁹ quarū fortuna domina est: non ꝓtingit esse felicē sup. organice. ex lib. de bona fortuna. et. x. Ethi. Op⁹ est exteriori p̄osperitate omni enti. Natura em̄ per se nō est sufficiens ad speculādū: sed oportet cibum potū et reliquū famulatū p̄eexistere. ¶ Ad hec quē caduca ista felicitas vehit. Hic pbia ponit secundā rōnē q̄ talis est. Ille q̄ felix est fortuita felicitate; aut scit eā mutabilē esse; aut nescit. si nescit est igno-

deat tm̄ quominus cū uelit abeat retineri non possit. Liquet igit q̄ sit mortaliū rex misera btitudo. q̄ nec apud æq̄nimos ppetua pdurat: nec āxios tota delectat. ¶ Quid igit o mortales extra petitis intra uos positā felicitatē? error uos infscitiaq̄ cōfundit. Ostēdā tibi breuiter summæ cardinē felicitatis. Est ne aliq̄d tibi teipso p̄ciosius? nihil inquies. Igit si tui cōpos fueris: possidebis quod nec tu amittere unq̄ uelis: nec fortuna possit auferre. ¶ Atq̄ ut agnoscas i his fortuitis reb⁹ btitudinē cōstare nō posse: sic collige. Si btitudo ē sūmū natu ræ bonū rōne degeutis: nec illud est summū bonū qd eripi ullo mō pōt: qm̄ p̄cellit id quod n eq̄at auferri/manifestū ē q̄ ad beatitudinē pcipiēdā fortunæ istabilitas aspirare nō possit. ¶ Ad hæc/quē caduca ista felicitas uehit: uel scit eā/uel nescit esse mutabilē. si nescit/quænā btā fors esse pōt ignorātie cæcitati? Si scit/metuat necesse est ne amittat;

quod amitti posse nō dubitat: quare cōtinuus timor nō sinit esse felicē: an uel si amiserit negligē dum putat? Sic quoq; perexile bonū est: qd æquo aio ferat amissum. Et quoniā tu idem es cui psuasum esse atq; insitū per multis demōstrationibus scio mentes hoim nullo mō esse mortales, cūq; darū sit fortuitā felicitatē corporis morte finiri, dubitari nequit si hæc afferre btitudinem pōt. quin omne mortaliū genus in miseriā mortis fine labatur. Quod si multos scimus non morte solū uerū etiā doloribꝰ suppliciisq; btitudinis fructū quæsisse, quonāmodo præsens uita facere beatos pōt quæ miseros transacta non efficit?

anas: ⁊ per ꝑhs est infelix: si scit eā mutabilem esse necesse est ꝙ timeat ne eam amittat: cui aūt inest con rinuus timor: felix esse nō pōt. Unde dicit in littera sic. Ad hec. s. predicta addam aliā rōnez. homo quē vehit. i. ducit ista caduca. i. fortuita felicitas: vel scit eā esse mutabilez vel nescit. si nescit: quenā sors bea ta. i. felicitas beata pōt esse cecitati ignorātie? q. d. nulla. si scit eā esse mutabilem: necesse est vt metuat ne amittat illud qđ nō dubitat posse amitti: quare cōtinuus timor nō finat ipm esse felicem. Et forsan di

quod amitti posse nō dubitat: quare cōtinuus timor nō sinit esse felicē: an uel si amiserit negligē dum putat? Sic quoq; perexile bonū est: qd æquo aio ferat amissum. Et quoniā tu idem es cui psuasum esse atq; insitū per multis demōstrationibus scio mentes hoim nullo mō esse mortales, cūq; darū sit fortuitā felicitatē corporis morte finiri, dubitari nequit si hæc afferre btitudinem pōt. quin omne mortaliū genus in miseriā mortis fine labatur. Quod si multos scimus non morte solū uerū etiā doloribꝰ suppliciisq; btitudinis fructū quæsisse, quonāmodo præsens uita facere beatos pōt quæ miseros transacta non efficit?

ceres ꝙ nō timet amissionē fortune. qr nō curat vtrū eā amittat vel nō. hoc excludēs pbia dicit. Si amiserit bonū fortuitū: ⁊ putat illud negligendū. i. nō curandū: tunc illud bonuz erit valde exile qđ amissum ferat equo aio. i. equali aio sicut cōseruatū: ⁊ p ꝑhs illud nō est summū bonū. ¶ No. ex tertio huiꝰ prosa nona. vera ⁊ pfecta felicitas facit hoiez potentem: reuerendū: celebrez: ⁊ letū: ergo vera felicias excludit timorem: et p ꝑhs ꝓtinuus timor: q excludit letitiā nō finit esse felicem. Un̄ Sene. ix. epla. Ille beatissimꝰ est ⁊ securus sui possessor: q crastinū diē sine solicitudine expectat. ¶ Itē nota ex quo felicitas cōsistit ī speculatione dei ⁊ substantiarū separatarū: ipa excludit cecitatē ignorātie: in qua ignorantia felicitas esse nō pōt. ¶ Et qm̄ tu idez es. Hic pbia ponit tertiā rōnem q talis est. Si beatitudo cōsisteret in rebꝰ fortuitis: cū bona fortuna finiunt morte hois

sequit ꝙ ois homo morte fieret miser: qđ nō est verū: q multi p morte cōsecuti sunt felicitatē: sicut martyres: ⁊ alij sancti qui ppessi sunt maxima tormenta vt cōsequerent beatitudiuē in aia. Dicit ergo sic in littera. Qm̄ tu idem es sup. homo: cui ego scio esse psuasum p multis. i. valde multis demōstrationibꝰ mentes. i. aias hoim nullo mō esse mortales: ⁊ cū sit clarū. i. manifestū: fortuitā felicitatē finiri. i. terminari morte corpoꝛ sup. hois: nequit. i. nō pōt dubitari: si hec fortuita felicitas potest afferre. i. dare beatitudinem: quin oīe genus mortaliū. i. hoim labatur in miseriā in fine mortis: sed si scimus multos. s. sanctos quesisse fructū beatitudinis nō morte solū: verū etiā doloribꝰ ⁊ supplicijs: quonāmō. i. p quemodū presens vita sup. bonis fortuitis ornata: pōt facere beatos: q vita transacta. i. terminata nō efficit miseros? q. d. nullo mō. ¶ No. cuius presentia est causa felicitatis eius: absentia est causa miserie et infelicitatis: ⁊ hoc clarissime poterit apparere ex isto simili: sicut em̄ nauta per sui presentiā est causa felicitatis nauis: sic eius absentia est causa ꝓclitatiōis eiꝰ. ex. ij. phi. Si ergo bona fortuita per sui presentiam essent causa beatitudinis: p sui absentiā essent cā miserie. Cū aūt in morte hois bona fortuita relinquunt hoiem fugiendo: ⁊ homo relinquit ea moriendo: ois homo post mortē esset miser ⁊ infelix. qđ falsum est. Nā multi post mortē cōsequunt beatitudinez. Et qr forsan aliqs diceret mortuo hoie mort ⁊ aia eius: ⁊ sic homo post mortez nullā cōsequitur beatitudinē. hoc excludens pbia dicit ad Boe. Tu es idem ille cui psuasum est multis demōstrationibꝰ aias hoiu esse immortales. ¶ No. ꝙ oēs leges in hoc conueniunt ꝙ aia intellectiua hois sit imortalis. separat em̄ ab alijs sicut ppetuū a corruptibili. ex ij. de anima. ⁊ hoc est rationabile: qr aia intellectiua cū sit immaterialis: nō est educta de potentia materie: sed ab extra: s. a deo. Ipsa em̄ ꝓm beatū Aug. creando infunditur ⁊ infundendo creatur: propter qđ cum abscisio materie sit causa ppetuitatis per cōmentatorem primo celi ⁊ mundi. Anima intellectiua ⁊ immaterialis existens ipsa est immortalis.

Aia rōnalis.

Ascensꝰ

Um ego ⁊c. Hec ꝑsa sane multa eruditionis plena habz. nec multa expositiōe indiget. Sunt tm̄ grāmaticis annotāda. Primo illud. Sed qđ inquit: sic cōstrues. Sed tu nō possis iure imputare rebꝰ id qđ tu luis. i. pateris supplicīū. i. tanꝙ supplicīū falsę opinionis. i. ꝑpter falsam opinionem inditū: vel lege vt quidā. Supplicio falsę opinionis. Scđo scias vitiose positum esse ꝙ particulā cū suplatiuo in eo significatu in quo poni videt in textu: vbi đ: ꝙ plurimis maximisq; ⁊c. Accipit em̄ pro li ꝙtum: ⁊ sic vult positiuū nō suplatiuū: vt sic reputes mecum ꝙ magnis. i. ꝙtum magnis ⁊ ꝙ multis. i. ꝙtum multis abūdes. Posset tamē saluari cōgruitas si sic ordinet. Reputes. i. censeas mecū ꝙ sup. abūdes adhuc ꝙ plurimis. i. valde multis: ⁊ ꝙ maximis. i. valde magnis: sz ꝑtia melius cotexit. Tertio scies vitiose dici ꝑm Laurentiū: meliora quecq; dicendū est optima q̄q: sed Boe. nō oēm elegantiā obseruat. Qđ dico nō vt autorē reprehendā: sed vt memorē faciā lectorem ne p lege habeat q̄cūq; ab eo dicta sunt: precipue in genere dicendi. Quarto vbi dicit patri filis. scies precipi a peritioribꝰ grāmaticis hoc adiectiuū similis. tunc dtō iungi quādo qualitatem exteriorem respicit tunc aūt gtō quando mores: qr ergo hic de moribus loquit. dixisset potius patri similis: quod tamen hoc loco prudenter ⁊ nō vitiose cauit. qr nimius fibilus fuisset; patris similis; ad quem vitandum di

Similis ꝛit Vir. Immitis achilli ⁊ infelicis vlixi: in gtō dulcius: ergo dixit patri filis. nō tm dixisset recte tibi filis

Exosus. sed tui in ea significatiōe. Quinto scias osum ⁊ exosus sepe actō iūgi. nō tm vitiose dixit Boe. q̄ vite hu

Tui. ius exosa. Utrūq; em̄ recte dr. ⁊ vitā exosa: ⁊ vite. Sexto scies optime dictū tui desiderio. vbi nō recte di

Ut. ceret tuo: q: capit passiue. Sēsus em̄ est desiderio tui. i. quo tu ab ea desideraris. Sed desiderio tuo est quo tu desideras. Septimo scies latine dictū vt in id etatis pueris. Solet em̄ vt eleganter capi: ꝓ eo ꝙ est scdm. quēadmodū est si dicā. tu loqueris bene vt gallus. i. sm ꝙ gallus solet loqui. ita hic. Specimē .i. decus auiti ingenij elucet pueris vt in id etatis. i. sm ꝙ in ea etate solet pueris elucere. Ornatius etiā dixit cura vite retinēde ꝙ si dixisset cura retinēdi vitā. Quia gerūdiua noia pulchre ponunt pro gerun

Celebs. dijs. Octauo scies celibē dici non eum tm̄ q̄ caste viuit: sz oēm extra legitimū mrīmoniū viuentē: etiā si luxuriosissim⁹ sit: vñ celibatus est status extra cōnubiū viuentiū siue caste siue incaste. Auto: est Valla

Quisqs. multiqs alij. Aduerte aūt diserte dictū felicissimi cuiusqs delicatissim⁹ sensus est: q: q̄sqs tā in obliquo q̄ recto: ⁊ tam in eodē casu positū q̄ in alio suplatiuū efflagitat. Nec min⁹ docte dictū est q̄ multos esse cō iectas: q: q̄ valet q̄tū. qđ positiuū vult. Itē vbi dr hic ipe locus quē tu exiliū vocas: elegāti⁹ dicerēt qđ exiliū vocas: sublato ꝓnoie tu. Utroqs tm̄ mō grāmatica cōstat eo ꝙ exiliū appellatiuū est. Nono q̄tū ad sniam aduerte: hāc materiā pulchre haberi in p̄ncipio sermonū Horatij. videat ibi q: supfluus esset hic ponere: nisi forte sint qui eos nō habeant: quib⁹ sufficiāt vticuli. Qui fit mecenas vt nemo quā tibi sortem. Seu ratio dederit seu sors obiecerit illa Cōtentus viuat: laudet diuersa sequentes ⁊c. Decimo

Lachry mo. scies. lachrymo apud Therē. ⁊ apđ Lice. in de somno Scipionis: ⁊ alibi repiri. ne obsoletū putes. Vñ scies locū esse a cōmentario male lectū: habeat pro abeat. ⁊ ita male expositū esse. quomin⁹ pro vt: lege

Quomi nus. ergo sic. tm̄ quomin⁹ cū velit abeat retineri nō possit. Et exponēs ordina sic. tm̄ fortuna nō possit retine

Abeat. ri quomin⁹. i. vt nō abeat. i. recedat dū. i. qm̄ velit. Nec ipsa tota. i. ex oīi parte delectat animos: q: vt dicē Hora. Nil est ex oīi parte beatū: qđ ab Horatio Alanus sumpsit: sicut alia plura. Quia aūt Alan⁹ hic adducit quē cōstat multo post beatū Thomā fuisse: certū est eos cōmētarios nō esse sancti Thome: sal

Ad hec. tem totos. Ad hec quē caduca. Ad hec. i. insup̄ preterea: sed vsitatius est in singulari ad hoc: pro eo qđ est preterea: vt apud Salustiū. Cognouerā paruis copijs bella gesta cū opulētis regib⁹. Ad hoc sepe fortune molestiā tolerasse: facūdia grecos; scia belli gallos añ romanos fuisse. Cetera oia nota puto.

Sctūs thomas

Quisqs volet pennē. Hic icipit quartū metrū hui⁹ scdi: qđ dr metrū anacreōtiū ab inuento re: iābicū a pede prędñante: di metrū a numero pedum: catalecticū: q: deest vna syllaba ad cōplementū metri. huic metro adiūgit metrum pherecratiū sic dictū ab inuentore: de quo superius dictū est. In hoc ergo pbia cōmendauit vitā mediocrē p talem metaphorā. Edifi ciū cōstructū in loco min⁹ alto vrget tem pestatib⁹ ventor: ⁊ fundatū in loco are noso defluit: sed fundatū in loco humili ⁊ saxoso vtrūq; vitat incōmodū. Sic vi ta presens nimiū eleuata ꝓsperitate: vel nimiū depressa aduersitate frequenter euentu inopinato calamitatib⁹ defluit. mediocris autem secura permanet. dicit ergo in littera. Quisquis homo cautus volet ponere sedem perennem: idest fir mam mansionem: ⁊ ipse stabilis existēs nec velit sterni. idest deijci sonoris flati bus euri illius venti: ⁊ quisquis curat spernere pontum minantem fluctibus: idest mare fluctuans: ille vitet ⁊ cacumen. idest summitatem alti montis: ⁊ vitet arenas bibulas. i. siccas. Tunc assignat cau sam quare debeat vitari in edificando cacumen alti montis: quia illud scilicet cacumen alti montis ver get. idest flando premit: auster proteruus. i. ventus impetuosus. tunc assignat causam quare debeant vitari arene. quia he: scilz arene solute. i. disiuncte per siccitatem: recusant ferre. i. nolunt portare: pen dulum pondus. idest labile vel pendens pondus. Tu ergo fugiens periculosam sortē. i. euentū ame ne sedis. idest amene mansionis: ⁊ certus existens memento figere. i. stabilire domum tuam in humi li saxo. i. depresso lapide: q̄uis ventus miscens equora. i. voluens maria tonet. i. seuiat ruinis. i. flatib⁹ ruinosis: tu felix conditus robore. i. firmitate quieti valli. i. munitionis: tu serenus. i. tranquillus: du ces. idest ages euum. i. vitam tuam: rides. i. deridens ⁊ pro nihilo habens iras. i. persecutiones ethe ris. i. aure vel venti seuientis. ¶ Nota ꝙ omnis virtus superfluitate corrumpitur: cum virtus consi stat in medio. Et em̄ virtus electiuus habitus immediate consistens recta ratione determinatus: ideo omnis superfluitas tanq̄ vitiosa vitanda est. Philosophia ergo docet vitare superfluā prosperitatez quā designat per cacumen alti montis que posteritas plerūq; impugnatur inuidia ⁊ potentia magna

¶ Metrum quartum secūdi libri

Visquis uolet perennem
Cautus ponere sedem:
Stabilisq; nec sonoris
Sterni flatibus euri.
Et fluctibus minantem
Curat spernere pontū.
Montis cacumen alti
Bibulas uitet arenas.
Illud proteruus auster
Totis uiribus urget.
Hæ pendulum solutæ
Pondus ferre recusant
Fugiens periculosam
Sortē sedis amœnæ:
Hūili domū memēto
Certus figere saxo.
Quis tonet ruinis
Miscēs æquora uētus:
Tu cōditus quieti
Felix rubore ualli:
Duces serenus æuum:
Ridens ætheris iras.

tum q̄ p ventū impellentē designat. Docet etiā vitare nimiam pauptatē: quā designat bibula arena. q̄ pauptas recusat ferre idigētiā necessarioꝝ. q̄ p pōdus pēdulū designat. idigētia em̄ grauat hoiem ad modū pēduli pōderis. ¶ No. securitas fm Tullīū in rhetorica sua: est vt̄ icōmoditates iminētes ꝛ icohoate rei affines nō formidās: q̄ securitas maxīe appetēda est: ꝓpter qō pbia docet appetere vitā mediocrē: q̄ reddit hoiem̄ securū. fm illud poeticū. Medio tutissimus ibis. ꝛ Lato. Tuta mage ē pup pis modico q̄ flumīe ferē. Quā vitā mediocrē designat p hūile saxū: in q̄ edificiū ipetu vēti nō deiciē nec inūdatiōib⁹ tāq̄ bibula arena dissoluit. ¶ No. q̄ duplex ē pauptas: volūtaria ꝛ leta: alia iuolūta ria ꝛ tristis. Pria pauptas est appetēda. scda fugiēda. De pma loquit Sene. ij. epist. Honesta res est lera pauptas. Pauptas em̄ erpetita secura est. Et. xvij. episto. O lucille icipe cū pauptate hre cōmer/ ciū: gaude ꝓtēnere opes. nemo als est deo dign⁹: quicq̄ opes ꝓtēpserit. Scda pauptas. s. iuolūtaria ꝛ tristis fugiēda est: q̄ mortalis est ꝛ rōne tristitie stupefacit ꝛ corrūpit naturam.

Qui squis volet perennē ꝛc. Versus hic est dicolos distrophos. i. duoꝝ generū a scdo ad pri/ mū reuertēs. Cui⁹ pmū gen⁹ dō: anacreontiū. Perēnis ꝛ b perēne est res durās totū annū. Et q̄ ann⁹ in se redit: solet perēne vocari qō ppetuū est. dō: etiā perēnis in scda declinatiōe maxime apud antiquos. Mouet aūt mediocritatē seruandā: vt Ouid. dicēs. Medio tutis simus ibis. Alta em̄ petūt vēti. vt dicit ibidē Ouidi⁹. Perflāt altissima vēti. Arena aūt stabile solū nō pbet. dicēte saluatore Matth. vij. Stulto erit viro stulto q̄ edificauit domū suā sup arenā ꝛc. Arene di cunt bibule: q̄ bibūt aquā fere īsatiabiliter. Ruis tonet ruinis. pōt exponi q̄uis. i. q̄tūuis: seu q̄tū cūq̄ vent⁹ miscēs eā ruinis tonet: tu ꝓdit⁹ q̄eti. i. ad q̄etē reposit⁹: duces eū seren⁹ ꝛc. Multa sūt hic adiectiua p subintellectas cōiunctiōes ꝓstruēda. nā sine cōiunctiōe duo adiectiua vitiose dantur vni substātiuo. Vult aūt dicere magnā cē securitatē eius q̄ mediocribus ꝓtentus est. Perēnis

¶ Prosa quinta secūdi libri. Sāctus thomas.

Sed qm̄ rōnū iā i te meaꝝ fomēta descēdūt: paulo ualidioribus utēdū puto. Age em̄ si tā caduca & momētanea fortunæ bona nō essent: quid in eis est qd aut uestrū unq̄ fieri q̄ at: aut nō pspectū consideratūq̄ uilescat? ¶ Diui tiæ ne uel uestri uel sui natura p̄ciosæ sunt? Quid eaꝝ potius: aurū ne an uis cōgestæ pecunie? Atqui hæ fūdēdo magis q̄ coaceruādo melio⁹ nitēt. Siqdē auaritiā semp odiosos: largitas claros facit. Ꝛ si manere apud quēq̄ nō pōt qd trāsfert in alterum:

Sed qm̄ rationū iā i te. Hic incipit q̄nta pśa huius secūdi in qua pbia ponit remedia magis mouētia Boe. ad ostēdē dū q̄ bona fortune sunt cōtēnēda: ꝛ mi/ nus eē dolēdū de amissione eoꝝ. ista iaūt remedia sunt rōnes sumpte ex ꝓditionib⁹ particulariū bonoꝝ fortune. s. diuitia rū: honoꝝ: potestatū ꝛ glie. Et pmo ostēdit b de diuitijs q̄ nō sunt magnopere ap petēde ponēdo vnā rōnē gnalē respicie tē oia bona fortune. secūdo ponit rones de diuitijs ibi. Diuitie. Primo intendit talē rōnē. Null⁹ magnopere debet illō ap petere qō nō pōt eē suū ꝛ qō i se cōside/ ratū ē vile: ꝫ oia bōa fortuita sunt hmōi q̄ sūt mutabilia: iō nō pnt eē ꝓpa hois:

ꝛ in se cōsiderata vilescūt: ergo ꝛc. Unde dicit in littera. qm̄. fomēta. i. medicamēta mearum rationum in te descēdunt: q̄ ego video te paulatim fortunam contenere: puto esse v endum paulo validioribus rationibus: id est magis mouentibus. Age. est aduerbium hortandi. Si enim bona fortune nō essent caduca. i. casualia ꝛ momentanea. i. dest transitoria ad modum momenti. quid est in eis qō vnq̄ queat fieri vestrum: aut qō perspectum ꝛ in se consideratū nō vilescat: quasi diceret nihil. ¶ Nota q̄ bona for/ tune sunt caduca ꝛ transitoria. q̄ dicit Sen. lxx. epi. Oia bona fortune nobis accidunt: sed nō adherēt: ꝛ si abdicantur sine vlla nostri lachrymatione: discedunt. ex quo patet si mutabilia sunt: ꝛ nō sunt pro/ pria bona hois: q̄ fm eundem Sen. Nihil proprīū dicas q̄ mutari pōt. ¶ No. q̄ bona fortune in se cō/ siderata vilescunt: q̄ dicit Joannes chrysо. Bona fortune in seipsis veterascūt ꝛ cōsumunt: aut ab ex/ traneis dolo vel violentia vel calūnia diripiunt. ¶ Diuitie ne vel vestri vel sui natura. Hic pbs ponit rōnes de diuitijs in spāli q̄ nō sunt magnopere appetēde. Scdo probat hoc generaliter de diuitijs ibi. Quid aūt. Prima diuidit in quinq̄ partes fm q̄ sunt quinq̄ genera diuitiarū. que pbat nō multū esse appetenda. s. pecunia: gemme: possessiones: vestes ꝛ famuli. Primo ostendit propositū de pecunia. se/ cundo de gemmis: ibi. An gemmarū. Tertio de possessionib⁹: ibi. An vos. Quarto de vestib⁹. ibi. Jam vero. Quinto de famulis ibi. An vo. Primo duab⁹ rōnibus probat diuitias nō multū esse appetēdas. scda ibi. At eadē. prima rō talis est. Illa nō sunt multū appetenda q̄ nec ex sui natura nec ex natura vtē tis sunt pretiosa: diuitie sunt hmōi. ergo ꝛc. Maior est nota q̄ nihil appetit nisi bonum ꝛ pretiosum. Minor declarat: diuitie nō sunt bone ex sui natura: q̄ nō faciūt bonū eū cui aduenīunt: nec sunt bone ex parte vtentis: q̄ nō inquantū cōseruant: sic em̄ faciūt hoiez auarū: nec inquantū distribuunt: q̄ sic relinquūt hoies: dicit em̄ in lra. Diuitie vel sunt pretiose sui natura: vel natura vestri vtentiū eis. Et q̄d earū est potiꝰ. i. pretiosius: an aurū: an vis cōgeste pecunie. i. cōgregate. atqui pro certe hē. s. diuitie nō sunt p̄tiose cōseruādo eas q̄ melio⁹ nitēt effundēdo. i. distribuēdo eas q̄ coaceruādo. i. retinēdo eas q̄ sunt pretiose cōseruādo eas q̄ melio⁹ nitēt effundēdo. i. distribuēdo eas q̄ coaceruādo. i. retinēdo eas q̄/ dem auaritia q̄ pecuniā coaceruat semp facit hoies odiosos: ꝛ largitas que pecuniā effundit facit da/

Bona fortune. Bonuz.

ros.i.honestos.subdit. Et si illud qđ trãsferk in alterũ nõ põt manere apud quẽq̃:tũc est p̃cioſa pecunia:loquẽdo ironice.cũ ipſa vſu largiendi trãſlata ĩ alios definit poſſideri. ¶ No.q̃ aliq̃d est bonũ dupliciter.vel ex natura ſui:vel ex natura vtẽtis. Et illud ð: bonũ ex natura ſui qđ a ſe vel ĩ ſe hz vñ fit bonũ:ꝛ cuicũq̃ adnenit facit ipm bonũ.ſicut recta ratio:pax ꝛ filia. Hz illud ð: bonũ ex pte vtẽtis q̃ ſi aliqs hueniẽter vtak aliq̃d boni inde puenit.vñ nota ſm beatũ Berñ. Solus erro: hoim facit q̃ aurũ et argẽtũ reputãtur p̃cioſa cũ nõ ſint niſi terra rubea ꝛ alba. ¶ No.q̃ Señ.lxxxviij.epi.pbãs diuitias nõ eſſe bonas ſic arguit. Qđ bonũ ẽ bonos facit:diuitie nõ faciũt bonos:ergo diuitie bone non ſũt. Jtẽ illud qđ põt hꝫngere hꝫtemptiſſimo ꝛ turpiſſimo bonũ nõ ẽ:diuitie autẽ ꝛ lenoni ꝛ laniſte cõringũt cõtemptiſſimo et turpiſſimo:ergo bone non ſunt. Jtẽ bonũ ex malo nõ fit:diuitie aũt ſunt ex auaritia que mala eſt:g̃ bone nõ ſunt. ¶ At eadẽ ſi apud vnũ. Hic ponit ſecũda rõnẽ q̃ talis ẽ. Illa nõ ſunt multũ appetẽda q̃a pluribꝰ nõ poſſunt poſſideri et nõ trãſeũt ad aliũ ſine pauꝑtate aliorũ:diuitie ſunt hmõi:ergo ꝛc. vñ dicit in littera. At p:o ſed ſi eadem. ſcz pecunia quãta eſt vbiq̃ gentiũ ĩ.apud oẽs gentes:cõgerak apud vnũ hoiem: ipſa fecerit ceteros hoies inopes ſui carentes:et vna vox pariter tota.ĩ.ſimul replet audiũ multoꝝ:diuitie aũt nõ põt tranſire in plures niſi cõminure.ĩ.diuiſe in partes: qđ cũ factũ eſt.ſ.q̃ cõminute tranſeũt in alios:neceſſe eſt ſup.illos faciant pauperes quos relinquãt. Et tũc exclamat cõtra diuitias di. Q igiť ſup.dico diuitias eſſe anguſtas. ĩ. arctas et inopes quas nõ licet pluribꝰ hꝫ totas ꝛ q̃ nõ veniũt ad quẽlibet ſine pauꝑtate exteriorꝝ.ĩ.aliorꝝ hoim. ¶ No.q̃ diuitie nõ veniunt ad quẽlibet ſine aliorꝝ pauꝑtate: q: di. Señ in de remediis. Pecuniã pdidiſti quã vt haberes alius ante te pdidit:pecuniã pdidiſti habes vno periculo minꝰ: quo te felicem dicã:ſi cũ illa auaritiã pdidiſti:ꝛ idem.lxxxviij.epla di. Diuitie aios inflant:ſuperbiã pariũt:inuidiã cõtrahunt:mentem alienant:timorem inducũt:inſolentiã faciũt.nihil aũt aliud inſolentia eſt niſi ſpes falſe magnitudinis ergo diuitie bone nõ ſunt. ¶ An gẽmarũ fulgor oculos trahit. Hic oſtendit pbia q̃ gẽme nõ ſunt appetende tanq̃ ꝑpriũ bonũ hois:intendens talem rõnem. Quicquid bonitatis vel precioſitatis eſt in gẽmis hoc cõſiſtit in luce ꝛ ſplẽdore gẽmarũ:ſed lux gẽmarũ nõ eſt ꝑpriũ bonũ hois:ſed eſt bonũ ipſarũ:ergo ꝛc. Unde dicit in littera. An fulgor gẽmarũ trahit oculos hoim ſup.ad cõcupiſcẽdũ eas tanq̃ primũ bonũ:ſed ſi q̃d eſt precipui.ĩ.p̃cioſitatis in hoc ſpendore:illa lux eſt gẽmarũ ꝛ non hoim: quas quidẽ gẽmas vehemẽter admiror: homines mirari.ĩ.mirando deſiderare tanq̃ bonũ ſuũ. q̃d est eſſ carens motu aie atq̃ cõpage.ĩ.cõiunctionis mẽbrorꝝ:quaſi diceret:quid reperiť in rebus inanimatis qđ iure videak.ĩ.videri debeat eſſe pulchrũ rei animate ꝛ rõnabili nature:quaſi diceret nihil:que gẽme tamẽſi pro q̃uis trahant.ĩ.recipiant aliquid poſtreme pulchritudinis opera.ĩ.diligentia conditoris:q̃ ꝑ ꝛ ſui diſtinctione.ĩ.ſpecifica formatione:tñ ipſe collocate infra veſtrã excellentiã.ĩ.dignitatem nullo modo merebantur veſtrã admirationẽ. ¶ Nota q̃ nõ eſt gloriandũ de gẽmis tanq̃ ꝑpro bono:quia dicit Seneca.xlj.epiſtola. Nemo gloriari debet niſi de ſuo. Quid eñ eſt ſtultius in homĩe q̃ aliena laudare:quid eſt eo dementius q̃ ea mirank:q̃ ad alium tranſferri ꝓtinus poſſunt: non faciũt equũ meliorem aurei freni. ¶ Nota q̃ quadruplex eſt pulchritudo. Prima eſt animaliũ rationalium. Secũda eſt brutorꝝ ſenſibiliũ. Tertia eſt plantarũ vegetabiliũ. Quarta eſt rerũ inanimatarum: in quo genere gẽme collocank. ꝓpter quod dicit pbia. Si gẽme trahunt aliquid poſtreme pulchritudinis. ¶ An vos agrorꝝ pulchritudo. Hic ꝓbat pbia idem de poſſeſſionibus ſicut de agris: ꝛ intẽdit hanc ſniam. Bonitas agrorꝝ vel ꝓſiſtit in pulchritudine eorꝝ que delectant aſpectũ:ꝛ talis pulchritudo nõ magis eſt ipſius hois q̃ pulchritudo floꝝ vel ſtellarũ:que etiam delectant aſpectum hois: et tamen nihil ad hominem pulchritudo iſtorꝝ: vt bonitas agrorum confert in vtilitate eorũ:que eſt ad ſuſtentationẽ hominis:ſed hec poſſeſſio agrorꝝ non eſt multuz appetenda vt ſit ampla: quia natura paucis eſt ꝓtenta. Unde dicit in littera. An pulchritudo agrorꝝ delectat vos: vt gaudeatis de eo tãq̃ de bono veſtro. Et dicit Boetius. quid ni.ĩ.quare nõ delectaret? Eſt enim pulchra portio operis pulcherrimi ſcilicet mundi; ꝛ nos gaudemus facie;ĩdeſt aſpectu maris ſereni.ĩdeſt tranquilli. ſic ĩdeſt

Diuitie nõ ſunt bone vel bonum.

tũc eſt p̃cioſa pecunia cũ trãſlata ĩ alios uſu largiẽdi definit poſſideri. ¶ At eadẽ ſi apud unũ quanta eſt ubiq̃ gẽtiũ cõgerak/cæteros ſui inopes fecerit Et uox qdẽ tota pariter multorum replet auditũ. Iſtæ uero diuitiæ niſi cõminutæ in plures trãſire nõ pñt. Quod cum factũ ẽ/paupes neceſſe ẽ faciãt; quos relinquũt. O igiť anguſtas inopeſq̃ diuitias quas nec hĩe totas pluribus licet/ & ad quẽlibet ſine cæteroꝝ pauꝑtate nõ ueniũt. ¶ An gẽmaꝝ fulgor oc̃os trahit? Sed ſi q̃d eſt i hoc ſplẽdore p̃cipui gẽmaꝝ eſt lux illa:nõ hoim. Quas quidem mirari hoies uehementer admiror. Quid ẽ eñ carens aiæ motu atq̃ membroꝝ cõpage:q̃d aiatæ rõnabiliq̃ naturæ pulchrũ eſſe iure uideatur. Quæ tametſi conditoris opera ſuiq̃ diſtinctione poſtremæ aliquid pulchritudinis trahũt: infra ueſtram tamẽ excellentiam collocatæ admirationem ueſtram nullo mõ mereb antur. ¶ An uos agroꝝ pulchri

Diuitie.

Pulchritudo.

ciũt equũ meliorem aurei freni. ¶ Nota q̃ quadruplex eſt pulchritudo. Prima eſt animaliũ rationalium. Secũda eſt brutorꝝ ſenſibiliũ. Tertia eſt plantarũ vegetabiliũ. Quarta eſt rerũ inanimatarum: in quo genere gẽme collocank. ꝓpter quod dicit pbia. Si gẽme trahunt aliquid poſtreme pulchritudinis. ¶ An vos agrorꝝ pulchritudo. Hic ꝓbat pbia idem de poſſeſſionibus ſicut de agris: ꝛ intẽdit hanc ſniam. Bonitas agrorꝝ vel ꝓſiſtit in pulchritudine eorꝝ que delectant aſpectũ:ꝛ talis pulchritudo nõ magis eſt ipſius hois q̃ pulchritudo floꝝ vel ſtellarũ:que etiam delectant aſpectum hois: et tamen nihil ad hominem pulchritudo iſtorꝝ: vt bonitas agrorum confert in vtilitate eorũ:que eſt ad ſuſtentationẽ hominis:ſed hec poſſeſſio agrorꝝ non eſt multuz appetenda vt ſit ampla: quia natura paucis eſt ꝓtenta. Unde dicit in littera. An pulchritudo agrorꝝ delectat vos: vt gaudeatis de eo tãq̃ de bono veſtro. Et dicit Boetius. quid ni.ĩ.quare nõ delectaret? Eſt enim pulchra portio operis pulcherrimi ſcilicet mundi; ꝛ nos gaudemus facie;ĩdeſt aſpectu maris ſereni.ĩdeſt tranquilli. ſic ĩdeſt

eadem rõne miramur celũ ſydera:ſolẽ ⁊ lunã. Reſpõdit pbĩa. Nã.i.nunq̃d aliq̃d ꝓxũ attingit te tanq̃ ꝓpxiũ:q.d.nõ. Nun.i.nũquid audes gloxiari ſplendoxe alicui⁹ taliũ tanq̃ tuo:q.d.nõ. An.i.nunq̃d tu diſtingueris.i.oxnaris vernis floxib⁹:certe nõ.nũquid tua vbertas.i.fertilitas intumeſcit.i. ſupbit. in eſtiuos fructus.i.peſtiuos fructus:q.d.nõ.q̃d raperis.i.circũdaris vel extolleris inanib⁹ gaudijs ſup. reputádo iſta bona: q̃d amplexaris externa bona ꝓ tuis:q.d.fruſtra ꝙoc facis.q: foxtuna nunq̃ faceret eſſe tua q̃ natura rerũ a te fecit aliena. Tũc dicit pbĩa nõ nego quin iſta poſſint tibi eſſe vtilia. fructus em̃ terrarum ꝓculdubio debent alimentis aiantiũ.i. aialib⁹ ꝓxo alimẽtis. ſz ſi velis replere indigentiã nature:qđ ſatis eſt.i.ad ſufficiẽtiam:nihil ẽ.i.nõ opoxtet q̃ petas.i.deſideres affluentiã foxtune ſup. ad dilatandũ ⁊ ampliãdũ agros. Natura em̃ paucis cõtenta eſt. cuius ſatietatẽ ſi velis vxgere.i.cogere ſupfluis cibis ⁊ potibus: illud qđ infuderis ventri: ſuperfluũ fiet aut iniocũdum.i.triſte aut fiet nociuũ.i. ꝓnicioſuz. ¶ No.q̃ ex littera põt foxmari talis rõ. Si illud qđ magis videt ineẽ nõ ineſt: nec illud qđ minus. ſed magis videt q̃ ꝙomo debet gloxiari de pulcꝙxitudine celi ⁊ ſtellarũ: ⁊ nõ debet. q: nihil ꝙoxũ eſt ſuũ. ergo min⁹ debz gloxiari de pulcꝙxitudine agroxum ⁊ aliarũ poſſeſſionũ. ¶ No.q̃ natura nõ eſt oneranda ſupfluis: ſed eſt alenda: paucis cõtenta eſt vnde Señ. xvj.epla. Si ad naturã vixeris nunq̃ eris pauxper: ſi ad opinionẽ nũq̃ eris diues. Exiguum natura deſiderat: opinio vo imenſum. ⁊ bear⁹ Augu. dicit. Sumenda ſunt alimenta tanq̃ medicamenta. ⁊ Gxeg. Dũ venter nimia ſatietate extendit aculeus libidinis ſuſcitatur. ¶ No.q̃ Ariſt. in quadã epi. ad Alexã. dicit. Qui tranſgredit debitũ modũ in pleno ⁊ vacuo: nõ poterit euadere furorem egritudinis ⁊ moleſtias infirmitatum. Qui ergo appetit viuere: ⁊ dñari: renũciet deſiderio ꝓxie voluptatis: nec

Natura.

Abſtinẽtia.

coneſtionem coneſtioni ſuperaddat. q: oĩs incõtinens voluntarie eſt egrotãs. ij. Ethi. Et ſubdit. Audiuit ab ꝙypocrate q̃ cõſeruauit dietas ꝓxo quibus debilitatez coxporis ſuſtinebat: cui dixit ſuus diſcipulus. docto: egregie ſi velles bene comedere nõ ſuſtineres tantã coxporis debilitatem. Cui reſpõdit ꝙypocras. Ego comedo vt viuã: nõ viuo vt comedã: vnde dicit Ariſt. ibidem. Alimentũ ꝓpter durabilitatem eſt querendũ nõ durabilitas ꝓpter alimentũ. ſubdit. Multos noui qui diminuerũt de alimento ⁊ coneſtione: abſtinentes a ſuis appetitibus: parcẽtes gule: viuentes temperate per dietas. qui fuerunt ſaniſſimi coxporis: longioxis vite ⁊ boni appetitus. ¶ Jam vo pulcꝙxitudo. Hic pbĩa oſtendit q̃ nõ ſit gaudendũ de pulcꝙxitudine veſtiũ tanq̃ de ꝓxio bono: ⁊ arguit ſic. De illius pulcꝙxitudine nõ eſt gaudẽdum que nõ eſt ꝙois pulcꝙxitudo: ſed pulcꝙxitudo veſtiũ nõ eſt ꝙois pulcꝙxitudo: ſed eſt ipſarũ veſtiũ igitur ⁊c. vnde dicit in littera. Jam putas pulcꝙxitudinẽ eſſe. i. tue pulcꝙxitudini aſcribenduz: fulgere varijs veſtibus. q.d. nõ debes ꝙoc putare: quarũ. ſ. veſtiuz ſi ſpecies. i. pulcꝙxitudo eſt grata. i. delectabilis intuitu: ego mirabor: naturã materie veſtium: aut mirabor ingeniũ. i. ſubtilitatem artificis veſtem foxmãtis nihil aſcribendo tibi. ¶ Nota q̃ ſplendor ꝙabitus exterioxis nõ facit ꝙoiem melioxem: niſi fulgeat ꝙabitus mentis interioxis in eo. vnde Señ. Nullus dicit gladium eſſe bonũ ſi baltꝙeus eius deauratus eſt: ⁊ vagina gemmis diſtincta. Sed gladius eſt bonus ſi bene inſcidit: ⁊ bonũ acumen ꝙabet: ⁊ mucro bonus eſt: qui omne munimen rupturus eſt. vnde ſunt verſus. Aurea nobilitas lutea ſi veſtiat ollam. Nõ ideo ſequit ꝙanc minus eſſe lutũ. Jtem poeta inquit. Linge caput lauro: tege gẽmis coxpus ⁊ auro. Si fueris pridem rematebis ruſticus idem. ¶ An vo te longus oxdo famuloxum. Hic pbĩa oſtendit nõ eſſe gloxiandũ de multitudine famuloxum tanq̃ de ꝓxio bono: ⁊ rguit ſic. Jf famuli aut ſunt ꝓxerſi in moxib⁹: ⁊ ſic ſunt nociui: aut ſunt moxigerati: tũc nihil ad te: q: ꝙec ꝓbitas eſt famuloxum ⁊ nõ tua. vñ dicit in littera. An vo longus oxdo famuloxum facit te eſſe felicẽ: qui. ſ. famuli ſi ſint vitioſi moxibus ſup. tũc ſunt pernicioſa ſarcina. i. periculoſuz pondus ipſius domus: ⁊ ſunt veꝙemenxter inimici ipſi dño. ſi vo

Veſtiti⁹.

tudinis: qd ē ꝙ amissis doleas: uel læteris retentis? Q si natura pulchra sūt: qd id tua refert? Nā hæc p se a tuis quoq; opib⁹ seqstrata placuissent. Neq; eñ idcirco sūt pciosa: ꝙ i tuas uenere diuitias: sed qm̄ pciosa uidebant: tuis ea diuitiis annumerare maluisti. ¶ Quid aūt tāto fortunæ strepitu desideratis? fugare credo indigētiā qritis copia: atqui hoc uobis i cōtrariū cedit. Plurib⁹ qppe adminiculis op⁹ est ad tuēdā pciosæ suppellectilis uarietatē. Verūq; illd ē pmultis eos idigere q mlta possidēt. Cōtraq; minimo idigere q abūdantiā suā naturæ necessitate: nō ābitus supfluitate metiant. ¶ Ita ne aūt nullū est ꝓpriū uobis atq; insitū bonū: ut in externis ac suppositis reb⁹ bona uestra quæratis? Sic rerū uersa cōditio est: ut diuinū merito rōnis aīal: nō aliter sibi splēdere nisi inaīatæ suppellectilis possessione uideat? Et alia quidē suis rebus cōtenta sunt: uos aūt deo mēte cōsiles a reb⁹ infimis excellentis naturæ ornamēta captatis: nec intelligitis quātā cōditori uestro fata captatis: nec iniuriā. Ille gen⁹ hūanū terrenis oībus præstare uoluit: uos dignitatem uestram infra quæq; infima detruditis. Nam si omne cuiusq; bonū: ideo cuius

sint pbi: quonāmodo.i.ꝑ quem modū aliena ꝓbitas numerabit.i. cōputabit in tuis opib⁹? q.d.nullo mō. Et tūc cōcludit de oībus predictis di. Ex quib⁹ oībus predictis monstrat liquido.i.aperte nihil horum esse tuū bonū que tu cōputas in tuis bonis: quib⁹ si nihil inest appetende pulchritudinis sup. que tibi ascribere poteris: qd est.i.quare est: ꝙ tu doleas de amissis vel leteris retentis? ꝙ pro sed si pdicta sunt pulchra natura.i.ꝓpter naturā ꝓpriā: qd refert id tua.i.quid ꝑtinet hoc ad te? q.d.nihil. nā hec sequestrata.i. diuisa tuis opibus ꝑ se placuissent. neq; eñ idcirco sunt preciosa ꝙ in tuas venere diuitias: sed qm̄ pro q: videbant tibi pciosa: ideo maluisti ea annumerari tuis diuitijs. ¶ Nota ꝙ serui puersi in morib⁹ sunt familiares inimici dñi ⁊ totius dom⁹: de quib⁹ postea dicet tertio hui⁹ quinta prosa. Nō est pestis efficacior ad nocendū ꝙ familiaris inimicus: ⁊ si vident aliqñ amici hoc est rōne vtilitatis nō rōne virtutis. de quib⁹ loqtur Sene. in de remedijs di. Mel musce sequunt: cadauera lupi: frumenta formice: predā sequit ista turba: nō hoiem. Itē Sene. dicit. xl. epla. In hoie illud laudādum est qd ipsi⁹ est. si familiā formosam haber: ⁊ domū pulchrā. si multū serit: si multū feneratur: nihil horū in ipso est: sed circa ipm lauda in illo: qd ꝓpriū est: qd nec auferri nec eripi pōt. ¶ Quid autē tanto fortune strepitu. Hic phia ostēdit generaliter diuitias nō esse appetendas magnopere: ⁊ facit hoc tribus rōnibus. secūdā ponit ibi. Ita ne. tertiā ibi. Ego vo nego. Prima rō est ista. Illa nō sunt multū appetenda ꝑ que homo nō consequit ea ꝓpter que diuitie appetunt: appetunt eñ diuitie propter fugam indigentie quā homo nō cōsequitur per diuitias: sicut declarat in littera di. Quid autem tāto strepitu.i.labore desideratis.i. cū desiderio insistitis fortune: credo vos queritis fugare indigentiā copia.i. diuitijs. q.d. ideo desideratis diuitias vt suppleatis vestrā indigentiā. Atqui pro sed hoc cedit vobis in cōtrariū. quippe pro q: plurib⁹ adminiculis.i. adiutorijs est opus ad tuendū varietatē preciose supellectilis.i. possessionis. verūq; illud est permultis eos indigere qui ꝑmulta possident. ꝙ pro ⁊ cōtra.i.ꝑ cōtrariū sup. illi minime indigent qui metiunt.i. mensurant suā abūdantiā nō supfluitate ambitus.i. cupiditatis: sed necessitate nature. ¶ No. ꝭm Sene. ꝑmultis indigent qui ꝑmulta possident. ꝓpter qd multe diuitie nō fugant indigentiā: sed magis excitant. vnde Boe. Nulla ditari ratione possunt auari. Vos faciunt inopes quas cumulatis opes. ¶ No. circa hoc qd dicit minime indigent: dicit Sene. lxi. epla. Taurus paucissimorū iugerū pascuis implet: ⁊ vna silua pluribus elephantib⁹ sufficit: homo terra pascitur ⁊ mari. Quid igit tam insatiabilem ventrē natura dedit nobis: cū tam modica corpora nobis dederit: vt vastissimorū edacissimorūq; aīaliū auiditatem vinceremus. quantulū eñ est qd nature datur: paruo illa educat. Nō fames nostri ventris nobis magno cōstat: sed ambitio. ventri aūt obedientes loco aīaliū numeremur: nō hoim. Querens vitā voluptuosam oportet vt corpori suo seruiat. Maior sum: ⁊ ad maiora genitus sum: ꝙ vt sim mancipiū mei corporis. Qd non aliter aspiciā: ꝙ aliqd vinculū mee libertati circūdatū. Natura paucis minimisq; ꝯtenta est. ¶ Ita ne aūt nullū est ꝓpriū vobis. Hic ponit secūdā rōnem. scdo cōcludit manifestū errorē hoim ibi. ꝙ vo late. Et ratio talis est. Illa non sunt appetenda quib⁹ appetitis homo putans se talib⁹ ornari facit iniuriā suo creatori: sꝫ bona exteriora sicut diuitie sunt hmōi vt declarat in littera: ergo ⁊c. dicit. O hoies nunqd nullum bonū est ꝓpriū atq; insitū.i. naturale ⁊ intrinsecū vobis: ita vt queratis bona vestra in externis reb⁹.i. in extrinsecis rebus: ⁊ in rebus suppositis.i.a vobis seorsum positis. q.d. imo in vobis bonū si cōsiderare vultis: sed sic est versa.i. mutata cōditio rerum vt animal diuinū.s. homo qui est similis deo: nō aliter videatur sibi splendere; nisi in possessione supellectilis inanimate; idest bonorū exteriorum: que sunt inanimata

Serui.

minime indigentes.

& alia quidē ab hoie cōtenta sunt rebus. s. suis bonis. vos aūt sup. hoies deo cōsimiles mente captatis. i. queritis ornamēta vestre excellētis nature a reb⁹ infimis. s. inaīatis. qđ est erroneū. nec intelligitis quā tam iniuriā faciatis vestro cōditori. s. puertēdo ordinē ab eo institutū. Ille em̄ cōditor voluit humanū gen⁹ pstare. i. pcellere oibus terrenis: sed vos detruditis vestrā dignitatē infra queq; sup. rerū infima: qđ pbat in hoc. Nā oē bonū est pciosius eo cui⁹ est bonū: cū vos iudicatis vilissima rerū sicut sunt bona sup. fortune esse vra bona: vos summittitis. i. subijcitis vosmetipos eisdem vra existimatiōe. i. opinione. & hoc haud pro nō imerito cadit. i. accidit hoi: qppe pro qr: ista est conditio humane nature vt pro q: tum. i. tunc tm̄ excellat ceteris rebus cū se cognoscit. eadez tm̄ sup. natura humana redigat infra bestias si defierit se nosce. Nā ceteris aiantib⁹ natura ē ignorare sese. i. seipaz: sz hoib⁹ venit. i. puenit ex vitio. ¶ No. q hoi est insitū ppiū bonū. qđ est recta ratio q̄ semp dep: recat ad optima: i cui⁹ actu & speculatiōe cōsistit felicitas. qr sapiēs maxime ē felix. x. ethi. Et hō curās intellectū deo amātissimus videt. ibidē. Ideo nō est q̄rendū bonuz hois in rebus externis. ¶ Nota q hō mente & ratione est similis deo: qr hm̄ Sen̄. Ratio nihil est aliud q̄ pars diui ni spūs mersa in corpus humanū. Et dicit idem Sene. q animus rectus est q̄si deus in humano corpore hopitat⁹. Et idem dicit. Disce potius animū extollere in immēsum. nobis enim & generosa res est animus. ¶ No. q hō seipz ignorans deterior est bestia. Unde Boe. in tracatu de summo bono allegās cōmētatorem di. Ue vobis hoibus q̄ de numero bestiarū cōputati estis: hoc diuinū qđ in vobis est nō cognoscētes: propter qđ ad superiora ascenditis: & ideo similes estis. Et subdit diuinū autez in hoie vocat intellectū & rōnē. ¶ Nota q nihil phibet vnū & idē esse nobilius & ignobilius. qđ diuersificatur hm̄ ꝺditionē seu ꝺfiderationē: vnde q̄uis hō hm̄ se & simpl'r sit melior bestijs: tm̄ iquātuz deficit ab aliquo qđ sibi debet hm̄ naturā. i. cognoscere se: qđ non debet bestijs: sic est ignobilior bestia. ¶ Ō vo late ptz. Hic pbia ꝺcludit manifestū errorem hoim di. Ō hoies q̄ late ptz vester hic error: q̄ estimatis aliq̄d posse ornari ornamētis alienis. Ad p sed illud fieri inq̄t: nā fiq̄d. i. aliq̄d luceat ex appositis sibi & nō ex ppria pulchritudine: tūc apposita illa laudāt. vero p sed illud qđ est velatū atq; p et tectū appositis illis: nihilomin⁹ pdurat. i. pseverat in sua feditate. i. turpitudine. ¶ Nota si aliq̄d est fetidū ei⁹ feditas nō tollit pornatū extrinsecū. Un̄ dicit poeta. Aurea nobilitas lutea si vestiat ollā. Nō ideo sequit hāc min⁹ esse lutū. Et q̄dā clericus rndēs mulieri q̄rēti vtrū esset pulchra dixit. Ō dña pulchra sunt tibi appēsa. ¶ Ego vo nego illud esse bonū &c. Hic ponit tertiā rationē q̄ talis est. Illud nō est multū appetēdū qđ nocet possidēti: sz diuitie sepe nocuerūt possidētib⁹: qđ declarat ex duobus. Primo qr diuitie faciūt possidētes se falsa opinari vel estimare. Secūdo qr faciūt possidētes amissa securitate timere. Un̄ dicit in lra. Ego pbia nego illud esse bonū qđ noceat habēti. Nū. i. nūquid mētior? inquies minime. Atqui p certe diuitie psepe nocuerūt possidētib⁹: cū pro quia quisq; sup. homo pessimus eo q̄ ipe est auidus magis alieni eris ipse putat illum hominem solū dignissimum qui habet. i. possidet quicquid vsq̄ est auri: q; pro & gemmaruz. Tu igitur sup. homo qui in diuitijs constitutus es nunc pertimescis gladiū: q; pro & cōtum: si intrasses callem. i. semitam huius vite tanq̄ viator vacuus coram latrone securus cantares. Tunc inuehitur cōtra diuitias. Ō preclara beatitudo opum mortalium: & loquitur ironice: quasi dicat minime preclara quā tu homo cuz adeptus fueris securus esse desistis. ¶ No. diuitie nocent habenti. Unde Aristo. s. Ethi. dicit. Talem quidem errorem habent bona q̄ multis cōtingūt detrimēta ex ipsis. multi em̄ propter diuitias perierunt. ¶ Notandū q̄ mali tm̄ diuites reputant esse dignos. Un̄ dicit Ambro. Ita incubuerūt mores hoim in admiratiōe diuitiarum vt nemo nisi diues putet dignus. ¶ No. q diuitie nō reddunt hoiem securū. vnde Iuue. poe. Pauca lz portes argenti vascula puri. Nocte iter ingressus cunctū gladiūq; timebis. Et more ad lunā trepida dio arū dīnis vimbrā. Lātabit vacuus coram latrone viator. Et Sen̄. lxiij. epi. di. Nudū latro transmittit

ħō deo similis

ꝛ in obessa via pauperi pax est. Et. lxxvj. epi. Quisquis se fortune multū dedit: ingentē sibi viā pturbationis fecit. vna hec via est ad tuta vadendi. externa despicere ꝛ honesto ꝓtentū esse.

Ascēsi⁹

SEd qm̄ ꝛc. In hac ꝑsa cū multa sit eruditiōis plena pauca m̄ visa sunt expositiōis egentia. Ne m̄ nihil dicā. Aduerte lecto: ꝑmo nūerū eē mutatū de singulari in plāle. Prius cm̄ dicit pbia. Jā in te: postea. age em̄ ꝛc. m̄ subiūgit qđ aut vrm. Tu em̄ ꝛ tu⁹ ad singulos respiciūt: sz vestrū sicut nostrū ad plres. Vitiosum aūt est in scđa ꝑsona sine legitima rōne mutare numerū: aut ad vnū loquēdo plī vti numero: q̄uis gallica lingua ꝺ faciat. Dico in scđa ꝑsona: qꝛ in

De mutatōe numeri.

ꝑma vtrūq; licet: ꝛ de cui⁹ etiā mīme plr loq̄: de singulari trāsire in pluralē vt auctoꝛū exempla docēt cū ꝑceptis grāmaticoꝝ. In scđa nō licet nisi fit legitima rō: q̄ tūc mihi esse videt: qm̄ res ipsa non vitiose mutat. i. qm̄ de eo qđ ad vnū ptinebat transimus ad id qđ ad plres ptinet sicut b̄ loco: cū solus Boe. incipet fomēta rōnū pbie: ꝛ ipse solus adhoꝛtādus eēt: qꝛ solus pūs: pbia vsa est singulari numero dicēdo in te: ꝛ age. Sed qꝛ trāsit ad id qđ est cōe oī hoī mutat iure numerum di. Quid in eis est qđ aut vestrū fieri queat: q. d. nō tuū soli⁹ sed vestrū oīno moꝛtaliū. Scđo aīaduerte latine ꝛ apte ꝑ pte dictū esse ꝑ interrogationē figuratā q̄ negationē poscit. Diuitie ne vel vrī vel sui natura ꝓciose sunt: q. d. nō. b̄ est neq; sua neq; vra natura ꝓciose sunt. Pro q̄ tria ꝓsiderabis. Primū est aliud eē latine loq̄: aliud grāmatice: aliud apte. Latine em̄ loquit q̄ natiuā romani oꝛis eloquētiā seruat: etiam si ꝑcepta grāmaticalia nō oīa seruat. vñ latine loq̄ dictū ē. Quas credis eē has nō sunt vere nuptie. qđ

Grāmatice.

grāmatice dicet. Ne nuptie q̄s credis eē veras nō sunt vere. Grāmatice ḡ loquit q̄ ꝑcepta grāmatica lia seruat. Apte aūt loquit q̄ ꝓprie loq̄t ꝛ in ea significatiōe in q̄ dꝝ. Sepe em̄ latine ꝛ grāmatice q̄d

Apte.

dꝝ: ꝛ m̄ nō apte. Uerbi grā. Oēs ꝑcipiūt q̄ ꝑ valde suplatiuo iūgi: nō m̄ apte dices. q̄ ꝓmū recepo pecunias meas faciā tibi. Sz vt ꝓmū vl̄ vbi ꝓmū vl̄ cū ꝓmū. Et ita ī mulꝯ aliꝯ diligēs lector aīaduer

An ꝛ vel

tere pōt. nō oīa q̄ latine dicunt apte dici. Scđm hic ꝓsiderādū est de differētia vel et an: qđ pauci aīn. Uallā aīaduerterūt: saltē nouitio. Est aūt talis. q̄ qm̄ dubitam⁹ de oībus mēbris diuisionis simul: ita q̄ sit cōis dubitatio: tūc recte ponim⁹ vel: aut ve ꝛ ꝓsimiles: vt b̄ loco pōt dubitare de diuitijs: an sint ꝓciose tā de sua natura q̄ de natura vtētis: ꝛ ideo posuit recte vl̄ geminatū. Qm̄ aūt nō dubitat de oīb⁹ mēbris. i. nō dubitat q̄n de b̄ de quo querit vni mēbroꝝ ꝓueniat: sz dubitat inter mēbra: b̄ est cui eoꝝ si multa sunt: vel vtri eoꝝ si duo m̄ sint cōueniat de quo querit: tūc nō ponem⁹ vel: sed an. Et b̄ tā querēdo q̄ enūciādo nos nescire vel dubitare. Uerbi grā. ego bene scio q̄ pr̄ me⁹ viuit aut nō viuit: sz nescio vtrū viuat an moꝛtu⁹ fit ideoq; false dicerē nescio an pr̄ me⁹ viuat aut moꝛtu⁹ fit. Et male quererē. Pater me⁹ viuit ne vl̄ est moꝛtu⁹. Sed deberē dicere. Nescio pr̄ me⁹ an viuat an moꝛtu⁹ sit: vel sic. Nescio pr̄ me⁹ viuat nec ne. Et sic q̄rere. Pater me⁹ viuit ne an moꝛtu⁹ est: Hec Ualla diserte ponit ꝛ nos for-

Mei tui sui nr̄i: et vestri.

te clariꝯ iā dirim⁹. Tertiū qđ sepe tetigim⁹: qꝛ sm̄ eundē Uallā mei: tui: sui nr̄i ꝛ vr̄i tm̄ passiue significat et possessiue aut actiue loquētes ponere debēt me⁹ tu⁹ su⁹ nr̄ ꝛ vester. ió potiꝯ dicerē sua natura q̄ sui. ꝛ vra q̄ vr̄i: nisi forte q̄dā partitio q̄ passionē denotet: innuat ī dictiōe natura. Addere possū ꝑ exēplo bn̄ dictū eē ꝑ an. Aurū ne an vis ꝛc. qꝛ tm̄ duas ꝓtes ponit. aliꝯ forte diꝛisset: vtrū eaꝝ potiꝯ: vl̄ si ad mīra re sperisset ꝓmū: sz postea duas tm̄ ꝓtes subdat: nō m̄ diꝛisset q̄d potiꝯ: sz q̄d potissimū. Atq; hę fundādo ꝛc. Dic tertio loco ꝓsidera gerūdia ꝑcipue ī do frequēter ꝛ venuste i passiua significatiōe absolute poni

gerūdia in do.

vt apō Uirg. cātādo rūpit anguis. i. dū incātat. vitq; vidēdo femina. i. dū videt. Et apō Quint. Memoꝛia sicut cetera oīa: excolēdo auget. i. dū excolit. Sic ēt b. Atq; hę vcz diuitie nitēt meliꝯ fūdēdo. i. dū fūdunt: magis q̄ coaceruādo. i. dū coaceruāt. Et ita ve exposueris. Odioꝯ aliq̄n ē molestꝯ: aliq̄n quē

Odioꝯ. largitas largitio. Cōtētio. cōpago.

odimꝯ: ꝛ ita passiue figt. Largitas etiā ī bonū accipi solet: largitio fere ī malū ꝑ ambitiosa donatione. Quarto aīaduerte ꝑ ꝓtētionē quādā hic pulchre ꝓbari diuitias nō eē bonas: cū id nō habeāt bonitatis qđ voci ineſt. Nā vna voꝝ pluribꝯ iptit: diuitie nō nisi vni: ꝛ id cū alteriꝯ iactura. Est aūt ꝓtētio color rhetoricꝯ ꝓtias snias cōplectēs: vt iurta se posite magis eluceāt. Cōpage mēbroꝝ. A cōpigēdo ꝺ: hec cōpago. vñ repit aliq̄n cōpagines ꝛ cōpagine ꝛ cōpaginibꝯ. sz frequētiꝯ tāq̄ in nr̄ō cōpages fiūt oblīq; vt hic ablr̄us cōpage. Suiq; distinctiōe. bn̄ dicit sui: qꝛ passiue. i. qꝛ distinguunt. Infra vestrā excellētiā. i. inferiꝯ q̄ sit hūana excellētia. Admiratione vestrā actiue ponit. i. quavos admiramini. Si quōdā legēdū puto

Facies. Nun. Cōtentꝯ

sic quōdā: vt sit Sic: qꝛ pulchra videt portio pulcherrimi opis. Facies maris. i. spēs. sic. v. enei. Quibꝯ aspa quōdā visa maris facies. Nū interrogatiuū fere negatiuū rīsuz efflagitat. Cm̄ cōponit nūq̄d. Natura cōtēta est mīmis. Ualla dicit ꝓtētū accipi actiue ꝑ eo q̄ ꝓtinet qđ sibi satis eē iudicat. pōt m̄ sicut cetera fere ab eo posita etiā passiue accipi: ꝑ eo cui⁹ animꝯ ꝓtinet: ne plus cupiat. Et sz dicat latine sum ꝓtētus: nō m̄ ego ꝓtētor apō latinos inueneris. Quinto aīaduerte iterū numerū mutatū: ne si singulariter diceret Boe. Quid aūt tāto fortūe strepitu desideratis: videret Boe. ꝓsentire se auarū ꝛ cupidū

strepitꝯ.

eē: nū aūt ad totū genꝯ hūanū loquit. Est aūt strepitꝯ ꝑprie pedū sonitꝯ: q̄ cū frequēs sit potētibꝯ q̄ multas pedissequas hnt: trāsmittit ad significādū pōposas diuitias. Supellex: qꝛ venit a sup ꝛ lego vel lectus: nō nisi vno p scribit. Cōtraq;. i. ecōtrario. caue dicas cōtra. vitiosuz em̄ est. Sexto memineris sm

minimū minime.

Uallen. discrimen esse inter mīmū ꝛ mīme aduerbia: qꝛ mīmū est suplatiuū ab eo qđ est paruū: ꝛ ita nō oīno negat: vñ qđ mīmū volo necesse ē vt velim: sz in mīma poꝛtiōe. Mīme aūt est aduerbiū negādi: significās id qđ ꝺ: nullo mō. Cm̄ qđ mīme volo oīno nō volo: ꝛ venit a mīnꝯ accepto ꝓ nō. Cū ergo ꝺ: in textu. Cōtra mīme īdigere ꝛc. Credo legēdū esse mīmū aut mīmi aut mīmo. Mīmū aduerbialiter ꝛ mīmi ꝛ mīmo noialiter. nā egeo ꝛ īdigeo gtm̄ frequēter ꝛ nō raro ablatiuum regunt. Qꝛ aūt non sit legendum mīme. i. nullo modo patet: qꝛ in consimili verbo Senece in

cõmentarijs allegato ostendiť:q; hõ alicuj eget. Et certũ est hoiem etiá minimis cõtentũ sepe egere
Vñ est apud Aulũ gelliũ in de noctib⁹ atticis pulcherrimũ capſm qđ totũ recitare placet. Dicit ġ lib.
xij.ꝛ.xxij.fic. Marcus Cato ꝯsularis ꝛ cẽsorius publicis iã ꝑuatisq; opulẽ⁹ reb⁹ villas suas inexcul
tas ꝛ rudes ne tectorio qđẽ ꝑditas fuisse dicit ad ánũ vsq; etaťe sue septuagesimũ. Atq; ibi postea his
vbis vtiť. Neq; mihi inq̃t edificatio neq; vasum: neq; vestimẽtũ vllũ est in manu ꝑcios um. Neq; ꝑcio
sus seru⁹ neq; ancilla. Si q̃d est inq̃t q̃ vtar: vtor. Si nõ est: ego sum. Cuiq; p me vti atq; frui licet. Tũ
deinde addit. Vitio vertũt q: multis egeo: illis q: nequeũt egere. Hec mera vitas inq̃t Aul⁹ gelli⁹: tu
sculani hoīs egere se mulťreb⁹: ꝛ nihil tã cupe dicẽs. Plus hercule ꝓmouet ad exhortãdũ parsimo
niã. i. sustinẽdã p inopiã: q; grece isto ꝓstigie philosophari sese dicẽtiũ: vmbrasq; vbo ꝓ inanes fingẽ
tiũ. Qui se nihil bñe: ꝛ nihil mñ egere: ac nihil cupe dicũt: cũ ꝛ habẽdo ꝛ egẽdo ꝛ cupiẽdo ardeãt. Hec
ibi. At q̃ nota icidẽtaliť duo. Vasum vasi oli in ntõ singulari dictũ. vñ nũc vasa vaso ꝓ. Et egeo oli cũ
actõ etiã ꝯstructũ: sic fruor vto: fũgor: ꝛ alia multa q ꝓ vbalia gtõs ex vi act⁹ ꝙuersi in habitũ regunt:
Solũ q̃ hz dignissimũ putat. vñ Hora. in epłis. Hos solos aiũt sape ꝛ bñ viuere q ꝓ ꝯspicit nitidis fũ
data pecunia villis. Et Iuue. Quãtũ q̃sq; sua nũmo ꝓ spectat in arca. Tm̃ hz ꝛ fidei. Credo aũt Iuue
nalẽ secutũ in fine huj⁹ ꝑse: q̃ dicit satyra. x. Pauca lz portes ꝛc. vt in cõmẽtario supior ponunť. Or
aũt auferũt securitatẽ ptz etiã ex eo qđ addit Iuue. q aconita. i. venena nõ bibunť ex fictilib⁹ vasis:
sed ex aureis ꝛ gẽmatis poculis. vñ ptz diuitib⁹ periculũ foris a latrone p gladios ꝛ cõtũ: ꝛ domi ab
ris q: adhuc nõ erat vsus nauiũ nec mercib⁹ vndiq; lectis. i. collecťe: viderat noua littora. i. alienas ter
ras: q: manebãt in pria: tũc sup. in illa etate iacebãt seua classica. i. tube vťcornua vocãtia homies ad
bellũ dicta classica. a calo qđ est voco: neq; cruor fusus acerbis odijs tinxerat. i. madidauerat horrida
arma: q: tũc nõ erat vsus armoꝝ. q̃d em̃. i. ꝓpter q̃d hostilis furor vellet por arma mouere cum vide
ret seua vulnera nec videret vlla pmia sanguinis: q: nihil erat p quo pugnarent. ¶ No. circa b q dí
cit, prior etas. q̃tuor etates distinguũtur ꝑm poetas. In pma fuerunt hoīes boni ꝛ simplices paucis
ꝙtenti: q̃ comedebãt glãdes: bibebãt aquã: nõ colebãt vineas: hãc etatẽ vocabãt poete aureã ꝛ erat
sub saturno, de q̃ Boe. loquiť in lra. Scda etas dicebaťargẽtea q̃ erat sub ioue cũ hoīes magis astu
ti inuenerũt agriculturã: ꝛ ceperũt inhabitare domos ꝛ plãtare vineas. Tertiã etatẽ vocabãt eream
in qua hoīes ꝓpter ꝓpriã curã rerũ ceperũt alios depellere ꝛ se aliq̃liter malicie dare. Quartã etatẽ
vocabãt ferreã. q̃ intm̃ abũdabat malicia ꝛ auaritia hoim q nec fides nec iustitia mãsit in terra. in q̃
etate nos sum⁹ quã in fine Boe. deplangit. ¶ No. circa b q̃ dixit inerti luxu. q inertia ꝛ ociũ sunt cã
luxurie. vñ poeta. Scia si tollas ꝑere cupidis artes. Itẽ Oui. q̃riť egist⁹ q̃re sit fact⁹ adulter. In pr̃ō
ptucã ẽ: desidiosus erat. Est aũt triplex luxuria vt hr̃ in de scholariũ disciplina q̃dã ꝙsistit i coitu q̃dã
in crapula ꝛ q̃dã in vestitu: q̃libet est fugiẽda. ¶ No. circa b q dicit. lucida vellera serũ. Seres sunt q̃ Seres.
dã hoīes apud qs ꝙterit lana de arboribus. fila ġ q̃ a vermib⁹ q dicunť bõbices hoīes opanť: illa vo
cat hic lucida vellera. ¶ No. q tyrus est vermis venenosus; in cui⁹ sanguine intingitť purpura quoꝝ

Sactus thomas

¶ Incipit metrum quintum.

Felix nimium prior ætas:
Contenta fidelibus aruis:
Nec inerti perdita luxu.
Facili quæ sera solebat
Ieiunia soluere glande.
Nec bacchica munera norat
Liquido confundere melle.
Nec lucida uellera ferum
Tyrio miscere ueneno.
Sõnos dabat herba salubres.
Potum quoq; lubricus amnis.
Vmbras altissima pinus.

Felix nimiũ prior etas. Hic incipit q̃ntũ metruz huj⁹ scdi: qđ dr pentaticũ ab inentore. ana pesticũ a pede ꝑdominãte. et est dimetrũ: q: quattuor pedes vnũ metrũ ꝯstituũt. ꝛ est catalecticũ: q: quarto pede vna syllaba deficit ad cõplemẽtũ metri. In quo metro pbia commendat pmã etatẽ que erat sine cupiditate diuitiarũ deplãgendo pñtem etatez in qua dñatur ꝛ regnat auaritia. Primo ġ cõmendat etatẽ antiquoꝝ. Scdo nostraz etatez deplãgit: ibi. Vtinã mõ. Prio di. prior etas nimiũ felix fuit ꝙtenta fideli b⁹ aruis. i. fideli agricultura: nec fuit ꝑdita. i. depr̃auata inerti luxu. i. grauí. sꝰpfluitate q̃ etas solebat soluere. i. remouere sera. i. tarda ieiunia: facili glãde. i. vili fructu: nec illa etas norat. i. nouerat ꝯfundere. i. miscere bacchica munera. i. vina: liq̃do melle: ad faciẽdũ mellicratũ ficut mõ fit. nec etiã nouerat miscere. i. intingere: lucida vellera. i. albã lanã: serũ. i. illoꝝ pbor: tyrio veneno. i. sanguie ꝯchilioꝝ quoꝝ copia apud Tyrũ iuenit ad faciẽdũ purpureũ colorẽ. herba dabat ei salubres sõnos. Nõ em̃ dormiebãt in lecťeburneis: sz in herbis: q; ꝑ ꝛ lubric⁹ ánis. i. labilis aq̃ dabat eis potũ: ꝛ pin⁹. i. illa arbor altissima dabat eis vmbras. i. vmbrosas hitatiões nõ ei i domib⁹ ꝛ i curiosis edificijs habitabãt. nõdũ hospes aliq̃s existẽs secabat. i. diuidebat nauigãdo alta. i. ꝑfũdũ maris q: adhuc nõ erat vsus nauiũ nec mercib⁹ vndiq; lectis. i. collecťe: viderat noua littora. i. alienas terras: q: manebãt in pria: tũc sup. in illa etate iacebãt seua classica. i. tube vťcornua vocãtia homies ad bellũ dicta classica. a calo qđ est voco: neq; cruor fusus acerbis odijs tinxerat. i. madidauerat horrida arma: q: tũc nõ erat vsus armoꝝ. q̃d em̃. i. ꝓpter q̃d hostilis furor vellet por arma mouere cum videret seua vulnera nec videret vlla pmia sanguinis: q: nihil erat p quo pugnarent. ¶ No. circa b q dicit, prior etas. q̃tuor etates distinguũtur ꝑm poetas. In pma fuerunt hoīes boni ꝛ simplices paucis ꝙtenti: q̃ comedebãt glãdes: bibebãt aquã: nõ colebãt vineas: hãc etatẽ vocabãt poete aureã ꝛ erat sub saturno, de q̃ Boe. loquiť in lra. Scda etas dicebaťargẽtea q̃ erat sub ioue cũ hoīes magis astuti inuenerũt agriculturã: ꝛ ceperũt inhabitare domos ꝛ plãtare vineas. Tertiã etatẽ vocabãt ereamin qua hoīes ꝓpter ꝓpriã curã rerũ ceperũt alios depellere ꝛ se aliq̃liter malicie dare. Quartã etatẽ vocabãt ferreã. q̃ intm̃ abũdabat malicia ꝛ auaritia hoim q nec fides nec iustitia mãsit in terra. in q̃ etate nos sum⁹ quã in fine Boe. deplangit. ¶ No. circa b q̃ dixit inerti luxu. q inertia ꝛ ociũ sunt cã luxurie. vñ poeta. Scia si tollas ꝑere cupidis artes. Itẽ Oui. q̃riť egist⁹ q̃re sit fact⁹ adulter. In pr̃ō ptucã ẽ: desidiosus erat. Est aũt triplex luxuria vt hr̃ in de scholariũ disciplina q̃dã ꝙsistit i coitu q̃dã in crapula ꝛ q̃dã in vestitu: q̃libet est fugiẽda. ¶ No. circa b q dicit. lucida vellera serũ. Seres sunt q̃ dã hoīes apud qs ꝙterit lana de arboribus. fila ġ q̃ a vermib⁹ q dicunť bõbices hoīes opanť: illa vocat hic lucida vellera. ¶ No. q tyrus est vermis venenosus; in cui⁹ sanguine intingitť purpura quoꝝ

Etates

Seres.

ꝓchilioꝝ copia inuenit apud tyrū insulā. Vtinā mō nostra redirēt. Hic pbia deplāgit pñtē etatem dicēs. Vtinā nostra tpa. i. conditiones nr̄i tpis: redirēt mō. i. redigerent in priscos mores. i. in mores antiquos: sz heu nō est ita. sz amor. i. desideriū hn̄di feruēs. senior. i. piculosior ignib⁹ ethne illi⁹ mōtis ardet. Heu qs fuit ille q primus fodit. i. effodit pōdera tecti auri. i. abscōditi. effodit gēmas volētes latere q̄ sunt p̄ciosa pericula. qr multi ꝓpter eoꝝ p̄ciositatē pericula incidūt. ¶ No. Sen̄. in lib. de diuisiōe scientiarū cōmendās prior̄ etatē dicit.

O felix prior etas q̄ tot protulit sapiētes
q̄bus velut stellis fulgētib⁹ mūdi tenebras irradiaret: sz heu nūc alij terrenis
curis inseruiūt: alij tpalis dignitat̄ ambitiōe inardescūt: oēs vero circa studiū
sapie elāguescūt. ¶ No. qethna ē mōs
sicilie qui frequēter ignibus inardescit
Ethna. ad cui⁹ similitudinē habet se auaritia ⁊
cupiditas hoim q̄ insatiabilis nunq̄ penitus extinguit. Vñ Tul. in lib. de finibus bonorum ⁊ malorꝝ di. Cupiditates hoim sunt insatiabiles. q̄ nō modo singulares: sz vniuersas familias euertūt
Ex cupiditatibus em̄ odia: seditiones: ⁊ bella nascūtur: ex quibus vitā amarissimā necesse est effici.

Ascēsi⁹ Felix nimium prior etas. Ode est monocolos. i. vnius gn̄is carminis qō ꝓstat frequēter spōdeo duob⁹ anapestis: ⁊ syllaba vna. aliqn̄ ꝑmus est anapest⁹. secūdus spondeus vt ibi. Liquido cōfunde re melle. Laudat ꝓsimoniā antiquorum qua illi prediti pacem inter se habuere. Ostendēs per cōtrariū gulā nostram ⁊ incōtinentiā cupiditatēq̄ insatiabilem esse cām oīs mali. Prior etas quā aureā dicūt: ⁊ sub saturno fuisse: cōtenta fidelibus aruis: q̄ sponte sua nullo cogente oīa ferebant vt ostendit Ouid. in ꝑmo de transfor. cuius verba sunt. Nōdum precipites cingebant oppida fosse. Non turba directi nō eris cornua flexi. Non galee non ensis erat sine militis vsu. Mollia secure peragebant
Etas aurea. ocia gentes. Ipsa quoq̄ immunis rastroq̄ intacta nec vllis. Saucia vomeribus ꝑ se dabat oīa tellus. Cōtentiq̄ cibis nullo cogente creatis. Arbuteos fetus: montanaq̄ fraga legebant. Cornaq̄ ⁊ in dumis herentia mora rubetis. Atque decideret patula iouis arbore glandes. Ver erat eternū placidiq̄ tepentibus auris Mulcebāt zephiri natos sine semine flores. Mox etiā fruges tellus inarata ferebat. Nec renouatus ager grauidis canebat aristis ⁊c. Nec inerti predita luxu. Luxu. i. abūdantia ⁊ superfluo vsu ciboꝝ: potuū: vestiū: veneris: ⁊ similiuz. Inerti ab effectu. i. faciēti eos inertes. Inersdi ab in ꝑ fine: ⁊ ars quasi sine arte. ⁊ solers a solō qō est totū ⁊ ars quasi totus ⁊ solidus in arte. Luxuriā autem esse cām inertie ⁊ eoꝝ que inertiā consequūtur ostendit Iuuena. saty. vj. sic dicens. Prestabat castas humilis fortuna latinas. Quōdā necvitijs cōtingi parua finebat Tecta labor: somnicq̄ breues: ⁊ vellere tusco. Hexate durecq̄ manus ac ꝑtinus vbi hānibal ⁊ stantes colina in turre mariti. Nunc patimur lōge pacis mala: seuior armis Luxuria incubuit victūq̄ vlciscit orbem. Nullus crimen abest facinusq̄ libidinis: ex quo pauꝑtas romana perit. Hec ibi. Eadē in liuio Salustio ceterisq̄ hist̄oricis inuenies. Itē qr similia his inueniūtur in Buc. Virg. Sicilides muse. Et in fine scōi georgicoꝝ. Et in ꝑmo Metamorphoseos. vñ hec sumpta verisimile est: frustra tererē tps eos locos allegādo. Vnū dicā. Seruiū ad illud scōi georgicoꝝ. Velleraq̄ vt foliis depectāt tenuia seres: velle sericas vestes ⁊ bōbicinas easdē esse. fiūt tn̄ bōbicine etiā in insula que cos dr. vnde coa vestis appellatur. Vnde plinius: Solinus: ⁊ ibi Virgi. videt velle lanā quādā peculiarē bōbicine simillimā illic
Seres nasci. cū bōbicina etiā in alijs locis nascat̄: ⁊ lana arborea in plurib⁹ locis. Sūt aūt seres ppli apud indos de q̄bus Plini. in sexto. Post syrie orientalis plagā intra deserta sunt seres lanificio siluarū nobiles: ꝑfusam aqua despectūt frondiū canicie ⁊c. Hos dicit Strabo esse longissime vite. ⁊ ad ducētesimū annū puenire: habereq̄ senatū ex q̄nq̄ milibus hoim. q̄ singuli singulos elephantes rei publice nutriūt. Lubric⁹ ānis. Credo poetā iudicrū dixisse. nā lubricū nō cōgruit ānis. Est em̄ humidū ⁊ pingue in qō pedē firmare nō possum⁹. Quia tn̄ ꝑus dictū est lucida vellera: credebāt fortevitiosum esse si eodez vocabulo bis utere. iō dixerūt lubric⁹ amnis: cū pot⁹ dixissem lympid⁹ amnis. Heu primus qs fuit ille: Tibullus elegiā decimam sic incipit. Quis fuit horrendos ꝑmus qui ꝓtulit enses: q̄ ferus ⁊ vere ferreus ille fuit. Tunc cedes hoim genita tunc prelia nata. Tūc breuior dire mortis aper-

Nondum maris alta secabat.
Nec mercibus undiq̄ lectis
Noua littora uiderat hospes.
Tunc classica sæua tacebant.
Odiis neq̄ fusus acerbis
Cruor horrida tinxerat arma.
Quid enim furor hosticus ullā
Vellet prior arma mouere:
Cum uulnera sæua uideret
Nec premia sanguinis ulla?
Vtinam modo nostra redirent
In mores tempora priscos.
Sed sæuior ignibus Aethnæ
Feruens amor ardet habendi.
Heu primus quis fuit ille:
Auri qui pondera tecti:
Gemmasq̄ latere uolentes:
Preciosa pericula fodit?

ta vita ē. At nihil ille miser meruit: nos ad mala nr̄a. Uertim⁹ i seuas q̄ dedit ille feras. Diuitijs ḃ vi/ tiū ē auri: nec bella fuerūt. ſſagin⁹ astabat quū cyphus ate dapes ⁊c. Gēmasq; latere volētes piculosa picula fodit (pulchra appositio) gemmas p̄ciosa picula. Et honesta est locutio et vix mira ſnie. videt em̄ natura aurū i visceribus terre et in locis fere inaccessis gēmas occultasse quadā sagacitate ne sint occasio tantor̄ malor̄um. Quod Plinius in p̄ncipio. xxxiij. libri naturalis hist̄orie ita detestat. Me/ talla nūc ipseq; opes ⁊ rerū p̄cia dicētur tellurē intus exq̄rente cura multiplici. Modo q̄ppe alibi diu tius fodit querēte vitio aurū: argētū: es: electrū. Alibi delitijs gēmas ⁊ parietum: digitor̄uq; pigmēta. Alibi temeritati ferrū: aur̄. auro etiā gratias iter bella cedesq;. Persequimur oēs ei⁹ fibras. Videmus q; sup̄ excauatos mōtes mirātes deh̄iscere aliq̄n aut interniscere illā. Ceu vero nō hoc etiā exēplū indi gnationis sacre parentis exprimi possit. Intus in viscera eius ⁊ in sede maniū opes querimus ⁊ reli/ qua. Pro q̄bus aduerte Plinii appellare tellurē sacrā parentē nostrā. nā de terra sum⁹. q̄ Junio brutus intellexit: cū eā p matre deosculatus est. In sede manū: vult itaq; manes in visceri⁹ terre sedē ha bere. Hec satis sint p hoc hymniculo.

¶ Prosa sexta secundi libri.

QVid autē de dignitatibus potētiaq; dis/ seram: quas uos ueræ dignitatis ac po/ testatis iscii cœlo exæq̄tis? Quæ si in im/ probissimū quenq̄ ceciderint: quæ incendia flam/ mis Aethnæ eructantibus: quod diluuium tātas/ strages dederit? Certo uti meminisse te arbitror: consulare imperiū quod libertatis principiū fue/ rat: ob superbiā cōsulum uestri ueteres abolere cu/ pierūt. Qui ob eandem supbiā prius regiū de ciui/ tate nomen abstulerant. At si q̄n quod perrarū est: probis honores deferant? quid i eis aliud q̄ pbitas/ utētiū placet? Ita fit ut nō uirtutib⁹ ex dignitate: sed ex uirtute dignitatib⁹ honor accedat. ¶ Quæ/ uero est ista uestra expectabilis ac p̄clara potētia?

Quid aūt de dignitatib⁹. Hec ē Sanct⁹ thomas sexta p̄sa huius secūdi libri in qua pb̄ia oñdit q⁹ dignitates: et ptātes nō sunt magnopere appetende. Et primo p̄bat intentū de dignitate ⁊ potestate simul. Scdo de po/ testate diuisim: ibi. Que vo. Tertio ite/ rato simul de dignitate et potestate: ibi. Ad hec. Primo intendit talē rōnē. Illa nō sunt multū appetēda q̄ cū aduenūt malis faciūt ipsos deteriores: et bonos nō efficiūt meliores: sz dignitates et po/ testates sunt hmōi: ficut declarat in lra igit ⁊c. Uñ dic. sic: q̄d differā. i. dicā de di/ gnitatib⁹: q⁹ p̄o ⁊ potētia: quas vos in/ scij. i. ignari vere dignitatis: ac p ⁊ ptā/ tis: exequatis. i. assimulatis celo. i. sūmo bono que si ceciderint in quēq; improbis/ simū. i. viciosissimū: q̄ incēdia ethne illi⁹ mōtis dederūt tātas strages. i. pericula flāmis eructātib⁹. i. exeuntib⁹: ⁊ q⁹ dilu/ uiū dederit tantas strages: sicut illi ma/ li q̄bus adueniūt dignitates: q. d. plura mala p̄ueniunt ex dignitatibus ⁊ ptāti/ b⁹ malor̄: q⁹ ex icēdio ignis vel diluuio

fluuij ⁊ subdit q⁹ vti p̄ sicut arbitror: te meminisse: vestri veteres. i. antiq̄ores romani cupierūt abo/ lere. i. delere imperiū ꝯsulare. i dignitatē ꝯsularē ob. i. p̄pter superbiā cōsulū q⁹ imperiū ꝯsulare fuerat p̄ncipiū libertatis: q⁹ romani liber⁹ viuebāt sub ꝯsulib⁹ q⁹ sub regib⁹. q̄ romani etiā p̄us abstulerāt de ciuitate nomē regiū p̄pter eandē supbiā. s. regū. Ex q̄ p̄z q⁹ dignitates faciūt malos deteriores. At p̄ sz si ptātes ⁊ dignitates deferāntur p̄bis: q⁹ perrarū ē: q̄d i eis sup. dignitatib⁹ aliud placet q⁹ p̄bitas vtētiū: q. d. nihil. ita fit. i. p̄pter ḃ fit vt vtut b⁹ nō accedat bono: ex dignitate. sz hono: accedit dignita/ tib⁹ ex vtute vtētiū eis. ⁊ ita vtilitates nihil boni adijciūt ipis bonis. ¶ No. q⁹ dupler ē dignitas et po/ testas: q̄dā mūdana siue tpalis q̄ ꝯsistit i bonis tpalib⁹ exterioribus. ⁊ i tali nō ꝯsistit vera felicitas cū sit respersa multis amaritudinib⁹. Alia ē dignitas ⁊ ptās aie sue spūalis q̄ ꝯsistit in scientijs ⁊ virtutib⁹ ⁊ il/ la nō p̄t superari vitio nec aduersitatib⁹ nec p̄speritatib⁹ i qua ꝯsistit btitudo ⁊ btā vita. Uñ Amb. i lib. de offi. di. Dico beatā vitā ꝯsistere in altitudine sapiētie: ⁊ in suauitate ꝯscie ⁊ vtutis sublimitate. ¶ No/ ta q⁹ insci dignitates ⁊ ptātes mūdanas adequāt celo: q⁹ nō recte iudicāt. iudicāt em̄ fm̄ ꝯcupiscētiā ⁊ nō fm̄ rei veritatē. impiti em̄ velut a lōge distantes a veritate speculant. s. elēchor̄. ¶ No. q⁹ mali di/ gnitatib⁹ ⁊ ptātib⁹ p̄diti plus nocēt q⁹ ignis vel diluuiū aquar̄: q⁹ mali dignitate sua ⁊ ptāte extollunt in supbiā: alios iugo seruitutis oppr̄imēdo: p q̄ exequēdo mouent bella: q̄b⁹ humanū gen⁹ plus offē dit q⁹ igne vl diluuio. ¶ Nota ciuitas romana a tpe romuli sui ꝯditoris a regib⁹ erat gubernata. post/ ea romani exigēte malicia ⁊ supbia regū ipos deleuerūt ⁊ ꝯsules istituerūt. q̄ etiā p̄pter eor̄ supbiā fue/ rūt abiecti. Ex q̄ p̄z q⁹ dignitas ⁊ ptās malor̄ efficit peiores. ¶ No. q⁹ honor nō debet alicui rōne digni/ tatis: sz poti⁹ rōne vtutis. Uñ Arist. iiij. ethi. Nō erit vticq; dign⁹ honore prau⁹ exns. Virtus em̄ p̄miū ho/ nor ē. vñ fm̄ vitatē sol⁹ bon⁹ ē honorādus. ¶ Que vo est. Hic p̄bat spāliter de ptāte q⁹ nō sit multū ap/ petēda duab⁹ rōnib⁹. scda ibi. Quid aūt est. Rō talis est. Illa ptās nō est multū appetēda q̄ nō est ma/ gna ⁊ fortis reputatiōe sed tm̄ ē fragilis ⁊ ibecillis: sz ptās tpalis est hmōi: q⁹ p eam hō non p̄t supra aiam: sed tm̄ supra corpus ⁊ sup ea bona q̄ corpis sunt: humano aūt corpe nihil est ibecillius. dicit ergo in littera. Que vo est ista vra expectabilis. i. desiderabilis ac p̄clara. i. nobilis potentia? q. d. nulla est?

Dignitas.

Roma.

Honor.

Nõne cõsideratis o terrena aĩalia quib⁹ videamini pfidere.i.p:eesse.si cm̃ inter mures videres vnum p:e ceteris sibi vendicantẽ.i.vsurpantẽ ius ac ptãtẽ sup alios mures:o q̃to cachinno.i.risu tu mouere ris.q: derisibile esset:ꝛ talis est terrena prãs.s.derisibilis q̃ nõ oñdit se nisi ad co:pus:q̃d ꝟo si tu spectes.i.pfideres co:p⁹:est imbecillis⁹.i.debilis⁹ hoie:q.d.nihil.q̃s hoies sepe necat.i.iterficit mo:sus muscularũ.i.puor vermiũ vel etiã in secreta.i.interio:a hois queq̃ reptantiũ.i.serpẽtiũ quo ꝟo.i.quõ q̃cq̃ põt exercere ius aliqð in quẽpiã:nisi in solũ co:p⁹:ꝛ in fo:tunã.i.bona fo:tune: q̃ sunt infra co:p⁹:q.d.nullo mõ. Nũ.i. nunq̃d tu vnq̃ impabis libero aio:q. d.nõ. Nũ.i.nũquid tu amouebis de sta tu ppꝛie q̃etis mẽtem sibi firma rõne cohẽrẽtẽ:q.d.nõ.ꝛ hoc pbat exẽplo cuiusdã pbi q̃ nullis to:mẽtis ad hoc potuit cõpelli vt illud faceret qð rõ naturalis iudicabat inficiẽdũ.vñ dicit.Cũ q̃dã tyrãnus putaret se adacturũ.i. cõpulsurũ supplicijs quẽdã liberꝛ virũ.i.pbm.vt ipse pderet cõscios facte cõiurationis ad uersum se ille.s.liber hõ linguã momordit atq̃ abscidit ꝛ abiecit eã in os.i.i facie seuientis tyrãni. Ita illos cruciat⁹ q̃s tyr:ãnus putabat sup.eẽ materiã.i.causã crudelitatis vir sapiẽs fecit esse materiã virtutis:q: hoc p virtute:nõ p crudelitate ei reputatũ est. ¶ Nota q̃ musculus est diminutiuũ huius nois musca.et per muscã dat intelligere q̃cũq̃ aialia venenosa:vel ẽmes venenosos:ꝛ ab isto loco recipit auct:or flo:ũ cũ dicit. Debilius q̃d sit mare quem nece musculus perdit. ¶ Nota q̃ anim⁹ hois liber est et cogi nõ potest.vñ Señ.Errat si q̃s seruitutẽ credit transire in totum hominẽ.nõ em̃ transit in aiam q: libertas est in anima. ¶ Nota q̃ hõ liber ꝛ ꝓstans nullis supplicijs vinci põt:q: dicit Señ.lib.de clemẽtia.magni animi p:opꝛium est placidũ esse et tranquillũ:ꝛ iniurias ꝛ offensiones superbie despicere. ꝛ.xxviij. epistola.Triginta tyranni Socratẽ circũsteterunt:nec potuerunt animũ eius infringere. ¶ Quid autẽ est hic philosophia ponit secũdã rationẽ que talis est.

Nõne o terrena aĩalia cõsideratis qbus p̃fidere uideamini? Nã si inter mures uideres murẽ aliquẽ ius sibi ac ptãtem p̃ cæteris uẽdicãtẽ quãto mouereris cachinno? Quid uero si spectes corpus imbecillius hoie reperire q̃as:quos sæpe musculaꝛ quoq uel morsus uel in secreta q̃q reptãtiũ necat itro itus? Quo uero quisq̃ ius aliqd in quẽpiã: nisi i solũ corpus:& qd infra corpus ẽ:fortunã loquor:posset exercere? Nũ unq̃ libero impabis aio? Nũ mẽtẽ firma sibi rõne cohærentẽ destatu ꝓpriæ quietis amouebis? Cũ liberũ quẽdã uirũ suppliciis se tyrãnus adacturũ putaret: ut aduersum se factæ cõiuratiõis cõscios ꝓderet:linguã ille momordit atq̃ abscidit:& in os seuientis tyrãni eã abiecit. Ita cruciatus quos putabat tyrãnus materiam crudelitatis:uir sapiẽs fecit esse uirtutis. ¶ Quid aũt est qd in aliũ quisq̃ possit facere:qd sustinere ab alio ipẽ nõ possit? Busiridem accepimus necare hospites solitũ ab hospite Hercule fuisse mactatũ.Regulus plures pœnoꝛ bello captos in uincula cõiecerat: sed mox ipẽ uinctoꝛ catenis manus p̃buit. Vllã ne igit hois potẽtiã putas:q quod ipse in alio põt;ne id in se alter ualeat:efficere non possit? ¶ Ad hæc Si ipsis dignitatibus ac ptãtibus inesset aliquid

Illa potestas non est multũ appetenda p quã nemo põt facere quod alius non possit in ipsum: quod ipse potest in aliũ:sed potestas tẽpo:alis est hmõi:sicut in lra declarat:ponẽs duo exẽpla de Busiride ꝛ regulo. Primũ exẽplũ est de busiride.Busirides fuit filius neptuni ex matre libya:q̃ hospites suos mactabat.Hercules aũt apud ipsum hospitatus ipsum econtra mactauit. Secundũ exemplũ est de regulo. Regulus fuit consul romanus qui cũ multa bella gessit cũ Carthaginẽsib⁹ multos ex eis captiuauit:sed tandẽ ab eis fuit captus.Ex quo patet q̃ quicquid potest aliquis in alium facere: p̃ potest etiam illud ab alio pati. Vñ Cato. Victo:ẽ a victo ꝛc.et p cõsequẽs nulla est potẽtia humana q̃ hoc intercipere nõ põt. vñ dicit in lra.Quid est quod quisq̃ potest facere in alium:qð ipse non possit sustinere ab alio:q.d.nihil:quod declarat. Nos accepimus.i.cognouim⁹ Busiridẽ solitũ.i.cõsuetum necare hospites:ipm fuisse mactatũ ab hercule hospite sup.suo.Aliud exemplum ponit.regulus consul roman⁹ plures peno:ũ.i carthaginẽsiũ captos bello cõiecerat.i.posuerat in vincula:sed mox ipse p:ebuit manus catenis victo:um.i.carthaginẽsiũ:nunquid igitur vllã putas sup.esse cuius hominis potẽtiam qui non possit efficere ne alter valeat in se quod ipse põt in alio:q.d.nulla reputanda est hec potẽtia. ¶ Ad hec si ipsis dignitatibus.Hic pbat pbia simul de dignitatibus ꝛ potestatibus que nõ habẽt in se aliquod naturale bonũ propter quod sint appetende. Secundo ostendit q̃ idem potest cõcludi de omnibus bonis fo:tuitis ibi. Postremo. Primo facit quod dictum est.Secundo ostendit falsaꝫ denominationem bono:um ibi. De quibus etiam illud. Ratio quam intendit est ista. Illud quod in se naturaliter est bonum non potest adiungi pessimis: sed dignitates et potestates pessimis adueniunt. ergo ꝛc. Maio: declaratur in littera vnde dicit. Si ipsis dignitatibus et potestatibus inesset aliquid

naturalis ac ꝓprii boni nunq̄ pessimis ꝓuenirent. Neq̄ em̄ sibi solēt aduersa sociari. natura respuit: ut cōtraria q̄q̄ iungātur. Ita cū pessimos plerūq̄ dignitatib⁹ fungi dubiū non sit; illud etiā liq̄t natura sui bona nō esse/q̄ se pessimis hærere patiantur. Quod qdē de cūctis fortunæ muneribꝰ digniꝰ existimari pōt q̄ ad ꝑprobissimū quēq̄ uberiora puenniūt. ¶ De qbus etiā illud cōsiderādū puto/qd nemo dubitat esse fortē/cui fortitudinē inesse cōspexit. & cuicūq̄ uelocitas adest/ māifestū est esse uelocē. Sic musica qdē musicos; medicina medicos/rhetorica rhetores facit. Agit em̄ cuiusq̄ rei natura qd ꝓpriū est nec cōtrariū/rerū miscet effectibus/sed ultro q̄ sunt aduersa depellit. Atq̄ nec opes inexplētā restringere auaritiā queūt. Nec ptās sui cōpotes facit/quē uitiosæ libidines insolubilibꝰ astrictum retinent catenis. Et collata improbis dignitas nō mō nō efficit dignos: sed ꝓdit potius & ostētat indignos. Cur ita ꝓuenit Gaudet is sese res aliter habentes falsis cōpellare noibus q̄ facile rerū ipsarū redarguat effectu. Itaq̄ nec illæ diuitiæ/nec illa potentia. nec hæc dignitas iure appellari pōt. Postremo idē de tota fortuna cōcludere licet/in qua nihil expetendū. nihil naturæ. bonitatis inesse manifestum est. Quæ nec bonis semp adiūgit se. & bonos q̄bus fuerit adiuncta nō efficit.

Bonuꝫ duplex

naturalis ac ꝓprii boni nunq̄ pessimis ꝓuenirent. Neq̄ em̄ sibi solēt aduersa sociari. natura respuit: ut cōtraria q̄q̄ iungātur. Ita cū pessimos plerūq̄ dignitatibꝰ fungi dubiū non sit; illud etiā liq̄t natura sui bona nō esse/q̄ se pessimis hærere patiantur. Quod qdē de cūctis fortunæ: muneribꝰ digniꝰ existimari pōt q̄ ad ꝑprobissimū quēq̄ uberiora puenniūt. ¶ De qbus etiā illud cōsiderādū puto/qd nemo dubitat esse fortē/cui fortitudinē inesse cōspexit. & cuicūq̄ uelocitas adest/ māifestū est esse uelocē. Sic musica qdē musicos; medicina medicos/rhetorica rhetores facit. Agit em̄ cuiusq̄ rei natura qd ꝓpriū est nec cōtrariū/rerū miscet effectibus/sed ultro q̄ sunt aduersa depellit. Atq̄ nec opes inexplētā restringere auaritiā queūt. Nec ptās sui cōpotes facit/quē uitiosæ libidines insolubilibꝰ astrictum retinent catenis. Et collata improbis dignitas nō mō nō efficit dignos: sed ꝓdit potius & ostētat indignos. Cur ita ꝓuenit Gaudet is sese res aliter habentes falsis cōpellare noibus q̄ facile rerū ipsarū redarguat effectu. Itaq̄ nec illæ diuitiæ/nec illa potentia. nec hæc dignitas iure appellari pōt. Postremo idē de tota fortuna cōcludere licet/in qua nihil expetendū. nihil naturæ. bonitatis inesse manifestum est. Quæ nec bonis semp adiūgit se. & bonos q̄bus fuerit adiuncta nō efficit.

Bonuꝫ duplex nū. vnū qđ ꝙuertitur cum ente: & sic dignitates & potestates licet malis adueniant: tñ sunt bone. Aliud est bonū. qđ est quedaꝫ qualitas derelicta ex bonis operationibus. & vocat bonū moꝛis: & sic dignitates & ptātes bone non sunt: q; vt ꝓmultū pessimis sociant. ¶ De q̄bus etiaꝫ hic pb̄ia ꝓbat: q̄ bona foꝛtuita nō possunt in suū effectū: & sic p ꝙñs habēt falsam denoīatiōnē arguēdo sic. Dē qđ est naturaliter bonuꝫ: efficit qđ est ei ꝓpriū: & expellit ꝙtrariū: sicut foꝛtitudo facit foꝛtē: velocitas velociꝫ: bona foꝛtune nō efficiūt qđ videt esse pꝛopriū: q; diuitie nō faciūt diuitē: cū nō restringāt auaritiā nec potentia facit potentē: nec dignitas dignū ꝓpter qđ diuitie false nominantur. Vñ dicit in lr̄a. De q̄bus bonis foꝛtuitis: illud etiā puto ꝙsiderandū. q̄ nemo dubitat illū eē foꝛtem cui cōspexerit ineſſe foꝛtitudinē & illū esse velocē: cuicūq̄ inest velicitas & sic musica quidez muſicos. medicina medicos. rhetoꝛica rhetoꝛicos facit. natura em̄ cuiuscūq̄ rei agit qđ sibi est ꝓpriū & nō miscet effectibꝰ ꝙtrarioꝝ: & vltro. i. ſponte depellit que sunt aduersa: idest ꝙtraria. Atq̄ pꝛo certe nec opes. i. diuitie: queūt. i. possunt restringere inexpletā auaritiā sup. hoīm insatiabilez nec ptās facit illum cōpotem. i. potentem: quē vitiose libidines retinēt astrictum insolubilibus catenis. i. passionibus: & dignitas collata imꝓbis non modo. i. non tantum: nō efficit dignos sed ꝓdit & ostētat indignos. Cur ita ꝓuenit q̄ bona foꝛtune nō efficiūt qđ videtur eis esse ꝓpriū: hoc est ideo: quia vos hoīes gaudetis res sese aliter habentes q̄ videantur cōpellare. i. denoīare falsis denoīationibus: que noīationes facile redarguunt effectu ipsarum rerū: ideo nec ille diuitie iure possunt appellari: cum nō faciūt diuitē: nec vlla potentia: nec hec dignitas iure appellari pōt. ¶ No. q̄ diuitie nō faciūt hoīem diuitem: q; non restringunt auaritiā. Naꝫ diuitie ꝑm Señ. xxv. epi. sunt composita paupertas in lege nature: talis em̄ paupertas scd̄m legem nature excludit auaritiā: q̄ insatiabilis est. Natura em̄ paucis ꝙtenta est. ¶ No. q̄ dignitas imꝓboꝝ ostentat ipꝛobos q; imꝓbus tāto a pluribꝰ cognoscit: quāto magis innotescit eius vitiū: & quāto aliquis in maioꝛi dignitate ꝙstituit: tātoplus cognoscitur: ꝓpter qđ dicit. Señ. in ꝓuerbiis loco ignominie apud indignū est dignitas. ¶ Postremo idē de tota foꝛtuna: Hic pb̄ia ostendit idem posse cōcludi de oībus bonis foꝛtuitis di. Postremo. i. finaliter licet hoc idem ꝙcludere de tota foꝛtuna: in qua nihil est expetendū. i. desiderandū: nihil ineſſe sibi nature bonitatis. i. naturalis: manifestū est q̄ foꝛtuna nō adiūgit se semp bonis: & q̄bus fuerit adiuncta bonos non efficit. ¶ Nota q̄ bonū foꝛtune nō facit illud bonū cui additur: sicut musica facit muſicū: & virtus facit virtuosum: sed quia foꝛtuna malos q̄bus aduenit. nō facit bonos: ptꝫ quia nihil nature bonitatis sibi ineſt: qualiter autem mali malos faciunt bonos: patebit in quarto huius pꝛosa sexta.

Quid autem ꝛc. Postq̄ ostensum est cū execratione & detestatione auaritie humane in diuitijs beatitudinē non cōsistere: nunc idem ostendit de potestate & dignitate: cū detestatione ambitionis & affectati dñij. qđ Hoꝛatius in sermonibus: & Juuenalis saty. x. Virgil'. in. vj. multiq̄ alij fecerūt. Disseram. i. diſerte disputabo & disquirā. Scribitur autem diſertus per

Ascēñ

vnū ſ.quia corripit primaz.ſed diſſero p ſſ duplex. Qđ diluuiū tantas ſtrages dederit:q.d.nullū. Aduerte aūt ſingulariter legendū dederit. Non em̄ poteſt eſſe conceptio:quia nō eſt cōiunctio. Et ſi eſt zeugma ſicut eſt:tūc verbū debet reſpicere vicini ſuppoſituz qđ eſt li diluuiū.verū repeti pōt:ꝛ q̄ ne dederint. Dicit aūt diluuiū a diluendo: q: diluit oīa tráſferturq; a Virgi.ab belli obruptionē. Veſtri veteres.i.romani veteres:q: Boe.romanus fuit:cupierūt abolere.i.a ciuitate ſua penitus amouere ꝓſulare imperiū. bene dicit cupierūt:q: lz vt docet Liuius lib:iij.ab vrbe cōdita. Intermiſſum fuerat cōſulare imperiū creatis decēuiris:tm̄ non fuit aboletū.q: reiecto decēuiratu ad cōſulatum redituz eſt. abſtulerunt aūt prius regiū nomē ꝓpter ſuꝑbiam vltimi regis Tarq̄nij:ꝛ luxuriam eius filij:qui Lucretiā violauerat vt notū eſt ꝛ recitatū a Liuio lib.j.circa finē. Non ſi inter ꝛc. Iterū mutat numerū a plurali rediens:in ſingularē:q: cum ꝓius dixiſſet. Nōne ꝓſideratis:addit ſingulariter. Nō ſi videres. Sed ꝓius locutus eſt ad oīa terrena aīalia. Nunc aūt loquit ad ſolum Boe. Sed attende nō eandem eſſe locutionē in cōmento ꝛ in textu. Nā in cōmento legitur. Si em̄ inter mures ꝛc. Et hic modus legendi melius quadrat illi interrogatiuo quāto. Non em̄ duo interrogatiua recte ſociātur ſine cōiunctione.quale eſſet hoc:nō quāto moueris cachinno. Dicendū em̄ potius eſſet. Nōne magno vl'ma ximo moueris cachinno? Qđ ergo in textu legitur. Non inter mures ꝛc.debet accipi ꝓ vno interrogatiuo:vt ſicut dicimus. Nūquid ita dicatur? Num quāto.i.nōne magno? ¶ Quid vero ꝛc. ordo eſt. Vero pro ſed quid imbecillius hoie queas reperire ſi ſpectes corpus? q.d.nihil. De hac imbecillitate diximus ex primo huius lib.prosa ſecūda. Quib⁹ addamus illud eiuſdem libro.vij.c.vij. Miſeret atq; etiā pudet eſtimantē q̄ ſit friuola animaliū ſuꝑbiſſimi origo. Cū plerūq; aborſus cauſa fiat ordo lucernarū extinctu. Dis ꝓncipij naſcūtur tyranni. Carnifexq; his annis. Tu qui corporis viribus fidis. Tu qui fortune munera amplexaris:ꝛ te ne alumnū quidem eius eſtimas:ſed partuz. Tu cuius ſemp in victoria mens:qui te deum credis. Aliquo ſucceſſu tumens:tanti tm̄ perire potuiſti? Atq; etiā hodie minoris potes quantulo ſerpentis ictus dente:aut etiā vt anacreon poeta acino vue paſſe: Vt Fabius ſenator prētor in lactis hauſtu vno pilo ſtrangulatus. Is demū profecto vitam equa lance penſitabit qui ſemp fragilitatis humane memor fuerit. hec ibi. Quos ſepe ꝛc. ordo eſt. Quos quoq; ideſt etiā vel morſus muſcularuz necat vel introitus reptantiū in queq;.i.quecūq; ſecreta vel poſteriora vel anteriora:vel oris:vel nariū:vel auriū necat. Videtur aūt loqui de cantaridibus. Sunt em̄ vt dicit Plini.lib.xj.ca.xxv. Cantarides vermiculi ficorum ꝛ piri ꝛ roſe:ꝛ peuces ꝛ cynachante venenoſi:ſed venenū hec remedia ſecum habet. Ale medentur q̄bus demptis letale eſt. Quo vero quo.i. per quid quiſq; poſſet exercere ius aliquod in quēpiaz niſi in ſolū corpus:ꝛ in id ſup.qđ ſupple eſt infra corpus:loquor.i.dico fortunam:illa duo vocabula:fortunā loquor: per parētheſim poſita ſunt. Ita cruciat ꝛc.quia nō dicit quis ſit tyrānus:nec quis ſapiens fuerit: difficile eſſet hiſtoriam verā diuinari cum ipſe auctor nomina ꝓpria preter ſolitum tacendo ſe dubium nobis ſignificat qui nā fuerint.veriſimile tamen eum eſt loqui de anaxarchide.de quo Pliuinis lib.vij.ca.xxiij. Anaxarchides inquit cum torqueretur vt tyrānicidas indicaret:preciſam dentibus linguam: vnāq; ſpē indicij in tyrānos expuit. Quod vero poſtea ſcriptum eſt in multis libris. Buſiride. Sine dubio buſirim ſcribi debuit.de quo Perottus de laboribus Herculis loquens ita diſſerit. Hercules buſirim egypti regem Neptuni ꝛ Libye filium qui oram omnem nilo adiacentē lacrocinijs infeſtabat:hoſpiteſq; enectos dijs ſacrificabat occidit:ꝛ dijs ſuis immolauit:puinciam qđ omnem pacatam ac tranquillā reddidit. Unde Ouidius. Ergo ego fedantem peregrino templa cruore:Buriſim domui. Quidaz volunt hoc confictum eſſe nec buriſim aliquē regem fiue tyrannū fuiſſe: ſed terram ipſam eſſe inhoſpitem atq; importuoſam: q̄uis enim portum habeat eum tm̄ nequaq; patere: ſed a bubulcinis cuſtodiri ſolitum p̄de ſemp ac latrocinio indulgentibus:qui peregrinos quoſq; ad ea littora appulſos ſolent adoriri: In his locis eſt buſiris oppidum: a quo buſiritica prefectura vocitata eſt. Eis quippe egyptus p̄mo in prefecturas diuiſa fuit:duas illi monos vocant.ꝛ reliqua. Ex quibus patet non eſſe legendum briſiridem:ſed buſirim. Licet em̄ a patrijs deducātur patronimica feminina vt colchis:ficelis ilias:nō tm̄ inuenies maſculina. quapropter non dices briſiridem. Occidit hercules ob ſimilem culpam fere:quia ſcz hoſpites ſuos occidit:ꝛ occiſis equos pauit quēdam regem thracie diomedem noie:quē a patria que biſtonis dr:biſtoniū appellare licet.ſed credo a Boe. Buſiridem ſcriptū eſſe quo circa ita caſtigaui derelinquēs cōmentariū intactū. Qr autem Ouidius buſirim dicat:fecit hoc ꝓpter verſum in quo buriſides nō haberet locum. Sed hoc dicendo opus eſt dicere buſirides patronimicū eſſe forte ab auo deductum. Sed hec hactenus. De marco regulo notiſſima eſt hiſtoria ex Liuio: Valerio maximo: Auguſtino in de ciuitate dei: ex Cicerone in de officijs:ꝛ ex Plinio de viris illuſtribus:cuius hec ſunt verba. Marcus Attilius regulus conſul:fuſis tarentinis triūphauit:primuſq; romanoruz ducuz in aphricam claſſem traiecit:quaſſatas de amilcare naues longas tres ꝛ ſexaginta accepit:oppida ducenta ꝛ hominū ducenta milia cepit. Abſente eo:cōiugi ꝛ liberis ob paupertatez ſumptus publice dati ſunt.mox arte xantippi lacedemonij mercēnari militis captus: in carcerē miſſus:legatus de pmutandis captiuis romā miſſus: dato iureiurando vt ſi nō impetraſſet ita demū rediret. In ſenatu cōditionē diſſuaſit reiectis a ſe cōiuge ꝛ liberis:carthaginez regreſſus: vbi in arcam ligneam coniectus clauis,introrſum adactis vigilijs ac dolore punitus eſt. ¶ Ad hec ſi ipſi⁹ ꝛc. Oſtē ſum eſt ſupra melius legi. Ad,hoc:ideſt preterea:vel inſuper. Cetera manifeſta ſunt.

Nota de quanto.

Fragilitas humana.

Anaxarchides Buſiris

D. regulus.

¶ Metrum ſextum ſecundi libri.

Nouimus quãtas dederint ruinas. Istud est sextum metrum huius secũdi quod dicitur sap phicũ ab inuentore: trochaicũ a pede pdominãte: et est vndecasyllabũ. quilibet versus continet vedecim syllabas: ⁊ est acatalecticũ: quia nulla syllaba deficit ad perfectionem metri. In quo metro pbia declarat per exẽplũ qꝫ dignitates et potestates malis aduenientes nõ sapiunt bonos. et hoc declarat per Neronem qui quanto fuit potentior: tanto peior. Tangit autem philosophia quattuor malicias. Neronis in hoc metro. Prima est qꝫ vrbem romanam incẽdit: que arsit septẽ diebus ⁊ septẽ noctib⁹ vt spectaculo illius ignis cognosceret quãtus olim fuerat ignis: qñ capta Troia arserat. Secundũ malũ est qꝫ Nero magnã partẽ senatus sine vlla causa interfecit. Tertium est qꝫ propriũ fratrem occidit: vt solus securius regnaret. Quartum est qꝫ matrẽ suam occidit vt videret locũ vẽtris: in quo iacuit. Dicit ergo littera. Nouimus quantas ruinas. i. quanta pericula dederit. Nero vrbe sup. romana flammata. i. incẽsa: qꝫ et cesis. i. occisis patrib⁹. i. senatoribus: q̃ Nero quondã ferus. i. crudelis interempto fratre ipe et maduit cruore mris effuso: ⁊ designãs ei⁹ crudelitatẽ circa matrẽ dicit ⁊ ipe Nero pererrãs. i. ptransiens visum gelidum corp⁹. i. infrigidatũ corpus matris non tinxit. i. madidauit ora. i. faciẽ suã lachrymis: sed ipe potuit sine oĩbus lachrymis esse cẽsor. i. iudex extincti decoris. i. interfecte matris q̃ decora fuit. tñ hic Nero licet ita malus eẽt: regebat pplos sceptro. i. iperiali dignitate: hos inquã pplos rexit: quos phebus. i. sol veniẽs ab ortu extremo videt: cõdẽs. i. abscondens radios sup. suos sub vndas. et loquitur more poetarũ: quasi dicat ipse rexit oẽs populos qui erant ab ortu solis vsqꝫ ad occasum. Similiter regebat populos quos septẽtriões. i. septẽ stelle que sunt in maiori vrsa: que dicuntur triones quasi teriones: quia illam plagam terunt: gelidi. i. frigidi premũt. Plaga enim septẽtrionalis frigida est. q. d. regebat omnes populos aquilonares. Et istos regebat quos nothus. id est ille ventus collateralis austro violentus existens: torret. id est cremat sicco estu. i. calore: nothus inquã recoquens ardentes arenas. id est calidas: venit ille vẽtus a torrida zona: ⁊ ideo calidus est. q. d. Nero etiã regebat oẽs pplos australes: et sic p quattuor palgas mũdi ostendit eius potestatẽ sup omnes populos: tandẽ celsa potestas. i. magna non valuit vertere. id est mutare rabiem: id est crudelitatem prauí Neronis: ⁊ tunc deplangit coniunctionem magne potestatis cũ magna malicia. quia multa mala ex ea proueniunt dicens. Heu supple dico esse grauem sortẽ. i. euentum: quoties iniquus gladius: id est iniqua potestas additur seuo veneno. i. venenose crudelitati. ¶ Nota ꝑm Aristotelem. v. Ethi. Principatus virum ostendit. malicia enim hoĩs vel probitas ostenditur principatu. sicut patet in Nerone. cuius malicia et crudelitas in imperio sue dignitatis apparuit. Propter quod dicit idem Aristote. Seuissima est iniustitia habens arma ⁊. vij. Ethicorum dicit etiam. Simile est igitur opparare iustitiam homini iniusto. Est enim deterior bestia decies milies. plura enim vtiqꝫ mala faciet homo malus qꝫ bestia. ¶ No. preter hec mala neronis que tanguntur in littera multo plura ipe perpetrauit. nã dicit philosophia. iij. hui⁹. v. pſa. Nero Senecã familiarẽ suũ preceptorem ad eligẽde mortis coegit arbitriũ: ⁊ q: Nero fuit crudelissimus hominum: ideo Seneca scripsit quẽdã libellũ ad ipsum q̃ intitulatur liber de clemẽtia. in quo hortat eũ ad fugam crudelitatis ⁊ ad vsum clemẽtie: qui liber incipit. Tibi scribere de clemẽtia Nero cesar institui.

Sctũs thomas

Nouimus quãtas dederit ⁊c. Genus carminis exsuperioribus notum. Non autem dices sapphicum dici ab inuentore: sed ab inuentrice. Sappho enim mulier est. Preterea non dices qꝫ sit vndecasyllabum: sed hendecasyllabum. est enim greca dictio tota. quocirca non recte miscetur latina. Est autem hendecasyllabum quod fit ex vndecim syllabis. est versus monocolos: quia non habet nisi vnum genus: nisi soleat huiusmodi esse dicolos: In toto autem carmine probatur assumptio seu minor propositio: que est potestatem aliquando malis dari: quia summa potestas vtpote imperialis contigit Neroni homini pessimo: qui et preceptorem occidit et matrem: ⁊ patriam. i. ciuitatem romanã incendi fecit: aliaqꝫ complura scelera commisit: que Suetonius volentibus ea scire recitat.

Ascen.

¶ Metrum sextum secundi libri.

Nouimus quantas dederit ruinas.
Vrbe flammata patribusqꝫ cœsis.
Fratre qui quondam ferus interẽpto
Matris effuso maduit cruore.
Corpus & uisu gelidum pererrans
Ora non tinxit lachrymis: sed esse
Censor extincti potuit decoris.
Hic tamẽ sceptro populos regebat:
Quos uidet condens radios sub undas:
Phœbus extremo ueniens ab ortu.
Quos premunt septem gelidi triones:
Quos nothus sicco uiolentus æstu:
Torret ardentes recoquens arenas:
Celsa non tandem ualuit potestas.
Vertere praui rabiem Neronis?
Heu grauem sortem quoties iniquus
Additus sæuo gladius ueneno:

Sanctꝰ thomas

VM ego ſcis inquã. Hic incipit ſeptima proſa huius ſecũdi in qua oſtẽdit pbia ꝙ gloria mũdana nõ ſit multũ appetẽda: & primo inducit Boe. confitentẽ ſe nõ deſideraſſe multũ p̃dicta .i. ptates: & dignitates niſi quãtũ ſũt materia rer gerẽdar. ſcõo oſtẽdit pbia ꝙ cũ glia ſit per exile bonũ nõ ſit multũ appetẽda. ſcõa ibi. At illa. Dicit primo tũ p tũc. Ego Boe. inquã. i. dixi. o pbia tu ſcis ambitionẽ. i. cupiditatẽ rerũ mortaliũ de q̃bus dixiſti minimũ fuiſſe nobis dñatã, ſed bene optauim⁹ materiã reb⁹ gerẽdis: q̃ ne p vt nõ: ꝓſeneſceret in nobis virt⁹ tacita. i. nõ exercitata. Et nota ꝙ in ſapiente nõ dñar cupiditas rerũ tpaliũ: q: pbia inducit mobilis affluentie cõtẽptũ: ex libro de plãtis, & Socrates cũ athenis adſtudiũ pgeret magnũ põd⁹ auri in mare piecit dicẽs. Mergã te ne mergar a te.

¶ Proſa ſeptima ſecundi libri.

VM ego ſcis inquam ipſa minimum nobis ambitionẽ mortaliũ rerum fuiſſe dominatã. Sed materiã gerendis rebus optauimus: quo ne uirtus tacita conſeneſceret. Phi.

Materia rerũ gerẽdar

¶ Nota ꝙ materia rerũ gerendar ſunt iſta ſine q̃b⁹ res ꝓueniẽter geri nõ p̃nt: & ſunt tria. ſapiẽtia auctoritas & potentia ſine em̃ ſapiẽtia ꝓueniẽter non gerit: vt de ſe ptz. res etiã gerẽda auctoritate ornatur q: hõ autẽticus libẽti⁹ audit & facilius ei credit. potẽtia vo mali deprimũtur & bõi extolluntur. Hãc materiã Boe. deſiderãs potentiã & dignitates q̃ſiuit.

¶ At illa. At qui hoc unum eſt quod præſtantes quidã natura mẽtes: ſed nondum ad extremam manũ uirtutũ perfectionẽ pductas allicere poſſit: gloriæ ſcilicet cupido & optimorũ in rẽpublicã fama meritorũ. Quæ q̃ ſit exilis & totius põderis uacua ſic cõſidera.

¶ No. ꝙ Boe. materiã dignitar & ptãtis: ideo q̃ſiuit ne vtus ſua tacita eẽt: dũ nullus aliq̃d loquerer de laude ſue vtutis vel ſcriberet. Tũc em̃ vtus tacita cõſeneſcit q̃n nõ agit aliq̃d: vñ alij loquãtur, & dũ nihil ſcribit de ſuis bñficijs: q: virt⁹ habẽtẽ pficit. op⁹ em̃ laudabile redit. At illa. Atq̃ hoc vnũ eſt. Hic oſtẽdit pbia gloriã mundanã nõ eſſe appetẽdã. & primo p̃mittit ꝙ cupido glorie multos allicit. ſcõo pbat eã eſſe exilem & vacuã.

¶ Omnẽ terre ambitũ. primo dicit ſic. ex quo Boe. quãdoq̃ q̃ſiuit dignitates et poteſtates: ne virtus ſua tacita cõſeneſceret. videt ꝙ iſta ꝓpter laudẽ et gloriã q̃ſiuit: ideo dicit pbia hoc vnũ eſt. ſ. cupido glorie: & fama optimorũ meritorũ in rem publicã: que fama poſſit allicere mẽtes ſup. hoim natura quidẽ preſtantes. i. excellẽtes ſz nondũ. i. nõ adhuc pductas ad extremã manũ perfectionem virtutũ. i. ad ſũmã pfectionẽ: q̃ fama & gloria q̃ ſit exilis et vacua tot⁹ põderis. i. pciositatis ſic conſidera ex ſequentibus.

Cupido glorie.

¶ Nota ꝙ cupido vane glorie multos allicit et delectat. vnde Señ. lxj. epi. Illud precipue nos impedit q̃ cito nobis placet. ſi inuenimus qui nos bonos viros dicãt: qui prudentes: qui ſanctos nõ ſumus modica laudatione contenti: quicquid in nos adulatio ſine pudore cõgeſſerit: tanq̃ debitũ putamus: optimos eſſe nos ſapientiſſimoſq̃ affirmantibus aſſentim⁹: cũ ſciam⁹ nos ſepe multa mentiri adeo quoq̃ nos indulgemus nobis: vt laudari velim⁹ in id cui cõtrariũ maxime facim⁹.

Bonitas.

¶ No. ꝙ duplex eſt bonitas mẽtis. ſ. naturalis & acquiſita. Naturalis bonitas eſt ſm quã aliqui naturaliter ſunt pij: mãſueti: ſobrij: & caſti. ſed hec bonitas ſi nõ emendar vtute & ſapiẽtia: cito extollit hoiem ad vanã gloriã. Alia eſt bonitas acquiſita exercitio virtutũ & ſciẽtiar: que nõ p̃mittit hoiem extolli vana gloria. q: ſapiens fructũ ponit in cõſcientia: ſtultus autẽ in laude humana ſm Macro. ideo dicit pbia ꝙ cupido glorie allicit mẽtes natura p̃ſtantes nondũ adhuc vtutib⁹ pfectas.

Fama. Gloria.

¶ No. ꝙ fama eſt frequẽs laus optimorũ meritorũ in rẽpu. ſz gloria eſt clara notitia cũ laude: vel gloria eſt late patens preconiũ. i. annũciatio. Omnẽ terre ambitũ. Hic pbia oſtendit gloriã mũdanã eſſe exilem: nec multũ appetendã primo oſtendit hoc ex parte ſpacij: in quo dilatatur. ſecundo oſtendit hoc diuerſitate nationum ad quas non diuulgatur. tertio oſtendit idem ex diuerſitate morum propter quos de eodem contrarie iudicatur. quarto oſtendit idem ex breuitate durationis: propter quam non perpetuatur. ſecunda ibi. Adde ꝙ hoc. Tertia ibi. Quid quod diuerſarum. Quarta ibi. Sed ꝙ multos. Primo intendit talem rationem. Latitudo fame conſiſtit in latitudine terre ſuper quam dilatatur: ſed terra non eſt lata ſuper quã fit dilatatio fame ſicut declarat in littera. ergo fama late non poteſt diffundi. et per conſequens eſt exilis nec multum appetenda: vnde dicit in littera. Tu accepiſti id eſt didiciſti aſtrologicis demonſtrationibus omnem ambitum terre: id eſt totum ſpacium terre: obtinere. id eſt habere rationem puncti ad ſpacium celi: id eſt ad magnitudinem celi: quod magis exponens dicit. Ut ſi ſupple terra conferatur: id eſt comparetur ad magnitudinem celeſtis globi: ipſa iudicetur prorſus nihil ſpacij habere huius igitur tam exigue regionis. id eſt terre in mundo fere quarta portio. id eſt quarta pars eſt que incolatur: id eſt inhabitatur ab animãtibus nobis cognitis; ſicut tu dediciſti a Ptolomeo hoq teſtan

te:ſi ſubtraxeris cogitatione hinc quarte ſup.part i terre quantū maria:ꝙ p τ paludes p̄emūt.i.occupant:τ quātū vaſta.i.ampla regio diſtendit ſiti.i.ſiccitate:tūc vix relinquet hoīb⁹ anguſtiſſima area.i. arctiſſim⁹ locus ihabitādi.in hoc igit quodā mīmo pūcto pūcti.i.in mīma portiōe terre vos hoies circūſepti atq; cōcluſi cogitatis de ꝓmulgāda fama:de ꝓferēdo.i.tollēdo noīe.i.fama τ hoc fit inutiliter:at p:o ſed:q̄d habeat.i.pōt habere gloria amplū:ꝙ p:o τ magnificū q̄ arctata eſt tam anguſtis:ꝙ p:o τ exiguis limitib⁹.i.terminis:q.d.nihil habet magnificū. ¶ No.terra reſpectu celi nō eſt alicui⁹ quātitatis ſenſibilis ſed hz ſe ſicut pūctus reſpectu circūferētie ipſius celi:q: orizon q̄ terminat viſuz noſtrū:diuidit celū in duo media. qō nō eſſet:ſi terra in coparatiōe ad celū habet aliquā quātitatē. Itē ſi terra eſſet alicuius quātitatis ſenſibilis reſpectu celi: tūc ſtelle ſemp nō apparerēt nobis eiuſdem quātitatis.qō p:z falſuz:q: ea parte vbi terra eſſet magis globoſa:τ ꝓpinquio: celo:apparent ſtelle maio:es. τ in oppoſita p̄te mino:es. Itē mīma ſtella fixa notabilis : ē maio: tota terra. Si ꝙtalis ſtella apparet nobis exiſtentib⁹ in terra ſicut pūct⁹:in kto magis terra reſpectu celi erit ſicut pūct⁹. ¶ Itē pūct⁹ ē circulus:τ q: celū ex oī p̄te eq̄liter diſtat.iō terra reſpectu celi habz ſe ſicut pūctus. ¶ No.ꝙ tres p̄tes terre ſunt ihabitabiles. Una ꝓpter nimiū calo:ē:due ꝓpter nimiū frig⁹:ſz q̄rta ps q̄ eſt tēpata i caliditate τ frigiditate a nobis inhabitat:ſz q: adhuc nō tota ihabitat ꝓpter maria τ paludes;τ ꝓpter nimiā ſiccitatē:iō dic phia ꝙ q̄rta pars fere eſt inhabitabilis vel dicit fere;ꝓin alios;q: eſtus ſolis non facit to:ridā zonā totaliter inhabitabilē

q̄ ſiti uaſta regio diſtenditur: cognitione ſubtra xeris:uix ānguſtiſſima inhabitādi hoīb⁹ area relinq tur.In hoc igit minimo pūcti quodā pūcto circū ſepti atq; cōcluſi de ꝓmulgāda fama:de ꝓferendo noie cogitatis? At qd habeat amplū magnificūq; gl̄ia tā ānguſtis exiguiſq; limitib⁹ arctata? ¶ Adde q̄ b ipm breuis habitaculi ſeptū plures icolūt nationes;ligua: morib⁹; toti⁹ uitæ rōne diſtātes;ad q̄s tū difficultate itinerū;tū loquendi diuerſitate;tū cōmercii inſolētia;nō mō fama hoim ſingulorū: ſed ne urbiū qdē puenire q̄at. Aetate deniq; Marci Tullii ſicut ip̄e quodā loco ſignificat nōdū cautaſū mōtē romanæ reipublicæ fama trāſcēderat: & erat tūc adulta;Parthis etiā cæteriſq; id locoꝝ gētib⁹ formidoloſa. Vides ne igit q̄ ſit ānguſta: q̄ cōp̄ſſa gl̄ia:quā dilatare ac ꝓpagare laboratis? An ubi romani noīs tranſire fama neq̄t;romani hoīs gl̄ia ꝓgrediet? ¶ Quid q̄ diuerſarū gētiū mores inter ſe atq; iſtituta diſcordāt;ut qd eſt apd alios laude

cū quedā ciuitas dicta Arim ſupra quā Ptolomeus dicit fundaſſe aſtrolabiū directe ſit ſub eq̄noctiali:ſed ꝺ: inhabitabilis:q: eſt grauis inhabitationis.ſed vltra eq̄noctialez oino eſt inhabitabilis ꝓpter nimiū calo:em. Itē dicit quartā partē terre inhabitari ab aiantib⁹ nobis incognitis:hoc fo:ſan dicit ꝓpter antipodes.ſi ſunt q̄ nobis ſunt ignoti. ¶ Adde q̄ hoc ip̄m. Hic phia oſtēdit glo:iā nō eſſe appetēdam ex diuerſitate nationū ad quas nō diuulgat:intendēs talem rōnem. Diuerſe rōnes τ diuerſa idiomata nō ſolū impediūt ꝓmulgationē fame hoim:ſz etiā vbiū:ſz in terra habitabili ſunt diuerſe rōnes diuerſoꝝ idiomatū:ergo ꝓmulgatio fame ꝑ talia impedit:τ ꝑ cōns nō eſt multū appetenda. vñ dicit in littera. Adde p:edicte rōni q̄ hoc ip̄m ſeptū.i.ſpaciū b:euis habitaculi.i.paruī ſpacij in quo nos habitamus incolant.i.inhabitant:plures nationes.i.gentes diſtantes.i.differētes lingua.i.idiomate:moribus:rōne totius vite.i.rōne modi viuendi ad quas nō pōt puenire.nō mō.i.tantū fama ſinguloꝝ hominū:ſed etiā nec fama vbiū:tum.i.tam difficultate itinerum.i.viarū:tum.i.tam diuerſitate loquendi idiomatū:tum.i.tam inſolentia.i.cōſuetudine cōmercij.q: aliqui hoies cōſueuerūt cū alijs cōmunicare in cōmercijs:q: etate.i.tpe Marci Tullij:ſicut ipſe Marcus tullius ſignificat quodā loco.i.in quibuſdā ſuis ſcriptis:fama romane reipublice nondū tranſcenderat caucaſum montez:τ tñ fama roma noꝝ erat adulta.i.ab antiquo nota etiā formidoloſa parthis.i.talib⁹ hoībus:τ ceteris gentib⁹.ſ.loco circa caucaſum montem. Vides ne igit ꝙ anguſta ſit gloria:ꝙ cōp:eſſa.i.modicū redacta:quā labo:atis dilatare τ ꝓpagare.an p:o nūquid gloria vnius hois romani illuc ꝓgredi et.i.ꝓueniet: vbi fama romani noīs.i.romane vbis nequit tranſire?q.d.nō. ¶ No.partem terre inhabitabilem vocat ſeptū: q: eſt ſepta.i.circūdata mari. Vñ Linconiēſis in tractatu ſuo de ſphera.τ etiā Macrobi⁹ dicūt:ꝙ quarta portio noſtra habitabilis vndiq; cingit mari. ¶ No.ꝙ inſolentia ſm Señ.eſt ſpes falſe magnitudinis. Sed ſm Huguī. Inſolentia eſt ſuꝑbia vel fatuitas.in ꝓpoſito aūt pōt exponi p:o incōſuetudine:τ tunc dicit ab in qō eſt nō.τ ſoleo qō eſt conſueſco. ¶ No.ꝙ caucaſus eſt mons quidā ſitus in parte ſeptētrionis:ad quem nō puenerat fama romane vbis:lz parthis τ alijs gentib⁹ aſſiſtentib⁹ fama romanoꝝ erat formidoloſa.i.formidabilis. ¶ Quid q̄ diuerſarū. Hic oſtendit glo:iā mūdanā eſſe exilem ex parte diuerſitatis mo:um:ꝓpter quos de eodem apud diuerſos cōtrarie iudicat:τ intendit talem rōnem. Cōtrarietas inſtitutionū τ legū impediūt fame dilationem: ſed hoīes cōtrariarū inſtitutionum τ legū terrā habitant.ergo diuerſitates inſtitutionū τ legū impediunt dilationem fame:τ ꝑ cōns nō eſt multū appetenda. Vnde dicit in littera. Quid ſup.eſt iudicādū q̄ mo:es τ inſtituta τ leges diuerſarū

gentium inter se discordant. Ut illud qđ apud alios iudicat dignū laude: apud alios iudicet semp dignum supplicio: quo fit. i. ppter qđ fit: vt si predicatio. i. dilatatio vel gaudiū fame delectat: quem. i. aliquē nullo mō cōducat. i. laboret pferre nomen suū. i. famā suā bonā in plurimos ppos: q; ab aliquib⁹ laudaret: ab alijs tñ vituperaret. Erit igit vnusquisq; cōtentus gloria puagata. i. dilatata inter suos: & ista preclara imortalitas fame: & loquit ironice: q; nō est preclara nec imortalis: illa coarctabit. i. pstringetur intra terminos vnius gētis. i. vni⁹ idiomatis. ¶ No. tāta est diuersitas morum in gentib⁹ q; illud qđ reputat apđ alios laudabile: apud alios reputat vituperabile. reputat em̄ apud syros laudabile comedere parentes mortuos: ne comedant a vermib⁹ in terra. qđ apud alios extraneos est execrabile. Similiter apud iudeos reputat laudabile ducere vxores ꝓsanguinitate ꝓximas: qđ apud xpianos prohibet. Item in triballis laudabile est occidere patrē septagenariū et cremare ipm: qđ apud alios est vituperabile. Unde dicit poeta. Sūt loca & gētes: quib⁹ est mactare parētes. Et phas & pietas dū longa supuenit etas. ¶ Sz q̄ multos clarissimos. hic pbia ostendit exilitatem glorie ex breuitate duratiōis ꝓpter quā nō ꝓpetuat. Et diuidit i tres partes. Primo ostēdit hoc ex hoim oblitione. Scđo ex tpis breuitate: ibi. Vos vo. Tertio ostendit gloriā a viris virtuosis nō esse appetendā. ibi. Vos aūt. Primo dicit q; fama & gloria non fit imortalis ptz: q; q̄ multos viros clarissimos. i. virtuosos suis tpibus deleuit inops. i. defectuosa oblitio scriptor: q̄ q̄ etiam ipsa scripta profuerūt q̄d. i. parum: que scripta longior & obscura vetustas temporis: premit. i. cōsumit cū suis autoribus quorum sunt scripta. ¶ Nota q; p scriptura fama gestor transmittit ad posteros. talis aūt scriptura q̄nq; deficit: vel ꝓpter inopia scptor: vel q; ipsa scptura in se vetustate cōsumitur: & ideo fama & gloria in oblitionē pueniūt. Vñ salustius in Latili. cōquerit res gestas romanor minus esse famosas ꝓpter inopia scriptor: Atheniensiū vo maioris fame q; romanor ꝓpter scriptor copia. ¶ Vos vo immortalitatem vobis. Hic pbia ostendit famā & gloriā nō esse durabilem & imortalem ex tpis breuitate di. Vos vo hoies videmini vobis propagare. i. facere imortalitatem: cū cogitatis famā futurī tpis: et in hoc frustra cogitatis: q; exilis est duratio fame p tempus: qđ. s. tempus si ptractes. i. cōpares ad infinita spacia eternitatis: quid habes quod leteris de diuturnitate tui nois. i. tue fame? q. d. nihil est. etem mora vnius momenti si cōferatur. i. cōparetur decem milib⁹ annis: habet aliquā ꝓportionem. Iz minima. i. valde paruā. qm̄ vtrūq; spaciū tpis est definitū. sed hic numerus annorū. s. decem milia vel ei⁹ numeri quantūlibet multiplex: sicut duplum vel triplum: ne pro nō pōt cōparari ad interminabilem diuturnitatem: que est eternitas. & em̄ pro q; finitis ad se inuicem fuerit quedam collatio: idest comparatio: finitiuo & infiniti nulla vnq̄ poterit esse collatio: idest cōparatio. Ita fit vt fama temporis quanticūq; prolixi si cogitet eius cōparando cum inexhausta: idest infinita eternitate ipsa videatur nō parua: sed plane nulla esse. ¶ Nota omne quod incipit in tempore necessario habet finem in tempore. cū tempus sit causa corruptionis temporalium quarto phificorum. Cum igitur fama sit temporalis incipiens in tempore: ipsa definet in tempore: & per consequens non est perpetua. ¶ Nota tempus quantūcunq; magnum comparatū ad eternitatem minimū reputatur: & quasi nullius momenti. licet em̄ finitorum ad se inuicez possit esse cōparatio: & inter ipsa potest esse ꝓportio. tamen finiti ad infinitū nulla potest esse cōparatio. Cum igitur eternitas sit duratio infinita tota simul existens: & tps quantūcūq; magnū sit finitum: tempus nullā habet proportionem ad eternitatem: & per cōsequēs fama quāticūq; prolixi tpis cōparata ad eternitatem nulla videt esse. ¶ Vos aūt ni. Pbia ostendit gloriā a viris virtuosis nō esse curandam. Et hoc duabus rationibus: secūda ibi. Quid aūt est. Prima ratio est illa. Illud qđ spectat ad leuitatem arrogantie a sapientib⁹ nō est curandū. sed gloria ꝓpter quā homo recte fa

apud alios supplicio semp dignum iudicet. Quo fit ut si quē famæ p̄dicatio delectet: huic in plurimos pp̄os nomē ꝓferre nullo mō cōducat. Erit igit puagata inter suos gloria quisq; cōtentus: & inter unius gētis terminos p̄clara illa famæ imortalitas coarctabit. Sed q̄ multos clarissimos suis tpib⁹ uiros scriptor̄ inops deleuit obliuio? Quā q̄ qd ipsa scripta ꝓficiunt; q̄ cū suis autorib⁹ premit longior atq; obscura uetustas? ¶ Vos uero imortalitatē uobis ꝓpagare uidemini; cū futuri famā tpis cogitatis. qđ si ad æternitatis infinita spacia ptractes: quid habes qđ de nois tui diuturnitate læteris? Vnius em̄ mora momēti si decē milib⁹ cōferatur annis: qm̄ utrūq; spaciū definitū est: minimā licet habet tñ aliquā ꝓportionē. At hic ipse numer⁹ annorū eiusq; quantūlibet multiplex ad interminabilem diuturnitatē ne cōparari quidē pōt. Etem̄ finitis ad se inuicē fuerit quædā: infiniti uero atq; finiti nulla unq̄ poterit eē collatio. Ita fit ut quā tūcūq; prolixi tpis fama; si cū inexhausta æternitate cogitetur; nō parua; sed plane nulla esse uidea rur. ¶ Vos autem nisi ad populares aures ina-

Scriptorū copia

Tempꝰ.

neſq; rumores recte facere neſcitis: & relicta cõſciẽ-
tiæ uirtutiſq; præſtãtia: de alienis p̃mia ſermũcu-
lis poſtulaſtis. Accipe ī hmõi arrogãtiæ leuitate q̃
feſtiue aliqs illuſerit. Nã cũ q̃dã eẽt adorſus hoiem
cõtumeliis: q̃ nõ ad ueræ uirtutis uſum: ſed ad ſu-
pbã gloriã falſum ſibi philoſophi nomẽ iduerat:
adieciſſetq; iã ſe ſciturũ an ille phũs eẽt. ſiqdẽ illa
tas iurias leuiter patiẽterq; toleraſſet. Ille patien-
tiã pauliſp aſſũpſit: acceptaq; cõtumelia uelut in-
ſultãs: iã tãdẽ inqt: ītelligis ne me eẽ philoſophũ?
Tum ille nimium mordaciter intellexerã inquit:
ſi tacuiſſes. ¶ Quid aũt eſt qd ad præcipuos uiros
(de his eñ ſermo eſt) qui uirtute gloriam petunt
Quid inquã eſt qd ad hos de fama poſt reſolutum
morte ſũpma corp⁹ attineat? Nã ſi (qd noſtræ ra-
tiones credi uetant) toti moriunt hoies: nulla eſt
oĩno gloria: cũ is cuius ea eſſe dicit: nõ extet oĩno.
Sin uero bene ſibi mens cõſcia terreno carcere ſo-
luta cœlũ libera petit: nõne oẽ terrenũ negocium
ſpnens q ſe cœlo fruens terrenis gaudet exẽptam?

Um ego ſcis inquam minimum nobis ⁊c. Ego legerem iuxta ſuperius expoſita minime Aſcen.
nõ minimũ. Nã ſi minimũ dominata eſt ambitio: ergo dñata eſt. Sed ſi minime: tunc nõ
eſt dominata. quod veriſimile eſt Boe. voluiſſe dicere. Sed materiã dicit q̃ ad magiſtra
tus gerẽdos non fuit perlectus ambitione. ī. quo glorioſus appareat: ſed ocij vitãdi gra-
tia: vt materiam haberet: in qua virtutẽ ſuã exerceret. Et ita purgat ſe ab eo q̃ magiſtra Bero
tũ aliquãdo geſſerit. Berim⁹ aũt publica negocia; agimus ⁊ facim⁹ p̃uata, vñ geſta ſũt p ci geſta.

eſt ꝓpter laudes hoĩm illa ſpectat ad leuitatẽ arrogãtie: ⁊ eſt digna deriſione: ergo ⁊c. ꝙ añt talis arro-
gãtia ſit quedã deriſio declarat in lĩra: vt dicit. Vos hoies neſcitis recte facere: niſi ad pplares aures. ī.
ad pplor̃ cõplacẽtiã ⁊ ad inanes rumores ⁊ laudes: ⁊ nõ poſtulaſtis. ī. deſideraſtis p̃mia de ſermũcu
lis alienis: relicta. ī. poſtpoſita p̃ſtãtia. ī. dignitate veſtre cõſciẽtie ⁊ ṽtutis: ꝓpter quã deberetis recte
opari. accipe. ī. cõſidera q̃ feſtiue. ī. gl̃ioſe aliq̃s illuſerit. ī. deriſerit quendã dicentẽ ſe eſſe pb̃m in leuita-
te hmõi arrogãtie. Nã cũ q̃dã tyr̃an⁹ eẽt
adorſus cõtumelijs. ī. incepiſſet alloqui
cõtumelioſe quẽdã hoiem q̃ induerat. ī.
vſurpauerat ſibi falſum nomen pb̃i: nõ
ad vſum vere ṽtutis: ſz ad ſupbã gloriaz
⁊ tyr̃ann⁹ adieciſſet ſe iam ſciturũ an iſte
eſſet pb̃s: ſiquidem illatas ſibi iniurias
patienter leuiterq; toleraſſet. ille qui di-
xit ſe pb̃m pauliſper patientiã aſſumpſit
ideſt in p̃ncipio: ⁊ accepta contumelia a
tyr̃ãno velut ſibi inſultans inquit ad ty-
rannũ. Intelligis ne me eſſe pb̃m? Tunc
ille tyr̃an⁹ mordaciter inquit. Intellexe-
ram te pb̃m ſi tacuiſſes? ¶ No. ꝙm com-
mẽtatorem in ꝓlogo octauo ph̃iſico: ũ.
Verus pb̃us debet eſſe ꝓfectus oĩbus
generibus virtutũ: ⁊ per conſequẽs de
bet eſſe magnanim⁹ ꝙm Senecã in lib.
de clementia. Magnũ eſt iniurias ⁊ of
fenſiões ſupbi deſpicere. per cõſequẽs
verbis cõtumelioſis ꝓuocari nõ debet
¶ Item veri ph̃iloſoph̃i eſt nõ vinci a
paſſionibus: ſed potius debet modera
re ⁊ refrenare paſſiones. cũ virtus cõſi
ſtat in moderatione paſſionũ. Vñ Ari-
ſto. iiij. Ethicor̃ dicit. Manſuetus vult
imꝓturbatus eſſe et nõ duci a paſſione.
Vnde quidã ph̃iloſoph̃us contumelio
ſe ſibi inſultanti dixit. Tu didiciſti male
dicere: ſed ego didici maledicta contẽ-
nere. ¶ Quid aũt eſt qõ ad p̃cipuos vi-
ros. Hic pb̃ia ponit ſcdam rationẽ: que
talis eſt. Hoies virtuoſi vel totaliter moriũtur corpe ⁊ aĩa: vel aĩa viuit poſt mortẽ. ſi totaliter moriũ
tur nih̃il ſpectat ad eoſdẽ gloria poſt mortẽ: ſi aĩa eor̃ viuit poſt mortẽ: illa petit celũ ſpernẽs oẽ terre
nuz negociũ: ⁊ ſic nih̃il ad eã de terrena gl̃ia: g̃ apud virtuoſos hoies nulla dz eſſe cura de gloria. Di
cit ergo in lĩra. Quid eſt qõ ad p̃cipuos. ī. ad virtuoſos viros attineat de fama poſt reſolutũ corp⁹ ex-
trema morte? q. d. nih̃il. De h̃is eñ viris eſt ſermo noſter. qui petũt. ī. querũt gl̃iam virtute. ī. operib⁹
virtuoſis. Nã ſi hoies toti moriunt corpore ⁊ aĩa: vt q̃dam putãt: qõ tñ noſtre rõnes. ī. pb̃ie rõnes ve
tant. ī. p̃hibent credi: quia ꝙm ph̃iloſoph̃iam anima intellectiua eſt immortalis. nulla eſt oĩno glo-
ria poſt mortem: cum iſte omnino non extat. ī. non fit cuius ea gloria eſſe dicitur. Sin vero mens bene
conſcia. ī. illeſa: ⁊ reſoluta. ī. liberata terreno carcere. ī. a corpore poſt mortẽ libera: petit celũ: nõne ipſa
anima que celo fruens: gaudet ſe exemptam terrenis: ipſa ſpernens omne terrenũ negociũ: ⁊ per cõſe-
quens terrenã gloriam? q. d. ſic. ¶ Nota. ꝙ ad virtuoſos nih̃il ſpectat de fama: nec in p̃ſenti vita: nec
in futura: non in p̃ſenti: quia dicit Sene. in p̃uerbijs ꝙ plurimi curant famã: pauci aũt cõſciẽtiã. et
tales pauci curantes conſcientiã ſunt virtuoſi: ⁊ ph̃iloſoph̃i. de quibus loquitur Boe. in fine tractat⁹
de ſummo bono dicens. Pauci ſunt viri honor̃ adi ficut ph̃iloſoph̃i: qui contẽnunt deſiderium ſenſus:
et ſequunt deſiderium intellectus. Plurimi autem ſunt qui curant famam: ſicut vulgares qui relicta
virtute conſcientie p̃opter laudes hominũ recte faciunt. de quibus dicit ſcriptura. Amen dico vobis re
ceperunt mercedem ſuam. Nec etiam fama ſpectat ad viros virtuoſos in futura vita: qui virtuoſi ſi to
taliter moriantur nih̃il ad eos de fama. Si autem anima viuit poſt mortem iſta euolat ad celũ ⁊ nih̃il
curat de fama. ſpernit omne terrenum negocium et potius gaudet: quia eſt exempta a curis terrenis ⁊
gaudio celeſti fruitur in eternum.

repu.ꝛ i magꝝatu facta. Acta ꝓ ꝓuaꝝ ꝛ a ꝓuaꝝ. ¶ aũt dicit cõmẽtarí⁹ sapiaz auctoꝛitatẽ ꝛ potẽtiã eẽ materiã: de qua Boetí⁹ loquit: nõ placet. Nõ em̃ materia sũt: sz adminicula. ¶ Loquit g̃ de materia. i. de negocijs reipublice i qb⁹ se exercebat. Cupido glie: de qua coꝛneli⁹ tacit⁹. ¶ Quinetiã sapiẽtib⁹ cupido gloꝛie nouissima exuit. In quo idẽ dicit: qõ dicit Boe. Nã si exuit: g̃ nemo est pfecte sapiẽs q̃ eã queret. vñ dicit. Sed nondũ ad extremã manũ. Tractũ est b̃ ab artificib⁹ q̃ pfecto opere extremã manũ admouẽt. Hoc est ad extremũ man⁹ suas adhibẽt. Est aũt glia frequẽs et cõstãs solidaqꝫ de aliquo fama cũ laude: ꝛ ei⁹ cui⁹ est cõplacẽtia. Fama aũt est q̃cq̃d vulgaꝝ fando: tã bonũ q̃ malũ. Virgil. docet i malũ accipi. Cũ dicit. iiij. Enei. Fama malũ quo nõ aliud velociꝰ vllũ ¶ Mobilitate viget vires acq̃rit eũdo. Ad de q̃ b̃ ipsũ. B. H. septũ: pulchꝛe vocat septũ: qõ a sepiẽdo deriuaꝝ. Quo vocabulo locũ ouiũ quẽ pastoꝛes i agris sepiũt vocare solem⁹: vt i Bucco. ¶ Quis multa meis exiret victima septis. Et erat tũc adulta. s. respub. noua vel fama ei⁹. Nõ em̃ erat adhuc nouitia sz adulta. i. ad summũ pfectionis ꝛ incremẽti deducta: sicut hõ adult⁹ dꝛ: q̃ nõ ampli⁹ crescit. Leteriscꝫ id locoꝝ. i. ei⁹ loci: sicut dicim⁹ etiã latine citra licentiã figuratã. ¶ Multa sũt id gen⁹ aialia ꝓ eo qõ est. ¶ Multa sũt ei⁹ gñis aialia. Formidolosa recte legit. Nã vt docet. Valla li. ij. Noia i osus sepe formãt a diminutiuis: vt a fiticula fiticulosus. A meticulo meticulosus. a somniculo somniculosus: sic a formidula formidulosus: vt vt multi scribũt formidolosus. Qõ si a ꝑmitiuo formare velis nõ dices formidolosus sicut scriptũ repperi: sz potiꝰ formidelosus. ¶ Mutãt em̃ plerũqꝫ i tertia declinatiõe e ablatiui in osus. vt libidinosus a libidine. mulieroſus: facinoroſus ꝛc. Significãt aũt frequẽter plenitudinẽ aut copiã rei: aut ei⁹ affectiões. Et b̃ q̃dã actiue q̃dã passiue: q̃dã cõiter. Sicut formidulosus actiue capit a Therẽtio cũ dicit. Egon formidulos⁹. i. egone sum q̃ formidẽ? Et passiue a Salustio dicẽte. Regib⁹ boni q̃ mali suꝑstitio res sunt semꝑ hijs aliena. virtus formidulosa est. formidulosa. i. q̃ plene formidat. Hoc etiã loco capit passiue. Res em̃ publica romana erat formidulosa. i. multũ formidata pthis: qꝛ timoꝛe coacti retulerũt paulopost Augusto signa romana Crasso occiso adẽpta: vt docet Suetoni⁹ i vita Aug. Illõ qõ ꝓteriorã addã. Insolẽtiã accipi ꝓ desuetudine. i. ꝓ qualitate qua insolẽtes dicimur. Insolẽs aũt dꝛ incõsuetus infrequẽs: vt apud Theren. in andria. ¶ Quid tu athenas insolẽs? Vbi donat⁹. Insolẽs inq̃t. i. insolit⁹ insuet⁹. Lic. ¶ Moueoꝛ iã loci isolẽtia. Salusti⁹. Insolẽs vera accipiẽdi. Insolẽs ẽt arrogãs itelligit. Et q̃ ꝓter legẽ agit hũanã ꝛ naturalem insolẽs dꝛ. Lic. i victoria q̃ natura isolẽs. ¶ Quid q̃ diuersarũ gẽtiũ. ¶ Quid ꝑticula sepenũero absolute repit posita. sicut hic. ꝛ ẽ mod⁹ iterrogãdi: quẽ supplere possum⁹ diuersis modis. Aut sic. Quid ad b̃ dices. Aut sic. Quid illõ tibi videt. Aut sic. Quid op⁹ ẽ dicere. Aut alĩs: sz venusti⁹ absolute ponit Instituta sunt moꝛes instituti. Institutiões sunt scripta q̃b⁹ istituunt. Diuersitas aũt institutoꝝ nõ est lõge q̃renda. Turchis capitale ẽ bibere vinũ: nobis licitũ. Abuti masculis illic pmissum: hic incẽdio dignũ. Et cõplura alia. ¶ Vos vo ꝛc. Hic iterũ mutat numerũ. qõ ne vitio euenisse credas: rõnem audi ne solũ Boe. culpare videaꝝ phia: vel ipm etiã cẽsere ea opiniõe ducí: q̃ ꝓ diuturnitatẽ tpis sibi ĩmortalitatẽ fame cõpare possit: nõ loqt singulariter: sz plaliter q̃si ad mltitudinẽ stultoꝝ respiciẽs. Postea aũt singulariter locuta inuit q̃dãmõ Boe. eiusmõi ptractare solitũ. Sz meli⁹ dicem⁹ ptractes/habes vt lris: lz scde pson̄e sint: tñ nullã certã significare. sz vbis tertie psone. vt sit Si ptractes. i. si aliq̃s ptractet: vt. iiij. eneí. Migrates cernas. i. q̃libz cernat. Itaqꝫ fit vt quãtũcũqꝫ plixi tpis. Hec melioꝛ est lectio q̃ si dicaꝝ Quãticũqꝫ. qꝛ duo epitheta. i. adiectiua sine cõiunctione media nõ recte sociant vni substãtiuo: nõ latine dꝛ: vir bon⁹ sapiẽs: sz vir bon⁹ ꝛ sapiẽs. Nec recte dꝛ tpis q̃ticũqꝫ plixi. sz q̃tũcũqꝫ. vt li q̃tũcũqꝫ sit aduerbiũ. Aliq̃s illuserit. Aliq̃s cõponit ab ali⁹ ꝛ q̃s: vt sit ali⁹ q̃s q̃cũqꝫ fuerit: quapꝛopter tũc recte dꝛ: cũ dicẽs nescit q̃s fit. At cũ de certo ꝛ noto sibi q̃s loqt: nõ dic. aliq̃s fecit b̃: vt aliq̃s dixit mihi. Sz q̃dã b̃ ergo loco. Si vbũ illuserit exponaꝝ ꝓ illusit iepti⁹ est ꝓmo. Nõ ei dicere licet ei: q̃ scit de quo loqt. aliq̃s illusit: sz quidã illusit. Si vo exponaꝝ illuserit ꝓmissiue: vt sic aliq̃s illuserit. i. poterit illudere: q̃cũqꝫ sit. Nã cũ q̃dã eẽt adoꝛsus. i. ex ĩsidijs ꝛ subito ĩuadẽs. Volũt nõnulli hũc pb̃z fuisse cõmẽtatoꝛẽ aut tyrannũ qõ parũ referre putabit: q̃ sniaz q̃rit nõ vba. Siq̃dẽ. b̃ due sũt dictiões q̃s mlti ꝓ vna sepe legunt. Venit patiẽterqꝫ lenit. i. leni. b̃ ẽ nõ aspo sz placato aio ꝛ vultu ꝓ simulationẽ. Toti moꝛiunt hoies: b̃ plurimi docuerũt. iter q̃s epicur⁹ dicebat se leuasse gen⁹ hũanũ duob⁹ magnis malis: tioꝛe. s. deoꝝ in hac vita. q̃s dixit nõ curare moꝛtalia: ꝛ eoꝝ q̃ ĩstarẽt post moꝛtẽ: qꝛ dixit aias ĩterire cũ coꝛpib⁹ sic ꝛ plini⁹. Cui⁹ de ꝑmo vba sunt lib. ij. cap. vij. Quis nõ fateaꝝ irridẽdũ agere curã rerũ hũanarũ: illud q̃d q̃d est sũmũ? An ne tã tristi atqꝫ multiplici ministerio: nõ polluí credam⁹ dubitemusue? De scdo hz. li. vij. cap. lv. plurima vba resurrectionẽ negãtia ꝛ vitã hũanã bꝛutali equãtia videãt: ab his q̃ appetũt: cũ erronea sint mihi ptereũda vident. Qõ nre rões. i. academie. nã dictũ ẽ lib. s. ꝑsa ꝑma. Boe. eleaticis atqꝫ academicis studijs enutritũ. Academici aũt ꝛ stoici necnõ ꝛ pipatetici ĩmoꝛtalitatẽ aie ꝓfitẽntur. Nã extet oĩno. Extet b̃ ꝓpꝛie dixit. Nã extare ꝑter cetera significat stare dũ cetera ei⁹ gñis occiderint. Sic dirim⁹ libꝛos nõ extare q̃ perierũt. Terreno carcere soluta. Non legas resoluta ꝓpter ĩeptã repetitionẽ syllabe re: q̃ etiã supflua est. Vocat aũt coꝛp⁹ hũanũ aie carcerẽ moꝛe pb̃ico: sic ꝛ Cicero ĩ de somnio Scipionis dicẽs. Quesiui viueret ne ipe ꝛ pr̃ paul⁹: ꝛ alij q̃s nos extinctos arbitrabamur. Immo vo inq̃t: bi viuũt q̃ e coꝛpoꝝ vinculis tanq̃ e carcere volauerũt. vra vo q̃ dꝛ vita: moꝛs est. vbi ¶ Macrobi⁹ post multa. Ut ꝝstet aial necesse est aia in coꝛpe vniaꝝ. Iõ coꝛp⁹ grece demas b̃ ẽ vinculũ nũcupatur: ꝛ soma q̃si quoddã scema. i. aie sepulchꝛũ. Vñ Cicero. pariter virũqꝫ significãs coꝛp⁹ ee vinculũ ꝛ coꝛpus esse sepulchꝛũ ait. Qui e coꝛpoꝝ vinculis tanq̃ e carcere euolarũt. hec illi. Vbi notabis q̃ coꝛp⁹ grece habet duo noĩa. vocatur demas ꝛ soma: sed demas videt quasi vinculũ sonare

Bloꝛia. Fama. In osus finita. Formidolosus Quãtũcũqꝫ. Alius. Quidã. Si q̃dẽ. Aie ꝓpagine. Ertare Coꝛpus hũanũ.

Nam grece hec desme dicitur fascículus: ⁊ desmos vinctus ⁊ desmios vínculum seu nodus et desmoo verbum vincio seu nodo. Et sonat etiam carcerem. Nam mutando o mega. í. o longum seu magnum ín íta. í. ín e longum apud nos: sed ipsi proferunt Soma. í. corpus fit sema. í. sima. í. sepulchrum quod est defunctor carcer. Videtis lectores q̄ diligenter vobis rem aperio longe plura additurus nisi prolixitatem odiosam fore vereor.

¶ Metrum septimū secundi libri.

¶ Metrum septimū secundi libri.

Vicūq; solam mente præcipiti petit,
Summūq; credit gloriam.
Late patentes ætheris cernat plagas:
Arctumq; terrarum situm.
Breuem replere nō ualentis ambitum
Pudeb it aucti nominis.
Quid o superbi colla mortali iugo
Frustra leuare gestiunt?
Licet remotos fama per populos means
Diffusa: linguas explicet,
Et magna titulis fulgeat claris domus;
Mors spernit altam gloriam.
Inuoluit humile pariter & celsum caput;
Aequatq; summis infima.
Vbi nunc fidelis ossa Fabricii manent?
Quid Brutus aut rigidus Cato?
Signat superstes fama tenuis pauculis
Inane nomen litteris.
Sed quid decora nouimus uocabula,
Num scire consumptos datur?
Iacetis ergo prorsus ignorabiles:
Nec fama notos efficit.
Et si putatis longius uitam trahi
Mortalis aura nominis:
Cum sera uobis rapiet hoc etiam dies,
Iam uos secunda mors manet.

Vicūq; solam mente præcipiti petit. Hic incipit metrū. vij. huius scdi libri qđ dr archiloicū ab inuentore: iābicū a pede pdominante: ⁊ constat ex pmo vsu trímetro: scdo dímetro: ín quo metro pbia docet quō gloria fit cōtēnenda ex cōsideratiōe altitudínis celi ⁊ strictitudis terre dí. Quicūq; petit. í. desiderat pcipiti mente solā gloriā: q; pro ⁊ credit sup. ípaz summū. í. príncipiū inter appetēda: sup. íste cernat. í. cōsideret plagas etheris. í. partes celi patētes q; pro ⁊ arctū sitū terrarū. í. strictū spaciū terre ín cōparatiōe ad celum sup. illū pudebit. í. verecūdabit aucti nomínis. í. aucte fame sue nō valētis replere breuē ambitū. í. paruū spaciuz terre et tūc exclamat dicēs. O ꝓpter q̄ miror qđ est ꝓpter qđ supbi gestiūt. í. cupíunt frustra leuare. í. extollere colla sua mortalí iugo. í. mortalí fama. lz em̄ fama diffusa meās. í. transiēs p remotos pplos explicet se: línguas. í. p línguas sup. pplor. et lz magna dom⁹ tua. í. nobílis parentela vel família tua: fulgeat claris títulis. í. laudib⁹: tm̄ mors spernit altam gloriā: ⁊ mors pariter. í. simul ínuoluit humile caput. í. míserū hoiez ⁊ celsum. í. nobilē vel diuitē: q; pro ⁊ mors equat ínfima summís nullí parcēdo: qđ declarat dicens. Vbi nūc manēt ossa fidelis ffabricij? qđ Brutus aut rígidus Cato sup. est? q. d. qđ manet de gl'ia eor post-mortez? vtq; modicū. s. illud manet qđ tenuis fama. í. exílis: supstes. í. manens signat manere nomen eor pauculis litteris scriptis in epitaphijs eor. Sed qđ. í. ad qđ nouímus decora vocabula scripta. nunqđ datur. í. intelligit p ea sup. ípos esse cōsumptos. í. mortuos? q. d. ímmo. iacetis ergo mortuí prorsus ignorabiles: nec fama efficit sup. vos notos. Et q: aliqs diceret,

Izipsi sint mortuí corpe: tm̄ viuūt ꝑm famā: dic̄ pbia. Si putat vitā vestrā lōgi⁹ trahi. í. plōgarí: aura mortalis nois. í. splēdore mortalis fame cū sera. í. vltīa dies vobis ꝺ rapiet. í. famā auferet: iā vos manet. í. expectat scda mors. q. d. si estis pri⁹ mortuí corpe: ⁊ fama manēs est vita vra: illa cessante secūdario morte mini. ¶ No. fabricí⁹ fuit ꝯsul roman⁹: q̄ cū mitteret pugnare ꝓtra Pirrhū regē Epírotarū: pmisit fibí partē regní sui vt trāsiret ad ipm: qđ ffabricius cōtēpsit. Sequentí anno Pirrhus obtulit fibí magnā pecuniā auri vt traderet fibí romanū ímperiū: cui ait ffabrici⁹. Roma nō vult aurū sed vult ímpare habentibus aurū. ꝓpter hoc ipse dictus fuit fidelis ffabricius. Dicit aūt de fabricio q; cū quidā ad eū venissent pmittēs se Pirrhū regē occisurū: si ffabrici⁹ fibi pecuniā aliquā dare veller. Ipse vo ffabrici⁹ hūc traditorem ligatū mísit ad Pirrhū: pro tali scelere puniendū: cui tūc Pirrhus dixit. Possibilius est solem a suo tramite deuiare q; ffabriciū a vía rectę rationis díscedere. ¶ No. q; Brutus fuit prim⁹ cōsul roman⁹ q̄ amore libertatis ⁊ iustitie ꝓpter stupr̄ū lucretie plurima egit: ⁊ multa bella p romanis ínit: ꝓpter qđ etiā famosus fuit. ¶ No. q; Cato dictus est rigidus ꝓpter rigorē animí q̄ ad nihil turpe flecti potuit. ⁊ tante iustitie fuit: vt Lucanus ipsum díis compararet in iudicanda causa: que fuit ínter Julium cesarem ⁊ Pompeium: dicens. Victrix causa deis placuit: sed victa Catoni: et de hoc magis patebit quarto huius: prosa sexta.

Ascenſ' Vlicūq; ſolam. Ode dicolos diſtrophos. habet em̄ duo genera carminū: quoꝝ prius eſt archilochiū ab inuētore. Jabicū a pede predominãte: ⁊ trimetrū a numero mēſurarū que tres duple ſunt: habz locis paribꝰ frequēter iambū. Scdm eſt archilochiū dimetrū. i. duarū menſurarum duplarū. i. duos pedes habentiū quoꝝ primus ⁊ tertius ſepe ſunt ſpondei. Scōs ⁊ vltimus iambi. Geſtiūt fruſtra. Geſtire eſt geſtu. i. quodā actu corporis more beluarū letitiā ⁊ cupiditatem animi ſignificare. ſfidē fabricijs ſeruatā Pirrho: recitat Valerius lib. vj. c. de iuſtitia dicens. Timocharis embraciēſis ſfabricio cōſuli pollicitus eſt ſe Pirrhū veneno per filiū ſuū qui potionibus preerat: necaturū. ea res cū ad ſenatū delata eſſet miſſis legatis Pirrhū monuit vt aduerſus huius generis inſidias cautius ſe gereret: memor: vrbem a filio martis conditā: armis bella: nō venenis gerere debere. Timocharis aūt nomē ſuppreſſit vtroq; mō equitatē amplexus: q: nec hoſtē malo exēplo tollere: nec in eū qui bene mereri paratus fuerat pderevoluit. Hec valerius: q: ergo vt etiā Aulus gellius lib. iij. ca. viij. recitat: ſfabricius cauit ne proderet Timocharis: patet ꝙ longe a vero ſit ꝙ eū ligatū miſerit puniendū. Quadrigarius aūt vt recitat idem Gellius: dicit nō Timocharem: ſed Nitiam egiſſe conſulem. Neq; legatos a ſenatu miſſos: ſed a cōſulibus. Pirrhū vero populo romano laudes ⁊ gratias ſcripſiſſe. captiuoſq; oēs quos tunc habuit reſtituiſſe. Addit litteras a ꝯſulibus miſſas in quibus ſicut cōmentarius ſuperior dicit: Et ſimiliter Tice. lib. iij. officio. dicit eum reductū fuiſſe ad Pirrhum. Sen. epla. cxxiij. ad Lucillū dicit: medicū Pirrhi hoc ꝓmiſiſſe. Plutarchus aūt in vita Pirrhi dicit miſſum fuiſſe a medico pirrhi. Q aūt hoc reſponſum pirrhus fabricio dederit non dicunt ſuperiores: ſed Seſt. dicit: eiuſdem fuit auro nō vinci ⁊ auro nō vincere. Jtem Valerius de abſtinentia ⁊ continentia lib. iiij. ſic dicit de fabricio lucinio. ſfabricius lucinius honoribus ⁊ autoritate omni ciue tempore ſuis maior: cenſu: parvnicuiq; pauperrimo: a ſamnitibus: quos vniuerſos in clientelā habebat: decem eris ⁊ quinq; pondo argenti totidēq; ſeruos ſibi miſſos remiſit: cōtinentie fine pecunia perdiues: ſine vſu familie abunde comitatus: q: locupletem illum faciebat non multa poſſidere: ſed modica deſiderare ⁊c. Legatum aūt fuiſſe ad pirrhū idem valerius ſequenti capitulo atteſtatur. Et miſſos legatos vtros manos corrūperent nō inueniſſe ianuas romanorū apertas etiā donis: ſed ſollicitatū eſſe a pirrho. L. fabricium tacet. Reſponſum aūt illud: malle locupletibꝰ imperare ꝙ ſe fieri locupletem: eſt. Q. Curij ad ſamnites: nō fabricij: ꝙuis ambo ſamnitum largitiones cōtempſerint. Jtem q: ſepe bruti meminit. Hec dicit Pli. de viris illuſtribus. Junius brutus ſorore Tarquinij ſuꝑbi genitus cū eādem fortunam timeret quā frater inciderat: qui ob diuitias: ⁊ prudentiā fuerat ab auūculo occiſus: ſtultitiā finxit. vnde brutus dictus. Juuenibus regis delphos euntibus ridiculi gratia comes adſcitus baculo sambuceo aurū deo donū tulit: vbi reſponſum eſt: eū rome ſummā poteſtatem habiturū qui primus matrem oſcularetur: ipſe terrā oſculatus eſt. Deinde ꝓpter lucretie ſtupr̄ cum tripicitino ⁊ collatino in exilium regum cōiurauit. Quibꝰ in exilium actis primus cōſul creatus filios ſuos ꝙ cum aquilijs ⁊ vitellijs ad recipiendū in vrbem tarquinios cōiurauerāt: virgis ceſos ſecuri pcuſſit. Deinde in prelio qō aduerſus eos gerebat: ſingulari certamine cū arunte filio tarquinij cōgreſſus ſe ambo mutuis vulneribꝰ occiderunt. Cuius corpꝰ in foro poſitū ⁊ a collega laudatū matrone anno luxerūt. hec ibi. Poſſet etiā brutus rigidus dici. Cato aūt maior cenſorius ob ſingularem ſeueritatē rigidus eſt appellatus. de quo in vita eius idem Plinius. Q. potius Cato Cenſor. L. flaminiū cōſularē ſenatu mouit: ꝙ ille in gallia ad cuiuſdā ſcorti ſpectaculū victū quendā a carcere in cōuiuio iuſſiſſet necari: accuſator aſſiduꝰ malox: galbā octogenarius accuſauit. Jpſe quadragieſquater accuſatꝰ gloſe abſolutus eſt. Et reliqua. De hoc Pli. in naturali hiſtoria li. vij. c. xxvij. Cato primꝰ portie gentis tres ſummas in hoīe res prestitiſſe eſtimatꝰ eſt. Optimus orator: optimꝰ imperator: optimꝰ ſenator. hec ibi. Quevo de lucano adducunt ſunt de cato ne vticenſi: qui dictus cato minor vel poſterior: ſed ſi ſingula vellem ꝓſequi lōgiſſimꝰ eſſez. Scda mors hic accipit nō ſicut ab auguſtino pro morte aie ⁊ corpis: ſed pro morte fame: qua qui ſe viuere poſt naturalem mortem in memoria hominū gloriantur: morientur poſtq; hic nullus fuerit homo.

Bestire.

Fabriciꝰ fidelis ⁊ cōſulēs.

Brutus

Cato.

Secūda mors

Sctūs thomas

SEd ne me inexorabile. Jſta eſt vltima pſa huiuſcōi: et q: pbia oſtēdit bona fortune nō multū eſſe appetēda aliqs putaret. ꝙ in fortuna nihil eſſet boni: ideo iā oſtendit pbia cuiuſmodi bonū ſit in fortuna: ⁊ probat fortunā aduerſam plus eſſe bonā q; ꝓſperā. Et primo premittit ſuā intentionē. Secūdo pbat intentū ibi. Jlla em̄ primo dicit. O boe. ex dictis patet ꝙ fortuna eſt cōtēnenda: ſed ne putes me gerere. i. facere bellū ieprabile. i. iplacabile contra fortunam: ſupple ſcis ꝙ aliquando ſupple contingit ꝙ iſta ſcilicet fortuna fallax non nihil. ideſt aliquid bene mereatur de hominibus: eo ꝙ aliquod bonum euenit hominibus per eam: tum ſcilicet cum fortuna ſe aperit manifeſtando ſuam falſitatem: cum detegit frontem per ſuam aduerſitatem: cum profitetur mores ſuos per inſtabilitatem. Et ſubdit philoſophia nō

Proſa octaua libri ſecundi

SEd ne me inexorabile cōtra fortunā bellū gerere putes: eſt aliqñ cū de hoibus illa falax nō nihil bene mereat'. tum. ſ. cū ſe aperit; cum frontē detegit: moreſq; profitetur. Nondum forte quid loquar intelligis. Mirū eſt quod dicere geſtio: eoq; ſentētiam uerbis explicare uix queo. Etem̄ plus reor hominibus aduerſam q̄ pro

dū forte intelligis q̄d loquar: q: mirū ē qđ ego gestio. i. cupio dicere eoꝝ. i. ideo vix queo explicare sen tentiā verbis. Et em̄ ego reor. i opinor aduersam sup. fortunā plus ꝑdesse q̄ ꝑsperā. ¶ Nota qñꝝ in aliquo dicto videt esse quedā repugnantia. illud videt mirabile dictu: scz dicere fortunā aduersam ḥoi bus ꝑdesse: videt esse q̄dā repugnātia in dicto. Nā esse aduersam alicui: ⁊ sibi ꝑdesse adinuicem repu gnāt. ideo dicit pbia. Mirū ē qđ gestio dicere. s. fortunā aduersam magis ꝑdesse q̄ ꝑsperā. ¶ Illā em̄ sperā, ꝑdesse fortunā. ¶ Illa em̄ semp specie felicita t is cū uidet blāda: mentit. Hæc semp uera est cū se instabilē mutatione demōstrat. Illa fallit; hæc in struit. Illa mēdaciū specie bonoꝝ mētes fruentū li gat; hæc cognitiōe fragilis felicitatis absoluit. Ita ꝙ illā uideas uētosā: fluētē: suiꝙ semp ignarā; hanc sobriā succīctāꝙ & ip̄ius aduersitatis exercitatiōe prudētē. ¶ Postremo felix a ḥo bono deuios blā ditiis trahit: aduersa plerūꝙ ad uera bōa reducēs uelut unco retrahit. ¶ An̄ iter mima æstimādū putas: q̄ amicoꝝ tibi fideliū mētes hæc aspera: hæc horribil' fortūa deterit? hæc tibi certos sodaliū uul tus ābiguosꝙ secreuit. Discedēs em̄ suos abstulit: tuos reliqt. Quāti n̄ iteger & ut uidebaris tibi for tunat⁹: emisses? Desine nūc amissas opes q̄rere: qđ pretiosissimū diuitiarū gen⁹ est; amicos inueniſti

semp specie felicitaꝝ cū videt blanda ⁊c. Hic pbia ꝓbat intentū q̄ fortuna aduer sa melior fit q̄ ꝑspera trib⁹ rationib⁹. se cūda ibi. Postremo. tertia ibi. An ḥoc. Primo dicit. Illa fortuna ꝑspera mēti tur cū videt. i. apparet blāda specie feli citatis. i. ꝑsperitatis: scz ḥec. i. fortuna ad uersa semp vera est cū demōstrat se eē in stabilē sui mutatione. ostēdit em̄ se eē ta lē qualis est: ⁊ ita ꝑ ea nō decipiūtur ḥo mines: scz illa. s. prospera fortuna cōfidē tes in se fallit. Hec aūt fortuna aduersa ḥoiem instruit: ostēdendo q̄ nō sit con fidēdū prospere fortune ꝓpter ei⁹ muta bilitatē. Illa. s. prospera fortuna ligat. s. fallēdo mētes fruētiū. s. ḥoim: specie bo norum mendaciū: ḥec scilicet aduersa fortuna absoluit: idest liberat scilicet mē tes ḥominum cognitione fragilis: idest tranſitorie felicitatis: ⁊ nunc recolligit effectus vtriusꝙ fortune dicens. Itaꝙ illam scilicet prosperam fortunam vi deas vētosam: idest superbam fluentem idest producentem: q̄ pro ⁊ sui ignaram Nam ḥomines in prosperitate continua seipsos nō cognoscunt. ḥanc scilicet ad uersam fortunam tu videas sobriam: q̄ pro ⁊ succinctam: idest ḥumilem non superbiam ⁊ prudentez exercitatione aduersitatis. ¶ Nota q̄ ex ista littera possunt formari tres rationes q̄ fortuna aduersa melior fit prospera. Prima ratio est ista. Prospera fortuna in specie vere felicitatis decipit ḥabentem ipsam: sed fortuna aduersa non decipit: sed vera est ostendens se esse talem qualis est: ergo aduersa est melior q̄ prospera. Secunda ratio est. Prospera fortuna ligat mentes ḥominum mendacibus bonis: sed aduersa liberat mentes ḥominum a falsa felicitate: ergo est melior. Tertia ratio. Prospera fortuna reddit ḥomines sui ignaros. sed fortuna aduersa facit ḥomines sapientes: ergo melior est q̄ prospera. ¶ Postremo felix a vero bono deuios. Hic philosophia ponit secundam rationez que talis est. Quecunꝙ fortuna trahit ad inquisitionem veri boni illa melior est q̄ que retrahit a vero bono: sed fortuna aduersa est ḥuiusmodi: ergo ⁊c. Unde dicit in littera. postremo felix: idest prospera fortuna cum suis blanditiis trahit deuios. idest errantes a vero bono. sed aduersa supple fortuna plerūꝙ retrahit vn co: idest tenaculo reducens ad vera bona. ¶ Nota q̄ quia prospera fortuna videtur esse ꝓpinqua fe licitati: eo q̄ fine bonis fortune non contingit esse felicem. ex libro de bona fortuna: ideo suis blandi tiis trahit ḥominem sensualem a vero bono quod consistit in speculatione dei. aduersa autem fortu na: quia ostendit prosperam fortunam esse mutabilem: ipsa reducit ḥominem ad verum bonū quod est īmutabile. ¶ An ḥoc inter minima. Hic philosophia ponit vltimā rationē que talis est. Illa fortu na est melior per quā cognoscūtur veri amici. sed aduersa fortuna est talis: igitur ⁊c. Un̄ dicit in litte ra. An ꝑ nunq̄d putas ḥoc esse estimādum inter minima bona q̄ ḥec aspera: q̄ pro et horribilis. i. ad uersa fortuna deterit. i. monstrauit tibi mētes. i. corda fideliū amicoꝝ: q. d. illud est vnum de maximis bonis: ⁊ ḥec. s. prospera fortuna secreuit. i. distinxit tibi certos sup. amicos: q̄ pro ⁊: ambiguos vul tus sodaliū. i. amicoꝝ. q. d. aspa fortuna docuit te discernere inter veros amicos ⁊ falsos: que ꝑspera fortuna a te discedēs abstulit suos. i. q̄ erant amici rōne ꝑsperitatis: ⁊ reliquit tuos amicos qui te di lexerūt non ꝓpter tua. O quāti. i. quāto precio tu emisses ḥoc integer. i. in integritate fortune consti tutus: vt pro cum videbaris tibi fortunatus potuisses cognoscere tibi veros amicos: nūc desine. i. ces sa querere opes: diuitias amissas: q: inueniſti veros amicos q̄ sunt pretiosissimū genus diuitiarum. ¶ Nota q̄ in aduersitate falsi amici fugiūt sed ꝛpe ꝑsperitatis manēt. vn̄ Señ. lib. de remediis. Quē tu felicez credis: illū multi comitantur. vt mel muſce sequūtur: cadauera lupi: frumēta formice: p̄dā ista turba sequit nō ḥoiem. ¶ Nota q̄ aduersa fortuna ostendit fideles amicos. vnde Señ. xx. epla. Turba familiaris cū a te pasci desierit ipsa nō te pascet: ⁊ qđ tu beneficio tuo scire nō poteras: pauꝑ tate scies. illa veros amicos retinebis: discedit quicūꝙ non te: sed aliud sequebatur. est aūt propter ḥoc vnū amanda paupertas: q̄ a q̄bus ameris ostendit. vn̄ pauper Meri. Prevalet b̄ solo mala fortis;

ꝯ mõſtrat amicos. Illa boni atq; mali mõſtrat vtrãq; viã. Item poeta. Tpe felici nõ cognoſcunt amici. Sorte ptz miſera q̃ ſit dilectio vera. Itẽ alibi. Cũ fueris felix multos numerabis amicos. Tpa ſi fuerint nubila ſolus eris. Itẽ Thob. ſſluctuat ad cẽſuz venalis amicꝰ egenũ. Sed verꝰ remouet vt fabricatus amor. ¶ No. q; fidelis amicus eſt pꝛecioſiſſimũ genus diuitiarũ: q; amicus. ix. ethi. eſt alter ego. i. amicoꝝ eſt idem velle ⁊ nolle. Nemo em̃ elegit viuere ſine amicis hñs reliqua bona. ⁊ Señ. ix. epla. di. Sapiẽs ⁊ ſi cõtentꝰ ſit ſeipſo: tñ amicũ ſe habere vult ꝓpter nihil aliud niſi vt exerceat amicitiã: ne tã magna virtus lateat. ⁊ Tul. in li. de offi. di. honores diuitie ⁊ dignitates nunq; ſunt amicitie anteponẽde.

Aſcenſꝰ

Sed ne me ⁊c. In hac pſa aiaduertẽdũ ẽ pulchꝝ q̃ddã paradoxũ. i. documẽtũ pter opinionẽ hoim: q; pbia ꝓponit aduerſam fortunã bene mereri interdũ de nobis: ⁊ eſſe vtilẽ: videl. oppoſitio in adiecto. nã ſi aduerſa eſt: quõ vtilis? ſz ſciemꝰ ad aduerſa referri. aduerſa em̃ fortuna in rebꝰ fortuitis eſt ſalubris ad ſui cognitionẽ: ⁊ ad exercitiũ bonoꝝ: ad patiẽtiã: ad caſtimoniã: ad ſobrietatẽ. Multi em̃ de neceſſitate vtutẽ faciũt. Hec tibi ceteros ⁊c. Ordo eſt: hec. i. aduerſa fortuna ſecreuit. i. diſcreuit ⁊ ſeparauit certos. i. idubitãdos vultꝰ ſodaliũ: ⁊ ãbiguos amicoꝝ. hoc em̃ nũc poteris p aduerſaz fortunã ſcire q̃ fuerint olim veri ⁊ infallaces vultꝰ amicoꝝ: ⁊ q̃ ambigui. i. ſimulati ⁊ cõpoſiti cũ pſperitate. Quãti hoc integer. Ordo ẽ. Quãti emiſſes hoc integer. i. cũ eſſes integer in rebꝰ tuis: ⁊ quãti emiſſes hoc fortunatꝰ. i. cũ eſſes fortunatus vt videbaris tibi? Nõ em̃ erat re vera fortunatus: ſed arbitrabat ſe fortunatũ ꝓpter fortunã letã. horũ ordinem poſui: q; male potius eſt in alijs cõmẽtarijs. Addã oia vba ptinẽtia ad pciũ ⁊ valorẽ aut eſtimationẽ rei regere preciũ ⁊ mẽſurã eiꝰ in ablõ exceptis cũ eoꝝ cõpoſitis his quattuor gtis. Tanti: quãti: pluris: ⁊ minoris: ſine ſubſtãtiuo poſitis: q; cũ ſubſtantiuo etiã in ablõ ponunt vt docet Valla. hoc ergo quãti emiſſes nõ exponeꝝ. i. quanti precij emiſſes: ſed quãto precio. Addã ⁊ illud: Sodales dici ſin Laurẽtiũ vallã ſocios voluptatũ ⁊ delitiarũ ⁊ precipue cõuiuioꝝ: ⁊ menſe: aut collegas.

Quanti

¶ Metrum octauũ ſecundi libri.

Sãctus thomas

Quod mundus ſtabili fide. Hic incipit octauũ ⁊ vltimuz metrũ hui⁹ ſecũdi: qõ dr: gliconicũ ab inuẽtore. ãphimachrum a pede predominante: ⁊ eſt amphimachrus pes antiquorũ cõſtans ex prima ⁊ vltima lõga et duabus breuib⁹ mediis. dictus ab amphi: qõ eſt circũ: ⁊ macros longũ: quaſi habens circũ qua q̃ longã ſyllabaz. In quo metro pbia cõmendat amorem. ex quo dicit q; amici ſunt pcioſiſſimũ genꝰ diuitiarũ: ⁊ primo cõmendat amorẽ diuinũ: ſcõo oſtẽdit quõ humana natura amicitia cõſeruatur. Hic ſanctos. Primo facit qõ dictũ eſt. Scõo oſtendit q; ablato diuino amore oia corrũpunt ibi. Hic ſi frena. Primo di. amor ſup. diuinus regẽs terras ac pelagus: ⁊ iperitãs. i. frequẽter iperãs celo: ille amor ligat hanc ſeriẽ. i. cõcordiã rerũ: q; mũdus ſtabili fide variat concordes vices. i. alternatiões tẽpoꝝ anni: noctis ⁊ dieꝝ. et q; ſemina pugnantia. i. elemẽta cõtraria: tenẽt ꝑpetuũ fedus. i. concordiã: ne vnũ alio totaliter corrũpat. q; phebus. i. ſol curru aureo ꝓducit. i. producit roſeũ diẽ idẽ clarũ diẽ: idẽ amor facit: vt phebe. i. luna iperet. i. ꝑfit noctib⁹ q̃s noctes heſperꝰ. i. ſtella veſpertina duxerit. i. adducerit ⁊ vt auidũ mare ad exeũdũ coerceat fluctꝰ ſuos: certo fine. i. determinato fine: ne liceat ſibi tẽdere. i. extẽdere latos terminos vagis terris. i. ãplis terris ſup. totaliter cooperiẽdo terrã. ¶ Nota q; Tul. loquẽs de amicitia di. Amicitia eſt virtꝰ mouẽs ſuperiora ad ꝓtectionẽ inferioꝝ: ⁊ inferiora ad ſubiectionẽ ſuperioꝝ. amicitia em̃ ſublata oia in vita tollit ſocũditas.

Amicitia.

Semina elemẽtaria.

¶ No. q; elemẽta appellat ſemina: q; ex ipis tãq; ex ſeminib⁹ corpa ꝓducunt. ſicut em̃ ſemẽ ẽ ꝓncipiũ fructꝰ: ſic elemẽta ꝓncipia corporũ mixtoꝝ: ⁊ dicit elemẽta pugnãtia ꝓpter ipſoꝝ ꝓprietatẽ. nã aliq̃ ſũt calida: aliqua frigida: q̃dã humida: quedã ficca: hec elemẽta diuino amore ordinãte tenẽt ꝓpriũ fedꝰ: q; grauitas inferioꝝ nõ aufert leuitatẽ ſuperioꝝ. nec ecõuerſo: ⁊ ſimul totaliter ſe nõ corrũpũt. ¶ Hic ſi frena remiſerit. Hic oſtendit q; amore diuino ſubtracto oia corrũpunt dicẽs. Si hic amor diuinus remiſerit frena. i. legẽ gubernãdi res quicquid nũc amat inuicẽ. i. ꝓcordat illud ꝓtinuo gerit bellũ ⁊ ipa ele-

¶ Metrum octauũ ſecundi libri.

Quod mundus ſtabili fide
Concordes uariat uices:
Quod pugnantia ſemina
Fœdus perpetuum tenent:
Quod phœbus roſeum diem
Curru prouehit aureo:
Vt quas duxerit heſperus
Phœbe noctibus imperet:
Et fluctus auidum mare
Certo fine coerceat:
Ne terris liceat uagis
Latos tendere terminos:
Hanc rerum ſeriem ligat
Terras: hac pelagus regens:
Et cœlo imperitans amor.
¶ Hic ſi frena remiſerit
Quicquid nunc amat inuicem:
Bellum continuo geret:
Et quam nunc ſocia fide

menta certant.i.litigãt ſoluere.i.deſtruere machinã.ſ.mãdanã: quã nũc ſocia fide.i.cõcordi federe iũ citãt pulchris motib⁹.i.faciũt ordinate mouere. ¶ Nota q̃ ſublato dei amore ⁊ ꝯcordia oĩa diſſoluũ tur.vñ Alan⁹ in ãticlaudiano de plãctu nature ⁊ ſcia loquẽs in ꝑſona amoris ⁊ ꝯcordie dicit.ſi mea iu ra meas leges mea federa nudus Oli ſeruaſſet: vl̃ adhuc ſeruaret amoris. Vincula nõ tãtis gereret ſub cladibus orbis. ¶ Hic ſctõs pp̃los quoq̃. Hic oſtñit p̃bia quõ ꝑ amore ꝑſeruat̃ ⁊ cõciliat̃ amicitia humana dicẽs. Hic amor ꝯtinet.i.cõ ſeruat ſctõs.i. virtuoſos q̃ ꝑ ⁊ pp̃los iũctos federe.ſ.amicitie: ⁊ hic amor nectit ſacramẽtũ cõiugij caſtis amorib⁹ viri ⁊ vxoris: ⁊ hic amor dictat iura ſua.i. ꝑponit legẽ amicitie: fidis ſodalib⁹: ⁊ q̃ iſta ꝓueniunt ab amore diuino tanq̃ a ſuo ꝓpꝛioꝛiõ ſubiũgit. O felix gen⁹ hominũ ſupple dico.ſi amor ſez diuinus q̃ celuz regit̃ regat animos veſtros ſup. cauſando in eis amicitie ꝯcordiã. Nota q̃ amor dictat iura fidis ſodalibus. iura autẽ amicoꝝ ⁊ ſodaliũ innuit Sene ca.iij.epiſto.dicẽs. Diu cogita an aliq̃s in amicũ ſit tibi recipiẽdus: ſed cuz placuerit fieri: toto illũ pectore admitte: tã audacter cũ illo loquere q̃ tecũ. Tu q̃dem ita viue vt nihil tibi cõmittas: niſi qđ etiã amico tuo cõmittere poſſis. Cũ amico tuo oẽs curas: oẽs cogitatiões miſce ſi fidelẽ putaueris. Sũt etiã q̃dã qui q̃ amicis ſunt tantũ cõmittẽda oĩb⁹ narrãt. q̃dã chariſſimoꝝ ꝑſciam reformidãt nulli credituri. neutrũ faciẽdũ eſt vtrũq̃ vitiũ eſt: ⁊ oĩbus credere ⁊ nulli. ¶ No. circa p̃dicta q̃ amicitia ꝓprie dicta tantũ inuenitur in rebus rõnabilibus. vt ſic: amicitia eſt par voluntas bonoꝝ inter aliquos: ſed large capiẽdo amicitiã ſic, etiã eſt in irrationabilib⁹. ⁊ vt ſic. amicitia eſt ꝯcordia diuerſarũ rerum adinuicem.

Amicitie leges.

Aſcẽſi⁹.

Quod mũdus. Ode eſt monocolos.i. vniuſmodi carminis qđ ỏ: gliconicũ heroicũ. Cõſtãs ſpõdeo ⁊ duob⁹ dactilis: ſed vltima eſt cõis. Pulchre oſtẽdit p̃bia oĩa quodã federe ⁊ liga mẽto amoris cõſtare. Quo circa nihil hic dicã: vnũ mouebo. Amores in plurali numero ꝯz interdũ honeſti ⁊ caſti legãtur: tñ fm Seruiũ ꝓprie ſunt laſciui. ⁊ amor in ſingulari caſt⁹ intelligitur. quocirca oportune dicit autor noſter. caſtis nectit amoribus. Sodales autem hic colle ge dici poſſunt.

¶ Explicitus eſt liber ſecundus.

¶ Incipit proſa prima libri tertij.

Sequitur Liber tertius.

¶ Proſa prima libri tertii.

Am cantũ illa finierat/cũ me audiẽdi aui dũ ſtupentẽq̃ arrectis ad hæc auribus carminis mulcedo defixerat. itaq̃ paulopoſt O inquã ſummũ laſſoꝝ ſolamẽ aioꝝ. quãtum me uel ſn arũ põdere/uel canẽdi etiã iocunditate refo uiſti? adeo ut me iã poſthac ĩparẽ fortunæ ictibus nõ arbitrer. Itaq̃ remedia q̃ pauloante acriora eſſe diceba⁹/nõ mõ nõ phorreſco/ſed audiendi auidus uehemẽter efflagito. Phi. Tũ illa ſenſi inqt/cũ uer

Sãctus thomas

Am cantuz illa finierat. Iſte eſt tertius liber Boe. de conſola. p̃bie ⁊ cõtinuatur ad libros p̃cedentes in hunc modum. Poſtq̃ p̃bia in p̃mo libro ſcruta ta eſt cauſas doloris Boe. ⁊ in ſecũdo libro adhibuit ſibi remedia facilia: in p̃ ſenti lib. ⁊ in ſequẽtibus p̃bia adhibet Boe. remedia grauiora. Sunt autez remedia grauiora: rõnes cõtra cõmunem opinionẽ hoĩm ꝓbãtes q̃ in bonis exterioribus nõ conſiſtit vera felicitas oſtendendo in q̃ ſita ſit vera felicitas: ⁊ quõ ad ipſam ꝓueniatur. ⁊ diuidit̃ iſte liber in .xxiiij. partes q: huiꝰ libri ſunt .xij. ꝓſe ⁊ .xij. metra q̃ partes patebũt in ꝓceſſu libri qđ añt ⁊ de q̃ determinet̃ in q̃libet iſtarũ ptiũ ſil'r patebit. Proſa pña huiꝰ tertij diuidit̃ in tres ptes. p̃mo oñdit Boe. quõ poſt p̃dicta allocutꝰ fuerit p̃bia m. ſcõo põit rñſionẽ p̃bie. tertio Boe. dirigit quãdã petitionẽ ad ipſam ſcõa ibi. Tũ illa tertia ibi. Tũ ego. dicit p̃mo. Jã illa p̃bia finierat cantũ i. metrũ: qđ erat de cõmẽdatiõe amoris diuini ⁊ amicitie: ⁊ cũ ego Boe. eſſem allectus dulcedine metri ad audiendũ cũ auiditate ⁊ admiratione v̈ba p̃bie auribꝰ arrectis: ego dixi: o p̃bia q̃ eſt ſummũ ſolamẽ aioꝝ laſſoꝝ: q̃ tum me refocillaſti tuis ꝓſis ⁊ metris: intm̃ q̃ tam bñ poſſum reſiſtere inſultib⁹ fortune: ⁊ ideo dicit remedia q̃ prius dixiſti eſſe grauia nõ timeo: ſed ea audire diligẽter expecto. ¶ No. q̃ Boe. metrũ vocat cantũ: ſicut em̃ in cãtu eſt eleuatio ⁊ depſſio vocis: ſic ſil'r in metro rõne quãtitatis correpte ⁊ ꝓducte ſyllabarũ attendit̃ quedã eleuatio ⁊ depſſio: q: rõne

quãtitatis ꝓducte fit eleuatio: rõne quãtitatis coꝛrepte fit depꝛessio. Item qꝛ metrũ est subtiliꝰ ⁊ delectabilius ꝓsa: iõ aĩm demulcet: vñ auctoꝛ poetrie metrũ comparat domicelle dí. Vultꝙ venire metrũ tãq̃ cõpto domicella crine: nitente gena: subtili coꝛpe: foꝛma egregia. iõ dí. Boe. mulcedo carminis. í. metri. Item hõ dꝫ eẽ auidus ⁊ stupẽs circa pbíam. Auidus inquã: qꝛ dí. Sen. xvij. epi. pũce oĩa si sapis: ĩmo vt sapias. ⁊ ad pbíaꝫ magno cursu; totisꝙ viribꝰ tẽde. vñ etiã hõ dꝫ eẽ stupẽs. í. admirãs de

Pbía

pbía. qꝛ ipsa est res mirabilis et diuina Fm Arí. in ꝓn. lib. sui de ce. ⁊ mũ. ⁊ pbía ꝓfert mirabilis delectatões. x. Ethi. Item animí lassi sunt grauí cura vel aduersitate aliq̃ oppꝛessi: hoꝛ pbía est summũ solamen qꝛ ipsa ꝓsuadet magnanimitateꝫ qua ꝓtra aduersitates foꝛtune hõ constanter dꝫ militare. Item per pbíam hõ bene põt resistere ictíbus foꝛtune. qꝛ. í. Ethicoꝛ dícit Arísto. Sapiẽs bene scit ferre foꝛtũas. hꝫ se fine vituperío: sicut tetragonũ. vñ dícit in lra. Jã illa. í. pbía finíerat cantũ. í. metrũ de amoꝛe díuíno cũ mulcedo. í. suauítas carmínis defixerat. í. stabilíerat me auiduꝫ audiendí: ꝓ ꝓ ⁊ stupentẽ. í. admirãtẽ sup. vba pbíe auríbꝰ meís arrectís. í. eleuatís ad hec sc̃z vba. ítaq̃ paulopost ego inquã. í. díxí. O summũ solamen lassoꝛ anímoꝛuꝫ sup. ꝓ aduersitatẽ quãtum me refouísti pondere sníarũ sup. ꝓ se vel etiã iocũ cũditate canendi. í. metrí: adeo. í. íntantum vt iã posít ipac nõ arbítrer me esse ímparẽ. í. dissímílem ín resístendo ictíbus. í. ínsultíbus foꝛtune. Itaq̃ remedía illa q̃ pauloante dícebas esse acrioꝛa. í. grauioꝛa: nõ mõ. í. nõ tm̃: nõ ꝓhoꝛresco. í. nõ tímeo: ꝫ ego auídus audiẽdí sup. ea veh̃emẽter efflagíto. í. expostulo. Ubí sciendũ ꝙ fm Hug. efflagítare est valde flagítare: expostulare: petere: cuꝫ clamoꝛe poscere. Tum ílla sensí mq̃t. Hic ponit rñsionẽ pbíe dicẽs. Ego bene sensí íllud cũ tu tacítus ⁊ attentus recepísti vba nostra: ⁊ cũ ego ꝓfecí mentẽ tuã. talía em̃ sunt remedía q̃ adhuc restãt: vt ipsa degustata ꝓmo sínt amara: sed postea dulcescant: sed qꝛ te dícís esse cupídũ audiendí vba nostra. O quãto desíderío arderes sí cognosceres q̃ laboꝛam⁹ te ducere. ⁊ dícit Boe. q̃ vís me ducere? Rñdít pbía. ad cognítionẽ vere felicitat̃: quã animꝰ tuus q̃sí sõníando adhuc vix cognoscít: qꝛ est occupatꝰ ímagínibꝰ false felícitatís. No. ꝙ Boe. tacítus vba pbíe rapiebat ꝑsílio Sen. dicẽtis: Esto vboꝛ tacítus auditoꝛ: auditoꝛ ꝓmptus repetitoꝛ.

ꝑcepta pbícalía

No. ꝙ ꝑcepta pbícalía ꝓmo sunt amara. Postea dulcescũt. fm íllud poete. Díscere sit charũ q̃uis ꝓmo sit amarũ. ⁊ Eustratiꝰ. í. Ethi. dí. Sciũt docti qm̃ laboꝛíosa est possessío vtutũ: ꝫ ꝓpter eiꝰ amaritudinẽ pbía nõ est abíjcienda: qꝛ nõ est dignꝰ dulcoꝛis acumíne q̃ amaritudínís neq̃t ínuíscarí grauamíne: fm Boe. ín dísciplína scholaríũ. No. ficut somníás putás fantasmata fibí occurrẽtia esse veras res de q̃bus somníat: ⁊ tñ nõ sunt ipse res: sic Boe. ín ípsís tpalíbꝰ putauit esse verã felícitatẽ: que tm̃ nõ est. ꝫ tm̃ sunt q̃dã símílitudínes vere felícitatís. sicut fantasmata somnioꝛ sunt símílitudínes rerũ No. ꝙ bona exteríoꝛa vocat ímagínes vere felícitatís. ꝫ vera felícitas nõ est ín ípsís. vñ dícit ín lra Tum ꝓ tũc ílla. s. pbía ínquít. ego sensí. í. nouí sup. íntentionẽ tuã: cũ tu tacitꝰ ⁊ attentꝰ rapiebas verba nostra: q̃ ꝓ ⁊: cũ ego expectaui. alía lra hꝫ expetiui. í. reuocaui: habitũ tue mẽtís: vel qð est verius dícere: cũ ego ípsa habitũ tue mẽtís ꝓfecí. quippe. í. nímírũ: talía sunt sup. remedía q̃ restãt: sup. sumẽda: vt ípa q̃dẽ degustata ꝓmo moꝛdeãt. í. dísplíceãt. ínteríꝰ aũt recepta dulcescãt: ꝫ qð tu dícís te cupídũ audiẽdí sup. ílla remedía. O quãto ardoꝛe. í. desíderío flagrares. í. arderes. sí agnosceres q̃nã. í. ad quẽ locũ aggrediamur. í. incípímꝰ te ducere. Ego Boe. ĩquã. í. dixí. sup. q̃nã vís me ducere? ínq̃t sup. pbía. ad verã felícitatẽ: quã tuꝰ animꝰ sõníat. í. ĩpfecte cognoscít. Sꝫvísu. í. cognítiõe: occupato ad ímagínes. í. ad bona tpalía: q̃ sunt ímagínes ⁊ símílitudínes v̄e felícitat̃: tu nõ potes ínteuerí. í. ĩspícere ípsaꝫ sc̃z verã felícitatẽ. Tũ ego fac obsecro. Hic Boe. dírígít petítionẽ suã pbíe: ⁊ ponit ꝓsensum sue petítiõís dí. O pbía rogo vt sine dílatiõe demõstres míhí: q̃ fit vera felícitas ⁊ pbía cõsentiẽs dícit líbẽter faciã tuí cã. ꝫ ꝓus ego ostẽdã tibí falsam felícitatẽ tibí notioꝛẽ: vt ílla cognita ꝑ ꝓtrarium possís postea agnoscere verã felícitatẽ. No. circa hoc ꝙ dícit faciã tuí cã líbenter. ꝙ pbía petítiones hoím admíttit. vñ Sen. Nulli pꝛeclusa est vírtus sapíentíe: oĩbus patet: omnes ínuítat: oẽs admíttit nõ elígít domũ: neq̃ censum. sed nudo hoíe cõtenta est. Nota ꝙ ínnata est nobís vía ꝓcedendí ex nobís magís notís ad mínꝰ nota. ſ. Phísi. ⁊. íj. de anína. Cũ igít bona exteríoꝛa sínt nobís magís nota: ín quíbus alíquí posuerunt consístere felícitatem q̃ bona interíoꝛa. ídeo pbía prímo vult determínare de falsa felícitate nobís magís nota: que ponítur ín bonís exteríoꝛíbus: ípsam extírpando: vt ꝑ eã cognoscamus verã felícitatem tanq̃ per contrarií. No. ꝙ Sene. ín de vírtutibꝰ cardínalibꝰ dí-

Efflagítare.

cit.Scire debes ꝙ q̄dā nō vidēt eē bona ⁊ sunt:q̄dā q̄ vidētur esse bona ⁊ nō sūt:quecūq; aūt ex reb⁹ trāsito:q̄s possides:nō hec magna existimes.nō mireris qđ caducū est.Ex quo ꝓz ꝙ vera felicitas nō cōsistit i bonis exterioꝛib⁹:q̄ vidēt eē vera bona:⁊ tm̄ nō sunt.vñ dicit in lr̄a.Tū ꝓ tūc ego.s.Boe.dixi o pbia obsecro.i.peto:fac.i.duc me ad illā felicitatē ⁊ demōstra mihi sine cūctatione.i.sine moꝛa:q̄ sit il la vera sup.felicitas.Illa pbia inq̄t faciā libēter tui causa:ſz ego ꝑus conaboꝛ.i.laboꝛabo tibi designa re verbis:atq; ꝓ ⁊:infoꝛmare:q̄ causa.i.q̄ felicitas habēs rationē cause finalis:fit tibi notioꝛ i.manife stioꝛ:vt ea sup.falsa felicitate pspecta.i.cognita:possis agnoscere specimē.i.silitudinē vere britudinis: cū flexeris ocłos sup.cognitionis in ꝑriā partē falsę felicitatis. ¶ Interptatio ascēsiana tertij libꝛi.

Ascen.

Iam cantū illa finierat cū me audiēdi ⁊c.Verba sunt Boeciana.Quoꝛ oꝛdo melioꝛ est.Illa videlz pbia finierat cantū suū.iā.i.citius q̄ valeā dicere qđ gallice dꝛ: desla cū vel vt meli⁹ foꝛ: e scribā:quū.i.qñ mulcedo.i.lenitas ⁊ suauitas carminis defixerat.i.firmiter attentū tenue rat me auidū.i.cupidū audiēdi et stupentē.et hoc aurib⁹ meis arrectis ad hec q̄ ipsa cecinit. Itaq; qꝛ tūc stupidus erā.inquā.i.dico paulopost.O summū lassoꝛ sola ⁊c.cātus ⁊ carmē idē sūt:vtrū q̄ em̄ dꝛ a canēdo:licet quidā carmē a carmēte.alij a carminādo dictū somniēt.Arrigere aures ē appli care ⁊ eleuare:imo appꝛoximare:si ita dicā:aures ad meli⁹ audiēdū:ꝛ tractūq; ē a bꝛutis auritis.i.lōgas auriculas habētib⁹ q̄ vt meli⁹ audiāt surrigūt ⁊ arrigūt aures.Thorē.Arrige aures Pāphile.Virg.in s.Enei.Arrectisq; aurib⁹ astāt.In quarto.de fama tot surgit aurea.Solamē ⁊ solaciū idē sunt.Sed so lamē inq̄t magis poeticū est.Virg.i.iij.Enei.Solamēq; mali de collo fistula pēdet:quo tm̄ inq̄t Boe. vt quidā alij vtunt.Sit aūt tā solaciū q̄ solamē:vt idē dicit:re:ſz cōsolatio vbis.Quintil.Lecitas mise re solaꝛiū est hꝛe rēvidētiū.Idē.itis obuiā cōsolationib⁹ ⁊c.Itē ꝓz in titulo huiꝰ operis.Dicit em̄ de cō solatione pbie:qꝛ pbia solat verbis nō re.Tui causa dicim⁹:etiā tua causa ē idē.ac si dicā. Causa tuiꝰpi⁹ vel tue pſone.sed tua causa pꝛo vtilitate tua quomodo hic poti⁹ loquēdū fuisse videri potest.

Solamē
Solatiū
Cōsola
tio.
Tui cā.
Tua cā.

¶ Metrum primum tertii libri.

Qui serere ingenuum uolet agrum;
Liberat arua prius fruticibus.
Falce rubos silicemq; resecat,
Vt noua fruge grauis Ceres eat.
Dulcior est apium mage labor:
Si malus ora prius sapor edat.
Gratius astra nitent ubi nothus
Desinit imbriferos dare sonos.
Lucifer ut tenebras pepulerit:
Pulchra dies roseos agit equos.
Tu quoq; falsa tuens bona prius/
Incipe colla iugo retrahere.
Vera dehinc animum subierint.

¶ Metrū pꝛimū tertij libꝛi.

Sancꝰ thomas.

Qui serere igenuū volet agrū. Istud est metrū ꝑmū huius tertij qđ dꝛ: metrū chꝛiāmbicū ab uēteꝛe:dactilicū a pede ꝑdo mināte:⁊ ꝑmus vsus huius metri est hi percatalecticus: qꝛ post pꝛimuz pedem abūdat vna syllaba.s.re in hac dictiōe.s. serere.Et qꝛ pbia ꝑdixit ꝙ ꝑus eēt ostē dendū q̄ sit falsa felicitas: ⁊ postea q̄ sit vera:ideo pbia in hoc metro cōmendat hūc oꝛdinē per exēpla quattuoꝛ.Pꝛimū est.Quicūq; vult seminare bonū agrū opoꝛtet ꝑus extirpare nociuas herbas: vt ager bn̄ fructificet.Sicꝰ aliq̄s volens cognoscere verā felicitatē opꝛ ꝑus extir pare falsam.Unde dicit in lr̄a.Qui vo let serere agrū ingenuū.i. nobilē: pꝛius liberat arua.i.agros fruticib⁹.i. radici bus q̄ impediūt ne semē crescat: ⁊ ille re secat.i. ꝑscindit rubos.i. paruas arbo res.ꝙ ꝓ ⁊ filicē.i.herbā iutilē falce.i.fal castro:vt noua ceres eat.i. ꝓdeat: et na scatur grauis.i.onusta fruge.Secundū exemplum est sicut pꝛegustando aliquod amarum:mel apparet dulcius:sic pꝛopter cognitionem fal se felicitatis magis cognoscitur vera felicitas.vnde dicit in littera. Labor apium est mage dulciꝛ: id est mel est magis dulce si malus sapoꝛ pꝛius edat:id est inficiat. ¶ Tertium exemplum est.sicut post tempus nebulosum est gratioꝛ serenitas: sic post cognitionem false felicitatis gratioꝛ est cognitio vere felicitatis. vnde dicit in littera. Ubi pꝛo postq̄ nothus ventus australis desinit: id est cessat da re imbꝛiferos sonos.id est flatus pꝛoducentes imbꝛes: tunc astra nitent gratius id est delectabilius ¶ Quartum exemplum est.sicut pulchꝛa dies sequitur tenebꝛas noctis: sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitionem false felicitatis.vnde dicit in littera.Ut id est postq̄ lucifer.id est stella matuti na pepulerit.id est fugauerit tenebꝛas noctis: tunc pulchꝛa dies agit:id est ducit:roseos equos so lis:tunc applicat exempla ad pꝛopositum dicens.Tu pꝛius debes considerare falsa bona: et ip sis extirpatis: debes cognoscere vera bona in quibus consistit felicitas. Unde dicit in littera.Tu quoq; pꝛius intuens: id est respiciens falsa bona:incipe trahere colla iugo.id est a iugo false feli citatis de hinc.id est postea:vera bona subierint id est subintrabunt animum tuum. ¶ Nota ꝙ sicut pꝛius extirpanda sunt vitia:et postea inserende virtutes:sic ager pꝛius est purgandus:et postea semi nandus.vnde Thobias.Spinis et tribulis purgari noualia debent: agri vt semen fructificare queat. ¶ Nota ꝙ frutex fm̄ diffinitionem:est densitas virgularum;vel arboꝛum;vel spinarum:vel fm̄ alios

frutex ē arbor: parua q̄ terrā frōde tegit. ¶ No. q̄ felix est inutilis herba habēs folia admodū filoz de qua dicit Persi⁹. Nō tñ ista filix vllo māsuescit aratro. ¶ No. q̄ post amaritudinē dulcedo ē gratior: z ſēſibilior. Vñ poeta. Dulcia nō meruit q̄ nō gustauit amara. Nāq̄ p oppositū noscit eē bonū. Nec pauper Hēric⁹. ¶ No. q̄ Boe. dicit apiū ꝑ apū i gtō plī: qđ est cōtra Alexā. q̄ dicit. Cum dat apis zc. et qđ hic dicat apiū z nō apū ptz p metrū qđ semp cōstat ex trib⁹ dactilis cōtinuis. si autē ponerētur apū nō essent tres dactili cōtinui: posset tamē dici q̄ causa metri ponit apium pro apum.

Ascen. ffrutices Apes apiū. Ingenuum.

CUi ſerere ingenuū volet agrū. Carmē hoc ē monocolō. i. vni⁹ generis: cōstās ex tribus dactilis z pirrichio: q̄ cōstat ex duab⁹ breuib⁹. Nec est hypercataletic⁹ pim⁹ vficulus. i. abūdās i ſyllaba: z ſyllaba reassumit a vocali ſequēti: ſz ē acatalecticus: q: legitimo fine cōcludit. In ſcdo carmine nō leges fructib⁹ ſz frutic ib⁹. Sūt aūt frutices q̄ ad iustā mēſurā arboris nō assurgūt ſunt tñ perēnes. i. hyeme nō pereūt: vt vepres: ſentes: rubi: z id gen⁹ alia: tribuli autem vt vrtice: quia pereūt hyeme: poti⁹ herbe ſunt dicēde. Dulcior est apiū. Sic Iuuenal. Examē q̄ apiū longa ꝓfederat vua. alexāder cōtra. Cum dat apis volucris zc. ſz apiū legit. Mage causa metri: i ꝑſa frequēti⁹ magis git idē tamē ſunt. Nō prætermittā illud ingenuū dici nō nobilē: nec ex ſignificato pmo liberū ſz natura lē: z talē qualē natura ingenuit: ſz q: iure naturali liberi oēs sum⁹: cū ſeruit⁹ sit de iure genitū introducta: vocamus ingenuū liberū. i. talē qualis naturalis iure debuit naſci. i. est cū qui ex maioribus liberis p̄cipue matre natus est. Labor: apiū. licēter labor hic ponit p opere. Nā p labore z operā fit opus. Est aūt periphrasis. i. descriptio z circūlocutio mellis. Dulcior aūt dicit mage dulcior: cōparatiu um pro positiuo sumit. vt mage dulce. Edat ab edo es est deriuat nō ab edo edis. Sēsus aūt est edat ora. i. quodāmō terat z cōsumat vsu: Tu q̄ falsa tuēs. Versus nō edit vt legat intuēs: q̄uis hoc ſignificet.

Sāctus thomas Capitis inclinatio

CUm defixo paululū visu. Hec ē scda ꝑſa huius tertij i q̄ pbia ponit diuersas opiniones circa falsā felicitatē. Et pmo Boe. ostendit quō se habuit pbia post predicta. Scdo pbia oñdit q̄ oēs hoies nitunt puenire ad btitudinē: quam ipa diffinit. Tertio oñdit q̄ hoies sepe abducūt a vera felicitate diuersis erroribus. Quarto ponit errores siue ifelicitates circa felicitatem scdā ibi. Dis mortaliū. Tertia ibi. Hunc vti. q̄rta ibi. Quoz quidē. Dicit primo. Postq̄ pbia pmisit ordinē ꝓcedēdi de falsa felicitate ad verā: tū ꝑ tūc ipa paululū defixo visu. i. inclinatis oculis: z recepta velut in angustā. i. nobilē sedē: sue mētis: sic cepit. i. incepit loqui. ¶ Nota q̄ capitis iclinatio ē signū subtilis imaginationis. propter quod subtiliter et profunde imaginantes caput inclinant: et quādoq̄ nō vident delata coram oculis: ideo Phi. volens subtiliter speculari de felicitate: q: eius speculatio difficilis est: ipsa inclinato visu contraxit in nobilē speculationē sue mentis. Dis mortaliū cura. Hic philosophia ostēdit q̄ omnes homines nitūtur peruenire ad vnū finem beatitudinis: quam beatitudinem ipsa etiā diffinit: et dicit sic. Dis cura. i. sollicitudo mortaliū. i. hominū quā curā exercet labor: multipliciū studioz. quia aliqui studēt in litteratura: aliqui in mercātia et sic de alijs. Illa cura procedit diuerso quidem calle. i. diuerso modo viuendi: sed tamē nititur peruenire ad vnū finē beatitudinis. Illud autē ad quod hoies nitunt puenire est tale bonū: quo quis adepto nihil vlterius queat desiderare. qđ. s. bonū est summū oīm bonoz: continens intra se cūcta bona cui scilz bono siqd. i. aliqd abforet. i. deesset: non posset esse summū bonum: quia reliqueret aliquid extrinsecus id est extra illud bonū quod posset optari. Ex quibus dictis pbia cōcludit diffinitionem beatitudinis dicens. Liquet id est manifestū est: beatitudinē esse statū perfectū congregatione oīm bonoz. ¶ No. q̄ cognitio vltimi finis magnū incrementū ꝓfert ad vitā. s. Ethicoz. q: ꝑm exigentiā finis cetera moderātur: ꝑm Linconiensem primo Posterioz. ideo pbia tradit nobis cognitionē finis vltimi. s. btitudinē ¶ No. finis est magis eligendus his, que sunt ꝓpter finē. vt ptz per Aristo. iij. Ethi. Idē ibidē. Cuius finis est bonus: ipsum quoq̄ bonū. Item oia denominanda sunt a fine. vnde. Si finis bonus est totum laudabile phas est. ¶ No. finis in agibilib⁹ hz se sicut principium in speculabilibus: sicut ergo intellectus noster naturaliter adheret primis principijs: sic appetitus noster naturaliter adheret vltimo fini: qui est summū bonū. ¶ Nota q̄ duplex est finis. s. finis quo: z finis cuius gratia omnia fiunt. Ille est em̄ vnus sicut deus vel btūdo: z iste finis ab oibus sub vna rōne inquātū bonū satiās appetitū hoīs. ffinis autē quo est opatio quo hoīes nitunt adipisci finē gratia cuius. z talis finis nō est vnus sicut nō vna opatio oīz. iō dicit pbia q̄ cura hoīm ꝓcedit diuerso calle ad ꝓsequendū vltimū finē. ¶ Nota illud ad q̄ oēs hoīes nitūtur puenire est bonum. q: bonū est quod omnia appetunt. s. Ethi. ¶ Nota q̄ beatitudo habet rationem vltimi finis. ipsa est tale bonum quo adepto nihil vlterius desiderat.

¶ Prosa secūda libri tertii.

CVm defixo paululū uisu & uelut i angustā suæ mentis sedē recepta sic cæpit. P. ¶ Ois mortaliū cura quā multipliciū studioꝝ labor exercet; diuerso q̄dē calle ꝓcedit; sed ad unū tamen beatitudinis finē nititᵉ peruenire. Id autē est bonū; quo quis adepto nihil ulterius desiderare queat; qd quidē est oīm summū bonorū; cunctaq̄ intra se continens bona. Cui si quid abforet summū bonū eē nō posset. qm̄ relinq̄reᵗ extrinsecus qd posset optari. Liquet igitur esse beatitudinem sta

naim de rõne finis est: esse vltimũ. ⁊ vltra illud qđ est vltimũ nihil est. ergo etiã opz illud esse summũ bonũ. tale aũt est bitudo. ¶ No. qđ bitudo est bonũ optimũ pulcherrimũ ⁊ delectabilissimũ: iõ beatitudo est statꝰ pfectꝰ cõgregatiõe oim bonoꝝ: cõtinẽs in se oĩa bona. si em̃ aliqđ bonũ sibi deficeret nõ eẽt summũ bonũ. ¶ Hũc vti dicimꝰ. In ista pte ondit pbia qđ hoies a vera felicitate diuersis erroribꝰ adducũtur: dicẽs. Hũc, s. statũ bitudinis oẽs mortales sicut dicimꝰ conant̃ adipisci diuerso tramite. i. diuersa via. q: cupiditas. i. appetitꝰ veri boni naturalr est inserta mentibus hoim: sz bitudo est verũ bonũ. q: summũ bonũ: sz deuiꝰ error abducit hoines ad falsa bona. ¶ No. qđ bitudo aggregat̃ se oĩa bona iõ eiꝰ cupiditas naturaliter est hoibꝰ inserta. Vbi tñ sciendũ qđ bitudinẽ ptinere oĩa bona potest intelligi dupl̃r. Uno mõ formalr. nec sic ptinet oĩa bona. q: felicitas formaliter ⁊ essentialr põt esse sine bonis exterioribꝰ: vt sine diuitijs ⁊ ceteris bonis. Alio mõ intelligit̃ ptinere ea virtualiter: ita qđ bitudo excellat oĩa bona. ⁊ sic diffinitio eiꝰ ẽ vera. ¶ No. qđ pbia ũ vtitur quadã figura q̃ dr epitheto dicẽdo deuiꝰ errorem. nullus em̃ error est q̃ nõ sit deuiꝰ. vñ poeta. Fiet epitheton fi dicas tristia bella. ¶ No. cũ mens huma na naturaliter desideret verũ bonum: nunqđ tendit in falsum bonũ: nisi iquã tũ ipm estimat̃ eẽ verũ bonũ. talis autẽ estimatio ẽ deuiꝰ error: g̃ deuiꝰ error ad

tũ bonoꝝ oim cõgregatiõe pfectũ. ¶ Hũc uti dixi/ mus diuerso tramite mortales oẽs conant̃ adipi/ sci. Est em̃ mẽtibꝰ hoiz ueri bõi naturalr iserta cupi ditas/ sed ad falsa deuiꝰ error abducit. ¶ Quoꝝ q/ dẽ alii sũmũ eẽ bonũ nihilo idigere credẽtes/ ut di uitiis affluãt elaborãt. Alii vo sũmũ bonũ qđ sit di gnissimũ ueneratiõe iudicãtes/ adeptis honoribꝰ reuerẽdi ciuibꝰ suis eẽ nitũtur. Sũt q summũ bonũ in sũma potẽtia cõstituant. hi uel regnare ipsi uo/ lũt: uel regnãtibꝰ adhærere conãtur. At qbus opti/ mũ quidẽ claritas uideꝝ/ uel belli uel pacis artibꝰ gloriosum nomẽ ꝓpagare festinãt. Plurimi uero boni fructũ gaudio lætitiaq; metiũt̃/ hi felicissimũ putãt uoluptate defluere. ¶ Sũt etiã q hoꝝ fines causasq; alterutro pmutãt/ ut qui diuitias ob po/

falsa abducit. ¶ Quoꝝ q̃dẽ alq̃. Hic pbia põit diuersas opiniões circa felicitatẽ oñdẽs quõ hoies p errorẽ ad falsa bona ducebant̃. Scõo oñdit qđ ĩ talibꝰ bonis posuerũt bitudinẽ. Tertio ostẽdit qđ naturaliter eoꝝ intentio tẽdebat ad verã beatitudinẽ. scõa ibi. Quibꝰ oĩbus. tertia ibi. Sed ad hoim stu dia. Primo ostẽdit quõ hoies errabãt circa falsa bona statuẽdo in eis finẽ. Scõo ostendit quõ q̃dam fines adinuicẽ pmutabãt. Tertio alia bona fortuita reducit ad p̃dicta. scõa ibi. Sunt etiaz. tertia ibi. In his igit̃. Primo dicit quoꝝ sup. hoim q̃ ducũtur ad falsa bona: alq̃ credẽtes summũ bonũ esse nihilo indigere ipsi elaborãt vt affluãt. i. abũdent diuitijs ponẽdo oẽm sufficiẽtiam eẽ in diuitijs: ⁊ in ƀ errabãt. Alq̃ vo summũ bonũ iudicãtes qđ dignissimũ est veneratiõe. i. honore: tales adeptis honoribus nitũtur esse honorãdi suis ciuibus putãtes in honoribꝰ tpalibus verã dignitatẽ ꝓfistere: ⁊ in ƀ errabãt. Sunt alq̃ q̃ summũ bonũ cõstituũt in summa potẽtia. hq̃ conãtur regnare vel adherere regnantibus tanq̃ ꝓfiliarq̃ vel familiares eoꝝ: ꝑ hoc putantes se esse vere potẽtes: ⁊ in hoc decipiunt̃ sed q̃bus claritas. i. fama videt̃ esse optimũ bonũ illi festinãt ꝓpagare. i. dilatare gloriosum nomẽ. i. pulchrã famã artibus. i. studijs belli: sicut viri militares. vl̃ artibus pacis sicut sapiẽtes mũdi credẽtes se ꝑ hoc acquirere gloriã imortalem: ⁊ decipiũtur ꝑ hoc. Plurimi vero. i. multi metiũtur. i. mensurant fructũ boni gaudio ⁊ leticia exteriori: hi putãt. i. estimãt felicissimũ: defluere. i. abũdare voluptate. i. delectatione corporali estimãtes in hac ꝓfistere verũ gaudiũ: qđ est erroneũ. ¶ Nota q̃nq; sunt in q̃bus errãtes a vero bono posuerũt ꝓfistere verã felicitatẽ. s. diuitie: honores: potestates: gloria: ⁊ voluptates: quoꝝ sufficiẽtia sic accipit̃: cũ finis habeat rõnẽ boni: ƒm diuersitatẽ boni diuersificatur finis. Est aũt triplex bonũ: vtile: delectabile: ⁊ bonũ honestũ: ⁊ illi q̃ intendebãt bonovtili posuerũt felicitatẽ in diuitijs: sed q̃ intẽdebant bono delectabili ponebãt voluptates: ⁊ in illis posuerũt finẽ ⁊ felicitatẽ. qui aũt intẽdebãt bono honesto: isti diuersificabant̃: q: est bonũ honestũ ⁊ bonũ ƒm rõnẽ. Ratio aũt duplex. s. speculatiua ⁊ practica: de bono honesto qđ ꝓfistit in speculatiõe non loq̃bantur isti: q: tale bonũ est latẽs: ipsi aũt posuerũt felicitatẽ in bono honesto: qđ est bonũ rõnis practice. Tale g̃ bonũ vel ꝓfistit in opinione hoim: ⁊ sic est gloria. vel ꝓfistit in exercitio actus realis: ⁊ hoc est dupliciter: vel em̃ ꝓfistit in exercitio ꝓpriꝰ actus circa alios: ⁊ est potestas. vl̃ ꝓfistit in exercitio actꝰ aliorũ circa se: ⁊ sic est honor. ¶ Sunt etiã qui hoꝝ. In ista parte ostẽdit quõ quidã istoꝝ fines iã dictas pmutabant: ⁊ dicit. Sũt etiã alq̃ qui fines: ƒ ꝑ ⁊ causas finales pmutant alterutro. i. adinuicẽ: desiderantes vnũ ꝓpter alterũ. nã quidã desiderant diuitias ⁊ voluptates: ob. i. ꝓpter potentiã. ⁊ sunt alq̃ q̃ potentiã petũt: ƒ ꝑ ⁊ desiderant causas pecunie. i. ꝓpter diuitias vel cã ꝓferendi noĩs. i. cã dilatationis fame. ¶ Nota ƒm Aristo. iij. ethicoꝝ. Qualis vnusquisq; est talis finis videtur ei. ƒm g̃ diuersam dispositionẽ hominũ diuersi fines eliguntur p: opter aliquẽ finem: per quod aliquis videtur posse consequi illum finem. Cũ igitur ponentes finem esse diuitias magis putabant se diuitias cõsequi per potentiã: ipsi appetebãt potentiã ꝓpter diuitias. ecõuerso: quibus videbatur se posse cõsequi potentiã ꝑ diuitias: ipsi appetebãt diuitias ꝓpter potentiã, ⁊ sic pmutatione istoꝝ finiũ adinuicẽ.

¶ In his igit ceteris q̄ talibus. Hic pb̄ia reducit oīa bona fortune in q̄bus ponūt hoīes felicitatē ad p̄dicta q̄ntū di. In his igit q̄ntū bonis ⁊ ceteris talib⁹. s. reducibilib⁹ ad p̄dicta: versat intentio actuū humanoꝝ ⁊ votoꝝ. i. desideriorꝝ ⁊ manifestat exēplariter q̄ alia reducant ad ipsa dicēs. veluti nobilitas: q̄ p ⁊ fauor popularis: q̄ vident cōparare quādā claritatē. i. gloriā. iō sup. reducūtur ad gloriaz: vxor aūt ac p ⁊ liberi. i. filij sunt q̄ petunt gr̄a iocūditatis. i. cā voluptatis. iō ad voluptatē reducunt. sed sanctissimū gen⁹ amicoꝝ non numeratur inter bona fortune: sed numerat in virtute: reliquū vero qđ cadit sub exteriori fortuna illud assumitur vel causa potētie: sicut est admīstratio officioꝝ vel assumit cā delectatiōis: sicut exercitiū ludoꝝ: sz bona corporis p̄ōptū est vt referātur. i. reducātur etiam ad superiora bona: q⁹ robur ⁊ magnitudo que sunt signa fortitudinis corpalis videntur etiā p̄stare valentiā. i. potentiā ⁊ sic ad potentiā reducunt. sic pulchritudo ⁊ velocitas vident p̄stare celebritatē. i. gloriā ad quā reducūtur. salubritas autem. i. sanitas videt ꝓferre voluptatem ad quā reducit: ⁊ sic oīa bona fortune reducunt ad p̄dicta. ¶ Nota indigētia alicui⁹ boni auget desideriū illi⁹ boni. ideo fm variā indigentiā hoīm variat coꝝ desideriū. vñ Aristo. .j. Ethi. dicit. q̄ egrotans sanitatē: mēdicus diuitias: cōscij autē sibijpsis ignorantie eos q̄ magnū aliqđ habēt supra se admirant. fm ḡ dispositionē hoīm felicitas hoīm ponebatur in diuersis bonis fortune. q̄ tn sub predictis bonis quinq̄ cōprehendunt. ¶ No. amici. lz amici afferant iocūditatem tn nō sunt cōputādi inter bona fortune. cū em amicitia sit vir⁹ opz q̄ amici virtute acq̄rantur. qđ aūt virtute acq̄ritur p virtutē ꝓseruat. ⁊ talenō pōt eē bonū fortuitū. Itē amicitia fundata sup bono honesto est sctissima: et in virtute numeratur: sed amicitia fundata sup bono vtili ⁊ delectabili fortuita est. ¶ Quibus oībus solā beatitudinem. In ista parte probat philosophia q̄ omnes predicti querebant beatitudinem in his bonis ⁊ dicit. Omnibus desiderantibus p̄dicta bona liquet. i. manifestum est ipsos desiderare beatitudinē. nā illud bonum qđ quisq̄ petit. i. desiderat pre ceteris: illud iudicat esse summū bonū. sed nos diffinim⁹ summū bonum esse beatitudinem: quare statum illum quem quisq̄ desiderat pre ceteris iudicat esse statum beatum. i. beatitudinem. ⁊ tunc recolligit bona false felicitatis dicens. Habes igitur ante oculos tuos propositam formam humane felicitatis sc̄z opes: honores: potentiam: gloriam: voluptates que sola considerans Epicurus constituit voluptatem esse summū bonū. eo q̄ omnia cetera videantur afferre. i. dare animo iucunditatem. ¶ Nota q̄ omnes appetentes predicta bona appetebāt beatitudinem. Nam quicquid aliquis eligit pre alijs hoc videtur sibi esse summū bonum: sed aliquis pre ceteris eligit diuitias. ergo diuitie videbantur sibi esse summū bonū. aliqui honores ⁊ sic de alijs: ergo omnes predicti appetebant beatitudinem. ¶ Nota q̄ predicta bona videntur conferre aliquā iocunditatem: cū oīa videntur esse ordinata ad iocunditatem tanq̄ ad finem. ⁊ q⁹ in voluptatibus est maxima iocūditas: ideo Epicurei posuerūt felicitatem ꝓsistere in voluptatibus. ¶ Sed ad hominū. hic ostendit pb̄ia q̄ licet in predicto modo errent hoīes. tn eoꝝ intentio semp fertur ad veram beatitudinem. Scō ostendit vnde hoc pueniat: ibi. In quo quanta sit. Primo premittit intentum suum. Scō declarat: ibi. Num em. Primo dicit. Sed ego reuertar ad studia. i. ad intentiones hoīm quoꝝ animus etsi pro q̄uis memoria caligante. i. obscurata sup. desiderio p̄sentiū bonoꝝ: tn semp appetit p naturalem inclinationē summū bonū. sz ignorat quō illud repetat velut ebrius: q̄ ignorat quo tramite. i. qua via reuertatur domū. ¶ No. sicut ebrius scit se hre domū: sed ꝓpter defectuz rōnis nescit quō ad eā redeat: sic hoīes aliq̄ mō in gnali sciūt ⁊ cognoscūt summū bonū: ⁊ naturaliꝝ inclinant ad illud tāq̄ ad p̄ncipiū a q̄ pcesserūt; sed inebriati amore tēporaliū bonoꝝ nesciūt quō ad id pueniant.

tentiā uoluptat esq̄ desiderāt: uel qui potētiā seu pecuniæ cā seu ꝓferēdi noīs petūt. ¶ In his igitur cæterisq̄ talib⁹ humanoꝝ actuū uotorūq̄ uersat intētio ueluti nobilitas fauorq̄ popularis q̄ uidētur quandā claritudinē cōparare. Vxor ac liberi q̄ iucūditatis gr̄a petunt. Amicoꝝ uero qđ sanctissimū q dē gen⁹ est; nō in fortuna sed i uirtute numerat. reliquū uero uel potētiæ cā uel delectatiōis assumit. Iā uero corpis bona prōptū est ut ad supiora referātur. Robur em & magnitudo uident p̄stare ualētiā pulchritudo atq̄ uelocitas celebritatē salubritas uoluptatē. ¶ Quib⁹ oīb⁹ solā bītudinē desiderare liquet. Nā qđ quisq̄ præ cæteris petit; id sūmū eē iudicat bonū. Sed summū bonū btudinē esse diffinim⁹. Quare beatū iudicat esse stātū quē præ cæteris quisq̄ desiderat. Habes igit ante oculos ꝓpositam fere formā felicitatis humanæ opes honores potētiā gloriā uoluptates. q̄ quidē sola cōsiderans Epicurus cōsequēter sibi summū bonū uoluptatem esse constituit. q̄ cætera oīa iucunditatem animo uideātur afferre. ¶ Sed ad hoīm studia reuertor. quorum animus & si caligāte memoria: tamen summū bonum repetit: sed uelut ebrius domū quo tramite reuertat ignorat.

¶ Nũ em̃ vident errare. Hic declarat intentũ suũ. s. q̃ oẽs querentes predicta bona querebãt aliq̃d qđ proprie cõuenit summo bono. Et primo ostendit hoc de diuitijs dicẽs. Nũ pro nũquid hi vident errare q̃ intentionẽ a summo bono: q̃ nituntur nihilo indigere: rõne cuius querebãt diutias? q. d. nõ errant a summo bono: q̃ nihilo indigere maxime spectat ad summũ bonũ. vñ dicit. Atqui p certe non est aliud qđ eque possit pficere beatitudinẽ q̃ status copiosus oĩm bonor̃: nec alienis egẽs ꝫ sibijpsi sufficiens. Tũc oñdit idẽ de honorib9 dicẽs. Nũ vero labunt sup. ab intẽtiõe sũmi boni: q̃ illud qđ est optimũ putãt id etiã esse dignissimũ cultu reuerẽtie. i. honoris? et respõdet. Minime sup. labũtur. neq̃ em̃ est vile ⁊ cõtẽnendũ q̃ intẽtio oĩm mortaliũ laborat adipisci, ⁊ sic q̃rentes honorẽ querebãt aliq̃d qđ ẽ in sũmo bono eo q̃ summũ bonũ ẽ honorabilissimus. Tũc oñdit idẽ potẽtia dicẽs. An p nunquid in bonis. i. inter bona nõ est numerãda potẽtia? q. d. sic. qđ igit ẽ dicẽdũ: nisi q̃ querẽtes potentiã etiã tendũt ad sũmũ bonũ. cũ summũ bonũ sit potentissimũ. Nũ em̃ istud est estimãdũ imbecillũ et sine virib9. i. sine potẽtia qđ cõstat esse prestãtius. i. potẽtius oĩbus reb9? Tũc ostẽdit idẽ de gl̃ia dicens. An claritudo. i. gloria est nihilipẽdenda ita vt q̃rẽtes gloriã nõ tẽdunt ad summũ bonũ? q. d. nõ est nihilipẽdenda. ꝫ neq̃t. i. nõ põt sequestrari. i. negari quin oẽ qđ est excellẽtissimũ: illud etiã videat esse preclarissimũ. i. gloriosissimũ. Tũc ostendit idem de voluptate dicens. Quid attinet dicere? q. d. de se manifestũ est bt̃itudinẽ nõ esse anxiã ⁊ tristẽ: nec subiectã doloribꝰ et molestijs. sed sup. magis est plena voluptate: ⁊ p cõsequẽs q̃rentes voluptatẽ et letitiam: tendunt ad summũ bonũ. Maũt iocũditas et voluptas includãtur in summo bono: pbat p locum a minori dicẽs. Q̃m in minimis rebus. s. appetendis patet q̃ aliud appetit qđ delectat haberi et ipo fruí. Hec igit sũt q̃ homines volũt adipisci ⁊ ea de causa desiderãt. i. cupiũt vel querunt diuitias: dignitates: regna: gloriam: et voluptates: quia per hec credunt sibi esse venturã sufficientiã: reuerentiam: potentiam: celebritatẽ: ⁊ letitiam. Bonũ igit est qđ homines appetũt diuersis studijs. i. intentionibus.

¶ Nũ em̃ uident errare hi q nihilo indigere nitũtur? Atq̃ nõ ẽ aliud qđ æque pficere bt̃itudinẽ possit q̃ copiosus bonor̃ oĩm status nec alieni egens: sed sibiipi sufficiẽs. Nũ uero labunt hi q̃ qđ sit optimũ id ẽt reuerẽtiæ cultu dignissimũ putant? Minime. neq̃ em̃ uile quoddã cõtẽnẽdũq̃ ẽ qđ adipisci oĩm fere mortaliũ laborat intẽtio. An in bonis nõ est numerãda potẽtia? qd igit? Nũ ibecillũ ac sine uiribꝰ æstimãdũ ẽ qđ oĩbus rebus cõstãt eẽ p̃stãtius? An claritudo nihilipẽdẽda est? Sed seq̃strari nequit q̃n oẽ qđ excellentissimũ sit id etiã uideat esse clarissimũ. Nã nõ esse anxiã tristẽq̃ bt̃itudinẽ nec doloribus molestiisq̃ subiectã quid attinet dicere? q̃m in minimis quoq̃ rebus id appetit qđ habere fruiq̃ delectet. Atqui hæc sunt q̃ adipisci homines uolũt eaq̃ de causa diuitias dignitates regna gloriã uoluptatesq̃ desiderãt. q̃p hæc sibi sufficiẽtiã reuerẽtiã potẽtiã celebritatẽ lætitiam credũt esse uẽturã. Bonũ est igit qđ tã diuersis studiis hoies petũt.

¶ In quo quãta sit naturæ uis facile monstrat. cũ licet sint uariæ dissidẽtesq̃ sentẽtiæ tamen in diligendo boni finem consentiant.

¶ Hic ostendit philosophia vnde hoc prouenit q̃ quãtũcũq̃ intentio hoĩm sit diuersa: tamẽ intẽdit in beatitudinẽ: ⁊ ostẽdit q̃ hoc puenit ex vi naturalis inclinatiõis: que nulli auferri potest. ⁊ dicit. In quo scz appetitu boni vel beatitudinis facile mõstratur quãta sit vis nature: cũ licet sint varie ⁊ dissidentes. i. discordãtes sentẽtie hoĩm de summo bono: tñ hoies cõsentiunt. i. concordant in diligẽdo id est diligenter appetendo finẽ boni. i. beatitudinem.

¶ No. q̃ fine existẽte vno possunt diuersificari actiões tẽdentes in illũ finem. Si em̃ ppter diuersitatẽ actionũ esset diuersitas finiũ: nõ esset deuenire ad vnũ finẽ: sed pcederet in infinitũ in finibus: qđ patet falsum ex scõo Metaph. ⁊ hoc ẽ verũ de fine gratia cuius oĩa fiũt q̃ ille est vnꝰ: ⁊ nõ de fine quo: vt pus visum est. licet ergo sint diuerse sententie et studia hoĩm, tamen conueniunt in appetendo vnum finem scilicet beatitudinem.

Ascen. TUm defixo ꝛc. Id naturaliter fieri solet vt volētes reminiscī terrā despiciāt.i.deorsuz vidēdo inspiciāt. volētes aūt noua iuenire celū aspiciāt: pbia ergo volēs vti rōnib⁹ suis nō nouis: sz olim iā excogitatis: defixit oculos i augustā sedē. sic legit interpres exponēs sic.i. nobilē cre-

Augustꝰ ta tum. dēs vt opinor: augustū ab octauio augusto deductū: cū illi⁹ vocabuli longe antiq̄or sit vsus. Nā etiā his q̄ āte enee aduētū in italiā erāt Virg. ipm accōmodat. Dicit aūt augustū q̄ q̄d augurio est cōsecratū: ꝛ qr augurio ꝓsecrata solēt eē felicia: etiā quodāmō ex ꝓsequēti felix dicit. Est aūt mētis pbie sedes augusta.i. puidēter ꝛ salubriter instituta. Sz tñ etiā angustā legere potes: qr loc⁹ angust⁹ ꝛ secretus solet dici ad memorādū ꝛ ad inueniēdū apt⁹. Vñ Pers. Scribim⁹ iclusi nūeros ille: hic pede liber. ꝛ Iuue. Qui facis i parua sublimia carmia cella. ꝛ Hora. i de arte. Secreta petit loca: balnea vitat. est

Angustꝰ Lonor. aūt angustū qđ angit ꝛ pmit. Conarī adipiscī. bñ dicit conarī. Nā conari ē cū difficultate ꝛ sepe sine effectu: bē frustra āniti. Sz vt di. Iuue. Oib⁹ i terris q̄ sūt a gadib⁹ vsq; Ad auroꝛā et gangē pauci dinoscere pñt Vere bōa: atq; illis multū diuersa remota Erroꝛis nebula. Adipiscī ꝓponit ex ad ꝛ antiq̄ vbo apiscor: cui⁹ supinū ē aptū. et pticipiū aptus ta tū. Et ꝓpositū alib indipiscor. Naturaliter inserta cupiditas. Credo Boe. dixisse naturaliter īsita. Sic em̄ significatio magis q̄drat. Insitū em̄ ē qđ est in medio alteri⁹ satū: ꝛ illi cōglutinatū. Insertū aūt qđ p mediū serit nec illi coheret. Deui⁹ erroꝛ: qr ꝓmētari⁹ supior dicit hic eē figurā epithetō. Adducitq; vsiculū mēdosū: dicā peritor de b vocabulo sniam. Epithetō dr a nobis adiectiuū nomē impositū vel appositū substātiuo potissimū proprie q̄litatis sm Dona. Dicit aūt ab epi qđ b loco est in: ꝛ thetō positū: corripit penultimā in carmine: vñ q̄dā nri tpis. Appositū ppio mihi ferē epithetō eē. Qui vult etiā ppio noī appositū vocari: ꝛ b trib⁹ modis. Ab aio: vt iust⁹ iperator. Cōtēptor diuū mezēti⁹. Pi⁹ eneas. A corpe: vt pulcher tulli⁹: formos⁹ apollo: et extrisec⁹: quor multe sūt spēs. A loco: vlixes ithac⁹. Ab actu: vt eneia nutrix. Ab euētu: vt īsula diues opū theneidos. ꝛ multq; alijs modis. Et si vex ē qđ donat⁹ dicit. Epithetō nūq̄ sine ꝑpo noie poni. Nō erit epithetō deui⁹ erroꝛ. Vex qr passim adiectiua cōsiliter appellatiuis ꝛ pprijs appositā iuenim⁹: eaq; sine discrimine epitheta vocari. Addem⁹ vnū epitheta trib⁹ de causis apponi. Aut ppter effectiuā vtutē enūciandā: et id fere a poetis: vt moꝛs frigida; timor pallid⁹: amor cecus; fitis arida: qr talia faciūt. Aut ppter discrimē faciēdū: vt idea cretēsis. ad excludēdū. troiana lana nigra: ppter alteri⁹ coloris lana: luna pnox: febris quaterna: hilaris vult⁹ ꝛc. Aut ppter ppetuā rei naturā significādā: ꝛ id cū excellētia qua secluſa vitiosa ꝛ supflua videbit appositio. exēplū pmi. Vt ignis calidus. Alma ceres. Tristia bella: celū pfundū. Nō quasi sit ignis q̄ nō sit calidus: aut ceres q̄ nō alat: aut bellū nō triste: aut celum nō pfundū; sz qr talia excellēter appellari pñt. Exēplū secūdi. Si dicas hoiem risibilem: aial sensibile. aquā humidā ꝛc. et hic vltim⁹ modus maxie vitādus est: magis licēter ꝛ figurate posit⁹ oratoriq; vitādus. Poetis aūt data ē venia etiā licēter vtēdi: vt qñ ppter futurū dātur vt infelix dido: ppter infelicitatē futurā nō presentē. Sed vt ad institutū redeā. si nullus est cēsendus erroꝛ: cū q̄ fiat cedēdo de via:

Erroꝛ de uius. tūc verū erit q̄ ois erroꝛ sit deuius. nec tñ supflue oīno ponet: qr peculiariter erit cēsendus deuius. Est aūt erroꝛ in moꝛib⁹: in doctrina: in opiniōe: in factis: sed metaphoꝛice ois quodāmō a via seducit. Sed nō ois erroꝛ malus est: vt docet Aug. q̄ se erroꝛe ab hereticoꝛ insidijs liberatū dicit. Nec ois dolus malus: vt medicoꝛū q̄ egrotantē dolo capiūt sz nō circūueniūt. Ideo cōueniēter a iurisperitis dolus mal⁹

Auius. notat. Ad significādū g̃ erroꝛē malū additū est deuius. Nā deuius malū sonat: auiū puationē p se fert.

Auis. Vñ aui⁹ est hō q̄ sine via incedit. sicut auis: inde dicta. Deuius aūt q̄ ꝓtra viā ingredit. sicut dedocens nō q̄ nihil: sed qui cōtrariū aut obliuisci docet. Legēdū aūt est abducit hoc est a vero bono ducit ad fal

Verba de loco. ſfere. sum. Ubi scies peritos dicēdi fm seruiū: potius vti verbis de loco q̄ ad locū significātibus. etiā addites aduerbijs aut noib⁹ ad locū: vt quo abis? quo ruis? quo me fugis? ¶ Adducti sūt romani ꝛc. Habes ante oculos ppositā fere formā felicitatis. Nō est legēdū formā: sz fere. Et subintelligit. vt Laurētius valeñ. docet q̄dā vniuersalitas. vt fit fere oēm. Respuit aūt particularitatē. Nō em̄ dices fere alii

Epicuri volu⁊ ptas. quā. Que quidē sola ꝓsiderās epicurus. ordo est. q̄ sola iā quinq; dicta Epicurus cōsiderās. i. postq̄ cōsiderauit ad voluptatē cōducere: cōstituit voluptatē esse summū bonū. De qua re multa disserit in vita eius Laertius oñdēs eū sobriā vitā duxisse: ꝛ voluptatē nō coꝛporis potissimū: sed animi ꝑbasse. Qđ etiā pz ex vbis ipsi⁹ epicuri ad herodotū. Quor pauca hec sunt. Reputandū est ꝓcupiscētias partim esse naturales: partim inanes: atq; naturaliū alias quidem necessarias: alias vero tm̄ esse naturales. Necessarie vero que sunt partim ad felicitatem: partim ad coꝛporis tranquillitatē: partim ad vitaz ipam esse necessarias. Horū quippe sine erroꝛe speculatio est vt nouerimus quid eligendū: quid vefugiendū sit ad bonā coꝛporis tuēdā valitudinē: coꝛporisq; quietē. Hic em̄ finis bene btēq; viuēdi. Hui⁹ em̄ gra oia aggerimus: vt neq; doleam⁹: neq; perturbemur. Vbi vero id penitus cōsecuti erimus: solluit omnis tempestas animi: cū non possit aial tendere quasi min⁹ ad aliquid: ꝛ aliud querere q̄ animi coꝛpisq; cōsumet bonū. Tūc voluptate op⁹ est: cū illa nō adesse dolemus: nō etiā voluptate indigem⁹. Quocirca voluptatē finē dicimus ac principiū beate vite. Hāc em̄ primū bonū atq; ingenitū nouim⁹: atq; in hac electionē omnem atq; deuiationē inchoamus: ad hanc occurrim⁹ perturbationē tanq̄ noꝛma bonū discernentes. Qm̄ vero primū istud et insitū bonum est: idcirco nō omnem voluptatē eligimus: verū sepe pleraq; trāgredimur: quādo ex his maior molestia sequitur: doloꝛesq; nōnullos voluptatibus prestare arbitramur: qñ sz ex diutina toleratiōe doloꝛuz maior nos voluptas sequitur. Qīs itaq; voluptas eo q̄ naturā proprią habet: bonū est. non tm̄ eligenda ois. sicuti ꝛ doloꝛ malū est. nō ois repudiād⁹ est doloꝛ. Cōmensiōe itaq; ꝛ vtiliū; ꝛ inutiliū discretione diligēti hec oīa iudicare cōuenit.

Utímur em̄ bono ꝑ tpa quedā vt malo. ita rurſus malo tanq̄ bono. ſfrugalitatez ꝓterea magnū eſti/
mamus bonū. nō vt ſemꝑ vtamur modicis: ſz niſi multa habeam⁹ vtamur paucis. Hec ille inter multa
alia. Diffiniuit aūt vt Aul. gel. docet. Voluptatez eſſe corpoꝛis cōſtantē habitū. q̄ vo mentis tranquilli
tatem ꝓcipuā voluptatez extimauit: cōfitet auctoꝛ noſter dicens: iocūditatem aiovideant afferre. Hoc
addā ꝓpter imperitos qñ de autoꝛe ipſo ꝛ inuētoꝛe huiꝰ ſecte loquit: dicem⁹. Epicurus idem ſentit. Qñ
vo de imitatoꝛibꝰ eius ſic. epicuriī ita ſen
tiunt. Cetera huiꝰ ꝑſe vt ſatis nota aut
declarata ꝓtranſeo.

¶ Metrum ſecundum tertii libri.

Sctūs thomas

¶ Hic incipit ſecūdū metrū huiꝰ tertiī: qđ dicit pindaricū ab in
uētoꝛe: anapeſticū a pede ꝓ/
dñante: ꝛ eſt dimetrū qđ cōſtat ex quat/
tuoꝛ pedibꝰ: quoꝛ duo ꝓſtituūt vnū me/
trum. In quo metro pbia: qꝛ ſupꝛa dixe/
rat q̄ vis nature opatur q̄ intētio hoim
ſemꝑ tendit in bonū: ideo hic cōmendat
vim nature oſtēdens q̄ tanta eſt vis na
ture q̄ quantūcūq̄ res adducatur aſſue
factione vel violentia ad aliquid quod
ineſt ſibi ꝓter naturā: tñ ſibīpſi dereli/
cta ſemꝑ redit ad illud qđ ineſt ſibi ſm
naturā: ꝛ ꝓmittit ſuā intentionē: ſecūdo
manifeſtat ꝓpoſituꝫ: ibi. Quis. Primo
dicit mihi pbie placet ꝓmouere. i. mani/
feſtare cātu arguto. i. ſonoꝛo: lentis fidi/
bus. i. choꝛdis lente ſonantibꝰ quantas
habenas. i. naturales inclinationes po/
tens natura flectat. i. regat: q̄bus legibꝰ
ꝓuida natura ſeruet. i. conſeruet imen
ſum oꝛbem: et quibus legibus natura
ſtringat ligans ſingula irreſoluto nexu.
ideſt cōiūctione indiſſolubili. ¶ No. q̄
triplex eſt natura. Natura naturans: ſi/
cut eſt deꝰ a quo dependet celū ꝛ tota na
tura. Alia natura naturās ꝛ naturata ſi/
mul: ſicut celū qđ dꝛ natura naturata: qđ dependet a deo: ꝛ dꝛ nata naturās iquātū influit naturis iſtoꝛ
inferioꝛ. Alia eſt natura naturata tm̄: quā brūs Aug. ſic diffinit. Natura eſt q̄dā vis ꝛ potētia diuinitꝰ
inſita rebus creatis: q̄ vnicuiq̄ rei ſuū eſſe tribuit. q̄ cū q̄ſq̄ male vtit malus eſſe iudicat: in ꝓpoſito dic/
tū pbie pōt intelligi de natura tertio mō dicta: lz quidā exponāt ꝓo natura primo mō ſumpta. Item
leges nature hic vocat determinationes vel ꝓprietates naturales cuiuſlibet rei a deo ſibi conſtitutas.
¶ Quis peni pulchra. Hic pbia manifeſtat ꝓpoſitū ꝑ quattuoꝛ exempla. ſecūdo generaliter cōcludit
ſimiliter eſſe in oībus aliis. ibi. Repetunt. Prima in quattuoꝛ partes ſm quattuoꝛ exempla q̄ patebūt.
Primū eſt de quadrupedibꝰ ſicut de leonibus qui licet ex quadā aſſuefactione domant ita vt miteſcāt
metuendo ſuū magiſtrū: tñ ſi multū offendant redit eoꝛ crudelitas naturalis: ita vt primo lacerāt den
tibus magiſtrū ſuū. vñ dicit in littera. Quis leones peni. i. libyci: geſtent. i. poꝛtent pulchra vincula. i.
catenas in collo: ꝛ captent. i. recipiant eſcas datas. i. poꝛrectas eis manibꝰ ſui magiſtri: ꝛ q̄uis metuāt
trucem. i. crudelem magiſtrū: leones inquā ſoliti ferre. i. pati verba magiſtri: ſed ſi cruoꝛ tinxerit. i. ma
didauerit hoꝛrida oꝛa. i. colla leonū per nimia verba tunc animi leonū reſides. i. quieti redeūt ad na
turalem crudelitatem: ꝛ leones meminere ſui. i. ſue nature grauī fremitu. i. magno rugitu ipſi laxant. i.
ſoluūt colla ſolutis nodis. i. ruptis vinculis: ꝛ ꝑinꝰ ſuus domitoꝛ. ſ. magr̄: ille imbuit. i. recepit lacer. i. la
ceratus rabidas iras cruento dente. ſ. leonis. ¶ No. ſm iſidoꝛ. ij. ethimo. Peni ſunt hoies carthaginē
ſes. eſt aūt carthago ciuitas libye ꝓpter qđ leones libye vocant leones peni. ꝛ hmōi leones libye faci/
lius domant. ¶ No. quantūcūq̄ leones domant ꝛ aſſuefactione ducant a ſua crudelitate: ſi tm̄ afficiā
tur cruoꝛe vel ſanguine redeūt ad naturalem crudelitatē. ¶ Que canit. Hic ponit ſcđm qđ eſt de vola/
tilibus ꝛ eſt tale. Auicula capta q̄ ꝓter naturā domeſticat quantūcūq̄ foueat delitiis hoīm: tm̄ habita
opoꝛtunitate redit ad ſilueſtrez etatē. Vñ dicit in lra. Ales garrula q̄ canit altis ramis ſi illa capta clau
ditur in antro cauee. i. domūcula ſup. vt ibi maneat ad ſolatiū hoīm: lz ludēs cura hoīm miniſtret huic
aui pocula illita. i. linita melle: q̄ ꝓo ꝛ largas dapes miniſtret dulci ſtudio. ſi tm̄ illa auis ſaliens ex alto
tecto. i. ex alta domūcula viderit gratas vmbras nemoꝛis: ipſa ꝓterit pedibꝰ ſuis eſcas ſparſas ꝛ ipa me/
ſta: qꝛ ipſa fuit detenta: requirit ſiluas ꝛ dulci voce ſuſurrat. i. cātat in ſiluis. ¶ No. natura nō aſſueſcit
in cōtrariū ſi em̄ lapis centies ꝛ milleſies ꝓiciatur ſurſum nō aſſueſcit aſcendere ſurſum: lz em̄ aliqua.

consuetudíne vel violentia natura possit ad tps impedírí: tamen semp inclínatur ad p:opr:ium opus. ¶ Validis quondã víríb⁹ acta. Hic ponit tertiũ exẽplũ de vectigalib⁹: sicut de vírga crescẽte: qð tale est Licet vírgula erecta p violentiã incuruet tm relicta ppr:ie natures ipa surs:um erigit. vñ dicit in lr̃a. Vírga quondã acta. í. coacta validis víríb⁹ sup. hois incuruãtis eã ipsa flectit p:onum cacumen: sz si dextra curuans remíserít hanc: ipsa respectat. í. respicít celũ vertice, quasi díceret, depostta violẽtia incuruãtis vírga redit ad naturalem rectítudínem.

¶ Nota q̃ lz natura rerũ ínaiatarũ non facile assuescat in contrarium tamen in hoibus rõnalib⁹ multũ facit assuescendo vel cõsuescẽdo. q: lz aliqs sit male cõplexionat⁹: tñ p vsuz t cõsuetudinẽ habílitatur: t cõplexio mutat. vñ Sen̄. Consuetudo est altera natura. Cadit hespe:rías phęb⁹ in vndas. Hic pbía pbat intẽ cũ suũ ponẽdo quartũ exẽpluz i co:pib⁹ celestib⁹ t est tale. Sol mot⁹ ab o:iẽte in occidẽtẽ cadit in mare sphęricũ: sz natu:rali inclinatiõe redit ad o:ientẽ sub nr̃o hemísphęrio. vñ dicit i lr̃a. Phęb⁹. í. sol cadit i vndas hęsperias. í. occidẽtales. sz secreto tramite. í. secreta vía. s. sub terrís rursus. í. iterũ vertit cursum suũ ad solí:tos o:t⁹. í. ptes o:iẽtales. No. q̃ Boe. hic loquit more poetarũ q̃ dicebãt solez tpe vespertino descẽdere in mare occidẽtale vt lauaret a so:díb⁹ t puluere: quo ma:culat⁹ fuit exístẽs in nr̃o hemísphęrio: sz hoc non est verũ: q: sic apparet ruditati hoim. ¶ Repetũt ppr:ios q̃q̃ recursus. Hic pbía cõcludit idẽ esse in oibus alĩs entibus: videlz q̃ oia entia quocũq̃ mõ p violẽtiã seu assuefactionẽ a sua abducuntur natura: tñ sibí derelicta semp redeũt ad id qð ínest eis p naturã. vñ dicit in littera. Queq̃. í. quelibet entia repetunt propr:íos recursus. í. naturales motus: t singula. í. omnía entia gaudent suo reditu sup. redeundo ad illud sup. quod conuenít eis fm naturã. Nec vllí manet. í. adest traditus o:do: nisi qð suo fini iunxerít o:tum. í. príncípium et fecerít stabílem o:bem. í. circulatiõnem sui coniungendo finem príncípio. ¶ Nota q̃ o:bis in p:oposito est círculus vel línea círcunducta rediens ad ídem punctum a quo incepit equaliter dístans a medío: facit autem homo stabilem sui o:bem p:ocedens a deo tanq̃ a suo príncípio. transit per tempo:ralía in quibus nõ fístit: sed redit ad deũ tanq̃ ad suum finem per contemplationem mentis.

Ascensi⁹ Quantas rerũ. Carmen hoc pindaricũ dicí volũt. Est aũt vnius generis t dímetrũ. í. quattuo:r pedũ duas mensuras facientiũ: sed tanta est ínter pedes differentía t mutatio: vt fínc lege cõpositũ putes. Est em̃ primus pes nũc spõdeus. Ut quãtas rerũ t c. Nunc dactilus. vt legib⁹ vbem. nunc anapestus: vt fidib⁹ lentis. Scõs símíliter. nũc spõdeus: vt quãtas rerum. nunc anapestus: vt natura potens. nũc dactilus vt solíti verbera. Sílr tertius nũc anapestus: nũc dactilus: nunc spõdeus: nisi transpositũ putes: vt Largaq̃ dapes dulcí studío. p:o studío dulcí: qð potius credítur aũt hoc carmine quõ natura dñatur arti t opinioní preter naturã adhibitis. ſfidib⁹ lẽtis. hoc ad modestiã spectat Lau. vult cõtra Príscianũ vt chorda plectrí dícat hec fides: nõ hec fidis: scríbit autẽ chorda ch aspírato. Quis pení penus na. nũ. deberet scríbi per oe díphthongon q̃ interdum mutatur ín u. vt punícus ca. cũ. qð p:o eodem accípit: sicut a pena fit punio. dícunt aũt leones peni vel potius punící eo mõ quo res solent denoiarí a loco in quo prestantio:res sunt. Nam vt plínius docet lib. viij. c. xvj. naturalis hístor:ie. in aphrica genero:fio:res nascunt leones iubatí nisi a pardo generatí degenerẽt: vbí natura ex generosítate leonũ pluríma dícit Arístotelem secutus. Docetq̃ Hannomeon eos primũ domuísse: qui fuit vnus ínter penos clarissim⁹. Verbera potius sunt flagella t ínstrumenta verberandi q̃ ipse verberationes. Si cruo:r ho:rída tínxerít o:a. Non intelliges de cruo:re ipso:. quem Plí. atrũ vbicũq̃ vulnerati sint effluere docet: sed de cruo:re p:ede quo gustato rapiũtur furo:re t in domito:rem suũ prístinũ si p:ím⁹ est írruũt. Stati⁹ in achilleide Achillẽ incensum bellico furo:re vísis armis, sanguíne cõsperssis leoní cõparat. Vba eius sunt. At ferus eacides radiantez vt comín⁹ o:bem: Celatũ pugnis seuís t forte rubentem. Bello:r̃ maculis accliuem cõspicít hastam. Infremuit: to:sitq̃ genas t fronte relícta. Surrexere come nusq̃ mandata parentis. Nusq̃ occultus amo:r: totoq̃ in pecto:re troia est.

ſfides. Penus. Punic⁹. Pena. Punio. Leo. verbera.

Largasq̃ dapes dulci ſtudio
Ludens hominum cura miniſtret:
Si tamen alto ſaliens tecto:
Nemorum gratas uiderit umbras:
Sparſas pedibus proterit eſcas.
Siluaſq̃ tantum mœſta requirit,
Siluas dulci uoce ſuſurrat.
¶ Validis quondam uiribus acta
Pronum flecti uirga cacumen:
Hanc ſi curuans dextra remiſit:
Recto ſpectat uertice cœlum.
¶ Cadit heſperias Phœbus in undas:
Sed ſecreto tramite rurſus
Currum ſolitos uertit ad ortus.
Repetunt proprios quæq̃ recurſus.
Redituq̃ ſuo ſingula gaudent:
Nec manet ulli traditus ordo:
Niſi qð fini iunxerit ortum:
Stabilemq̃ ſui fecerit orbem.

Ut leo materno cū raptꝰ ab vbere mꝛes Accepit:pectiq́ iubas hoiemq́ vereri. Edidicit nulla quecq́ ruit nisi iussus in iras. Si semel aduerso radiauit lumine ferrū. Et iurata fides: domitoꝛq́ inimicus in illū. Pꝛima fames timidosq́ pudet seruire magꝛo. hec ibi. Euenit aūt tpe domitiāi q́ leo domitoꝛē suū in spectaculo dilaniauit. Nō ergo dicas oꝛa. i. colla: sꝫ reuera oꝛa māducādo sanguinolētas carnes: aut bibēdo sanguinē nature leonū spe salubꝛē. Pꝛimusq́ laces ꝛc. Oꝛdo ē. Et domitoꝛ lacer. i. laceratꝰ dēte leonis cruēto: eo q́ cruoꝛē gustauit imbuit. i. iciꝑoat i se rabidas iras leōis. Est aūt imbuere rei pꝛimā tinctura dare: ꝛ iō trāsfert vt sit q̄si iciꝑoare: sꝫ fere adꝯbita tinctura quadā vel sanguis vel alterius liquoꝛis. Nisi forte ad aīm trāsferat: quo pacto artibꝰ ꝛ scientijs ibutū dicimꝰq́ eas imbibit cū velut tabulā rasam in qua nihil scꝑtū eēt adhuc aīm habeat. Pꝛonū acumē. i. summitatē in terrā iclinatū. Ladit hesperias. i. occidentales ab hespero stella vespꝛina: q̄ illic appareret. Loquit aūt sm opiniones vulgi ficut Virg. in. s. Enei. Qui tm̄ occeano ꝓperant se tingere soles hiberni ꝛc.

¶ Prosa tertia libri tertii.

QOs quoq́ o terrena aialia tenui licet imagine: uestrū tn̄ pricipiū somniatis. Verūq́ illū bitudinis finē licet minime pspicaci: q̄licūq́ tn̄ cognitione, pspicitis. eoq́ uos ad uerū bonū naturalis ducit intentio: & ab eodē multiplex error abducit: cōsidera nāq́ an pea q̄bꝰ se hoies adepturos bitudinē putāt: ad destinatū finē ualeāt puenire. Si em̄ uel pecunia uel honores cæteraq́ tale qd afferāt: cui nihil bonoꝝ abeē uideat: nos quoq́ fateamur fieri aliquos hoꝝ adeptiōe felices. Quod si neq́ id ualēt efficere, qd promittūt, bonisq́ pluribus carent, nōne liquido falsa in eis beatitudinis species deprehendit? Primū igitur teipsum; q pauloante diuitiis affluebas, interrogo, iter illas abūdātissimas opes nūq̄ ne animū tuū cōcepta ex qualibet iniuria cōfudit anxietas? Boe. Atq́ iquā tā libero me fuisse aio qn aliquid semp angeret: reminisci nequeo. Phi. Nōne quia aberat qd abesse non uelles, uel aderat qd adesse noluisses? Boe. Ita est inquam. Phi. Illius igitur præsentiam; huius eoq́. i. ideo naturalis intentio ducit vos adverū bonū ꝛ multiplex erroꝛ ab eodē vos abducit. Et pꝛo ponit intentū suū di. Cōsidera nāq́ o Boe. an hoies valeant puenire ad destinatū finē. i. ad beatitudinē per ea q̄bus putant se adepturos beatitudinē: si em̄ pecunia vel honoꝛes ꝛc. afferūt quid. i. aliquid tale cui nihil bonoꝝ videat abesse nos fateamur aliquos fieri felices adeptiōe hoꝝ bonoꝝ: sed si nō valeant efficere. i. facere qđ pꝛomittunt ꝛ carent pluribus bonis: nōne liquido. i. manifeste falsa spes beatitudinis in eis deprehenditur? q. d. sic. ¶ Nota pncipiū oim rerum qđ est deus est vera bitudo vt postea patebit. Tale pncipiū quasi somniādo cognoscit et difficulter ad ipsum deuenit. non em̄ pfecte in pnti statu ipm cognoscimus qꝛ intellectus uoster habet se ad ipsuz sicut oculus noctue ad lumē solis. ex scdo metaphi. Etiā ad talē beatitudinē cuz difficultate puenitur. vñ Alanꝰ in anticlaudiano de plāctu nature et scientia dicit. Difficilis accessus ad hāc facilisq́ recessus: accessus paucis: cassus patet oibus: in quā vix aliqs transire valet: valet ois ab illa Declinare via: que paucis patet via multis Claudit arta nimis intrāti larga ruine. ¶ Pꝛimū igit teipm. Hic pbia pꝛobat intentū suū: q̄ ista bona nō efficiāt qđ pꝛomittūt ꝛ ꝑ cōsequēs in eis est falsa bitudo ꝛ pmo oñdit hoc de diuitijs: post idē de alijs bonis. Pꝛimo ꝝ pbat q̄ diuitie nō ꝓferūt sufficiētiā quā vident pmittere: ꝛ ꝓpter quā appetūtur. Secdo pbat q̄ diuitie ꝓferūt idigētiā. Tertio pbat q̄ idigētiā nō auferūt. secūda ibi. Atquī iquā tā libero tertio ibi. Quis aūt modus. Pꝛimo intēdit talēr ōnē in illis nō ꝓfistit vera felicitas que nō reddūt hoiez sibi sufficiētē. sꝫ diuitie sūt hmōi. ergo ꝛc. Maioꝛ ē nota: qꝛ felicitas est bonū sufficiētissimū nullius egens. Q̄ minoꝛē declarat in littera. Et pcedit pbia moꝛe dydascolico. i. interrogando et respōdendo ꝛ dicit sic. Pꝛimū igit teipm Boe. interrogo: q̄ pauloante diuitijs affluebas. i. abūdabas num q̄ ne anxietas. i. tristitia concepta ex qualibet iniuria confudit animū tuum inter opes abundantissimas? ꝛ respōdit Boetius. Atquī pꝛo certe ego nequeo reminisci me fuisse tam libero animo quin semper angeret. i. offenderet aliquid. dic. philosophia. Nonne tibi aliquid aberat quod abesse non velles: vel tibi aliquid aderat quod adesse noluisses? Respondet Boe. Ita est inquam. Tunc pbia concludit dic. Ideo illiꝰ qđ aberat pntiā desiderabas huius aūt qđ aderat desiderabas absentiā. dic. Boetius.

Sanctus thomas

¶ Confitebor inquã. Et phĩa inquit. Eget vo. i. caret eo qđ quisq; desierat dĩ. Boe. eget ⁊ phĩa. Qui vero eget aliquo nõ est vsq; quaq; sibi sufficiẽs. dĩ. Boe. minime sup. est sufficiẽs. Et phĩa. tu itaq; hãc insufficientiã sustinebas plen⁹ opib⁹? Rñdet Boe. inquã. i. dico q̃d ni. i. cur nõ sustinerẽ insufficientiã etiã plen⁹ opibus? Cõcludit ꝯ phĩa ex ꝓcessis dicẽs. Igit̃ opes nequeũt facere nihĩlo indigentẽ ⁊ sibi sufficientẽ: ⁊ ẽ erat qđ ꝓmittere videbat. ¶ No. q̃ ois appetitus est rõne carẽtie. Unde illud quod quis hz ꝓprie non desiderat sed magis amat. vñ Aug. ix. lib. de ciui. dei. Itẽ appetitus quo q̃s inhiat rei cognoscende fit amor rei cognite. iõ dicit phĩa. Eget vo quo q̃sq; desiderat. ¶ No. phĩa dicit. Qui eget nõ est sibi sufficiẽs. Cõtra hoc diceret aliquis sapiẽs eget: qr indiget bonis exteriorib⁹: sine q̃bus viuere nõ põt: ⁊ tm̃ sapiens est sibi sufficiens. ꝓ Bene. ix. epi. qui dicit. Sapiẽs seipso cõtentus est. Ad hoc dicendũ q̃ sapiẽs indiget quibusdã ad viuendũ: sed ad bene viuendum seipso cõtentus est. ad viuẽdum em̃ multis rebus illi opus est. sed ad bene viuendũ tm̃ contentus est aĩo sano erecto ⁊ despiciente fortunaz. ¶ Atqui hoc quoq; maxime. Hic ꝓbat phĩa q̃ diuitie cõferunt indigentiã: et per ꝯsequẽs nõ cõsistit in eis felicitas: cũ felicitas sit bonũ sine oi indigẽtia. ꝓbat autẽ in littera q̃ pecunia cõfert indigentiã per hoc qr pecunia facit vt homo indigeat alieno ꝓsidio quo pecuniã suã tueatur: ne ꝓ violẽtiã auferat. vnde subdit in littera. Atq; ꝓ certe: ego puto hoc maxime cõsiderãdũ: q̃ pecunia nihĩl habet suapte natura. i. i sua natura: vt neq̃at auferri bis iuitis. i. nolẽtib⁹ a q̃b⁹ possidet. dĩ. Boe. ſfateor inquã. Et phĩa. q̃d ni fateare? q. d. opz vt fatearis: cũ quotidie aliq̃s valẽtior. i. fortior eripiat eã inuito. i. nolẽti. Uñ em̃ q̃rimonie forẽses. i. iudiciales: nisi q̃ pecunie erepte vi vl̃ fraude repetuntur in iudicio? Respondet Boe. ita est inquã. ⁊ philosophia. Egebit igitur quisq; ꝓsidio. id est auxilio extrinsecus petito: quo tueatur suam pecuniã quã posset amittere. Rñdet Boe. Dubitare neq̃t. Tũc phĩa cõcludit ex dictis dicens. Igit̃ res est elapsa. i. mutata in cõtrariũ. nã opes q̃ putabant sibi facere sufficiẽtes: faciũt potius indigẽtes alieno ꝓsidio. ¶ No. q̃ illud qđ ꝓ violentiaz acquirit̃ põt ꝓ violentiã auferri: sed pecunia ꝓ violentiã acquirit̃. qr dicit Aristo. ſ. Etĩ. q̃ ois pecuniosus est violentus. ergo violẽter aufertur pecunia: propter quam violentiaz fiunt querimonie forenses. ¶ Ubi sciendum q̃ forum est locus rerum venalium: sed forus est locus exercendarum litium coram iudice. inde forensis idem est q̃ iudicialis. ¶ Quis autem modus est. Hic phĩa probat q̃ diuitie nõ auferunt indigentiam: ⁊ sic per consequens non consistit in eis felicitas: ⁊ dicit quis est modus quo indigentia pellatur diuitijs? Nunquid diuites nequeunt esurire? q. d. sic. nunquid nõ possunt sitire? q. d. immo. Nũquid membra pecuniosoz nõ sentiunt frigus hybernũ. i. hyemale? q. d. sic. Sed tu inquies. i. dices opulẽtis. i. diuitib⁹ adest aliq̃d quo famem satient: ⁊ frigus repellant. Hic phĩa hoc mõ indigentia potest consolari diuitijs: sed penitus auferri non potest. Nam si hec. scz indigentia semper hians. i. desiderans et poscens aliquid: expletur opibus: necesse est tamen vt maneat indigentia que posset expleri, quia quantumcunq; sitis diuites; vel fames mitigetur; adhuc diues post sitiet; et

abſentiã deſiderabas. Boe. ¶ Cõfitebor inquam. Phi. Eget uero inqt eo qđ qſq; deſiderat? Boe. Eget inquã. Phi. Qui uero eget aliquo nõ eſt uſq; quaq; ſibi ipſe ſufficiens. Boe. Minime inquã. P. Tu itaq; hãc ſufficiẽtiã plenus inqt opibus ſuſtinebas? Boe Quidni inquã? Phi. Opes igit̃ nihilo indigẽtem ſufficientẽq; ſibi facere nequeũt & hoc erat qđ promittere uidebãtur. ¶ Atq; hoc quoq; maxime cõſiderãdũ puto q̃ nihil habeat ſuapte natura pecunia ut his qbus poſſidet̃ inuitis nequeat auferri. Boe. Fateor inquã. Phi. Quid ni inquit fateare? cũ eã quotidie ualẽtior aliquis eripiat iuito. Vñ em̃ forẽſes q̃rimoniæ niſi q̃ uel ui uel fraude a nolentibus pecuniæ repetuntur ereptæ. Boe. Ita eſt inquã. Philo. Egebit igitur inquit extrinſecus petito ꝓſidio quo ſuã pecuniã quiſq; tueat̃? Boe. Quis inquã neget? Phi. Atqui nõ egeret eo niſi poſſideret pecuniã quã poſſit amittere. Boe. Dubitari inquã nequit? Phi. In cõtrariũ igit̃ elapſa res eſt. Nã quæ ſufficientes ſibi facere putabant̃ opes alieno potius ꝓſidio faciũt indigentes. ¶ Quis autẽ modus eſt quo pellatur diuitiis indigentia? Num em̃ diuites eſurire neq̃unt? Nũ ſitire nõ poſſunt? Nõ frigus hybernũ pecunioſoꝝ mẽbra nõ ſentiunt? Sed adeſt inqes: opulẽtis quo famẽ ſatient quo ſitim friguſq; depellãt. Sed hoc mõ cõſolari quidẽ diuitiis indigẽtia põt ſed auferri penit⁹ nõ põt. Nã ſi hæc hiãs ſemp atq; aliq̃d poſcẽs opibus expleat̃ maneat neceſſe eſt qui poſſit expleri. Taceo q̃ naturæ minimũ auaritiæ nihil ſatis eſt. Quare ſi opes nec ſubmouere indigẽti am poſſunt & ipſæ ſuam faciunt quid eſt q̃ eas ſufficientiã præſtare credatis?

Forum

esuriet: ⁊ qđ nature nimiū est. auaritie nihil satis ē: quare si opes nō possunt submouere. i. repellere indi
gentiā: sꝫ faciūt indigentiā: qđ est. i. quō esse pōt: ꝙ credatis eas ꝑstare. i. dare sufficiētiā: q. d. nullo mō
debet credi. ¶ No. ꝙ oīs indigentia vel est indigētia nature vel auaritie. Indigentia nature paucissi-
mis supplere pōt: eoꝙ natura paucis minimisq; cōtenta est. Vn̄ ꝓpter naturā nō opꝫ multū querere di
uitias: nec ꝑ diuitias indigētia nature amoueri pōt: sicut nec ipa natura mutari pōt. Indigētia vo aua
ritie est q̄ nullo mō expleri pōt: ⁊ ita diuitie eā amouere nō possunt: iō plus augēt. q. d. Auarus nō im
plebitur pecunia. ¶ No. ꝙ diuitie nō solū nō inducūt sufficientiā: sed nec inducūt sapientiā: cum dicat
Sen. Quid prosunt stulto multe diuitie dum ꝑ eas nō possit fieri sapiens?

[Q]Os q̄ ⁊c. Pauca his locis egēt. Vocat aūt terrena aīalia eo ꝙ reb⁹ terrenis adhereāt i illis Ascensi⁹
finē cōstituētes. Efficere est plusq; facere. facere em̄ sepe ꝯtingit sine effectu. i. cōpletiōe opis
qđ fieri cepit. Eget vo. Ordo ē vo ꝑ sꝫ: q̄squis eget. i. op⁹ hꝫ: ⁊ idiget eo qđ desiderat. Nō aūt
expones eget. i. caret: q: multis carem⁹ q̄b⁹ nō egem⁹. vt vir plebei⁹ caret cēsu equestri: ⁊ tn̄ nō Egeo
eget. Egem⁹ em̄ q̄b⁹ nobis op⁹ est: ⁊ q̄ quodāmō necesse est nos habere ad cōditionē vite nr̄e saluandā. Careo.
Carem⁹ oīb⁹ q̄ nō habem⁹. habere tn̄ velim⁹ ꝓprie. Nā vacam⁹ malis pena ⁊ culpa. Desideram⁹ aūt qđ Vaco.
abest ⁊ adesse velim⁹: vel qđ nō reperim⁹ vbi supabam⁹: vt cū iā desierit esse: vt mille viros in prelio de- desidero
sideratos: intelligim⁹ interēptos: ⁊ ob id cū quererent̃ a suis nō inuētos. Forū a phoro greco vbo qđ Forum
significat fero ⁊ porto deductū volūt: significatq; locū in quo tā res venales q̄ lites ferunt̃. Et ꝓ vtroq; Forus.
apud latinos neutri est generis: vn̄ dictū forūꝫ iudiciale: nō iudicialis forus. Recētiores tn̄. i. canoniste Fori.
ad differentiā pro foro iudiciali masculine ꝓferūt forus: vt ptꝫ. c. forus. Legit̃ aūt apud latinos fori fo
rū: pro tabulatis nauiū. in q̄b⁹ sedēt remiges vt. iiij. enei. Implessemq; foros. Cōsolari quidem diuitijs
indigētia pōt: auferri penitus nō pōt. Male legūt qui dicūt: sꝫ auferri penitus nō pōt. Quia vt docet
Valla: quotiens he ꝯiūctiōes sꝫ. aūt. vo ponunt̃: verbū nō est repetendū: qđ legitime repetit̃ illis abla
tis: vt indigētia pecunijs leuari quidē pōt. auferri aūt nō: vel sic leuari pōt: auferri nō pōt. Nō tn̄ casti-
gassem nisi sic quoq; scriptū reperissem. Nō em̄ semꝑ q̄ Laurētius precepit etiā periti obseruāt. Male
etiā quidā legūt. Taceoq; nature nimiū. Legēdū em̄ est minimū. Et est ordo: taceo ꝙ minimū est satis
nature: ⁊ nihil est satis auaritie: quapropter satiari nō pōt. Dicit em̄ Sen. Tāꝫ deest auaro qđ hꝫ: q̄ qđ
nō hꝫ: q: nescit eo qđ habet frui. Et Iuuena. Crescit amor nūmi quantū ipsa pecunia crescit.

¶ Metrum tertium tertii libri.

[Q]Vamuis fluente diues auri gurgite
Non expleturas cogat auarus opes:
Oneretq; baccis colla rubri littoris:
Ruraq; centeno scindat opima boue:
Nec cura mordax deserit superstitem:
Defunctūq; leues non comitantur opes.

[Q]Vāuis fluēte diues auri gur- Sctūs thomas
gite. Istud ē tertiū metrū hu-
ius tertij: qđ đr archilochium
ab inuentore: iambicū a pede
predominā̄te. cui ꝯiūgit̃ metrū elegiacū
in quo metro pħia inuehit̃ ꝯtra auaros
quos in pn̄ti vita sollicitudo diuitiarūꝫ
affligit: ⁊ in morte derelinq̄t. ⁊ dic̄ q̄uis
diues auarus fluente. i. inundante auri
gurgite. i. multitudine cogat. i. cōgreget
opes nō expleturas suā cupiditatem: et
q̄uis diues oneret. i. p̄mat colla sua bac
cis. i. gēmis preciosis: rubri littoris. i. rubri maris: q: gēme colligunt̃ in littore rubri maris: ⁊ q̄uis scin-
dat. i. diuidat arūdo rura opima. i. agros fecūdos cēteno boue. i. cū centū bob⁹ adhuc cura mordax. i.
sollicitudo nō deserit ipm supstitē. i. viuentē: q; pro ⁊ leues opes. q̄ leuiter trāseūt nō comitant̃ ipm de-
functū. i. mortuū. ¶ No. circa litterā ꝙ gurges fm Hugui. ⁊ Isido. in li. ethimo. est locus altus. i. ꝓfun Gurges
dus in flumine: ⁊ in ꝓposito signat abundantē affluentiā auri. Itē fm hugu. bacca ꝑ duplex c inuenit̃ Bacca
positū ꝓ fructu oliue vel lauri: vel pro quolibet fructu. aliq̄n aūt inuenit̃ ꝓ gēma p̄ciosa ⁊ sic sumit̃ hic.
Itē diues auarus duplici malo p̄mit̃ in pn̄ti vita: semꝑ sollicitat̃: ⁊ post mortē nihil eū de diuitijs comi
tatur de q̄ diuite loquit̃ Alan⁹ in li. de plāctu nature dicēs. Ut loculis varia nūmorꝫ fercula donet. Im-
ponit ꝓprio diues ieiunia ventri. Itē ioculat̃ ocellis diues in argēto. sꝫ venter phisophari cogitur.

[Q]Vāuis fluente ⁊c. Cantus hic est dicolos distrophos. prior vsus est archilochius trimeter iā Ascensi⁹
bicus senis pedibus constans: inter quos predominat̃ iambus. Posterior est elegiacus pen
tameter: de quo in p̄mo carmine libri p̄mi dictū est. Sensa verborꝫ aperta sunt: verba ipsa nō
obscura. Attende tamen gurgitem ꝓprie dici fluctū precipitem oīa ingurgitantem ⁊ secū ra- Gurges
pientem. Pōt aūt loqui gn̄aliter de quocūq; gurgite. sunt em̄ varij fluuij auriferi ⁊ habentes arenas
auro insignes: vel loquit̃ specialiter de tago ⁊ pactolo fluuijs auriferis. de quorꝫ priore sic iquit Iuue.
tanti tibi nō sit opaci Oīs arena tagi: quodq; in mare voluit̃ aurū. Ut somno careas. De pactolo vide
Ouid. in. xj. metamor. Oneretq; baccis. Bacca c duplici ⁊ sine aspiratione scriptū significare pōt oēꝫ Bacca.
fructum minorꝫ arborꝫ ⁊ fruticū: ꝓprie tamen Oliue: Lauri: Myrti: Lentisci: Fabe: Siriace ⁊ eiusmo-
di arborꝫ: quarū fructus rariores veniūt ⁊ dispersius: vt inquit Valla. Nam qui densius nascunt̃ acini
potius vocandi sunt. vt grana vue: hedere sambuci: ebuli mali punici ⁊c. Sed nōnunq̄ cōfunduntur. Acini.
Quia bacca generaliter accipit̃: vt autor est Seruius ad illud tertij Enei. Victū infelicem baccas lapi
dosaq; corna dant rami. Unde alibi pro acinis ebuli dicit Virg. Sanguineis ebuli baccis minioq; ru
bentem. ⁊ q: vniones baccarū rotunditatē ⁊ figurā habent: etiā bacce dicunt̃. vnde est. j. Enei. Colloq;

margarita. monile baccatū.i.inquit Seruius:ornatum margaritis. Dicit aūt hoc margaritū:& hec margarita: et hec margaris. Sunt qui separant gēmas & margaritas. Lice. Nullā gemmā aut margaritā. Et gēmas dicunt diuersi coloris:margaritas vo albas. vel gēmas integras:margaritas pertusas. Hec Seruius.

Gēma.

Uniões Quare aūt vniones vocent docet Plī. qm̄ em̄ singule reperiunt hmōi gemme ab vnitate vniones vocantur. Unde Solinus. Lapis iste in aquis mollis est:humo durat exemptus:nunq; duo simul reperiuntur. Ūn vnionib⁹ nomen datur. Nascunt aūt vt docet Plī. Bacce in mari indico. sed precipue laudantur circa arabiā pfico sinu maris rubri &c. Inde hic dicit rubri littoris. Baccha aūt aspiratū sacerdos est bacchi:sicut phebas phebe.

Baccha

Rura. Rura opima.i.pinguia arua & fecūda. dicit aūt rus.q: rursum colendum est. Uirg. in georgi. Redit agricolis labor actus in orbem. Atq; in se sua p vestigia volvit annus. Opimū aūt fecundū & pingue dicit & per translationem opulentū & pomposum. Unde opima spolia sunt q̄ principi militie detracta Jouī olim dicebant. Nec cura mordax. Assidue mordens dicitur cura eo q̄ cor vrat. Est ergo misera diuitiarū possessio q̄ neq; hic sine anxietate possident: neq; sine labore pariuntur:neq; sine dolore derelinquunt:cum tamen derelinqui debeant: antiqua non comitantur defectum: nisi forte per eleemosynas premiserit eas.

Opimū

Cura

¶ Prosa quarta tertij libu.

Sctūs thomas

SEd dignitates. Jsta est quarta prosa i qua probat pbia q̄ dignitates tales nō cōferunt honorē & reuerētiā:quā pmittere vident. & p cōsequēs nō est in eis vera beatitudo. & primo ꝓponit q̄ dignitates faciūt honorabiles. Scdo improbat illud:ibi. Num vis. Primo dicit. Sed dignitates reddūt hoiem honorabilem et reuerendū cui puenerint. ¶ No. honor est exhibitio reuerētie alicui i testimoniū virtutis:sicut accipit ex.iiij. Ethi. vel aliter. Honor est opinionis benefactiue signum. vt dicit Arist. in lib. rheto. Quando em̄ opinamur nobis posse benefieri ab aliquo ipm honoram⁹. Sed reuerentia est decens: ac matura grauitas ꝙm Tul. ¶ Num est vis ea magistratibus? Hic pbia improbat oppositum quadruplici via. scilz q̄ dignitates nō conferūt honorem & reuerentiā. Primo q: malis sepe eueniunt. Secundo q: per dignitates vitia improborum innotescunt. Tertio q: opinione hominū vilescūt. Quarto quia tempor mutatione splēdere desinunt. secūda ibi. Jn quo. tertia ibi. Atqui vt agnoscas. quarta ibi. Sed hoc apud. Primo dicit. Num pro nunquid ea vis. i. talis virtus:est magistratibus. i. dignitatibus:vt inserant virtutes mentib⁹ vtentium eis:& depellant vitia? quasi dicat non. vnde subdit. Atqui pro certe dignitates non solent fugare nequitiam:sed potius illustrare. idest manifestare:quo fit. idest propter quod fit: vt nos indignemur eas sepissime contigisse hominib⁹ nequissimis. Unde Catullus qui erat vir sapiens & virtuosus: Nonium qui erat homo vitiosus appellat strumā licet viderit ipsum sedentem in curuli. idest in sede dignitatis iudiciaria. Uides ne igitur quantum dedecus dignitates adiiciant malis hominibus & manifestant eos esse contēptibiles a bonis. Atqui pro certe indignitas. i. malicia eor min⁹ patebit: si nullis honoribus inclarescant. idest splendeāt. O Boetij nunquid tu potuisti tot periculis adduci. idest affligi: vt cum decorato. idest tali viro magistratum gereres:cum in eo respiceres mentem nequissimi scurre & delatoris? quasi dicat. Nūquid possumus iudicare dignos reuerentia ob honores. i. propter dignitates:quos iudicamus indignos ipsis honoribus. i. dignitatibus? q. d. non. Et si quem videres preditū sapientia:lz nō haberet dignitatem:nūquid posses eum nō putare dignū reuerentia vel sapientia qua preditus esset? q. d. nō posses eum iudicare indignum sapientia & virtute sua:q: propria dignitas inest virtuti:quā virtus transfundit in eos quibus fuerit adiuncta: & q: populares honores hoc facere nequeunt:liquet. i. manifestū est eos propriā pulchritudinem dignitatis nō habere. ¶ No. ex littera potest formari talis ratio. Jllud quod adueniens alicui non confert honorem illud non facit vere honorabilem:sed dignitates non conferunt honorem cui adueniunt:nec tollunt si non adueniunt: ergo &c. Mino⁹ probatur:q: honor sequitur virtutem ex.iiij. Ethicor. vnde vitiosum nullo honore dignū reputamus:in quacūq; dignitate fuerit:sed solum virtuosum etiam si non sit in dignitate. cum igitur dignitates temporales nō conferant virtutes nec tollant vitia; manifestum est q̄ honorabiles nō faciūt.

¶ Prosa quarta tertii libri.

SEd dignitates honorabilē reuerēdūq; cui puenerint reddunt. ¶ Nū uis ea est magistratibus: ut utentiū mētibus uirtutes inserāt: uitia depellant? At qui nō fugare: sed illustrare potius nequitiā solent. Quo fit ut indigemur eas sæpe nequissimis hoibus contigisse. Unde Catullus licet in curuli Noniū sedentem strumam tamen appellat. Vides ne quantū dedecus malis adiiciant dignitates? At qui minus eoꝝ patebit indignitas si nullis honorib⁹ inclarescāt. Tu quoq; nō tādem tot periculis adduci potuisti: ut cū Decorato magistratū gereres: cum in eo mentē neqssimi scurræ delatorisq; respiceres? Nū em̄ possumꝰ ob honores reuerētia dignos iudicare: quos ipsis honorib⁹ iudicamus indignos? At si quem sapientia præditū uideres; num posses eū uel reue

¶ No. ꝙ Catullus erat vir sapiēs ⁊ virtuosus: q̄ Nonnū sedentē in curuli ex animi indignatione voca bat strumā: eo ꝙ viro tā malicioso collata fuit dignitas. Est autē struma cōgeries humor in collo. sub hac aūt similitudine ipm appellat strumā: q: in pectore habuit congeriē vitior. ¶ Nota ꝙ rex theodorici cus voluit quendā noīe decoratū violēter tēdere in magistratū: vt vna cū Boe. rēpub. regeret: cui ne q̄tiā boe. detestat⁹ recusauit sibi associari. ꝓpter qđ Boe. mult⁹ iniurijs afflict⁹ fuit a rege theodorico.

rētia: uel ea qua p̄ditus ē sapiētia nō dignū puta re. B. Minime. P. Inest em̄ dignitas ꝓpria uirtuti quā ꝓtinus in eos qbus fuerit adiūcta trāsfundit. qđ quia ppⁱares facere nequeunt honores: liquet eos ꝓpriā dignitatis pulchritudinem nō habere. ¶ In quo illud ē aduertēdū magis. Nā si eo abiectior est: quo magis a pluribus q̄sq̄ cōtēnit: cū reuerēdos facere neq̄at: quos pluribus oñtat despectiores: potius improbos dignitas facit: ueꝝ nō impune. Reddūt nāq̄ improbi parē dignitatibus uicē: quas sua cōtagiōe cōmaculāt. ¶ Atq ut agnoscas uerā illā reuerētiā p has umbratiles dignitates nō posse cōtingere: sic collige. Si qs multiplici cōsu la tu functus in barbaras nationes: forte deuenerit: uenerādū ne barbaris honor facit? At q si hoc natu rale munus dignitatib⁹ foret: ab officio suo quo quo gētiū nullo mō cessarēt. Sicut ignis ubiq̄ ter rarū: nūq̄ tñ calere desistit. Sed qm̄ id eis nō ꝓpria uis: sed hoīm fallax annectit opinio: uanescūt illi co cū a d eos uenerint: q dignitates eas esse nō æsti māt. ¶ Sed hoc apud exteras nationes: inter eos uero apud quos ortæ sunt: nō perpetuo pdurant gnum est dignitas. ¶ Atqui vt agnoscas. Hic pbia p:obat tertia via ꝙ dignitates nō faciunt reuerendum: q: opinione hoīm vilescūt qui em̄ dignitatib⁹ funguntur q̄uis a suis honorentur: tamen apud extraneos hoies nō curantur: vt ab illis q̄ sunt alteri⁹ diocesis. vñ dicit. Atqui ꝓ certe vt tu agnoscas ve ram reuerentiā q̄ est beatitudo nō posse cōtingere alicui hoī per has dignitates vmbratiles. i. transitorias ad modū vmbre. sic collige. si q̄s hō funct⁹. i. vsus multiplici ꝓsulatu. i. dignitate deuenerit forte in barbaras natiōes. i. extraneas gētes: facit ne honor ꝓsulat⁹ ipsum venerādū barbaris? q. d. non. Atq̄ ꝓ certe si b̄ scz facere reuerendū barbaris est naturale mun⁹ dignitatib⁹: nullo mō cessarēt ab officio isto quoquo. i. quocūq̄ loco gētiū. sicut ignis vbiq̄ terrarū nūq̄ desistit calere. i. cremare. Sz qm̄ id scz reuerēdū facere: eis annectit fallax opinio hoīm: ⁊ nō ꝓpria vis: illico. i. statī vanescūt: cuz ad eos venerint q̄ nō estimāt eas eē dignitates: sicut sunt natiōes barbarice. i. extranee. ¶ No. ꝙ res nō de stituit a sua ꝓpria opatione: cū em̄ opatio sit finis habētis opationē. scđo celi ⁊ mūdi. res destituta a sua ꝓpria opatiōe destrueret a suo fine: ⁊ sic eēt frustra. Si q̄ facere reuerēdū eēt naturalis opatio dignitatū: vbiq̄ gētiū faceret hoīem reuerēdū. sz videm⁹ ꝙ dignitates q̄ faciūt aliquē reuerēdū apud suos: apud extraneos nō faciūt ipm reuerēdū. ¶ Sz b̄ apud exteras natiōes. Hic pbia ꝓbat quarta via q̄ sumit ex b̄ ꝙ dignitates tēpor mutatiōe fordescunt. qđ em̄ olim magna fuit dignitas: moderno tpe ꝓ nihilo reputat. vñ dicit. Sed b̄ qđ diriverū est apđ exteras natiōes. i. extraneas sz iter eos apđ qs dignitates orte sūt nō ꝓpetuo durāt. Atq̄ ꝓ certe: nā p:efectura olī erat magna ptās apud romanos: sz nūc est inane nomē: ⁊ cēsus. i. p̄ciositas senatorū nūc est grauis sarcina: q̄ olim erat magna dignitas. ⁊ si q̄s quondā curasset annonā ppⁱi q̄ dicebat p̄fectus annone: ille magn⁹ habebat: nunc ea p̄fectura q̄d est abiecti⁹? q. d. nihil. Ut em̄ pauloante dixim⁹: nihil em̄ habet ꝓpriū decoris qđ opinione vtentiū nūc accipit splendorē: nūc amittit. Et tunc epilogat dicēs. Igitur si dignitates nequeūt facere reuerendos: vt ptz ex p̄ma via: si fordescunt contagione. i. vitio improborum: vt ptz ex secūda via: si vilescunt estimatione gentiū: vt ptz ex tertia via: si definūt splendere mutatione tempor: vt docet quarta via. q̄d est qđ habeāt in se expetende. i. desideráde pulchritudinis; nedū alijs p̄stent; quasi di

Scurra.

Virtus.

Opatio naturalis.

ceret nihil habēt in se pulchritudinis. & iō nec eā alijs pstare pnt. ¶ No. q̄ pfectura quondā erat magna dignitas apud romanos: & ō: ille pfect⁹ q̄ ceteris magistratib⁹ pfuit & oēs dignitates ī ciuitate romana antecellebat. Sz post q̄ Julius cesar īperiū īuaserat talis dignitas ad īperatorē trāsferebat: & diminuebat ei⁹ ptās. ita q̄ nomē illi⁹ dignitatis mānsit fine re. Jtē senatoria dignitas magna fuit apd romanos: q: officiū senatorū pus fuit honestū. s. vtiliter ꝓsulere reipublice: sz postea cōpulsi fuerunt senatores ad seruiēdū volūtati p̄ncipis in damnū reipublice.

Atq pfectura magna olim ptās/nūc inane nomen & senatorii census grauis sarcina. Si qs quōdā ppli curasset annonā/magnus habebat'/nūc ea pfectura qd abiectius? Vt em̄ pauloante diximus qd nihil habet pprii decoris opinione utentiū/nūc splēdo rē accipit/nūc amittit. Si igit' reuerēdos facere nequēt dignitates/si ultro iprobor̄ contagione fordescūt:/si mutatione tēpor̄ splēdere desinūt:/si gentiū æstimatione uilescunt/qd est quod in se expetendæ pulchritudinis habeāt/nedū aliis præstent?

Ascēsi⁹

Sed dignitates &c. Jn hac pte ostēdit magistratū honores: nō ꝓferre verā felicitatē. nec honorē ppriū esse dignitatibus. Textus est clarus. Primus obijcit sibi pbia. deinde rndet. ac si dicat. Sed diceres forte q̄ dignitates &c. Num est ea vis magistratib⁹. i. nūquid magistratus habēt eā vim: q. d. nō. Nā hec particula num negatiuā responsionez petit. Illustrare nequitiā solēt. vñ Juuena. Oē animi vitium tanto ꝓspectius in se crimen hz q̄to q̄ peccat maior habetur Eandē rem horatius ꝓsequit'. lib. j. sermonū sermone. vj. vbi ostendā magnā inuidiā incurrere q̄ infimo loco nati ad magnos deueniūt honores: sollicitareq̄ oīz aīos ad ingrendū q̄ fine a q̄ patre nati. Illustro ē illustrē facio. Est aūt hō illustris cui vita aut vehemēter mala: aut egregie bona lustrū & claritatē facit: sicut nobilis a multis not⁹: & quē facile est noscere tā ꝓpter vitia q̄ propter virtutē. vt nobilis meretrix: nobilis miles. Silr insignis aliquo facto p̄cipuo insignitus & quasi signū quo cognoscat habēs. vt insignis latro. Jnsignis orator. Strumā per emphasim dicit. Nō em̄ satis fuit appellasse strumosū: sed vocauit strumā. sicut senū ꝓ sene: scelus ꝓ sceleste: sapiētiā ꝓ sapiēte Therēti⁹ ponit. Est aūt struma: vt scribit celsus lib. v. tumor in q̄ subter ꝓcreta q̄dā ex pure & sanguine q̄si glādule oriūtur: q̄ vel p̄cipue fatigare medicos solēt: q̄m & febres mouēt: necvnq̄ facile maturescūt et sine ferro siue medicamētis curant'. plerūq̄ itez iuxta cicatrices ipas resurgūt: multoq̄ post medicamēto est opus: q̄b⁹id q̄ accidit: lōgo spacio detinēt. Nascunt' marie ī ceruice. sz etiā ī alijs & inguinib⁹ et in lateri⁹. Jn māmis q̄ femina & &c. Est g̃ struma apostema qō est pituita q̄ in collo p̄sertim erūpit. vñ etiā nomē accipit. Nā ruma ē pars gutturis. scrophulā vulgo appellāt. Januēsis vult ī pectore esse strumā: vbi aliq̄n ē. sz mi⁹ iurta interp̄tationē iā dictā. Adducit aūt auctoritatē Juuena. sat y. x. dicētis. Nec p̄textatū rapuit Nero loripedē vel strumosū atq̄ vtero pariter gibboq̄ tumentē. Sed eo nō ꝓuincit. Nā nō est ordo strumosum vtero: sed strumosum atq̄ tumentē pariter vtero atq̄ gibbo: vt sis strumosus in collo: tumēs in vtero & dorso. Verū parui facit ad instituti nostrū cū auctor nr̄ hic p̄ metaphorā vult catullū vocasse nouiū: vel vt quidā legūt nouiū: strumā. i. vas plenū putredinis q̄uis in lecta curuli sederet. Dico vel nouiū: q: sūt q̄ velint Boetiū respexisse ad illud horatij satyra sexta iā allegata. At nouus collega gradu post me sedet vno: vbi fm quosdā nouius dict⁹ est quasi nouus hō: q̄ iam primū: & primus in familia sua magistratū adijt: vt silr catulus ꝓ quocūq̄ seuero hic capiat': & nouius pro indigno nouū magistratū ineūte. Similiter q̄dē decoratū appellatiuū putant: vt sit quidā decoratus fauore regio magistratu cōsulari: cui⁹ collegiū Boe. refugit. Dicūt q̄ ꝓpter legē de famosis libellis latā: & ne q̄s sub ppria nois exp̄ssione quēq̄ viuētiū etiā in satyra reprehendat: hic nō decuisset ppriū nomen viuentis positū fuisse. Adduci aūt nō recte exponit'. i. affligi: sed ad pericula duci: & ad cōsensum duci: vt cū decorato gereres magistratū. vel cū illo viro sic appellato: vel cū quouis quē noiare nōvult ornato in exterioribus: sed intus turpi: vel ornato. i. candidato: vt in comitijs solebāt. Scurra est qui nō habita rōne sue dignitatis iocularia & obscena tam in se q̄ in alios dicta iacit. Delator aūt qui occulta crimina & sepe ficticia ad p̄ncipem clam defert. Per hoc ergo q̄ scurra erat: adituz ad regem inuenit: vt postea delator fieret. & sepe euenit vt idē scurra seu potius adulator: & delator fit. Preditus ta. tum. est pre alijs. i. supra alios datus. i. a deo vel natura dotatus vel ornatus aliqua re. q̄ solet addi in ablto vt preditus honorib⁹: virtute: sapiētia &c. inest em̄ dignitas ppria virtuti. vñ Valerius maxim⁹. Magno vbiq̄ precio virtus estimat'. Quoquo gentiū. vel sublatū est verbū vitio scriptoris: vel subaudiendum relictū. Plenū em̄ esset quocūq̄ gentiū tranferant'. Nec placet vt sit quoquo. i. quocūq̄ loco. potius em̄ dixit vbicūq̄. Similiter nec illud. Sicut ignis vbicūq̄ terrarū nunq̄ tm̄ calere desistit: plenū est sed p̄fect' sic. Sicut ignis vbicūq̄ terrarū fuerit: tm̄ nunq̄ definit calere. i. calidus esse. vbi negligēter expositū. i. cremare. Jgnis em̄ semp ex natura calet. i. calidus est sz nō semp nec vbiq̄ cremat. q: nō vbiq̄ habet cremabile seu cōbustibile. Nec vnq̄ sanctus Thomas ita exposuit: cuiuscūq̄ sint cōmētarij q̄ ipi ascribunt'. Legit' etiā vbiq̄ terrarū vt sit ignis est sup. vbiq̄ terrarū. Cōtagio cōtagiōis ē macula & infectio q̄ ex cōtactu nascit'. dicit' etiā cōtagiū: sed plerūq̄ in pl̄i hec cōtagia: vt in Bucco. Nec mala vicini pecoris cōtagia ledent. Nedū alij p̄stent. Nedum duobus modis ponitur affirmatiue & negatiue.

Jllustro
Jllustris
Nobilis
Struma

decorat⁹

Cōtagio
Cōtagia
Nedum

affirmatiue aũt ei qđ minoris põderis est adhęret: vt ego p te sanguinẽ nedũ pecuniá erpẽderẽ. Ne/gatiue aũt ecõtrario: vt nollẽ p te pecuniá erpẽdere: nedũ sanguinem. Qm̃ aũt in eiusmõi interroga tiõe figurata tacite includit negatio: sensus em̃ est: nihil est expetẽde pulchritudinis qđ in se habeant iõ maius subdit dicẽs. Nedũ alijs pstant. Quia plus est alijs pstare pulchritudinẽ cp̃ in se hr̃e. cuz ne/mo pster: qđ nõ hz: saltẽ virtualr. t multi habeát qđ nõ pstát. Est aũt nedũ q̃si nõ solũ b̃ differens ab alijs trib⁹ nõ solũ: nõ tm̃: nõ mõ: cp ipsa nũq̃ fere sine hmõi clausula subsequẽte ponũtur: verũ etiaz: sed etiá: sed vel: sed t: aut: siki. semp̃q̃ ꝓponũt qđ mai⁹ est. vt docet valla. Nedũ aũt sine illis ponitur.

Nedum. Nõ solũ Nõ tãtũ Nõ mõ.

¶ Metrum quartum tertii libri.

QVáuis se tyrio superbus ostro
Comeret & niueis lapillis:
Inuisus tamen omnibus uigebat
Luxuriæ Nero sæuientis.
Sed quõdam daba t improbus uerendus
Patribus indecores curules.
Quis illos igitur putet beatos
Quos miseri tribuunt honores?

Sãctus thomas

¶ Hic icipit quartũ metrũ hui⁹ tertij qđ ꝺ: metrũ valẽticũ ab iuentore: dactilicũ a pede pre dominãte tetrametrũ a nũero pedum. In quo metro pbia ꝓfirmat p exẽplum cp dignitates nõ faciũt vere reuerẽdũ: t p ꝓsequẽs nõ ẽ btitudo q̃rẽda in eis. q: dignitates adueniebãt neroni q̃ pes sim⁹ erat: t ab eo alijs ꝓferebañ. Ait dicit in lr̃a q̃uis supbus nero seuientis luxurie comeret. i. ornaret se ostro ty/rio. i. purpura tincta in sanguine tyri: et q̃uis comeret se niueis lapillis. i. albis margarit̃: tm̃ ipse viuebat oĩb⁹ iuisis. i. odiosus. Nã improb⁹ Nero dabat verẽdis pr̃ib⁹. i. reuerẽdis senatorib⁹ curules. i. tales dignitates p/pter quas sedebant in curulib⁹ indecores: q: ab indigno dabañ. Quis igit̃ putet. i. reputet illos ho/nores beatos quos miseri. i. iprobi t vitiosi tribuũ: q. d. null⁹. ¶ No. dicit neronẽ seuiẽtis luxurie. q: eps lincoñ. noie Grosseteste narrat: cp nero oĩa theatra italie t grecie plustrãs assumpto vario deco/re vestit⁹: cytharistas: tragedos: t aurigas sepe supasse visus ẽ. tãte libidinis exagitat⁹ vt nec a mr̃e: nec a sorore abstinuisse videbat̃ reuerẽtia ꝓsanguinitat̃ virũ in vxorẽ duxerat t ipse a viro in vxorem reduct⁹ est: t fuit luxurie tã ieffrenate: vt rhetib⁹ aureis piscaret̃: q̃ purpureis funibus extrahebañ̃: t lauabat ea frigidis t calidis vnguẽtis q̃ nũq̃ min⁹ cp mille talẽtis ꝓfecit: t nihilomin⁹ ipse nero tã vitiosus dignitatẽ imperialẽ adept⁹ est: ĩmo etiã alijs dignitates largitus est.

Ascẽsi⁹

QVáuis se tyrio supbus ostro. Latus est dicolos distrophos. prio: ỽsus est phaletius penta/meter hendecasyllabus trochaicus. Phaleti⁹ a phalesco iuentore: pẽtameter a numero pe/dũ. Sũt em̃ q̃nq̃. s. spõde⁹ dactilus t tres trochei: sz vltim⁹ põt eẽ spõdeus hendecasyllab⁹ q: r. syllabis ꝓstãt: t trochaicus a trocheo pede p̃dominãte. Secũdus ỽsus est archilochi⁹ ex duob⁹ dactilis t totidẽ trocheis. Nõ auscultabis g̃ superioribus cõmentarijs. Tyrio ostro. Laus a pr̃ia. Nã in tyro fiebat purpura dibapha. i. bis tincta in maximo p̃cio habita. Solẽt autẽ ostrũ mures t purpura p eodẽ accipi. Lapillis niueis. i. vnionib⁹. De luxuria neronis Suetonius alijq̃ satis di/cunt. cum sit scitu indigna.

Ostro.

¶ Prosa quinta tertij libri.

¶ Prosa quinta tertii libri.

NVero regna regũq̃ familiaritas efficere potentẽ nalẽt? Quid ni? qñ eor̃ felicitas p/petuo pdurat. Atq plena est exẽplor̃ uetu/stas plena etiã p̃sens ætas q̃ reges felicitatẽ calami/tate mutauerint. O p̃clara potẽtia. q̃ nec ad conser/uationẽ qdẽ sui satis efficax iuenitur. ¶ Quod si hæc regnor̃ ptãs btitudinis auctor est nõne si qua

Sãctus thomas

NVero regna. Hec est q̃nta p/sa huj⁹ tertij in q̃ ostẽdit pbia cp regnum t regni familiares nõ ꝓferat verá potẽtiá quá p/mittũt: t ppter quá appetunt̃. Et p̃mo ostẽdit verã potẽtiã nõ esse in regnãti/bus. Scõo cp nõ in regũ familiaribus. ibi. nã q̃d ego. qđ aũt in regnãtib⁹ non fit ỽa potẽtia t p ꝓns nec btitudo pbat q̃ttuor vijs. Prima sumit̃ ex paruitate duratiõis repugnantiũ. Scõa sumit̃ ex paruitate extẽsionis. Tertia ex annexio/ne timoris. Quarta ex defectu securita/tis. scõa ibi. Qđ si hec. tertia ibi. Expt⁹ sortis. q̃rta ibi. At q̃ vellẽ. Prio ꝓponit intẽtũ p modũ q̃stiõis di. An regna t regũ familiaritas valẽt efficere potẽtẽ. t rñdet ironice. q̃d ni. i. q̃re nõ efficerẽt potẽtẽ? qñ eor̃ felicitas. i. ptãs ppetuo pdurat qđ sup. nũq̃ ꝓingit. vñ subdit. Atq p certe vetustas plena ẽ exẽplor̃: t etiã pñs etas: q̃ reges muta/uerint suã felicitatẽ calamitate. t subdit. O p̃clara ẽ potẽtia loq̃ndo ironice q̃ nec inuenit̃ sal̃ efficax ad ꝓseruationẽ sui. ¶ No. cp nulla felicitas ppetuo pdurat saltẽ talis: b̃ patuit p̃us exẽplo vetustal̃ posito de creso rege lidor̃ b̃ etiã ptz exẽplis eor̃ q̃ erãt tpe Troe. sic de ĩpatorib⁹ romãis q̃ crebro cir/ca tpa sua mutabãt̃ nũc bellis: nũc ĩsidijs oppssi vel alio mõ obiecti vt idẽ testat̃ Gaufred⁹ ĩ poetria di. Hoc vnũ prescire potes cp nulla ptãs esse morosa põt: si vis exẽpla ꝓpones. Respice fortunas emer/sit illa prior̃. Floxida posteritas minos subuertit athenas tc. ¶ Qđ si b̃ regnor̃ ptãs. Hic ostẽdit cp

ptās regia nō est vera ptās nec beatifica cto:.i.cā btitudinis.nōne si q̄ parte defuerit regia ptās ipa minuat felicitatē:ipo:tet.i.īducat miseriā: q.d.sic:sz q̄uis hūana impia late tēdant tñ nece sse est plures gentes relinq̄ q̄bus quisq̄ regū īperet. nō em̄ pōt cē q̄ vn⁹ oib⁹ īperet.¶Qua vero pte btōs faciens definit ptās:hac pte subintrat īpotentia faciēs miseros.hoc g̃ mō necesse est in regib⁹ esse maio:ē po:tionē miserie q̄ felicitat̃ cū in maio:i pte sint īpotētes. ¶No.q̄ si ptās regia ef, fic:t bea tū g̃ vbi est defect⁹ ptātis regie ibi erit defect⁹ btitudinis. ¶Cū igit̄ plu, res sint g ētes sup quas nō est ptās vn⁹ regis q̄ q̄ subiaceat sue ptāti:sequit̄ q̄ rex in maio:i pte erit miser ⁊ nō beatus igit̄ in ptāte regia nō ꝓsistit vera btitu do.Exptus so:tis sue periculo:um.Hic ostēdit q̄ in regnātib⁹ nō sit vera ptās ꝓpter ānexionē timo:is p exēplū dicēs. Quidā tyr:ān⁹.s.dionysi⁹ exptus sue so: tis.i.fo:tune quātū cēt anxia periculo: met⁹.i.timo:is sui:ipse simulauit.i.simi, litudine demōstrauit terro:e gladij su, pra vertic̄ pēdētis.Que est igitur hec ptās q̄ nequit expellere mo:sus.i.co:ro siones sollicitudinū nec pōt vitare acu leos.i. stimulos fo:midinū..i.tio:.q.d. exilis.i.pua ē talis ptās. ¶No.q̄ Dio, dionysi⁹ nysi⁹ fuit q̄dā rex q̄ cū req̄reret a q̄dam suo familiari q̄re sp tristaret. cui tñ sp haberet vitā beatā. Iste dionysi⁹ volēs sibi designare cām lue tristitie iussit eū poni īter epulas lautas ⁊ sibi sup:a vert ticē iussit suspēdi gladiū acutū tenui fi, lo. Iste viso gladio ꝓterrit⁹ epulari ne, q̄ letari potuit.Cui dicit dionysi⁹. Ta, lis em̄ est vita mea quā tu beatam puta bas:semp em̄ mo:tē mihi īminentē pui deo. Cōsidera g̃ quō felix ēē poterit: q̄ timere nō definit. ¶Atq̄ vellēt ipi.Hic pbia oñdit idē q̄rta rōne q̄ sumit ex de, fectu securitat̃ dicēs.Atq̄ ꝓ certe ipi reges vellent vixisse securi:sz nequeūt.i.nō pñt de hinc.i.exquo sequitur q̄ securi esse nō possunt:quō glo:iātur de sua potestate qđ nō est faciendū:qđ ꝓbat di.An.i. nūquid tu potentē censes.i.iudicas illum quē videas efficere.i.pficere velle:qđ nō potest:q.d.nō est potens.An.i.nūquid illum cēses potentē:qui ambit.i.circūdat lat⁹ suū satellite.i.multitudine satelli tum:q̄ plus metuit illos quos ipse terret:q̄ vt videat̃ potens sit⁹.i.locat⁹ est in manu seruientiū:q.d. nō est potēs. ¶No.ex lr̄a pōt fo:mari talis ratio.illud qđ nō facit hoiem securū hoc nō facit vere bea tū:sed potētia tpalis est hmōi.igitur ⁊c.psequentia est nota.q:quāto maio: potentia:tanto mino: se, curitas. ¶Nota reges securi esse nō possunt:q:incōmoditates imminētes nō possunt nō fo:midare Narrat cim̄ Vale.de dionysio sup:adicto q̄ intantū timuit tōsores barbarum:q̄ filias suas docuit tō dere barbas:ipsis autem senescentibus p̄cepit vt barbā ⁊ capillos sibi adurerent:⁊ lectum cubicula rem in lata fossa fecit:in quē se ligneo ponte recepit q: satellites ⁊ barbaros timuit. ¶Naz quid ego de regum.Hic pbia ostendit q̄ in familiaribus non cōsistit vera potentia.Secūdo excludit quādam obiectionem ibi.An p:esidio.ꝓbat em̄ q̄ familiaritas regum nō facit vere esse potentē: cum hmōi fa miliaritas nō possit retineri ad nutū:⁊ ipsa retenta frequēter vergit in nocumentū. Dicit ergo. Nam quid ego dissera.i.dicā de familiarib⁹ regū: cum ipsa regna demonstrē esse tante imbecillitatis:quos scz familiares regū:regia ptās incolumis.i.sana sepe p:osternit:⁊ ipsa regia potestas lapsa etiam p:o sternit ipsos. Quomodo autem regia potestas incolumis destruat suos familiares docet per exem, pla dicens. Nero coegit Senecā familiarē suū p̄cepto:em.i.magistrū ad arbitriū eligēde mo:tis. Au tonius imperato: obiecit gladijs militū Papinianū suū familiarē diu potentē inter aulicos.Atq̄ p:o certo vterq̄ Seneca ⁊ Papinian⁹ voluerūt renūciare sue potentie ꝓpter crudelitatem p̄ncipum: ⁊ voluerūt se substrahere ab eis:quoꝝ duoꝝ Seneca conatus est opes suas tradere neroni vt ipm pla caret:⁊ voluit se cōferre in ocium.i.in vitam solitariā:sed dū ipsa moles.i.magnitudo potentie trahit ipsos ruituros.i.casuros:neuter efficit qđ voluit:que est ergo illa potentia quā habentes ptimescūt Senece quā cū h̄re velis nō fis tutus:⁊ cū deponere cupias vitare non possis. vt patuit de Sene.⁊ Papinia mo:s no. ¶No.nero fingebat se magistrū suū Senecā timere postq̄ imp.ato: fact⁹ est sicut in puericia. Hñ

pte defuerit felicitatē minuat miseriā importet?
Sed q̄uis late hūana tēdant impia plures necesse
est g tes relinq̄ qbus regū q̄sq̄ nō īperet. Qua uero
pte btōs faciēs definit ptās hac ipotētia subintrat
q̄ miseros facit, hoc igit̄ mō maiorē regibus inesse
necesse est miseriæ portionē. ¶Expt⁹ sortis suæ pe
riculo: tyrān⁹ regni met⁹: pēdētis supra uerticem
gladii terrori simulauit. Quæ ē igit̄ hæc ptās q̄ soli
citudinū morsus expellere q̄ formidinū aculeo ui
tare neqt? Atq uellēt ipsi uixisse secure: sed neq̄unt
Dehinc de ptāte gloriant̄. an tu potētē censes quē
uideas uelle qđ nō possit efficere? Potentē censes q
satellite latus ambit? Qui quos terret ipse pl⁹ me
tuit? Qui ut potēs esse uideatur, inseruiēti um ma
nu situs est? ¶Nā quid ego de regū familiarib us
disserā: cū regna ista tantæ imbecillitatis plena de
mōstrē? Quos quidē regia ptās fæpe incolumis fæ
pe autē elapsa pternit? Nero Senecā familiarē p̄ce
ptorēq̄ suum ad eligendæ mortis coegi t arbitriū
Papinianū diu inter aulicos potentē militū gl a
diis Antonius obiecit, Atqui uterq̄ potentiæ suæ

mãdauit sibi vt gen⁹ mortis eligeret: q: viuere nõ posset. Seneca cibo ⁊ potu satiat⁹ aperire fecit venã ⁊ bibẽs de anulo venenoso interijt. Antiq̃ em̃ potẽtes ⁊ nobiles sub gẽma anuli venenũ portabãt: vt si q̃d aduersi eis cõtigisset ad mortẽ ꝓfugerẽt. Jtẽ Antoni⁹ existẽs imperator i suos tyrãnisauit: q̃ Papinia nũ familiarẽ suũ diu iter aulicos potẽtẽ gladijs militũ occidi fecit: ex q̃b⁹ ptz quõ regia ptãs ĩcolumis sepe suos familiares ꝓsternit. Quõ regia ptãs lapsa ꝓsternat suos familiares ⁊ ꝟ ptz. Cũ em̃ familiares imitẽtur regiã ptãtẽ necesse ẽ vt ipsa renũciare uoluerũt. quoꝝ Sene. opes etiã suas tradere Neroni. seq; i ociũ cõferre conat⁹ ẽ. Sed dũ ruituros moles ipsa trahit neuter qd uoluit effecit. Quæ est igit̃ ista potẽtia quã ptimescũt habentes quã nec cũ habere uelis tutus sis & cũ deponere cupias uitare nõ possis? ¶ An p̃sidio sũt amici quos nõ uirtus sed fortuna cõciliat? Sed quẽ felicitas amicum fecit infortuniũ faciet inimicũ. Quæ uero pestis efficatior ad nocẽdũ q̃ familiaris inimicus.

deficiẽte ẽt ipi familiares deficiãt ¶ An p̃sidio sunt. Hic pbia excludit obiectionẽ. Posset em̃ aliq̃s dicere ꝙ hõ põt cõfuari i sua potẽtia p amicos. vñ ꝙ aliq̃ pdũt ptãtẽ ẽ ꝓpter defectũ amicoꝝ. hoc excludit pbia dicẽs ꝙ ꝟ nõ põt esseverũ de amicis q̃ fortũa ꝯciliãtur. De amicis aũt q̃ vtute ꝯciliant nõ est hic loquẽdũ: cũ nõ cõputent inter bona fortune. de q̃ bus hic loquit. vñ dicit in lra. An p̃sidio .i. auxilio sunt amici: q̃s nõ virt⁹ sz fortuna ꝯciliat? q. d. nõ: ꝟ ꝓbat p locũ ab opi sitis sic. Quem felicitas. i. fortuna facit amicũ: illũ infortuniũ faciet inimicum. Amici sophistici.

que vero pestis efficacior est ad nocẽdũ q̃ familiaris inimicus? q. d. nulla: q: inimicitiã illius cauere nõ possum⁹: cũ eis ꝯstẽt secreta nr̃a ꝓpter familiaritatẽ. ¶ Nota de amicis sophisticis loq̃tur Sen̄. ir. epi. Qui vtilitatis cã assumpt⁹ fuerit: tãdiu placebit q̃diu vtilis fuerit: amicoꝝ turba florẽtes circũsedit: sz circa euersos solitudo ẽ. Vñ poeta. Nã pcio q̃situs amor cũ munere sedit. Jnquã tũ durat largitio durat amic⁹. Alter poeta. Dũ fortuna tonat fugiẽtes terret amicos. Nã q̃s amet q̃s nõ vera ꝓcella docet. Et alter poeta. Dũ zephir⁹ flabat multis comitabar amicis. Ast oẽs aq̃lo turbine flãte fugat. Et alter. Horrea formice nunq̃ sub inania tendũt. Null⁹ ad amissas ibit amic⁹ opes. Q̃ aũt familiaris inimic⁹ multũ nocear: dicit poeta. Plus nocet vt nr̃is ad cũcta domestic⁹ hostis. Et res ipa docet q̃ſr ipe nocet.

AN vero regna ⁊c. Hic regna nihil vere beatitudinis afferre ostẽdit. Nihil autem apprime dubiũ occurrit. illic autẽ. Que res felicitatẽ ⁊c. scies. qui reges elegantius dictum pro eo quod est regum qui: vt fit. Presens etas est plena exemplorum reguz: qui mutauerũt ⁊c. Calamitas ꝟm Donatum a calamis. i. culmis segetum deducitur: et est cũ segetes in agro grandine prosternuntur. vnde agricolis magna iactura fit: et idcirco pro pauperie aut miseria vite accipi solet. Potestas auctor. Bene dicitur. Nã auctor ab auctoritate cõmunis est ge. nõ enim dicit hec autrix. apud Virgili. em̃ iuno de se dicit. Auctor ego audẽdi. Et ouidiana sappho: nisi legisses auctoris nomina sappho ⁊c. Et lz multi velint fine c ⁊ th̃ scribi: peritiores tamẽ auctor scribi volunt: sicut illud verbale ab augeo deductum auctor: quod masculinum est: quia eius femininum est autrix. Est autẽ in hac parte auctor: qui auctoritatẽ dat et ratificationẽ. Nã solet interdum auctor dici factor alicuius operis: vt auctores scientiarũ. aliq̃n is qui rei facte auctoritatẽ. i. ratificationem et approbationẽ dat: vtpote fretus dignitate et potestate magna põt factũ alterius approbare ⁊ ratũ habere aut improbare et pro infecto habere. vñ apud Liuiũ fic sepe accipit. Vt dicit. Decreuerunt enim vt cũ populus regẽ iussisset: id fic ratũ esset si patres auctores fierent. i. auctoritate sua comprobarent. Et alibi. Maiores nostri nullam ne rem priuatã quidẽ agere feminas sine auctore voluerunt. Apud iurisc̃onsultos auctores pupillorũ sunt hi sine quoꝝ auctoritate ⁊ approbatione pupillorũ actiones ⁊ facta irrita habent: sz finẽ facio. O preclara potẽtia. O tribus cas ib⁹ iungit: vocatiuo dũ vocam⁹ aut inuocam⁹: vt o regina nouam cui condere iuppiter vrbẽ. Justitiaq̃ dedit gẽtes frenare superbas. Cũ accusatiuo quoties est vehemẽs indignatio: vt o impudentẽ hominẽ. O scelestũ parmenonẽ. Si vo taceatur ⁊ ponat accusatiuus minor intelligit excãdescẽtia: vt o hominẽ impiũ: q̃ libros tuos oculis Citra indignationẽ etiã: sed cũ admiratione quadã ⁊ exclamatione ponitur: vt o fortunatos nimiũ bona si sua norint Agricolas. Cũ nto: vt o fortunati quoꝝ iam menia surgũt. O patria o diuũ domus ilion. Et p hic ironiã. o preclara potentia. Sed q̃uis late. expone q̃uis. i. quãtũuis: vel quãtũlibet late: sicut sepe alibi: ⁊ erit apertior constructio. Maiorẽ portionẽ. cõparatiuum posuit pro absoluto seu positiuo: vt fit maiorẽ. i. maiusculã nõ sane magnã vel aliquantulũ magnam. Expert⁹ fortis sue periculorũz tyrannus. Tyrãnus olim quilibet rex dicebat eriã bonus: vt apud. Virg. li vij. de enea pio dicitur pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyrãni. Sed nũc fere accipitur pro occupatore ⁊ incubatore iniusto regni. Loquitur aũt hic vt satis visum est de dionysio tyranno sicilie: quam rem: q: graphice recitat Macrobius super Ciceronẽ de somnio Scipionis: repetendã duri. dicit iraq̃ sic. Atram silicẽ lapsurã semper ac cãdenti similẽ illoꝝ capitibus imminere dicunt: qui arduas potestates: ⁊ infaustam ambunt tyrannidẽ: nunq̃ sine timore victuri: ⁊ cogẽtes subiectũ vulgus odisse dũ metuat: semp sibi vidẽtur exitiũ quod merentur excipere. Nec frustra hoc theologi suspicati sunt. Nã dionysi⁹ aule ficule inclementissimus incubator: familiari quondã suo solam beatã estimãti vitam tyrãni volens q̃ perpetuo metu misera: q̃ impendentiũ periculorũ plena esset ostendere: gladiũ vagina ereptũ ⁊ a capulo de filo tenui Ascen. Auctor. Tyrãn⁹. Dionysius Siculus

pendentē:mucrone demisso:iussit familiaris illius capiti inter epulas eminere. Cūq; ille ficulas et tyrannicas copias p̄sentis mortis periculo aspernaret. Talis inquit dionysius:est vita quam beatam putabas:sic nobis semp mortē imminētē videm⁹.existima ergo qñ felix esse poterit q̄ timere nō definit. hec Macrob. Ordo est. Tyrānus.s.dionysius siculus exptus piculoꝝ sue sorti similauit.i.equipparauit ⁊ similes fecit mer⁹ regni sui:terrori gladij pēdētis supra verticē.i.summitatē capitis cuiusdā familiaris sui. Et ita legendū esset terrori nō terrore. Siq̄s aūt terrore velit legere:fit terrore.i.p̄ terrorē:sed nō recte accipiūt:q̄ sic interp̄etant:nec mot⁹ est genitiui casus:sz accusatiui pluralis. Nec expones qui satellite latus ambit.i.multitudine. Satelles em̄ est minister astās dño suo q̄ etiā apparitor:: q; cito apparet et p̄esto est:dici potest.

Satellites. Sanct⁹ thomas

QVi se volet esse potētē. Hic incipit metrū quintū huj⁹ tertij qđ dicit paramēticū ab inuētore:anapesticū a pede p̄dominātē.catalecticū:q; vna sylla ba deficit ad metri pfectionē. In q̄ metro pbia ostēdit quō vera potētia sit acq̄rēda dicēs:q⁹ vera potētia ꝓsistit in rep̄imēdo vitiosos motus:vel cōcupiscētias inordinatas:q; sine hoc nullus est vere potēs quantūcūq; dñet. Dicit ergo. Ille q̄ volet esse potētē:domet aīos feroces.i. crudeles:q; crudelitate hō assimilat feris: nec sūmittat colla victa libidine.i. ꝓcupiscētia fedis habenis.i vitiosis motibus.lz em̄ tellus indica.i.terra indie: tremiscat tua iura longe.i.licz potestas tua extēdat se ad indiā.⁊ licet tibi seruiat vltima thyle q̄ est insula vltra brītāniā:vbi sol facit solstitium estiuū ⁊ vltra nō p̄gredit:tñ nō posse pellere atras curas.i.obscuras solicitudines et fugare miseras q̄relas p̄uenientes ex aduersitate fortune:nulla ē potētia. ¶ No.q⁹ vere potēs ē q̄ sensualitatē subiicit rōni. vñ Sen̄. Si vis tibi oia subijcere subijce te rōni. Multos em̄ reperis si rō te reperit. et Aristo. iñ. Ethi. dic. Quēadmodū puer opz viuere ꝑm p̄cepta pedagogi:ita opz ꝓcupiscibile ꝓsonare rōni. Itē Seneca magnū iperiū regit q̄ sibiipsi dñat. Fortior est q̄ cupiditatē vincit q̄ q̄ hostē subijcit. Est em̄ difficillimū vincere seipsum. ⁊ Salomō. Fortior est expugnator animi expugnatore vrbium.

Potena

Ascen.

QVi se volet esset potentē. Versus est monocolos ꝓstans trib⁹ anapestis ⁊ syllaba abūdāte: q̄ si addat syllaba:fieret tetrameter. Est ergo catalecticus in syllaba deficiēs. In oi aūt anapestico solet p̄mus pes interdū poni spōdeus:sicut ⁊ in p̄mo hor. Interdū etiā in scō loco spondeū inuenies. Nihil ambiguitatis hz verboꝝ series. Tract⁹ est ille versus. Et seruiat vltima thyle:ab illo virgiliano p̄mo georgicoꝝ. Tibi seruiat vltima thyle. De cui⁹ vltime dictionis orthographia nōnulla ꝓtrouersia inter grāmaticos est. Nā tortelli⁹ q̄ vult deductū ee a tilothen.i.lōge:vult vt scribat tile mutādo grecū ita in i nostrū. Nestor vult scribi thyle qđ mutādo inqt y grecū in u q̄dā p ferūt thule. Mācinellus cōstanter docet legendū esse thule ad illud Iuue. saty. xiij. de cōducēdo loq̄tur iā rhetore thule:verba ei⁹ sunt. Apud strabonē dionysiū atq; eustathiū q̄ grece diligētissime orbis situ scripserūt thoyle.i.thule legit:ponūt em̄ greci oy vbi nos u. insula est in vltima septētrionis parte. Thule inquā p th. ⁊ u sequēte. Strabo aūt ficait. De thule itē obscura est hystoria ꝓpter ei⁹ i vltima loca remotionē. hāc siquidē ad septētrionē expositā locat. Solin⁹ q̄; de brītānia loquēs ait. Multe etiā alie sunt circū brītāniā insule e q̄bus thule vltima. Vltra thulē accepim⁹ pigrū esse ⁊ cōcretū mare. hec illi. Addit Solin⁹ q⁹ in ea estiuo solstitio sole de cācri fidere faciēte trāsitū nox pene nulla est: brumali solstitio dies a deo ꝓduct⁹:vt ort⁹ cōiūct⁹ fit ⁊ occasus. Suidas vo Thulis inqt:rex egypti ad oceanū vsq;:ac ex eis insulis vnā thulē noiauit ⁊c. verior est g̃ platio thule ⁊ vulgari vicinoꝝ pplorum magis cōformis. Nec minor est deceptatio de re q⁹ de ipso noie:sz pliriores sum⁹ q⁹ istituim⁹. Addā hoc atras curas dici malas ⁊ nociuas. Nā nigra mala vocam⁹:⁊ alba bona. Vñ Hora. li. j. ser. Hic niger ē hūc tu romane caueto. Niger.i.malus. vñ thraces dies in q̄b⁹ mala patiebant nigro lapillo notabāt; et in q̄b⁹ bona obtinebāt:albo vt notū est.

Thyle. Thule. Album Nigrū. Sctūs thomas

¶ Metrum quintū tertii libri.

Vi se uolet esse potentem:
Animos domet ille feroces,
Nec uicta libidine colla
Fœdis summitat habenis.
Etenim licet indica longe
Tellus tua iura tremiscat:
Et seruiat ultima Thyle:
Tamen atras pellere curas:
Miseraſq; fugare querelas,
Non posse/potentia non est.

¶ Prosa sexta tertij libri.

GLoria vero q̄; fallax. Ista est sexta prosa huius tertij in q̄ pbia ostēdit q⁹ gloria mūdana non spectat ad verā bītudinē: nec facit vere beatū. Et p̄mo oñdit ꝟ de gloria p̄prie virtuꝝ. Scō de gloria q̄ puenit ex nobilitate sanguinis:ibi. Iā vero Primo oñdit intētū de gloria q̄ puenit ex laude falsē virtutis. Scō de illa glo

¶ Prosa sexta tertii libri.

GLoria uero q̄ fallax sæpe/q̄ turpis ē. Vñ nō iniuria tragicus exclamat. O gloria gl̃ia mi libus mortaliū nihil aliud facta: nisi auriū inflatio magna. Plures em̄ magnū sæpe no mē falsis uulgi opinionib⁹ abstulerūt. quo quid

ria que ex veris meritis ꝓcedit ibi. Que si etiã. ¶ Primũ ostẽdit tali rõne. Illud qꝺ est fallax nõ spectat ad beatitudinẽ: nec facit btm̃: sed gloria false acq̃sita est fallax. igit ꝛc. vnde dicit in lra. Gloria vo q̃ fallax est ꝛ q̃ turpis sup. satis ptz. Qm aũt sit fallax ꝓbat auctoritate cuiusdã poete q̃ tragedias cõpo suit. ¶ Vñ quidã tragicus exclamat: ꝛ ponit autoritatem eius in greco. que tantũ sonat in latino. O gloria: gloria in milib⁹ mortaliũ nihil aliud facta es q̃ magna auriũ inflatio. Qꝺ manifestat di. Plures em̃ magnũ nomen. i. gloriã abstulerũt. i. false receperũt falsis opinionib⁹ vulgi. ꝛ ostendit q̃ hmõi gloria sit turpis di. Quo scz ꝓiã ꝺicto. s. hre gloriam falsis opinionib⁹ q̃d turpius excogitari põt: q. d. nihil. Naz q̃ falso p̃dicant. i. laudant: necesse est vt ipsi erubescãt suis laudib⁹. ¶ No. q̃ fm Tul. gloria est frequẽs fama cũ laude. ꝛ est duplex. vana ꝛ vera. Vana gloria est q̃ nullo cõsiciente nõ ꝓcedit in esse. Vera est, q̃ nullo ꝺficiente ꝓcedit in esse. ſFama autẽ est cognitio alicuiꝰ nõ solũ in ꝓpinquo: sz etiã in remoto. ¶ Nota q̃ fama ĩducit falsam gloriã: falsa gloria erubescẽtiã. Nã erubescentia est crimẽ ingloriatiõis causatũ ex aliquo turpi perpetrato. Cũ aũt aliquis se cognoscat false acquisiisse gloriã: tũc hoc timet manifestari: ex cuius manifestatione incidit ingloriatiõnẽ ꝛ verecũdiam. ¶ Que si etiã meritis cõquesite. Hic pbia ꝓbat q̃ gloria meritis acquisita nõ spectat ad beatitudinẽ: intendẽs talẽ rõnem. Illud nõ spectat ad beatitudinẽ de quo nulla est cura sapienti: sed de gloria etiam meritis acq̃sita nulla est cura sapienti: ergo ꝛc. Maior est nota: nã sapiens maxime curat beatitudinẽ cum sit maxime felix. x. Ethi. Minorẽ ponit in lra dicẽs. Que scz laudes spectantes ad gloriam licet sint conquesite meritis: quid tamen adiecerint conscientie sapientis qui bonũ suum metitur non rumore pupulari: sed veritate ꝺsciẽ: q. d. nihil. Scꝺo ꝓbat idem ꝓ locũ ab oppositis dicẽs: q̃ si pulchrũ est ꝓpagasse nomẽ g̃ miserũ est nomẽ nõ ꝓpagasse: sz cũ prio magna parte terrarũ necesse sit nomẽ nõ esse ꝓpagatũ: necesse est ꝓ maiori pte miserũ esse. Dicit ergo q̃ si hoc pulchrũ videt scz ꝓpagasse. i. diuulgasse nomẽ. i. gloriã: ꝺsequẽs est vt iudicet fedũ nõ extẽdisse nomẽ: sz sicuti pauloante dissenui: necesse est esse plures gẽtes ad quas fama vniꝰ nois neq̃at puenire: fit. i. ꝺtingit: vt ꝓ maxima parte terrarum ille videat ingloriꝰ quẽ tu estimas glorioſum. Et qr aliquis diceret: sufficit ad beatitudinẽ q̃ hõ sit gl'iosus in ppl'o suo habẽdo fauorẽ ppl'i. Dicit pbia inter hec bona q̃ sunt in operatiõe vtuosa: nõ puto gratiã popularẽ dignã cõmemoratiõe: q̃ nec in iudicio recte rõnis ꝓuenit: nec vnq̃ firma perdurat. ¶ Nota q̃ sapiẽti nõ est cura de gloria: quia dicit Macro. sapiẽs fructũ in ꝺscia ponit: stultus aũt in gloria. ꝛ Bene. Conscientiam potius q̃ famã attẽde: sed plerique famã: pauci ꝺscientiam verent. ¶ Nota q̃ fama popularis nõ ꝓuenit ex recto iudicio rõnis: plus em̃ ppl's sequit inclinationẽ sensus q̃ iudiciuz rõnis. Nec etiã fama eoꝝ perpetuo durat qr fm diuersas passiones vulgi variat fama ppl'i vnde vulgares iudicant fm ꝺcupiscẽtiã non fm rei veritatẽ. prio tanto similes sunt auibus quarũ intuitũ nox illuminat: ꝛ dies cecat. ex. iiij. huiꝰ psa. iiij. ¶ Jã vero q̃ sit inane q̃ futile. Hic ꝓbat q̃ gloria ꝓueniẽs ex nobilitate sanguinis etiã nõ spectat ad verã btitudinẽ. Et ꝑmo ostẽdit vanitatẽ hmõi glorie. Scꝺo ostendit q̃d boni sit in nobilitate: ibi. Qꝺ si quid. Dicit ꝑmo. Jã vero q̃s nõ videat q̃ inane: q̃ futile. i. labile sit nomẽ nobilitat'? q. d. manifestũ est. q̃ scz nobilitas si refert ad claritudinẽ. i. ad gl'iam: aliena est ab illis q̃ se nobiles esse gloriant'. qꝺ ꝓbat ꝓ diffinitionẽ nobilitatis dicẽs. Nãq̃ nobilitas videt esse quedã laus veniens de meritis parẽtũ. qꝺ si p̃dicatio. i. laus facit claritudinẽ: necesse est vtilli sint clari q̃ p̃dicantur. i. laudant'. hmõi autẽ sunt parentes: nõ tu: quare si nõ habes tuã claritudinẽ q̃ ex laude tua ꝓueniat: aliena claritudo non efficit te splendidũ. i. glorioſum. ¶ No. q̃ nobilitas sanguinis est inane ꝛ futile nomen: qr nihil vere nobilitat hominem nisi virtus. vnde Aia. in liꝺ. de plactu nature ꝛ scientia dicit. Quid tibi nobilitas q̃d clarũ nomen auoꝝ. Si seruꝰ vitijs factꝰ es ipse tuis. Jtẽ. nobilis est etem̃ si quis virtute refulget. Degener est solus cui mala vita placet. Et paup henricus. Nõ est p'esigne genus nõ clarum nomen auoꝝ. Sed ꝓbitas vera nobilitate viget. ꝛ Bene. nemo est melior altero nisi q̃ rectius ingeniũ habet

ſFama popularis.

altero: ⁊ ad bonas artes aptius. ¶ Q̄z si q̄d est in nobilitate bonū. Hic ostēdit cuiusmōi bonū sit in nobilitate dicēs. Si q̄d bonū est in nobilitate: illud solū eē bonū arbitror: vt nobilib⁹ videak ipposita necessitudo: ne a ṽtute maiorū. i. pgenitoꝝ degenerēt: sup. ꝑ mores vitiosos. Meli⁹ ē em̄ a pre ignobili descēdere ⁊ morigeratū esse: q̄ꝑ a nobili ⁊ ꝑ vitia degenerare. ¶ Nota q̄ gloriādū nō est de nobilitate. q: dicit Bene. Si pulcher es lauda naturā: si nobilis lauda parētes: si virtuosus ⁊ sapiēs lauda teipm: si diues lauda fortunā: si potēs expecta pauliſp ⁊ nihil eris. ¶ No. ꝑm Tullīū. optima hereditas a patrib⁹ tradit liberis oī patrimonio pstātior. s. glia virtutū: ⁊ decor rerū gestarum.

Ascēsi⁹.

Nobilitas.

QVia vero q̄ꝑ fallaꝝ ⁊c. Quia tragici illi⁹ nomē hic nō ponit. Et verba greca nusq̄ reperire potuim⁹: neq̄ in scriptis: neq̄ in p̄missis exēplis opꝫ credamus ea id significare qđ latine ꝺ illoꝝ loco positū est. Est aūt tragicus q̄ tragedias scribit: tragedus q̄ eas agit. Adde si vis illis descriptiunculis nobilitatis illud. Iuue. saty. viij. Nobilitas sola est atq̄ vnica virtus. In qua satyra tota fere ostēdit nihil nobis ꝓdesse nobilitatē parentū: si nos male vixerimus. vnde dicit statim in p̄ncipio. Stēmata q̄d faciūt: quid ꝓdest Pontice longo Sāguine censeri: ⁊ paulo post. Si coram lepidis maleviuitur: effigies quo tor bellatoꝝ. Et iterum. incipit ipsoꝝ ⁊tra te stare parentū Nobilitas ⁊c. Et in eadē. Miserū est aliene incūbere fame. At ad finē. Malo pater tibi sit thersites: dūmodo tu sis Eacide similis: vulcaniaq̄ arma capessas: q̄ꝑ te thersite similē ꝓducat achilles. Malo inquit q̄ tu sis filius thersite. i. vt Homerus docet: hoīs vanissimi ⁊ nullius virtutis: sed in sola detractione obmurmuratioeq̄ potentis: ⁊ sis similis Eacide. i. achilli: qui fuit nepos Eaci: q̄ꝑ q̄ achilles ꝓducat te similē thersite. Claritudo ⁊ claritas: sanctitudo ⁊ sanctitas idē sunt. Sed necessitudo ⁊ necessitas habēt discrimen. ita q̄ necessitudo est necessarioꝝ. i. ꝙsanguineoꝝ necessaria cōiunctio. Necessitas oīs eius qđ necesse est: hic ergo necessitudo ⁊ necessitas cōfunduntur.

Necessitudo.

Sanct⁹ thomas

GEnus hoīm. Istud ē metrū sextum huius tertij qđ dicitur alemanicū ab inuēto re: dactilicum a pede p̄dominante. trimetrū a numero pedū. hyper catalecticū: q: vna syllaba superabundat. In quo metro pbia probat oēs homines esse nobiles p̄ter vitiosos di. Hē genus hoīm in terris cuiuscūq̄ ꝓditionis sit surgit ab ortu simili: q: ꝑm aīam oēs sunt ab vno creatore. vnus em̄ est pater rerū. i. vnus creator sup. nobilis qui cūcta ministrat sup. gubernādo. Ille vnus pater dedit phebo radios suos dedit lune cornua: dedit hoīes terris. i. habitare in terris: dedit celo sydera: ꝓpter ornatuꝫ eius. Hic pater clausit animos mēbris sup. corporis. aīos inquaꝫ petitos. i. acceptos celsa sede. i. in celo. Igitur nobile germē. i. nobile p̄ncipiū edit. i. ꝓducit: cunctos mortales. i. homines. O hoīes quid. i. ꝓpter q̄d strepitis. i. cū strepitu iactatis gen⁹ vestrū: ⁊ pauos vestros. si em̄ tu expectes. i. cōsideres auctorē deū: ⁊ p̄morꝺia vestra: null⁹ erat degener. i. ignobilis: nisi fouens. i. operiēs vl' operās peiora vitijs suis deserat ꝓprium ortū. i. deuꝫ a quo ꝓcessit. ¶ Nota q̄ oēs hoīes ex ea parte qua sunt hoīes sunt eque nobiles: cum em̄ nobilitas sit quedā excellētia ⁊tracta ab origine. nobilitas hoīs p̄cipue dꝫ attendi ex ea parte qua est hō. s. ex parte aīe. Cū igit in oīb⁹ hoībus sit eadē origo aīe. q: oēs aīe sunt a deo: oēs hoīes sunt eque nobiles. Solū aūt illi sunt ignobiles q̄ degenerant a sua origine. aīa aūt a sua origine ꝓducta est a deo ⁊ est similis deo. ideo illi soli a nobilitate degenerāt: q̄ vitiosis moribus similitudinē dei deturpant: quā ex origine contraxerunt. ¶ No. q̄ dicit aīos celsa sede petitos. Hic loquit more platonico: q̄ voluit oēs aias simul eē creatas in celo ⁊ postea mitterent in corpora. qđ nō est verū sed aīe creantur in corporibus. ḡ loquitur more platonico q̄ de⁹ aīas receptas in celo clausit mēbris corporis: ⁊ de ꝺ videbit nono metro hui⁹ tertij. ¶ Nota q̄ oīm hoīm est vna origo: q: a deo sunt creati quē patrē oēs vocamus: ⁊ oēs aīe sunt a deo: ḡ nullus est nobilior alio ꝑm creationē: licꝫ ꝑm ingeniū bene. q: soli illi sunt ignobiles qui degenerant suam genealogiā; cum discedūt a virtutibus ⁊ adherent vitijs.

Hoīs nobilitas.

¶ Metrum sextum tertii libri.

Hic hominū genus in terris
Simili surgit ab ortu.
Vnus enim rerum pater est:
Vnus cuncta ministrat:
Ille dedit Phœbo radios:
Dedit & cornua Lunæ:
Ille homines etiam terris.
Dedit & sydera cœlo:
Hic clausit membris animos
Celsa sede petitos.
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen.
Quid genus & proauos strepitis.
Si primordia uestra:
Auctoremq̄ deum spectes:
Nullus degener extat:
Ni uitiis peiora fouens
Proprium deserat ortum.

Ascēsi⁹

OMne ḫominū genus ⁊c. Carmē est dicolos distrophos: prior vsus est alemanicus trimeter: hypercatalectic⁹: dactilicus spōdeū vbiq; recipiēs. Secūdus est pherecratius anapestūq; qñ q; admittēs: acatalectic⁹. i. neq; abūdās neq; deficiēs. Leges ḡ primū vsum sic. Dē ḫoim genus in terris. Nō sic. Dē genus ḫoim. Et quartū sic. Un⁹ cūcta ministrat. Nō sic. Unus q; cūcta ministrat: q; faceres hypercatalectic⁹ sine rōne: et pter alior legē. hec monuisse satis sit. Animos celsas sede petitos. vñ Juue. Sēsum a celesti demissum traximus arce: ⁊ est platonicor dogma: vt docet Macrobius in de somnio Scipionis: sed a catholica veritate abhorrens. Dicit em̄ diuus Augu. q; anima creādo infundit: ⁊ infundendo creat: sed si velimus pie intelligere: nihil eēt hic in auctore nostro impiū. Nō enim dicit animos dimissos esse a celsa sede: sed petitos ab eo qui in supema residet sede: hoc est a deo: quod verum est. Eum etenim animas brutorū cum corporibus nasci ⁊ perire voluit aīos humanos ipse solus creat. Et ita petēdi sunt a celesti poestate. Bene autē dicit aīos. q; aius hm Juuenalē solius ḫois est: aia autē etiā brutor. dicit em̄ saty. xv. Separat ⁊ nos A grege mutorum: atq; ideo venerabile soli Sortiti ingeniū diuinor q; capaces: Atq; exercēdis capiēdisq; artib⁹ apti. Sēsum a celesti demissum traximus arce. Cui⁹ eqēt prona: ⁊ terrā spectātia: mūdi Principio indulsit cōmunis cōditor: illis Tantū aias: vobis animū q; ⁊c. Letera nota sunt.

Anim⁹.

Sctūs thomas

¶ Prosa septima tertii libri.

QVid autē de corpis uoluptatibus loquar quar appetentia quidē plena est anxietatis: satietatis uero pœnitētiæ quātos ille morbos: q; itolerabiles dolores q;si quēdā fructū neqtiæ fruētiū solēt referre corporibus: quar motus qd habeat iocūditatis ignoro. Tristes uero esse uoluptatū exitus quisqs reminisci libidinū suarum uolet: itelliget. ¶ Quæ si btōs explicare possūt: nihil causæ ē: qn pecudes quoq; beatæ eē dicant. q̄rū ois ad implendā corporalē lasciuiā festinat intentio. ¶ Honestissima quidē cōiugis liberorūq; fo ret iocunditas: sed nimis e natura dictū est: nescio quē filios iuenisse tortores. Quor q; sit mordax q; cūq; cōditio: neq; als exptū te: neq; nūc anxiū necesse est admonere. In quo Erupidis mei sentētiā probo: qui carētē liberis ifortunio dixit esse felicem.

Uoluptas.

QVid aūt de corporis voluptatibus. Ista ē pia septima huius tertij libri: i qua pbia ostendit beatitudinē nō esse in voluptate: ⁊ primo ostendit b de voluptate generaliter. Scdo de quadā voluptate specialiter. scda ibi. Honestissima quidē. primū pbat dupl̄r. Fm q; ponit duas rōnes. scda ibi. Que si beatos. Primo intēdit talē rōnem. In illis non cōsistit beatitudo ad q̄ sequūtur multe incōmoditates. ꝫ ad voluptates sequūtur multe incōmoditates: sicut declarat in littera. ⁊ dicit. Quid loquar de voluptatib⁹ corpis delectationib⁹ corporalib⁹: quarū appetentia. i. cupiditas plena est anxietatis: q; hō anxiat cū caret eo qd cupit: et satietas vo. i. plenitudo voluptatū plena est penitētie. i. pene cū. igit voluptatib⁹ fit cōiuncta anxietas ⁊ penitētia: in eis nō ꝓsistit bitudo. ⁊ addit quātos morbos ille voluptates ⁊ q̄ intolerabiles dolores solent afferre corporibus fruētiū eis: quasi quēdā fructū nequitie sup. satis patet: quarū voluptatū motus. i. affect⁹ q̄d habeat iocūditatis. i. voluptatis ignoro: q̄squis autē volet reminisci suar libidinū. i. voluptatum: ipse intelliget. i. cognoscet: erit⁹ id est fines voluptatum esse tristes. ¶ Nota q; duplex est voluptas. s. intellectualis et corporalis prima est prosequenda. s. intellectualis: quia consistit in speculatione animam beatificans. secūda est fugienda: quia cōsistit in delectatione sensuali: corpus mortificans. vnde Sene. lij. epist. dicit. Voluptates precipue extirpa: que latronum more nos amplectuntur: vt strangulent. ⁊ Tullius. Voluptas impedit omne cōsilium: atq; vt sic dicam oculos perstringit mēnium: et inimica est rationi: nullū vult cum virtute habere commercium. ¶ Nota q; voluptas plena est penitētia. Narrat em̄ Vale. q; cū demosthenes philosoph⁹ q̄reret amorē thaydis meretricis ⁊ cōsensum ferret ei: centū talēta petens. ⁊ Demosthe. aspiciens in celū respōdit: pro tāto pcio nō emā tm̄ penitētie. sciebat em̄ q; voluptatē iseparabiliter sequit pnia. ¶ Nota q; voluptates multos morbos afferūt: quia dic. Sen. in q̄dā epi. Multos morbos multa fercula ferūt. ⁊ vult Arist. in ethi. q; laborātes in passionib⁹ venereis et crapule maxime trāsmutant hm corp⁹. crapula em̄ plures occidit q̄ gladi⁹. ¶ Que si btōs. Hic pbia pbat ꝯclusionē pus positā: alio mō deducēdo ad incōueniēs: ⁊ est rō ista. si i voluptatib⁹ ꝓsisteret bitudo: seqret q; pecudes essent btē. qđ ē falsū. pecudes em̄ laborāt ad explēdā corpis voluptatē. vñ di. Que voluptates si pñt explicare btōs: nihil causse est. i. nihil impedit: q̄n pecudes dicant. i. iudicent eē btē: q̄rū ois īētio festinat ad explēdā corpalē lasciuiā. i. ingluuiē vētris. ¶ No. q; cū felicitas sit bonū nature rōnalis nr̄las bestias felicitabit: q; tm̄ gen⁹ ḫoim vitarte ⁊ rōne. ¶ No. q; ad fugā bestialiū voluptatū ḫortat Arist. Alex. i q̄dā epi. di. O alexāder declina a conatib⁹ bestialiū voluptatū: q̄ corruptibiles sūt. carnalis em̄ appetit⁹ inclinat ad corpales virtutes: q̄ ꝓsistāt intellectū: ⁊ subdit conat⁹. voluptatū generat carnalē amorē. hic generat auaritiam: hec generat desideriū diuitiarū: que generāt inuerecūdiā: inuerecūdia presumptionē: psumptio infidelita

tem:infidelitas latrocinijū:ꝓpter que mala vitanda est voluptas. Honestissima quidem coniugis foret. Hic pbia ostēdit ꝙ beatitudo nō cōsistit in quadā speciali voluptate sz in matrimonio:q̄ licita est ꝓpter generationē plis:intēdens talē rationē:in illa voluptare nō cōsistit felicitas q̄ hz anxietatē sibi annexā:sz voluptas matrimonij est hmōi:sicut tāgit in lra.vñ dicit. Jocūditas ꝯiugis liberoꝝ foret honestissima:sz nimis est extra naturā dictū:q: natura abhorret id qđ volo dicere:q: nescio.i.taceo quē.i.aliquē inuenisse.i.habuisse filios torores:quoꝝ filioꝝ ꝙ sit mordax.i.anxia q̄cūq; ꝯditio: siue bona siue mala.neq; nō necesse est te ammonere.als exptū est neq; necesse est ammonere:te nūc anxiū in quo ego approbo sniam Euripidis mei pbi:q̄ dicit carentē liberis infortuno felicē eē. ¶ No.ꝙ anxietas inest pribꝰ ꝓpter malicią filioꝝ. Narrat em̄ Eutropi⁹ in hist.romano.ꝙ Demetrides i suos seuiēs filios duos ex eis interfecit:ꝛ cū psequeret tertiū ille ꝯgregato exercitu obsedit patrē.pr aūt videns se nō posse euadere seipm interfecit. Etiā pr anxiaf de bonis filijs:ꝓpter intēsam dilectionē eoꝝ ꝛ ꝓmotionē:q̄bꝰ si aliq̄d aduersi ꝯtigerit:pr reputat se infelicē. Ex quo patet ꝙ voluptas ꝯiugalis hz anxietatē sibi annexā.

Ascen. ¶ Quid autē de corporis voluptatibꝰ. De voluptate ꝓius dictū est. Dictū aūt illud demosthenis qđ cōmētarius hz:narrat Aulus gellius lib.j.c.viij. Lais corinthia meretrix ob elegātiā venustatēq; forme grādē pecuniā demerebat. Ad hāc demosthenis rhetor clāculū adit ꝛ vt sui copiā faceret petit. At lais decē dragmarū milia popolcit. ꝫ facit nūmi nratis decē milia. Talī petulātia mulieris atq; pecunie magnitudie icꝰ expauiduscq; demosthenes auertit:ꝛ discedēs. Ego inqt:penitere tāti nō emo.vel nō emo centū sestertijs penitere.hec ille. Satietas g̃ voluptaf plena ē penitētie. Quin adeo vt pbus inqt. Dis aia post coitū tristaf.ptz igit error supioris cōmenti q: dixit demosthenē pbm q̄ rhetor fuerat:ꝛ thaydē adjsse:q̄ lais erat. Quin pecudes q̄s btē esse dicanf.nā pecudes voluptati carnis maxime indulgēt. Filios torores.i.q̄ parētē more torꝝ psequebanf:vt iuppiter saturnū. Mordax q̄cūq; cōditio:siue boni sint filij:siue mali:magna ē parētibꝰ sollicitudo ꝛ cura. Vñ petrarcha de remedijs vtriusq; fortu.lib.j.c.lxx. Si boni inqt tibi filij sūt:iugis erit ꝓ illis timor si mali sempiternꝰ dolor.interim solamē ambiguū:certa cura.hec ille. Euripidis poete potius q̄ pbi nota tu dignum est verbum.

¶ Metrum septimum tertij libri.

Sāctus thomas. ¶ Habet hocvoluptas ois. Istud est metrū septimū huius tertij qđ dr anacreōtiū ab inuētore. iābicū vel anapesticū a pede p dominātē: q: hz primū pedē anapestū et reliquos iambicos:ꝛ est dimetrū.i.quatuor pedū:catalecticuz:quia deficit sylla ba.nā post tres pedes remanetvna syllaba de quarto pede. In q̄ metro pbia ostēdit q̄d mali ꝯsequatur oēm voluptatē. ois em̄ voluptas pter anxietatē sibi annexā ē transitoria:qđ ꝯfirmat ꝓ quoddā exēplū dī. Dis voluptas hz qđ dicā.q: voluptas agit.i.vexat fruētes stimulis.i.punitionibꝰ:ꝛ ē par.i. filis stimulis apū volatiū.vbi ꝓ postꝙ apis fudit grata mella:fugit ꝛ ferit corda icta.i.pcussa anxietate nimis tenaci morsu:q.d.iocūditas voluptaf nimis ē trāsitoria sz anxietas quā affert nimis ē ꝓmāsura. Notādū hz ois voluptas corpalis pmo delectet:ꝛ postea pūgat ad modū apū:cū ꝫ maxie inuenit i voluptate venerea:ad cuius fugā Arist.hortaf Alexādrū dicēs. O clemēs impator: noli te nimiū inclinare ad coitū:q: coitꝰ est quedā ꝓprietas porcoꝝ. Que igit tibi glia:si exerceas vitiū bestiaꝝ:ꝛ actꝰ brutorū. crede mihi indubitāter ꝙ coitꝰ est destructio corporis:abbreuiatio vite:corruptio vtutū:legis trāsgressio:ꝛ generat femineos mores. Qualiter autē fit fugienda delectatio venerea docet Alanus in lib.de planctu nature ꝛ scientia dic. Si venerem fugare velis loca tēpora vita. Nā locus ꝛ tēpus pabula donat ei. Et pauper Henricus loquens de amore dicit. Proscribas igitur gladijs et fustibus ipsum. Et fugiendo fuga que fuga sola fugat.

Ascen. ¶ Habet hoc voluptas ois. Carmē monocolon est cōstans tribus pedibꝰ ꝛ syllaba abundāte. anapesto ꝛ duobus iambis:sed tertiꝰ etiā spondeꝰ esse pōt. Legendū est autē volentiū ꝛ ecōtrario apiū nō apū ꝓpter legem carminis. Similitudo quā pbia innuit in hoc stat ꝙ sicut apes melle dulcissimo per volatū amisso acri stimulo doloris pungūtur:ꝛ aculeo occurrante pugnāta fruentes rebus pro voluptate sua:quā tunc dulcem inuenerunt cessante voluptate stimulis penitentie agitantur. Ferit.i.concutit a ferio:cuius preteritū propium in vsu non est:vsurpatum per cussi aut simile esse potest.

¶ Prosa octaua tertij libri.

Sāctus. thomas ¶ Nihil igitur dubium est. Ista est octaua prosa huius tertij. in qua pbia oñdit quātis malis sūt implicita pdicta bona in q̄bus aliqui posuerunt felicitatem.secūdo oñdit ꝙ exilia sūt corporis bona: ibi. Jā vo. Primo dicit,nulli dubiū est p

¶ Metrum septimum tertii libri.

Habet hoc uoluptas omnis:
Stimulis agit fruentes:
Apumq; par uolantium
Vbi grata mella fudit:
Fugit:& nimis tenaci
Ferit icta corda morsu.

¶ Prosa octaua tertii libri.

Nihil igitur dubiū est quin hæ ad beatitudinē uiæ deuia q̄dā sint:nec pducere eo quēq; ualeant;ad qđ se pducturas esse pro

dicta cõſideráti quín hꝫ vie quíbꝰnítunt ꝯ hoíes ad bítitudínem pꝛeueníre:ſint quedã deuía nec valeant quemq; ꝓducere eo.í.illuc ad qđ ꝓmíttũt ſe eſſe ꝓducturas: quãtis vo malís ſint ímplícate bꝛeuíſſime mõſtrabo.qđ em̃ ſup.íſtoꝝ eſt ſine maloꝝ.q.d.níhil.vñ ſubdít.pecuníã cõgregare ne conaberís.í.labo/ rabísꝫ eripíes.í.rapíes hꝫbẽrí:ꝛ íta ĩplícaberís malo violẽtíe.velís fulgere dígnítatíbꝰdanti ſuppli/ cabís:ꝛ q̃ cupís ceteros pꝛeíre hꝫonoꝛe:tu víleſces hꝫmílítate poſcẽdí. Potentíã ne deſíderaſ:ſubíace/ bís pículís ſubíectoꝝ. Gloꝛíã petísꝫ ſ aſpa díſtractꝰ ſecurꝰ eẽ deſíſtís.voluptа/ ríãvítã degas.ſz q̃s nõ ſpernat atq; abĩ ciat tanq; cõtẽptíbílẽ ſeruũ vílíſſíme q; ꝓ et fragílíſſíme rei.ſ.coꝛpís. ¶ ſlo.q; hꝫ querẽs pecuníã íncídít ín malũ violẽtíe qꝛ oís pecunioſus eſt violẽtꝰ.ſ.Ethí. Sz querẽs hꝫonoꝛes ꝛ dígnítates hũílíãdo ſe alíjs ſupplícabít. Sed dícít Señ.in lí. de bñfícíjs. Moleſtũ eſt verbũ ꝛ onero ſum demíſſo vultu dícere rogo. Querẽs aũt potẽtíã ꝛ gloꝛíã opz q; ꝓpter poten/ tíã ꝛ gloꝛíã defendendã ꝓſecutionibꝰ ím pꝛobꝝ ſe obĩjcíat:ꝛ ſic ſecurꝰ eẽ deſíſtít. Querẽs aũt voluptuoſam opz q; coꝛpí ſeruíat.ſz díc Señ. Maíoꝛ ſuz ꝛ ad ma/ íoꝛa genítꝰ ſuz q; ſim mãcípíũ.í.ſeruꝰ coꝛ/ poꝛís mei.qđ non alíter aſpícíã q; alíqđ vínculũ mee líbertatí círcũdatũ. Jã vo. Híc pbía ꝓbatí ſpeçíalí q; vílía ſunt bo/ na coꝛpís:q̃ alíquí reputant egregía bo na.ſecũdo bꝛeuíter recollígít ſupꝛadícta íbí.Ex quíbꝰoíbꝰ.ꝑmo oñdít íntentũ de magnítudíne:foꝛtítudíne:ꝛ coꝛꝓís agí/ lítate.ſcda de pulchꝛítudíne.íbí. Forme vo. Prío oñdít q; hꝫ nõ debet mírarí de magnítudíne.foꝛtítudíe: ꝛ agílítate coꝛ/ poꝛís:qꝛ ílla excellẽtíꝰ ínueníunt ín bꝛu/ tís:q; ín hꝫoíbꝰ.dí. Jã vo quí ferunt.í.cu/ píũt bona coꝛpoꝛís pꝛeſe.í.gꝛa ſuí:tanq; ſint optíma. q; exígua. í. valde vílía: q; fragílí poſſeſſíone nítunt.í. laboꝛãt: nũ em̃ elephantes mole.í.magnítudíne ſu/ perare.í. excedere poteꝛítís: nũ tauros roboꝛe.í.foꝛtítudíe: nũ tígres pꝛeíbítís velocítate: Reſpíce ſpacíũ.í.magnítudí nẽ celí:fírmítudínẽ.í.foꝛtítudínẽ celí:ce/ leꝛítatẽ.í.velocítatẽ eíꝰ: ꝛ alíqñ deſínite .í.ceſſate mírarí vílía.í. ínfeꝛíoꝛa bona: qđ quídẽ celũ nõ hís ꝑdíctís potíꝰ: ímo multomínꝰ mírãdũ eſt:q; ſua rõne.í.ítel/ lígentía qua tegít.ſic ſítr ín hꝫoíe multo/ magís laudáda ſunt bona rõnís: q; bo/ na coꝛpís. ¶ No.q; bona coꝛpoꝛís ſícut magnítudo:foꝛtítudo:agílítas nõ multũ ſunt mírãda.qꝛ díc Señ. Nõ magnítudíne ꝛ coꝛpís velocíta/ te magne res gerunt.ſz vtute.vñ Lato. Lõfílío pollet cuí vím natura negauít. Jtẽ Señ. Excellẽtía ín/ genij põt latere ſub quacũq; pelle. ¶ No.ſm Jſíd.ín lí.etꝫímo. Elephãtẽ greçí a magnítudíne coꝓís putãt dictũ.eo q; foꝛmã mõtís ꝑferat.apđ índos vo đ: barrus eo q; voꝛ eíꝰ barrítꝰ đ:dẽtes eíꝰ ebur:ꝛ o/ ſtrũ eíꝰ ꝓmoſade đ. ¶ No.ſm Jſído. Tígrís eſt beſtía varíjs coloꝛíbꝰ díſtíncta:mírabílís velocítatís: ex cuíꝰ noíe:quídã fluuíꝰ tígrís appellat:rapacíſſímꝰ eſt oím fluuíoꝝ. Et eſt ſcíẽdũ q; ꝓ beſtía đ: hec tí grís:ín gtõ tígrís vel tígrídís.ſz ꝓ fluuío đ: tantũ híc tígrís:ꝛ ín gtõ huíꝰ tígrís. ¶ Forme vo nítoꝛ. Híc pbía oñdít íntẽtũ de pulchꝛítudíne foꝛme.ſ.q; ſit exíle bonũ: qꝛ eſt tranſítoꝛía:ꝛ qꝛ tm̃ eſt ſupficialís.ꝛ dícít vo ꝓ:o ſed.nítoꝛ.í.pulchꝛítudo foꝛme:vt.í.q; rapídus eſt.vt.í.q; veloꝝ.í.velocíter eſt trãſíens ꝛ eſt fugacíoꝛ.í.mutabílíoꝛ mutabílítate floꝛũ vernalíũ.q.d.ſatís eſt euídẽs.vñ ſi hꝫoíes vterenꝯ lynceís ocu/ lís:vt aít Arıſt.íta vt eoꝝ víſus penetraret obſtãtia.ſ.coꝛꝓa:nõneíllđ coꝛpꝰ Alcíbíadís ſupficíe pulcher rímũ:íntroſpectís víſceribꝰ turpíſſímũ vídereꝯ:q.d.ſíc.ex quo cõcludít pbía. Jgíꝯ te pulchꝛũ vídeꝛí nõ reddít,í,facít tua natura:ſz ínfírmítas oculoꝝ ſpectãtíũ. Et ſubdít. Sed eſtímate q; nímío vultís bona

Bona coꝛpís.

elephas

Tígrís.

corporis:dū sciatis hoc quocūcp fuerit corporis:posse dissolui igniculo.i.calore febris triduane.febris ēm acuta fm medicos qñcp tertio die ptmit.Et tunc breuiter recolligit supradicta di.Ex quib⁹ oib⁹licet redigere in summā.cp hec.s.supradicta bona nō possunt prestare ea q̄ pollicent.i. ptmittunt: nec pfecta sunt cōgregatione oim bonor:nec ad brītudinē ferūt.quasi quidā calles.i.vie:necipsa pficiunt brōs. ¶No.cp pulchritudo corpis nō est durabilis:qr dicit Virgi.O formose puer nimiū nec crede colori. Alba ligustra cadūt:vacinia nigra leguntk. ¶No.cp cōiter dr cp visus lynceus obstātia corpora penetrat:sed illud nec ab Arist. necp ab aliquo autentico inuenitk. vñ Isido.in lib.ethimo. loquēs de lynce dicit.cp lynx dictus est:qr in lupor genere numeratk:bestia maculis distincta:tergo vt pardus:sed similis lupo:cuius vrinā cōuerti in duriciē preciosi lapidis dicūt: q̄ lygurius appellatk. Nihil aūt dic Isid. de penetratione visus. ¶No.cp alcibiades mulier pulcherrima quā vidēres q̄dā discipuli Aristotelis duxerūt eā ad Aristotelem vt ipsam videret:qua visa dixit. Si hoies lynceos oculos haberēt:vt quecp obstantia penetrarent:introspectis viscerib⁹ corpus qđ apparet pulcherrimuz turpissimū videretur.

Ascensi⁹ seruitiū. prese ferre.

NIhil igitk duor est ꝛc.Certe nihil etiā in verbis dubiū est.Quid ēm:modus est interrogādi. Pecuniā ne etiā interrogādo pferk.Ne pro an. Donāti supplicabis.i.caput ꝛ genua illi plicabis suppler.Seruitū duo significat:vtpote seruientē seu seruū:ꝛ ministeriū ei⁹.vñ apud liuiū frequēter seruitia pro ipsis seruis leges.Qui bona prese corpis ferunt.Prese ferre est quodā gestu corporis ac motu vult⁹:ai qualitatē indicare.vt hic prese fert pbitatē.i.ex gestu ꝛ signis exteriorib⁹ indicat se eē pbū.Hoc ergo loco q̄ prese ferūt bona corpis.i.indicāt se hre bona corpis:aut q̄ ad ostētationē indicāt q̄ preferūt bona corpis:cp.i.quātū fragili possessiōe nitunk.i.fulciunk aut stabiliunk seu fundank.q.d.fragillima.Et aliqñ definite.i.saltē post lōga tpa. Nescio quo errore.scriptū reperi desinate pro definite.Formevo nitor vt rapidus est: vt.i.quātū rapidus:q.d.rapidissim⁹.vñ notū verbū.Hō natus de muliere breui viuēs tpe replek multis miserijs.Qui quasi flos egredik ꝛ cōterik ꝛ fugit velut vmbra ꝛc.Et Virg.in opusculo de rosa.Collige virgo rosas dū flos nouus ꝛ noua pubes. Et memor esto euū ficpperare tuū.Formā pditā irreparabilē esse docet Tibullus his vbis. Crudeles diui serpens nou⁹ exuit annos.Forme nō vllā fata dedere morā.Solis eterna est phebo bacchocp iuuenta.Nā decet intōsus crinis vtrūcp deū ꝛc.Vernaliū florū.cp verno tpe plurimi oriunk.Lynceis oculis. Sunt q̄ velint hic intelligi virū quēdā dictū lynceū qui incredibili videndi potētia predit⁹erat.de quo hor.in epkis. Nō possis oculo quātū cōtendere lynceus. Nō tm iccirco cōtēnas lippus inūgi. Sz melius huic loco quadrat:vt de lynce aiali intelligam⁹: qđ quidā inter lupos ceruarios numerāt.sz Pli. qr distincte de vtriscp agit:distincta esse aialia satis indicat. Fuit vt Ouid.docet ꝛ Seruī. recitat: Lynx rex scythie in hoc aial maculosum cōuersus.qđ Pli.lib.xxviij. Ceteris quadrupedib⁹ visu prestare docet. Perottus aūt dicit quosdā putare ipm montiū cōuexa visu penetrare.vñ lynceī oculi qui acutissimi sunt dicunk.vel sunt q̄ ficverisimile facere conank:vt dicāt spēs q̄sdā in aerē etiā altū diffundi a reb⁹ post montē aut murū statib⁹:quas oculi nri nō dephēdūt nisi diffusio illa directa fuerit:ꝛ ad eos vscp puenerit:sed lynceos oculos etiā tenuissimas spēs dephēdere.verū si textui nro locus esset:oporteret:vt non tm sic:sed etiā penetrādo res opacas pspiciāt lynces.qđ sz verisimile nō est:nihil ppositū diminuit.qr satis est supponere cp ita sit. Dicit ēm si q̄s haberet tales oculos quales lynces habere credunk:tūc videret corpus foris pulcherrimū: intus putredinis plenū esse:cp ergo obscenū corpus videk formosissimū in superficie nō est:qr tale nō sit:sed cp videre nō valeam⁹. Alcibiadis superficie pulcherrimū corp⁹ hic cōmentū fecisse supior autorē nō dubito.qui qđ ex historijs reperire nō potuit cōmētus: dicēs alcibiadē fuisse mulierem cū sexcentis autorib⁹ cōstat fuisse virū lōge indulgentissimū ꝛ formosissimū. Fuit aūt athenien sis clinie fili⁹:in quo teste emilio probo q̄d natura efficere possit:videk expta. nihil ēm eo fuit excellētius vel in vitijs vel in virtutib⁹. Natus est ēm in amplissima ciuitate ꝛ oim etatis formosissim⁹. vscpadeo vt a Socrate p̄ceptore suo amari:sz caste mereretk. Nāvt Plato in symposio autor est:nōnūcp apud Socratē pnoctauit:sed nō aliter ab eo surrexit cp filius a patre. Ceteras dotes ei⁹ docet Cortelius Nunc quantū ad formositatē eius satis est disseruisse. Sed estimare cp vultis.hoc male scriptū reperi videlz cp vultus:forte qr male intellectū. Ordo aūt est. Sed estimate,i.appreciamini bona corporis nimio sup.precio:cp.i.quantū vultis dum.i.dūmodo sciatis hoc quodcūcp miramini posse dissolui:igniculo.i.paruo ardore triduane febris:q̄ sz nō necat:formā tamen semp polluit.

Alcibiades.

Lynx.

Sctūs thomas

HEu heu que miseros tramite deuio. Istud est octauuz metrum huius tertij: cuius primus versus dicitur metrum asclepiadeum ab inuentore. coriambicum a pede predominante. Secundus versus dicit metrū archilociū ab inuentore.iambicū a pede predominante. In quo metro pbia deplangit errorē hoim qui in querendo minima bona sunt prudentes:sz querēdo summū bonū adducunt ignorantia.primo facit hoc.secūdo precatur vt homies tediati falsis bonis

¶ Metrum octauū tertii libri.

HEu heu quæ miseros tramite deuio
Abducit ignorantia:
Nō aurū in uiridi quæritis arbore:
Nec uite gemmas carpitis:
Non altis laqueos montibus abditis:
Vt pisce ditetis dapes.
Nec uobis capreas si libeat sequi

redeant ad verū bonū.scđa ibi.Quid dignū.Dicit ergo.Heu est interiectio dolentis ⁊ est dissyllabū ꝑ pter metrū que ignorātia abducit miseros deuio tramite.i.transuersa via sup.a vero bono.vos hoies non queritis aurū in viri di arbore:nec carpitis.i.desideratis gēmas vite:vos nō abditis.i. absc̄ditis laqueos pro captura pisciū in altis montibus:vt ditetis dapes pisce.⁊ si vobis libeat sequi capreas:si captatis.i.nō acceditis vada thirrena.i.mare thirrenū qđ est Italie:quin etiā pro certe hoies norunt.i. nouerūt ipos recessus abditos.i.absc̄ ditos:fluctib⁹ equorū.etiā hoies norūt quevnda fit feracior.i.abūdātior: niueis gemmis.i.margaritis:vel que vnda fit feracior rubentis purpure.i.conchilio/ rū:quorū sanguine fit purpura:⁊ homi nes norūt que littora prestant.i.abūdāt tenero pisce:vel asperis echinis.i.talib⁹ piscibus.sed quonā.i.vbi lateat bonū.s. beatificum quod cupiunt:nescire susti/ nent:ceci existentes:vt sup.illud bonus quod abijt trans polū stelliferum:illud homines diuersi cecitate ignorantie pe tunt:tellure.id est querunt terra. ¶ No ta ꝑm Isido.lib.etymologiarum. Ca/ prea est aggrestis capra:que quia acutis sime videt:greci eā pondoidas appella/ uerunt. ¶ Nota ꝑm Isidor ꝙ echinus est piscis paruus semipedalis:qui adhe rendo videt retinere nauem:⁊ est piscis asperrimus admodū erici:ad edendum satis suauis. ¶ Quid dignū stolidis mē tibus ea imprecer. Hic precat pbia vt post tediū falsor bonor hoies redeant adve rū bonū.⁊ dic̄. Quid dignū ego iprecer

Thirrena captatis uada.
Ipsos quinetiam fluctibus abditos
Norunt recessus æquoris:
Quæ gemmis niueis unda feracior:
Vel quæ rubentis purpuræ:
Necnō quæ tenero pisce:uel asperis
Præstant echinis littora:
Sed quonā lateat quod cupiunt bonum
Nescire cæci sustinent:
Et quo stelliferum trans abiit polū
Tellure diuersi petunt.
Quid dignum stolidis mentibus imprecer?
Opes honoresq; ambiant:
Et cum falsa graui mole parauerint
Tum uera cognoscant bona.

stolidis mentibus hoīm:quasi diceret nihil aliud nisi hoc ꝙ hoies ambient ipsos honores ⁊ opes: et cōparauerint.i.acquisiuerint sibi falsa bona graui mole.i.tediosa sollicitudine:tandem tedio ducti co gnoscant vera bona. ¶ No.ꝙ ista deprecatio pbie nō est ex maliuolentia: sed ex benignitate ⁊ iō non optat ꝙ hoies ꝑmaneant in desiderio bonor temporaliū:sed vt illud desideriū magis sit eis medium perducendi ad verū bonū:nec ipsa imprecat cupiditatem vel ambitionem honoris ad esse:sed vt qui/ bus adest per hoc ad verum bonum deducantur.

Ascensi⁹

Eu heu miseros ⁊c. Carmen est dicolos distrophos primus versus est asclepia deus cōstās spondeo dactilo:penthimemericꝙ.i. syllaba post duos pedes abundante:⁊ duo bus dactilis Secundus est archilocius:iambicus:dimeter:acatalecticus.recipiunt pyrichiū in fine vbi iamboi ptātem habet. Legit aūt primus versus dupliciter. Nā quidā legunt q̄ miseros vt sit heu heu vel ehеu q̄.i.quantum miseros abducit ignorantia. Alij legūt que:vt heu heu q̄.i.qualis igno rantia ⁊c. Vult aūt ostēdere pbia filios hui⁹ seculi esse prudentiores filijs lucis. Sciūt em̄ oēs vbi bo na terrena q̄rant:⁊ pauci vbi celestia. Nec vite.i.in vite:vt sit hec vitis in ntō: nō hec vita. Nō g̃ dices gēmas vite sed gēmas carpitis vite.i.in vite vinifera. Nō altis laqueos mōtibus a bditis:nō abdit̄.i. absc̄dit̄ laq̄os.i.rhetia.vt pisce ditetis dapes. Caue ne scribas vt pisces ⁊c. Capree.sunt capre silue/ stres Thirrena vada.i.mare inferū in Italia:a thirreno duce lydor appellato. qui in hetruriā conse dit. Que gēmis niueis vnda feracior: q; dictum est ꝙ rubri maris in india: vel que rubentis purpu re. Dictum est aphrici maris iuxta tyrū:dicit rubentis ꝑpter ferrugineā hispanie. Necnō que tenero pisce. Credo ostreā intelligit:q̄ ablatis testis tenerrima est:vel asperis prestante echinis. De his duo bus Horatius.ij.sermonū. Ostrea circeis:misero oriuntur echini. Seruius vult latine dici hec ostrea ostree:q; latine nullum animalis nomē neutri generis reperitur:sed ostreū neutro genere vult gre ce dictū cēseri. Echin⁹ est piscis calicē habēs echinatū.i.acutū spinis in morē castanee: ꝑpter qđ echi nus est dictus. Greci aūt echinū hircū vocant:spinas ꝑ pedibus habens:ingredi huic est in orbē vo lui.itaꝙ detritis sepe aculeis inuenit. Non est aūt hic piscis de quo cōmentarius superior dicit ꝙ na ues remoret.vnde remora latine dr:sed ille dicit hec echineis huius echineidos huic echineidi hanc echineida ⁊c.sic dictus est piscis ꝙ naues retineat. Echin em̄ grece significat tenere:⁊ nays dr: nauis De hoc pisce dicit Lucanus. In medijs echineis aquis ⁊c. Est echineis piscis ad modū paruus in pe tris viuens:qui adherens carinis naues retardat. qđ constanti fide cum Plinio multi alij tradunt. Quid dignū stolidis mentibus imprecer? Imprecari est cōtra volūtatem alterius ⁊ sepe ꝓtra volun tatem eius vt aliquid eueniat precari. Precatur aūt hoc pbia:vt sic mortales ambiant.i.cum ambitu tatem eius vt aliquid eueniat precari. Precatur aūt hoc pbia:vt sic mortales ambiant.i.cum ambitu accumulēt opes:ꝙ ꝑ ⁊ honores:vt cū.i.p ostq̄ cōparauerint graui mole.i.molestia vl magnitudine falsa sup.bona, tum.i.tunc cognoscāt vera bona iam contēnentes falsa.

Ostrea. Echini

Actenus mẽdacis. Jsta est nona pſa hui⁹ tertij libri in q̃ pbia vult oñdere q̃ sit vera bitudo. Et ꝓmo cõtinuat dicta dicẽdis. Scõo assignat cãm falsę felicitat̃. Tertio oñdit q̃ sit vera felicitas. scõa ibi. Qõ em̃. tertia ibi. Habes igit inq̃t ⁊ formã. Prio di. Hacten⁹. i. hucusq̃. suffi ciat oñdisse formã mẽdacis felicitat̃. i. falsę: quã si pſpicaciter itueris. i. ꝓsideres. ordo est. Re stat mõstrare deiceps. i. postea: q̃ sit vera sup. felicitas. ⁊ di. Bo. ego video nec opib⁹ sufficiẽtiã posse cõ tingere: nec regnis potẽtiã: nec dignita tib⁹ reuerẽtiã: nec celebritati gl̃iã: nec leti tiã voluptatib⁹: q̃ m̃ vident̃ ꝓmittere: ⁊ sic falsa felicitas ẽ in eis. ⁊ di. pbia. Nun q̃d deꝓhendisti cãs: cur illud ita sit. ⁊ di. B. ego video: itueri. i. cognoscere tenui rimula: q. d. nõ plene: sz ipfecte video il las cãs. sz aptiꝰ cognoscere malim. i. ma gis velim: ex te. ⁊ di. P. Atq̃ ꝓ certe rõ. i. cã falsę felicitat̃ p: õptissima est. ¶ No. q̃ falsa felicitas d: mẽdax eo q̃ nõ adim plet qõ ꝓmittit. diuitie em̃ ꝓmittũt suffi ciẽtiã: dignitates: reuerẽtiã: quã nõ cõfe rũt. sicut ptz ex p̃dictis. ¶ No. q̃ cogni tio falsę felicitatis vtilis est: q: cognitio mali expediẽs est ad cautelã ꝓm Ala. in lib. anticlau. de plãctu nature ⁊ scia. q: malũ nõ vitatur nisi cognitum: q: noti tia mali ducit in cognitionẽ boni. ꝓ op posituz igitur vult pbia ꝓmo assignare causas falsę felicitatis: ⁊ tũc ostendere q̃ sit va felicitas. ¶ Qõ em̃ simplex est hic pbia assignat cãm falsę felicitat̃ et declarãs eã ostẽdit q̃ sufficiẽtia: potentia: reuerẽtia: gl̃ia ⁊ letitia: sunt vnũ in re. Scõo ostẽdit quõ homies ista sepa rãt ab inuicem. scõa ibi. Hoc igit qõ est vnũ. Primo di. q̃ cã falsę felicitatis est q̃ error humanꝰ id qõ est simplex q̃ ꝓ ⁊ indiuisum natura. i. de sua natura: se parat. i. diuidit: ⁊ error humanꝰ tradu cit a vo bono ⁊ ꝓfecto: ad falsum ⁊ ad imꝓfectũ bonũ. ⁊ tũc declarat istã cãm ostẽdẽs q̃ reuerẽtia ⁊ potẽtia ⁊ oĩa alia sunt vnũ ⁊ idẽ in re ⁊ primo ostẽdit potẽ tiã idẽ esse cum sufficiẽtia. ⁊ dicit. An tu arbitraris illud qõ nihilo idigeat illud egere potentia? ⁊ respõdit Boe. Mini me inquã. Pbia ꝓbat di. Recte tu q̃dez respõdẽs. nã siquidẽ qõ sit valentie im becillioris. i. potentie debilis: in vlla. i. aliqua re: necesse est esse q̃ hoc egeat alieno p̃sidio. i. auxilio. et dicit Boe. Jta est inquam. Cõcludit ergo pbia dic. Jgit vna ⁊ eadẽ est natura sufficiẽtie: q̃ ꝓ ⁊ potẽtie. Et di. Boe. Si videt. Tũc ostẽdit di gnitatẽ eẽ eadẽ cũ p̃dictis di. Qõ vero hmõi est sufficiẽs et potẽs: nunq̃d illud cẽses. i. iudicas spernen dũ tanq̃ indignũ? Contrario oĩm rez tpaliũ nõ spernẽdũ: sz dignissimũ oĩ veneratiõe? rñdit Boe. Nõ pot dubitari q̃n b̃ sit dignissimũ oĩ veneratiõe. Et pbia. Addam⁹ igit sufficiẽtie ⁊ potẽtie reuerẽtiam: q̃ hec tria vnũ iudicem⁹. Et di. Boe. Addam⁹ g̃ si volum⁹ vera ꝓfiteri. ¶ No. q̃ potẽtia idẽ est qõ sufficiẽtia. qõ em̃ aliq̃d oĩ modo sit sufficiẽs ita q̃ nullius egeat: et q̃ careat potẽtia ꝓtradictionẽ includit: q: si ca reret potẽtia respectu alicui⁹ possibilis: nõ eẽt oĩno sibi sufficiẽs. ¶ No. cuicũq̃ inest sũma sufficientia et sũma potẽtia: eidẽ inest ⁊ sũma reuerẽtia: inquãtũ em̃ aliq̃d hz rõnẽ principij: intãtũ est dignũ reuerẽ tia: cũ filij reuerent̃ patres: q: sunt principiũ esse eoz: ⁊ seruí dños: quia sunt principia seruoz in mãda to mouentia eos per imperiũ: ⁊ reueremur viros virtuosos: q: sunt principia gubernãtia vitã politi cam. Potẽtia aũt dicit rõnẽ principij. Vñ illud est maxime ꝓncipiũ qõ est potẽtissimũ. ⁊ ideo reuerẽdis simũ. ¶ Quid igit inquit. Hic ostẽdit predictis esse annexã gloriã ⁊ letitiã di. Quid vero censes. i. iudi cas: illud qõ est sufficientissimũ: potentissimũ: ⁊ ideo reuerendissimũ. est ne hoc obscurũ ⁊ ignobile. vel clarissimũ oĩ celebritate. i. gl̃ia? rñdet Boe. ego ꝓfiteor illud eẽ celeberrimũ. i. gl̃iosissimũ. sicut est. Tũ pbia cõcludit dicẽs. Cõsequẽs est igit: vt fateamur claritudinẽ. i. gloriam nihil differre a trib⁹ superiori

Cogni tio falsi.

¶ Prosa nona tertii libri.

Acten⁹ mẽdacis formã felicitatis oñdisse sufficiat/ quãsi pſpicaciter itueris/ ordo ẽ deiceps q̃ sit uera mõstrare. B. Atq uideo iquã/ nec opib⁹ sufficiẽtiã/ nec regnis potẽtiã/ nec re uerentiã dignitatib⁹/ nec celebritatẽ gl̃ia/ nec læti tiã uoluptatib⁹ posse cõtigere. P. An etiã cãs cur ita sit deꝓhẽdisti? B. Tenui quidẽ ueluti rimula mihi uideor itueri/ sed ex te cognoscere apti⁹ malim. P. Atq̃ prõptissima rõ est. Quod ei simplex est/ idiui sumq̃ natura/ id error humanus separat/ & a uero atq̃ ꝓfecto ad falsum imperfectũq̃ traducit. An tu arbitraris qd nihilo indigeat egere potentia? Boe. Minime inquã. Phi. Recte tu quidẽ. si quid est qd in nulla re imbecillioris ualẽtiæ sit; hoc p̃sidio ne cesse est egeat alieno. Boe. ita est inquã. Phi. Igitur sufficientiæ potẽtiæq̃ una eadẽq̃ est natura. Boe. sic uidet. Phi. Quod uero hmõi sit spnẽdũ non esse cẽses/ an cõtra rerũ oĩm ueneratiõe digniſſimũ? Bo. At hoc inquã nec dubitari qdẽ põt. Phi. Addam⁹ igitur sufficiẽtiæ potẽtiæq̃ reuerentiã/ ut hæc tria unũ eẽ iudicem⁹. Boe. Addamus siquidẽ uera uo lumus confiteri. Phi. Quid igit inquit obscurũ ne hoc atq̃ ignobile cẽses esse. An oĩ celebritate clarissimum? Consydera uero qd nihilo indigere/ qd po tentissimũ/ qd honore digniſſimũ esse conceſſum est/ egere claritudine/ quã sibi præstare non possit

bus. Et dicit Boe. Cõsequit inquã. Tunc ostẽdit idẽ de letitia dicens. Illud qõ nullius alieni egeat: ꝛ qõ cũcta suis viribꝰ possit: qõ est reuerendũ ꝛ clarũ: nõne hoc etiã cõstat esse letissimũ? Rñdet boe. Nõ possum cogitare vñ tali vllus meror obrepat. i. intret. ꝛ tũc cõcludit pbia di. Si superiora manebũt sup. vera: necesse est illud plenũ esse letitie. ꝛ p eadẽ cõcessa necessariũ est esse noia diuersa sufficiẽtie: potentie: claritudinis: reuerẽtie: ꝛ iocũditatis, sed substãtiã eorũ nullo mõ discrepare qõ cõcedẽs Boe. dicit.

atq; ob id aliq; exꝑte uideat abiectiꝰ. B. Nõ possũ inquã: q hoc uti ẽ: ita ẽt celeberrimũ eẽ cõfiteor. P. Cõsequens igr̃ est claritudinẽ superioribꝰ tribꝰ nihil differre fateamur. Bo. Cõseqt inquã. P. Quod igit nulliꝰ egeat alieni: qd suis cũcta uiribꝰ possit: qd sit clarũ atq; reuerẽdũ: nõne hoc ẽt cõstat eẽ lætissimũ Boe. Sed uñ huic inquã tali mœror ullus obrepat nec cogitare qdẽ possũ. Quare plenũ eẽ lætitiæ: siq dẽ superiora manebũt: necesse ẽ cõfiteri. P. Atq; illud quoq; p eadẽ necessariũ ẽ: sufficiẽtiæ: potẽtiæ: claritudinis: reuerẽtie: iocũditatis: noia qdẽ eẽ diuersa nullo uero mõ discrepare substãtiã. B. Necesse est inquã. P. ¶ Hoc igit qd est unũ simplexq; natura prauitas hoim disꝑtit: & dũ rei q̃ ꝑtibꝰ caret: ꝑtẽ conant adipisci: nec portionẽ q̃ nulla est: nec ipsam quã mime affectat: assequt. B. Quonã mõ inquã? P. Qui diuitias inqt petit penuriæ fuga: de potẽtia nihil laborat: uilis obscurusq; eẽ mauult: mltas ẽt sibi naturales quoq; subtrahit uoluptates: ne pecuniã quã pauit amittat. Sed ꝑ mõ nec sufficiẽtia qdẽ cõtigit ei: quẽ ualẽtia deserit: quẽ molestia pũgit: quem uilitas abiicit: quẽ recondit obscuritas. Qui uero solũ posse desiderat: ꝓfligat opes: despicit uoluptates: honorẽq; potẽtia carentẽ: gloriãq; nihil ipẽdit. Sed huic ꝯ q̃ mlta deficiãt uideas. fit ei aliq̃ ut necessariis egeat: ut ãxietatibꝰ mordeat. Cũq; hæc depellere neq̃at: ẽt id qd maxie petebat: potẽs eẽ desistat. Silr rõcinari de honoribꝰ gloria uoluptatibꝰ licet. Nã cũ unũqdq; horũ idẽ qd cæteris sit: qsquis horũ aliq̃d sine cæteris petit: nec illud

Necesse est iquã. ¶ Notãdũ ꝙ oẽs creature cõparant ad deũ sicut effectꝰ ad suã causam: ꝛ q: notitia cuiuslibz cause relucet in suo effectu: necesse est ipius dei ꝓre notitiã ꝑ effectũ ꝛ notitiã cũ laude: huiꝰ effectus dei repñtat ipm sub rõne bonitatis ꝓfectiõis q̃ est materia laudis. Luz igit sit clara cũ laude notitia: necesse est pncipiũ oim rerũ qõ est sufficiẽtissimuz: potẽtissimũ: ꝛ reuerẽdissimũ: etiã eẽ gloriosissimũ. ¶ Notadũ ꝙ sufficiẽtissimo nullũ bonũ deest ꝛ talis hz appetitũ q̃tatũ bono adepto: q̃ est aũt appetitꝰ ĩ bono adepto. i. letitia. ergo bonũ sufficientissimũ etiã est letissimuz. No. ꝙ oia ista sufficiẽtia: potẽtia: reuerẽtia: gloria: ꝛ letitia sunt vnũ in suba: nõ aũt sunt vnũ in suba sicut aggregatũ ex diuersis rebus. tũc eñ ibi esset cõpositio: qõ repugnat potentissimo ꝛ dignissimo: eo ꝙ simpliciora dignioza sunt cõpositis, sed de hoc postea melius patebit. ¶ Hoc igit qõ est. hic pbia oñdit q̃liter hoies illud qõ est vnũ diuidũt. scdo mouet dubitationez: ibi. Quid igr̃ inquã. ꝑmo oñdit quõ homines diuidũt illud qõ est vnũ ꝛ dicit. illud qõ est vnũ: ꝙ prio ꝛ simplex natura sup. illud disꝑtit. i. diuidit prauitas humana. i. prauus error hoim q̃rẽdo vnuz sine alio. ꝛ dũ hoies conant. i. laborant adipisci partẽ rei q̃ partibꝰ caret: hõ nec prio nõ: assequit vllã portionẽ. i. partem: nec ipsam rem integram quã affectat: et querit Boe. quonã mõ diuidũt homines ista: dic pbia. qui petit. i. captat diuitias ꝓpter fugã penurie cã sufficientie: vel laborat de potẽtia: sz mauult. i. magis vult esse vilis. i. indignꝰ: ꝙ ꝑ ꝛ obscurus. i. inglorius. ꝛ ita nihil curat de dignitate et gl'ia. talis etiã subtrahit sibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniaz quã parauit. i. lucratꝰ est. sed hoc mõ nec sufficientia cõtingit: quẽ valẽtia. i. potẽtia deserit: quẽ modestia pũgit: quẽ vtilitas. i. reuerẽtia abijcit: quẽ obscuritas. i. ifamia recõdit: q. d. nõ. Tũc oñdit de potẽtia dei di. Qui vo solũ desiderat posse

. i. potẽtiã: ille ꝓfligat. i. disꝑgit opes: despicit voluptates: ꝙ ꝑ ꝛ honorẽ: carẽtẽ potẽtia ꝛ nihilipendit gloriã: sed videas ꝯ multa huic deficiũt. fit eñ aliq̃ vt talis egeat necessarijs vt mordeat anxietatibꝰ ꝛ cũ nequeat hoc depellere: etiã illud qõ maxime petebat: desistit esse potẽs. Silr licet rõcinari de alijs tribus. s. de honoribꝰ: de gloria: de voluptatibꝰ: sicut de predictis duobꝰ; nã cũ vnũ qõq; horũ ꝓfecte acceptũ sit idẽ qõ cetera vt declaratũ est: quisquis petit aliq̃d horũ sine ceteris nõ apprehẽdit illud qõ desiderat. ¶ No. q̃ querit partẽ rei idiuisibilis: partẽ nõ inueniet: nec ipaz rem: cuiꝰ ꝓtem q̃rit. q: in rerũ natura idiuisibile ꝓtem nõ hz: cũ igit predicta q̃nq;. i. sufficiẽtia. i. reuerẽtia ꝛc. Ex ꝑte rei sunt vnũ ꝛ idiuisibilia: lz differãt noibꝰ: q̃ ergo q̃rit vnũ sine alio nõ inueniet. ¶ No. ꝙ ista q̃nq; ꝓut inueniunt in rebus sensibilibꝰ in q̃bꝰ hñt esse in mõ impfecto ꝛ diminuto: sic vnũ inuenit sine alio. inquãtũ aũt accipiunt ẽ in esse ꝓfectũ ꝛ summũ ꝓut inuenit in bitudine: sic sunt idẽ indiuisibilr: ꝛ vnũ nõ inuenit sine alio: q:

ſumma ſufficientia eſt btitudo. ⁊ ſic de alijs. ¶ No. ꝙ homo naturaliter deſiderat btitudinem: tñ vnū quodcp̄ predictoꝝ qñcp̄ deſiderat fm qđ ſpectat ad btitudinē. hoc aūt eſt fm pfectū inquātū eadē ſunt btitudini. Et q: btitudo cū ſit de⁹ eſt indiuiſibilis. oia q̄ncp̄ p̄dicta ſunt vnū indiuiſibiliter. Ex quo ꝓz ꝙ q: homes q̄rūt iſta fm ꝙ impfecta: inquātū ſunt in ſenſibilib⁹: ⁊ tñ deſiderāt ea fm pfectionē. iō homes nō aſſequunt p ea q̄ deſiderāt. ¶ Quid igī inquā. Dic pbia mouet dubitationē: q: dictū eſt iā ꝙ homo q̄rendo ſingulū hoꝝ diuiſim ipe fruſtra

btitudo.

tur btitudine. Pōt ḡ dubitari vtrū querendo oia ſimł q̄rał btitudo. Dicit ergo Bo. in lra. Quid igī inquā? q. d. licet nō querał btitudo q̄rēdo vnūqđcp̄ diuiſim q̄d igī erit: ſi qs cūcta ſimł cupiat adipiſci: nūquid ille ſic vel ſummā btitudinis nunq̄d eā. ſ. btitudinē reperiat in his bonis: q̄ demōſtrauim⁹ nō poſſe ꝓferre qđ pollicenł. i. ꝓmittunt? Et rñdet B. Dī nime inquā. Cōcludit ḡ pbia dī. In his ergo nullo mō iueſtigāda eſt btitudo q̄ credunt p̄eſtare ſingula expetendoꝝ. i. deſiderādoꝝ qđ B. ꝓcedit dī. Qđ fateor affirmo iquā ita eē: ⁊ nihil verī⁹ dici pōt. ¶ No. ſi aliq̄s q̄rit oia q̄ncp̄ ſimł: ille q̄rit btitudinē in vniuerſali: ſz errat in ꝑticulari q̄rēdo eā in iſtis tpib⁹ bonis: in q̄bus nō iuuenił. nō em̄ ſūma ſufficientia nec potētia iuenił in eis: ⁊ ſic ꝓz ꝙ querens vnū illoꝝ vel oia ſimul fm qđ inueniunt in reb⁹ ſenſibilib⁹ cū habeāt eē in eis mō ipfecto nō cōſequił btitudinem: querēs aūt vnū iſtoꝝ fm eſſe pfectū cuz oia ſint vnū indiuiſibiliter: oia q̄rit: ⁊ q̄rit btitudinē. ¶ Habes igī inq̄t. Poſtq̄ pbia aſſignauit cauſam falſe felicitatis. hic oñdit q̄ ſit vera felicitas. Scđo oñdit in quo ſit cōſtituta: ibi. Qm̄ igī agnouiſti. Primo dicit pbia. Habes ne igił iam cauſas ⁊ formā falſe felicitatis: nūc deflecte intuitū mentis tue in aduerſum. i. in cōtrariū falſe felicitatis: hoc eſt ad veram felicitatē: ibi ſtatim videbis veram felicitatē quā ꝓmiſim⁹: ⁊ dicit Boe. Atqui ꝓ: o certe vera btitudo p̄ſpicua. i. manifeſta ex dictis: hoī etiā ceco. q. d. tā manifeſta eſt vera btitudo ex dictis q̄ etiā ceco ſi aliq̄d poſſet videre: pateret. cp̄ ꝓ: o ⁊ tu pauloante mōſtraſti eā ſup. veram felicitatem: dum conaberis aperire. i. declarare cauſas falſe felicitatis: ⁊ dī. Boe. Nam

qđē qđ deſiderat appĥēdit. B. ¶ Quid igī inquā? Phi. Si qs cūcta ſimul cupiat adipiſci: ſūmā qđē ille btitudinis uelit? ſed nū in his eā repiet q̄ demonſtrauim⁹ id qđ pollicent? nō poſſe cōferre? B. Minime inquā. P. In his igī q̄ ſingula q̄dā expetendoꝝ p̄ſtare credunt? btitudo nullo mō inueſtigāda eē. Boe. Fateor inquā: & hoc nihil uerius dici pōt. P. ¶ Habes igit? inqt & formā falſæ felicitatis: & cauſas. deflecte nūc in aduerſum mētis intuitū. ibi ei uerā quā ꝓmiſim⁹ ſtatim uidebis. Bo. Atq hæc inquā uel cæco p̄ſpicua eſt. eāq̄ tu pauloante monſtraſti: dū falſæ cauſas aperire conabaris. Nā (niſi fallor) ea uera eſt & pfecta felicitas: quæ ſufficiētē potentē reuerendū celebrē lætūq̄ pficiat. Atq ut interius animaduertiſſe cognoſcas: quæ unū horum qm̄ idem cuncta ſunt ueraciter præſtare pōt hanc eſſe plenā beatitudinē ſine ambiguitate cognoſco. Phi. O te alūne hac opinione felicem cenſeo ſiquidē hoc inquit adieceris. Bo. Quidnā inquā? Phi. Eſſe ne aliquid in his mortalibus caduciſq̄ rebus putas quod hmōi ſtatū poſſit afferre. Bo. Minime inquā puto atq̄ a te nihil ut amplius deſideretur oſtenſum eſt. Phi. Hæc igitur uel imagines ueri boni: uel imperfecta quædam dare bona mortalibus uidētur uerū aūt atq̄ pfectū bonū cōferre nō p̄nt. Bo. aſſentio inquā. Ph. ¶ Quoniā igitur agnouiſti q̄ uera illa ſit q̄ aūt btitudinem

ſufficientia: reuerentia ⁊c. que in rebus caducis inueniuntur. vel ſunt imagines. i. ſimilitudines veri boni: ⁊ videntur dare mortalibus quedā imperfecta bona: verum aūt ⁊ perfectū bonū cōferre nō poſſunt: ⁊ dicit Boe. aſſentior inquā. ¶ No. ſufficientia impfecta que cōſideratur in rebus tpalibus nō eſt vera ſufficientia: ſed tantum ſimilitudinaria. ſufficientia aūt perfecta includit oia alia quattuor ⁊ ſingulū aliorꝝ quattuor pfecte alia includit: ⁊ ideo illud quod eſt vnū perfectū dat oia: ſed illud qđ dat oia facit vere perfectum. ergo dicit Boe. illud qđ poteſt veraciter vnū cōferre: illud cognoſco eſſe beatitudinē. Item aſſentior eſt verbū deponentale; ⁊ idem ſignificat cū verbo neutrali qđ eſt aſſentio. ¶ Qm̄ igit agnouiſti que ve

ra. Hic ostēdit pbia in quo vera felicitas sit ꝓstituta. ⁊ ꝑmo tāgit ordinē huiꝰ ꝑtis a p̄cedētia: ⁊ docet diuinū auxiliū eē implorādū vt cognoscaꝫ in q̄ sit vera bitudo. scdo inuocat diuinū auxiliū. tertio intē dit intētū in q̄ sit illa va bitudo. scda ibi. O q̄ ꝓpetua. tertia ibi. Qm̄ igit. Primo di. pbia. O Boe. qm̄ agnouisti q̄ sit va bitudo: ⁊ agnouisti q̄ mētiaꝫ bitudinē: nūc supest vt agnoscas. vñ hac verā bitu dinē petere possis. ⁊ di. Boe. Illud iādudū a te vehemēter expecto. ⁊ di. pbia. Cū diuinū p̄sidiū. i. auxiliū in minimis rebus debeat iplorari: vt ꝑ ficut placet Platoni nro in timeo q̄d nūc cēses faciēdū sup. in tā arduo negocio: vt mereamur reperire sedē illius summi boni? Rndet Boe. Inuocandū sup. cēseo patrē oim rex. s. deū: sine quo nullū exordiū rite fundaꝫ. qđ approbat pbia di. recte tu inquit cēses: ⁊ simul si ne interuallo pbia ita modulata est. i. ꝓposuit inuocationē dei metrica modu latiōe. ¶ No. q̄ in oibꝰ diuinū auxiliuz est implorādū: q; deꝰ qui diuitias sue sa pietie influit in aias sapiētiū tribuit stu dētibꝰ grām cognoscēdi: cui nihil ē diffi cile: ⁊ sine quo nihil possibile est possideri: ita scribiꝫ in ca. de regimine ꝓncipū. ⁊ oē datum optimū: ⁊ oē donū perfectū de sursum est descendens a patre luminū: vt dicit alia scriptura. Et dicit Aug. nemo tam eruditꝰ: nemo tā doctꝰ q̄ supna illustratione nō indigeat. Et bt̄us. Greg. Nisi intus sit q̄ doceat in uanū lingua doctoris laborat. ideo pbia volens ostēdere in quo sit vera bitudo inuocat diuinuz au xiliū: quo p̄termissio nullū rite fundaꝫ exordium.

mētiaꝫ nūc supest. ut unde uerā hāc petere possis agnoscas. Boe. Id qdē iquā iādudū uehemēter expe cto. Phi. Sed cū uti in Timæo Platoni inquit nro placet in minimis quoq; rebꝰ diuinū p̄sidiū debeat iplorari quid nūc faciendū cēses ut illiꝰ sūmi boni sedē repire mereamur? Boe. Inuocādū iquā rerum oim p̄rem quo p̄termisso nullū rite fundaꝫ exor diū. Phi. Recte iquit ac simul ita modulata est.

Ascen. Alūnus Assētio. Assētior. Assētor. Jādudū

Actenus mēdacis ⁊c. Posse ꝓtingere. Lōtingit inqt Donatꝰ qđ cū difficultate euenit. Si er go felicitas etiā difficulter cū talibꝰ bonis euenire nulli pōt. ꝓns est vt nō sint summa bona Ad b̄ inquā ne dubitari q̄dē pōt. Ordo ē. At p̄ sz inquā. i. dico hoc ne dubitari q̄dē pōt. Jta q; libēti legerē A: q̄ ad: licet posset ꝓstrui: vt sit. dubitari ad hoc. Jnquā etiā q; vbū est debe ret plene scrib: nō sic inq̄. Ne dubitari q̄dē melius dici puto q̄ nec dubitari q̄dē. Legē dū p̄terea ē cir ca mediū: quē molestia pūgit: nō quē modestia. Jtē quē vilitas abijcit. nō quē vtilitas sicut scriptū re peri: ⁊ expositū vtilitas. i. reuerētia: cū sit vilitas. i. irreuerētia ac despectio ex paruitate p̄cij eiꝰ. Sz huic q̄ multa. i. quātū inkta deficiāt. Lūq; b̄ depellere: ordo est: ⁊ cū neq̄at hec depellere: desistat etiā id qđ marie petebat. s. desistat eē potēs. Quid igit inq̄: exponi pōt vt sit q̄d igit vis dicā? Addit pbia si q̄s ⁊c. Jtē añ finē siq̄dē b̄ in q̄t adieceris. Duo notabis si q̄dē duas eē dictiōes: ⁊ adieceris nō abieceris eē le gēdū. Ordo em̄ est. ego cēseo te hac opi. felicē q̄dē. i. certe si addideris. i. adieceris b̄. i. hāc sniaz sequētē. Alūnꝰ ē tā q̄ alit: lz q̄dā magni ꝓtradicāt. Assētio: inquā. assētio actiue: ⁊ assentio: deponētaliter ꝑ eo dē leges: sz assēto: assentaris magis ad adulationē accedit. Uñ assentatoꝛ dictꝰ. Jādudum modicuz tempus significat p̄m tamē rei gerende proportionē. quādo autē particula iam p̄po nitur: tunc debet esse perfistentia ⁊ cōtinuatio in ipsa actione verbi cui additur. Nō ergo vt docet Val la: recte dixeris iamdudū intrauī nauē: q; iam non intras: sed recte dictuz esset: iādudum te expecto et dudum. i. paulo ante te expectauī. Sic etiā hic iādudum. i. iā ab eo tēpore quo falsam felicitatez in his iam dictis ostendisti: expecto vehemēter cognoscere verā. Jnuocādū inquā rerū oim patrē. Aliter sen tiunt poete qui tunc tm̄ inuocant: qñ humanis opibꝰ ⁊ humano ingenio res peragi nō posset sine mi raculo nouo. vñ Hora. in de arte. Nec deus interfit nisi dignꝰ vindice nodus inciderit. Uerū q; ea que ex natura habemus: etiā a deo accepimꝰ. ideo in oibus inuocandū est diuinū auxiliū: sed maxime tunc quando ad cōmune bonū aut sane magnū intendimus.

¶ Metrum nonum libri tertii.

Qui ꝓpetua mundū rōne gubernas/
Terrarū cœliq; sator/qui tempus ab æuo
Ire iubes/stabilisq; manēs das cūcta moueri.

Sctūs thomas

¶ Metrum nonū libri tertij.

Qui ꝓpetua mundū rōne gubernas. Jstud ē metrū nonuz huiꝰ tertij qđ dicit homericuz abiuētore: q; homerꝰ ipm adinuenit: ⁊ dr heroicū a materia: q; gesta heroū. i. viroꝝ illustriū hoc metro descri bebant: ⁊ dr dactilicū a pede p̄dñante hexametrū a nūero pedū. q; ꝓstat ex sex pedibꝰ in quo metro pbia inuocat diuinū auxiliū ad oñdendū in quo sit vera bitudo: ⁊ quō ad ipaz pue niat. Primo ergo pbia captādo beniuolētiā dei ipm multipliꝛ cōmēdat. Scdo petitionē suā exprimit: ibi Da pater. Circa primū sciendū q̄ tria req̄runt ad petitionē. Primo requirit potētia exaudiendi. Scdo volūtas. Tertio scia. de prim is duobꝰ dr: in q̄rta huiꝰ ꝓsa. ñ. duo sunt in q̄bꝰ oīs humanoꝝ actuū effectꝰ cōstat: volūtas ⁊ ptās: quoꝝ si alterū defit nihil est qđ explicari queat. De scia ptz: q; sine ea nihil rōna biliter geritꝛ: volens ergo pbia oñdere q̄ deꝰ possit vel sciat exaudire suā petitionē: oñdit ipm esse potē tem ex mūdi gubernatiōe: ex celi ⁊ terre creatiōe: ex tpis ꝓductiōe. Scdo oñdit ipm volentē siue beni uolum ex sui bonitate ⁊ clemētia; q; ꝓducit cūcta. Tertio ostēdit ipm esse sapiētez ex quoꝝ q̄dā effectuū

Petitio necessarie. Guberno.

ſpecialiū ꝓductiōe.ſcḋa ibi.Quē nō exterme.tertia ibi.Tu nūeris.Prīo dicit.O pr̄ q̄ gubernas mūdū ppetua rōne.i.ppetua ꝓuidētia tua:q̄ es ſator.i.creator terraꝝ ⁊ celi:q̄ iubes tps ire.i.ꝓcedere ab euo.i. a ppetua tua duratiōe:tu manēs ſtabilis.i.īmutabilis das.i.facis cūcta moueri. ¶ Notādū ꝙ tota iſta lra.O ppetua.vſq; ad illā ptez.Da pr̄.debet legi ſuſpēſiue.⁊ pōt O.hic teneri vocatiue: āmiratiue: vel deꝓcatiue. ¶ No.ꝙ gubernare ē res in debitū finē ordināre:qđ ſpectat ad diuinā bonitatē:regit autē ꝓpria cā oēs reges ꝓter ḃ ꝙ ꝺmiſceat cū eis influēdo ſupeas vtutē vite bonitaꝝ: ſm auctorē ī li.de cau. ¶ No.ꝙ mūdus ſm.Ariſt.ī li.de celo ⁊ mūdo.ē ꝺſtitutio ex celo ⁊ terra ⁊ naturis:q̄ i eis ſūt. quē mū dū deꝰ gubernat ppetua rōne.i. ſua ꝓuidētia ppetua q̄ nō ē tranſitoria ſicut ꝓuidētia hūana:ſz ꝓmanet duratiōe iſi/nita. ¶ No.ꝙ ſicut aliqs ḋ: ſator q̄ ſemi na plātaꝝ ⁊ arboꝝ ꝓpāgit:ſic deꝰ ḋ: ſator inquātum celū ⁊ terrā creauit ⁊ ꝓducit ꝓ celū aūt ⁊ terrā etiā itelligūt elemēta q̄ ſūt i medio.dicit aūt terraꝝ ponēdo nu merū pluralē ꝓ ſingulari ꝓ ātḣitefim. ¶ Nota tps ē duratio ſucceſſiua:cū ſit nūerꝰ motꝰ.i.mēſura mo tus:ſm ꝑus ⁊ poſteriꝰ.ex.iiij.phiſi.q̄ duratio ꝓceſſit ab euo.vbi notādū ꝙ euū ē duratio ꝓmanēs tota ſimul:nullā habēs ſucceſſionē vl̄ mutabilitatē annexā.⁊ eſt idē qđ eternitas q̄ ē ꝓpria duratio dei; ſm quā deus eſt cā tpis:ſicut em̄ deus ꝓ ſuū eſſe eſt cā cuiuſlibz eſſe:⁊ ꝓ ſuā bonitatez eſt cā cuiuſlibet boni: ita ꝓ ſuā durationē eſt cā cuiuslibet durationis. ¶ No.deus eſt ſtabilis.i.īmutabilis:qr nulla ſpē motꝰ mouet:nō gn̄atiōe ⁊ corruptiōe:cū ſit ingenerabilis ⁊ incorruptibilis:nec augmētatiōe ⁊ diminutiōe cū nō ſit quātus.nō alternatiōe nec loci mutatiōe:cū ſit iptibilis.⁊ ꝓbat Ariſt.viij.phiſi.ex ordine mo/uentiū ⁊ mobiliū neceſſe eſt deuenire ad aliqđ p̄mū oīno īmmobile ⁊ ꝓ ſe accidēs. ¶ No.ꝙ oia p̄mo ſunt mutabilia vel ſm eſſe:vel ſm opationē. Si ſm eſſe:hoc eſt dupl̄r:vel ſm eſſe ſubale:ſicut etiā gn̄a/bilia ⁊ corruptibilia. Vel ſm eſſe accidētale:ſicut corpa celeſtia:q̄ ꝛz nō mutent gn̄atiōe ⁊ corruptiōe:m̄ mutant ſm eē locale. Si aūt eſt mutatio ſm opationē:ſic itelligētie ſunt mutabiles:qr in ipīs eſt ſucceſ ſio itellectionū.ꝛz g̃ nō mutent quo ad eē: m̄ quo ad opationē. Aliter exponit. Stabiliſq; manens das cūcta moueri:vel oīb⁹ ſpēb⁹ motuū:vel aliqb⁹ ſpēb⁹ motꝰ:accipiēdo motū ſtricte vel large. Aliter expo/nit. Stabiliſq; manēs das cūcta moueri.nō ꝙ oia moueant:ſz q̄cq̄d mouet te dante mouet.⁊ ſic̄ gen⁹ locutiōis habet Joā.j. Illuminat oēm hoiez veniētē in hūc mūdū. nō ꝙ oēs ſint illuminant:a deo illuminant. ¶ Quē nō exterme.hic pōia oñdit deū eē beniuolū ex bonitate clemētie qua oia ꝓducit:⁊ dī.Quē.ſ.deū exterme.i.extrīſece cauſe nō pepulerūt.i.nō coegerūt fingere.i.cōpone/re opꝰ.i.creaturā fluitātis materie:q̄ fluit de cē ad nō eē:⁊ ecōuerſo de nō eē ad eē forme.verū ꝓ ſz iſta.i. intrinſeca forma ſūmi boni.i.ſūme tue bonitaꝝ.ſ.pepulit te fingere opꝰ fluitātis materie.O pr̄ tu ducis .i.ꝓducis cūcta ab exēplo ſupno.i.exēplari ppetuo tu ipe pulcherrimꝰ ab oī deformitate elōgatꝰ geres mēte.i.memoria plenū mūdū ſeu pulchrū mūdū.ſ.archetypū:⁊ formas.i.ꝓducēs ipm mūdū ſenſibilē ſimili imagine ſicut p̄fuit in mēte tua:⁊ tu iubeas mūdū ꝓfectū.i.ꝓfecte ꝓductū abſoluere.i.abſcōdim̄ tenere:ſine defectu alicuiꝰ:ꝓfectas partes.i.elemēta q̄ ſpectāt ad integritatē mūdi. ¶ Notādū ꝙ oē qđ neceſſitaꝝ a cauſa extrinſeca neceſſitaꝝ ab efficiēte vel a fine:qr nō ſunt plures cauſe extrinſece. Efficiēs aūt neceſſitat dupl̄r.vel violētiā inferēdo:vt ꝓjiciēs lapidē ſurſum vel aliqd ꝓferendo quo naturaliꝛ moueaꝝ:ſicut generās dās formā leuitaꝝ mouet ignē ſurſum de neceſſitate nature. deꝰ aūt nō neceſſi tatur ab efficiēte p̄mo mō.ſ.neceſſitate violētie:cū nihil ſit potēti⁹ eo:nec neceſſitate ſcḋo mō:cū nihil ab alio recipiat:nec etiā neceſſitaꝝ neceſſitate finis:qr nō neceſſitaꝝ ab alio tanq̄ a fine:comparaꝝ ad ipm ſicut impfectū ad ꝓfectū.eo ꝙ finis eſt bonū ⁊ ꝓfectio illiꝰ qđ eſt ad finē. deꝰ aūt a nullo extrinſe co ꝓficit. ¶ No.ꝙ ſola bonitas diuina coegit ipm ad ꝓducēdū opꝰ fluitātis materie non aūt coegit ipz neceſſitādo:ſz libere mouēdo. ¶ No.ꝙ īuidia facit ꝙ aliqs bonū alteri nō cōicat:qr īuidia ē triſti tia de bono alteriꝰ.⁊ qr talis īuidia in deo nō eſt:iō ſummā bonitatē ꝓ creatorem alijs cōicat. vñ dicit Plato in thimeo.ab optimo īuidia lōge relegata eſt:⁊ ꝓ ꝓñs ſibi ſimilis ꝓut naturaliꝛ cuiuſq; capa/bilitatis eē poterat:efficiq; voluerit. ¶ No.ꝙ ſicut in agētibꝰ ꝓ naturā forma rei ꝓducēde p̄exiſtit ſm eē reale:ſic in agētibꝰ ſm itellectū forma rei ꝓducēde p̄exiſtit ſm eē itellectuale: ſicut artifex vo/lēs ꝓducere domū opz formā domꝰ p̄mo in mēte p̄exiſtere:taq; exēplar ad cuiꝰ imitationē facit domū i materia.cū igit deꝰ ſit agēs itellectuale ꝓducēs mūdū:ipe ꝑhabuit in mēte ſua exēplar mūdi ⁊ oīm partiū eiꝰ:ad cuiꝰ imitationē ꝓducit mūdū extra ſup.q̄ mūdus in mēte diuina p̄exiſtēs ḋ: archetypus ab archos qđ eſt p̄nceps ⁊ typos ſimilitudo cuiꝰ imago ḋ: iſte mūdus ſenſibilis. ¶ Tu numeris elemē ta ligas.Hic pōia cōmēdat deū ex pte ſapie quo ad ſpālē effectuū ꝓductionē: ⁊ p̄mo ex ꝓductiōe ele/mētoꝝ.Scḋo ex ꝓductiōe aīe mūdi.Tertio ex ꝓductiōe noſtrarū aīarum.ſcḋa ibi.Tu triplicis.tertia ibi.Tu cauſis aīas.⁊ dī.O pater tu ligas elemēta numeris.i.ꝓportionibꝰ numeralibus:vt elementa frigida cōueniant.i.concordent flāmis.i.calidis elemētis:vt arida.i.ficca elementa cōueniāt liquidis ſdeſt ꝓumidis elemētis:ne ignis purior inter elemēta euolet.i.exeat ſpheram ſuā magis aſcēdendo

Quē non extremæ pepulerunt fingere cauſæ
Materiæ fluitātis opus:uerū inſita ſummi
Forma boni liuore carēs:tu cuncta ſuperno
Ducis ab exemplo pulchrū pulcherrimus ipſe
Mundū mēte gerens:ſimiliq; ab imagine formās:
Perfectas iubes perfectū abſoluere partes.
Tu numeris elemēta ligas:ut frigida flāmis
Arida conueniant liquidis:ne purior ignis

Euolet aut merſas deducant pondera terras.
¶ Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentē
Cōnectens animā per conſona mēbra reſoluis:
Quæ cum ſecta duos motū glomerauit in orbes:
In ſemet reditura meat mentēq; profundam
Circuit. & ſimili cōuertit imagine cœlum.
Tu cauſis animas paribus uitaſq; minores
Prouehis & læuibus ſublimes curribus aptans
In cœlum terramq; ſeris quas lege benigna
Ad te cōuerſas reduci facis igne reuerti.

τ ne pondera. i. grauitates deducāt. i. magis deorſum ducāt terras merſas. i. depreſſas. ¶ Nota q̄ elementa ḥnt ꝓportionē numeralē inter ſe. ſicut em̄ duo numeri quadrati cōueniūt in vno medio ꝓportionabili: ſicut duo elemēta ꝓtraria in duab⁹ q̄litatib⁹ cōueniūt in vno elemēto proportionali vtriq; verbigr̄a. Numerus q̄dratus eſt q̄ ꝓſtat ductu ſuiſpi⁹ in ſeip̄m: dicendo bis duo. ter tria: bis duo in q̄ternariū: τ ter tria in nouenariū: τ accipe vnū numerū mediū ꝓportionalē: ſcz ſenariū. q̄ ꝑ̄m eandez ꝓportionē excedit quattuor: in qua excedit a nouē. ſicut em̄ nouē cōtinent ſex τ mediá partem ſex: ita ſex ꝓtinēt q̄ttuor: τ mediá partē quattuor: ſic ſi⁹ eſt in elemētis. Ná ignis τ aqua in duab⁹ q̄litatib⁹ cōtrariant. Ignis em̄ eſt calidus τ ſiccus: aqua frigida τ ḥumida τ q̄ colligant vno medio ſup. aere cui cōuenit cū igne in caliditate τ cū aq̄ in ḥumiditate ſi⁹ eſt de aere τ terra reſpectu aq̄. Scōm ḥanc ſn̄iam l̄ra ſic exponit. Tu ligas elemēta nūeris. i. ꝓportionib⁹ numeralib⁹. vt frigida. i. aq̄ q̄ frigide ſunt cōueniāt flāmis. i. ignib⁹ q̄ calidi ſunt ꝑ vnū elemētū mediū: qđ ē aer: τ arida. i. terre q̄ aride ſunt: cōueniūt liq̄dis. i. ꝓtibus aeris que ḥumide ſunt: ꝑ elemētū mediū qđ eſt aqua. ¶ Tu triplicis mediá nature cuncta mouentē. Connectans aīam ꝑ conſona. Hic pbia oſtēdit ſapiam ex aīe mūdi ꝓductione. Vbi ſciendū q̄ iſta l̄ra cōiter exponit ad intentionē Platonis in timeo: ſz q̄ iſta expoſitio eſt difficillima τ modice vtilitatis: ego eā ꝓtermittā τ ponā facilem expoſitionē que eſt de mente ariſto. Ad cuius euidentiá eſt notandū. q̄ ꝑ aīam mūdi ḥic intelligitur intelligentia mouēs orbē: que ꝑ motum virtutē ſuā influit inferioribus: τ ḥec intelligentia dr̄ media inter deū τ aīam ḥumanaz. Sicut em̄ in dignitate τ prefectione excedit̄ a deo: ſic ipſa excedit aīam noſtrā. ¶ No. q̄ intelligentia ḥuius mūdi dr̄ eſſe triplicis nature τ ꝓpter tres operationes: quas ḥz ſcz mouere orbē: intelligere deū τ intelligere ſeipſam. ¶ Notandū q̄ orbes celeſtes dicūtur cōſona mēbra intelligentie: q̄ ꝑ ipſos tanq̄ ꝑ organa τ inſtrumēta intelligētia influit inferioribus. lz em̄ intelligētia ꝑma intentiōe moueat ꝓpter ſe. m̄ ſcōa intentione mouet ꝓpter inferiora. ḥis p̄miſſis littera plana erit. vn̄ dicit ſic. Tu de⁹ cōnectens aīam ſup. mūdi q̄ eſt intelligētia media ſup. inter deum et aīam ḥumanā triplicis nature. i. triplicis opationis: mouentē cuncta ſup. inferiora ꝑ influxum: illam tu cōnectens reſoluis. i. diſtinguis eā ꝑ conſona mēbra. i. per cōuenientes orbes: que aīa cū ſecta. i. diuiſa quātū ad opationes. glomerauit. i. impſſit motū in duos orbes ſcz in orbē p̄mi nobilis: τ in orbē planetarū: ipſa reditura. i. reflexa meat. i. ꝓcedit in ſemetip̄am ſup. intelligēdo qđ ē vna opatio τ ipſa circuit mentē ꝓfundā. i. mentē diuinā deū intelligendo: q̄ eſt alia opatio: τ ipſa cōuertit. i. mouet celū ſimili imagine. i. intellectiōe. qđ eſt tertia opatio ei⁹. ¶ Adhuc nota. Licet corpora celeſtia ſint diuerſa: tm̄ rōne vnitatis ordinis poſſunt dici vnū corpus. Similr̄ intelligētie lz ſint diuerſe tm̄ poſſunt dici vna intelligentia ꝓpter vnitatē ordinis in opatione mouēdi: g̃ dr̄. in ſingulari aīam τ nō aīas. ¶ Tu cauſis aīas paribus vitaſq; minores. Hic pbia cōmendat ſapiam dei ex aīarum noſtrarū creatione dr̄. O pater tu ꝓuehis. i. ꝓducis aīas ḥoim τ minores vitas. i. brutoꝝ τ plantarū paribus cauſis quibus aīam mūdi ꝓduxiſti ſcz tu aptans ſublimes. i. aīas rōnales ḥoim leuibus curribus. i. celeſtibus ſtellis: tu ſereis eas in celū τ terram. i. in corpora terrena: q̄s aīas cōuerſas reduci igne. i. charitate reducente: facis reuerti ad te benigna lege. i. ordinatiōe tua. ¶ Nota aie beſtiarū τ planetarū dicūtur minores vite reſpectu aie ḥoīs. eo q̄ nō ḥabēt tot: nec ita ꝓfectas operationes: ſicut vite aie ḥominum. ¶ No. q̄ per leues currus ſm̄ intentionē Platonicoꝝ intelligit ſtellas cōpes curri⁹. Dixerūt em̄ platonici q̄ de⁹ oēs aīas ſimul creauit τ ſeminauit eas in celo detegendo eas ſtellis cōparibus: a q̄bus poſtea dilabantur in corpa: ſed ḥec opinio nō valet ſcz. q̄ oēs aie ſimul ſint create: imo oī die de nouo creantur: q̄bus creatis corporibus infundūtur. Dicūtur aie fieri in celū ꝓpter virtutē celeſtem ex qua vnio aie ad corpus cōtrahit ſuā periodū. lz aīa a deo ꝓducatur in corpore: tm̄ vnio ex parte diſpoſitionū corporaliū dependet a virtute celeſti: ideo dicit eas ſeri in celū τ in terram. quia anime nō coaptantur corporibus niſi mediāte virtute celeſti. Vnde. ñ. Phi. ḥomo enim ḥominem generat τ ſol. ¶ Nota q̄ deus animas creatas aptat leuibus curribus. i. ſtellis comparibus quod ſic poteſt intelligi: quia anima creata comparitatem τ ſimilitudinem ḥabet cum ſtella. Sicut enim ſtella eſt nobilior pars ſui orbis τ eſt perpetua: ſic anima rationalis perpetua exiſtēs eſt nobilior pars ḥominis. vel ſic poteſt intelligi q̄ deus animas creatas aptat leuibus curribus: ideſt rationi τ intellectui: que dicuntur currus anime: quia ducunt ḥomines in cognitionem rerum: quas animas ſerit in celum τ terram: quia anima ratione τ intellectu ḥabet cognitionē celeſtium τ terreſtrium. ¶ Nota q̄ per ignez reducem intelligit arborem charitatis qui ḥominem auerſum a deo vitijs facit ipſum redire virtutib⁹ niſi em̄ ḥomo deū amet ipm̄ nō querit; niſi querat non inueniet; niſi inueniat ad ipſuz nō reuertetur.

Elementa.

Aia mūdi.

Orbes celeſtes.

Aiarum creatio

¶ Da pater augustá. Postq̄ pbía captauít beniuolentíã dei ip̄m multíplr cõmendãdo: hic explicit suã petitionẽ di. O pr tu q̄ facis oia p̄dicta: da. í. cõcede mẽti humane pscẽdere augustã sedẽ. í. nobilẽ sedẽ sũmi boni. da lustrare. í. iuestigãdo inuenire fontẽ boni. í. deũ q̄ est fons oĩs boni. da luce perpetua. í. cognitiõe p̄habita in te defigere. s. p amorẽ: cõspicuos visus. í. claros íntuit⁹ animí. í. rõnis ⁊ itel lect⁹. O p r tu disijce. í. dispge nebulas. í. obscuritates ⁊ põdera: í. ḡuitates terrene molis. í. dilectionis terrene: atq̄ mica. í. resplẽde tuo splendore: tu náq̄ es serenũ q̄ sup. oĩa illustrãt. Tu es tráq̈lla req̈es pijs sup. mẽtib⁹. te tuere. í. videre ẽ finis sup. oĩz. Tu idẽ exístẽs es p̄ncipiũ: q: ozigo oĩm reruz. Tu es vector: q: vehis nos p gr̄am quo puenire nõ possum⁹ p naturã. Tu es dux ducẽs ab errore ignoratie ad veritatẽ sapiẽ. Tu es semita cũ sis via ⁊ veritas: ⁊ p te ad tei ip̄m puenit. Tu es termin⁹ vltra quẽ nihil credit: cũ sis sũmũ ⁊ pfectũ bonuz. ¶ No. q̄ sedes summi boni ór: augusta. í. nobilis. q: nihil sibi cõparari põt. Jtẽ deũ vocat fontẽ summi boni: sicut em̄ riuuli habẽt exístere ⁊ fluere a fonte: ⁊ ipse a nullo. sic a deo oẽ bonũ hz esse: ipse aũt a nullo. ¶ No. ad b q̄ sedes summi boni pscendat opz q̄ inuestigẽt: ⁊ q: nõ sufficit iuestigare si nõ iueniat: nec inuenire si nõ diligat: ídeo pbía petit p amorẽ defigi visum animi. s. rõnẽ ⁊ intellectũ in summũ bonũ. ¶ No. q̄ q: itellect⁹ ⁊ rõ ipediunt ⁊ obscurant p affectionẽ desideriorum terrenorum: q: corp⁹ qõ corrũpit aggrauat aiam: qñ corpori ẽ subiecta: ídeo pbía petit fugari nebulas terrene molis: ⁊ q: nõ sufficit fuga tenebraꝝ nisi adsit lux illumínãs: ídeo petit illuminationẽ dicẽs. Atq̄ tuo sp̄ẽdore mica. Jtẽ disijcio. í. dispgo vt remoueo: ⁊ ór: a dis p̄positiõe inseparabili ⁊ a vbo iacio iacis: mutãdo a ín i. vñ fit í duplex disijcio.

Ascẽsꝰ

¶ Qui ppetua ⁊c. Carmẽ est exametrũ heroicũ monocolon. de quo in p̄mo carmine p̄mí libri satis dixim⁹. Congruit aũt huic arduę inuocationi. Quẽ nõ externe ⁊c. Cũ em̄ deus sit pfectus nulliusq̄ egẽs: nec ex creaturarũ laudatiõe glorioso⁹: nec ex earuz negligẽtia minor: p sua bonitate cui⁹ creaturas ptícipes esse voluit cũcta creauit. remotissim⁹ ab oĩ inuidia: q̄ tũc nullũ hz locũ qñ nulla appareret emulatio. vñ dicit.

Liuor.

Liuore carens: vbi tñ fim vallã poti⁹ diceret liuore vacãs. Est aũt liuor macula subnígra generata ex cõpressione vel cõtactu alteri⁹ corpis. Ex cõpressione: vt apud Juuenalẽ. Uuaq̄ cõtacta liuorẽ ducit ab vna. Ex cõtactu. vt apud Tibullũ. Tum succos herbasq̄ dedí q̄s liuor abiret. Quẽ facit impsso mutua dente ven⁹. Et q: in hoie iuidioso qui seip̄m ꝓsumit solet liuidus colo: apparere. ío liuor accipit p vehemẽti inuidía. Sicut cãdor pro pulchritudine animi ab oi inuidia abhorrẽtis. Supno exemplo. quã platonici id eã vocãt: hic exẽplũ vocat: qõ etiam exemplar dici põt. Legendũ est ppter versum similiq̄ ab imagine formãs. Nam imago p̄mã corripit. Tu numeris elemẽta ligas. Quia oĩa in numero: põdere: ⁊ mẽsura cõstituit de⁹: simul aũt elementa ptraria. sed media elemẽta tẽperata sunt: vt frigida nõ ꝓsumantur a calidis: ficca ab humidis. Quín a deo p̄ter naturã elemẽtorum de⁹ ad vtilitatẽ nostrã ptineri facit ignẽ p parte in terris: ⁊ maría intra alueos suos: cũ tñ locus naturalis ignis sit inter cõuexũ aeris ⁊ concauũ lune: vbi etiam elemẽtaris ⁊ ímíxtus est: ⁊ quo hic noster tendit licet nõ euolet. í. totus e cõspectu nostro volet. Et locus naturalis aque est cõuexum terre: ⁊ concauũ aque: ⁊ ita deberet terra p̄opter grauitatem suam aquis tegi: nisi deus aliter o:dinaret. Tu triplicis: q̄uis in superio:ibus cõmentis satis philosopha-

Terq̄terna elemẽta.

tum sit: dicam tñ pauca q̄ Macrobius in de somnio Scipionis recitat. Sũt aũt hec. Maluerũt mũdum alíj in elementa ter quaterna diuídere: vt in p̄mo o:dine numerent. Terra: aqua: aer: ⁊ ignis: que est pars liquídio: aeris vicina lune. Supra hoc rursum totidem numero: hz nature purio:is elementa: vt fit luna p terra quã etheream terrã a philicis dixímus noiatam. Aqua fit sphera mercurij. Aer veneris: ignis in sole. Tertius vero elementorum o:do ita ad nos cõuersus habeat: vt terrã vltimã faciat: ⁊ ceteris in mediũ redactis in terrã definat tã ima q̄ summa postremitas. Jgit sphera martis ignis habeatur: aer iouis: saturni aqua: terra vero aplanes: in qua elisios cãpos esse puris animis deputatos antiq̄tas nobis intelligendũ reliquit. de his cãpis aia quũ in corpus emittitur p tres elemẽtorum o:dines trina morte ad corpus vsq̄ descẽdit. hec est inter platonis de morte aie quũ in corp⁹ trudítur secũda sníã. Jsta Macrobius ex platonicorum dogmate: qui oĩa. í. totum vniuersum quasi in globum colligit: vt aplanẽ. í. firmamentũ terris p̄pter firmitatem cõparet: saturnũ aquis p̄pter frigiditatem planete: ⁊ qõ eius genitalibus in aquã delapsis venus nata fit. Jouem aeri p:o quo sepe ponitur: vt in Geo:. Et iam maturis metuẽter iuppiter vuis. Martẽ autem igni. Est em̄ ardens ⁊ igneus igneiq̄ colo:is planeta. Et hoc respiciẽs Boetius. ni fallor: dixit triplicem naturã esse. Qõ aũt dicit duos o:bes postea: spectat ad tertiam opinionẽ platonis. de qua ibidem Macrobius. Alíj vo duas: siquidem etipsi partem sicut p:imi faciunt: sed non eisdem terminis diuidunt mundũ. Ui enim celuz quod aplanes sphera vocitatur partem vnã: septem vo spheras que vage vocãtur: ⁊ quod ĩter illas ⁊ terrã est: terrãq̄ ipsam alteram partẽ esse voluerunt ⁊c. videtur ergo Boeti. hos secutus animam mundi inter duas iam dictas partes mediam dicere. Sed scõm secundam opinionem platonicorum

omnia inter se glomerari. In celū terrāq; seris. potius dicā celū accipiēdū esse aerē. sicut volucres celi dicuntur. Et a lucre. In hoc celo qui dicit aer. vite em̄ mortaliū sunt inter aerē et terrā. Q̄ autem in cō mentario dicitur q̄ anime quotidie creant: quib⁹ creatis infundūtur corporibus. Nō debet intelligi q̄ pūus creantur q̄ infundantur. Quia ꝟ in Augu. creando infunduntur: ⁊ infundendo creātur: nec de potentia materie educunt aut ex traduce re: sed hec theologi disquirāt. Reduci igne. i. inquit ꝓmen tari⁹ charitate: qō nō absurdū est: q; cum singula vitia infernū mereant: sola charitas in celū ducit. Sz q; cetera platonice dicta sunt: pōt ⁊ hoc platonice intelligi. vt auctor sub alijs verbis dicat q̄ Virg. lib. vj. Eneiō. sic dicit. Principio celū ac terras cāposq; liquentes: Lucētemq; globū lune titaniaq; astra Spūs intus alit: totāq; infusa per artus Mens agitat molē: ⁊ magno se corpe miscet. Inde hoim pe cudūq; genus viteq; volantum. Et que marmoreo fert mōstra sub equore pontus. Igneus ē ollis vi gor: et celestis origo Seminibus: quātū nō noxia corpora tardāt. Thirrēiq; habitāt artus: moribūda q; membra. Hinc metuunt ⁊c. Da p̄ augustam ⁊c. Sicut supra ostendimus: quia interpres exponit au gustam. i. nobilem sedem: non dubium est ipsum legisse angustam non augustaz. sed quid sit angustū supra requires.

¶ Prosa decima tertij libri.

Sācus thomas.

QVoniā igit quæ sit imperfecti q̄ etiā pfecti boni forma uidisti: nūc demōstrādū reor quonā hæc felicitatis perfectio constituta sit. In quo illud primū arbitror inq̄rēdū. An aliqd hmōi bonū quale paulo ante diffinisti: in rer̄ natura possit existere: ne nos p̄ter rei subiectæ uerita tē cassa cogitatiōis imago decipiat: sed q̄n existat sitq; hoc uelut i q̄dā oim fons bonor̄ negari neq;. Oē em̄ qd imperfectum esse dicit id diminutione p fecti i perfectū esse phibet. Quo fit ut si in quolibet gñe impfectū qd eē uideat i eo pfectū quoq; aliqd eē necesse sit. Etem̄ pfectione sublata: unde illud qd impfectum perhibet extiterit: nec fingi quidē potest. Neq; enim a diminutis inconsummatisq; natura rer̄ cœpit exordiū: sed ab integris absolutisq; procedens in hæc extrema atq; effœta dilabit. Quod si (uti pauloāte mōstrauimus) est q̄dā bo ni fragilis imperfecta felicitas: esse aliquam soli dam perfectamq; non potest dubitari. Boeti. Fir missime inquam uerissimeq; concluſum est. Phi.

Ionia igit que sit impfecti. Ista est decima pſa huj⁹ tertij in qua pbia oñdit vbi va bri tudo sit ꝓstituta: ⁊ p̄mo ꝓtinu ando ꝓbat britudinē pfectā esse in rerū natura. Secūdo oñdit i q̄ sit vera britu do: ibi. Quovero. Primo dic̄. O Boe. qm̄ vidisti in p̄cedētib⁹ q̄ sit forma imp fecti boni: ⁊ q̄ sit forma pfecti boni: nūc reor. i. opinor esse demōstrandū quonā. i. vbi hec pfectio felicitatis. i. perfecta fe licitas. sit constituta. in quo sup. inuesti gando illud arbitror primū esse inquirendum. An aliquod hmōi bonū perfe ctū quale pauloante. s. octaua pſa diffiniſti possit existere in rerum natura: ne cassa. i. vana imago. i. species cogita tionis nos decipiat p̄ter veritatē subiecte rei. i. existētis. Sed nequit negari q̄n existet i rer̄ natura pfectū bonū ⁊ p fecta felicitas: ⁊ hoc bonū sit veluti fōs oim bonor̄: ⁊ tūc pdat ipm esse tali ratione. In quocūq; gñe est reperire imp fectū in eodē est reperire pfectū: sz in ge nere rerū est reperire iperfectū bonū et imperfectā felicitatē: vt prz ex p̄cedenti bus ergo in rer̄ natura erit dare pfectā felicitatē. Hāc rationē ptractat in ira et dicit. Oē q̄ dr esse impfectuz illud phi betur imperfectū diminutiōe. i. ex defe ctu perfecti: quo fit vt si in quolibet ge nere videat esse quid. i. aliquid imperfe ctum: i eo genere necesse sit aliquid esse pfectū: et cū p q; sublata. i. circūscripta pfectiōe nec fingi pōt: vñ illud extiterit. i. eē habeat: qō phibet i pfectū: neq; em̄ natura cepit exordiū a diminut̄ ⁊ incōsumatis. i. ab impfectis: sz natura p̄cedēs ab ite gris ⁊ absolut̄. i. pfectis dilabit i hec extrema. i. iferiora atq; effeta. i. infructuosa: ex hoc g̃ accipit maior rōnis. in quocūq; reperit aliqd impfectum in eodem reperitur perfectum. Tūc subiūgit minorem dic. vbi pro sicut pauloante mōstrauim⁹: est quedaz fragilis boni ⁊ imperfecta felicitas: ⁊ ponit conclusio nē dicens: ergo dubitari nō potest aliquā solidam: q; p̄ et perfectam felicitatem esse: quod concedens Boe. dic̄. firmissime ⁊ verissimile concluſum est. Notandum q̄ in tēporalibus ⁊ sensualibus nō pōt eē summū et pfectum bonū: ⁊ quia multi sunt qui non putant esse alia bona p̄ter sensualia: ideo ne aliqs putet nullum esse perfectū bonū in rerū natura: pbia primo anteq̄ ostendat vbi sit situm perfectum bonum: probat ipsum esse. ¶ Notandū q̄ res subiecta est de qua habetur sermo ⁊ cognitio: sed dū co gitamus de re que non est: tunc est cogitatio cassa p̄ter veritatem subiecte rei decipiens nos. ne autē talis cognitio videatur esse summi boni: ideo primo probat ipsum in rerum esse natura. ¶ Nota q̄ imperfectum non potest esse principium rerum: quia perfectum prius est imperfecto. principio autem non est aliquid prius. ex quo sequitur q̄ vbi est impfectum: ibi est reperire perfectum. ¶ Nota q̄ est de uenire ad aliquod perfectum a quo natura incipiens progreditur a posteriora imperfecta: cuiusmo

Sūmū bonū eē.

di sunt hec inferiora: que dicuntur extrema et effeta: sunt vltima causatorum non causa aliis inferiori-
bus. ¶ Quo vero inquit. Hic philosophia ostendit in quo perfectum bonum siue vera felicitas sit si
ta. Secundo concludit quoddam correlarium. Tertio mouet dubitationem. secunda ibi. Sup hec ter
tia ibi. Atqui hoc quoq;. Primo dicit vel ostendit perfectam felicitatem esse in deo constitutā. Secun-
do ostendit per quem modum sit in deo: ibi. Sed queso. Primo ponit vnam propositionē notam. Se
cundo ex ea probat intētum: ibi Ita ve-
ro. Primo dicit. Iam probatū est q̄ est
dare perfectū bonū. quo vero. i. in quo
habitet. i. lateat illud perfectū bonū: ita
considera. Et tunc subiūgit propositio
nē. Dis conceptio cōmunis humanoꝝ
animoꝝ probat. i. cōcedit deū esse bonū
et principiū oim rerū. Et q̄ deus sit qꝺ
dam bonū probat per hoc: quia deo ni-
hil melius excogitari q̄at. i. potest: ꝛ q̄s
dubitat illud esse bonū quo melius est
nihil? q. d. nullus. ¶ Notandū q̄ deū eē
principiū omniū rerū omnes cōcludūt.
sed quia pythagorici duo posuerūt esse
principia rerū: vnum bonū aliud malū.
ne ergo aliquis occasione huius nega-
ret deum esse bonū: ideo hoc ꝓbat ex eo
q̄ nihil potest meli⁹ excogitari deo: vn-
de dicit beat⁹ Augusti. in lib. de doctri-
na chriſtiana. Oēs latine lingue scientes
cum aures eorū sonus tetigerit quo p-
fertur deus: mouētur ad cogitandū ex-
cellentissimā quādam immortalem na-
turam: ita autē cogitatur deus vt aliq̄d
quo nihil sit melius. Ita vero bonū es-
se deū ratio demonstrat ꝛc. Hic probat
intentū q̄ beatitudo siue pfectū bonuꝫ
sit situ in deo tali ratione. Perfectū bo-
nū est vera beatitudo sed deus est perfe
ctum bonū: ergo deus vel in deo est ve-
ra beatitudo. vnde dicit in littera. Ra-
tio ista demōstrat deū esse bonū vt con-
uincat. i. ineffabiliter cōcludat in eo esse
perfectū bonū: ma nisi deus sit tale scz p
fectū bonū: nō poterit eē principiū om-
niū rerū. si em̄ nō sit pfectū bonum; erit
aliquid prestantius eo possidens perfectum bonum. namq; pro q: omnia perfecta claruerunt. i. ma-
nifesta sunt esse priora min⁹ integris. i. impfectis quare ne ratio procedat in infinitum: cōfitenduꝫ est
summū deum esse plenissimū summi et perfecti boni: ꝛ sic patet minor rōnis scz: q̄ in deo est perfectum
bonum. nunc probat maiorem di. Scz cōcessim⁹. i. ꝓbauim⁹ nona psa pfectū bonū esse verā beatitudi-
nem: igitur restat cōcludere q̄ necesse est verā btitudinē sitā esse in summo deo. Cui boe. cōsentiēs di.
Deus. Accipio. i. cōcedo inquā: nec ē qꝺ vllo mō queat cōtradici. ¶ Nota q̄ si de⁹ nō esset pfectū bonū: sz impf-
fectū ꝓcederet in infinitū sic arguendo. De⁹ vel est pfectū bonū vel impfectū: si pfectū habet ꝓpositū.
si impfectū: ergo erit aliquid prius eo: cū pfectū sit prius impfecto. Illud ergo prius vel est perfectum
bonū vel impfectū: si pfectū illud erit de⁹: ꝛ habetur ꝓpositū. Si impfectū est aliq̄d prius eo: cum per-
fectū sit prius imperfecto. Iterū querit de illo priori. vel est pfectū bonū vel imperfectū: ꝛ sic procede-
retur in infinitū: vel dabitur deū esse pfectū bonū. ꝛ hoc innuit in lra cū dicit. Quare ne in infinitū ra-
tio procedat. ¶ Sed queso te inquit. Hic pbia ostēdit ꝙ quēmodū vera beatitudo sit in deo: q: nō est
in deo tanq̄ aliquid distinctū ab ipso: sicut accidens a subiecto: sed est idem cum ipso. quod ꝓbat quat
tuor rationibus. secūda ibi. Postremo. tertia ibi. Respice inquit. Primo p̄mittit intentū suum cū qua
dam diuisione cuius mēbra improbat dic̄. O boe. queso te vide q̄ id sancte. i. firmiter et inuiolabiliter
pbes: qꝺ dixim⁹ summū deū esse plenissimū summi boni: ꝛ dic̄. Boe. Quonāmodo sup. hoc ꝓbat? tūc
ponit pbia diuisionē di. Presumas. i. putas ne hunc patrem oim rerū accepisse extrinsecus illud sum-
mum bonum: quo perhibetur esse plenus: vel presumas ita naturaliter habere a se illud bonum qua-
si cogites diuersam esse substantiam dei habentis: q̄ ꝓ ꝛ beatitudinis habite? ꝛ tunc improbat mem-
bra. Primo q̄ deus non accepit summum bonum ab extrinseco dicēs. Nam si putes bonū quod in deo
est extrinsecus acceptum; tunc tu possis. i. potes estimare esse prestantius; id est melius illud bonum

¶ Quo uero inqt habitet: ita considera. Deū rerū
oim principē bonū esse cōmunis humanoꝝ conce
ptio ꝓbat animoꝝ. Nā cū nihil deo melius excogi
tari queat: id quo melius nihil est bonū eē qs du-
bitat? ¶ Ita uero bonū eē deū ratio demōstrat: ut
perfectum quoq; i eo bonum esse cōuincat. Nā ni
si tale sit: reꝝ omniū principium esse non poterit
Erit em̄ eo præstantius aliquid perfectū possidens
bonum quod hoc prius atq; ātiquius esse uidea
tur. Oia namq; perfecta minus integris priora esse
claruerunt. Quare ne in infinitū ratio ꝓcedat cō
fitendū est summum deū: summi pfectiq; boni eē
pleniſſimum. Sed pfectum bonū uerā esse btitudi
nē constituimus. Verā igitur beatitudinē in sum
mo deo sitā esse necesse est. Boe. Accipio inquā: nec
est qd cōtradici ullomodo queat. Phi. ¶ Sed quæ
so inquit te uide q̄ id sctē atq; inuiolabiliter pro
bes: q̄ boni summi summum deū diximus eē ple
niſſimum. Boe. quo nā inquit modo? P. Ne hunc
rerum oium patrē illud summū bonum quo ple
nus esse perhibet uel extrinsecus accepisse: uel ita
naturaliter hīe p̄sumas: quasi habētis dei habitæ
q̄ btitudinis diuersam cogites esse substātiā? Nā si

qđ dederit eo qđ acceperit: scz deo. qđ est falsum: q; cõfitemur hũc p̃cellentissimũ oim rerũ. Tũc pro bat ꝙ pfectũ bonũ in deo nõ est in ipso naturaliter tanꝙ differẽs a substãtia sua dicẽs. Qđ si natura: idest p̨ naturaz ineſt deo summũ bonũ: sed est diuersuz ab ipso rõne quidditatiua: fingat q̃ põt quis hec diuersa cõiunxerit. s. deũ ⁊ summũ bonũ. Quasi dicat nõ est dare aliquẽ prioꝛẽ ista diuersa cõiunꝛ gentẽ. ¶ Notãdũ ꝙ rõ quã pbia p̃tendit est ista. Sũmũ bonũ qđ est in deo vel est acceptũ ab extrinꝛ seco vel ineſt sibi naturaliꝛ: si ab extrinꝛ

extrinsecus acceptũ putes p̃stãtius id qđ dederit eo qđ acceperit existimare possis/sed hũc eẽ rerũ oim p̃cellẽtissimũ dignissime cõfitemur. Quod si natura qdẽ ineſt/sed rõne diuersum cũ de rerũ principe loq̃mur deo/fingat q̃ põt qs hæc diuersa cõiũxerit ¶ Postremo qđ a qualibet re diuersum ẽ: id nõ ẽ illud a quo itellgit eẽ diuersum. Quare q đ a summo bono diuersum ẽ sui natura/id summũ bonũ nõ est. qđ nephas ẽ de deo cogitare. quo nihil constat eẽ p̃stãtius. ¶ Oino em̃ nullius rei natura suo principio melior poterit existere. quare quod oim principiũ sit; id etiã sui substãtia summũ eẽ bonũ ueriſſima rõne cõcluserim. Boe. Rectissime inquã P. Sed summũ bonũ btitudinẽ eẽ cõcessum ẽ. Boe. Ita est inquã. P. Igitur deũ inqt eẽ ipsam btitudinẽ necesse est cõfiteri. Boe. Nec p̨positis inquã priorib⁹ refragari q̃o. Et ab illis hoc illatũ cõsequẽs esse p̃spicio. Phi. ¶ Respice inqt an hinc quoq̨ idẽ firmius approbet ꝙ duo summa bona q̃ a se diuersa sint/esse nõ p̃nt. Etem̃ q̃ disꝛ crepant bona nõ esse alterũ qđ sit alterũ liq̃t/quare neutrũ poterit eẽ pfectũ/cũ alterutri alterũ deest/sed qđ pfectũ nõ sit id summũ nõ esse manifestũ est/nullo mõ igit q̃ summa sunt bona ea p̃nt eẽ diuersa. Atq & btitudinẽ & deũ summũ eẽ collegimus/quare ipsam necesse

Principiũ rerũ

dí. ĩ lr̃a. Oino. i. gñaliꝛ nullius rei natura poterit existere. i. eẽ melio: suo p̃ncipio: q̃re qđ oim sit p̃ncipiũ sic deꝰ. illud etiã ꝯcluserim verissima rõne summũ eẽ bonũ sui substãtia. i. p̨ sui substãtiã. cui assentiẽs Boe. dicit rectissime inquã ꝯcluſuz est. sz sũmũ bonũ eẽ btitudinẽ ꝯcessum ẽ. Dicit boe. ⁊ ita est ĩquã. Cõcludit g̃ pbia. Itẽ necesseẽ deũ ꝯfiteri ipaz btitudinẽ. Dicit boe. Nec q̃o refragari. i. resistere p̃rioꝛ ribus p̨positis. i. p̃missis: ⁊ ego p̨spicio ꝺ illatũ esse ꝯsequens ab illis. i. ab illa. ¶ No. ꝙ p̃ncipiũ oim rerũ opz esse summũ bonũ substãtialiter: q; si aliq̃d aliud a p̃ncipio eẽt summũ bonũ substantialiꝛ sicut aliq̃d p̃ncipiatũ. sequit ꝙ p̃ncipiatũ sit nobilius suo p̃ncipio. Nã bonũ substãtialiter nobiliꝰ est bono accidentaliter. Itẽ si p̃ncipiũ nõ est bonũ substãtialiter: sed accidẽtaliter cũ oẽ qđ est tale p̨ accidens reducat ad aliq̃d tale p̨ se: tunc p̃ncipiũ reduceret ad aliq̃d: ⁊ p̨ ꝯns nõ esset p̃ncipiũ. ¶ Respice inqt an hinc. Hic ponit quartã rõnẽ ꝙ btitudo in deo nõ differt ab ipso: si btitudo differt a deo cuz vtrũq̨ tã deꝰ ꝙ btitudo sit summũ bonũ: essent duo summa bona quoꝝ vnũ nõ esset alterũ ⁊ cũ vnũ desit alteri neutrũ erit pfectũ ⁊ summũ bonũ. q; pfectũ est cui nihil deest. g̃ necesse est btitudinẽ esse idẽ cũ deo. vñ dicit in lr̃a. O Boe. respice an hinc qđ mõ dicã illud qđ p̨batũ est firmiꝰ approbet duo summa bona esse nõ p̃nt q̃ sint a se diuersa. Etem̃ liquet. i. manifestũ est: ꝙ bona q̃ discrepãt nõ eẽ alterũ sup. eoꝝ bonoꝝ qđ sit alterũ: quare cum alterũ deest alterutri. i. quare cum desit alterum alteri: neutrũ poterit esse pfectum: cũ pfectum sit cui nihil deest. sed manifestum est illud nõ esse summũ bonũ qđ non est perfectum. igitur nullo modo possunt esse diuersa ea q̃ sunt summa bona. Atqui p̨ certe deum ⁊ beatitudinẽ collegimus esse summũ bonũ: quare necesse est ipam naturã que sit diuinitas idest naturã dei esse summã beatitudinẽ. qđ Boe. approbat dicẽs. Nihil verius est ipsa re: nec ratiocinatione ipsa firmiꝰ nec deo digniꝰ ꝯcludi põt. ¶ Notandũ ex quarto topicoꝝ id qđ p̨ supabundãtiã

ō: vnísolí cōuenít. Cum ígítur ſummū bonū dícaꝫ ꝑ ſuperabūdantíá: nō erūt duo ſumma bona. Jtē ſi eſſent duo ſumma bona vel eſſent eíuſdē ſpecíeí vel dífferrent ſpecíe: ſi eíuſdē ſpecíeí: erunt equalí ter ꝑfecta: ⁊ vnū erít ſupfluū. ſi dífferūt ſpecíe: vnū erít ꝑfectíus altero: qꝛ ípoſſibíle eſt duas ſpecíes eſſe equaliter ꝑfectas. ſed qō eſt ímpfectꝰ nō eſt ſummū bonū: ꝯ nō ſunt plura ſumma bona. ¶ Su/ per hec igiꝫ ínquit. Dic pbía ꝯcludit ex dictís quandam ꝯclufionē coꝛrelarıá dí. Sup hec ſcz pꝛedicta ego tibí dabo coꝛrelarıū. í. ꝯcluſıōz coꝛ relarıā: ita ſcılz ſícut geometre alıquıd ſolent demōſtratís ſuís ꝓpoſítís ínfer re: q̄ ıllata ípí vocát poꝛíſmata. í. aꝓtōes ⁊ tunc ponít coꝛrelarıuz ꝙ oīs beatus eſt deus. qō ſíc ínfert. qꝛ adeptıōe beatí tudínís fíūt hoīes btī. btītudo vo eſt ípſa dıuínítas: vt ꝓbatū eſt: manífeſtū eſt hoīes beatos fıerí adeptıōe dıuíní/ tatís: ſed ſícut adeptıone ıuſtítíe fıunt hoīes ıuſtí: ⁊ adeptıone ſapıētíe fıūt ſa pientes: ıta neceſſe eſt adeptıōe dıuíní/ tatís: eſſe btōs ſíue deos. Jgiꝫ oīs bea/ tus eſt deꝰ ſed natura quıdē vnus deus eſt ⁊ nō plures. partıcıpatıōe vo nıhıl ꝓhıbet plures deos eē. Hāc ꝯcluſıonē cōmendás Boe. dı. Et pulchꝛū ínquā hoc ſcz qō mō ꝯcluſiſtí atq; ꝑcioſum: ſí ue poꝛíſma ſíue coꝛrelarıū mauís. í. ma gıs velís ípm vocarí. ¶ Notandum ꝙ oīs btūs eſt deus. Hoc pꝛobatur ex ſra fic. Hoīes ſunt beatí adeptıōe beatítu/ dínís ſed btītudo eſt dıuínítas: ꝯ hoīes fıunt beatí adeptıone dıuínítatís ſz ade ptıone dıuínítatís alıquís efficıt deus: ergo oīs beatus eſt deꝰ. Hel pōt ſic ar/ guí. Adeptıone dıuínítatís alıquís effi cítur deus: adeptıone dıuínítatís alıq̄s efficítur beatus: cū dıuínítas ſít ídē cuz btītudíne: ergo oīs beatꝰ eſt deꝰ. ¶ No ta ſm Hug. poꝛus poꝛí eſt ſubtile foꝛa/ men ín coꝛpoꝛe ꝙ qō ſudoꝛ emanat. Jn de poꝛíſma poꝛíſmatís. í. apertío vel ílluminatío ſenſus. dícūtur etıá poꝛíſmata regule quas geome tre ꝓponunt ad alıqō oſtendendū eo ꝙ aperıant ⁊ ílluminent mentē lectoꝛís. ⁊ ípſe allegat Boetıū ín ꝯc líbꝛo de ꝯc noīe poꝛíſma. ¶ Nota ſm Hug. a coꝛona venít coꝛonarıū qō eſt pꝛemıū vıctoꝛíe vel pꝛemıū belli vel certamínís. ſ. coꝛona vel alıq̄d alıud. vel coꝛonarıum eſt: vnde alıq̄s meretur ꝯ noꝛem vel adípíſcítur coꝛoná. ⁊ etıá allegat Boe. ín ꝯc loco de ꝯc nomíne coꝛonarıum: ſed cōíter noíaꝫ coꝛrelarıū. ⁊ eſt coꝛrelarıū ꝯcluſío ſequens ex pꝛemíſſís. ¶ Nota alıquís dıceret. Sí oīs bea/ tus eſt deus cum plures ſínt beatí: plures erunt dıj. Reſpōdet boetıus ꝙ vnus eſt deus naturalıter ⁊ eſſentialıter: ſed partıcıpatíue: ſcz partıcıpatıone vırtutís ⁊ ímmoꝛtalítatís poſſunt eſſe plures dıj. Unde pſalmus. Ego dıxí dıj eſtís ⁊ fılíj excelſí omnes. Jtem ínnuít pbs. íj. Meta. vbí ſíc concludít. Non valet pluralítas ꝑncípum: ſít ergo vnus ꝑnceps ſm naturá ⁊ eſſentíaz. ergo dícít Seneca. Uír/ ſpeculatíuus eſt quaſí deus ín ꝯmano coꝛpoꝛe ꝯſpítatus. Pꝛo quo vlterıus notanduz ꝙ deus eſt quadruplex. Alıquís eſt deus nūcupatíue: vt ídolum. Alıus vſurpatíue: vt demones cultum deí ſíbí vſurpantes: vt dícít ſcríptura. Oēs dıj gentíum demonía. Tertıus partıcıpatíue. vt ꝯmes beatítu dínem partıcípantes. Quartus deus natura ꝯabens eſſentíe eternítatem: ímutabílítatem ⁊ cōmuní cabílítatem. Pꝛímís tríbus modís poſſunt bene eſſe plures dıj: ſed non quarto modo. Ultímo nota deítatem ſíue dıuínítatem partıcípare: nō eſt níſí ímoꝛtalítatem: ímpaſſíbílítatē: ſubtílítatē ⁊ agílíta/ tem adípíſcí. Nā moꝛtale addítum nobís ſepat nos a dıjs vt dícít Poꝛpꝯ. ergo adeptıōe ímoꝛtalítaꝫ erímus dıj. Arquí ꝯc quoq; pulchꝛíus. Hıc pbía monet cırca pꝛedícta quādam dubítatıonē. Secun do ſoluít eam ıbí. Cuíus díſcretıone. Pꝛímo dícít. Ex quo dícís ꝯc coꝛrelarıū eſt pulchꝛū. Atquí pꝛo certe ꝯc qō ıam dícā nıhıl pulchꝛíus: quod ratıo perſuadet eſſe annectendū hís ſcz ſupꝛadictís: ⁊ dí cít Boe. quíd eſt pulchꝛū íllud: dícít pbía. Cum beatítudo vídeatur etıam multa cōtínere dubítatur vtrum ꝯc omnía cōíungant. í. conſtítuant velutí vnum coꝛpus beatítudínís quadam varíetate par/ tíum: an ſít alıquíd eoꝛum quod compleat ſubſtantíam beatítudínís ad quod cetera referanꝫ. Tunc Boetíus petít ꝯāc queſtıonē magís elucídarí dícens. Uellem ínquít vt patefaceres íllud qō querís commemoꝛatıone ípſarum rerum ſupple explícando; ⁊ pꝯloſopꝯía condeſcendens Boetío querít

Dīsbea tꝰ ē deꝰ.

Poꝛus

Coꝛona rıū.

Deus.

eſt ſummā eē beatitudinē q̄ ſit ſumma diuinitas.

Boe. Nil inquā nec re ipa ueriꝰ nec rōne firmiꝰ nec deo dignius concludi pōt. Phi. ¶ Sup hæc igiꝫ in quit ueluti geometræ ſolēt demōſtratis ꝓpoſitis aliqd inferre q̄ poriſmata ipſi uocāt. Ita ego quoꝙ tibi ueluti corollariū dabo. Nā qm̄ beatitudinis adept iōe fiūt hoīes btī: btītudo uero eſt ipa diuini tas diuinitatis adeptiōe fieri btōs mani feſtum eſt. ſed uti iuſtitiæ adeptiōe iuſti ſapiētiæ ſapientes fi unt ita diuinitatē adeptos deos fieri ſiſi rōne ne ceſſe eſt. Oīs igiꝫ btūs deꝰ ſed natura qdē unꝰ ptici patiōe uero nihil phibet eē q̄plurimos. Boe. Et pul chrum inquā hoc: atq; ꝑcioſum ſiue poriſma ſiue corollariū uocari mauis. P. ¶ Atq hoc quoq; pul chrius nihil eſt qd his annectēdum eſſe rō pſuadet Boe. Quid inquā? Phi. Cū multa inqt btītudo con tinere uideaꝫ. utrū ne hæc oīa ueluti unū corpus beatitudinis quadā partium uarietate cōiungan tur An ſit eoꝝ aliquid qd btītudinis ſubſtātiā cō pleat: ad hoc uero cætera referantur? Boe. Vellem inquā id ipſarū rerū cōmemoratione patefaceres

Nõne cẽſemus btitudinẽ eẽ bonũ? dicit Boeti⁹. Certe ſummũ bonũ. cui pbia. licz. i. licitũ eſt addas hoc ſcz ſummũ oibus hís. nã btitudo eſt ſumma ſufficiẽtia: eadẽ eſt ſumma potẽtia: ⁊ iudicat eẽ ſumma reuerẽtia: claritas et voluptas. dicit Boe. Quid igitur ſup. eſtimas eſſe dicendũ? Rñder pbia: hęccine. i. nunq̃d hec oĩa ſcz ſufficiẽtia potẽtia: q̃ p et cetera ſunt veluti quedã mẽbra btitudinis: an cuncta referũtur ad bonũ veluti ad verticẽ. i. tanq̃ ad ſummã rationem appetendi oĩa alia. Tũc Boeti⁹ fatet ſe intelligere q̃ſtionẽ: ⁊ p̃ſtolari ei⁹ ſolutionẽ dices. ¶ Intelligo q̃d ꝓponas inueſtigandũ: ſed deſidero audire q̃d conſtituas. i. diffinias queſtionẽ diſſoluendo. ¶ Notã dũ q̃ q̃ſtio quã pbia mouet eſt iſta. Vtrũ p̃dicta q̃nq̃ ſcz ſufficientia: reuerẽtia ⁊c. conſtituãt btitudinẽ ſicut diuerſa mẽbra vnũ corpus: vel vtrum oĩa ſint eadẽ et referãtur ad aliq̃d vnũ: ſcilicet ad bonũ: qõ ratio ſit appetendi oĩa iſta. ¶ Notãduz q: in btitudine eſt ſummũ bonum: ⁊ in beatitudine eſt ſufficiẽtia: reuerentia: gloria: ⁊ iocũditas: ideo quẽritur an iſta ſint in beatitudine tanq̃ diuerſa: aut ad vnum relata: ſcz ad bonum ratione cuius appetuntur. ¶ Nota ad primam partem queſtionis debet reſponderi q̃ non: quia membra vnum corpus conſtituentia debent eſſe inter ſe diuerſa vt ſtatim ꝓbabitur in littera ſequenti: ſed illa quinq̃ ſunt vnum vt probatum eſt: ergo nõ poſſunt eſſe partes beatitudinis conſtituentes ipam ſicut membra vnum corpus: etiam ſi ſic ſequereſ q̃ beatitudo ſeu deus nõ eſſet omnino ſimplex: quod eſt impoſſibile. ¶ Cuius rei diſcretionem. Hic philoſophia ſoluit queſtionẽ: et primo oñdit q̃ iſta quinq̃ nõ ſunt partes ⁊ mẽbra btitudinis. Scõo oñdit q̃ oĩa referãtur ad bonum: ibi. Ad bonum vero. Primo intẽdit talẽ rationẽ. Mẽbra ꝓſtituentia aliq̃d vnũ adinuicẽ debẽt eſſe diuerſa: ſed iſta oĩa quinq̃ ſũt idẽ: ergo nõ ſunt mẽbra ⁊ partes btitudinis. Añ dicit in lra. Cui⁹ rei ſup. poſite in q̃ſtione ſic accipe diſcretionẽ. i. diſcretã ſolutionẽ. Si hec oĩa foꝛẽt mẽbra btitudinis: tũc diſcreparẽt ad ſeinuicẽ. Hec enĩ eſt natura partiũ: vt diuerſa cõponant vnũ corpus. Reſpondet Boe. Atq̃ pro certe hec omnia q̃nq̃ mõſtrata ſunt idem eſſe ſupplei nona proſa. Infert pb̃a. Igitur minime ſunt membra beatitudinis: ſed ſi in eis ſoluetur ratio membri: omnia erunt vnũ mẽbrum: et tunc ſequitur beatitudinẽ cõponi ex vno mẽbro quod eſt impoſſibile: ⁊ hoc eſt quod dicit. alioquin: id eſt ſi aliter dicatur quod non ſunt membra: ſed vnum membrum: videtur beatitudo eſſe coniuncta ex vno membro quod fieri nequit: ⁊ dicit boetius. Id quidem quomodo concluſum eſt non eſt dubium: ſed illud quod reſtat de veritate alterius partis queſtionis expecto. ¶ Nota q̃ beatitudo eſt diuinitas vt prius viſum eſt: et quia diuinitas eſt omnino ſimplex ⁊ indiſſolubilis ex nullo poteſt eſſe conſtituta. cum enim conſtituens ſit prius cõſtituto eſſet aliquid prius deitate quod abſurdum eſt: ergo beatitudo non poteſt eſſe conſtituta ex pluribus membris vel ex vno mẽbro. ¶ At bonum vero ⁊c. Hic philoſophia oſtẽdit q̃ omnia referantur ad bonum tanq̃ ad cauſam propter quam appetuntur. Secundo ex dictis deducit quaſdam concluſiones ſuperius probatas vt melius intelligañ: ſecũda ibi. Cuius vero cauſa. Primo dicit. Palam eſt cetera ſcilicet quin q̃ ſupradicta ad que omnia appetenda reducuntur ipſa referri ad bonum: idcirco enim petitur. id eſt accipitur: ſufficientia: quia bonum eſſe iudicatur: idcirco potentia petitur: quia id etiam creditur eſſe bonum. idem licet coniecrare: id eſt iudicare de reuerẽtia: claritudine id eſt claritate et iucunditate. ⁊ ſic vniuerſaliter concludere q̃ bonum eſt ſumma: id eſt pfectio ⁊ cauſa omnium expetendoꝛũ. i. deſiderandoꝛ. qõ declarat p̃ ſignũ dicẽs. Illud enĩ qõ neq̃ in re neq̃ in ſimilitudine. i. apparẽtia vllum bonum retinet in ſe illud nullo modo poteſt expeti. i. deſiderari: ⁊ per contrariũ illa que non ſunt bona natura. i. ex natura: tñ ſi videañ. i. appareãt eſſe quaſi vera bona ſint: appperuñ: quo fit vt bonitas iure credaſ eſſe ſumma atq̃ cauſa oĩm expetẽdoꝛ. ¶ Notãdũ q̃ bonũ eſt cauſa oĩm deſiderãdoꝛũ: quia deficiẽte ratione boni in aliquo ſiue ſit bonum fm apparẽtiã ſiue exiſtẽtiã tollitur ratio appetibilis: poſita vero ratione boni in aliquo: ſiue ſecundum apparentiam ipſum eſt appetibile: propter quod dicit Ariſtoteſ. iij. de anima. Mouet enim appetibile hoc quidem bonũ: hoc añt apparẽs

Bonũ.

bonū. Cuiꝰ vo causa. Hic ex dictis pbia deducit q̄sdā ꝯclusiones ꝑus ꝓbatas: vt melius inteligāt: et sunt due. Prima est q̄ bonū ⁊ bitudo sūt idē. Scda q̄ deus ⁊ bonū idē sunt: deducēs ḡ ꝑmā cōclusionē dicit. Illud maxie videt optari cuiꝰ causa q̄dē aliq̄d expetit. i. desiderat: vt sit causa saluꝭ. i. sanitat q̄ spiā. i. aliq̄s velit eq̄tare nō tā. i. tm̄ desiderat motū eq̄tādi q̄. i. quātū desiderat effectū saluꝭ. i. sanitat. Cū igit oīa petant. i. appetāt gra boni: illa nō potiꝰ desiderant ab oibꝰ q̄ ipm bonū: sz nos ꝯcessimꝰ bitudinē eē ꝓpter quā cetera optant: quare sola bitudo tāq̄ finis oīm alioꝝ desiderat Ex q̄ liq̄do. i. manifeste apparet eē vnā atq̄ eādē substātiā ipsiꝰ boni ⁊ bitudinis. Boeti. assentiēs isti deductiōi dicit. Nihil video cur q̄spiā possit dissentire. ¶ No. quoꝝ ꝓpetas ꝑ se ē eadē necesse est illa eē eādē. Cū igit bonū ⁊ bitudo habeāt vnā ⁊ eādē ꝑ se ꝓprietatē: erunt eadē. Nā ꝑ se ꝓprium ē bitudini q̄ oīa ꝓpter eā desiderantur. Silr illa ꝓprietas est boni: q̄ oīa appetunt q: bona. ḡ bonū ⁊ bitudo sunt idē. ¶ Notādū q̄ illud magis appetitur: cuius causa aliq̄d appetitur q: illud ꝓpter qđ aliq̄d appetit ꝑus est in causādo motū desideriꝫ q̄ illud qđ appetitur ꝓpter aliud: q: causa ꝑmaria ꝑus influit q̄ scdaria. ⁊ iō illud ꝓpter qđ aliq̄d appetit ꝑus influit desiderio q̄ illđ qđ appetit ꝓpter aliud sicut finis plus influit q̄ ordinata in finē: ⁊ b̄ declarat ꝑ exēplū in lra de sanitate: q̄ plus appetit q̄ actus equitādi facit ꝓpter sanitatē. Sz deū. Hic pbia ex ꝯclusiōe ꝑus ꝓbata deducit scđaz. s. deū et bonū eē idē fm substātiā ⁊ dic. Sed mōstrauimꝰ deū: q̄ ꝑ ⁊ verā bitudinē esse idē atq̄ vnū: dicit Boe. Ita ē inquā Ex quo ꝯcludit pbia di. Igit secure licz cōcludere substātiā dei esse sitā i ipso bono nec vsq̄ alio. i. alibi. ¶ Nota q̄ ex ꝑma ꝯclusiōe infert scđa: accipiēdo ꝑmā conclusionem ꝑ maiorē arguēdo sic. Bonū et beatitudo sunt idem fm substantiā: sed deus est vera beatitudo: ergo deus et bonum sunt idem fm substantiam.

Ascen. Quoniā igit ⁊c. Quoniā hec felicitas ꝑfectio. Satis inusitate ponit quoniā ꝑ in quo. Nā quoniā potiꝰ esset ad q̄d: cui nō quadrat hec dictio ꝯstituta. Est ergo. nā in q̄. Sicut postea. Quo vo ⁊c. in quo: vt sit vo ꝑ sz: quo. i. i quo habitet ⁊c. Ne hūc rerū. Ne tribꝰ modis accipi posse manifestū est. Aliq̄n em̄ valet certe ⁊ scribit cū diphthōgo: vt apud comicū. Nae ego infelix hō sū. ⁊ apd Persi. Nae mihi polydamas ⁊ troiades labeonē Protulerint. Aliq̄n est ꝓhibitiuū: et est vt nō: cū optatiuo frequēter vt ne facias: vel accipit ꝑ nō cū impatiuo: vt ne nega: ne seui: ne pete. Ex his duobꝰ ꝑponit. Tertio mō accipit ꝑ an: ⁊ tūc est subiūctiui ordinis: vt q̄ teneāt: nā inculta videt hoies ne fere ne. Or ergo hic ꝑponit: accipiēdū scđo mō est: nec ponit dubitationē iter mēbra: sz prohibet ambo presumi. Est autē ꝑsumere rem tanq̄ notā assumere. q. d. fit ꝑsupponere vel priusq̄ cōcedat capere. In vulgari aūt significatione: que est nimiū sibi vendicare aut attribuere dixi apud doctos reperies: q̄ dicere soliti sunt. hic sibi multa sumit. Sumimꝰ eē ꝑ nos nullo dāte: accipimus ab alio. Ordo igitur est. Ne ꝑsumas. i. noli ꝑsumere. i. ꝑsupponere ⁊ tanq̄ ꝓbatū assumere hūc ꝑfectum oīm rerū vel accepisse extrinsecus. i. ab aliquo q̄ a se illud summū bonū: quo ꝓhibet esse plenꝰ: vel ipsum habere illud ita. i. taliter naturaliter quasi cogites. i. putes substantiā dei habētis ⁊ bitudinis habite eē diuersam.

Sumo: Accipio.

Refrago. Refragari cōponit a re ⁊ frago: qđ nō est frequēs verbū. Est aūt refragari dissentire et non dare vocē aut assensum suū petēti: sicut ecōtrario. Suffragari est annuere: assensum dare ⁊ vocē in electione alicuiꝰ: aut illi quouis pacto ꝑ fauorē cōsulere. vñ suffragiū dictū est qđ etiā ꝑ intercessione sctōꝝ: immo etiam prō pcibus quas prō suffragio eorum impetrando fundimus nonnulli accipiunt.

Refrago. Suffragor. Suffragium. Sctūs thomas

Vc omnes pariter venite capti. Istud est metrum decimum huius terti: quod dicitur valenticum ab inuentore: et est hendecasyllabum constans ex spondeo et dactilo et duobus vel tribꝰ trocheis: q: vltimo loco pōt poni spondeo

¶ Metrum decemū tertii libri.

Vc omnes pariter uenite capti.
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libido mentes.

deus vel trocheus.in quo metro pbia postꝯ ostendit in quo sit summa btitudo ꝓpter ad istā btitudi nem ꝓuenire dī. Omnes capti quos fallax libido.i.fallax delectatio ꝯhabitās.i.possidēs terrenas men tes:ligat improbis catenis.i.vitiosis cupiditatib⁹.venite pariter ꝯhuc.i. ad summū bonū qđ est situm in deo. Tunc oñdit vtilitatē veniendi ad illud bonū dicens. Hic.i.in isto bono qđ est de⁹ erit vobis re quies l aboꝝ:cum ipse sit p̄miū in ꝯhac vita laboꝝantium: ꝯhic est portus.i.securitas manens placida quiete: ꝯhoc est asylum.i.domus refugij vnum.idest solum: quia tantum ad deū est refugium:patens. idest apertū miseris.tunc cōparat illud bonū ad bona tē poralia ostēdēs bona tpalia esse dānosa q⁹ sui cupiditate obtenebrant animā dī. Quicqd donat tagus fluui⁹ iste aureis suis arenis: quicqd donat ꝯhermꝰ fluuius rutilāte.i.splēdente sua ripa: aut indus fluuius a quo ꝺr india: ꝓpinquus calido orbi:q⁹ vicin⁹ torride zone: indus in quā cōmiscēs lapillos virides.i.smaragdos candidis.i.margaritis sup.oīa illa nō illustrant: acies sup.mētis:sed magis cōdunt.i.inuoluūt cecos aios in suas tenebras.i.ignorantias verī bonī: ꝯhoc scz bonū tpale quicqd.i.qđcūꝯ placet:ꝯ et excitat mētes ad cupiditatē: illud tellus aluit infimis cauernis.i.ꝓfundis:q⁹ in ꝓfundo terre gignūtur metalla ⁊ gē me. Tūc oñdit vtilitatē boni qđ est de⁹: in quo est vera btitudo dī. Splendor.i. btitudo splēdens quo splēdore regit celū:ille vitat obscuras ruinas aīe:q⁹ splē

Hic erit uobis requies laborum.
Hic portus placida manens quiete.
Hoc patens unum miseris asylum.
Non quicquid Tagus aureis arenis
Donat:aut Hermus rutilante ripa:
Aut indus calido propinquus orbi
Candidis miscens uirides lapillos
Illustrant aciem:magisꝯ cæcos:
In suas condunt animos tenebras:
Hoc quicquid placet excitatꝯ mentes:
Infimis tellus aluit cauernis.
Splendor quo regitur uigetꝯ cœlum
Vitat obscuras animæ ruinas:
Hanc quisquis poterit notare lucem
Candidos Phœbi radios negabit.

dor ⁊ obscuritas nō cōpatiunt in eodē.q̄squis ergo poterit notare.i.notā ꝯhabere ꝯhāc lucē:ipe negabit .i.nō curabit cādidos radios phebi.i.solis. ¶No. ꝓpter litterā ꝙ asylū �› m ꝯhug. ꝺr dom⁹ refugij quā romulus fecit:ab a qđ est sine ⁊ sylon qđ est tact⁹ quasi sine tactu.q⁹ nō erat phas ibi aliquē tāgere vel offendere. ¶No. ꝛm illđ lib. ethy. Tagus est fluui⁹ quē carthago ꝯhispanie fic nūcupauit ex quo ꝓcedit copiositas arenis auriferis:⁊ ob ꝯhoc pre ceteris fluuijs ꝯhispanie est preclar⁹. ¶No. ꝛm ꝯhugu. ꝙ ꝯher mus est fluui⁹ asie q̄ cāpos smirneos secat fluctib⁹ ⁊ est plen⁹ aureis arenis. Indus aūt ꝛm Isido. ē fluuius orientis q̄ rubeo mari excipit:a quo india nuncupat abūdans margaritis ⁊ smaragdis.

Hec oēs.carminis ꝯhui⁹ legē supra vidisti nō tñ putarē eē monocolon.i. vni⁹ mēbri:sz dicolon: quā ꝓter scđm vsum iuenies alternatim post vsz cōpositū ex spōdeo dactilo ⁊ trib⁹ trochēis: aliū cōpositū spōdeo trochēo dactilo ⁊ duob⁹ troeꝯheis. Est ergo prior vsus phaleti⁹. scđs sap phicus:sz vterꝯ hēdecasyllab⁹.i. vndecim syllabarū. Asylū: vt docet Cortellius cū y greco et vnico l scribit. ⁊ apud nos significat intemeratū. Nā cōponit ab a qđ est sine ⁊ sylo traho: eo ꝙ locus erat abs quo neminē ꝑ vim traꝯherelicebat. fuit primo athenis cōstructū: deinde etiaz rome a romulo: vt plurimi autores sunt. Tagus fluui⁹ est lusitanie toletū radēs: qui vt ait Pli. ꝓpe ꝯhispaniā: carthagi nem: ⁊ ob arenas auriferas ceteris eiusdēregionis oībus anteferꝛ. Hermus fluui⁹ est lydie qui arenulas aureas ducit. vñ Vir. geor. iij. Atꝯ auro turbidus ꝯhermꝰ. Et teste ꝯherodoto li. j. apud sardos fluit: que ciuitas fuit in lydia ⁊ cresi regia. Infimis tellus aluit. i. ꝓduxit ⁊ educauit infimis cauernis suis. ꝯhoc de auro verū est ⁊ reliquis metallis nō de lapillis:qui in terra semp nascunt. Cetera nota sunt. Tagus Hermꝰ.

¶ Prosa undecima tertii libri.

Assentior inquā: cuncta em̄ firmissimis nexa rōnibus cōstant. P. Tum illa. Quā ti inquit æstimabis si bonū ip̄m quid sit agnoueris. B. Infiniti inquā. siqđē mihi p̄ariter deum quoꝯ qui bonū est cōtingat agnoscere. Philo. Atqui hæc ueriissima inquit ratione patefaciā: maneant modo quæ pauloante conclusa sunt. Boetius. Manebunt. Philosophia.

Sctūs thomas

Assentior inquā. Ista est. pi. pō sa ꝯhui⁹ tertij in qua pbia indu cit Boe. in cognitionē quorūdā que prius fassus fuit ignorare. s. q̄s sit finis oim rerū ⁊ q̄b⁹ gubernaculis mūdus regatur. Primo ducit ipsum in cognitionem primi. scđo in scđi. in sequēti ꝑsa. Primo pbia inuestigat diffinitionē boni. scđo ex ꝯhoc ostēdit q̄d sit finis oim rerū. ibi: Et ille minimū Primo p̄mittunt quedā. Scđo pbia aggredit ꝓpositum. ibi. Nōne inq̄t. Primo Boe. assentiens dī. Assentior inquā. s. iā dictis. Cūcta em̄ cōstāt nexa firmissimis rōnib⁹ q⁹ demōstratiuis: ⁊ pbia inquit;

Quãti.ſ.precij eſtimabis ſi agnoueris q̃d ſit ipm bonũ? Rñdet Bo. Infiniti.ſ.prec ij inquã eſtimabo. ſiquidẽ mihi pariter contingat agnoſcere deũ qui bon⁹ eſt: dicit pbia. Atqui pro certe hoc patefaciã ve riſſima rõne: maneãt.i.cõcedant: mõ .i.mmo que ꝯcluſa ſunt pauloante. Et dicit Bo. manebũt ſine oi cõtradictione in ſui veritate. ¶ No. q̃ ad pbandũ aliquã cõcluſionẽ opz p̃incipia manere in ſui verita te: ⁊ ea cõcedi. ſi em̃ negarent nõ poſſet ex eis deduci cõcluſio. volẽs ergo pbia ex his q̃ ꝯcluſa ſunt tãq̃ ex p̃ncipijs cõcludere q̃d ſit bonũ: dicit hoc velle facere manẽtibus his q̃ pbata ſunt ⁊ dicit Boe. q̃ manebũt in ſui verí tate. ¶ Nõne inq̃t monſtrauim⁹ ea. Hic pbia aggredit intentũ oſtẽdendo q̃d ſit bonũ: ⁊ intendit pbare iſtã cõcluſionez. Bonũ eſt illud qõ oia appetũt: quã pro bat tali ratione. vnũ ⁊ bonũ ſunt idem: ſed oia appetunteſſevnũ: ergo oia appe tunt bonũ. Circa iſtam rõnez ſic pcedit. Primo probat maiorẽ. Scõo minorem. Tertio reſumpta maiore infert cõcluſio nem. ſcõa ibi. Noſti ne igitur. tertia ibi. Eſt ne igit. Probat ergo maiorẽ q̃ vnũ ⁊ bonũ ſunt idem p modũ queſtiõis. Et primo querit di. Nõne ſupra monſtrauí mus in nona pſa ea q̃ appetunt a pluri bus. ſ. ſufficientia: reuerentia: potentia: ideirco nõ eſſe vera bona ⁊ perfecta: q̃m diſcreparent a ſe inuicez ſup. eo mõ quo appetunt a plurib⁹. ⁊ cũ alteruz adeſſet alteri: nõ poſſe afferre plenũ ⁊ abſolutũ bonũ qõ nullo indigeat: tũc ſup. mõſtra uim⁹ vnũ vez bonũ fieri cũ colligunt in vnã formã bitudinis atq̃ efficientiaz. i. vnã cauſam efficientem. ſ. deũ. vt que ſit ſufficientia eadem ſit potentia: reueren tia: claritas: iocũditas: niſi vero oia ſint vnũ ⁊ idez: monſtratũ eſt ea nihil habe re quo numerent. i. cõputent inter expe tenda. i. deſideráda. Et dicit Bo. Demõ ſtratũ eſt inquã nec vllo modo dubitari poteſt. Ulterius querit pbia. Illa que cũ diſcrepãt minime ſunt bõa: ⁊ cũ cepe rint eſſe vnũ bona fiũt: nõne hec cõtin git fieri bona adeptione vnitatis? dicit Boe. Ita videt eſſe inquã. Et ſubdit pbia. Sed omne qõ eſt bo num participatione boni cõcedis eſſe bonũ an minime? Et dicit Boe. ita eſt. Tunc pbia ex cõceſſis cõ cludit maiorem di. Igitur ſimili rõne oportet vt cõcedas vnũ ⁊ bonũ eſſe idem. Et cõfirmat illã cõclu ſionem per locũ ad effectũ di. Nã eadez eſt ſubſtãtia eorũ quoꝝ nõ eſt naturaliter diuerſus effectus: q̃ idem inquantũ idem natũ eſt facere idez. Bo. cõcedens di. Negare inquã nequeo. ¶ No. ex littera fic pbatur q̃ vnũ ⁊ bonũ idem ſunt. Quecũq̃ nõ ſunt bona niſi q̃ ſunt vnũ nõ ſunt bona niſi adeptiõe vnitatis. ſz oia ſunt bona adeptione vnitatis: ergo vnũ ⁊ bonũ idem ſunt. Uel aliter arguitur ſic. Oia ſunt bona adeptione bonitatis. oia ſunt bona adeptione vnitatis. ergo bonũ ⁊ vnũ idem ſunt. Aliam rõnem innuit in littera di. Illa ſunt vnũ quoꝝ nõ eſt diuerſus effect⁹: q̃ idem inquantũ idẽ nõ facit niſi idem: ex ſecũdo de generatione: ſed vnius ⁊ boni nõ eſt diuerſus effectus: q̃ effectus vtriuſq̃ eſt bonũ ergo ſunt idem. Et hec concluſio patet ex. iiij. metaphiſice: vbi Ariſtoteles vult q̃ bonũ ⁊ vnũ cõuertã tur. ¶ Noſti ne igit omne quod eſt. Hic pbia probat minorem. ſ. q̃ oia appetunt eſſe vnũ per talem ra tionem. Unũquodq̃ tandiu manet atq̃ ſubſiſtit q̃diu eſt vnũ: ſed oia naturaliter appetunt permane re ⁊ ſubſiſtere: ergo oia appetunt eſſe vnũ. Illius rationis primo declarat maiorem. ſcõo minorem ibi Eſt ne igitur: tertio reſumpta maiore cõcludit intentum. ibi. Quod aũt inquit. Primo ergo declarat maiorem q̃ vnũquodq̃ tandiu manet q̃diu eſt vnũ: dicit. Noſti o Bo. omne qõ eſt tandiu manere atq̃ ſubſiſtere q̃diu ſit vnũ: ⁊ cũ deſtiterit eſſe vnũ pariter cõtin git diſſolui atq̃ interire. querit Boe. Quo nãmodo? pbia declarat in exemplo dicens in animalibus hoc patet: cũ anima ⁊ corpus in vnũ coeunt atq̃ permanent vnũ: illud vnũ vocatur animal. cum vero hec vnitas diſſoluatur ſeparatione vtriuſq̃ ſup. anime ⁊ corporis liquet: ideſt manifeſtum eſt animal interire ⁊ non iam eſſe animal. Ponit aliud exemplũ. ipſum etiã corpus humanũ cũ permanet in vna forma cõiunctione membroꝝ: tunc viſitur. i. videtur humana ſpecies; ſed ſi partes corporis diſtribute ⁊ ſegregate. ideſt ſeparate ab inuicem diſtra

Unũ et bonum.

¶ Nõne inquit mõſtrau im⁹ ea q̃ appetunt a plu ribus: iccirco uera pfectaq̃ bona nõ eſſe: qm̃ a ſe in uicẽ diſcreparent? Cũq̃ alteri abeſſet alterũ plenũ abſolutũq̃ bonũ afferre non poſſe. Tum aũt uerũ bonũ fieri cum in unã ueluti formã atq̃ efficien tiã colligunt? ut q̃ ſufficiẽtia ẽ eadẽ ſit potẽtia re uerẽtia claritas atq̃ iucũditas. Niſi uero unũ atq̃ idẽ oia ſint; nihil hr̃e quo inter expetẽda numerẽ tur? Bo. demonſtratũ eſt inquã nec dubitari ullo mõ põt. P. Quæ igit cũ diſcrep ant minime bona ſunt; cũ uero unũ eſſe cœperint bona fiunt: nõne hæc ut bona ſint unitatis fieri adeptiõe cõtingit? Bo. Ita inquã uidet. P. Sed oñe quod bonũ eſt: bo ni participatiõe bonũ eſſe cõcedis; an minime? B. Ita eſt. P. Oportet igit idẽ eſſe unũ atq̃ bonũ ſimili ratione cõcedas. Eadem nãq̃ ſubſtãtia eſt eorum quoꝝ naturaliter nõ eſt diuerſus effectus. B. Nega re inquã nequeo. Ph. ¶ Noſti ne igitur inq̃t oñe quod eſt tandiu manere atq̃ ſubſiſtere q̃diu ſit unum: ſed interire atq̃ diſſolui pariter atq̃ unũ eſſe deſtiterit? Boe. Quonã modo? Phi. Vt in aiali bus inquit cum in unum coeũt ac pmanent aia corpuſq̃ id aial uocatur. cũ uero hæc unitas utri

uſq; ſepatione diſſoluit interire:ne iã eſſe aial liqt: ip̃m quoq; corp⁹ cũ in una forma mẽbroꝝ cõiunctiõe pmanet hũana uiſitur ſpẽs. At ſi diſtributæ ſegregatæq; ptes corpis diſtraxerint unitatẽ deſinit eẽ qd fuerat.eoq; mõ pcurrenti cætera pculdubio patebit ſubſiſtere unũquodq; dũ unũ eſt/cum uero unũ eẽ deſinit iterire. Boe. Cõſiderãti inquã mihi plura minime aliud uidet.Phi. ¶ Eſt ne igitur inqt qd inquãtũ naturaliter agat relicta ſubſiſtẽdi appetẽtia uenire ad interitũ corruptionẽq; deſideret? Boe. Si aialia iquã cõſiderẽ q̃ habẽt aliquã uolendi nolendiq; naturaꝝ nihil inuenio qp nullis extra cogentibus abiiciãt manẽdi intẽtionẽ & ad interitũ ſponte feſtinẽt.Oẽ nãq; aial tueri ſalutẽ laborat:mortẽ uero perniciẽq; deuitat.Sed qd de herbis arboribuſq; qd de inaiatis oĩno conſentiã rebus prſus dubito.P. ¶ Atqui nõ eſt qp de hoc poſſis ambigere.cũ herbas atq; arbores intuearis primum ſibi cõuenientibus innaſci locis. ubi quantũ earum natura q̃at cito exareſcere atq; interire nõ pñt.Nã aliæ quidẽ cãpis:aliæ mõtibus oriunt:alias ferũt paludes/aliæ ſaxis hærẽt: aliarum fœcundæ ſunt ſteriles arenæ:quas ſi in alia quiſpiã loca tranſferre conetur areſcunt. Sed dat cuiq; natura quod conuenit; & ne dum manere poſſunt intereant: elaborat. Quid dicam? qoẽs uel

ſenit rationẽ ſuã. ¶ Quid dicã qp oẽs. Hic pbĩa pbat idem alio ſigno qõ ſumitur ex mõ ſituationis partiũ ſm cõuenientiã ad attractionẽ alimenti quo cõſeruatur eſſe eoꝝ. Et dicit. Quid dicã ex hoc qp oẽs. ſ. herbe & arbores trahũt alimenta radicib⁹:velut ore demerſo in terras:& diffundũt ſibi alimentũ per medullas:p robur:q;p & corticem.qõ nõ eſt niſi ꝓpter appetitũ pmanendi. Tunc ponit aliud ſignũ qõ ſumit de diſpoſitione partiũ ad pꝛohibendũ nocumentũ extrinſecũ di. quid dicam ex hoc qp nobiliſſimũ quodq;:ſicut eſt medulla ſemp recondit.i.locatur interiori ſede.i.in medio plantę:extra vo tueatur quadã ligni firmitate.vltimus autem.i.exterior coꝝtex arboꝝis:quaſi patiens mali

ſerint vnitatẽ:coꝝp⁹ definit eſſe qõ fuerat:eodẽ mõ pcurrenti cetera pculdubio patebit vnũ quodq; ſubſiſtere.i.pmanere dũ eſt vnũ:cũ vo definit eẽ vnũ interire videt & dicit Boe. Mĩme iquã videt mihi aliud ꝓſiderãti plura. ¶ No.qp aliqs diceret nõ videt qp eſſe & eẽ vnũ ſint eadẽ:qꝝ mali ſunt & iñ nõ ſunt vnũ.pꝛobo.vnũ & bonũ ſunt idẽ:vt iam pbatũ eſt:ſed mali nõ ſunt boni: g̃ nõ ſunt vnũ. Iſta ratio ſoluit ex quarto huius negando maiorẽ:qꝝ pbĩa quarto huius pbat malos nõ ſolũ non eſſe potentes:ſed ſimplr non eſſe. Unde mali bene ſunt mali: ſed qõ ſimplr dicantur eſſe:nõ eſt verũ: ſicut hõ mortuus ſimpliciter nõ eſt hõ. Et de hoc videbit in quarto. ¶ Eſt ne igit: declarat minorẽ ſcz qp oĩa appetant eſſe et pmanere. Et pmo oſtẽdit hoc.ſcõo pbat qp talis appetit⁹ eſt naturalis. ſcõa ibi. Neq; nũc nos. Primo oſtendit intentũ in aialib⁹ Scõo in vegetabilibus. Tertio in reb⁹ inaiatis.ſcõa ibi. Atqui nõ eſt. tertia ibi Ea etiã. Primo dicit pbĩa. Eſt ne aliud qõ inquãtũ naturaliter agat deſideret venire ad iteritũ.i.mortẽ: q; p & ad corruptionẽ relicta appetẽtia ſubſiſtendi. Rñdet Boe. Si ꝓſiderẽ aialia q̃ habẽt naturã.i.appetitũ volẽdi.i.appetendi:& nolẽdi.i.fugiẽdi aliqd nihil inuenio qõ abiiciat intẽtionẽ manẽdi ſup.in rez natura.& feſtinet ſpõte.i. volũtarie ad iteritũ nullis cauſis cogẽtib⁹:q; oẽ aial laborat tueri ſalutẽ & deuitat mortẽ & pui cie:ſz ego p:ſ⁹ dubito q̃d de herbis & arboꝝib⁹:q̃d de reb⁹ inaiatis oĩno ꝓſentiã ſup.an talia appetãt eſſe et permanere. ¶ No.Boe.nõ dubitat q̃n aialia appetãt eẽ & pmanere:cui⁹ rationẽ innuit illud qõ laborat tueri ſalutẽ & vitare mortẽ hoc appetit eſſe & pmanere:ſed oẽ animal eſt hmõi: ergo ꝛc. Sed vtrũ ita ſit in vegetabilibus & in rebus inaiatis de q̃ dubitat:& põt eſſe rõ dubitationis:q; in talibus nõ ſunt opatiões ita manifeſte ſubſeruiẽtes appetitui naturali pmanẽdi:ſicut in aialib⁹ q̃ mouent ad percipiẽdũ nutrimẽtũ & alia q̃ ptinẽt ad cõſeruationẽ vite. ¶ Atqui nõ eſt qp de hoc poſſis. Hic pbĩa pꝛobat qp vegetabilia ſicut herbe & arboꝝes appetũt eẽ & pmanere. Et hoc pbat q̃tuoꝝ modis ſicut patebit Primo ex locoꝝ qualitate q; in talib⁹ locis naſcunt vbi diutius poſſunt cõſeruari eſſe. vñ di. Atqui p certe Boe.nõ eſt qp poſſis ambigere.i. dubitare de hoc vtrũ inaiata & vegetabilia appetẽt eſſe pꝛimũ .i.primo ſigno: cũ tu intuearis herbas atq; arboꝝes innaſci locis ſibi ꝓueniẽtib⁹:vbi q̃tũ eaꝝ natura.i.vigoꝝ nature q̃at nõ pñt cito exareſcere & interire. Nã alie cãpis oꝝiunt ſicut oliue: alie mõtib⁹ ſicut cipꝛeſſi:alias ferũt paludes ſicut alnos ſalices:alie hẽrẽt ſaxis ſicut herbe q̃ dicunt capilli veneris & herba iouis .Aliarũ herbarũ ſunt fecunde.i. abũdãtes ſteriles arene:vt illius herbe q̃ dicit merica:que ſi quiſq; conat trãſferre in alia loca areſcũt: ſed natura dat vnicuiq; qõ ſibi cõuenit:& elaborat ne intereant q̃diu manere poſſunt. ¶ No.qp locus eſt pꝛincipiũ generationis:q; ſeruat & cõſeruat locatũ:& ipo mediãte virtus celeſtis influit ipi locato. Cũ igit vegetabilia ſicut herbe & plãte requirant determinata loca in quibus ſaluant:& in alijs areſcãt pꝛz q; ipa appetant eſſe & pmanere. ¶ Quid dicã qp oẽs. Hic pbĩa pbat idem alio ſigno qõ ſumitur ex mõ ſituationis partiũ ſm cõuenientiã ad attractionẽ alimenti quo cõſeruatur eſſe eoꝝ. Et dicit. Quid dicã ex hoc qp oẽs. ſ. herbe & arboꝝes trahũt alimenta radicib⁹:velut ore demerſo in terras:& diffundũt ſibi alimentũ per medullas:p robur:q;p & corticem.qõ nõ eſt niſi ꝓpter appetitũ pmanendi. Tunc ponit aliud ſignũ qõ ſumit de diſpoſitione partiũ ad pꝛohibendũ nocumentũ extrinſecũ di. quid dicam ex hoc qp nobiliſſimũ quodq;:ſicut eſt medulla ſemp recondit.i.locatur interiori ſede.i.in medio plantę:extra vo tueatur quadã ligni firmitate.vltimus autem.i.exterior coꝝtex arboꝝis:quaſi patiens mali

id est potēs: sustinere mala opponit defensor aduersum intēperiē celi. i. aeris tūc ponit aliud signū qđ sumit ex ꝓpagatione seminis: qđ ordinat ad ꝓseruationē nature in alio simili in specie. cū nō possit manere idē in numero. ⁊ dicit. Jā vero quāta est diligētia nature vt cūcta propagent semine multiplicato sup. cōsidera que oīa semina q̄s nesciat esse tanq̄ quasdā machinas. i. instrumēta manēdi nō modo. i. nō tm̄ ad tps. verūetiā ꝓmanēdi in ꝓpetuū. generatim. i. successiua gnatione. q. d. nullus est cui hec nō pateāt. ¶ No. q̄ radices plātarū ori similes sunt cū habeant eādē opationem sup. trahere alimētū: habēt aūt plāte radices ifixas terre: q̄ ex terra humorem trahūt ⁊ alimētū: qđ ꝓmo diffundit in medullā: deinde in robur: deinde in corticē. Est aūt medulla mollissimū qđ est in medio plāte vel arboris: nō potēs pati ꝓ intēperantiā caloris ⁊ frigoris: ideo natura ipsam locauit i medio: quā circūdat robur qđ ē lignū arboris: robur autem circundat cortice exteriori tanq̄ defensore ab intēperie aeris. ¶ No. q̄ vegetabilia nō ꝑnt idem numero manere: iō natura ꝓducit i eis semina: ꝑ quorū ꝓpagationē ꝓmaneāt idē in spē. s. in suo simili. ¶ Ea etiaz q̄ inanimata. Hic pbia ꝓbat q̄ etiam inanimata appetāt esse duob⁹ signis. Primo ex inclinatione naturali eoꝝ ad locū: ⁊ dicit sic. ea etiā que credunt esse inanimata: vt lapis: aer: ignis. nōne desiderant. i. appetunt quecq̄. i. oia inanimata qđ est suū. i. sue nature cōsonum simili rōne ꝓpter cōseruationez sui esse: q. d. sic. Cur enim leuitas vehit. i. mouet flāmas sursum: ⁊ pōdus. i. grauitas deprimit terras deorsuz nō ꝓpter aliā causam: nisi q̄ hec loca: q̄ prio ⁊ motiōes cōueniunt singulis sup. prio saluatiōe eoꝝ esse: ⁊ subdit. Porro sup. illud qđ est cōsentaneum. i. cōueniens cuiq̄ illud sup. cōseruat in esse vnūquodq̄: sicut ea que sunt inimica. i. ꝓtraria corrūpunt. Secūdo probat idem ꝑ aliud signū sumptuz ex cōseruatione naturalis proprietatis hmōi est cōtinuitas quā quelibet res naturalis nititur cōseruare: vñ dicit. iā sup. ista vo que dura sunt vt lapides adhērent tenacissimis: idest firmissimis suis partibus: resistunt per suam duriciem ne de facili dissoluantur: que vo sunt liquentia: idest mollia: sicut aer et aqua de facili cedunt diuidentibus: sed cito relabuntur: idest redeūt ad ea a quib⁹ sunt abscissa: ſz ignis effugit oēm sectionē. ¶ No. q̄ hic vltimū q̄ dicit ignem fugere oēm sectionē dupl'r exponitur. Primo sic. Aliq̄d secatur cū partes eius abinuicē separant ita vt in nullo cōueniāt: sed partes ignis sic nō ꝑnt secari q̄n semp in aliquo cōueniāt vt maxime ptz de igne q̄ est flāma. alio mō exponit sic. q̄ ignis refugit oēm sectionē: q: ꝓpter vehemētiā sue actiōis corrūpit ipm̄ qđ dz secare: ⁊ igniēdo ipm in suā naturā cōuertit. ¶ Neq̄ nūc nos. Hic pbia ponit q̄ desideriū essendi nō est appetit⁹ volūtari⁹ ſz naturalis ⁊ di. Neq̄ nos tractam⁹ nūc de motib⁹ volūtariis aīe cognoscētis: ſz naturali intentione sicuti naturale est q̄ trāsigimus. i. digerimus acceptas escas sine cogitatione: ⁊ q̄ in sumno nescientes ducimus spiritū. i. respiramus. Nam amor: idest appetitus manendi. i. subsistendi in animalibus nō preuenit ex voluntatibus anime. s. sup. sicut tu estimas: quia iam superius posuisti solum in animalibus esse appetitum manendi: sed venit ex principiis nature: quia natura reperit tā in aīatis q̄ in inaīatis: q̄ aūt appetitus manendi nō sit ex voluntate probat dupliciter. Primo probat hoc: quia vo

Radices.

lut i terras ore demerso trahūt alimēta radicibus ac ꝑ medullas robur corticēq̄ diffundūt. Quid q̄ molliſſiumu: quodq̄ ſicuti medulla eſt: interiore ſemp ſede recō ditur/ extra ueroquadā ligni firmi tate: ultimus aūt cortex aduerſum cœli intēperiē quaſi mali patiēs defenſor opponit. Iā uero quanta ē naturæ diligētia ut cūcta ſemine multiplicato ꝓpagent: quæ oīa nō modo adtēpus manēdi uerūgeneratim quoq̄ quaſi i perpetuū permanēdi ueluti q̄ſdā machinas eſſe qs neſciat. ¶ Ea etiā quæ inanimata eſſe creduntur nōne quod ſuum eſt quæq̄ ſimili ratione deſiderant? Cur eñ flammas quidē ſurſum leuitas uehit: terras uero deorſum pōdus deprimit: niſi q̄ hæc ſingulis locationeſq̄ cōueniunt. Porro aūt quod cuiq̄ cōſentaneum eſt: id unū qđq̄ cōſeruat ſicuti ea q̄ ſuut inimica corrūpunt. Iam uero q̄ dura ſunt ut lapides adhærēt tenaciſſimis ꝑtib⁹ ſuis & ne facile diſſoluant reſiſtūt. Quæ uero liquētia: ut aer atq̄ aqua facile quidē diuidētib⁹ cedunt: ſed cito in ea rurſus a qbus ſunt abſciſſa relabunt. Ignis uero oēm refugit ſectionē. ¶ Neq̄ nunc nos de uolūtariis aiæ cognoſcentis motib⁹ ſed de naturali intētione tractam⁹. Sicuti eſt q̄ acceptas eſcas ſine cogitatione trāſigim⁹; & ſicuti q̄ in ſomno ſpm̄ ducim⁹ neſcientes. nam ne in animalibus quidē manendi amor ex aiæ uoluntatibus/ uerū ex naturæ principiis uenit. Nam ſæpe mortē cogētib⁹ cauſis quā natura reformidat/ uolūtas amplectitur. Cōtraq̄ illud quo ſolo mortaliū rerū durat diuturnitas gignēdi opus qđ natura ſemp appetit interdum

Ignis

coercet uoluntas.adeo hæc ſui charitas nõ ex aiali motiõe:ſed ex naturali intẽtiõe ꝓcedit.Dedit em̃ ꝓuidẽtia creatis a ſe reb⁹ hãc uel maximã manẽdi cãm:ut quoad ꝑñt;naturaliter pmanere deſiderent. Quare nihil eſt qđ ullo mõ queas dubitare: cũcta q̃ ſunt appetere naturaliter cõſtãtiã pmanẽdi;deuitare pniciẽ.B. Cõfiteor inquã nũc me idubitato cernere:q̃ dudũ incerta uidebantur.Philo. ¶ Quod aũt inqt ſubſiſtere ac pmanere appetit id eẽ unũ deſiderat.Hoc em̃ ſublato neceſſe qdem cuiq̃ pmanebit.B. Verũ eſt inquã.P. Oĩa igit̃ inqt unũ deſiderãt.B.cõſenſi.Phi. Sed unũ idip̃m mõſtrauim⁹ eſſe qđ bonũ eſt.B.Ita quidẽ.P.Cũcta igit̃ bonũ petũt.qđ quidẽ ita deſcribaslicet.ip̃m bonũ eſſe qđ deſideret̃ ab oĩb⁹.Boe. Nihil inquã uerius excogitari põt. Nam uel ad nihilũ cũcta referunt̃ & uno ueluti uertice deſtituta ſine rectore fluitabunt;aut ſi qd eſt ad qđ uniuerſa feſtinent id erit oĩm ſummũ bonoꝝ.P. ¶ Et illa nimiũ iqt O alũne lætor.ip̃am em̃ mediæ ueritatis notã mẽte fixiſti.Sed in hoc patuit tibi qđ ignorare te pauloãte uidebas.B. Quid inquã?P. Quis eſſet inquit rerũ oĩm finis. Is eſt em̃ profecto quod deſideratur ab oĩbus;quod quia bonũ eſſe colligim⁹;oportet rerum omnium finem bonum eſſe fateamur.

tiens dí.cõſenſi.ꝛ tunc maiorem ꝑncipalis ſyllogiſmi reſumit nos monſtrauim⁹ vnũ eſſe ip̃m qđ bonũ eſt.dí.Boe.Ita quidem.Tunc pbia cõcludit intentũ formando diffinitionẽ boni dí.Igit̃ cũcta bonũ petũt:qđ bonũ licet.í.licitũ eſt:vt deſcribas.Bonũ eſt qđ deſiderat̃ ab oĩb⁹:ꝛ dí.Bo.nihil verius cogitari põt:qꝛ vel ad nihilũ cũcta referunt̃:ꝛ deſtituta vno vtice.í.ꝑncipio cũcta fluitabũt ſine rectore:aut ſi q̃d eſt ad qđ vniuerſa feſtinẽt.illud erit ſummũ alioꝝ bonorũ. ¶ No.q̃ oĩe qđ eſt vel appetit pfici: vel in ſua pfectione ſaluari. Cũ igit̃ pfici ꝛ in pfectione ſaluari ſit bonũ:oĩa appetunt. ¶ Nota cũ dicitur oĩa appetunt bonũ: ibi nõ accipitur bonum precíſe pro bono naturali;ſed pro bono cõmuniter accepto:qđ bonũ cõmuniter acceptũ eſt eſſe eſſentiale vel accidentale cõueniens rei vt pficiat̃ vel in ſua pfectione ſaluet̃. ¶ Et illa nimiũ inquit. Hic pbia ex dictis reducit Boetiũ in cogitationẽ cuiuſdã qđ ſupra ſe ignorare cõfeſſus eſt.ſ.q̃s ſit finis oĩm rerum: ꝛ primo cõmendat dictũ Boe.dí.O alumne nimiũ leto: qꝛ tu fixiſti.í.attigiſti notã.í.cognitionem in mente medie veritatis.í.pfecte veritatis:q̃ eſt in medio.ſed hoc patuit tibi qđ dicebas te ignorare pauloante ſup.in primo li.vj.proſa.ꝛ querit Boe.quid inquã ſup.eſt illud?dicit pbia:q̃d ſit finis oĩm rerum.et ſubdit.is em̃ eſt finis oĩm rerũ quod deſiderat̃ ab oĩbus.qđ qꝛ bonũ eſſe colligimus vt prꝛ ex diffinitione boni:oportet vt fateat̃ bonũ eſſe finem oĩm rerum. ¶ Notandũ q̃ per notitiam medie veritatis intelligit notitiã diuinã.ſicut em̃ punctũ eſt mediũ circuli a quo omnes linee dicunt̃.ſic deus eſt mediũ veritatis a quo oĩs veritas ꝓcedit. ¶ Notandũ q̃ omnia appetunt fui finez cum finis ſit perfectio rei ꝛ res deſtituta ſuo fine fruſtratur;cũ igitur de ratione finis ſit eſſe bonũ;qꝛ auferentes finem auferunt

ſuntas ſepe amplectit̃ mortẽ quã natura reformidat.í.abhorret cogentib⁹ cauſis.ſ.extrinſecis.ſicut ꝓz de martyrib⁹.Sc̃o ꝓbat idẽ ex hoc q̃ volũtas q̃ñcꝫ cohibet operationẽ cõſeruatiuã eſſe ſpecifici.dí.Lõtra.í.ꝓ cõtrariũ illud opus gignẽdi quo ſolo durat diuturnitas.í.pmanẽtia rerũ mortaliũ qđ naturaliter appetit:interdũ exercet volũtas ſicut ꝓz in cõuenientib⁹.iõ hec charitas.í.appetit⁹ ſui ſup.pmanendi dí:nõ ꝓcedit ex aiali motione:ſz ex naturali intẽtione quã deꝰ indidit nature.Dedit em̃ ꝓuidẽtia diuina reb⁹ creatis a ſe hanc maximã cãm manẽdi:vt deſiderẽt pmanere naturaliter quoad.í. q̃diu poſſunt. Quare nihil eſt qđ vllo mõ queas.í.poſſis dubitare cũcta q̃ſunt naturaliter appetere cõſtãtiã permanendi ꝛ deuitare pniciem. Qđ Boe. cõcedens.dí. Cõfiteor inquã nũc me certum indubitato.í.ſine dubitatione q̃ dudũ incerta videbãt ſup.q̃ vegetabília ꝛ inaiata naturaliter appetũt permanẽtiã eſſendi. ¶ No.q̃ duplex ẽ appetitus.ſ. naturalis ꝛ aialis. Naturalis eſt q̃ cõſequit formã naturalẽ: ꝛ qꝛ prima ꝓfectio illius qđ habz formã naturalẽ eſt eſſe:iõ appetitus cuiuſlibet rei naturalis eſt ad ſuũ eſſe habendũ ſi careat:vel ad conſeruandũ ſi habeat. Appetitus autẽ aialis eſt qui conſequit formã apprehenſam ꝛ ſi eſt apprehẽſa ꝑ ſenſus: ſic eſt appetitus ſenſitiu⁹:q̃ ſemp tẽdit in cõueniẽtia nature.ſi aũt eſt forma appñẽſiua ꝑ itellectũ tũc inclinatio cõtinẽs ẽ appetit⁹ rõnalis qui eſt voluntas: ꝛ qꝛ illud qđ ſm ſe eſt diſcõueniens nature ſicut eſt morꝰ. illđ homo apprehendit q̃ñcꝫ tanq̃ cõueniẽs ꝓpter aliud ánexũ.ſ. ꝓpter premiũ eternę vite:iõ volũtas ſepe amplectit̃ mortẽ quã natura refutat. Ex quo ꝓz q̃ appetitus eſſendi nõ eſt primo et principaliter ex appetitu intellectiuo: ſed ex appetitu naturali:nã appetit⁹ intellectiu⁹ nõ inuenit̃ in oĩbus in quib⁹ inuenit̃ appetitus naturalis. ¶ Qđ aũt ſubſiſtere ꝛc. Hic pbia reſumpta maiore cõcludit intentũ dicẽs. Qđ aũt appetit ſubſiſtere ac pmanere:illud deſiderat eſſe vnuz:hoc enim ſublato nõ pmanebit cuicꝫ rei ſuuz eſſe. dicit Boe.verũ eſt. Cõcludit ergo pbia. Oĩa igitur eſſe deſiderãt.ꝛ Boe.cõſentit cõcludat diffinitionẽ boni dicens. Sz nos monſtrauim⁹ vnũ eſſe ip̃m qđ bonũ eſt.dí.Boe.Ita quidem.Tunc pbia cõcludit intentũ formando diffinitionẽ boni dí.Igit̃ cũcta bonũ petũt:qđ bonũ licet.í.licitũ eſt:vt deſcribas.Bonũ eſt qđ deſiderat̃ ab oĩb⁹:ꝛ dí.Bo.nihil verius cogitari põt:qꝛ vel ad nihilũ cũcta referunt̃:ꝛ deſtituta vno vtice.í.ꝑncipio cũcta fluitabũt ſine rectore:aut ſi q̃d eſt ad qđ vniuerſa feſtinẽt.illud erit ſummũ alioꝝ bonorũ. ¶ No.q̃ oĩe qđ eſt vel appetit pfici: vel in ſua pfectione ſaluari. Cũ igit̃ pfici ꝛ in pfectione ſaluari ſit bonũ:oĩa appetunt. ¶ Nota cũ dicitur oĩa appetunt bonũ: ibi nõ accipitur bonum precíſe pro bono naturali;ſed pro bono cõmuniter accepto:qđ bonũ cõmuniter acceptũ eſt eſſe eſſentiale vel accidentale cõueniens rei vt pficiat̃ vel in ſua pfectione ſaluet̃. ¶ Et illa nimiũ inquit. Hic pbia ex dictis reducit Boetiũ in cogitationẽ cuiuſdã qđ ſupra ſe ignorare cõfeſſus eſt.ſ.q̃s ſit finis oĩm rerum: ꝛ primo cõmendat dictũ Boe.dí.O alumne nimiũ leto: qꝛ tu fixiſti.í.attigiſti notã.í.cognitionem in mente medie veritatis.í.pfecte veritatis:q̃ eſt in medio.ſed hoc patuit tibi qđ dicebas te ignorare pauloante ſup.in primo li.vj.proſa.ꝛ querit Boe.quid inquã ſup.eſt illud?dicit pbia:q̃d ſit finis oĩm rerum.et ſubdit.is em̃ eſt finis oĩm rerũ quod deſiderat̃ ab oĩbus.qđ qꝛ bonũ eſſe colligimus vt prꝛ ex diffinitione boni:oportet vt fateat̃ bonũ eſſe finem oĩm rerum. ¶ Notandũ q̃ per notitiam medie veritatis intelligit notitiã diuinã.ſicut em̃ punctũ eſt mediũ circuli a quo omnes linee dicunt̃.ſic deus eſt mediũ veritatis a quo oĩs veritas ꝓcedit. ¶ Notandũ q̃ omnia appetunt fui finez cum finis ſit perfectio rei ꝛ res deſtituta ſuo fine fruſtratur;cũ igitur de ratione finis ſit eſſe bonũ;qꝛ auferentes finem auferunt

Appetitus duplex.

Bonũ.

ffinis.

naturam. ex secundo metaphi. ideo finis omniū rerum est bonum.

Assentio

Assentio. Estimo. Verba precij.

SEntio: inquā ⁊c. Marcus varro li. viij. ad Ciceronē de lingua latina. Sentio inquit nemo dicit: ⁊ id p se nihil est. assentio: tm fere oēs dicūt. Silenna. vnius assentio in senatu dicebat et eū postea multi secuti sunt nō tm vincere cōsuetudinē potuerūt: hec Gellius. Quanti estimadis estimo cōpositū est vt docet valla: ad es eris ⁊ time grece qđ est preciuz latine: ⁊ significat vt sit tarare ⁊ preciū eris aut alteri⁹ statuere. oia aūt verba ad preciū spectātia regūt abtm: preter quatuor grōs tāti quāti pluris ⁊ minoris cū eoz cōpositis ⁊ hoc qm tam simplicia q̄ copposita sine substātiuis ponunt. Nā cū substātiuo etiā in ablto poni volūt. Nō ergo exponeres sicut cōmētari⁹ supior. Quāti estimabis. i. quāti preciī? sed quāto precio. verū occurrit illa rīsio autoris dicētis infiniti sup. estimarem. pro qua oportet dicere plura cū his vbis in gto cōstrui. Aut corruptū esse tertū in quo scriptū erat infinito. Vident aūt ideo quidā infiniti velle legere: q: dicūt interrogatiuū ⁊ rīsiuum in eodē casu poni debent. qđ vniuersaliter verū nō est: sed tunc tm qm dictio regens regit oia vocabula in eodē casu: sz si in diuersis casib⁹ diuersa regat: oia que in eodem casu ponenda erant vt copulata p cōiunctionē copulatiua ⁊ interrogatiuū ponunt in diuersis casib⁹. Cuius rei exempla multa sunt. primū vt littere incise sunt in es ⁊ in auro. Nō dices in ere nec in aurū vt docet Valla. Secundū. tu accusaberis furti vel sacrilegij ⁊ nō vtroq̄. nō dices ⁊ nō vtriusq̄. Tertiū. vendā tribus solidis ⁊ nō pluris vel non minoris Quartū. liber est tuus ⁊ petri: ⁊ nō tui ⁊ petri sic interrogando: cuius est dom⁹? rīndebis mea: ⁊ quanti emisti? rīndebis tribus aureis: nō triū aureoz. Querenti igit quanti estimares potuit dicisse infinito: ⁊ nescio an ita dixerit. Sūt tamen q̄ pro autoritate inter recentiores, grāmaticos hūc locū adducāt ad pbandū nō solū iam dictos quattuor grōs cū verbis ad preciū spectāribus cōstrui. Qđ de his vbis estimo/facio/pendo/ ⁊ curo manifestū est. Nam dicim⁹ paruifacio paruipēdo paruicuro. Sed hec videāt grāmatici. Si quidē mihi ⁊c. Si quidē due sunt dictiones. Nā si vna esset dicerem nō cōtingat. sed contingeret. Arbores intuearis primū sibi cōuenientib⁹ innasci locis. Sic Vir. in geor. Nec vo terre fere oēs oia possunt ⁊c.

Ignis actiuitas

Ignis oēz refugit sectionē: nō q̄ secari aut diuidi nō posset: sed dicit q̄ refugit i. naturaliter recusat secari: ⁊ manifestius q̄ aqua aut aer. Nam illa possunt sic secari qđ partes maneāt immobiles vt patet de aqua aut aere stante: ⁊ plus in aqua q̄ in aere qui plus ad ignez accedit: sed ignis diuisus contineri nō potest quin reluctetur ⁊ vnionem sui petat sursum tendendo.

Scūs thomas

QVisquis profunda mente ⁊c. Istud est vndecimū metrū huius tertij qđ dicit gliconicum ab inuentore: iambicū a pede predominante in quo metro phia ostendit quō possum⁹ cognoscere bonū ⁊ verum ⁊ puenire ad cognitionem rerum ex quo Boe. prius cōfessus est se mō scire: qđ prius ignorabat. Primo ergo ostendit modū quo possumus deuenire in cognitionem veritatis. Scdo assignat causam eius ibi. Nō omne nāq̄. dicit primo. Quisquis vestigat. i. inuestigare vult verum pfundū mente. s. subtili: q̄ pro ⁊ ille nō cupit falli vllis deuijs. i. falsis opinionibus que faciūt a vero deuiare ille reuoluat in se. i. exercitet intra se lucez. i. speculationem intimi visus. i. rationis ⁊ intellectus interioris: ⁊ ipse cogat. i. reducat longos motus. i. operationes anime procedentes ab aia: inflectens eos motus in orbem. i. in circulū redeūdo ad animā: ⁊ quicquid animā doceat: molit. i. laborat speculando extra. i. circa res exteriores: ille doceat animū retrusum. i. ad se reuersum possidere suis thesauris. i. potentijs que sunt memoria ⁊ intellectus: ⁊ tunc illud qđ atra nubes. i. obscuritas ignorantie dudū texit. i. occultauit illud lucebit. i. apparebit pspicacius. i. euidentius ipso phebo. i. sole. q. d. longo tpe fuit obscurū: lucidū apparebit intellectui. ¶ Notandū q̄ qui vult cognoscere verū dirigat rationem ⁊ intellectū ad ipsam rem extra ⁊ ad rerū proprietates: ⁊ si aliquid cognoscit ex his nō statim iudicet: sed in se reuertatur deliberando an ita sit: vel nō sit: q: sepe videt bonū esse qđ non est: ⁊ nō esse quod est. sine em deliberatione nō est iudicandū qđ nō est longa deliberatiōe probatū: ideo dicit phia reuoluat in se lucem intimi visus. ¶ Notandū q̄ orbis est linea circūducta rediens ad idem: inflectere ergo ad longos motus in orbem est cum virtus anime ab anima vsq̄ ad ipsam rem diuertitur ⁊ ad animā reuertitur deliberando an ita sit vel non sit ꝑm quod cognouit. ¶ Non omne nāq̄ mente depulit lumen ⁊c. Hic philosophia assignat causam eius quod dictum est scilz quare possumus cognoscere verum di. Nam corpus inuehens. i. inducens obliuiosam molem. i. grauitatez qua homo fit obliuiosus: nō depulit omne lumen. i. cognitionem veritatis mente. i. de mente: q: habitus principioz manet in mente: ⁊ subdit pfecto. i. pro certo semen. i. principiū veri. i. veritatis: heret. i. manet intrinsecus. i. intrinsecus in aia qđ excitatur ventilante. i. exercente doctrina: q̄ aūt semen veri sit in anima probatur

Metrum undecimū tertii libri.

QVisquis pfunda mente uestigat uerū:
Cupitq; nullis ille deuiis falli:
In se reuoluat intimi lucem uisus:
Longosq; in orbem cogat inflectens motus:
Animūq; doceat quicquid extra molitur:
Suis retrusum possidere thesauris.
Dudum quod atra texit erroris nubes
Lucebit ipso perspicacius Phœbo.
Non omne namq; mente depulit lumen
Obliuiosam corpus inuehens molem:

per hoc q̄ puer ignarus q̄ñq̄ rēspōdet ad interrogata: vt vtrum qualitas sit numerus par vel impar. vñ dicit. Nam cur rogati. i. interrogati censetis. i. iudicatis vel respōdetis recta sponte. i. volūtarie: ni. i. nisi fomes. i. radix veritatis mersus. i. latens: viueret alto corde. i. p̄funda mēte: ⁊ subdit q̄ si musa. i. sapientia: Platonis p̄sonat verū. illud q̄d quisq̄ dicit recordat immemor. i. oblitus. ¶ No. q̄ platoni imponit q̄ voluerit alias oīa sciuisse anteq̄ cōiungerent corporibus: sed adiuncte corporib⁹ oīa tradidisse obliuioni: sed p̄ studiū ⁊ exercitium sapiētiam recuperasse. ergo voluit q̄ scire nō est aliud nisi quoddā antiquor⁹ reminisci: ad quā intentionez videt hic loqui p̄bia: sed non est dicendū q̄ scire fiat per reminiscentiā: sed scientia de nouo acq̄ritur p̄ intentionem vel doctrinā: verus est q̄ intellectus noster habz se in cognitionem p̄incipior⁹ p̄ que virtute intellectus agentis ⁊ per doctrinaz deuenit in cognitionē p̄incipiator⁹. vñ Vinconiensis. f. posterior⁹ dicens. Non solū vox doctoris exterius sonans: nec lr̄a visa docet: sed hec duo mouent ⁊ excitant docentem. sed ille verus doctor est qui mentem interius illuminat ⁊ veritatē ostendit. ¶ No tandū aūt q̄ sicut sanitas quādoq̄ causatur a p̄incipio intrinseco. s. a corde: quādoq̄ a p̄incipio interiori ⁊ exteriori. puta a medico ⁊ corde: sed nunq̄ causat a p̄incipio exteriori: sine interiori: sic scientia quandoq̄ acquiritur a p̄incipio interiori puta ab intellectu agente sicut patet in habentibus scientiā per intentionem: quādoq̄ accipitur ab interiori ⁊ exteriori simul: sicut a doctore ⁊ intellectu agente: nunq̄ autem acquiritur a p̄ncipio exteriori sine interiori. Scientia.

Hæret profecto semen introrsum ueri:
Quod excitatur uentilante doctrina:
Nam cur rogati sponte recta censetis/
Ni mersus alto uiueret fomes corde?
Quod si Platonis musa personat uerum:
Quod quisq̄ discit immemor recordatur.

Quisquis p̄funda ⁊c. Carmē monocolon est. ⁊ potiꝰ archilochiū iambicū trimetrū acatale cticū q̄ gliconicū censendū: habet tñ varios pedes vt patet metienti. Q̄d si platonis musa. i. diuina inuentio ⁊ benedicendi copia p̄sonat verum. Non dicit verū esse quod platonē dixisse etiam Aristo. asserit: q̄ vestrū videlicet addiscere nō esset nisi quoddam reminisci: sed si verum inquit personat musa. q. d. poeticum imitat ad aliud intelligendum per hoc: licentiose dictum. Et ita philosophia nō accedit opinioni: nisi quātum ad hoc q̄ anima rationalis habeat in se quedam p̄incipia sciend: que ad scientiam in actu tanq̄ a p̄ius notis in p̄incipijs ad nota iam actu veniat. Nihil hic obscurum est. Ascēsus.

¶ Prosa duodecima libri tertii. Boe. Sanctus thomas.

TVm ego Platoni inquā uehementer assentior: nam me horum iam secundo cōmemoras. Primū q̄ memoriam corporea contagione de hinc cū mœroris mole pressus amisi. Philo. Tum illa priora inquit concessa respicias: ne illud quidem lōgius abierit quin recorderis quod te dudum nescire cōfessus es. Boe. Quid inquam? Phi. Quibus ait illa gubernaculis mundus regatur. Boet. Memini inquam me insciti am meam fuisse cōfessum. Sed quid asseras licet prospiciam planius tamē ex te audire desidero. Philosophia.

TVm ego platoni inquā. Ista est duodecima p̄sa ⁊ vltima huius tertij: in qua philosophia reducit Boetium in cognitionem alterius: cuius ignorantiam p̄ius confessus est. s. quibus gubernaculis mūdus regatur. p̄imo facit hoc. secundo boetius mouet quādam questionem philosophi. secūda ibi. Audis ne me. p̄imo ostendit philosophia q̄ deus oīa gubernat sua bonitate. Secūdo oñdit modū quo omnia gubernat: ibi. Sed quod dicā. tertio ex his ꝯcludit malū nihil ee: ibi. Sz vis ne. p̄mo Boetius assentit dictis Platonis i metro et ostēdit philosophia ipsum posse deduci in cognitionē cuiusdā cuius ignorātiam confessus est. Secundo philosophia reducit ipsum in cognitionem illius. secūda ibi. Mundus hunc. Primo dicit. Tum p̄o tunc ego Boe. inquam vehementer assentior. i. consentio Platoni. nam me o philophia horum. s. q̄ deus sit finis omnium rerū ⁊ summū: secūdo commemoras. i. recordari facis. p̄imum q̄ amisi memoriam. id est quod erat in memoria corporea contagione. id est corporis grauedine. de hinc. id est secundo commemoro bonum cum amisi memoriam p̄essus mole. id est pondere meroris. tunc philosophia ostendit q̄ non tm̄ horum recordabitur p̄opter dicta: sed cuiusdam alterius quod ignorare se dicebat dicens. si illa priora ꝯcessa respicias non abierit longius. s. ea memoria tua quin facile recorderis quod dudum cōfessus es te nescire id est ignorare i li. j. ⁊ querit Boe. quid inquā? di. p̄bia. Quib⁹ gubernaculis regat mūdus. ⁊ di. Boe. mem ini inquā me fuisse cōfessum insciti ā. i. ignorātiā meā: ⁊ sz iā p̄spiciā. i. cognoscā tm̄ desidero p̄us audire ex te q̄d asseras. i. quid de hoc dicas. ¶ No. q̄ Boe. dicit se secūdo cōmemorare p̄dictor⁹ q̄ deꝰ sit finis rerū; ⁊ q̄ sit summū bonū p̄imo postq̄ mole corporis oppressus est amisit memoriā eorum; ⁊ post

ea per ſtudiū recordatus eſt.ſcō q: imeroꝛe ꝛ triſtitia affectus in ignoꝛātiā eoꝝ lapſus eſt.ſed poſtea p̄ inſtructionē pb̄ie ad memoꝛiā reducit. ¶ Mundū hūc inq̄t deo regi. Hic pb̄ia vult oſtēdere intentū ꝛ p̄mo admonet Boe. de quodā p̄us p̄ceſſo: ꝛ Boe. illud fateť ꝛ rōnē cōfirmat. ſcō a pb̄ia oſtēdit q̄bus gubernaculis regať mūdus ibi. Tum illa inq̄t. p̄mo di. o Boe. tu pauloante in p̄mo li. putabas miníme dubitādū hūc mūdū regi a deo. di. Boe. Miníme arbitro: dubitandum: nec vnq̄ putabo et ego breuiter exponā q̄bus rōnib⁹ accedā ad b̄ pbandū: ꝛ innuit Boe. rōnes ſuas di. hic mūdus miníme conueníſſet in vnā formā ex taꝝ diuerſis ꝛ cōtrarijs partib⁹ niſi eēt vnus q̄ tā diuerſa cōiungeret: ſup. q̄ eſt deus: ipſa diuerſitas naturā huiꝰ mundi diſcoꝛs inuicē diſſocia ret atq; diuelleret cōiuncta: niſi eſſet q̄ cōtineret. i. cōſeruaret: qō neruit. i. cōiūxit: qō ſup. eſt deus. O: do vo nature tā certus nō p̄cederet nec explicaret tam diſpoſitos motꝰ. i. oꝛdinatos motus locis: tp̄ibus: efficiētia: ſpaciis: q̄litatib⁹: niſi eēt vnꝰ q̄ ipſe manens. ſ. īmobiliter diſponeret has varietatū mutationes. q̄cq̄d aūt b̄ eſt quo cōdita. i. creata manēt agitātur. i. mouenť illud vſitato cūctis vocabulo nomino deū. ¶ Nota q̄ Boe. innuit tres rōnes q̄ mūdus regatur a deo. Prima ſumiť ex diuerſarū rerū cōiunctione q̄ talis eſt. Diuerſa ꝛ contraria nō vniunt inuicē p̄ ſe: cū igiť mūdus vnitus ſit ex partib⁹ cōtrarijs vt ex elemēt is: oporꝛet vt aliq̄s ſit vniēs eas: hoc autem eſt deus: ergo regitur a deo. Hāc rōnem tāgit ibi. Mūdus hic. Secūda rō ſumiť ex p̄ioꝝ ſimul cōiunctorū cōſeruatiōe. q̄ talis eſt. diuerſa et p̄ia ex p̄pꝛietate ſue nature diſſociātur abinuicē: niſi ab aliquo cōſeruenť: ſz partes mūdi ſunt diuerſe ꝛ p̄ie: ergo ꝛc. hāc rōnē tangit ibi. Cōiuncta vero. Tertia rō ſumiť ex oꝛdinata motuū diſpoſitione q̄ talis eſt. nihil certitudinaliter ꝛ regulariter mouēt p̄ter diſpoſitionē loci tp̄is efficiētie ſpacij ꝛ q̄litatis niſi ſit vnū rectificās ꝛ regulās: ſz motꝰ eoꝝ q̄ ſunt i mūdo fiūt regulariter p̄ter p̄dicta q̄nq̄: ḡ neceſſe ē ponere rectificātē ꝛ regulantē qō eſt deꝰ: ḡ mūdus regiť a deo. Hāc rōnez tradit ibi. Non tā vo certꝰ. ¶ No. q̄ regulares motus fiūt i mūdo locis quātū ad p̄ſimationē ꝛ elōgationē ſolis i obliquo circulo: fiūt etiam tp̄ibus quātū ad variationem diei ac noctis: fiūt efficientia: oꝛ luna efficit augmentationem ꝛ diminutionē humidoꝝ p̄ter ſui creſcētiā ꝛ decreſcētiā: efficit fluxū ꝛ refluxū maris. fiūt etiā oꝛdinati motꝰ ſpaciis: q: luna ꝛ alij planete maioꝛi ꝛ minoꝛi ſpacio q̄nq̄ diſtāt a ſole ꝛ ab inuicē etiā fiūt q̄litatibꝰ: q: in eſtate cauſať caloꝛ: in hyeme frigꝰ. ¶ Tū illa cū hec inq̄t ita. Hic pb̄ia ſuppoſito q̄ mūdus regať a deo p̄bat q̄ regať ab ipo p̄ ſuā bonitatē ꝛ di. O Boe. cū hec ita ſentias q̄ mūdus regiť a deo puto mihi reſtare paruā operā. i. paruū laboꝛē: vt tu cōpos. i. potēs felicitatis ſoſpes. i. ſanꝰ reuiſas patriā. i. cognoſcas b̄itudinē. tūc p̄bat q̄ deꝰ regat mūdū ſua bōitate di. Intueamur q̄ p̄poſuimꝰ: nōne numerauimus ſupꝛa in nona p̄ſa in b̄itudine eſſe ſufficiētiā ꝛ cōceſſimꝰ deū eſſe ipſaz b̄itudinē: dic̄ Boe. Ita eſt q̄dē. Ex hoc ꝛcludit pb̄ia deū nullo indigere ad regēdū mūdū. dicit ergo ad mūdū regēduz deꝰ nullis extrinſecis adminiculis indigebit: alioq̄n ſi ita eſſet q̄ aliquo egeat nō habebit plenā ſufficiētiā. ꝛ dic̄ Boe. Illud inquā eſt neceſſariū: ideō cōcludit pb̄ia. Deꝰ cūcta diſponit. i. regit p̄ ſe ſolū. di. Boe. Negari neq̄t: ſz deꝰ mōſtratꝰ eſt eē ipm deū bonū. meminī inquā di. B. ḡ p̄ bonū deꝰ cūcta diſponit ſi q̄dē p̄ ſe re-

¶ Mundū hūc inquit deo regi pauloante minime dubitādū putabas. Boe. Nec tunc q̄dē arbitror iquā nec unq̄ dubitādū putabā. Quibuſq; ad hoc rōnibus accedā breuiter exponā. Mūdus ex tam diuerſis cōtrariiſq; ptibꝰ in unā formā minime cōueniſſet, niſi unus eēt qui tā diuerſa cōiungeret, coniūcta uero naturaq; ipſa diuerſitas inuicē diſcors diſſociaret atq; diuelleret, niſi eē unꝰ q̄ q̄d nexuit cōtineret. Nō tā uero certus naturæ ordo p̄cederet nec tā diſpoſitos motus locis: tp̄ibus, efficiētia ſpaciis: qualitatibus explicaret: niſi unus eſſet q̄ has mutationū uarietates manēs ip̄e diſponeret. hoc q̄cquid eſt quo cōdita manent atq; agitant: uſitato cunctis uocabulo deū nomino. Phi. ¶ Tū illa, Cum hæc inquit ita ſentias paruam mihi reſtare operam puto: ut felicitatis cōpos patriā ſoſpes reuiſas: ſed quæ propoſuimus intueamur. Nonne in beatitudine ſufficiētiā numerauimus? deniq; beatitudinē ipſam eſſe cōceſſimus? Boe. ita eſt qui dē. Phi. Et ad mundū igiť inq̄t regēdum nullis extrinſecis adminiculis indigebit: alioq̄n ſi aliquo egeat plenā ſufficiētiā nō habebit? Boe. Id iquā ita eſt neceſſarium. Phi. Per ſe igitur ſolū cūcta diſponit? Boe. Negari inquam nequit. Phi. Atqui deus ip̄m bonū eē mōſtratꝰ eſt. B. Memini inquā. P. Per bonū igiť cūcta diſponit. Si q̄dē p̄ ſe regit oia: q̄ bonū eſſe conſenſimus: & hic eſt ueluti quidam clauus atq; gubernaculum quo mundana machina ſtabilis atq; incorrupta ſeruatur. B. Vehementer aſſentior inquā & id te pauloante dicturam

gít oĩa que cõſenſimus eſſe bonũ ⁊ hic eſt deus velutí quidẽ clauus atq; gubernaculũ quo machina mũdana ſeruatur ſtabilis ⁊ incorrupta. dicit Boe. vehemẽter. í. valde aſſentior ⁊ illud te dicturã pau loante pſpexi: lz tenui ſuſpitiõe. Dicit pbia. Credo inqt q hec puidiſtí. iá em̃ vt arbitror vigilatius q̃ pus deducis oculos ad vera cernẽda. ¶ Notádũ q ex littera accipiũtur due rõnes ad pbandũ intẽ tũ. Prima rõ pb at q deꝰ p ſe regit oĩa ⁊ taliter. In bitudine eſt ſumma ſufficiẽtia: ſz deꝰ eſt bitudo: g̃ in deo eſt ſumma ſufficiẽtia: tale autẽ nõ indiget extrinſecis gubernaculis: g̃ deus p ſe regit oĩa. Scõa rõ pbat q deꝰ p ſuã bonitatẽ q̃ nõ diſtinguit a deo: regit oĩa: ſicut deꝰ p ſe regit oĩa vt viſum eſt: ſz deus ẽ ipm bonũ g̃ p bonũ regit oĩa vt prz de ſe qr ſua bonitate ⁊ clemẽtia. ¶ Sz qõ dicã. Hic ponit p quẽ modũ deꝰ oĩa gubernat. Et primo oſtẽdit q oĩa gubernat ſuauiter: qr oĩa ſibi obediũt. ſcõo q gubernat omnia fortiter: qr ipſi nihil reſiſtere põt. Scõa ibi. Quid fit conet. Primo dí. Illud qõ dicã non minꝰ prz ad ꝓtuendũ. í. ad ꝓſiderandũ ⁊ dí. Boe. Quid inquaz. Et dicit pbia: cũ deus iure credat oĩa gubernare clauo bonitatis ſue: ⁊ oĩa feſtinãt naturali intentiõe ad bonũ ſicuti docui pus in pſa. xj. Num p nũquid põt dubitari q̃n volũtarie regant ſpõte ⁊ conuertant ſe ad nutũ diſponẽtis veluti cõuenientia ideſt obediẽtia tẽpata. í. coaptata ſuo recto: í. dí. Boe. Ita inquã neceſſe eſt: qr nõ videret beatũ eſſe regimen dei ſi foret iugũ detractãtiũ. í. recuſantiũ: ſicut bos laſciuus recuſat iugũ: ⁊ ſi nõ eſſet ſalus obtẽperantiũ. í. obedientiũ: g̃ dícit pbia. Nihil ẽ q natura ſeruãs conetur. í. laboret cõtraire deo: dí. Boe. Nihil inquam. ¶ Nota q cum gubernare nihil aliud ſit niſi ĩ finem ordinare: nec aliud eſt deum per bonitatem gubernare: q̃ per bonitatem in finẽ dirigere: et cum omnia naturaliter tendant ad bonũ tanq̃ in finem: manifeſtuum eſt q oĩa ſpõte in finẽ dirigũtur: ⁊ ita naturaliter oĩa ſpõte obediũt gubernãti ⁊ per ꝓñs deꝰ regit oĩa ſuauiter. ¶ No. q voluntarium ſcõm perfectam ſui rationẽ tantũ inuenitur in habentib⁹ voluntatẽ ſed extendendo volũtariũ ad oẽm appetitũ non coactũ: ſic poteſt reperiri in oĩbus. ⁊ ſic accipitur hic. ¶ Nota q nihil ſeruans naturã repugnat deo: licet em̃ peccator videat deo repugnare ipſe non ſeruat naturã: qr pctm̃ diminuit: ⁊ deprauat naturã. etiã boe. loquitur hic de appetitu nature: vt prz ex ſuperioribꝰ. ¶ Quid ſi conetur ⁊c. Hic oſtẽdit phi. q deus regit oĩa fortiter: qr nihil eſt qõ poſſit ei reſiſtere. Scõo ꝓfirmat hoc p quãdam fabulam: ibi. Accepiſti. Primo dí. Si q̃d conetur reſiſtere deo: nũquid aliquid pficit aduerſus eũ quẽ cõceſſimus eſſe potentiſſimũ iure bitudinis. í. ex eo q eſt bitudo: dícit Boe. Prorſus nihil valeret ſup. reſiſtere. igitur dicit pbia nõ eſt aliquid qõ huic ſummo bono vel velit vel poſſit obſiſtere. dí. Boe. nõ arbitror. íõ dicit pbia. ſummũ bonũ eſt qõ regit cũcta fortiter ſuauiterq; diſponit. dí. Boe. q̃. í. quãtum me ea ſumma rationũ q̃ modo ꝓcluſa eſt non modo. í. nõ tantũmodo me delectat: verũ p ſed hec ipſa verba q̃bus vteris multo magis delectant me: ita vt ſtultitiã. í. me ſtultum lacerantẽ. í. male reprehendentẽ magna q̃ tangũt diuinã gubernationẽ: pudeat ſui. tunc ꝓfirmat p fabulã q nihil põt reſiſtere deo: q̃ talis eſt. Gigantes volẽtes expellere deos de celo poſuerũt mõtem ſup montẽ vt aſcenderent: qõ videns iuppiter ipſos fulmine deiecit ⁊ montib⁹ depreſſit. hoc in ꝓmo metamorphoſeos. Vñ dicit. O Boe. accepiſti. í. didiciſti in fabulis gigantes laceſſantes. í. lacerare volentes c elũ: ſed fortitudo benigna ſcz dei illos diſponit. í. depoſuit vti condignũ fuit. ¶ Nota pbia hic alludit verbis ſacre ſcripture q̃ dicit. Attingit ergo a fine vſq; ad finem fortiter ⁊ diſponit oĩa ſuauiter: í deo dicit Boe. ſe nõ tantũ delectari in iſtis rõnibus: quãtum in ſuis verbis. ¶ Sz vis ne rõnes ipſa inuicem. hic pbia concludit ex dictis q malum nihil ſit. Primo petit aſſenſum Boe. dí.

Guber/no.

Volũta/rium.

gigãtes.

vis ne ipsas rones.i.ppositiones rone pbatas inuicē collidamus.i.cōponamus:fo:sitan ex cōflicta/
tione hmōi:dissiliat.i.procedat quedā pulchra scintilla veritatis:ꝛ dicit boe. Fiat inquā tuo arbitra/
tu.i.tua voluntate. Tunc ponit ppositionē manifestā di. Nemo dubitauerit deū esse oīpotentem. Di
cit boe. Nullus pro:sus ambigat q̄ mente ꝯsistat.i.qui sane mentis est. Tunc assumit aliā ppositionē
dicens. Qui vero est oīpotens nihil est qđ ille nō possit. Dicit boe. nihil inquā. Tūc ponit aliā ppositi
onē. Deus nō pōt facere malum.ꝛ dicit boe. Minime inquā. igitur cōcludit pbia. Malū nihil est cū illud facere nō possit ille q̄ nihil nō pōt facere.i.oīa facere. ¶ No. sicut deus est cā efficiens oīm:ita est finis oīm vnde quicquid fit ab eo o:dinatur ad ipm tanq̄ ad finez: si g̃ deus faceret maluz o:dinaretur ad ipm tanq̄ ad finē:ꝛ cū ipse sit bonū malum o:dinaret ab bonū: ergo deus nō pōt facere malū tanq̄ aliquid p se intē/tum: est g̃ conclusio quā pbia infert q̄ malum nihil est. ¶ Ratio ꝯclusionis est. deus pōt facere oē qđ est cū sit omnipotens: sed deus nō pōt facere malum ergo malū nihil est. Et si diceres. si maluz nihil est. cum hō dānetur p malo:dānatur p:o nihilo. dicendū q̄ malū dicit defectū boni nō negatiue sed ꝓuatiue. et ideo malum est defectus boni qđ deberet habere. in potestate eī hominis est illud habere:ꝛ si nō habeat illud bonū cū deberet habere: ideo dānatur ꝛ ponitur exemplum. Aliquis tenetur solue re centū lib:as ꝛ si nō soluat incarcera/bitur: certuz est q̄ nō soluere nō est aliquid:sed nihil. nō tamen simpliciter dicitur aliquis incarcerari p:o nihilo:sed ideo q:nihil erat qđ debuit aliquid esse ¶ Ludis ne inquā. Hic Boe. mouet q̄stionē philosophie. Secundo philoso/phia soluit:ibi. Tum illa. Primo Boe. admirans de cōnexione ꝛ cōuolutione rationum quibus philosophia vsa est. Querit vtrum ista connexio rationum sit ex deuolutione philosophie vel p:o ueniat ex natura rei. ꝛ breuiter illas rationes recolligit ꝛ dicit. O philosophia ludis.i.deludis ne me texens.i.formans tiones circulares: quo scilz labyrintho introieris. tu cōplicas quidem o:bem admirabilem diuine simplicitatis.i.facis mirabilem circulationē rationis in diuina simplicitate:ꝛ tunc breuiter recolligit rationes dicens. Tu pauloante incipiēs a beatitudine dicebas eam esse summū bonū quam beatitudinem tu loquebare esse fitam in summo deo:ꝛ dissere bas deum esse summum bonum ꝛ plenā beatitudinem ex quo dabas.i.inferebas:quasi munusculum.i.co:relariū. neminem esse beatū nisi esset deus:rursum tu loquebaris form̄ā boni esse substantiam dei ꝛ beatitudinis:ꝛ dicebas ipm esse vnū idipsum quod bonū:ꝛ illud bonum dicebas esse quod peteretur a natura omniū rerū:ꝛ tu disputabas.i.dubitando p:obabas deum regere vni/uersitatem gubernaculis bonitatis. ꝛ cuncta volentia parere.i.obedire deo:nec vllam esse naturam mali:ꝛ hec omnia explicabis nullis rationibus sumptis extrinsecus.i.non accipiendo pncipia extrinseca:sed insitis.i.extrinsecis:ꝛ domesticis.i.ppriis ꝛ cōuenientibus probationibus rei de qua agebatur altero sumpto trahente fidem.i.certitudinem ex altero. ¶ Nota laby:inthus dicebatur domus dedali:quaz cum aliqs intendebat intrare exiuit ꝛ exeundo intrauit: ꝛ cōsueuit depingi circularib9 protractionibus ꝛ transumitur hic ad designandum circulares ꝛ reuolutiones rationū. ¶ Nota q̄ circūlocutio ꝛ cōnexio rationū quibus pbia vsa est:non est sic circularis q̄ vna ꝛ eadem ppositio sit pncipium ꝛ conclusio respectu eiusdē:q: sic non contingit demonstrare circulo: vt ptz.ꝛ posterio:ū sed o:nexio circularis:q: rationes ex se inuicē depend ent:ita q̄ ppositio ꝯclusa in vna sit pncipiū alterius ꝯclusionis in alia;nec ppter istas diuersas ꝯclusiones est aliq̄ diuersitas in deo;sed oīa sunt idē

Maluz nihil cē pōt.

Laby:inthus.

pulchra quædam ueritatis scintilla dissiliet. Boe. Tuo inquā arbitratu. P. Deū inquit esse oīm potē tem nemo dubitauerit. Boe. Qui quidē inquam mente cōsistat nullus prorsus ambigat. Phi. Qui uero est inquit oīm potens nihil est qđ ille nō pos sit. Boe. Nihil inquā. Phi. Num igitur deus facere malum pōt? Boe. Minime inquā. Phi. Malum igi tur inquit nihil est cum id facere ille nō possit q̄ nihil non pōt. Boe. ¶ Ludis ne inquā me inextri/cabilem labyrinthum rōnibus texens? quo nunc quidem qua egrediaris introeas/nunc uero quo introieris egrediare? admir abilem quādam diui næ simplicitatis orbem complicas? Etē pauloan te a beatitudine incipiens eam summū bonū esse dicebas/quā in summo deo sitam loquebare/ipm quoq; deum summū esse bonum plenāq; beatitu dinem differebas. ex quo neminem beatum fore: nisi qui pariter deus esset quasi munusculum da bas. Rursus ipsam boni formam dei ad beatitu/dinis loquebaris esse substantiam/ipsumq; unum idipm esse bonū dicebas/quod ad oīm rerum na/turā peteretur. Deum quoq; bonitatis gubernacu lis uniuersitatem regere disputab as/uolentiaq; cūcta parere illi/nec ullā mali esse naturā/atq; hæc

simpliciter. Tū illa minime inquit. Hic pbia respōdet Boe. ad questionē et dicit. Minime ludimus sz nos exegimꝰ. i. pfecimus munere dei quē dudū deprecamur rē maximā oīm rerū. ea em̄. i. talis forma. i. dispositio diuine substātie: vt neqꝫ in externa. i. exteriora dilabaṫ. i. cadat: nec ipsa suscipiat aliqd exterꝰ nū. i. extrinsecū in se. qō pbat auctoritate pmenidis quā pmo ponit in greco. deinde sensum eius subiūgit in latino dicēs. Sed sicuti pmenides ait de ea scz substātia diuina qꝫ diuina substātia rerū orbē mobilem rotat. i. mutat res circulatione generationis ⁊ corruptionis et mutando res ipsa non mutatur: sed se immobilē conseruat. Ō Boe. si nos agitauimus. i. cognouimus rationes nō extra. i. non ab extrinseco petitas. i. sumptas: sed collocatas intra rei ambitū: quam scz rem tractabam⁹ nihil est quod de hoc ammirere: cū. i. ex quo tu didiceris platone sāciēte. i. confirmante sermones oportere esse cognatos. i. propios cōueniētes rebus quib⁹ sup. rebus loquūtur. ¶ Nota qꝫ sermones accipiendi sunt sm materiam subiectā. quia certitudo nō est simpliciter querenda rationibus. ex. j. Ethi. vbi dicitur qꝫ disciplinati est tm̄ inquire certitudinē sm vnūquodqꝫ genꝰ: quā tū natura rei patiṫ. Cum igitur deus sic regat oia pter hoc qꝫ commisceatur cū eis: ex libro de causis. sermones de diuina substātia accipiēdi sunt sm intranea diuine substantie et non sm extranea cum non commisceatur cum eis.

nullis extrinsecus sumptis: sed altero ex altero fidē trahēte insitis: domesticisqꝫ pbationibus explicabas. Phi. ¶ Tū illa minime inqt ludimus: rēqꝫ oīm maximā dei munere quē dudū deꝑcabamur exegimꝰ. Ea est em̄ diuinæ forma substātiæ ut neqꝫ in externa dilabaṫ/neci se externū aliqd ipsa suscipiat. Sed sicut de ea Permenides ait: oēm tu circulo adducis spōte multitudinē. i. rerū orbē mobilē rotat: dū se īmobilē ipa cōseruat. Quod si ratiōes quoqꝫ nō extra petitas sed itra rei quā tractabimus ambitū collocatas agitauimus: nihil est qd ammirere cū Platone sanciēte didiceris cognatos de quibus loquūtur rebus: oportere esse sermones.

Afcēsus.

Tum ego ⁊c. Queri potest quomodo Boe. philosophia non refragante dicat se assentire Platoni ⁊ eius dicto: qꝫ nostrū discere non sit nisi quoddam reminisci. Nunquid etiaz Boe. sentiat sicut Macrob. Platonicos sensisse docet. Animas priusqꝫ in corpora descenderent in celo fuisse omnium scientiarum peritas: quarum obliuionem per corporis indispositionem imbiberent et rursus per studium amouerent: et ita nihil noui discerent: sed notorum prius post obliuionem depellerent? Dicendum Boetium non totum illud dictum platonis sed quoddam simile in se repertum approbare. Cum enim quedā prius sciret et eorum postea obliuiscereṫur: iterumqꝫ per philosophiam ad oblitorum cognitionez rediret: coactus est sentire qꝫ illa apprehensio non esset nisi quedam reminiscentia prius cognitorum. hoc autem totum fingit vt ostendat hominem per merorem in obliuionem cadere. Quibusqꝫ ad hoc rationibus ⁊c. Quidā male inseruerunt hic personam philosophie. Nam vt etiam in commentarijs superioribus patet ab eo loco. Nec nunc quidem: vsqꝫ ad illum. Tum illa. verba sunt Boe. Clauus multa significat. interdum id vti vulgo loquimur quo res diuerse connectuntur. Figendi autem clauī consuetudinem Liuius sepe ponit: eiusqꝫ rationem. vnde annalis clauus appellatur qui figebatur: vt inquit Festus. In parietibus sacraruz edium per singulos annos: vt per clauos numerus colligeretur annorum. Est etiam clauus vt Donatus inquit: militis comici indumentum. Latus autem clauus est senatoria vestis: sed sic non accipitur hoc loco. Est item vt Seruius docet. Clauus fustis gubernaculi genus. vnde Virgil. Clauumqꝫ ad littora torquent. ⁊ Cicero in catone maiore seu de senectute. Ille autem clauum tenens quietus sedebat in puppi. hoc ergo loco bonitatis clauo. id est gubernaculo interpretandum est. Fabula gigantum primo metamor. habetur. vbi sic Ouid. Neue foret terris securior arduus ether. Affectasse ferunt regnum celeste gigātes. Altaqꝫ congestos fluxisse ad sydera montes ⁊c. Dicuntur autem gigantes fuisse vastissimorū corporū homines: terre filij ob id vocati: qui deos expellere celo conati ab ioue fulminati sunt. Quā fabulā Macro. explicans ait. Quid aliud gigātes fuisse credendū est: qꝫ hominum quādam impiam gentem deos negantem: ⁊ ideo estimatam deum pellere de celesti sede voluisse. Sed inuicem collidamus. i. comprimamus. A con ⁊ ledo. Dedalus patria athēiensis nobilis architectus fabricādi materiā primus inuenit: ⁊ in ea serram: ascia: perpēdiculū: terebra: glutinum: lithocolā. Is ab ariopagitis expulsus in cretam nauigauit: ⁊ ibi primum bouem ligneam fabricauit ī qua pasiphae minois regis vxor tauro supposita memoraṫ: deinde labyrinthū in quo minotaurus īcluderetur. Portentissimum hoc humani ingenij opus fuit: iterum ambages occursus ac recursus inexplicabiles continens: crebris foribus ad fallēdos eritus redeundūqꝫ in errores eosdem. Quatuor labyrinthos fuisse tradunt: sed ad institutum nostrū satis est ostendere ꝓpter viarum implicationes et inextricabiles errores eius qui in creta factus est: hic similitudinem factam esse. Verbuz permenidis hoc sonare dicunt: omnem tu circulo adducis sponte multitudinem: vbi ordo est. o deus vel o domina substantia tu adducis sponte omnem multitudinē. i. totū vniuersum circulo. i. ad circulū vel in orbem. Hec autem de hac prosa satis sit annotasse.

Clauus.

Gigantes.

Labyrinthus.

Sctūs thomas

¶ Metrum duodecimum tertii libri.

Felix qui potuit boni
Fontem uisere lucidum.
Felix qui potuit grauis
Terræ soluere uincula.
¶ Quondam funera coniugis
Vates thraicius gemens:
Postq̄ flebilibus modis:
Siluas currere mobiles:
Amnes stare coegerat:
Iunxitq; intrepidum latus
Sæuis cerua leonibus:
Nec uisum timuit lepus
Iam cantu placidum canem:
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris ureret:
Nec qui cuncta subegerant:
Mulcerant dominum modi:
Immites superos querens:
Infernas adiit domos.

Felix qui potuit. Jstud est duodecimū metrū t vltimū huius tertij qđ dicit gliconicū a minu entore: coriābicū a pede pdomināte. Primo em̄ ponit spōdeus dicēdo. Felix. Scđo coriambꝰ dicēdo. Qui potuit. Tertio pyrricheus vel trocheus. In quo metro postq̄ pbia ostēdit q̄ sit vera brītudo t vbi sit sita: hortat nūc ad pseuerādū i ꝓtēplatione illius brītudinis. Et pmo ponit illū esse felicē, q̄ relictis terrenis vacat diuine ꝓtēplationi. Scđo ostēdit quid hmōi cōtēplationē impediat. Tertio illud ipedimentū vitare docet. Scđa ibi. Quōdā. Tertia ibi. Vos hec fabula. Primo dicit. Felix sup. est q̄ potuit visere. i. desiderabiliter videre lucidū fontē boni. i. deū q̄ est fons oīs boni: t felix est q̄ potuit soluere vincula. i. affectiones grauis terre. i. terrenor: q̄ sua grauitate trahūt hoīem deorsum. ¶ Notādū q̄ felix est q̄ speculat fontē boni t q̄ cōtēnit delectationes terrenas. vñ i libro de pomo t morte. Aristo. scribit. Bta est aia q̄ non est infecta prauis operationibꝰ huius mūdi: t intellexit suū creatorē: ipa ē q̄ reuertet i locū suū i delitijs magnis. Ue aūt aie q̄ nō hz posse redeūdi ad patriā suā. turpia em̄ opa t delectatiōes corporales ipediūt ascensū eius sursū. ¶ Quondā funera cōiugis vates. Hic ondit q̄d impediat cōtēplationē diuinor: q: affectꝰ terrenor: qđ declarat p quandā fabulā q̄ talis est

Orpheꝰ Orpheus filius Calliope fuit cytharista qui tāta dulcedine cythare resonabat: q̄ nō tātum hoīes sed etiā bruta allexit. et intantū ea demulsit q̄ impetus suos naturales dimittebant: siluas currere: flumina stare fecit. Hic habuit vxorē dictā Euridicē: quam cū pastor Aristeus adamare vellet. ipsa fugiēs p prata calcato quodā serpēte interijt: t ad iferos descēdit: quā orpheus volēs ab inferis reducere: deos supernos sua cythara plācare cepit: sed cum non proficeret ad infernum descendit. et intantum deos infernales deliniuit q̄ concessa est ei vxor tali conditione q̄ anteq̄ exiret infernum non flecteret retro aspectum vxorem respicīēdo. Cum autem iam prope exiuisset orpheus amore allectus retrospexit: et sic vxorem perdidit. Circa istā fabulā sic ꝓcedit. Primo ostēdit quō orpheus ad inferos descēdens p vxore rogauit. Scđo modo mōstra infernalia placuit. Tertio ostēdit quō vxor ei cōcessa fuit t cā pdidit. Scđa ibi. Stupet Tertia ibi. Tandē. Dicit primo vates thraicius. i. orpheus de thracia ꝓuincia oriūdus: dictus vates. i. sapiēs a multis: ille quōdā gemēs. i. deplorās: funera. i. mortē cōiugis: postq̄ cogerat amnes. i. fluuios stare: siluas currere mobiles: post ipsum flebilibus modis. i. modulationibus cythare quas fiendo formauit: t postq̄ cerua iunxit intrepidū latus seuis leonibus: q: cerua cū leonibꝰ incedebat sequēdo modulationē orpheī: nec lepus timuit canē visum iā placidū. i. placatū cātu. i. sono cythare: q: canis et lepus simul sequebant ipsum. Cū aūt feruor. i. amor flagrātior. i. ardētior vreret intima. i. interiora pectoris orpheī. cū modi. i. modulationes: qui cuncta subegerāt. i. subiecerāt: nō mulcerēt. i. nō placarent dominum. i. orpheū: ipse querēs superos. i. deos immites: q: placari nō poterat: adijt domos ifernas. i. infernales illic tēperās bláda carmina sonātibus chordis: ipse deflet. i. flebiliter decātat in cythara quicqđ hauserat ex precipuis fontibus matris. s. de calliope: t ipse deflet qđ luctus impotēs qui facit hominē impotentē: sibi dabat. i. cōcessit: t deflet illud qđ dabat sibi amor: geminās luctū: quādo cōmouēs trenara. i. inferna: t rogat dños vmbrarū. i. infernales dulci pcevenia. i. relaxatione sue vxoris.

Veritas ¶ No. vñ Arist. ij. meta. t Cōmētatorē. iiij. celi t mundi. Nō oēs accipiūt veritatē per eūdē modū. tū ꝓpter diuersam cōsuetudinē: tū ꝓpter diuersam naturā: tū ꝓpter paucitatē instructionis in logica. Vñ quidā recipiunt veritatē per modū demōstrationis: quidā per modū auctoritatis: quidā per modū fabularum: vt ergo pbia talibus satisfaciat: aliqñ demōstrationibus: aliqñ auctoritatibꝰ vtit. aliquādo fabulas interserit sicut ī ꝓposito ¶ Notādū q̄ orpheus dicit vates: quia carmina cōposuit. dicit aūt vates a vimentis vel video. ¶ Notandū q̄ trenara dicunt quasi lamētabilia: a trenus treni qđ est lamēratio et narus in singulari numero est nomē cuiusdam montis in quo dicit cēvia ad infernū. in plurali numero trenara significat loca infernalia; sicut dicit Hug. Cūmuniter autem inuenitur istud nomē scriptū

fine r in ꝑma ſyllaba. ⁊ dicitur tenara vel tenarus: ſicut in doctrinali. Tenarus infernus: ñ Hug. ſcribit totū per r: vt trenarus ⁊ trenara. Vnde forſan vitio ſcriptoꝝ qñq; ſubtrahitur r. ¶ Stupet tergeminus nouo. Hic oſtendit quō orpheus monſtra inferni placauit di. Janitor inferni qui dr cerberus quaſi vorator carniū ille tergeminus. i. habens tria capita canina: captus fuit nouo carmine. i. melodia ꝓius inaudita: ⁊ ſtupet. i. admiratur. Tunc oſtendit quō alia monſtra placauerit dicens ꝙ tres furie infernales theſiphone: allecto: megera: que ſunt vltrices ſceleruꝫ inferentes metū peccatoribus: iſte lachrymabantur ꝓpter dulcedinem cythare. vnde dicit dee. ideſt furie vltrices ſceleruꝫ: ideſt peccatoꝝ: que dee agitāt. i. verāt ſontes. i. peccatores metu. i. timore: iſte meſte iam madent. i. fluunt lachrymis. Tunc tangit remiſſionē pene quorūdam in inferno: ⁊ ꝓmo Ixionis. Vbi ſciendum ꝙ Ixion voluit cōcūbere cū Junone. Cum aūt Juno interponeret nubem: Ixion proiecit ſemen in nubem ex quo nati ſunt centauri. Ipſe autē adiudicatus inferno cōtinuo voluitur in rota que rota ſtetit orpheo modulante vnde dicit. Velox rota non precipitat: ideſt non deiecit caput Ixionuꝫ. i. Ixionis ſup. orpheo canente. Tunc tangit remiſſionem pene tantali. Vbi nota ꝙ tantalus dicitur laceraſſe proprium filium dans eum diis ad comedenduꝫ ꝑ quo dānatus fuit. Dicitur aūt in inferno habere aquā vſq; ad mentum ⁊ poma pendentia ante os: ⁊ tamen deficere ſiti et fame. Cum enim vult ſumere aquam vel pomum fugiunt ab eo. iſte Tantalus ſpernit flumīa orpheo canē ne. vnde dicitur. Tantalus perditus. i. conſumptus longa. i. magna ſiti. ſpernit flumina. Tunc oſtendit remiſſionē pene tityi. Vnde ſciendum eſt ꝙ tityus voluit concūbere cuꝫ latona matre appollinis: quem appollo interfecit ⁊ in iferno relegauit: cuius iecur vultur devorat. Orpheo autem canente vultur ceſſauit laniare iecur eius. vnde dicit. Dum vultur eſt ſatur modis. i. modulationibus orpheī non traxit. i. non lania uit iecur tityi. ¶ Tandem vincimur arbitrer. Vbi oſtendit quomodo orpheo vxor ſua conceſſa fuit ⁊ quomodo eam perdidit dicens. Tandem arbiter. i. iudex vmbrarum: iſte miſerans. i. miſericordiam habens: ait. nos vincimur: donamus. i. reſtituimus viro. ſ. orpheo comitem cōiugem emptam. i. cōparatam carmine ſuo: ſed lex. i. cōditio coarceat iſta dona: ne phas ſit tibi deducēti vxorem flectere lumina. i. oculos reſpiciendo vxorem dū liquerit. i. reliquerit tartara. Et tūc exclamat dicēs. Quis dat. i. imponit legē amantibꝰ ꝙſi dicat amor nō dr coerceri lege: qr amor maior lex eſt ſibi. i. amor maior eſt lege ⁊ ſubdit. Heu ꝓpe terminos noctis. i. inferni. Orpheus Euridicē vxorē ſuā vidit reſpiciēdo a tergo: eā pdidit ab inferis nō ducendo: occidit in inferno eā relinquēdo. ¶ Notandū ꝙ apud inferos arbiter. i. iudex vmbrarū eſt rhadamanthus qui cogit aīas ad fatendū pctā cōmiſſa: ⁊ vnicuiq; ꝑm merita ſua penā diſtribuit. Iſte rhadamanthus dixit. donemus viro cōiugem. ¶ Notandū ꝙ amor non pōt lege coerceri. nam ex intenſo amore homo ſepius tranſgreditur legem; ⁊ amor fortior eſt ad aliquid implendū ꝙ lex ad

Illic blanda ſonantibus
Cordis carmina temperans:
Quicquid præcipuis deæ
Matris fontibus hauferat:
Quod luctus dabat impotens:
Quod luctum geminans amor
Deflet tenara commouens:
Et dulci ueniam prece:
Vmbrarum dominos rogat.
¶ Stupet tergeminus nouo
Captus carmine ianitor.
Quæ fontes agitant metu
Vltrices ſcelerum deæ:
Iam mœſtæ lachrymis madent.
Non Ixionum caput
Velox præcipitat rota.
Et longa ſiti perditus
Spernit flumina Tantalus.
Vultur dum ſatur eſt modis
Non traxit Tityi iecur.
Tandem uincimur arbiter
Vmbrarum miſerans ait:
Donamus comitem uiro
Emptam carmine coniugem.
Sed lex dona coerceat.
Ne dum tartara liquerit
Phas ſit lumina flectere.
Quis legem det amantibus?
Maior lex amor eſt ſibi.
Heu noctis prope terminos
Orpheus Euridicem ſuam
Vidit: perdidit: occidit.

Trenera nō tenara legendum.

Tātalus Titius.

coercendum.ideo dicit.¶Quis dat legem amantibus?maio: lex est sibi.q.d.ꝓpter quid lex datur amantibus:cum ꝑ se lex dura sit amare.¶Hos hec fabula respicit.Hic pbia applicando fabulā ad ꝓpositum hortatur nos vitare impedimentū contēplationis summi boni ⁊ dicit. O homines quicūq; queritis.i.vultis ducere mentē.i.mentis contēplationē in supnū diem.i.in supnam claritatem:hec fabula iam dicta respicit vos:q: ad vestram informationē inducta est. Nam q̄ victus affectu terreno⁊ flexerit lumina.i. oculos rōnis⁊ intellectus in tartareū specus.i.in trenara que ducunt ad terrenā,profunditatem.Quicq̄d p:ecipuū.i.bonu⁊ trahit labo:ando: illud perdidit dum videt inferos.i.dum intendit terrenis ⁊ tꝑalibus q̄ sunt infima.¶Nota q̄ ꝓcupiscentia ⁊ affectus terreno⁊ impediūt ꝓtēplationē summi boni.Hñ Boeti.in tractatu de summo bono di.Inordinata ꝓcupiscentia multos impedit a summo bono.Quosdaz em̄ pigritiā seq̄ videm⁹:quosdā em̄ delectatōes sensuales: quosdā em̄ desideria auri ⁊ argenti exceptis paucis viris honorādis pbia q̄ cōtēnunt sensus desideria:⁊ sequūtur desideria intellectus.⁊ ppe finē eiusdē tractat⁹ dicit pbus maxime delectat in ꝑmo ꝓncipio in ꝓtēplatiōe sue bonitatis:⁊ hec sola recta est delectatio. Hec em̄ est vita pbo⁊ sine qua nemo viuit vita recta. Et subdit. Pbm aūt voco oēm hoīem viuentē ordine nature tendentē in alta ⁊ fini entez vitā qui acq̄rit vltimū finē.⁊ optimū vite humane q̄ est deus gloriosus bñdictus in secula seculo⁊ Amen.

¶Vos hæc fabula respicit
Quicunq; in supernum diem
Mentem ducere quæritis.
Nam qui tartareum in specus
Victus lumina flexerit:
Quicquid præcipuum trahit
Perdidit dum uidet inferos.

Ascēsi⁹

Elix q̄ potuit boni. Carmē est gliconicū dactilicū trimetrū.ꝓstat em̄ spōdeo ⁊ duob⁹ dactilis lz vltima syllaba sit cōis:sepe lōga.Estq; monocolon.i.vni⁹ mēbri seu vni⁹ gñis.Vates thraici⁹.i.orphe⁹ theologus sacerdos ⁊ vates:imo prisce theologie ꝓnceps: Mercurij primus sectator.fuit aūt ex thracia oriūdus:vt quidā dicūt. O eagri fluuij fili⁹:vt alij appollinis ex musa calliope.ꝫ teste diodo.siculo lib.histo.v.doctrina modulatuq; ac poesi excessit oēs quorū extet memoria ⁊ suauitate cant⁹ pre ceteris fuit.Idē cytharā ab appolline pre accepisse dr a poet: quā nup ad similitudinē testitudinis Mercuri⁹ ꝓfecerat ⁊ Appollini dono dederat.Cui⁹ modulatu ⁊ dulcedine:nō solū hoīes:sed etiā lapides ⁊ siluas se in numerū.i.ꝑm modulamē cant⁹ mouere cogebat dicēte Ouidio ī tertio de arte.Saxa feraq; lyra mouit rhodopei⁹ Orphe⁹:Tartareosq; lac⁹ terge minūq; canē.⁊ Virg.in bucco.dameta:Orpheaq; in medio posuit:siluasq; sequentes. Quā rē hora.in de arte poetica sic iterp̄tat.vt p feras ⁊ siluas stolidos ⁊ feroces hoīes suauitate eloquētie admitiorē cultū reuocasse intelligat.vñ di. Siluestres hoīes sacer interpresq; deo⁊ Cedib⁹ ⁊ victu fedo deterruit Orpheus:dictus ob ꝺ lenire tigres rabidosq; leones. Vocat eū sacrū q: vt dixi theologus fuit:etiā Augu.in de ciuitate dei nō refragāte.Et multa sacra instituit:⁊ p̄cipue orgia.i.bacchi sacra ab egyptijs accepta ad grecos trāstulit:q̄ ab eo orphica dicta sunt:⁊ fret⁹ obscuritate antiq̄tatis oīa q̄ de baccho thebea ⁊ thabe egyptiaca ferebātur:qm̄ cadmeis amicus esset ad bacchū thebanu⁊ ex beotia transtulit.Extant p̄terea hymni eius ꝓfunda ꝑme theologie doctrina referti:⁊ in ira suauitate grauitateq; insignes.Habētur etiā argonautica:sed nō hui⁹:orphica dixit Aristo.esse.fertur tm̄ vnus ex argonautis fuisse ⁊ atrocem tēpestatē in quā inciderant suis sacris auertisse:⁊ voluisse orthe ronē beotie montē:qm̄ ibi in sacris sepius caneret:a sua cythara nomē sumpsisse.Scrib. Plinius auguria q̄ prius ex auibus tm̄ sumerētur:ex reliquis quoq; animātibus sumi posse Orpheū demōstrasse. Duxerat cōiugem euridicē noīe.de cui⁹ morte ⁊ ab inferis reuocatōe p̄sens locus est sumptus fere

Quō siluas nouit.

Cur sacer dict⁹

Cōiunx ei⁹ erudice.

poīa a Virg.in.iiij.geor.sine cui⁹ fabula hystoriā supra in prioze cōmento vidisti.Interp̄tamentū aūt eius ponit Landin⁹ ibidem di.Euridice est humana aīa que dr eurydice.i.latū iudiciū habens ꝓpter ea q̄ rōnalis est.hec nubit orpheo cū corpori cōiungit:⁊ amatur ab aristo.i.ab optimo. Illa aūt corporeis voluptatibus irretita:id em̄ sunt flores ⁊ herbe q̄ sunt terre pulchritudo: optimū q̄d est virtus p illa fugit:atq; serpente.i.a pctō q̄d inter illas voluptates latet:interimitur ⁊ ad inferos demergitur.Sed cōceditur orpheo vt illo sono cythare.i.actionū optima cōpositiōe: q̄ maxima harmonia est:vñ virt⁹ exoritur.vt ab inferis reuocet.i.a vitijs liberet:sed ea lege ne respiciat.i.ne in vitiū relabatur.nā relapsa habitū facit. Idē ī.vj.enei.ad illud si potuit manes accessere cōiugis orphe⁹. Thracia frethus cythara fidibusq; canoris:dicit sic.Orphei fabulā sic interp̄tatur Boe. Euridicē q̄ interp̄tatur lata iustitia.i.oīm virtutē amat vir excellens:quā si quis amat cythara.i.bonis artibus ⁊ actionibus recuperat. Q̄ si iterū ab eo labatur difficile est reuocare.De morte aūt orphei varie dr. Nam q̄dam dicūt q̄ cū in thracia instituisset vt in sacris bacchi viri a mulierib⁹ abstinerēt.ille rate in suā cōtemptū esse institutū facto agmine hoīem nil tale timentē inuaserūt atq; lacerauerūt. Alij dicunt q̄ cycones mulieres thracie ab illo sprete cū eū virū h̄re vellent inter orgia bacchi q̄ ille idē instituerat eū penit⁹ dilacerauerūt.Cui⁹ caput cū in eagrū fluuiū ꝓiectū esset vna cuz cythara lesbū puenit: qd̄ cū serpēs māducare vellet ab appolline in sapū cōuersus ē. Laerti⁹ aūt diogenes ꝓ vera hystoria dixit illū nō a mulieribus discerptū;sz flumie deperisse. Itaq; epigrāma ī macedonia scriptū oñdere vbi

Orphei mors.

a muſis ſepultus. Epígrãma aũt latine verſum eſt. Orphea chryſolyrã hic poſuere poetam. ſflumine quẽ ſtrauit iuppiter alta regẽs: ꝺ quãtũ ad fabulã et hiſtoriã. Quãtũ vo ad vocabula. vates dicit a vaticinando: q; futura p̃dicit. qꝺ poete nõnulli ſolebãt. ⁊ oĩa fere vaticinia carminib⁹ more poematis cõ ſtabant. vñ Hora. in de arte. dicte p carmina ſortes. Et plini⁹ heroicũ carmẽ ab oraculo inuentuz dicit.

Thracia regio eſt q̃ ⁊ thrace huiꝰ thraces: ⁊ hec thraca huiꝰ thrace dicta legitur. Nec ꝺ; ab eo qꝺ ẽ trux: vtvolunt quidam: ſed a greco thraſy qꝺ temerariũ ſignificat. Statius libro. iij. Nam nec mihi barbara thrace. Nec libye natale ſolũ. ⁊ Virg. in. xij. Gemit vltima pulſu Thraca pedũ. Inde fit thrax ⁊ thracis nomen gentile: ⁊ thracius ⁊ thraceſis nomẽ patriũ. Sic; thraicius. ⁊ in femínino gñe ꝺ; thraſſa ſed q; etiã thraix grece ſcribit: Thraicus inde ortũ puto. ſicut et thraiſſia interdũ per diuiſionem diphthõgi. Itẽ q; Jones thrix ſeu threx dicũt: ideo reperitur threſſa ⁊ threiſſa. vñ Virg. i. ſ. Eneí. vel qualis equos Threiſſa fatigat harpalice. ⁊ threicí⁹ ⁊ threící⁹ ſicut apꝺ virg. lib. vj. Threicia frer⁹ cythara: q̃ ꝓpter poſ ſum⁹ hic legere vates threicí⁹. aſpirat aũt ſemp ꝓma ſyllaba. Illic blãda ſonãtib⁹. i. blãde aduerbiũ ꝓ noie ſicut Seruius ſepe exponit. hoc tamen ſcies. verba ad ſenſum pertinentia licet abſoluta ſint tales accuſatiuos regere apud poetas. Cuius ſunt. tranſuerſa tuentibus hircis vel hirquis. Nec vox homínem ſonat: ⁊ alibi. Rauca ſonans. Item ſapit artem: redolet antiquitatẽ ſepe dictum legimus. Sonantibus chordis. Chorda quando fidem ſignificat id eſt neruum citharе aſpiratur: et eſt prime declinationis. Dee matris ſcz callliopes. declinatur enim hec calliope huius calliopes: ⁊ interpretatur bona vox. Nam callon bonũ dicitur ⁊ ops vox: preeſtq; heroico carmini. Vñ Virg. Calliope libris hero ica carmina mãdat: deflet tenara. ſic leges non thenara nec threnara. Eſt autem tenarus grecum vocabulum. Nam tenaros dicitur grece ⁊ ſcribitur tainaros. Et eſt in ſingulari maſculini generis ⁊ in plurali neutri: ſignificatq; ꝓmontoriũ laconie teſte Seruio circa finem malet vbi dicitur eſſe inferorum deſcenſus. Neq; a threnos quod eſt lamentum: deriuatur. vt Lato ⁊ Huguitio volunt: nec a teneo tenes quia grecum eſt vocabulum. Stupet tergeminus. Alíj legunt habet tergeminus: nolentes iambícum pro ſpondeo ponere. Tergeminus autem ianitor inferni dicitur. Cerberus canis infernalis habens tria capita. vñ. iiij. geor. g. Virg. Tenuitq; inhiãs tria cerberus ora. Que ſontes agitans metu vltrices. dicit enim eumenides ſeu furias infernales. De quibus ibidem Virg. Ceruleoſq; amplexe crini bus angues eumenides. Dicuntur autem eumenides furie a contrario ſenſu: ab eu quod eſt bonum quia minime bone ſunt. Et ponuntur tres furie alecto megera: ⁊ theſiphone: quas acherontis et noctis filias dicunt. Que apud Virgilium ponuntur etiam vltrices in ſexto vbi de vna dicit. Continuo ſontes vltrix accincta flagello theſiphone quatit inſultãs toruoſq; ſiniſtra Intentans angues: vocat agmina ſeua ſororum. Sontes dicuntur nocentes et culpabiles. Non ixionium caput. Ixionium leges non ixionum. Ixion lapitharuz dominus ⁊ ioui amiciſſimus phlegie filius: interpellauit iunonẽ de ſtupro: que illum ridere volens effinxit nubem ſui ſimilẽ: cũ qua coĩt ixion: qui cũ poſtea ſe de iunonis ſtupro iactaret ab irato ioue ad inferos truſus eſt: ⁊ illic relegatus ad rotã circũfuſam ſerpentib⁹. Tantalus autẽ rex corinthiorũ amicus numinib⁹ fuit: qui cũ frequẽter deos deaſq; ſuſciperet ⁊ quoꝺam tpe defuiſſent epule: filiũ ſuũ pelopẽ occidit: ⁊ eis epulãdũ appoſuit. Tũc abſtinẽtibus cũctis ceres humerũ eius exedit: ⁊ cũ eũ dij per mercuriũ ad ſuperos reuocare vellent: eburneus eſt ei humerus reſtitutus: ſicut ait Virg. Humeroq; pelops inſignis eburno. Ideo aũt inquit Seruius. Sola ceres dicit comediſſe: quia ipſa eſt terra que corpus ſoluit. per mercuriũ autẽ fingit eſſe reuocat⁹: q; ipſe eſt deus prudẽtie per quẽ pbi deprehenderunt tranſformationẽ aut regenerationem rerũ. Tãtalus autem apud inferos hac lege dicit eſſe dãnatus: vt in eridano' inferorũ ſtans nec vndis preſentibus: nec vicinis eius pomarijs pfruatur. Per hoc autẽ auaritia ſignificat. vnde Hora. in primo ſermone. Tantalus a labris ſitiens fugiẽtia captat ſflumina: quid rides mutato noie de te fabula narratur. Non tra xit tityj iecur. De hoc Virg. in. vj. Necnõ ⁊ tityon terre oĩpotẽtis alũnum. Cernere erat: cui tota nouen per iugera corp⁹ Porrigit: roſtroq; imanis vult adũco Immortale iecur tondẽs fecũdaq; penis. Ui ſcera rimatur q; epulis habitatq; ſub alto Pectore: nec fibris requies datur vlla renatis. Ubi Seruius Tityus ſim aliquos filius terre fuit ſim alios a terra nutritus. vnde Virg. Elegit ſermonẽ quo vtrũq; ſignificaret. Nã alumnũ dixit: hic amauit Latonam propter quod apollinis telis confixus eſt et dãnatus hac lege apud inferos vt eius iecur vultur exedat: q̃q̃ Homerus viciſſim dicat ſuos vultures ſibi in eius penam ſuccedere. Sane vultur in vſu eſt: lz Lice. vulturis dixerit. ⁊ Plautus vulturius. vt i curculione. Jacit vulturios quattuor. quod quidem poteſt eſſe deriuatiuum. Ennius etiam vulturis dixit in nominatiuo: ⁊ homonẽ in accuſatiuo: ibi. Vulturis in ſiluis miſerũ mãdebat homonẽ: Declinat autẽ tityos tityj: ſicut delos deli. Lucr. de his que de tityo dicunt rationẽ aſſignat dicẽs. tityo amorẽ cẽ hoc libidinẽ que ſim phiſicos in iecore eſt: vt riſus in ſplene: iracundia in felle. vnde etiam ereſum a vulture dicit in penã renaſci. Et cm̃ libidini nõ ſatiſſit ſemel peracta. ſed recrudeſcit ſemper. Vñ ait Hora. incõtinentis aut tityj iecur. Declinat autem hoc iecur huius iecoris: ſed olim huius iecinoris. Arbiter vmbrarũ. i. iuder vel rex. ſi rex Pluto dicẽdus eſt: qui ⁊ dis dicit. Si iuder. tres credunt iudices apud inferos. Rhadamanthus Minos ⁊ Eacus: quorũ officia lz cõfuſe legunt. Quidam tñ diſcerni volũt: itaq; q̃ Rhadamãthus faciat q̃ſtiones quas vulgo dicũt informationes ſeu inq̃ſitiones. Vñ Virgi. i vj. Gnoſi⁹ hec rhadamãthus habet duriſſima regna. Caſtigatq; auditq; dolos. cogitq; fateri. Que quis apud ſupos furto letatus inani Diſtulit in ſerã ꝺmiſſa piacula mortẽ. Minos iudicet. vide Hora. in carminibus. Et de teſplẽdida minos fecerit arbitria. Eacus autẽ puniat. vñ. Juuena. in. ſ. ſatyra.

Thracia. Thrace. Thraca. Threx. Threiſſa Threicíꝰ Verba ad ſenſũ ptinẽtia. Chorda calliope Tenarꝰ tenara. Cerberꝰ Eumenides. ſFurie. Ixion. Tantalꝰ Tityus. Vultur. Vulturis. Vulturius.

Quas torqueat vmbras eacus ꝛc. ſſuerūt aūt reges cretēſes: ꝛ ob iuſtitiā filij iouis dicti. ob ſeueritatē aūt etiā apud iferos iudices eſtimati. Quia vo in textu arbiter ỏr: potiꝰ de plutone accipiēdū eſt. Nā iudex iudicat ſm allegata ꝛ iura: arbiter ſm volūtatē qualr reges et p̄ncipes: nō aūt iudices o:dinarij. ſſas ſit lumina flectere: tāgit qđ dictū ē a diuo petro. ij. Pet. ij. Canis reuerſus ad ſuū vomitū ꝛ ſus lota in volutabro luti. Quia vt ỏr alibi. Nemo mittēs manū ad aratrū ꝛ reſpiciēs retro aptus eſt regno dei ꝛc. Nō g̃ recidēdū eſt i p̄ſtinū pctm̄ ne fiat erro: poſterio: peio: p̄o:e. Quis legē det amātibꝰ bona exclamatio. q. d. fruſtra fieret: q: ſub lege amare ē operā dare vt dicit comicus: vt cū rōne iſanias. Vñ i iij. Enei. Virg. Heu vatū ignare mētes. q̃d dona furētē. Quid delubra iuuāt: eſt mollis flāma medullas. Interea ꝛ tacitū viuit ſub pecto:e vulnus. Et q̃rto Beo:. Cū ſubita incautū demētia cepit amātē. Ignoſcēda q̃dē ſcirēt ſi cognoſcere manes. Euridicē ſuā. ſubaudi p̄iugē. ꝛ declinat ꝑ euridice hui euridices. vñ accuſatiuus eſt hāc euridicē. Vidit: p̄didit: occidit. Sic in buccolicis: vt vidi: vt perij ꝛc. Occidit em̄ ē media breui legēdū. i. iterijt. vl perijt. dolo: ſimul vt vidit ꝛ p̄didit p̄iugē ſuā. Quicūq; i ſuper diē. vſus nō patit legi in ſupernū diē. Tartareū in ſpecus: hic neutri gn̄is ē. ficut i. vij. Enei. Hic ſpecus horrēdum: ꝛ ſeui ſpicula ducis: vbi etiā horrēdus legit ab hijs q̃ more antiquo cōſumi dicūt. Et hec de tertio libro.

Explicit liber tertius de cōſolatione p̄bie.

Incipit liber quartus.

Haec cū philoſophia dignitate vultu & oris grauitate ſeruata leniter ſuauiterq; cecinifſet. Tū ego nōdū penitus inſiti mœroris oblitus intētionē dicere adhuc aliqd parantis abrupi: Eto inquā ueri p̄uia luminis q̃ hucuſq; tua fudit oratio; tū tui ſpeculatione diuina: tū tuis rōnibus inuicta patuerūt. Eaq; mihi & ſi ob iniuriæ dolorē nup oblita; nō tñ ăte hac prius ignorata dixiſti. Sed eaipſa eſt uel maxima nr̄i cauſa mœroris: q; cū rex bonus rector exiſtat: uel eſſe oīno

Liber quartus. Proſa prima Boe.

ītētionē p̄bie adhuc parātis plura dicere iterrupit ponēdo causas ſui doloris. Scđo p̄bia p̄mittit ſibi pfectā curā. Tertio dat modū curādi ip̄m. Scđa ibi. tū illa eſſet. Tertia ibi. ꝛ qm̄. Et p̄ſequit intētionē ip̄m curādo i ſequēti p̄ſa ibi. Tū g̃. Primo oñdit quō iterrupit intētionē p̄bie volētē plura loq̃. Scđo probat cauſas ſui doloris. ſcđa ibi. Sz ea ipa eſt. Primo dicit. Cū p̄bia cecinifſet. i. decātaſſet hec ſcz p̄dicta leniter. i. delectabiliter: q; p ꝛ ſuauiter. i. dulciter ſeruata dignitate oris. i. reuerētia vult ſcz ſui grauitate oris. i. ſermonis ſup. ſui. Cū. i. poſt ꝟ ſcz Boe. nōdū. i. nō adhuc oblit. i. īmemor: penit. i. oīno inſiti meroris. i. intrinſeci doloris: ego Boeti abrupi. i. interrupi: intētionē. i. ppoſitū p̄bie: parātis. i. intendētis dicere adhuc aliq̃d: ꝛ inquā. i. dico p̄uia. i. p̄ambula veri luminis. i. p̄fecte cognitiōis ſcz illa q̃ tua oratio. i. tu ſermo fudit. i. locutus eſt: hucuſq;. i. ad iſtū libꝝ quartū: patuerūt. i. manifeſta fuerūt: iūcta. i. inſolubilia: rū. i. aliqñ diuina ſpeculatiōe. i. ſctā contēplatione: tū. i. aliqñ ſui ſcz ipſius: tū. i. aliqñ tuis rōnibus. i. demōſtrationibꝰ: ſz ea. i. illa p̄dicta. ꝛ ñ p q̃uis oblita mihi: nup. i. aliqñ ob dolorem iniurie ſup. quā ppeſſus ſum a Theodorico rege gotthor: nō tñ diſti p: ſus. i. oīno hec. ſ. p̄dicta ignorata: āte hac. i. hucuſq;. Nota q̃ dignitas eſt honeſta ꝛ iperioſa auctoritas. Dicit aūt p̄bia hr̄e dignitatē vultus ppter ſui honeſtatē. q: ꝟm Tul. Sola ſapiētia eſt q̃ mereť honores: ꝛ ppter ſui auctoritatē q̃ digna eſt imitatiōe. Et etiā p̄bia ỏr: eſſe grauis ore. i. ſtabilis ſermone q: ſermones p̄bi ſummitate rationū ſūt ſtabiles. Nota q̃ cū p̄bia oñdiſſet q̃d ſit ſūmū bonū ꝛ in quo ſitū ſit: ꝛ feciſſet exhortationē ad illud q̃rendū itēdebat oñdere modū q̃ ad illud peruenit: ſz anteq̃ expleret illā itētionē Boe. velut auidus ad ſciendū quedā quor ignorātia detinebat ipm̄ in meroꝛe interrupit intentionē p̄bie volentis plura dicere. Nota q̃ philoſophia dicitur preuia veri luminis: quia ipſa clarificat animam et extrahit eam ab oſcuritate ignorantie ad lucem ſapientie: ꝛ ad claritatem intellectus ex libro de pomo Ariſtotelis. Vel ideo dicitur preuia veri luminis quia per ipſam tanq̃ per viam homo peruenit ad cognitionem veri luminis quod eſt deus: quia ſcribit in libro de pomo. q̃ per p̄biam. homo cognoſcit ſuū creatorē qui de nihilo fecit oīa: q̃ eſt inceptor oīm inceptorꝝ: oīm p̄cipior p̄incipiū. Et ibidem ſcribitur. Deus tuit vt p̄bia mitteret ad inſtruendū ignorātes ꝛ eos q̃ nō cognouerūt ſuū creatorē. Sed eaipſa eſt vel maria. Hic Boe. ponit cauſas ſui meroris dicēs. Sz eaipſa eſt cauſa nr̄i meroris: ꝛ maxima cauſa: q; cū rector rerū. ſ. deus bonus exiſtat vel eſſe mala oīno poſſint: vel pretereant impunita: q̃d ſaltem ſi nullū aliud incōueniēs ſequeret: cōſidera quāta ſit dignū ammiratione: atq; p ſed: huit adiungitur .i. additur aliud maius ſup. ammirandū. nā p q: imperāte. i. p̄incipante ꝛ floreⁿte. i. vigente nequitia .i. nequitioſis hoibus: virꝰ. i. hō virtuoſus nō ſolū. i. nō tm̄ caret p̄emijs. verūetiā ipſa virtus ſubiecta .i. ſubdita calcat pedibꝰ. i. potētijs ſceleratorꝝ. i. malorꝝ: ꝛ ipa virtus luit id eſt patitur ſupplicia. i. penas

p̄bia.

In locū facinoꝝ.i.vitioſoꝝ loco:que.ſ.p̄dicta fieri.i.p̄mitti in regno.i.in mūdo ſcientis oīa.ſ. deī ꝛ poꝛ tentis oīa:ſed volentis ꝛ intēdentis tm̄modo bona nemo ſatis nec ammirarī:nec cōquerī pōt.i.querī/ moniā facere. ¶ No.ꝙ mala fiūt in mūdo.ptz qꝛ ratio ſemp deꝛecaꝭ ad bonū:cū ergo malī nō regan vñ mala tur iudicio recte rōnis:ſz vincaꝭ paſſionib⁹ire ꝛ cōcupiſcētie:iō deficiūt a bono. Itē ſupabūdantia et defectus ſunt de genere maloꝝ cū v̄tus cōſiſtat in medio.cū igiꝭ in plurib⁹ ſit ſupabūdātia ꝛ defectus.

no mala poſſint;uel ipunita prætereāt. Quod ſo/ lū quāta dignū ſit āmiratiōe ꝑfecto cōſidera: atq; huic aliud maius adiūgiť. Nā imperāte floréteq; neqtia uirtus nō ſolū p̄miis caret;uerūetiā ſcelera toꝝ pedib⁹ſubiecta calcať: & in locū facinoꝝ ſup/ plicia luit;q̄ fieri in regno ſcientis oīa;potētis oīa ſed bona tm̄mō uolētis dei/ nemo ſatis poteſt nec āmirari;nec cōqueri.Ph. ¶ Tum illa/& eſſet inqt infiniti ſtuporis oīb⁹ horribilius mōſtris ſi uelu/ ti tu eſtimas;in tāti uelut patriſſamilias diſpoſi/ tiſſima domo uilia uaſa colerent preciosa ſorde/ ſcerent.Sed nō ita eſt.Nam ſi ea q̄ pauloante con cluſa ſunt incōuulſa ſeruant/ipſo de cuius nunc regno loquimur autore cognoſces ſemp quidem potentes bonos eſſe: malos uero abiectos ſemper atq; imbecilles/ nec ſine pœna unq̄ eſſe uitia/ nec ſine premio uirtutes/bonis felicia/malis ſemp in infortunata contingere.Multaq; id genus q̄ ſopi tis querelis firma te ſoliditate corroborēt. ¶ Et quoniā ueræ formā beatitudinis me dudū mon/ ſtrante uidiſti;quo etiā ſita ſit agnouiſti/decurſis oībus quæ p̄termittere neceſſariū puto; uiā tibi q̄ te domū reuehat oſtendā. Pennas etiā tuæ menti quibus ſe in altum tollere poſſit affligam/ut per/ turbatione depulſa ſoſpes in patriā meo ductu/ mea ſemita/meis etiam uehiculis reuertaris.

ptz ꝙ mala ſunt in mūdo. ¶ Cū aūt oīa de pendēria ſint a deo celū ꝛ tota natura ꝛ de⁹ eſſentialiter ſit bonus:mirabile eſt quō mala eē p̄nt vel ſaltē p̄maneant ipu nita. ¶ No.ꝙ qꝛ boni attingunt finē re rū.ſ.ſummū bonū:iō ſunt potētes. malī aūt ꝯoc ipm attingere nō poſſunt ipotē tes.ꝛ qꝛ Boe.in.ſ.li.vſ. ꝑſa dī.ſe ignoꝛa re q̄d ſit finis oīm rerum:iō putabat bo nos eē impotētes:malos aūt potētes: ꝛ de ꝯoc Bo.āmirať:vt ptz in lra ꝛ iſta eſt vna cā ſuī doloꝛis. ¶ Cū illa: ꝛ eſſet in/ quit. Hic pbia p̄mittit Boe.pfectā curaꝫ q̄ ꝙſiſtit in p̄tractatione ꝯuiꝰ materie dī. o Boe. ꝛ eſſet infiniti ſtupoꝛis.i. āmiraꝛ tionis ꝛ eſſet ꝯoꝛribiliꝰoībus mōſtris.i. diſſoꝛmitatib⁹ ſi in diſpoſitiſſima.i.oꝛdi/ natiſſima domo.ſ.in mūdo tāti patriſſa milias.ſ.dei colerenť.i.ꝯnoꝛarenť vilia vaſa.i.malī ꝯoies.ꝛ ſi p̄cioſa vaſa.i.bo nī ꝯoies ſoꝛdeſcerēt.i.vileſcerēt ſicut tu eſtimas.ſed nō eſt ita:nā ſi ea q̄ pauloan te cōcluſa ſunt:ſeruanť incōuulſa.i. inte gra ī ſuī veritate.tu autoꝛe.i.doctoꝛe ipō deo de cuiꝰ regno nūc loquímur:cogno/ ſces ſemp bonos eſſe potētes:malos v̄o ipotentes.nec vnq̄ vitia ſine pena: nec ſine p̄mio eē virtutes: ꝛ cognoſces bo nis ſemp cōtingere felicia:ꝛ malis infoꝛ tunata:ꝛ cognoſces multa id genꝰ.i. ꝯuius generis q̄ coꝛroboꝛent te firma ſolí/ dítate:ſz ꝓtra aduerſitatē foꝛtune q̄relis tuis ſopitis.i.remiſſis. ¶ No.ſicut poſt ea patebit oīa fiūt recte a deo:cū igiť oꝛ/ do iuſtitie req̄rat vitia puniri: v̄tures re/ munerarí; ſi malí manerēt ipuniti ꝛ boꝛ ní irremunerati: eēt ſic ꝓuerſus oꝛdo in domo dei.ſ.in mundo qđ eſt ꝯoꝛribiliꝰoī/ bus mōſtris. ¶ Et q̄m vere foꝛmā. Hic pb̄ia dat modum curandi ipm. Bo. dī.

q̄m dudū ſcz in tertio lib.vidiſti foꝛmā vere beatitudinis me mōſtrante.i.docēte oīb⁹decurſis.i.ꝓtranſi tis que puto neceſſariū p̄termittere:oſtendā tibi viā que reuehat.i.reducat domū.i.ad cognitionēve/ re bꝛitudinis:ꝛ ego affligā.i.apponā tue menti pennas.i.rōnes q̄bus mens poſſit ſe tollere in altū: vt depulſa ꝓturbatione cōtingente ex affectu bonoꝝ tpalium reuertaris ſoſpes in patriā meo ductu:mea ſemita:meis vehiculis.i.meis rōnibus ꝛ demōſtrationib⁹. ¶ No.ꝙ ꝓ pennas quas pb̄ia p̄mittit affi/ gere menti Boetij intelligiť ſpeculatio rōnis ꝛ intellectus.virtus ꝛ ſapientia: ſicut em̄ auis volando in altum deduciť auxilio pennarū:ſic mens ꝯumana ſpeculatione rōnis ꝛ intellectus virtute ꝛ ſapien tia erigitur in cōtemplationem ſummi boni. ¶ Aſcenſū in quartum librū lucubꝛationes.

Ec cum pb̄ia dignitate vultus ꝛ oꝛis grauitate ſeruata leniter ſuauiterq; ceciniſſet. Hic oſtē dit Boe.qđ aulus gellius pulcheꝛe docet:multū intereſſe quo vultu:qua ve grauitate verba dicanť: vſq;adeo: vt ſi diuerſi eadem dicant:ꝯi pb̄i:illi mimi aut ꝯiſtriones cenſeanť. Quis ergo pb̄ia poetica figmenta cecinit:nō tm̄ ad vnitatem:qꝛ aliter ipſa muſarū poeticarū mun⁹ obiret:quas p̄ius meretriculas dixit vſq; in extitiū dulces: ſed ad bonā frugem poetica dicta cōuerten do:ita cecinit leniter nō leuiter vt quidā male ꝯic legūt. Anteꝯac vna eſt dictio:ꝛ eſt ante ꝯoc tp̄s:ſicut poſtꝯac poſtꝯoc tempus ſic ꝛ poſt illa ſup.tp̄a:legitur in eunu. Terentij. ꝙ autem dicit oblita paſſi/ ue accipiť:ſicut in Buc. Nunc oblita mihi tot carmina. Deponentaliū em̄ actm̄ regentium participia p̄teriti tp̄is;cōis fere ſignificationis reperiuntur. Reliqua qꝛ nota ſunt tranſeo.

SUnt etē pennevolucres mihi. Istud est primū metrū huius quarti: cuius primus versus dicitur metrū alemānicū ab inuentore: dactilicū a pede predominante. secūdus versus dicitur metrū archilochiū ab inuentore: iambicū a pede predominante. In quo metro pbia ostēdit viam per quā peruenit ad cognitionem summi boni: et est per cōsiderationez creaturarū que gradatim sunt transcendende quousq; inueniat aliquid qđ preemineat omni creature. et istam viam tradit sub similitudie auis volatis. Primo ergo tradit viam qua mens pueniat ad cognitionem summi boni. Secūdo ostēdit quid mens iudicabit cū illic pueneri t. sc̄da ibi. Huc te. Primo dicit. Dixi q; affigā pennas menti tue. Sunt etē mihi penne volucres. i. veloces. s. virtus et sapientia q̄ cōscendant. i. penetrent celsa. i. alta poli. Quas. s. pennas cū mens velox sibi induit. i. assumit: ipa perosa. i. odio habens terras despicit eas querēdo vlterius creatorem: et mens superat globum. i. sphericū corpus immensi aeris cognoscendo q; vltra aerem est creator. Nubes videt post tergū: q: vltra nubes q̄rit cognitionē sūmi boni: et transcēdit verticem. i. summitatē ignis q̄ ignis calet ex agili. i. veloci motu etheris. i. celi et vlterius procedit mens inuestigando donec surgat. i. eleuetur in domos astriferas. i. orbem planetarum: et cōiungat vias suas phebo. i. soli: inuestigando q; sol non est deus: donec comitet iter gelidi senis. i. saturni q̄ est supra solez: mēs inquam existens miles coruscі syderis. i. dei qui est splendidū sydus: et vlteri9 ascēdit supra orbes planetarū donec recurrat. i. pertranseat circulum astri. i. celum stellatuz quo. s. astro pingitur. i. ornatur micans nox: q: nox stellis firmamenti illuminat vbi. i. postq; satis fuerit exhaustum. i. speculatione euacuatuz: q; nulla stellarum est deus. mens vlterius transcēdit: donec relinquat extremū polū. i. vltimū celū: q; pro et premat dorsa velocis etheris. i. firmamenti. s. cōpos. i. potens verendi luminis scilz dei: hic supra vltimū polum dns regum tenet sceptrū idest imperiū et temperat. i. moderat habenas. i. regimina orbis et sup. manens stabilis in se regit volucrez. i. velocē currum. i. circularem motū corpoz celestiū: deus existens coruscus arbiter. i. splendidus iudex rerum. ¶ Notandū q; dicit ignem calere motu celi. ex quo videt q; calor nō sit propria et per se qualitas ignis cum sibi debeatur per motum celi. Sed dicendum q; locus nō solum est causa conseruatiua locati sed omniū accidentiū naturaliter cōsequentiū. vnde quia celum nō tm̄ est locus ignis: sed etiā ipsius caloris ignem consequentis: et quia propria dispositio celi fm̄ quam habet caliditatem super omnia est motus eius: ideo dicit ignem calere motu celi. non excludens per hoc quin calor per se sit qualitas ignis. ¶ Notandum q; saturnum vocat gelidum senem non q; sit gelidus formaliter: sed effectiue. Est enim effectiuus gelu et frigoris. et dicitur senex: quia motus eius tardus est ad modum senis. nam cursum suū complet pluri tpe q; sol vel luna. ¶ Huc si te reducem. Hic ostendit pbia quid mens iudicabit cum transcēdit creaturas et pueniit in cognitionez dei dicens. o mens si via referat. i. reducat te reducē. i. reuertētez a tpalibus huc. i. ad cognitionez dei; quā viā nunc immemor requiris. tu dices. Ego memini q̄ obnubila-

¶ Metrum primum libri quarti.

SVnt etenim pennæ uolucres mihi
Quæ celsa conscendant poli;
Quas sibi cum uelox mens induit;
Terras perosa despicit.
Aeris immensi superat globum.
Nubesq; post tergum uidet.
Quisq; agili motu calet ætheris:
Transcendit ignis uerticem:
Donec in astriferas furgat domos:
Phœboq; coniungat uias:
Aut comitetur iter gelidi senis:
Miles coruscі syderis:
Vel quocunq; micans nox pingitur:
Recurrat astri circulum:
Atq; ubi iam exhaustum fuerit satis:
Polum relinquat extremum:
Dorsaq; uelocis premat ætheris
Compos uerendi luminis.
Hic regum sceptrum dominus tenet:
Orbisq; habenas temperat.
Et uolucrem currum stabilis regit
Rerum coruscus arbiter.
¶ Huc si te reducem referat uia:
Quam nunc requiris immemor:
Hæc dices memini patria est mihi:
Hinc ortus, hic sistam gradum:
Quod si terrarum placeat tibi
Noctem relictam uisere:
Quos miseri toruos populi timent:
Cernes tyrannos exules.

ta fui affectu tpaliū. Hic. s. in cōtemplatione dei est mihi patria hinc. s. a deo est ortus: q; ad eius imagi nem creatus. Hic fista. i. in cōtēplatione dei figā gradum. i. ponā finalem quietē. Q; si placeat tibi exi stenti in cognitione dei visere. i. cū desiderio videre noctem terrarū relictā: tu cernes. i. videbis tortuos tyrānos. i. crudeles p̄ncipes quos miseri ppli timent: illos tortuos esse exules a vera patria sua. ¶ No. fm aplm. Nō habem⁹ hic manentem patriā: sed futurā inquirim⁹. hec em̄ est vera patria a qua aia rōna lis p creatorem in deo exiuit: ad quā si reuertat etiā qđ a deo accepit affectionem terren or deturbat et prorsus amittit ppter qđ di. in. iij. metro tertij li. Repetūt ppria quecp recursus. Reditucp suo fingu la gaudent. Nec manet vlli tradit⁹ ordo: Nisi qđ fini iunxerit ortū: Stabilēcp sui fec erit orbem.

Ascensus

SVnt etem̄ pene volucres mihi. Carmē hoc ē dicolon distrophō cui⁹ p̄mū membrū. i. p̄mū qđcp carmē est alemānicū ab iuētore: dactilicū a pede p̄dñante: tetrametrū a q̄ttuor pedū mēsura quor p̄m⁹ et duo vltimi fere sunt dactili: scđs spōdeus: ls p̄m⁹ etiā spōdeus ee possit: et est acatalecticū q; nihil deest necp abūdat. Scđm est archilochiū ab iuētore: dimetrū a mēsura pedū: q; due sunt mēsure numerādo binos pedes p mēsura. Jābicū a pede p̄dñante: q; scđs et q̄rtus fere sunt iābi. reliq̄ spōdei ee p̄nt: ls etiā iābi. et est etiā acatalecticū. In hoc aūt carmine sane diserto nihil ābi guitatis puto dicēs/cū diuo Augu. nihil aiam humanā pter deū posse explere: itacp ille solus et potissimū req̄rēd⁹ est. Polū extimū. i. remotissimū a nobis. sicut e diverso cicero globū lune citimū. i. primū nobis inter planetas vocat. ō: aūt ab extra exterior extim⁹: et a citra citerior citim⁹. Redux reducis media correpta sicut dux ducis p̄mā corripit: est q̄ vel q̄ reducit: radius q̄ vel q̄ reducit. Patria nō est idez qđ regio: ls suus cuiuscp natiu⁹ locus. Visere nō est cū desiderio videre: ls advidēdū ire vt Valla docet Toruos truces: et feroces. tractū a taurina frōte q̄ torua fere est. ¶ Prosa scđa quarti libri.

Redux. Patria.

Vm ego pape inquā. Hic incipit secūda ps̄a huius quarti. Circa quā sciendū qp bōia in p̄mo libro. sexta prosa inuestigando cām et radicē infirmitatis Boe. cognouit qp Boe. ex ignorātia finis rerum malos hoīes potentes: bonos vo impotentes putabat. Jtē qp ignorabat quibus nā gubernaculis mūdus regat: fortuitarū rerū vices estimabat fluitare sine rectore: q; vero phi. iā ostendit qđ sit finis rerū a q̄bus gubernaculis mūdus regatur. Nunc bōia vult adhibere Boe. pfectā curā removendo dolores in quos Boe. incidit ex ignorātia rerū p̄missaruz. Et p̄mo Boe. b̄ petit: et phi. secūdo illud p̄sequit ibi. Primū igitur. Dicit primo. Tum igitur scilz finito sermone bōie. Ego Boe. inquā. Pape est admirātis. O bōia tu p̄mittis nec dubito q̄n possis efficere. i. in effectū p̄ducere. tu, mō ne moreris. i. non p̄trahas me quē excitaueris. s. ad audiēdū. ¶ Notā.

Sāctus thomas

¶ Prosa secunda quarti libri.

Vm ego pape iquā ut magna p̄mittis: Nec dubito qn possis efficere/tu mō quē excitaueris/ne moreris. Phi. Primū igit inqt bonis semp adesse potentiā malos cunctis uiribus eē desertos agnoscas licebit. quor idem alterū demonstratur ex altero. Nā cū bonū malūcp cōtraria sint/si bonū potens esse cōstiterit. liquet imbecillitas mali/at si fragilitas claresca mali/boni firmitas nota est. sed uti nostræ sententiæ fides abundantior sit/alterutro calle procedā/nunc hinc nūc inde p̄posita confirmās. ¶ Duo sunt qbus ois humanor actuū cō/stat effectus/ uolūtas scilicet acptās/quor si alterū desit/nihil est qd explicari queat. deficiente enim

qp sapiēs nihil p̄mittit qđ adimplere nō possit: q; op⁹ sapiētis ē nō mētiri. ḡ di. Boe. bōie. Sicut magna p̄mittis nō dubito q̄n efficere possis. ¶ Primū igit inqt. Hic bōia p̄sequit intētū: et primo p̄bat bonos semp eē potētes: et malos impotētes: cui⁹ oppositū putabat Boe. et tāgit primo modū p quē vult b̄ oñdere. Scđo oñdit et p̄bat intētū suū rōnibus ibi. Duo sūt. Primo dicit. O Boe. Primū licebit: vt agnoscas bonis semp adesse potentiā et malos eē desertos. i. p̄uatos cūctis viri b⁹: quor alter. s. bonis semp adesse potētiā demōstrat ex altero. s. ex hoc qp mali sunt viri b⁹ deserti. et huius causam subdit di. Nā cū bonū et malū sunt ctraria: si bonū esse potēs cōstiterit: liquet. i. manifesta fuerit imbecillitas. i. impotētia mali: at si fragilitas claresca mali: firmitas boni nota est. Sed vti p̄o sicut abūdātior fit fides nostre sntie alterutro calle. i. vtracp via p̄cedā: cōfirmās p̄posita nūc hinc. s. ex firmitate boni: nūc inde ex fragilitate mali. ¶ Notādū qp bōia dictum suū: qp si boni sunt potentes mali sunt impotētes: fundat sup cōsiderationem topicam: si propositū proposito: et oppositum in opposito: vt si sanitas est bona: egritudo est mala. Dicit qp velit p̄cedere vtracp via ex potentia bonorū probando impotentiā malorum et ex impotētia malor potentiā bonorum: quia si tm̄ vnum istor p̄baret: et ex hoc reliquū concluderet per locum a cōtrarijs esset argumentū verisimile et non necessariū: et ideo vtrācp partē vult p̄bare et ex vtracp reliqu ū concludere. ¶ Duo sunt quibus omnis humanorū actuū cōstat effectus. Hic bōia probat intentū rationis. Secūdo cōcludit quādam dubitationē: ibi. Sed possunt. Tertio cōfirmat principale intent ū auctoritate Platonis: ibi. Ex quibus omnibus. Primo probat bonos semper esse potentes malos impotētes duabus rationibus. Scđo ad idem ostendendum coaceruat breues rōnes ibi. Sed qm̄ te. p̄ma in duo fm duas rōnes. scđa ibi. Rursus inquit. Primo p̄mittit duo necessaria ad p̄mā rōnem.

Scdo ex his arguit ibi. Oēs igit hoies. Primo pmittit vnū necessariuz. Scdo aliud: ibi. Meministi igit. Primo dicit duo sunt pncipia q̄bus cōstat. i. pmanet ois effectus humanor actuū. s. voluntas ac pro t ptās: quor si alterū desit nihil est qđ queat effectu explicari. i. fieri. qđ declarat. deficiēte em̄ voluntate nullus effect' producit. qr nullus aggredit qđ nō vult: at si ptās absit volūtas frustra fit: q̄ fit. i. ex q̄ sequit vt si videas quē. i. aliquē velle adipisci qđ minime adipiscat: nō possis dubitare huic defuisse valentiā. i. potentiā obtinendi qđ voluerit: t iō dicit Boe. pspicuū est nec vllo mō negari pōt. t subdit pbia. Quez vero videas effecisse qđ voluerit: nū. i. nūq̄d: q. d. nō dubitabis eū lz potuisse nō habuisse potētiā. Et di. Boe. Minime. Tūc pbia ꝯcludit tanq̄ manifestuz ex dictis dicēs. Illud qđ quisq̄ pōt in eo est validus. i. potēs: qđ vo nō pōt in b est cēsendus. i. iudicādus imbecillis. i. impotēs eē. t di. Boe. Fateor inquam. ¶ No. q̄ pbia dicit nullus aggreditur qđ nō vult. Cōtra aliq̄s nolens interficit hoiem vel ledit hoiem: g̃ aliquis aggredit qđ nō vult. Itē aliq̄s cogit facere aliq̄d ꝯtra voluntatē suā: t sic aggredit qđ nō vult. Dicit q̄ pbia loq̄tur hic de effectu spōtaneo q̄ ex intentiōe ꝓcedit nō de eo q̄ casu ꝯtingit. vñ dicēdū ad primū q̄ volūtas pōt ꝯparari ad ipam actionē quā aliq̄s pmo aggredit: et sic nō deficit volūtas. vel pōt cōparari ad ꝯns illā actionē t sic pt deficere volūtas vt si aliq̄s nolēs hoiez iterficere iterficit Ad scđz dicēdū illud qđ qs coactꝰ facit ē volūtariuz mixtū: tñ simplr ē volūtariū aliq̄s em̄ coactꝰ magis vult b facere q̄ sustinere penā vel pdere vitā: t ita respectu talis defectꝰ nō deest volūtas: sz quā tū ad actū interiorē volūtas semp libera ē t cogi nō pōt. ¶ Meministi igit inqt Hic pbia pmittit scđm vtile ad rōnē. t ē resūptio quorūdā pus dictorū. Meministi ne eē collectū. i. cōclusum supioribꝰ rōnibꝰ oēm intētionē humane voluntatis estimare. i. tendere ad beatitudinē: q̄ volūtas agit. i. ducit i diuersis studijs? Rndet Boe. Memini inquā illud esse monstratū. Itē querit pbia. Nūquid recordaris beatitudinem esse ipsum bonū q̄ pro t eo modo desiderari bonum ab oibus cum beatitudo petitur. i. desiderat? Rndet Boe. Minime recordor: qm̄ pro q: illud teneo fixū

uolútate nec aggredit quidē quisq̄ qđ uult. at si ptās absit uoluntas frustra sit. q uo fit ut si quē uideas uelle adipisci qđ minime adipiscat huic obtinendi qđ uoluerit defuisse ualēti ā dubitare nō possis. B. Perspicuū est iquā nec ullo modo negari pōt. P. Quē uero effecisse qđ uoluerit uideas num etiā potuisse dubitabis? B. Minime. P. Quod uero qsq̄ pōt in eo ualidus qđ uero nō pōt in hoc imbecillis esse cēsendus est. B. Fateor inquā. Phi. ¶ Meministi igit inqt supioribus rōnibus eē collectū intētionē oēm uolútatis humanæ q̄ diuersis studiis agit ad btitudinē festinare. B. Memini inquā id quoq̄ demōstratū. P. Nū recordaris btitudinem ip̄m eē bonū: eoq̄ mō cū btitudo petit ab oibus desiderari bonū? B. Minime inquā recordor qm̄ id memoriæ fixū teneo. P. ¶ Oēs igit hoies boni pariter ac mali indiscreta intētione ab bonum peruenire nituntˉ. B. Itaq̄ inquā consequēs est. P. Sed certum est adeptione boni fieri bonos. Boe. Certum. Phi. Adipiscuntur igitur boni quod appetunt. Boe. Sic uidet. Phi. Mali uero si adipiscerentur quod appetunt bonum mali eē non possent. Boe. Ita est. Phi. Cum igitur utriq̄ bonū petant si hi quidē adipiscant: illi uero minime: nō dubiū est bonos qdē potētes eē: qui uero mali sunt imbecilles. Boe. Quisqs inquā dubitat nec rerū naturā nec cōsequentiā potest cōsiderare rationum. Phi.

Recordari.

idest stabilitū memorie. ¶ Notandū q̄ recordari est aliquid reducere ad memoriā qđ per obliuionem est elapsum a memoria: t qr beatitudinem esse ipsum summū bonū nō exciderat a mente Boe. semper manebat in habitu: ideo dicit se non recordari de hoc: sed in memoria tanq̄ fixum tenere. ¶ Omnes igitur homines. Hic philosophia arguit ex dictis probans bonos esse potentes t malos impotentes tali ratione. Quicunq̄ adipiscuntur quod volunt sunt potentes: t qui nō adipiscuntur quod volunt sunt impotentes ex primo preambulo. sed boni adipiscunt quod volūt. s. summū bonū: mali lz velint non adipiscunt ipsum: qr si mali adipiscerent summū bonū: non essent mali: ergo boni sunt potentes: mali impotentes. vnde dicit in littera. Omnes homines boni pariter t mali nituntur pueníre ad bonum indiscreta intentione. i. indiuisa intentione. dicit Boe. Itaq̄ inquam cōsequens est. Subdit philosophia. Certum est bonos fieri adeptione boni. Certum est di. Boe. Igitur concludit pbia boni adipiscuntur quod appetunt. i. volunt. Dicit Boe. sic videtur. Et dicit pbia. Si mali adipiscerent bonum qđ appetunt nō possent esse mali. ita est dicit Bo. igitur cōcludit pbia: Cum vtriq̄ petant bonū si hi. s. boni illud adipiscant: illi vo mali minime: nō est dubiū bonos esse potentes: qui vo mali sunt imbecilles. i. impotentes. Respōdet Boe. Quisquis. i. quicūq̄ dubitat de hoc nō potest cōsiderare naturam rerum: nec cōsequentiā rationū. ¶ Notandū q̄ qr veritas propositionū fundatur super naturam re-

tim quá quí negat veritate mppositionũ nõ põt cõsiderare cõsequentiá rõnũ: qz cõsequentia rõnũ fu/
pra vtilitatẽ ppositionũ fundat: nõ dicit Bo. Qui dubitat de pmissis nõ põt psiderare naturá rerũ nec
cõsequẽtiá rationũ. ¶ Rursus inqt. Hic pbia ponit scdaz rõnẽ di. Si sint duo qbꝰ sit idẽ ppositũ. i. ea/
dem intẽtio faciẽdi aliqd fm naturá: ꝛ vnus coꝛ agat idipm ꝛ pficiat ipm naturali officio. i. naturali
organo; alteriꝰo minime queat administrare. i. adimplere illud officiũ nature: ꝰo p fz alio mõ q̃ natu/
rale cõuenit: nõ impleat ppositũ: fz imi/
tetur iplentẽ: quẽ hoꝛũ duoꝛ decernis. i.
iudicas esse valentioꝛẽ. i. potẽtioꝛẽ dicit
Bo. etsi p q̃uis cõiecto. i. psidero qdve/
lis: ñ ego desidero plenius audire de te
Tũc pbia declarat sibi i exẽplo di. Nũ. i.
nõ negabis motũ ambuládi hoĩbus in
esse fm naturaz: di. B. Minime inquã.
Et pbia etiam nõ dubitas eiꝰ rei. i. actus
ãbulandi esse officiũ naturale pedũ: dic
Boe. nec ego dubito. Et pbia. Si qs igi/
tur ãbulet valens incedere pedibꝰ. alius
aũt cui hoc officiũ defit manibꝰ nitens. i.
laboꝛans: ãbulare conet: qs hoꝛ põt exi/
stimari valentioꝛ: di. Bo. cõtexe cetera.
q. d. pcede in rõne tua: qz nullus ãbigit
qn potẽs natural officij sit valẽtioꝛ eo q̃
nequeat. i. nõ põt i idẽ officiũ. Tũc pbia
ísti ppositioni pmisse tanq̃ maioꝛi adiũ/
git vnã mínoꝛẽ di. Sed summũ bonũ qõ
eque bonis ꝛ malis est ppositũ: boni q̃/
dem petũt. i. adipiscunt officio naturali
. s. vrute: mali ꝰo conant adipisci ipm p
variã cupiditatem rerũ tpaliũ. qõ nõ est
officiũ naturale adipiscẽdi boni. An tu
Bo existimas aliter? Cui Bo. Minime
inquã. ꝛ Bo. quasi pcurrendo cõdudit
pncipale intentũ di. Nã etiã illud qõ est
pns patet mihi. ex his em̃ q̃ concesserim
necesse est bonos esse potẽtes. malos ꝰo
ibecilles. i. ipotẽtes. Et pbia applaudẽs
Bo. di. Recte inqt pcurris: ꝛ illud est
signũ sicut medici solẽt sperare iudiciuz
. i. signũ erecte nature ꝛ nature resistentꝫ
sup. ipsi morbo. No. q ex ĩra formant ta/
lis rõ. qñ duo intendũt aliqõ ppositum
naturale id qõ ppositũ cõsequunt officio
natural est potens: ꝛ qõ nõ sequit illud
ppositũ naturale est ipotens: fz tã boni
q̃ mali naturaliter tendũt ad bitudinẽ: et
boni ipm cõsequunt naturali officio. s.
vrute. mali aũt nõ: ergo boni sunt potẽ/
tes: mali ꝰo impotẽtes. ¶ No. circa vltí/
mũ q medici solent accipe signa, pnosti medici.
ca sanitatis ex egro qñ patiens exigit se
ꝛ pse nitit fortioꝛi remedio. sic in boetio

¶ Rursus inqt: si duo sint qbus idem secũdũ na/
turã ppositũ sit: eorũq; unꝰ naturali officio idipm
agat atq; pficiat: alter uero naturale illud officiũ
minime administrare q̃at: alio uero mõ q̃ natu/
ræ cõuenit: nõ qdẽ impleat ppositũ suũ: fz imitet
iplentẽ: quẽ nã hoꝛ ualẽtioꝛẽ eẽ decernis? Bo. Et si
cõiecto inquã qd uelis. pleniꝰ tñ au dire desidero.
P. Ambulandi inqt motũ fm naturã esse hoibꝰ nũ
negabis. B. Minime inquã. P. Eiusq; rei pedũ offi/
ciũ esse naturale nõ dubitas? B. Nec hoc qdem in/
quã. P. Si igit pedibꝰ icedere ualens ãbulet; aliusq;
cui hoc naturale pedũ desit officiũ: manibꝰ nitẽs:
ambulare conet: qs iure hoꝛ ualẽtior existimari
põt? B. Cõtexe inquã cætera. nã q naturalis officii
potens eo qui idẽ neq̃at ualentior sit/ nullus am/
bigat. P. Sed summũ bonũ quidẽ æque malis bo/
nisq; ppositum: boni qdem naturali officio uir/
tutũ petunt: mali uero uariã per cupiditatẽ qd
adipiscẽdi boni naturale officiũ nõ est: idipm co
nant adipisci? An tu aliter existimas? B. Minime
inquã. Nã etiã qd est cõsequens patet. Ex his em̃ q̃
cõcesserim bonos qdẽ potẽtes: malos uero esse ne/
cesse est ibecilles. P. Recte inqt p̃curris. Idq; uti mæ/
dici spare solẽt/ iudiciũ est erectæ iã resistẽtisq; na/
turæ. ¶ Sed qm̃ te ad intelligẽdũ prõptissimũ eẽ
cõspicio/ crebras coaceruabo rõnes. Video em̃ quã
ta uitioso; hoĩm pateat infirmitas: q nec ad ꝺ qdẽ
puenire q̃unt: ad qd eos naturaꝫ ducit ac pene cõ
pellit itẽtio. Et qd si hoc tã magno ac pene iuicto
p̃euntis naturæ desererent auxilio? ¶ Cõsidera

ponit secundā rōnem ⁊ dī. Cōsidera ex his que dicā quanta impotentia habeat sceleratos hoies. Nec em̄ petunt p̄mia leuia ⁊ ludicra. i. iocosa q̄ cōsequi atq; obtinere nō possunt. i. nequeunt: sed ipsi deficiunt circa ipsarū rerū summā. i. pfectionē otq; verticem. Nec cōtingit ipsis miseris affectꝰ boni in eo. i. ꝓpter hoc q̄ ipsi moliunt. i. laborant acquirere dies: q; p̄o ⁊ noctes. i. trāsitoria ⁊ tpalia bona. ¶ No. ex littera format talis ratio quanto magis est illud a quo aliquis deficit: tanto maior est suus defectus ⁊ in maiorē impotentiā cadit: sed illud a quo mali deficiunt nō est quid vile et modicū: sed est summū bonū: ergo maiorū maxima est impotentia. ¶ In qua re bonoꝝ. Hic pbia ponit tertiaz rōnem ꝓbando bonos maxime esse potentes ptractando exemplum supra positū: ⁊ ex hoc cōcludit malos maxime esse impotētes ⁊ dī. in qua re. s. assuetudine boni deficiunt ⁊ eminēt vires bonoꝝ sup. ⁊ vires malorū. Sicut em̄ censeres. i. iudicares esse ambulandi potentissimum qui pedibus incedens potuisset puenire vsq; ad eū locū quo vlterius nihil puiū. i. manifestū iaceret incessui: ita necesse est q̄ cui iudices potentissimum qui apprehendit finem expetēdoꝝ quo nihil amplius est vltra. tales aūt sunt boni. ex quo fit. i. sequitur qđ huic obiacet. i. cōtrariū est: vt iidē sceleſti. i. mali videant deserti oībus viribus. ¶ No. q̄ sicut viator aliquis dicitur potens cū ambulat ad eū locū vbi nihil amplius restat devia: sic boni quādo pueniunt ad finem ⁊ ad bonū quod transcendi nō pōt: dicunt potentes: mali aūt q: ipm attingere nō possunt dicūtur impotentes. ¶ Cur em̄ relicta virtute. Hic pbia ponit quartā rōnem. secūdo excludit quandā dubitationem ibi. Qđ q̄dem. Ratio quā intendit in summa est ista. Mali q̄n relicta virtute declināt ad vitia aut sciunt bonū esse adhererevirtuti: aut nesciūt: si nesciunt peccant p ignorantiā. Nihil aūt est imporētius ignorātia: ergo mali peccantes ignorantia sunt īpotentes. Si aūt sciant bonū esse adherere virtuti ⁊ declināt ad vitia: aut volētes derelinquunt bonū: aut nō. si nō vo

uero quāta sceleratos hoies habeat ipotentia: nec em̄ læuia aut ludicra p̄mia petunt q̄ cōsequi atq; obtinere nō p̄nt: sed circa ip̄am rerū summā uerti, cēq; deficiunt nec in eo miseris cōtingit effectus: q̄ solū dies noctesq; moliunt. In qua re bonoꝝ ui res eminēt. Sicut em̄ eum q pedib⁹ incedēs ad eum locū usq; puenire potuisset quo nihil ulteriꝰ puiū iaceret; incessui ābulādi potētissimū eē cēseres: ita eum q expetēdoꝝ finē quo nihil ultra ē ap̄hēdit potētissimū necesse esse iudices. ex quo fit qđ huic obiacet: ut iidē sceleſti uiribꝰ oībus uideant esse deserti. Cur em̄ relicta uirtute uitia sectant? insciti ne bonoꝝ? sed quid eneruatiꝰ ignorātiæ cæcitate? An sectanda nouerunt sed trāsuersos eos libido præcipitat? Sic quoq; intēperātia fragiles sunt: q̄ obluctari uitio neq̄unt. An scientes uolentesq; bonum deserunt & ad uitia deflectunt? sed hoc mō non solum potentes esse, sed oino esse desinunt. Nam qui cōmunem oim quæ sunt finem relinquunt pariter quoq; esse desistunt. ¶ Quod q̄dē cuipiā mirum forte uideat? ut malos qui plures hoim sunt, eosdē nō eē dicam? sed ita sese res habꝫ Nam qui mali sunt, eos malos esse nō abnuo, sed eosdem esse pure atq; simpliciter nego. Nam utiq; sunt impotentes: q: maxima impotentia est nō posse resistere passionib⁹. si aūt scientes ⁊ volentes relinquūt bonū: sequit q̄ nō sunt tm̄ impotentes sed etiā q̄ oino nō sunt. Cū em̄ ois natura inquātū hmōi: habeat ordinē ad finem: inquātum aliquid desistit ab ordine ad finem intentū deficit a natura: ⁊ per cōns ab esse ipsius nature. istam rōnem pretendit in littera dī. Cur em̄ relicta virtute mali sectant vitia: ne pro nūquid hoc est ex insciti ideſt ignorantia bonoꝝ. sed quid eneruatius. i. debilius cecirate ignorantie? q. d. nihil. An ipsi nouerūt sectanda bona: sed eos trāsuersos libido. i. cōcupiscentia precipitat in vitia: ⁊ si ipsi fragiles intemperantia. i. propter intemperantiā libidinis nequeūt. i. nō possunt vitio obluctari. i. resistere. An scientes et volentes deserūt bonū ⁊ deflectunt ad vitia volūtate ⁊ scientia: sed hoc mō nō solum potentes esse desinunt: sed oino desinūt esse. cuius assignat rōnem. nam qui relinquunt cōem finem oim. s. deū: qui est ipm esse: pariter esse desistunt. ¶ No. q̄ primū ens verissime habet esse. ipm em̄ est causa esse oib⁹ vt sint: vt p̄z p̄ Cōmētatorē. q̄. Metap. ⁊ primo celi ⁊ mūdi. Ab hoc ente deriuatū est singulis esse ⁊ viuere quanto ergo magis p̄ vitia recedūt a primo esse: tanto magis desinūt esse. Vñ btūs Greg. in li. moral. loquens de diabolo inquit: q̄ diabolus bene dicit nō esse: q: a summa essentia recessit: ⁊ per hoc quotidie excrescente defectu tendit ad nō esse: qm̄ ab eo q̄ verū est esse cecidit. ¶ No. pbia tres assignat causas ex quib⁹ oīe pcm̄ pcedit. Dis em̄ peccans vel peccat ex ignorantia: ⁊ hunc modū primo tangit. vel peccat ex impotentia resistendi: ⁊ istū scō tangit: vel ex volūtate ⁊ malicia: ⁊ illum modum q: grauiorem vltimo ponit. ¶ Qđ quidē cupiāt. Hic pbia excludit dubitationē. aliq̄s em̄ dubitaret quō aliquis posset esse malus; ⁊ tm̄ dici nō esse. hoc excludit pbia dī. Mirum si forte videatur cuipiā. i. alicui vt

Ens primum.

Cause peccati.

cadauer hoiez mortuū dixeris:simplr uero hoiem appellare nō possis:ita uitiosos malos qdē eē concesserim:sed eē absolute neq̄am cōfiteri. Est em̄ qd ordinē retinet seruatq; naturā. Quod uero ab hac deficit:esse etiā qd in sui natura sitū est derelinqt.

¶ Sed pñt inquies mali.ne ego qdē negauerim: sed hæc quidē eoꝝ potētia nō a uiribus:sed ab imbecillitate descendit. Possunt em̄ mala q̄ minime ualerēt si i bonoꝝ efficientia manere potuissent. Quæ possibilitas eos euidētius nihil posse demōstrat. Nam sicuti pauloante collegimus malū nihil est:cū mala tātūmō possint nihil posse improbos liquet. B. Perspicuū est. Phi. Atq; ut intelligas quænā sit huius potētiæ uis:summo bono nihil potentius esse pauloante diffiniuim⁹. Bo. ita est inquā. Phi. Sed idem inquit facere malū nequit. Bo. Minime. P. est igit̄ inqt aliqs qui oīa posse homines putet? Bo. Nisi q insaniat nemo. P. Atq idē pñt mala. B. Vtinā quidem inquā nó possent. P. Cum igit̄ bonoꝝ tantūmō potens possit oīa/ non uero queant oīa potentes etiam maloꝝ: eosdem qui mala possunt minus posse manifestum est.

¶ Hucaccedit q̄ oēm potētiā inter expetēda numerādā/oīaq; expetenda referri ad bonū uelut ad

quis mirū videat. Nā q̄ sunt mali eos eē malos q̄ plures sūt hoīm dicam⁹ eosdē nō eē:sz ita res sese hz malos nō abnuo.i.nego sz simplr ⁊ pure eosdē eē nego. Nā vti p̄ fi cut cadauer hoiez mortuū dixeris: simplr aūt hoiez appellare nō possis:ita vitiosos malos eē cōcesserim.sz nequeā p̄fiteri ipos absolute eē fine determinatiōe distrahētē ⁊ replicat cām p̄us dictā di. Solū em̄ ē illō qđ ordinē retinet seruatq; naturā.qđ aūt ab hac natura ⁊ ab ordine deficit etiā eē qđi sui natura sitū est derelinq̄t. ¶ Notādū q̄ malū est determinatio distrahēs sicut ⁊ mortuū. Vñ sicut p̄cedēdū est cadauer hois eē hoiem mortuū:nō tm̄ simplr cōcedēdū est cadauer eē hoiez. sic quēcūq; malū p̄cedēdū est eē malū:nō tm̄ simplr cōcedendū ē ipm eē:vñ sicut patebit ter tia p̄sa hoies q̄uersi in malicią humanā amiserūt naturā:q̄ p malicią hoies desinūt eē qđ fuerāt. ¶ Sz pñt inq̄es mali Hic pbia excludit dubitationē originem tē circa p̄ncipale p̄positū. Dñsum em̄ ē q̄ mali sunt ipotētes. Aliq̄s dubitaret quō b verū sit:cū tm̄ cōsuetū sit dicere q̄ mali pñt.hoc soluit pbia. Scđo ostēdit q̄ potētia maloꝝ nulla sit.ibi. Nā sicuti di. p:imo. O Boe.tu inquies obijcien do cōtra p̄dicta q̄ mali pñt ꝑm cōsuetuz modū loquēdi. R̄n.pbia. ego nō quidē negauerim:quin mali pñt sz hec potētia eoꝝ nō descēdit a viribꝰ:sz ab imbecillitate .i.a fragilitate qđ declarat:q: mali pñt quidē mala q̄ minime valerēt.i.possent: si potuissent manere in efficiētia eoꝝ bonoꝝ.i.si efficiētia maloꝝ eēt talis q̄lis illa quā hñt boni: q̄ potissima ē vt pz ex dictis. Que possibilitas maloꝝ q̄ possint mala demōstrat eos euidēti⁹ nihil posse. ¶ No.q̄ dicit malos minime posse mala si p̄maneāt in efficientia bonoꝝ. Exq̄ videt q̄ boni nō pñt facere maluz:nec p̄ peccare:qđ falsum est. cū iustus septies in die cadat: et fortio:resurgit ꝑ scripturā. Ad hoc dicendum q̄ boni nō possunt facere malū ex electiōe recte rōnis q̄ semp deꝑcat ad optima:sz de potētia absoluta pñt facere malū. inquantū tamen potentia eoꝝ cōiungitur voluntati ⁊ electioni:q: eligunt bonū ⁊ nō malum:sic dicūtur nō posse facere malum. ¶ Nam sicuti pauloante. Hic p̄bat q̄ potentia maloꝝ nulla sit tripliciter. Scđa ibi. Atq; vt intelligas. tertia ibi. Huc accedit. P:imo di. vti p:o sicut collegimus pauloante:malū nihil est. ⁊ mali tantū possunt mala:ex hoc liquet improbos nihil posse. ⁊ di. Boe. perspicuū est. ¶ Notandum q̄ ratio sic formatur. posse maluz est posse nihil:cū malū nihil sit:sed mali tm̄ possunt mala:ergo possunt nihil. ⁊ per consequēs nulla eoꝝ est potentia. ¶ Notandū de hoc q̄ malum nihil sit vt visum est p:ius: ⁊ dicit beatus Augustin⁹. Cum vniuerse nature per verbum dei facte sint:iniquitas per ipm facta nō est:q: iniquitas nulla substantia est:⁊ peccatū nō est natura:sed vitium nature appetentis illud:qđ nō est sui ordinis. ¶ Atq; vt intelligas quenā sit huius. Hic p̄bat idem alio modo dicens. O Boe. quenā sit vis huius potentie qua mali dicuntur posse:sic considera ex dicendis. nos pauloante diffiniuim⁹ nihil esse potentius summo bono.s.deo. Ita est di. Boe. ⁊ phi. Sed idem.s.summū bonū nequit.i.nō pōt facere malum. Minime di. Boe. ⁊ philosophia. Est igitur aliquis qui putet hoies oīa posse? Nemo dicit Boe. nisi q̄ insaniat. ⁊ idē hoies pñt mala facere: vtinā quidē non possent. di. Boe. igit̄ pbia arguit. Cū igit̄ tm̄ mō potēs bonoꝝ possit oīa:nō aūt queāt.i.possint oīa potētes maloꝝ: manifestū est eosdē min⁹ posse q̄ mala pñt. ¶ Nota q̄ posse mala magis arguit impotentiā q̄ potentiā: q: si argueret potentiam: tūc deberet oīpotentissimo.s.deo qđ falsum est. Vñ pōt argui ex l̄ra sic. Deus pōt oīa ⁊ nō pōt malū. mali nō pñt oīa ⁊ pñt malū: q̄ posse malū magis arguit impotentiā q̄ potentiaz. ¶ Huc accedit. Hic p̄bat idem tertio modo dicens. Huc accedit q̄ oēm potentiam esse numerandā inter expetēda ⁊ oīa expetenda.i.desideranda referri ad bonū velut ad quoddā cacumē.i.p̄fectionē sue nature:sz possibilitas.i.potentia:patrandi sceleris.i.faciēdi malum nō pōt referri ab bonū.igitur expetenda non est.

oīs aūt potentia expetēda est: liquet ígīt possibilitatē. í. valentiá siue potentiá malorū nō esse potentiá ¶ No. q rō sic pōt formari in īra. Dis potētia q̄ est potētia naturaliter est appetēda ⁊ refert ad bonū ergo potētia malí nō est potētia. ¶ Ex quib⁹ oībus bonorū. Dic ex dictis cōcludit cōclusionē príncipalem cōfirmando eam autoritate Platonis dicēs. Ex quib⁹ iam declaratis apparet minime dubitabilis potētia bonorū ⁊ ifirmitas malorū. q̄ pro ⁊ liq̄t verá esse illá sniaz Platonis. solos sapiētes posse facere q̄ desiderát. Improbos vo explere posse q̄ libeat. í. q̄ libidini placeat: q̄ vo desiderant rationalí appetitu malos explere nō posse. faciūt em̄ sup. malí que. s. libído libet. í. expetít: dum putant se adepturos bonū q̄ desiderant: per ea quíbus delectant. Sed minime adipíscunt q̄m probra. í. vítia vel hoīes vítiosi non veniūt ad bītudinem. ¶ No. q desideríum est appetitus rōnalis. libitū autez spectat ad appetitū sensualē: lz ergo malí assectent beatitudinem appetitu rationalí: tamen qz faciūt q̄ libet sequentes appetitū sensitiuū: ideo ad beatitudinē nō peruenīūt. Sapientes aūt qui contēnunt delectationes sensuales ⁊ nituntur íntellectualibus ipsi sunt qui pficiunt aním̄ suaz scientia sui creatoris qui de níhilo fecit eos: vt scríbit in lib⁹. de po. Dia non tristabitur neq̄ turbabít cum recedit a corpore. vt scribitur in eodem libro.

quoddam naturæ suæ cacumen ostendimus: sed patrandi sceleris possibilitas referri ad bonū non potest. Expetenda igitur non est: omnis potentia expetenda est. Liquet igitur malorum possibilitatem non esse potentiam. ¶ Ex quibus omnibus bonorum quidem potētiam malorum uero minime dubitabilis apparet infirmitas. Veráq̄ illā Platonis esse sententiam liquet: solos quod desiderent posse facere sapiētes/improbos uero explere quidem quod libeat: qd uero desiderant explere nō posse. faciunt em̄ quælibet dum per ea quibus delectantur: id bonū quod desiderant/se adepturos putát. sed minime adipiscuntur/quoniā ad beatitudinē probra nō ueniunt.

Ascēsus

Um ego. Pape inquaz ⁊c. Usq̄ adeo nota sunt oīa vt verear immorarí: scíes tñ lector íbi. Sed vti nostre sententie ⁊c. Uti nō accípitur pro sicut similitudínis sz pro vt optandi: quía sensus est. sed vti. í. vt vel ad finem vt abundantior fides sit. í. habeatur nostre sententie procedam alterutro calle. Callis est via trita: ⁊ que pedibus quasi callum. í. duritiem cutis índucit. Quem nam horum valētiorem? Quía de duobus loquitur bene vtitur comparatiuo: sed dícebat etiam vti proprio interrogatiuo dicendo. vtrū horum potius quē nam horum: sed quis etiam ab alíjs de duobus quesitiuū ponitur.

ludícra.

Ludicra p̄mia. Laurentíus de valla docet ludicrum: ⁊ non ludicre facere in plurali ludicra. Vult enim quod sit tantū modo secunde declinationis in masculíno ⁊ neutro vt declinetur. hic ludicrus hec ludícra hoc ludícrum: ⁊ non hic ⁊ hec ludicris ⁊ hoc ludicre vt Príscianus voluit. Est autem ludicrus iocularis leuis ludenti símilis.

Peruí

Peruius peruía peruíū nō significat manifestum: sed cuius medium panditur vía: quasi sit peruium aut pertransibile. Ad argumentum factum de bonis qui cadunt septies in die: ⁊ tamen boni manent dícere liceret. q̄ quantum cadunt tantum desunt esse boni: sed quía quo ad alia cadunt quo ad alia stant: ideo boni censentur quo ad statum non quo ad casum: ⁊ non quía cadunt sed quía resurgunt. In fine huius prose ponitur differentia inter libídinem ⁊ desideríum. Nam líbido fere in malaz partem accípitur dico fere: quía Salustíus etiam pro bona voluptate accepit. Sed desideríum est frequentius rei bone ⁊ honeste. quam malí desiderare quidem possunt sed manentes malí nō possunt impetrare: vt dícit díuinus vates. desideríum peccatorum períbit.

¶ Metrū secundū quartí libri.

Sāctus. thomas

Uos vides sedere celso. Istud ed metrū secūdū huiꝰ quartí ⁊ est metrū mixtū. Primū dicit alemanicuz ab inuentore: trochaicū a pede predominante: secunduz dicitur pherecratiū ab inuentore spondaicum a pede predominante. In quo metro philosophia ostēdit quomō potentia malorū fit cōsideranda: in quibꝰ maxime videt esse: ficut sunt reges ⁊ príncipes. Et dicit incipiēdo cōstructionē in septímo versu. Si q̄s detrahit. í. remoueat p̄ consideratione ⁊ íntellectū tegmína. í. tegmína vaní cultꝰ exteriorís supbis regibꝰ. quos reges vides sedere celso culmíne. í. altitudíne solíj. í. cathedre: quos vides claros purpura nitēte septos. í. circūdatos armís tristibus. í. ꝓtristātibus. Reges inquā cōmināntes. í. mínas ipónentes miseris toruo ore. í. crudelí aspectu anhelos. í. cupidos vt festinos rabie cordis. í. crudelitate mo-

¶ Metrum secundum libri quarti.

Vos uides sedere celso
Solii culmine reges:
Purpura daros nitente
Septos tristibus armis
Ore toruo comminantes:
Rabie cordis anhelos:
Detrahit si quis superbis

tis. Jā videbit dños tales ferre intus. i. in aīa arctas catenas. i. vincula vitioꝝ. qđ manifestat subdēs. Dic ēm. i. ex vna pte libido. i. ꝓcupiscētia versat. i. p̄cipitat coꝛda taliū tyꝛánoꝝ auidis venenis. Hinc. i. alia parte ira turbida flagellat. i. punit mētē ipsoꝝ: ira inquā tollēs. i. excitās fluctꝰ. i. disturbia: aut captos infoꝛtunio aliq̄: meroꝛ ipsos fatigat: aut spes lubꝛica. i. vana toꝛquet. Cū ḡ cernas vnū caput. i. pncipē ferre. i. sustinere tot tyꝛános. i. passiones tyꝛánisantes ipse p̄sius mq̄t dominis. i. vitijs dominā tibus nō facit qđ optat. ¶ No. q̄ intentio pb̄ie ē dicere si q̄s visu posset penetrare coꝛda pncipū q̄s videt sedere ī altis solijs oꝛnatos claris indumētis: habētes arma terrētia toꝛuo vultu respicientes miseros statī visu cognosceret ipos ligatos multis catenis īsolubilibꝰ passionibꝰ ire: spei: timoꝛis: ⁊ sic ligati passionibus nō faciūt qđ optāt: ⁊ p q̄s sunt ipotētes. ¶ Notādū q̄ dī. hō p̄sius inī q̄s dñis. i. vitijs dominātibꝰ nō facit qđ optat: dicit bt̄us Augu. in lib. de ciuitate dei. Bonꝰ etiā si seruiat liber ē: malꝰ aūt si regat seruꝰ est. Nec vniꝰ (qđ grauius est) tot dñoꝝ seruꝰ est: q̄t vitioꝝ.

Vani tegmina cultus:
Iam uidebit intus arctas
Dominos ferre catenas.
Hinc enim libido uersat
Auidis corda uenenis.
Hinc flagellat ira mentem:
Fluctus turbida tollens.
Mœror/aut captos fatigat:
Aut spes lubrica torquet.
Ergo cum caput tot unum
Cernas ferre tyrannos:
Non facit quod optat ipse
Dominis pressus iniquis.

Ascensꝰ

Quod vides ⁊c. Carmē est dicolon distrophon. pꝛioꝛ versus est alemānicꝰ dimeter trochaicus acatalecticus: p̄stās quattuoꝛ pedibus q̄ possunt esse quattuoꝛ trocheī: sed spondeū recipit. Posteꝛioꝛ est pherecratius ab imētoꝛe: spondaicus a pede p̄dominātē. tres ēm sunt pedes quoꝝ p̄mus ⁊ vltimus possunt esse spōdei. medius aūt dactilus: sꝫ p̄mus etiā anapestus esse pōt. Soliū dicit ex eo q̄ fiat ex solido. i. ītegra materia: ne quis reges adoꝛiatur. i. ex insidijs ledat. Dominos ferre catenas. Pulchꝛa declaratio. i. qui se dños putant catenas ferunt. Sed ne hic quidem expositionis egentia video.

Solium

¶ Prosa tertia libri quarti.

Sanctꝰ thomas

Jdes ne igit quāto in cœno ꝓbra uoluantur: uides qua ꝓbitas luce resplendeat: In quo pspicuū est/nunq̄ bonis p̄mia/nunq̄ sua sceleribus deesse supplicia. ¶ Rerū etēm q̄ geruntur illud ꝓpter qđ unaquæq; res geritur/eiusdē rei premiū esse nō iniuria uideri pōt. uti currenti in stadio ꝓpter quā curritur iacet premiū corona. Sed beatitudinē esse idip̄m bonū ꝓpter qđ oīa gerūtur ostēdimus. Est igit humanis actibus ip̄m bonū ueluti præmiū cōe p̄positū/ atqui hoc a bono maxime libidinosi suibus assimilātur sicut postea patebit: qꝛ voluunt in illo fim illud. Sus magis in ceno gaudet q̄ fonte sereno. De q̄bus dicit scriptura. Perierūt iumenta in stercoꝛe suo: pbi aūt luce resplendent: qꝛ virtus ⁊ ꝓbitas vltra humanā naturā hoīem ꝓuehit ⁊ dīs assimilat. ¶ Rerū etēm q̄ gerūtur. Hic pb̄ia ꝓsequit intentū. Et ꝓbat p̄mo q̄ bonis nunq̄ desint p̄mia. Scđo ostēdit quid sit premiū. ibi. Ad cuiꝰ premiū. Primo ꝓbat duabus rōnibus. Scđam ponit ibi. Postremo. Prima rō talis est. Dis res ꝓpter quā gerit est premiū illius rei q̄ geritur sed ꝓpter bonū oīa sunt ⁊ gerūtur: ergo bonū est premiū oīm que gerūtur. sed bonū a bonis separari nō pōt: qꝛ iam non essent boni: q̄ bonis nunq̄ desunt sua p̄mia. Unde dicit in lr̄a. Rerꝫ que geruntur. i. fiunt illud ꝓpter qđ vnaquæq; res geritur. i. fit: illud videri pōt nō iniuria esse premiū illius rei. hoc declarat exēplariter. vt currenti in stadio. i. in aliquo spacio: coꝛona ꝓpter quā currit est p̄miū: sꝫ ostendim⁹ ꝓpus bt̄itudinē esse idip̄m bonū ꝓpter qđ oīa regūtur: q̄ ipm bonū est veluti cōe premiū actibꝰ humanis prepositū: sed ꝺ bonū nō pōt separari a bonis. Nō ēm iure vocabit bonus q̄ careat bono: qꝛ ꝓbos moꝛes. i. hoīes bene moꝛigeratos nō relinquūt sua p̄mia. Quātūlibet q̄ seuiāt mali ꝓtra bonos: ñ sapienti nō decidet. i. deoꝛ sum e capite cadet coꝛona. i. p̄miū: nec arescet. i. minuet. qꝛ aliena imꝓbitas nō decerpit. i. nō aufert

Sanctꝰ thomas

Jdes ne igitur. Jsta est ꝓsa tertia huiꝰ quarti in qua philosophia ostēdit malis nūq̄ deesse supplicia ⁊ bonis nūq̄ deesse premia. Et primo philosophia continuando se ad p̄cedentia. Primo premittit intentū suū. Secūdo ꝓsequitur intentū: ibi. Rerū etēm. Primo dicit sic. Uides ne igitur. O Boe. in quāto ceno. i. in quāta vilitate impotentie voluantur ꝓbra. i. hoīes ꝓbꝛosi ⁊ vitiosi: vides etiam qua luce. i. qua claritate potētie respendeat ꝓbitas vitioso⁊ hominū in quo sicut in suo antecedente ꝓspicuū est: hoc ꝓsequēs scz nūq̄ bonis premia: nunq̄ sceleribus. i. hoībus sceleratis deesse sua supplicia. ¶ Nota q̄ mali dicuntur volui in ceno: qꝛ mali et maxime libidinosi suibus assimilātur sicut postea patebit: qꝛ voluunt in illo fim illud. Sus magis in ceno gaudet q̄ fonte sereno. De q̄bus dicit scriptura. Perierūt iumenta in stercoꝛe suo: pbi aūt luce resplendent: qꝛ virtus ⁊ ꝓbitas vltra humanā naturā hoīem ꝓuehit ⁊ dīs assimilat. ¶ Rerū etēm q̄ gerūtur. Hic pb̄ia ꝓsequit intentū. Et ꝓbat p̄mo q̄ bonis nunq̄ desint p̄mia. Scđo ostēdit quid sit premiū. ibi. Ad cuiꝰ premiū. Primo ꝓbat duabus rōnibus. Scđam ponit ibi. Postremo. Prima rō talis est. Dis res ꝓpter quā gerit est premiū illius rei q̄ geritur sed ꝓpter bonū oīa sunt ⁊ gerūtur: ergo bonū est premiū oīm que gerūtur. sed bonū a bonis separari nō pōt: qꝛ iam non essent boni: q̄ bonis nunq̄ desunt sua p̄mia. Unde dicit in lr̄a. Rerꝫ que geruntur. i. fiunt illud ꝓpter qđ vnaquæq; res geritur. i. fit: illud videri pōt nō iniuria esse premiū illius rei. hoc declarat exēplariter. vt currenti in stadio. i. in aliquo spacio: coꝛona ꝓpter quā currit est p̄miū: sꝫ ostendim⁹ ꝓpus bt̄itudinē esse idip̄m bonū ꝓpter qđ oīa regūtur: q̄ ipm bonū est veluti cōe premiū actibꝰ humanis prepositū: sed ꝺ bonū nō pōt separari a bonis. Nō ēm iure vocabit bonus q̄ careat bono: qꝛ ꝓbos moꝛes. i. hoīes bene moꝛigeratos nō relinquūt sua p̄mia. Quātūlibet q̄ seuiāt mali ꝓtra bonos: ñ sapienti nō decidet. i. deoꝛ sum e capite cadet coꝛona. i. p̄miū: nec arescet. i. minuet. qꝛ aliena imꝓbitas nō decerpit. i. nō aufert

ꝓpriũ decus ꝓbis ānis: qđ si boni accepto ꝓmio extrinsecus ꝛetarenť: poterat ꝟ aliquis auferre ab eis: vel saltē ille q̄ ꝓtulisset: sed qm̄ ꝑ q̄: illud p̄miũ sua ꝓbitas vnicuiq; ꝓfert: tum .i. tūc: q̄libet carebit suo p̄mio cū desierit esse ꝓbus. ¶ Notādū q; ꝓsuetudo fuerat apud romanos currere in stadiũ .i. in aliq̄ spacio qđ vocabať stadiũ: ⁊ q̄ citius venit ad metā sustulit p̄miũ .s. coꝛonā vel aliq̄d aliud: ſicut dicit Apost. Nescitis q; ḣi q̄ in stadio currūt oēs q̄dem currūt sed vn⁹ accipit bꝛauiũ: sic currite vt app̄hendatis: ꝯ ḣoc ꝓpter qđ curritur est p̄miũ currentiũ. ¶ Nota q; bonus nō pōt carere p̄mio: q̄ illud a q̄ ḣō desiderat bon⁹: est virt⁹ vel opatio ꝟtuosa. q̄: ꝟm Aristo. ij. Ethi. Dis ꝟtus erit vtiq; habit⁹: et q̄ ḣō fit bon⁹: ꝓpter qđ dignitas ꝟtutis est p̄miũ virtuose operātiũ: ꝫ opans ꝟtuose nō pōt ꝓuari virtute: ꝯ non pōt carere suo p̄mio. ¶ Notādū quātūcunq; malis seuiat: m̄ sapiēti nō decidet coꝛona: q̄ ꝟm Sen. xiij. epla ad lucillū. Nūq̄ ĩualescet ad tantū malicia: neq; ad tātū excedit ꝓtra ꝟtutes: vt nō nomē p̄bie sacrũ ⁊ venerabile p̄maneat. Et sil'r est de malis ⁊ stultis ꝛespectu bonoꝝ ⁊ sapiētū. ¶ Postremo cū oē p̄miũ. Hic ponit sc̄am rōnē q̄ talis est. Premiũ oē ḣz rōnē boni: sed bonus est cōpos boni: ꝯ erit cōpos p̄mij. Dicit ꝯ in lr̄a. Postremo cū oē p̄miũ id circo appetať: q̄ credať eē bonũ: q̄s iudicet cōpotē boni expertē eē p̄mij? q.d. nullus. ¶ No. q; argumētū p̄bie simile est isti ac si arguať. ḣō nō ḣz rōnē boni nisi q̄ rōnalis: quicūq; igit' est rōnalis est ḣō. sic sil'r. p̄miũ non appetit' nisi q̄ bonũ: q̄ ꝯ est cōpos boni est cōpos p̄mij: sed bon⁹ est cōpos boni ꝯ nō deest sibi p̄miũ. At cui⁹ p̄mij. Hic ostēdit qđ sit illud p̄miũ qđ boni assequũtur scilz maximũ ⁊ optimũ qđ est fieri deos. vñ dicit. At cui⁹ p̄mij. s. boni nō sunt expertes. i. carētes. rñdit p̄bia. Diz pulcherrimi ⁊ maximi p̄mij: qđ ꝓbat ex q̄dā coꝛrelario supra declarato dicēs. Memēto illius coꝛrelarij qđ ꝓcipuũ paulo ante dedi: ac ꝓo ⁊ sic collige. i. ex illo coꝛrelario conclude: cū ipm bonũ sit btī tudo liquet oēs bonos eoipso q; boni sunt fieri btōs: sed q̄ btī sunt: eos cōuenit eē deos. igit' p̄miũ bonoꝝ est fieri deos: qđ p̄miuz bonoꝝ null⁹ dies deterat. i. cōsumat: nullius ptās minuat: nullis ĩprobitas fuscet. i. obscuret. ¶ No. q; in ista deductione p̄bia nō accipit btītudinē ꝑ statu quē boni ḣabituri sunt post ḣanc vitā: sed ꝑ statu brītudinis q̄lis in ḣac vita ḣrī pōt: quē ḣō ꝓsequitur ꝑ virtutes. Vñ q̄ essentialiter est bonus essentialiter est btūs ⁊ deus: ⁊ q̄ nō est essentialiter bon⁹ sed ꝑticipatiue: ḣic etiā est participatiōe btūs ⁊ deus. ¶ Que cum ita sint. Hic ostēdit p̄bia q; malis nunq̄ desunt sua supplicia. Scđo ostēdit q̄le sit illud supplicium ibi. Videsne. Prima diuidit' in duas rōnes. Scđa ibi. Jam vero. Primo di. Que cū ita sit. s. q; boni nunq̄ carent p̄mijs. sequit' q; sapiēs neq̄at. i. nō possit dubitare de iseparabili pena malorum. Nā cū bonũ ⁊ malũ pena atq; ꝑ ⁊ p̄miũ aduersa fronte dissideāt. i. opponātur adinuicē: necesse est q̄ in boni ꝛemio videmus accidere: eandē necesse est q; respondeant cōtraria parte in pena mali. sicut igitur ꝓbis. i. bonis ipsa ꝓbitas sit p̄miũ: ita nequitia ipsa est ĩprobis supplicium. ¶ Notandū quādocunq; subiectis contrarijs insunt contrarie passiones: si vni subiectoꝝ ostenditur inesse sua passio: tunc per locū a cōtrarijs reliquo subiecto assignatur ineſſe similiter sua passio. Cū igitur bonũ ⁊ malũ sint diuersa subiecta: p̄miũ ⁊ supplicium sint diuerse passiones: si ostendit' bonis nō deesse p̄mia ostensum est malis nō deesse supplicia. ¶ Jam vo quisquis. Hic ponit sc̄am rōnem q̄ talis est. Pena nō ḣabet rationē pene: nisi ex ḣoc q; est quoddā malũ: ergo q̄ est affectus malo ipse est affect⁹ pena: ꝫ mali sunt affecti: imo infecti malo: ergo sunt affecti pena: ⁊ ꝑ cōs supplicio: vñ dicit in lr̄a. Jam vo quisquis afficitur pena: malo non dubitet se esse affectuz. cum sua pena non ḣabeat rationē pene nisi q̄: mala. igitur si ipsi mali sese. i. seipsos estimare velint: possunt ne sibi videri exptes supplicij. quos malos om-

nis nō pōt separari. neq; em̄ bonus ultra iure uocabit' q̄ careat bono quare ꝓbos mores sua p̄mia nō relinquũt. Quātūlibet igit' sæuiāt mali: sapienti tñ corona nō decidet non arescet. Neq; em̄ ꝓbis animis ꝓpriũ decus aliena decerpit ĩprobitas. q; si extrinsecus accepto lateret' poterat hoc uel alius quispiā uel ipse etiā q cōtulisset auferre. sed qm̄ id sua unicuiq; ꝓbitas cōfert. tum suo p̄mio carebit cū ꝓbus esse desierit. ¶ Postremo cū oē premiũ id circo appetatur qm̄ bonũ esse credit' quis boni cō potē premii iudicet expertē? B. ¶ At cuius p̄mii? Phi. Omniũ pulcherrimi maximiq;. Memēto em̄ illius corollarii qđ pauloāte p̄cipuum dedi. ac sic collige. Cum ipm bonũ beatitudo sit bonos oēs eoipso q; boni sunt fieri btōs liquet. Sed qui beati sunt deos esse conuenit. Est igit' p̄miũ bonoꝝ qđ nullus deterat dies nullius minuat ptās nullius fuscet ĩprobitas deos fieri. ¶ Quæ cū ita sint de malorum quoq; insep arabili pœna dubitare sapiēs nequeat. Na cū bonũ malũq; ite pœna atq; p̄miũ aduersa fronte dissideant q̄ in boni premio uidemus accidere. eadē necesse est in mali pœna cōtraria parte respondeāt. Sicuti igitur probis ꝓbitas ipsa sit præmium. ita improbis nequitia ipsa supplitiũ est. ¶ Jā uero qsquis afficit' pœna malo se

nium malo:ũ extrema neq̃ria.í.maxima in genere mali nõ modo.í.nõ tãtãmõ non afficit:verũ ꝓ ſz etiã vehemẽter inficit:q d.nõ. ¶ Nota ꝙ ſicut argumentũ tenet ſub hac forma:hõ nõ eſt hõ:niſi qr ẽ rõnalis ⁊ hõ:ergo qui ẽ rõnalis ẽ hõ.ſic arguit in ꝓpoſito pena nõ hz rõnẽ pene: niſi qr malum eſt quodda ergo qui eſt effectus malo eſt affectꝰ pena:ſz mali ſũt affecti malo:ergo malũ nõ deeſt malis:et ꝓ ꝑns nec ſuppliciũ. ¶ Vide aũt.Hic pbia oñdit quale ſit ꝑm iũ malox:ſcz trãſformatio in beſtialitatẽ.Secũ do oñdit quõ ꝓ diuerſa vitia hoies trãſformant i diuerſas beſtias.ibi.Auaritia

affectũ eẽ nõ dubitat.Si igit ſeſe ipi eſtimare uelit ꝑnt ne ſibi ſupplicii exptes uideri:quos oium malox extrema neqtia nõ afficit mõ:uex etiã uehemẽter inficit? ¶ Vide aũt ex aduerſa pte bonox q̃ improbos pœna comitet.Oẽ nãq; qd ſit unũ eẽ: ipm/ q; unũ bonũ eẽ pauloãte didiciſti.Cui cõſequẽs eſt nt oẽ qd ſit:id etiã bonũ eẽ uideat. Hoc igit mõ qc q̃d a bono deficit:eſſe deſiſtit:quo fit ut mali deſi nãt eſſe qd fuerãt.Sed fuiſſe hoies adhuc ipa huma ni corpis reliqua ſpecies oſtẽtat:quare uerſi i mali ciã humanã quoq; amiſere naturã.Sed cũ ultra ho mines quẽq; ꝓuehere ſola probitas poſſit: neceſſe eſt ut quos ab humana cõditione deiecit ifra ho/ minis meritũ detrudat iprobitas. Euenit igit ut quẽ trãſformatũ uitiis uideas/hoiem eſtimare nõ poſſis. ¶ Auaritia feruet alienax opũ uiolẽtus ereptor.ſimilẽ lupi dixeris.Ferox atq; inqetus lin guã litigiis exercet/cani cõparabilis.Inſidiator oc cultus furripuiſſe fraud ibꝰ gaudet/uulpeculis ex/ æq̃tur.Iræ intẽperans fremit leonis animũ geſtare credat.Pauidus ac fugax nõ metuenda formidat: ceruis ſimilis habeat.ſegnis ac ſtupidus torpet;aſi nũ uiuit.Leuis ac incõſtãs ſtudia permutat/nil ab auibꝰ differt.Fœdis imudiſq; libidinibus imergi tur/lordidæ ſuis uoluptate detinet.Ita fit ut q ꝓbi tate deſerta homo eſſe deſierit;cũ in diuinam con ditionẽ tranſire non poſſit;uertatur in bæluã.

ꝓmo dic.Vide o Boe.q pena comi/ tet improbos ex aduerſa pte bonox.i.p ꝓtrariũ ad bonos.didiciſti em pauloan te i tertio lib.oẽ qd exiſtit eẽ vnũ: didici/ ſtivnũ eẽ bonũ:cui ꝓſequẽs eſt: vt oẽ qd ſit etiã videat eẽ bonũ.igit q̃cquid deſi/ cit a bono deſiſtit eſſe:quo fit vt mali de/ ſinãt eẽ qd fuerãt:ſz ipa reliqua ſpẽs hu/ mani co:pis adhuc manẽs i eis oſtẽtat malos fuiſſe hoies.Quare verũ in mali ciã amiſere humanã naturã:ſz cũ ſola ꝓ bitas poſſit quẽq; hoiem ꝓuehere vltra hoies.ſ.in naturã diuinã:neceſſe ẽ vt qs improbitas ab humana cõditione deiecit: ipa detrudat hoiem infra meritum.i.di gnitatẽ hois in naturã beſtialitatis.igit euenit vt nõ poſſis eſtimare hoiem;ſed beſtiã quem videas vitijs tranſformã/ tũ. ¶ Notandũ ꝙ cũ gradus entium di ſtinguãtur ſm nobilitatẽ ⁊ ignobilita/ tẽ:q nõ põt accipere duas ſpecies eque perfectas;ſed vna eſt digno: alia: ideo oportet ꝙ oẽ ens qd nõ eſt homo ſit ſu/ pra hominẽ vel infra hoiem:mali autez vt ꝓbatũ eſt ꝓ malicia definũt eẽ hoies: ergo neceſſe eſt malos eẽ ſupra hoies vl infra.Cũ autẽ ſola ꝓbitas vehat hoiem ſupra natura humanã:ſcz ad naturã deo rũ:ſequit ꝙ malicia deiecit malos infra naturã humanã.ſ.ad naturã beſtialita/ tis. ¶ Auaritia feruet alienax.Hic phi/ loſophia oſtendit qualiter hoies per di uerſa vitia tranſformant in diuerſas be ſtias dicens:ꝙ ſi quis hõ feruet auari/ tia.ſ.violentus ereptor.i.ablator aliena rũ opũ talẽ diceris ſimilem lupi;ſed ho mo feror et inquietus qui exercet lin/ guam litigijs:talis cõparabilis eſt cani. Hõ occultus inſidiator qui gaudet fur ripuiſſe aliena fraudibus:talis exeque/

tur.i.comparetur vulpeculis:ſed homo intemperans.i.intemperatus ſup.ire fremit:talis credat ge/ ſtare animum leonis:ſed homo pauidus:ac pro et fugax qui formidat habeatur ſimilis ceruis:homo autẽ ſegnis et ſtupidus ille torpet.i.tardus eſt:⁊ talis viuit aſinum.i.aſinine:homo autem leuis et in/ conſtans q̃ permutat ſtudia ſua.i.opera:nihil differt ab auibꝰ.ſed homo qui immergitur fedis ꝙ ꝓ ⁊ immũdis libidinibꝰ ille detinet voluptate ſordide ſuis.i.cõparat ſuibꝰ:⁊ ſic de ceteris vitijs cõtingit lo/ qui.Vnde cõcludit pbia di.Ita fit vt qui diſerta ꝑbitate deſierit eſſe hõ:cũ non poſſit tranſire in con/ ditionẽ diuinã:vertatur in beluã.i.beſtiam. ¶ Notandũ ꝙ in nobis eſt duplex virtus cognoſcitiua ſcz intellectus et ſenſus. Intellectus eſt q̃d diuinũ in nobis per quẽ ad ſuperiora aſcẽdimꝰ. ⁊ deo ſimiles ſumus.Senſus aũt inquãtũ non obedit rationi eſt quid brutale in nobis:ꝓ quẽ infra naturã humanã redigimur:⁊ beſtijs ſimiles efficimur.ideo dicit Yſiõ .i tractatu de ſummo bono. Ne vobis hoibꝰ q̃ de numero beſtiarx ꝓputati eſtis:diuinũ bn qõ in vobis ẽ non cognoſcẽtes:ꝑpter qõ ad ſupiora aſcẽdit⁊ deo ſimiles eſtis.Diuinũ aũt hoiem vocat intellectum et rationem.

Ades ne igitur ⁊c.Sua ſupplicia.i.ꝓpria et iuſta ſeu debita. Res em q̃ gerũtur.Gerũtur ꝑprie res publice:vñ geſta dicũtur:agũtur etiã priuate. Jacet corona.i.in mediũ ꝓpoſita eſt Aſcenſiꝰ ñ pedes eox q̃ cõcurrere parant. Decerpit ꝑpriũ decus. decerpere eſt tenuiter cadendo et

paulatim carpēdo detrahere. Cōpositū a de ⁊ carpo. Poterat q̄s q̄ cōtulisset auferre. Vñ Iuuenalis Miserū est aliene incūbere fame. Ne collapsa ruāt subductis tecta colūnis. Tum suo p̄mio carebit: tū id est tūc caue ne dicas tñ: sicut oñdi in quibusdā. Et paulopost ne legas p̄emij expertū: sed expertem id est non participē vel extra partē vel non habentē partē. Cōponit ēm ab extra ⁊ ps. ⁊ declinat hic ⁊ hec ⁊ hoc expers huius exptis. Lupi similē dixeris. Bene dixit lupi nō lupo. Nā ad mores refert et tūc similis regit gtm̄. Vulpecula est qua vulpes caliduz ⁊ fraudulentū aīal. Asinum viuit. i. asinine. sicut apud Iuuenalē. Qui curios simulat et bacchanalia viuūt. Est satis poetice dictū ⁊ trāssumptiue. Sordide suis. i. porce immūde: et q̄ immūdior est sexus femininꝰ in porcis: dixit sordide suis. Horatius. Et amica luto'sus. Belua trissyllabū sepius q̄ bestia reperit: sz vtrūq̄ dici pōt. In oibus aūt hmōi locutionibus. Auaritia feruet ⁊c. subaudit hec clausula. Quisquis vel si quis existēs. Est autē expositio futuri carminis. Nā hoc p̄tendit fabula de Circes mutationibus. i. quas circe facere fingitur.

Sāctus. thomas

Vela naritij ducis. Istud ē metrū tertium huius quarti qđ dicit'r gliconicū ab inuētore: coriābicum pede predominā/te. In quo philosophia ostendit transformationem hominū in bestias p quā dā fabulā. Secundo ostēdit trasforma/tionem mentis per vitia esse peiorē trās/formatione corporis: ibi. O leuem. Fa/bula' quā intendit est de transformatio/ne socioz vlixis: et est talis. Vlixes post bellum troianum cum redeundo ad pa/triaz diu errasset in mari peruenit ī quā/dam insulaz quā inhabitaba: quedam dea nomine Circe filia solis: q̄ per gra/mina et potiones consueuit hospites su/os mutare in diuersas bestias: que etiā/ socios vlyxis qui ad ipsum peruenerāt per suas potiones mutauit. Sed mer/curius dedit vlyxi albū florem: per quā vitauit transformationem et potionem veneficam: q̄uis aūt socij sui essent mu/tati in bestias quātum ad figuram cor/poris: tñ in eis mens integra remansit: excluſa oi bestiali seuitia. vnde dicit ī lit/tera Eurus ventus talis appulit vela ducis Naritij. i. vlyxis qui denoīatur na/ritius a loco vel a regione de qua oriun/dus erat. et appulit vagas rates. i. na/ues pelago. i. mari cuidam insule qua. i. in qua insula residēs pulchra dea Circe edita. i. genita ex semine solis: illa miscet nobis hospitibus. i. sociis Vlyxis pocu/la tecta: carmine. i. incātatione: quos sci/licet hospites: vt. i. postq̄ manꝰ Circes herbipotens. i. potens herbarū vertit. i. mutauit socios vlyxis ī varios modos .i. in varias figuras bestiarū hūc. i. vnū tegit facies capri: ille. i. alius marmari/cus leo: et affricanus leo factꝰ crescit dē/te et vnguibus. Hic. i. alius nuper lupis additus id est cōiunctus dum parat fle/re ꝓpter suā transformationem: ipe vlu/lat: ille. i. alius obābulat. i. circuit tecta id est domos mitis vt indica tigris. i. ti/gris indie. Sed licet numen. i. deitas ar/cadis. i. mercurij qui colitur in arcadia: qui dicit ales eo q̄ fingit habere alas in pedibus ad designā/dū velocitatē sui motus: ille mercurius miserans ducē. i. vlyxem: obsitum. i. circundatum varijs ma/lis: ipse soluerit. i. liberauerit eum a peste hospitis Circes: tñ remiges. i. socij vlyxis iam traxerant. i. bi/berāt mala pocula ore et iam sues effecti verterāt. i. mutauerant pabula. i. cerealia nutrimenta panis: q̄ panis est cibus hoīm: glande. i. in glandes: q̄ est cibus suis: ⁊ nihil manet integrū scz de figura huma

¶ Metrum tertiū quarti libri.

Vela Naritii ducis
Et uagas pelago rates
Eurus appulit insulæ:
Pulchra qua residens dea
Solis edita semine:
Miscet hospitibus nouis
Tecta carmine pocula.
Quos ut in uarios modos
Vertit herbipotēs manus:
Hunc capri facies tegit:
Ille marmaricus leo
Dente crescit: & unguibus.
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat: ululat.
Ille tigris ut indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet uariis malis
Numen Arcadis alitis:
Obsitum miserās d ucem
Peste soluerit hospitis:
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant.
Iam sues cerealia
Glande pabula uerterant.
Et nihil manet integrum
Voce corpore perditis.
Sola mens stabilis super
Monstra quæ patitur: gemit.

na ipſis perditis.i.mutatis voce ⁊ corpore:ſola aũt mens ſtabilis manens gemit ſupra monſtra.i.ſupra trãſformationẽ corporis:quã patitur. ¶ Notandum ꝙ tranſformatio ꝟois in beſtiã remanente aĩa rõnabili nõ eſt poſſibilis ſm rem:qr ſi eſſet poſſibilis vel eſſet poſſibilis ſm tranſformationẽ ſubſtantialẽ vel accidentalẽ. Non ſm ſubſtantialẽ:qr ꝙ talem introducit noua forma ſubſtãtialis: et ſic due forme ſubſtãtiales ſpecifice differẽtes vt forma lupi ⁊ ꝟois ſimul informarent idẽ corp⁹: qõ falſum eſt. Nec eſt poſſibilis ſm accidẽtia ꝓpria q̃ diſponunt materiã ad determinatã formã: qr ĩpoſſibile eſt materiam ſm vnã ⁊ eandẽ diſpoſitionẽ ꝓportionari diuerſis formis. Vñ oĩno eſt ipoſſibile aĩam intellectiuaz vniri materie diſpoſite ad formã lupi: ꝯ trãſmutatio de q̃ ꝟic loquit̃ ſi eſt poſſibilis: erit ſolũ ſm accidẽtia indiuidui ꝓcedẽtia ab exterioribus cauſis:quẽadmodũ videt cõtigiſſe de rege Nabuchodonoſor. de quo legit̃ in Daniele ꝙ ex ꝟois eiect⁹ ẽ:⁊ fenũ comedit vt bos:⁊ rore celi corpus eius infectum eſt: donec capilli eius creſcerẽt in ſimilitudinẽ aquilarũ: ⁊ vngues ei⁹ q̃ſi vngues auiũ. Et quia trãſmutatio ſm alia accidẽtia ducit ad exp̃ſſam rep̃ſentationẽ ſpeciei humane ꝓpter diffo:mitatẽ figure:ideo vt ſic põt dici trãſmutationẽ eſſe factã in beſtiam aĩa remanente. Vñ dicũt ꝙ hmõi trãſmutatio nõ ſit poſſibilis ſm rẽ.ſed ſm quandã apparitionẽ fantaſticã. Vñ nõ videtur rõnabile ꝙ Nabuchodonoſor trãſtulerit ſe ad iumẽta comedẽs fenũ:niſi ꝙ quadã ignauia ⁊ apparitione fantaſtica agitat⁹ ſe ipm reputabat iumentũ:aut beſtiã.propter qõ a cõſortio ꝟoim eiectus eſt:⁊ cũ feris ꝟabitabat. ¶ O leuẽ nimiũ manũ. Hic oſtendit tranſformationẽ mentis ꝙ vitia eſſe deteriorẽ trãſformatiõe corporis:eo ꝙ mens eſt nobilior toto corpore⁊ dicit. Ego dico manũ circes.i. ptãtem eſſe nimiũ leuẽ.i.imbecillẽ nec dico gramina eius eſſe potentia.qr licet valeant vertere membra.ſ.corporis:nõ tñ valẽt vertere corda.qr intus eſt vigor ꝟoim ꝑditus.i.abſcõditus. ſed ꝫ dira venena.i.vitia potentius detrahũt ꝟoiem ſibi:q̃ vitia penitus meant.i.ptrãſeũt ⁊ nõ nocẽtia corpori ſeuiũt.i.ſeuire faciũt:ꝟoiem vulnere mẽtis. ¶ Notandũ ꝙ qr aĩa nobilior⁊ excellẽtior eſt corpore:trãſmutatio facta in anima de virtutibus ad vitia ſtante corpore ꝟumano ipſa eſt deterior q̃ facta tranſmutatiõe corpis ꝟumani in ſpeciẽ:aĩa remanẽte intrãſmutata; qr aĩa trãſmutata dato ꝙ corp⁹ trãſmutetur:adhuc ꝟõ dr ꝟõ rõne aĩe:ſed remanẽte corpore ꝟumano ⁊ aĩa trãſmutata iã ꝟõ nõ dr niſi eq̃uoce:ꝯ trãſmutatio aĩe peior eſt trãſmutatiõe corporis aĩa remanẽte intranſmutata.

Trãſformatio.

O leuem nimiũ manum,
Nec potentia gramina
Membra quæ ualeant licet;
Corda uertere non ualent,
Intus eſt hominum uigor
Arce conditus abdita.
Hæc uenena potentius
Detrahunt hominem ſibi:
Dira quo penitus meant;
Nec nocentia corpori
Mentis uulnere ſæuiunt.

Nabuchodonoſor

QVela narittj ducis. Carmen eſt monocolon. Eſt em̃ vſus gliconicus trimeter acatalecticus ꝟoc a ceteris differẽs:ꝙ p̃mus pes eius eſt trocheus q̃ in reliq̃s ſolet eẽ ſpondeus. Reliq̃ duo pedes ꝟic ſicut alibi ſunt duo dactili:aut coriãbus cũ pyrricheo. Prio materia aũt ꝟuiꝰ carminis q̃ ab oĩbus fere poetis ptractat̃ pleniꝰ intelligẽda ſet ex ordine ꝓſequar. Primo ea q̃ devlixe occurrẽt. Scõo q̃ õ circe. Tertio q̃ de mercurio. Quarto q̃ de flore moly. Quĩto q̃ de ꝟac fabula. Et ſexto q̃ de eius intellectu allegorico. ¶ Quãtum ad primũ Vlixes q̃ grece dr Odyſſeus: ſm nõnullos fuit filius Siſyphi:qui Siſyphus vt Homerus lib. vj. Iliados tradit:eoli regis vẽtoꝝ filius iſthmon.i. tracturã illã terre q̃ inter mare ioniũ ⁊ egeũ ꝟabitat latrocinijs occupabat:ita vt Autholiã autholij filiam laerte deſpõſatã:quũ ad maritũ duceret̃ vt quidã dicunt: ⁊ vt alij aſſerũt: quũ ad oraculũ appollinis ꝟabitura accederet:latrocinio ceperit:⁊ vt multi crediderunt ꝯuidã effecit: ex q̃ tũc natũ vlixẽ volũt: qõ aiax illi exprobat apud Ouidiũ li. xiij. Metam̃. di. Quid ſanguine cretus Siſyphio:furtiſq; ⁊ fraude ſimillim⁹ illi: Inferis eacides aliene noia gentis. Alij vt Homerus ⁊ plerũq; cũ ſequẽtes: dicũt fuiſſe filiũ laerte regis ithace ex autholia iam dictaeius coniuge. A q̃ interdũ laertius dicit̃: ⁊ patria ithacus ⁊ ithacenſis: ſicut a dulichia dulichius:⁊ a naritia inſula in mari egeo q̃ erat ꝑs regni eius:naritius. vt hic. vela narittj ducis. Et apud Ouidiũ in p̃mo de triſtibus. p duce naritio docti mala noſtra poete: Scribere naritio: ná mala plura tuli. Fuit aũt vir acri ingenio predi tus:⁊ admiranda eloquentia.q̃ ne ad bellũ iret troianũ furorẽ ſimulabat arãdo terrã aĩalibus diſparibus:⁊ diuerſi generis ad iugũ miſſis:quã fraudẽ deꝓhenſam dicũt ꝓiecto ante aratruz filio: abs q̃ ne ſuppeditaret̃ iumẽta cõtinuit. Coactus ꝯ ad troianũ bellũ cũ in aulide grecis cõiurãtibus ⁊ exercitum luſtrantibus Achillẽ in veſtitu muliebri matris ſue thetidis aſtu occultabat: ⁊ vbi pyrrhũ ex deidamia regis filia genuerat:⁊ armis inter muliebria dona poſitis:cũ ea magis admiraret̃ achillez agnouit ⁊ troiam adduxit:deinde audiens palladiũ in arce troiana ꝟaberi:nec eã capi poſſe donec illic ꝟaberet̃:dolo ⁊ aſtu ſuſtulit.equi ignei ꝓterea nõ artifex ſed inuentor fuit:frumẽrationis ſepe auctor::⁊ belli gerendi tum ingenio:tum facũdia:magn⁹ adiutor::vſq; adeo vt euerſor aſie:⁊ deſtructor troie cõpellari meruerit. Poſt aũt excidiũ troianũ decẽ annos per varia maria ⁊ varias terras ober-

Aſcẽſus

Vlixes Siſyphꝰ

Naritia.

Circe. rauit: ⁊ iter cetera ad circē aduect⁹ est: de q̄ scdo loco dicere ꝓstituit. ¶ Circe q̄s cui⁹ filia fit, ambigit. ¶ Nā plerīq; ex antiq̄s filiā solis fingūt: ⁊ sororē oete colchorū regis quā q̄dē ipse sol ex oceani filia vt placet Homero: vl' vt Ciceroni ex asterie sorore latone genuit. ℔ Virg. approbat dicēs de ea in se/ptimo. Diues inaccessos vbi solis filia lucos ⁊c. Diodorus autē siculus sic ait. Soli fuisse duos filios Oetē ⁊ Perseū: ⁊ oetē colchor: pseū vo rhaurice regiōis regē extitisse: vtrūq; crudelitate insignem. Perseū aūt hecatē filiā habuisse q̄ paternā crudelitatē supauit. Nā cū venatioe delectarēt hoies pro feris arcu vulnerabat: ⁊ venenis pestiferis opās dās adimuenit qō aconitū noiant. In hospitib⁹ aūt venena expiebāt. Demū dū patrē suū veneno extinxisset: regnū occupauit: ⁊ tēplū diane cui hospites īmolarent ꝺdidit. Cōcubuit em̄ cū oete patruo suo: ⁊ ex eo ꝓcepit Circē ⁊ medeā filias: filiūq; Egyā lū. Circe aūt ⁊ arte materna ⁊ sua industria oēs mortales in venenis comparādis supauit: adeo oīm herbarū vim cōspicata est: vt nihil inueniēdū posteris reliq̄rit. Adimuenit etiā pharmacū qō ad ꝓciliā dā benivolētiā valeret. Nupsit p̄terea scythe sarmatarū regi. eoq; venenis sublato regnū occupauit ex q̄ tandē ob crudelitatē pulsa: īde ad occeanū fm aliq̄s ꝓuecta in insula deserta sibi comitibusq; fu ge p̄sidiū posuit. Alij dicūt in italiā deuectā ꝓmōtorīū qō ide Circeū dicūt tenuisse. Hec diodor⁹. Ho

Eus. Circeus Circeū. Circei. merus scribit eā īsulā quā circe inhabitabat Eū dictū fuisse. ⁊ vt seruio inq̄t etiā mons Eus dict⁹ erat ab horror trāseūtiū: q̄ hoies mutabant ī feras. Addit idē Seruius. In sūmo huius montis oppidū fuit qō ⁊ circeū dictū ē a circe: ⁊ circei. Nā vtrūq; Liuius dic. Fuit aūt mōs circeus pus īsula q̄ in paludib⁹ a ꝓtinēti segregabat q̄s exclusit limus de albanis mōtib⁹ fluēs. Homer⁹ aūt dicit īsulā fuisse īmēso mari circūdatā. Dane circe⁹ ē nomē mōtis, circeū nomē oppidi. circei ī pl̄i nomē ppl̄i. Sz ppl'or noīa etiā ꝓ ciuitatib⁹ ponūt. vt veij: gabij: parihisij: ⁊ Circeo nūc ꝓ oppido: nūc ꝓ īsula: nūc ꝓ marivicino: nūc ꝓ cāpis vicinis legim⁹. Circe aūt siue nepte siue filia solis ē: ⁊ declinat ℔ circe huius circes sic penelope: hec cate ⁊c. Circeū aūt inq̄t Strabo ciuitas littoralis ē post anxiū stadijs ducētis ⁊ nonagīta. Mōs ma ri ⁊ paludib⁹ sept⁹ instar īsule hns ⁊ castellū ⁊ circes sacellū ⁊ minerue arā. vbi etiā q̄dā vlixis pate rā mōst rāt. ¶ De mercurio aūt hec habe. Mercur⁹ filius iouis est ex Maia athlātis filia. quā Juno

Mercu rius. ꝓ oīb⁹ pellic. b⁹ adamauit ita vt illū mox natū teste marciano capella suis vbib⁹ ablactauerit. sicq; di uīo lacte pfus⁹ lz ex mortali mre nat⁹ imortal' tn effect⁹ ē. dictusq; de⁹ facūd⁹ mercator: palestre īuētor furtor nūcius ⁊ iterps deor. Eūdē dicūt ex soror venere hermophroditū: ⁊ ex licaone deucaliōis fi lia autholiū genuisse. Idē p̄cib⁹ iunonis martē e duris carcerib⁹ liberauit: in q̄s ipm cōiecerat aleus vt scribit Homer⁹ li. v. Ilia. Itē argū iteremit. Prometheū in caucaso relegauit: multaq; alia fm poe tas gessit. Itē lyrā septichordā cōperit: habetq; ꝓ īsigni vgā caduceā ⁊ talos alatos. ℔ fere Tortelli⁹ q̄ dicit Mercuriū latine dici a mercib⁹. nā grece hermes ōr. vñ Lādin⁹ ꝓmo carmi. Horatij ode illa. mercuri facūde ⁊c. Quē inq̄t greci hermē q̄si īterptē appellāt latine mercuri⁹ or: q̄si medi⁹ curren/s. Sermo em̄ ⁊ ipa eloquētia mediū sese ⁊ iter nūciū iter hoies ꝓber: Ser aūt fuerūt apō p̄scos mercu/

Ser mercurij. rij. Primus p̄mi iouis ex Cyllene filius. q̄ interpres nūciusq; deor hr̄. Secūdus bacchi filius ⁊ proserpine: q̄ appollini hoies furat⁹ ē. Tertius ex celo p̄fe ⁊ die mre. Alij aūt fm historiā hanc ex filia sua proserpina philonē arcadē pgenuisse. Illā em̄ cū nudā vidisset nepharie adamauerat: mox ad occultādū facin⁹ filiū exponere voluit: sz oraculo admonit⁹ illū diuinū interptēq; futurū ⁊ nutriri iussit' ⁊ hermē vocari voluit. Qui cū ad oleuisset patriā ob ignominiā fugiēs egyptū petijt. vbi mirific⁹ in arithmetica: geo metria: ⁊ astrologia euasit: fuitq; in medicina excellētissim⁹. ⁊ sacris deor deditissim⁹. seq; ex celo et die natū asseruit. Quart⁹ mercuri⁹ nili filius habit⁹ ē: ⁊ huius q̄rti q̄nt⁹ Mercuri⁹ filius est. Sext⁹ demū

tres mercurij. nat⁹ ē ex ioue ⁊ maia athlātis filia. verū poete hec oīa sepe admiscēt tāq; vn⁹ fit mercuri⁹: ⁊ ab eo oīa gesta. Diodor⁹ aūt siculus ī suis mythologijs tres maxie cōmemorat. Primū egyptiū quē dicit multa adiumēta vite humane attulisse: līasq; et deor sacra īuenisse. ꝓmūq; astror ordinē ⁊ vocū harmoniam obseruasse. Primū palestrā docuisse. ⁊ lyre īuētorē: quā trichordā fecit: fuisse. ī q̄ imitat⁹ tria āni rpa ē ab estate acutā: ab hyeme grāue. ⁊ ve mediā assumēs. q; grecos ea q̄ ad interpretationē ptinēt edocuit. ab illi hermes. i. interps ē dict⁹. Secūdū creta natū scribit ex ioue: ⁊ caduceatoriā īdurias ⁊ federa: q̄bus bel lo vtimur īuenisse vult: ⁊ vt inuiolabiles eēnt caduceatores q̄ aliq̄d mādator ferrēt. qō io obseruabāt q; mercuri⁹ medius vtriq; hosti putabat. Nostris aūt tēpestatibus tubicines caduceator loco in ca strīs habēt. dicūt eū etiā īuenisse pōdera ac mēsuras: ⁊ mercature q̄stus excogitasse: ⁊ vehemēter p̄sti gijs valuisse ī aliēis clāculū peculādis. Inuenit etiā palestrā: ⁊ apollinis lyrā de testudine meditat⁹ ē Tertiū athlātici sunū esse dicūt: natūq; ex ioue ⁊ maia: cui q̄ de cretēsi egyptioq; dilim⁹ oīa fere tribuūt Eusebi⁹ aūt de pparatioe euāgelica. Sācūmathonis q̄ an tpa troiana in phenicia floruit testimonio

Hermes trimegi stus. fret⁹ ait: mercuriū apud phenices: Tonātū: apud egyptios Toyth: apud alexādrēses Thotto voca/ri: ⁊ primū oīm līas adiuenisse: ⁊ ea q̄ de dijs fabulose dici videant allegorice ad naturā: vt tropologi ce ad mores reducere studuisse. Et fabulas fabularūq; allegorias excogitasse. q̄ rātā misterijs obscu ritatē afferūt: vt difficille sit verū inuenire. Alio aūt loco orōnis ⁊ facultat⁹ interprādi simbolū mercu/riū p̄scos posuisse scribit: ⁊ mercurij cupidinē filiū dici: qz amādi virt⁹ orōni q̄s attribuat. Sz ℔ fabu/lose mystice q; poti⁹ q̄ hystorice scripta sunt. Aureli⁹ aūt Augustin⁹ refert q̄ tpe Moyses nat⁹ est flo ruisse athlāte astrologū ꝓmethei phyfici fratrē ac maternū auuz maiorīs mercurij: cui⁹ nepos fuerit mercuri⁹ ille q̄ grece hermes trimegist⁹. i. mercurius seu interps ter maxim⁹ ōr: sed prior ē illum puto quē nili filiū fabulātur. hūc vero scām afferūt occidisse argum egyptijsq; prefuisse: eisq; leges ac līas tradidisse; litterarū caracteres aīaliū arborūq; figuras habuisse. Hunc adeo vero venerati sunt: vt in

deoꝝ numerū referrēt tēplaq̄ ponerēt. Nō autē ꝓhas erat eī⁹ nomē vulgo temere ꝓferre. Sed ꝛ ꝑmū anni mēsem ab eo cognominarūt. Cōcludit vrbē quā greci hermopolim. i. mercurij vrbē dicūt. Trime geſſū vo. i. ter maximū nūcupauerūt: eo q̄ pbus maximusq̄ ſacerdos: ꝛ maxim⁹ rex fuiſſet. Mos em̄ erat egyptijs: vt plato ſcribit: pboꝝ numero ſacerdotes: ꝛ ex ſacerdotū cetu eligere regē. Ergo vt pbos ſapiēcia excelluerat: ita religione ſacerdotes: ac mox ipſa admiratione ſupiores oēs reges vicit. Hic ꝑmus a phyſicis mathematicisq̄ ad diuinoꝝ cōtemplationē ſe ꝓtulit: ꝑmusq̄ de maieſtate dei: de demonū ordine: de aiaꝝ mutationib⁹ ſapiētiſſime diſputauit. vñ ꝑmus theologie appellatus eſt auctor. Hūc ſecutus Orpheus ſecūdas theologie aſſecutus eſt partes: cui⁹ ſacris initiatus eſt aglaophenus. cui in pbia ſucceſſit pithagoras quē philolaus ſectatus ē: diui platonis p̄ceptor. Ergo priſcā theologiā mercurius inuenit. Plato abſoluit: ſed mercurius libros plurimos ſcripſit q̄bus diuinaꝝ rerū cognitionē traderet: q̄bus arcana miſteria ꝛ ſtupēda pāduntur oracula. Nō vt pbus tantū: ſed vt ꝓphēta loquit ſepe futura p̄dicēs. Itaq̄ ruinā vidit p̄ſce religionis: orū noue fidei. Aduentū xp̄i: futurū iudiciuꝝ: reſurrectionē ſeculi: bonoꝝ gloriā: tormēta nocentū. Que res aureliū dubitare cogit: an obſeruatione ſyderū: an reuelātibus demonib⁹ multa ꝓtulerit. Lactātius cū ſybillis ꝓphetiſq̄ annumerat. Verū ex plurimis ei⁹ libris duo p̄cipui extāt quos ego quidē: inquit Ladinus: viderim: alter de volūtate diuina. alter de volūtate ꝛ ſapiētia dei. Ille aſclepius quē apuleius platonicus latinū ſupioribus tpib⁹ fecit: hic pīnāder: ſꝫ ꝛ nūc nup ꝑ noſtrū marſiliū ficinū ex ea familia pbm nobiliſſimū ad latinos migraſſe videt. Atq̄ hec ſiue de fabuloſis dijs inq̄rimus: ſiue de tāto viro inueſtigam⁹: nobis hoc tpe nō narrāda. nā hic rei lociq̄ ratio minime patit: ſꝫ ex plurimis libris in vnū coarctāda duxim⁹. Deinceps aūt qđ ad mercurij ſydus ptinet eadē breuitate ꝑſtringem⁹. Mercuri⁹ vt refert Myſael: planeta ē tēperatus nocturn⁹. mo maſculin⁹: mō feminin⁹: ꝛ ꝓpter ſuū tēperamētū cito ſe vertit ad ei⁹ cui adhęſerit naturā. Ergo cū benignis benign⁹: cū malignis malign⁹: ac demū mediocris cū mediocrib⁹: ſm Ptolo. īfluit mortalib⁹ ſapiaꝝ ꝛ eloquētiā. q̄propter de⁹ eloquētie apud poetas hr̄. Diſponit ad arithmeticā ad mercaturā īducit paleſtritas: itē p̄ſtigiatores. i. illos q̄ habilitate manuū ꝛ geſtib⁹ ſuis ꝑſtringūt oc'os intuēriū. Et ſi in gemini in malign⁹ eſt: ꝑducit fures ac frādulētos. ꝓptereaq̄ furtū boū illi attribuit. Raro videt qm̄ plerūq̄ rp̄s ſub radijs ſolarib⁹ occultat: neq̄ ab illo vnq̄ vltra tringinta abeſt: ꝛ ꝓpter phebi caloris vim fuſcus pingit. Euenit aūt vt ex aſſuetudine cōbuſtionē ſolis cū minoꝝ detrimēto q̄ alij planete ferat. Habet nūcius deoꝝ: q: nihil ex ſua: ſꝫ ex illoꝝ q̄bus adhęret natura facit: ſicut nūcij nō q̄ ſua ſunt ſꝫ q̄ ab alijs acceperint referūt. ei⁹ domicilia gemini ꝛ virgo ſunt. Morat in ſingulis ſignis vigenis atq̄ octenis dieb⁹: atq̄ ſenis horis. Itaq̄ in trecētis atq̄ triginta octo dieb⁹ totū zodiacū pficit. Dat huic deo galerus vt oſtendatur ſemper fere radijs ſolarib⁹ eſſe ſubiectus. Datur virga inuoluta ſerpentibus: vt oſtendatur eloquentie vis que mortales regat: ꝛ quocūq̄ velit impellat. per ſerpentes aūt ſignificat vim dicendi a prudentia que per ſerpentē ſignificatur: nunq̄ abeſſe oportere. Hac virga alas ad infernū impellit: ꝛ rurſus ab inferis reuocat: q̄m eloquētia malos ſupplicijs ſubijcimus ꝛ morti ꝛ bonos ex infinitis calamitatibus educimus. Preterea vt ait Maro, Dat ſōnos aditq̄: q: vis eloquētie nimis incitatos cōmotoq̄ ſedat: ac curſus inertia languētes ad agendū impellit. Nā vētos agere quid aliud crediderim: niſi his ſūmos animorū motus ipſa eloquētia excitari? Hec igitur ex varijs locis eruta in vnū cogenda: ꝛ in promptu his quibus vſus eſſet ponēda duxi. Hec Ladinus. Cetera in expoſitione huius carminis dicemus. Verū quātū ad quartū ſciēdū q̄ moly ex ſentētia Homeri ſica Plinio lib. xx. c. iiij. deſcribit. Laudatiſſima herbarū eſt homero teſte: quaꝫ vocari ab dijs putat moly. Adinuentionē eius mercurio aſſignat: contraq̄ ſūma beneficia demōſtrat. Naſci eaꝫ hodie circa phēneū ꝛ in celene arcadie tradunt: ſpecie illa homercia radice rotunda nigraq̄ magnitudine cepe: folia ſylle: effodi aūt difficulter. Greci auctores florē eius luteū pingere: cū Homerus candidū ſcripſerit. Inueni ꝛ in peritis herbarū medicis q̄ in Italia eā naſci dicerēt afferriq̄ mihi e campania aliquot diebus effoſſam inter difficultates ſaxeas radicis. xx. pedes longe. ac ne ſiquidem ſoli de: ſꝫ abrupte. Nūc quātū ad fabule narrationē. Circe ſiue filia ſiue neptis ſolis ꝑter veneficioꝝ notā: etiā amoꝝ infamiā incurrerat. Nā multoꝝ amorib⁹ turpiter efflagrauit. Quod illi cōtigiſſe Seruius autumat ob iram veneris: que hoc ſoli ſuccenſuit q̄ eius cū marte inceſtū vulcano detegerat. ob quod etiā paſiphaen nephādis amoribus ſubiecit. Ad circē aūt in circeis habitantē poſt varia exilia venit poſt multos q̄ errores Ulyxes: ſed territus monſtris viſis nō ipſe ꝑmus acceſſit: ſed vt recitat Ouid. lib. xiiij metamor. ſuos premiſit qui oēs in porcos verſi ſunt: vno dēpto qui eurylochus vocabatur. is enim ſolus pocula vitauit. ꝛ nuncium triſtem ad vlyxē ꝓtulit. Ulyxi autem dederat mercurius iā dict⁹ florē moly. quo munitus ꝓtra veneficia ꝛ amatoria ad circen veniēs eā coegit ſocios in priſtinas figuras reuocare. Verba Ouidij ſūt. Vidim⁹ eurylochū ſolus data pocula fugit. Que niſi vitaſſet pecoris pars vna maneret. Nunc quoq̄ ſetigeri: nec tāte dadis ab illo Certior ad circē vltor veniſſet Ulyxes. Pacifer huic dederas florē cyllenius albū. Moly vocāt ſupi: nigra radice tenet. Tur⁹ co monitiq̄ fimul celeſtib⁹ īmiſcet. Ille domū circes: ꝛ ad iſidoſa vocat⁹ Pocula conātē virga mulcere capillos Repulit ꝛ ſtricto pauidā deterruit enſe. Ji fides data recq̄ thalamoq̄ receptus. Coniugij dotem ſocioꝝ corpora poſcit. Spargimur ignote ſuccis melioribus herbis. Percutimurq̄ caput conuerſe verbere vrgo vbiq̄ dicunt dictis ꝓria vocis. Quo magis illa canit: magis hoc tellure leuari Erigimur ſereq̄ cadūt ꝛc. Eneas autem apud Virgilium in. vij. Audiuit quidem ferarum circe ex hominib⁹ factarum voces: ſed nō peruenit ad eam. Verba eius ſunt. Proxima circee radiatur littora terre: Dues i ac

Mercurij ſydus

Moly.

Fabule narratio

ceſſos vbi ſolis filia lucos Aſſiduo reſonat cātu: lectiſq; ſupbis. Virit odorata nocturnā i lumina cedrū Arguto tenues pcurrēs pectine telas. Hūc exaudiri gemit⁹: ireq; leonū Vincla recuſantū: ⁊ ſera ſub no cte rudentū: Setigeriq; ſues atq; in præſepibus vſi. Scuire ac forme magno ꝙ vlulare lupoꝝ. Quos ꝺoim ex facie dea ſeua potētib⁹ ꝺerbis Induerat circe in vult⁹ ac terga ferarū. Que ne mōſtra pij pa terēt talia troces: Delati in portus: neu littora dira ſubierēt. Neptun⁹ vētis īpleuit vela ſecūdis ⁊c. Sē ſum aūt allegoricū ſatis indicat Hora. in. j. lib. epi. vbi dicit. Rurſus q̄d virtus ⁊ quid ſapiēria poſſit. Vtile propoſuit nobis exēplar vlixē. Qui domitor troie: multoꝝ prouidus vrbes. Et mores ꝺoim in ſperit: latūq; p equor: Dū ſibi dū ſocijs reditū parat: aſpera multa Pertulit aduerſis rerū immerſabi lis vndis. Sirenū voces: ⁊ circes pocula noſti. Que ſi cum ſocijs ſtultus cupiduſq; bibiſſet. Sub dña meretrice fuiſſet turpis ⁊ exors. Vixiſſet canis immūdus vel amica luto ſus ⁊c. Quib⁹ innuit fabulā ꝺāc ab ꝺomero decantatā ad ſignificandū q̄ ꝺō prudēs blādicias meretricū euadere pōt. Sed vnum mirabile eſt q̄ oēs dicūt aios in mōſtra verſoꝝ nō mutatos fuiſſe: cū e diuerſo veriſimili⁹ videat aios i ferinas paſſiōes q̄ corpora in ferinas figuras verti. Quocirca dicendū: videl ꝺ ideo poetas cauiſſe ne ſi aioꝝ verſos in dictarū ferarū affectiones dicāt: nō fabulā ſz allegorice mortalia tractēt. Vñ bñ dicit ꝺic auctor noſter q̄ vitioꝝ maior eſt ptās q̄ etiā aios vertit in mōſtra q̄ ꝺerbe circes: q̄ ſola corpora ver tebāt. vñ di. Ouiꝺ. lib. xiiij. iā dicto. Mille lupi mixtiq; lupis vrſiq; leoq; Occurſu fecere metū: ſz nul la timēda. Nullaq; erat nīo factura in corpore vulnus. Quinetiā blādas mouere par aera caudas. No ſtraq; adulātes comitēt veſtigia donec excipiāt famule ⁊c. Vt ergo nō allegoricū: ſz verā putem⁹ muta tionē: corporū nō aioꝝ mutationē poete factā dicūt. Nūc ad expoſitionē paucoꝝ tandē veniam⁹. Eur⁹ .i. q̄cūq; vētus ſpecies ꝑ gñe: appulit inſule. i. ad inſulā circeā vela. i. naues: a parte totū: ducis naritij. i. vlyxis: ⁊ rates ei⁹ vagas. i. q̄ iā diu vagate erāt: pelago. ꝑ pelagus. Bene dicit appuli vela. Eſt em̄ acti uū verbū reqrēs actm̄ caſum. Nō em̄ recte dixeris. Nauis mea vel amica mea appulit ꝺeri vl applicuit ad me: ſz appulſa eſt vel applicata eſt: vel de⁹ aut vētus applicuit vel appulit eā. Eſt aūt appellere pel lēdo obſtātia ad aliq̄d agere: ⁊ impellere. vt nauē ꝺra maris ꝑcellas ad portū aut littus. Eſt ꝓterea i hac ſignificatione tertie ꝺiugationis appello ſicut ⁊ cōpello. q̄ ſi fiāt ꝓme ſpectabūt ad loquelā vt cōpel lare appellare interpellare ⁊c. Pulchra dea. Circe ſolis filia aut neptis: quā Virg. aureā vocat. i. valde pulchrā. Solis edita ſemine. Vel ē ſiue neptis ſiue filia: ſz filia immediate neptis mediate. Invarios modos. i varias figuras corporū. Hic lupis nup additus. i. aggregat⁹ lupis; q: formā illoꝝ induerat: Tecta mitis, queret forte ſi indica ſit tigris quō ergo mitis? dices q̄ indica erat quo ad figurā corpo ris; ſed aio quē adhuc humanū habebat mitis erat. Numē arcadis alitis. i. mercurij de quo ſatis dictū eſt. Remiges. i. remos agētes. i. impellētes. ꝓponit em̄ remiges a noīe remus remi ⁊ verbo ago agis. Sctūs thomas Vñ facit huj⁹ remigis. Mētis vulnere ſeuiunt. Solus ꝺic verſus ſpondeum habet in primo loco.

Vm ego fateor inquā. Iſta eſt q̄rta pſa huj⁹ quarti i qua ꝓn cipaliter tria ꝓbat. Primo ꝓbat malos eē miſeriores: ſi ſint impu niti: q̄ ſi ſint puniti. Tertio oñdit illos eē miſeriores q̄ faciūt iniuriā q̄ illi patiū tur. ſcōa ibi. Nā hoc q̄. tertia ibi. Nā ne illud. Primo Boe. ꝓſentiēs p̄dictis facit quoddā votū: et pbia ſibi rñdet. Scōo pbia pſeq̄tur ꝓncipale intētū ibi. Etem̄ Primo dicit. Cū ego boe. finito carmie in inquā. i. dixi. Ego fateor. i. ꝓcedo verū eē qđ dictū ē: nec iniuriā. i. nō iniuſte video dici vitioſos mutari in beluas. i. beſtias q̄litate. i. vitio aioꝝ: tametſi ꝑ q̄uis: ſer uāt ſpeciē humanā corporis: tūc Boe. facit votū di. Sz eis q̄q; mēs atroꝝ. i. cru delis ſeuit pnicie bonoꝝ: idipm noluiſ ſem eis licere. ſ. vt ſeuiāt mali in bonos. Rñdet pbia nec lz inq̄t vti mōſtrabit cō ueniēti loco. tm̄ ſi idipm qđ credit eis li cere: ſi ꝺ auferat a malis reuelat pena ſceleratoꝝ ꝺoiz er magna pte. Notā q̄ lz credat malis licere q̄ ſeuiāt ꝺ bonos. nō tm̄ i rei vitate lz: qr i ſexta pſa huj⁹ q̄rti oñdet pbia nihil licere malis ꝺ bonos niſi quātū pmittit ex ordinatiōe diuine puidētie ad vtilitatē bonoꝝ. Etem̄ qđ incredibile. Hic pbia pſe quit ꝓncipale intētū ꝓbādo q̄ iprobi fūt miſeriores q̄ cupita pficiūt q̄ q̄ pficere nō pñt. Scōo oñdit q̄ i hac vita nihil eſt diuturnū i cōparatiōe ad vitā eternā. Tertio ponit admirationē Boe. ſup q̄dā. ſcōa ibi Neq; em̄. tertia ibi. Tū ego. Primo dic. Neceſſe ē malos eē miſeriores: cū pfecerit cupita: q̄ ſi nō pñt iple re: qđ forte videat cui q̄. i. alicui incredibile. cuj⁹ ꝓbatio ē. Nā ſi miſeꝝ ē voluiſſe prava: miſeri⁹ ē potuiſſe ſine q̄. ſ. poſſe lāgueret. i. deficeret effect⁹ miſere volūtatis. itaq; cū ſingulis trib⁹. ſ. volūtati: potētie: ⁊ ef fectui ſit ſua miſeria; neceſſe ē vt illi vrgeātur triplici infortunio. i. malo q̄s videas ſcelus velle; ſcel⁹ poſſe

Proſa quarta libri quarti.

Vm ego fateor iquā nec iniuria dici uideo uitioſos: tametſi hūani corpis ſpēm ſeruēt in bæluas tñ aioꝝ q̄litate mutari. Sed quo rū atrox ſceleratąq; mēs bonoꝝ pnicie fæuit; idip ſum eis licere noluiſſem. P. Nec licet inqt uti cōue niēti mōſtrabit loco; ſz tñ ſi ipm qđ ei licere credit auferat; magna ex parte ſceleratorum hoium pœ na reuelat. Eſt em̄ qđ incredibile cuiq; forte ui deat; ifeliciores eē neceſſe eſt malos; cū cupita pfece rint; q̄ ſi ea q̄ cupiūt iplere nō poſſint. Nā ſi miſerū eū uoluiſſe praua; potuiſſe miſeri⁹ ē; ſine q̄ uolun tatis miſeræ la ngueret effect⁹. Itaq; cū ſua ſingulis miſeria ſit; triplici ifortunio neceſſe ē urgeāt quos

¶ Notā q̄ lz credat malis licere q̄ ſeuiāt ꝺ bonos. nō tm̄ i rei vitate lz; qr i ſexta pſa huj⁹ q̄rti oñdet pbia nihil licere malis ꝺ bonos niſi quātū pmittit ex ordinatiōe diuine puidētie ad vtilitatē bonoꝝ. ¶ Etem̄ qđ incredibile. Hic pbia pſe quit ꝓncipale intētū ꝓbādo q̄ iprobi fūt miſeriores q̄ cupita pficiūt q̄ q̄ pficere nō pñt. Scōo oñdit q̄ i hac vita nihil eſt diuturnū i cōparatiōe ad vitā eternā. Tertio ponit admirationē Boe. ſup q̄dā. ſcōa ibi Neq; em̄. tertia ibi. Tū ego. Primo dic. Neceſſe ē malos eē miſeriores: cū pfecerit cupita: q̄ ſi nō pñt iple re: qđ forte videat cui q̄. i. alicui incredibile. cuj⁹ ꝓbatio ē. Nā ſi miſeꝝ ē voluiſſe prava: miſeri⁹ ē potuiſſe ſine q̄. ſ. poſſe lāgueret. i. deficeret effect⁹ miſere volūtatis. itaq; cū ſingulis trib⁹. ſ. volūtati: potētie: ⁊ ef fectui ſit ſua miſeria; neceſſe ē vt illi vrgeātur triplici infortunio. i. malo q̄s videas ſcelus velle; ſcel⁹ poſſe

uideas scelus uelle & posse pficere. B. Accedo iquã sed uti hoc infortunio cito careãt: patrãdi sceleris possibilitate deserti uehemẽter exopto. P. Carebũt inquit ocyus q̃ si tu forsitã uelis uel illi sese existimẽt carituros. ¶ Neq; eñ est aliqd in tã brevibus uiæ metis ita serũ qd expectare longũ imortalis præsertim animꝰ putet quoꝝ magna spes & excelsa facinoꝝ machina repẽtino atq; insperato sæpe fine destruit. Quod quidẽ illis miseriæ modũ statuit. Nã si neqtia miseros facit miserior sit necesse est diuturnior nequã. quos ifelicissimos eẽ iudicarẽ si nõ eorũ maliciã mors extrema finiret. Eteñ si de prauitatis infortunio uera cõclusimꝰ: infinitã liquet esse miseriã quã esse cõstat æternã Bo. ¶ Tum ego mira quidem inquã & concessu difficilis illatio sed his ea q̃ prius concessa sunt nimium cõuenire cognosco. P. Recte inquit æstimas sed qui cõclusioi accedere durũ putat æquũ est uel falsum aliquid præcessisse demonstret uel collationem ꝓpositionũ nõ esse efficacem necessariæ cõclusionis ostendat. alioquin cõcessis præcedentibus nihil prorsus est q̃ de illatione causet. ¶ Nã hoc quoq; qd dicã nõ minus mirũ uideat. sed ex his q̃ sumpta sunt æque est necessariũ. Boe.

Posse malum.

volũtatem ⁊ infernꝰ nõ erit: ergo peius est uelle malũ q̃ posse malũ: cuius ꝓtrarium hic dicit. Ad hoc dicendũ q̃ si posse ⁊ velle sim se ⁊ absolute cõsiderãt: tũc peius ẽ velle malũ q̃ posse. Si aũt accipit posse vt sequẽs malã volũtatẽ ⁊ subseruiens eidem: vt volũtas mala pficiat in exteriori opere: sic peius est posse q̃ velle: q: sine tali posse langueret volũtatis effectus. i. nõ pficeretur opus eiꝰ extra: sicut aũt dico nõ peius est posse maluz q̃ velle: sic peius est pficere malũ q̃ posse. ita q̃ vnũquodq; istoꝝ triũ velle: posse: pficere: aliquid mali addit supra precedens. ¶ Neq; eñ est aliquid. Dic pbia q: Boe. malos optauit citius carere potentia patrãdi sceleris: probat q̃ in hac vita nihil est diuturnuz vel duraturũ in cõparatione ad ꝑpetuam vitam dicens. Neq; eñ est aliquid serum. i. tarduz vel durabile i tam breuibꝰ metis. i. terminis presentis vite qõ imortalis animꝰ putet per longũ tempus expectare. i. manere: quoꝝ malorũ magna spes quã habent de longanimitate vite ⁊ excelsa machina. i. magna potentia facinoꝝ sepe destruit fine. i. morte: fine inquã inspirato ⁊ repẽtino. qõ. s. finiri morte statuit ipsis malis modũ. i. terminũ sue miserie: qõ probat per hoc. Nam si nequitia facit miseros vt ptz ex dictis necesse est vt diuturnior nequã sit miserior: quos malos iudicarem infelicissimos si non extrema mors eoꝝ maliciam finiret. Si eñ cõclusimus vera de infortunio prauitatis: qõ infortuniũ. i. malũ tanto est maius: quãto est diuturnius: liquet miseriã eorũ esse infinitam. quã constat esse eternã. Esset autem miseria malorũ eterna si morte nõ finiretur. ¶ Notanduz q̃ de oppositis opposito modo iudicandum est. cum oppositorũ oppposite sunt cause. Sicut ergo in bonis illud quod est diuturnius est melius: sic in malis quod est diuturnius est peius. Cum igitur malicia facit miseros malos: infinita esset eorũ miseria: si perpetuo perdurarent in vita. Sed q: mors terminat eorũ maliciam: ideo eorum miseriam ⁊ infelicitatem diminuit. ¶ Tum ego mira quidem. Hic pbia ponit admirationem Boe. super deductione pbie dicens. O pbia mira est illatio tua ⁊ concessu idest ad cõcedendum difficilis: qua probatur miseria malorꝝ diminui per mortez: sed cognosco eam nimium cõuenire his q̃ ꝓcessa sunt prius. di. pbia recte inquit estimas. s. q̃ predicte illationi difficile credi tur: sed qui durũ. i. difficile putat accedere cõclusioni ipsam cõcedendo: equũ est vt ipse demonstret aliquid falsum precessisse in premissis. vel ostendat collationez ꝓpositionũ necessarie cõclusionis nõ esse efficacem: alioquin cõcessis precedentibꝰ nihil est q̃ causet. i. cõquerat de illatione. vnde necessariũ est eum cõcedere quãtũcũq; videatur durũ. ¶ No. q̃ si nõ cõsentitur cõclusioni: hoc est vel ꝓpter pcm̃ in materia vel ꝓpter peccatũ in forma. ꝓpter pcm̃ in materia: vt si aliqua premissarũ sit falsa. ꝓpter peccatum in forma: vt si nõ sit debita cõnexio ꝓpositionũ respectu cõclusionis incidente aliqua falsa. Si aũt nihil istoꝝ accidit necessario sequitur conclusio ex premissis. ¶ Nam hoc quoq;. Hic pbia probat malos esse miseriores si nõ puniantur q̃ si puniantur. secũdo soluit quoddã dubiũ. tertio ponit quẽdam epilogum predictoꝝ. secunda ibi. Sed queso. tertio ibi Id vero hactenus. Primo premittit conclusionem quã ꝑbare intendit excludendo quosdã modos ꝑbationis quibus cõclusio probari posset. secundo ponit aliũ modũ probationis ab istis ibi. Et illa. Primo dicit. Hoc quoq; quod dicã nõ minus videat mirũ; sed eque necessariũ videat. cõcludit ex his que sumpta sunt; ⁊ querit Boe. Quidnã

hoc est: dicit phia. ego dico improbos esse felicio⁹es luentes supplicia q̄ si nulla pena iustitie eos coerceat. i. puniat. sed ego nō molio⁹. i. nō intendo nunc q̄ cuiuis. i. alicui veniat in mentē: prauos mo⁹es. i. hoies praue mo⁹igeratos co⁹rigi vltione. i. pena: ⁊ terro⁹e supplicij ipsos deduci ad rectū: ⁊ nō intēdo ceteris hoib⁹ penā malo⁹ esse exemplū fugiendi culpanda. i. mala. sed preter istas duas causas est alia a predictis: qua arbitro⁹ improbos esse felicio⁹es punitos. tametsi p q̄uis nulla rō co⁹reptionis ⁊ nullus respectus exempli habeat. et querit

Bo. quis erit preter hos alius modus.

¶ No. q̄ due sunt cause ꝓpter quas videt melius malos esse punitos q̄ impunitos. vna est: q⁹ p penas mali co⁹rigunt ⁊ resipiscūt a malo. Sco̅a cā est q⁹ alīj timo⁹e pene malo⁹ declināt a malo. ⁊ sic pena malo⁹ ē exēplū alīj⁹ fugiēdi malū Iz iste due cause sint vere: tn̄ phia de eis nō intēdit. sz vult assignare aliā cām preter istas. ¶ Et illa. Hic phia ponit aliuz modū preter p̄dictos pbādo malos impunitos esse miserio⁹es q̄ punitos. Sco̅ declarat quoddā assumptū in pbatione sbi. Sz puniri. Primo resumit qō sup⁹a pbatū est. tertia pfa di. Nōne cōcessim⁹ bonos esse felices: malos vo miseros: di. Bo. Ita est inquā. ⁊ phia. Si in serie alicuius addat aliquod bonū: nōne ipe est felicio⁹ eo cuius miseria est pura: ac p ⁊ solitaria sine admixtione alicui⁹ boni: dicit Boe. Sic inquā videtur. Ulterius querit phia. Si eidē misero: qui cūctis careat bonis aliud malū fuerit annexuz nōne censendus est multo infelicio⁹ eo: cuius info⁹tuniū. i. malum releuatur. i. temperat participatione boni di. Boe. Quidni inquā. i. quare nō: Igitur dicit phia cum mali puniunt: habēt aliquid boni annexū. s. penam que ratione iusti tie bona est: ⁊ cum ndez imp⁹obi carent supplicio. i. pena inest eis aliquid alteri⁹ mali. s. ipsa impunitas: quā merito idem iure iniquitatis cōfessus est esse malum dicit Bo. negare nō possum. Igitur cōcludit phia q̄ imp⁹obi multo sunt infelicio⁹es donati. i. dotati et affecti iniusta impunitate q̄ puniti iusta vltione. i. pena. ¶ Notandū q̄ ratio quā phia intēdit est ista. cuiuscūq̄ hoīs malicie additur aliquid boni: ipse felicio⁹ est eo cui⁹ malicie nihil boni additur: sed cum malus homo punitur: sue malicie additur aliquid boni. s. pena: que ratiōe iustitie est bona. cū ergo nō punitur eius malicie additur aliquid mali. s. impunitas que mala est: ergo malus punitus felicio⁹ ē malo impunito. ¶ Sed puniri imp⁹obos iustū. Hic phia declarat quoddam assumptū in pbatione. s. q̄ pena malo⁹ū fit bona: ⁊ q̄ impunitas fit mala di. manifestū eū q̄ puniri ip⁹obos est iustū ⁊ ipunitos iniquos elabi. i. euadere ⁊ iniquū esse. i. iniustū: manifestū est. di. Boe. q̄s neget illud: subiūgit phia: nec p⁹o ⁊ ne illud quidē qō dictura sup. sum quisq̄. i. quicūq̄ vel aliquis negabit oīne qō est iustū esse bonū ⁊ ecōtra. i. p cōtrariū: qō iniustū est liquet. i. manifestū est illud esse malū. ego B. dixi ista iā dicta ꝓña sunt eis q̄ paulo añ cōclusa sunt. ¶ No. q̄ phia inuit duplicē rōnez. Prima talis est. pena malo⁹ est iniusta: sed iniustū est bonū: ergo pena malo⁹ est bona. Sco̅ arō est. Impunitas malo⁹ est iniusta: sz iniustū est malū: ḡ impunitas malo⁹ est mala. Sz q̄so inquaz

Quidnā inquā? Phi. Feliciores inqt esse improbos supplicia luentes: q̄ si eos nulla iustitiæ pœna coerceat. Neq̄ id nūc molior q̄ cuiuis ueniat in mentem corrigi ultione prauos mores: & ad rectū supplicii terrorē deduci. Cæteris quoq̄ exemplū esse fugiendi culpanda: sed alio quodā mō infelicio⁹res esse improbos arbitror: impunitos tametsi nulla ratio correptiōis: nullus respectus habeat exēpli. Bo. Et qs erit inquā præter hos alius modus? P. Et illa. Bonos inqt eē felices: malos uero miseros nōne cōcessim⁹? B. Ita est inquā. P. Si igit inquit miseriæ cuiuspiā bonū aliquod addat: nōne felicior ē eo cuius pura ac solitaria sine cuiusq̄ boni admixtione miseria est? Bo. Sic inquā uidet. Ph. Quid si eidem misero q cūctis careat bonis: præterea qbus miser est malū aliqd fuerit annexū: nonne multo infelicior eo censendus est: cuius infortunio⁹ū boni participatione releuat? Bo. Quid ni inquā? P. Habent igit improbi cū puniunt qdē boni aliqd annexū: pœnā ipsam scilicet. q̄ rōne iustitiæ bona est iidēq̄ cū supplicio carēt eis inest aliqud alterius mali ipsa impunitas: quā iniqtatis merito malū esse confessus est. Bo. Negare nō possum. P. Multo igitur infeliciores improbi sunt iniusta impunitate donati: q̄ iusta ultione puniti. ¶ Sed puniri improbos iustū: impunitos uero elabi iniquū esse manifestū est. Boe. Quis id neget? Phi. Sed ait nec illud quidem quisq̄ negabit: bonū esse omne quod iustum est: contra: quod iniustū est malū liquet esse. Boe. Tum ego ista quidem cōsequentia sunt eis q̄ pauloante cōclusa sunt. ¶ Sed quæso inquā te nulla ne aiarū supplicia post defunctū morte corp⁹ relinqs? P. Et mala qdem inqt quorū alia pœnali acerbitate: alia uero purgatoria de-

Hic boetius soluit dubiū. Querit em̄ Boet⁹ pb̄iam q̄so te iquit. nūquid nulla aiaꝝ supplicia post cor pus defunctū mortē relinquis? Rndet pbia. Et. i. etiā: mala relinquo sup. post corpus defunctū mortē: quoꝝ malorꝝ alia ego puto exerceri. i. puniri penali acerbitate. sicut mala dānatorꝝ: alia vero puto exerceri. i. puniri purgatoria clemētia. i. igne purgatorio. sed differere. i. disputare de his penis q̄ debentur aiab⁹ post mortē: nūc nō est ꝓfiliū. ¶ No. q̄ pc̄m q̄ñcq̄ est tale q̄ ꝑsonā habituat voluntas ad malum: cuiusmodi est mortale pc̄m. Peccates ergo mortaliter et i tali pctō decedēs punit eterna pena post mortem. Nā ꝑsona beatū. Greg. ad magnā iustitiā dei iudicātis ptinet: vt nūq̄ careat supplicio: q̄ nūcq̄ carere voluit pctō: qñq̄ aūt pc̄m est tale qō ꝓstat cū voluntate habituata ad bonū sicut est pc̄m veniale. Tale nō punit eternaliter post mortē: sz q̄ ad iustitiā dei ptinet: vt nullū pc̄m maneat impunitū ideo opz vt hō puniat ad tempus ꝓ peccato veniali et quia per talem anima purgat ad receptionē pleni prem̄ij: ideo pena illa dr pena purgatoria. ¶ Jd vo hactenꝰ Dic pbia ponit quendā epilogum supradictoꝝ. Scdo ondit. Boe. opi. vulgi eē ꝓtrariā opinioi pbie ibi. Tū ego. Ptio dic. Jd egim⁹. i. ptra uim⁹. hactenꝰ. i. hucusq̄ vt ptās malos: ū q̄ tibi videbat indignissima nulla eā esse cognosceres: sicut ondim⁹ in. ij. psa: z vt illos malos quos tu q̄rebare ipunitos tu nūq̄ videres carere supplicijs sue improbitatis: sicut onsuz est. ij. psa. Et nos et egim⁹ vt licētiā sentiendi ꝓ bonos quā tu pcabaris cito finiri: diceres eā nō eē lōgā z infelicioꝛē eē potētiā ad malū si eēt diuturnioꝛ: z infelicissimā eē si eēt eterna. sicut i ista psa onsuz est. Post hec pbatū est eadē pia ip̄obos eē miseriores dimissos. i. relictos iniusta ipunitate: q̄ punitos iusta vltiōe. Cui ꝓns ē vt tū. i. tuc demū cū credunt esse ipuniti vrgeant grauioꝛib⁹ supplicijs. No. circa p̄dicta. cu dr illū eē miserioꝛē q̄ peccat ipune q̄ q̄ punit ꝑ pctō. Ď ē intelligēdū de miseria p̄nti vite vtrobiq̄. vt sit ꝓportionis cōparatio. Accipiendo em̄ miseriā p̄nis vite: z ex vna parte miseriā q̄ est post mortē eēt differentis cōparatio: z eēt extra ꝓpositū. qz non loquit de miseria que est post mor

tem. ¶ Tum ego. Hic boe. ostendit opinionem vulgi esse ꝓtrariā opinioni pḣilo. Secūdo ostendit pḣilosopḣia nō esse consentiendum opinioni vulgari. Scda ibi. Quid igit. Primo dicit. O pbia cū ego cōsidero tuas rōnes. i. inq̄sitiones: puto nil verius dici supple illis: sed si reuertar ad iudicia ḣoim vulgarū: supple aliter videt. Quis em̄ est ille cui ḣec supple. dicta tua nō mō. i. nō em̄ videtur nō credenda: sed saltē ꝑ etiā nō audiēda. Dicit pbia. Jta est vt vulgares nequeūt oculos rōnis z intellectꝰ assuetos. i. assuefactos tenebris passionū attollere. i. erigere ad lucē ꝓspicue veritatis sup. vt verū videāt iudicio recte rōnis: z sunt similes auibus lcz noctuis z bubonib⁹. quarū intuitū. i. visuz nox illuminat z dies cecat. Dū em̄ vulgares nō intuent ordinē rerū: q̄ ḣz se ad modū lucis lcz intuent suos effectꝰ. i. desideria: q̄ ḣnt se ad modū tenebrarū: ipsi putāt felicē eē ipunitatē scelerū. i. malorꝝ. vt licētiā sup. seniēdi ꝓtra bonos. qō tm̄ nō est. Vide aūt q̄d sentiat. i. statuat eterna lex. i. diuina ꝓuidentia si ꝓformaueris aiam tuā meliorib⁹. i. virtutib⁹: nihil est tibi opꝰ iudice exteriori deterēre p̄mū: qz tu teip̄m addidisti excellētioꝛib⁹. i. virtutib⁹: z ꝑ ꝓns factꝰ es deꝰ. Si aūt ē studiū deflexeris ad peioꝛa. i. ad vitia: ne ꝑ nō q̄sieris extra vltoꝛē. i. vindicē: qz tu teip̄e detrusisti in deterioꝛa: z ꝑ ꝓns factꝰ es belua. ḣoc declarat in fīl̄i. veluti si respicias ḣumū z celū vicib⁹. i. vicissim: nūc celū. nūc terrā cūctis sup. iudicijs extra cessantib⁹. tūc tuipse sola rōne cernēdi videaris nūc interesse ceno. i. terre: nunc syderib⁹. i. celo sup. eodē modo cūctis extra cessantibus: ipsa sola rōne operandi bene vel male assequeris ꝓ-

miū vel ſupplíciū diuína iuſtítia ꝯec o:dínāte:at p:o ſed vulgus íſta nō reſpíc ít ꝓpter p:edictā cauſam ¶ No. ꝙ natura víſus requírit mediū illumínatū. íō �means cōem naturā víſus noctue ⁊ bubones meli⁹ deberēt vídere ín die q̄ in nocte. cui⁹ tñ ↄtrariū accídit eís. Vel ꝓpter debílitatē naturalē víſus: ſicut ín noctuis: de quib⁹ díc Jſi. ꝙ o:to ſpiēdo:e ſolís víſus noctue ꝯebetat: vel ꝓpter ↄſuetudínē ad tenebr:as ſicut credít eē de bubone. ¶ Cū em̄ bubo habeat alias aues ſibí ínímicas: íō de die ín cauernis ſe latítat: ⁊ alíjs auib⁹ q̄ſcētib⁹ ꝓpter neceſſitatez vící⁹ de nocte volat. ¶ No. ꝙ dícit vide q̄d eterna lex ſentíat: vt díc beatus Aug. ín lib. de libe. arbí. Lex eterna eſt qua iuſtum eſt: vt oía ſint o:dínata: ⁊ íō means o:dínem ei⁹ nunq̄ iuſtus deſtituít p:emíjs nec malus ſupplício. ¶ Quid igít ís ne accedam⁹. Hic oſtendit pbia nō eſſe conſentiendū opínioní vulgarí dí. O Boe. quid igít dícis nūquid debem⁹ accedere ꝙ cōceſſum ꝯis vulgarib⁹: quos monſtrauímus ſíleſeſſe beluis. í. beſtíjs: q. d. nō. Et ꝯoc manifeſtat ꝙ exemplū dícēs. quid dícis ſi q̄s ꝯomo amiſſo penítus víſu obliuíſcerēt etiā ſeip̄m ꝯabuiſſe íntuítum. i. víſuz ⁊ arbitrarēt níꝯíl deeſſe ſibí ad ꝓfectionē ꝯumanā: nū. í. numq̄d ꝯomínes vidētes. í. iudicātes ea q̄dē cū ceco putaremus eē cecos: q. d. ímmo ſup. Símílr ſi vulgares dícerēt ſe recte íudícare ⁊ ſe nō eē beluas: adꝯuc nō eēt eís ↄſentiendū. ¶ Notandū ꝙ vulgares ⁊ ímperíti íudícāt tanq̄ lōge díſtantes a veritate: q: iudicant p̄m ↄcupíſcentiaz: nō p̄m rei veritatē: ꝓpter qō nō eſt ſtandū coꝛ iudício. Unde Señ. ín de reme. fo:tui. dí. Male opinant ꝯoīes de teſz mali. mouerer autem ſi ſapiētes ꝯoc loquerent: nūc aūt díſplícere eſt laudabíle. Male de te loquūtur. mouerer ſi p̄ iudício facerent. nūc aūt mo:bo ígno:ātie faciūt. male de te loquūtur: q: bene neſciūt loq̄. ¶ Nōne illud q̄dē acq̄eſcerent. Hic pbia p̄mo oſtēdit illos eē míſerio:es q̄ faciūt íniuriā q̄ꝑ q̄ patiūtur. Scō ex p̄ ↄcludit ꝙ íniuría nō ē ípſi⁹ patiētis ſz inferētis. Tertio ínueꝯít ↄtra o:ato:es. Scā íbí. Hinc ígít. Tertía ibí. At quí nūc. Primo dícit. Nōne p:o nūquid vulgares nō acquieſcerēt. i. crederēt illud qō nitít eque validis firmamentis rōnum. ſ. inferio:es eſſe eos q̄ faciūt íniuriā q̄ꝑ quí patiunt: dícit Bo. Uellē ínquā audíre ꝯas ípas rōnes. tūc pbia íntendit duos ſyllogiſmos ad ꝓbandū íntentū: quoꝝ p:im⁹ eſt. O ís improb⁹ eſt míſer: ſz oís dign⁹ ſupplício eſt ip:obus: ergo oís dign⁹ ſupplício eſt míſer. ⁊ ꝓ ↄñs quāto dígnio:ſupplício: tanto eſt míſerio:. Scōs ſyllogiſm⁹ eſt. quāto aliq̄s eſt dígnio:ſupplício tāto eſt míſerio:: ſed faciēs íniuriā dígnio:ſupplício q̄ꝑ patiens: ergo faciens íniuriā míſerio:eſt q̄ꝑ íniuriā patiēs. Primo ínnuit primū ſyllogiſmū dí. Nūquid negas oēm ip:obū eſſe dignū ſupplício: Bo. dí. Minime ſup. nego. Et pbia dícit. Et multipliciter liquet eos ínfelices q̄ ſunt ímpro:bi: ita eſt dícit Bo. Ergo dícit pbia. Qui dígní ſunt ſupplício nō dubitas eos eſſe míſeros: dícit Bo. Cōuenít ínquā ſup. p̄dictis. Tūc pbia ínnuit ſecūdū ſyllogiſmū ꝓ modū ínterrogatiōis dícēs. O Bo. ſi tu reſíderes cognito:. i. iudex cauſaz cuí putares ínferendum ſupplíciū vel ei quí feciſſet íniuriā vel ei q̄ ꝓtuliſſet íniuriā: dícit Bo. Nō ambigo. i. nō dubíto q̄n ego ſatiſfacerē ꝑpeſſo íniuriā dolo:e. i. cū ſupplício faciētis íniuriā. Ergo dícit pbia íllato:íniurie tibí vidēt eſſe míſerio: q̄ꝑ accepto:íniurie: dí. Bo. cōſequít ínquā ſup. p:edicta. ¶ No. ꝙ ad eādem cōcluſionem ſic pōt argui. Quícūq̄ operat malū ex ꝑpoſito magis peccat ⁊ míſerio:eſt q̄ꝑ ípſum ſuſtínens ſine ꝑpoſito ⁊ volūtate: ſed ínferens íniuriā operat malū ex ꝑpoſito ⁊ volūtate: ſuſtínens patítur malū ſine ꝑpoſito ⁊ volūtate: ergo ínferens íniuriā peío:eſt ⁊ míſerio:patiente íniuriā. ¶ Hac igítur alíjſq̄ de cauſis. Hic pbía concludit ex dictis ꝙ quelibet íniuría nō eſt míſería patientis ſed inferentis dícens. Hac igitur alíjſq̄ de cauſis: q: ínferens íniuriā míſerio:eſt patiente: et ex alíjs de cauſis: ex radice. í. fundamento nítentib⁹: ꝯoc. ſ. fundamento: ꝙ turpitudo faciat ꝯomines míſeros ſuapte natura. i. ſua p:op:ia natura apparet íniuriam cuílibet íllatam non eſſe míſeriā accípientis. í. patientis cam

nūc ſyderib⁹ intereſſe uidearis. At uulgus iſta non reſpicit. ¶ Quid igit his ne accedamus quos bæluis ſimiles eſſe mōſtrauim⁹? qd ſi quis amiſſo penitus ui ſu ip̄m etiā ſe habuiſſe obliuiſceret intuium: n ihilq; ſibi ad humanā perfectionē deeſſe arbitraret: nū uidētes eadē cū cæco cæcos putarem⁹? Nōne illud quidē acqeſcerēt: qd æque ualidis rōnū nititur firmamētis: ifeliciores eſſe eos q faciūt q̄ qui patiant iniuriā? Boe. Vellē inquā has ipſas audire rōnes. Phi. Omnē inquit improbū nū ſupplicio dignum negas? Bo. Minime. Phia. Infelices uero eſſe qui inprobi multipliciter liquet. Boeti. Ita eſt inquam. Philo. Qui igitur ſupplicio digni ſunt miſeros eſſe non dubitas. Boe. Conuenit inquā. Philo. Si igitur cognitor ait reſideres cui ſupplicium inferendum putares ei ne qui feciſſet an qui pertuliſſet iniuriā? Boe. Nec ambigo inquam qn perpeſſo ſatiſfacerem dolore faciētis. Phi. Miſerior igitur tibi iniuriæ illator q̄ acceptor eſſe uidetur. Boe. Conſequitur inquā. ¶ Hac igitur aliiſq; de cauſis ea radice nitētibus ꝙ turpitudo ſuapte natura miſeros faciat apparet cuilibet illatā iniuriam nō eſſe accipiētis ſed inferentis miſeriā. Phi.

ſed inferentis. ¶ No. q̄ ex littera pōt ſic argui. Turpitudo naturā ꝓpria facit hoiem miſerū: ſed turpitudo eſt in inferente iniuriā ⁊ nō in patiente: ergo inferēs iniuriā eſt turpis ⁊ miſer: ⁊ ꝓ cōſs iniuria nō eſt miſeria patiētis: ſed eā inferētis. ¶ Atqui nūc ait. Hic pbia inuehit cōtra oratores. Scdo ꝓcludit ex dictis q̄ odiū nō habz locū apud ſapiētes: ibi. Quo fit. Primo inuehit cōtra oratores q̄ inducunt iudices ad miſerandū patiēti iniuriā: cū tñ potius miſerādū ſit facienti iniuriā: ⁊ oratores. i. cauſidici quoꝝ officiū eſt ꝓſuadere iudici: iſti faciūt nūc cōtrariū: q: ipſi conant excitare miſerationē iudicū pro eis qui ꝓpeſſi ſunt grauē q̄d et acerbū: cū magis iuſtior miſeratio debeat. i. faciētib⁹ malu quos iniuriātes oportebat duci ad iudiciū veluti egros ad medicū: nō ab iratis accuſatoribꝰ ſz a ꝓpitijs: q̄ pro ⁊ miſerātibꝰ vt reſecarēt morbos culpe ſupplicio. i. pena. Quo ſup. ordine pacto ſi hoies mouerent miſericordia erga faciētes iniuriā: opa. i. diligētia: defenſoꝝ. i. defendere volentiuz ipos: illa tota frigeret. i. ceſſaret: vel ſi mallent ꝓdeſſe hoibꝰ iniuriantibꝰ: tūc defenſio eoꝝ vteret in habitum accuſationis: ita q̄ ille q̄ fuit defenſor fieret accuſator. Ipſi q̄ improbi ſi eſſet eis phas aſpicere vtutē relictā aliqua rimula. i. cognitione: ipſi viderent ſe depoſituros ſordes vitioꝝ cruciatibꝰ penarū: cōpenſatione. i. cā adipiſcēde ꝓbitatis: nec ipi dicerēt. i. reputarēt cruciatū: ſz ipi repudiarēt. i. ſpnerēt opā. i. diligētiā defēſoꝝ: ac ꝓ ⁊ ſe totos ꝓmitterēt accuſatoribꝰ ⁊ iudicibꝰ. ¶ No. q̄ mia ⁊ miſratio ē vtꝰ fin quā aliqs cōpatit aliene miſerie. Cui g̃ eſt maior miſeria: ei debet maior miſericordia. ſed declaratū eſt maiorem eſſe miſeriā inferētis iniuriā q̄ patiētis: ergo ad miſerādū eis maxime debēt induci iudices: cuiꝰ ꝓtrariū faciūt oratores q: inducūt iudices ad miſerandū patiētibus iniuriā. ¶ No. q̄ faciētes iniuriā accuſandi ſunt, nō ex ira: ſed ex cōpaſſione ⁊ miſericordia: vt penali remedio morbꝰ culpe eoꝝ auferat: ſicut em̄ egris nō eſt inſultandū ſed potius condolendū: ⁊ ſic iſtis q̄ morbo vitioꝝ affecti ſunt: potius ſunt accuſandi q̄ defendendi vt penali acerbitate eoꝝ malicia minuat: etiā ſi mali ꝓpenderent ſordes vitioꝝ ⁊ dignitates virtutū non reputarent cruciatus: ſed ſe accuſatoribꝰ ⁊ iudicibꝰ volūtarie offerrent puniendos. ¶ Quo fit. Hic pbia ex dictis cōcludit q̄ odiū nō habet locū apud ſapientes ⁊ dicit. Quo fit. i. ex dictis ſequit. vt apud ſapiētes nullus locus reliquat odio. Nā q̄s oderit bonos niſi ſtultiſſimꝰ: malos vo odiſſe caret rōne. i. ē irrōnabile. Nam ſicut languor eſt morbus corporis: ita vitioſitas eſt morbus animoꝝ. Cū ergo egros corpore minime iudicemꝰ dignos odio: ſed potius miſeratione. multo magis nō inſequendi ſunt odio: ſed potius miſerandi: quoꝝ mentes vrget improbitas. i. malicia exiſtens atrocior: i. crudelior omni languore corporali. ¶ No. q̄ ſapientes nō debent odire malos: q: dicit Sene. ad Lucillū. Hunc affectū ſapientes habeant aduerſus malos quē habz medicus aduerſus ſuos egros: q̄ eos nō odio: ſed remedio ſtudet cōtractare qui nec reliquias egroꝝ: nec nō effuſa nō dedignatur intueri.

Miſeri cordia.

Aſcenſꝰ

Eleuo.

Poſſe.

Ium ego fateor inquā. Hoc textu nihil aptius putē ſi mō fine mendis legat. Legendū em̄ eſt. Sed quoꝝ atroꝝ ſceleratāq̄ mens: vbi ſcriptum erat ſceleraq̄ mens. In cōmentario aūt erat particula ſcelerata omiſſa. ſcriptū q̄ Bo. faceret notū pro eo q̄ eſt votū. i. optatio. facit iraq̄ votū. i. optat vt malis nō liceat ſeuire in bonos. Preterea vbi ſcriptū eſt ſceleratoꝝ hoim pena releuat ſcribenduz puto eleuat. i. diminuit. Nā vt Valla docet: eleuare eſt diminuere. tractūq̄ eſt a trutina in qua q̄ minoris ponderis ⁊ immutior eſt eleuat. Unde Perſius. Nec ſi quid turbida roma eleuet accedas. Potuiſſe miſerias eſt. Nō abſurdū eſt dicere vt in cōmētarijs q̄ poſſe malū ſimpliciter eſt minus q̄ velle: q: volūtas nō potentia punit. ſed poſſe ſimul ⁊ velle nimirū grauius eſt: q̄ velle dūtaxat. Neq̄ hoc videt prētēdere. B. ſi ingeniū eiꝰ nouit: q̄d ei opꝰ erat rem manifeſtiſſimā intuliſſe: de qua nemo dubitet. Sed hoc videt dicere q̄ poſſe malū effecit prauos inferiores q̄ velle. Velle ſiq̄dem oibꝰ cōe eſt: q: ꝓ liberū arbitriū q̄libz pōt velle malū; ſz poſſe paucis dat; q̄ reuera iō miſeriores ſunt. q:

possunt. Nā diuus Aug. oñdit deū ex hoc esse potētissimū ⁊ pfectissimū: q; peccare ⁊ mala q̄ mala ma/ neāt facere nō pōt. Si aūt q̄ mala volūt q̄uis p hoc miseri sunt nō possent: essent min⁹ miseri: q; maio; iniuria infert p posse q̄ p velle. Nā volēs malū sibi soli nocet: si nō pōt. Sed potens etiā nolens: pōt al teri nocere: cuius casus est si q̄s p potētiā faciat qō malū est: sz nescit eē malū: ⁊ si sciret eē malū nō face ret: is nō p volūtatē: sz p ignoratiā peccat: aut si ille excusabilis est nō peccat: ⁊ tñ malū facit p potētiā qō in aliū redūdat: vt si p̄ceptū fuerit militi strennuo ab īperato; e occidere p cul visum q̄ turchā vterq; credit cū sit xp̄ian⁹ in veltitu turche: talis potētia malū facit xp̄iano: sz nō volūtate deliberata. sed ad alia p gredi ēdū est. Volūtatis misere lāgueret effect⁹. hec pbatio oñdit Boe. intelligere ꝺm mentē su/ perioꝛis cōmētarij legēdū est aūt misere nō miserie. Jtaq; cū singulis miseria sua. i. ppria. Jtē patrādi sceleris nō parēdi legēdū est. Possibilitate deserti. i. destituti. venit possibilitas a noīe possibilis. qō in idoneis autoꝛib⁹ p̄cipue nō inuenit. Nō em̄ dicūt si est possibile: sz si fieri pōt. Qō quidē illis. nō leges quosquidē. Repperi etiā ablata eē in hoc textu in q̄busdā exēplarib⁹ hāc clausulā: q̄ tāto est mai⁹ quā/ to est diuturni⁹: quā alibi reptā inseruim⁹. Cōclusiōi accedere. i. assensum p̄bere. Nā etiā pedib⁹ in sniaz olim ibat. dū em̄ diuersarū sniarū autoꝛes erāt q̄rētes multitudinis assensuz discedebāt ī diuersas ptes ⁊ assentiētes ibāt ad sue q̄lcq; snie autoꝛē. ⁊ ita pedib⁹ assensuz suū iudicabāt. vñ in sniaz ire dicim⁹: eos q̄ assentiunt. Et ad eū modū dicit hic accedere cōclusioni. assensuz p̄bere. Accedo em̄ dū significat adire actū regit: vt. j. Enei. Penitusq; sonātes; Accestis scopulos. sz dū significat addi aut adiungi aut assen tiri dtū regit. Nā opus est dicere efficacē nō efficassem: scribēdū est em̄ actūs a ntō efficax huiꝰ efficacis tamen sepe male scribit. Legendū est etiā ibi. Necq; id nunc molio: q̄ cuiꝰ veniat in mentē. cuius nō cu ius. Est aūt moliri cū mole. i. difficultate aliq̄d cōniri. Jtem legendū est ibi preterea quibꝰ miser est ⁊c. vt preter ea sint due dictiones. Nā oꝛdo est si malū aliqō preter. i. vltra ea sup. mala quibꝰ miser est fue/ rit annexū ⁊c. Et iterū cōsulerem vt legas eleuat: vbi tamen frequētius reperit releuat. Leges p̄terea Quid ni inquā. Nūquid inquā. Jtē legendū est ⁊ scribendū ijdēq; p duplex ij. est em̄ pluralis numeri ibi. Jdēq; cū supplicio carent. Cōtraq;. i. ecōtrario: nō dices ecōtra. Jnueni hic glossemata superioꝛa mendis referta: immo mutilata in pleriscq; locis: vt patebit cōferenti hec cum alijs. Jd vo hactenꝰ egi/ mus vt que indignissima tibi videbat maloꝝ potestas eā nullam esse cognoscereꝭ. Latina ⁊ elegans est elocutio magis q̄ grāmatica. Nam grāmatice relatiuū ⁊ antecedens non regunt ab vno verbo se/ mel posito: sed frequenter latine loquētes ita faciūt p̄posito relatiuo. ¶ Diceret ergo hic grāmaticus: vt maloꝝ ptātem que indignissima tibi videbat nullam esse cognoscereꝭ. Et paulopost leges sic. quis ille est cui hec nō modo nō credenda: vel cui hec nō: nō credēda mō ⁊c. Nā si semel dūtaxat ponitur nō : non stat snia: Sancio superiꝰ dixit p c scribendū: q̄uis in preterito faciat interdū sanxi. Nil opus est ju/ dice premiū deferente. Sic in. ix. Enei. pulcherrima primū diꝝ moꝛesq; dabunt vestri. Pulcherrima in/ que premia dabūt diꝝ ⁊ sui cuiusq; moꝛes. Extra ne quesieris. Sic persius. Nec te quesieris extra. quā/ tum ad indiciū: quantū aūt ad tormentū idē. Persius oñdit nullū esse grauius q̄ morsus assiduus cō scientie: ꝺba eius sunt satyꝛa. iij. Magne pater diuū sceuos punire tyꝛannos. Haud alia rōne velis: cū dira libido mouerit ingenū feruenti tincta veneno. Virtutē vt videant intabescātq; relicta. An ne ma/ gis siculi gemuerūt era iuuenci. Et magis auratis pendens laquearibꝰ ensis purpureas subter cerui/ ces terruit: imus: Jmus precipites q̄ si sibi dicat: ⁊ intus palleat īfelix: qō proꝑima nesciat vꝛoꝝ. Illud acquiescerēt noue dictū. Nā acquiesco illi dicim⁹: trāsumptiue ergo posuit: vt sic acquiescerēt. i. acq̄escē tes appꝛobarent satisfacerēt doloꝛe faciētis caue ne rursus scribas doloꝛē. Apparet cuilibet illatā iniu/ riam. Dic omissuz puto illud qō adiddi. Nō esse accipiētis sed inferentis miseriā. Quo pacto vulgo ꝺi/ co qō est quo mō: q; modus pactū facit. Opa nō est sola diligētia sed opatio ipsa: vel interdū ope/ rans ipse. Apud sapientes nullus proꝛsus odio locus relinquat. ⁊ pulchꝛe dictū in Buc. Jnuidit stul/ tus amintas: quasi inuidus oīs stultus dicatur. ¶ Metrū quartum libꝛi quarti.

Possibi/ lia.

Jre ī sen/ tentiam.

Accedo.

Scūs thomas

¶ Metrū quartum libri quarti.

Quid tantos iuuat excitare motus:
Et propria fatum sollicitare manu?
Si mortem petitis: propinquat ipsa
Sponte sua: uolucres nec remoratur equos.
Quos serpens/leo/tigris/ursus/aper
Dente petunt: iidem se tamen ense petunt.
An distant quia dissidentq; mores:
Iniusta acies & fera bella mouent

Quid tantos iuuat excitare motus. Hic incipit quartū metrū cuiꝰ quarti qō dicit valenticū ab inuentoꝛe. Secundum dici tur penthametrū siue elegiacū. Jn quo metro pbia exclamat contra homines qui bellicis motibus ex odio semetipos ad moꝛtem deducunt: dicens. Quid iu/ uat. i. que vtilitas est excitare tantos mo tus. scilicet odij: et quid iuuat sollicita/ re. idest sollicite exquirere fatum. i. moꝛ/ tem propꝛia manu? quasi diceret nulla ē vtilitas. Est aūt ratio: q; si morte petitis i. desideratis; siue vestrā siue alioꝝ: pꝛo/ pinquat sponte sua: nec remoꝛat. i. retar dat volucres. i. veloces equos. Mirandū est etiā q̄ hoīes quos leo: tigris: vꝛsus: aper: dente petunt. i. inuadūt: q̄ ijdez hoīes petūt. i. inuadūt se ense: vt se mutuo interficiant. Et querit pbia. Nūquid hoīes mouent iniustas acies; et fera bella; et volunt perire alternis telis. i. mutuis sagittis; ideo quia moꝛes

eoꝝ diſtant: q̄ ꝓ ꝛ diſſident. i. diſcordãt. Certe iſta ratio ſeuitie non eſt ſatis iuſta. vis ergo referre. i. re portare aptã vicẽ. i. viciſſitudinẽ meritis tã boni q̄ mali: dilige bonos ꝛ miſereſce malis. ¶ No. q̄ di. mortẽ nõ tardare ſuos equos: ꝓ equos mortẽ intelligunt parcales diſpoſitiões periodi: ꝓ quas ꝯ ad mortẽ tẽdit. Quilibet em̃ ꝯ ꝝ certã ꝛ determinatã periodũ ſue vite: eo q̄ formе olim rerũ ſunt in ter minis. i. in corporib⁹ celeſtib⁹ virtualr: vt ptz ſcõo de gñatiõe. ¶ Notãdũ q̄ pbia ꝟic nõ excludit licẽtiã gerẽdi iuſtũ bellũ: ſz iniuſtũ: q: dicit in iuſtas acies. bellũ em̃ iuſtũ ꝓcedit. ꝛ iõ geritur: vt aliq̄s nitens ꝓtra iuſtitiã ad iuſtitiam reducatur.

Alterniſq; uolunt perire telis:
Non eſt iuſta ſatis ſæuitiæ ratio.
Vis aptam meritis uicem referre:
Dilige iure bonos & miſereſce malis

Aſcẽſꝰ.

Quid tãtos ꝛc. Carmẽ eſt dicolon diſtrophon. Eſt aũt ꝑimꝰ verſus Phaletius ab inuentore: penthameter a numero pedũ: qui q̄nq; ſunt ſpõdeus dactilus ꝛ tres trochei. ꝟendecaſſyllabus a numero ſyllabarũ q̄ vndecim ſunt. ꝛ trochaicus a trocheo ꝑdominãte. Secũdus eſt pẽthameter elegiacus de quo in ꝑmo carmine ꝑmi libri ſatis dictũ eſt. Vocãt aũt nõnulli valẽticũ qđ phaletiũ vocare debẽt. Quia in ſuperiore ꝓſa ꝓcluſum eſt malis potius ꝓdolendũ q̄ inſultãdũ eſſe: nũc ꝓquerit pbia ſeuitiã ꝟoĩm q̄ fatũ. i. mortẽ fataliter etiã ſi nõ inferat ab eis miſeris imminentẽ ſollicitãt. i. ſollicite ꝓperare faciũt: ijdem ſe m̃ enſe petũt. ſcribendũ eſt iterũ ijdẽ ꝑ duplex ij. q: etiã ꝟic plurale eſt. Offendi etiã ſe tum eſſe petũt: cũ nemo ſanus dubitet legẽdũ eſſe: ſe m̃ enſe petũt. i. gladio. i. mucrone ſe inuadũt ꝛ in ſe ĩpetũ faciunt: ſicut in Bucco. Malo me galathea petit ꝛc. Alterius telis. telũ ꝺ: oẽ genꝰ armoꝝ quo ĩuadim⁹ ꝑcipue delõge. Nã telon grece ꝺ: tõgũ: ſed etiã gladius a Virgilio telũ vocat. Nõ eſt iuſta ſatis ſeuitie ratio. Minus ꝓcinnus eſt vſus: q: triſſyllaba dictiõe claudit. miſereſce malis. Aduerte grãmatice dicim⁹ miſereor: te miſerior tui. rariſſime aũt vel nũq̄ nũ in eccleſiaſticis miſereo: tibi: ſed m̃ miſereſco tibi. vt. ij. Enei. Dis lachrymis vitã damꝰ ꝛ miſereſcim⁹. venit aũt miſereſco nũc a miſero:: ꝛ eſt ꝑſonale: nũc a miſeret impſonali cuiꝰ ꝑteritũ eſt miſertũ eſt vl fuit: ꝛ tũc eſt etiã impſonale miſereſcit: ꝛ regit accuſatiuũ cũ genitiuo: ſicut miſeret: vt ſicut dicit miſeret me tui, ita miſereſcit me tui.

¶ Proſa quinta libri quarti.

Hinc ego uideo inquã q̄ ſit uel felicitas uel miſeria i ipſis ꝓborũ atq; iproborũ meritis cõſtituta. Sed i hac ipſa fortuna popular non nihil boni mali: ue ineſſe ꝓpẽdo. Neq; em̃ ſapientũ quiſquã exul inops ignonioſuſq; eſſe malit: potiuſq̄ pollens opibus: honore reuerẽdus: potentia ualidus: in ſua ꝑmanẽs urbe florere. Sic em̃ clarius teſtatiuſq; tractatur officium ſapientis: cũ in contingentes populos regẽtium quodammodo beatitudo trãſfundit. ¶ Cũ præſertim carcer lex cæteraq; legaliũ tormẽta pœnarum pernicioſis potius ciuibus propter quos etiam conſtituta ſunt: debeant. Cur hæc igitur uerſa uice mutent

Hinc ego video ꝛc. Iſta ẽ q̄nta ꝓſa huiꝰ quarti ĩ qua: q: Boe. pmꝰ ꝙquerebat bonis mala: ꝛ malis bõa ꝓtingere. ꝓpter qđ etiã repuabat iſtaꝝ fortuna ꝝ vices non ex ordine diuine ꝓuidẽtie: ſz ex caſu ꝓuenire: iõ pbia ſuꝑ đ ꝓſolat Boe. aſſignãdo cãs q̄re bonis mala ꝛ malis bona cõtingũt. Et ꝑmo Boe. exprimit ſuũ dolorẽ in đ q̄ vices fortunaꝝ videãt ꝓfuſe et ĩordinate diſponi. Scõo aſſignat pbia cãm huiꝰ apparẽtie. Tertio ipſum ꝓſolatur aſſignãdo cauſas ꝑdictoꝝ. Scõa ibi Nec mirũ. Tertia i ſequenti ꝓſa habet: ibi. Ita inq̄t. Primo Boe. ꝑmittit q̄dã. Secundo exprimit cauſam ſui doloris: ibi. Cum præſertim. Primo dicit. Ego video ꝟinc. i. ex dictis: que felicitas ſit conſtituta inmeritis proborũz ſcilicet deos fieri: et que ſit miſeria conſtituta in ipſis meritis improborũz: ſcilicet tranſformari in beluam: ſed ego perpendo. ideſt iudico nõ nihil: ideſt aliquid boni ve pro vel mali eſſe in hac fortuna populari: ideſt in proſperitate fortuita: quod probat. Neq; enim quiſq̄ ſapientum malit. ideſt magis vult: eſſe exul inops ignominioſus ideſt infamis potius q̄ pollens opibus: q̄ reuerendus honore: validus potentia: ꝛ in ſua vrbe permanens florere: ſic enim per huiuſmodi bona fortune officium ſapientis tractatur clarius: q; pro ꝛ teſtatius. ideſt cum maiori teſtimonio. quia talibus plus creditur: cum beatitudo regentium tranſfunditur. ideſt dilatatur in populos contingentes. ideſt vicinos. ¶ Notandum q̄ in bonis fortuitis eſt aliquid boni: q: per ipſa ſapiens expeditius tractat officiũ gubernandi ſubditos. qui enim diuitijs potentia ꝛ fama precellunt alios: aptiores ſunt ad ſubueniendũ oppreſſis: et ad deprimenduz malos: ad protegendũ bonos: ad expugnandũ inimicos ꝛ ita ſapienti q̄ tractat negociũ reipublice neceſſaria eſt potentia ꝛ diuitiarũ abũdantia. ſed ſapienti qui vacat cõtemplationi diuitie ſunt ꝟonoroſe: q: nimiam indegerit ſollicitudinẽ. ¶ Cũ preſertim carcer lex ceteraq; legaliũ tormenta. Dic Bo. exprimit cauſaz ſui doloris ꝛ admirationis dicens. Cũ lex ꝛ carcer ꝛ cetera tormenta legalium debeantur pniciofis i. malis ciuibus ꝓpter quos cõſtituta ſunt: ego vehementer admiror: cur hec tormenta viceuerſa. i. con-

trario modo mutent ita vt supplicia scelerũ.i.malo⁹ p̃mãt bonos:⁊ mali rapiãt p̃mia ⁹tutũ.i. ⁹tuoso rum.⁊ ego desidero o pb̃ia scire ex te q̃ videat eẽ rõ.i.causa tã iniuste cõfusionis.minus etẽ mirarer si crederẽ oĩa miscerí fo:tuitis casib⁹.Nũc autẽ de⁹ recto: oĩm exagerat.i.augmẽtat stupo:ẽ meũ: q̃ de⁹ cũ sepe bonis iocũda:malis aspa tribuat:q̃ p ⁊ ꝓtrariũ:bonis dura malis optata ꝓcedat.nisi deph̃an dat.i.cognoscat causa huí⁹:q̃d est q̃ hoc videat differre a fo:tuitis casibus:q.d.nihil. ¶ Nota q̃ to:/ menta legalia sicut carcer:mẽb:o:ũ mu tilatio:flagella ⁊ hmõi sunt iuẽta ꝑpter malos ⁊ ista sepi⁹ vidẽtur infligi bonis malis euadẽtib⁹.sup hoc admirat boe. cũ tñ de⁹ debeat punire malos et remu/ nerare bonos:⁊ nisi huius ratio cogno scat quare hoc ꝓtingat:nihil est q̃n talia videant cõtingere a casu fo:tuna ⁊ non subiacere regimini ꝓuidẽtie diuine. q̃ absurdũ est. ¶ Nec mirũ inq̃t si q̃d o:di nis.Hic pb̃ia assignat causam apparen tie talis ꝓfusionis q: sic videt eẽ ꝑpter ignorantiã cause ⁊ dicit.Nec mirũ si q̃d credat ꝓfusum ⁊ temerariũ.i.casuale in istis iferio:ib⁹ ignorata rõne o:dinis di uine ꝓuidẽtie.Sz q̃uis tu ignoras cau sam tante dispositiõis diuine: tñ bonus recto:.s.deus tẽperat mũdũ sua bonita/ te. ideo non dubites cuncta recte fieri.

scelerũq̃ supplicia bonos p̃mãt:p̃mia q̃ uirtutũ ma li rapiãt:uehemẽter ammiror:quæq̃ tã iniuste cõ fusiõis ratio uideat ex te scire desidero.Min⁹ etẽ mirarer si miscerí oĩa fortuitis casib⁹ crederẽ.Nũc stupor ẽ meũ deus rector exaggerat:q cũ sæpe bonis iucũda/malis aspera/cõtraq̃ bonis dura tribuat: malis optata cõcedat/nisi causa deprehẽdãtur/qd est q̃ a fortuitis casibus differe uideat?Phi. ¶ Nec mirũ inquit si qd ordinis ignorata ratione teme rariũ cõfusumq̃ credat:sed tu q̃uis causam tantæ dispositionis ignores. tamen qm̃ bonus mundũ rector temperat;recte fieri cuncta ne dubites.

¶ Nota q̃ mirum est cuius causa nescítur:pro tanto em̃ multi mirant de eclípsi solis:q: causam igno rant.Et quia Boe. ignorabat causam huius cõclusionis quare bonis mala:⁊ malis bona cõtingant: ideo hoc ammirabat ⁊ causa ammirationis eius fuit ignorantia dispositionis diuine prouidentie.

Ascensꝰ

Sctũs thomas

Dinc ego video inquã. In prosa oia facillima sunt. Perpẽdo est pcipio ex pensitatione. Sic etẽm clarius. Nõ leges sicut em̃:q: nõ sequit sic vel ita.nũc stupor ẽz deus rector exaggerat.i. q: sciat oia a deo regi ⁊ gubernarí:ideo magis miro:.vnde hec ꝓfusio nascat potissimũ iniu sta:vt nuncvidetur Boetio.

¶ Metrum quintum libri quarti.

Si quis arcturi sydera nescit.
Jstud est quintũ metrum huius quarti q̃ dicitur alemã/ nicũ ab inuento:e:dactilicũ a pede p:edominãte tetrametrũ.i.q̃ttuor pedũ. Hypercatalecticũ.i.abundans in vna syllaba: i quo metro pb̃ia declarat quõ ea quor cause nõ apparent vident mira.Scõo ostendit quõ cognita causa cessat ammiratio:ibi.Nemo miratur fla mina.Primo ostendit q̃ ꝑpter latentiã causarum homines mirantur: ⁊ iducit de hoc exempla. Primũ est de eo q̃ ac cidit in stellis iuxta polum septẽtriona lem:quia ille stelle ceteris stellis remotio:ibus tardius mouentur ⁊ tamen velocius o:iũtur:qui aũt ignorat causam huius:illi videtur hoc mirũ.vnde di. Si quis nescit sydera arcturi.i.maioris vrse labi idest volui ꝓpinqua summo cardine.i.cardini:ponendo ablatiuũ pro datiuo causa metri.i.polo septẽ trionali ille stupebit.i.ammirabitur legem alti etheris.i.firmamenti: cur bootes.i.stella. tardus le/ gat.i.pertranseat plaustra.i.stellas plaustri.s.maioris vrse: ⁊ mergat feras flãmas equore: loquens more poetico.Qui sequẽtes iudicium vulgi dicunt stellas tingi in mari quãdo occidunt. Et d:/ boo/ tes mergere feras flãmas.i.lumina sua tarda:quia nunq̃ ea mergit:⁊ est modus loquẽdi id q̃ nũq̃ fit:dicere q̃ tarde fit:cum tñ bootes explicet or⁹ nimis celeres: eo q̃ in ꝓncipio noctis nobis statim apparet.Scõm exemplum est de eclipsi lune q̃ nescientes causam adeo aliqui admirantur q̃ putant eius eclipsim contingere per incantationẽ:⁊ volentes auxiliarí lune ⁊ impedire ne audiant incanta/ tionẽ:concutiunt oĩa vasa erea ⁊ sonora tẽpore eclipsis.vnde dicit in littera. Cornua plene lune pal leant quia incipiente eclipsi lune incipit apparere corniculata: cornua infecta metis.i.terminis opa ce noctis.i.vmbre terre: ⁊ phebe.i.luna confusa priuatiõe luminis detegat.i.apparere faciat:astra mi nora:que texerat.i.latere fecerat fulgenti ore.i.abundantia sui fulgoris.tunc publicus error quo pu tatur luna incantarí:cõmouet gentes:⁊ lassant.i.fatigant era.i.vasa erea vel cápanas crebris pulsi/

Arcturꝰ

bus. ¶ Notandũ q̃ arcturus dicit ab arctos quod est vrsa que est quoddam signũ iuxta polũ septẽ trionalẽ quod nos vulgariter plaustrum nominamus.Et sic accepit beatus Gregego, super Job di,

Arcturus septē stellis maxime lucet: semp mouetur ⁊ nunq̄ mergitur. ¶ Nota q̄ stelle circa polum arcticū mote ficut acturus ⁊ alie stelle mouētur tardius a lijs stellis remotioribus a polo arctico: q; arcticū mote ficut acturus ⁊ alie stelle mouētur tardius a lijs stellis remotioribus a polo arctico: q; minoꝛē circulū suo motu describūt: ⁊ stelle remotioꝛes maioꝛē. Vñ cū stelle remotioꝛes in equali tpe minoꝛē circulū suo motu describūt: ⁊ stelle remotioꝛes maioꝛē. Vñ cū stelle remotioꝛes in equali tpe ptranseant maioꝛē circulū: in quo stelle ꝓpinquioꝛes minoꝛē: q; ambo circūuoluūtur semel in die naptranseant maioꝛē circulū: in quo stelle ꝓpinquioꝛes minoꝛē: q; ambo circūuoluūtur semel in die naturali: ptz ꝑ diffinitionē velocitatis ⁊ tarditatis q̄ stelle ꝓpinquioꝛes polo tardius mouent: ⁊ remoturali: ptz ꝑ diffinitionē velocitatis ⁊ tarditatis q̄ stelle ꝓpinquioꝛes polo tardius mouent: ⁊ remotioꝛes velocius. Illud cm̄ mouet tarde quod in equali tpe ptransit min⁹ spaciū. Et illud mouet velociter qđ in eqli tpe ptransit maius spaciū. Notandū q̄ luna recipit lumen suum a sole: si ergo coꝛpus opacū interponit impediēs ne lumen solis pueniat ad lunā vel in toto vel in parte: necesse est lumē lune defi cere vel in toto vl̄ parte: ⁊ hoc est lunā eclipsari. ¶ Nemo mirat flamina. Hic ostendit q̄ cognita cā cessat admiratio dicens. Nemo miratur flamina coꝛi: talis venti: tundere. i. percutere littus frementi fluctu scz maris. ⁊ hoc dicit ꝓ tāto: q; vento flante aq̄ maris cedit: ⁊ ad littus resistens repcutitur: nec etiā aliquis miratur molem. i. magnitudinem niuis frigoꝛe durā. i. ꝯgelatam: soluier ideſt solui. Et hic est peragoge. i. additio syllabe ad finē dictionis: ꝓpter necessitatē metri: g̃ ponitur soluier ꝓ solui: feruēte estu phebi. i. solis. hoc em̄. i. in istis exemplis proptū est. sup. cerne re causas quare ventus impellit mare.

Infecta metis noctis opacæ.
Quæq; fulgenti texerat oꝛe
Confusa Phœbe detegat oꝛe
Commouet gentes publicus error.
Lassentq; crebris pulsibus æra.
¶ Nemo miratur flamina coꝛi
Littus frementi tondere fluctu
Nec niui duram frigoꝛe molem
Feruente Phœbi soluier æstu.
Hic enim causas cernere promptum est.
Illic latentes pectoꝛa turbant
Cuncta/quæ rara prouehit ætas:
Stupetq; subitis mobile uulgus
Cedat insciti æ nubibus error:
Cessant profecto mira uideri.

quare sol liquefacit niuē: sed illic in prioꝛibus exēplis latentes cause turbant pectoꝛa sup. per admiratiōnē: ⁊ mobile vulgus stupet. i. miratur subitis. i. de subitaneis euentibus: ⁊ stupet cuncta: que prouehit. i. ꝓducit rara etas. i. que raro eueniūt: sed si vis cessare admirationem: nubilus erroꝛ insitie. i. ignoꝛantie causarū cedat. i. recedat ⁊ accedat notitia causaruz: ꝓfecto. i. proꝛ certo tunc cessant videri mira que prius stante ignoꝛantia videbantur mira. ¶ No. q̄ sacerdotes in egypto propter admirari inceperunt philosophari videntes em̄ eclipses solis ⁊ lune ignoꝛantes causas mirabātur: causas earum inquirētes: quibus inuentis habuerūt scientiā earū eclipsium. eo q̄ scire est causaz reꝛ cognosce re. Cognita ergo causa cognoscitur res: ⁊ ꝯsequens cessat admiratio.

Si quis arcturi sydera nescit. Carmen est monocolon si tm̄ ab vno pede discrimē ducas poteris dicere dicolon distrophon. Nā ꝓmus quilq; versus primū pedem trocheum ⁊ scd̄m spondeū. Secundus aūt primū pedem iābum habet aut spondeuz. Potest g̃ primus pes esse spōdeus aut iābus aut trocheus: ⁊ secūdus spōdeus aut iābus cū syllaba abūdante. deinde semp sequit dactilus cū spondeo vel trocheo. Ostendit aūt in toto carmine ignoꝛantiā esse cām admirationis. Arctur⁹ stella est quā vꝛse caudā interpꝛetari lz. eo q̄ in cauda ipsius vꝛse locata dicat. Nā arctos ꝺr vꝛsa: ⁊ vꝛa cauda. bootes aūt ꝺr boū actoꝛ q̄ ⁊ arctophylax ꝺr. Scribit aūt ꝑ duplex oo. Phebe ⁊ luna sicut phebus sol. Lassantq; crebris pulsibus era. Sic tibullus. Cantu et e curru lunā deducere tentat: Et faceret si nō era repulsa sonēt. ⁊ Juuena. Jam nemo tubas atq; era fatiget. Una laboꝛanti poterit succurreꝛe lune. ⁊ Virg. in Bucco. Carmina vel celo pm̄t deducere lunā. Creditū em̄ est gentibus p̄cipue thessalie nisi lune eclipsim patienti tinnitu eris. i. peluiū ⁊ tubarū subueniatur q̄ posset de celo deduci. Flamina coꝛi. Coꝛus ꝓma lōga ⁊ nō aspirata ꝺr ventus qui ⁊ caurus mutat em̄ o diphthōgus in o longū. Cedat insitie ⁊c. si sic legat vsus exꝛeꝛ erit: quia due syllabe vocabunt cum em̄ insitia fit scd̄a longa non potest ibi dactilū facere: volunt. ergo quidā legere. Insscio cedat nubilus erroꝛ: vt si cedat vulgo insscio. Alij sic. cedat insitis ⁊c.

Ascensꝰ

Arcturꝰ Bootes Lune eclysis ere ipeditur.

¶ Prosa sexta libri quarti.

Ta est inquā: sed cum tui muneris sit latētium rerū causas euoluere uelataq; caligine explicare ratiōes: quæso uel hinc discernas/& te velle assignare causas: ⁊ tertio eas assignat: scd̄a ibi. Sed qm̄. tertia ibi. Dum gnatio. Primo Boe. ꝓcedit qđ dictū est de ámiratiōe hoim ꝓpter ignoꝛantiá causarū dí. Ita est inquā. Tūc petit explicari

Ta est inquā. Hic incipit psa serta huiꝰ quarti in qua psa phia ꝯsoládo Boet. assignat causas p̄dictoꝝ q̄ vident mira in diuina gubernatiōe ꝓpter ignoꝛantiá cause: ⁊ p̄mo Boe. petit sibi explicari istas causas: ⁊ p̄mo tangit difficultatē explicatiōis earuz scd̄o ꝓmittit

Sanctꝰ thomas

in

cauſas admirationis eoꝝ que cõtingũt in diuina ꝓuidentia: ⁊ diſpoſitione di. ☞ pbĩa cũ euoluere. i. elucidare cãs latẽtiũ rerũ ſit tui muneris. i. tue gr̃e: ⁊ explicare rõnes velatas caligine. i. rõnes obſcuras ⁊ difficiles: q̃ſo vt ꝯinc. i. de iſta difficultate diſcernas. i. iudices: ⁊ ediſſeras. i. diſputes: q̃m ꝑ miraculũ maxime me ꝓturbat: q̃re malis bona: ⁊ bonis mala eueniãt. ⁊ pbĩa pauliſp arridens. Boe. inq̃t ad rẽ maximã oĩm q̃ſitu. i. maximã q̃ſtionẽ vocas. i. ĩcitas me cũ vix q̃cq̃ exhauſti ſatis eſt ei. i. ad quaꝝ exhauriẽdã ⁊ ſoluẽdã vix aliq̃d ſufficit.

Talis nãq; eſt materia quã petis declarari vt vna dubitatione ſucciſa. i. ſoluta innumerabiles alie ſuccreſcãt: velut capita hydre: quoꝝ vno ablato tria ſuccreſcebãt. nec fuerit modus. i. termin⁹ dubitationũ: niſi q̃ eas ſcz dubitationes coerceat vinaciſſimo igne. i. ardenti inueſtigatiõe mentis. In hac em̃ materia q̃ri ſolet de ꝓuidentie ſimplicitate: de ſerie fati: de repẽtinis caſibus. de p̃deſtinatiõe diuina: de libertate arbitrij. que oĩa quãti oneris. i. difficultatis ſint ad determinandũ tuipſe ꝑpendis. ¶ Notandũ q; ſapientis eſt ſcire oĩa: vt ꝓtingit ex ꝓoẖemio metaphi. ⁊ cuꝝ ſcire ſit ꝑ cauſam. ſ. poſterioꝝ. ſapiẽtis eſt euoluere cauſas rerũ latentiũ: nõ dicit Boe. ad pbĩam. Tui muneris eſt euoluere cauſas. ¶ No. q; di. pbĩam pauliſper ſibi arriſiſſe. ꝑ hoc pbĩa innuit morem et habitũ pboꝝ: q̃ audita ſimplicitate imperitoꝝ arridẽt eis cõgratulãdo q; ipſi cũ auiditate ſapiam querũt. ¶ No. ꝓm fabulas hydra fuit ſerpẽs i lerna palude hñs plura capita quoꝝ vno ſucciſo tria excreſcebãt: quẽ cũ hercules ſagittis interficere nõ poſſet greco igne ipꝝ conſumpſit. ¶ Sꝫ q̃m hec. Dic pbĩa promittit velle aſſignare cãs dicẽs. Q̃m b̃ noſſe te eſt q̃daꝝ portio. i. ps tue medicine: q̃ q̃ ſim⁹ ſepti. i. ꝯcluſi anguſto. i. breui limite tp̃is: m̃ aliq̃d deliberare conabimur. ſꝫ ſi delectãt oblectamenta. i. ſuauitates muſici carminis. i. metri opꝫ q; differas pauliſp. i. modicũ hãc voluptatem donec cõtexo. i. formabo rõnes ſibi ueras. i. cõiunctas ordine. di. Bo. vt libet inquã. i. tibi placet. Tunc pbĩa orſa. i. incipiẽs loq̃ velut vt ab alio p̃ncipio: ita diſſeruit. i. diſputauit. ¶ No. ꝑ b̃ q; di. nos ſepti anguſto limite tp̃is: inuit pbĩa p̃ntez materiã adeo eſſe difficilẽ q; totũ tp̃s p̃ntis vite q̃ breue eſt: vix ſufficit ad p̃dicta plenarie declaranda. ¶ No. q; di. pbam ortã fuiſſe ab alio p̃ncipio. illa q̃ pbĩa p̃us ꝓbauit deducuntur ab b̃ p̃ncipio q; deꝰ eſt pfectũ bonũ: vltimꝰ finis oĩm. q̃ aũt nũc vult demõſtrare deducũt ex b̃ p̃ncipio q; deꝰ eſt p̃ncipiũ effectiuũ oĩm vt patebit. ¶ Oĩm gnatio rerũ cũctoſq; mutabiliũ naturarũ ꝓgreſſus ⁊c. Dic pbĩa ꝓſequit intentũ volẽs aſſignare cauſas q̃re bonis mala ⁊ malis bona ꝯtingãt: ⁊ p̃mo declarat q̃dã ad ſuã determinationẽ neceſſaria. ſcõo ponit ſuã determinationez. ſcõa ibi. Que vo inquies. P̃imo pbĩa determinat de ꝓuidentia diuina ⁊ de fato. Scõo oſtẽdit q̃ ſunt ea q̃ a fato diſponũtur. ſcõa ibi: Ea ſeries. P̃imo oſtẽdit q̃d noĩetur diuina ꝓuidentia: ⁊ q̃d fatũ. Scõo tãgit dr̃iam inter ea aſſignãdo diffinitiões vtriuſq;. Tertio ponit diuerſas opiniões circa fatũ. Quarto ifert quãdã ꝯcluſionem circa fatũ ⁊ ꝓuidẽtiã. ſcõa ibi. Que ſz diuerſa. tertia ibi. Siue igit. q̃rta ibi. Quo fit. P̃rio dicit gnatio oĩm rerũ cũctoſq; ꝓgreſſus naturarũ mutabiliũ ⁊ q̃cq̃d aliq̃ mouet mõ: illud ſortit cãs gnationis ⁊ mutatiõis ordinẽ gnatiõis ⁊ mutatiõis ⁊ formas q̃b⁹ gnat vel mouet ſubſtãtiales vl accidẽtales: oĩa iſta ſortitur ex ſtabilitate diuine mẽtis. Hec em̃ mens diuina cõpoſita. i. ſtabilita in arce. i. in altitudine ſue ſimplicitatis ſtatuit reb⁹ gerẽdis. i. fiẽdis multiplicẽ modũ q̃ modus nõ ꝯcupiſcit. i. cõſiderat in ipſa puritate diuine intelligẽtie. i. ſm eẽ qõ hꝫ in intellectu diuino noĩat ꝓuidẽtia. Cũ vo iſte modus refertur ad ea q̃ mouet ⁊ diſponit a veterib⁹. i. ab antiq̃s fatũ appellatuꝫ eſt. ¶ No. q; oĩa a p̃mo ſunt mutabilia. Aliq̃ mouẽtur ſm ſubſtãtiã: vt gnabilia ⁊ corruptibilia. quãtũ ad illa di. Oĩm gnatio rerũ Alia aũt ſunt mutabilia ſm locũ ⁊ nõ ſm ſubſtãtiã vt corpora celeſtia quãtũ ad illa di. Cunctoſq; mutabiliũ naturarũ ꝓgreſſus. Alia ſunt mutabilia ſolũ ſm locũ ⁊ nõ ſm ſubſtãtiã vt corpa celeſtia. quãtũ ad illa dicit. Cũctoſq; mutabiliũ naturã ꝓgreſſus. Alia ſunt mutabilia ſm operationẽ ſcz ſm intelligere nõ ſm ſubſtantiã; nec ſm vbi ꝓprie, ſicut intelligẽtie, quãtũ ad illa di. Et quicquid aliquo mo

qđ hoc me miraculum maxime pturbat ediſſeras. Phi. Tum illa pauliſp arridẽs ad rẽ inqt oim q̃ſitu maximã uocas/cui uix exhauſti qcq̃ ſatis eſt. Talis nãq; materia eſt. ut una dubitatiõe ſucciſa inumerabiles aliæ uelut hydræ capita ſuccreſcant. nec ulluſ fuerit mod⁹ niſi eas q uiuaciſſimo mẽtis igne coerceat. In hac em̃ depuidẽtiæ ſimplicitate/de fati ſerie; de repẽtinis caſib⁹/de cognitiõe ac p̃deſtinatione diuina/ de arbitrii libertate q̃ri ſolet. Quæ quãti oneris ſint tuip̃e ppẽdis. ¶ Sed q̃m hæc quoq; te noſſe q̃dã medicinæ tuæ portio eſt/q̃q̃ auguſto limite tẽporis ſepti aliqd tñ deliberare conabimur/q; ſi te muſici carminis oblectamẽta delectãt hãc oportet pauliſper differas uoluntatẽ dum nexas ſibi ordine contexo rõnes. Boe. Vt libet inquã. P. Tum uelut ab alio orſa principio ita diſſeruit. ¶ Oĩm gñatio rerũ cũctoſq; mutabiliũ naturarũ ꝓgreſſus/& qcqd aliquo mouet mõ. cauſas ordinẽ formas ex diuinæ mẽtis ſtabilitate ſortit/hæc ſuæ ſimplicitatis arce cõpoſita multiplicẽ reb⁹ gerẽdis modũ ſtatuit. qui modus cum ipſa diuinæ intel/

Mutabilia.

ligentiæ puritate cõspicit̃ ꝓuidentia noiat̃:cũ uero ad ea q̃ mouet atq; diſponit refert̃ fatũ a ueteribus appellatũ eſt. Quæ diuerſa eſſe facile liquebit ſi qs utriuſq; uim mẽte cõſpexerit. Nã prouidẽtia eſt ip̃a illa diuina ratio in ſummo oium principe cõſtituta q̃ cuncta diſponit. Fatũ uero inhærens rebus mobilibus diſpoſitio:per quã ꝓuidentia ſuis quæq; nectit ordinibus. Prouidentia nãq; cũcta pariter q̃uis diuerſa q̃uis infinita cõplectitur. Fatum uero ſingula digerit in motu: locis: formis ac tẽporibus diſtributa. ut hæc tẽporalis ordinis explicatio in diuinæ mentis adunata proſpectu prouidentia ſit. Eadem uero adunatio digeſta atq; explicata tẽporibus fatum uocet̃. ¶ Quæ licet diuerſa ſint alterũ tamen depẽdet ex altero. Ordo nãq; fatalis ex prouidentiæ ſimplicitate procedit. Sicut enim artifex faciendæ rei formam mẽte percipiens mouet operis effectũ:et quod ſimpliciter præſentarieq; proſpexerat:per tẽporales ordines ducit:ita deus ꝓuidentia quidẽ ſingulariter ſtabiliterq; facienda diſponit. fato uæro hæc ip̃a q̃ diſponit multipliciter ac tẽporaliter admiſtrat.

netur modo. Aliter exponit̃ ꝙ in rebus mutabilib⁹ triplex eſt diſpoſitio. vna eſt qua traſeũt de nõ eſſe ad eſſe ꝑ gñationẽ:quãtũ ad hoc di. Oim gñatio rerũ. aut res ꝑmanẽt in exiſtẽtia ꝑ aliqd tp̃s poſtq̃ generate ſũt:quãtũ ad illas di. Cũctoſq; mutabiliũ naturaꝝ ꝓgreſſus: Aut res ꝓcedũt de eſſe ad nõ eſſe ꝑ corruptionẽ. quãtũ ad illas di. Et qcq̃d aliq̃ mouet̃ mõ. ¶ No. ꝙ q̃dã dicũt fatũ eẽ quãdã diſpoſitionẽ derelictã in reb⁹ inferiorib⁹ ex actione corpoꝝ celeſtiũ:ſm quã inferiora neceſſitãtur τ ɔſtringunt̃ ad imobiles effect⁹. Et ſic btũs Greg. i homel. epĩe iprobat fatũ di. Abſit a fideliũ cordib⁹ vt fatũ aliq̃d eẽ dicam⁹ ſup. neceſſitãs inferiora:q: oĩa venirẽt ex neceſſitate. Alio mõ accipit̃ fatũ ꝓ diſpoſitione reꝝ ſm quã res depẽdet ex diuina volũtate et ptãte:τ ſic fatũ ꝓcedit̃ aliq̃d eſſe. Eſt ergo ꝓuidẽtia diuina ordinatio ſiue diſpoſitio exiſtens in mente diuina qua cũcta inferiora ſunt ꝓuiſa ſm ſtatũ ſue nature. Fatũ autẽ eſt diſpoſitio diuina exiſtẽs in rebus mobilib⁹ que ſingula ſuis annectũtur ordinibus: vt magis patebit. Que diuerſa eſſe facile liq̃bit. Hic ponit differentiã inter ꝓuidentiã et fatũ aſſignãdo diffinitiões vtriuſq;. Secũdo oñdit ꝙ vnũ illoꝝ dependet ex altero. ibi. Que licet diuerſa. Primo dicit Que duo ſcʒ fatum et prouidentia diuina liquebit. i. patebit diuerſa ſi q̃s mente conſpexerit. i. conſiderauerit vtriuſq; vim. i. naturã et eſſentiam τ diffiniẽs ꝓuidẽtiã di. Prouidẽtia eſt ip̃a diuina ratio que eſt in ſũmo ꝓncipe oĩm rerũ cõſtituta q̃. ſ. non cũcta diſponit. Tũc diffiniẽs fatũ di. Fatũ eſt diſpoſitio inherẽs rebus mobilibus. i. temporalibus per quam diſpoſitionem prouidẽtia nectit queq; ſuis ordinib⁹. Tũc declarat iſtas diffinitiones ex proprietatib⁹ vtriuſq; intendens ꝙ prouidẽtia complectitur oĩa ſimul:ſed manifeſtum eſt ꝙ omnia nuſq̃ ſunt ſimul. niſi in mente diuina: ergo oportet ꝙ ꝓuidẽtia ſit ratio exiſtens in mente diuina:ad fatũ vero ſpectat vt ea q̃ fato ſubdũtur diſtribuãtur per locũ τ tp̃a: ita ꝙ ordo fatalis quãdã ſucceſſionẽ tp̃alẽ iportat: talis autẽ ſucceſſio non eſt niſi in ipſis rebus mobilibus. quare oportet ꝙ fatum ſit in rebus mobilibus. Vñ dicit in lr̃a. Prouidentia nãq; cuncta cõplectitur pariter:q̃uis τ infinita. fatum vero digerit. i. diuidit ſingula diſtributa in motu locis formis ac pro et temporibus: ita ſcilicet vt hec temporalis explicatio que ad fatum pertinet adunata in conſpectu diuine mentis ſit prouidentia. Eadem vero adunatio digeſta: id eſt diuiſa τ explicata temporibus que ſucceſſionem important vocetur fatum. ¶ Notandum quia prius dixit ꝙ diffinitio rerum faciendarũ vt eſt in intellectu diuino dicitur ꝓuidẽtia: vt autem refertur ad res mobiles dicitur fatum. Poſſet alicui videri ꝙ fatum τ prouidentia ſignificãt eandẽ rem ſub diuerſis rationibus: ideo philoſophia hoc excludens oſtendit ea realiter diſtingui ponens diffinitionẽ vtriuſq;. ¶ Notãdum ꝙ cognitio dei habet ſe ad res ſicut cognitio artificis ad artificia. Sicut ergo omnia artificia ſubduntur ordini et rationi artificis: ſic neceſſe eſt oẽs res ſubdi rationi et ordini diuine prouidentie: propter quod oſtẽdit ꝙ prouidentia eſt diuina ratio que cũcta diſponit. ¶ No. ꝙ diſpoſitio que ponitur in diffinitione fati accipitur pro ordine. Et dicit̃ iſte ordo inherẽs rebus mobilibus ad differentiam ordinis qui eſt in ipſa ratione diuina: quam iam vocamus prouidentiam ſm quem ordinem prouidentia diuina annectit queq; ſuis ordinibus. ſ. vt illa eueniãt illo tempore τ alia alio tẽpore. hec prius: illa poſterius. ¶ Que licet diuerſa ſint. Hic oſtendit ꝙ lʒ fatum τ ꝓuidẽtia differãt: tamen vnum dependet ex altero dicẽs. Que lʒ ſint diuerſa: tamen alterũ dependet ab altero. ſ. fatum dependet ex prouidentia. nam ordo fatalis procedit ex ſimplicitate ꝓuidentie: ſicut declarat in ſimili di. Sicut enĩ artifex puta edificator: formã faciẽde rei ſicut domus: mẽte ꝑſpiciẽs. i. ꝓſpiciẽs mouet. i. ꝓducit effectũ op̃is: τ qđ ſimplr̃ τ p̃ſentarie ꝓſpexerat mẽte. ſ. formã domus cum ſuis partib⁹: ſimul ducit ꝑ tp̃ales ordines ſup. ad effectũ. primo fundamẽtũ: poſtea parietes: vltimo tectũ. Ita de⁹ ꝓuidentia ſua ſingulariter. i. ſimplr̃ τ ſtabiliter diſponit omnia faciẽda: ſed fato. i. per fatũ ea que diſpo

Cognitio dei.

Diſpoſitio.

Prouidētia diuina.

nit tpaliter adminiſtrat. ¶ Notā. q̄ puidentia diuina hȝ eſſe in prima cauſa: fatū vero in rebꝰ cauſatis. Itē puidentia diuina hȝ motū vnicū: qz ēi vno ſimplici. ſ. in mēte diuina. fatū aūt hȝ motū pluralitatis: qz in pluribꝰ cauſatis hȝ eſſe. Itē fatū depēdet a prouidētia diuina ſicut effectus a ſua cauſa: ſȝ nō ecōuerſo. Sicut enim forma rei artificialis dependet a forma p̄eriſtente i mēte artificis et nō ecōuerſo: ſic fatū dependeta puidētia diuina. nō autē ecōuerſo. ¶ Siue igit famulātibꝰ. Hic ponit diuerſas opiniones circa fatū ⁊ dicit. Siue fatū exerceatur q̄buſdā ſpiritibꝰ famulātibꝰ diuine puidētie: ſiue fatū. ſ. exerceat aīa: ſiue tota natura inſeruiēte: ſiue exerceat motibus celeſtibꝰ ſyderū. i. corpoꝝ celeſtiū: ſiue angelica virtute: ſiue demonū ſolertia. ſiue aliquibꝰ hoꝝ vel oībus: hoc eſt incertū. iſtud eſt certe manifeſtū puidentiā diuinā eſſe immobilē ⁊ ſimplicē formā rerū gerēdaꝝ. i. fiēdaꝝ. ſȝ fatū eē mobilē nexū. i. diſpoſitionē ⁊ ordinē tēporalē eoꝝ q̄ diuina ſimplicitas diſponit eē gerēda. i. p̄ducēda. ¶ No. q̄ fatū ē tē poralis diſpoſitio rerū inquātū ea q̄ p̄uiſa ſunt a deo p̄ducunt ad effectū mediātibꝰ cauſis ſcōis amminiſtrātibꝰ. De q̄bus cauſis diuerſe fuerūt opiniones quas Boe. tāgit in līa ſȝ nullā eaꝝ affirmat. Nā q̄dā antiquoꝝ dicebāt fatū exerceri mediātibꝰ diuinis ſpiritibꝰ deo famulātibus. Alij dicebāt ipm exerceri ab aīa mūdana: ſicut Platonici. qō alij exponūt de aīa humana qz p ipam tanq̄ p cām ſcōam exercent actꝰ liberi arbitrij q̄ ſub diuina puidentia cadūt: Alij dixerunt fatum exerceri tota natura inſeruiente: intelligentes p totā naturā cōplexionē oīm elemētoꝝ. Alij dicūt fatū exerceri motibꝰ corpoꝝ celeſtiū ſicut aſtrologi. Alij p variā ſolertiā demonū. Et dicūtur demones i ppoſito ſpūs habitātes circa humectā partē aeris ſm doctrinā quoꝝūdā platonicoꝝ: q̄ dicunt cacodemones. i. malū ſciētes. Alij dicūt fatū exerceri angelica vtute. ¶ Vbi notādū q̄ i p̄ma opinione fatū ōz exerceri mediātibꝰ ſpiritibꝰ deo famulātibꝰ: qō eſt intelligēdū de ſpiritibꝰ oīa diſponētibꝰ: ſed īmobiliter

Angelꝰ.

p̄manētibꝰ. Qō aūt ōz in q̄nta opiniōe fatū exerceri vtute angelica intelligēdū ē de angelis ſiue ſpūbꝰ applicātibꝰ ſe diuerſis locis miſſis in miniſteriū. Angelꝰ em̄ nūcius interp̄tat ⁊ ē nomē officij nō nature ſm beatū Greg. ¶ Quo fit vt oīa. Hic infert quādā ꝯcluſionē circa fatū ⁊ puidentiā. Scdo declarat eā i exēplo: ibi. Nā vt orbiū. Primo dicit ex quo dictū eſt fatū depēdere a puidētia diuina quo ſeq̄t vt oīa q̄ ſubſūt. i. ſubiacēt fato etiā puidētie ſint ſubiecta: etiā puidētie ipm fatū ſubiacet: ſȝ nō ecōuerſo: qz quedā q̄ locata ſūt ſub puidētia ſuperāt ſeriē fati. ſ. ea q̄ immediate p deū adminiſtrat ſicut creatio rerū ⁊ glorificatio creaturarū rōnaliū. Ea vero q̄ ſunt ppinqua p̄me diuinitati ſtabiliter fixa. i. īmobilia: h̄ excedūt ordinē fatalis mobilitatis. i. mutabilitatis. ¶ No. q̄ qz fatū depēdet a puidētia ſicut effectus a ſua cauſa: neceſſe eſt illa que depēdent a fato etiā a puidētia depēdere. Nō aūt ecōuerſo. qz effectus nō adequat cauſe. Puidētia autē ad diuinū intellectū ſpectat. Fatū vo ad ea que in creaturis gerunt. ¶ Nā vt orbiū. Hic declarat illā cōcluſionē p exēplū di. quō quedā ſubiacēt fato magis: q̄dam minus ⁊ quedā totaliter excedūt fatū. Scdo ex dictis cōcludit habitudinē fati ad puidentiā per q̄dā ſilia: ibi. Igit vbi eſt. Dicit primo nā ſicut orbiū. i. circuloꝝ vertentiū. i. mouētiū ſeſe circa eūdē cardinē id eſt axē ille qui eſt intimus. i. vicinior ſiue primior axi accedit ad ſimplicitatē medietatis. i. axis vel cētri: qz tardiori motu mouet: ⁊ ideo magis accedit ad īmobilitatē axis: et iſte circulus reſpectu exterioris hȝ ſe ad modū centri circa qō exterior verſat. Vñ ſubdit qō eſt veluti quidā cardo. i. centrū ceteroꝝ q̄ orbiū extra locatoꝝ circa quē verſent. Sicut modiolus in rota adheret axi ⁊ eſt ſicut cardo quidam circa quē voluunt canti ⁊ radij. Extimus vero. i. vltimus orbis exterior rotat. i. motus maiore ambitu tāto explicat ampliorib' ſpacijs quāto diſcedit a media indiuiduitate puncti. i. cētri. Si quid vero illi medio ſe cōnectat: illud cogit. i. cōpellit in ſimplicitatē axis ⁊ ceſſat diffundi ⁊ diffluere p magnū ſpaciū. Simili rōne illud qō lōgius a p̄ma mēte diſcedit ſicut creature corruptibiles maioribꝰ nexibus fati implicant: ⁊ tātomagis aliq̄d eſt liberū a fato: quāto vicinius petit. i. accedit illū cardinē rerum. ſ. deum: q̄ ſi firmitati ſupne mētis hęſerit ſupgredit neceſſitatē fati. ¶ Nota quātomagis entia ſūt ppinq̄ primo cauſato minus ſunt mutabilia: ⁊ quāto remotiora tātomagis mutabilia. qō declarat p̄bia exemplo diuerſoꝝ circuloꝝ ab eodē cētro ductoꝝ: in quib' circulus remotior a centro eſt maior et velocius

Prouidētia diuina hȝ eſſe in prima cauſa: fatū vero in rebꝰ cauſatis.

¶ Siue igit famulātibꝰ qbuſdā puidētiæ diuinæ ſpiritibus fatū exerceat: ſeu aīa: ſeu tota inſeruiēte natura: ſeu celeſtibꝰ ſyderū motibus: ſeu angelica uirtute: ſeu demonū uaria ſolertia: ſeu aliqbꝰ horū: ſeu oībus fatalis ſeries texit: illud certe manifeſtū eſt īmobilē ſimplicēq̄ gerendaꝝ formā rerū eſſe puidētiā. fatū uero eoꝝ q̄ diuina ſimplicitas gerēda eē diſpoſuit: mobilē nexū atq̄ ordinē tpalem.

¶ Quo fit ut oīa q̄ fato ſubſūt: puidētiæ quoq̄ ſubiecta ſint: cui etiā ipm ſubiacet fatū. Quædā uero q̄ ſub puidētia locata ſunt fati ſeriē ſuperāt. Ea uero ſūt q̄ primæ ppinqua diuinitati ſtabiliter fixa fatalis ordinē mobilitatis excedūt. ¶ Nā ut orbiū circa eūdē cardinē ſeſeq̄ uertētiū q eſt itimꝰ ad ſimplicitatē medietatis accedit: Cæterorūq̄ extra locatoꝝ ueluti cardo quidā circā quē uerſent exiſtit. extimus uero maiore ambitu rotatꝰ quāto a pūcti media indiuiduitate diſcedit: tāto āpliorib'

Angelꝰ.

mouet: q: maius ſpaciū ptranſit in equali tpe. Qui aūt eſt vicinio: cētro mino: eſt: ⁊ tardio mouet mi nus ſpaciū ptrāſeūdo. circuli vero medij medio mō ſe hn̄t ⁊ eſt optima cōpatio cētri circuli ad creato rē. ſicut em̄ centrū eſt indiuiſibile: ⁊ ab ipſo poſſent pces circuli ꝓcedere. ita creato: vn⁹ et indiuiſibi lis exiſtēs infinita creat ⁊ gubernat. ¶ Igit̄ vti eſt. Dic pbia ꝯcludit habitudinē fati ad ꝓuidētiā di uinā ꝑ q̄dā filia ⁊ di. ſeries fati ita eſt. i. ita ſe hz ad ſtabilē ſimplicitatē diuine ꝓuidētie: vti ꝑ ficut rōci natio ſe hz ad intellectū. ¶ Vbi ſciēdū ꝙ illud qđ itellect⁹ ſimplici vitate irel ligit rōcinatio ꝑ modū diſcurſus ⁊ ſucceſſiue appꝛehēdit: etiā fatū ſe hz ad ꝓuidētiā ſicut illud qđ ſignit̄ hz ſe ad il lud qđ ē. Vñ ſciēdū qđ ſignit̄ eſt i q̄dā fluxibilitate ⁊ motu qđ vo actu ē geni tū eſt in q̄dā ꝑmanētia. etiā ſe hz fatum ad ꝓuidētiā ſic̄ tps ad eternitatē. Vbi ſciendū ꝙ in tpe eſt ſucceſſio' ptiū tpis pn̄tis ꝓteriti ⁊ futuri. Eternitatis aūt ē eſt ſine ſucceſſiōe tota ſimul exns. Itez fatū hz ſe ad ꝓuidentiā ſicut circul⁹ ad mediū pūctū. Vbi ſciēdū ꝙ circulus di ſtēdit̄ ⁊ ꝑ ꝓtes diuidit̄ mobilis exiſtēs. pūctū aūt eſt imobile ⁊ indiuiſibile: q: ex ꝓmo euclidis. Pūctū eſt cui⁹ ps non eſt. ¶ Ea ſeries celū ac ſydera. Dic pbia oſtēdit q̄ ſint illa q̄ fato diſponunt̄. Se cūdo ꝯcludit ꝙ iſta q̄ intellectui cōfuſa vident̄ in diuina gubernatiōe ſunt rō nabiliter ordinata: ibi. Quo fit. Primo di. ea ſeries de q̄ dictū eſt mouet celum: ac ꝑ ⁊ ſydera: tēperat elemēta in ſe inui cē: ne totalr̄ ſe corrūpāt ⁊ tráffor̄mant ipſa alterna cōmutatiōe: ita ꝙ ex aq̄ fiat aer ecōuerſo: ⁊ eadē ſeries fati renouat oīa naſcētia ⁊ occidētia. i. mouētia per fil̄es ꝓgreſſus fetuū q̄ ad aialia. ⁊ ſemi nū q̄ ad vegetabilia: ⁊ hec ſeries. i. fatū etiā ꝯſtringit̄ idiſſolubili ꝯnexione cau ſarū act⁹. i. opatiōes ⁊ fortunas hoīz: q̄ oēs res cū ꝑficiſcant̄. i. ꝓcedāt ab exor dijs diuine ꝓuidētie: neceſſe eſt ipas eē imutabiles. Ita em̄ res optime regun tur. i. gubernātur: ſi ſimplicitas manēs in diuīa mēte ꝓmat. i. explicet indeclina bilē ordinē cauſarū. Dic aūt ordo diuīe ꝓuidētie coerceat ꝓpria incōmutabili tate res mirabiles et alioq̄n temere. i. caſualiter fluituras. ¶ No. ꝙ fatū ꝯſiderat̄ dupl̄r. Uno mō vt eſt in cauſis ſcōis quarū ordo ⁊ diſpo ſitio ōr fatū: ⁊ ſic fatū eſt mobile ⁊ res fato ſubiacētes ſunt mobiles. Alio mō cōſiderat̄ fatū ſm ꝙ de pendet a ꝓuidētia diuina q̄ oīno imobilis eſt: ⁊ ſic fatuz ſortitur imobilitatem. ⁊ ſic etiā res fatales ſm ſubſtantiā ſunt imobiles. ¶ Notandū ꝙ ſi aliq̄d poſſit declinare ab ordine diuine ꝓuidentie: tūc ꝓuidentia diuina deficeret a ſuo effectu: hoc redūdat in īpotentia regētis. Et ſi dicis oīa ſubiacēt ꝓui dentie diuine: g̃ oīa eneniūt ex neceſſitate. Dicendū ꝙ nō: q: de⁹ p̄uidet res ſicut ſunt future. quedaz p̄uidet neceſſario euenire ⁊ q̄dā ꝓtingenter: ⁊ de ꝫ videt magis in q̄nto huius. ¶ Quo fit. Dic pbia oſtēdit ꝙ ea q̄ apparent in reb⁹ ꝯfuſa in diuina gubernatiōe ſunt ordinata di. Quo fit. i. ex hoc ꝙ diuina ꝓuidentia ineuitabilē ordinē rebus cōſtituit ſequitur vt tametſi. i. q̄uis vobis minime valenti bus ꝯſiderare hūc ordinē rerū videant̄ oīa ꝯfuſa ⁊ ꝓturbata: nihilomin⁹ tn̄ modus ſuus. i. ordo pri us diuine ꝓuidētie diſponit cuncta dirigens ea ad bonū. nihil em̄ eſt qđ fiat cā mali. nec etiam ab ipſis improbis: quos bonū querentes prauus error euertit: vt ꝑus demonſtratū eſt: nedum. i. multo minus ordo fatalis ꝓficiſcens de cardine ſummi boni. i. ab ipſo deo deflectat a ſuo exordio. i. a deo q̄ eſt finis ⁊ p̄ncipiū oīm. ¶ Nota ꝙ dicit malos nihil facere cā mali: cui⁹ oppoſitū ptz. multi enim ma li ſeipſos interimūt. dicendū ꝙ nullus operatur reſpiciens ad malū: q: oīa bonū appetunt. Si quis aūt malū operat̄ hoc ꝓtingit ſub fantaſia boni. Nā aliq̄s in magna anxietate exiſtēs eſtimat eſſe bo nū fugere anxietatē ⁊ nihil aliud ipſe ꝯſiderās ſequit̄ hāc eſtimationē ſeipm interficiēs: ⁊ talis ꝑuās Maluz

ficiſcens a ſuo quēq; deflectat exordio. ¶ Quæ uero inquies pōt ulla iniqor eſſe confuſio/ q; ut bonis tum aduerſa/tum ꝓſpera/malis etiā/tum optata/tum odioſa cōtingant? Num igit ea mentis integritate hoies degunt/ut quos ꝓbos improboſue cenſuerint/eos quoq; uti æſtimant eſſe neceſſe ſit? Atq in hoc hoim iudicia depugnant/ ut quos alii premio/alii ſupplicio dignos arbitrantur. Sed cō cedamus ut aliquis poſſit bonos maloſue diſcernere. Num igit poterit intueri illā intimā tēperiē uelut in corporibus dici ſolet: aioꝝ? ¶ Nō em̄ diſſimile eſt miraculū neſcienti/cur ſanis corporibus his qdē dulcia: illis uero amara cōueniāt/cur ægri etiā qdā leuib⁹/qdā uero acrib⁹ adiuuātur. At hoc medicus qui ſanitatis ipſius/atq; ægritudinis modū tēperamētūq; dignoſcit/minime mirat. Quid uero aiorū aliud ſalus uidet eſſe q; probitas? quid ægritudo q; uitia? Quis em̄ alius uel ſeruator bonoꝝ uel maloꝝ depulſor q; rector & medicator mētium deus? Qui cum ex alta ꝓuidentiæ ſpecula reſpicit/qd unicuiq; cōueniat agnoſcit: & qd cōuenire nouit accōmodat. hinc iā fit illud fatalis ordinis inſigne miraculū cū a ſciēte geriť qd ſtupeāt ignorātes. ¶ Nā ut paucaquæ ualet ratio humana

ſe bono ducitur fantaſia boni: q: p:o tunc putat bonū eſſe effugere anxietatē ꝑuatione vite. ¶ Que vo iniquis pōt vlla inquio: eē ꝓfuſio. Hic pbia ſoluit q̄ſtionē quare bona malis ⁊ mala bonis contingāt. Et ꝑmo hoc oſtēdit in gñali. Scdo magis in ſpāli: ibi. Sed ſi aliqs. Primo aſſignat cām p̄dicti accidēris ex defectuoſo iudicio hoim. ſcdo ex ꝓtrario iudicio dei ⁊ hoim: ibi. Naz vt pauca. Primo facit qd dictū eſt. Scdo declarat ꝑ ſe ſimile: ibi. Nō em̄ diſſimile. Primo dicit o Boe. tu inq̄es q̄ pōt eē vlla iniquio: cōfuſio: q̄ vt bonis aliq̄n ꝓſpera: aliq̄n aduerſa eueniūt: cū ſemꝑ bonis deberent ꝓſpera euenire: ⁊ malis ꝑ cōtrariū aliq̄n ꝓtingāt optata: aliq̄n odioſa: cuz ſemꝑ malis deberēt odioſa euenire? di. pbia. Nūꝑ nūquid hoīes degūt. i. viuūt ea integritate in integro iudicio mentis: vt neceſſe ſit eos eſſe ꝑ bos vel improbos quos ipſi cēſuerint ideſt iudicant eſſe tales. Atq ꝑ certo in hoc depugnāt. i. ꝓtrariantur iudicia hominū vt quos alij ſup. iudicant dignos ꝓmio: alij arbitrantur dignos ſupplicio. ſed cōcedamus vt aliquis poſſit diſcernere bonos: ve ꝑ vel malos. Num ꝓo nūquid ipſe poterit intueri illam intimā tēperiē. i. anterioꝛē cōditionē ⁊ qualitatez aioꝝ: veluti ſolet dici in coꝛpoꝛibus? q. d. ego loquo: de animis ſm qđ hoīes ꝓſueuerūt loq̄ de coꝛpoꝛibus. ¶ Notandū q ꝓpter defectuoſuz iudiciū hoim cōtingit q iudicāt eos eē bonos qui mali ſunt ⁊ ecōuerſo. ſi q̄ iudicant malos eſſe bonos. ⁊ ſi illis eueniant mala: putant bonis eueníre mala: ⁊ ſi bonis quos iudicant malos eueniant bona: putāt malis euenire bona. Et ideo etiā ſepe putant bonos deprimi cū mali deprimūtur: iudicantes malos eſſe bonos: ⁊ putant malos extolli cū boni extollunt: q: iudicāt bonos eē malos. ¶ Non em̄ diſſimile eſt miraculum neſcienti cur ſanis coꝛpoꝛibus ⁊c. Hic pbia declarat ſe per ſimile dicens. ¶ Iſtud miraculū nō eſt diſſimile: imo ē valde ſile ad ꝓpoſitū neſciēti alicui cur ſanis coꝛpoꝛibus his conueniant dulcia: his amara. etiam neſcienti alicui cur quidam egri adiuuantur leuibus quidaz acerbis: licet hoc videatur mirū neſciēti: tamen medicus de hoc minime miratur qui dignoſcit modū ⁊ tēperamentum ſanitatis ipſius egri ⁊ cām egritudinis. ſic ſimiliter lz hō ignoret quid cōueniat bonis ⁊ malis: tn̄ deus q̄ eſt ſcrutator coꝛdiū iſta cognoſcit: videns q bonis aliq̄n cōueniūt aduerſa: malis q̄nq; ꝓſpera. ideo ſic eis diſtribuit ⁊ hoc eſt qđ ſubdit applicando ſimilitudinē ad animū dicēs. Quid em̄ aliud videť. i. apparet eſſe ſalus aioꝝ q̄ ꝑbitas? quid aliud eſt egritudo animoꝝ q̄ vitia? Et quis alius ſeruator ē bonoꝝ ⁊ depulſoꝛ maloꝝ q̄ deus rector ⁊ medicator mētium? Qui cum reſpexit ex alta ſpecula prouidentie: ipſe cognoſcit quid vnicuiq; cōueniat ⁊ qđ iam nouit cōuenire. hoc accōmodat. hinc. i. ex quo qđ dictum eſt fit inſigne miraculum ordinis fatalis: fit illud qđ admirantur hoīes in ordine fatali: cum a ſciente. i. a deo illud geritur. i. fit: qđ ignoꝛātes ſtupeant. i. admirentur. ¶ Notandū q eſt bona cōparatio ſanitatis ⁊ egritudinis coꝛpoꝛalis ad medicum: ⁊ ꝑbitatis ⁊ vitij animoꝝ ad deum. ſicut em̄ medicus cognoſcēs cauſas ſanitatis ⁊ egritudinis ſcit q̄d cōueniat ſano ⁊ egro alijs ignoꝛantibus ⁊ mirantibus. Sic deus cognoſcens qualitatē aioꝝ ſcit quid bonis cōueniat ⁊ quid malis: ⁊ vnicuiq; ſibi cōueniēs tribuit: q̄nq; malis ꝓſpera: bonis aduerſa de quo ſtupent ignoꝛantes. ¶ Nota q ſpecula dꝛ lacus altus aptus ad circūſpiciendū. ⁊ quia deus ꝑ ꝓuidentiā oīa circūſpicit: iō ſimilitudinarie ipſa ꝓuidētia dꝛ ſpecula. ¶ Nota q q: hoīes ignoꝛāt qui ſunt boni vel mali: ignoꝛāt etiā quid vnicuiq; cōueniat: iō aliqua creditur cōuenire bonis q̄ ſm iudiciū dei eis nō cōueniūt: ⁊ ideo hoīes miranť: quare deꝰ eis nō attribuat q̄ videntur eis attribuēda. iō dicit pbia. Ex dictis cōtingit hoc miraculū q ignoꝛātes ſtupēt q̄ fiūt adeo ſciēte. ¶ Nā vt pauca. Hic pbia oſtendit q bonis mala ⁊ malis bona cōtingunt ex cōtrario iudicio dei ⁊ hoīm di. vt ego pauca ꝑſtringā q̄ humana rō valet accipe de diuina ꝑfunditate; illud ſup. declarabo. O Boe.

de hoc sup. hoīe quē tu putas esse iustissimū ⁊ seruātissimū eq̄. i. eq̄tañ diuersuz videt. i. alr videt ꝓuidē tie sciēti oīa. i. deo. qđ ꝟfirmat auctozitate lucani: qui describēs bellū inter pōpeiū ⁊ iuliū cesarē cū quere ret ab eo cui⁹ cā esset iustio: dixit. Victrix cā diis placuit: sz victa catoni. vñ dixit victricē cām. s. Julij cesaris placuisse diis: victā vo cām scz Pōpeij placuisse catoni āmonuit Lucan⁹ nr familiaris. Exquo ꝯcludit ea q̄ ꝑ spem hoīm veniūt esse ꝓfusionē in opinione hoīm nō tñ in re di. Quicqđ igit videas geri vl fieri. i. euenire ꝑ spez hois: cāz ignorātis b. i. in reb⁹ est rect⁹ ordo: sz opinioni tue est puersa ꝓfusio. ¶ Notādū ē ꝙ cato vticēsis ꝓpter suā sapiam ⁊ vtutez marie fuerat auctozitaz in ppło. Cū aūt Juli⁹ pugnaret ꝑ Pōpeium cito iudicauit Pōpeiū esse iustū attribuēs sibi cāz victricē. Alij aūt iudicabāt Juliū cesarē esse iustū attribuētes sibi cām victricem. Exq̄ ptz ꝙ de eodē ꝑtio mō iudicabāt dij ⁊ hoies sapiētes q̄ catonē seq̄bāt. ¶ Sz si aliq̄s. Hic pbia assignat cās spāles q̄re bonis ⁊ malis idifferēter euenīūt nūc ꝓ spera nunc aduersa. Scđo accusat se de amplioꝛi ptractatōe hmōi causaz. Scđa ibi. Neq̄ em̄ fas. Primo declarat intentū suū de bonis. Scđo de malis ibi. Nā id q̄. Primo assignat cām quare aliq̄bus bonis nō euenīūt mala. Scđo q̄re aliq̄ ꝓtingūt eis mala ibi. Aliis mixta. Primo oñdit q̄re bonis nō ꝓtingāt mala. Scđo quare ꝓtingāt eisq̄ bona ibi. ffit laūt Primo assignāt duas cās q̄re bonis non eueniāt mala. Scđa ibi. Est ali⁹. pria cā est infirmitas animi alicui⁹ boni: cui si adueniret aduersitas ipe deterioꝛaret: vñ dicit in lra. Sz fit. i. ponam⁹ ꝙ aliq̄s fit ita bñ moꝛat⁹. i. moꝛigerat⁹ ꝙ diuinū et hūanū iudiciū ꝓsentiat de eo: fortitā ipe est infirm⁹ virib⁹ animi nō potēs resiste re aduersitatib⁹. Cui si eueniat q̄d. i. aliq̄d aduersi fortitā desinet colere īnocentiam. i. exercere virtutē: per quā nō potuit. i. nequiuit retinere fortunā: q: imputabit sue innocentieq̄ ꝓsperitas sua? recessit quēadmodū legitur de Job. cui vxoꝛ improperabat dic. Adhuc permanēs in simplicitate tua bñdic deo ⁊ moꝛere. parcit itaq̄ illi sapiens dispensatio. i. ꝓuidentia dei: quem aduersitas possit facere deterioꝛē nec patitur eū laboꝛare aduersitate cui nō cōuenit. ¶ Nota ꝙ quidā boni sunt ita imbecilles animi ꝙ ex modica tentatiōe aduersitatis mutarent. qđ videns deus parcit ipis ne eos aduersitate deiiciat. Un apls. ffidelis deus q̄ nō patit vos tentari vltra id qđ potestis. Est alius cunctis virtutibus absolut⁹. Hic assignat aliā cām quare quibusdā bonis nō adueniāt mala di. Est ali⁹ hō absolutus. i. ꝓfectus cūctis vtutib⁹ ⁊ sctūs: ⁊ primus deo: hunc hoīem contingi. i. tangi q̄buslibet aduersus ꝓuidētia sup. diuina iudicat nephas adeo. i. intantū vt nec sinat ipsum agitari morbis coꝛporeis qđ cōfirmat auctozitate cuiusdā pbi dicētis. nā vt ait quidā pbs excellētioꝛ me: cuius auctozitatem ponit in greco: que tm̄ sonat in latinno. Coꝛpoꝛa sua viri sancti. i. sacri edificauerunt virtutes sup. pseruādo ipsa ab aduersis. Aūt pro sed verus vir sacerdotalis nō laboꝛat sup. in pspis. ¶ No. ꝙ scđa causa quare aliquib⁹ nō aduenit aduersa est excellēs sctitas ipsoꝛ. sicut em̄ deus excellenter malos nō tm̄ punit in futuro: sz etiā in pñti: sic aliquos excellēter bonos nō tm̄ ꝑmiat in futuro: sz etiā in pñti ab aduersitate custodit. ¶ No. quare pbia dicat quidā excellētioꝛ me di. cū nullus sit excellentioꝛ pbia dicendū ꝙ littera debet sic exponi. Nam quidā pbus excellentioꝛ alijs pbis me. i. ꝓ me pbiam di. ¶ ffit aūt sepe. Hic ostēdit quare bonis sepe cōtinguut bona di. ffit aūt. i. cōtingit sepe vt summa rerum gerenda. i. principatus gerendi res deferat. i. cōcedat bonis. i. probis: nō tantū ꝓpter vtilitatez bonoꝛ hoīm sed vt improbitas exuberans. i. abūdans maloꝛ rerundant. i. cōpescat vel reprimatur. Tunc assignat causam quare bonis q̄ñq̄ cōtingant mala di. Aliis. i. bonis deus distribuit quedā mixta. i. nunc bona: nūc mala pro qualitate animoꝛ. quosdā em̄ bonos deus remoꝛdet aduersitatib⁹ ne luxurient. i. superbiāt longa felicitate. i. prosperitate. Alios bonos patitur agitari. i. vexari duris aduersitatibus vt ipsa dura cōfirmant virtutes animi temporū vsu ⁊ exercitatione patientie vt patet in Job. Alij plus metuūt equo qđ ferre possunt: sicut thomas formidauit ingressum indie dicens. Dñe mitte me quo vis preter q̄ ad indos. Alij plus equo despiciunt qđ ferre nō possunt: quia quasi presumendo despiciunt tenta-

buit. Quosdā remordet ne longa felicitate luxu/
ri ent. Alios duris agitari ut uirtutes aī patientia
usu atq; exercitatiōe cōfirmēt. Alii plus æquo me
tuūt qđ ferre pñt. Alii plus æquo despiciūt qđ fer
re nō pñt; hos in experimētū sui tristib⁹ ducit. Nō/
nulli uenerādū sæculi nomē glorioſæ p̄cio mortis
emerunt. Quidā suppliciis inexpugnabiles exēplū
cæteris ptulerūt iuictā malis esse uirtutē. Quæ q̄ re
cte atq; disposite & ex aīoꝝ bono qb⁹ accidere uidē
tur fiāt; nulla dubitatio est. ¶ Nā illud quoq; q̄
iprobis nūc tristia; nunc optata ꝓueniūt ex eisdē
ducit' causis. Ac de tristib⁹ qdē nemo mirat'; q̄ eos
malo meritos oēs existimāt; quoꝝ qdē supplicia;
tū cæteros scelerib⁹ deterrēt; tū iꝑos quib⁹ inuehun
tur emēdāt. ¶ Læta uero magnū bonis argumen
tū loquunt'; qd de hmōi felicitate debeāt iudica/
re; quā famulari sæpe iprobis cernāt. In qua re il/
lud etiā dispēsari credo; q̄ forsitā alicuius tā p̄ceps
atq; iportuna narura est; ut eum in scelera potius
exacerbare possit rei familiaris iopia. Huius mor/
bo, puidētia collatæ pecuniæ remedio medet'. Hic
fœdatā ꝓbris cōscientiā spectās & secū fortunā suā
cōparās; forsitan pertimescit; ne cuius ei iucūdus
usus est fiat trists amissio. Mutabit igit' mores ac
dum fortunā metuit amittere; nequitiā derelin/
quet. Alios in cladem meritā præcipitauit indi/
gne acta felicitas. qbusdā ꝓmissum puniēdi ius ē

tiones quas th̄ ferre nō pñt: vt sctūs Petr⁹ q̄ dixit. Et si oportuerit me mori tecū nō te negabo. q̄ ad tē
tationē ⁊ accusationē ancille xp̄m negauit. Hos vtroscz ducit. ī. tentat tristib⁹. ī. aduersitatib⁹ in experi/
mentū sui. ī. in recognitionē sui vt sciāt q̄d possint ⁊ q̄d nō possint: ⁊ nōnulli. ī. aliq̄ emerūt p̄cio mor/
tis venerādū nomē seculi sicut martyres. Quidā iexpugnabiles supplicijs ptulerūt ceteris exēplū vir
tutem esse inuictā a malis: q̄ oīa q̄ recte ⁊ disposite fiāt ex eoꝝ bono quib⁹ accedere videnť nulla est du
bitatio. ¶ No. q̄ quidā plus timēt q̄ ti
mere deberēt aliquā aduersitatē. de qui/
bus ō: in psal. Trepidauerūt timore ubi
nō erat timor. Talib⁹ de⁹ īmittit aduer/
sitates quib⁹ resistūt vt cognoscāt se gra
tia dei posse resistere ei qō timebāt. Alij
aūt p̄sumētes de ꝓp̄rijs viribus despiciūt
tētationes q̄s potētes resistere eis. Illis
de⁹ tētationes īmittit ⁊ p̄mittit eos succū/
bere: vt cognoscāt q̄ fragilis sit hūana
natura sine diuina gr̄a. ¶ Nā illud q̄. Hic assignat cās q̄re malis q̄nq; bona:
q̄nq; mala cōtingant. Primo oñdit q̄re
malis cōtingant mala. Scō q̄re bona:
ibi. Leta vo. Primo dicit ex eisdē causis
ducit. ī. ꝓbat q̄ iprobis nūc ꝓueniūt tri
stia: nūc optata. Sed de tristib⁹ q̄ malis
ueniūt nemo mirat'; q; oēs estimāt eos
. ī. malos eē meritos. ī. dignos malo; q̄
malo⁊ supplicia ceteros deterrent. ī. ter
ro⁊e retrahūt a scelerib⁹; ⁊ iꝑos. ī. malos
emēdāt; q̄b⁹ iuehunt supplicia. ¶ No.
q̄ pbia innuit tres cās quare malis eue
niūt mala. Pria est q; oēs hoīes estimāt
eos dignos malo. Scō q; p simplicia
malo⁊ alij a malo retrahunt'. Tertia cā
q; mali supplicijs emendātur. ¶ Leta
vo magnū. Hic assignat cās q̄re malis
bona eueniant. Scō soluit tacitā obie/
ctionē: ibi. Nā vr pbis. Prio di. Leta vo
. ī. pspera q̄ malis ueniūt loquunt'. ī. iu/
dicāt bonis magnū argumentū q̄d indi
care debeāt de hmōi felicitate: quā sepe
cernāt famulari ꝓbris. hñt em̄ pbi ex
hoc certissimū argumentū: q̄ illa nō est
vera felicitas q̄ malis aduenit: sed falsa
deceptio. Tūc assignat primam causam
quare deus malis cōcedit bona ⁊ pspe/
ra: qui quidē mali p̄ pspera p̄seruātur
a peioꝝ scelerib⁹ ne fiant fures vel ra/
ptores. ⁊ dicit. In qua re q̄ malis eue/
niant prospera illud credo dispensari. ī.
dispensatione ordinari q̄ forsitan natura alicui⁹ mali tam p̄ceps est ad malū ⁊ iportuna vt inopia rei
familiaris. ī. pauptas possit eum exacerbare. ī. puocare in scelera. ſ. ad furtū ⁊ ad rapinā. Hui⁹ morbo
diuina ꝓuidentia medet' remedio collate pecunie. Tunc assignat secūdā causam talē: q̄ ideo malis eue
niunt prospera vr pspitate emēdent vitā quasi timentes ne ꝓpter malicia amittāt pspitatē. vñ dicit
Hic. ī. aliquis malus spectans. ī. cōsiderans cōscientiā suā fedatā. ī. maculatā probris. ī. vitijs ⁊ ipse cō/
parans secū fortunā. ī. pspitatez suā forsitan ptimescit ne cuius rei. ſ. pspitatis iocūdus est ei vsus
illius fiat tristis amissio: ⁊ dum metuit amittere: fortuna mutabit mores ⁊ derelinquet nequitiā. Tunc
ponit tertiā causam di. Alijs malis aduenit pspitas vt incidant in maiorem miseriā aduersitatis. q;
sicut dictum fuit in. ij. lib. prosa. iiij. In oñi aduersitate fortune infelicissimū genus infortunij est fuis
se felicem. vnde dicit in littera. q̄ felicitas indigne aucta. Alia littera habet acta. ī. inducta: alios malos
precipitauit in meritā cladem. ī. miseriam. ⁊ addit q̄ quibusdaz malis ꝓmissum est. ī. concessum ius pu/
niendi. ī. potestas vt sit bonis causa exercitij in virtutibus ⁊ patientia: malis sit causa supplicij. ¶ No/
tandum q̄ felicitas quosdam precipitat in cladem aduersitatis. Unde Samarieñ. Promouet iniu/
stos fortuna volubilis: vt quod Scandere precipites fecit ad ima rotet. Nam grauiore ruit turris tu/
mefacta ruina. Et grauius pulsat alta cypressus humum. ¶ Et notandum q̄ boni per aduersitates

ut exercitii bonis & malis esset cā supplicii. ¶ Nā uti ꝓbis atq; iprobis nullū fœdus ē: ita iꝑi inter se iprobi nequeūt cōuenire. Quid ni? cū a semetipsis discerpētib⁹ cōsciētiā uitiis qsq; dissentiāt: faciātq; sæpe: q̄ cū gesserīt nō fuisse gerēda decernāt. ¶ Ex quo sæpe illa sūma ꝓuidētia ꝓtulit insigne miraculū ut malos mali bonos facerēt. Nā dū iiqua fibi a pessimis qdē ꝑpeti uidētur: noxiorū odio flagrātes ad uirtutis frugē rediere: dū eis dissiles student eē: quos oderāt. Sola ē ei diuina uis cui mala quoq; bona sunt: cū eis cōpetēter utēdo alicui⁹ boni elicit effectū. ordo em̄ qdā cūcta cōplectit. ut qd ab assignata ordinis rōne decesserit hoc licet ī aliū tñ ordinē relabat: ne qd in regno ꝓuidētiæ liceat temeritati. Fortissim⁹ in mūdo de⁹ cuncta pegit cū oia sæcula ꝓuidet ac ꝓspicit. Neq; ei fas est hoi cunctas diuinæ opæ machinas igenio cōprehendere: uel explicare sermone. hoc tñ ꝓspexisse sufficiat. q̄ natura oīm ꝓditor de⁹ idē ad bonū dirigēs cūcta disponat: dūq; ea q̄ ꝓtulit in sui similitudine retinere festinat: malū oīne de reipublicæ suæ terminis ꝓfatalis serie necessitatis eliminat. quo fit ut quæ in terris abūdare credunt si disponentē ꝓuidētiā spectes: nihil usq̄ maloꝝ esse ꝓpendas. Sed uideo iādudū te & pōdere quæstionis oneratum: & orationis prolixitate fatigatum aliquā carminis expectare dulcedinem. Accipe igitur hausturn quo refectus firmior in ulteriora contendas.

¶ Nā ut ꝓbis atq; iprobis nullū fœdus ē. Quid ni. i. quare nō esset ita cuz quicq;. i. quilibz mali dissentiant a semetipsis ui/tijs discerpētib⁹. i. distrahētib⁹ cōsciētiaz iꝑoꝝ: & sepe mali faciāt q̄ cū gesserint. i. fecerit decernāt. i. iudicēt nō fuisse gerē/da. i. faciēda. ¶ No. q̄ intantū aliq̄s est bonus inquātū seruat ordinē in ultimū finē: q̄ finis est summū bonū & q: illū ordinē in ultimū finē oēs boni seruant: iō oēs boni in eo q̄ boni inuicē sunt: ꝓcor/dant: mali aūt q: hūc ordinē nō seruant: & a semetipsis discordāt: sibi mutuo ꝓcor/dare nō ꝑmt &c. ¶ Ex quo sepe summa illa. Hic infert quādā ꝓclusionē di. Ex q̄ mali puniūt malos. ex hoc illa summa ꝓuidentia. i. diuina ꝓtulit insigne miracu/lum. s. vt mali facerēt malos bonos. qō declarat. Nā dū quidā mali vident ꝑpe/ti iniqua a pessimis sibi flagrantes. i. ar/dētes odio noxioꝝ. i. dānatoꝝ suoꝝ sup. mali rediere. i. redierūt ad frugē vtuꝝ. i. ad vtilitatē: dū tales studēt se eē dissiles illis malis quos oderāt: & addit sola di/uina vis talis est cui mala sunt bona. i. cedunt in bonū. sicut cū malus facit bo/nū malū: vñ subdit. ¶ Cū de⁹ vtēdo cōpetē/ter eis. s. malis elicit effectū alicui⁹ boni. Ordo em̄ fatalis cūcta cōplectit: vt qō discesserit ab assignata rōne ordinis: scz mali: hoc tñ lz relabat in aliū ordinez. s. boni: ne in regno ꝓuidētie dei liceat q̄d .i. aliq̄d temeritati. i. ordinatiōi. et ponit autoritatē in greco q̄ tm̄ sonat fortissim⁹ in mūdo de⁹ cūcta peregit. ¶ No. q̄ bo/nū ꝓuenens ex malicia iꝑoꝝ nō est imputandū ipsis iprobis: sed tm̄ diuine virtuti q̄ nouit ex malis efficere bona: et lz de⁹ malū dirigat ad bonū sua intētiōe & ptāte: nō tñ hō iō est extra culpā q̄ illō malū agit mala intētiōe. ¶ No. q̄ alius est ordo naturalis: alius ordo a deo ꝓui/sus. Ordo naturalis est vt deū & ꝓmū diligam⁹: ordo ꝓuisus est ꝓpalis rerū dispositio: q̄ fatū vocat: & lz ordinē sepe dimittam⁹ aliq̄d plus deo diligēdo: & ꝓmū odiēdo. tñ ordinē ꝓuisuz a deo nusq̄ effu/gies. q: nunq̄ aliter ꝓuenit q̄ deus ꝓuidet: vt si aliquid recedit ab ordine naturali relabit in alium: vt si aliq̄d est malū quo ad materiā: ipm est bonū in cōparatione ad iustitiā: ita q̄ in regno diuine ꝓui/dentie nihil relinquitur temeritati. i. inordinationi. ¶ Neq; em̄ est fas hoi. Hic pbia excusat se de am/plioꝝ indagatione causarum di. Neq; em̄ est fas hoi ingenio cōprehēdere vel sermone explicare cun/ctas machinas. i. causas vel dispositiōes diuini opis: hoc tñ sufficiat respexisse q̄ de⁹ ꝓditor. i. ꝓductor naturarū disponat cūcta dirigēs ad bonū. Et dū idem ꝓductor sup. festinat retinere ea q̄ ꝓtulit. i. ꝓdu/cit in similitudine sui sup. eliminat. i. ꝓscit p seriem. i. p ordinē fatalis necessitatis oē malū de terminis sue publice rei. i. mūdi. quo fit vt mala q̄ credunt abūdare in terris si spectes. i. cōsideres ꝓuidentiā dispo/nentem nihil ꝓpendas vsq̄ esse mali. Tunc inuocat Boetiū ad cōsolationē metricā di. Video te eē ho/neratū pōdere qōnis q̄ difficilis est: & fatigatū ꝓlixitate oronis expectare aliquā dulcedinē carminis: igit accipe hausturn dulcedinis metrice quo refectus. i. recreat⁹ firmiter cōtendas in ulteriora. No. q̄ di/cit malū nusq̄ esse in cōparatione ad diuinā ꝓuidētiā: q: malū nō est aliqua natura nec aliqua res; oīs

em̄ natura ⁊ res appetit suá pfectionē. Cū aūt appetitōile habeat rōnē boni si malū esset natura: ⁊ res
Malū. appetēs pfectionē malū esset bouū. ¶ No. ꝙ nullū est malū simpliciter: ⁊ totaliter in mundo quin in cōparatiōe ad diuiná ꝓuidētiá habeat rōnē boni. vñ expedit multos defect⁹ cōtingere in vniuerso ne multa bona tollant. Si em̄ nō co:rūperet aer ignis nō cōseruaret: nec vita leonis cōseruaret nec occi deret agn⁹ vl'asin⁹: neq; laudaret iustitia nec potētia: si nō esset iniq̄tas. ex q̄ ptz ꝙ multa in cōparatio ne ad nos sūt mala q̄ in ꝓpatiōe ad diuiná ꝓuidētiá oia disponētē fim ꝙ meli⁹ ꝓpetūt vniuerso bōa sūt

Officiū. Ita est inq̄ ⁊c. Om̄ ea dūtaxat dicere instituí q̄ aut neglecta aut nō satis diligēter dicta sunt in alijs cōmētarijs. ió ne hic quidē lōgus ero. Tui muneris. i. tui hoc est physici officij. Naz offm̄ ptes munia ⁊ munera ⁊ et ā mun⁹ ꝑ eadē re fere sz diuersis de causis accipí solēt. Of
Partes. ficiū em̄ ó: qñ q̄s id facit ob q̄ó faciēdū ipse aut fact⁹ aut institut⁹ videt. Sicut offm̄ canto:
Munia ris est cātare: pbie causas latētes rerū iuestigare. Partes aūt dicunt q̄ cuiq̄ spāliter agēda sūt. tractūq̄
Mūera est a comedis. i. comediarū auct o:ib⁹ q̄ inter se pticipāt actionē totá. vñ cū dico aliq̄d esse mearū partiū
posterio ra supia significo illud officio meo spāliter assignatū. Munia olim. vñ ⁊ municeps ⁊ municipia: ⁊ nūc munera dicebant q̄ singulis agēda aut gerēda dant: sic q̄ó mun⁹ q̄ódá aut pstát aut accipiūt ita faciēdo. Que so vti hic vti. i. vt hinc. i. de his reb⁹. discernas. i. seo:sum iudices ⁊ disputes. Ad rem me inq̄t oim q̄situ maximá q̄situ. i. ad querēdū vel vt inq̄rat maximá. i. difficillimá. Est em̄ li q̄situ ꝺ posteri⁹ supinū. Po sterio:a aūt supina vt docet valla nō cōstruunt cū vbis vel ptcipijs motū de loco significantib⁹. immo nec cum quibuscūq̄ alijs: nec casum regunt: sed absolute ponūtur in significatione passiua: ⁊ id cum omnibus noibus adiectiuis fine ꝓpositione: vt pulchrum aspectu: obscenū visu: difficile factu ⁊c. Cui vir exhausti quicq̄ satis est exhausti est hic genitiui casus a ntō exhaustū. mali em̄ scribunt. sed impfe ctissimi exhausisti. Nam sensus est cui supple rei. i. ad quā rem vir quicq̄. i. aliquid exhausti. i. exhauriē do impensi labo:is satis est. vbi animaduertes sepe in passiua significatione maxime vbi substantiā si gnificamus participia eiusmodi poní: vbi quidā ꝑ verbalibus posita censent vt apud comicū. Quid hoc o:nati p:o eo dicūt q̄ó est quid hoc o:nat⁹: sed possit intelligi quid hoc o:nati. i. rei o:nate. Exhau rimus aūt ea que cū difficultate facimus. Vñ in. iiij. Enei. Que bella exhausta canebat: sz maxime dicit de aqua que hauriēdo extrahit nō fine labo:e. vñ cōueniēter sumit similitudinē a capitib⁹ hydre pullu
Hydra. lantibus si fabulā detegamus que talis est. Hercules inter ceteros labo:es suos hydrā serpētē aqua tilem (uá hydo: vñ hydrus ⁊ hydra serpentū noia aqua ó:) occidisse ó: qui lernā arcadie palu:dē inco lebat ⁊ q̄ centū capita habebat ea viuacitate: vt vno resciso duo q̄ p:imū subnascerent. Q̄ó aiaduer tens hercules eā igni tandē domuit: ⁊ capita simul exussit. Quā Virg. li. vj. apud inferos esse dicit his vbis. Quinquaginta atris imanis hiatibus hydra Seuio: int⁹ sz sedē. vbi quinquaginta capitū dicit Sed Ouid. de trāsformatis. li. x. centū habuisse di. loquente hercule ad achiloum. Pars quota lernee serpens eris vnus echidne. Vulneribus secūda suis erat illa: nec illū de centū numero caput est impu ne rescissum. Quin gremio ceruix hydre valētio: esset. Hāc ego ramosam natis e cede colubris. Cre scentēq̄ malo domui domitāq̄ reduxi. Quid fore credis. Volūt aūt paludē fuisse multis fontib⁹ ⁊ am niculis abundantē: quo:ū vno obstructo bini nascebant: donec materia cōbustibili iecta ⁊ igne imisso tota exusta esset loci humiditas: quā fertilitas magna secuta est. Est ergo similitudo i hoc ꝙ sicut her culi vnū caput hydre amputāti bina succrescebāt: ita pbie discutiēti ⁊ quasi absoluenti vnā dubitatio
Fatum. nem Boe. in ea materia bine succrescerēt. Fatū casus: ⁊ p̄ destinatio: ita a quibusdā distiguunt ꝙ fatū a celo depēdeat casus a fo:tuna p:edestinatio a deo. Nā vt Cic. inquit. Fatū est cōnexio rerum per eter nitatē se inuicē tenēs que suo o:dine et lege variant. ita tñ vt ipsa varietas habeat eternitatem. Sed vt inquit Nonius. Fatū aliter quoq̄ accipit. Significat em̄ decretū ⁊ voluntatē vt. vij. Enei. Heu stirpez inuisam ⁊ fatis cōtraria nostris Fata phrygū. Et in eodē. Filius hunc fato diuū p:olesq̄ virilis. Nulla fuit. Est etiā nutus. Virg. alibi. Fatis iunonis inique. Dicitur aūt a fando: eo ꝙ quicq̄d dij veridici fan
Casus. tur ineuitabile fit. Vñ Marcus varro. Ab hoc tēpo:e ꝙ cū pueris cōstituāt parce fando dictū est fatū
Predes stinatio. ⁊ res fatales. Juxta Cice. aūt videt fatū a celo trahi: quod nobis fata dei annunciat: sed nō sic q̄n fato rum cōdito: ea mutare possit. Casus aūt a cadēdo. q̄m p:eter opinionem aut p:escientiam nostraz ali quid accidit. ⁊ cuius causam ignoramus. Predestinatio autē est dei aliquā rem ad certā finem ab eter no destinātis: sed fere in bonā partē accipit. Nam ad penā additi: p:escíti vocari solent. Quāquā au gusto limite tempo:is septi. vel ad totum tempus vite cuiuslibet hoīs respicit vel ad illud q̄ó te Boet. adhuc victurum sperauit. Si p:imo modo accipimus simile erit illi Virgiliano quarto Geo:gi. Verū hoc ipse quidem spacijs exclusis iniquis p:etereo:: atq̄ alijs post cōmemo:āda relinquo. Que verba tamen Seruius de angustia carminis non eui intelligit. Qui modus ⁊c. Fatū a veteribus appellatuz est. Modus est Tiri liuij ⁊ alio:um latine loquentium. Adiectiuum etiam participiale vicinio:i substā tiuo confo:mare: iuxta quem non dicit qui modus fatum appellatus est: sed appellatum est. si tamen p:eposuisset dixisset. Qui modus appellatus est fatum. De fato autē quomodo a gentilibus acceptuz est iam diximus. Multa autem hic pertranseo: quia aut nota aut declarata sunt. Illud autem partci
Fluítu ras: pium fluituras non est fo:matū ab eo supino quod nūc in vsu est. Nam a fluxū fieret fluxur⁹ fluxura fluxurū: sed ab eo quod fim cōmunē regulam fieret fluitū fluitu fluiturus fluitura fluiturū. Sicut na scíturus legitur p:o naturus. A suo quoq̄ deflectat exo:dio: si legis quoq̄ in quēcūq̄ locū aut in quā cunq̄ partem: tunc deflectat ponitur absolute vel subauditur se ficut secūdo Enei. Etiam nox humida celo p:ecipitat subaudi se: vel p:ecipitat. i. cadit vel p:ecipitatur. Si vero legis quicq̄ aut quenq̄ faci

lis est constructio. Et equi. i. equitatis feruentissimū: imitatio est virgiliana in scō Eneidos. vbi ad similem sniam eisdē verbis vtitur dicēs, Cadit ⁊ tiphyeus iustissimus vn⁹ qui fuit in teucris ⁊ feruentissimus equi dijs aliter visum. familiaris noster Lucan⁹. Jdeo Lucanus familiaris pbie dicit q̄ fabulas inanes ⁊ figmenta poetica nō habet: sed veram hystoriam cōtexit interserens multa philosophica ad phyficam ⁊ astrologiam ptinentia. quare vt Seruius dicit inter poetas non annumeratur. Unde etiam Martialis facit eū de se ita loquētem. Sunt quidā qui me dicūt non esse poetam: sed q̄ me vendit bibliopola putat. Ut quidā me quoq; excellentiorē: q: hec verba in psona non Poetij. sed philosophie ꝓferuntur: recte dubitatur quis philosophoꝝ: ipsa philosophia sit excellētior. Nō quadrat vt dicamus me. i. per me: sed reuera me. i. q̄ ego. Dicēdum ergo ē q̄ pbia hic habet rationē philosophie naturalis quā quis per naturā adipiscitur. verbū autem illud videtur diuinitus inspiratuz vel ab oraculo acceptum ⁊ dictum a viro plane diuino: ita vt philosophiā cōem excellat. quis autem sit nō dicit. creditur aūt hermes trimegistus quē deū effectū fabulatur gentilitas. ¶ Seculi nomen glorioſe ꝑcio mortis emerunt. Nō dicit hoc de martyribus. i. testibus christiane veritatis: q̄ seculi nomen nō emerunt: sed contēpserunt. verū de his q̄ pro patria mortui sunt: vt glorioſum nomen obtinent cuiusmodi multi legūtur romani: vt decij: fabij: curtij ⁊c. Etiam gete vitam contēnunt vt laudentur. Unde virgilius. Mortem contēnunt laudato vulnere gete. Quinetiam vt in nauali certamine vincant quidā vitam exponere parati erant de q̄bus q̄nto Eneidos. Uitam volunt ꝑ laude paciſci. Ut que in terris abūdare credunt ⁊c. Nihil vsq̄ malo⁊ esse perpendas. Si legat. Nihil vsq̄ mali: nō stat grāmatica. Nam ordo esset vt perpēdas nihil mali eē in terris q̄ abūdare credūtur. ⁊ ita relatiuū ⁊ antecedens diſcōuenirent in numero. Legendū est ergo. Nihil vsq̄ malo⁊. que scz mala ⁊c. vl nul⁊ la vsq̄ mala. Uel omittēdo li mali aut malo⁊. Nihil vsq̄ esse perpēdas: ⁊ ita accipit li nihil ꝑ nō. aliter nimis figurata erit locutio. Lucan⁹

¶ Metrum sextum libri quarti.

SI uis celsi iura tonantis
Pura solers cernere mente:
Aspice summi culmina cœli.
Illic iusto fœdere rerum
Veterem seruant sydera pacem.
Non sol rutilo concitus igne
Gelidum Phœbes impedit axem.
Nec quæ summo uertice mundi
Flectit rapidos ursa meatus:
Nunq̄ occiduo lota profundo
Cætera cernens sydera mergi.
Cupit oceano tingere flammas:
Semper uicibus temporis æquis
Vesper seras nunciat umbras.
Reuehitq; diem lucifer almum.
Sic æternos reficit cursus
Alternus amor: sic astrigeris
Bellum discors exulat oris

¶ Metrum sextum quarti libri.

SJuis celsi iura tonātis. Jstud est sextū metrū hui⁹ quarti ꝑm quosdā adonicū: ꝑm quosdaz archilochiū: ab inuētore: tetrametrū: dactilicū a pede predominante. In quo metro pbia cōmendat diuinaz puidentiā in dispositione rerū. Et ꝑmo ex parte rerū: que diuina dispositiōe regūntur. Scōo ex parte rei gerentis ibi. Sedet interea. Primo cōmendat diuinam puidentiā in regimine corpoꝝ celestium. Secūdo in regimine elementorū Tertio in regimine temporꝝ. Quarto in regimine generabiliū ⁊ corruptibiliuz. Scōa ibi. Nec cōcordia temperat. Tertia ibi. Nisdē de causis. Quarta ibi. Nec temperies. Primo dicit. Si tu solers. i. sapiens vis pura mente cernere iura. i. regimina quib⁹ mūdus regit: celsitonātis. i. dei: aspice culmīa. i. altitudines summi celi. Illic sydera seruāt veterem pacē idest antiquā cōcordiam quā eis diuina puidentia indidit iusto federe rerum: q: sol ꝓcitus. i. cōmotus: rutilo igne. i. calore nō impedit gelidū axem: phebes. i. lune: nec vrsa q̄ flectit rapidos meatus. i. motus circa polū septētrionalē: nunq̄ lota occiduo profundo. i. mari occidentali cupit tingere idest mergere flāmas occeano. i. mari: cernens cetera sydera mergi in mare. Et loquitur more vulgari. credit em̄ vulgus stellas q̄n occidūt descendere in mare: ⁊ vesper. i. v. nus semp equis vicibus tpis nunciat seras vmbras noctis: ⁊ eadem venus existens lucifer tenebit diez almū. i. clarum. Sic alternꝰ amor: proueniens ex diuina prouidentia reficit alternos cursus sydērū sic. i. per talem mutuā cōcordiā bellum discors exulat. i. expellitur ab oris astrigeris. i. a regionibus celestib⁹ que gerūt astra. ¶ Nota de hac dictione sollers que ꝑm Jsidorū interpretat quasi sollicitus in arte vel vtilis: ⁊ sic debet scribi per duplex l sed ꝑm Hugui. dicit a solū quod est totū vel multū ⁊ ars artis quasi totus vel multus in arte: ⁊ sic debet scribi per simplex l. ¶ Nota q̄ deus magis denominat tonans a tempestate: q: maiorꝝ horror per eam incurrit mētib⁹ hoim q̄ per aliā. Unde ꝑ tempestatē tonandi hoies magis inducunt ad recogitandum diuinam potentiam. ¶ Nota q̄ vrsa habens septem stellas circa polum septentrio

nalē mota nūq̄ occidit: ſz ſemp nobis appaꝛet. licet alie ſtelle nobis oꝛiaṅ ꝛ occidāt. De venere aūt q̄ de nocte ſequit ſolē: ꝛ de mane lucifer dicta p̄cedit ſolē: viſum fuit ī lib. ij. p̄mo metro. ¶ Hec cōcoꝛdia tēperat eq̄s. Hic pbia cōmendat regimē diuine ꝓuidētie in elemētis dicēs. Hec ꝯcoꝛdia ꝓueniēs ex diuina ꝓuidētia tēperat elemēta eq̄s modis ꝛ ḥumida elemēta pugnātia. i. ꝰnia cedāt ſiccis vicib⁹. i. vice uerſa. ꝙ q̄ñq̄ p̄eualeāt ḥumida: q̄ñq̄ ſicca. ꝛ ꝙ frigoꝛa. i. elemētia frigida: iungāt fidē. i. ꝯcoꝛdiā: flammis. i. calidis elemētis: ne vnū aliud totaliter coꝛrūpat: ꝛ ḥec cōcoꝛdia facit vt pēdulus ignis ſurgat in altū. i. moueaṫ ſurſuz: ꝛ terre graues pōdere fidāt. i. deoꝛſum reſideāt. Tūc cōmēdat regimen dei circa tꝑa dicēs. Hiſdē cauſis. i. ſimili b⁹ cauſis ꝑ diuinā ꝓuidentiā oꝛdinatis: annus floꝛifer. i. in quo abūdant floꝛes: ſpirāt odoꝛes ipo vere. i. tꝑe veris tepēti i. icaleſcēte: eſtas feruida ſiccat. i. maturat cererē. i. fruges. Autūn⁹ remeat. i. reuertit ḡuis. i. oneroſus pomis: īber defluꝰ irrigat ḥyemē. Tūc ꝯmēdat regimē dei circa generabilia di. Hec tēperies. i. tēperata diſpoſitio ꝓuidētie diuine alit et ꝓfert q̄cq̄d in oꝛbe ſpirat vitā. i. q̄cq̄d viuit: ꝛ eadē tēperies rapiēs ea q̄ fecit cōdit. i. abſcōdit ꝛ aufert. ſ. ab eſſe mergēs oꝛta. i. ꝓducta ſup̄mo obitu. i. vltīa moꝛte. ¶ No. ꝑm cōmētatoꝛē. viij. phyſi. Pr̄imū antiquū nihil facit fine ſcō ātiquo. i. celo: ergo p̄ima cā gn̄ationeꝫ ꝛ coꝛruptionē elemētoꝝ ꝛ oīm in mūdo ꝛ tēpoꝝ diſtinctionē operaṫ mediātib⁹ coꝛporib⁹ celeſtib⁹. vñ in li. de pomo. Ariſt. ſcribit ꝙ creatoꝛ oīm ſua ſapientia p̄reparauit ſpheras ꝛ i q̄libꝫ ſphera ſtellas lucidas: ꝛ dedit ipſis ṽtutē dn̄andi in ḥoc mūdo faciendi bonū ꝛ malū: moꝛtem ꝛ vitā: ſi incedūt ſtelle ꝑm vīrtutē ipſis a creatoꝛe datam: ꝑm deſideriū ꝛ volūtateꝫ eius in aſcendendo ꝛ deſcendendo: nunc de oꝛiente ad occidentē: nūc de occidēte in oꝛientē fine cōtradictione. Et oēs ſtelle ſunt ſicut ſeruī dn̄o obedientes. ꝛ curſus ꝛ motus earū non eſt a ſeipſis nec ṽtute earū. ſz eſt creatoꝛis q̄ facit eas moueri. ¶ Sedet interea conditoꝛ altus. Hic commendat diuinam p̄ouidentiam ex parte regentis. Interea dum res ſic geruntur altus conditoꝛ: ideſt ſummus creatoꝛ rerum deus ſedet: ideſt in ſe immutabiliter manet. regens oīa: ꝛ flectit: ideſt moderatur ḥabenas rerum: ideſt frena exiſtens rex per ſapientiam gubernationis: dominus per potentiā creationis: fons omnis bonitatis ꝛ oꝛigo omniuz ꝛ ipſe a nullo: lex omnia ligans: ꝛ ſapiens arbiter. ideſt iudex equi. ideſt equitatis omnibus tribuens ꝑm iuſtitiam: qui ſcilicet deus omnia regens concitat. ideſt excitat: entia ire. ideſt p̄roceꝺere ad eſſe: motu. i. per morum: ꝛ fiſtit. i. permanere facit ad tempus in eſſe retraḥens oīa ad nō eſſe ꝛ ipſe firmat per gratiā vaga. i. inſtabilia per naturam. Nam niſi deus reuocans ictus rectos. i. rectū p̄ogreſſum eſt qui ab eſſe ad non eſſe: cogat iterū. i. reducat in flexos oꝛbes. i. in quaſdam circulationes: ea que ſtabilis oꝛdo diuine p̄rouidentie continet ipſa diſſepta. i. ſeparata a ſuo fonte. i. a ſuo p̄ncipio quod eſt deus: fatiſcant. i. deficiant ꝛ ad nihilum deueniant. Hic fons eſt cōmunis amoꝛ cūctis entibus: ꝛ cuncta repetunt teneri. i. conſeruari fine boni. i. per finem boni: quia res aliter nō queunt ideſt non poſſunt durare. i. in eſſe perpetuari: niſi ecōuerſo moꝛe defluāt. i. redeant. cauſe. i. ad cauſam p̄rimam q̄ dedit eis eſſe per creationē. ¶ Notandū ꝙ etiā regūtur a deo per quandā circulationē ꝑm

¶ Hæc concordia temperat æquis
Elementa modis: ut pugnantia
Vicibus cedant humida ſiccis:
Iungant fidem frigora flammis:
Pendulus ignis ſurgat in altum:
Terræq̄ graues pondere ſidant.
¶ Hiſdem cauſis uere tepenti
Spirat florifer annus odores:
Aeſtas Cererem feruida ſiccat:
Remeat pomis grauis autūnus:
Hyemem defluus irrigat imber.
¶ Hæc temperies alit ac profert
Quicquid uitam ſpirat in orbe:
Eadem rapiens condit & aufert:
Obitu mergens orta ſupremo.
¶ Sedet interea conditor altus:
Rerumq̄ regens flectit habenas
Rex/ & dominus/ fons/ & origo.
Lex/ & ſapiens arbiter æqui.
Et quæ cum motu concitat ire:
Siſtit retrahens/ ac uaga firmat.
Nam niſi rectos reuocans ictus
Flexos iterum cogat in orbes:
Quæ nunc ſtabilis continet ordo:
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant.
Hic eſt cunctis cōmunis amor:
Repetuntq̄ boni fine teneri:
Quia non aliter durare queunt:
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſæ quæ dedit eſſe.

quã quodãmõ ꝓpetuanꝯ in esse: vbi gr̃a. Deus dispoſuit sic res vt ex ſemine ꝓueniat herba ⁊ ecõuerſo ex herba ꝓducat ſemẽ sic in gñatione elementoꝝ fit quidã circulus dũ ex aere generat ignis: ⁊ iterũ ex igne aer. Item in creaturis rõnal. bꝰ q̃ ꝓgrediunꝯ a deo ꝓductione nature: fit iterũ reflectio ad ipm deũ ꝑ reductionẽ gratie vt sic nihil ꝓmaneat in rebus ens ⁊ pfectũ: nisi ꝑ quandã circulationẽ: ⁊ hoc innuit pbia in littera. ¶ No. ꝙ finis ad quẽ oia naturali appetitu tendũt est ipm summũ bonũ qõ est deus. hunc finem ſuſequunꝯ rõnabiles creature ꝑ opationẽ intellectus ⁊ volũtatis: ſed irrõnabiles creature cõſequunꝯ ipm ſolũ ꝑ hoc ꝙ ipm repr̃ſentant per quandã participationem eſſendi: ⁊ ideo eodem appetitu tendit in vltimũ finem: ⁊ hoc innuit in littera cum dicit. ¶ Hic est cũctis cõmunis amor.

SI vis celũ ⁊c. Carmen monocolon est: ſed potius ſpõdaicũ appelles. Nã ſolus tertius debz esse dactilus: nec tñ semp est. reliqui aũt pñt esse ſpõdei. Sz primꝰ põt etiã eẽ dactilus ⁊ anapestus. Scõs aũt ⁊ vltimꝰ regulariter essent ſpõdei: ſz alij etiã pedes admittunꝯ. Nunqꝯ aũt duo loca ꝓfundo. Credit vulgus ſydera defeſſa in mare occeanũ ſe mergere refrigerij gr̃a: ſz q̃ ſunt iuxta polũ arcticũ quẽ nos semp ſubtimem videmꝰ mergi nõ pñt. Ex quo celũ mouet ab oriẽte in occidẽtẽ: poli q̃ ſunt in ſeptẽtrione ⁊ in oppoſita ꝑte meridionali. ſ. nõ pñt terrã circũire: ⁊ ſydera vicina mouenꝯ circũ polos: nõ aũt circũ terrã: ⁊ ita datus est locus fabule q̃ talis est. Calisto lycaonis regis arcadie filia longe pulcherrima venatrix fuit: cuiꝰ excellẽti pulchritudine iuppiter captꝰ vbi blãditijs ea potiri nõ posſz: ſe Dianã esse finxit: cuiꝰ calisto fidiſſima semp comes fuerat: ⁊ ea arte virginẽ cõpressit ⁊ arcadẽ genuit: qõ vbi rescisit iuno eã in vrſam mutauit poſtq̃ filiũ empta est: ⁊ ita in filiis oiu oberrauit donec filius iã adultus in venatione eã ferire vellet. tũc em miseratiõe Jouis ãbo in ſydera fuerũt trãſlati: ac iuxta polũ q̃ ab ipſis arcturꝰ cognominatus fuit collocati. Qõ cu iuno aiaduertisset Thetyn nutricem rogauit ne vnq̃ ꝓmitteret eos in mare deſcendere: ideoq̃ ſeptẽtriones nunq̃ occidere dicunꝯ. Hec late decantat Ouiõ. in. ij metamor. vbi vba Junonis sunt. Ait vos ſi leſe tangit cõtemptus alũne. Surgite cruſeo ſeptẽ ꝓhibete triones. Syderaq̃ in celuz ſtupri mercede recepta. Pellite ne puro tingaꝯ in equore pellex. Dij maris annumerant ⁊c. Cetera huiꝰ carminis nota estimo. Ascẽſiꝰ.

¶ Proſa ſeptima quarti libri.

NAm igit uides quid hæc oia q̃ diximꝰ cõſequat? B. Quid nã inquã? Phi. Oẽm inqt bonã prorſus eẽ fortunã. B. Et qui nã fieri põt? Ph. Attende inqt cum oĩs fortuna uel iucũda uel aſpera: tñ remunerãdi exercẽdi ue bonos: tum puniẽdi corrigẽdiq̃ ĩprobos cã deferat: oĩs bona est quãuel iuſtã cõſtat esse uel utilẽ. Bo. Nimis qdẽ inquã uera rõ. Et ſi quã pauloante docuiſti: puidẽtiam fatũ ue cõſiderem: firmis uiribꝰ est nexa ſnia ¶ Sed eã ſi placet inter quos iopinabiles paulo ante poſuiſti numeremꝰ. Ph. qd inqt? Bo. Quia id hoĩm ſermo cõis uſurpat & qdẽ crebro quorundã malã esse fortunã. Ph. uis ne igit inquit pauliſper uulgi ſermonibus accedamꝰ. Ne nimiũ uelut ab humanitatis uſu receſſiſſe uideamur? Boe. Placet inquã. Phi. Nonne igitur bonũ cenſes esse qd pro-

Sãctus thomas

Am ne igit vides. Jſta est ſeptima ⁊ vltima ꝑs huiꝰ quarti in qua pbia deducit quãdã ꝯcluſionẽ ex ꝓmiſſis. Et ꝓmo facit ꝓ hoc ideo ſubiũgit ſecũdã exhortationẽ. ic ꝯa ibi. quare inqr. Primo ponit cõcluſionẽ intentã. Secõ cõparat eã ad opinionẽ vulgi. ſcõa ibi. Sed eã. Primo di. Vides ne iam o Boe. q̃d conſequat hec oĩa q̃ dicimꝰ. Dicit Bo. quid inquã? Et pbia. Oẽm fortunã prorſus eẽ bonã di. Boe. Et quidnã inquã. i. quõ hoc potest fieri? Cui pbia. Attende inquit cum oĩs fortuna ſiue iucũda ſiue aſpera deferat cã remunerandi vel exercendi bonos vel cauſa puniendi vel corrigendi ĩprobos. Patet ꝙ oĩs fortuna est bona quã vel cõſtat esse iuſtã: ſicut illa que punit malos ⁊ premiat bonos: vel conſtat esse utilẽ: ſicut que exercet bonos ⁊ corrigit malos. di. Bo. nimis. i. valde vera est rõ: ſi ꝓuidẽtiã quã pauloãte docuiſti ⁊ fatũ cõſiderẽ: tunc ſnia est nexa. i. firmata firmis viribꝰ ⁊ rõnibꝰ. ¶ No. ꝙ ex quo ẽm diuinã ꝓuidẽtiã bonis ⁊ malis: nũc ꝑſpera nũc aduerſa euenũt. bonis ꝓpter remunerationez ꝑſpera: ⁊ ꝓpter exercitationẽ in virtutibꝰ aduerſa: ꝓpter ꝙ ꝑſpera fortuna remunerans ⁊ aduerſa exercitãs est bona. Item cũ ꝑſpera fortuna malos emendet vt viluz est prius: ⁊ aduerſa ipſos corrigat ⁊ iuſte puniat: ptz eã ipaz esse bonã. ¶ Sed eã ſi placet. Hic cõparat hãc cõcluſionẽ ad opinionẽ vulgi: oſtendens eã vulgo esse inopinabilẽ ⁊ inquirit q̃d vulgus ſentiat de qualibet fortuna. Secõ ex opinione vulgi concludit quoddã cõtrariũ ipſi vulgo ibi. Vide igit. Dicit ergo: o pbia ſi placet eã opinionẽ ꝙ oĩs fortuna ſit bona numeremꝰ inter eas opiniones quas pauloante poluiſti inopinabiles. Dicit pbia quid. i. ꝓpter quid? Bo. dicit. q: cõis ſmo hoĩm iſtud vſurpat. i. in vſum capit quorũdã fortunã esse malã: quorundaz bonã. Et di. pbia. Vis ne o Boe. accedamꝰ pauliſper ſermonibꝰ vulgi ne nimia videamur receſſiſſe ab vſu hũanitatis. i. hoĩm? di. Bo. vt placet. ⁊ pbia. Nõne cẽſes bonũ qõ ꝓdest? di. Bo. Jta est inquã. pbia Fortuna q̃ aut exercet: aut corrigit ꝓdest. di. Bo. Jfateo: inquã. ⁊ iõ cõcludit pbia. Vis fortuna bona ẽ que exercet ⁊ corrigit. di. Bo. q̃d ni. i. quare nõ? ⁊ addit pbia. Hec fortuna q̃ exercet est corr hoĩm q̃ poſſ

ti in virtute gerunt bella cõtra aspera: sed fortuna q̃ corrigit est eor hoim q̃ declinãtes a vitijs accipiũt iter vrutis. dí. Bo. Negare nequeo. Querit pbia. Quid est de fortuna iucũda q̃ tribuit bonis in p̃miũ N̄ũ. í. nũquid vulgꝰ decernit. í. iudicat eã eẽ malã? Dicit Bo. Nequaq̃. verũ p sz cẽ et. í. iudicat eã eẽ optimã sicut est. Queritvlteriꝰ pbia q̃d de reliqua fortuna q̃ ponit q̃ cũ sit aspa ⁊ coercet malos iusto supplicio. N̄ũ. í. nunq̃d ppls. í. vulgus putat eã esse bonã. dí. Bo. Immo iudicat eẽ miserrimã oim q̃ excogitari p̃nt. ¶ No. q̃ ois fortuna vel est ad exercẽdũ bonos ⁊ corrigẽdũ malos hoies vel est ad remunerandũ bonos: ⁊ puniẽdũ malos: fortuna q̃ est ad exercẽdũ bonos ⁊ corrigẽdũ malos hoies vtraq̃ est bona etiã fm opiniones vulgi. qõ pbat pbia. Illud qõ pdest est bonũ: sed fortuna q̃ exercet bonos hoies pdest bonis: q̃ corrigit malos pdest malis ergo vtraq̃ est bona. ſ fortuna aũt q̃ exercet est bonor qui gerũt bellũ cõtra vitia: fortuna q̃ corrigit est malor q̃ declinãt ad virtutes. fortuna aũt q̃ remunerat bonos bona est etiã fm vulgares sz q̃ punit malos oim pessima est fm vulgares. ⁊ hãc opinionẽ vulgi de vtraq̃ fortuna pbia tangit in littera. ¶ Vide igit ne opiniones. Hic pbia ex concessis a vulgo concludit quoddã inopinabile ⁊ ptrariũ vulgo. s. malã eẽ fortunã tm̃ malor: cũ tm̃ opinet vulgus vt plurimũ esse malã fortunam euenire bonis ⁊ dic̃. Vide ne nos sequẽtes opinionẽ populi. í. vulgi cõfecerim. í. cõcluserim quoddã valde inopinabile apud vulgus. Quid inquã dí. Boe. Ex his em̃ que pcessa sunt fm opinionẽ vulgarem euenit q̃ eor q̃ sunt in pfecta possessiõe virtutis vel in pfectu vel in adeptione virtutis oẽm fortunã esse bonaz siue sit pspera siue aduersa: manẽtibus aũt in iprobitate oẽm fortunã esse pessimã: ⁊ dí. Bo. hoc verũ est fm vulgares tametsi p q̃uis nemo audeat pfiteri fm veritatem: qr in rei veritate ois fortuna bona est tam bonor q̃ malor vt probasti. ¶ No. q̃ ois fortuna vel est remunerans vel exercẽs vel corrigens. ſ fortuna remunerãs est eor qui sunt in possessione vtutis. fortuna exercẽs est eor q̃ sunt in pspectu vtutis. fortuna corrigens est eor qui incipiunt esse vtuosi. Ex quo relinquit q̃ eor qui pmanẽt in malicia sit fortuna pessima. ⁊ hoc est verũ fm opiniones vulgares. ¶ No. q̃ quelibet fortuna põt dupliciter cõsiderari. Uno mõ in cõparatiõe ad cãm vniuersalẽ q̃ oia regit ⁊ disponit ordinando' singula in finẽ eis cõuenientẽ: sic ois fortuna est bona vt pbatũ est: vel põt cõparari fortuna ad illũ cui euenit ⁊ sic solum illa dicit bona q̃ aliq̃ bonũ cõfert illi cui aduenit: ⁊ illa mala q̃ nihil boni cõfert. ¶ Quare inq̃t. Hic facit quandã exhortationẽ dí. Ex quo ois fortuna est bona sapiens vir nõ debet molestе ferre quotiẽs adducit in certamẽ fortune. í. cũ fortuna: ⁊ nõ decet fortẽ virũ indignari. i. turbari quotiens increpuit. í. insonuit bellicus tumultus. í. strepitꝰ. Nam ipsa difficultas bellandi ⁊ resistendi fortune est vnicuiq̃ viro forti ⁊ virtuoso materia. í. causa glorie ppagande. exercitiũ em̃ bellicũ est cã glorie viro forti. Illi vo. s. viro virtuoso resistentia fortune est materia. í. cã cõfirmãde sapiẽtie. i. vtutis ex quo. í. ex qua victoria talis difficultas vtus vocat. Dicitur em̃ virtus ex eo q̃ suis viribꝰ nitẽs nõ superet aduersis: ⁊ subdit. Neq̃ em̃ vos positi in pfectu. i. in via vtutis venistis in mũdũ defluere delitijs: ⁊ emarcescere voluptate: preliũ nimis acre censeritis. i. iudicabitis fieri: cũ omni fortuna ne tristis fortuna vos opprimat eijciendo in desperationẽ: aut iucũda corrũpat alliciendo ad voluptatẽ: occupate. i. tenete ergo mediũ virtutis firmis viribus. qr quicquid infra subsistit a medio vtutis deficiendo aut vltra pgreditur mediũ virtutis excedendo, illud habet cõceptum felicitatis, idest virtutis ⁊ non habet prẽmium laboris

deſt? B. Ita inquã. Ph. Quæ uero aut exercet aut corrigit, pdeſt. Boe. Fateor inquã. Phi. Bona igit', Boe, Quid ni? P. Sed hæc eor̃ eſt q uel i uirtute poſiti cõtra aſpera bellũ gerũt: uel a uitiis declinãtes uirtutis iter arripiũt. B. negare inquã nequeo. P. Quid uero iucũda q̃ in p̃miũ tribuit' bonis? nũ uulgus malã eſſe decernit? Boe. Nequaq̃. uerum uti eſt ita quoq̃ eſſe optimã cenſet. Ph. Quid reliqua q̃ cum ſit aſpera; & iuſto ſupplicio malos coercet; nũ bona nam populus putat? Bo. Immo oĩm quæ cogitari poſſunt iudicat eſſe miſerrimã? Phi. ¶ Vide igit ne opinionẽ populi ſequẽtes quoddã ualde iopinabile cõfecerim⁹. Bo. Quid inquã. Phi. Ex his em̃ ait quæ cõceſſa ſunt euenit eor̃ quidẽ q̃ ſunt uel in poſſeſſiõe: uel in ꝓuectu: uel in adeptiõe uirtutis oẽm quæcũq̃ ſit bonã: in iprobitate uero manentib⁹ oẽm peſſimã eſſe fortunã. Boe. Hoc inquã uerum eſt tametſi nemo audeat cõfiteri. Philoſo. ¶ Quare inquit ita uir ſapiens ferre moleſte nõ debet quoties in fortunæ certamen adducitur; & uirũ fortem nõ decet indignari quoties icrepuit bellicus tumultus. utriq̃ em̃ hic quidẽ gloriæ ꝓpagandæ illi uero cõfirmandæ ſapiẽtiæ difficultas ipſa materia eſt. Ex quo & cũ uirtus uocat' quod ſuis uiribus nitens non ſuperet' aduerſis: neq̃ em̃ uos in prouectu poſiti uirtutis diffluere delitiis & emarceſcere uoluptate ueniſtis. ſed præliũ cum omni fortuna nimis acre cẽferitis. Ne uos aut tri-

ꝛ in vestra manu.i. potestate situ est qualē fortunā velitis vobis formare.s. bonā vel malā. Dis cū fortuna q̄ videt aspera aut exercet bonos aut punit malos: ꝛ sic est bona. No. ꝙ pbia hortat sapientes ad magnanimitatem cū di. Sapiens nō debet moleste ferre fortunā. Nam fm Arist. in Ethi. Sapiens bene scit ferre fortunas: q: habet se fine vitu perio sicut tetragonū quocūq; pūcit firmiter stat: ꝛ magnanimus est qui cōtra diffomes insultus fortune vnanimi mentis cōstantia militat. ¶ No. ꝙ virtus consistit in medio inter duo vitia extrema: ad quorū vnū impellit ꝓspera fortuna: ad aliud aduersa. vbigratia aduersitas impellit ad desperationē ꝛ timiditatē. prosperitas aūt ad p̄sumptionē ꝛ audaciaz inter q̄ cōsistit mediū virtutis. cuius excessus vel defectus est vitiosus ꝛ hoc innuit pbia in littera. ¶ Nota ꝙ in ptāte hois est facere fortunā qualē vult. s. bonā vel malā. qđ declarat pbia in aduersa fortuna: q: si ea accipim⁹ bono aio pro exercitio ꝛ correptione ipsa est bona. Si aūt eam toleram⁹ inuiti: etiā pro pena ipsa est mala.

stis opprimat aut iocūda corrūpat firmis mediū uirib⁹ occupate. Quicqd aūt infra subsistit aut ultra ꝓgredit habet & cōtēptū felicitatis: & nō habet p̄miū laboris. In uestra est em̄ situ manu qualē uobis fortunā formare malitis. Omnis em̄ quæ uidetur aspera nisi aut exercet; aut corrigit/punit,

Asensus Qui et quid.

Am ne igitur vides ꝛc. Et qui nā fieri pōt. Caue ne legas. Et q̄d fieri pōt. Nō em̄ scisciat. s. que res fieri pōt: q: hoc iam pbia dixerat. sed querit qui. i. quō vel quare seu quo medio fieri pōt. Peccāt aūt multi in hac dictione. nā audientes ab eo qui dicit. Rex veniet: querūt quid scis: ꝛ iam ille dixerat quid sciat: vt pote regem venturū: deberent ergo querere qui scis: sicut apud Teren. legitur Qui scis eos discordare ꝛc. Similiter paulo post legendū est. Et qui inquit vel ad quid inquit. nō ꝛ quid inquit. Qua vero aut exercet ꝛc. subaudi fortuna: vt sit vero pro sed fortuna que exercet aut corrigit prodest. Et subauditur oīs aut fortuna est huiusmodi: igitur bona. Exq̄ et cum virtus vocatur q̄ suis viribus nitens. Dicit em̄ virtus fm Varronē a noīe vir: ꝛ a vis viribus q̄bus ad bona peragenda valet ꝛ malis resistit. Estq; vt nonius attestat ꝓprie fortitudo: sed q: fortitudinē ad oēm habitum laudabilē hr̄e opus est: generaliter accipit. Et in medio duo⁹ vitio⁹ ꝓsistit. vnde Horatius in epistolis. Virtus est mediū vitio⁹ vtrinq; redactū. Quicqd aut infra ꝛc. Horati⁹ in p̄mo sermone. Est modus in rebus sunt certi denicq; fines. Quos vltra citraq; nequit cōsistere rectum. Tu vestra est em̄ situm manu ꝛc. Sic Iuuenalis. Nullum numen habes si sit prudentia: sed te nos facimus fortuna deam: celoq; locamus.

¶ Metrum septimū quarti libri.

¶ Metrum septimū quarti libri.

Sāctus thomas

Ella bis quinis operatus annis
Vltor atrides Phrygiæ ruinis:
Fratris amissos thalamos piauit.
Ille dum graiæ dare uela classi
Optat & uentos redimit cruore:
Exuit patrem miserūq; tristis
Fœderat natæ iugulum sacerdos.
¶ Fleuit amissos Ithacus sodales

Ella bis quinis operatus annis. Hic incipit septimum metrum ꝛ vltimū metruz huius quarti qđ dicit sapphicuz ab inuentrice: trochaicū a pede predominante in quo pbia ꝓfirmat suā exhortationē exemplo viro⁹ fortiū q̄ spretis voluptatibus magnos subierūt labores spe laudis ꝛ glie. Et p̄mo ponit plura exempla. Scđo hortatur nos ad imitationem co⁹ibi. Ite nūc fortes. Prima ps posset diuidi in tot partes q̄t exēpla ponit: que patebunt. Primū exēplū est tale. Paris filius priami regis troianorum in greciam ꝓfect⁹ rapuit helenam vxorē menelai ꝛ duxit eā in in phrygiaz regionē. Menelaus aut̄ cōquestus fratri suo agamēnoni hoc factū: Menelaus conuocatis principibus grecorū rrāsfretauit in phrygiā ꝛ obsedit troiā decē annis: quā tandē destruxit: ꝛ maiorib⁹ interfectis populū captiuauit. Cū aūt agamēnō ꝓficisceret versus troiam ꝑ quādā insulā vbi fact⁹ est ei vētus p̄rius: requisiuit vates quid esset faciendum: qui dixerunt. ꝙ non haberet ventum prosperum nisi placaret dianam sacrificando ei suam filiam. Cui licet hoc videret durum ꝓpter pietatem paternam tñ suadēte vlyxe spe laudis ꝛ glie sup victoria obtinēda cōsensit vt eā immolaret: q̄ facto obtinuit vētū ꝓsperū ad volūtatē. Dicit ergo ī littera atrides. i. Agamemnō atride fili⁹ exist̄s vltor operat⁹ bella bis qnis. i. decē ānis piauit. i. purgauit vlciscēdo amissos thalamos vxorē p̄tētā ī thalamo fratris menelai ꝛuinis. i. destructionib⁹ phrygie. i. troie q̄ facta fuit ī phrygia: dū ille Agamēnō optat dare. i. exponere vela graie classi. i. nauī grecali ꝛ dū redimit ventos cruore filie sue: ipse exuit. i. disposuit patrem. i. pietatem paternam: et sacerdos tristis existens federat. i. in federe sacrificat miserum iugulum. i. collum vel guttur nate. i. filie agamēnonis: fm Aug. cū iugulum idē est qđ guttur vel gutturis incisio. ¶ Fleuit amissos ithacus sodales. Hic pbia ponit scđm exemplū in qua declarat fortia acta ipsius vlyxis intendens talem fabulā. Vlyxes rediens de bello troiano decē annis errauit in mari sustinens multa aduersa: tandē casualiter venit ad antrum polyphemi qui erat maximus gigas habens vnicū oculū in fron

Vlyxes.

te: q̄ socios vlixis occīdit ⁊ votauit: sup quo vlixes ꝓtristatus sustinuit vsq; dū p̄dictus gigas cibo re
plet⁹ obdormiret: quo dormiēte oculū quē in frōte habuit eruit. Qui euigilās, furibūdus q̄ siuit vlixē
sed execat⁹ eū inuenire non potuit. dicit ḡ in lra ithacus. i. vlixes ab ithaca regione vl ab auo suo itha
co sic dict⁹: ille fleuit. i. defleuit amissos sodales quos ferus polyphem⁹ recubās. i. morās in vasto an
tro mersit imani aluo. i. magno vētre: sz tn̄ vlixes furibūdus repēdit. i. restituit gaudiū mestis lachry
mis. i. suis tristitijs ore. i. facie polyphe
mo ceco. i. excecato. ¶ Herculē. Hic po
nit aliud exēplum in quo describit acta
herculis ⁊ labores eius q̄bus fingitur
meruisse celū dī. duri labores assumpti
celebrāt. i. celebrē reddūt herculē. Cui⁹
ponit primū laborē. s. domationē cētau
ror dī. Iste hercu. domuit supbos cen
tauros q̄ eū ꝓtēpserunt. ¶ Vbi notan.
q̄ cētauri sūt monstra q̄dā dicta er me
dietate tauri quos poete fingunt geni
tos ex semine Ixionis: qō ꝓiecit in nu
bē: qua iuno circūdederat se fugiens a
facie ei⁹ volētis cū eo ꝓcūbere. hos cen
tauros hercules domuit. cū em̄ ꝓuenis
set ad ludū palestine in mōte solor hēr
cules cōgressus cū eis ipsos vsq; ad ef
fusionē sanguinis ꝓstrauit. ¶ Abstulit
seuo. Hic ponit secūdum laborē hercu
lis dī. Hercules abstulit spoliū. i. pellem
seuo leoni. ¶ Vbi notā. q̄ in silua ne
mea fuit q̄dā leo crudelissim⁹ q̄ boies to
tius regionis inuasit: quē aggressus her
cules pro liberatiōe p̄rie ip̄m iteremit et
excorians ip̄m pellem pro spolio abstu
lit. ¶ Fixit ⁊ certis. Hic ponit tertiū la
borez dicens. Hercules fixit volucres. i.
harpyas certis sagittis. ¶ Vbi nota q̄
rex Phineus suos filios excecauit qui nouercā suā de stupro accusauerāt ꝓpter qō inidia deor ip̄e est
excecatus ⁊ oppositē sunt ei harpye. i. volucres virginei vultus rapiētes cibū de mensa eius quas her
cules sagittis suis fixit ⁊ fugauit. ¶ Poma cernēti rapuit draconi. Aureo leua. Hic tangit quartū la
borem dī. Hercules rapuit poma draconi cernenti. i. custodienti illa: rapuit aureo metallo. i. cum clava
aurea. Hercules inquā factus grauior. i. fortior leua. i. manu. ¶ Vbi no. q̄ septem fuerūt filie athlan
tis habentes hortū aureū cum pomis aureis que draco custodiebat. Hercules aūt supueniens draco
ni poma aurea abstulit. ¶ Cerberū traxit. Hic ponit quintū laborez dī. Hercules cerberū. i. canē infer
nalem traxit ab inferis triplici catena. ¶ Vbi no. q̄ Pyrithous volens sibi desponsare reginā inferni
herculem ⁊ theseū ⁊ alios hoies fortes assumpsit, quibus venientib⁹ ad infernū. Cerberus tamtor in
ferni ipos latratu suo impediuit: Hercules aūt ip̄m tribus catenis vincit: vel ꝑm alios ipsū traxit de infer
no triplici catena: q̄ dicit habere tria canina capita triplici catena vincta. ¶ Victor immitez. Hic ponit
sextum laborē dī. Victor s. hercules fertur posuisse immitē dñz. s. Diomedē in pabulū seuis quadrigis
idest equis quadrigā trahentib⁹. ¶ Vbi nota q̄ diomedes fuit rex thracie qui equos suos pauit hūa
na carne quē hercules interfectū dedit suis ꝓp̄ijs equis deuorādū. ¶ Hydra cōbusto. Hic ponit sep
timū laborem dī. hydra. i. serpēs perijt cōbusto veneno suo. ¶ Vbi notandū q̄ in lerna palude fuit quī
dā serpens habēs plura capita: quor vno p̄ciso succrescebāt tria: quē hercules aggressus sagittādo
cū nō videret se ꝓficere cōgerie lignor ip̄m cōbussit. ¶ Fronte turbatus Achelous amnis: Ora demer
sit. Hic ponit octauū laborē hercu. Vbi sciendū q̄ cū hercules vellet deducere filiā cuiusdā regis que
dicebat Deianira: fluuius achelous quā debebat irāsire mutauit se in diuersas formas repugnādo cō
tra herculem Cū aūt vltimo mutasset se in speciē tauri: hercules ipso dextero abstulit sibi vnum cornu
quod sacrificauit copie. i. dee fortune ꝓpter quod achelous verecūdia confusus fugit ⁊ in aquis latuit
Vnde dicit in littera Achelous amnis. i. fluuius fronte turbatus ꝓpter oblationē cornu: ip̄e mersit in
ripis ora pudibunda: q: latuit pre pudore in ripis. ¶ Strauit anteum. Hic ponit nonum laborem di.
hercules strauit. i. occidit anteum illū gigantem arenis libycis. i. in arenis libye regionis. ¶ Vbi no.
q̄ anteus erat gigas de terra ꝓgenitus: cuius erat talis virtus q̄ si aliq̄n ex sagittatione fatigaretur
tactu terre statim recuperabat vires. Qui cū exercet tyrānidē in libya: aduenit hercules: ⁊ cōgressus
cū eo diu simul luctabant. Cū aūt anteus sentiret se debilitari sponte cecidit in terrā. ⁊ sic sumpsit vi
res: qō hercules cognoscens ipsum a terra eleuauit: ⁊ supra pectus suū tenendo oppressit quousq; spi
ritum exhalaret. ¶ Cacus euandri. Hic ponit decimū laborē. Vbi notandū q̄ cacus fuit mōstrū euo,

Quos ferus uasto recubans in antro
Mersit immani Polyphemus aluo:
Sed tamen cæco furibundus ore
Gaudium mœstis lachrymis rependit.

¶ Herculem duri celebrant labores.
Ille centauros domuit superbos:
Abstulit sæuo spolium leoni.
Fixit & certis uolucres sagittis.

¶ Poma cernenti rapuit draconi
Aureo læua grauior metallo.
Cerberum intraxit triplici catena.
Victor immitem posuisse fertur
Pabulum sæuis dominum quadrigis.

¶ Hydra combusto periit ueneno.
Fronte turbatus Achelous amnis:
Ora demersit pudibunda ripis.
Strauit Anteum libycis arenis.
Cacus Euandri satiauit iras.

mens ignē p os: cuí⁹ pr̄ fuit vulcan⁹. manebat aūt cacus in mōte auētino spoliās ⁊ occidēs hoīes et furto plurimū infistēs. Cū aūt hercules veníret de híspanía ducens secū multos boues cacus q̄sdam boues herculis furabat: ⁊ traxit eos in antrū suū retro: sum p caudas ne furtū pateret. cū aūt hercules q̄reret boues p mugitū vní⁹ bouis: puenít ad antrū caci. q̄ extracto ipm interfecít: cuí⁹ morte placata est íra euādri. quē idē cacus multū offenderat. vñ dicit. Cac⁹ supple morte sua quā passus ē ab hercule satiauit. í. compescuít íras euandrí quē cac⁹ multū offenderat. ¶ Quousq; p̄ssurus. Híc ponít vndecimū labor̄ hercu. Vbí notā. q; in arcadía erat q̄dā aper deuastās totā regionē: quē cū hercules agítaret aper sibí insultās humeros hercu. spuma maculauít quē apr̄ tandē interfecit. vñ dí. Setíger. í. asp geres setas: notauít. í. maculauít hūeros hercu. sup. spuma vel saliua. q̄s hūeros alt⁹ orbis foret. í. erat p̄ssurus: q: vt statím patebít hercu. humeris suís celū sustulít. ¶ Vltim⁹ celū. Híc ponít duodecimū ⁊ vltimū labor̄ ei⁹. Vbí notāduz q; atlas fingit fuísse q̄dam gígas supportans celū humeris suís: híc fatigatus rogauít herculē vt celū supportaret quousq; ipse respíraret q̄ ⁊ hercules fecit. ⁊ p ☉ celū meruít. vñ dic. Vltim⁹ labor herculís fuit q; sustulit. í. supportauít celū collo írreflexo. í. nō ídignato: ⁊ rursus meruít celū tanq; p̄cium vltímí suí laboris. ¶ Ite nūc fortes vbí celsa magni. Híc hortatur p̄bia ad ímitationē predictor̄ vir̄ dí. Ite nunc fortes resístentes aduersitatibus. ite illuc vbí ducit vía celsa. í. ardua magni herculís q̄ est vía virtutū ⁊ vía magni exēplí ad aggrediendū fortía. nūc ínuehit ↄtra tardos ⁊ vitiosos dí. Cur vos inertes. í. hoīes sine arte sicut hoīes desidiosi: cur nudatis terga. í. dorsa vestra fugiēdo labores ⁊ aduersa. nā tellus. í. terrena cōcupíscentia supata donat hoī sydera. í. celū: q: supata terrena ↄcupíscentia efficitur hō dignus celo: qd̄ est locus deor̄ ⁊ spírituū. Nā ſm Arist. ij. de celo ⁊ mūdo. Dēs eū locū qui sursum est deo attribuūt ⁊ barbarí ⁊ grecí quícūq; putāt deos esse: de quo loco dí. Pla. ín phedone. Vírí speculatiuí víuentes ſm vitā ↄtemplatiuā celestes sedes recípiūt: in q̄bus felícitate deor̄ potiūtur. qua felícitate nos faciat partícipes iesus x̄ps q̄ est deus sup oía benedictus ín secula seculor̄ Amen.

¶ Quosq; pressurus foret altus orbis
Setiger spumis humeros notauit.
¶ Vltimus cœlum labor irreflexo
Sustulit collo/preciumq; rursus
Vltimi cœlum meruit laboris.
¶ Ite nunc fortes ubi celsa magni
Ducit exempli uia: cur inertes
Terga nudatis? superata tellus
Sydera donat.

Ascensus

Ella bis q̄nis ⁊c. Carmē sapphícū ab īuētrice: hēdecasyllabū a nūero vndecim syllabarū: monocolō p̄terq; ī fine vbí v́sus adonic⁹ pōit: q̄ post tertiū quēq; ponī ↄsueuit. Cōstat aūt sappho⁹ vt p̄us dictū ē q̄nq; pedib⁹. Trocheo spōdeo dactílo ⁊ duob⁹ trocheis. Adonic⁹ dímeter ē dactílo ⁊ spōdeo ↄstās. In toto aūt carmíe oñdit v́r⁹ ⁊ ↄstātía vir̄ fortiū: q̄ freti ad optatū fínē deuenerūt: vt ↄsili ↄstātia celū mereamur. Pōit aūt p̄ncipaliter tría exēpla agamēnonis vlixis ⁊ herculís q̄ lz sat̄ apte in supíor̄ cōmētarijs explicent: tñ vt plen⁹ q̄s hístorías ac fabulas cognoscat altr⁹ repetem⁹. Fuerūt itaq; vt Seruí⁹ recitat Atre⁹ ⁊ Thyestes frēs ínter se seuí vsq; adeo vt Thyestes cū europe fratris vxor̄ ↄcūberet: qd̄ dolēs atre⁹ liberos ei epulādos apposuit. Cuí⁹ facínoris cū thyestes exq̄reret vltionē a díjs: Rñdit illí Apollo. posse alio scelere ei⁹ víndicē nasci. s. si cū pelopea filía ↄcūberet: q̄ facto nat⁹ ē egyst⁹ q̄ atreū ínterfecit ⁊ agamēnonē fil̄r a bello redeūtē intermít fact⁹ adulter: ⁊ violator clitēnestre vxor̄is ei⁹. filij aūt plístonis mouerūt totā fere grecíā in vltionē. cū aūt eēnt in aulide íbiq; exercítū recēserēt: agamēnō Diane ceruū ignar⁹ occídit. dea vo írata statí vētos remouít. Cū igit nec nauígare possent: ⁊ pestilētiā sustinerent oracula ↄsulta deā agamēnonío sanguíe placādā duxerūt. Ergo cū ab vlixe p nuptíarū símulatione adducta íphígenía agamē nonis filia ad eū locū eēt vt īmolaret ſm Seruíū numinis miseratiōe subrepta est: cerua p ipsa cesa. Ipsa aūt ī thaurícā regionē ad regē thoantē trāslata sacerdosq; Diane dyctime facta cū deā ſm morē sanguíe hūano placaret: agnouít oresten fratrē q̄ occurrēdi furoris grā cū amico pylade colchos petierat. ⁊ cū hís occíso thoante símulacrū sustulit abscōditū fasce ligno⁹: vñ ⁊ fascellis ☉. hec ⁊ plura Seruí⁹ lib. ij. enei. ad illud. Sāguíne: placastis ventos ⁊ vgíne cesa. Cū p̄mū iliacas danaí venistis ad oras. Vbí dícit vgíne cesa: nō vera sed vt vídeat vere. Horatí⁹: Iuuenalis: ⁊ multi alíj dicūt eaz re vera cesam: sic ⁊ auctor noster hic. vltor atrides. í. agamēnō filí⁹ atrei putatiu⁹. Optat ⁊ vētos redímit cruore. Iphígenie. s. legendū est ín p̄nti tpe redímit nō redemit in p̄terito. q: vsus nō staret: ⁊ etiā eēt deformitas ⁊ mutatio tpis. Optat em̄ manifeste p̄ntis est tpis. Vñ etiá sequētia exuit ⁊ fenerat. í. in fen⁹ dat: p̄ntis sunt tpis. Ithacus. í. vlixes íthacēsis. posuit em̄ sic Vír. Príncipale p deriuatiuo ſm Seruíū. nō em̄ fuit íthac⁹. í. ex íthaca ínsula sz íthacēsis rex. Nec ☉: íthac⁹ a p̄re. Nā laertes p̄r ei⁹ vocabat vt p̄us de vlixe sat̄ dictū ē. Polyphem⁹ aūt erat vn⁹ cyclopū q̄ iuxta ethnā mōtē sicilie ícubare solebāt: ímanissimí pastores vnū oculū p modū cycli ín fronte hñtes vt dícit Virg. Argolicí clypei aut phebe lápadis ístar. vñ nomē sumptū. Homer⁹ aūt tradit vlixē ex lothophagis in sicíliā venisse ín eā ptē vbí duo frēs erāt cyclops ⁊ lestrígō: q̄ inhūane eū exceperūt. ⁊ nisi fuisset filior̄ benignitas cū socíjs perūsset vlixes. Cyclopis aūt fili⁹ erat ātiphrates; lestrigōis aūt polyphem⁹ de q̄ Virg. dic sic. iij.

enei. Achymenides comes infelicis vlixi expsa. Vidi egomet duo de nūero cū corpa nro Prensa manu magna: medio resupin⁹ in antro ffrágeret ad saxū: sanieq; natarēt Limina. vidi atro cū mēbra fluentia tabo Mäderet: ⁊ trepidi tremerēt sub dētib⁹ artus ⁊c. Cū vo sōno ⁊ vino sepult⁹ eēt vlixes stipite ficulno euulsit oculū ei⁹: ⁊ cū se añ ostiū teneret: nec sineret exire socios aut vlixē: psilio imito posuerūt se sub vētre arietū q̄ ille terga palpitās emisit eos in pascua. ⁊ sic euaserūt. Sz tñ ceco furibūdus orbe. meli⁹ sic puto q̄ ore. vt sit ordo. Sz polyphem⁹ furibūdus orbe. i. rotōdo ⁊ áplo oculo ceco. i. excecato: repēdit. i. psoluit mestis lachrymis vlixis ⁊ socioꝝ ei⁹ gaudiū. i. letitiā de vindicta. Herculē duci ⁊c. b potissimū p labores ferr̄ celū meruisse. ⁊ ꝺr hercules q̄si heres. i. iunonis cleos. i. glia: qr iunone psequēte magná gliam psecutus est. Dr aūt a poetis oībus Jouis ex alcmena amphitryonis ꝓiuge fili⁹: apd thirinthiá vrbē nat⁹ ⁊ educat⁹: ⁊ vt Macrobi⁹ ī saturnalib⁹. Nō existimes alcmene apub thebas boetias natū solū vel pmū herculē nūcupatū: imo post multos atq; postremos ille hac appellatiōe dignat⁹ est honorat⁹ b noie: q multa fortitudine nomē dei pmeruit. Varro etiá cum noiasset q̄draginta tres hercules: adiecit postea q oēs q̄ aliq̄d fortiter fecissent hercules velut appellatiuo noie dicti fuerūt. Sz huic q̄ iouis fili⁹ dictus fuit cūcta poete absq; alioꝝ mētiōe tribuūt. Itaq; ei⁹ laudes ⁊ duros mille labores. Virg. li. viij. psequit sic: vt pma nouerce Mōstra manu geminosq; pmēs elisserit angues, vt bello egregias idem disiecerit vrbes. Troiáq; etaliáq; : ⁊ subdit. Tu nubigenas inuicte bimēbres Hyleūq; pholūq; manu: tu cressia mactas pdigia: ⁊ vastū nemee sub rupe leonē ⁊c. Martialis aūt li. iij. sic. Si cupis alcide cognoscere facta prioris. Disce libyn domuit aurea poma tulit. Pelthārum scythico discussit amazona dona. ⁊ reliqua. Vide cornucopie Perottícum martiale. Virgili⁹ aūt de erūnis herculis ita opusculū fecit. Prima clionei tolerata erūna leōis. Prexima lerneā ferro ⁊ face ꝓtulit hydrā. Mox erimāthеum vis tertia ptulit aprū. Aeripidis q̄rto tulit aurea cornua ceruí. Stymphalidas pepulit volucres discrimīe q̄nto. Threicią sexto spoliauit amazona balteo. Septia in argeis stabilis īpēsa laboris. Octauo expulso numerat adorea tauro. In diomedeis victoria nona q̄drigis. Berione extincto decimā dat Iberia palmā. Undecimū mala hesperidū distracta triūphū. Cerber⁹ extremi supima est meta laboris. In textu aūt nro ali⁹ ponit labor ordo. de q̄b⁹ qr sarī alijs cōmētarijs dicta sunt: paucissima subiūgem⁹. Ille cētaur⁹. Cētauri ppli thessalie iuxta pelion mōtē: q̄ iō sic dicti qr pmi in eq̄s visi a lōgeq̄feriores ptes eq̄nas supiores hūanas hr̄e crediti sunt ij cū pirithoi spōsam hippodamiá rapuissent ab hercule postea occisi sunt. De leone sarī pus narratū est. ffixit ⁊ cerr̄. i. meuitabilib⁹ sagittis volucres stymphalidas: vt dic Virg. ⁊ etiá Martialis. Perotus dicit de laborib⁹ herculis. Tu stymphalides aues ab ipsis nubib⁹ sagitt̄ petist enectasq; deiecit Seneca. Menali pnix fera multo decoꝝ pferēs auro caput depheła cursu. Est idē. Solitasq; pennis ꝺdere obduct̄ die petit ab ipsis nubib⁹ stymphalidas Mar. Aeripidē filuis ceruā stymphalidas vndis abstulit. Stymphalidas q̄dē parū docti harpyias eē estimarūt. Sz id falsū eē si q̄s tragediá senece legerit dephederit. Erāt aūt stymphalides aues aq̄tice ī stymphalo palude tāte magnitudinis vt solradios obūbrare dicerent̄: oēz arcadiá deuastātes: q̄s hercules e nubib⁹ deiecit. Errat g̃ supior q̄z cōmētari⁹ q̄ harpyias iterptat eē: de q̄b⁹ nos pus sarī dixim⁹. Poma cernēti ⁊c. Ordo melior ē hercules guior. i. aliquādo pl⁹ q̄ cōueniret: vl multū guat⁹ aureo metallo: qđ erat ī pomis aureis: leua. i. in finistra manu q̄ ea tenuit: rapuit poma. i. mala hesperidū draconi cernēti. i. puigili. ffuerunt itaq; hesperides athlātī filie nymphe q̄ hortū fin fabulas habuerūt in q̄ erāt aurea mala veneri ꝓsecrata: q̄ hercules missus ab eurysteo argiuoꝝ rege occiso puigili draconе sustulit. Reuera inq̄t Seruí⁹ fuerūt nobiles puelle q̄rū greges abegit hercules occiso eoꝝ custode. vñ fingit mala sustulisse. i. oues. nā grece mela ⁊ mala ⁊ oues fign̄t. vñ melonomos ouiū pastor ꝺr. Vocāt aūt hmōi puelle q̄ septē fuerūt a pr̄e athlātides: ⁊ a mr̄e hesperides: ⁊ nūc ī celo pleiades sūt stelle notissime. q̄n ⁊ draco ī celū trāslat⁹ ꝺr. Pomū ne te lateat gen⁹ est ad oēs fruct⁹ mollē cortice hūtes: sic nux ad durū cortice hūtes. Pomi aūt spēs sūt malū qđ vulgo pomū vocāt: ⁊ pirū ⁊c. Cerberū traxit triplici catena. Cerber⁹ canis infernalis triceps ē: q̄ pithoū iteremit: capto theseo: quē hercules liberās cerberū ad supas auras traxit. q̄ iter cotes minges venenū qđ aconitū vocāt gnauit. Quid historica fides hz in. vj. Enei. cōmētarij docēt: iō aūt dic triplici catena: qr tria capita habuit. Victor imitē ⁊c. de Diomede loq̄t nō ꝺ eo q̄ fuit rex etolie tydei ⁊ deiphile fili⁹: sz de rege thracie. Nā hercules diomedē regē thracie durū ⁊ sanguinariū hoīez q̄ eq̄s suos aduenarū carne ī tyrida thracie oppido pascebat occidit: eūq; iumēt̄ suis epulādū dedit. Sene. Quid stabula memorē diri bistonij regis. Bistones cm̄ thracie ppli sūt. Hydra cōbusto. De hac pus dirim⁹ ⁊ de acheloo: ⁊ de cornucopie reqre p tabulā ī fine positā. De anteo hz non male locut⁹ sit supior: b habe. hercules cū audiret anteū terre filiū magno ac pcero corpe ī libya eē apd lixū oppidū a flumīe mauritanie eiusdē noie ita vocatū q̄ loc⁹ āteī regia ꝺr: robore ac fortitudīe nemini cedētē: ad eū q̄ domādū perrexit. Erat āte⁹ aspectu roboreq; terribilis: hītabat ī specu exesas vndiq; rupes hūte ⁊ leonū carne vescebat. Cubile ei terra erat: nullū herb: aut paleis aut ferarū tergoribus strata: hz simplex ac nuda. Palestra oēs supabat: q̄ties aūt mēbra ei⁹ labore defecta eēnt tactu mris: b est terre recreabāt: ac vires resumebat. Erat vniuerse puincie ifest⁹ ⁊ q̄scūq; terra mari ve eo aduenasse cognouisset ipie trucidabat. Cū eo igit̄ ꝺgressus hercules ꝺposit̄ ab ipo cleonei ab illo libye leōis tergoribus ⁊ vinct̄ p more palestre atq; harena spfis corpib⁹: fessum tandē luctādo ⁊ q̄si femineē anteū terre pstrauit: sed cū mox ꝺfirmatis tactu terre viribus surrexisset: ⁊ acrius q̄ añ certare videretur stupefact⁹ tanto robore hercules rursus illi brachia iniecit, verū ante⁹ non expectatis ampli⁹ hostis

Hercules.

Cētauri.

Volucres stymphalides

Poma hesperidū

Cerber⁹

virib⁹ spōte cadebat: plus cōtinuo viriū ex ipso casu accipiēs. Qua re tandē intellecta: standū est tibi o antee hercules inquit: nō sterneris āplius: nec terre: ſz pectori nr̄o figus hērebis: q̄ cū dix. siet iuuenez alte sublatū ac telluri sternere se conantē: arctissimo nexū vinculo intra vlnas suas expirare coegit. La cus euādri. de hoc vide Liuiū in primo ab vrbe cōdita. ⁊ Virg. in. viij. Enei. Aut perottū vbi supra sa tis etiā in cōmētarijs vidisti. De apro etiā notissima est narratio. vltim⁹ celū. vel hoc fingit ꝓpter fabu lam in cōmētarijs supioꝝ recitatā. Vel q: colūnas in occidēte fixit sup quas celū incūbere videtur. Narrant plures labores herculis q̄ iā dicti ab alijs: sed oēs volūt q̄ labores ⁊ virtutē hercules celū meruisse d̄. Vñ xenophon in eo libello quē de dictis ⁊ factis Socratis memoratu dignis cōposuit: di cit ei in infantia suprema voluptatē ⁊ vrtutē habitu mulieb̄i oblatas: q̄ cū vtriusq̄ cohortationē audi uisset: vtutisq̄ arduū iter optatū receptaculū ⁊ letū finē hr̄e didicisset: cōtraq̄ voluptatis aditū valde facilē: sed finē sane amarū: grauib⁹ verbis voluptatē ⁊ nequiciā aspernat⁹ virtutē labores ⁊ sudores in dextrā insecut⁹ est. Vñ ⁊ Cicero in offi. Nāq̄ herculē ꝓdigus dicit: vt est apud xenophōtē: cū primū pu bescerer: q̄ oīb⁹ a natura ad eligēdū quā viā q̄sq̄ viuēdi sit igressur⁹ datū est: exisse ī solitudinē atq̄ ibi sedentē diu secū multūq̄ dubitasse cū duas cerneret vias vnā voluptatis alterā virtutis virā ingredi melio⁹ esset. Hec Cicero. Et hoc p̄dit auctor noster dicēs. Ite nūc fortes ⁊c. Celsa via sit Virg. in lra py thagore. Nā via virtutis dextrū petit ardua callē. Difficilēq̄ aditū primū spectātib⁹ offert. Sed requiē Ubi prebet fessis in vertice summo. Ubi hoc loco significat postq̄. naz si significaret in quo loco: non recte dixisset vbi ducit: sed quo ducit: sicut apud Horatiū. Dāna tñ celeres reparāt celestia lune. Nos vbi de cidimus. Ordo igitur ⁊ sensus hic est. Ite nunc fortes cur vos inertes nudatis terga. vbi. i. postq̄ ita est q̄ celsa. i. ardua ⁊ sublimis via magni exēpli: ducit. i. ducis agit partes. Et est locutio sumpta a mili tib⁹ quib⁹ turpe est nudare terga fuge. vbi bonū habent ducē qui resistat ⁊ resistēdi exēplū prebeat. Est preterea alia ratio cur turpe sit fugere: q: ingēs victoꝝ merces ꝓposita est: q: tellus supata donat ce lum. Quod autē dicit nudatis terga nō parui momenti est: significat em̄ q̄ nemo in hac pugna q̄ con tra vitia ⁊ cōtra mundū geritur: superatur. nisi qui terga per inertiā nudauerit. i. arma que sunt virtu tes abiecerit. Fidelis am̄ inquit apl's: deus non finit vos tentari vltra id quod potestis.

¶ Finis cōmentariorum Ascensij in quartum librum.

¶ Sequuntur in quintum eiusdem explanatiuncule.

¶ Libri quinti. Prosa prima.

Sanct⁹ thomas

Exerat: orationisq̄ cursum ad alia quæda tractanda: & expedienda uertebat. Tū ego recte quidem exhortatio tuaq̄ prorsus au ctoritate digniſſima: sed quod tu dudum de pro uidētia quęstionem pluribus aliis implicatū esse dixisti: experior. Quæro em̄ an esse aliquid oīno: & quidnā esse casum arbitrere? Phi. Tum illa. Festi no excludatur liberum arbitriuz. Phia ergo in p̄senti libro inquirit vtrū casus sit: ⁊ q̄d sit ⁊ inquirit vtrū liberū arbitriū sit: ponēdo argumēta quib⁹ liberū arbitriū cū ꝓuidētia diuina non videtur stare. post hoc ponit falsam solutionē quorundā quā improbat: ⁊ ponit ꝓpriā quā rationib⁹ confirmat et de eternitate determinat: ⁊ alia plura: sicut patebit. Et diuidit iste liber in vndecim partes: q: sex sunt ꝓse ⁊ quinq̄ metra: eiusq̄ partes ⁊ que in ipsis determinant patebūt in ꝓcessu libri. In prima ꝓsa deter minat de casu. ⁊ primo Boe. tangit acta phie cōmendans eius exhortationē factā: ⁊ mouet questionē de casu. Scō o phia excusat se ab eius determinatione. ⁊ Boe. illā excusationē remouet. Tertio philo sophia determinat de casu: secunda ibi. Tum illa festino. tertia ibi. Tum illa morem. Primo dicit phi losophia dixerat hec predicta: ⁊ vertebat cursum orationis: idest sermonis: ad tractanda quedam alia atq̄ expedienda: tunc ego Boe. inquā. O phia recta est exhortatio tua ⁊ prorsus est digniſſima auto ritate: sed q̄ tu dudū dixisti sexta prosa. iiij. lib. questionē de prouidētia implicatā esse pluribus alijs. s. questionib⁹ ego experior re. i. realiter: quero em̄ an arbitrere. i. arbitreris casum oīno aliq̄d esse sup. in rerū natura: ⁊ quidnam arbitreris esse casum sup. in rerum natura? ¶ No. per hoc q̄ di. Boe. dixerat innuit philosophia iam expediuisse que ad sui speculationē spectabant: ⁊ ita determinasse principalez huius libri intentionē: ⁊ philosophia vertebat cursum oratiōnis. i. orationē currētē: q: oratio phie nō impediebatur ignorātia docentis: nec tarditate discentis. hanc orationē vertebat ad quedā alia tractā da que autem fuerūt illa Boe. nō exprimit: quia forsitan sua opinione nimis erāt desideranda: vel for sitan quantum ad propositū extranea. ¶ No. q̄ dicit exhortationē phie fuisse rectam: quia phia hortatur ad virtutes et ad cōtemptum fortuitorū. talis autem exhortatio que fit ad bonum prosequendum et ad malum fugiendum recta est: ⁊ dicit exhortationē philosophie esse digniſſimā autoritate: quia qđ a sapientib⁹ dicitur autoritate sapientis dignū reputatur. ¶ Tum illa festino inquit. Hic philosophia

excusat se de huius opinionis vel questiõis determinatiõe. & Bo. illã excusationẽ remouet. dí. pbía ínqt. Ego festíno absoluere. í. ꝓficere debitũ ꝓmissionis: & apíre tíbí viã q̃ reueharis ad patríã: hec aũt q̃ tu queris de casu etsi ꝑ quãuis sũt putília cognitu. í. cognitiõe. tñ paulisp auersa sũt tramite. í. a via nr̃i ꝓ positi. & dí. paulisp. q: nõ sũt totalr auersa: sz alíquãtulũ lucidãt ꝓmissa: & est ver ẽdũ. í. tímẽdũ ne tu fatígat⁹ deuijs. í. q̃stioníb⁹ exneis: nõ possis sufficere ad emetiẽdũ. í. trãseũdũ rectũ iter dí. Boe. O pbía ne illud vereare. í. nõ tímeas: q: b fuerít mihí loco q̃tis agnoscere ea q̃b⁹ maxíe delecto:: & cũ oẽ lat⁹. í. oís ꝑstãtía tue dísputatiõis mihí ꝑstiterít fide ídubitata níhíl est qđ ábígat de sequẽtib⁹. ¶ No. q ꝺícit q̃ vía reueharis patríã: b patríaz vocat bítudínẽ quã p⁹ íuenire docuit ílla aũt ꝑ q̃ hõ ꝑuenít ad ípam sunt vtutes de q̃b⁹ Boe. itẽ debat agere: nõ in b líbro: sz ín vltímís líbrís musice sue agẽdo de musica hũana. itẽtiõnẽ aũt suã nõ compleuít: q: a rege Theodorico morte ꝓuẽt⁹ fuít. Tũ ílla morem ínqt. Híc pbía determínat de casu soluẽdo ꝓmíssas cás & qõnes. Prio soluít ꝓmã. An casus fit. Scdo scdaz. Quíd fit casus íbí. Vicz igr̃ Prio oñdít q̃d fígnificet ꝑ nomẽ casus ponẽdo opinionẽ quoruñdã. s. scdo íprobat illã opionẽ íbí. Quis em̃. Prio dícít o Boe. ego gerẽ tíbí morem. í. ꝓfirmabo me volũtatí tue: & simꝫ sic est exorsa. í. sic icepít: si aliq̃s díffiníat q̃ad nomẽ dícẽs casũ eẽ euẽtũ ꝓductũ motu temerarío. í. íprouíso: & nulla cõnexiõe causarũ: Ego pbía ꝓfirmo casuz sic oĩno níhíl eẽ: & decerno. í. íudíco vocẽ ꝑsus eẽ ínanẽ ꝑter fígnificatiõnẽ rei subiecte: sicut hec vox chímera ianís est. ¶ No. q q̃uís qõ sí ẽ ꝑcedít qõnẽ q̃d ẽ: ꝺm q qõ q̃d est q̃rít de q̃ddítate rei: q: q̃d est rei nulli debeꝯ nísi entí: tñ qõ q̃d ẽ q̃rẽs de qđ/q̃d ẽ noís: est ꝑía cognítio. & íõ ex q̃ q̃d ẽ noís opz scíre: opz ẽt scíre de alíq̃ sí ẽ. Propter b pba ad q̃rẽdũ de casu vtrũ fit vel nõ fit: accípit qđ q̃d est: qđ fígnificat ꝑ nomẽ: & díc Sí aliq̃ dícũt casuz eẽ euẽtũ temerariũ sine oĩ cã ꝓductũ: ego vídeo vocẽ casus eẽ ínanem tanq̃ sibí níhíl coresꝑõdeat ín re. ¶ Quís em̃ coercẽte. Híc pbía íprobat opiníonẽ ístã ostendens casum níhíl eẽ ꝺm eã. scdo soluít ꝺm rei veritatẽ íbí. Arist. me⁹. Prio ponít vnã rõnẽ. scdo aliã íbí. Nã níhíl. Antiqui dícebãt q casus est euent⁹ temerarius. í. ímprouísus: cõtra hoc arguít pbía sic. Ubícũq oía sunt ꝓuísa. íbí níhíl est temerariũ: sz oía q̃ sunt ꝓuísa sunt ꝓuísa a deo: ergo ínter ea q̃ sunt níhíl est temerariũ. Hanc rõnez breuiter ínnuit ín líttera dí. Quís em̃ locus vllus põt esse relíquus. í. relict⁹ temeritatí. í. ímprouísíoni deo coercente cũcta ín ordínem. s. ꝓuísum: quasi díceret nullus. Notandũ q oía a deo sunt ꝓuísa: cui⁹rõ est. Quoruñcũq de⁹ est cã oía talia prouísa sunt a deo: sed deus est causa oís entis: ergo oia entia a deo sunt ꝓuísa. Q aũt de⁹ sit causa oís entis ptz: q: ab ípso dependet celũ & tota natura: vt ptz ex. xíj. Metap. ¶ Nã níhíl ex níhílo exístere. Híc ostẽdít íllã rõnem ꝑbantem q casus nõ põt esse sine omí causa ꝓductus: sicut dicebãt antíqui. & arguít sic. Qđ ẽ ex níhílo níhíl est: sz qđ est ex nulla causa ex níhílo est: ergo qđ ex nulla causa est: níhíl est. sed ꝺm antíquos casus est ex nulla causa q: est ꝓductus sine omní ꝓnexione causarũ: ergo casus níhíl est. Unde dícit ín líttera. Vera snía est cui nemo vnq̃ veterũ refragatus est. í. cõtradíxit. s. ex níhílo níhíl exístere: q̃q̃ íllí antíquí íllã ꝓpositionez ex níhílo níhíl exístere iecerint. í. posuerint quasi quoddã fundamentũ: nõ de operante príncípio. s. deo creatore: q: ílle ex níhílo aliq̃d fecit: sed intellexerũt de hoc materíalí subiecto. í. de tota natura fundata ín matería: & exponit seipsum dí. Hoc est de natura: oĩm rõnũ. í. de matería que est subiectũ formarũ naturalíũ. Sed sí aliquid oríatur ex nullís causís id videꝯ esse orítũ ex níhílo. sed hoc fierí nequit vt aliq̃d oríatur ex níhílo: ergo non est possibile casum esse huiusmodí. ídest talem qualem pauloante díffinímus ꝺm antíquos: q̃ sit euentus temerarius sine cõnexione causarũ. Quid ergo dicendum est de casu querít Bo. Est ne níhíl ín rerũ natura qđ iure possit appellarí casus; vel fortuitũ; vel est aliq̃d tametsí

no inqt debitũ ꝓmissiõis absoluere: uiãq̃ tibi qua patriã reueharis apire. Hæc aũt & si putilia cognitu/tñ appositi nr̃i tramite pauliſp auersa sũt. Verẽdũq̃ est ne deuiis fatigat⁹ ad emetiẽdũ rectũ iter sufficere nõ possis. B. Ne id íquã ꝓrsus uereare. Nã qetis mihi loco fuerit ea qb⁹ maxíe delector agnoscere. Sil⁹ cũ oĩe disputatiõis tuæ latus ídubitata cõstiterit; nihil de seq̃ntib⁹ ambigat⁹. P. ¶ Tũ illa morẽ inqt gerẽ tibi; simulq̃ sic exorsa ẽ: si qdẽ iqt; aliqd euẽtũ temerario motu; nullaq̃ causarũ cõnexiõe ꝓductũ casũ eẽ diffiniat/ nihil oĩno casũ eẽ cõfirmo. & ꝑter subiectæ rei significationẽ inanẽ ꝓrsus eẽ uocẽ decerno. Quis em̃ coercẽte in ordinẽ cũcta deo locus eẽ ullus temeritati reliquus põt⁹?

¶ Nã nihil ex nihilo exiſtere uera ſnia est, cui nemo unquã ueterũ refragat⁹ est. q̃q̃ id illi nõ de operãte pricipio; sed de materiali ſubiecto: hoc est de oĩm natura rõnũ/quaſi quoddã fũdamẽtũ iecerit At ſi nullis ex cauſis aliqd oriat⁹/ id de nihilo ortum eſſe uideꝯ. q ſi hoc fieri neqt/ nec caſum qdẽ hmõi eẽ poſſibile eſt: qualẽ pauloãte diffiniu im⁹ Boe. quid igitꝯ inquã? Nihil ne eſt qđ uel caſus uel fortuitum iure appellari queat? An eſt aliquid tametſi uulgus lateat; cui iſta uocabula conueni

Deus.

ex níhílo níhíl fierí.

ant⁹ Phi. ¶ Aristoteles meus id inqt in physicis & breui & ueris ꝓpinqua rõne diffiniuit. Boe. Quonã inquã mõ? Phi. Quoties ait inqt cuiuspiam rei gr̃a geriť/aliudq; qbusdã de causis/q̃ qd intẽdebať obtingit/casus uocať. ut si qs colẽdi agri cã fodiẽs humũ/defossum auri põdus inueniat/hoc igiť fortuito qdẽ creditť accidisse/ uerũ nõ de nihilo est. nã ꝓprias causas habet quarũ iprouisus iopinatusq; cõcursus casum uideť opatus. Nã nisi cultor agri humũ foderet/ nisi eo loci pecuniã suã depositor obruisset/aurũ nõ eẽt inuẽtũ. ¶ Hæc sunt igiť fortuiti causæ cõpẽdii. qd ex obuiis sibi cõfluentibus causis nõ ex gerẽtis ītentiõe ꝓuenit. Neq; em̃ uel q aurũ obruit uel q agrũ exercuit ut ea pecunia reperieť intẽdit/sed(uti dixi)quo ille obruit hunc fodisse cõuenit atq; concurrit. ¶ Licet igiť diffinire casum eẽ inopinatũ/& ex cõfluẽtib⁹ causis in his q ob aliqd geruntť/euẽtũ. Cõcurrere uero atq; cõfluere facit ordo ille ineuitabili cõnexione procedens/qui de prouidẽtiæ fonte descẽdens cunctas suis locis tẽporibusq; disponit.

pio q̃uis lateat vulgus cui ista vocabula cõueniãt. ¶ Notãdũ q; hec ꝓpositio ex nihilo nihil existe/ re ẽ vera in cõparatiõe ad cãm pticularẽ q̃ in sua actiõe p̃supponit materiã: tñ in cõpatiõe ad cãm vni uersalẽ q̃ est cã totiꝰ entis nõ est vera. vñ dicimꝰ deũ oĩa creasse ex nihilo ⁊ fide tenemꝰ. Sed antiq̃ de isto mõ ꝓductiõis ꝑ creationẽ nõ loq̃bant: sz ꝑmo mõ. vñ Arist. ꝑmo phyſicoꝝ. Impossibile est aliq̃d fieri ex his q̃ nõ sunt: in hac em̃ opinione ꝓueniũt oẽs q̃ de natura sentiũt. ¶ Aristoteles meꝰ inqt in phyſicis. Hic pbĩa soluit qõnẽ de casu. Et ꝑmo ostẽdit eã eẽ solutã ab Arist. ⁊ ostẽdit modũ eiꝰ. Scõo declarat q; casus sz nõ habeat cãs ꝑ se hz tñ causas ꝑ accidẽs ibi. Hæ sunt igiť. Primo di. Aristo. meus. i. doctrina mea nutritꝰ et deditꝰ: diffiniuit casum in phyſicis. i. in secũdo phyſicoꝝ: breui rõne et ꝓpinqua veris. i. veritati. Et q̃rit Boe. Quonã inquã mõ? Dicit pbĩa. Quoties aliquid geriť. i. fit gr̃a cuiu spiaz rei. i. alicuiꝰ rei ⁊ aliud obtingit q̃busdam de causis q̃ q; intẽdebať illud vocabať casus: vt si aliq̃s cã colẽdi agri fodiẽs humũ inueniat põdus auri defossum: hec inuẽtio auri creditť fortuito. i. a cãu accidisse: verũ ꝑ sed talis euẽtus casualis nõ est de nihilo. i. de nulla cã. sicut dicebat diffinitio antiquoꝝ. Nã euentꝰ casualis hz ꝓprias causas quarũ cõcursus ⁊ inopinatus ⁊ iprouisus sup. ab eo q̃ aliq̃d fecit: cã alterius rei videbiť operatꝰ esse casuz. nisi em̃ cultor agri foderet humũ q̃ sup. fossio est vna cã inuentionis auri ⁊ nisi eo loci. i. loco: dispositor obruisset. i. abscondisset pecuniã suã q̃ est alia cã inuentiõis auri: aurũ nõ esset inuẽtũ ¶ Nota. q; casus ſm Aristo. est qñ aliq̃d fit ꝓpter aliquẽ finẽ: vt fossio agri propter seminationez si aliq̃d aliud euenit ex q̃busdã causis ꝑter ꝟ qꝫ intẽdebať: ꝟ est casus. vt inuẽtio thesauri casualis est q̃ nõ intẽdebať a fossore agri. Ex quo ptz q; inuentio thesauri est casualis: nõ ideo q; nõ preuisa a deo: sed qr nõ est p̃uisa ab hoĩe: ⁊ ita casus nihil est quo ad deũ: sz est aliq̃d quo ab hoĩem ꝑter cuiꝰ intentionẽ ⁊ p̃uisionẽ euenit. ¶ Hec sunt igiť fortuiti cause cõpẽdij. Hic ostẽdit pbĩa q; casus nõ hz causas ꝑ se sz ꝑ accidẽs di. Hæ igiť sunt cause fortuiti cõpendij. i. fortuiti euẽtꝰ qꝫ fortuitũ cõpẽdiũ euenit ex causis obuijs ⁊ ꝟfluentibꝰ nõ ex intentiõe gerẽtis. Nõ em̃ ille q̃ aurũ obruit: vel q̃ agrũ exercuit. i. fodi ītẽdit: vt ea pecunia repireť: sz vt dixi ꝑter ītẽtionẽ gerẽtis euenit hũc fodere q̃ ille obruit pecuniã: ⁊ occurrit sup. inuẽtio pecunie. No. q; cã efficiẽs nõ agit nisi moueať a fine. finis aũt non mouet nisi ſm q; est in intentiõe ⁊ iõ respectu illius effectus q̃ est in intentiõe agẽs est cã ꝑ se: si aliq̃d ꝟtingat in actiõe ꝑter intentionẽ agẽtis illiꝰ: agẽs est cã ꝑ accidẽs: ⁊ sic casus. qr ꝟtingit ꝑter intentionẽ agẽtis nõ hz cãm agentẽ ꝑ se sed ꝑ accidẽs. ¶ Licet igiť diffinire. Hic pbĩa soluit sc̃dam qõnẽ ostẽdendo q; fit casus. Cõcludit g̃ diffinitionẽ eiꝰ ex iã dictis di. Licet igiť diffinire casum eẽ euẽtũ inopinatũ ex causis cõfluẽtibꝰ in his q̃ gerũtur ob aliq̃d aliud. Tũc ostẽdit quõ effectus casualis cadit ab ordine prouidentie. dictũ est em̃ q; casus ꝓuenit ex causis ꝟfluentibꝰ. Q̃ aũt cause cõfluant: ꝟ ꝓuenit ex ordine ꝓuidentie. vñ dicit. Causas vero ꝟcurrere ⁊ ꝟfluere facit iste ordo sup. fatalis: ꝓcedens ineuitabili cõnexione sc̃z causarũ: q̃ descendẽs sup. ordo de fonte ꝓuidentie cũcta disponit suis tp̃ibus ⁊ locis ¶ Nota q; diffinitio casus est bona qr ꝑ eaz casus distinguiť ab alijs: ꝑ hoc q; casus est euẽtus inopinatus: excludiť effectꝰ necessario eueniẽs vel vt frequẽter: sicut solẽ oriri vel hoĩem nasci cũ q̃nq; digitis in vna manu: talia nõ eueniũt casualiter ⁊ inopinate. ꝑ hoc q; dr ex cõfluentibꝰ causis excludiť casus ꝑmo modo dictus: q̃ ſm antiquos ponebať ꝓduci ex nulla cõnexione causarũ. ꝑ hoc aũt q; dr In his q̃ gerũtur ob aliquid aliud ꝑ hoc excludiť a casu casualitas ꝑ se: casus em̃ ⁊ fortuna sunt cause per accidens ⁊ fiunt preter intentionem agentis.

Ascẽsꝰ

Exerat orationisq; cursum ad alia quedã tractãda ⁊ expediẽda vertebat. dixerat recte dicit qr qui perorant. i. finẽ oronis faciunt: dicunt in fine dixi: qr g̃ pbĩa materiã acceptã quodã modo finierat sese ad alia vertens: bene dicit auctor ex ꝑsona sua. Dixerat sup. pbĩa: ⁊ cursum oronis; hoc quoq; recte dicit. qr debet oratio nõ leute ingredi neq; volare: sed currere

ídeſt medio modo ſe inter ꝓſam.í.locutionem proꝛſus ſolutam,ꝛ metrum poematis habere. Implicatam eſſe.ſepius implícitam leges q̄ implícatam.ſed neutrum caret auctoꝛítate. Mozem geram.í.vo-
Mozez gerere. tis tuis annuã. Eſt,em̄ is mozigerans ꝛ motem gerit qui et inſtitutum vite ſic gerit vt alteri placeat. Simulq; ſic exoꝛſa eſt:ideſt incepit loquí:venit enim ab exoꝛdio.nõ itaq; legendum exoꝛia vel exoꝛta vt ſcriptum in quibuſdam inueni. Cetera dilucida ſunt.

Sãctus thomas

¶ Metrum primum quinti libri.

RVpis achemeniæ ſcopulis ubi uerſa ſequentum
Pectoribus figit ſpicula pugna fugax:
Tigris & Eufrates uno ſe fonte reſoluũt:
Et mox adiunctis diſſociantur aquis.
Si coeant curſumq; iterũ reuocentur in unum:
Confluat alterni quod trahit unda uadi.
Conueniant puppes & uulſi flumine trũci:
Mixtaq; fortuitos implicet unda modos:
Quos tamen ipa uagos terræ decliuia caſus
Gurgitis:& lapſi deſluus ordo regit.
Sic quæ permiſſis fluitare uidetur habenis
Fors patitur frenos ipſaq; lege meat.

Tigris

parthia

Aſcenſi⁹ Achemenes.

RVpis achemenie ꝛc. Carmen eſt elegiacũ ſicut primũ pmi libri. Cuius ſententie ſatis bñ in ſuperioꝛi cõmento enodate ſunt. Achemenes fuit teſte herodoto libꝛo hiſtoꝛiarũ quaꝛtoꝛ primus perſarũ rex a quo poſtea reges oẽs perſie vſq; ad dariũ deſcenderũt. Dicitur ergo hic achemenia rupes.i.parthica que eſt in perſia vl̃ in perſide. Nam ꝛ perſis ꝛ perthia parthoꝛ regio denoĩatur ꝛ parthia. Oꝺ aũt eum modũ fugiendi:ꝛ p fugã ſimulatã hoſtẽ inſequẽtem ſagittis petẽdi habeãt:multi docẽt. vñ Virgilij. Georgicoꝛ. Fidentẽq; fuga parthus verſiſq; ſagittã ꝛc. Ad cuius imitationẽ hic dicit verſa ſpicula. Nam ſi verſa non recte adijciet ſi pugna vitioſum em̄ eẽt dicere. Pugna fugax verſa. Duo adiectiua plena non patitur latina lingua ſine cõiunctione media. Oꝛdo igitur eſt. Tigris ꝛ Eufrates reſoluũt ſe vno fonte in ſcopulos rupis achemenie.i.pthie: vbi pugna fugax.ſ.parthoꝛ: figit ſpicula verſa.i.obuerſa in pecctoꝛibꝰ ſequentũ.i.inſequẽtium hoſtium.

Parthi. Dicunt aũt parthi ipſoꝛ ligua,vt docet iuſtinꝰ exules:q; exules veniebãt ex ſcythia oriẽtali. habẽtq; ſermonẽ mixtũ ex ſcythico ꝛ medo. Oẽs inequitare ꝛ ſagittare magna induſtria docẽt liberos ſuos.

Aurí aũt ⁊ argẽtí nullus ipſis olim vſus erat níſi in armís. hñt plures vxores ⁊ nulla delícta aut pcá. grauíꝰ puniũt q̃ adulteria. Habẽt ⁊ alia ĩſtituta q̃ nihil ad pñs faciũt. Tigris a velocitate ſeua ſagitta díctꝰ fluuíꝰ. ſt armenie: ſz ſepe ĩ lacꝰ recípit: ⁊ nõnũq̃ occultat. Vñ Seneca ĩ troade. Et q̃ renatꝰ p̃ſus excipiẽs díẽ. Tẽplũ rubẽte tigrí ĩmíſcet freto. Quí aũt apũd parthos ſit oñdit illud Buccolicũ. aut arari parthꝰ bíbet: aut germanía tígri. Terre decliuia. í. decliuitas. Sors patít frenos. Legít ⁊ quidẽ melius fors. í. fortuna vel caſus.

¶ Proſa ſecũda quínti líbrí.

Nímaduerto íquã. Hic incípit ſcda p̃ſa hꝰí q̃nti in qua incípit determinare de q̃uenientia liberi arbitrij ad p̃uidẽtiã díuínã. Et p̃mo querít an liberũ arbitriuz poſſit ſtare cũ p̃uidẽtia diuína. Et p̃bia p̃bat líberuz arbítríũ eſſe. Scdo oſtẽd ⁊ quõ díuerſificatur in díuerſis. Et tertio oſtẽdit actꝰ liberí arbitrij cadere ſub p̃uidẽtia díuína. Scda ibí. Sed hãc. Terꝯtia ibí. Que tñ. Primo dícit. Nímaduerto ínquã. í. cognoſco quõ caſus ſtat cũ p̃uidẽtia: ita cõſentio ſicut dixiſti. Et querít Boe. Eſt ne vlla líbertas arbítrij in hac ſerie cauſarũ ſibí hꝯentíum: aut fatalis catena. í. fatalꝭ neceſſitas: ꝓſtrigít motꝰ. í. affectꝰ hũanoꝝ actuũ. Tũc p̃bia p̃bat líberuz arbítríũ eſſe dí. Líbertas arbítrij eſt nõ obſtãte p̃dicta cõnexiõe cauſarũ: neq̃ em̃ fuerít. í. eſſe poterít vlla rõnalis creatura: q̃n libertas arbítrij eidẽ aſſit. ⁊ accípít natura large p omní illo qõd hꝫ cognitionẽ intellectiuã. p̃bat aũt q̃ omní nature rõnalí ínſit libex arbítríũ dí. Illud qõd põt naturaliter vtí rõne hꝯ hꝫ iudícíuz quo diſcernat; vnũquodq̃ igít p ſe dignoſcit. í. diſcernit fugiẽda et optãda. Qõd aũt q̃s iudícat optãdũ id petit. í. p̃ſequít ⁊ refugit illud qõ eſtimat eſſe fugiendũ. quare q̃bus ineſt rõ illis ineſt líbertas volẽdí ⁊ nolẽdí: põt ergo ratio ſic cõfoꝛmarí. Omne qõd põt vtí ratiõe hꝯ iudícíũ cognoſcẽdí fugiẽda ⁊ optãda: ſz qõd quílq̃ iudícat optãdũ p̃ſeq̃tur: ⁊ qõd iudícat fugiẽdũ hꝯ refugit: ꝯoẽ qõd põt vtí rõne hꝯ libertatẽ volẽdí ⁊ nolẽdí. Nota. q̃ dic illõ qõ vtít rõne hꝫ iudícíũ q̃ diſcernat vnũqõq̃. b̃ dic ad dñiaz iudícíj naturalis qõ eſt in brutís: q̃ nõ iudícat vnũqõq̃ agendũ. ſz aliqõ ꝓticulare: ſicut ouis nõ iudícat de quo ibz fugiẽdo: ſz tñ de lupo: ⁊ apes nõ hñt ĩduſtriã ad faciẽdũ aliqõ opꝰ: niſi ad fauos mellis: ſz iudícíũ rõnis eſt de q̃líbz q̃ agunt. Nota. q̃ dic hñs rõnis iudícíũ p ſe iudícat p̃ſequẽdũ vel fugiẽdũ. ſz em̃ bruta quodãmõ cognoſcãt fugiẽda vel p̃ſequẽda nõ tñ p ſe. q: nõ ſunt cã iudícíj. hõ aũt nõ ſolũ cognoſcit finẽ ⁊ ordínata in finẽ: ſz cognoſcit cavniuerſalí vel p modũ collatiõis. vel p modũ ſyllogiſticũ: etiã hõ ſuũ iudícíũ iudícat ⁊ diſcernit: quia intellectꝰ eſt vtus ꝓuerſa ſupra ſe. Sz hãc. Hic oñdit p̃bia quõ liberũ arbítríũ diuerſificat in diuerſis. ſ. in angelis ⁊ hoĩbꝰ dicẽs: hanc. ſ. libertatẽ arbitrij nõ cõſtituo eſſe equã. í. equalẽ in oĩbꝰ. q: maior eſt in ſubſtãtijs diuinis q̃ in hoĩbꝰ. Nã ſupnis ⁊ diuinis ſubſtãtijs ineſt p̃ſpicax iudícíũ. í. infallibile iudícíũ: ⁊ ineſt eis incorrupta volũtas. í. inflexibilis ad malũ: ⁊ in eis eſt p̃ſto. í. parata et efficax ptãs optatoꝝ: q: nõ eſt in eis ipedimentũ executionis. hũanas vo aias neceſſe eſt eſſe liberiores q̃n cõſeruãt ſe in ſpeculatione diuinementis. minꝰ vo libere ſunt cũ dílabunt ad corpora. í. ad curã rerũ corporalíũ: ⁊ adhuc minꝰ libere ſunt cũ religant terrenis artubꝰ. í. affectibꝰ q̃bꝰ minꝰ reſiſtere p̃nt paſſiõibꝰ inſurgentibꝰ. Extrema vo. í. maxima eſt ſeruitꝰ aiarũ: q̃n dedite vitijs cecidérint a poſſeſſiõe p̃pe rõnis qua regí. í. dirigí debeãt agẽdo. Nã vbí. í. poſtq̃ aíe deiecerit oculos rõnis et ĩtellectꝰ a luce ſũme veritatꝭ ad iferiora ⁊ tenebroſa. í. ad terrena ⁊ carnalia mox caligant. í. obſcurant nube ĩſcitie. í. ignorãtie: ⁊ turbant pniciofis affectibꝰ. í. paſſiõibꝰ: q̃bꝰ accedẽdo ⁊ ꝯſentiẽdo adiuuãt. í. augmẽtãt ſeruitutẽ quã ſibí ĩuexere. í. ĩduxerũt. ⁊ aíe vitioſoꝝ ſunt q̃dãmõ captiue p̃pa libertate. Nota

dum ꝙ liberū arbitriū est libertas iudicādi et exequēdi res: vel ſm Boe. ſup p:io periarmenias libe arbitriū est devolūtate iudiciū aī nullo extrinseco autviolēter cogēte:aut violēter ipediēte:nullo cogē te ad faciēdū qō displicet:nullo impediēte ꝙ nō fiat qō placet. ¶ Notādū ꝙ liberū arbitriū in duob cōsistit ⁊ in libertate iudicādi et in libertate exequēdi iudicata. Primū. ſ. libertatē iudicādi īpedit igno rantia ſz libertatē exequēdi impedit impotētia executiōis ⁊ co:ruptio volūtatis:qñqꝫ em̄ possum⁹ bo num ꝓficere: tñ volūtate co:rupta vitio nō perficim⁹. in ſubstātijs autē separa uidētiæ cernit intuitus: et ſuis quæqꝫ meritis præ tis nō est ignoratia iudicādi:nec impotē destinata disponit id est omnia tia perficiēdi:nec co:ruptio voluntatis: ergo in eis est maxima libertas arbitrij. uidet et omnia audit. Intelligentie em̄ in nullo fallunt: ergo habēt ꝓspicax iudiciū: ⁊ nūqꝫ volūt nisi bonū. ḡ ineſt eis ico:ruptavolūtas:et pñt ꝓficere q̄cq̄d' deside rāt:ḡ in eis est efficax' ptās optato⁹. ¶ No. ꝙ q̄dā dixerūt fuisse de itēriōe platōis aias hūanas simul eē creatas in celo:⁊ postea descēdere ī co:pa ⁊ i eis detineri tāqꝫ in vīculis. ſm illos gradus libtat aia humanarū quas ponit in littera sic distinguunt. ſ. ꝙ aie cū sint in celo create in ꝓtēplatione diuine mē tis: sunt maxime libere:cū aūt iam sint colligate co:po:ib⁹ adhuc sunt min⁹ libere:sed minima libertas est i eis qñ subdunt vitijs. Ista tñ expositio nō tenet ſm veritatē:iō aliter exponit ꝙ illas aias necesse est eē liberio:es q̄ cōtēplatiōi diuine ſuiūt:vt aie vtuos⁹ cōtēplatiuos qꝫ uersatio ī celis est. Alle aūt sunt min⁹ libere q̄ dilabunt ad tpalia. i. q̄ descendūt ad curā rerū tpaliū. sicut sunt p:actici q̄ negociant circa bona tpalia ad cōez vtilitatē dispēsando:adhuc min⁹ libere sūt aie q̄ terrenis artib⁹ colligant. i. q̄ descēdūt ad curādū ꝑpriū co:p⁹ ⁊ ꝑpriā vtilitatē. minime aūt libere sunt q̄ subdite vitijs rōnē amittunt vitiosus em̄ nō vni⁹ tm̄ dñi est ſu⁹ sz tot dños quot vitios ſm Aug. ¶ Que tñ ille. Hic oñdit pbia quō act⁹ liberi arbitrij cadūt sub ꝓuidētia diuina:q:ꝑpter b ꝙ diuīa cognitio se extēdit ad oia dicta quoad diuersos ḡdus libertat: ⁊ q̄ad oēs act⁹ i de ꝓueniētes:cernit ille ituit⁹ ꝓuidētie diuine cūcta ꝓspiciēs:⁊ q̄qꝫ ꝓdestinata disponit suis meritis:reddēdo bonis bona:⁊ malis mala:⁊ b cōfirmat auto:itate gre ca que sonat in latino. Oia videt deus ⁊ oia audit. vel ſm alios sonat. De⁹ illustrat oia clarius q̄ sol. ¶ No. ꝙ ſz diuina ꝓuidētia ab eterno oia ꝓspexerit:nō tñ ꝑpter hoc necessitat liberum arbitriū ad fa ciendū bonū vel malū:q: ſm Arist. iij Ethi. Homo est dñs suarū opationū a p̄ncipio vsqꝫ ad finez. Et ergo ſm meritia operationū liberi arbitrij recipit penam vel p:emium.

Ascensi⁹ Animaduerto iquā. Aiaduerto. i. ꝓsidero quasi aim ad id vto ⁊ applico. Sz ī hac hērētiū de li bertate arbitrij nō solū apō theologos nr̄os:sz ēt apō veteres pbos magna semp fuit dispu tatio. Un̄ aulus gel. li. vj. c. ij. Fatū iqt. Chrysipp⁹ stoice p̄ceps pbie sic diffinit. Fatū est sem piterna q̄dā ⁊ ideclinabilis series rerū ⁊ catenas voluēs semetipas sese ⁊ iplicās ꝑ eternos ꝓne o:dies:et q̄b⁹ apta ꝓnexaqꝫ ē. Aliaꝫ at opionū discipliarūqꝫ auto:es huic diffinitiōi ita obstrepūt Si Chrysipp⁹ iqūt fato putat oia moueri ac regi nec decliari trāscēdicqꝫ posse agmia fati: ⁊ volumia pctā q̄qꝫ hoim ⁊ delicta nō subsistēda neqꝫ ꝓdicēda sūt ipis volūtatibusqꝫ eoꝫ: sz necessitati cuidā ⁊ instātie q̄ o:ik ex fato:oimqꝫ rerū dña ⁊ arbitra ꝑ quā necesse sit fieri q̄cq̄d futurū ē. Et ꝓpterea nocētiū penas le gib⁹ iniq̄ ꝓstitutas si hoies ad maleficia nō spōte veniūt: sz fato trahūt. Cōtra ea chrysipp⁹ tenuit mlta ⁊ argute disserit q̄ sup ea scꝑsit. snīa hmōi ē. Q̄qꝫ ita sit iqt vt rōne p̄ncipali q̄dā necessario coacta atqꝫ ꝓnexa fuit fato:igenia tñ ipa mētiū nr̄aꝫ pinde sūt fato obnoxia: vt ꝑpetas eoꝫ ē ipa ⁊ q̄litas. Nā si sūt ꝑ naturā p̄init⁹ salubr:iter vtiliterqꝫ fctā oēz illā vim q̄ de fato extrinsec⁹ igruit i offensi⁹ tractabiliusqꝫ trās mittūt. Si vo sūt aspa ⁊ insita ⁊ rudia nullisqꝫ artiū bonarū admiculis fulta:⁊ si quo siue nullo fatal cōmodi ꝓsli tu vrgeank: sua tñ leuitate ⁊ volūtario ipetu i assidua delicta ⁊ i erro:es ruūt. Idqꝫ ipm vt ea rōne fiat nat̄alis illa ⁊ necessaria rerū ꝓña efficit q̄ fatū vocat. Est em̄ i gne ipo q̄si fatale ⁊ ꝓns vt mala igētia pcis ⁊ erro:ib⁹ nō vacēt. Hui⁹ deinde rei exēplo nō hercule nimis aliene neqꝫ illepide vtit Sicut inqt lapidē cylindrū si ꝑ spacia terre ꝓna atqꝫ diruta iacias: cāz q̄dē ei ⁊ initiū p̄cipitātie feceris. mor tm̄ ille p̄ceps voluit. nō q:id iā facis: sed qm̄ ita sese modus ei⁹ ⁊ formevolubilitas hz. Sic o:do ⁊ rō ⁊ necessitas fati gna ipa ⁊ p̄ncipia causarū mouet: ipet⁹ vo cōsilioꝫ mētiūqꝫ nr̄aꝫ actiōesqꝫ ipas: vo lūtas cuiusq̄ ꝓpria ⁊ aioꝫ ingenia moderank. Infert deinde vba hec his q̄ dixi cōgruentia. Quāob:ē a a pythagoricis sic ō:. Nosces hoies spōtaneas haurire calamitates q̄si detrimēta singulis a seipis fiāt ⁊ suo ipetu delinquāt ⁊ in icōmoda ruāt sua volūtate atqꝫ ꝓposito. Propterea negat opo:tere fieri au diriqꝫ hoies aut nequā aut ignauos ⁊ nocētes ⁊ audaces: q̄ quū in culpa ⁊ maleficio reuicti sunt: pfu giūt ad fati necessitatē tanqꝫ inquā in aliqō sani asylū: ⁊ q̄ pessime fecerūt ea nō sue temeritati: sz fato esse attribuēda dicūt. Primus aūt hō ⁊ sapiētissimus ⁊ antiq̄ssimus poetarū dixit in hisce vsib⁹: hei mihi q̄d dānat mo:tales numina celi. Esse aiūt etem̄ ꝑ nos mala: cū tñ ipis Uecordi ꝑter fatū sint mente dolo res. Itaqꝫ. O. Lic. in lib. quē de fato scꝑsit quū questionē istā diceret obscurissimā eē ⁊ iplicatissimā. Chrysippū qꝫ pbm nō expedisse se in ea refert his vbis. Chrysipp⁹ estuās labo:āsqꝫ quonā pacto expli cet ⁊ fato oia fieri ⁊ eē al:q̄d in nobis intricat b mō ⁊c. Aulus gel. vbi supra. Sed ad auto:ē reuerto:. Est ne inqt. Meli⁹ reposite legas sic. Est inqt. Neqꝫ ⁊c. Quo q̄cqꝫ discernat. q̄cqꝫ legēdū est nō qꝫ. Nō em̄ addit substātiuū sz qꝫ adiectiuū est sicut qō:aliqō ⁊ filia: ⁊ ita substātiuū desiderāt: q̄cqꝫ aūt q̄d ali quid ⁊ filia sine substātiuo ponunt: aut substātiuū in gtō regūt. Supplent em̄ vicē substātiuoꝫ. Artu bus a noiatiuo artus per u scribit: q: artibus a noiatiuo artes declinatur. Cetera patent.

QVrũ clarũ lumine phębũ. Jstud est metrũ secũdũ hui⁹ quinti qđ dr archiloicũ ab inuento re: dactilicũ a pede ꝑdominãte in quo pbia cõmẽdat excellẽtiã diuine cognitiõis ĩ cõparatione ad solẽ materialẽ dr. homerus oris melliflui. í. dulcis eloquẽtie canit. í. describit phębũ. í. solẽ clarũ puro lumine. forsan em̃ homerus fecit libr̃ũ de claritate solis: qui. s. sol non valet ꝓrũpere. í. penetrare intima viscera. í. ꝓfunda terre ⁊ pelagi. í. maris ifirma. í. debili luce radior̃ũ: haud sic. í. nõsic hz se cõdito: magni orbis. s. de⁹. sed ipe sua cognitiõe penetrat oia: cũ nihil possit ipm latere huic. s. cõdito: í tuenti. í. respicienti cũcta ex alto. í. celo terre sibi reũstunt nulla mole. í. magnitudine sicut obstũt radij solis: nec etiã nox obscura obstat sibi atris nubibus: imo in vno ictu mẽtis. í. in vno mẽtali intuitu cernit q̃ sunt: quantũ ad ꝑsentia: q̃ fuerũt: quantũ ad ꝑterita. q̃ veniũt: quãtũ ad futura. quẽ. s. condito: ẽ: q: respicit oia solus: tu possis dicere verum solem.

¶ No. licz deus oia cognoscẽdo ꝓuideat etiã illa: q̃ fiũt ex libero arbitrio: voluit tm̃ quasdã creaturas esse liberi arbitrij: q: hoc magis decet diuinã bonitatẽ. sicut em̃ meli⁹ ⁊ nobili⁹ est regnum in quo nõ tm̃ seruit regi a seruis: sed etiã a liberis q̃ vbi tm̃ seruit a seruis: sic meli⁹ erit regnũ dei ⁊ decẽtius. ex hoc q̃ sunt alique creature libere seruiẽtes: sicut hõ ⁊ angelus: q̃ si essent sole creature seruiliter operãtes: cuiusmodi sunt oẽs creature ꝓter hoiem ⁊ angelũ que ex determinatiõe nature necessitant ad sua opera. Ascensius.

QVro clarũ ⁊c. Carmẽ iã sepe descriptũ est. vult aũt ostẽdere deũ dici ꝓprie solẽ. Cũ em̃ sol interpretet solus oia lustrans: ⁊ multa sint q̃ naturalis sol nõ penetret: licz dicat. iiij. Enei. Sol qui terrarũ flãmis opa oia lustras. ꝓns est solũ deũ cui nihil est abscõditum: ⁊ q̃ solus oia lustrat vtre verũ solẽ dici. Quinetiã Plini⁹ ⁊ Macrobi⁹ solẽ solũ deũ esse putãt: ⁊ ei oia numina cõtribui: s znihil ad ꝑsens negociũ facit: cui sat̃ fit ostẽdisse deũ solũ cũcta videre: nõ solũ naturalẽ. Deꝰ sol

¶ Prosa tertia quinti libri.

TVm ego en inquã difficiliori rursus ãbiguitate cõfundor. Phi. Quenãinqt ista est: iam em̃ quibus cõturbare coniecto. B. ¶ Nimiũ inquã aduersari ac repugnare uidet prænoscere uniuersa deũ: & eẽ ullũ libertatis arbitriũ. Nã si cuncta ꝑspicit de⁹ neq̃ falli ullo mõ põt euenire necesse est qđ ꝓuidentia futurũ esse præuiderit. Quare si ab æterno nõ facta hoim modo: sed etiã cõsilia uolũtatesq̃ prænoscit: nulla erit arbi, Sanctꝰ thomas

TVm ego en inquam difficiliori rursus. Hic incipit tertia ꝓsa huius in qua Boe. obijcit contra ꝓdicta ostẽdens non posse simul stare ꝓuidentiã ⁊ liberũ arbitriũ. Et primo premittit q̃ dicta possunt habere dubitationẽ. Scõo ponit rationez dubitationis: ibi. Nimiũ inquã. Primo dicit. Tũ pro tunc finit. Dicit pbia. Ego Boetius inquã. O pbia rursus ego cõfundo: difficiliori ambiguitate: ⁊ querit pbia. Quenã est ista ambiguitas. iã em̃ cõiecto. í. iudico quib⁹ cõturbare. í. ꝓturbaris. ¶ Notandũ q̃ cõiectare est ex alicõiectare quib⁹ signis aliq̃d putare. Et sic pbia cõiectat per locũ a cõiter accidẽtib⁹ dubitationem Boe. quia cõmuniter quicũq̃ loquebãtur de prouidẽtia ⁊ libero arbitrio dubitant de cõpossibilitate eor̃. ¶ Nimiũ inquam. Hic Boe. exprimit suam dubitationẽ ostẽdens prouidentiã ⁊ liberum arbitriũ esse incõpossibilia. Primo facit hoc. Scõo excludit quasdã vias quibus aliqui conabãtur defendere prouidentiã: ibi. Quid igitur. Ad probandũ ergo impossibilitatẽ predictor̃ ponit tres rationes. secũda ibi. Ad hec. tertia ibi. Postremo. Primo ponit primã rationẽ. Scõo excludit quandã solutionem eius: ibi. Neq̃ em̃ vel factũ est aliud. Primo dicit. Nimiũ videtur aduersari ⁊ repugnare deũ prenoscere vniuersa ⁊ esse vllum libertatis arbitriũ: qđ autẽ repugnat probat. Nã si deus ꝑspicit cuncta neq̃ vllo modo falli potest: necesse est euenire illud qđ ꝓuidentia preuiderit esse futurũ: qđ si non eueniret falleretur prouidẽtia. quare si ab eterno nõ modo. í. non em̃: facta hominũ: sed etiã consilia ⁊ volũtates prenoscit: nulla erit libertas arbitrijs sed oia eenirent ex necessitate. Q̃ autẽ deus sua ꝓuidentia omnia prenoscat declarat. Neq̃ enim poterit existere aliquod factũ vel aliqua voluntas: nisi quam prefenserit. í. prescierit ꝓuidentia diuina nescia. í. nõ potens falli: nec possunt aliter euenire q̃

trii libertas. Neq; em̃ uel factũ aliud nullũ: uel q̃li bet exiſtere poterit uolũtas: niſi quã nefcia falli ꝓ uidẽtia diuina præſenſerit. Nã ſi aliorſum q̃ ꝓui/ ſa ſunt detorq̃ri ualẽt: nõ iã erit futurũ firma præ ſciẽtia: ſed opinio potiꝰ incerta: qđ de deo crede/ re nefas iudico. ¶ Neq; em̃ illã ꝓbo rõnẽ: qua ſe quidã credũt hũc quæſtõis nodũ poſſe diſſoluere. A iũt em̃ non ideo quid eſſe euẽturũ: qm̃ id ꝓuidẽ tia futurũ eſſe proſpexit: ſed ecõtrario potius. qm̃ quod futurũ eſt: id diuinã prouidẽtiã latere non poſſit: eoq; mõ neceſſariũ eſt hoc in cõtrariã relabi partẽ. Neq; em̃ neceſſe eſt cõtingere q̃ ꝓuidẽt: ſed neceſſe eſt q̃ futura ſunt ꝓuideri. ¶ Quaſi uero q̃ cuiuſq; rei cã ſit p̃ſciẽtia: ne futurorũ neceſſitas ſit an futuroꝝ neceſſitas cã ꝓuidẽtiæ laboret? ac nõ il lud demonſtrare nitamur quoq; mõ ſe habeat or/ do cãrũ: neceſſariũ eẽ euẽtũ præſcitarũ rerũ: etiã ſi præſciẽtia futuris rebꝰ eueniẽdi neceſſitatẽ nõ ui/ deatur iferre: etenim ſi quiſpiã ſedeat opinionẽ q̃ eum ſedere cõiectat uerã eſſe neceſſe eſt: atq; ecõuer ſo rurſus ſi de quopiã uera ſit opinio qm̃ ſedet eũ ſedere neceſſe eſt. In utroq; igitur neceſſitas ieſt. In hoc qdẽ ſedẽdi: at uero in altero ueritatis. Sed nõ iccirco qſq; ſedet qm̃ uera eſt opinio: ſed hæc potiꝰ uera ẽ qm̃ quẽpiã ſedere p̃ceſſit. Ita cũ cã ueritatis ex altera parte ꝓcedat ineſt tñ cõis i utraq; neceſſi/ tas. Silia de ꝓuidẽtia futuriſq; rebꝰ rõcinari patet.

prouiſa ſunt. nã ſi valẽt deo: queri alio: ſum. ſ. vt aliter eueniãt q̃ p̃uiſa ſunt nõ erit iam firma præſciẽtia dei: ſed potiꝰ erit incerta opinio. qđ iudico nefas credere de deo. ¶ No. q̃ ex lr̃a ſic formak ratio. Illa q̃ prouidẽtur infallibiliter de neceſſitate eueniũt: ſed oia ꝓuident a deo infallibiliter: ergo oia de neceſſi/ tate eueniũt: ⁊ ſic perit libertas arbitrij. ¶ Nota q̃ ſciẽtia dei non eſt opinio: q: opinio eſt eorũ q̃ ſic et aliter ſe poſſunt habere. ex primo poſteriorũ. Sciẽtia aũt dei eſt eorũ q̃ nõ poſſunt ſe aliter habere: ergo ſciẽtia dei nõ eſt dicẽda opinio. ¶ Neq; em̃ illam probo rationẽ. Hic pbia excludit quandã reſpõſionẽ q̃ poſſet dari ad predictã rationẽ. ⁊ prio ponit eam. ſcõo eã excludit ibi. Quaſi vo. Prio di. Neq; em̃ ꝓbo. i. approbo illã rõnẽ. i. eſt rñſio/ nẽ qua quidam credũt poſſe diſſoluere nodũ. i. difficultatẽ queſtiõis. Aiũt em̃ nõ ideo quid venturũ qm̃ prouidẽtia ꝓ ſpexerit illud eſſe futurũ. ſed venturum potius ecõtrario. i. ecõuerſo qm̃ qđ futu rũ eſt illud nõ poſſe latere ꝓuidentiã di uinã. q. d. euentus rei eſt cauſa p̃ſcientie ⁊ nõ ecõuerſo: ⁊ ideo ex euẽtu debet con cludi neceſſitas præſciẽtie nõ econuerſo ſm eos: ⁊ iſto modo neceſſarium eſt hoc qđ cõcludit de euẽtu relabi in cõtrariam partẽ. ſ. vt qđ cõcludit de euẽtu hoc ꝯclu datur de preſcientia. Neq; em̃ neceſſe eſt cõtingere que prouideãtur ſm eos: ſed ea que futura ſunt neceſſe eſt prouideri. ¶ Notandum q̃ prio: ratio prætẽdebat q̃ omnia futura de neceſſitate eueniũt: quia deus futura infallibiliter preuidet reſponſio autem quorundam dicit con/ trarium. Dicit em̃ nõ ideo quia deus pre uidet futura neceſſario eueniunt: ſed q: futura ſunt ideo de⁹ ea p̃uidet. ¶ Qua/ ſi vo que cuiuſq; rei cauſa ſit preſciẽtia. Hic excludit iſtã reſponſionẽ di. iſta re/ ſponſio ꝓcedit quaſi laborarek queren do cuiꝰ rei cã ſit preſciẽtia: vtrũ ſit cauſa neceſſitatis futuroꝝ vel vtrũ neceſſitas futuroꝝ ſit cauſa prouidẽtie: ſed nos ni/ tamur. i. laboramus hoc demõſtrare. ſ. neceſſariũ eſſe: euẽtũ rerũ p̃ſcitarũ quo/ quo mõ. i. quocunq; mõ ſe habeat ordo cauſarũ. Etſi ꝓ q̃uis p̃ſciẽtia nõ videak inferre neceſſitatẽ eueniẽdi rebꝰ futuris qđ declarat exẽplo: di. Si aliquis ſedeat neceſſe eſt opinionẽ eſſe veram que cõie ctat eum ſedere: et econuerſo. ſi de ali/ quo vera ſit opinio: quia ſedet: neceſſe eſt eum ſedere igitur in vtroq;: ſcilicet in opinione et ſedente eſt neceſſitas in hoc eſt neceſſitas veritatis: ſed non iccirco quiſq; ſedet ſup. caſualiter: quoniaꝫ vera eſt opinio: quia veri/ tas opinionis non eſt cauſa ſeſſionis: ſed hec ſcꝫ opinio potius eſt vera: quoniã preceſſit quẽpiaꝫ id eſt aliquem ſedere. et ita cum cauſa veritatis ex altera parte precedit: tamen in vtroq; eſt cõmunis neceſſi tas. ⁊ eodem modo contingit arguere de prouidentia ⁊ de his que prouidẽtur. Unde dicit patet id eſt manifeſtum eſt ratiocinari de prouidentia et de rebus futuris. Nam ⁊ ſi prio q̃uis iccirco prouidẽtur: quoniã futura ſunt: non tamen ideo eueniunt: quoniaꝫ prouidentur nihilominus tamen neceſſe eſt a deo vel ventura prouideri vel prouiſa euenire. ita q̃ vtriq; parti ineſt neceſſitas: q̃uis alteri caſualitas quod ſolum ſatis eſt. i. ſufficit ad perimendã libertatem arbitrij. ¶ Notandũ q̃ reſponſio iſta quã in/ nuit in littera videtur fuiſſe ipſius Origenis qui ſupra epiſtolaꝫ ad romanos ſic dicit. Non propterea aliquid erit: quia illud deus ſcit futurum ſed quia futurum eſt: ideo ſcitur a deo anteq̃ fiat: quod tamẽ poteſt intelligi dupliciter. Uno modo q̃ euentus rei ſit cauſa preſcientie ſm rationẽ conſequẽtie. et ſic reſponſio eſt vera. Alio modo põt intelligi q̃ euẽtus rei ſit cauſa preſciẽtie ſm exiſtentiã: et ſic eſt falſa:

et hoc mō improbat hic a Boe. Primo ergo ostēdit Boe. ꝙ ista rnsio nō est ad ꝓpositū. Scdo ostēdit ꝙ includit veritatē: ibi. ¶ Jā vero ꝙ ꝓposterū est. Hic pbia ondit ꝙ ista rnsio includit falsitatē. q; ponit ꝙ aliqđ tpale sit cā eterni. dicūt em ꝙ res future sint cā puisiōis eterne. vñ dicit. Jā vero preposterū. i. peruersum: vt euētus rerū tpaliū dicat esse cā eterne pscientie. qđ dicitur in ista respōsione. Vñ subdit. Quid est aliud arbitrari deū ideo ꝓuidere, futura qm̄ sunt euētura: ꝙputare q̄ olim acciderūt. i. ipsa futura esse causaz summe ꝓuidētie: q. d. nihil est aliud dicere. ¶ No. ꝙ nullū tē porale est cā eterni: sz poni⁹ecōuerso. Indigniꝰ em̄ nō est cā digniozis: eo ꝙ cā digniozis est effectu. tpale autez est indignius eterno: sicut corruptibile incorruptibili ergo ꝛc. ¶ Ad hec sicuti cū qđ. Hic ponit scdam rnsionē ad ꝓbandū scdam cōclusionē dicens. Ad hec supple predicta addēda est hec rō: sicuti cū scio esse qđ. i. aliqđ necesse est ipm esse. ita cū noui qđ futuruz necesse est idipm esse futurū: sic igit fit. i. cōtingit: vt euentus rei prescite nequeat euitari. ¶ Notādū ꝙ rō sic pōt formari. Sicut se hz sciētia respectu scibilis psentis: sic psciētia respectu effectꝰ futuri: sed cū scio in pnti aliqđ eē: necesse est ipm eē: g̃ cū pscitur aliqđ futurū eē: necesse est ipm esse: sed deꝰ pscit oia futura: g̃ necessario eueniūt. ꝛ sic iterum tollit libertas arbitrij. ¶ Postremo si qđ. aliqs. Hic ponit tertiā rōnē ad idem dicens. Si qs existimet aliqđ esse aliozsum. i. aliter ꝙ res se habeat: illud non mō. i. nō tm̄: nō est scia: sz est fallax opinio lōge diuersa a veritate scie. Quare si aliqđ ita futurū est: vt eiꝰ euētus non sit certꝰ ꝛ necessariꝰ: quō illud poterit pscirī euēturū: q. d. nullo mō. Cuius rationē assignat dicens. Sicut ipa scia est ipermixta falsitati. sic illud qđ ꝓcipitur ab ea nō pōt aliter esse ꝙ concipitur: qz si posset aliter se habere tūc sciētia posset esse falsa. Unde subdit. ista est causa quare scia careat mendacio: qz necesse est vnāquāq; rem ita se habere: sicut scientia cōprehendit eam se hr̄e. ¶ Notādum ꝙ ratio quā intendit est ista. Quicūq; estimat rem aliter esse ꝙ est. eiꝰ estimatio est falsa ꝛ nō est sciētia: sed fallax opinio: ergo si deus ꝓscit aliqđ futurū esse: ꝛ si ipm non necessario euenit sicut ꝓscíuit: ꝓscīētia dei nō erit scientia: sz fallax opinio: ergo futura a deo ꝓuisa

Nā etiā si iccirco qm̄ futura sunt, puidētur: nō uero ideo qm̄ puident eueniūt, nihilominꝰ tm̄ a deo uel uētura, puideri uel, puisa euenire necesse ē. qđ ad perimendā arbitrii libertatē solū satis est. ¶ Jā uero q̄ præposterū est ut æternæ pscīētiæ tpaliū rerum euētus cā esse dicat. Quid est autē aliud arbitrari, ideo deū futura qm̄ sunt euētura, puidere q̄ putare q̄ olim acciderūt cām summæ illiꝰ esse, puidentiæ? ¶ Ad hæc sicuti cū qđ esse scio ipm esse necesse ē, ita cū qđ futurū noui idipm futurū eē necesse est. sic fit igit ut euētus pscitæ rei neq̄at euitari. ¶ Postremo si qđ aliqs aliorsum q̄ sese res habet existimet, id nō mō scia nō est, sed est opinio fallax a sciæ ueritate lōge diuersa. Quare siqđ ita futurū est, ut eius certus ac necessarius non sit euentus, id euēturum esse pscīri quomō poterit, sicut enim scia ipsa impmixta est falsitati, ita id qđ ab ea cōcipit eē aliter q̄ cōcipit neqt. Ea nāq; cā est, cur mēdacio sciētia careat q̄ se ita rem quāq; hr̄e necesse est, uti eā sese hr̄e scia cōprehendit. ¶ Quidnā igitur? Quonā modo deus hæc incerta futura prænoscit? Nā si ineuitabiliter uētura cēset, q̄ etiā non euenire possibile est: fallitur. qđ sentire non modo nefas est sed etiam uoce proferre. At si ita uti sunt, ita ea futura esse decernit, ut æque uel fieri ea uel nō fieri posse cognoscat: q̄ est hec præsciētia: quæ nihil certum nihil stabile cōprehēdit: aut quid hoc refert uaticinio illo ridiculoso Tiresiæ: quicqđ dicā aut

ꝓbat modos quib⁹ aliqui conabantur ipsam saluare. ¶ Secundo ponit tertiū modum similiter ipsum improbando. secunda ibi. Qđ si apud. Primo dicit. Quid igitur sup. dicemus? Quonāmodo dici potest ꝙ deus prenoscat hec futura incerta. Primus modus est vt dicat deum ea que prouidet iudicare infallibiliter q̄uis possunt, nō euenire: sed id inconueniens est: qz tunc falleretur sua puidentia. Unde di. Nam si deus censet. i. iudicat euenire infallibiliter que etiā possibile est non euenire: fallitur sup. deus qđ nō modo. i. nō tantū nefas est sentire de deo: sz etiā nefas est voce proferre. Secundus modus est vt dicatur deum prouidere futura indeterminate: sicut futura sunt: sed isto modo prouidentia dei non est certa. vnde di. At. i. sed si deus decernit ista futura esse: preuidentur indeterminate sicut sunt: vt. s. cognoscat ea eque. i. equaliter posse fieri vel nō fieri: que est ista prescientia que nihil certum: nihil stabile comprehendit: q. d. talis prouidentia nulla est. ꝛ quid hec prescientia differt ab illo vaticinio ridiculoso Tiresie qui dicebat, quicquid dicam hoc erit vel non erit? Quo etiam. i. in quo diuina prouidentia

necessario euen. ūt: ꝛ sic perit liberū arbitriū. ¶ Quid igitur. Hic pbia improbat modos quib⁹ aliquinituntur saluare puidentiaz. Et primo querit quō possit saluari puidentia diuina improbando duos

p̄ſſiterit.i.p̄ualebit h̨umana opínione:ſi iudícat íncerta: ſicut h̨oíes ea quo᷒ euent⁹ eſt ícertus:q̄ſi dícat ín nullo díffert. ¶ Notádum q᷑ cuz Tíreſias vídíſſet duos ſerpētes ſimul coíre ꝑiecto baculo ípſos ſeparauít abínuícē:ꝑmutat⁹fuít ín mulierē:poſt ſeptēníū íterū ſerpētes coeūtes baculo ſepara uít.ꝛ mutatus fuít ín vírū.Cū aūt o᷒ta fuíſſet díſſentío íter ıouē ꝛ íunonē an maío᷒ eſſet delectatío ín coítu víríq᷑ mulíerís electus fuít Tíreſias ín íudícē:q̄ exp̄tus erat ſo᷒tē vtruſq᷑ ſexus.Cū aūt díceret maío᷒ē eſſe delectatíonē mulíerís: Ju/no cōmota excecauít ípm. Juppíter au tem ſuí míſert⁹ ín recōpenſam amíſſi ví ſus dedít fíbí ſpíritū vatícínádí.Sfuít au tē h̨ec ſua vatícínatío quícq̄d dícá erít vel non erít.Sí g̨ deus nō alíter p̄ſcíret futura índetermínata níſi q᷒ erunt vel nō erūt:nō dífferret ſua p̄ſcíētía a p̄ſcíē tía Tíreſie.qđ eſt rídículoſuz. ¶ Đđ ſi apud íllū. Híc ponít tertíū modū conā tíū ſaluare ꝓuídētíá. Et eſt vt ponam⁹ oía euenírе de neceſſítate: et auferam⁹ líberū arbítríū. P᷒ímo g̨ mō ponít íſtū modū. Scđo oſtēdít q̄ íncōueníētía ſe/quátur ad ípm:íbí.Quo ſemel. P᷒ímo ergo ꝯcludít íſtū modū dí.q᷑ ſi apđ íllū certíſſímū fontē oím rerū níh̨íl pōt eſſe íncertū:certus eſt euent⁹eo᷒ū q̄ ípſe fír míter p̄ſcíuerít futura:q̄re nulla erít lí/bertas h̨umanís cōſílíjs: et actionibus quas díuína mēs ſíne erro᷒e falſítatís cuncta ꝓſpícíēs alligat et cōſtríngít ad vnū euentū. ¶ Nota q᷑ nulla mutatío cadít circa fontez oím rerū:q᷒ cognítío eí⁹ nō pōt eſſe ícerta:etíá ſi eſſet íncerta eſſet ímp̄fecta nec díuína:ſi ergo eſt cer ta reſpectu futuro᷒:neceſſe eſt vt oía p̄ ſcíta a deo neceſſarío eueníát. ¶ Quo ſemel recepto. Híc ponít íncōueníētía q̄ ſequūtur ſi auferat líberū arbítríū. Et p᷒ímo oſtēdít q̄ íncōueníētía ſequūtur ex parte h̨oím. Scđo que ex parte dei. Tertío q̄ ex parte cōíunctíonís ad deū ſcđa íbí. Quo níh̨íl. tertía:íbí. Jgít ne ſperādí. Jncōueníētía ex pte h̨oím ſunt.ſi nō ſít líberū arbítríū fruſtra ꝓponūtur h̨oíb⁹ pene vel p̄míá ꝛ íníuſte puníunt malí ꝛ p᷒emíant boní:nec erūt vítía nec v̄tutes h̨oíbus: ſícut nec ín alíjs q̄ agunt ne ceſſítate nature:ꝛ nō líbertate anímí.vñ dí.Quo ſemel recepto.í.poſíto.ſ.vt negetur líberū arbítríū lí/quet.í.manífeſtū eſt:quát⁹occaſus.í.quáta deſtructío h̨umanarū rerū cōſequat. Sfruſtra em̄ ꝓponent bonís p̄míа ꝛ malís pene:íta ſtatuta ꝛ leges h̨ūane erūt ínutíles q̄ penas ꝛ p̄míа ſtatuūt:q̄ null⁹mo᷒ aío᷒ líber ac volūtarí⁹meruít.Et íllud vídebít ínı q̄ſſímū oím qđ nūc íudícat eq̄ſſímū.ſ.puníri ímp᷒o/bos ꝛ remunerarí bonos q̄s ad alterutrū.í.ad ꝓbítatē vł ip᷒obítatē nō míttít ꝓꝑa volūtas ſz cogít cer ta neceſſítas futurí:ígít v̄tutes ꝛ vítía nō fuerūt q̄ícq̄:ſz poti⁹erít míxta:ꝛ índíſcreta cōfuſío oím me/rito᷒.ſ.bono᷒ ꝛ malo᷒.¶ No.q᷑ oēs v̄tutes ꝛ vítía o᷒íunt ex líbera electíone boní ꝛ malí. fíliter puní tío ꝛ remuneratío fiūt ꝓpter líberā actionē boní vel malí.Sí g̨ tollít líbertas arbítríj nō erít líbera ele ctío:nec níſi líbera actío bona vel mala eſt:ꝛ p ꝯns nulla erít vírt⁹:nullū vítiū:ꝛ íníuſte malus puníet: cū ex neceſſítate malū operet:ꝛ íníuſte bonus p̄míabít:cū ex neceſſítate operet bonū qđ eſt abſurduz dícere.¶ Quo níh̨íl ſceleratí⁹.Híc oſtēdít ínconueníēs qđ ſequít ex pte dei.ſ.qđ de⁹ erít auto᷒ malo᷒uz. vñ dí.Cū oís o᷒do rerū ducat ex ꝓuídentía díuína:et ſi níh̨íl líceat h̨abere fieri ex h̨umanís conſílíjs: fit.í.ſequít vt vítía noſtra referātur ín auto᷒ē oím.ſ.deū:quo níh̨íl ſcelerati⁹ excogítarí pōt q̄.ſ. deū dí/cere auto᷒ē malo᷒.qđ tm̄ neceſſaríū eſt ablata líbertate.¶ Notādū q᷑ defect⁹ín opatíone q̄ defectus nō eſt ín poteſtate reí vt euítet:neceſſarío eſt ab agēte ꝛ a ꝓducēte:ſi ergo actío voluntatís noſtre nō eſt líbera:defect⁹actíonís fm volūtatē reducet ín deū:ꝛ ſic de⁹erít cauſans defectū noſtrū qđ eſt abſurduz. ¶ Jgítur nec ſperādí alíquíd.Híc ponít íncōueníētía que ſequūtur ex cōíunctíone h̨oís ad deū:quía tolleret actus depᷣecādí ꝛ actus ſperādí quíb⁹ maxíme cōíungunt deo.vñ dí.Jgítur ſi tollítur líberuz arbítríū:nec vlla ratío eſt ſperādí alíq̄d nec depᷣecādí ínter deū ꝛ h̨oíes. Quíd em̄ quíſq᷑ depᷣecet vel ſperet:ſi ſeríes índeflexa cōnectít oía optāda:q.d.fruſtra fieret.Vtrū᷑ ígítur aufertur íllud vnícū cō/mercíum:ſcz ſperandí ꝛ depᷣecādí ínter deū ꝛ h̨omines.vocat autem ſpem ꝛ depᷣecatíonē cōmercíū:

indeflexa series cõnectit? Auferet igit unicũ illd in ter homes deũq; cõmerciũ; sperãdi sz & depcãdi: siq/ dẽ iustæ hũilitatis pcio iestimabilẽ uicẽ diuiæ gre pmeremur. q solus modus est: quo cũ deo colloq homines posse uideant: illiq; inaccessæ luci prius quoq; q impetrẽt; ipsa supplicandi rõne cõiungi quæ si recepta futurorũ necessitate nihil uirium habere credant: qd erit quo summo illi rerũ prici pi cõnecti atq; adhærere possimus? Quare necesse erit humanũ genus uti pauloante cantabas disse/ptum & disiunctum suo fonte fatiscere.

quia illis mercamur oia bñficia. vñ subdit si quidẽ pcio iuste humilitatis nos homes pmeremur inestimabilẽ vicẽ. i. retributionẽ diuine gre: q̃ mod⁹ deprecãdi sol⁹ est q̃ homes videant posse alloq̃ cũ deo et ꝑiungi inaccessibili luci. s. deo ꝑ quẽ homes ipetrẽt qđ petũt: prius em̃ pces porrigim⁹ q̃ effectũ nre petitionis ꝓsequamur: q̃ spes ⁊ depcatio si nihil credant hre viriũ recepta. i. ꝓcessa necessitate futuroꝝ: qđ erit q̃ ꝓnecti. i. ꝓiungi atq; adhereri possem⁹ illi sumo pncipi rerũ? q. d. nihil quare necesse erit gen⁹ humanũ dissiptũ. i. dissipatũ atq; disiũctũ a suo fonte. i. a suo pncipio sup. a deo fatiscere. i. deficere vti pauloante cãtabas in. vj. metro. iij. libri. ¶ No. q actꝰ depcãdi spectat ad itellectũ: ⁊ ẽ oro hm Joã nẽ dam. ascensus itellect⁹ ad deũ vel in deũ. quo q̃dã actu insinuam⁹ deo indigẽtiã nram. nõ q deo ꝑ insinuationẽ nram aliq̃d inotescat' qđ pri⁹ ignorauerit: sz vt nos ipsa insinuatiõe vtendo ꝓsideream⁹ in his eẽ recurrẽdũ ad diuinũ auxilium. Actus aũt sperãdi ptinet ad volũtatẽ q: ei⁹ obiectũ est bonũ futurũ: pstũ actũ adherem⁹ deo tãq̃ pfecto pncipio bonitatis nitẽtes ei⁹ auxilio ad cõsequẽdũ bonuz quo idigem⁹: sz si hmõi bonũ necessario eueniret vel ipossibile eẽt euenire: vterq; actꝰ tã depcãdi q̃ sperandi esset iutilis.

Asceti⁹.

¶ Vim ego an inq̃ ⁊c. En ⁊ ecce tũc dicunt qñ inopinate: ⁊ pter solitũ aliq̃d obuenisse narrat sicut ibi. Ecce vgo ꝓcipiet ⁊ pariet filiũ. Diuinã ꝑuidentiã latere nõ posse. Lateo actiue sumit significatq; fere qđ fugito vt nesciar. vñ. s. enei. Nec latuere doli fratrẽ Junonis. ¶ Repit etiã cũ dtõ vt tu mihi cã lates. i. occult⁹ es ⁊ abscõderis mihi. Quasi vo ⁊c. Illud qđ sequit: ac nõ illud demõstrare nitamur. ꝑ quo i glosa ponit. sz nos nitamur dz sic ordiari. Quasi vo laborẽt. i. i acq̃rẽdo labor fiat q̃ fit cã cuiuslꝯ. i. cuiuslibet rei. i. ne ꝑ an: an. s. pscia sup. dei fit necessitas futuroꝝ. i. fit cã necessaria vt futura fiãt: an necessitas futuroꝝ fit cã ꝑuidẽtie. i. quare de⁹ de his habeat certã ꝑuidẽtiã ac ꝑ et: ⁊ quasi sup. nõ nitamur. i. nõ conemur ⁊ studeam⁹ demõstrare euẽtũ rerũ pscitaꝝ a deo sup. esse necessariũ sup. quoquo. i. quocũꝯ mõ: ordo cãrũ se habeat. i. siue res sit cã pscie: siue prescia cã rei. Hic aĩaduerte duo. primũ q̃ hec particula quasi vo: tũc poni solet qñ ꝑ ironiã loquimur: ⁊ significam⁹ non esse vt a q̃busdã credit: nec dz quasi aũt: nec aut neq; aũt: tã frequẽter ⁊ decẽter hm vllã sicut q̃si vo neq; vero. Scõm ex Prisciano. quotiẽs dictiões relatiue aut infinite ⁊ eis equiualẽtes geminant: possum⁹ posteriorẽ partẽ mutare i cũq; vt q̃lisqualis q̃liscũq; vtutvtcũq; vbiubivbicũq; quotq̃t quotcũq;: q: tñ li cunq; non iungit cũ quis ⁊ q̃d: sz cũ q̃ ⁊ qđ nõ resolues q̃squis in q̃scũq;: sz in quicũq; ⁊ quicq̃d non in quicũq;: sz in quodcũq;. ¶ Jaz vo q̃ prepostorũ ⁊c. q̃. i. q̃tũ prepostorũ. i. in ordine ꝑsum: quũ illud preponit qđ postponi debeat. aut ecõuerso prepostorũ dicim⁹. Sane meminisse debes lector oia verba hui⁹ prose sequẽtia ⁊ etiã sequẽtis carminis attribui Boe. nõ ergo dices cũ cõmẽtario supiore. Hic pbia ostẽdit. sz hic Bo. ostẽdit. ¶ Ad hec dixi poti⁹ legendũ esse ad hoc. i. preterea qđ frequẽter reperitur. require ꝑ tabulã vbi dictũ sit. ¶ Quid igitur ⁊c. Adhuc sunt vba Boe. nõ pbie. aut quid hec refert. i. distat: interest: a suo vaticinio tiresie. Preterea q̃ iam de tiresia vidisti: adde deũ vatez thebanũ fuisse ⁊ multa etiã post mortẽ hm homerũ vlixi predixisse apud inferos. vñ etiaz Hora. lib. ij. sermonũ. Hoc quoq; tiresia preter narrata petẽti Rñde. Et q: cecus effect⁹ erat dicit Juuena. Nec surdũ nec tiresiam quẽq̃ esse deorũ. Q2 autẽ in feminã mutat⁹ sit: sz fabulosum putat: Plinius tñ in septimo naturalis histozie fieri potuisse ostẽdit: docẽs re vera sexũ nõnullos mutasse. De vaticinio autẽ in textu posito dicitur q̃ iussus oraculũ certũ enunciare dixerit hoc pro oraculo certo habere: q̃ quicquid dixero aut dicturus sum aut erit aut non erit: quasi veritas eius dicti ex futuro dependeat cum iam necessaria sit. Unde merito ridiculũ dicit si aliud non pretẽderit. ¶ Humana opinione prestiterit. vide si non potius legendũ est humane opinioni. Nam terẽtius in eunucho ita locutus est. homo quid homini prestat. Et nõ dubito si hoc loco dixisset quid etiã diuina ꝑuidẽtia quin addidisset humane opinioni. non humana opinione pstiterit. Cõstruit autẽ multis modis hoc verbũ. aliq̃n em̃ significat cũ prestãtia et eminẽtia exhibere: ⁊ sic actm̃ regit vt apud Virg. Job animis cõtra: vel magnũ pstat achillẽ. aliq̃n significat fere idẽ addito dtõ cui fit prelatio vt in dicto exẽplo hõ quid hoi prestat. aliq̃n absolute quasi impsonaliter ponit. vt pstat trinacrie metas lustrare pachini. i. melius ⁊ eligibilius est. Series indeflexa. i. q̃ nũq; fuit flexa vel poti⁹ iflexibilis. Nã sepe pticipia pteriti tpis ponunt loco vbaliũ in bilis q̃ aptitudinẽ sonãt vt apud virg. aut illaudati nescit bustiridis aras. Illaudati. i. illaudabilis hm Ser. Et ibi hoc est. vij. Enei. Diues inaccessos vbi solis filia lucos: inaccessos lucos dicit nõ quos nemo accessit: sed inaccessibiles. i. quos nemo debeat accedere. Satiscere est affatim. i. abunde hiscere. ficut. j. Eneiđ. Omnes accipiũt inimicũ imbrem rimisq; fatiscũt. Dissiptum venit a dis ⁊ sepio ⁊ est qđ sepẽ amisit. i. cõpagem. Uti pauloante cantabas. Et hoc patent verba hec ex persona Boe. dicta.

QUenā díſcors federa rerū. Hic íncípit tertiū metrū huíꝰ quínti qđ dr adonícū vel ſm alíos archílochíū ab ínuētore: dactílicū a pede prædomínāte. vñ facit exclamationē ſup íncōpoſſibílitate q̄ apparet ínter ꝓuidentiā ⁊ liberū arbítríū. Et ꝓmo quare ſint íncōpoſſibília cū ꝓ ſe cōſiderata ſint poſſ. bília. Scđo ponit rñſionem ad hoc. Tertio cōtra rñſionez obíjcit. quarto obiectionem ſoluit: ſcđa ibí. An nulla. tertia ibí. Sed cur tanto. quarta ibí. An cū mentez. Primo dicit.

Quenā díſcors cā reſoluit. í. ſepat fedéra. í. cōcordias rerū. ſ. ꝓuidentie díuíne ⁊ líberí arbítrij: ne cōpatiant̄ ſe ſimul: aut quis deus tanta bella ſtatuit duobꝰ verís ⁊ ſíngula vera: q̄ carptím. í. ſíngulatím vel díuíſím accepta cōſtant. í. permanent eadem: tamen míxta. í. cōíuncta noluit iugarí. í. copulari ſe ínuícē cōpatiendo? Tunc ponit reſponſionem dí. ꝓ íſtís duobus verís ſcz ꝓuidentie ⁊ líbero arbítrío nulla eſt díſcordía: ſed apparentia díſcordie ꝓuenit ex debílitate noſtrí íntellectus. vnde dícit. An: eſt nota ſolutionís: nulla eſt díſcordía verís ſi ſemꝑ certa cohęrent ſibí: ſed mens noſtra obruta. í. oppreſſa membrís cecís. í. cecantibꝰ aíam: íllа nequít ígne. í. ſplendore: oppreſſi lumínis. ſ. ín íntellectus noſcere tenues. í. ſubtíles nexus. í. cōíunctíones rerū' qui vídentur díſcordare.

¶ Ho. ſi cōſíderemꝰ ꝓuidentíā díuínaz per ſe: poſſíbile eſt eam eſſe: ſi conſídere mus líberū arbítríū per ſe etíā poſſíbile eum eſſe: vt ꝓz ex dictís. Sed ſi cōſídere mus vtrūq̄ ſímul: tunc vídent̄ íncōpoſſibília: ſícut ꝓz ex rōnibus ſuperíoríbꝰ ſm veritatē aūt ſe bene cōpatiunt̄ ⁊ ſunt cōpoſſibília: ſed nobís non apparet: q̄ íntellectus noſter oppreſſus mole corpóris nō pōt ſe eleuare ín hmōí cognítíōez nā ſm ſapientem corpus qđ corrūpitur aggrauat aíam. ⁊ terrena habítatío oppríḿit ſenſum multa cogítantē. ¶ Sed cur tanto flagrat amore. Híc pbía obíjcít cōtra ſolutionem. Si em̄ aía ígnoret íſtas ſubtíles cōíūctiōes. vnde eſt ꝓ deſíderat eas ſcíre? cuz níhíl ígnotū poſſit deſíderarí. vñ dícit. Sz cur aía flagrat. í. ardet tanto amore. í. deſíderío reperíre notas tectas. í. notificationes latētes verí. í. veritatís? Scít ne mens íllud quod ípſa anxía. í. ſollícíta appetít noſſe? q. d. nō. q: nemo appetit ſcíre íllud quod ſcit. hoc eſt qđ dícit. Quís laborat ſcíre nota? q. d. nullus. Oportet ígítur dícere ꝓ neſcíat: ⁊ tunc ſequítur alíud ínconueníens ſcilz ꝓ anima deſíderet íllud quod neſcít. vnde dícit. Sí neſcít íllud quod petit. í. deſíderat: mens ceca í. ígnorans. Quís enim neſcíus optet. í. deſíderet quícq̄? An quís poteſt ſequí neſcíta: aut quís neſcíus poteſt noſcere quo ínueníat ſupple íllud quod querít? ⁊ quís ígnotus. í. neſcíꝰ queat. ídeſt poteſt noſcere formam repertam? quaſi dícat nullus. ¶ Nota ꝓ dictum eſt ín reſponſione ꝓ anima ígnorat compoſſibílitatem prouidentie ⁊ líberí arbítríj: ſed deſíderat eam ſcíre. Contra hoc arguit ſic. Nullus appetit ſcíre quod ſcít. Sí anima deſíderat ſcíre alíquíd. vel ígnorat íllud vel ſcít. ſi ſcít: ergo non deſíderat ípſum ſcíre qđ ſcít: quía nullus appetit ſcíre qđ ſcít: cum omnís appetítus ſit ratione carentie. Sí autem ígnorat qđ deſíderat quomodo ígnotū deſíderatur? cum voluntas nō querít íncognítum: ídeo ſi ígnorat: nunq̄ cognoſcet. ¶ Quís enim ígnotū ínueníet. Sí enim paterfamílías quereret ſeruum fugítíuum quem ígnorarет: poſſet ſibí multotíēs occurrere: ꝓ ípſum non ínueníret: ſícut dícit Línconíenſis ſuper prímo poſteríorum. ¶ An cum mentem cerneret altam. Híc ſoluit obiectionem. ¶ Vbi notandum eſt ꝓ Plato poſuit anímas eſſe ín celo creatas et habere cognítionem omnium perfectam: ſed per lapſum ad corpora eam obliuíſcí cognítionem rerum ín particulárí: ſet retínere eam ín vníuerſalí ⁊ poſtea per exercítium recuperare cognítionem rerū ín particulárí. vnde dícit ſic. An eſt nota ſolutionís: cum anima cerneret: ídeſt ſpecularetur altam mentem: ídeſt profundam mentem dei: ípſa pariter ⁊ ſimul norat: ídeſt nouerat ſummam: ídeſt vníuerſalem cognítionem ⁊

¶ Metrum tertium libri quarti.

QVænam díſcors fœdera rerum
Cauſa reſoluit? quis tanta deus
Veris ſtatuit bella duobus:
Vt quæ carptim ſíngula conſtant:
Eadem noluit mixta iugarí?
An nulla eſt díſcordia ueris:
Semperq̄ ſíbi certa cohærent?
Sed mens cæcis obruta membris
Nequit oppreſſi luminis ígne
Rerum tenues noſcere nexus.
¶ Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas?
Scit ne quod appetit anxia noſſe?
Sed quis notare ſcire laborat:
Et ſi neſcit quid cæca petit?
¶ Quis enim quicq̄ neſcius optet?
Aut quis ualeat neſcita ſequi?
Quoue iuueniat quis repertam
Queat ignotus noſcere formam?
¶ An cum mentem cerneret altam:
Pariter ſummā ſíngula norat?
Nunc membrorum condita nube.
Non totum eſt oblita ſui:

fingula.í.fingularē cognitionē rerū:ſz nūc ípſa ꝺdita.í.tecta nube mēbrorū nō eſt oblita ſuí ín totū.í.to taliter:ſz ipſa tenet ſūmā.í.cognitionē vłez rerū ꝓdēs fingła.í.fingularē cognitionē.ágit ꝗſqs reqrit.í.in ueſtigat cognoſcere vera:talis ē neutro habitu ſup.vt ꝓfecte cognoſcat:vel ꝙ oīno ignorat. Vñ dí. Nā neq; nouit.ſ.in ſpāli ⁊ ꝓfecte:illud qꝺ reqrit:nec penit⁹ neſcít oía:ſz ipe meminit.í.in memoría hz ſūmā ſ.vłem cognitionē:quā retinēs cōſulit ſupple actuali cōſideratiōe retractās.í. reuocās ꝓ ſtudiū arte.í. ſubtíliter viſa.í.pri⁹ in ſpeciali cognita vt ípſe queat addere oblitas ꝓtes partib⁹ ſeruatis ſup.ín mēoría. ¶ Ño.ꝙ ſm iſtā viā platonis abſolueret rō prius tacta. Vel aía ſcit qꝺ deſiderat vel neſcit. Dico ꝙ neſcít in ſpeciálí et in ꝓpria forma: ſed ſcít ī vníuerſalí.⁊ cū dícit nullus deſide rat ignotū. Verū eſt ſicut ignotū in vní uerſalí: tn deſiderat ipſum vt eſt ignotū ín ſpeciali. Et cū ꝺr ſi ignoret nūq; ínue niet. Verū eſt ſi ignorat tā ín gn̄ali ꝙ ín ſpeciali.⁊ ſi ignorat ín potētia ⁊ ín actu: tn ſcít ín potētia ⁊ vníuerſalí:⁊ ſi ignorat ín potētia ⁊ ín actu:tn ſcít in potētia ⁊ ín vníuerſalí ⁊ ſi ignorat actu ín ꝓpria forma pōt ipſum ínuenire ⁊ addiſcere. ¶ Aſcenſius.

Summāq; tenet ſingula perdens,
Igitur quiſquis uera requirit,
Neutro eſt habitu:nam neq; nouit,
Nec penitus tamen omnia neſcit,
Sed quam retinens meminit ſummam,
Conſulit:alte uiſa retractans,
Vt ſeruatis queat oblitas
Addere partes.

Uenā diſcors ⁊c. Carminis hui⁹ legē prius habuim⁹. Loqtur adhuc Bo. Admīrās apparē tem repugnātiā inter duo vera:cū dici ſoleat ꝙ oē verū alteri vero ꝓſonet.verū aūt eſt deū in fallibiliter oía ꝓſcire verūetiā ē arbitrū nr̄m ee liberū.qꝺ diuine ꝓuidētie:ſicut ꝓtactū eſt:re pugnare vr̄ ⁊ ex̄cio. Nihil aūt obſcuritatis hic ē niſi ī carmine. Nā ī fine. Cōſulit alte vel alta legí pōt. nō aut ꝓſuluit. Sequēs aūt carmē duos pedes vltra mēſurā iuſtā habere repperi. Sic em̄ ſcrí ptū erat. vt ſuatis q̄at oblitas addere ꝓtes. ſz opinor illꝺ adonīū ꝓ ſe in p̄ncipio ponēdū ee ⁊ ſic poſui.

¶ Proſa quarta libri quinti.

Vm illa uet⁹ inqt hæc eſt de ꝓuidētia q̄re la a Marco ꝙ Tullio cū diuiationē diſtri buit uehemēter agitata:tibiq; ipſi res diu prorſus multū q̄ſita:ſed haud quaq̄ ab ullo ueſtrū hactenus ſatis diligenter ac firmiter expedita:cui⁹ caliginis cā eſt:ꝙ hūanæ rōcinationis motus ad di uinæ p̄ſciētiæ ſimplicitatē nō pōt admoueri:quæ ſi ullo mō cogitari q̄at: nihil prorſus reliquet ábi gui/qꝺ ita demū patefacere atq; expedire tētabo ſi pri⁹ ea qb⁹ moueris expādero. ¶ Quæro em̄ cur illā ſoluētiū rōnē min⁹ efficacē putes/q̄ quia p̄ſcientia nō eē futuris cām neceſſitatis exiſtimat/ nō ipediri præſcientia arbitrii libertatem putat:nō enim tu

Um illa ver⁹ inqt. Hec eſt quar ta ꝓſa hui⁹ quinti in qua pbia incipit diſſoluere q̄ſtionē de cō poſſibilitate ꝓuidētie ⁊ liberi ar bitrij. Et primo tāgit difficultatē hui⁹ q̄ ſtionis:⁊ cauſaz difficultatis.⁊ tāgit mo dum ꝓcedēdi circa ei⁹ ſolutionē. Scꝺo diſſoluit eā ibi. Quero em̄. Primo dicit hec q̄rela.í.q̄ſtio hec de ꝓuidētia eſt ver⁹ ⁊ eſt vehemēter agitata.í. pertractata a Marco Tullio cuz diſtribuit.í. diuidit diuinationē in lib.diuinationū vbi diui dit diuinationez ī ſuas ſpēs:nō ſolū hoc ſed ſibiipſi eſt res multū diu q̄ſita. Sed haud q̄q̄. í. nō alicubi ab vllo veſtrū ſa tis diligēter ⁊ firmiter expedita:cui⁹ cali ginis.í.difficultatis cauſa eſt ꝙ motus ideſt actus humane ratiocinationis nō pōt admoueri.í.applicari: ad ſimplici tatem diuine p̄ſcientie:ideſt ꝓuidentie que ſi vllo modo queat excogitari: ní hil relinquetur prorſus ambigui qꝺ.ſ. rōnem ⁊ cauſam difficultatis habet:ita

demū patefacere ⁊ expedire tentabo ſi prius expandero.í.declarauero ea q̄bus tu moueris. ¶ No. ꝙ queſtio de ꝓuidentia diuina ⁊ libero arbitrio eſt oīm queſtionū difficillima:de qua multi antiquo rū dubitabant ⁊ nōnulli moderno⁊ ꝓpter difficultatem lapſi ſunt.quā Tul.in lib.diuina. ptractat. ⁊ nō valens diſſoluere eius difficultatē negat penitus ꝓuidentiā ⁊ p̄ſcientiā futuro⁊ a deo in p̄dicto lib.diuinationū. ¶ Quero em̄. Hic pbia accedit ad ſolutionē q̄ſtionis. Et p̄mo diſcutit motiua Boe. Scꝺo ſoluit dubitationē ſiue q̄nē ibi. Qm̄ igitur. Circa primū ſciendū ꝙ duo fuerūt motiua Boe. principalia circa hanc q̄nē. Primū.q; videt neceſſariū ſi deus preuidet futura ꝙ neceſſario eueniāt Secūdum motiuū ꝙ futura quo⁊ euentus eſt incertus:ſicut ſunt futura contingentia nō poſſunt a deo certa ꝓuideri. Primo ergo pertractat primū motiuū. Scꝺo ſcꝺm:ibi. Sed ꝺ inquis. Primo oſtē dit ꝙ ſi deus p̄uidet futura nō ꝓpter hoc neceſſario eueniūt. Scꝺo mouet dubitationē:ibi. Sed qui fieri pōt. Primo oſtēdit ꝙ ex p̄ſcientia dei nō inferꝛ neceſſitas libero arbitrio. Scꝺo oſtēdit ꝙ p̄ſcien tia dei nō ſit ſignū neceſſitatis futuro⁊:ibi. Sed p̄ſcientia. Circa primū ſciendm ꝙ prius improbauit quādam reſponſionem qua quidem nitebāt impedire rationē oſtendentē non eſſe liberū arbitriū

ꝑpter ꝓſciam diuinā quā rñſionē hic reſumit oñdēs eā aliquo mō eſſe bonā: qꝛ ſufficiēter impedit intē
tionē aduerſarij. Nā aduerſarius ex nullo alio ꝓbat neceſſitatē futuroꝝ niſi qꝛ ſūt ꝓſcita a deo. Cū igit ex
rñſione habeat ꝙ ꝓſcia nullā cauſalitatē hꝫ ſuꝑ futura: videt ſufficiēter oſtēſuꝫ eſſe ꝙ ea q̄ ꝓcedūt ex
libero arbitrio nō ſunt neceſſaria. Primo g̃ ponit iſtā rñſionē reſumēdo eius ſolutionē di. Quero ei cur
illā rñſionē ſoluētiū putes min⁹ eā efficacē q̄ putat libertatē arbitrij nō impediri a ꝓſcia qꝛ eſtimat ꝓſciaꝫ
nō eſſe cām neceſſitatis futuroꝝ. Vt aūt
ꝑ iſtā rñſionē impediat illatio neceſſitatiſ
futuroꝝ pꝫ ex hoc: qua nō trahis aliūde
argumētū neceſſitatis futuroꝝ niſi ꝙ ea
que ꝓſciunt nō ꝓnt nō euenire. Si igit
ꝓnotio. i. ꝓſcia futuroꝝ nullā adijcit. i. im
ponit neceſſitatē reb⁹ futuris: vt dicit re
ſpōſio: vt tu et fatebare pauloante: q̄d ē
id qđ eſſe poterit ꝙ volūtarij exit⁹ cogā
tur ad certū euentū rerū. Et ita ꝑ iſtā rñ
ſionē excludit neceſſitas futuroꝝ ⁊ ma
nifeſtat ſe i exēplo di. vt aduertas q̄d cō
ſequat gña poſitiōis. i. exēpli ſtatuam⁹. i.
ponam⁹ ꝑ impoſſibile nullā eſſe ꝓſciam
futuroꝝ: igr̄ hoc poſito q̄tum ad hoc. i.
quātum ad iſtā illationē: qua ex ꝓſci
entia ꝓcludit neceſſitas futuroꝝ: ea q̄
eueniūt ex arbitrio coguntur ne ad ne
ceſſitatē? dicit Boe. Minime. ⁊ philo
ſopha. Statuamus iterū eſſe prouiden
tiā: ſed nihil neceſſitatis iniūgere reb⁹
futuris: manebit vt opinor eadez liber
tas volūtatis integra ⁊ abſoluta ab oī
neceſſitate. ¶ No. ꝙ prior ſolutio ꝓ
bata fuit bona ⁊ mala. in hoc fuit bona
qꝛ poſuit ꝓſcientiā non eſſe cauſam ne
ceſſitatis futuroꝝ. Di. em̄. Ideo futura
eueniūt non qꝛ deus ea ꝓuidet: ſed in b
fuit mala: qꝛ poſuit futura eē cām ꝓſcie
tie dei. dixit em̄ qꝛ futura ſunt: ideo de⁹
ea ꝓuidet. Patet g̃ ex reſponſione anti
quoꝝ ꝙ ꝓſcientia non eſt cā neceſſitatis re
bus futuris. ¶ Sed ꝓſcientia inquies.
Hic oſtendit pbia ꝙ preſcientia diuina
nō fit ſignū neceſſitatis rebus futuris.
Scđo oſtendit ꝙ modus ꝓbandi ex ſi
gno nō eſt efficax. ibi. Jam vero. Primo dicit. Tu inquies. i. dicere poteris: tametſi pro q̄uis ꝓſcientia
Signuz nō fit neceſſaria eueniendi rebus futuris: tm̄ eſt ſignū ea neceſſario eſſe ventura: ⁊ ita preſcientia pōt in
ferri neceſſitas futuroꝝ tanq̄ ex ſigno. Hoc igitur modo ponēdo preſcientiā eſſe ſignū neceſſitatis fu
turoꝝ cōſtaret exitus. i. euentus futuroꝝ eſſe neceſſarios etiā ſi nō fuiſſet precognitio. qđ probat ex na
tura ſigni dicens. Omne nāq̄ ſignū tantū oſtendit quid ſit. i. manifeſtat: illud cuius eſt ſignū: ſed nō
efficit qđ ſignat: quare vt prenotionem. i. prouidentiā appareat eſſe ſignum neceſſitatis futuroꝝ de
monſtrandū erat prius nihil contingere non ex neceſſitate. i. omnia euenire neceſſario: alioquin ſi hec
neceſſitas futuroꝝ nulla eſt: nec illa preſcientia poterit eſſe ſignū eius rei que nō eſt: ⁊ ita non valet ar
guere neceſſitatem futuroꝝ ex preſcientia tanq̄ ex ſigno. ¶ Nota ꝙ ſignū non eſt cauſa eius cuius eſt
ſignū: ſed tantū manifeſtat ſignatū eſſe: vt circulus nō eſt cauſa venditionis vini: ſed tm̄ eſt ſignū ven
ditionis. Si ergo preſcientia eſſet ſignuz neceſſitatis futuroꝝ: preſupponeret futura eſſe neceſſaria. et
ſic ad oſtendendū preſcientiaz eſſe ſignum neceſſitatis futuroꝝ: preſupponeret futura eſſe neceſſaria.
et ſic ad oſtendendū preſcientiā eſſe ſignū neceſſitatis futuroꝝ oporteret prius oſtendere futura neceſ
ſario eſſe futura: tanq̄ preſcientia eſſet ſignum neceſſitatis futuroꝝ. alias ꝓſcientia eſſet ſignū alicuꝰ
rei que non eſt. quod eſt abſurdum. ¶ Jam vero. Hic oſtendit modum probandi ex ſigno nō eſſe effi
cem: ⁊ dicit. Conſtat. ideſt manifeſtum eſt rationem ſubnixam. i. firmam probatione. i. demonſtratione
eam non eſſe ducendam ex ſignis: neq̄ ex argumentis extrinſecis petitis ideſt acceptis: ſed firmam ra
tionem eſſe ducendam ex conuenientibus: ideſt propꝛijs ⁊ neceſſarijs cauſis. Cum ergo predicta ratio
proceſſerit ex ſigno: non eſt efficax ⁊ demonſtratiua: cum ſit a poſteriori. Demonſtratio autem que eſt
potiſſima ꝓbationū ipſa eſt a priori: cum ſit ex cauſis per ſe immediatis prioribus ⁊ notioribus: ⁊ pro
tanto etiam demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire: efficax ad probandum. ex primo Poſteriorū.

aliunde argumentū futuroꝝ neceſſitatis trahis:
niſi ꝙ ea q̄ præſciunt nō eueuire nō ꝓnt: ſi igitur
prænotio nullā futuris rebus adiicit neceſſitatē:
qđ tu etiā pauloante fatebare: qd eſt qđ uolūtarii
exitus rerū ad certū cogant euentū? Etem̄ poſitiōis
gratia: ut qd cōſequat aduertas: ſtatuamus nullā
eſſe præſcientiā. Nū igit quantū ad hoc attinet q̄
ex arbitrio euen iūt ad neceſſitatem cogunt? Boe.
Minime. P. Statuam⁹ iterū eſſe: ſed nihil reb⁹ neceſ
ſitatis iniūgere. manebit (ut opinor) eadē uolun
tatis integra atq̄ abſoluta libertas. ¶ Sed ꝓſcien
tia inquies tametſi futuris eueniēdi neceſſitas nō
eſt ſignū tamen eſt neceſſario ea eſſe uentura hoc
igitur mō etiam ſi præcognitio nō fuiſſet neceſſa
rios futurorum exitus eſſe cōſtaret. Omne etem̄ ſi
gnū quid ſit oſtendit nō uero efficit qđ deſignat
quare demonſtrandum prius eſt non nihil ex ne
ceſſitate contingere ut prænotionē ſignū eſſe ne
ceſſitatis appareat. alioqn ſi hæc nulla eſt nec illa
quidē eius rei ſignū poterit eē: quæ nō eſt. ¶ Iam
uero probatiōe firma rōnem ſubnixam cōſtat nō
ex ſignis neq̄ petitis extrinſecus argumētis ſed ex
conuenientibus neceſſariiſq̄ cauſis eſſe ducendā.

Sed qui fieri põt. Hic pbia mouet quãdã dubitationẽ ⁊ soluit eã. videt em̃ seq̃ qꝑ aliqua pñt pscíri q̃ em̃ nõ necessario eueníũt. si aũt necessario eueníũt: possunt nõ euenire: ⁊ sic sequít qꝑ aliq̃d pscítum a deo nõ eueníat. Primo q̃ pbia dubitádo de b̃ q̃rit dicẽs. Ex quo ita est qꝑ ea q̃ sunt pscita non sunt necessaria: sed pñt nõ euenire q̃. í. quõ fieri põt vt ea q̃ puidẽtur futura esse nõ pueníát? Tũc soluit dubitationẽ dí. qꝑ nõ negat qꝑ pscíta nõ eueníát: ímo opz dicere qꝑ pscíta eueníát. sz tm̃ nõ eueníãt de necessitate: vñ dí. q̃si vo. q. d. Jsta dubitatío ꝓcedit q̃si nõ credam⁹ ea q̃ puidentia ꝓnoscít: nõ eẽ euẽtura: sz b̃ nõ est verũ. ac q̃si non potíus arbitremur illud. s. qꝑ licet futura eueníát: níhíl tm̃ necessitatís habuísse ín suí natura vt euenírent. íd manífestat ín exẽplo. quõ aliq̃d certe cõp: eh̨endít q̃ tm̃ nõ est necessariũ dícẽs: qꝑ aliq̃d cognitũ eueníat: ⁊ tm̃ nõ necessário: licebit qꝑ tu b̃ ꝓpendas h̨inc. í. ex talí exẽplo. ituemur em̃ pᷣa subiecta ocul'dũ fiũt. í. dũ sũt ĩ fierí: sic ea q̃ vídẽtur auríge facere ín moderádis ⁊ flectẽdís q̃drígís ⁊c. Vídem⁹ ad h̨ũc modu⁊ vt q̃ fiũt ín alĩs actib⁹ volũtarĩjs: nun q̃d vlla necessitas cõpellít aliq̃ ílló: ũ íta fierí sicut oculís videt? ⁊ dí. Boe. Mínime. ⁊ assignat rõnem: frustra em̃ eẽt effect⁹ artís sí oía mouerent coacta ⁊ frustra eẽt ars flectẽdí q̃drígas sí necessário flecterent: ígít illa q̃ cũ fiũt carent necessitate exístẽdí: eadẽ sunt futura sine necessitate p̃usq̃ fiát. Ex q̃ cõcludít qꝑ q̃dã sunt euẽtura q̃ꝑ exít⁹. í. euentus est absolut⁹ ab oĩ necessítate: ⁊ forsan aliq̃s díceret. ná ea q̃ nũc fiũt non erát futura p̃usq̃ eẽnt. b̃ excludít dí. nullũ arbítror eẽ dícturũ qꝑ q̃ nũc fiũt euẽtura nõ fuerũt. b̃ em̃ eẽt nímís rõnabíle. íõ necessário ꝓcludít qꝑ h̨ec etiá p̃cognita h̨ñt euentus líberos: q⁊ sicut scía p̃sentiũ' nih̨il ímpo⁊tat necessitatís h̨is reb⁹ q̃ fiũt ín p̃ñtí: sicut pt⁊ ín exemplo p̃dícto de regímíne q̃drígarũ: ita p̃scía futuro⁊ũ nih̨il ĩpo⁊tat necessitatís h̨is q̃ vẽtura sũt. Nota qꝑ l⁊ futurũ ín cõparatíõe ad díuínã ꝓuidẽtíã sint necría necessitate ꝓditionata nõ tm̃ oía sũt necessaría necessitate absoluta. Multa em̃ líbere euenũt. sicut ea q̃ fiũt ab arte et volũtate ad regímẽ q̃drígaru⁊. sí em̃ regímen quadrígarũ necessário eueníret: frustra esset ars regẽndí quadrígas. Notandũ qꝑ sicut res actu fiũt ita erát future: sed q̃dã actu líbere fiunt: q̃ erát líbere future. ⁊ ꝓ p̃ñs nõ oía sunt necessário futura: l⁊ necessitate cõditionata ínquãtũ cõparant ad ꝓuidẽtíã díuínã. nõ tm̃ in suí natura cõsiderata necessário eueníũr necessitate absoluta: sicut postea videbít vbí dístínguet duplicẽ necessitatẽ cõdítionatã ⁊ absolutã. Sed de b̃ ínquís. Hic pbia díscutít motíuũ Boe. vtrũ futura íncerta sicut sunt ꝓtíngentía possint certe p̃scírí. Et p̃mo mouet dubitationẽ de h̨oc. ⁊ tangít rationem dubitationís. Scõo assignat cãm erro⁊ís: ibí. Cuíus erro⁊ís causa est. dícit p̃mo. Sed h̨oc ínquís o Boe. ĩpm dubitat an possít esse vlla p⁊enotio. í. p̃scientia íllarũ rerũ que nõ h̨abent necessários exítus. í. euentus h̨oc em̃ nullo modo videt possíbile. Cum em̃ vídent dissonare p̃scientia ⁊ contíngentía. tu em̃ putas sí p̃uídeant cõtíngentía necessário ípsa cõsequí ⁊ sí necessítas desít mínime ípsa p̃scírí ⁊ putas níl posse cõp⁊ehendí p̃scientia díuína: nísí certũ: ⁊ sí ea q̃ sunt íncertí exítus. í. euẽtus sicut ꝓtíngentía: sí p̃uídentur íllа quasí certa: tu putas íllud esse caligínẽ opinionís nõ veritatẽ scíẽtíe: ⁊ ín h̨oc tu deciperís. cuí⁹ deceptionís cã est erro⁊ tu⁹ circa ĩudicíũ cognitiõís. Ere dís em̃ díuersum esse ab íntegrítate scíẽtíe alíter arbitrarí rẽ qꝑ se h̨abeat: ⁊ ín b̃ erras. Nota qꝑ q⁊ nos nõ possum⁹ futura ꝓtíngentía certe p̃noscere: putamus símíl'r deũ h̨oc non posse. res em̃ eodem mõ se h̨ñs díuersímode a díuersís põt cognoscí. Vñ cognoscere rem alíter qꝑ se h̨abeat ex pte cognoscentís bñ est scientía; ⁊ sic futura ꝓtíngentía l⁊ sint íncerta: p̃ñt tm̃ p⁊escírí a deo sine erro⁊e falsitatís.

¶ Sed qui fieri pót ut ea nó pueniant q̃ futura eẽ puidẽtur? Quasi uero non ea q̃ ꝓuidentia futura esse prænoscit nó euentura credamus ac nõ illud potius arbitremur licet eueniant nihil tñ ut euenirẽt sui natura necessitatis habuisse. Quod hinc facile perpendas licebit. Plura em̃ dum fiũt subiecta oculis intuemur ut ea q̃ in quadrigis moderandis atq; flectẽdis facere spectantur aurigæ atq; ad hũc modũ cætera. Nũ igit quicq̃ illoꝝ ita fieri necessitas ulla cõpellit? Boe. Minime. Frustra em̃ eẽt artis effectus si oía coacta mouerent. Phi. Quæ igitur cũ fiunt carẽt existẽdi necessitate eadẽ priusq̃ fiant sine necessitate futura sunt. Quare sunt q̃dã euẽtura quoꝝ exitus ab oi necessitate sit absolut⁹. Nã illud quidẽ nullũ arbitror esse dicturũ qꝑ quæ nunc fiunt priusq̃ fierent euentura non fuerint. Hæc etiã igit ꝓcognita liberos habẽt euẽtus. Nam sicut scia p̃sentium reruꝫ nihil his q̃ fiunt ita præscietia futuroꝝ nihil his q̃ uẽtura sunt necessitatis iportat. ¶ Sed hoc inqes ipm dubitat an earum rerum q̃ necessarios exitus non hñt ulla possit esse p̃notio. Dissonare etem̃ uident putasq; si p̃uidean tur cõsequi necessitatẽ si necessitas desit minime p̃sciri nihilq; scietia cõprehendi posse nisi certum. Quod si q̃ incerti sunt exitus ea quasi certa puidẽtur opinionis cõstat id eẽ caliginẽ nõ sciæ ueritatẽ Aliter em̃ q̃ sese res habeat arbitrari ab integritate

¶ Cuius erroris cā est. Hic assignat cām erroris. Vbi nota q̄ cā erroris q̄re putam⁹ futura incerta nō posse certe p̄sciri est: q; putat q̄ facultas cognitionis sit ꝑm facultatē rei cognite: ⁊ nō ipsius cognoscētis: qđ est falsum. Primo g̃ p̄mittit hmōi cām erroris. Scđo ꝓbat ipsam: ibi. Nam vt b̄ breui. Dicit primo. Cuius erroris cā est: q; estimat q̄ oīa ⁊ nō ex vi cognoscētis. qđ totū est ꝓtra. i. ꝑ ꝓtrariū: q; res magis cognoscunt ꝑm naturā cognoscētis.

Oē em̄ qđ cognoscit nō cōprehēditur ꝑm modū sue nature: sz ꝑm⁹ ꝑm facultatē cognoscētis. ¶ Nota q̄ si cognitio eēt ꝑm facultatez rei cognite tūc res ab oīb⁹ eodē mō cognosceret ⁊ sic cōprehenderet aliud eodē mō ab intellectu hūano ⁊ diuīo: qđ falsuz ē: q; q̄ sunt incerta cōprehensiōe hūana: sunt certa cōprehensiōe diuina. cognitio g̃ potiꝰ attēdit ꝑm facultatē potētie cognoscentis. ita q̄ quāto potentia est efficacior ⁊ certior: tāto certiꝰ ⁊ lympidius rē cōprehēdit. ¶ Nam vt b̄ breui exēplo liq̄at. Hic ꝓbat q̄ facultas cognitionis est ꝑm facultatē potētie cognoscētis: ⁊ nō rei cognite. Primo declarat b̄ exēplis. Secūdo ꝓbat b̄ idē ꝓ rōnē ibi. Ipm q̄. Prio dicit q̄ cognitio fit ꝑm facultatē cognoscētis liquet breui exēplo. Nā visus aliter agnoscit eādē corpis rotūditatem ⁊ aliter tactꝰ. Ille em̄. s. visus manēs eminus. i. a lōginquo intuit totū corpus simul iactis radijs visualibus: b̄ vo scz tactus cohērēs ⁊ cōiunctus orbi. i. rotūditati ⁊ motus circa ipm ambitum. i. circa corpus rotūdū cōprehēdit scilz eius rotūditatem partibus. i. ꝑ partes. ¶ Nota q̄ innuit duplicē differētiā iter modū cognoscēdi visus ⁊ tactꝰ. ¶ Prima est q̄ visus a remotis existēs cognoscit aliq̄d corpus rotūdū. Tactus aūt non cognoscit ipm nisi cōiunctꝰ. Scđa differētia est q̄ visus totū corpꝰ simul cōprehēdit: tactꝰ aūt ꝑ partes: talis aūt diuersitas in cognoscēdo nō eēt si res cognosceret ex sui natura. cū eadez res maneat in vtraq̄ cognitiōe. ¶ Notādū q̄ q̄dā dixerūt visionē fieri ꝑ emissionez radioz visualiū ab oculis vsq̄ ad rē visam. sed hec opinio est ꝓtra Aristotelē. visio em̄ non fit extra mittendo sed intus suscipiēdo. patiēte em̄ aliquo sensitiuo fit ipm videre scđo de aia. hic autē loquit ꝑm opinionē antiquoꝝ cū dicit q̄ visus totū corpꝰ intuit iactis radijs. ¶ Ipm quoq̄ hoīem. Hic ponit scđm exēplū in virtutibꝰ cognoscitiuis subordinatis. Scđo ostēdit quō iste virtutes se habeant ad inuicē: ibi. In quo illud. Primo g̃ declarat quō idem a diuersis potētijs diuersimode comprehēdit. s. sensus exterior aliter ꝓtuit ipm hoīez: aliter imaginatio: aliter rō: aliter intelligētia diuina. Sensus em̄ exterior sicut visus iudicat figurā hois in subiecta materia. i. in sensibili materia. sed imaginatio solū figurā discernit sine materia. i. in absentia rei materialis. Ratio vero hāc imaginationē trāscendit: et ipsam speciem. i. naturā specificam hois: q̄ singularibus inest ꝑpendit. i. discernit vniuersali cōsideratione: oculus vo. i. cōsideratio intelligentie est celsior: q; intelligētia diuina supgressa ambitū vniuersitatis q̄ existit in singularibꝰ: illā simplicē formā. s. ideam hois q̄ est in mente diuina contuitur pura acie. i speculatiōe pure mētis. ¶ Nota. q̄ ꝑmū exemplū fuit de virtutibꝰ cognoscitiuis nō subordinatis sicut de visu ⁊ tactu. istud aūt exēplū est de virtutibꝰ subordinatis q̄ sunt q̄ttuor. s. sensus exterior: q̄ inest oībꝰ aīalibꝰ: imaginatio q̄ tm̄ inest aīalibꝰ ꝑfectis: rō q̄ tm̄ est in hoībꝰ: ⁊ intelligētia ꝑ quā intelligit diuinā cognitionē: iste virtutes hūnt diuersum modū cognoscēdi eādē rē. s. hoīem vt declarat in lra quod nō eēt nisi cognitio fieret ꝑm facultatē virtutū cognoscētiū ⁊ nō rei cognite. ¶ In q̄ illud maxime cōsiderādū est. Hic ostēdit pōia quō ꝑdicte virtutes cognoscitiue se hūnt adinuicē: ostēdēs q̄ q̄cq̄d pōt virtꝰ inferior pōt etiā ⁊ superior ⁊ amplius: ⁊ ꝑmo hic ostēdit de intelligētia respectu aliarū virtutū. Scđo ostēdit idē rōne. scđa ibi. Rō q̄. Prio dī. In quo. i. in ordine istarū ꝟtutū illud est maxīe cō-

scientiæ credis esse diuersum. ¶ Cuius erroris cā est q̄ oīa q̄ q̄sq̄ nouit ex ipsoꝝ tm̄ nia atq̄ natura cognosci existimat q̄ sciūtur. qđ totū contra est. Oē em̄ qđ cognoscit nō secundū sui uim sed secundū cognoscētiū potius cōprehēdit facultatē. ¶ Nam ut hoc breui liq̄at exēplo, eādē corpis rotūditatem aliter uisus, aliter tactꝰ cognoscit. Ille eminus manēs totū simul iactis radiis ītuit. Hic vo cohærēs orbi atq̄ cōiunctus circa ipm motꝰ ābitū rotūditatē ptibꝰ cōprehēdit. ¶ Ipm quoq̄ hoīem aliter sensus, aliter imaginatio, aliter rō, aliter itelligētia cōtuitur. Sensus em̄ figurā in subiecta materia cōstitutā: Imaginatio uero solā sine materia iudicat figurā. Rō vo hāc quoq̄ trascēdit, spēmq̄ suā q̄ singularibꝰ inest uniuersali cōsideratiōe ꝑpēdit. Intelligētiæ uero celsior oculus existit. supgressa nāq̄ uniuersitatis ambitū ipsam illā in simplicē formam pura mētis acie contuit. ¶ In quo illud maxime cōsiderādū est. Nā supior uis cōprehēdendi amplectitur inferiorē, inferior uero ad superiorē nullo mō consurgit. neq̄ em̄ sensus aliq̄d extra materiā ualet, uel uniuersales spēs imaginatio cōtuitur uel rō capit simplicē formā, sed intelligentia qua, si desup spectans cōcepta forma quæ subsunt cuncta diiudicat, sed eodem modo quo formā ipsam

fideraꝺū ꝙ vis cōprehēꝺēꝺi ſupior aplectit in ſe inferiorē: q; virtus ſupior cognoſcit oē illud qꝺ inferior. Inferior aūt nō ſurgit ad ſupiorē ita vt apprehēꝺat illud qꝺ ſupior: qꝺ manifeſtat i exēplo di. Necꝫ em̄ ſēſus aliq̄d valet appꝫhēꝺere extra materiā: ⁊ imaginatio ꝓtuit ſpēs vſes. i. mīa ꝑticulares: ſz rō capit ſimplicē. i. vſem formā. Intelligētia aūt diuina q̄ſi deſup ſpectās: cū ſit i ſūmo graꝺu cognitiōis ipſa cōceptа forma ideali dijudicat etiā cūcta q̄ ſubſunt illi forme: vt cognoſcēꝺo ideā hoīs cognoſcit oīa q̄ ſunt i hoīe: ſz eoꝺē mō cōprehēꝺit ipam

q̄ nulli alii nota eē poterat cōphēdit. Nā & rōnis uniuerſū: & imaginatiōis figurā & materiale ſēſi bile cognoſcit nec rōne utēs nec imaginatiōe nec ſēſib⁹ ſz illo uno ictu mētis formaliꝫ (ut ita dicā) cūcta ꝑſpiciēs. Rō ꝫ cū qd vle reſpicit nec imaginatiōe: nec ſenſib⁹ utēs imaginabilia uel ſēſibilia cō phēdit. Hæc eſt em̄ q̄ cōceptiōis ſuæ vle ita diffinit Hō eſt aial bipes rōnale q̄ cū uniuerſalis notio ſit: tñ imaginabilē ſēſibilēq; eē nullus ignorat qd illa nō imaginatiōe uel ſenſu ſed rōnali cōceptiōe cō ſiderat. Imaginatiōe quoq; tametſi ex ſēſib⁹ uiſen di formā diq; figuras ſumpſit exordiū ſenſu tñ ab ſente ſenſibilia quæq; colluſtrat: non ſenſibili ſed imaginaria rōe iudicādi. Vides ne igit utā cogno ſcēdo cūcta ſua poti⁹ facultate q̄ eoꝝ q̄ cognoſcunt utant? Neq; id iniuria nā. cū oīne iudiciū iudican tis actu exiſtat: neceſſe ē ſuā quiſq; operā nō ex alie na ſed ex propria uoluntate perficiat.

rit. nā ipa cognoſcit vniuerſā i. vlez for mā rōnis: ⁊ figurā imaginatiōis: ⁊ ma teriale ſēſibile qꝺ ſpectat ad ſenſum exte riorē nōvtēs rōne: nec imaginatiōe: nec ſenſib⁹. ſz ꝑſpiciēs cūcta vno ictu mētis i. abſq; decurſu cognoſcit: qꝺ non facit rō. ¶ No. ꝙ vis ſupior virtutē icludit iferio rē: ſic tetragonū icludit trigonū vt pz ij. de aia. iō q̄cq̄d pōt virtus iferior: pōt et ſupior: ⁊ magis: q: mō magis vli cōpre hendit qꝺ iferior mō magis ꝑticulari: ſz nō ecōuerſo: iō q̄ pōt itelligētia hūana cōprehēdere pōt ⁊ diuina itelligētia: ſz nō ecōuerſo. ¶ Rō ꝫ cum q̄d reſpicit. Hic oñdit idē rōne: ꝙ ſicut itelligētia cō phēdit alias tres virtutes iferiores: ſic rō etiā cōprehēdit ſub ſe alias duas virtutes ſcz imaginationē ⁊ ſēſum di. ꝙ cū rō re ſpicit q̄d vle nō vtēs imaginatiōe nec ſē ſib⁹: ⁊ ꝓphēdit imaginabilia ⁊ ſēſibilia vli ꝓphēſiōe. h̄ em̄ ē rō q̄ ita diffinit vle ſue cōceptiōis hō ē aial bipes rōnale. q̄ diffinitio cū ſit vlis notio. i. notificatio: cū null⁹ etiā ignorет rē eē imaginabilez ⁊ ſēſibilē q̄ hac diffinitiōe explicat. Illa rō ꝓſiderat vle nō vtēs imaginatiōe vel ſēſu: ſz rationali cōceptione. Tūc oſtendit ꝙ ſicut ratio cōprehendit imaginationē et ſenſum: ſic imagi natio ſenſum comprehendit dic. imaginatio quoq; tametſi pro quāuis ſumpſit exordiū ex ſenſibus vi ſendi et formandi figuras: tñ abſente ſenſu exteriori imaginatio colluſtrat. i. cognoſcit queq; ſenſibi lia: non ſenſibili ſed imaginaria ratione iudicandi: ⁊ tūc cōcludit di. Vides ne igitur quomō cūcta po tius vtātur ſua. i. ꝓpria facultate in cognoſcēdo q̄ꝫ facultate eoꝝ q̄ cognoſcuntur? ¶ Nota ꝙ licet ratio in cōprehēdendo ſuū vniuerſale nō vtatur imaginatione ⁊ ſenſu: tñ in actu ſuo ꝑſupponit imagi nationē ⁊ ſenſum: q: nihil eſt in intellectu niſi prius fuerit in ſenſu. Siꝫ lz imaginatio in ſua operatio ne nō vtat ſenſu: tñ ꝑſupponit ſenſum fuiſſe in actu: q: fantaſia quā hic vocat imaginationē eſt motus factus a ſenſu ſm actū ex. ij. de aia. ¶ Necꝫ id iniuria: hic ꝓfirmat dictū p rōnem dicēs. Illud. ſ. ꝙ res cognoſcit non ſm ſui naturā ſed ſm naturā cognoſcentis: illud non cognouit iniuria. i. irrōnabiliter Nā cū oē iudiciū cognitiōis ſit actus ⁊ opatio iudicātis. i. potētie cognoſcitiue: neceſſe eſt vt quiſq; co gnoſcēs ꝑficiat ſuā operā. i. ſuā opationē cognoſcēdi: non ex aliena ptāte. ſ. rei cognite ſz ex ꝓpria ptāte. i. ex virtute cognoſcētis. No. ꝙ ex hac formā talis rō. Dīs actꝰ ⁊ opatio ſeqūtur ꝺditionē illius potētie cuiꝰ eſt actꝰ ⁊ opatio: ſz iudicare ſiue cognoſcere eſt actus ⁊ opatio potētie cognoſcētis et nō rei cogni te: ergo iudicare et cognoſcere ſequiꝫ modū et conditionē potētie cognoſcētis: ⁊ nō rei cognite.

Um illa verus. Hic incipit pbia rīndere ad ꝓpoſita obiecta. Eſt aūt facillimus verboꝝ textꝰ et ſentētie ſatis explanate in ſupiori cōmento ſunt. Scies tñ iniūgi in ſignificatione i qua nūc vulgo poniꝫ: ⁊ plinius. Quintilianus: Statius ⁊ alij illoꝝ tpe poſuerūt: Ciceronē non poſuiſſe. Memineris etiā vt ſupra notaui bigas: trigas: et quadrigas: ſingulariter non ꝓferri apud doctos. Ibi aūt. Atq; ad hūc modū ⁊c. defectꝰ eſt q̄ ſic credo ſupplebitur. Atq; hunc et ad hunc modū ⁊c. ſup. facere videnꝫ. Illic aūt. Minime. ſfruſtra em̄ eſſet ⁊c. Verba ſunt Boet. vſq; ad illū locū. Qui igitur ⁊c. Et ita diſtinxiſſem⁹ cum aliter inueniſſem⁹. ſed ad alia pergamus. Aſcenſius

¶ Metrū quartū quinti libri

Vondam porticus attulit
Obſcuros nimium ſenes:

Vondā porticꝰ attulit. Iſtud eſt quartū metrū hui⁹ q̄nti qꝺ dicatur gliconicū ab inuentore: coriābicum a pede ꝑdomi nāte. in quo metro improbat opiniones ſtoicoꝝ: ex qua videꝫ ſeq; ꝓtrariū dictis ſuis. Fuit em̄ opio ſtoicorum ꝙ cogni Sanctꝰ thomas

tio itellectiua solū ꝓficeret ex ꝟ ꝙ corpa exteriora suas silitudines iprimūt i mētē: ita vt mēs solū se ha
beat i rōne patiētis ⁊ res extra i rōne agēt. Ex q̄ sequit cū patiēs trahat ad naturā agētis ⁊ nō ecōuer
so ꝙ cognitio sequit naturā rei cognite ⁊ nō naturā cognoscēt, qđ ē ꝫ dicta. Prio g̃ pōit opinionē stoi
cor. Scđo. iprobat eā ibi. Sz mēs. primo dic. Quōdā porticus attulit senes. s. stoicos q̄ dicebāt senes, p
pter maturitatē mor. senes iquā nimiū obscuros sup. i sentētijs: q̄ stoici credūt sensus et imagines. i.
rerū sensibiliū formas iprimi mētib⁹ ex
corpib⁹ extimis. i. exteriorib⁹: ⁊ posuerūt
corpa illa eomō iprimere imagines mē
tib⁹: vt quōdā mos fuit alicui scribēti ce
leri stilo figere pssas lras eqre. i. planicie
pagie: q̄ pagia nullas pri⁹ notas ꝟbat
No. ꝙ stoici dñr a stoa grece qđ ē porticꝰ
Stoici. latie. qr a: ꝟbenis i māifestissima porticu ⁊
alijs locis publice stoici disputare sole
bāt. illi posuert aiaz tm̄ ꝟze se i rōe patiē
tis respectu rer exterior: et q̄ cognitio
magis videt seq̄ virtutē actiuā q̄ passiuā
io ꝟm eos cognitio potiꝰ dz attēdi ꝟz fa
cultatē rei cognite q̄ est actiua: q̄ aie co
gnoscēt q̄ ē passiua. ¶ Sz mēs si ꝓpijs
vigēs. Hic iprobat ꝟāc opinionē. Scđo
ponit suā virtutē ibi. Hec ē efficiēs. Prio
g̃ deducit ad plura icōueniētia istā opi
nionē di. Sz si mēs vigēs nihil explicat
ꝓpijs motib⁹. i. si nullā actionē ꝓpā ꝟz
sz tm̄ iacet patiēt subdita notis. i. silitu
dinib⁹ corpor ⁊ si ipa reddit. i. repñtat
cassas imagines rer. i. silitudines iuicē:
speculi. i. ad modū speculi: tūc q̄rit vñ vi
get ꝟec notio. i. ꝟec cognitio ais ꝙ aia ē
cernēs oia nō tm̄ corpalia: sed etiā icor
poralia. ¶ Nota ꝙ primū icōueniēs est
si cognitio itellectiua fieret ꝓ solā iprēs
sionē corporū i aia: tūc nō esset virtꝰ per
quā aia cognosceret icorporalia: nūc aūt manifestū est ꝙ etiā incorporalia cognoscit. Aliud inconueni
ens ponit dicēs si aia tātū est passiua que vis anime cognita singula ꝓspicit. i. iudicat: aut que vis ani
me cognita diuidit: diuisa recolligit: aut que vis anime legens. i. apprehēdens alterū iter componen
di et diuidendi nunc inserit caput summis. i. generalissimis ascendendo a specialissimis ad generalissi
ma colligēdo multitudinē: et nūc defidet vel decidit ꝟm aliam litterā. i. cadit in infima. i. specialissima
procedendo a generalissimis ad spāliissima diuidendo. Cum. i. tandē anima referēs. i. cōparans sese si
bi redarguit falsa veris. i. per vera. No. ꝙ ex littera talis formatur ratio. Illa aia non est tm̄ passiua: sz
actiua que iudicat cōponit et diuidit et vera falsis redarguit: sed anima intellectiua est ꝟmōi: ergo ⁊c.
Maior est nota quia iudicare componere diuidere: redarguere: videntur esse operatiōes actiue. Mi
no: apparet: anima iudicat inter verum ⁊ falsum: componit predicatū cum subiecto. aliquādo diuidit
predicatum a subiecto ⁊ falsas opiniones redarguit. ¶ Hec est efficiens magis. Hic ꝓbia ponit verita
tē dicēs. Hec mēs est magis causa efficiēs que est causa longe potētior: ꝙ illa que modo materie. i. simi
litudine materie patitur notas impressas: et quia aliquis crederet ꝙ in anima nulla esset passio: ideo
subdit quedā passio p̄cedit operatiōes anime in vno corpore excitans et mouēs vires animi ad operā
dum: vt quādo lux ferit oculos tunc patitur visus: vel cum vox instrepit. i. insonuit auribus: tunc pati
tur auditus: ⁊ tandē vigor mentis excitus. i. excitatus vocās spēs quas intus tenet ad similes motus
applicat eas notis exteris. i. similitudinibus exteriorib⁹: et miscet. i. applicat imagines exteriores cor
porū formis. i. speciebus introrsum. i. in aia reconditis. ¶ Notā. ꝙ Boe. ꝟic vtitur sentētia platonica
que ponit spēs rerū a principio naturaliter inditas aie: sed aia sopita est in corpore: ita ꝙ nō intelligit
per eas nisi excitet ꝓ immutationē sensuū exteriorū. excitata aūt euocat spēm silem illi quā sensus ex
terior impressit: ⁊ applicando eā rei exteriori: ⁊ sic intelligit ꝓ eā. ad ꝟāc intentionem etiam loquit Vin
cien. s. Posterior dī. Ratio in nobis sopita nō agit nisi ꝓus ꝓ opatiōes sensuū quib⁹ admiscet fue
rit experta. ¶ No. ꝙ ex lra videt ꝙ intellectꝰ passibilis intelligendo etiā fit actiuꝰ cū fit causa efficiēs
vt dr in lra. Arist. aūt. iij. de aia vult ꝙ intelligere fit pati ⁊ qđ intellectus nullam ꝟz naturā nisi ꝙ ē pas
sibilis vocat⁹. Ad ꝟoc dicūt aliq̄ ꝙ q: aia cōprehēdit tā intellectū passibilē q̄ agentem: actiua ē anima
immo causa effectiua intellectiōis rōne intellectꝰ agētis: sed est passiua rōne intellectus passibilis. vel
dicendū ꝙ intellectꝰ passibilis est potētia passiua saltē quo ad primū eius actū cū intelligere fit pati. Sz
ois potētia passiua de necessitate reliqt potentiam actiuā que reducat ipam ad actū. Vale aūt actiuū

Qui sensus & imagines Nūc sūmis caput iserit?
Et corporibus extimis Nūc decidit in infima?
Credūt mētibus iprimi. Cū sese referēs sibi:
Vt quōdā celeri stilo: Veris falsa redarguit.
Mos est æquare paginæ Hæc est efficiens magis
Quæ nullas hēat notas Longe causa potentior.
Pressas figere litteras. Quā q̄ materiæ modo
Sed mēs si ꝓpriis uigēs Impressas patit notas.
Nihil motibꝰ explicat: Præcedit tamē excitās
Sed tātū patiēs iacet Ac uires animi mouēs
Notis subdita corporū: Viuo in corpore passio.
Cassasq̄ in speculi uicē Cū uel lux oculos ferit:
Rer reddit imagines: Vel uox auribus īstrepit:
Vñ hæc si animis uiget Tū mentis uigor excitus
Cernens omnia notio? Quas intus spēs tenet:
Quæ uis singula ꝓspicit? Ad motus similes uocās
Aut q̄ cognita diuidit? Notis applicat exteris.
Quæ diuisa recolligit? Introrsumq̄ reconditis
Alterumq̄ legēs iter Formīs miscet imagines.

non pōt esse res corporalis extra: cum agens sit prestātius passo: iō tale actiuū ex parte aīe erit intellectus agēs. cuius operatio est facere potentia intellecta: actu intellecta: ita ꝙ a rebus extra virtutē intellectus agētis imprimitur aliquid intellectui passibili ꝑ qđ in actū intelligendi reducit. Nō est ḡ intentio Boe. negare quin mens sit passiua rōne intellectus passibilis: ꝫ vult ꝙ mens sine aīa magis habeat efficientiā in intellectione q̄ sit passiua ab ipsis corporibus extra. ⁊ per ꝓns efficientia intellectus non debet attribui rebus extra. quod erat intentio stoicorum.

Uondā porticus ⁊c. Uersus est monocolos. i. vni⁹ mēbri. Est aūt gliconicus ab inuētore: dactilicus a pede ꝑdominātē: trimeter a numero pedū: acatalecticus: qr plen⁹ ⁊ nō redūdans. Cōstat aūt spōdeo ⁊ duob⁹ dactilis: ꝫ vltima syllaba sicut semp est cōis. Dānat opi. stoicorū q̄ a zenone ꝓpus zenonij dicti postea a porticu stoici ceperūt appellari. Dīa satis diluci/da sunt. Stilus aliqñ est colūna: aliqñ instrumētū scribendi in tabula cerata aut silī: aliqñ q̄litas scriptor. hīc est instrumētum. Equor ōr ab eq̄litate siue in mari siue terra. q̄q̄d asperū non est equor ōr. Uoluerūt aūt aīam eē velut tabulā rasam in q̄ nihil scriptū est. Pagine aūt inq̄t fes⁹ dicte sunt ꝙ in libris suā q̄s obtinēt regionē vt pagi. i. vici iuxta fōtes siti. vel pango ꝙ in illis vsus págunt. i. figūtur. Est ḡ pagina vtraq; ps phylure seu folij: dicta ꝙ in ea carmina pangātur ꝫ est figātur. Uñ hic bñ dicit p̄stans figere lras. Nā pangere est figere ⁊ solidare ⁊ ꝑ trāslationē cantare ōr. notis subdita. i. impressionibus subiecta. Tum mētis vigor excit⁹ ira scribendū est nō exitus: habet aūt exitu fcōam syllabā cōem: qr apud Uirg. in. iij. enei. ꝓducitur cū dicit exitū ruit ⁊c. Et hic corripit. Uolunt a cio, quarte cōiugationis ꝓduci ⁊ a cieo secūde corripi. nam ab vtroq; deduci arbitrantur.

Asceūs⁹

Stilus

Equor

Pagina

Excitus

Sanct⁹ thomas

¶ Prosa quinta quinti libri.

QUod si in corpib⁹ sentiēdis: q̄uis afficiant instrumēta sensuū extrinsec⁹ obiectæ q̄litates/aiq; agētis uigorē passio corpis antecedat/q̄ in se actū mētis puocet/excitetq; interim quescētes intrinsec⁹ formas/si i sentiēdis quā in corpibus anim⁹ nō passiōe insignit/sed ex sua ui subiectā corpi iudicat passionē/quāto magis ea q̄ cūctis corpor⁹ affectiōibus absoluta sunt/in discernēdo nō obiecta extrinsecus sequunt/sed actū suæ mentis expediūt? ¶ Hac itaq; rōne multiplices cognitiōes diuersis ac differētib⁹ cessere substātiis. Sēsus em̄ solus cūctis aliis cognitiōib⁹ destitutis īmobilibus aiantibus cessit/ quales sunt cōchæ maris/ q̄q; alia saxis hærētia nutriunt. Imaginatio uero mobilib⁹ beluis qb⁹ inesse fugiēdi/appetēdi ue aliqs uidet affectus. Rō uero humani tm̄ gñis est sicuti

Quod si in corpib⁹ sentiendis. Hec est q̄nta ꝑs huius q̄nti libri in quo probat spāliter diuinā cognitionē eē ꝓm motū cognoscentis ⁊ non rei cognite. Secūdo ostēdit sufficientiam eor q̄ ex nr̄o modo cognoscēdi īprobat ꝓuidentiaz diuinam: ibi. Quid igit ⁊c. Primo facit qđ dictū est. Scđo infert duas ꝯclusiones: ibi. Hac itaq;. Primo dicit si in sentiendis. i. in cognoscēdis corpor⁹ animus noster nō tm̄ infignit. i. afficit passione corporis: sed ex sua ui iudicat passionē subiectam corpori: ita ꝙ in cognoscēdo sequit ꝓpriū motū: q̄uis qualitates obiecte forinsec⁹ afficiant. i. mutent instrumēta. i. organa sensuum et passio corporis antecedet vigorē agentis animi: q̄ passio ꝓuocet actū mētis ī se ⁊ excitat formas intrinsec⁹ q̄escentes. Si ꝫ est in aīo nr̄o multomagis ea q̄ absoluta sunt cūctis affectiōib⁹. i. q̄litatib⁹ corpor⁹: ficut intelligētie separate: ⁊ precipue de⁹: illa in discernēdo nō sequūtur obiecta extrinsec⁹: ꝫ expediūt. i. pficiūt actū sue mētis. i. operationē intellectiuaz ꝺm naturā ꝓpriā. ¶ Notandū ꝙ exīra pōt sic argui. Si de q̄ min⁹ videt inesse iest: ⁊ de q̄ magis: ꝫ min⁹ videt ꝙ anim⁹ nr̄ in cognoscēdo seq̄tur motū suū ⁊ nō rei cognite: ⁊ tm̄ seq̄t facultatē sue cognitiōis: ḡ multomagis ītelligētia diuīa seq̄t in cognoscēdo ꝓpriū motū sue cognitiōis q̄ ipsi⁹ rei cognite. ¶ Hac itaq; rōne. Hic īfert duas ꝯclusiones ex p̄missis di. Ex q̄ cognitio seq̄t naturā cognoscētis ⁊ nō rei cognite: ⁊ cū cognoscētia sint diuersa ꝺm naturā: opz diuersis cognoscētib⁹ cōuenire diuersas cognitōes. vñ di. Hac itaq; rōne: qr cognitio seq̄t naturā cognoscēt: multiplices cognitiōes cessere. i. cesserūt diuersis ac differētib⁹ substātijs: sensus em̄ sol⁹ destitut⁹ alijs cognitiōib⁹ cessit aīalib⁹ īmobilib⁹. q̄les sunt cōche maris ⁊ q̄cūq; nutriunt hērētia saxis: imaginatio vo cessit mobilib⁹ beluis q̄ mouēt motu ꝓgressiuo qb⁹ videt inesse affect⁹. i. appetit⁹ fugiēdi malū vl̄ appetēdi bonū. Rō vo ꝑ quā cōprehēdim⁹ vniuersale tm̄ ē hūani gñis sicut īelligētia ē diuini gñis. Tūc pōit scđam ꝯclusionē ꝙ illa ꝯclusio ē notior ⁊ nobilior q̄ non solū apprehēdit ꝓpriū obiectū: ꝫ etiā obiecta aliarū notitiarū. i. cognitionū. vñ di. Quo fit vt ea notitia. i. cognitio p̄stet. i. nobilior sit ceteris q̄ suapte natura. i. ꝓpria natura nō mō. i. nō tantūmō ꝓpriū sup. obiectū cognoscit: ꝫ etiā cognoscit subiecta ceterarū notitiarū. ¶ Nota circa p̄mā ꝯclusionē ꝙ cum act⁹ ⁊ operatiōes diuersificant ꝺm diuersitatē agētiū ⁊ operantiū: seq̄t si agētia ⁊ operantia sint diuersa ꝙ habeāt diuersas operatiōes ⁊ cognitiōes. ꝓpter qđ sensus sine alijs cognitiōib⁹ cessit aīalib⁹ ignobilib⁹ ⁊ accipit ꝫ sensus stricte ꝑ apprehensione sensitiua q̄ solū īmutat ad p̄sentiam sensibilis. Sic em̄ di/

stinguit ꝓtra imaginationē: q nō tm̄ appꝛhendit rē ꝑsentē. sed etiā absentē. ¶ No. circa istā ꝯclusionē ꝙ q̄cūq; potētia plura agnoscit videt eē ꝑstātior ea q̄ cognoscit pauciora: si g̃ aliq̄ potētia cognoscit ꝑpriū obiectū: ⁊ cū b obiecta aliarū potētiarū inferioꝝ: sicut est itelligētia diuina ⁊ nō ecōuerso: seq̄ tur ꝙ potētia supior plura cognoscēs sit nobilior inferiori. ¶ Quid igit. Hic pbia ostēdit īsufficiētiā eoꝝ q̄ ex mō cognoscēdi nr̄o ipꝛobāt diuinā ꝑuidētiā. Scō hortat nos ad ꝯsiderādū modū diuine cognitionis: ibi. Quare in illius. ꝓmo manifestat insufficientiaz eoꝝ p̄ simile. Scō applicat simile illud ad ꝓpositū ibi. ibi. Simile est. Similitudo aūt quā intēdit talis est. Sensus ⁊ imaginatio sunt cognitiōes inferiores q̄ ratio: si g̃ sensus et imaginatio vellent iudicare modū cognoscēdi rōis ex modo cogno scendi ꝑprio: ⁊ dicere ꝙ vniuersale ni hil eēt: qđ ratio appꝛhendit: vel si verū esset iudiciū rōnis: vel si esset particula re ⁊ sensibile: ratio vero diceret contra riū: manifestū est ꝙ nos q̄ vigem⁹ vtra q̄ cognitione potius assentirem⁹ rōni iudicanti motiuū sensus ⁊ imaginatio nis esse insufficiens. dicit g̃. Quid igit si sensus ⁊ imaginatio refragāt̄ur. i. ꝓtra dicāt rōcinationi dicētes: nihil esse vr̄e id qđ ratio putat se intueri sic arguēdo. Qđ em̄ est sensibile vel imaginabile id nō posse esse vniuersuz. i. vniuersale hz iudiciū sensus ⁊ imaginatiōis. aut igit iudiciū rōnis necesse est esse verū: et p ꝓñs nec quicq̄ esse sensibile. qđ est ab surdū. Aut q̄m notū sit tibi scz sensui et imaginationi plura esse subiecta sensi bus ⁊ imaginationi: q̄ necesse est eē sen sibilia: crederes ne ꝯceptionē rōnis eē inanē q̄ cōsiderat illud qđ est sensibile ⁊ singulare quasi quoddā vniuersale. Ad hec si rō rñdeat ꝓspicere in rōne vr̄i illud qđ est sensibile ⁊ imaginabile. Il lud vero. s. sensum ⁊ imaginationē non posse aspirare. i. peruenire ad cognitio nē vniuersitatis. i. vniuersalis: q: notio ides cognitio eoꝝ non excedit figuras corporales: ⁊ deceret nō potius esse cre dendū firmiori ⁊ perfectiori iudicio re rum. In hmōi igit lite. s. inter sensum ⁊ imaginationē ex vna parte: ⁊ rōnē ex al tera pte: nos q̄bus ines tā vis rōcinan di q̄ imaginādi ⁊ sentiendi: nōne potiꝰ ꝑbaremus cām rōnis ⁊ reputarem⁹ motiua sensus ⁊ imaginatiōis eē insufficiētia? q. d. imo. ¶ No. ꝙ iudicio nobilioris potētie potiꝰ est astādū q̄ iudicio potētie ignobilioris. cū igit rō sit potētia nobili or q̄ sensus ⁊ imaginatio: eo ꝙ rō cōpꝛehēdit ꝑpriū obiectū ⁊ obiectū sensus ⁊ imaginatiōis ⁊ non ecōuerso: g̃ potiꝰ astādū est iudicio rōnis q̄ potētiarū inferioꝝ. ¶ Sit̄e est. Hic applicat illud sit̄e ad ꝓpositū ⁊ dicit. illud qđ est dictū de sensu ⁊ imaginatiōe respectu rōnis. sit̄e est ei qđ humana rō nō putat diuinā intelligentiā intueri: nisi ꝙ ipsa rō cognoscat qđ apparet ex ipso mō arguēdi. Nā ita dis seris. i. arguis: si qua videāt̄ nō hr̄e certos ac ꝑ ⁊ necessarios euēt⁹: talia nequeūt p̄sciri ea certo euē ture. igit harū rerū nulla est p̄sciētia quā. s. p̄scientiā si credam⁹ esse in his nihil erit qđ nō ꝓueniat ex necessitate. Si igit vti ꝑ sicut: sumus ꝓtices rōnis ita possem⁹ habere iudiciuz diuine mentis sicut nūc iudicauim⁹ imaginationē ⁊ sensum oportere cedere. i. locū dare rōni. sic censeremus iustissimuz humanā rōnē sese submittere diuine menti. ¶ No. ꝙ sit̄e est de iudicio sensus ⁊ imaginationis respe ctu rōnis. ⁊ rōnis respectu intelligentie diuine. Nā sensui ⁊ imaginationi videt ꝙ ratio aliter nō pos fit cōprehēdere rē nisi sicut ipsa cōprehendit. qđ falsum est. Sic sit̄r videt rōni humane ꝙ intelligen tia diuina nō possit res incertas cognoscere aliter q̄ ipsa cognoscit: quod falsum est. nam q̄ ratio hu mana incerte cognoscit intelligētia diuina summe cōprehēdit. ¶ Quare in illius. Hic pbia hortatur

intelligētia sola diuini quo fit ut ea notitia cæte ris p̄stet q̄ suapte natura nō mō ꝓpriū sz cæterarū q̄ notitiarū subiecta cognoscit. ¶ Quid igit si rō cinatiōi sensus imaginatioq; refragent nihil esse il'uiuersale dicētes qđ sese itueri rō putet? Quod em̄ sensibile uel imaginabile ē id uniuersuz eē nō posse aut igit rōnis uerū eē iudiciū nec qcq̄ eē sensi bile aut q̄m sibi notū sit plura sensib⁹ & imagina tiōi eē subiecta inanē cōceptionē eē rōis q̄ qđ sen sibile sit ac singulare quasi quoddā uniuersale cō sideret. Ad hæc si rō cōtra rñdeat se qdē & qđ sensi bile & qđ imagiabile sit uniuersitatis rōne cōspi cere. Illa ꝙo ad uniuersitatis cognitionē aspirare nō posse q̄m eoꝝ notitia corpales figuras nō possit excedere. De reꝝ cognitiōe firmiori potiꝰ pfectiori q̄ iudicio eē credendū. In hmōi igit lite nos qbꝰ tā rōcinādi q̄ imaginādi etiā sentiēdi uis est: nōne rō nis potiꝰ cām ꝑbarem⁹? ¶ Sit̄e ē ꝙ hūana rō diui nā itelligētiā futura nisi ut ipsa cognoscat nō pu tat intueri. Nā ita disseris. si qua certos ac necessa rios hr̄e uideant̄ euētus ea certo euēctura p̄sciri ne queūt. Harū igit rerū nulla ē p̄scientia quā si etiā in his eē credam⁹ nihil erit qđ non ex necessitate ꝓue niat si igit rōnis ꝓticipes sum⁹ ita diuinæ iudiciū mētis hr̄e possem⁹ sicut imagiationē sensumq; rō ni cedere oportere idicau im⁹ sic diuiæ sese mētis hūanā sūmittere rōnē iustissimū cēserem⁹. ¶ Qua rei illiꝰ sūmæ itelligētiæ cacumē si possum⁹ eriga

ut erigamus nos ad cognitionē diuine intelligētie dīc. Quare si possumus erigamur p̄ diligentē cōsi
derationē i cacumē illius sūme intelligētie sup. diuine. Illic em̄ rō videbit qđ in se non pōt intueri. scz
quō certa et diffinita p̄notio dei cognoscat illa q̄ nō h̄nt certos exit⁹. et illud nō erit opinio: sed potius
erit simplicitas summe scie nullis terminis iclusa: q: simplicitas summe sapiētie est infinita. ¶ No. q̄
si cognitio sequeret facultatē rei cognite ⁊ nō uirtutis cognoscētis: tūc sicut rō humana cognoscit futu
ra cōtingētia incerte: sic similiter intelli
mur. Illic em̄ rō uidebit qđ i se nō pōt itueri. Id aūt gētia diuina ea incerta cognosceret: sed
ē quonām mō et q̄ certos exit⁹ nō h̄nt certa tn̄ uideat quia facultas cognitionū ē p̄m facultatē virtutū cognoscentiū: ⁊ intelligentia
ac diffinita p̄notio. Neq̄ id sit opinio: sed sūmæ diuina. i. cognoscentia diuina in cognoscendo excedit rationē humanā: poterit
potius sciētiæ nullis terminis iclusa simplicitas. ipsa certe cognoscere q̄ ratio humana incerte cognoscit.

Ascensus. Quod in corporib⁹ sentiedis. i. sensu dignoscēdis. Cognitiones differētibus cessere substantijs: q: cedere interpretari solet p̄ eo qđ est locū dare: ideo nōnunq̄ accipit p̄ eo qđ est dari: q: q̄ cedit illi dat. Vñ Virg. xi. Hecois regio ⁊ celsi plaga pinea mōtis. Cedat amicitie eucroz. Cedat. i. det et concedat. Sic igitur hic cognitiones cessere. i. date sunt; ⁊ per sortē obuenerūt. Cetera nota sunt.

Cedo. ¶ Metrū quintū libri quinti.

Sancti⁹ homas. Vā uariis terras aialia permeāt figuris:
Nāq̄ alia extēto sūt corpe puluereq̄ v̄rūt.
Cōtinuūq̄ trahūt ui pectoris icitata sulcū.
Sunt qbus alarum leuitas uaga uerberāt uētos/
Et liquido longi spatia ætheris enatant uolatu.
Hæc p̄ssisse solo uestigia gressibusq̄ gaudent.
Vel uirides campos transmittere uel subire siluas/
Quæ uariis uideas licet oia discrepare formis/
Prona tamē facies hebetes ualet igrauare sensus.
¶ Vnica gēs hoim celsum leuat altius cacumen/
Atq̄ leuis recto stat corpore despicitq̄ terras.
Hæc nisi terren⁹ male despis admonet figura.
Qui recto cœlum uultu petis exerisq̄ frontem/
In sublime feras animā quoq̄ ne grauata pessum
Inferior sidat mens corpore celsius leuato.

Quá varijs terra. Hic icipit q̄ntū metr⁹ hui⁹ q̄nti qđ dī: archilochiū: ab inuētore dactilicū a pede p̄dominā te. In quo oñdit hoiem esse dispositū ad cōtēplationē ex figura corpis sui. Et p̄mo describit figurā corpalē aliar⁹ bestiarū. Scđo figurā hois: ibi. Vnica gēs. Prio dī. Aialia p̄meāt terras q̄ varijs. i. valde varijs figuris: nāq̄ alia aialia extēto corpe sicut sunt serpētes: sicut sunt reptilia illa vertūt. i. verrūt puluerē ⁊ icitata. i. mota vi pectoris trahūt ctinuū sulcū sup. in puluere. Sūt alia aialia quib⁹ inest vaga leuitas alar⁹ q̄ verberāt vētos ⁊ enatāt et trāseūt liq̄do volatu spacia lōgi etheris. i. aeris. Sūt alia q̄ gaudēt p̄ssisse vestigia solo. i. terre gressib⁹ sup. tuis: ⁊ transmittere. i. ptrāsire virides cāpos ⁊ gaudēt subire siluas q̄ oia aialia lz videas illa discrepare varijs formis tn̄ facies eorū prona. i. ad terrā iclinata valz ingrauare. i. ingrauatos oñdere sēsus hebetes.

¶ No. q̄ pbia tāgit tria gña aialiū. s. reptilia: volatilia: ⁊ gressibilia: q̄ lz differāt i formis: q: q̄dā formāt ad reptādū: vt p̄pētes. q̄dā ad volādū: vt aues q̄dā ad gradiēdū vt bestie trestres: tn̄ i b oia conueniūt q̄ h̄nt faciē iclinatā ad terrā. ¶ Vnica gēs hoiz. Hic describit figurā hois dī. Vnica gēs hoiz. i. solū gen⁹ hūanū leuat celsum cacumē. i. caput suū altī⁹: ⁊ leuis stat recto. i. erecto corpe ⁊ despicit terras vultu eleuato ad celū: tu hō tren⁹ recto vultu petis celū ⁊ exeris. i. erigis frōtē: b recta figūa admonet te q̄ tu male despis: nisi et feras. i. extollas aiz tuū sublime. i. i celestia: ne mēs grauata ⁊ guidie dep̄ssa pessū. i. sub pedib⁹ vl subt⁹: ⁊ ē pessū aduerbiū loci: ne illa mēs fidat. i. resideat inferior leuato corpe celsi⁹. ¶ No. cū hō p̄eat figurā corpis erectā ad celū: si aia nō erigeret ad cōtēplatōez celestiū videret corp⁹ cē nobili⁹ aia. ¶ No. m Arist. i. xvj. de aiali hō iter oia aialia hz figūaz recti lineare. de q̄ figura ēt loq̄tur Ouí. i. s li meta. dí. Prona cū spectāt aialia cetera terrā: Os hoi sublime dedit celūq̄ videre: Jussit ⁊ erectos ad sydera tollere vultus.

Bēs. Quá varūs ⁊c. Versus est monocolos est em̄ tot⁹ phaleti⁹ seu archilochi⁹ p̄statq̄ ex q̄tuor pedib⁹ heroicis. i. cōsuetis i hexamero heroico: ⁊ trib⁹ trochaicis: ita tn̄ q̄ vltima syllaba intelligat cōis. nā vltim⁹ pes spōdeus frequēter est. Quart⁹ aūt dactil⁹: sp̄ finiēs p̄ē oronis more bucco. versus: ⁊ si q̄rtā syllabā a fine dēpseris erit tot⁹ heroic⁹: vt depositā vltīa syllaba hui⁹ verbi pertineāt erit hexameter hocuō. Quá varijs terris aialia p̄meāt figuris. Et ita in singulis. Legit aūt p̄ncipiū diuersimode. Nā alij dicūt q̄ varijs: alij tā: alij tū varijs. In illo aūt vsu. Hec p̄ssisse solo vestigia gressibusq̄ gaudet. duo vitia oñdi. Nā p̄ p̄ssisse scripū erat p̄cessisse qđ neq̄ versus neq̄ sīa patitur. Venit em̄ a premo pressi. Nā sensus ē. gaudēt p̄ssisse. i. imp̄ssisse vel fixisse solo vestigia. Alterū vitiū erat: q: ablata fuit syllaba q̄ ibi gressibusq̄. vñ tam vsus q̄ sensus imminut⁹ fiebat. Vnica gens hominū. ⁊ sic Ouíd. s. meta. Prona cū spectāt. Bēs aūt d: gen⁹ ⁊ etiā pecudib⁹ attribuit. vñ Vir. i. vij.

Deſpício etiã eãs gẽtẽ eẽ dixit. Deſpicitq; terras. deſpicere ẽ deoꝝ ſũ in ſpicere: ⁊ qꝝ ꝓ ꝓtẽptũ fit ꝙ nolimus quẽq; aſpicere: aut qꝝ cũ deſpiciẽtes ſic aſpicim⁹ q̃ſi deoꝝ ſz ⁊ ad rẽ vile iſpiciẽtes: iõ deſpicere accipiť ꝓ contẽnere: vt in bucco. Deſpect⁹ mihi ſũ nec q̃s ſim q̃ris alexi. Ecõtrario. ſuſpicere eſt ſurſum aſpicere: vt Attenuati ſũt oculi mei ſuſpiciẽtes in excelſo. Exeriſq; frõtẽ. Male legiť exteriſq;: qꝝ vſus nõ patiť. Eſt autẽ exero cõpoſitũ ab ex ſeu extra ⁊ ſero: ſz qꝝ ꝓ valet gẽnũ ſi: vťc ⁊ ſ. ideo ſm ꝑiſ. poſt ꝓ nõ ſolet poni ſ. Nã ab ex ⁊ ſalio ſalui ſaltũ ſit exulto nõ exſulto. Eſt aũt exerere: ſe alti⁹ extra alios ſerere vł expuere. vñ exertã linguã dicim⁹. Notũ etiã eẽ dz ꝙ ibi. bñ niſi terren⁹ male deſipis. Nõ ẽ legẽdũ decipis. Venit emi a de ⁊ ſapio: nõ a capio. Peſſũ ẽ ſub pede vel ſub pedẽ. Eſt aũt mala vt docet Aug. politia dũ co:p⁹ qõ dz eẽ ancilla dñať aie: q̃ merito fuerit dña: aut dũ ſẽſus rõni iperat. Sidere eſt capere ſedẽ ad ſedẽdum.

Sanct⁹ thomas

Quoniã igiť vti pauloãte. Hic incipit ſexta ꝑſa ⁊ vltima huiꝰ q̃nti libri: i qua determinat veritatẽ de cõpaſſibilitate ꝑſcie diuine ⁊ liberi arbitrij. Et primo ponit ſuã determinationẽ. Scõo ſubiũgit vtilẽ exhortationem circa finẽ libri: ibi. Aduerſamini igiť. Primo oñdit modũ diuine cognitiõis. Scõo ſoluit obiectiões factas ꝫ diuinã ꝓuidẽtiã. Tertio ꝓcludit cõpaſſibilitatẽ liberi arbitrij cũ ꝓuidentia diuina. Scõa ibi. Quid igitur poſtulas. Tertia ibi. Que cũ ita ſint. Primo determinat de ſtatu dei q̃ eſt eternitas. Scõo ex hoc declarat modũ diuine ꝓuidẽtie ibi. Qm̃ igiť oẽ iudiciũ. Primo ꝓmittit ꝙ determinãdũ ſit de eternitate. Scõo determinat de ea ibi. Eternitas igiť ẽ interminata ⁊c. Prio di. Qm̃ mõſtratũ ẽ pauloãte ꝙ oẽ qõ ſcit cognoſcitur nõ ex rei natura. i. ex natura rei ſcite ſz ex natura ꝓpriehẽdẽtiũ. i. cognoſcẽtiũ intueamur nũc quãtũ fas eſt: q̃s ſit ſtat⁹ diuine eſſentie vel ſubſtãtie: vt poſſim⁹ agnoſcere q̃ ſit ei⁹ ſcia. ⁊ ſubdit ꝙ cõe iudiciũ cũctoꝝ degẽtiũ. i. vtẽtiũ rõne: ẽ deũ eẽ eternũ ideo cõſideremꝰ q̃d ſit eternitas. hec em̃ nobis patefecit ꝑiter naturã et diuinã ſciẽtiã. ¶ No. ꝙ viri degẽtes rõneſũ: viri ꝓditi luce ſapie: ⁊ oẽs iſti cõcedũt deũ eẽ eternũ. Nã ꝓbus. viij. phy. Ex eternitate mot⁹ oñdit eternitatẽ motoris. et oẽs tã greci ꝙ barbari putãtes deos eẽ eſtimãt eos imortales. ¶ No. ꝙ qꝝ eternitas dei ⁊ natura ⁊ ſcia dei nõ differũt ſm ſubſtãtiã ideo cognita eternitate cognoſcit natura ⁊ ſcia dei. ¶ Eternitas igiť. Hic ꝓſequiť de eternitate ⁊ ꝑimo ponit ei⁹ diffinitionẽ. Scõo declarat eã ibi. Qđ ex collatiõe. Prio di. Eternitas ẽ poſſeſſio vite interminabilis: exñs tota ſimul ⁊ ꝑfecta. ¶ No. ſm Alb. ſupra lib. de cauſis. Aliq̃d ẽ eternũ: ⁊ ẽ in eternitate: ⁊ ẽ ipa eternitas ſicut deꝰ. Aliq̃ ſũt eterna ⁊ ſũt in eternitate ſz non ſũt ipa eternitas. ſicut ſubſtãtie ſepate. Alia ſũt eterna nõ in eternitate: nec ſũt ipa eternitas. vt motꝰ ips ⁊ mũdus. ¶ No. cũ di. Eternitas ẽ poſſeſſio. ibi vtiť noie poſſeſſiõis ad deſignãdũ imutabilitatẽ ⁊ inſufficiẽtiã eternitaťi: qꝝ ipa firmiter poſſidet ⁊ q̃ete hꝫ. ⁊ dicit vite. ad innuẽdũ ꝙ viuẽtia nõ mẽſurant eternitate. ⁊ di. interminabilis ad dñiaz illi⁹ vite q̃ hz terminũ a ꝓte añ ⁊ a ꝓte poſt ſicut vita hoĩs: vł a ꝓte añ tm̃ ſicut vita ãgeloꝝ. ⁊ di. tota ſiť ad dñiaz vite angelice q̃ uis em̃ eẽ ãgeli ſz ſubſtãtiã ſit totũ ſiť: nõ tm̃ ſz operationẽ. cũ hẽat operatiões ſucceſſiuas ⁊ intellectiões. ⁊ di. ꝑfecta ad deſignãdũ ꝙ eternitati nihil deeſt. ꝑfectũ em̃ ẽ cui nihil deeſt. ſ. celi ⁊ mũdi. ¶ Qđ ex col. Hic declarat diffinitionẽ. Scõo redarguit quoſdã q̃ vocabulo eternitaťi abutebanť: ibi. Nõ recte. Prio q̃declarat diffinitionẽ eternitaťi ꝓparatiõe ad tps dicẽs. Vñ dictũ ẽ ꝙ eternitas ẽ poſſeſſio tota ſiť interminabilis vite: qđ liq̃t clari⁹ ex collatiõe. i. ꝓparatiõe tpaliũ. Nã q̃q̃d viuit in tpe illđ pñs ꝓcedit ꝑ ſucceſſiuã mutabilitatẽ a ꝑteriť in futura: ⁊ nihil ẽ in tpe ꝓſtitutũ qđ ꝑiter poſſit ãplecti. i. ꝓphẽdere vltimũ ſpaciũ vite ſue: ſz craſtinũ nõdũ apphẽdit. heſternũ vo tps iã pdidit: ⁊ in hodierna vita nõ ãpli⁹ viuiť. i. nihil plus ẽ pñs de hodierna vita niſi qđ in illo mobili ⁊ trãſitorio momẽto ꝙrinet de vita: ⁊ de momẽto illđ idiuiſibile ſtãs q̃ futurũ copulať cũ ꝑterito. q̃q̃d igiť pariť tpis ꝓditionẽ. i. ſucceſſionẽ. ſz nũq̃ ceperit eẽ nec deſinet eẽ ſicut Ariſt. cẽſuit de mũdo. ſz vita. i. duratio eius tendať. i. extendať cum infinitate tpis: nondũ tm̃ tale eſt vt iure credatur eẽ eternũ qꝝ nõ cõprehendit neq; cõplectiť ſimul totũ ſpaciũ vite. i. ſue duratiõis: ſz infinite. i. infinito tpe duret. ſed fu

¶ Proſa ſexta et ultima quinti libri.

Quoniã igiť uti pauloãte mõſtratũ ẽ: oẽ qđ ſciť nõ ex ſua ſed ex cõphẽdẽtium natura cognoſciť. ítueamur nunc quãtum fas eſt: qs ſit diuinæ ſubſtãtiæ ſtat⁹. ut q̃nã etiã ſcia ei⁹ ſit: poſſim⁹ agnoſcere. Dum igiť æternum eẽ cuncto rũ rõne degentiũ cõe iudiciũ eſt: qđ ſit igiť æternitas cõſideremꝰ. Hæc em̃ nobis naturã piter diuinã ſciẽtiãq; patefecerit. ¶ Aeternitas igiť ẽ interminabilis uitæ tota ſiť & perfecta poſſeſſio. ¶ Quod ex collatione tpalium clari⁹ liq̃t. nã q̃q̃d uiuit i tpe illud pñs a ꝑteritis in futura ꝓcedit. Nihil ẽi tpe cõſtitutum qđ ultimus uitæ ſuæ ſpacium piter poſſit ãplecti. Sed craſtinus qdẽ nõdum apphẽdit. heſternus uero iã pdidit. In hodierna q̃s uita nõ ãplius uiuitis. q̃i illo mobili trãſitorioq; momento. Quicqd igiť tpis patiť cõditionẽ licet illđ ſicut de mundo cẽſuit Ariſt. nec cepit unq̃ eẽ nec deſinat, uitaq; ei⁹ cum tpis ifinitate tẽdaťnõdum tñ tale ẽ ut æternum eẽ iure credať. Nõ em̃ totum ſimul ifinitæ licet uitæ ſpacium cõphẽdit atq; cõplectiť, ſed futura nõdum trãſacta iã nõ hz. Quod igiť in

tura nondū ḥz transacta.i.ptransita ⁊ preterita nō habz. Qđ igiť nō cōprehēdit ⁊ possidet pariter to/ tam plenitudinē interminabilis vite cui niḥil abfit futuri:nec aliq̄d fluxerit preteriri:illud iure ꝓhibet esse eternū:q; illud eternū sui cōpos eo qđ niḥil sibi desit necesse est semp sibi assistere presens:⁊ est ne/ cesse presentē habere infinitatē.i.infinitā durationē tpis mobilis.i.successiui. ¶ No.ꝙ per cognitionē se posita magis eluceſcāt: iō ꝑ naturā et successionē tpis declarat nobis naturaz eternitatis. Sicut rō tpis ꝓsistit in succes/ sione ⁊ apphēsione prioris ⁊ posterioris in motu cuiꝰ vna ꝑs ꝓterit ⁊ alia futura ē: sic rō eternitatis ꝑ oppositū cōsistit i ap prehēsione vniformitatis illiꝰ qđ oino ē extra motū: cōprehēdēs simul ꝓteritū et futurū tanq̄ pns. ¶ No.ꝙ ipius eterni nil trāsit in ꝓteritū iō sp sibi pns assistit: q;vo nūq̄ deficiet: sicut nec vnq̄ incepit cū habeat vitā interminabilem necessie est ꝙ assint q̄libet dne tpis etiā si ponať tps infinitū: ⁊ q; eodē mō assistit differē tijs tēpoz ꝑ quē modū in se subsistit:mo tus aūt quo in se subsistit est pntariꝰ: iō etiā assistit differētijs tpis: ꝑ modū pn/ tē:iō dicit ꝙ necesse est ⁊ eternū pntē hre infinitatē tpis mobilis. ¶ Vñ q̄dā non recte. Hic pbia reprobat quosdā q̄ auer tebant vocabulo eternitatis. Scđo docet ꝓpriū modum loq̄ndi ibi. Ita si digna. Prio facit qđ dictū ē. Scđo manifestat quō tpalia deficiūt a simplicitate diuine nature quā nituntť imitari ibi. Hūc em̄. Prio di. Dictū ē ꝙ eternitas nō solū dic interminabilitatē:sed ēt simplicitatē.vñ nō recte q̄dā putāt q̄ cū audiūt visuz esse Platoni mūdū hūc nō ḥuisse initiū tpis nec habiturū defectū.i. finē hoc mō pu/ tāt mūdū cōditū fieri coeternū cōditori. Causa aūt q̄re nō recte putāt est: q; aliđ est duci ꝑ interminab.lē vitā cū q̄dā suc/ cessiōe:qđ Plato tribuit mūdo: ⁊ aliud est fiť esse cōplexā totā pntiā vite intermi/ nabilis qđ est ꝓpriū diuine mentis: ⁊ q; aliq̄s diceret. Si mundus nunq̄ incepit videť esse coeternꝰ deo. Ad hoc rndet ꝙ deus est prior mūdo nō antiq̄tate tpis: sz simplicitate nature.vñ dic. Necꝫ ei deꝰ debz videri antiq̄or rebꝰ conditis q̄titate tpis: sed potiꝰ ꝓpietate simplicis nature. ¶ No. sicut ptz ex li. thimei. Plato voluit mūdū icepisse: sz finē nō hre. ⁊ b idē Arist. sibi ponit in li. celi ⁊ mūdi di. ꝙ solus plato gnat mūdū. Quid est g̃ qđ dic Bo. ꝙ plato nō posuit mū dū incepisse. Ad b dr ꝙ dū Plato dixit mūdū ḥuisse initiū: intelligiť ꝙ habuit initiū institutiōis: nō aūt tpis: sic ponit exēplū de vestigio pedis: vt si pes ab eterno stetisset i puluere pes eēt cā vestigij natura/ liter p̄cedēs vestigiū lz nō tpe. ¶ Hūc em̄ vite. Hic manifestat quō tpalia deficiūt a simplicitate diuine nať quā nitunť imitari di. Ille infinitꝰ mo.ꝰ rerū tpaliū imitať q̄tū pōt ḥūc pntariū statū vite imobilis.i. eternitať: ⁊ cū nō ꝑ effingere.i.exp̄mere ⁊ eq̄re: deficit ab eiꝰ imobilitate successiue acq̄rēdo qđ hre nō potuit: ⁊ ex simplicitate ps ie decrescit in infinitā quātitatē ꝓteriti ⁊ futuri: ⁊ cū neq̄at possidere pariter totā plenitudinē vite sue: b ipo ꝙ aliq̄ mō nūq̄ eē definit: videť aliq̄ten ꝰ emulari illud qđ iplere nō ꝑt alligās se. s. statꝰ tpalis ad q̄lencūq̄ pntiā huiꝰ momēti.i.istātis exigui.i.idiuisibiľ ⁊ volucris.i.trāsitoꝝ q̄.s.pntia istāť tpis gestat.i.hz quādā imaginationē manētis p;escie.i.eternitať: ⁊ ꝑstat q̄buscūq̄ otige rit vt illa cē videanť. Nā illa dicimꝰ eē q̄ sunt i pnti momēto: q;vo nō potuit manere.s. in pntia instātis ꝓpter naturā rei mobilis:iō arripuit ifinitū iter tpis ꝑ successionē. ⁊ eodē mō factū ē: vt ꝛtinuaret vitā eundo de vno esse ad aliđ cuiꝰ plenitudinē nō valuit.i. potuit cōplecti pmanēdo. ¶ No.ꝙ infinitꝰ motꝰ rerū tpaliū quātū pōt imitať statū eternitať: q; nō ꝑt eū totaliť exp̄mere: q; statꝰ tpalis ē successiuꝰ statꝰ eternitať, nā ⁊ statꝰ tpalis respicit ꝓteritū ⁊ futurū: statꝰ eternitať tm̄ pns: ⁊ tm̄ b imitať statū eternitať: ꝙ sicut eternitas nūq̄ deficit: sic infinitꝰ motꝰ rerū tpaliū nūq̄ eē definit: ⁊ sicut ī tpe ē dare instās qđ hz quādā imaginē cū eternitate: ita ꝙ sicut in eternitate aliq̄d dr eē: ⁊ sicut illa dicimꝰ eē q̄ sunt in pnti in/

ſtantí:íō ſtatꝰ rerū tp̄aliū lz nō poſſit imitari ſtatū eternitatís p̄ntialr p̄manēdo:nñ íp̄m imitak ſuâ dura
tionē ſucceſſiue ꝓtinuādo. ¶ Itaqꝫ ſi digna. Jn íſta p̄te pbía docet quō p̄p̄ríeloquēdū ſit de deo ⁊ de
mūdo dí. Sí nos ſequētes Platonē velimꝰ íponerr noía digna. í. cōueníētia rebus dicamꝰ deū eē etnū
mūdū vo dicamꝰ ppetuū. ⁊ hoc cōſonat dicto autoris Boecíſini. Eternū vo ſine p̄ncípio ſine fine. Per
petuū cuí p̄ncípiū: ſz fine carebit. ¶ Om̄ igiť oē iudiciū. Hic p̄bía ex dictís oñdit modū ſcie díuíne. Pri
mo ergo oñdit qualis ſit díuína ⁊ quali
ter ſit noíanda dí. q: om̄e iudiciū cōp:e
hendit ea q̄ ſunt ſibí ſubiecta. í. ſua obie
cta fm ſui naturā. í. fm naturā vírtutís
cognoſcētis. Natura aūt dei talis eſt ꝙ
ſemꝑ ipſi deo eſt ſtatus eternꝰ ⁊ p̄ntarí⁹.
Ex quo ſequítur ꝙ ſciētia dei ſupgreſſa
oēm motionē tp̄is manet ín ſimplícitate
p̄ſcíētie: ⁊ cōplectēs ínfinita ſpacía p:e
teríti ⁊ futurí tp̄ís: oía ꝓſíderat q̄ſi iā. í.
p̄ntialiter gerank ín ſua ſimplící cōdítío
ne. Tūc oñdit quō ſcíētía dei ē noíanda
dí. Jtaqꝫ ſi velís pēſare p:eſcíētíā q̄ cun
cta dignoſcit: nō díces díuínā ſcíētíā eſſe
p:eſcíētíā quaſi futurí: ſz rectius eſtíma
bíris díuínā ſcientíā eſſe ínſtantíe. í. p:e
ſentíe nunq̄ deficientís. Qđ cōfirmat p
etłymologíā ḣuiꝰ noís, puidētíā dí. Vñ
cognítío díuína nō đ: puídentía: q: ílla
ímpo:tat o:dínē ad futurū ſz đ: puíden
tía quaſi po:ro. í. p̄cul a rebꝰ ínfímis cō
ſtítuta: quaſi ab excelſo cacumíne reru
cūcta p̄ſpíciat. ¶ No. ꝙ cognítío ſequít
modū rei cognoſcēris: íō cognítío ⁊ ſcíē
tía dei ſequít ſtatū ⁊ díſpōnē dei. ſtatus
aūt dei eſt eternꝰ ⁊ p̄ntarí⁹: cū eē díuínuz
menſurek eternítate: q̄ ſcía dei erít eterna
⁊ p̄ntaría: ita ꝙ oía q̄ ſunt p:etería ⁊ fu
tura cognoſcít quaſi ſint p̄ntía. ¶ No.
ꝙ alíqs díceret. Nō ens nō pōt alícui eē
p̄ns: ſz p̄terítū ⁊ futurū eſt nō ens q̄ non
ens pōt eſſe p̄ns cognítíoní díuíne. Dicē
dū ꝙ duplex eſt nō ens: quoddā qđ nul
lo mō eſt ens: nec pōt eſſe ens. ⁊ tale nō eſt realíter p̄ns alícuí cū níhíl ſit. Aliud eſt nō ens nō ſimplr. ſz
q: actu nō eſt ens: ⁊ lz ḣmōí nō ens nō poſſit realíter coexíſtere tp̄í p̄ntí: pōt tñ coexíſtere eternítatí: q:
eternítas cū ſit ínfínita excedít tp̄s p̄ns extendendo ſe ad p̄terítū ⁊ futurū. Et ſic p̄terítū ⁊ futurū ſunt
eternítatí coexíſtētia p̄ntialíter: q: ín eternítate nō eſt ſucceſſio. Vñ nō ſequít. ſi alíqđ exíſtít eternítatí:
ꝙ p:o ⁊ tanto ſimplr exíſtat: q: eternítas etiā extēdít ſe ad nō exíſtēs ſicut ad p̄terítū ⁊ futurū. ¶ No.
ꝙ deo oía ſunt p̄ntía: ⁊ ſibí níhíl eſt futurū: íō ſcíētía ſua nō eſt dicēda p:eſcíētía q̄ ſonat alíqđ futurū
nec debet dící puidētía ꝓpter eádē cauſaz: ſz debz dící p̄uidētía. quaſi p̄cul cōſtítuta rebus ínferíoríbꝰ
oía p̄ſpíciens. ¶ Quid igiť. Hic ſoluít obiectiones ſuperius factas cōtra p̄uidētíā. Primo ergo oñdít
qualíter ḣmōí obiectiōes ſoluank. Scđo reſumít primā obiectionē ípſaz fo:tificando: vt fo:malíus ſol
uatur. Scđa íbí. Hic ſi dícas. Circa p̄mū notádū ꝙ erāt tres rōnes quarū p:ia ⁊ ſcđa fūdank ſup ḣoc
ſcz ꝙ níhíl pōt eſſe p:eſcítū a deo: níſi íd ſit neceſſarıū. Tertía fundak ſup ḣoc ꝙ euentus íncertus non
pōt, certítudínalíter cognoſcí. Facit ergo duo. Primo oñdít ꝙ p̄ſcientía nō ímponít neceſſitatē rei p:e
ſcíte. p qđ ſoluít prima ⁊ ſcđa ratío. Scđa oñdít ꝙ ſcíētía dei nō mutat naturā rei: ſed ſimul ſtant certí
tudo a parte ſcientíe. ⁊ íncertítudo a parte euentus: p qđ etíaz ſoluít tertía ratío. Scđa íbí. Quare ḣec
díuína. Primo dícit. Ex quo deus cognoſcít oía tanq̄ p̄ſentía. Quid ígiť poſtulas vt ílla fíant neceſ
ſaría: que luſtrank. í. que cōp:ehēdunk díuíno lumíne. í. díuína cogítatione: cū nec ḣoíes faciant ea ne
ceſſaría que p:eſentialíter vídent? Verbí gr̄a. Q: ḣomo vídet ín p̄ntí nō facít eſſe neceſſarium. Ñū pro
nunq̄d em̄ íntuítus tuus addít. í. dabít alíquā neceſſitatē eís q̄ tu cernís p:eſentía? dícít Boe. Minime
Et pbía. Sí eſt ḣ digna collatío díuíní ⁊ ḣumaní íntuítus reſpectu p:eſentís: vtí pro ſicut: vos vídetís
quedā ḣoc p:eſentí tempo:ario. í. p:eſentí tpe:ita deus ſuo eterno íntuítu omnía cernít tanq̄ p:eſentía
¶ Notandū ꝙ íntuítus noſter rei p:eſentís nullam ponít neceſſitatem rei p:eſentí: q: vífio fo:tís cur
rentís nō ímponít neceſſitatem fo:tí currentí: q: pōt fo:tes currere vel nō currere. ſic etiā íntuítus díuí
nus quí oía p:eſentialíter cognoſcít nullam ímponít rebus neceſſitatem: ſed vídet ea p:eſentialíter ſí
cut futura ſunt. Futura em̄ neceſſarío vídet neceſſarío futura: ⁊ futura contíngentía vídet contíngen

Scíētía dei.

Nō ens.

factum eſt/ut cōtinuaret eundo uitā: cui⁹ plenitu
dinē cōplecti nō ualuit pmanendo. ¶ Itaq; ſi di/
gna reb⁹ noia uelim⁹ iponere: Platonē ſeq̄ntes deū
q̄dē æternum: mundū uero dicam⁹ eē ppetuum
¶ Quoniā igiť oē iudicium fm ſui naturā q̄ ſibi
ſubiecta ſunt cōp̄hēdit: ē autē deo ſp ætern⁹ ac p̄n/
tari⁹ ſtat⁹: ſcia q̄ ei⁹ oēz tp̄is ſupgreſſa motionē i ſua
manet ſimplicitate p̄ntiæ: ſi nitaq; p̄teriti ac futu
ri ſpatia cōplectēs: oía q̄ſi iā gerant in ſimplici co
gnitiōe cōſiderat. Itaq; ſi p̄ſciētiā pēſare uelis: qua
cuncta dinoſcit: nō eē p̄ſciētiā q̄ſi futuri: ſed ſciam
nunq̄ deficiētis iſtātiæ recti⁹ æſtimabis. Vñ nō p̄ui
dentia ſz puidētia poti⁹ dr̄: q̄ porro a reb⁹ ifimis cō
ſtituta q̄ſi ab excelſo rerum cacumine cuncta, ſpi
ciat. ¶ Quid igiť poſtulas ut neceſſaria fiāt, q̄ di/
uino lumine luſtrant, cū nec hoies q̄dē neceſſaria
faciant eſſe q̄ uideant? Num em̄ q̄ p̄ſentia cernis
aliquā eis neceſſitatem tuus addit intuitus? Boe.
Minime. Philoſophia. Atqui ſi eſt diuini huma/
niq; præſentis digna collatio: uti uos ueſtro hoc
temperario preſenti quædam uidetis. ita ille oía

suo cernit æterno. ¶ Quare hæc diuina prænotio naturã rerũ ꝓprietatẽq; nõ mutat. Taliaq; apud se pñtia spectat/qualia i tpe olim futura ꝓueniet. Nec rerũ iudicia cõfundit/unoq; suæ mẽtis intuitu tã necessarie q̃ nõ necessarie uẽtura dinoscit. Sicuti uos cum pariter ãbulare in terra hoiem/& ori ri in cœlo solẽ uidebitis/quãquã simul utrũq; conspectũ discernitis/& hoc uoluntariũ/illud eẽ necessarium iudicatis. Ita igit cuncta despiciẽs diuin⁹ intuitus qualitatẽ rerum minime pturbat/apud se q̃dẽ pñtiũ/ad cõditionẽ uero tpis futuraꝝ. Quo fit ut hæc nõ sit opio/sz ueritate poti⁹ nixa cognitio: cũ exituraꝝ qd eẽ cognoscit/qd q̃dẽ existẽdi necessitate carere nõ nesciat. Hic si dicas qd euẽturaꝝ deus uidet nõ euenire nõ posse. qd autẽ nõ põt nõ euenire id ex necessitate cõtigere/meq; ad hoc nomẽ necessitatis astringas/fatebor q̃dẽ rẽ solidissimæ ueritatis/sed cui uix aliqs/nisi diuini speculator accesserit. Rñdebo nãq; idẽ futuraꝝ cũ ad diuinã notionẽ refert necessariũ: cũ ꝺoi sua natura ppẽdit/liberaꝝ/pr sus atq; absolutũ uideri. ¶ Duæ sũt em̃ necessitates simplex una/ueluti q̃ necesse est oẽs hoies esse mortales/altera cõditionis/ut si aliquẽ ambulare scias/eũ ambulare necesse est. Quod em̃ q̃sq; nouit/ id esse aliter q̃ notũ est neqt. sz hæc conditio minime secũ illã simplicẽ trahit. Hanc em̃ necessitatem non ꝓpria facit natura; sed conditionis adiectio.

ter futura. ¶ Quare hec diuina p̃notio. Hic ostẽdit q̃ circa ꝓtingẽtia simul stãt certa cognitio dei et incert⁹ euẽtus rei dicẽs. Quare hec diuia p̃notio q̃ de⁹ nouit futura illa nõ mutat ꝓprietatẽ rerũ q̃ ad necessitatẽ & ꝓtingẽtiã. q: nõ ꝑponit necessitatẽ rei q̃ ꝓtingẽs est: sz talia apud se spectat p̃ntia q̃lia olim ꝓuenient futura: nec ꝓfundit rerũ iudicia vt ꝓtingẽs faciat nõ eẽ ꝓtingẽs: sz vno intuitu mẽtis digno scit tã necessarie q̃ nõ necrievẽtura. i. futura. Qđ declarat i exẽplo dicẽs. Sicut vos hoĩes q̃n piter. i. ĩ eodẽ instãti videt̃ hoĩem ambulare in terra & solẽ oriri in celo: sz vtrũq; simul fit ꝓspectũ: tm̃ discernit̃ ꝺ eẽ volũtariũ scz hoĩem ambulare in terra: & illud eẽ necessariũ. s. solẽ oriri. Ita fit̃ diuin⁹ intuit⁹ cuncta despiciẽs. i. deo: suz inspici ens min⁹ pturbat rerũ q̃litatẽ. s. ꝓtingẽtiã & necessitatẽ rerũ. Dico apud se p: sentiũ rõne eternitatis: sz futuraruz ad cõditionẽ tpis. Quo fit vt cognitio futuroꝝ dei tãq̃ p̃ntiũ nõ sit opinio: sz cognitio veritate ĩma. i. ꝓfirmata: cũ cognoscit aliq̃d eẽ exiturũ. i. futurũ qđ q̃ dẽ nõ nesciat. i. bene sciat: carere põt necessitate exĩstẽdi. ¶ No. de ꝺ qđ ꝺ: deũ oĩa p̃sentialiter cognoscere p: terita & futura ponũt q̃dã exẽplũ de baculo fixo in aqua: q̃ successiue toti fluuio p: esens eẽ cũ ptib⁹ ei⁹. sic et̃nitas fit̃ eẽ cũ toto tpe et cũ oib⁹ q̃ fiũt in tpe: ita q̃ totũ tps et q̃cq̃d ẽ successiuũ ĩ tpe ẽ p̃sens eternitati. Aliꝺ exẽplũ ponit̃ de cẽtro vt si ponat̃ eternitas ficut cẽtrũ: & totũ tps sicut circũferẽtia; tũc sz circũferẽtia cõtinue moueat̃: & ps toti succedat tm̃ i ꝺpatiõe ad cẽtrũ vnifo: miter se hz. Aliꝺ exẽplũ ponit̃ de aliq̃ q̃ vadit p viã & nõ videt hoĩnes post se veniẽtes: sed ille q̃ de alta turri respiceret videret totã viã & hoies ptrãseũtes: tã p̃cedẽtes q̃ seq̃ntes: sic deꝰ de speculo sue et̃nitat̃ respiciẽs oĩa p̃ntialiter videt tã p̃ntia q̃ futura. ¶ Hic si dicas. Hic pbia redit ad p̃mã rõnẽ supi⁹ positã ĩpaz fortificãdo vt formali⁹ soluatur & fortificat eaz. Scꝺo soluit. Tertio solutionem declarat. s. ꝺa ibi. Rñdebo. tertia ibi. Due em̃. dicit g̃ sic. Si dicat hic obĵciẽdo illud nõ posse nõ euenire qđ deus videt euenturũ: q: tunc deus falleretur. qđ aũt nõ põt nõ euenire. id ex necessitate sup. dicas cõtingere: & sic astringas me ad nomen necessitatis: vel ꝓcedã cõtingens aliquo mõ esse necessariũ. Ego fatebor rem solidissime veritatis: cui vix aliquis accesserit eam cõcedendo: nisi speculator diuini. i. diuine nature. Tũc soluit obiectionẽ di. Si coarctaueris me vt cõcedam aliquã necessitatem futuroꝝ: respondebo idem quod futurum est quoad nos cum refertur ad diuinã notionem cui ip̃m est p: esens. Dico necessariũ esse necessitate cõditionata. s. rõne p: esentie. cũ aũt idem futurũ ppendit̃ in sui natura rõne cuius habet futuritionem & determinationem in sui causa: necesse est videri liberũ. ¶ No. q̃ sicut illud qđ in se est cõtingens: quãdo est nobis p: esens rõne p: esentie fort̃ quandã necessitatẽ qua necesse est ipsum esse dum p: esens fit̃: ita q: oĩa sunt deo p: esentia rõne ĩstius p: esentie in ordine ad ipsam diuinam cognitionem fortiuntur quandaz necessitatem: lz sui natura p: orsus videantur libera. ¶ Due em̃ sunt necessitates simplex vna. Hic pbia declarat solutionem per quandã distinctionem necessitatis & eam applicat ad propositum. Scꝺo cõcludit ex p: emissis simul stare q̃ alique sunt ꝑse contingentia & incerta: que tamen eueniũt certitudinaliter: inquãtũ a deo p: euisa. secũda ibi. Sfiant igitur. pculdubio cũcta. Primo dicit. Due sunt necessitates. Una simplex q̃ est necessitas nature: sicut oẽs hoĩes necessario esse mortales. Alia est necessitas cõditionis vt si scias hoiem ambulare illũ necesse ambulare est: q: qđ quisq; nouit illud nõ potest aliter esse q̃ notum est: sed hec cõditio. i. necessitas conditionata minime trahit secũ simplicem necessitatem; quia necessitatem conditionis non facit p: opria natura; sed actio conditionis

Exẽplũ eternitatis dei.

gas me ad nomen necessitatis: vel ꝓcedã cõtingens aliquo mõ esse necessariũ. Ego fatebor rem solidissime veritatis: cui vix aliquis accesserit eam cõcedendo: nisi speculator diuini. i. diuine nature. Tũc soluit obiectionẽ di. Si coarctaueris me vt cõcedam aliquã necessitatem futuroꝝ: respondebo idem quod futurum est quoad nos cum refertur ad diuinã notionem cui ip̃m est p: esens. Dico necessariũ esse necessitate cõditionata. s. rõne p: esentie. cũ aũt idem futurũ ppendit̃ in sui natura rõne cuius habet futuritionem & determinationem in sui causa: necesse est videri liberũ. ¶ No. q̃ sicut illud qđ in se est cõtingens: quãdo est nobis p: esens rõne p: esentie fort̃ quandã necessitatẽ qua necesse est ipsum esse dum p: esens fit̃: ita q: oĩa sunt deo p: esentia rõne ĩstius p: esentie in ordine ad ipsam diuinam cognitionem fortiuntur quandaz necessitatem: lz sui natura p: orsus videantur libera. ¶ Due em̃ sunt necessitates simplex vna. Hic pbia declarat solutionem per quandã distinctionem necessitatis & eam applicat ad propositum. Scꝺo cõcludit ex p: emissis simul stare q̃ alique sunt ꝑse contingentia & incerta: que tamen eueniũt certitudinaliter: inquãtũ a deo p: euisa. secũda ibi. Sfiant igitur. pculdubio cũcta. Primo dicit. Due sunt necessitates. Una simplex q̃ est necessitas nature: sicut oẽs hoĩes necessario esse mortales. Alia est necessitas cõditionis vt si scias hoiem ambulare illũ necesse ambulare est: q: qđ quisq; nouit illud nõ potest aliter esse q̃ notum est: sed hec cõditio. i. necessitas conditionata minime trahit secũ simplicem necessitatem; quia necessitatem conditionis non facit p: opria natura; sed actio conditionis

Nulla em̄ necessitas cogit incedere.i.ambulare gradientē.i.ambulantē volūtate sua:q̄uis necessariū fit eū ambulare:tūc cū gradit.i.ambulat.Hanc distinctionē applicat ad ppositū di.Eodē mō si q̄d diuina puidētia presens videt illud esse necesse est.s. ea cōditiōe qua puisum est:7 ea qua ponit tibi pñs: q̄uis nullā habeat necessitatē nature.Sed ea futura cōtuet tanq̄ presentia q̄ ex liberta e arbitrij pueniunt:hec relata ad intuitū diuinū fiūt p cognitionē notiōis:p se vo.i.in suā naturā nō habito respectu ad diuinā cognitionē ipa nō desinunt.i.

deficiūt ab absoluta.i. a pfecta libertate sue nature.¶No.fm intētionem Boe. ista ratio.Quicq̄d est puisum a deo necessario euenit soluit dicēdo.q̄ verū est necessario euenit necessitate cōditionata:sz nō necessitate absoluta.Alij aliter soluūt q̄ illa ppositio ē vera in sensu cōposito:sed falsa in sensu diuiso. vnde cū dicit.Quicq̄d puisuz est necessario euenit:verū est in sensu cōposito q: impossibile est puisum a deo nō euenire:tm̄ in sensu diuiso falsa est q: euētus rei saltez ptingentis i se nō est necessarij.¶Fiūt igit puldubio.Hic pbiā cōcludit ex p dictis q̄ ista simul stant q̄ aliqua fm se sunt cōtingētia 7 incerta:que tm̄ certitudinaliter eueniūt inquātū preuisa a deo Scdo obijcit cōtra hoc:ibi.Quid igit refert non esse necessaria 7c. Primo di. Proculdubio cūcta futura sunt q̄ deus pnoscit esse:alioq̄n falleret diuina prouidētia:sz q̄dā ex pficiscunt.i.pcedunt de libero arbitrio:ita q̄ quantū est de seipis pñt nō euenire.vñ subdit que q̄uis eueniant:nō tm̄ amittūt propriā naturaz libertatē:q: priusq̄ fierent potuissent nō euenire.¶No.q̄ tota intentio Bo.fundat sup hoc q̄ aliq̄d libere futurū ex natura in cōparatiōe ad prescientiā diuinā necessario euenit.7 talis ē necessitas cōditionata:q: inquantum preuisum est:sic necessario euenit:sed nō absolute circūscripta preuisione.¶Quid igit refert nō esse necessaria.Hic obijcit cōtra solutionē 7 soluit obiectionē.Scdo cōtra illā solutionē iterū obijcit:ibi.Sed siinq̄es in mea.Obiectio i hoc ꝺsistit.Ex quo futurū ꝺtingēs pscitū certitudinaliter euenit in necessario:non videt esse differentia inter contingens 7 necessarium. vnde di. Quid igitur refert contingentia 7 libere futura non esse necessaria: cum ista eueniant instar.i.ad similitudinem necessitatis.Tunc soluit di.q̄ inter euentum necessariū:7 contingentem hoc refert:qꝺ manifestum apparet per exempla que pauloante proposui scz sol oriens 7 homo gradiens:que cum fiunt non possunt non fieri.i.necesse est fieri.Et ita vtrūq̄ est necessarium sub conditione presentie. presentia em̄ necesse est esse dum sunt presentia:tamen vnū eorum scz sol oriens priusq̄ fieret necesse erat existere.Alterum vero scz homo gradiens minime habet necessitatem fieri anteq̄ fiat: ita etiam illa que deus habet in prescientia proculdubio existunt propter necessitatē conditionis qua sunt preuisa:euenire tanq̄ pñtia.sed eoꝝ que sic sunt preuisa:hoc de rerū necessitate descendit sicut solē oriri.aliud de potestate facientiū.s. hoiem ambulare.ex quo concludit. Ideo nō iniuria diximus pri q̄ hec.i.illa que contingenter eueniūt si referantur ad diuinā notitiā sunt necessaria scz ex cōditione diuine scie:si vo per se ꝺsiderentur ipsa sunt absoluta nexibus.i.a vinculis necessitatis.qꝺ manifestat p simile.sicuti si id qꝺ ptz sensibus si referas ad rōnē:tunc est vniuersale. si autē referas ad sensū nunc est singulare.¶Nota q̄ si idem relatum ad diuersa pōt esse vniuersale 7 singulare:videtur similiter q̄ idem comparatū ad diuersa possit esse contingens 7 necessarium. Nam particulare habet rōnem contingentis:7 vniuersale rationem necessarij:sed videmus q̄ humana natura cōparata ad intellectum agentē abstrahentē a conditionibus:7 cōparata ad intellectum possibilē habet rōnē vniuersalis:sed cōparata natura humana ad sensum qui particulariter comprehendit habet rōnē singularis Nam vniuersale est dum intelligit:pticulare vo cū sentitur.simil̄r erit de futuro ꝺtingēti q̄ ipm cōparatū ad diuinam pscientiam est necessariū conditionaliter,in se autē conſideratū hz se contingenter.

Nulla enim necessitas cogit incedere uolūtate gradiē tē: q̄uis eū tm̄ cū gradit incedere necessariū fit. Eodē igit mō si quid puidētia p̄sens uidet:id esse necesse est:tametsi nullā habeat naturæ necessitatē. Atq̄ deus futura q̄ ex arbitrii libertate ꝓueniūt p̄sentia cōtuet. Hæc igit ad ituitū relata diuinū:necessaria fiūt per cōditionē diuinæ notiōis: per se uero cōsiderata absoluta naturæ suæ libertate non desinūt. ¶ Fiūt igit ꝓculdubio cūcta quæ futura deus eē prænoscit. Sed eoꝝ q̄dā de libero ꝓficiscūtur arbitrio:q̄ q̄uis eueniāt existētia:tm̄ ꝓpriā naturā nō amittūt:qa priusq̄ fierēt etiā nō euenire potuissent. ¶ Quid igit refert nō esse necessaria: cū ꝓpter diuinæ sciētiæ cōditionē modis oīb⁹ necessitatis instar eueniāt? Hoc scilicet q̄ ea q̄ pauloāte ꝓposui:sol oriēs:& gradiens hō:q̄ dū fiunt nō fieri nō possunt.eoꝝ tm̄ unū prius quoq̄ q̄ fieret: necesse erat existere:alteꝝ uero minime. Ita etiam quæ p̄ntia deus hz ꝓculdubio existūt, sed eoꝝ hoc q̄dē de rerum necessitate descendit, illd uero de ptāte faciētiū. Haud igit iniuria diximꝰ hæc si ad diuinā notitiā referant eē necessaria;si p se considerentur, necessitatis esse nexibus absoluta. sicuti omne quod sensibus patet;si ad rationē referas; uniuer

¶ Sed ſi inquies. Hic obiſcit ꝓtra ſolutionē iā dictā ⁊ ſoluit illā obiectionē. Scō mouet dubitationē ibi. Quid igit. Primo dicit. Tu obiicies ꝺ ſolutionē ſic. Si in mea ptāte eſt mutare ꝓpoſitū meū. ſ. currendo vel nō currendo ego euacuabo. i. fruſtrabo ꝓuidētiā diuinā. cū ego mutauero illa q̄ prenoſcit eē futura. ipe ſoluit dī. ego rn̄deo te poſſe deflectere. i. mutare ꝓpoſitū tuū ſi vitas ꝓuidētie illa intuet illō te poſſe. ſ. mutare ꝓpoſitū tuū ⁊ an facias quod ꝓpoſitū mutes: ⁊ intuet quo ꝙuertis ꝓpoſitum tuū: iō ſcias te nō poſſe vitare diuinā preſciētiā ſicuti q̄uis liberā volūtatē cōuertas in varias actiōes: tu nō potes effugere ituī tū pn̄tis oculi. No. q̄ꝛ hō poſſit mutare ꝓpoſitū ſuū: p hoc in nō effugit pſcientiā diuinā. q; de⁹ illā mutationez ꝓnoſcit. Poſito em q̄ deus ꝓuideret te cras iturum ad foꝛū: q̄uis poſſis non ire: ⁊ ꝓponas nō ire: nō tn̄ nō ibis q; de⁹ ꝓuidet ſimul ⁊ ꝓpoſitū ⁊ ptātez nō eūdi: ⁊ mutationē ꝓpoſiti ⁊ actionē eūdi: ⁊ iō nō pōt aliquo mō effugere ei⁹ pſciam. ¶ Quid inquies. Hic mouet dubitationē dī. Tu forte inqes quid igit cōtingat ex iſta ſolutione: mutabit ne ſciētia diuia ex mea diſpoſitione. i. ex mea variatiōe. ſ. cū ego nunc velim hoc: nūc aliud: videatur ne preſciētia diuina ex hoc alternare. i. mutare vices ſuas noſcendi ⁊ cognoſcendi ipſe rn̄det. Minime cōtingit hoc qō diuina ſcientia mutet. Qō approbat pbia dī. q; diuin⁹ intuitus precurrit oīe futurum ⁊ retoꝛquet illud ad preſciētiā proprie cognitionis ad cognoſcēduz oīa ſimul tanq̄ pn̄tia: nec alternat. i. mutat vices ſuas prenoſcendi: nūc hoc: nunc illō ſucceſſiue ſicut tu eſtimas: ſz manens libera mutatione vno ictu preuenit ⁊ cōplectitur tuas mutationes. quā preſentiā cōprehēdēdi viſendiq̄ oīa tanq̄ preſentia deus nō eſt foꝛtitus ex rebus futuris: ſed ex ꝓpria ſimplicitate: ex quo reſoluitur. i. declarat illud qō pauloante poſuiſti. ſ. indignuz eſſe ſi futura noſtra dicant preſtare cauſam ſciētie. dei vt⁹ em̄ ſcientie diuine cūcta cōplectēs pn̄tialiter ipa iponit modū oīb⁹ reb⁹: q; ſcia dei eſt cā rerū. ipa vo nihil dz ipis reb⁹ q; nihil ab eis accipit ſic nos accipim⁹ ſciaz a rebus. ¶ No. ſi de⁹ ſimul nō cogſceret ea q̄ ſucceſſiue eueniūt in tpe tūc ſcia dei eſſet variabilis ꝓpter hoc qō ad cognitionē vnius ſuccederet cognitio alterius: ſz q; oīno ſimul cognoſcit tanq̄ preſentia. iō in ſcientia nō cadit variatio vt prius neſciat eſſe alicui⁹: ⁊ poſtea ſciet. vel quod

ſale, ſi ad ſeipſa reſpicias ſingulare. ¶ Sed ſi i mea inqes ptāte ſitū eſt mutare propoſitū: euacuabo ꝓuidētiā; cū q̄ illa p̄noſcit forte mutauero. Reſpō debo ꝓpoſitū te quidē tuū poſſe deflectere; ſed qm̄ & id te poſſe: & an facias: quoue cōuertas præſens ꝓuidētiæ ueritas intuet: diuinā te præſciētiā nō poſſe uitare. Sicuti præſentis oculi effugere nō poſſis intuitū: q̄uis te in uarias actiōes libera uolūtate cōuertas. ¶ Quid igī inqes? Ex mea ne diſpoſitiōe ſcientia diuina mutabit? ut cū ego nūc hoc: nūc aliud uelim; illa quoq; noſcēdi uices alterna re uideat? B. Minime. P. Om̄e nāq; futurū diuin⁹ p̄currit intuitus: & ad p̄ſentiā ꝓpriæ cognitiōis rectorq̄t: & reuocat; nec alternat: ut tu æſtimas, nunc hoc nūc illud p̄noſcendi uices, ſed uno ictu mutationes tuas manens p̄uenit atq; cōplectit, quā cōprehēdēdi oīa uiſēdiq; p̄ſentia nō ex futurarū ꝓuētu rerū; ſed ex ꝓpria de⁹ ſimplicitate ſortitus eſt, ex quo illud quoq; ſoluit qđ pauloante poſuiſti indignū eē; ſi ſciētiæ dei cām futura nr̄a p̄ſtare dicantur. Hæc ei ſciæ uis p̄ſētaria notiōe cūcta cōplectēs rebus oībus modū ipſa cōſtituit; nihil uero poſteriorib⁹ debet. Quæ cū ita ſint; manet intemerata mortalib⁹ arbitrii libertas, nec iniq̄ leges ſolutis om̄i neceſſitate uolūtatib⁹ p̄mia pœnaſq; ꝓponūt. Manet etiā ſpectator deſup cūctoꝝ p̄ſcius deus, ui ſioniſq; ei⁹ p̄ns ſp æternitas cū nr̄orū actuū futura q̄litate cōcurrit, bōis p̄mia malis ſupplicia diſpēſans. nec fruſtra ſunt in deo poſitæ ſpes p̄ceſq; q̄ cū rectæ ſint; inefficaces eſſe nō p̄nt. ¶ Auerſamini

libera volũtas:ió auersamini.í.sperníte vítia p ea íuste incurrítis penas.colíte.í.exercete virtutes:ppter q3 merita cõsequamini:subleuate animũ vestrũ ad rectas spes q in verá britudinẽ tendũt:porrigite in excelsa.s.ad deũ:humiles preces:t hoc merito faciatis:q: si nõ vultis dissimulare auertendo aiam vestram ab his:tũc magna vobis est indita necessitas pbitatis:q:illud qđ agitis nõ põt latere eũ qui est iudex actuũ vestroz.vnde subdit.cũ agatis ante oculos.í.cũ actiones vestre sint in pspectu iudicis cũcta cernẽtis.s.dei. ¶No.vítia sunt spernenda q reddunt hoiem seruilem. Nam qui facit peccatuz seruus est peccati. Et Señ.dicit. Si scirem deos peccata ignoscituros t hoies ignoturos:adhuc propter vilitatem peccati peccare erubescerem.vírtutes aũt sunt colende:q:virtus est q habentez pficit t opus eius bonũ reddit. ¶Recta spes t recte pces sunt deo porrigende: q: his deo coniungimur et ipsum alloquimur:t si nõ dissimulam9 negligendo predictã:magnã virtutis probitatem nobis inditã et pmissam inde cõsequimur:qm oia que agimus sunt in pspectu dei cũcta cernẽtis. Sic em scribitur ad hebreos.iiij. Omnia nuda t aperta sunt oculis:qui est deus benedictus in secula seculoz. Amen.

igitur uitia/colite uirtutes: ad rectas spes animũ subleuate:humiles preces in excelsa porrigite.Magna uobis est si dissimulare non uultis:necessitas indita probitatis: cum ante oculos agatis iudicis cuncta cernentis.

Ascẽsi9. Quoniã igitur ꝛc. Hec est vltima pars operis scripti.qđ nõnulli impfectũ arbitrant eo p pre uentus morte nõ potuerit alia que cõceperat psequi.bonã tamen vt videbim9 cõclusionem facit:t fere q ad cõsolationem necessaria videbant iam dicta sunt. Intueamur nunc quantũ fas est. Bene dicit quãtũ fas est: q: de deo sapiẽdũ est ad sobrietatez.dictũ p est.altiora ne quesieris.verũ q: deus amari nõ põt:nisi vt cũ p notus etiã noscitandus est. De hoc aũt vocabulo tueri:scies p duo significat.seruare.s.custodire aut ptegere t inspicere. Et lz Alexan. varias voces iudicãdi det vt p.o prioze tueoz:p.o sẽcũdo tuor iuxta versiculũ. Dic tuor inspicio:tueor defendere dico.tamẽ in vtro p significato apud idoneos tueor,secũde declinationis inuenies.vt hoc loco intueamur. Nam si intuor diceretur:esset hic dicendũ intueamur. Item p alexander tuor facere tuitũ in supino:tueor tutum:inuenies a tueor:vtrũ p dici. Nam inspectio dicit a multis intuitus:t a Virg.etiã obtutus nõ obtuitus. Verũtamen nõ est dubiũ etiã tuor dici. Unde Statius in achilleide. Utero mõ cõtuor enses. Eternuz Cui nec futuri quicq abstit. Sic legendũ est nõ quicq̃d:sicut plerique legunt. Eternũ si vt quidã volunt: ab ethere deflectit:deberet in prima syllaba habere ae diphthongon:t in secũda h t scribi aethernum Ideo aũt ab ethere deductũ volũt:q: sicut ether.í.celum cum sit spherice figure nõ habet principium neq finem:ita nec ethernũ in tpe. Perpetuũ aũt sine dubio đr a per t peto. illud autẽ ppetit qđ semp petit.í.aggredit quod sequit.vnde ppetuuz tempus est cuius vna pars pcedendo semp petit t vniget aliam. Sicut Continuũ a cõtinendo quãdo vna pars cõtinuat aliã:t cõtiguũ a cõtingendo p vna cõtingit aliã.t assiduũ ab assidendo quando vna assidet alteri. ¶Respõdebo nãq ꝛc.ordo est. Nã rñdebo idem futurũ.í.aliquid vnũ:t idem qđ est futurũ videri necessariũ:quũ.í.quando refertur ad diuinam notionem. Vo pro sed videri liberũ t prorsus.í.porro versus:hoc est oino esse solutũ a necessitate.s.quũ idest quando ppendit.í.cõsideratur in sua.í.propria natura. Auersamini igitur vitia ꝛc. q: inquit certum est peccatũ esse voluntariuz: t ex libero arbitrio pduci:igitur auersamini.i.detestamini vitia. Hic male scriptũ erat aduersamini.¶Nã aduersor datiuo iungit:t idez est qđ aduersarius sum. Auersor aũt actõ t significat detestari: aut denegare. Ouid.in fastis. Officio q leuem nõ auersatus honorem. Et autor noster in primo carmine primi libri primitiuũ fic posuisse videt:cum ait. Heu heu q̃ surda miseros auertitur aure. Item q: operibus bonis libere factis dabunt premia:igitur colite virtutes. Et q: qui cuncta preuidet etiã media preuidet: vult q vt salus nostra precibus impetret. Igitur ad rectas spes animũ subleuate:t humiles preces in excelsa porrigite. Humile dicit ab humo. Est ergo anthiteron in his vocabulis humiles t excelsa. Magna vobis est indita. Indere rarũ est: t tamen ab eo deflectitur inditus indita inditũ. Sicut nec predere legit:t tamen preditus frequentissime. Est aũt inditum a natura insitum aut impositũ. Cum ante oculos agatis iudicis cuncta cernentis. Ad hoc pposituz dictum est a sancto viro. Si vis deũ timere cogita illum cuncta videre. Argentius autẽ hic dicit. cõclusio operis. Iudicis cuncta cernentis. Si em iudex est:ergo timendus. ¶Hec sunt que Stephane optime in Boetij cõsolationẽ habui explananda. In quibus grãmatici munus gessi:q: philosophicũ relinquũ cõmentariũ inueni. Quia vo semel vnã rem declarauí que vsuuenit: ope preciũ duxi eoz que peculiariter extra planaui indicem t repertoriũ alphabeticũ superaddere:adiuncturus apicem ex. D. fabio Quintiliano de scholariũ: vt ita dicam disciplina:sed prius prioris cõmenti tabulam preponamus.

¶Finis Boe.de cõsolatu philosophico t cõmentarioz diui Thome t Ascensij:cui libellum illuz de disciplina scholariũ eidem auctori ascriptuz:tametsi falso(vt multi volunt)illico post indicem apponendum curauimus.

¶ Tabula habitor ī pori cōmēto: sup libris Boetij de cōsolatione pbie fin ordinē alphabeti.

Accusatio tardi ⁊ vitiosi arguunt. lib. iiij. metro septimo.
Accusatio crudelis. lib. j. psa iiij.
Accusatio Boetij erga regē habuit tria vitia. lib. j. psa. iiij.
Actus qlibet requirit ordinē tēporis et loci. libro pmo metro sexto. In vere flores: autūno vue colligunt. lib. j. me. vt supra.
Act⁹ seq̄t ꝺditionē potētie cui⁹ ē act⁹. lib. j. psa. iiij.
Aduersa fortuna plus pdest q̄ psperā. li. ij. psa. viij
Aduersa bōis: psperā malis q̄re ꝺtigāt. li. iiij. psa. vj
Aduersitas veros amicos oñdit. lib. j. psa. viij.
Aduersitati fortune dolendū non est ꝓpter q̄nq; lib. ij. prosa. j.
Aduersitate nō debet sapiēs molestari nec fortis multitudine hoīm terreri. lib. iiij. psa. vij.
Aduersitate ⁊ psperitate vt se hō equaliter habeat hortatur exēplis. lib. iiij. metro. vij.
Affectiones quattuor: gaudiū: spes: timor: dolor: impediūt cognitionē veri. lib. j. metro. vij.
Affectus quattuor sunt: require infra catene.
Ager mentē hois designat. lib. ij. metro primo.
Aliena probitas ⁊ pulchritudo hoīez nō decorāt. lib. ij. prosa. v.
Amātibus quis dat legē. lib. iij. metro. xij.
Amicitiā dissimilitudo dissoluit. lib. ij. psa. iij.
Amicorum triplex genus. ibidem.
Amicus verus. requiras aduersitas supra.
Amicos fortuna īfortuitū ūmicos facit. li. iij. p. v.
Ammiratiōis exēplū de septē stellis ⁊ eclipsi lune lib. iiij. metro. v.
Ammirant hoies de illo qđ raro fit. ibidem.
Ammirari facit senes philosophari. ibidem.
Amor diuin⁹ tria facit in hoīb⁹. li. ij. metro. viij.
Anaxagoras philosophus stultitiā hoīm solē pro deo recolentiū reprehēdit. lib. j. psa. iij.
Anni sunt quattuor partes. require regimen dei.
Animi trāsformatio peior ē q̄ corpis. li. iiij. me. iiij.
Antiquor etas fuit sine cupiditate. lib. ij. met. v.
Appetunt oīa pmanere. require bonum est.
Appetitus: require permanentia.
Appetitus est duplex. lib. iij. psa. xj.
Appetitus: require desiderium
Area fortune quare mundus ꝺr. lib. ij. psa. j.
Arma pbie. lib. j. prosa. ij.
Artes liberales dicuntur lac. ibidem.
Asinus ad lyram est homo sine attentione verba sacra audiens. libro. j. prosa. iiij.
Asinus dicit piger seu tardus. lib. iiij. psa. iij.
Auari dicuntur canes. lib. j. psa. iiij. ⁊ ibidem habetur lib. ij. metro secūdo.
Auari insatiabiles. lib. iij. metro. iij.
Aues tenebrarū: require tenebre.
Auriga. require currus.
Auarus. require lupus.
Autūnus: require tempus autūnale.
Auxilium diuinum in minimis debet inuocari. libro tertio. prosa. xj.
Auxilij diuini inuocatio a Bo. lib. iiij. metro. x.

Arbitor sor. require insecuritas.
Beate tunc respublice sunt si p sapiētes ⁊ studiosos regant. lib. j. prosa. iiij.
Beatitudo siue felicitas est duplex. lib. secundo prosa quarta.
Beatitudo nō est in dignitatib⁹. lib. ij. prosa. vj.
Bitudo siue felicitas nō cōsistit in bonis fortuitis lib. ij. prosa. iij. pbatur tribus rōnibus. ibidem.
Beatitudinis descriptio. lib. iij. prosa. ij.
Bitudinē ad verā oēs vocant. lib. iij. metro. x.
Beatitudinem attingere. require ambulare.
Beatus oīs deus. lib. iij. prosa. x.
Beatitudo. require patria. Item omnes. Item. in verbo voluptas.
Bellum iustum licet. lib. iij. metro. iij.
Bestie nō beatificant. lib. iij. prosa. vij.
Bibliotheca vnde dicit. lib. j. prosa. iij.
Boetio multa noia annectunt in prohemio.
Boetius ordinauit suos actus ad cōem vtilitatez patet septem exemplis. lib. j. prosa. iij.
Boetius quare infirm⁹ iudicabat. lib. j. psa. vj.
Bona corporis sunt vilia. lib. iij. prosa. viij.
Bona hoīs sunt rō ⁊ intellect⁹ nō tpalia. li. j. p. vj
Bona tpalia sōniant eē felicitas. lib. iiij. psa. iij.
Bona tpalia q̄rēs in varia incidit. li. iij. psa. viij.
Bona tpalia nec sufficientiā nec potētiā prestant libro. iij. prosa. ix.
Boni sp sūt potētes: mali vo īpotētes. li. ij. p. iij.
Bonū est duplex. lib. ij. psa. vj.
Bonor premia. require premia.
Boni premio hic priuantur. require iusti.
Boni viri imagines vbi inueniūtur. li. iij. psa. ix.
Bonū ⁊ vnum idem sunt. require vnū.
Bonū est qđ oīa appetūt. lib. iij. psa. ix.
Bonū sūmū cuilibz videt id qđ appetit. li. iij. p. ij
Boreas vent⁹ significat pbiam. li. j. metro. iij.
Breuitas vite humane. lib. iiij. psa. iij.
Brutum: require vlixes.
Calamitas vñ dicat. lib. ij. psa pma.
Canis dicitur riposus ⁊ lupus suarus libro. iij. psa. ij.
Caro nihil est nisi sanguis coagulat⁹. libro pmo metro primo.
Casus nō est euentus puisus. lib. v. psa. j.
Casus diffinitur. ibidem
Catene rōnis sunt q̄ttuor. li. j. metro. ij.
Causa mali. require nihil.
Celum quare ꝺr stabile. lib. j. metro. ij.
Celum mouetur duplici motore. ibidem.
Celū q̄re ꝺr stare eiusq; stelle. li. j. psa. iij.
Circulo cōparat vita hoīs. lib. iij. metro. ij.
Circe dea. require vlyxes
Claritas solis. require prouidentia dei.
Cognitio summi boni fit p creaturas gradatim trāscendendo. lib. iij. metro. j.
Cognitio seq̄t naturā cognoscēt. li. iiij. psa. v.
Cognitiōis vitat impedimēta. req̄re turbationes.
Cognitio veri repellit cecitatē ig̃ratie. li. iiij. p. iij
Cognitiua vtus aliter in nobis intellectiua ⁊ aliter sensitiua. lib. iiij. psa. iiij.
Cogscit rotūdū alit visu ⁊ alit tactu. li. v. p. iij.
Cognoscit hoīez aliter sensus: aliter imaginatio:

aliter ratio:⁊ aliter intelligentia diuina:ibidem.
Color pbie.lib.primo prosa pma.
Comedere parentes in certis partibus laudabile est.lib.secūdo prosa septima.
Cōcordare nō possunt malis cum bonis:nec etiam inter se.lib.iiij.prosa sexta.
Cōcordia elementoꝝ.require regimen dei.
Concupiscentia terrena superata ꝯho fit diuin⁹ libro quarto:metro septimo.
Cōfitere nō abscondas:si medicantis opus expectas oportet vulnus detegas.lib.j.prosa.iiij.
Cōscientie libertas ⁊ cōscientia libera.ibidem.
Concupiscentia prava punit malum intrinsece si exterius nō punitur.lib.iiij.prosa.iij.
Cōsolatio pbie.lib.primo prosa tertia.
Cōsules erecti ducti in pretoriū ꝓm cōsuetudinem romanoꝝ.lib.ij.prosa tertia.
Cōtemplatio supernorū est nostrū contra stultos propugnaculum.lib.j.prosa.iij.
Contingens:require necessarium.
Coniunctus require damnari.
Crapula ꝯhoīem debilitat.lib.ij.prosa quinta.
Cupiditas multoꝝ maloꝝ causa est.lib.ij.me.v.
Cupiditas veri boni naturaliter est incerta ꝯhomi nibus.libro.iij.prosa.ij.
Currus ꝑ aurigā necessario nōvehit.li.v.ꝑsa.iiij.
Damnari nullus debet nisi cōuictus.lib. primo prosa quarta.
Damnatoꝝ pena.require pena.
Desideriū siue appetitū eoꝝ implere soli sapientes possunt.lib.iiij.prosa.ij.
Desiderium ⁊ libidinis differentia.ibidem.
Deus intuitur omnia.lib.v.prosa.vj.
Deo sunt preces efferende.ibidem.
Deus presidet vt cōditor mūdi.lib.j.prosa.vj.
Deus cōmendatur de gubernatione celestiū ⁊ terrestriū.lib.primo.metro.v.
Deus siue summū bonū nō inuenit in terrenis sicut nec aurum in arboribus.lib.iij.metro.viij.
Deus regit oīa.libro.iij.metro.ix.
Deus a nullo cōpulsus sed sua bonitate fecit oīa. ⁊ cōmendat ex parte sapientie sue.ibidem.
Deus oīa gubernat.lib.iij.prosa.xij.
Deo oīa recta sunt.lib.iiij.ꝑsa prima.
Deus rotat orbē dicit Permenides.li.iij.ꝑsa.xij.
Deus tonans:require tonitru.
Deus verissime est:require esse.
Deus fons oīs bonitatis per oīpotentiam:index equitatis per iustitiā.lib.iiij.metro sexto.
Dei regimen.libro quarto metro sexto.
Deū eternū oēs sapientes dixerūt.lib.v.ꝑsa sexta.
Deus oīa videt.lib.v.ꝑsa sexta.
Dignitas siue ptās duplex.lib.ij.ꝑsa sexta.
Dignitas reddit malos peiores: vt ptz de romanis.libro secūdo ꝑsa sexta.
Dignitas reddit peiores ptz de nerone cuius ponit quattuor malicias.lib.ij.metro sexto.
Dignitas si esset bona non adueniret pessimis:libro secundo metro sexto.
Dignitas collata improbis nō efficit dignos:sed ostentat se indignos.lib.ij.prosa sexta.
Dignitas nō reddit ꝯhoīem ꝯhonorabilē si non est virtuosus.li.iij.ꝑsa.iiij.⁊ ꝓbat quadruplici via.
Dignitas ꝑfecture.Dignitas senatoria.ibidem.
Despicere malis laudabile est.lib.j.ꝑsa.iij.
Diuitie in q̄ncꝫ cōfiskunt.lib.ij.ꝑsa q̄nta.
Diuitie diſperse minuūtur. scīa vo dispsa augmētatur.lib.ij.ꝑsa quinta.
Diuitie nō sunt appetēde tribus rōnib⁹ ꝓbatur. ibidem.⁊ ꝓpter diuitias multi perierūt.ibidem.
Diuites soli reputanť ꝯhonore digni.ibidem.
Diuitie nō auferūt indigētiā.lib.iij.ꝑsa.iij
Diuinatio q̄d sit.lib.q̄nto ꝑsa quarta.
Diuina ꝑuidentia:require Ingenium.
Diuino amore tria regūtur.s.astra elementa ⁊ tē pora.lib ij.metro octauo.
Diuinus amor tria facit in ꝯhoībus.ibidem.
Dolendum non esse.require aduersitati.
Dolere faciūt tria Boetiū.lib.j.ꝑsa quarta.
Dolor:ira:meror.lib.ꝑmo ꝑsa quinta.
Dolia duo vini in limine iouis.lib.ij.ꝑsa.ij.
Duo principia rerum:bonum.⁊ malum.require pythagorici.
Durare malum.require Misereor.
Debatur ⁊ ingrossatur mēs ꝯhumana tē poralibus.lib.primo metro primo.
Ebrius volēs ire domū sic errans ad felicitatem.lib.iij.ꝑsa.ij.
Eclipsis lune.require admirationis.
Eget omni eo quod desiderat.li.iij.ꝑsa.tertia.
Elementoꝝ concordia.require regimen dei.
Eloquētia siue sapientia et eloquētia cū sapiētia, lib.secūdo ꝑsa prima.
Epicuri stoici.lib.j.prosa.iij.
Equaliter se ꝯhabere.require aduersitate.
Error sapiētis est duplici de causa peior q̄ insipiētis:libro primo prosa prima.
Esse malos simpliciter nō concedit.sed esse ꝯhoīes malos:sicut cadauer esse ꝯhoīem.lib.iiij.ꝑsa sexta.
Esse verissime ꝯhabet primū ens.quāto ergo aliq̄s magis per vitia recedit a primo esse:tanto magis desinit esse.lib.quarto ꝑsa secūda.
Etas philosophie.lib.primo ꝑsa prima.
Etates quattuor ꝑ poetas distinguunť.li.iij.m.v.
Eternitas deo attribuitur:perpetuitas mūdo.libro quinto prosa sexta.
Eternitatis diffinitio.lib.sexto ꝑsa sexta.
Eternitatis cognitio ꝯhabetur ex cognitione tēporis.ibidem.
Eternitatis vocabulo multi sunt abusi.ibidem.
Eternum triplex.lib.v.prosa sexta.
Euenire.require liberum arbitrium.
Euentus require casus item fortuiti.
Exilium.require miseria.
Eufratis ⁊ tigris duplex orīgo.lib.v.met.p̄mo.
Facies siue vult⁹ pbie.li.j.ꝑsa.iij.
Fallinon potest deus.require prouidentia diuina.
Falsa felicitas dicitur mēdax.lib.tertio. prosa nona.
Fama ppl'aris non ꝑuenit ex iudicio recte rationis.lib.iij.ꝑsa.vj.
Familiaris inimicus efficacissima pestis.li.iij.ꝑ.v.
Familiare regum.require potens.

Fatalis oꝛdo.lib.iiij.pꝛosa sexta.
Fatum duplex notificatur.ibidem.
Fatum ad ꝓuidentiā hꝫ differentiam.ibidem.
Fatū dependet a diuina ꝓuidētia exemplū. ibidē.
Fati diuerse opiniones.ibidem.
Fatum se habet ad ꝓuidentiā sicut ratiocinatio ad intellectum.ibidem.
Fatum incipit vbi motꝰ ⁊ quicquid supꝛa motuꝫ factum est.ibidem.
Felicitas est duplex.s.politica ⁊ speculatiua. lib. pꝛimo.metro pꝛimo.
Felicitas tꝑalis in rebꝰ ꝓsistit.lib.ij.ꝑsa.iiij.
Felicitas nemini totaliter aduenit.ibidem.
Felicitas falsa.lib.iij.metro.s.
Felicitatē a summo bono errātes in q̄ncꝫ posuerunt consistere.lib.iij.ꝑsa.ij.
Felix quātūcuncꝫ quis sit m̄ alterius status apparet felicioꝛ.lib.secūdo.pꝛosa.vj.
Foꝛtuna non est in potestate hoīs.ibidem.
Figura siue foꝛma hoīs etiā bꝛutoꝝ.lib.v.met.v.
Finis cū sit causa causarum.ideo nihil pōt ꝑfecte sciri nisi fine cognito.lib.s.ꝑsa.vj.
Finis ⁊ p̄ncipiū in vnū coincidunt patet in circulo ꝛergo cognito p̄ncipio cognoscitur finis oīm rerum.s.deus.lib.s.pꝛosa.vj.
Fletus duplex: verus ⁊ fictus siue adulatoꝛius libꝛo pꝛimo.metro.s.
Foꝛtuna nō est in potestate hoīs.ibidem.
Foꝛtuna depingitur cum rota.ibidem.
Foꝛtūa nō assuescit i oppositū nec natura.ibidē.
Foꝛtuna q̄libꝫ duplr ꝯsideraꝝ.lib.iij.ꝑsa.vj.
Foꝛtunā esse bonā vel malā stat in volūtate hominis.lib.iiij.pꝛosa.vij.
Foꝛtuna supba qꝛ nulla vereꝝ.lib.ij.metro.s.
Foꝛtuna inuehit ꝯtra auaritiā.lib.ij.metro.ij.
Foꝛtūe bōa nō efficiūt qđ ꝓmittūt.lib.iij.ꝑsa.iij.
Foꝛtuna oīs aut iocūda aut aspa.lib.iiij.ꝑsa.vij.
Foꝛtuiti euēt9 declaranꝝ ꝑ flumina paradisi.s.tigrim ⁊ eufratē quoꝝ duplex ē oꝛigo.li.v.metro.s.
Fons bonitatis .requiꝛe deus.
Foꝛtis.requiꝛe aduersitate.
Foꝛtitudo siue potētia vera.reqꝛe reseruare.
Foꝛtuna bona tranſitoꝛia ⁊ deceptoꝛia nulli seruant fidem lib.s.metro.s.
Foꝛtuna caduca ꝓpter duo duplicē habet faciꝫ ante albam ⁊ retro nigrā. ibidem.
Foꝛtuna ceca depingitur duplici fronte capillata ⁊ calua.lib.ij.ꝑsa.s.
Fuga passionū siue affectionū.li.iiij.metro.vij.
Futura ex necessitate eueniūt.requiꝛe spes.

Goꝛia mundana nō dicitur beatitudo libꝛo.iij.pꝛosa.vj.
Gloꝛiādū nō est in vestibꝰ. li.ij.ꝑsa.vj.
Gloꝛiandū non est in multitudine seruoꝛum. lib.v.pꝛosa q̄nta.
Glꝛia sine fama nō spectat ad ṽtuosos.li.ij.ꝑsa.ij.
Gloꝛia humana nō est appetēda ꝓpter quattuoꝛ lib.secūdo pꝛosa septima.
Gloꝛia vana ex nobilitate sanguinis.li.iij.ꝑsa.vj
Gubernatio celi ⁊ terre.requiꝛe deus.
Gubernaculū quo deus regit mundum est bonitas dei.libꝛo pꝛimo.pꝛosa sexta.
Gubernare omnia.requiꝛe deus.

Herculis laboꝛes duodecim.lib. quarto.metro septimo.
Hō diuinus.requiꝛe ꝯcupiscentia.
Hoīs bona sunt rō ⁊ intellectꝰ non tēpoꝛalia.lib.s.pꝛosa.vj.
Homini ꝓpꝛium.requiꝛe ratiocinatio.
Hoīes mali naturā admittunt humanā ⁊ in bꝛuta cōuertuntur.lib.iiij.pꝛosa.iij.
Hoīs natura est sursum ad celos erecta bꝛutoꝝ vero deoꝛsum ad terrā.lib.v.metro.v.
Hō nō vilis sꝫ nobilis ps mūdi.lib.s.metro.v.
Homo vere scit qui seip̄m scit: ⁊ ignoꝛat q̄ seip̄m ignoꝛat.lib.i.pꝛosa.vj.
Hō nō est hō nisi rationalis.lib.iiij.ꝑsa.iij.
Humani actus regūtur a deo.lib.s.metro.v.

Gnoꝛātia est duplex:interna siue naturalis:⁊ hec est iuuenū. externa siue extra naturā ⁊ hec est senū ⁊ negligentiū libꝛo p̄mo.metro.ij.
Ignoꝛantia suiipsius.requiꝛe homo.
Ignoꝛantia.requiꝛe cognitio veri.
Imagines veri boni.requiꝛe boni veri.
Infelicissimi. requiꝛe miserrimi.
Inclinatio capitis signū est pꝛofunde imaginationis.libꝛo tertio.ꝑsa.ij.
Ingeniū humanū nō valet oꝛdinem diuine ꝓuidentie cōpꝛehendere.lib.iiij.ꝑsa.v.
Impedimēta cognitionis veritatis. requiꝛe turbationes.
Impunita.requiꝛe pena.
Impuniti mali.requiꝛe veritas.
Insecuritas regie potestatis: patet in diuisione. libꝛo tertio.ꝑsa.v.
Intellectus.requiꝛe sol.
Inuenire deum.requiꝛe deus.
Iudex equitatis.requiꝛe deus.
Inuictus comparatur vesuuio monti ardenti.libꝛo p̄mo.metro.iiij.
Ira quid sit.lib.s.pꝛosa.v.
Iudices mouentur ad misericoꝛdiam duplici de cā.lib.s.pꝛosa.iiij.
Iudiciū vulgariū dicit infoꝛtunatum miserum.
Foꝛtunatū felicem.lib.s.ꝑsa.iiij.
Iudiciū naturale ⁊ rōnale differūt.li.v.ꝑsa.ij.
Iustitia quid sit.lib.s.pꝛosa.s.
Iusti siue boni nō solū hic p̄miꝫ ꝓuantur: sed a malis calcantur.lib.iiij.ꝑsa.s.
Iuuentꝰ viridis ⁊ felix differūt.lib.s.metro.s.

Aboꝛes duodecim.reqꝛe hercules.
Lac. requiꝛe artes liberales.
Labyꝛinthus domꝰ multis circulis cōstructa.lib.iij.pꝛosa.xij.
Laudare pꝛesentem dupliciter contingit.libꝛo secundo.pꝛosa pꝛima.
Lecto siue thoꝛo studiū assimilaꝝ.lib.s.ꝑsa.s.
Leuia documenta pꝛecedere debent difficilia. libꝛo.s.pꝛosa secunda.
Letargia qualis infirmitas.lib.s.ꝑsa.ij.
Liberū arbitriū ē in rōnāli creatura.li.v.ꝑsa.ij.
Liberū arbitrium aliter est in angelis:⁊ aliter in hoībus bonis;aliter in pꝛauis.ibidem.

Liberum arbitrium nō necessitatur: sed deus omnia prospicit. ibidem.
Liberum arbitrium sequuntur premia ⁊ pene. libro. v. prosa. iij.
Liberi arbitrij ⁊ puidentie nō est discordia sicut equaliter apparet. lib. v. metro. iij.
Libero arbitrio possunt res sic ⁊ aliter euenire. libro. v. psa. vj.
Libidinis ⁊ desiderij differētia. lib. iij.
Ligatus catenis. require princeps malus.
Lumen. require tenebre.
Lupus & auarus. lib. iij. prosa. iij.
Luxuriosus require porcus.
Magistratū quare assumpsit Bo. lib. primo prosa quarta.
Mala sunt in mūdo. lib. iij. psa. j.
Mali ⁊ multi non sunt timēdi. lib. primo prosa tertia.
Malos esse nō simplr ꝓcedit require esse.
Malum posse siue velle. require posse.
Malicia eternaliter durat. li. iiij. psa. iiij.
Malum nusq̄ est. lib. iiij. psa. vj.
Manus pbie. lib. j. psa. j.
Malum nihil est. lib. iij. psa. xij.
Medicꝰ q̄liter inuestigat morbū. lib. j. psa. ij.
Medica pbia dr. lib. j. psa. iij.
Medicus nō solum p signa vrine querit morbū sed etiam p interrogationes. lib. j. psa. vj.
Memorari. require recordari.
Mendacium triplex. lib. j. psa. iiij.
Mendax. require felicitas falsa.
Meror. require dolor.
Meretriculis assimilant muse poetice. li. j. psa. j
Metro ⁊ psa vtit Bo. ppter duo. lib. j. metro. j.
Miseria ⁊ exilium. lib. j. psa. v.
Misericordia requires iudices.
Miser est ois malus. lib. iiij psa. iiij.
Miserior tanto qs q̄to supplicio dignior. ibidez
Miseriores essent mali si nō punirent. ibidem.
Miserrimi sunt infelicissimi si malicia eternaliter duraret. lib. iiij. psa. iiij.
Mora require periodi.
Mons ethna semp ardet. lib. ij. psa. v.
Mors. lib. ij. metro. vij.
Mors felix ⁊ infelix fm vulgares. lib. j. me. j.
Mundus require area fortune.
Mundus cōparatur mari. lib. j. psa. iiij.
Mundus require deus.
Mundū posuit plato nō habuisse initiū tēporis nec habiturū esse defectū. lib. v. psa. vj.
Murem ⁊ muribus dominari ridiculosum est. lib. ij. prosa. vj.
Mutabilitas rerū pbatur tribus exēplis scilz sole floribus ⁊ mari. lib. iij. prosa. vj.
Mutabilia oia preter deū. lib. iiij. psa. vj.
Natura nō assuescit in oppositū nec fortuna. lib. ij. prosa. j.
Natura est triplex. lib. j. metro. ij.
Natura humana paucis mīmisq̄ cōtenta est. lib. ij. prosa. v.
Natura si interdū violentatur tñ quoq̄ ad id redit qđ naturalr sibi cōuenit vt pz in leone vegetabilibus ⁊ volatilibus. lib. iij. metro. ij.
Nature iudiciū differt a rōnali. lib. v. psa. ij.
Necessitate require pntia. Item require signum.
Necessitates sunt due. lib. v. prosa. vj.
Necessarium idem potest esse ⁊ cōtingens ad diuersa relatum. lib. v. psa. vj.
Neronis quattuor malicie require dignitas.
Neronis luxuria. lib. j. metro. iiij.
Nescire. require homo vero.
Nihil est cā mali. lib. iiij. psa. vj.
Ex nihilo nihil fieri quō intelligit. lib. iiij. psa. j.
Nigromanticū psumpserūt Bo. propter duo. libro. j. prosa. iiij.
Nobilis quiuis pter illum qui est deditus vitijs. lib. iij. metro. vj.
Nomen significat substantiam cum qualitate. libro. iiij. metro. iiij.
Non ens est duplex. lib. v. psa. vj.
Nouū ⁊ antiquū. require pari.
Nox est duplex accidētalis ⁊ naturalis. libro primo metro septimo.
Nediunt deo cūcta naturaliter existētia. lib. iiij. metro. vij.
Ocium dicitur studium fm vulgares. lib. j. prosa. iiij.
Oculi pbie ⁊ intellectus triplici rōne dicūtur ardentes. lib. j. prosa. j.
Odiū nō hz locū apud sapiētes. lib. iiij. psa. iiij.
Oēs laborant lz diuerso calle ad vnū btitudinis finem puenire. lib. ij. prosa. ij.
Oēs tendūt ad btitudinē vt naturaliter cōpulsi sed varie. lib. ij. prosa. ij.
Opinio vulgarium require veritas.
Opus quod facere vis require volūtas ⁊ ptās. lib. iij. prosa. iiij.
Oro siue depcatio quid sit lib. tertio. psa. iij.
Orationes siue preces sunt deo porrigende. libro quinto prosa sexta.
Oratores qui sunt. lib. iiij. psa. iiij.
Ordo debitus tpis ⁊ loci debet esse in quolibet opere siue actu. lib. j. metro. vj.
Ordine debito saluatur res in suo esse ibidem.
Ornamētis ornari est error. lib. ij. psa. v.
Orpheus citharista. lib. iij. psa. xij.
Orphei fabule moralitas: ibidem.
Parentes. require comedere.
Peripatetici. lib. j. psa. iij.
Passio est quidā motus cellule appetitiue. lib. j. prosa. vj.
Passiones animi impediūt rectū rōnis iudiciuz. lib. j. psa. vj. ⁊ ibidem metro. vij.
Pati sapientes non est nouum sed antiquū. libro primo psa tertia.
Patria est beatitudo: via ad eam sunt virtutes. libro pmo prosa prima.
Pauptas duplex. lib. ij. metro. iiij.
Paulinus senator romano. lib. ij. psa. ij.
Pax siue trāquillitas mentis. lib. j. psa. v.
Pecata require vitia.
Pellende sunt affectiones. lib. j. metro. vij.
Pena malox bona: impunitas mala. lib. iiij. psa. iij
Pene dānatorum siue purgandox nō sunt edisse

rende.lib.iiij.prosa.iiij.
Pene malorū quare fieri ꝓmittūtur bonis ⁊ malis:iocūda q̄ debentur bonis.lib.iiij.p.iiij.
Pene require liberum arbitrium.
Pene mētis speculo rationis.lib.iiij.psa.j.
Periclitari.lib.iij.metro.vij.
Periodi mortis siue vite.lib.iiij.metro.iiij.
Permanētie est appetitus naturalis nō volūtarius.lib.iij.prosa.xj.
Piger.require asinus.
Pithagorici posuerūt duo principia rerū bonum et malum.lib.iij.pro.xj.
Philosophari.require admirari.
Phia dicitur mulier ꝓpter tria.lib.j.psa.j.
Philosophie statura:ibidem.
Philosophie ptes tres mathematica naturalis metaphisica:ibidem.
Phie vestes artes naturales:ibidem
Phie vestes erant filis tenuissimis:ibidem
Phia manibus suis texuerat vestes:ibidem
Phie vestes obscurantur q̄ nō vsitata gladius i quiete rubiginosus erit:ibidem
Phia diuiditur in practicā ⁊ speculatiuā:ibidem.
Phia practica habet ethica:iconomica et politica:sed speculatiua seu theorica triplex scz phisica metaphisica mathematica et in talibus est ordo ꝑ modum scale:ibidem
Phie vestis scinditur vario modo.ibidem
Philosophie ornamenta.ibidem
Philosophie ira.ibidem
Phia magistra olim vtutū ⁊ a deo.li.ij.psa.iiij.
Philosophia est via ad cognoscendū verū lumen lib.iiij.prosa.j.
Phus fuisses si tacuisses.lib.ij.psa.j.
Plato require scire. Item require mundus
Poetica ars a phia fugatur.lib.j.psa.j.
Popularis.require fama.
Porcus dicitur luxuriosus.lib.iiij.psa.iij.
Posse malū peius est q̄ velle.lib.iiij.psa.iiij.
Posse malū non est posse.lib.iiij.psa secunda.
Posse implere.require desiderium.
Potētia nō pōt in liberū arbitriū.lib.ij.psa.vj.vt paret de illo qui momordit linguam
Potētia vera.require refrenare.
Potētia sufficiētia reuerētia claritudo iocūditas sunt vnū in re.lib.iij.psa.ix.
Potentia ligata.require princeps malus.
Potētia.require actus
Potentie familiaritate Seneca ⁊ plures mortui sunt.lib.iij.prosa.j.
Potētes huiꝰ mūdi non sunt timēdi.li.j.me.iiij.
Potētes ecōtra patiunt potētiā.exēplū de Busiride interfecto ab hercule. Itē de Regulo romano.lib.ij.prosa.v.
Potestas regia non est vera ptās.lib.iij.psa.v.
Potestas gladio sup caput pēdēti cōparat.ibidē
Potestatis insecuritas.require insecuritas.
Potestates concedūtur malis.lib.iiij.prosa.vj.
Potestas plus.require dignitas
Preces.require orationes.
Premia nunq̄ desunt bonis nec malis supplicia lib.iiij.prosa.iij.
Premia require liberū arbitriū.
Premium extrinsecū nō curat bonus: cū habeat in animo extrinsecū.lib.iiij.prosa.iij.
Prescientia dei.lib.v.psa.iij.
Prescientia dei nullā necessitatem ponit futuris lib.v.prosa.iiij.
Prescientia dei non mutat proprietatem rei libro quinto prosa.vj.
Presentialiter oia sunt in deo.lib.v.psa.vj.
Pretorio inducebant psules roma.reqre psules.
Principia duo.require pithagorici
Principiū malorum potentia ligata est multis catenis.lib.iiij.metro ij.
Prodigium quid sit.li.ij.psa.j.
Premittere.require sapiens.
Propositum veritatis est super naturam rerum lib.iiij.prosa.ij.
Proprium bonum hominum.require ratio recta
Prospera est fictio noue persone.lib.j.psa.j.
Prospera.require aduersa.
Prouidentia dei solis claritatem excellit.libro.v. prosa.ij.
Prouidentia diuina quo ad diuersos actus hominis non fallitur.lib.v.prosa.vj.
Prosa et metro vtitur boetius duabus de causis lib.j.metro primo.
Prudens tria respicit tpa.lib.x.prosa.j.
Pulchritudo quadruplex.lib.ij.psa.v.
Pulchritudo corporis velociter rapitur. lib.iij. prosa octaua.
Pulchrum videri non reddit natura:sed oculorū debilitas:ibidem.exemplum de Alcibiade.
Puniūt alibi grauiꝰ mali hic impuniti. li.iiij.p.iiij.
Puniri intrinsece:require cōsciētia pura.

Quies mentis.require pax.
Quinq̄ vnum in re:require potētia
Quid nois et quid rei differunt. lib.v. prosa quinta.

Ratio recta ē hoi ppriū bonū. li.j.pr.v.
Rationalis:require homo.
Recordari quid sit.lib.iiij.prosa.ij.
Refrenare animū est potentia vera.libro.iij.prosa.v.
Regere require deus.
Regimen dei in concordia elementorum apparet et in partibus anni.lib.iiij.metro.vj.
Rixosꝰ reqre canis. Rotare orbē:reqre deꝰ rotat.
Rugequare in senibꝰ nō in iuuenibꝰ.li.j.metro.j.

Sacrilegiū.lib.j.prosa.iij.
Sanitas corporis triduane febri soluit lib.iij prosa.viij.
Sapiens habet se vniformiter ad vtrāq̄ fortunam.lib.ij.prosa.j.
Sapiens:require tetragonum.
Sapientis nō est promittere que non potest implere.lib.iiij.prosa.ij.
Sapiens:require desiderium. Item require aduersitate. Item require odium.
Sapiens non audit stultum.lib.iiij.prosa.iiij.
Sapientis est declarare difficilia libro.iiij.psa.vj.
Sa pietum est simplicibus arridere cū sapientiaz acquirant:ibidem.

Scientia disperſa augmentatur. oppoſitū de diui
tijs: require diuitie.
Scientia diuina qualis ſit noianda. li. v. ꝓſa. vj.
Scire. require finis.
Scire ſeipſam. require ꝯhomo ſcit.
Scire fin Platonem. lib. j. metro. iij.
Senes quare rugoſi. li. j. metro. j.
Seniū generatur dupliciter. lib. j. metro. j.
Senum multa incōmoda: ibidem.
Senſualitas contrariatur rationi. lib. j. metro. ij.
Sermones accipiendi ſunt fm materiā ſubiectaz
lib. iij. metro xij.
Serenitas veſpertina. lib. v. ꝓſa. iiij.
Sex dolorioſa: require dolore.
Signū oſtēdit ſignatū nō neceſſitate. li. v. ꝓſa. iiij.
Socrates pbus in noie vnius dei bibit venenum
et nihil ſibi nocuit. lib. j. ꝓſa. iij.
Socrates docet ſemꝑ pādere veritatē. li. j. ꝓſa. iij.
Sol qnq; ſignificat intellectū. lib. j. metro. j.
Solis calor. lib. j. metro. ij.
Solis claritas: require prouidentia dei.
Spes et deprecatio ceſſarēt ſi futura de neceſſita
te euenerint. lib. v. ꝓſa. iij.
Status non placens. require felicitas
Stelle ſeptē: require admirationis
Stoici vnde dicantur. lib. v. metro. iiij. Item plus
require epicuri.
Studium duplex florens ⁊ aridum. lib. j. metro. j.
Item plus: reqre lectio. Itē plus; reqre odium.
Stupor quid ſit. lib. j. ꝓſa. j.
Stupor. Boetij: ibidem
Stupor ⁊ pudor differūt. lib. j. ꝓſa. ij.
Superbus cōparat fulmini. lib. j. metro. iiij.
Superbus reprobat vanam gloriā querētes. lib.
quinto. metro. vij.
Supplicia: require premia.

Taciturnitas duplr ꝓuenit. lib. j. ꝓſa. ij.
Taciturnitas triplex. lib. ij. ꝓſa. j.
Tactus: require cognoſcitur.
Tardus: require aſinus.
Tempora lia eberant ⁊ ingroſſant mentem humā
nam. lib. j. metro. ij.
Tempus vernale conuenit vite humane: ibidem.
Tempus autumnale dat vuas: ibidem
Tenebris aſſueti nō queūt lumen intueri vt ſunt
certe aues. lib. iiij. ꝓſa. iiij.
Terra habitabilis ſolū ad tres partes. li. ij. ꝓ. vij.
Terrena bona excecāt vulgares. lib. iiij. ꝓſa. iij.
Teſtis conditiones. lib. j. prosa. iiij.
Terragonū corp cōparat ſapiēti. lib. iiij. ꝓſa. vij.
Tigris flumen. require eufrates
Tireſias vaticinauit. require vaticinatio.
Toniru: dicitur deus tonare: vt ſic diuina ꝓuidē
tia recogitetur. lib. iiij. metro. v.
Tranſformatio. require animi.
Tranſformatus. require vlixis.
Turbationes animi impediunt cognitionē veri
tatis. lib. j. metro. vij.

Vaticinatio Tireſie quod dicaz hoc erit
vel non erit. lib. v. ꝓſa. iij.
Vbi nunc fabricius vbi cato. lib. ij. me
tro ſeptimo.
Velle malum. require poſſe.
Venenum bibere. require ſocrates.
Venti quatuor ꝑncipales a quattuor partib mū
di. quilibet duos habet collaterales et ſunt duo
decim. lib. j. metro. iij.
Ventorum genera. lib. j. metro. ij.
Veritas. require ſocrates.
Veritas qualiter latet in principio in noſtro intel
lectu. lib. iij. metro. xj.
Veritatē nō oēs eodē modo capiunt. nam quidā
demōſtratiue: quidā auctoritatiue: quidam ꝙ mo
dum fabule. lib. iij. metro. xij.
Veritas propoſitionū. require propoſitio.
Veritas cōtrariatur opinioni vulgarium: qui pu
tant malos impunitos felices. lib. iiij. prosa. iiij.
Vertex capit ꝫ ꝫz ptes. fantaſia eſt in anteriori: co
gnitiua in medio: mēoratiua in occipite. lib. j. ꝓ. j.
Veſpertina. require ſerenitas.
Veſtibus nō eſt gloriandū. lib. ij. ꝓſa. v.
Via ad beatitudinē. require patria.
Vitia ſunt ſpernenda. lib. v. ꝓſa. vj.
Vitia non ſunt ſine penis. lib. iiij. prosa. j.
Vitioſus. require accidioſus.
Videre omnia. require deus.
Vini duo dolia in limine Jouis. lib. ij. ꝓſa. ij.
Virtutes ſunt colende. lib. v. prosa. vj.
Virtus interpretatur. lib. iiij. prosa. vij.
Virtutes ſunt via ad btitudinē. require prima.
Vſus: require cognoſcitur.
Vita humana: require tempus vernale.
Vita virtuoſa eſt ſtatus mediocris ꝓpter ſimilitu
dinem edificij. lib. ij. metro. iiij.
Vita hominis. require circulo.
Vita hominis. require periodi.
Vlyxis ſocij per potū Circes in bruta ſunt trāſfor
mati. lib. iiij. metro. ij.
Vlyxes plures. require aduerſitas.
Vnum et bonum idem ſunt. lib. iij. prosa. ix.
Vnum manet interim ꝙ eſt vnū. ibidem
Volitum nihil niſi cognitū. lib. v. metro. iij.
Voluntas. require opus.
Volūtas ⁊ ptās reqrunt ad oēm actū. li. iiij. ꝓ. ij.
Voluntas duplex. lib. iij. prosa. vij. In voluntate
non eſt beatitudo. ibidem
Volūtas cōiugalis hz anxietatē annexā. vide exē
plū notabile. lib. iij. ꝓſa. vij.
Volūtas eſt ſicut ſtimulus apū. lib. iij. metro. vij.
Voluntatē quid mali ſequitur. ibidem
Vulnus. reqre ꝯfiteri. Vulnus. reqre facies.
Vulti reuerēdi dr pbia: qz ſicut vulti honeſti facit
hoiez reuereri. ſic pbia amatores ſuos. li. j. ꝓſa. j.

¶ Explicit tabula primi cōmenti Boe. de conſo
latione philoſophie.

¶ Sequitur tabula alphabetica ſecundi commē
ti. i. Jodoci badij aſcenſij in Boetiū de ꝯſolatio
ne philoſophie.

Academia ⁊ academici. lib. j. metro. j.
circa finem.
Accedo q̄d fit. lib. iiij. ꝓſa. iiij.
Achemenes ⁊ achemenia. lib. v. m. j.
Accipio ⁊ ſumo differūt. li. iij. ꝓſa. x.

Asinus ⁊ bacca differũt.lib.iij.metro.iij.
Achelous ⁊ eius fabula lib.ij.metro.iij.
Acta ⁊ amo.lib.ij.prosa.vij.
Accessus ⁊ accessio differũt.lib.j.prosa.iiij.
Adipiscor quid sit ⁊ vnde.lib.iij.prosa.ij.
Ales alienũ ⁊ aedes notabuntur in c.
Ad hoc pro preterea.lib.ij.prosa.iiij.
Agere verbis.lib.ij.prosa secũda.
Agere ⁊ gerere differũt.lib.ij.prosa.vij.
Album ⁊ nigrum differunt.lib.iij.metro.v.
Alcibiades quis fit.lib.iij.prosa.viij.
Alius ⁊ quidã differũt.lib.ij.prosa.vij.
Alienum es.lib.j.prosa.iiij.
Alumnus quis fit.lib.iij.prosa.ix.
Altum ⁊ pfundum.lib.primo.prosa.vj.
Ambitus quid sit.lib.j.prosa.iiij.
Amnis quid sit.lib.j.prosa sexta.
Amores ⁊ amor differunt.lib.ij.metro.vij.
An ⁊ vel differũt.lib.ij.prosa.v.
Anaxagoras ⁊ eius vita.lib.j.prosa.ij.
Anaxarchides.lib.ij.prosa.vj.
Anime humane.lib.ij.prosa.vj.
Animus ⁊ aia differũt.lib.iij.metro.vj.
Angustus ⁊ augustus.lib.iij.prosa.ij.
Apostrophe quid sit.lib.j.metro.j.
Appollinis noia lib.j.metro.v.
Apte ⁊ latine loqui differunt.lib.ij.pfa.v.
Apes facit apum vel apium.lib.iij.met.j.
Appello ⁊ appellor similiter applico ⁊ applicor si sunt cõfuse ponenda.lib.iiij.metro.iij.
Antehac ⁊ posthac.lib.iiij.prosa prima.
Anteus ⁊ eius fabula.lib.iiij.met.vij.
Arbitrij libertas.lib.v.prosa.ij.
Arcturus.lib.j.met.v.⁊ lib.iiij.met.iiij.
Arguí quid sit.lib.j.prosa.iiij.
Arrigere aures.lib.iij.prosa prima.
Asylum quid sit.lib.iij.metro.x.
Assentio assentior ⁊ assentor.lib.iij.pfa.ix.
Aspectus caninus.lib.j.prosa.iiij.
Atride quid sint.lib.iiij.metro.vij.
Autor ⁊ actor.lib.iij.prosa.v.
Augustus ⁊ angustus.lib.iij.prosa.ij.
Auius ⁊ deuius.lib.iij.prosa.ij.
Aula ⁊ regia.lib.j.prosa.iiij.
Aduersor ⁊ aduertor.lib.v.prosa.v.
Aurea etas.lib.ij.metro.v.
Auaritie mala.ibidem.

Bacca baccha ⁊ asinus.lib.iij.met.iij.
Barbari.lib.j.prosa.iiij.
Bibliotheca.ibidem.
Boetij vita.circa principiũ cõmenti.
Boreas lib.j.metro.v.
Bootes.lib.iiij.metro.iiij.
Brutus ⁊ eius vita.lib.ij.metro.vij.
Bruma.lib.j.metro.v.
Busiris.lib.ij.prosa.vij.

Calamitas.lib.ij.prosa.j.
Calisto ⁊ eius fabula.lib.iiij.met.vj.
Calliope.libro primo.prosa prima.⁊ libro.iiij.metro.xij.
Caninus aspectus.lib.j.prosa.iiij.
Canicula.lib.j.metro.v.
Canis quomõ profertur.lib.j.prosa.iiij.
Carmen versus numerus.lib.j.metro.j.
Carmen quid sit ⁊ vnde.lib.iij.prosa.j.
Carmen elegiacũ ⁊ eius decor.lib.j.met.j.
Carmen hexametrum.ibidem.
Carmen lyricũ ⁊ eius materia ac decor li.j. me.ij.
Carmen iambicũ.lib.ij.metro.j.
Carmen asclepiadeũ.lib.ij.metro.iij.
Cani capitis.lib.j.met.j.
Carpere quid sit.lib.j.prosa.vj.
Careo vaco egeo desidero.lib.iij.prosa.ij.
Casus ⁊ fatum.lib.iiij.prosa.vj.
Catonis vita.libro.ij.metro.vij.
Causa tua ⁊ causa tui.lib.iij.prosa.j.
Caurus ⁊ corus ventus.lib.j.metro.iij.
Celebs quis fit.lib.ij.prosa.iiij.
Centauri qui sint.lib.iiij.met.vij.
Cerberus triceps.lib.iij.metro.xij.
Ceres dea que sit.lib.j.metro.vj.
Ceruinum cor quid signat.lib.j.pfa.iiij.
Circe ⁊ eius fabula.lib.iiij.metro.iij.
Circeus circeum circei:ibidem.
Corpus humanum.lib.ij.prosa.vij.
Clio musa.libro.j.metro.j.
Clauus quid significet, libro tertio.prosa duodecima.
Color.libro.j.metro.j.
Coemptio.libro.j.prosa.iiij.
Colonia ⁊ prouincia.ibidem.
Comparatiui proprietas.libro.ij.prosa.j.
Confero conduco:in opusculo quintiliani.
Conor.libro.j.prosa.ij.
Compago ⁊ compages.lib.ij.prosa.v.
Contemptus et contemptio.ibidem. libro primo metro primo.
Consolatio ⁊ solatium.libro secundo.metro.viij.
Cor ceruinum.requireceruinum.
Cornucopie.libro secundo.metro.iij.
Corus ⁊ caurus libro.j.metro tertio.
Copia ⁊ copie.libro.j.prosa.iij.
Confido confedi facit.libro.j.metro.j.
Continuum ⁊ assiduum:circa finem operis.
Contingit.libro.iij.prosa.ix.
Consul ⁊ consularis in principio commenti.
Cresus ⁊ eius hystoria.libro.ij.prosa.ij.
Cura quid sit.libro tertio.prosa.iij.

Decorum triplex in principio commenti.
Decori obseruatio.libro.j.prosa.j.
Decoratus.libro.iij.prosa.iiij.
Defluus flua fluum.lib.j.prosa.vj.
Delator.lib.iij.prosa.iiij.
Despicio.lib.v.metro.v.
Desidero vaco.lib.iij.prosa.iij.
Desiderium libido.lib.iiij.prosa.ij.
Deus est sol.lib.v.metro.ij.
Dictare quid sit.lib.j.metro.j.
Diana ⁊ eius nomina.libro.j.metro.iij.
Dies quid sit ⁊ cuius generis.lib.j.metro.ij.
Diomedes thraicius.libro.iiij.metro.vij.
Disco ⁊ disciplina in Quintiliano.
Doceo ⁊ doctrina in eodem.
Duro ⁊ dureo.lib.j.prosa.v.

Scientia dispersa augmentatur. oppositū de diui
tijs: require diuitie.
Scientia diuina qualis sit noianda. li. v. pſa. vj.
Scire. require finis.
Scire seipsam. require homo scit.
Scire sm Platonem. lib. j. metro. iij.
Senes quare rugosi. li. j. metro. j.
Seniū generatur dupliciter. lib. j. metro. j.
Senum multa incōmoda: ibidem.
Sensualitas contrariatur rationi. lib. j. metro. ij.
Sermones accipiendi sunt sm materiā subiectaz
lib. iij. metro. xij.
Serenitas vespertina. lib. v. prosa. iiij.
Sex dolorosa: require dolore.
Signū ostēdit signatū nō necessitate. li. v. pſa. iiij.
Socrates pbus in noie vnius dei bibit venenum
et nihil sibi nocuit. lib. j. pſa. iij.
Socrates docet semp pādere veritatē. li. j. pſa. iij.
Sol qnq; significat intellectū. lib. j. metro. j.
Solis calor. lib. j. metro. ij.
Solis claritas: require prouidentia dei.
Spes et deprecatio cessarēt si futura de necessita
te euenerint. lib. v. pſa. iij.
Status non placens. require felicitas
Stelle septē: require admirationis
Stoici vnde dicantur. lib. v. metro. iiij. Jtem plus
require epicuri.
Studium duplex florens ꝛ aridum. lib. j. metro. j.
Jtem plus: reqre lectio. Jtē plus; reqre odium.
Stupor quid sit. lib. j. prosa. j.
Stupor. Boetij: ibidem
Stupor ꝛ pudor differūt. lib. j. prosa. ij.
Superbus cōparat fulmini. lib. j. metro. iiij.
Superbus reprobat vanam gloriā querētes. lib.
quinto. metro. vij.
Supplicia: require premia.

Taciturnitas duplr puenit. lib. j. pſa. ij.
Taciturnitas triplex. lib. ij. pſa. j.
Tactus: require cognoscitur.
Tardus: require asinus.
Temporalia eberant ꝛ ingrossant mentem humā
nam. lib. j. metro. ij.
Tempus vernale conuenit vite humane; ibidem.
Tempus autumnale dat vuas: ibidem
Tenebris assueti nō queūt lumen intueri vt sunt
certe aues. lib. iiij. prosa. iiij.
Terra habitabilis solū ad tres partes. li. ij. p. vij.
Terrena bona excecāt vulgares. lib. iiij. pſa. iij.
Testis conditiones. lib. j. prosa. iiij.
Terragonū corp cōparat sapiēti. lib. iiij. pſa. vij.
Tigris flumen. require eufrates
Tiresias vaticinauit. require vaticinatio.
Tonitru: dicitur deus tonare: vt sic diuina puidē
tia recogitetur. lib. iiij. metro. v.
Transformatio. require animi.
Transformatus. require vlixis.
Turbationes animi impediunt cognitionē veri
tatis. lib. j. metro. vij.

Vaticinatio Tiresie quod dicaz hoc erit
vel non erit. lib. v. pſa. iij.
Vbi nunc fabricius vbi cato. lib. ij. me
tro septimo.
Velle malum. require posse.
Venenum bibere. require socrates.
Venti quatuor pncipales a quattuor partib mū
di. quilibet duos habet collaterales et sunt duo
decim. lib. j. metro. iij.
Ventorum genera. lib. j. metro. ij.
Veritas. require socrates.
Veritas qualiter latet in principio in nostro intel
lectu. lib. iij. metro. xj.
Veritatē nō oēs eodē modo capiunt. nam quidā
demōstratiue: quidā auctoritatiue: quidam p mo
dum fabule. lib. iij. metro. xij.
Veritas propositionū. require propositio.
Veritas cōtrariatur opinioni vulgarium: qui pu
tant malos impunitos felices. lib. iiij. prosa. iiij.
Vertex capit hz ptes. fantasia est in anteriori: co
gnitiua in medio: mēoratiua in occipite. lib. j. p. j.
Vespertina. require serenitas.
Vestibus nō est gloriandū. lib. ij. pſa. v.
Via ad beatitudinē. require patria.
Vitia sunt spernenda. lib. v. pſa. vj.
Vitia non sunt sine penis. lib. iiij. prosa. j.
Vitiosus. require accidiosus.
Videre omnia. require deus.
Vini duo dolia in limine Jouis. lib. ij. pſa. ij.
Virtutes sunt colende. lib. v. prosa. vj.
Virtus interpretatur. lib. iiij. prosa. vij.
Virtutes sunt via ad btitudinē. require prima.
Vsus: require cognoscitur.
Vita humana: require tempus vernale.
Vita virtuosa est status mediocris ppter simílitu
dinem edificij. lib. ij. metro. iiij.
Vita hominis. require circulo.
Vita hominis. require periodi.
Vlyxis socij per potū Circes in bruta sunt trāsfor
mati. lib. iiij. metro. ij.
Vlyxes plures. require aduersitas.
Vnum et bonum idem sunt. lib. iij. prosa. ix.
Vnum manet interim p est vnū. ibidem
Volitum nihil nisi cognitū. lib. v. metro. iij.
Voluntas. require opus.
Volūtas ꝛ ptās reqrunt ad oēm actū. li. iiij. p. ij.
Voluntas duplex. lib. iij. prosa. vij. Jn voluntate
non est beatitudo. ibidem
Volūtas cōiugalis hz anxietatē annexā. vide exē
plū notabile. lib. iij. pſa. vij.
Volūtas est sicut stimulus apū. lib. iij. metro. vij.
Voluntatē quid mali sequitur. ibidem
Vulnus. reqre ꝓfiteri. Vulnus. reqre facies.
Vulg reuerēdi ōr pbia: qz sicut vulg honestū facit
hoiez reuereri. sic pbia amatores suos. li. j. pſa. j.

¶ Explicit tabula primi cōmenti Boe. de consolatione philosophie.

¶ Sequitur tabula alphabetica secundi commēti. i. Jodoci badij ascensij in Boetiū de ꝓsolatione philosophie.

Academia ꝛ academici. lib. j. metro. j. circa finem.
Accedo qd fit. lib. iiij. pſa. iiij.
Achemenes ꝛ achemenia. lib. v. m. j.
Accipio ꝛ sumo differūt. li. iij. pſa. x.

Asinus ⁊ bacca differũt.lib.iij.metro.iij.
Achelous ⁊ eius fabula lib.ij.metro.iij.
Acta ⁊ amo.lib.ij.prosa.vij.
Accessus ⁊ accessio differũt.lib.j.prosa.iiij.
Adipiscor quid sit ⁊ vnde.lib.iij.prosa.ij.
Ales alienũ ⁊ aedes notabuntur in e.
Ad hoc pro preterea.lib.ij.prosa.iiij.
Agere verbis.lib.ij.prosa secũda.
Agere ⁊ gerere differũt.lib.ij.prosa.vij.
Album ⁊ nigrum differunt.lib.iij.metro.v.
Alcibiades quis fit.lib.iij.prosa.viij.
Alius ⁊ quidã differũt.lib.ij.prosa.vij.
Alienum es.lib.j.prosa.iiij.
Alumnus quis fit.lib.iij.prosa.ix.
Altum ⁊ pfundum.lib.primo.prosa.vj.
Ambitus quid sit.lib.j.prosa.iiij.
Amnis quid sit.lib.j.prosa sexta.
Amores ⁊ amor differunt.lib.ij.metro.viij.
An ⁊ vel differũt.lib.ij.prosa.v.
Anaxagoras ⁊ eius vita.lib.j.prosa.iij.
Anaxarchides.lib.ij.prosa.vj.
Anime humane.lib.ij.prosa.vj.
Animus ⁊ aia differũt.lib.iij.metro.vj.
Angustus ⁊ augustus.lib.iij.prosa.ij.
Apostrophe quid sit.lib.j.metro.j.
Appollinis noia lib.j.metro.v.
Apte ⁊ latine loqui differunt.lib.ij.psa.v.
Apes facit apum vel apium.lib.iij.met.j.
Appello ⁊ appellor: similiter applico ⁊ applicor si sunt cõfuse ponenda.lib.iiij.metro.iij.
Antehac ⁊ posthac.lib.iiij.prosa prima.
Anteus ⁊ eius fabula.lib.iiij.met.vij.
Arbitrij libertas.lib.v.prosa.ij.
Arcturus.lib.j.met.v.⁊ lib.iiij.met.iiij.
Argui quid sit.lib.j.prosa.iiij.
Arrigere aures.lib.iij.prosa prima.
Asylum quid sit.lib.iij.metro.x.
Assentio assentior ⁊ assentor.lib.iij.psa.ix.
Aspectus caninus lib.j.prosa.iiij.
Atride quid sint.lib.iiij.metro.vij.
Autor ⁊ actor.lib.iij.prosa.v.
Augustus ⁊ angustus.lib.iij.prosa.ij.
Auius ⁊ deuius.lib.iij.prosa.ij.
Aula ⁊ regia.lib.j.prosa.iiij.
Aduersor ⁊ aduertor.lib.v.prosa.v.
Aurea etas.lib.ij.metro.v.
Auaritie mala.ibidem.

Bacca baccha ⁊ asinus.lib.iij.met.iij.
Barbari.lib.j.prosa.iiij.
Bibliotheca.ibidem.
Boetij vita.circa principiũ cõmenti.
Boreas lib.j.metro.v.
Bootes.lib.iiij.metro.iiij.
Brutus ⁊ eius vita.lib.ij.metro.vij.
Bruma.lib.j.metro.v.
Busiris.lib.ij.prosa.vij.

Calamitas.lib.ij.prosa.j.
Calisto ⁊ eius fabula.lib.iiij.met.vj.
Calliope.libro primo.prosa prima.⁊ libro.iiij.metro.xij.
Caninus aspectus.lib.j.prosa.iiij.
Canicula.lib.j.metro.v.
Canis quomõ profertur.lib.j.prosa.iiij.
Carmen versus numerus.lib.j.metro.j.
Carmen quid sit ⁊ vnde.lib.iij.prosa.j.
Carmen elegiacũ ⁊ eius decor.lib.j.met.j.
Carmen hexametrum.ibidem.
Carmen lyricũ ⁊ eius materia ac decor li.j. me.ij.
Carmen iambicũ.lib.ij.metro.j.
Carmen asclepiadeũ.lib.ij.metro.iij.
Cani capitis.lib.j.met.j.
Carpere quid sit.lib.j.prosa.vj.
Careo vaco egeo desidero.lib.iij.prosa.ij.
Casus ⁊ fatum.lib.iiij.prosa.vj.
Catonis vita.libro.ij.metro.vij.
Causa tua ⁊ causa tui.lib.iij.prosa.j.
Caurus ⁊ corus ventus.lib.j.metro.iij.
Celebs quis fit.lib.ij.prosa.iiij.
Centauri qui sint.lib.iiij.met.vij.
Cerberus triceps.lib.iij.metro.xij.
Ceres dea que sit.lib.j.metro.vj.
Ceruinum cor quid signat.lib.j.psa.iiij.
Circe ⁊ eius fabula.lib.iiij.metro.iij.
Circeus circeum circei:ibidem.
Corpus humanum.lib.ij.prosa.vij.
Clio musa.libro.j.metro.j.
Clauus quid significet, libro tertio.prosa duodecima.
Color.libro.j.metro.j.
Coemptio.libro.j.prosa.iiij.
Colonia ⁊ prouincia.ibidem.
Comparatiui proprietas.libro.ij.prosa.j.
Confero conduco:in opusculo quintiliani.
Conor.libro.j.prosa.ij.
Compago ⁊ compages.lib.ij.prosa.v.
Contemptus et contemptio,ibidem. libro primo metro primo.
Consolatio ⁊ solatium.libro secundo. metro.viij.
Cor ceruinum.requireceruinum.
Cornucopie.libro secundo.metro.iij.
Corus ⁊ caurus libro.j.metro tertio.
Copia ⁊ copie.libro.j.prosa.iij.
Confido confedi facit.libro.j.metro.j.
Continuum ⁊ assiduum:circa finem operis.
Contingit.libro.iij.prosa.ix.
Consul ⁊ consularis in principio commenti.
Cresus ⁊ eius historia.libro.ij.prosa.ij.
Cura quid sit.libro tertio.prosa.iij.

Decorum triplex in principio commenti.
Decori obseruatio.libro.j.prosa.j.
Decoratus.libro.iij.prosa.iiij.
Defluus flua fluum.lib.j.prosa.vj.
Delator.lib.iij.prosa.iiij.
Despicio.lib.v.metro.v.
Desidero vaco.lib.iij.prosa.iij.
Desiderium libido.lib.iiij.prosa.ij.
Deus est sol.lib.v.metro.ij.
Dictare quid sit.lib.j.metro.j.
Diana ⁊ eius nomina.libro.j.metro.iij.
Dies quid sit ⁊ cuius generis.lib.j.metro.ij.
Diomedes thraicius.libro.iiij.metro.vij.
Disco ⁊ disciplina in Quintiliano.
Doceo ⁊ doctrina in eodem.
Duro ⁊ dureo.lib.j.prosa.v.

Acus minos ⁊c.li.iij.metro.xj.
Ecclesia.li.j.prosa.iiij.
Echini echineides.li.iij.metro.vij.
Eclypsis lune.li.iiij.metro.v.
Edes.li.j.prosa.iiij.
Eleatici.li.ij.prosa.j.
Egere ⁊ carere.li.iij.prosa.iij.
Eus ea eum.lib.iiij.metro.iiij.
Eleuo.li.iiij.prosa.iiij.
Elegiacum carmen ⁊ decor eius.li.j.me.j.
Epithetum quid sit ⁊ quotuplex.libro.j. metro.j. ⁊ libro.iij.prosa.ij.
Equor.li.v.metro.iiij.
Erato.lib.j.prosa.j.
Error deuius.li.iij.psa.ij.
Es'alienum.li.j.prosa.iiij.
Estimo ⁊ existimo.ibidem.⁊ li.iij.prosa.xj.
Etas aurea.li.ij.metro.v.
Euterpe musa.li.j.prosa.j.
Euripus.lib.ij metro.j.
Euridice.lib.iij.metro.xij.
Eumenides furie.ibidem.
Exemplum exempli.li.j.prosa.iiij.
Exoro ⁊ oro.ibidem.
Exosus ⁊ osus.li.ij.prosa.iiij.
Extare.libro.ij.prosa.vij.
Exhausti ⁊ cōsimilia.li.iiij.prosa.vj.
Extero.li.v.metro.v.

Fama ⁊ gloria.li.ij.psa.vij.
Fatum ⁊ casus.li.iiij.prosa.vj.
Et iterum de fato.li.v.prosa.v.
Fabricij fides.li.ij.metro.vij
Facies.libro.j.prosa.iiij.
Fere quō accipitur.lib.iij.prosa.ij.
Fenus.li.ij.prosa.j.
Fides ⁊ chorda.li.iij.metro.ij.
Fluiturus ⁊ fluo.li.iiij.prosa.vj.
Fortuna.li.j.prosa.iiij.⁊ li.ij. prosa.j.
Formidolosus.li.ij.prosa.vij.
Fors ⁊ sors.lib.ij.prosa.j.
Fortune aduerse vtilitas.li.ij.prosa.viij.
Forum forus fori.li.iij.psa.iiij.
Forme fugacitas.li.iij.prosa.viij.
Fragilitas humana.li.ij.prosa.vj.
Frutices.li.iij.metro.j.
Fundare ⁊ fundamenta iacere.li.j.prosa.v.
Fucus vide phucus.
Furie infernales.li.iij.metro.xij.

Femme.li.iij.merro.iij.
Genera poematū stilor: ⁊ decor oratio/num vide in principio cōmenti.
Genus nom litterarū.li.j.psa.j.
Genus huius nois dies.li.j.me.iij.
Gero ⁊ gesta.li.ij.prosa.vij.
Gerere morem.li.v.prosa.j.
Gerundia in vndi.li.j.prosa.iiij.
Gerundia in do.li.ij.prosa.v.
Gestire.li.ij.metro.vij.
Gigantes.li.iij.prosa.xij.
Gloria ⁊ fama.li.ij.prosa.vij.
Grecam declinationem seruantia.li.j.prosa.j.
Grecorum blandimenta.li.j.prosa.iiij.
Burges.libro tertio metro tertio.
Herculis labores ⁊ puidentia libro quarto metro septimo.
Hermes trimegistus.li.iiij.me.iij.
Hermus ⁊ tagus auriferi.li.j.me.v.
Hesperus ⁊ lucifer.li.j.me.v.
Hesperidum poma.li.iiij.me.vij.
Hei heu heus ⁊c.li.j.metro.j.
Hexametrum ⁊ eius decor.li.j.metro.j.
Hydra ⁊ eius fabula libro.iiij.prosa.vj.
Hic ⁊ deriuatiua eius.libro.j. prosa.iiij. ⁊ libro secundo prosa.j. vide ille ipse.⁊c.
Humi quō cōstruitur libro.j.prosa.j.
Humana miseria li.ij.prosa.ij.
Humana fragilitas libro.ij.prosa.vj.

Iambicum carmen.⁊ decorum libro secundo metro primo.
Ignis actiuitas.lib.iij.prosa.ix.
Iandudum.li.iij.prosa.ix.
Illustro illustris.li.iij.prosa.iiij.
Ille ipse hic ⁊ iste.require hic.
Imbuere lib.j.prosa.iiij.⁊ li.iij.me.ij.
Ineo quid sit.libro.j.metro.j.
Iners ⁊ solers.li.ij.metro.v.
Infra ⁊ intra.li.j.prosa.iiij.
Inficias ire ⁊ inficiari ibidem
Ingenus ingenua ingenuū.li.iij.metro.j.
Iniurius libro.ij.prosa.j.
Inquisita.libro.j.prosa.vj.
Instituta ⁊ institutiones.li.j.prosa.iiij.
Insignis ⁊ nobilis.li.iij.prosa.iiij.
Insolens ⁊ insolentia.li.ij.prosa.iiij.
Irascentium loquendi mos:li.j.prosa.j.
Ire in sententiam.libro.iiij.prosa quarta.
Irachus ⁊ ithachensis.li.iiij.metro.vij.
Iuuentus iuuenta ⁊ iuuentas.li.j.me.j.
Iugulare.libro.j.prosa.iiij.
Iudices inferorum li.iij.metro.xij.
Ixion ⁊ eius pena.ibidem.

Abyrinthus.lib.iij.prosa.xij.
Labores herculis.li.iiij.me.vij.
Lacer.lib.j.metro.j.
Lacesso.libro.j.prosa.iij.
Lachrymo ⁊ lachrymor.lib.ij.prosa.iiij.
Lateo te ⁊ tibi.libro.v.prosa.iiij.
Latria in opusculo quintiliani.
Lais meretrix.li.iij.prosa.vij.
Largitas largitio.li.ij.prosa.v.
Lares familiares.li.j.prosa.iij.
Laus mei laus mea.li.j.prosa.iiij.
Leo pumicus.libro.iij.metro.ij.
Libido quomō accipitur.libro.iiij.prosa.ij.
Liuor ⁊ liuens.li.iij.metro ix.
Limpha ⁊ limphatus.li.j.prosa.j.
Linx ⁊ eius natura.lib.iij.prosa.viij.
Lyrici carminis materia ⁊ decor.li.j.me.iij.
Locutio greca ⁊ synecdoche.li.j.me.ij.
Locutus ⁊ secutus in opusculo quintiliani:
Loqui pluraliter de aliquo an liceat.li.j.prosa.j.
Loqui latine grāmatice apte.ij.prosa.v.
Lu dicrū:lib.ij.prosa.ij.⁊ li.iiij.prosa.ij.
Lucius paulus emilius.li.ij.prosa.ij.

Lucifer.libro primo metro quinto.
Luna ⁊ eius nomina diuersa.ibidem.
Luxurie mala.libro secundo metro quinto.
Luxurie detestatio.lib̃.iij.⁊.iiij.prosa.vij.
Lucanus an sit poeta.libro.iiij.prosa.vs.
Magia ⁊ ars magica.li.j.prosa.ij.
Margarite ⁊ gẽme.li.iij.metro.iij.
Matris deox noia.li.j.metro.v.
Mei tui sui quid significãt.li.ij. ꝑsa.v.
Melpomene musa.li.j.prosa.j.
Mercurius ⁊ eius sidus.li.iiij.metro.iij.
Minos iudex inferox.lib.iij.metro.xij.
Minimũ ⁊ minime differũt.li.ij.prosa.v.
Miseria ḣumana.li.ij.prosa.ij.
Miserox ⁊ misereox miseret ⁊ miserescо quõ differant in construendo.li.iiij.metro.iiij.
Moly quid sit.libro.iiij.metro.iij.
Mox secũda que fit.li.ij.metro.vij.
Morem gerere.libro.v.prosa.j.
Munera munia ⁊ partes ⁊c.li.iiij.prosa.vj.
Muse ⁊ earum noĩa.libro.j.prosa.j.
Mutatio numeri an fit licita.li.ij.prosa.v.
Aritia insula.lib.iiij.metro.iij.
Ne quot modis accipiaĩ.li.iij.prosa.x.
Necromantia.lib.j.prosa.iiij.
Necessitudo ⁊ necessitas.li.iiij.pro.vj.
Nedum non soluz.libro primo. prosa sexta.⁊ libro tertio prosa quarta.
Nimpha ⁊ limpha.li.primo.prosa.iij.
Nigrum ⁊ album.li.iij.metro.v.
Nobilitas que sit vera.libro.iij.prosa.vj.
Nobilis ⁊ insignis differũt.li.iij.prosa.iiij.
Nominũ proprioz species in principio cõmenti.
Non mõ cum negatione.lib.j.prosa.j.
Num quid significat.li.j.prosa.iiij.
Numen.li.ij.ꝑsa.j. Numeri mutatio.li.ij.ꝑsa.v.
Obliqui in recto transeuntes.li.ij.ꝑsa.j.
Ober vnde ⁊ quid.li.j.prosa.vj.
Odiosus quid significat.li.ij.prosa.v.
Odiũ quid significat li.iiij.prosa.iiij.
Officina ⁊ taberna.li.j. prosa.iiij. Et in opusculo quintilia.de offi.scho.
Officiũ partes mun⁹ ⁊ munia.lib.iiij.ꝑsa.vj.
Officiũ ⁊ officio ⁊ officioreo et multa consimilia in dicto opusculo q̃ntiliani.
Officium poetarũ.lib.j.ꝑsa.j.
O quomodo constructur.lib.j.prosa.iiij.⁊ libro tertio.ꝑsa.v.plura notantur.
Opis ḣuius q̃litas ⁊ diuisio in p̃ncipio cõmenti.
Opera ope quid sit.lib.j.ꝑsa.j.
Opimus opima opimũ.lib.iij.metro.iij.
Oro triplex in p̃ncipio cõmenti secundi.
Oro ⁊ exoro.lib.j.ꝑsa.iiij.
Ortus ⁊ oriũdus.lib.j.prosa.v.
Ostrea ⁊ ostreum.lib.iij.metro.viij.
Orpheus ⁊ eius fabula.lib.iij.metro.xij.
Orationis decox.lib.v.ꝑsa.j.
Osus ⁊ exosus.lib.ij.ꝑsa.iiij.
Agina quid sit.lib.v.metro.iiij.
Participium pro nomie verbali.lib.v. prosa tertia.
Parthi ⁊ eox moxes.lib.v.metro.j.
Parcimonie bona.lib.ij.metro.v.
Patria ⁊ regio.lib.j.ꝑsa.v.⁊.lib.iiij.metro.j.
Patricius in p̃ncipio huius cõmenti.
Per prepositio quõ accipiĩ.lib.j.metro.j.
Percipiendi alicuius vie.lib.j.ꝑsa.iiij.
Perennis.lib.ij.metro.iiij.
Persona scda ꝑ tertia.lib.ij.ꝑsa.iij.
Peruius peruia peruiũ.lib.quarto.ꝑsa tertia.
Perpetuũ eternũ.lib.v.ꝑsa.v.
Pernicies.lib.j.ꝑsa.iiij.
Penetrali ibidem.
Penus ⁊ punicus pene ⁊ punitio.lib.ij.me.ij.
Phebi nomina.lib.j.metro.v.
Philosophus ⁊ pb̃ia.lib.j.ꝑsa.j.
Phucus.lib.ij.ꝑsa.j.
Pio ⁊ piaculũ in opusculo Quintiliani.
Pluraliter de se loqui.lib.j.ꝑsa.j.
Plura ⁊ pluria in opusculo quintiliani.
Poematum genera in principio cõmenti.
Poetarum officium.lib.j.prosa.j.
Polyphemus.lib.iiij.metro septimo.
Poma hesperidum.ibidem.
Portus ⁊ statio.li.j.metro.v.
Postulo posco peto.li.ij.prosa.ij.
Posse ⁊ possibilitas.li.iij.prosa.iiij.
Predestinatio fatum.li.iiij.ꝑsa.vj.
Preditus predita preditũ.li.iij.prosa.iiij.
Prestare quõ cõstruitur.li.v.prosa.iiij.
Pre se ferre.li.iij.prosa.viij.
Produco ꝑscribo.li.j.ꝑsa quarta.
Prouincia vnde dicatur.ibidem.
Prodigus ga gum.li.ij.metro.iij.
Profundum ⁊ altum.li.j.ꝑsa.vj.
Punicus a punio.li.iij.metro.ij.
Qualitas ḣuius operis in principio cõmenti.
Quã quõ cõstruaĩ.lib.j.metro.ij.
Quãti cũ verbis precij.li.j.prosa.viij.
Quasi vero li.v.ꝑsa.iij.
Quid ⁊ quod.li.ij.ꝑsa iij.
Quid ⁊ quod cũ cõpositis.li.v.ꝑsa.ij.
Quidam ⁊ alius.li.ij.ꝑsa.vij.
Qui ⁊ quid.li.iiij.ꝑsa.vij.
Quisq̃ quõ cõstruitur.li.j.prosa.iij.
Quisq̃.lib.v.prosa.iij.
Quo ⁊ vbi differũt.li.iiij.metro.vij.
Quoq̃ pro etiam.li.ij.prosa.j.
Adamanthus minos.li.iiij.met.xij.
Redux.libro.iiij.metro.j.
Redimio.li.ij.prosa.ij.
Re in cõpositione.lib.j metro.iij.
Refragox ⁊ suffragox.lib.iij.prosa.x.
Regium ⁊ regale.li.j.prosa.iiij.
Regio ⁊ aula nõ differunt.ibidem.
Reus qui dicendus.ibidem.
Rerũ genitiui cõstructio.li.j.prosa.iij.
Rupes vnde dicatur.lib.j.prosa.vj.
Rura opima.li.iij.metro.iij.
Sacrilegium.li.j.prosa.iiij.
Saltem.lib.j.metro.j.
Sanctum sanctio.li.j.ꝑsa.tertia.
Sarcinule.li.j.ꝑsa.iij.

Sapiens an egeat.lib.ij.pſa.v.
Satelles quid ſit.lib.iij.pſa.v.
Securus ⁊ tutus differūt.lib.ſ.proſa.iij.
Secūda moꝛs.lib.ij.metro ſeptimo.
Semita.lib.ſ.pſa.vſ.
Seres ⁊ ſericū.lib.ij.metro.v.
Scurra ⁊ delatoꝛ.lib.iij.pſa.iiij.
Seruitium.lib.iij.pſa.viij.
Scholaris ⁊ ſcholaſticus in cōmento q̄ntili.
Si quidē vna dictio ⁊ due.lib.ſ.proſa.ij.
Similis quō cōſtruať.lib.ij.proſa.iiij.
Sinecdoche greca figura.lib.ſ.metro.ij.
Sirius.lib.ſ.metro.v.
Siſiphus.lib.iiij.metro.iij.
Sirenes tres.lib.ſ.proſa pꝛima.
Socrates ⁊ eius vita.lib.ſ.pſa.iij.
Sodales.lib.ij.metro.viij.
Solacium ⁊ ſolamen.lib.iij.pſa.ſ.
Solui.lib.ſ.met.v.⁊.lib.iiij.metro ſecundo.
Solidum ſolum ⁊ ſolon.ibidem.
Sol luna ⁊ eoꝝ noia.lib.iiij.metro.ij.
Sontes.lib.iij.metro.xij.
Solers ⁊ iners.lib.ij.metro.v.
Statio ⁊ poꝛtus.lib.ſ.metro.v.
Stella veneris.lib.ſ.metro q̄nto.
Stare quid ſit.lib.ſ.metro.iij.
Sperare quid ſit.lib.ij.proſa.ſ.
Strepitus quid ſit.lib.ij.pſa p̄ma.
Stimphalides volucres.lib.iiij.metro.vij.
Stilus varius.lib.v.metro.iiij.
Struma.lib.iij.proſa.iiij.
Suffragoꝛ ⁊ ſuffragiū.lib.iij.pſa.x.
Sumo ⁊ accipio.lib.iij.proſa.x.
Summa quid ſit.lib.ſ.proſa.iij.
Supꝛa et ſuper.lib.ſ.proſa.ſ.
Supplicium quid ſit.lib.ſ.pſa.iiij.
Sulcus et poꝛca.lib.ſ.metro.vſ.

Taberna ⁊ officina.require officina.
Tagus ⁊ hermus.lib.iiij.metro.x.
Tacitus.lib.ſ.pſa.ſ.
Tantalus.lib.iij.metro.xij.
Tenarus tenera.ibidem.
Telum.lib.iiij.metro.iiij.
Terpſicoꝛe muſa.lib.ſ.pſa.ſ.
Tigris fluuius ⁊ aīal.lib.v.metro.ſ.
Thyle ⁊ thule.lib.iij.metro.v.
Tyꝛānus.lib.iij.pſa.v.
Tityus et eius pena.lib.iij.metro.xij.
Tolero et tollo.lib.ij.pſa.ſ.
Toꝛquatus.vide in pꝛincipio cōmenti.
Trames q̄d ſit.lib.ſ.pſa.vſ.
Thꝛax thꝛacia thꝛacie.lib.iiij.metro.xij.
Tui mei ⁊c.lib.ij.proſa.iiij.
Tui cauſa ⁊ tua cauſa.lib.ſ.proſa.ſ.
Tueri.lib.v.pꝛoſa.v.

Vaco careo egeo.lib.iij.pſa.iij.
Vectigal.lib.ſ.pſa.iiij.
Vbi et quo differunt.libꝛo quarto metro duodecimo.
Vaſum vaſi antique dictum lib.ij.pꝛoſa.v.
Veneris ſtella.lib.ſ.metro.v.
Verna ⁊ inde deducta.libꝛo.ij.pꝛoſa.ſ.
Verba pꝛeciſ quomō cōſtruanť.lib.ij.pꝛoſa.viij.
⁊ libꝛo tertio,pꝛoſa vndecima.
Verba de loco.lib.iij.pꝛoſa.ij.
Verſus numerus ⁊ modus.lib.ſ.metro.ſ.
Videre ſibi quando poete dicunt.
Vile quid ſit.lib.ſ.pꝛoſa.iij.
Vie alicuius percipiendi.lib.ſ.pꝛoſa.iiij.
Virtus quid ſit.lib.iiij.pꝛoſa.vij.
Vlyxes ⁊ eius vita.lib.iiij.metro.ij.
Vniones.lib.iij.metro.iij.
Voluptas.lib.iij.pꝛoſa.ij.
Vrania.lib.ſ.pꝛoſa pꝛima.
Vrſa celeſtis:libꝛo quarto.metro ſexto.
Vultus ⁊ facies.ibidem.⁊ libꝛo.iiij.pꝛoſa.iiij.
Vt quomō accipitur.libꝛo.ij.pꝛoſa.iiij.
Vultur ⁊ hic vulturis ⁊ vulturius reperitur.libꝛo tertio.metro duodecimo.

Xeno.libꝛo pꝛimo.pꝛoſa tertia.
Zephirus ventus.libꝛo pꝛimo.metro quinto.

Finis tabule ſecundi cōmenti.

Boetius de disciplina scholariũ ab Ascẽ sio cõpendiose dilucideq; explanatus vna cũ Quĩtiliani de officio di, scipuloꝝ cõpendio. et Sul: pitii de moꝛibꝰ mensarũ carmine iuuenili ab eodem Ascen: sio expla nato.

Estra nouit intẽtio. In hoc ꝓhemio prelibat rẽ de qua scriptur⁹ est: qr de disciplina scholariũ: ⁊ cãm scribẽdi: qr ꝑcibus Martiani ⁊ alioꝝ inducť: eis morẽ gerere ꝓtendit. Et difficultatẽ in scribẽdo: vt ab ea mun⁹ suũ cõmendet. sicut ille in Bucco. Preterea duo nec tua mihi valle repti Capreoli ⁊c. Et ille in eunucho. Ab ethiopia ẽ vsqꝫ hec. Difficultas aũt est idcirco ꝙ aliꝭs occupat⁹ negociꝭs. Diuidit ꝓterea opus illic. In ꝓmis ⁊c. Tandẽ aũt purgat stili tenuitatẽ docẽs eã vtilẽ ⁊ materie subiecte cõgruã. Cetera ex ordine patebũt q̃ talis est.

¶ O martiane vra intentio idest intelligẽtia ⁊ vt dicũt cognitio (q̃ vno vbo ꝑsuadeo: gallicũ esse hui⁹ operis auctorẽ. ná gallorꝝ more ad vnuꝫ loquẽs pluriũ vtitur ꝓnomine: ⁊ intẽtionẽ eom̃ ponit quo galli entẽdre ꝓintellígere dicũt) nouit postulare. i. exigere. in quo dicto videť q̃situs sꝫ nõ inuẽtus fucus. multo em̃ decentius diceret. Intẽtio tua postulat tractatũ cõpẽdiosum. i. breuẽ q̃si cõpendio ad intentum ducẽtẽ: de disciplina. i. eruditiõe in vita degẽda scholariũ. i. scholasticorꝝ rei lr̃arie vacantiũ. Tentabo. i. conabor: ⁊ moliar acq̃escere vestris petitiõib⁹ amicis vt dicũt amicabilib⁹. vtiná scꝫ postules aut potiꝰ lege vtiqꝫ vt sit. tẽtabo vtiqꝫ a spũs mei paruitate. i. modicitate ꝙt. i. scõm ꝙ facultas. s. ingenij alijs occupatꝰ negociꝭs suppetit. i. suppediter ⁊ declíuitas. i. hũilitas ingenij anr̃ij. s. ⁊ tenacitas. i. ꝑseuerãtia ⁊ cõtinuatio erũnarũ. i. casuũ ⁊ calamitatũ meaꝝ. Tẽtabo iquã: licet: vbi male scriptũ erat. Et sꝫ ⁊c. sim impedit⁹ duplici genere cõmẽtorꝝ. nõ tñ licet duplici oĩno diuersorꝝ: qr vtraqꝫ in ꝓbiam sunt: sꝫ tñ duplici qr in quasdã editiões Aristotelis. i. in quedã scripta edita ab aristotele necnõ ẽtiã ĩ quasdã editiões aliorꝝ pborꝝ: qꝫ ꝙ er: licet sim attenuat⁹ ꝓprio studio quo noua scribo: ⁊ licꝫ sim coꝛosus cruciatu inhumani. i. ĩmanis ⁊ crudelis atqꝫ efferi regis gotthorꝝ scꝫ theodorici: a q̃ captus erat: aut potiꝰ id simulat q̃ b opus illi ascribẽdũ effinxit: tẽrabo rursus inquã ꝓmollit⁹. i. mitigatus ⁊ leuior effect⁹: ꝑspicatiõe. i. ꝑspicaci scrutatione: extrema. i. summa: videlꝫ trinitatis ꝓfunde: qr diuine essentie ad omnia pertingentis: ⁊ consolatu philosophico preueniente me: ne scilicet merore aut aduersitatibus pessunder. Et ita tanguntur opera Boetiana: quia de sancta trinitate cõposuit opus: verum nõdũ cõposuisse videť de consolatione: ideoqꝫ si velimus hoc opus Boetio ascribere dicem⁹: ꝙ solatiuum philosophicũ preuenisse. qr priusq̃ scriberet alijs preuenit ipm. Docet deinceps quomodo fit ꝙmollitus. Leegunt tamen quidam permolitus: idest ad extremũ conatus: ⁊ ita docear: qr conatus sit. Quia videlicet suauissima est talium rerum cognitio. vnde dicit. Enim pro quia: quid est lucidius. i. splendidius in exercitu. idest exercitio gymnasiorum. idest ludorum seu locorum vbi fiunt exercitia. cui cognitio debita in progressione artificiali ⁊ naturali. idest rerum humanarꝝ agnitione: ⁊ cui exhibitio gradualis. idest per gradus: procedendo ab artificialibus que hominꝝ sunt opera ad naturalia que dei ⁊ nature sunt. ⁊ a naturalibus ad diuina? quasi dicat nihil. docet que sint artificialia ⁊ naturalia dicens. Enim pro quia nos nouimus partes eloquentie stabiliri. idest cõfirmari ⁊ stabiles reddi decenti processu. idest progressione artificialium ⁊ naturaliũ: quia eloquentia ⁊ elegantia sermonis ad artẽ spectat: facunda pronũciatio ad naturã: ⁊ perspicua. i. clara cõprehensione intelligentie. s. nostre qua scilicet nos intelligimus.

¶ In primis: Diuidit vt dicit opus dicens. Ergo. i. vt institutum nostrũ tangam: prima oblectamenta puerorꝝ. i. quibus primum oblectantur pueri: sunt prelibanda. i. primo loco attingenda: in primis. i. precipue. Videlicet. i. videre licet: quare in primis: qr in secũdo. s. loco sup. prelibandum aut docendũ est: qualiter clatio. i. extollentia: adultorꝝ. i. prouectorũ: fit subijcienda. i. summittenda magistratui. i. auctoritati ⁊ maiestati preceptoris: ⁊ cõnectenda. i. cõiungẽda discipline. Tertio. s. docendum aut agenduꝫ est de elatione eorũ: scꝫ adultorꝝ reprimenda: exponendo distincte cõmendationeꝫ exemplorꝝ. Quarto scilicet agendũ est de sagaci. i. presaga ⁊ prouidenti prouisione: scꝫ de annona ⁊ annuo penu scholariũ ⁊ de statione graduali. i. per gradus ⁊ classes. Quinto scꝫ docenduꝫ est qualiter venerabilis ac sincera deuotio scholariũ fit proferenda. i. promouenda ad magisteriũ. Sexto scilꝫ docendum est de norma. i. regula: ⁊ trina. i. triplici diuisione magistrantiũ. i. iam in magisterio existentium, ⁊ de statu. s. magistrantium erga subditos; ⁊ de modo docendi precognito. s. ab eo tempoꝝ

¶ Hic incipit proemium.

Estra nouit intẽtio de scholariũ discipli/na cõpẽdiosum postulare tractatũ/utinã cõpẽdiosum a spũs mei puitate/put facultas suppetit/ingenii decliuitas/erũnarũq̃ tenacitas amicis uestris O Martiane petitionib⁹ tẽtabo ac qescere/licet duplici gñe cõmẽtorꝝ sim ipedit⁹/ nõ tñ oĩno diuersorꝝ in q̃sdã Aristotelis necnõ aliorꝝ philosophorꝝ editiões/ꝓprioq̃ attẽuatus studio & inhumani regis gotthorꝝ cruciatu corrosus phĩco me ꝓueniẽte cõsolatu: extremaq̃ ꝓfunde trinitatis perspicatione ꝙmollitus. Quid em̃ in gymnasiorũ exercitu ẽ lucidius: q̃ artificiali & naturali progressiõe debita cognitio: & q̃ uiriũ itelligẽtiæ gradualis exhibitio? Eloquẽtiæ em̃ partes decẽti naturalium & artificialiũ ꝓcessu et perspicua intelligentiæ comprehensione nouimus stabiliri.

¶ In primis ergo prima scilicet puerorũ oblecta

quo díſcípuli erant:q; quo modo dídicerunt docēt.Autē p;o ſz;nos ſuſcepím⁹ hec.ſ.p̄dícta pagēda.í. ad finē vſq; tractanda ad cognitionē intelligēte: omittētes fere totū p;iſtínū.í.antíquū noſtrū mo/ dū.í.mo;ē tractádi perufi.í.ad finē vſq;vſi.nunq;.i.nō vnq; p;ius leuio;i.í.facil'o;i ⁊ vulgario;i ſtilo.í. dicēdi fo;ma:qm̄ execucio.ſ.hui⁹ op;is ē in maio;i p;te p rudib⁹ info;mádis.í.ad ifo;mádos ⁊ ad iſtituē dos rudes:⁊ táto.í.p táto dz tranſlatio dilucidádi.í.ró hec dílucide tráſſerēdi:eſſe leuio;.í.facílio;.

mēta ſunt p̄libāda.Scdo uidelicet q̄liter adulto;ꝝ elatio magīratui ſubiiciēda ſit;& diſciplinæ cōne ctāda.Tertio de eoꝝ elatiōe repriméda; exēplorū cōmēdationē diſticte exponēdo. Quarto de ſcho/ lariū ſagaci puiſiōe;eorūq; graduali ſtatiōe.Quin to q̄liter ſcholariū uenerabilis ac ſincera deuotio ad magiſteriū p̄ferēda ſit.Sexto de magiſtrātium norma:trinaq; diuiſione:ſtatuq; erga ſubditos: mōq; docēdi præcognitio. ¶ Hæc aūt ad itelligē tiæ cognitionē ſuſcepim⁹ pagēda:priſtinū modū tractādi fere omittētes nūq; leuiori ſtilo puſi: qm̄ in maiori parte p rudibus informādis eſt execu/ tio.Et tāto leuior dilucidādi debet eē trāſlatio.

¶ Finis proemii. ¶ Sequit' tractatus.

Capitulum primum.

QVm aūt idiſcreti & ipotētis ſeptēnis ifan tia ducit' ad ibuēdū:cauēdū eſt ne mēbro rū indecēs ſit diſpoſitio:ut pote integra/ liū:& ne aeris intēpies utpote cōſtringētis hyemis obtuſitas:& cōburētis æſtatis p̄funditas p̄iculi ge neret incremētū. ¶ Legitur em̄ Timothei filium lepra incūbente:caſtratū:loripedem:gibbo tumē tem doctrinæ mancipatū plebeiam extitiſſe obie

QVm aūt idiſcreti.Hoc eſt p;i mū e ſex capitulis partis exe cutiue: in quo dat diſciplinā rudib⁹ ⁊ penitus nouicijs ſā p;imū videlz incipiētib⁹:docēs p;imo tē/ pus q̄ diſcere icipiāt. q;p acto ſeptēnio. Quintilian⁹ tñ citius inſtituendū docet futurū o;ato;ē. Secūdo co;po;is diſpo/ ſitionē:quam decentē e;igit:vnde et py/ thago;ā aiunt:p;iuſq; quēuis in diſcipu lum aſſumeret totū co;pus perſcrutatū verū ſepe nobile ingeniū vile inhabitat co;puſculū. Unde apud Aulū gellium epicte⁹ ſtoicus philoſophus nobiliſſi mus de ſe dicit.Seruus epictetus fue/ ram q̄ co;po;e mancus:pauperie p̄ſſus charus erā ſuperis:Eſopū etiā illum fa bulato;em ph;ygiū qui apologos lepi/ diſſimos ſcripſit:mōſtroſo fere co;po;e fuiſſe aiunt:ſed vt notus eſt auctor:inge nio pollet cui vim natura negauit. Non ergo recte monet diſto;ta co;po;a a lit/ teris arcenda: ſed ne diſto;ta fiāt nimis imbecillia nō eſſe recipiēda:verum pue rilíter timet ppli irriſionē:ſi in cetu ſcho laſtico;ū videat diſto;tis mēb;is. Ter/ tio celi atq; aeris temperiē:q; neq; i bru mali frigo;e: neq; ſub eſtiuali caumate debēt tenerio;es iſtitui. Quarto victus tēperantiā de qua illic dicā. Libario;uꝫ aūt ⁊c. ¶ Ordo hic eſt. Autē p ſed:cū.í. qñ infantia ſeptēnis.í.ſeptēnalis ſeu, ſe/ ptenaria:hoc eſt ſeptē anno;ū vbi finis eſt infantie ⁊ p̄ncipiū pudicitie: ſubau/ di pueri aut ſcholaſtici idiſcreti.í. rudis et ignari:neſciētis rerum diſcretionem: et impotētis.í.imbecillis ducitur ſcilicet

ad ludū aut ſcholas:ad imbuendū.í.p;ima doctrina inſtituendum.imbuere aūt p̄p;ie eſt dare p;imā tinctura.vñ ffflaccus in epl'is. Quo ſemel eſt imbuta recēs ſeruabit odo;ē Teſta diu. Et ita q; aīa dicit tabula raſa in qua nihil eſt depictū:picto;es aūt imbuere.í.in tingere ⁊ madefacere rem pingēdā ſolēt ideo dare p;imas l'ras vocauit imbuere. Imbuēdū aūt hic accipit paſſiue.í.imbuat: latinius diceret: ad imbuēdā.cauēdū eſt ne diſpoſitio mēb;o;ꝫ ſit indecēs:mēb;o;ū dicit vtpote itegraliū.í. que cū alijs partib⁹ totū cōſtituūt:vt caput:man⁹:crura:pedes ⁊c. Et cauēdū eſt ne intēperies aeris:vtpote obtuſi tas hyemis ꝯſtringētis.í.ꝯtrahētis mēb;a p gelu et frigus nimiū:aut p;ofunditas.í.penetratio eſtatis cōburētis.ſ.calo;e nimio:gereret icremētū.í.augmētū periculi:q; tenella etas nō eſt ſine p̄iculo. ¶ Le git em̄ ⁊c.affert vtriuſq; exēplū tā diſto;i q̄p nō ſua tēpeſtate incūbētis dicens. Legit:impſonaliter.í.q̄ volunt legūt filium timothei:illius ciuis ſiue romani ſiue qō poti⁹ reo;:at heniēſ.caſtratum.i.emaſcu latū et ercoleatū lep;a incūbente.í.vt vitaret lep;am.id em̄ p;odeſt. Nā frigidio;es fiunt caſtrati. ⁊ lo/ ripedem.í.diſto;tis pedibus oblique incedentem.vnde Juuena. Loripedem rectus deridear: tumen/ tem.í.inflatum:gibbo.i.tumo;e aut ſtruma:mācipatū.i.traditū doctrine.i.eruditioni e;itiſſe obiectio nē.i.opp;ob;iū:plebeiā.ideſt ipſius plebis et vulgi.hoc eſt etiam vulgus obiecit ceteris ſcholaſticis tanq̄ noſtrū defo;me.vñ addit ⁊ ridiculoſam detractionē ſuo;um ſocio;ū. Sic' nos vidim⁹ filium pre to;is ſuburbani.í.in ſuburbio:hoc eſt iuxta v;bē pago p̄fidētis mācipatū litteris canicula.i. ſydere il/ lo eſtuoſo inſtigante.i. v;gente:autē p ſed cū nō gauderet vmb;ella.i.tenerio;e vmb;a:hoc eſt vmb;a lymphati culo ſolita.i.conſueta tūc ſup.ipſe deſtitut⁹.i.derelict⁹ a ppria virtute ⁊ permollit⁹.i.grauit;er affectus. cus, pena icteritie.i.illius mo;bi fedā cutē iducētis:⁊ atten uatus tādē ſpiritibus vitalib⁹ occubuit.i.mo;tē obīt:mo;bo limphatico.i.furo;ē inducente:ſicut q̄ i limphis.i.aq̄s nimphas vidērūt finire credēbāt.

Mo;b⁹

Libus ⁊ somnus scholasti corum.

¶ Libariorũ ⁊c. Docet/vt dixi quarto loco ciborum tẽperantiã: de qua Aulus gellius in noctib⁹ attiis lib. iiij. c. xix. ficait. Pueros impuberes cõpertũ est si plurimo cibo: nimioq; somno vterẽtur hebetio: esq; fieri. aiaduertimusq; hic elici tarditatẽ: corpaq; eor imprꝛocera fieri. minusq; adolescere. Idem plerisq; alij medicor phorũq;: ⁊ Marcus varro in lõga hystoria scripsit: que in scripta ẽ capis aut de liberis educandis. hec ille. docet deinde quo vestitu vtẽdum sit: qua doctrina ⁊ quib⁹ pceptoribꝰ vt ex ordine patebit q talis est. Aũt ꝑ sz facultas. i. suppeditatio et facilis vsus cibarior sit mediocris. i. tẽperata neq; vt in crapulã luxuriet: neq; ad inediã ac famẽ extenuet: aũt ꝑ sz sit por⁹ tenuis. i. modicus ⁊ exilis: et parcitas eiusdẽ. s. cibi q: varietas ferculor nocet. Aũt ꝑ sz penuria. i. difficultas habẽdi ⁊ pcitas in vtendo vestiũ sit sikr. ¶ In primis igitur. ⁊c. Precedẽtia de victu ⁊ amictu cõmunia cẽ possunt oib⁹ instituẽdis: hec peculiaria sunt scholasticis. Igit vt bene instituat scholasticus dictio figurarũ. i. ꝑtractionũ repsentatiũ elemẽta. i. pas litteras ẽ imprimẽda sez animis puerorũ: in primis. i. ante oia hoc est doceantur amare litteras ne inuiti ad eas accedãt: q: inuita minerua nihil ꝓfecerint. Ideo q; solẽt pueris variorũ artificiorũ arma ꝓponi: vt q tractãt libẽtius et ad ea nati aptiores q; cẽseant. discãt ergo primo cognoscere elemẽta. i. singulas litteras: q; por ⁊ cõiunctio litterar cõiugẽdar. i. syllabar faciẽdar: nõ parũ. i. multũ artificiosa: q: in ea est tota vis et ratio orthographie sup. imprimẽda. Nec insistẽdũ est multum tali certamini. i. laborĩ certatim faciẽdo laborioso. i. est difficili: q: si quis exacte ⁊ admussim oia ab incipiẽtibus fieri exigat: nunq; vltra pncipia eos ꝓduxerit: q tũc plene intelligi solẽt cũ reliqua ꝑspecta fuerint. Nec abeũdũ. i. discedẽdũ ẽ cito vt placet Seruio sez grãmatico: qm̃ si videlz puer visus ẽ prõptior sez ceteris: ĩ multis sz lris discernẽdis ⁊ syllabis ꝓpingẽdis: aut absolute ĩ multis sz reb⁹: reperit tũc. i. post modũ habilior. i. aptior ĩ alijs: sz mult; hoc est q diuti⁹: vt plato pcepit: immorãtur ĩ pncipijs efficiũtur capaciores ceteror. ¶ Scõm ⁊c. Docet q pceptores pcipue ĩ grãmatica sint habẽdi dicẽs. Secundũ edificiũ id est altior institutio sicut post fundamentorum iactionẽ exigitur: edificium certaminis laborioſi: id est difficilis ad litteras concertationis stat. id est consistit in traditionib⁹. i. preceptis. Probi et Didymi illorum grammaticorũ: necnõ. i. etiam aliorum philosophor. ergo grãmatici etiam phi. certe philosophie pars est grammatica quos philosophos sz auctoritas venerabilis cõmendat. i. laudat scilicet nobis. Autẽ sed pro animaduertendum. i. diligẽti aĩo cõsiderandum est in hmõi scilicet traditionibus vt traditio latina. i. latine lingue subiaceat fideli resolutioni. i. expositioni vnius vocabuli per aliud in quo multi errant resoluentes latinum per barbar. Et recte dicit resolutioni: quia quã isti constructionem vocant merito resolutionem dicant. resolutio enim fit in partes materiales amissa forma: atq; constructio et ordo seu forma orationis parit: dum eam grammatici construunt: quia tunc eam resoluunt vt dixi: ⁊ idioma addiscentis sit explicatum verbotenus: id est vsq; ad singula verba: vt verbũ verbo apte reddat. alibi. Est etiã animaduertendum huiusmodi ꝓgressionẽ vt fideli resolutioni subiaceat latina traditio: ⁊ discentis idioma verbotenus explicatũ. Ẽm ꝑ q: oportet tenacitatẽ. i. firmitatem fundamenti: consistere: al⁹ constituere: his. id est hmõi resolutionibus et applicationibus verborum. Nec abeundum est scilicet ab incepto studio aut a traditione saltu menstruoso: id est vno menſe peragendo: cursu phebes. i. lune: q phebi. i. solis dicitur soror: et singulis mensibus perficit cursum suum quem propter celeritatem saltum dicit: dans soli cursum: cum tñ quãtũ ad motũ raptus tardissime moueatur luna: nec confirmandũ est sez studium inceptũ tãtũ. i. tãtũmõ cursu solari. i. spacio vnius ãni: sz imorãdũ est expleto interuallo mercurij. i. vsq; ad expletionẽ cursus mercurialis: q ꝓficitur scõo quoq; anno: id est post duos annos: et eodem scilicet cursu mercuriali duplicato fere id est quasi toto: hoc est vsq; ad quartũ fere annũ. Rationem adiũgit. Cũ pro q: obtusitas: id est hebetudo cuiuslibet operis. id est q est in quolibet opere permollitur. id est mitigatur: et infringitur diligentia. i. per

Cõstructio.

ction̄e. suorũq; socior detractionẽ ridiculosã. Sisiter prætoris suburbani filiũ canicula instigãte litteris uidim⁹ mãcipatũ. Cũ aũt solita nõ gauderet umbrella ꝓpria uirtute destitut⁹: icthericiæ pœna permollitus ex uitalibus tãdẽ spiritibus attenuatus limphatico morbo occubuit. Ecce quãtũ difficultatis mẽbror indecẽs dispositio & aeris intẽperies teneritati puerili cõtulerũt. ¶ Cibarior au tẽ mediocris sit facultas: potiꝰ aũt si tenuis: eiusdẽ q; pcitas. Vestiũ aũt sisiter assit (al's absit) penuria. ¶ In primis igit figurar elemẽta repsentatiũ imprimẽda ẽ dilectio: cõiũgẽdarũq; litterar nõ parũ artificiosa cõiũctio. Nec tali laborioso certamini multũ est insistẽdum: nec cito (ut Seruio placet) abeundũ. qm̃ si usus est in multis prõptior ĩ aliis reperitur tanto & habilior. ¶ Secundũ laborioſi certaminis extat ædificium in Probi Didymiq; traditionibus necnõ aliorum philosophor quos uenerabilis cõmendat auctoritas. Aiaduertendũ est aũt hmõi ut fideli resolutioni subiaceat latina traditio & addiscẽtis idioma uerboten explicatũ

assiduam ꝛ solertem operam. ¶ Senece ꝛc. Post grāmaticos docet qui autores sint legendi dans singulis suas ꝓprietates ac dicens. Traditio. s. moꝝ: ꝛ doctrine: Senece. illius autoris moralissimi: ꝛ in expletio. i. inexhausta ꝛ satiabilis traditio: Lucani q̄ bellū pharsalincū carmine describit: Proli xitas Virg. Qui ꝓlixe aduentū enee in Italiā duodecim libris descripsit: sed nō supflue neq; merito lōge aut plixi: q; vt dicit Martialis. Nō sunt lōga q̄bus nihil est qō demere possis. Quinetiā senis libris vigenosquaternos homeri absoluit. Nam q̄ homerus in vigintiquattuor libris odysse. ꝓsequitur virgilius in sex prioribus eneidos absoluit. Et q̄ ille. xiiij. idiados: hic sex posterioribus enei. pficit. ꝛ vrbanitas stathij scz rapini: q̄ multa vrbane descripsit. Non tm vrbanius nec emūctius q̄ maro veruz vt Iuuenalis inqt dubiā facientia litez dura trāslatio flacci: precipue in sermonibus vbi imperitis durus videtur. q̄ nō vidēt q̄ acerbitas satyram deceat: in carminibus aūt q̄ntiliano cēsore solus est latinoꝝ dign⁹ legi durior. i. difficilior editio persij: q̄ nunc parū hz obscuritatis at eruditionis plurimuz. Non indigna. i. iusta ꝛ digna lesio: alij dicunt lectio martiani: q̄ si ē lesio dic. i. offensio: q; libere septē artib⁹ censendo multos offendit: plures tm cōciliat sibi: vñ legā poti⁹ lectio. discretio nasonis. i. ouidij q̄ mediocrem illū cōplexus est: nec indiscrete vltra vires rem assumpsit. Hec ꝝ oia sunt indagāda. i. inq̄renda ꝛ cōmēdanda cellule memoriali. i. ipse memorie q̄ postrema capitis cellula vigere ac residere dr. ¶ Ceteroꝝ aūt ꝛc. docet ceteros philosophos nō ꝓtermittendos ꝓsertim eos qui bonos moꝛes ꝓcipiāt dicens. Aūt pro sed moꝛtalitas ceteroꝝ philosophoꝝ scz non poetarū: nec iam dictoꝝ non est prętereūda sub silentio prout. i. iuxta id: qō capacitas ingenij suppetit. i. sufficit: ꝛ capere pōt: vt serenitas. i. puritas dictaminis. i. sermonis ex dictamine animę prolati: vigeat sic. i. per poetarum ꝛ grāmaticoꝛum lectionem: sententiosa scz per moꝛalium philosophoꝝ adiunctionē: ꝛ iocūditas metroꝛum: floꝛeat scz simul q̄. i. quātum venerabilis facūdia tullij est collocanda scz in cellulis memorie: summis. i. maximis desideriis. ¶ Cauēdum est aūt. Docet cauendum ne scholastici legēdis poetis tempoꝛa perdant sicut iotarius triginta annos poetis studens. ꝛ Virgilīū legens nesciuit cuius vꝛoꝛ esset eneas: ꝛ vt addi solet: cuius pater dido. Preterea indignū putauit huius noīs magistri primā coꝛripere: cum ꝛ dei prima coꝛrepta est. Nihil em̄ vocis coꝛreptio ad res facit. At oꝛdo est. Autem pro sed cauendum est ne contingat in hmōi scz poetarum oꝛatoꝛum ꝛ philosophoꝝ lectoꝛibus ꝛ auditoꝛibus sup. ita vt. i. quēadmodum cōtingebat iotario: videtur nomen fictum a iota qui minima est littera. Ipse em̄ scz iotarius tradidit suam ignoꝛantiam imbuendā in gymnasijs. i. ludis aut exercitijs hoc est vt dicūt collegijs: ꝛ pedagogijs p̄dictoꝝ philosophoꝝ triginta annis. i. spacio triginta annoꝝ Vero pro sed cum. i. qn̄ dies aduenisset vt pesset mediocribus: q; primo solent docere mediocres: asserebat se dubitasse diutius. i. valde diu: cuius vꝛoꝛ esset Eneas vir ille prestantissimus marit⁹ creuse: gener priami: pater ascanij siue iulij. a quo iulius cesar ꝛ ceteri eius cognominis traxisse originem et gloꝛiam. cuius de p̄cipua virtute Virgi. Eneida cōposuit. quē. diceret quā: ꝛ ita scriptum puto. nam si vꝛoꝛem alicuius putauit eneā: diceret quam nō quem: nisi dictū est ex ꝓsona poete: quē scilz eneam inquit autoꝛ: inuenisset in serenitate. i. dilucida cōpositione: hemistichioꝝ. i. dimidiatoꝝ versuuz virgilij. hoc est in Eneide. vbi dimidiatos dereliquerat versus. Et requisitus a quodā discipuloꝝ scz illoꝝ mediocriū qualiter posset vertere. i. aptare ꝛ dirigere in versum: primā syllabam huius dictionis magister: respondit absurdū esse primā syllabam tanti noīs abbꝛeuiari: sed potius scz debere pro

nũciari.ſ.in prima ſyllaba accentu acuto.i pdominante. Ecce quãtum rpis ⁊ expenſe obtuſitas dure ceruicis.ſ.iotariꝰ pdidit.i.amiſit. ¶ Cõpleto aũt ⁊c. Docet a grãmatica ad alias ſciẽtias ꝓgrediendũ ⁊ ꝑmo ad logicẽ.⁊ ita deinceps. Unde ordo eſt Aũt ꝓ ſed:rudimẽto.i.eruditione hmõi: videlz lrarũ ſeu grãmaticalis:gymnaſij.i.exercitij:cõpleto nõ indebite.i.decenter: ⁊ vt cõplere ipm puer debet p cedendũ eſt ad limina.i.ingreſſum ſcientie maioris inquiſitionis.i.maioris inquirẽtis:inquã.i.dico ad limina ſcientie: vñ legendũ eſt ſcientie nõ ſcientia:q: per inquã in eodẽ caſu re petimus:niſi prius dictũ caſtigauerim⁹ quã nouim⁹ indagatricẽ.i.inquiſitricez ⁊ exploratricẽ veri ⁊ falſi: hoc eſt logi/ cem ſeu dialecticã:⁊ quã ſolã nouimus ſcientiã ſcientiarũ: quãtum ad vtilitatẽ obſtipantẽ.i.ſapientẽ ſubiecta ſcz ſua:ti tulo ſublimitatis. vt obſtipantem.i.op primentẽ:ſubiecta.i.reliquas ſcias illi: quãtum ad cõmunicationẽ ⁊ vtilitatez ſubiectas titulo ſublimitatis.i.ꝑſtantie ⁊ excellentie.hec ſcz dialectica aut logi ca inquã eſt dña ſcalaris.i.ſcalis ⁊ gra/ dibus innitens:quẽ preſtãti natura ve/ ſtiũ:vt verus cõmentarius dicit: ꝑniſ/ ſarum aut potius.i.vtenſiliũ ſuoꝝ que ſunt argumentatiões q̃bus alie artes tanq̃ ſpoliꝭ ab hac detractis vtuntur: ꝑbet incrementa virtutuz ad faſtigia.i. ſublimitates quarũlibet ſcientiaruz:q: in acquiſitione ſcientiarũ dialectica de/ bet eſſe prior dicit. P.hiſpanus. Autẽ p ſed: quid ſupple eſt lucidius.i.ſplendi/ dus ⁊ clarus cognitione q̃q̃ vniuer/ ſalium.i.predicabiliũ a porphirio tradi torum:quaſi dicat nihil:que ſcz cogni/ tio aut potius dialectica eſt magiſtra ſcientiarũ triuialium.i.grãmatice: logi ce:⁊ rhetorice.⁊ potentia quadrivialiũ idẽſt reliquarũ liberaliũ que vt ille tri uiales dici ſolẽt.aut quia vulgares aut quia quaſi tres vie ad vnũ:hoc eſt ſer/ monẽ tendẽtes.nã grãmatica docet an ſermo congruus ſit necne:logica an ve rus rethorica an diſertus:ita quadriuiales appellari ſolent quaſi quatruor vie ad vnũ.i.ad quanti/ tatem tendentes:geometria ad quãtitatem continuam:videlicet ad menſurã terre ⁊ ſimiliũ:arithme tica ad quãtitatem diſcretam:videlicet ad numeros.muſica ad quãtitatem etiam diſcretam ſed ſono ram.i.ad numeros ſono diſtinctos:⁊ aſtronomia ad aſtroꝝ numerũ:vnde ſeptem artibus liberalib⁹ verſiculi.Gra.loquitur dya vero refert:rhe:verba colorat Mu.canit.ar.numerat:geo.põderat:aſt: colit aſtra. Et hec eſt plenitudo ſcientiarum collateralium.i.ab his condependentiũ. Laurenti⁹ aũt Valleñ.lib.iiij.vbi de ludo loquit docet triuiales dictas qõ in triuiis doceri ſoleant. ⁊ id quidem vo ſimilius. ¶ Ad huius aũt imperialis dñe apicẽ ſcandendũ ⁊c. docet qua via logicẽ addiſcere debeãt dicens. Autẽ prio ſed ſcandendũ eſt ad apicem.i.verticem ⁊ ſublimitatem huius dñe imperialis.i.im perio ſuo ceteras ſcientias dirigentis hoc ordine. Igitur.i.vt qõ dixi doceam intrinſeca cognitio ter/ minoꝝ.i.ſingulorꝝ vocabuloꝝ:⁊ copulatio non latens.i.manifeſtatio eoꝝ ſcz terminoꝝ vt ſubiecti et predicati in ꝓpoſitione.i.enũciatione:q̃ dum ad aliquid inferendũ aut ꝯcludendum ꝓponitur: prio poſitio ⁊ premiſſa dr:⁊ non indigna.i.debita cõnexio ꝓpoſitionũ ſcz in ſyllogiſmo ſunt apponenda quaſi ad menſam diſcentiũ:in ꝑmis.i.inter prima. Autem prio ſed determinationes terminorũ: quas determinationes credere q̃ que aut quos:ſyncathegoreumata verius legi:nos appellamus ſyncathe goreumaticas.i.cõſignificatiuas.i.ſignoꝝ et partiũ minus principaliũ ſunt imprimẽ de memoriter id eſt virtute memoratiua mẽti.ſ.adoleſcentuloꝝ:pote.i.vt pote aut quippe q̃ deſeruiũt nõ parũ.i.cõ ducũt multũ fantaſie ſophiſtice.i.ad ſophiſmata que quadã fantaſia excogitant agnoſcẽda:virtute ſuppoſitionũ ⁊ ſimiliũ. Autẽ.prio ſed:nos meminimus trebatiũ quo noie eſt apud Horatiũ iure con ſultus optimus virũ prudẽtiſſimũ ſed imperitũ in hoc.i.hac vna re ꝑiſſe ſub ſilentio.i. ꝑmiſiſſe notitiã hoꝝ.i.ſyncathegoreumatũ aut totiꝰ logice:quaſi ſciẽtiã indignã relatu.i.que referat ⁊ memo retur aut receſſat. Aũt prio ſed:aduenĩẽte die ꝓ eo qõ eſt poſtq̃ dies cõflictꝰ.i.diſputatiõis aut cõten

tum dure ceruicis obtuſitas perdidit tẽporis & ex pẽſæ. ¶ Cõpleto autẽ nõ indebite hmõi gymna ſii rudimento ad maioris inquiſitionis ſcientiæ limina ꝓcedendum eſt. Scientiæ inquã quẽ ueri falſiq̃ nouimus indagatricẽ ſolãq̃ ſcientiã ſcien/ tiarũ titulo ſublimitatis obſtipãtẽ ſubiecta. Hæc eſt inquã ſcalaris dña quæ præſtanti ueſtiũ natu ra ad ſcientiarũ quarũlibet faſtigia ꝑbet incremen ta uirtutũ. Quid autẽ lucidius cognitiõe q̃q̃ uni uerſaliũ q̃ eſt triuialiũ ſciarum magiſtra. quadri/ uialiũ potẽtia collateralium ſciarum plenitudo?

Triuia les.

me ab his ſophiſtica uincente detētum uidimus: & indecēter a ſuoꝝ collegio ſequeſtratū. Quid ulterius. anguſtia pudoris cōfuſus/qđ prius cēſebat indignū eloquio/poſtea ſociatim mēdicabat. Huius autē imperialis dñæ fimbriis dotata ars ſophiſtica petulanti aio cōfiſa nugatorieq; loquacitatis eulogio puſa/mulieris fuco uultu pfuſa/barbaras natiōes obliquo ſydere recipiebat, quā in cōmentariis Alexandri et noſtris nouimus decoratā: & trāſlatiōe pfectā ſummope eē curādā. ¶ Ad iſtoꝝ aūt ac cæterorū pfectionē triplici ſolemus uti recordatiōe, quaꝝ prima eſt uocalis: ſcda mētalis: tertia uero cōis. Vocalis ſophiſticā facit: mētalis iudiciū/cōmunis ſi cōtinuata fuerit facit pfectum. Vocalis cecitatē/mētalis ſciētiā/cōis uſum/uſus autem ad magiſteriū ꝓperare feſtinat. Sicut enī pruden tia ſine iuſtitia parum uel nihil ꝓdeſt/iuſtitia au t ſine prudētia multū/ſic ſcientia ſine uſu ꝓdeſt parū/uſus ſine ſcientia prodeſt multū. ¶ Si uero bonæ idolis ſciētiæ tyrūculus totā neq̄t ſeriatim cōprehēdere oratione/ſaltē primā rapiat ꝓnūciationē donec gradatim ꝓcedēdo cōtinuū poſſit ꝓ

pus indignū eloquio. i. narratione ⁊ relatu: ꝑ eſt dictā ſcientiā. Aūt ꝓ ſz: ars ſophiſtica. i. ſophiſticoꝝ. i. videri ſapientes q̄ eē magis volētiū: dotata. i. ordinata fimbr: ñs. i. extremitatib⁹ veſtiū: ꝑ ē q̄dā apparētia huius dñe iperialis videlz dialectice: ⁊ cōfiſa. i. freta aio petulāti ⁊ puſa eulogio. i. bono ſermone q̄ſi ꝑconio loq̄citatis nugatorie. i. nihil ad rē agentis ſz apparēter tm̄ loquētis ⁊ pfuſa vultu. i. habēs vultū pfuſum fuco. i. adulterino colore: ⁊ ornatu mulieris. i. q̄ mulieres colorari ſolēt: reſpiciebat nationes barbaras obliquo. i. infelici ſydere. i. miſerabiliter decipiebat ⁊ i errore terrebat quā ſcz artē ꝑus ſophiſticā nūc decorata. i. vero colore ornatā i cōmētarijs alexādri ſcz illi⁹ peripathetici: ⁊ nr̄is ⁊ pfectā trāſlationē. ſ. in latinū ſermonē nouimus eē curādā. i. cure habēdā ſummope re. i. ſummo conatu. ¶ Ad iſtoꝝ ceteroꝝq; ⁊c. Poſtq̄ pb̄ias in ſuas partes diuiſit: docet eas trib⁹ vitijs memorie ſolere mādari: voce: ſcripto: ⁊ vtroq;. quoꝝ ꝑſtātiſſimā cēſet q̄ ex vtroq;. Ordo eſt. Nos ſolem⁹ vti triplici recordatione ad pfectionē iſtoꝝ ſcz iā dictoꝝ: ac ceteroꝝ. i. ſimiliū ſciaꝝ: quaꝝ ꝓma ē vocalis: ſola auditione cōſtans. ſcda mētalis: mētis cōceptiōe ſtabilita. tertia vero cōmunis. i. trā voce q̄ mēte ꝓſtās. Vocalis facit ſophiſticā. i. nudā rei apparētiā: ꝑ ē q̄ tātū voce concipiunt nec bene capiunt verba ſophiſte euadunt: mentalis. ſ. recordatio facit iudicium. i. certā cognitionē quam iudiciū preſupponit: cōmunis autem ſi fuerit cōtinuata facit perfectū ſcz in arte. i. conſummatū pb̄m ſciētē de rebus veris apte diſputare. Unde vocalis recordatio facit ſup. cecitatē: mētalis facit ſciētiā: cōis vſum. i. ſimul cū ſcientia traditionē ſcitoꝝ. Uſus aut feſtinat ꝓperare ad magiſterium: hoc eſt q̄ñ que per vſum quoq; cōcepimus tradimus alijs: euadimus magiſtri: vnde ſolet dici: quia ſepe rogare: rogata tenere: et retenta docere. Hec tria diſcipulum poſſunt equare magiſtro. Enim pro quia ſicut prouidentia prodeſt parū vel nihil ſine iuſtitia: id ſentit Licero primo officiorū ſic dicens. Placet ergo aptiora eſſe nature ea officia que ex cōmunitate q̄ ea que ex cognitione ducantur. Et paulopoſt Quibus reb⁹ intellig ꝫ ſtudijs officijſq; ſcientie ꝓponēda eē officia iuſtitie q̄ pertinēt ad hoīm vtilitatē: q̄ nihil boi dz eſſe antiqui⁹. Atqui illi quoꝝ ſtudia vitaq; oēs in rerū cognitione verſata eſt: tm̄ ab augendis hoīm vtilitatib⁹ ⁊ cōmodis nō receſſerūt. Nā et erudiere multos q̄ meliores ciues: vtiliores q; in rebus ſuis publicis eſſent. Et in fine illius comparationis. Ergo oē officiū qđ ad ꝓiunctionē hoīm et ad ſocietatē tuendā valet: anteponēdū eſt illi officio qđ cognitiōe ⁊ ſciētia cōtinet. Hecille. Redeo ad tertium. Juſtitia aūt ſine prudētia multū ſubaudi prodeſt. Sed q̄ras quō iuſtitia ſit ſine prudentia nā neq; ſuū cuiq; tribuere: neq; neminē ledere: neq; iniuriā rite ꝓpulſare: ſine prudentia poſſum⁹: atq; nemo iuſtus qui nō idē vtcūq; prudēs: id quidē verū. ſz iuſtitiā hic vocat q̄ innocētes ⁊ boni viri eē dicimur: eriā pb̄ie ⁊ lr̄aꝝ ignari q̄ idiotis ⁊ imperitis ad ſalutem prodeſt. cum ſciētia ſine iuſtitia ⁊ gratia non iuſtificet: ſed potius inflet. Sic ſciētia ſine vſu ꝓdeſt parū: vſus aūt bonaꝝ operationū aut ſermonis latini: ſine ſcientia. i. certa arte: prodeſt multū. qđ Auguſtin⁹ affirmat de doctrina chriſtiana de vſu loquēdi quē arti ꝓponit ſine vſu. Un̄ ⁊ L. c. i eo. ſ. de offi. Eloq̄ copioſe: mō prudēter: me⁹ ē q̄ vt acutiſſime ſine eloquētia cogitare. ¶ Si vo ⁊c. docet formā diſcēdi: qr̄ dū plinior ſermo ediſcēd⁹ ē: mō totū ſz particulatim ediſcet. Ordo eſt. vo ꝓ ſed ſi tyrūcul⁹. i. nouiti⁹ miles ſcientie. i. litterature: bone indolis neq̄t cōprehēdere ſeriatim. i. per ſeriē et ordinē totā oīonē: rapiat ſalt. ē primā ꝓnūciationē: donec pro

cedendo gradatim possit producere continuum effectum. Autem pro sed: scientijs leuitatū. i. facilium indagationum vt grāmaticaliū visis. i. cognitis: vel leuitatū. i. vanitatum vtpote de speculatione porphiriana quinq; vniuersaliū que ab Aristo. monstra vocātur: vt primo Posteriorum disputans cōtra eos qui ea quasi ideas in comparibus stellis ꝛ extra singularia ponūt: dicit gaudeant vniuersalia que si sunt monstra sunt: eam aūt difficultatē in quibus sint; ꝛ quid sint vniuersalia ꝓponit ī ꝓncipio porphirij. attēdendū ē ad cathegorias .i. coordinatiōes ꝑdicamētoꝝ ipsius. s. aristotelis necessarias: ꝛ ita non leues. Alij necessaria legūt: vt sit ordo visis scientijs leuitatū. i. rerū faciliū attendēdū est: de speculatiōe porphiriana q̄nq; vniuersaliū: q̄ ab aristotele mōstra vocant necessaria ad cathegorias ipsius. s. aristotelis. vñ porphirius statim in ꝓncipio. Cū sit necessariū Crisaorij ꝛ ad eā q̄ est apō aristotelē ꝑdicamētoꝝ doctrinā ꝛc. nosse q̄d genꝰ ꝛc. Que inq̄t Boe. patefecimꝰ bis. i. duplici cōmentario luce expositionis in nris cōmētarijs. O quātū vtilitatis habeat ī his. s. vniuersalibꝰ aut cōmētarijs si intrinseca cognitio eoꝝ sup. habeat. Nōne facultas. i. facilitas a facul q̄ō pro facili dicebāt antiq̄: aut facultas. sicut dicūt facultatē artiū medicinarū. i. classis; ꝛ specialis ꝓuincia sophistici illiꝰ ꝓceptoris facultas dico īralis .i. vocalis est notāda vitio? Rndet est in quā. ¶ Nostra q̄. i. etiā nra volumina decorata stēmate .i. corona aut potius schemate. i. figura stili. i. dicendi genere nō sunt omittēda: modeste de se sentit: aut callide: q̄ hoc opus cōposuit. hec inseruit vt fidē faciat boetianū ee. ¶ Aristo. q̄. breuitas tota succinta. i. cōpēdiosa: ꝛ sup. sit voce tediosa: ꝓpter difficultatē stili: qꝛ nimis fideliter voluit trāsferre: verūtn̄ nō est visa Boe. tediosa: quia sua cuiq; placēt: vñ etiā hec cēsura docet nō esse boetianū opus: ꝛ ergo voce tediosa nō tamē infructuosa. ¶ Malui em̄. ostendit callide quare tediosa sit: vt Boe. putet loqui. Enim ꝓ qꝛ. q. d. ideo dereliqui vocē tediosam: qꝛ malui. i. magis volui (sed magis abūdat. qꝛ sequit potius) deseruire trāslationi fideli: trāsferēdo. s. verbū e verbo q̄ō tn̄ faciendū nō ee docet Hora. in arte dicens. Nec verbū reddere verbo interpres fidus curabit. malui inq̄t: q̄ ꝛeprehēdi. i. argui temeritate arrogantie: si videlicet sua potius q̄ aristotelis posuisset sensa. Quid enim serenio lucida veritate Aristo. q. d. nihil sed quō tediosam dicit vocē: si serenissima et lucidissima est. Nec. i. nihilominus: dum .i. quando hec scilicet dicta geruntur. i. amministrātur ꝛ fiūt: fructuositas grammatice est relinquenda vllatenus. i. vllo modo: vbi non legemꝰ nullatenus. sed vllatenus. enim ꝓ qꝛ: possessio cuiuslibet artis cōmēdabilis. i. laudabilis ꝛ digne cōmēdatiōe: reddit iucūda per eā. s. grāmaticā: ꝛ lepos. i. lepor. hoc est cultus rhetorice: ꝛ honos. i. honestas quadriuialiū. s. scientiarū acquisita cōparatione studij. i. obtenta facultate studēdi aut discernēdi inter scientias: non debēt omitti. Aut pro sz: proteruitas studij. i. continuatū studiū: ꝛ quasi ꝑterua concertatio studentiū: generat in his scz scientijs florem ꝛ parturit. i. ꝓducit fructū si ꝑteruitas studij fuerit ꝑmixta dubitatiōe. i. nō fuerit pertinax in opinione: aut si fuerit ex more academicoꝝ: q̄ nihil affirmātes se de singulis dubitare asserūt. vñ ꝛ illud Arist. dubitare autē de singulis nō est inutile: ꝛ si ꝑteruitas fuerit tēpestiua. i. suo tpe nata: videlz nō ꝓpus q̄ ꝛ bene intellecta: aut potius non vltra q̄ docet: quia vt dicit apud Aulū gelliū plato: pbia bona est o socrates si eā modice quispiā ꝑ etatē attigerit. at si vltra modū hominū est corruptela ꝛc.

¶ Visis autē leuitatū sciētiis de speculatione porphiriana qnq; uniuersaliū: quæ ab Aristotele mōstra uocant: attēdendū est ipsius ad cathegorias necessaria: q̄ luce expositiōis in cō mētariis nostris bis patefecimus. O quātum utilitatis habetur in his si intrinseca habeat cognitio Nōne litteralis Sophronici facultas est uitio notanda? ē inquā. ¶ Nra quoq; uolumina stili schemate decorata non sunt omittēda. ¶ Aristotelis quoq; tota succinta breuitas: licet uoce tædiosa: nō tamē ifructuosa. ¶ Malui em̄ potius fideli deseruire trāslationi: q̄ arrogātiæ reprehēdi temeritate. Quid em̄ Arist. lucida ueritate serenius. Nec dū hæc gerūtur grāmaticæ fructuositas ullatenus est relinquēda: per eā em̄ cuiuslibet artis cōmēdabilis reddit possessio iocūda. Rhethoricæq; lepos quadriuialium quoq; honos studii cōparatione acqsita ꝑ posse nō debēt omitti. In his autē studii proteruitas florem generat fructumq; parturit si dubitationi permixta fuerit et tempestiua.

¶ Capitulum secundum.

Visis autem scholarium rudimentis et uirtutum incremētis nunc de eorum subiectione erga magistros breuiter est ordinādum quoniam qui se nō no modice quispiā ꝑ etatē attigerit. at si vltra modū hominū est corruptela ꝛc.

Visis aūt. Postq̄ inq̄t visum est de rudimētis. i. primis eruditionibꝰ scholasticoꝝ: ꝝ est quibꝰ artibꝰ sint instituēdi. ꝛ incremēta vtutū suscipiēt: videdū est de eiceps de eoꝝ subiectiōe: ad quā eos maxime ope cohortat q̄ntili. vt aī hic opꝰ vidimꝰ. Ordinādū ē. i. ordine loquendū est

Est aũt cõtextus facilio: ꝙ vt ordo verboꝝ seu cõstructio desidereť:ideoꝙ deinceps breuio: ero. Eum fore.i.futurũ esse:hoc est destinari ad magisteriũ. ¶ Debet aũt ꝛc. In attentione ꝛc.Hec tria docet Cicero ꝑcipue in exordijs facienda:sic tñ vt eadem vbiꝙ fiant. Permutatũ.i. vicissitudine ꝛ ꝑmutatione quadã. sic fit aũt discholus.Discholũ aũt nõ solũ scholasticũ a schola diuisum:sꝫ quẽlibꝫ eius similez dici docet Petrus apostolus di.s. Pe.ij.Serui subditi estote in oĩ tpe dñis:nõ tm̃ bonis ꝛ modestis sed etiaꝫ discholis.Tabernas. Taberne nõ sunt ꝑprie in quib⁹ vinũ vendiť: ꝛ eñ dicunť caupone:sꝫ ex talib⁹ ꝙfecte dom⁹ ad ceteras res vendendas apte. Publica spectacula vt sunt ludi circenses: hastici:gladiatorij:scenici. Per pompas.s. quaslibet. sꝫ precipue chorearũ ꝛ cenaꝝ vagis oculis ꝛc. Bona sunt epitheta.i. adiectiua seu attributa.Animo autẽ petulanti dicit:qꝛ ei⁹petulãtia man⁹ incõtinentes facit.dicit petulãs etiã petulens a petendo. ¶ Quodã vo tpe dicit se in gallias sanitatis recuperãde gr̃a peruenisse.Sed sic vt facile agnoscať nõ Boe. esse sed suppositũ quẽuis: qui se Boet. mentiri volebat ꝙ ex stilo gallus videť. Qꝛ vero parrhisios Julij ciuitatẽ appellat:erroneũ est:nã ꝛ Julius in galliã se aduenientẽ parrhisioꝝ lutetiã inuenisse testať.Nec iustũ videť ꝙ parrhisioꝛ:uz insectetur gymnasiũ. Návt dñs Baguinus late deducit sub beda tantũ cepit: ꝙ plus ꝙ ducentis annis post Boetium fuit. Rituſꝙ galloꝝ facetos: hoc galluz atteſtať autorem. matronarũꝙ pios affatus. hoc rursus aliũ. nã earũ insidiať pudicitieꝙ. Nullis eis pocula : aut qꝛ si Boe. dici posset huiꝰ autorꝛ:tũc nonduz celebre fuit gymnasiũ:aut qꝛ italis raro cõmendať gallicana eruditio : vt ex epistola patriarche ptz: ꝙ parrhisios iniusta lance eleuat. ſflauosꝙ britones:hoc de anglis ꝛ scotis dicit:quoꝝ plures rusti sunt ꝙ inter britones minoris britannie.nã maioꝛ dicíť nũc anglia cuius populi britanni potius dicẽdi. Tandẽ aũt gallica lingua pꝛesertim tpe bede: vt dictus gaguinus cõmemorat. volumina lucretij:ꝙ pbiam carmini cui greca multa admiscuit:descripsit. Non tantũ tpis ꝛc. Sic legẽdũ aut nõ tantũ opere. Germanici furoris:qꝛ bellicosa gens Italis fuere visa. vñ germani truces ꝛ feroces dici solent:ad pbiaꝫ certe nõ inepti. Intitulari.i. inscribi ꝛ insigniri.est aũt ineptum vocabulũ lꝫ titulus apte dicatur. Magice ꝛc. insectať hispanos pꝛsertim toletanos quos magice studiosos fuisse predicant:sed multo tpe post Boetiũ

Sunt tamen qui asserant parrhisijs in suburbanis etiã talia fuisse apud diuũ Germanũ exercitia. De nostris aũt.i.si verus esset Boe.romanis oculis:lippiẽtib⁹.i.defluentib⁹ ꝛ cõuulsis: qð lasciuie signũ est. Unde. Perpetranti fractus ocello. ꝛ Juue. Oculoſꝙ in fine trementes. Sed hec hactenus de discholo sufficiant.i.satis sint. ¶ Nõ aũt sit discipulus violentus erga ꝛc.Docet beniuolentiã ꝛ obseruãtiam in preceptoꝛes seruandã.violentus.i.infestus erga.i.aduersus magistrũ.i.preceptorẽ violẽtie ꝛc. Affert exemplũ di.Albinus filius albei ciuis romani prodeat in exemplũ violentie.s.preceptoꝛi illate: qui cũ nõ esset filius dilectionis.i.dilectione dignus:nec diligens preceptoꝛẽ.vero pro sed magis.i. potius precursoꝛ.i.nũcius ꝛ premõstratoꝛ infelicitatis;iniecit manus sceleratas grillo magistro suo bal-

deat in exẽplum. qui cum nõ esset filius dilectiõis magis uero infelicitatis præcursor: magistro suo Grillo quãdoq; balbutienti manus iniecit scelera tas/ac canicié eius uenerabilem fœdo pedũ macu lauit accessu. Quæ tãti sceleris cã fuit? quia ad pri/mã aeris impressionẽ totã nequiuit cõprehende/re cõstitutionem. Proh dedecus proh infelicis dis/cipuli caput infelicitatis accessus. Tam scelerato Nero gaudeat hærede. Tam coinquinato Anetus succeſſore. Grillus uero cum Socrate/Senecæq; gau deat appetitu. Nõ est ergo dignus sciẽtia qui sciẽ/tiæ insurgit præceptori. ¶ Luxuriæ a feruore stu deat se discipulus alienare. Hãc satyri triplici par tione diuiserunt. Quandã in ornatu uestiũ dicẽ/tes consistere/aliã coitu/tertiã uero gulosítati assi/stricem. Cuiuslibet uero rabie fœculenta frequen ter nouim⁹ laborare subiectos. Cõtumelioso coi/tu appetitu sãguineũ Lucretii filiũ zenonis discipu/

butienti: quãdoq;. i. aliquãdo autẽ ex timore: aut impfectione lingue: ac maculauit fedo accessu. i. cõcul/catione pedũ: caniciem eius grilli: venerabilẽ. i. dignã veneratione: sicut censebãt veteres. vnde Iuue. satyra decimatertia. Improbitas illo fuit admirabilis euo. Credebãt hoc grande nefas ⁊ morte pian/dum: si iuuenis vetulo non assurrexerat: ⁊ si barbato cuicunq; puer ⁊c. Que tanti sceleris causa fuit: hoc est, queras fortassis qui fuerit causa vt is tantum scelus in preceptorem suum committeret: et re/sponder: quia nequiuit comprehende/re totam constitutionem. idest vt dicunt lectionem ⁊ doctrinam grilli præcepto/ris sui ad primã impressionẽ aeris. i. ad primã pronũciationẽ eius que fit aeris impressu ⁊ verberatione: vnde verbũ dictũ volũt. Proh: exprobandi interiectio dedecus. proh accessus discipuli in ca/put infelicitatis. i. o detestabilẽ accessum discipuli ad caput. i. ad precipuã causam infelicitatis. Nero gaudeat tam scelera/to hærede: qui ipse fuit talis in senecã præ/ceptorem suũ. Anetus qui talis in socra tem fuit: gaudeat tali successore. Anitus enim ⁊ melitus accusauerũt falso Socra tem q; religionẽ puerteret: iuuenes cor/rũperet: leges destrueret: ⁊ ita p iniuriã Socrates in carcerem detrusus: cicuta herba veneni vim p frigiditatem habẽ te extinctus est. Verum pro sed Grillus bonus preceptor ille gaudeat cũ Socra te ⁊ cũ appetitu. i. appetitione Senece: q; honestiorem partem elegerunt. Non est ergo dignus ⁊c. Bona sententia pro uerbũ loco habita. ¶ Luxurie a feruo/re ⁊c. Docet preterea discipulum esse cõ tinendum a luxuria quaz satyrici tripha riam diuiserunt. Nam alia est in vestitu alia in coitu: alia in victu: quam dicit eẽ assistricem: quod verbale preter morem deducitur: non a supino: quia assisto in ea significatione supi/tum non habet: nec a verbali: quia assistor non dicitur: sed bene assessor. verũ etiam sapientie nono. Astriticem legimus: quasi ab assisto deductum: vbi alij assistricem: vbi potius Nestoris sententia assi/stricem legendum est. Cuiuslibet vero: scilz harum trium luxuriarum: rabie feculenta: idest fecis ⁊ im/mundicie plena. Ordo est. Nouimus subiectos laborare: idest molestari torqueri ⁊ angi: quia omnis voluptas laboriosa et anxia in fine. vnde Horatius in epistolis. Sperne voluptates nocet empta do/lore voluptas. Nouimus ergo subiectos laborare: rabie feculenta. Cuiuslibet: scilz trium luxuriarum. Tota roma fleuit filium Lucretij illius ciuis romani et discipulum Zenonis illius philosophi: san/guineum. idest sanguinee complexionis: que libidinis impatiens esse solet: nisi sanguinarum velit di/cere: inuiscatum: idest pollutum et irretitum seu illaqueatum contumelioso appetitu coitus: qui tamen fuit ortus clarissimis natalibus. idest nascendi conditionibus et pompis: existens quantitatis procere et qualitatis: idest complexionis sanguinee: siquidem: quia certe mire eloquentie: et ingenij perspicacis: sed gaudebat nuptijs: idest coitibus cum nouis puellis quotidianis ⁊ vltra debitum: im/mo vltra vires nature: et hoc patre deferente. idest deportante et luente penam. nam consumebat illi/cite patrimonium: et census: idest redditus et vectigalia ac possessiones seu potius thesauros paren/tum: et eminebat: idest excellebat cunctis zelotypis: idest inter cunctos zelotypos si ipse zelotypus fuit aut super omnes zelotypos: si ipse zelotypus nõ fuit: sed tamen etiaz de amica quis zelotypus esse po/tuit. verum cum zelotypus sit qui nimio zelo suspectam habet cõiugem: hic videtur accipi pro mecho: sed tamen zelotypus emulator forme interpretari potest: nam zelos emulatio ⁊ typos forma. Qui igi/tur ita amat vt sollicitus sit ne quis amore suo perfruatur zelotypus est. Et zelotypia diffinit a chrysip po egritudo animi ex eo proueniens q; timeas ne assit alteri: quod cuz nemine velis habere cõmune. Inhiabat quoq; aleis. i. alearuz ludo ⁊ cellulis meretricũ: sed nõ destitutus. i. derelictus aut liberatus seu potius diceretur redemptus: adhuc puriru propio. i. rentigine libidinis ⁊ incentiuo veneris: elec/tus postea cum serum erat a parentibus: ⁊ destitutis tandem ab amicis ⁊ cõsortibus ⁊ castigatus vn/diq; a creditoribus: idest ab his quibus debebat: studuit assistere furtim: idest furtiue aut per furta no/tis et ignotis: ⁊ ita redemptus creberrime a patre ab angustijs crucis: idest suspendij: tamen non po/tuit vltimo: idest ad vltimũ exhausta iam crumena: redimi pecunia parentis: ⁊ ita suspendio adiudica/tus est. Ipse ergo additus: idest adiudicatus cruci: idest patibulo: compellebat eundem scilicet patrez

lú tota Roma fleuit iuiſcatū:q̄ tñ dariſſimis ort⁹ fuit natalib⁹:quātitatis ꝓceræ & ſanguineæ qua litatis mire ſiqdē eloquētiæ: ꝓſpicacis ingenii: ſed quotidianis & ultra debitū nuptiis gaudebat pa tre pœnā deferēte: pīmoniū em̄ parētūq̄ cēſus illi cite cōſumebat: cūctiſq̄ zelotypis eminebat. Aleis aūt & meretricū cellulis ſemp ihiabat. Proprio au tē adhuc nō deſtitut⁹ prurit u poſtea a parētib⁹ eie ctus tādē ab amicis et cōſortibus deſtitut⁹ a credi toribus undiq̄ caſtigatus: alias fatigat⁹: notis & ignotis furtim ſtuduit aſſiſtere crucis ab āguſtiis a patre creberrime redēptus ultimo tñ parētis pe cunia redimi nō potuit. Cruci ergo addict⁹ eūdē ad ſe uenire lachrymis cōpellebat oſculūq̄ uoce ꝙrula petebat. Pietatis aūt motio ad filii petitio nē patrē erexit erectiq̄ fili⁹ naſuꝫ morſu ſecuit acu tiſſimo dicēs. Quare a meis primis erroribꝰ incaſti gat⁹ euaſi? Vt qd magiſtri mei documētis nō obe diui ſocioſq̄ meos contēpſi. Filii patrē neceſſe eſt indulgere caſtigationi magiſtrūq̄ diſcipulū mo res informare. Ecce quātū deteſtabilis eſt meretri cum incurſus. Eſt aūt meretrix nonaria iferni ia nua uia iniqtatis ſcorpiōis ꝓcuſſio uiſcariū ſcele rum puteus interitus. Et ſi qua eſt alterius luxu rie ignominia qualibet eſt alia prauior, ſcelerēq̄ deteiior. Interitus aūtē iacintinus cunctis patet & iouinus. ¶ Comeſſationibus & ebrietatibus ſe cunda ſpecies luxuriæ dotata permutatim tanq̄ cauſa ad cauſatum cum prædicta gaudet ſuſtine ri ꝓpter coitum enim fit ebrietas relatiue, necnō & cæteroꝝ uitioꝝ genera. Vinum autem modice ſumptum intellectui uidetur cōferre acumen nō modice ſumptum rationē perturbat itellectum hebetat memoriam eneruat obliuionem immit tit errorem infundit ignorantiam producit. Vbi enim ebrietas ibi furor dominatur; ubi furor ibi nulla ſapientia: ſed inſipientia peruagatur. Hu ius autem rationis quotidiana patent exem

ſuum venire ad ſe: t ꝯ hoc in lachrymis. i. per lachrymas: t petebat ab eo voce querula. i. querulosa oſcu lum. Sed q̄ res nimiū facilis eſt nō opus eſt ꝓſtructione. Indulgere. i. operā dare t intēdere: ꝫ aliud ſignificet. Nō em̄ hic poſſunt accipe vocabula in ſua elegātia t vera ſignificatiōe ſed in ea qua poſita ſunt. Mores informare. i. docere ſed latine diceret moribꝰ et neſcio an ſic ſcriptū ſit. Sūt autē de hac re vulgari verſiculi. Lucretij caſum pater aſpice: nō ſine natum. Incaſtigatū ſi nō vis perdere naſum.

Meretrix hic dicitur proſtituta. Nonaria a nona hora: qua ſumere licebat romanis cibum. Unde Martialis. Imperat extructos frangere nona toros. Nec ante eam horam licebat lupanaria aperire, vnde nonaria dicta eſt: etiam apud Perſium. Eſt ergo meretrix nonaria: ideſt prandū ſectatrix: quia vēter mero eſtuans de facili ſpumat in libidinē. Eſt ianua inferni: quia peccandi occaſio. via iniquitatis: quia furari t latrocinari fidēq̄ frāgere multis ſuadet. Scorpionis percuſſor. quia in fine venenū habet ſicut ſcorpio vel ſcorpius in cauda: quia omnis anima triſtat poſt coitum. ideoq̄ demoſthenes recte dixit Laidi meretrici corinthie. pro qua impetriti thaidem ſcribunt: nō tanti emo pentere. Hiſtoria eſt apud aulū gelliuꝫ libro primo. Viſcariū. i. ineſcatio illaqueatio t irretitio ſcelerum: q̄ oim ſcelerū putatur dulciſſimū: t maxime carnale ac beſtiale ſenſualitati cōplacēs. Puteus interitus: q̄ ſcientes t volentes ſeſe imergunt miſeri amantes. interitus autem t iacintus inus t iouinus. Patet iquit cunctis ſed nunc: q̄ nō exprimit paucis aut nullis patet. Nam de iacintho in florem ſui nominis per impatientiam amoris verſo intelligenduꝫ nō eſt. cum nihil faciat ad propoſitum. ſed de duob⁹ ſcholaſticis: qui miſerabiliter propter meretrices vitam finierunt. ¶ Comeſſationibus tc. Proſequitur ſecundam luxurie ſpeciem: ideſt comeſſationem t ebrietatem que ſe habet ad luxuriam coitus: vt cauſa ad cauſatum: quia vt dicit Comicus. Sine cerere t baccho friget ven⁹. Et contra vt dicit Hiero. Venter mero eſtuens de facili deſpumat in libidinez permutatim. ideſt facta permutatione: quia viciſſim inſunt prius gula: deinde coitus ſed in quibuſdam etiam coitus eſt cauſa crapule: ſed in diuerſo genere cauſe. Nam coitus eſt cauſa finalis crapule. ideo enim multi ventrem onerāt. vt ad venerem potentes ſint. crapula autem eſt cauſa effectiua coitus itaq̄ permutatim ſunt inter ſe cauſe. Nō modice ſumptum: ideſt in modice: quod Varro apud gellium docet: cetera nota ſunt. Que etiam peſtis: ideſt pernicies conſorte vitioſo deterior: diceret peior: quaſi dicat nulla gymnaſius: id eſt ſtudijs et exercitijs ſuis. Prudentium ſcilicet magiſtrorum diſcretio: id eſt virtus diſcernendi dignos ab

indignis. ¶ Hec aũt secũda species est preambula.i.preuia príme : q; generat sepe primã. Est aũt pe/ dissequa.i.subsecutiua posterioris.diceret postreme : q; de tribus loquitur.naz amatores solent ꝛ ve/ stibus gaudere preciosis. ¶ Tertia ꝛc. Prosequitur ergo tertiã speciem luxurie:q̃ est in nimio vestitu Nam luxuries est oĩs supflua abũdantia: vnde ꝛ segetes nimiũ pingues luxuriare dicunt. Est aũt ma ritata.i.indissolubiliter cõiuncta pgeniei potentũ.i.diuitũ ꝛ magnatũ;in figillatione.i.quasi figillis et scutis intextis intercisione:membratim: quasi per membra: ꝛ gaudet polire.i.co m ere exornare cesariez.i.comã precipue virilem quasi vento cedentem beneficio pectinis ꝛ tortuositate. idest crispitudi/ ne ꝛ incuruatione: calamistri.i.ferri cali di quo crispantur capilli: gaudet lasciui re seriatim.idest per seriem adhibitis: et gaudet perfundere gulam. idest partez gutturis prominentem fuco.idest colo/ re adulterino:ꝛ inhiare:idest intendere frequenti castigationi.i.emendationi.s. actiue:nouacule.idest cultri rasorij: qui emendat barbam : eandem radendo:et gaudet implere sinuz aromatibus.idest varijs odoribus : et gaudet adimplere colla monilibus.i.ornamentis colorũ gẽmatis.i.gemmis insignitis:quod po tius mulierum est. Et gaudet cingulis idest cincturis ꝛ balteis parthorum qui optimi sunt sagittarij:ꝛ sagittandi equi tandiq; artẽ acvera dicere pcipue suos docent: vt autor est herodotus : et ita pulchris gaudent cingulis: et gaudet ostendere plebi ventrem castigatum.i. cõpressum:ꝛ incedere vt regina calce/ is tabulatis.i.in morem tabularum et limarum incisis ꝛ rostratis.i.anterioꝛa longa ꝛ acutavt nra aluũ habentes ꝛc. Semicirculariter.i.trementibus natí/ bus et in semicircularem motum agita tis. Et amputari:idest inflari:ꝛ gaudet fastidire: idest superbe contẽnere om/ nia appositis cibarijs et affligere seruí entes: idest ministrantes litibus affi/ nes probris: idest cõtumelijs ignotos cruciatibus: et festinat vltimo et raro interesse scholis. Pyrrhi dictatoris ꝛc. Dictator rome summus erat magistra/ tus vtpote q̃ solo dictamine omnia ge/ rebat et sine cõsilio patrum in quẽlibet animaduertebat:nec vltra sex mẽses le/ gitime dictaturam tenebat. Pedulí: id est pedũ indumentis interioribus: lim/ batis:idest limbo ornatis.hoc est fascia et quasi fimbria quadã:ꝛ caligis macu/ latis.i.maculis distinctis per oram.i.p extremitatem et incessit quãdoq; tibijs cedrinis.i.ligneis baculis suffultus.id est elatus nudis pedib⁹: et vt stomacha tus.i.indignat⁹ ꝛ stomachose locutus ĩ perijt.i.lacessiuit et iniurijs affecit ario/ pagum.i.locum iudiciarium athenis et puidi idẽ pspexi sepissime caute ne ĩsur geret mihi: q; eram alienigena. Cõpo/ suerit.i.diligẽter collegerit. Et ita plau/ tus bñ effinxit pauptatẽ eẽ luxurie filiã.

plauirtutũ detrimẽta. Quæ etiã pestis cõsorte ui/ noso deterior? quia si studere neq̃at cæteros gym/ n asiis inhiare uolẽtes corrodit,horrorẽ litis cõso/ uet/ uel pugnis cesus opẽ orat. O qualis pmixtio studentib⁹ est cum dissoluto. Eiiciat ergo ab inte/ gritate cõsortii tales prudẽtum discretio ordine irregressibili & hoc tpe determinato . ¶ Hæc autẽ secunda species primæ qñq; præãbula est:posterio ris aut pedissequa famulaq; apperitiua. O quan/ tum erroris imittit ebrietas:nisi freno sobrietatis uel castitatis castiget ad unguẽ. ¶ Tertia uero lu xuri æ spẽs est cõcupiscẽtia/q̃ ornatib⁹ inhiat/ potẽ tũq; pgeniei maritata consistit/ qbus pauptatisto ta facultas cedit iuicta.Hæc autẽ uestium gaudet: uarietate frequẽti/earũq; insigillatiõe mẽbratim pectinis bñficio cesariẽ polire:& calamistri tortuo litate/florũq; diuersitate seriatim lasciuire/gulãq; suã fuco pfundere/nouaculæq; frequẽti castigatio ni inhiare/sinũ aromatibus adiplere/ gẽmatis col/ la monilibus parthorñq; cingulis uentrem casti/ gatum plebi ostendere/rostratis tabulatisq; calce is ut regina incedere/ colloq; elato /gutture infla to/supercilio mutilato/oculo impudico/fastuoso q; incessu semicirculariter incedere gaudet. Raris autẽ par ũq; modestis sermonibus ampullari: ap positisq; cibariis oia fastidire: litibus seruientes. pbis affines/cruciatibus ignotos affligere:ultimo raroq; scholis interesse festinat. O qualis quãtaq; uitiorum est permixtio.Cum quodam tempore me Athenis causa discendi recepissem. Ganime/ dẽ Pyrrhi dictatoris filium omnibus p̃dictis labo rantẽ inspexi:qui quandoq; pedulis libatis qñq; caligis maculatis per oram cedrinis tibiis elatus nudisq; pedibus incessit: ariopagumq; ut stoma chatus impetiit. cauteq; sæpissime prouidi : ne mihi insurgeret.quia alienigena erã. Quid plura dicã? ad tantã licet inuitus deuenit inopiam q̃ ea quæ prius fastidiẽdo cõtempsit;mendicans corro

CVm aũt ⁊c. In hoc tertio capitulo cohortat ſcholaſticos ad cõſtantiam ⁊ aſſiduitatez in bonis ſtudijs qua fm Cicero. in officijs nihil eſt in tota vita pulchrius aut decentius. Prima. ſ. cõſtantia parit. i. acquirit. Scda. ſ. incõſtantia diſſoluit. i. diſſipat parta. i. acquiſita: ipammet incõſtantia: hoc emphatice dicit. ſicut dicit Therentius ſeruũ ſceleſtũ ſcelus: hoĩez ſenem ſenium: ſapientẽ ſapientiã: mulierẽ mulierẽ. Qui inhiabat gando cõpoſuerit: fortunæ meatu pmutato. ſed hæc hactenus dicta ſufficiant.

¶ Capitulum tertium.

CVm aũt diſcipulus ad pfectionẽ tendere teneat: effectiuã cauſam pfectiõis: utpote cõtinuitatis cõſtantiã, put facultas ſuppetit mẽti dinoſcatur imprimere. Quid em̃ in dilectionis opuſculo lucidius cõſtantia? Quid incõſtãtia nequi? Prima parit. ſecũda parte diſſoluit. Prima, precedit: ſecũda retrocedit. Prima colligit ſecũda collecta diſpergit. Cum autẽ gymnaſiis inſudare decreuim⁹: magiſtratuſq; uicem dignũ duxim⁹ obtinere: filiũ incõſtãtiæ immo ut uerius dicã: ipammet incõſtantiã fortuna noſtris aſſignauit præceptis imbuendũ. Qui ſatyricis inhiabat atramentis mẽſurnus imbuẽdũ. Hiſtoriographis perſæpe diurnus. Elegiacis annuus. Ratione uero diſſerẽdi Ariſto. lamentabat nocturnus. in editionibus quoq; phyſicis menſurnus: duodecimq; tabularũ cõpilationib⁹ quaſi inſtantaneus. Oibus ſiquidẽ in breui extiterat faſtiditus. Si uero librorũ inſpectioni eorũq; ſcripturæ aliquantulũ indulſiſſet: q̃ plures phorã iſpexiſſ3: nulliq; licet breuiſſimo tpe man⁹iponere pficiẽtes alias pfectiões. ¶ Tandem mercator icœpit eẽ nauigio. Prio uero noctis ſpacio nauſeæ inhiatũ ſentina cogẽte, puocat⁹: & demũ ponti inſultu pterritus inũdãtis hortolan⁹ eẽ cupiebat. Deficiẽte uero legumine militiæ ſe trãſtulit exercitui. Viſis aũt hoſtiũ incurſib⁹ fugæ terga cõmẽdabat. ¶ Cratoniſq; ſtudiis tutius inhia

ſatyrica atramentis. i. ſcriptis ⁊ caractẽribus nigris: quaſi vo nõ ſenſum ſ3 colorem elemẽto: ũ admiraret: mẽſurnus. i. p menſis ſpaciũ: dat rei qđ tpis eſt: ſicut maro nocturnũ vocat lupũ noctu ãbulãtem: ⁊ inhiabat pſepe. i. valde ſepe diurnus. i. p diei ſpaciũ hiſtoriographis. i. hiſtoriarũ ſcriptorib⁹: ⁊ annuus. i. p annũ ſpaciũ elegiacis. i. elegiarũ ſcriptorib⁹. et hoc ſi ſenſus ẽ: q: hos lectitabat ⁊ nõ cõponebat: qđ videt eſſe ex eo q⁹ dicit atramẽtis. Satyrici ſunt q̃ satyras ſcribũt satyra aũt carmen eſt maledicũ ad carpẽda vitia iuuentũ. Hiſtoria eſt res geſta: ſed a memoria nr̃a remota vt vult Cice. Elegia eſt carmẽ de miſeria vt de infelicibus amorib⁹ ⁊ defunctis. cuiuſmodi ſũt epitaphia ⁊ ſilia. quoz ſtructura eſt facilis ⁊ itellectio nõ difficilis: vñ plus tpis illi ipartitus eſt: ⁊ lamẽtabat. i. cõquerebatur ꝓpter difficultatem rõne diſſerẽdi Ariſto. i. ſcripti ariſtotelici: aut diſſerẽdi ariſtotelẽ. i. doctrinã ei⁹. aut ſi est ariſto. dic inhiabat Ariſto. rõne diſſerendi. i. vt diſſereret eũ: aut i rõne diſſerẽdi. i. diſputãdi q̃ eſt in dialectica: q: ſequit: ⁊ inhiabat q̃ menſurn⁹ in editionib⁹ phyſicis q̃ ad mediũ cõgruũt: ⁊ in cõpilationib⁹. xij tabularũ legũ: q̃. xij. tabulis cõtinent et ad iuridicũ ptinent. Et nõ dicit intendebat aut incũbebat aut ſtudebat: ſz inhiabat. qđ quaſi canũ eſt q̃ hiando predaz ſectant: volens imodicã eius ſignificare operã: nã nimis vehemẽter oia incepta bat: vt fere ſolent q̃ nihil pficiũt. inhiabat aũt q̃ſi inſtantaneus. i. p inſtantia et ad punctũ tpis illis inſudans q̃ tota hominis vitã exigũt. Siquidẽ. i. q: certe extiterat faſtidi⁹ diceret tedio affectus in breui. ſ. ceptis ſtudijs. Aliquantulu3 indulſiſſet. i. diligẽti⁹ operã dediſſet q⁹ plures Boe. veri⁹ dixiſſet cõplures. ¶ Tandẽ mercator. ea eſt prima pditis ſcholaſticis via: nã mi⁹ laboris exigit mercat⁹ ⁊ multis ſine experientia prebet aditum Sentina aluus nauis recipiens aquam

imundã fere ⁊ grauiter olentez. In hiatũ nauſee. i. vomitũ inſultu ponti. i. aquarũ marinarũ: totũ pro parte poſuit. vt maro eneiõ. ſ. Ingens a vertice põtus. In puppim ferit ponti. Dicit inũdantis. i. extumeſcentis ⁊ vndas egerentis: hortolan⁹. i. holitor: ſed hoc ab euãgelio cepit. vñ boctianũ nõ dicã. Legumine accipi videt hic pro quolibet frumẽto: cũ ſit tantũ eoz q̃ manu legunt. vt fabe: piſa: lupini ⁊c. Militie ſe trãſtulit. locus videt ſumptus ex primo ſermone primi libri apud Hora. ¶ Cratoniſq; ſtu. ⁊c. Cũ minora nõ poſſet maiora ⁊ difficiliora ſectari cepit: vt incõſtantes fere ſolent. Affectate aũt videtur hanc ſedem cratonis excogitaſſe q̃ſquis eſt autor: vt ſua ſtudia oſtentaret. nã eiuſmodi queſtionũ potius q⁹ litterarũ ſtudioſus ⁊ peritus videt. Quequidẽ queſtiões q: ad phyſicũ aut metaphyſicũ theologũq; nõ ad grãmaticũ neq; diſcipulũ adhuc rudem ſpectant: paucis a nobis tranſigent. Et fere cuz ordine qui talis eſt. Ipſe inhiabat diutius ſtudijs cratonis illius pbi: cuius. ſ. cratonis capacitas ſemicirculi. i. circũferentie ſemicircularis fortis ſedis eius informabat multis queſtionib⁹: quas videlz illic inſcripſerat. Vero pro ſed latitudo circuli ſuperioris formata planicie zodiaci. i. habens ptractio-

nem in formã zodiaci,in planũ ducti:arrisit.i allusit septẽplicibus drasmis.i.discursibus questionũ:ve
sit a noiatiuo drasmos qui dr cursus.a verbo dramen.i.currere.aut si est a dragma qđ grece dragme dr
dicamus metaphorice locutũ de ꝓportionib⁹ dragmarũ.verũ facilius esset dicere drametis scriptũ.i.re
presentationib⁹.zodiacus est circulus in celo quẽ sol nunq̃ egredit.cõtinens duodecim signa ab aliã
bus dicta:vnde ⁊ zodiacus dictus. Nã zoon dr animal ⁊ zodiũ animal paruũ.Animal.ũ autẽ.i.signo
rũ in zodiaco noia ordo ⁊ numerus pa
tent his versib⁹. Sunt aries taurus ge
mini cancer leo virgo. Libraq̃ scorpius
architenens caper amphora pisces. He
ro pro sed prima ꝓtractio lr̃alis.i.prima
inscriptio'quesiuit hãc.questionẽ:vtrum
dñatio.i.dñs celi empyrei:hoc est deus
possit offuscari.i. polluí ⁊ inficiari aliq̃
natura participe terrenitatis.i. vtrũ cu
ra terrenor dimínuat lumẽ diuinũ ⁊ det
securitatẽ? ⁊ certũ est sm fidẽ q̃ non:re
debat m̃ id epicurus : vnde ei⁹ imitator
flaccus dí.in primo sermonũ.Credatiu
deus appell. Non ego náq̃ deos dídici
securũ agere euũ. ¶ Scõa sup.quesiuit
vtrũ seruitus vitalis spirituũ.i. vtrũ spi
ritus angelicus iussu dei amministrans
queat subsidio nature denigrari ambi
tu.i.cõpleru fecis terrene.i.an ex humili
ministerio denigret dignitas angelica:
Et certũ est q̃ nõ:q: angeli etiã minorũ
vidẽt faciem dei. ¶ Tertia aũt quesiuit
an sit acquiescẽdũ trine.i.triplici diuisio
ni polor.i.celor iudaice.i. sm iudeos et
chaldeos:q̃ vltra planetas tres ponũt
celos.s.stellatum cristallinũ ⁊ empyreũ.
quos q: sacre scripture testimonio po
suerũt etiã nos sequimur.An acquiescẽ
dũ sit simplici partitioni polor aristote
lice.i.quã aristoteles posuit dicẽs : extra
celũ nihil esse:loquens de firmamento.cui macro.⁊ alíj phi astipulant. ¶ Quarta sup.q̃siuit sic acge
scendũ esse iudaice partitioni dicat:an termini.s.horũ triũ celor sint ex ipsis.s.celis.i.ꝯtinui:an in ipis
idest cõtigui an q̃libet sup.sint figillatim.i.seorsum sic distincti vt se nõ cõtingant.i. an vltima pars in
ferior celi sic superiori cõtinuet vt vnũ faciat:an solũ cõtigua sit:an etiã diuisa vt intersit aliq̃d? ⁊ certũ
est q̃ cõtigui sunt celi. Et quesiuit si acquiescat aristotelice partitioni cũ.s.ita sit q̃ partes totius.i.celi
moueant localiter:quare totũ nõ mouet?:q: partes celi mouent circulariter:sed totũ celũ se habet vni
formiter respectu centri:ita vt semp sursum sit:⁊ eandẽ naturã habeat quasi motũ nõ sit: cũ tamẽ mo
ueatur circulariter nõ in rectũ. ¶ Quinta sup.quesiuit cur sit cõtinua trãsmutatio elemẽtor? Dici põt
ꝓpter cõseruationem nostrã:nam nisi aer transmutaret fieret penitus corrupt⁹ ⁊ infectus : ⁊ ita aliq̃
per cõdensationem resoluit in aquã:⁊ p rarificationẽ in ignem:⁊ ita de ceteris. Sed cũ trãsmutatio sit
cõtinua:q̃siuit an sint eadẽ elemẽta q̃ fuerũt pmo:an alia cõsistant? Et certũ est q̃ totũ elemẽtũ nõ trãs
mutat sed pro parte eadẽ cõstare:si cõcedam⁹ nullã partẽ aeris esse q̃ semp fuerit aer:adhuc m̃ dicerẽ ꝓ
parte elemẽtũ aeris esse idẽ numero.q: verisile est q̃uis eandẽ particulã aeris q̃ aliq̃ transmutata est
in aquã aut in ignem redisse sub natura aeris:⁊ ita mãsisse eandẽ numero:sicut homo in cinerẽ ⁊ terrã
resolutus resuscitabit idẽ numero. ¶ Sexta q̃siuit cũ vnũ elementor cõtrarior vt aqua q̃ cõtrariat ꝓ
pter qualitates ignis:est em̃ frigida ⁊ humida cũ ignis sit calidus ⁊ siccus:capiat qualitatẽ accidẽtalez
idest p accidẽs aduenientẽ ꝓpter admixtas partes terre aut aeris vt caliditatẽ: quare ignis.i.alterum
cõtrarior nõ accipiat.i.admittat in frigiditatẽ accidẽtalẽ? Ratio est : q: elemẽtũ superius hz intensius
suas qualitates q̃ inferius.ita vt nõ admittat partes alterius elementi cũ qualitate cõtraria q̃n eã ex
pellat illico.aut si minor est portio ignis:potius extinguat q̃ ꝯtrariã qualitatẽ vt frigiditatẽ aut humi
ditatem admittat.Secus est de aqua q̃ nõ tam intense suas qualitates hz vt nõ admittat cõtrarias sal
tem in partibus admixtis.hz nõ in se. ¶ Septima sup.quesiuit an aliqua zona.i.aliquis circulus ⁊ pla
ga terre sit habitabilis a nostra.i.preter hãc nostrã? Et certũ est q̃ sic:q: cũ sint quinq̃ zone quarũ que
media est nõ est habitabilis estu. Hic tenet alias duas: due sint habitabiles:q: temperate inter frigus
Duidiũ ⁊ cauma:sed earũ vnam habitamus:⁊ dividit in tres partes mundi:aphricam: asiam ⁊ europam: re
liquam quam certum est habitabilem esse dubitamus an sit habitata:⁊ videtur q̃ sic:quia deus ⁊ na
tura nihil faciunt frustra. sed si habitata est: dubitatur que sit primeua natiuitas illic habitantium:

Prima qõ

Secũda

Tertia.

Quarta

Quinta

Sexta.

Septia. v.zone celi sm Orbis diuisio,

bat:cui⁹ semicirculi capacitas multis formidabat
(als informabat) q̃stionib⁹.Supioris uero circu
li latitudo zodiaci formata planicie dragmis ar
risit septẽplicib⁹. ¶ Prima uero lr̃alis ꝓtractio q̃
siuit utrũ cœli empyrei dñatio terrenitatis aliq̃
pticipe natura possit obfuscari? ¶ Secũda utrum
spũum uitalis seruit⁹ terrenæ fæcis ambitu q̃at na
turæ subsidio denigrari? ¶ Tertia autẽ an ꝓiudai
cæ trinæ diuisioni polor: an aristotelicæ simpli
ci acquiescẽdũ sit ptitioni? ¶ Quarta si iudaicæ:
an termini sint ex ipsis an in ipis an q̃libet sigilla
tim? Et si aristotelicæ cũ partes toti⁹ localiter mo
ueant:quare totũ nõ mouet? ¶ Quĩta cur conti
nua elemẽtor sit transmutatio: & an eadẽ sunt q̃
prio fuerũt elemẽta: an alia cõsistãt? Sexta cũ unũ
elementor cõtrarior: ut aqua accidentalem ca
piat qualitatem: ut caliditatem : quare nõ ignis
accidentalem accipiat frigiditatem? ¶ Septima
an aliqua zona nostra sit habitabilis. Quæ habi

idest q̄ sit oꝛigo: ꝛ si dicatur q̄ nobis. vt etiā ab adā deducti sint. dubiretur quis accessus eoꝝ ad illam zonā fuerit. nā neq; p toꝛridā zonam: neq; p frigidas ptz accessus: ꝛ qualis sit eoꝝ recessus q̄ eque difficilis est. Neq; loquit de antipodibus q: illi sunt in eadē zona cū nobis. cingit em̄ quelibet zona totū globū terre: ꝛ si quis eā totā circūeat: ita vt nō regrediēdo sed pgrediēdo ad locū vn̄ pfectus sit pueniat: semp ab vna parte vetabit toꝛridā zona ꝛ a reliqua frigida: ꝛ si frigidam ptransire extransuerso potuerit: pueniet ad eandē zonā nostrā quapꝛopter ad reliquā habitabilez pueniꝛe nemo poterit: nisi p toꝛridā. quocirca p antipodas nō soluit q̄stio. ¶ Circuli vo ꝛc. Pꝛosequit vt diꝛi diligēter reliquā partē sedis diuersis q̄stionibus inscriptā: ꝛ dixit veroꝛ p sed mappa. i. planicies sz barbarū est circuli secūdi q̄ erat in sede Cratonis detinebat oculos intuētiū: vt ipsi⁹ incōstātis inspectiōe nouenaria. i. nouē gōnes cōtinēte. ¶ Quarū pma tenebat latitudinē zodiaci: modificātē. i. cōmēsurātē inspectiue q̄litatez circuloꝝ. s. ceteroꝝ: vt tropicoꝝ: ūq; polariū et eq̄noctialis ꝛ modificantē terminos coꝛuloꝝ. i. illoꝝ semicirculoꝝ diffinitiue. i. p diffinitiōes ꝛ pgressiue quātitatē totiꝰ foꝛme. i. q̄sꝫuit circulos celestes ꝛ eoꝝ descriptiones q̄ in tractatu de sp̄eris enodantur. ¶ Scōa sup. qō ex nouem illis erat: an stelle fixe sint in celo supꝛemi. i. firmamēto: an ipse cōmeātes in pꝓꝓijs circulis discernātur quagari ad instar. i. in more planetaꝝ: sz non dicem⁹ ad: nā instar est q̄si in statū ꝛ formā. vacat g̃ ad. Ad eoꝝ quātū ad gōnē lz stelle fixe q̄ nō sūt erratice b̄ est q̄ planete nō sunt: mouentur motu raptꝰ: ipsiꝰ firmamēti: sunt tn̄ q̄ singulis suos circulos dent: ꝛ accessum ꝛ recessum: vn̄ signoꝝ situ mutatū cēseā. ¶ Tercia sup. q̄stio erat an comete. i. stelle crinite seu comate rubentes: idest sanguineo coloꝛe ardētes. vn̄ maro. Nec totiēs diri arcere comete: pꝛodigialiter. i. ad pꝛodigiū ꝛ ostentū casus alicuius p̄ncipis: pcurrant. i. totū cursum peragāt circulariter. i. p totū circulū celi ab oꝛiente in occidentē ꝛ ecōuerso cū ceteris planetis? Ex hac si pcurrant cuz ceteris planetis sequeret cometā esse planetā. vn̄ fortassis censuit cometā planetā ex eo q̄ errare putetur sicut planete: q̄bus tn̄ ꝑm Plinium nihil minus errat. Aut dic pcurrant. i. perpetuo currant vsq; ad finē tempoꝝ. An ipse destructiue creature. i. q: notant destructionē: ꝛ ita sunt inimice nature reuertantur in suū chaos. i. pꝛistinā materiā informē: pmissiōe nature naturātis. i. dei oīa pducentis? Hoc est disquisiuit de cometis an essent stelle in firmamēto: aut aliquo planetarū oꝛbe posite: ꝛ ita perpetuo durature: q̄uis nō semp videant: an q: malum poꝛtendunt: deus ex sua bonitate resoluat eas in sua p̄ncipia? De hac re pithagoꝛas sensit q̄ essent planete. Democritus ꝛ anaxagoꝛas q̄ sint de natura celi. Arist. q̄ cometa sit exhalatio ignea de natura elemētari: ꝛ ita resoluat in sua p̄ncipia aut absumatur. ¶ Quarta an cōplexionata. i. cōposita inferioꝛis nature. s. coꝛruptibilis, ꝛ gnabilis cōtrahūt virtutē. i. vires seu augmentū: siue eclipsim. i. defectū ex planetis? an ex pmis. i. pꝛimis generantibus hoc est ex patre ꝛ matre? Si ꝓtrahant ex planetis vtrū ꝑm necessitatē: ꝛ ita oīa vno hoꝛoscopo generata essent penitꝰ similia: q̄ penitꝰ nō fit. an ꝑm euentū. i. casum: ꝛ ita res ppetua esset cā casualis. Si vo ex generātibus cū interdū vnū generatiuū vt mater sit album: ꝛ aliud vt pater nigrū: questio est quare generatū ex his nō est albū ꝛ nigrū. Et quare generatū assimilatur, aliquādo in extremitatibꝰ sup. coꝛporis vt manibus pedibus naso ꝛc. Et in ceteris. s. membꝛis parturienti. i. matri ꝛ assimiletur q̄nq; neutri generantiū? Dicit pb̄s q̄ hō generat hoīem ꝛ sol: sed potius solis verius effectꝰ assimilatur cause debilioꝛis. i. Cur autē hos aut illos habeat coloꝛes particulares: sunt cause aut ex semine aut fantasia pꝛecipue matris concipientis: aut ex matrice: aut consimili. ¶ Quinta q̄ ꝓpoꝛtio motus ad motū: per q̄ inteꝛ planetas. i. quoto quisq; anno perficiat pꝓꝛium cursum suū: ꝛ que cōnexio. i. coniunctio est eoꝝ. s. motuū aut planetarū: que res est ab astronomo disquirenda. ¶ Sexta cū saturnus

ꝑ⁹ia q̄ⁿ

ſcō⁹a q̄ⁿ

tercia q̄ⁿ

q̄rta q̄ⁿ

q̄nta q̄ⁿ

ſexta q̄ⁿ

fit ſeuiſſimus.i.maxime nature animátium ꝓtrarius:q: frígidus ⁊ ſiccus de natura terre:inter planetas:⁊ venꝰ benigniſſima aut lege benigniſſimꝰ planeta. Nã dícere ꝙ benigniſſimꝰ ſit inter planetas nõ patitur grámatica:niſi q: venus ꝑ deo q̃ ꝫ habeť. Vñ maro Enei.iij.deſcẽdo ac ducẽte deo ⁊c. Vbi plura vídebis ꝑ ſeruiũ. An benignitas vniꝰ.ſ.veneris retardet malignitatẽ alteríꝰ ſcz ſaturni veniẽs ex oppoſito:tenebť ꝙ ſic. Septima cũ corus.i.vẽtus ille q̃ ⁊ caurus dictꝰ eſt.ſepe em̃ mutať au ĩ o lon

Septia. gũ:vt maurꝰ mo:rus:cautes cotes:caudex codex:plauſtrũ ploſtrũ:⁊ ita caurꝰ corus ſine ẖ ſcribiť ⁊ príma ꝑducit. Dícituꝛq̃ aliter argeſtes et flat ab occaſu ſolſtitíali ⁊ ſm Plí.lib.ij.ca.xlix. Grádines ſeptẽtrio ipo:tat ⁊ corus. Siccus ẽ corus ꝓter ꝙ deſinẽs. Eſtq̃ frigidꝰ vñ ex eo ꝯcipiũt eq̃ ſm Virg.iij. Geor. In boreá caurũq̃.aut vñ nigerrimꝰ auſter naſciť et pluuía ꝓtriſtat frígore celũ.q: g̃ corus calidus nõ eſt: nõ eſt b̃ legẽdũ corus:ſz northꝰ q̃ eſt vẽtus meridionalis:⁊ oritur ex frigida zona.vñ deberet eẽ ſicut boreas:ſed q: tráſit ꝑ torídam zoná anteq̃ ad nos ꝓueníat:efficiť calidus:⁊ ita credendũ eſt de borea. ꝙ vltra torídũ ꝓtingẽs calidus ſit. hec eſt g̃ cá cur nõ northꝰ vẽtus ille meridionalis ín orto ſuo frigidus ⁊ ficcꝰ apparet nobís ꝓtrarius:q: humidus ⁊ calidus.

Octaua ¶ Octaua q̃ ſit connexio ꝓportionalis elemẽtoꝝ ⁊ ðr decupla: vt ex pugillo terre fiát decẽ aq̃: ex pugillo aq̃ decẽ aeris ⁊c. vel díc vt prior cõmentarius q̃

Nona. ín hís nõ eſt aſpnendus. ¶ Nona q̃s.i. q̃lis ſit meatꝰ ſolis ⁊ lune et q̃s effectꝰ q̃ res multoꝝ libroꝝ eget explanatiõe.

Vltima. ¶ Vltima ſemicírculi ⁊c. Prosequitur q̃ in tertia ⁊ vltima parte ſemicírculi.i.cathedre ſemicírcularis erãt ꝓpoſita:⁊ dicit vltima planicies ſemicírculi ꝓponebat cur tremor in terris. Et ſunt verſiculi duo in ꝓncipio fikes illis virgilianis. Vñ tremor terris qua vi maria alta tumeſcant ⁊c. Terremotũ

Ꝓria qõ babilonũ ex ſyderibꝰ iudicãt. Plí.aũt lib.ij.c.lxxxj. ex vẽtis terre incluſis ⁊ exire volẽtibꝰ. ⁊ qõ Ariſt.

Scda. cẽſuit. ¶ Cur fulgur ꝓtremat aera.i.aerem: b̃ eſt quõ ex impſſione terreſtri incẽſa in aere appareant

Tertia fulgura. ¶ Cur rabies maris exũdat.i.qua vi maria alta tumeſcãt: Obijcibꝰ ruptis:rurſuſq̃ in ſeipa

Quarta reſidẽt? Eãm autumat plinius in ſole ⁊ luna: q̃dã in Aug. ¶ Et cur eſt malignꝰ.i.amarus ⁊ ſalſus gu

Quinta ſtus maris:dicũt ꝓpter groſſiciẽ aquarũ. ¶ Et q̃ ſit natura pẽnatoꝝ.i.volucrũ ⁊ muſcarum papilio

Sexta. nũ culicũ eſtiualiũ.i.in eſtate apparentiũ ⁊ deficiẽtiũ in ẖyeme:⁊ cõuerſim.i.deficientiũ in ẖyeme: ſz

Septia iterũ apparentiũ in eſtate dicũt naſci ꝑ putrefactionẽ ⁊ vapore verno. ¶ Quid ſup.ſit rotũditas grádinis. Eam aũt facit q̃ ⁊ guttas rotũdas. Nam grádo eſt gutta cõgelata, gutta aũt rotũda eſt: q: aq̃

Octaua ſphericũ amat:cũ deſcendit libere. ¶ Item q̃d ſit ꝓlixitas nimis.i.cã ꝓlixitatis eius. Ea aũt eſt quia

Nona. nix eſt ꝯcreta primuſq̃ gutta in caſu fuit:⁊ ita fuit rotunda:nec fit cũ amplius fluat:aq̃ aũt guttatim cadens fit rotunda:tum q: quelibet pars ꝓpria terre cupit:tum q: in globum cõtraria fortius diuidit

Decíma aerẽ. ¶ Quid ſit potentia nebule:q: aſcendẽs pluuiã deſcendẽs ſerenitatem inducat diuturnam peſtem. ¶ An virtus lapidũ ſit ex cõplexione.i.influentia celeſti ũ coniunctoꝝ in ꝯſtitutione eoꝝ:an ex

xj materia? Et videť ꝙ potius ex cõplexione adiuuante materiã. Nã ſi materia nihil faceret:omnes ſub

xij vna cõplexione cõſimilis eſſent virtutis. Itẽ an attractio adamãtina.i.adamãtis attrahentis ferrum ꝓpria magnetẽ: ſit ex cõponẽtibus.ſ.materijs ſimul:an tm̃ ex incurſu.i.influxu virtute vnius.i.an mul

xiij tarũ materiarũ cõmixtio id efficiat:an vis vnius ꝓcurrẽtis:an cõmixtiõe? ⁊ videť ſpecialis ineſſe materies. ¶ Quid ſup.ſibi velit aut ſit dulcedo pluuie? Ea aũt eſt q: ſol nõ attrahit niſi vapores ſubtiliſ

xiiij ſimos quos purificat puſq̃ in pluuiã ꝯdẽſentur. ¶ Quid ſit caliditas ẖyemalis putei.i.cur putei in

xv ẖyeme calidi ſint. Reſpondeť q: calor fugit frigus: ⁊ ita cũ frigus ſit ſup faciẽ terre:calor eſt in puteis ⁊ ceteris locis concauis:⁊ eo intentior quo acrior. ¶ Et quid ſit frigiditas eſtiualis putei.i.cur in eſtate aqua putealis ſit tã frigida? Et eſt eadẽ cã:q: tunc calor dñatur ſup terrã quẽ fugiens frigus ſe in puteos recipit. Et quid ſit triplex emiſſio viſus? Vbicũq̃ eſt quid ſit ſi cetera eſſent latina:dicerem legendũ eſſe qui.i.quõ ſup.fiat aut fiant? qui ergo fiat triplex emiſſio viſus.i.in triplici gradu? aut q: quedã vidẽt tm̃ noctu vt noctue.quedam tm̃ interdiu vt ẖoíes:quedam vtroq̃ tpe vt feles ſeu cattí. ¶ Et que fiat cõcretio colorꝝ videlicet diuerſorum an aer in materies. ¶ Cum igitur ſolutio iſtarum q̃ſtionũ difficilium nõ poſſet adimplere animũ mutatiõis.i.ipſi maxime mutabilis: vt mutatio ipſa

mereatur dici.de vtore res ptz; Ptolomei qui de cosmographia ⁊ astronomia diligenter scripsit. Si ne turris altitudine. Credebat sibi opus esse alta turri ad contemplanda sydera: ⁊ asinitatem indue re sic leges nō induere. ¶ Sit ergo. ordo. Ergo summa subiectio discipuli sit magistratui. i. magistro ⁊ attentio exercitij cū beniuolētia animi: qz in aiam maliuolā non introibit spūs sapientie: ⁊ cum do cilitate ingenij: ⁊ euitatio specierū luxurie iam tractarū: ⁊ debita pfessio constantie felicis. i. ad felici

ductus parētib⁹ sic respōdit. Improbo corruptas: lectos detestor aniles. Nihil mihi cū torua uirgine solus ero. Spretisq; p̄dictis utpote solutiōis q̄stionū difficilib⁹ Ptolomei de cœtero p̄ceptis inqt insistā. Sed cū signoꝝ gradus planetarūq; discursus sine turris altitudine facili uisu cōp̄hendi nō possunt: qd de cœtero faciā? Miserū est me esse hoiem. Vtinā humanitatē exuere possem & asinitatē induere spē hois pmutata. ¶ Sit ergo discipli sum ma mgr̄atui subiectio exercitii attētio cū animi beniuolētia & ingenii docilitate specierū luxurie euitatio felicisq; constantie debita professio.

¶ Capitulum quartum.

OMnia quidē superius expedita de scholariū iformatiōe sunt infixa. Nunc de eoꝝ sagaci ꝓuisiōe breuiter ē tractādum. Cū ergo hūani corpis cōplexio phlegmate; sanguine; cholera: & melācholia cōsistat suffulta; ab aliquo p̄dictoꝝ necesse est quēlibet elicere p̄eminētiā. ¶ Melācholico vo pigriciei timoriq; subiecto locis secretis & angulosis; strepituq; carētib⁹; lucisq; parū recipientibus studere ē opportunū; alias optimū. Saturitatēq; decliuē. seraſq; cænas præcauere; potibusq; mediocribus gaudere; ad naturæ studium; prout studii deficcatio exegerit. Plenaria potus receptione ad mensuram confoueri; ne nimii studii proteruitas; phthisim generet anhelam thoracisq; stricti tudine. ¶ Phlegmaticus uero licet strepitu uigentibus edibus lucisq; capacissimis; præceptis studii potest informari. Poculis plenioribus pōt sustētari. Cibariis oīgenisq; cōfoueri. Venereoq; accessu si fas eēt dicere: mēsurn⁹ pmolliri deberet. ¶ Sānguineus aūt cuius cōplexionis fauorabilior est cōpago oībus ædibus uel locis pōt adaptari; quē ludēdo sæpius nouimus cōfoueri grauissima q̄stione. q̄si obliquātibus hirquis parietes solus ocillaret. Tamē semp in hoc non est cōfidendum. Hunc dum in b. i. aliqñ etiā a ludo p̄hibēdus est. ⁊ cibis leuioribus ⁊ ꝓtinus gratissimis ⁊ bo

tatem ꝓducentis: quā soli pseuerantes assequūtur. In hoc ergo epilogo enumerat oīa discipulū ꝓcernētia ⁊ in trib⁹ capitulis superioribus ꝓtractata.

OMnia quidē. In hoc quarto capīo agit de scholasticorum prouisione: ⁊ primo p̄m ipsorum cōplexionem facienda. Legendū autem est quidē nō siquidez Nam ordo est. Quidem. i. certe oīa expedita superius sunt infixa de informatione scholarium nunc. idest deinceps. ¶ Melancholico ⁊c. videtur quibusdam p̄ceptio hec non recipienda: nā si pigriciei est subiectus videtur strepitu excitandus. Saturitatēq; decliuē. i. pronaz ad dormitionē. ⁊ cenas seras. i. in multam noctem deductas exegerit p̄cauerit: hoc p̄ceptum magis placet prout studij deficcatio: qz p̄m q̄ plus aut minus studuerit: plus aut min⁹ scire potest. qz prolatio crebra vocis siccitatez parit oris: ⁊ exegerit cōfoueri plenaria receptione potus ad mensuram scz debitam: ne ꝓteruitas. i. rigida assiduitas studij: generet phthisim. i. deficcationem ⁊ exulcerationem pulmonis Anhelam. i. anhelare ⁊ anhelitus attrahere facientem strictitudine. i. cum constrictiōe thoracis. i. pectoris. Phlegmaticus vo potest informari p̄ceptis studij in edibus. i. domibus: lz. i. q̄uis vigētib⁹ strepitu ⁊ capacissimis lucis ⁊ pōt sustentari poculis plenioribus ⁊ cōfoueri cibarijs omnigenis ⁊ si fas esset dicere: nefas aūt est: quia extra matrimoniū legitimū peccatū mortale deberet permolliri. i. euacuari a tentigine mensurnus. i. singulis mensibus accessu venereo. i. ad venerem hoc est concubitu seu coitu potius. ¶ Sanguineus autē cuius cōpago. i. cōpositio cōplexionis est fauorabilior. i. mitior ⁊ conuenientior potest adaptari oībus edibus vel locis. i. tam strepitum habētibus q̄ eo carentibus: tanq̄ obscuris q̄ lucidis quē nos nouimus sepius confoueri ludendo questione. i. inquisitione grandissima: sepius dicit q̄ si ocillaret. i. minutis oculis inspiceret: solus parietes vt faciūt melācholici ⁊ fantastici hirquis: idest angulis oculoꝝ oblinquātibus. i. trāsuersa tuentib⁹. respicit em̄ ad illud Virg. in bucco. trāsuersa tuētibus hirquis. i. plus ludēdo sepe ꝓficit q̄ contēplando: tamen semper nō est ꝓsideranda

ni vini debet exhilarari. ¶ Cholericus vero subiectus plerūq; .i. vt plurimū pallide effigiei suppona tur .i. subijciatur semp solitudini ne auditu .i. pceptione nimij strepitus effundat bilem .i. stomachatiō nē ⁊ indignationē bili .i. cholera atra cōmota: effundat dico in totā cohortē ⁊ ledat sic venerabilē ma iestatē magistratus. O q̄. i. quātum lesio magistrat⁹ est vitāda. Hūc cena ⁊c. Monet potiꝰ a potu p̄ pter bilem ⁊ i acūdiā q̄ a cibo eē coercēdum: reliq̄ nota sunt. ¶ Si aūt. Autē p̄ sz si societas sit igno rans assignare qualitates. i. cōplexiōes dictas: ꝓsulat. i. ꝓsiliū petat theoricos: ideſt speculatiuos: ⁊ cognoscat se sic. i. p talium iudiciū: vero p̄ sed intimatū. i. signifficatū ⁊ p̄ceptū est plurib⁹ menti bus gnothi se auton. i. cognosce teipm Pro quo alij gnotho solitos: alij gnoſ eautō legūt. Gnothi aūt ēnosce se. i. te a ntō sy. i. tu autō. i. ipm. de quo Juue. saty. rj. Celo descēdit gnothi se autō. ¶ Felicisq; ⁊c. bona p̄ceptio de qua in opusculo q̄ntiliani visuz est. picturate. i. phucate ⁊ simulate ac fraudulenter co lorate: obtuitu. i. respectu existat albi nus. i. pcussor p̄ceptoris vt albinus: de quo p̄us dictū est. detrahendo si occul te ⁊ post tergū. Ne q̄is. i. minus valēs Nequā em̄ a nequeo fit multos dr: q̄ bo nequit per inuidiā q; assequi nō va let alijs detrahit. ¶ Etiā si ⁊c. Monet neminē erubescere assurgere. i. reueren tiā facere assurgendo p̄ceptori etiam si sit inter mille: assequat. i. deducat: in lo cum suū se inserat mansioni. i. cōtuber nio preceptoris. q̄ res plurimū facit ad mores ⁊ eruditionē bonā vt videlz ca stigatus per p̄sentiā assiduā p̄ceptoris nō solum remordeat. i. corripiat morsu conscij pudoris: verūetiam cōfluat ad eum. s. p̄ceptorem inquirēdo. s. aliquid ab eo: si locus. i. opportunitas affuerit dicticas. i. tabellas in q̄bus dicta magi stri scribat. ¶ Cum aūt ⁊c. Docet penū annuū. i. vt dicunt ꝓuisionem annone faciendam. Autem pro sed: cum. i. quā do connexio. i. cōiunctio firma cōmen salium indiscrepans. i. vnanimis ⁊ con ueniens affuerit vtpote voluntas com morandi. i simul morandi. annua vel ci tior. i. breuior fm propositum est cōsti tutum inter eos: o q̄. i. quātum proficī ens: ideſt vtile est si consentaneum sa nitati componere: ideſt coacervare et colligere in vnum fm facultatem: fra gmenta salis ⁊ lignorū in estate: copiā vindemie. i. vini in autūno: triturā. i. frumentū in messe: ⁊ congeriē carnium in capricorno. i. in decēbri duz sol est in capricorno. Cōsentaneū dicit est sanita ti. hec suo tpe facere: ne auctionarius. i. auctione vendens aut vt dicūt reuēdi tor infirmet anhelitū mucore. i. mucidi tate artocopi. i. pānis b̄ loco. ⁊ ne acor. i. acedo vini insipidi. i. villi aut vappe. i. euaporati vini: ꝓfundat secreta cordis. i. nause i moueat aut bi lem: ⁊ ne rācor carniū laniste: diceret lanij. i. carnificis: nā lanista est mgr gladiatorꝝ q̄ in harena se la niāt. ⁊ ne fetor inclusus tritura salis corrūpat intestina: ⁊ ne defectꝰ lignorꝝ ꝓtrahat mēbra videlz fri gore: ⁊ qđ deteriꝰ est; ne auctionariꝰ incrasset. i. pinguis fiat; b̄ ē locuplex in curſib⁹. s. in domū suā assi

Nequā

Auctio narius

cibariis leuioribus/potibusq; gratissimis decet hi larari. ¶ Cholericus uero pallidæ effigiei plerūq; subiectus/solitudini sp supponat: ne nimii strepi tus auditu bilē effundat in totā cohortē. sicq; ma gistratus uenerabilē ledat maiestatem. O q̄ magi stratus lesio uitāda est. Hunc cœna grandiori noui mus sustētari/potuq; fortiori deliniri. Cauēdum est autē ne litis horror potus administratiōe istius rabidis mentibus extrahat. ¶ Si autē qualitates assignare ignorās sit societas. theoricos ꝓsulat/seq; sic cognoscat. Pluribus uero mētibus itimatuz est gnothi se autō. ¶ Felicisq; discipuli discretio ma gistratui gaudeat subiici/eūq; metuendo/diligat. fideliſq; existat. nec ei sub picturatæ dilectiōis ob tuitu Albinus existat detrahēdo. Quid em̄ detra ctore nequius? Vemgr̄at⁹ detractori. ¶ Etiāsi fue rint mille cum eo ueniēti magro assurgat/ꝑloco & tpe salutādo/caputq; inclinet/eūq; si iubeat asse quat: māsioniq; eius si possit se inserat cohabitan do/ut sic castigatus nō solū se remordeat. uerūetiā si locus affuerit ad eū cōfluat inqrendo. Si autē di scipulus mgro suo sp ut necessariū est/neq̄at exhi bere p̄sentiā. tū ꝑpter māsionis distātiā/tum ꝑpter alterius rei cām. dicticas sp lateri suo habeat prō ptiores. cedulas ue q̄bus diligēter īprimat/qđ con scientiæ ꝑprio nouerit itimatū/eiusq; explicitæ inq rat dubitatum. ¶ Cum autē indiscrepās cōueni ensq; affuerit cōnexio cōmensaliū. ānua uel citior: fm ꝑpositum cōmorādi uoluntas salis/lignorūq; i æstate fragmēta autūnoq; copiā uindemiæ/mes se triturā. in capricorno cōgeriē carnium. O q̄ ꝑfi ciēs est sanitatiq; consentaneum fm facultatē in unū cōponere. ne artocopi mucore auctionarius anhelitū infirmet/& uini isipidi acor cordis secre ta ꝓfundat. Carniū laniſtæ rācor saliſq; tritura fœ

duis.ſ.ſcholaſticis factis. Uero ꝑ ſʒ magna cõmoditas diſcipuli ẽ exhibere magiſtratui neceſſaria: ꝑ ut facultas ſuppetit ne mgr indulgeat.i.nimis iſudet cõparatiõi.i emptiõi rex venaliũ: dũ.i.qñ inhiet.i. inhiare debeat.ꝛ ſic legit meli⁹ q̃ inhiat: executiõi.i.eruditiõi.eius.ſ.diſcipuli. Oq̃.i.quãtũ abſurdũ.i. res abſurda eſt egeſtas magiſtratus.

tor incluſus iteſtina corrumpat/lignorũq; defect⁹ mẽbra cõtrahat/& qd deterius eſt ne incurſib⁹ aſſi duis incraſſet auctionarius. Magna uero/diſcipu li ẽ cõmoditas ꝑ ut facultas ſuppetit: mgr̃atui ne ceſſaria exhibere: nedũ eius ihiati executiõi/rex ue naliũ indulgeat cõparationi. Oq̃ abſurdũ eſt ma giſtratus egeſtas? ¶ Lotricũ aũt uetulax remotio ſummope eſt appciandа/earũq; acceſſus quãto ra rior/tãto ſalubrior/nedũ uenerit/ſuggerat aliqd inquinatũ, uel a mancipio aliqd extrahat pmolli to. Quoniã mãcipiox raro inuenit clemẽtia: rari orq; i agone cõſtãtia reperit. Ve ſeducẽti mãcipio: i quo plenarie cõfidit dñantis dilectio. Quid tali fœdi⁹/& qd tãto ſcelere graui⁹? ¶ Mũdũ hoſpitiũ ſuppellex mũda. & toral dealbatũ, mãcipii prudẽ tia rex exit⁹ cõſiderãtis ſedulitati dñicæ ſp aſſiſten tis decẽti uultu ſũt cõponẽda. Quid mãcipio ſub trahẽte fœdius? Cũctos terreat ifelix Elimax ab eli mãdo dict⁹: nomẽ ex re ꝛhẽs. Qui cũ Nicoſtrati mu nera ſuſcepiſſet ꝓmo ei uultu ſuiuit blãdiori; oia ad nutũ admiſtrãs: fideliſq; p oia exñs fideliorẽ ſe ꝑ mittẽs: qcqd Nicoſtrati fidelitas poſſedit: ipſi⁹ cõ miſſum ẽ ifidelitati. Quid plura? cũ neqſſimi Eli macis ifelix, puidẽtia cũcta uidiſſet ſibi ſuppedita ri: carniuꝫ alimẽta piſciũq; fomẽta/cæteraq; rex uenaliũ cõmercia/cũcta i duplo q̃ eſſent appciata dñicis auferib⁹ itimabat: ſicq; toti⁹ ſubſtãtiæ exhau ſit icremẽta. Nicoſtratũq; i ſumm ã traxit egeſtatẽ & creditox diuturnã exclamationẽ: q̃ nihil ama ri⁹ mẽti iprimit, uecreditoris iſanieis? Maxĩa uero Nicoſtrati pœnuria eum i mãcipii erroris cogni tionẽ ꝓduxit. Tarde uero Elimacẽ ſup errore ſuo cõuenit, quo audito ſtati in cõtumelioſa ẅba ꝓru pit/dñiq; i uiſcerib⁹ mucronẽ ſepeliuit. & q̃ prius omiſerat ſecum aſportauit: dñiq; corpus canib⁹ re liqt deuorãduꝫ. En quãtum deteſtabilis ꝓditoris ĩpietas ſcel⁹ꝑpetrauit. Seruus biliguis ꝓcul expella tur/& ipi⁹ neqtia ſtati deponat: lꝫ cõſãguinitat ꝑ xitate ꝓiũct⁹ exiſtat. Fuox ſi qdẽ crudelitate mltos uidim⁹ ſocioxq; icurrere iacturã. ¶ Creditoribus

res abſurda eſt egeſtas magiſtratus. ¶ Lotricum ꝛc. Suſpectã habet ꝓfue tudinẽ vetulax ꝛ ꝑcipue lotricũ nã qui circa ſuã mũdiciẽ nimis fuerũt exacti: ſo lẽt alioq; ſeruire mũdicie ſʒ id mali cõco mitat q̃ q̃ ſe libidinẽ explere neq̃unt ĩ aliꝭ id fieri ꝓcurãt. Mutat aũt nume rũ: q: ꝑus dĩ. lotricũ. i. eaq; q̃ linea indu mẽta lauẽt: poſt addit ne. i. vt nõ ſugge rat. i. ſuadeat clãculũ aliq̃d inq̃natũ dũ venerit. ſ. ꝑ lauãdis linteis: vel extrahat aliq̃d a mãcipio. i. ſeruo ꝓmollito. i. cor rupto bladitiis. Dñi clemẽtia. i. beniuo lẽtia ĩ ꝓſperis erga dñm mãcipioq. i. ſer uoꝝ inuenit raro: ꝓſtãtia. i. firma dile ctio i agone. i. ꝓflictu aduerſitatis repit rarioꝛ. Ue mãcipio ſeducẽti i q̃ dilectio dñanti ꝓfidit ſe plenarie q̃d ſup. ẽ fedi⁹ tali. ꝛ q̃d ẽ graui⁹ tãto ſcelere? q. d. niḣil. ¶ Mũdũ ḣoſpitiũ ſuppellex mũda ꝛc. docet officiuꝫ ſeruoq. i. famuloq. ¶ Nã ḣodie neq; ſeruos neq; mãcipia ſʒ miniſtros liberos ḣabem⁹ mercede ꝓductos Miniſtri aũt officiũ eſt mũdare domũ ꝛ ſuppellectiles: ꝛ toral. i. lodicẽ q̃ toꝛo ſu perſternit. ¶ Ordo eſt ḣoſpitiũ mũdũ ſuppellex mũda: ꝛ toral. i. coopimẽtũ ſto rũ ꝑcipue lineũ dealbatũ ſunt ꝓponẽda prudẽtia mãcipij. i. ḣoc loco miniſtri cõ ſiderãtis erit⁹ rerũ ꝛ aſſiſtẽtis ſemp ſe dulitati. i. diligẽtie dñice. i. dñi ſui aſſiſtẽ tis dico decẽti vultu. Subtrahẽte. i. furẽ te. elimax q̃dã ab elimãdo. i. ſubligẽdo di ct⁹: q̃ ſuſcipiẽs munera. i. officia nicoſtra ti. i. illi⁹ ciuis. Nicoſtrati fidelitas. i. inte gritas. Infelix prudẽtia ſpecioſe dictũ. q: infelix prudẽtia qua abutuntur ho mines cõtra precepta dei. Et creditoꝛ. i. eoꝝ quĩ nicoſtrato fidem ḣabẽtes ei pe cuniam credebãt: ꝛ q: virũ bonum ſcie bãt neſcientes ꝑ elimacẽ fraudẽ factam diu eidẽ credebãt. Tarde cõuenit. i. coꝝ affar⁹ examinauit. Et q̃ prius omiſerat .i. non furatus erat clam: vi interfecto dño abſtulit. Et ita ꝑ acclamationẽ dic. En. i. ecce quantũ ꝛc. Seru⁹ bilinguis. i. mendax qui vnum vni alterum alteri di cit vnde dici ſolet. Conſultoꝛ procerum ſeruos cõtẽne bilingues. Iuue. lingua mali pars peſſima ſerui Licet ꝛc. q: re uera rarũ eſt fidũ ꝛ beniuolũ a conſangui neis ſeruitiũ. ¶ Creditoꝛibus aũt fum ma exhibeatur ꝛc. ſalubris et pia admo nitio: q: eris alieni ſemp comes eſt infeli citas. quo circa q̃ creditoꝛib⁹ q̃ ꝑmũ ſa tiſfacit pie ꝛ prudẽter agit. Cui plẽo coꝛ nucopia. Alludit ad coꝛnucopie de quo libro de conſolatiõe ſatis dictũ eſt. Trãſ latio. i. tranſmutatio rerũ. q: que apud

Laniſte.

creditor ẽ erãt: trãsferunt ad scholasticũ. debitor: est ꝛ exhibitio suffragij. i. hoc loco subsidij ꝛ opũ affi-
nitũ. ¶ Prudẽti etiã scholaris cõstãtia semp aliquo ꝛc. Docet quo pacto socijs fidis scholastici vtãtur.
Cui ꝓpriã. vult em̃ amicitia vt ꝓsilia sint cõia auctore Cicerone in libro de amicitia. Nubila. i. obscura et
aduersa: iuxta illud. Si ꝓa si fuerit nubila: solus eris. Sedulũ. i. diligentẽ ꝛ sollicitũ. Terria. i. dira ꝛ exe-
crabilis caligo. i. obscuritas mortis supstites. i. supꝰ manẽtes ꝛ stãtes dũ tu occideris. Si vo viuus cua
dat etiã exhaustis rebꝰ infirmitate: si fi-
dus est amicus ab eo possit sustẽtari: qõ
necessitatẽ est pasci: qõ beneficẽtie ẽ deli-
niri: qõ beniuolẽtie: ꝛ cõsolari qõ ꝯuani
tatis duci cubitũ: qõ charitaꝫ ꝓcurari. i.
ꝓspici etiã diuersis ꝓtibꝰ. s. in qbꝰ nõ fue
rit rogatꝰ. qõ summe est amicitie: ꝛ hec i
aduersitate ꝛ infirmitate. Aũt ꝓ sed vi
gẽte valitudine. i. dũ icolumes sunt scho
lastici gaudeãt obsequẽdo. i. operã pstã
do ꝓmutatim. i. mutuo libellis pstãdis
et obsequẽdo certatim. i. cũ emulatione
quadã ictã: questiũculis. s. mouẽdis: et
gradatim. i. ꝓ gradus: recordatione lau
dabili. i. in memoriã reducẽdo qõ alter
oblitꝰ fuerat ꝛ cõuersim. i. vicissim felici
tate castigatiõis: q; felices q̃ se castigãt
aut suis castigãꝫ: ꝛ obsequẽdo dulciter
i. in relaxatiõe aio; diuersis acvarijs ge
neribꝰ iocoꝝ: q̃ potissimũ sunt i dictis si
cut ludi in factis. Vt primeui tpis ros:
vult vt amicitia cõsuetudine crescat nõ
diminuaꝫ. Nã distillatio ẽ degustatio ꝓ
modũ roris. Inũdatio ẽ effluẽtia dũ aq̃
ebullit: ꝛ effluit: exístat vo in fine inebri
ans. quia ebrietas mẽsuram nescit vt fit
super effluentia. ¶ Quid em̃ ꝛc. q. d. ni
hil. Em̃ ꝓ q; nulla adeptio. i. assecutio
fauoris. i. rei ex fauore pstat finem amo
ris pstantis. i. amor pstans non exhauri
tur neq; euacuatur exhibitiõe fauoris
aut officij. ¶ Inuidia vero. Docet non
aspnãdã illã sanctã inuidiã ac emulatio
nẽ qua scholastici studẽt se mutuo i vir-
tute et scia superare: nõ iuidẽdo alteri bo-
no: nõ dolẽdo de suo malo. Et ita inui-
dia si euenerit ſm q̃d. i. in emulatiõe stu
dij videlz i discẽdo: ipa ẽ bona: aũt ꝓ sz simplex. i. sine respectu boni opis ẽ consumptiua ꝓpꝛijs aucto
ris: q; inuidus seipm̃ ꝓsumit. vt dictũ ẽ iustiꝰ inuidia nihil iuenire tyrãni. Et Horatiꝰ i epl'is. Inuidus
alteriꝰ rebꝰ marcessit opimis. Inuidia siculinõ iuenire tyrãni maiꝰ tormẽtũ. ¶ Cũ aũt ꝛc. cõmemorat
se offendisse athenis quẽdã fauoneũ noie veꝝ amicũ abs q̃ sitũ exercituũ vrbis edoctꝰ ꝛ admonitꝰ est
parsimonie ꝛ frugilitati isistere. Ordo ẽi ꝑncipio. Cũ ꝓuidẽtia parẽtꝭ. i. ꝑmis mei misissẽt me athenas
ob cãm studij: ꝓmittẽs me ꝓsolari paucis diebꝰ. i. itra paucos dies: alloq̃o eiꝰ: diceret suo. i. epla aliq̃ vt
assolet dũ ꝑsens fuꝛ: aut vt assolet a parẽtibꝰ fieri: ego inueni vnicũ. i. singularẽ custodẽ vite mee fauo
neũ noie denoiatũ nõ a vẽto q̃ ꝛ zephyrus or: de q̃ ffLaccus i ꝑmo carminũ. Soluit acris hyẽs: grata
vice veris ꝛ fauoni. Curiaꝫ. i. honorifice more curialiũ. sz gallicũ est institutũ. Cuiusq;. i. cuiꝰ ꝓfessiõis
. i. vocatiõis seu facultaꝫ essem. Ostẽdẽdo post triduũ noia vicoꝝ. i. regionũ. ꝛ ꝓfraga. i. interrupta ꝛ se
mifracta loca. angipor: toꝝ. i. platea ꝛ lateraliũ eꝛitũ nõ habẽtiũ. di. hic. i. ꝺ loco vigẽt. i. ꝑcipue docenꝫ ꝑ
sagia. i. ꝑnosticatiões astrologice: caldeoꝝ q̃ ꝑcipue i ea re ꝑstãt: appositore: nõ latẽs. i. manifesta glia
ptolomei illiꝰ regis egyptioꝝ. Cõcretio. i. rõnũ ꝓnexio aut ꝓspicacitas zenonis: dilectio. i. opus dilectio
ne. Promissio. s. alteriꝰ vite post hãc aut doctrine post q̃ttuor annoꝝ filẽtia. Ilias. i. opus de iliõ. i. troie
uersiõe: ꝛ declinaꝫ ꝺ ilias huiꝰ iliados. vñ nõ legetur ꝺ ilios: ꝛ labor theseos. i. opus de theseo descri
ptũ: qõ tragicũ fuit ꝓpter varios labores ꝛ erũnas ipsiꝰ. Nã herculis imitator fuit. Vñ varie de eo tra
gedie scripte erãt: qõ tãgẽs Iuuena. dic. Vexatꝰ toties rauci theseide codri. fuit em̃ rex athenicñ. ꝛ ita
celebris illic eiꝰ memoria: nec fuisse orator: aut pbus hic diceꝫ. Theorumata. i. figure ꝛ dimẽsiones geo
metrice toꝛuo ab euclide facte. Est em̃ ꝓprie. Theorema opus toꝛuo factuꝫ. toꝛeuo. i. oꝛno: scopulo ꝛc.
vñ hic potiꝰ ẽ legẽdũ puto theoꝛemata. i. speculatiões, nã theoꝛema ẽ speculatio a theoꝛeo qõ est cõtẽ

Distillatio inundatio.

Ordo.

Theorema.

Theoreuma.

plor. Jtē hic viget porismata. i. excogitata vt correlaria. est em̄ porisma tale excogitatū: ⁊ est vox greca nō a poris: sz a porizome qđ est exqro ⁊ iuenio deducta: darer̄. s. phygij. Et scrutia. i. phyfice ⁊ medicinales scrutatiō es hipocrar̄: cui⁹ noīatiu⁹ est hipocrates nō ypocras. Et b viget axiomata. i. dignitates ⁊ postulatiō es musice: michalij: illi⁹ pbi. Jtē sic. i. in alio loco viget efficacia areopagi. i. marr̄ vices ⁊ postulatiō es musice: michalij: illi⁹ pbi. Jtē sic. i. in alio loco viget efficacia areopagi. i. marr̄ vices vbi iudicia dabanr̄. vñ ait legū peritia. ⁊ hic viget ꝓfusa. i. incerta glia hippodromi. i. illi⁹ loci vbi equorū cursu certar̄. hippos em̄ dr equus: ⁊ eq̄. dromos aūt cursus. vñ grece hippodromos q̄ ⁊ latini vrunt. Victoria circi. i. q̄ fit in ludis circensib⁹: alludit aūt ad circū romanū. Potētia palestre. i. luctatoꝝ. Est stimulatio al's fulmiatio cestus. i. pugillū q̄ caestu vtunt vt dares ⁊ entellus Enei. v. Laest⁹ aūt a cedo cecidi nascir̄: ⁊ scribi dz p ae: estq̄ q̄rte declinatiōis: sz p zona veneris fine diphthongo scribir̄ ⁊ est scōe. Sunt aūt caestus armature manuū ex corio ⁊ plūbo aut ferramētis: q̄bus se mutuo cedebāt Elatio. i. ex alto iaculatio missiliū. i. telorum q̄ emittunt. Juuente meli⁹ diceret iuuētur̄. Nā iuuēta etas est. iuuēt⁹ multitudo iuuenū: cetera nota sunt. ¶ Cum g̃ ⁊c. Redit ad institutū cōmendās salubria amici sui ꝓfilia. quāteq̄. ordo est ⁊ q̄siuit quāte expense posset sufficere nūerositas loculi. i. sacculi erarij: galli bursam vocant: latini loculos plurar̄. Ho. Nil erat ī loculis. ⁊ sacul⁹. Juue. quātū ferrata distet ab arca Sacculus Cuiusq̄ disciplīe: id pbe q̄siuit: q̄ natura seq̄r̄ semīa q̄sq̄ sue: facile discim⁹ ad qđ natura nos trahit. Jnstillauit. i. infundit: inspirauit. Opportunū autē ꝓfiliū. nā adolescētes rerū īperiti solēt in p̄mo aductu a pditis seduci ⁊ ad cōsumptionē rerū suarū īuitari. Cōsentaneū pudori. i. ad pudorē vergēs. dilapidare pdigere. pudore. i. p̄e pudore aut cū pudore. Aliud etiā ⁊c. Scōm ꝓfiliū videt idoneū fuisse: si ꝓfuluisset vt nulli se arte addisceret p̄usq̄ ei⁹ sciret eritū ⁊ ita ꝓstitueret sibi genus vite. vt scire quē ⁊ qualē se eē velit ⁊ in quo genere vite: q̄ deliberatio inq̄t Cicero p̄mo offi. est oīm difficillima. Cuius cām addit his vbis. Jneūte em̄ adolescētia: cui inest maxima imbecillitas ꝓfilij: tūc id sibi q̄sq̄ gen⁹ etatis degēde ꝓstituit: qđ maxīe adamauit. Jtaq̄ añ īplicar̄ aliq̄ certo gñe cursuq̄ viuēdi: q̄ potuit qđ optimū eēt iudicare. Jnspicere g̃ monet ꝓscōo loco vt de doctoris moribꝰ ⁊ diligētia inq̄rat. ¶ Ordo aūt est. Et ipse. s. fauoneus p̄palauit. i. manifestauit. Aliud. s. ꝓfiliū nō exorbitās. i. nō declinans vel discedēs: vt exorbitās sit accusatiui. casus: sicut aliud ꝓfiliū: ⁊ q̄uis alia lectio habeat noua via ⁊c. a via. i. semita vel iudicio rōnis recte: vt si insererem me discipline alicui⁹ ego inspicerē p̄us diligēter si obediret. i. pareret bonis moribꝰ ⁊ polleret. i. valeret vt potēs esset. pollere em̄ posse est: titulis al's tutius: ⁊ omisso: ⁊ vbertate bonarū artiū: ⁊ indulgeret idest operā daret p̄motioni. i. p̄uectioni suoꝝ scz auditoꝝ: oī negligētia amota vel remota. i. e medio lata. ⁊ inspicerē cui⁹ esset pfectiōis al's p̄fessionis: ⁊ audirē eū p triduū ⁊ ꝓsiderarē cūcta diligenter: vt si eēt bon⁹ in moribꝰ ⁊ doctrina: lz balbutiēs. i. imꝑfecte loquēs: tñ nō discederē ab eo. Sin. i. sed si vo: cecitas. i. ignorātia. s. magr̄i illi⁹ exīstēs nouerca. i. p̄ria ⁊ seua mater subtilitatē detineret. i. demulce

ob cām me misisset/unicū custodē uitæ meæ iueni noie Fauoneū/nō a uēto/sz a fauore denoiatū. Hic cū me ispexisset itinere fatigatū/diuersa cōsiderātē creberrime suspirātē/q̄siuit cuias essem: secūq̄ me adduxit curialr cōsolās/breuit̄ inqrendo si ob studii cām illuc uenissem cuiusq̄ pfessiōis essez cuiusq̄ facultatis: post triduū noia uicoꝝ oñdēdo angiportorūq̄ cōfraga dicēs. Hic uigēt p̄sagia chaldeorū Ptolomei nō latēs glia. Arist. sincera ueritas. Platonis pbata diuinitas. Zenōis cōcretio. Peribonii dilectio. Pythagoræ pmissio. Homeri ilias: & labor Theseos. Eu didis theoreumata. Darer̄ porismata Hypocrar̄ scrutinia: Micasi axiomata. hic uiget areopagi efficacia. Legū pitia. Hippodromii cōfusa glia. Circi uictoria. Palestre potētia. Cæst⁹ stimulatio. Misiliū elatio. Nautaꝝ exclamatio. Iuuentæ puagatio. Choreæ cōuētio. ¶ Cū g̃ hæc & alia multa Fauonei mihi intimasset liberalitas/q̄ nā mihi eēt facultas q̄siuit: quātæq̄ expēsæ loculi mihi/posset sufficere nūerositas: cui⁹ disciplinæ esset mihi prōptior mētis itētio? Oibus igit̄ sibi pordinē respōsis quoddā memoria dignū amicis auribꝰ instillauit. qđ sc̄z pcitati pecuniæ diligēter isisterē q̄m pudori cōsentaneū est/ stulte cōmissa dilapidare: cogēteq̄ necessitate pudore me repatriare cōfusuz Aliud etiā nō a uia rōnis exorbitās p̄palauit ut si alicuiꝰ disciplinæ me isererē/priꝰ diligēter ispicerē/ si bonis moribꝰ obediret/liberaliū artiūq̄ uberta/te & titulis polleret/ remotaq̄ oī negligētia/ suoꝝ p̄motiōi idulgeret. cuiusq̄ eēt pfessionis ut p tri/duū cū diligēter audirē/cūctaq̄ cōsiderarē/ut si bo/

ret aures ſtultoꝝ.i.indoctoꝝ auditoꝝ:ſimulatione.i.fictiõe ⁊ falſa ſimilitudine.ſ.vere doctrine:efficeret retrogradus.i.retrocederẽ:⁊ fic.i.ſi talis eẽt ego dimitterẽ eũ.ſ.admonuit fauoneus. Si q̃dẽ malo.i.magis volo inq̃t deliniri.i.mulceri fructu.ſ.bone doctrine.l3 tedioſo.i.cũ tedio inepte loquentis traditoris: q̃ gloriari decore alꝫs dulcore.i.lepore ⁊ venuſtate ꝓmonis: cecitaꝫ.i ꝓceptoris in aio ceci.i. impiti:⁊ ita ſeducẽtis.i.in errorẽ ducẽtis auditores ſuos. Aũt ꝑ ſ3: ego inſtructꝰ.i.inſtitutꝰ ⁊ erudit⁹ feliciter:alꝫs fideliter:hꝫſ ⁊ alijs ſecretis.ſ.monitionibꝰ amici mei fauonei:cõ nus eẽt licet balbutiẽs:nõ tñ ab eo diſcederẽ. Sin ſi
ualui athenis elegantia.ſ.moꝝ ⁊ ſermonis:ſubaudi ſub annis duodeuigínti.i. mulatiõe nouerca ſubtilitatis cæcitas ſtultoꝝ au
octodecim. Et ẽ vna vox duodeuigínti ideclinabilis.vñ non dices duobꝰ deuigiti.Quicq̃d mali exptꝰ ſup.erã: tñ.i.ni res detineret:retrogradus efficeret/ ut ſic cũ dimit
hilomiꝰ fui ſp anhelans ad faſtigia.i. terẽ malo ſiqdẽ fructu balbutiẽtis/l3 tædioſo: deli
ſũmitates ⁊ ꝓfectiões: boni.i.vtutis et niri/q̃ dulcore ſeducẽꝫ cæcitaꝫ gliari. ¶ Felicit aũt
ſciarũ.Nõ em̃ eſt aliq̃s dignus acumine.i.altitudie aut acuto guſtu dulcoris his & aliis ſecreꝫ iſtructus ãnis duobꝰ deuigiti Athe
q̃ neq̃uit inuiſcari.i.irretiri grauamine nis elegãtia cõualui.qcqd mali exptus/ad boni tñ
amaritudis.vñ dulcia nõ meruit q̃ non faſtigia ſp fui anhelãs.Nõ em̃ ẽ dignꝰ dul coris acu
guſtauit amara.Et q̃ nõ ſtuduit contin mine/q amaritudis nequit iuiſcari grauamie. He/
gũt gaudia rara.Ego adhereẽs ſp diſci/ rodiani Ariſtoteliſq; diſcipliæ ſp adherẽs/ aliorũq;
pline hẽrodiani ⁊ Ariſtotelis illoꝝ pe/ ſcintillulas diligẽter mẽti meæ cõmẽdaui. ¶ Ne
ripatheticoꝝ cõmẽdaui q̃.i.ẽt mee mẽti diligẽter ſcintillulas.i.parua elucida pauptaꝫ facultati pñtis opis deroget ſimplicitas:
mẽta reſpectu ariſtotelice doctrĩe: alio cõfũdat deſpatio/affligat deſolatio/qddã dericoꝝ
rũ.ſ.pboꝝ.¶ Ne pauptatis ⁊c. Docuit naturæ cõe/dignũ duximꝰ exanimi cõmittẽdũ.Cũ
q̃ pacto q̃ rẽ habẽt amplã eã diſpẽſent autẽ ſcholaris egeſtas diuerſo ꝓcedat ituitu/ tum
ſeq; cũ ea gubernẽt:nũc docet quõ pau ꝓpter affiniũ tenacitatẽ/ tum ꝓpter eoꝝ inũdãtis
peres ĩopie ſue ꝓſpiciãt:victũq; ſibi ac ꝓcelle penuriã:tum ꝓpter eoꝝ mortem/ uel ꝓpter
q̃rãt ꝑcipue ſcribẽdo. Ponit aũt ſeptẽ pñtiæ carẽtiã/tuꝫ ꝓpt uictrici iuuamis incõſtãtiã:
cauſas egeſtatis.Quarũ ꝓma eſt tenacitas parẽtũ:ſcõa eorũdẽ pauptas: ter/ tum ꝓpter germanæ nobilitatis iſtãtiã/tum ꝓpter
tia mors vl̃ carẽtia ⁊ remotio parentũ. ipſiꝰ primogeniti militiæ nimiã incuriã:tum pro
q̃rta victrici aut nouerce in ꝓſtãdo ĩcõ/ pter familiaris aduſtiõis uerſutiã gñali ſchemate
ſtãtia:q̃nta dos ſoror: paranda: ſexta fra/ peruſi dignũ diximus cõſulendũ. Parentum dete/
tris ꝓmogeniti in militãdo in curia: ita
vt opꝰ ꝓmonio ad ſtatũ ꝓmouãdũ:ſe
ptima domeſticorũ ac familiariũ fraus
⁊ delatio.de q̃bꝰ cauſis ex ordine docet
Ordo. quõ ꝓſpiciẽdũ ſit.Ordo eſt in ꝓncipio.
Nos duximꝰ.i.eſtimauimꝰ dignũ.i.opẽ ꝑciũ:qõdã cõe.ſ.dãnũ aut ĩpedimẽtũ nature clericoꝝ.i.de ſo:
te lr̃ature exñtiũ:cõmittẽdũ examini.i.examinãdũ:ne ſimplicitas.i.in ꝓuidẽtia ⁊ ſimplex rõ pauptaꝫ
deroget facultati pñtis opis.i.ſcholaſticoꝝ:q̃s ĩ b ope tractam⁹:⁊ ne deſpatio ꝓfundat.ſ.facultatẽ:⁊
ꝺſolatõ affligat:aut ꝑ ſ3:nos duxim⁹ dignũ.i.opẽ ꝑciũ eſtimauimꝰ ꝓſulẽdũ ſup.eẽ ſchemate.i. figura di
cẽdi gñali:aut ſchemate.i.ordie ⁊ corona q̃dã dicẽdi:tũ.i.q̃ñq̃dẽ ita ſit q̃ egeſtas: ꝓcedat diuerſo ĩtui
tu.tũ.i.ſilr̃ ſeu ꝓmo ꝓp tenacitatẽ.i.ꝓcitatẽ affiniũ.i.attinẽtiũ ſiue ſanguĩe ſiue affinitate:tũ.i.ſcõo:pp
penuriã i.difficultatẽ hñdi ꝓcelle inũdãt.i.q̃ pp ꝓcellã.i.tẽpeſtatẽ aduerſam:b ẽ aduerſitatẽ eoꝝ inũ
dãtẽ.i.ſupabũdãtẽ ⁊ vno ĩpetu ꝓueniẽte obuenit:tum.i.tertio pp mortẽ.i.ĩteritũ vl̃ pñtie carentiã.i.
diſtãtiã eoꝝ:tũ.i.q̃rto pp incõſtãtiã.i.inſtabilitatẽ iuuamis victrici.i.nõ veri pñs ſ3 eiꝰ q̃ mr̃is ẽ cõiũx.
cũ ſcholaſticꝰ ſit ex alio prẽ ꝓmꝰ genitꝰ:vñ ꝓuignꝰ ẽ reſpectu victrici ⁊ nouerce:dictꝰ q̃ ꝓus mr̃imoniũ
Victricꝰ eẽt ꝑctũ ſit ex alio aliaue genitꝰ.Eſt aũt victrici iuuamẽ incõſtãs:q: aliq̃n pp ꝓpinq̃z admonitionez
ꝓuignꝰ icipit ſuppeditare ſũptũ:l3 raro ꝓficit ĩceptũ.tũ.i.q̃nto pp inſtãtiã.i. vrgẽtẽ neceſſitatẽ nobilitaꝫ ger
mane.i.ſororis.tũ.i.ſexto pp nimiã ĩcuriã.i.negligẽtiã militie.i.militãdi ipſiꝰ ꝓmogeniti:q̃ militãdo de
beret peculiũ caſtrenſe acq̃rere:l3 ſi negligẽs aut ignauꝰ ẽ prẽ adhuc viuo prĩmoniũ ꝓſumit. Tum.i.ſe
ptimo ⁊ vltõ pp vtutiã.i.calliditatẽ ⁊ fraudẽ:aduſtiõis familiaris.i.delatiõis ⁊ fraudis domeſtice:q̃
eſt q̃ſi familiare ĩcẽdiũ:q: nõ ẽ peſtis ad nocẽdũ efficacior:q̃ familiaris inimicꝰ:autore Gene.⁊ Hoc.
ſit de ꝓſo.pbie. ¶ Parẽtũ ⁊c. Docet remedia ꝓ dicta gñs pauptaꝫ b ordine. Tenacitas deteſtabilis.i.
dãnanda ⁊ vituperãda ⁊ adũca.ſ.hamoſa ⁊ incurua:parẽtũ deteſtabiliũ:ſi placet.i.in b vituperãdo
rũ. Nec leges deteſtabilis ſine cõiunctiõe:q: latina lingua nõ patit duo adiectiua plena ſeu duo epi
theta dari vni ſubſtãtiuo ſine ꝓiunctiõe media. ſForte tñ ita locutꝰ eſt autor.l3 qõ in meliꝰ rẽformatur
ſit ſine iniuria eiꝰ:ꝓmollit.i.vincit ⁊ ſuperat inſtãtia ꝑcũ ⁊ dulceſſit plerũq; affectibus.i.allocutioni
bus ⁊ vbis tedioſis.i.moleſtis:audire dũ em̃ ĩprobe ⁊ inſtãter cõquerũtur filij:parẽtes aliq̃n tedio
affecti eis ſuccurrũt;⁊ delinit.i.ꝓmollit tenacitas delinit: purgat ⁊ abluit fletibꝰ tẽpeſtiuis.i.oppor

stabilis & adūca tenacitas p̄cū instātia pmollit: tæ
diosis affatib⁹ plerūq; dulcessit/fletibus tēpestiuis
delinit/pmissis fallacibus plerūq; excitat: munu
sculis affectuosis dissoluit: adulatiōe si tēpestiua
fuerit/pferat/sin minus solidat/adamātina licet
fuerit exēplari monitu destituit aliorūq; rogati
bus excitat. ¶ Inūdātis/pcelle pœnuriæ p/pprii la
boris icremēta obtēperādū ē. scriptitādo: trituras
colligēdo/areas mundādo: ad tp̄s seruiēdo. Si tñ
ingeniosa scribēdi facultas motū coegerit uolun
tarium/necessitatis stimulū dignū duximus inhi
bere. Cauēdū ē tñ ne delitiosus mētē excitet appe
tit⁹: lucrūq; eneruet sirenosum/cōiter scribētiū p/
diga raroq; fidelis defraudet adulatio/familiaris
q; sinistra uisu uel auditu ebibat qcq̄d scribentis
dextera pmollit. Glebeonis neqtia nō obstāte pa
rentelæ gr̄a. ecce quantum discendi incōmodum
uirtutūq; decremētum mihi contulit sub Hero
diano militanti. Deficiēte plerūq; paterni cēsus
igniculo: more p̄taxato mœrorem pauptatis cau
tius duximus mitigare aliqd impri mendo: arbi
trantes tutius degere uelle: q̄ longi laboris itine/
ra repatriando inuitis arripere. Affinibus inti/

stq; fi min⁹. í. non sup. tēpestiua fuerit soli
dat. í. idurat ⁊ sit fortior. Sed lz fuerit
adamātina. í. tā dura vt adamas cui⁹ tā
tā ē duricies ſm Vir. enei. vſ. Vis vt nul
la virū nō ipſi excidere ferro celicole va
leāt. ſſrágit aūt nō ferro sed hircino san
guine: tñ sup. destituit. í. de statu suo mo
uet monitu exēplari. í. cum exēplo facto
oñdēdo: videlz ꝓpter inopiā ꝓsocios ad
pditionē exitiū: latrociniū: aut detesta
tionē lr̄aꝝ adductos: ⁊ excitat. í. animos
net vt lappa extricis lz firmiter inhere
ar: rogat⁹. í. rogationib⁹ ⁊ precib⁹ alio
rū scz ꝓpinquoꝝ aut virorꝝ bonorꝝ. Sed
obtēperādū est. Ponit hic scōm remes
diū ꝟra pauptatē scholasticā di. sz obtē
perādū ē. penurie. í. egestati ꝓcelle inū
dātis. í. p violētā aduersitatē obueniēr̄;
p incremēta ꝓpr̄ijs laboris scriptitādo
. í. assidue scribēdo ⁊ colligēdo trituras
. í. spicas, trituranda tpe messis: inūdā
do areas. s. domoꝝ: plateas et loca pla
na: sz nō sane magna i oppidis aut i qui
bus triturario fit. ⁊ seruiēdo ad tp̄s: fi
cut plau. ⁊ therē. alīq; multi fecerūt. Si
tñ facultas scribēdi ingeniosa coegerit
motū volūtariū. í. si q̄s ad scribendū sit
suapte natura ꝓcliuis: tūc dignū duxi
mus ihibere. í. refrenare stimulū necessi
tatis. í. pauptat̄ ineuitabilis sup. p scri
ptura. dicit necessitat̄ q: nō ad lucrū: sed
ꝓpter egestatē scribet: vñ addit cauēdū
ē tñ ne appetit⁹ delitiosus excitet mētē:
et ne lucrū sirenosuz. í. dulce: sz in exitiū
more sirenū ducens: eneruet. í. dissoluat

uiriles aīos. De sireníb⁹ in líb. í. de ꝟsolatiōe sat̄ dixim⁹. Cām cur id cauēdū sit addit: q: cauēdū est ne
adulatio scribētiū cōiter. í. vt plurimis ꝓdiga. í. nimis abūdās: ⁊ raro fidelis: defraudet. í. fraudē icur
rat: ⁊ ne siniſtra familiaris. s. deꝛtere: ⁊ itelligit aut amica q̄ dicit leua ei⁹ sub capite meo ⁊ dextera illi⁹
ꝓplexabit me: aut certe ociositas. ná sic p dextera itelligit vt⁹ opandi ita p siniſtrā ignauia. vñ Ju. ⁊ ex
tincta corꝝp⁹ nō vtile dextera: ne g̃ siniſtra. í. q̄ siniſtra sustētari soler: amica ebibat. í. absumat visu vl̄ audi
tu. í. oblectamēt̄ vis⁹ vl̄ audit⁹ aut ne siniſtra. í. cessatio ⁊ ociū alteri⁹ rp̄is: ebibat visu vl̄ auditu. í. oble
catiōe sēsuū q̄cq̄d dextera. í. idustria ⁊ sedulitas scribēris pmollit. í. cū molimine ⁊ labore pficit ⁊ acq̄
rit. Posset tertio mō itelligi de familiari siniſtro. í. puerso: q̄ ebibat visu vl̄ auditu. í. puertat iuidia ⁊ ru
more puerso q̄cq̄d dextera lucrat qđ p glebeonis cuiusdā familiaris sui malicia docet: facili cōtextu: ve
nō sit opus cōstructione. gr̄a parētele. í. quod esset de progenie mea militāti scz in lr̄is. Deficiēte plerū
q; ⁊c. Quis ex⁹ nō videat auctorē hui⁹ opis nō fuisse. B. q̄ nō auarū ac pauperē: sz patriciū et opulē
tē habuit prem: vñ ad ꝟsulatū ipe cū filijs euect⁹ ē: ⁊ filiā nobilissimi ac pricij viri symmachi vxorē obti
nuit. Ignículo. í. fomēto ad studiū more p̄taxato. í. vt p̄tactū ē adūcā cē pentib⁹ sepe tenacitatē: qđ dico
boetij parētib⁹ nō ꝟuenit. Aliq̄d ipmēdo. í. scribēdo: sz ātiquā fuisse ipmēdi artē: ⁊ iā itez i lucē vocatā
pōponi⁹ let⁹ ⁊ multi attestāt. Tuti⁹. í. ꝟsuli⁹: reparriādo. í. patriā repetēdo. Neq̄tia. í. hec puerfitas gle
beonis illi⁹ forte scholastici irimauit affinib⁹ forte suis sz parētib⁹ meis: aut more suo affines p parēti
bus accipit: cū tñ lōga sit differētia. me ibui. í. initiari ⁊ q̄si de nouo foueri: pestiferis cedib⁹ scriptorꝝ. í.
oblectari studio scribēdi ⁊ puerse viuēdi ex lucro. ⁊ gloriari diuti⁹ q̄ par est lucro seducēti. scz me: ⁊ ira
me detinēte atbenis ꝟra volūtatē parētū. Intērio parētū plerūq; pr̄opriꝝ ad malū. s. credēdū: euapo
rauit. í. effecta est deterior ⁊ q̄si vapor q̄dā exhalauit: ire. s. furoris ⁊ indignatiōis cōtra me intrinseco
. í. in precordijs existēte: ⁊ p̄uauit me solito subsidio qđ vt dixi parētib⁹ Boe. nō cōuenit. p̄sertim q; nō
nisi post bimatū notā dicit rē fuisse: et p̄iusq; exit⁹ ꝓbasse acta. í. cōpertū fuisset parentibus: amentia

mauit Glebeonis neqtia ne peſtiferis ſcriptoꝝ ſe
dibus imbui: lucroq; ſeducēti diutius gliari. Ad
malum plerūq; parētis prōptior intētio igne eua
porauit intrinſeco, ſolitoq; priuauit ſubſidio,
& priuſq; exitus acta ꝓbaſſet nō declinauit amen
tia: p̄cūq; i nullo ꝓficit iſtātia, poſt bimatū delato
ris notoria traditio remāſit: ſed nō iulta receſſit.
¶ Obſeqo uictrici ſi neq̄at ꝯſolari: facultas nimis
deroget: tractuq; tēpeſtiuo cōminuat, ut iocoſa
Proculi docet trāſactio. ¶ Germani feſtiuātis icu
ria exēplari mitiget eulogio, ipſiuſq; ꝓpinqtatis
ammonitu, corrigat uerſutia, uł amētia reprima
tur. ¶ Germanæ nubilibus annis affini q̄totius
obtēperādum eſt, ne p̄ icuriæ uitiū roſa primula
pollice carpat indigno. O q̄ ſororis cōmēdāda eſt
pudoris ꝓfeſſio, dolēdaq; cōtrarii cōmiſſio, ueluti
uultū deturpantis pudore plena pulpæ reſecatio
Obtēperādæ germanitatis iſignia ſcđi Theophra
ſti filiū Symmachū economū nō ſub ſilētio cōmit
tēdū eſt, q utroq; parentū uiā uniuerſæ carnis in
greſſo iminētis infamiæ germane i conſtantiam
dotis bñficio maritauit, ſeq; fortunæ meatibus
obnixe cōmendauit. Eliſiæ marito naufragiis ſur
repto Symmachū fratrē ſuū ſoror inſequebatur.
Eliſia in multis ſeruiēdo meritorum ſimulacro
cuncta Symmacho miniſtrabat. Nam ꝓpriæ car
nis illecebris cū deeſſet facultas, ſecretius florem
exponebat. Maluit enim incurie uitio dam Eli-

ſup. eoꝝ nō declinauit. ſ. a me: ⁊ inſtātia p̄cū meaꝝ in nullo ꝓfecit. traditio delato: is remāſit noto: ia poſt bimatū. i. ſpaciū duoꝝ annoꝝ: ſz nō receſſit. i. nō euaſit multa. i. ipunita: hoc eſt tādē punita fuit ter tie cauſe ſupius enumerate: puta moꝝ vel carētie p̄ſentie parentū: remediū ſilētio p̄terit. ⁊ ſi p̄tacta cā in antiq̄s codicib⁹ nō impreſſis ponat. ¶ Obſequio ⁊c. Dat remediū ꝑtra quartā cām pauꝑtatis q̄ ꝓ uenit ex duritia victrici. Ordo eſt. ſi facultas ſtudēdi neq̄at cōſolari obſeq̄o victrici: tūc ſup. deroget. i. detrahat illi minis. i. cōminationib⁹ cō minādo videlz in ius vocare: niſi p̄mo niū ſubminiſtrarit: ⁊ cōminatur tractu tēpeſtiuo. i. deductiōe tp̄is. nā cū mino: ānos legitimos obtinuerit: recipit a vi trico bonoꝝ ſuoꝝ gubernatione: vt ioco ſa trāſactio ꝓculi docet: q̄. ſ. iā letus eſt trāſacto tp̄e quo ſub vitrico eſſe debuit: ⁊ nūc ſui iuris reb⁹ ſuis gaudet. ¶ Ger mani. affert remediū q̄nte cauſe di. In curia. i. negligētia ⁊ ignauia germani. i. fratris p̄imogeniti feſtiuātis. i. ceſſanꝭ et feſta aſſiduo ducētis: alia lra: germa ni feſtīnātis ad milit̄ā habēdā i curia ⁊c. mitiget eulogio. i. bono ſmone ⁊ admo nitiōe exēplari oñdēdo videlz alios p̄ ſtu diū ⁊ labore bellicū: ſummā glo: iā et rē plurimā adeptos ⁊ verſutia. i. aſtutia et neq̄tia fratris co: rigat ammonitu. i. am monitiōe ꝓpinq̄tatis. i. ꝓpinquoꝝ. ꝙ ſi fuerit malus vel amētia. i. puſillanimi tas ipſi⁹ rep: imat. i. coerceat ⁊ cohibea tur etiā admonitu ꝓpinquitatꝭ. Germa ne ⁊c. Ad q̄ntā cām pauꝑtatis q̄ ꝓuenit ex dote ſo: oꝝ i nubili parāda nō affert re mediū: q: neceſſariū ducit eidem ꝓſpice re: ſz cōſolationē docēs exēplo: etiā ſoro rē poſſe opē ferre fratri: vt eliſia ſymma cho fecit: que cum dotem a fratre acce piſſet: ⁊ nihilomin⁹ vterq; i pauꝑtatē de ueniſſet: illi ſuitio p̄mū deide ēt co: p̄s q̄ſtu deteſtādo ſubuenit: donec i p̄ſtinū ſtatū reduxiſſet. Ordo ē obtēperādū eſt .i. nos gerēdus eſt: imo opituládū eſt q̄ ꝑ tot⁹. i. valde cito ⁊ quāto citi⁹ fieri pōt: germane affin. i. vicini annis nubilib⁹. ne. i. vt nō roſa p̄mula. i. flos v̄ginitatis carpat. i. decerpat ⁊ auferat pollice in digno. i. defloratore non legitio. O q̄. i. quātū cōmēdāda ē ꝓfeſſio. i. p̄miſſio et obſeruatio pudoris. i. verecūdie caſtita tis ſoroꝝ: q; ꝑ ⁊ q̄ doléda cōmiſſio cō trariꝭ. i. ipudicitie: doléda iquā velut ple na. i. itegra reſecatio. i. reſectio āputatio pā: is. i. fedātis vultū pudore. i. verecūdia. Obtēperāde. Ordo ē. Nō ē cōmittēdū ſub ſilētio. i. nō decet filere ſymmachū economū. i. diſpēſatore theophraſti ſcđi filiū ob. i. ꝓpter iſignia. i. clara exēpla germa nitatꝭ tēperāde. i. tēperate ꝓuidēde: q̄ ſymmach⁹ vtroq; parētū igreſſo viā vniuerſe carnis. i. viā moꝝ: quā oīs caro ingredi dz. i. poſtq̄ vterq; parētū defūct⁹ erat: maritauit bñficio. i. largitiōe doꝭ i q̄ſtātiā germane. i. ſoroꝝ iminēꝭ infamie: ⁊ cōmēdauit ſe obnixe. i. plurimū meatib⁹. i. vīs fortune: q; ſibi nihil retinuit: ſz marito eliſie ſoroꝝ ſymmachi ſurrepto naufragiꝭs. i. ꝑ naufragia: ita vt ſimul maritū ⁊ rē amiſerit: ipa eliſia ſoroꝝ inſeq̄bat ſymmachū fratrē inſeruiēdo ſup. ei in multis: ⁊ miniſtrabat ſymma cho cūcta. ſ. neceſſaria ſimulacro. i. ſilitudinē: al's cūcta ſimulacra. i. teſtimonia aut monumēta aut po ti⁹ oēs ſpēs meritoꝝ. i. ferebat ei pares grās. Nā dū facultas deeſſet ipa exponebat illeceb: is. i. blāditijs et delectatiōib⁹ veneris flore ꝓprie carnis: maluit em̄ eliſia ſuccūbere clā vitio icurie. ſ. de ꝓpio hono re ſeruādo i q̄ peccauit: vituperādaq; ē: q̄ dirūpere ſe viua. i. tātiſp dū viueret fedus. i. vinculū amicitie q̄ſtātie fraterne. i. q̄ fratri debebat. nec p̄māſit ꝑ nō effecta eſt: retrograda ab inceptis quouſq; termi nauit ſine idoneo. i. cōgruo: inchoata. i. q̄ inchoauerat. i. donec fratrē ad p̄ſtinas diuitias ꝑduxerat.

¶ Tenacitatis industrie. In hac pte Boe. septimū ⁊ vltimū remediū cōtra sextū impedimētū paupta tis scholariū inductū ponit. Et diuidit i duas ptes ſm duo remedia. scda ibi. Nunqd sub his ⁊c. Prio dicit q ſi domestica fuerit cōsumptio facultatis: atq penuria imines: qd agendū: succurrendū est huic domestice adustioni. i. pauptati: rudimēto. i. documēto industrie. i. astutie ⁊ cautele tenacitatis. i. pcita tis subaudi ne. l. cuiq pecunia mutuet, ⁊ hoc io ne diligētia pecunie mutuate. i. p̄stite infundat. i. immittat bilem. i. irā. bilis em̄ p̄o ira sepe posita est. vt hec etiā supius expolita fuit. ve p̄o vel sup. ne cōferat cām conflictus. i. tribulationis pugne vel dissentiōis alterius rei. Deinde scōm remediuz subdēs dicit q ſi scholaris b agere min ime possit quin oporteat ipm pecunias suas mutuo dare: qcquid tunc fiat cū sup. hoc necessariū fuerit caute cōferēdū. i. cōsiderādum est sub his p̄statiōib⁹; ne pusilla. i. pauca ⁊ modica tenacitas rerū in poste rū obstupet. i. inclinet aut oppleat vultū indicio. i. signo roboris. i. verecūdie: ⁊ dico roboris qm̄ sicut moris pallor is: sic verecūdia roboris est effectiua. Vult dicere Boe. cū ipse scholaris necessario pecunias suas p̄stare cogat: caueat m̄ reb⁹ suis vt aut fideiussore aut pignore tutus existat. Et nō obstante quanto modica fuerit mutui copia: qm̄ plerūq. i. sepius fortiora tabulata. i. edificia dinoscūtur ruere lesione vnius scintille. s. ignis: nimirū q ſi qua. Et ēt magn⁹ amor ꝓpter modica cāz vt hz qdā lra antiqua. ¶ Quid de caluo mi. ⁊c. In hac pte Boe. circa b vltimū remediū in ipſi⁹ pauptatis q̄ aliqn̄ ex mutui datione ꝓtingit exēpluz ad suū documentū corroborandū de caluo milite subiūgit dicens. Cognoscat sup. exemplo qd canicies. i. ātiq̄tas senserit de caluo milite p̄dicto. i. nobilitato luce sapiētie. Dic nepe calu⁹ milite faciēdo trāsituz sup. in expeditionē quādā in p̄mevo flore militie. i. cū adhuc militia floret; detulit secū latēter. i. sub chlamide amphorā quādā luteā sed argēto plenā: quā. s. amphorā cōmēdauit. i. tradidit gre. i. benignitati mācipij. i. famuli: sz qd ꝓmutato leui statu. i. modico tpe trāsacto caluus ipse elegit vice in locū alterius cohortis. i. societatis: cōuenit sup. vbis amicabilib⁹ cocū de olla fictili vt eā restitueret: sz dissoluto freno rācoris: q̄ꝓ ⁊rixe. i. iurgij sup. inter militē caluū atq cocū: cocus ipe pferēs. i. patiēs indigne. i. moleste rancorē pcussit canicie sup. militis fictili. i. cū fictili aula: sic q caput militis offendit: alia lra caniciei fictile incutit: q̄ canicies sz postmodū esset decorata. i. ornata ob triūphalis militie gloriā hedera. i. herba semp virēti: n̄ de cetero miles ipse nō potuit reuocare: b est reducere lesionē. i. pcussionē sibi factam in p̄istinū statū. s. vt post fuerat: prout. l. nulla cicatrix ꝓmaneret. reuocare inquā cōnexu. i. cōiunctione vel medicamine illius succi. i. herbarū cōtrahēdo nihilomin⁹ ex incursu. i. iactu atq pcussione fictilis āphore. pbra. i. opprobria sibi simulq stirpi. i. pgenici. ¶ Sic ergo tuta ⁊c. In hac pte Bo. post oia supradicta q̄ de egestate scholariū ꝓmiserat: nūc demū ex his oib⁹ qua norma pauptas ipsa pferenda sit ꝓcludit: di. ergo. i. ꝓpter ea q̄ dicta sunt. s. tuta facultas pauptatis sit mūda. i. nullo mō liuore infecta: anhelans. i. intēdens semp ad summū: sitq cōtenta paruo. i. modico. s. quātū nature sufficit: atq sit pferens. i. patiens viriliter. i. equo aio ad modū sapientū: q̄ se habet sicut tetragonū sine vituperio incursus. i. insultus fortune. sitq oib⁹ obediēs. s. in nullo rebellis: atq sit p̄opta. i. parata famulatui. i. seruitio: sit ad loquendū tarda: qm̄ in multiloquio raro mendaciū deest. sitq fidelis in obsequio. i. in seruitio: sitq integra. i. nō lesa: sz plena amore dulcis. i. affabilis colloquio: atq sit carens tumore ſitate. i. superbia atq inflatione cordis: qm̄ ei⁹ oppositū ⁊ oim̄ p̄dictor nō appreciat. i. laudat cū eo. s. paupe. Deinde apostrophādo cuidā tacite rndet qstioni. Posset em̄ qs dicere sed cū hec oia paup ipse in se habuerit q̄ labor retributio expetenda est. Ad qō rndens inqt. Licz p̄o q̄uis retributio. i. cōpensatio laboris destituat a multis: n̄ adoptio. als adeptio amoris ⁊ fauoris ꝓmerebit. s. virtute labor pauptatis ab aliquo. qō cōfirmās p similē inqt. Nōne. i. nūquid ꝓtingit. i. euenit plerūq aliqd in modico lapsu tpis qō nequit pduci. i. fieri circulo annuo. i. anni spacio: ⁊ hoc dico exterminātis. i. ppulsantis p̄o loco; q̄ p̄o ⁊ negocio tpis tam adultoris officio q̄ delatoris. i. accusatoris consortio. i. societate.

Qvm ad magiſtratꝰ excellẽtiã. Hoc eſt. c. v. huiꝰ totalis tractatꝰ in quo docet quõ ſcholaſtica diſciplina i magꝝatũ eſt ꝓmouẽda. Et diuidit in duas ptes. ná ꝓmo ponit q̃dã ꝓambula magiſtratũ faciẽtia: in ſcõa agit de his q̃ ad magiſteriũ acq̃rendũ neceſſario req̃runt ibi. Iſtis ſiquidẽ. Et dicit ꝑmo cũ adoleſcẽs vel iuuenis bone indolis. i. ꝺditiõis velit aſcẽdere ad excellẽtiã magꝝatus: neceſſariũ eſt vt itelligat diligẽter tria gña. i. tres ſpẽs ſtatuũ. q̃ ſup. gña Ariſt. ille peripatheticus i aſſignatiõe ꝓbabilitatꝭ. i. in libꝝis topicoꝝ vbi de ſyllogiſmo ꝓbabili docet: ⁊ inde diuiſionẽ atq; hec tria gña ponẽs iq̃t: aut ꝓ certe q̃dã. ſ. ex ſcholaribꝰ ſunt vehemeter obtuſi. i. hebetes ingenio: alij aũt ſcholares ſunt mediocres. ſ. inter hebetudinẽ ⁊ acuitatẽ. tertij ſunt excellẽter. i. valde acuti ⁊ igenio ſubtiles. Nos aũt nõ vidimꝰ vllũ vehementer obtuſoꝝ: qõ. ſ. erat ꝑmũ diuiſiõis genus: iebriari. i. repleri: vnq̃. i. aliquotiẽs nectare ꝓbico. i. dulcedine ꝓbie: vo ꝓ ſz mechanica ſup. ars: gaudet mariari. i. ſociari iſtis. i. obtuſis: mediocribꝰ vo politica ſup. cõiũgi gaudet q̃ de regimine ciuitatũ eſt atq; cõitatũ put in lib. politi. Ariſt. ẽ clarius edocet. Deinde tertium mẽbꝝ ũ ꝑfate ptitiõis ſubdiuidit di. vo ꝓ ſz: nos iuenimꝰ tres ptitiões. i. ptes excellenter acutoꝝ ſup. qõ erat tertiũ diuiſionis ꝑfate mẽboꝝ. Quoꝝ q̃dã ſunt excellenter acuti: alij. ſ. ſcõi ſunt mediocriter acuti: tertij vo ſunt excellentiſſime acuti. Economica que de regimine familie eſt gaudet vel arridet excellenter: acutis vo ꝓ ſz phyſica. i. medicina ſublunari globo. i. lune ſubiecta: atq; ꝓ ⁊ apothecariꝝ ꝓactica gaudet mediocribꝰ: aũt ꝓ ſed cognitio vniuerſaliũ ꝓ experimẽta iꝑ ſingulariũ ſup. gaudet ſociari excellẽtiſſime acutis: qm̃ altioris quidẽ iquiſitionis hoc negociũ eſt. vti Porphiriꝰ in ꝓncipio ait iſagogarũ. Acutis inquã excellẽtiſſime: quos Ariſt. vocat maxime notos. i. ſapientes ſm ꝓbiam. Et rõnez huius tertij quaſi ſubdens ait. Et hoc iõ talibus gaudet. qm̃ ſup. cognitio vniuerſaliũ ꝓ ſingularia ẽ triuialiũ artiũ dña: atq; ꝓ ⁊ potẽtia quadriuialiuꝝ. qõ exponẽ quẽadmodũ ſupioribꝰ cum de logice cõmẽdationibꝰ edoctum eſt clarius demõſtrat. ¶ Mediocritatis tamen. In hac parte Bo. cuidã tacite reſpõdet queſtioni. Poſſet enim quis dicere. Videmus ſepe mediocriter acutos ad magnum ſapientie apicem de facto ſublimari: atq; ſic doctiſſimos euadere. Quid ergo hoc vult quod dictuꝝ eſt excellentiſſime acutos ſolum hanc ſublimitatem ſcientiarum attingere. Ad quod reſpondens Boetius inquit. Vicz extrema partitio: ideſt illa que eſt excellenter acutoꝝ: quam economice aſcripſeram: ⁊ medicine comparauit. i. acquiſiuit ſibi quandoq; bonos ⁊ perfectos magiſtratus cum ſudore. i. nullo labore ⁊ difficultate: tamen dotati ſunt honore: non cito vt acutiſſimi: ſed floze iuuente conſumpto. i. dũtaxat in ſenili etate. ¶ Iſtis ſiquidem. In hac parte Boetius poſt predicta preambula ad magiſterium faciẽtia: nunc conſequenter tractat de his que neceſſario ad magiſtratum requiruntur: atq; concurrere debent. Et diuiditur in ſex partes. ſm documenta ſex q̃ ponit. ſecunda ibi. Secundo vt libꝝoꝝ. tertia ibi. Tertio vt quoddam. quarta ibi. Quarto ordinandum. quinta ibi. Quinto vt quoꝝum. ⁊ ſexta ibi. Cuz autem. Primo ergo Boe. primũ ponens documentũ dicit. Expeditis ſiquidez iſtis ſup. ſuperioribus

Qvm ad magꝝatus excellẽtiã bonæ indolis adoleſcẽs uelit aſcẽdere: neceſſariũ eſt ut tria gña ſtatuũ q̃ in aſſignatiõe ꝓbabilitatis inuit Ariſt. diligẽter itelligat. Sunt aũt q̃dã uehemẽter obtuſi: alii mediocres: tertii excellẽter acuti. Nullum aũt uehementer obtuſoꝝ uidimꝰ unq̃ ꝓhico nectare iebriari. Iſtis aũt mechanica gaudet mari/tari mediocribꝰ politica. Excellẽter uero arctorum tres inuenimꝰ ptitiões. quoꝝ q̃dã ſunt excellenter acuti: alii mediocriter: tertii excellẽtiſſime. Excellẽter acutis gaudet economica: mediocribꝰ vo ſublunari globo phyſica apothecariorũq; practica. Excellẽtiſſime acutis quos maxime notos ſm phiam Ariſt. uocat: uniuerſaliũ ꝑ experimẽta ſingulariũ arridet cognitio. hæc triuialiũ dña ẽ: q̃driuialiũq; potẽtia. O q̃ eſt felix exhibitio iſtarũ. ¶ Mediocritatis tñ extrema ptitio bonos ꝓfectoſq; licz ſibi qñq; cõparauit cum ſudore: magꝝatus tamen dotati ſunt honore conſumpto flore iuuente. ¶ Iſtis ſiquidem expeditis hoc mõ eſt ordinãdum. Primo

ordinandū aḷs ordiendū.i.dicendū ⁊ determinandū est postea ḥoc mō vt.s.quisq; sup.q̄ ad magistra tū anḥelauerit:sciat oīa ḥec q̄ ptineāt ad reuerētiá tanti nois.s.magisteriī:quoꝝ vnum ⁊ vt nosca ex primere sup.vbo q̄ scita sunt.i.que sit ipsa mēte:⁊ ne cōmittat se totaliter cōmissioni.i.traditioni scri ptoꝝ.s.liborꝝ:vt Lucre.ille faciebat:q̄ inq̄rendo.i.inuestigādo modū i.difficultatē soluēdi cuiuslibet qōnis sibi ꝓposite cōfluebat.i.accelerabat cedulis.i.libris:aḷs ad libros:cedulis i.chartis:⁊ ꝑ dimis so comitatu.i.socioꝝ ꝓsortio. ¶ Scḋo

ut quisq; sciat q̄ ad tāti nois ptineāt reuerētiā: & q̄ scita sūt exprimere nosca.t.& ne scriptoꝝ cōmissiōi se totaḷr cōmittat.ut Lucretius:q cuiuslibet qōnis nodū ꝓpositæ inq̄rēdo dimisso:comitatu cedulis cōfluebat. ¶ Secundo ut librorꝝ copiā suæ acq̄rat exercitatiōi/ ut cū opꝰ fuerit eos cōsulat.Nec oīno eis credat ut Iugio/qui Montani sui magistri mo nitis intm̄ cōfisus est/q̄ oē uerbū ab ipsius ore pro gressum in quaternulis exarabat/& tanq̄ sacrū ex timabat/nilq; aliud q̄ magri uicē in scholis obti nēs p̄dicabat:uñ multotiēs cōfusus abibat. Quip pe miserrimi est īgenii sp̄iuētis & nō inueniēdis uti.stultiusq; est mgratus oīonibus oīno cōfidere/ sed primo credēdum est:donec uideaṫ qd sentiat postea fingēdum est eundēi docēdo errasse: ut si forte qd repire q̄at qd cōmisisse obiiciat sedulita ti. ¶ Tertio ut quosdam habeat quos secrete do ceat:libros q; legat:aliisq; rudimētis informet;ut sic intellecta sciat:scitaq; exprimere discat:& exp̄s sione frequēti usum cōparet;usus magisteriū pro pinet.Alios nāq; docere est ꝓpriæ facultati indul gere. ¶ Quarto ordinādum est ut hos alios q; sibi alliciat:ut cum opportunitas magistrandi affue rit:eorum intrinseco gaudeat aspectu. Quid tur pius q̄ primo inceptiōis tpe solus destitui?ut Fla uus qui ob sui generis imperium gazæq; domi nantis opulentiā cunctos sibi credidit subiugari tempore uero cōcursus elapso raro repperi soda lem qui legi cōductionis adhæsit: licꝫ inuitus mi nas omnigenas regaliter addendo. Generosita/

sup.necessariū est scḥolari ad apicē ma gistratus tēdenti vt acq̄rat.i.comparet sue exercitationi est suo studio libroꝝ copiā ⁊ ḥoc iō vt.s.cū opus fuerit cōsu lat eos sup.q̄stionib⁹ exoluēdis. Et deinde nimiā eis ꝓfidentiá dissuadens exēplo dicit:nec tm̄ ipe scḥolaris credat oīno.i.totaliter eis sup.libris:vt.s.peni tus nulla memorie cōmender: quēadmodū Iugio ille scḥolaris q̄ ꝓfisus est intātū monitis.i.documētis sui magri. Mōtani sic dicti:sic q; oē vbū ꝓgressuꝝ ídest ꝓlatū ore eius.s.magri exarabat.i. inscribebat q̄ternulis.i.libris sup.nul la penit⁹ memorie tradēdo:⁊ ꝑ ipm sic ab ore receptū extimabat.i.apprecíabat tanq̄ factū quoddā.atq; ipe Iugio obti nēs tandē vicē.i.locū magistri:nil aliud in scḥolis p̄dicabat.s.q̄ illud qꝺ quater nulis suis magistro suo docēre ꝓscripse rat:vñ.i.ꝓpter qꝺ ipe abibat multotiēs ꝓfusus pudore.i.verecūdia q̄m nil aliꝺ q̄ liber cōtinuit scḥolarib⁹ predicabat: alij dicūt abibat ꝓclusus.s.ab alijs.Et i de notabile quoddā circa ꝑ subiūgit qꝺ est.q̄ppe ꝓ certe vti semꝑ inuētis ⁊ non inueniendis est miserrimi ingenij: stul tiusq; ē ꝓfidere oino oīonib⁹.i.documē tis magistrar⁹.i.magistri: sꝫ tm̄ credēdū est p̄mo donec.i.quousq; videat qd sen tiat.s.magister: postea fingendū est illū scḥolarē magistrū errasse.i.q; errauerit i docēdo.Et ꝑ ideo vt si forte discipulus q̄at.i.possit repire q̄d.i.aliq̄d qꝺ obijci at cōmisisse.i. tradite sedulitati.i. doctri ne.Arist.nāq; sentētia opꝫ addiscētē cre dere quousq; melius sentiat ⁊c. ¶ Ter tio.s.necessariū ē magistrādo vt ḥabeat q̄sdā.s.scḥolares q̄s doceat secrete: eisq; libros legat:atq; alijs rudimētis.i.rudi bus documētis informet vt ficisciat in tellecta.s.firmius radicādo: q; pro ⁊ di scat exp̄mere vba scita sup. quēadmodū in p̄mo documento expositū est: ⁊ sic cō paret sibi vsuꝫ sup.artis sue frequēti ex positione:qui vsus vt etiá superius cum

de triplici recordatione ageretur dictum est:propinat.i.ministrat magisteriū. Et rationem ḥorū dicit. Quoniá docere alios est indulgere.i.operam dare proprie facultati.i.scientie. Iuxta illud.Qui alium docet seipsum instruit. ¶ Quarto.ibic Boe.ponit quartum documentū magistrandis necessariū.Et duo facit. Nam primo facit qꝺ dictum est. Scḋo exemplo dicta cōfirmat:ibi. Ut flauus dicit quarto or dinandum est.i.puidendū ipsi magistrando:aḷs ordiendū.i.discendū alliciat.i.bonis suis moribꝰ atq; beniuolentia attrahat:nō precio coemat:vt flauus ipse fecerat: alliciar dico ḥos sup.de quibus in pri mo documento predictū est:⁊ alios q̄plurimos ⁊ ḥoc ideo vt cum opportunitas sup.temporis magi strandi affuerit:gaudeat eorꝝ.s.predictoꝝ intrinseco aspectu.i.presentia:q̄m quid est turpius q̄ desti tui.i.derelinqui solus sup.sine auditoꝝ consortio primo tēpore inceptionis sup.ḥonoris magistralis. Et exemplus ponens de flauo dicit. Reliqui inquā vt flauus ille scḥolaris; qui tempore exordijs atq;

noue inceptiõis sue credidit subiugari sibi cũctos ob imperiũ.i.ptãtem generis sui:atq; opulẽtiã.i.abũ dantiã dñantis gaze.i.thesauri:sz q̃dẽ elapso tpe ꝓcursus.i.disputatiõis magistrãdoꝝ atq; examine ra ro:alꝫ rarũ:reppit sodalẽ q̃ adhesit legi.i.norme ꝓductos:sz ꝑ q̃uis inuit9 addẽdo regaliter mínas oĩ genas.i.oĩm generũ.q.d.cũ se flau9 ille inceptiõis tpe totaliter derelictũ videret:vt q̃si nullus ipm pre sentia honorꝫaret:q̃d fecit:quos ꝑmo beniuolẽtia allexerat:tãdẽ ꝑcio atq; minis sibi coemit.Et subdẽs quoddã notandũ inq̃t:th ꝓsentaneũ.i. rõni ꝓsonũ est gñositati ꝓpter duplicẽ partitionẽ affinitatꝫ fouere ꝑsentiã alꝫ ꝓstãtiã magistrãti saltẽ ad tps.¶Quin to loco sup.ꝑspiciẽdũ est vt magistran dis ipse si honorẽ in ꝑmotione sua cõse qui desideret:obãbulet.i.circũambulet peripathetice.i.ꝑipatheticoꝝ more scho las illoꝝ magistroꝝ:gra coronandus.i. titulo magisterij insigniẽdus est:i hono re alibi:ꝫ fauore cõmẽdãdus:q; ꝑ ꝫ op ponet.s.dubia mouẽdo atq; respõsioni bus replicãdo curialiter.i.curiose.atq; remordeat.i. arguat acriter ꝓteruiẽtes .i.ꝓterue respõdẽtes:atq; respõdeat ꝑ tpe.i.cũ tps respõdẽdi ipm tetigerit dili gẽti9:ꝫ hoc ne si volũtas sup.scholaris ꝑmouẽdi muta fuerit ĩputet ignorãtie cecitati:vel ascribat temeritati arrogan tie.i.supbie.¶Multos siq̃dẽ ob rñsio nis.In hac parte Boe.mouet ꝓteruita tem atq; teneritatem in supioribꝰ sum mope ꝑcauẽda.Et dic.nos vidim9 mul tos speculatiuoꝝ frui ꝑcipitio.i.cadẽtia a casu dignitatꝫ magralis ob ꝓteruitatẽ rñsiõis:nõ em̃ iteresse dicẽris icitare.i.cõ mouere regẽti.i.magistrũ cõtumelioſis q;ꝑ ꝫ pbris vel pbrosis.i.opprobriũ in gerentib9 affatib9 q̃m sicuti de9 atq; parẽ tes sic q; magr̃ in honore ꝫ reuerẽtia re tinẽdus est:q̃m ipsis nullũ pro acceptis eq̃alẽs recõpẽsari põt.Juxta illd.Dijs parẽtib9 atq; magr̃is nullũ reddit eq̃a lens.¶Nec scholaris ipe dz inhiare se cretis:hoc est libris capse et cubiculo:lz pro q̃uis fuerit ꝓiũctus sup.magr̃o suo summa familiaritate ꝫ hoc nisi iussus tñ et si iussus inuit9.Et inducẽs quẽdam ffõtinũ zenocratꝫ discipulũ q̃ magr̃i sui secreta ꝑspiciẽs ex his zenocratis tota lẽ doctrinã adeptã arbitrabatꝫ:ꝫ dicit. Nõne.i.nũq̃d ꝓteruitas ffontini illius scholaris apuit scrutinia.i.secreta mo numẽtoꝝ zenocratꝫ illi9 mgr̃i:atq; ispexit furtiua atq; ꝓterua ispectiõe secretoꝝ sui mgr̃i:ꝫ si abstulisset sup.furto oem mineruã.i.sapiaz ab ipo libris suis cõmissam zenocratꝫ.qđ ꝫ factũ ẽ:q̃m oẽs codices suos abstulit.q̃d vltra q̃.s.minerua: abla ta.i.q̃b9 libris zenocratꝫ ablatis:zenocrates ipse studere desijt libroꝝ carẽtia.ffõtin9 aũt nescies.i.nõ valẽs vti ablatꝫ.i.furto subtractꝫ libris zenocratꝫ:laborabat postea freneſi.i.rabie mẽtꝫ grãdiori q; añ. Ex his quoddã noratu dignũ ꝏcludẽs inq̃t g̃.i.ꝓpter supradicta:discipul9 q̃cũq; fuerit ꝓfisus ꝓprio labore.s.studij:nũq; ĩuidebit honori alieno.¶Cũ aũt dies sũme ꝑmotiõis.Hoc ẽ sextũ documẽtum circa mgr̃os attẽdẽdũ.Et docetꝫ ꝑ eũ ꝑpatoria dignitatꝫ mgr̃alis:ꝫ q̃ttuor facit Boe.in ꝟ documẽto Nã ꝑmo documẽtũ ponit.Scõo tutelã circa ꝟ subiũgit.Tertio exẽplum cautela susceptũ subnectit. Quarto quoddã notabile circa oĩa ipsa ponit.scõa ibi.¶Caute tñ.tertia ibi.Strictoni9.q̃rta ibi.O q; felicis.Et dicit ꝑmo.Cũ aũt dies summe ꝑmotionis sup.ad gradũ magistralem affuerit atq; ꝑmo uendus ipse iam in cathedra magisterij se ꝑmotionis causa receperit:tũc venerãda collectio.i.con gregatio socioꝝ suoꝝ sup.ipsuz phtia sua honorãtiũ cõmendetꝫ.i.laudetꝫ ab ipo ꝑmouẽdo breui sche mate,i,breui dicendi figura atq; affatu.i.ordinatione compendiosa atq; ꝓcedendum est intrepide ꝫ

ti tñ cõsentaneum est:ꝑm duplicẽ ꝑditionem affi nitatis magistrãtis saltẽ ad tps fouere præsentiã.

¶Quinto ut quorum gr̃a coronãdus est i hono rẽ:illoꝝ scholas semp ꝑipathetice obãbulet: curia literq; apponat ꝓteruientesq; acriter remordeat diligẽtiusq; ꝑ tpe respõdeat:ne si muta fuerit uo luntas:ignorantiæ imputet cæcitati uel arrogan tiæ temeritati.¶Multos siquidem ob respõsio nis proteruitatem speculãtium licet inuite uidi mus ꝑcipitio frui.Non enim discentis interest:af fatib9 ut cõtumeliosis regentem incitare probris

¶Nec licet summa familiaritate cõiunct9 fuerit ipsi docẽtis secretis nisi iussus debet ihiare.iussus uero inuitus.Nõne Fõtini ꝓteruitas Zenocratis scrutinia apuit & prius edocta publico inspexit. seq; magistrari credidit si oẽm Zenocratis abstu lisset Mineruã q̃ ablata Zenocrates studere desiit: ablatisq; Fõtinus uti nescies freneſi laborabat grã diori.ꝓprio ergo discipulus labore confisus alie no nunq̃ inuidebit honori.¶Cũ autẽ dies sum me ꝑmotionis affuerit breui schemate cõpendio soq; affatu ueneranda cõmendetur sociorum col lectio sicq; ad honoris initialis incrementa intre pide procedendum est decenti ornatu festiuo ap paratu:si facultas suppetat cunctis uel ad libitũ eiusdem saltem professionis splendide procura to.¶Caute tamen considerandum est:cautiusq;

pus edocta publice.s.i schol:q; ꝑ ꝫ credidit se mgr̃ari ex hac furtiua atq; ꝓterua ispectiõe secretoꝝ sui mgr̃i:ꝫ si abstulisset sup.furto oem mineruã.i.sapiaz ab ipo libris suis cõmissam zenocratꝫ.qđ ꝫ factũ ẽ:q̃m oẽs codices suos abstulit.q̃d vltra q̃.s.minerua: abla ta.i.q̃b9 libris zenocratꝫ ablatis:zenocrates ipse studere desijt libroꝝ carẽtia.ffõtin9 aũt nescies.i.nõ valẽs vti ablatꝫ.i.furto subtractꝫ libris zenocratꝫ:laborabat postea freneſi.i.rabie mẽtꝫ grãdiori q; añ. Ex his quoddã noratu dignũ ꝏcludẽs inq̃t g̃.i.ꝓpter supradicta:discipul9 q̃cũq; fuerit ꝓfisus ꝓprio labore.s.studij:nũq; ĩuidebit honori alieno.¶Cũ aũt dies sũme ꝑmotiõis.Hoc ẽ sextũ documẽtum circa mgr̃os attẽdẽdũ.Et docetꝫ ꝑ eũ ꝑpatoria dignitatꝫ mgr̃alis:ꝫ q̃ttuor facit Boe.in ꝟ documẽto Nã ꝑmo documẽtũ ponit.Scõo tutelã circa ꝟ subiũgit.Tertio exẽplum cautela susceptũ subnectit. Quarto quoddã notabile circa oĩa ipsa ponit.scõa ibi.¶Caute tñ.tertia ibi.Strictoni9.q̃rta ibi.O q; felicis.Et dicit ꝑmo.Cũ aũt dies summe ꝑmotionis sup.ad gradũ magistralem affuerit atq; ꝑmo uendus ipse iam in cathedra magisterij se ꝑmotionis causa receperit:tũc venerãda collectio.i.con gregatio socioꝝ suoꝝ sup.ipsuz phtia sua honorãtiũ cõmendetꝫ.i.laudetꝫ ab ipo ꝑmouẽdo breui sche mate,i,breui dicendi figura atq; affatu.i.ordinatione compendiosa atq; ꝓcedendum est intrepide ꝫ

audacter ad incrementa initialis ꝓnoris sup. magistri fic ornatu. i. vestimento decenti sup. sue facultati apparatu. i. ꝓparatiõe cõuiuali festiuo. i. celebri apparatu inquã ꝓcurato. i. cõparato splendide. i. ꝓnorifice cũctis sup. tam sue q̃ alterius secte magistris ⁊ scholarib⁹: alis cũctis ꝓcuratis. i. oibus decẽter ⁊ ꝓnestle dispositis: ⁊ hoc si facultas suppetit: vel subaudi si nõ sufficiet dũtaxat ad libitum. i. volũtatẽ ⁊ ꝓnestle dispositis: ⁊ hoc si facultas suppetit: vel subaudi si nõ sufficiet dũtaxat ad libitum. i. volũtatẽ suã saltem magistris ⁊ scholarib⁹: vel solũ magistris eiusdẽ sue ꝓfessionis. i. secte. ¶ Considerandũ tñ est

iuestigãdũ ante magisterii elationẽ ut ꝑmi anni de cursu, ꝑpa posset sustẽtari: si op⁹ fuerit: facultate ⁊ turpe est em̃ ob reuerẽtiã tanti nois prima fronte mẽdicare: ut Strictonius: q oibus ad magisteriũ pertinẽtib⁹ uenerabiliter executis: luce cœpit tertia mendicare, tantiq; ausus mox eũ pœnituit. Quid mirũ quasi instãtaneꝰ delusus abscessit: tãti honoris fastigia nunq̃ de cætero cõfessus. O q̃ felicis exitus ueneranda est cõmendatio.

¶ Capitulum sextum & ultimum.

EXpeditis illis q̃ ad scholariũ eruditionẽ digesta sũt, dilucidãdi moderatiõe obiter uata: necãgariare lectorẽ sermõis breuitate curam⁹, nec dilatiõe cõfũdere: nũq̃ lucidiori stilo leuioriq; schemate ꝓfusi, qm̃ non solũ discretis uerũetiã rudib⁹ enigmatis serie postposita, stilus cõmẽdat, nunc ad magistroꝝ uenerabilẽ ꝓperandũ ẽ maiestatẽ. ¶ Magꝝ aũt talis habet diuisio Tantoꝝ qdã duab⁹ uibꝫ cæteris excellẽtioribus:

scholarium eruditionẽ ordinãda sunt: si ergo finis bon⁹ est totũ laudabile fas est: qua de re nõ inepte dictu est. Exitus acta probãt. ⁊ itẽ. finis coronat: ⁊ insup a fine oia denoiari.

EXpeditis illis q̃ ad scholariũ ⁊c. In hoc vlti. cap. principaliter de dignitate ipsa magistrali et q̃ ipsum circũstant ⁊ cõcomitant ꝓsequit. Et diuidit hoc totũ capitulũ in tres partes principales ꝑm tres magistroꝝ species. In prima nẽpe parte determinat de prima magistroꝝ specie: ⁊ de his q̃ ipsos regulãt ⁊ nõ solũ eos ꝑmos: ꝫ etiã alios cuiuscũq; cõditionis existant. In secũda de scda ibi. Extrema presentis voluminis. In tertia de tertia ibi. Cũ ob dulcoris ⁊c. Prima pars adhuc diuidit in duas partes. Nã primo cõtinuat dicta dicendis. Scdo de statu norma atq; regula magistrantiũ determinat ibi. ¶ Magistroꝝ talis ⁊c. Item primo ponit intẽtionez suã respectu precedentiũ. Scdo respectu sequentiu: ibi. Nunc ad. Primo facit qd dictũ est. Scdo modus ꝓcedendi obseruandũ ostenditibi. Nec augere. Tertio rõnem sui ꝓcessus subiũgit: ibi. quoniã nõ solũ. Dicit ergo ꝑmo expeditis illis q̃ sunt digesta. i. diuisim in supioribꝫ tradita ad eruditionẽ. i. informationẽ scholariũ: ⁊ hoc obseruata moderatiõe. i. modestia dilucidãdi. i. determinãdi: ⁊ q: nos nõ curam⁹ angariare. i. ꝓstringere: alis angere: lectorẽ breuitate sup. nr̃e editionis: nec etiã cõfundere elatione. i. plixitate. nunq̃ perusi leuiori stilo. i. materia: atq; lucidiori stemmate. i. verboꝝ ornatu: ⁊ hoc q̃m stilus subaudi totius nostri tractatus cõmendat. i. tradit nõ solũ discretis. i. eruditis verũ ꝓ sed etiã rudibus. i. ⁊ indoctis: postposita. i. derelicta serie enigmatis. i. obscuritatis. ¶ Quia aũt hec ita sunt: ꝓperandũ. i. accelerandũ est nunc. s. in hoc loco ad venerabilẽ maiestatẽ magistroꝝ: subaudi determinãdo de statu eoꝝ atq; norma ipsos tã erga se q̃ erga alios regulante. Aũt ꝓ sed: diuisio magistroꝝ habet talis sup. vt sequit. nã quidã magistroꝝ morant duab⁹ vrbib⁹ excellentioribꝫ. i. clarioribꝫ ceteris. s. rome: ⁊ athenis nũq̃ ꝓcedetes vlterius nisi forte inquantũ fortuna succedit. i. arridet eis: vt venerent. i. eleuent altius i. ad altiora: vel sic nunq̃ ꝓcedẽtes vlterius. s. ab vrbibus his: ⁊ hoc inquantũ. i. q̃diu fortuna succedit eis: vt altius venerent. Et vult dicere q̃ quidã magistroꝝ sunt q̃ solũ in vrbe romana atq; athenien̄ morã suã habẽt. Alij aũt magistri sunt q̃ omittẽtes fastigia. i. summitates predictarũ vrbiũ. s. rome et athenarũ: q̃rũt emolumẽta. i. lucra oppidoꝝ: inquã adiacentiũ. i. predictis vrbib⁹ duob⁹; subaudi vel de longe vel de ꝓpe distantiũ. Et dico querũt tũ. i. ꝑmo ꝓpter egestatẽ sup. remediãdã: dico nouercã. i. cõtrariã disciplinę; nãvt sepi⁹ dictũ est: Natura est insufficiẽs seipa speculari sine reb⁹ exterioribꝫ, tũ etiã. i.

secũdo querũt emolumẽta alioꝝ oppidoꝝ ꝓpter dulcorẽ renitẽtẽ natalis patrie.í.paterni soli. Vult dí cere ꝙ post magr̃os q̃ vrbíbꝰ roma atq; athenis cõmorant: sunt alíj magr̃. q̃ in oppidis ꝛ b q̃dẽ in oppídis natalis soli: q̃dávo í oppídis ꝓsus exneis. Et de hís oíbꝰ suo ordíe atq; loco ꝓtractabít in sequẽ tí. ¶ Tã istoꝝ ꝙ illoꝝ. Híc ponít aliá magroꝝ dístictionẽ. dí. Magroꝝ q̃dẽ in ciuitatibꝰ pfatis atq; oppídis círcũia cẽtibꝰ habitãtíũ: q̃dã sunt q̃ assumũt iperiũ. í. gradũ atq; títulũ magr̃alẽ: rõne pulchre denoiatiõis. í. famevt. f. ab hoíbꝰ honorent ꝛ hí sunt q̃ solũ gr̃á nois q̃rũt. Alíj autẽ gradũ assumũt sup. magr̃alez rõne. í. cã itelligẽtie: ꝛ hoc iõ ne cõfundant ígnorantía. Tertíj vo sunt q̃ speculátes subtílꝰ ꝙ supíores ꝟhũt paludímẽta. í. honorẽ: q̃ ꝓprie in hís vestímẽtís ꝟfistũt: magístrũ oñdẽtia. Vult dicere tertíj sunt q̃ magr̃alẽ dignitatẽ assumũt ꝓpter íncremẽta vtríusq; ptís supradicte. s. tã ꝓpter apparere atq; vt honore celebrent ꝙ ẽt ꝓpter itelligẽtiã. ¶ Talíũ náq; q̃cũq; venustatís ꝛc. Nã ꝓp q̃ q̃cũq; talíũ. í. ante dictoꝝ velit ꝓseq̃ emolumẽta assumpte venustatís. í. honoꝛis magr̃alís: q; pro ꝛ debíti officíj opꝫ. í. oppoꝛtunũ ẽ: vt polleat. í. resplẽdeat pclarí in vníuersa morũ honestate: vt. s. sit in ſmone verax í iudício íustus ꝛc. Vírtutibꝰ ínsignítꝰ: alꝰ ínsignís ꝛc. Líttera plana ẽ. Et si q̃d cõtrarij accíderit supíoríbꝰ hoc solet accídere appetítuí: alꝰ appetítu hũane fragílitatꝭ. í. sua sensualítate. ípa em̃ debílís ẽ et ad malũ ꝓna. Sít etiã magr̃ bonꝰ cõuersatiõe: qm̃ nulla res est díscípulo magís pníciosa. í. dãnosa ꝙ ꝛtumelíosa vita magístrí: em̃ pro q̃ nos Bo. vídimꝰ ínfusa ex fetído. í. cõtamínato vase ꝟfundí. í. corũpí sepíssime: qm̃ fetídũ vas aquas ínfusas corrũpít. q. d. sícut aque corrũpũtur vase fetído: fic sciẽtía doctoꝛe ꝛtumelíoso. ¶ Hec aũt ad aíe docẽtis. In hac ꝓte Bo. postꝙ posuít documẽta regulãtia magr̃os q̃ad díscípulos: nũc vo facít hoc idẽ quoad alíos. Et ꝟ pars díuídít ín duas partes. Nã primo ponít normã magístris regulares quoad díscípulos. sco q̃ad alíos a díscípulís íbí. Cum aũt ob festíuí tpís ꝛc. Et dícit ꝑmo. oía hec. subaudí que dícta sunt: sunt dígesta. í. declarata ꝛ tradíta ad íformatiõẽ aíe docentís. subaudí quoad moũ suoꝝ bonestatẽ absolute ꝛ in se: nũc aũt est dífferendũ de ceteris ꝑmarí̃s. í. documẽtís sup. íꝑm regulátíbꝰ: nõ tñ dico de primo príꝰ q; de ístís iam dictuꝫ est. sed de secundo príus. Sũt nempe vltima respectu prece dentiuꝫ: ꝛ prima respectu sequentíum: quare ꝛ secũdarío prima dícuntur. Doctoꝛ tenetur esse eruditus. mansuetus ꝛc. prout hec oía in pcessu declaráda sunt. quare sequítur. Sít inquá eruditus. inquá magíster ípse sít eruditus. í. doctus. Et rõnem annectẽs dícit: em̃ pro q; oportet. í. oppoꝛtunũ est ꝙ magíster ípse príus díscat anteq̃ díscípulos doceat. Et scientiã tríuíalem: circa bonam eruditionem maxime preualere ínsinuans cã cõmendando dícit. Síquidẽ nos nouímꝰ cõparationẽ. í. acquísitionẽ doctrine tríuj fore valde aptam assístricez sup. ín hís. Et quoddã annectens notanduꝫ dí. Valde em̃ absurdũ est ꝛ íníquũ q̃ ímperíti. í. índocti preferantur perítis. í. doctis: nouellí sup. ín scientíjs antíquís sup. preferant: atq; rudes. í. ímbecílles emerítis. í. veteranís ꝛ eruditis. tractũ est a mílítibus. ¶ Mansuetus ꝛc. dícit ꝙ magíster etiaꝫ alíquo mõ mansuetus debet esse scholarib⁹. Et rationem assignãs dícit: qm̃ cũ quãdoq; oppoꝛtunũ est pati clatio

scilicet Romæ & Athenis cõmorantur: ulterius nunq̃ ꝓcedentes: nisi inquantum fortuna succedit eis ut altius uenerent. Alii uero p̃dictoꝝ omittẽtes fastigia oppidoꝝ adiacẽtium q̃runt emolumẽta. tum ꝓpter nouercã disciplinæ egestatẽ: tum ꝓpter natalis patriæ dulcorẽ renitẽtẽ. ¶ Tã istoꝝ q̃ aliꝰ q̃dã rõne pulchre denoíatiõis iperium assumunt; ut honorent. Alii rõne itelligentiæ ignorantia eoꝝ ne cõfundant. Tertii subtilioꝝ speculantes ꝓpter utriusq; ptis icremẽta magr̃alia cõtrahũt paludamẽta. ¶ Talium nãq; qcunq; uenustatis assumptæ: debitiq; officii uelit emolumẽta ꝓseq̃: in uniuersa moꝝ honestate oportet/ ut polleat pclarí⁹: ut sit utiq; í sermõe uerax: í iudicio iustus: í cõsilio ꝓuidus/ & í cõmisso fidelis/ cõstãs in uultu: pius í affatu/ uirtutibꝰ insignitꝰ/ bonitateq; laudabilis existat. si qd uero cõtrarii acciderit humanæ fragilitatꝭ appetitu accidere solet. Cõuersatiõe ẽt sit bonꝰ. Nulla siqdẽ res ẽ magis pnicioſa discipulo/ q̃ uita magr̃i cõtumelioſa. Infusa em̃ uidimus sæpissime cõfundi ex fœtido uase. qa fœtidũ uas aquas infusas corrumpit. ¶ Hæc autẽ ad aíæ docẽtis íformationẽ digesta sunt/ nunc/ de cæteris prímariis/ nõ dico de pria prius/ sed de scdo prius differendum est. Tenetur quoq; doctor eruditus esse mãsuetus. rigidus. ãtiquus nõ annis/ nõ negligẽs nec arrogãs. Sit inquã eruditus. Prius em̃ oportet ut discat q̃ doceat. Triuii siqdem cõparationem doctrinæ nouimus assistricem/ ualde uero absurdum est & iniquum: ut ímperíti peritis/ nouelli antiquis. rudesq; præferant emeritis. Mãsuetus qm̃ quãdoq; discipuloꝝ elationem pati opportunuꝫ

nem discipulor.ꝑñs etiá est mansuetudíne vtendũ. Virtus em̃ illa q̃ irascibilitates reꝑmit ⁊ moderat iras: quare multor malor fomẽta refrenat: qua certe si vsus magíster ſſráco fuisset. cui⁹ exẽplũ imediate subiungit: nõ laqueo collũ strágulasset. Dic em̃ cũ vidisset arrogátiá. í. supbiá discipulor vtentiũ sua nobilitate arrogátiá irrefrenabilẽ. s. inco: rigibilẽ laqueo se suspẽdit: q̃ cũ sapiẽti⁹ egisset si mãsuetudie acv̈tute vsus fuisset. ¶ Rigidus in scholariũ amplexu. Hoc est tertiũ documẽtũ de magror rigiditate erga subditos. ⁊ dic̃ ꝙ magr etiã dz cẽ rigidus ⁊ durus ⁊ validus: qm̃ frui ⁊ vti rigore: e. í. rigiditate in amplexu scholariũ cõmodissimũ est: vt sic errantib⁹. í. delinquẽtib⁹ ponat vindictã atq; dissoluat lites sophistarũ. í. disputátiũ: atq; remordeat. í. puniat oblatrantes. í. cõtinue cõtra ceteros rixãtes: ⁊ a canib⁹ sumptum est. Si ꝛr reꝑmat obloquẽtes. í. ipsos diffamantes atq; castiget vga rectitudinis ꝑteruiẽtes. í. ꝑteruiũ q̃d attẽdẽtes: q; ꝑ et totá determinationẽ. í. illá oẽm q̃ inter scholares tã ex parte mor̃ ꝙ etiã doctrinarũ facienda est. faciat dialecticã. í. ad vtrãq; ptem arguendo: vt. s. partẽ plene discutiat hincide: posteaq; determinet, ⁊ faciat quẽadmodũ ꝑmissuz ẽ. ¶ Si antiq̃tus. Hoc est q̃rtũ documentũ qd̃ est de mgror lõga experientia ⁊ ꝑpetua scia dicit magr etiã sit antiqu⁹. í. experientia insuli⁹: ⁊ b̃ bñ innuens dicit. antiqu⁹ q̃ dẽ nõ annis sed ꝑpetua scia. í. scia firmiter in eo radicata: sed tñ si vtrũq; affuerit. s. antiq̃tas cũ scia cõditio sua fuerit sanior. ¶ Nõ negligẽs. Hoc est q̃ntum documẽtũ qd̃ est de mgror ꝑseuerátia: ⁊ dicit mgr etiã nullo mõ negligẽs existat: sz ꝑseuerãs: qm̃ fic̃ i vnoquoq; opere inuenit ꝓstátia ⁊ diligẽtia veluti mater: ita etiã ꝓtrariũ vniuerse doctrine ⁊ disciplíne nouerca est. í. inimica negligẽtia: quo fit vt deseruire mechanice artiꝭ ⁊ scientie: est opportunius ꝙ onerari iugo negligẽtie. ¶ Non sit arrogans. Hoc est documentũ sextuz quo suadet arrogátia fore vitánda mgris. Et dicit ꝙ magr nullo mõ arrogãs existat: qm̃ arrogátia nullũ penit⁹ erga discipulos bonũ opata est: et b̃ oñdit tã circa paupes ꝙ diuites: ⁊ dicit qm̃ viuax scintillula. í. amor scidi paupis extinguit arrogátia magistrantis: ⁊ b̃ q̃ ad paupes dictũ est q; ꝑ et volũtas discẽdi seq̃strat. í. separat a diuitib⁹: subaudi ipsa arrogátia. qm̃ sedulitas. í. dilígẽtia arrogátis magístri nunq; inꝑstruxit hoiem fideliter. hi sup. magistri arrogátes sunt q̃ ꝓtẽnunt docere humiliꝛ ea q̃ scũt ⁊ neq̃unt mõstrare recte. ea q̃ sapiũt: rõne. í. intellectu qm̃ positi in fastigio. í. supbia ⁊ fastu despiciũt mẽtes merẽtiũ. í. desiderátiũ doctrinã fastidiẽdo. í. q̃si fastidiũ eis ingeret. hi ẽt arrogátes nec referũt cãm sue scie i delatorẽ: alibi i deũ datorẽ ⁊c. scie. í. deũ gl̃iosuz a q̃ oẽ datũ optimũ ⁊ oẽ bonũ ꝑfectũ. In hũc dico nõ referũt cãm sue scie: sz respiciũt ꝑpria excellẽtiá i se solũ existímátes ea q̃ sciũt ꝑpria scire excellẽtia. Et ide scdos arrogátes ꝑseq̃t dí. Hi ẽt sup. arrogátes sũt q̃ dilatãt i. extẽdũt fimbrias. í. vestimẽtor. Appetũt em̃ q̃tidie epulari splẽdide ateꝑindui purpura ⁊ byſſo, vt eis dicat ecce vꝛ aue rabbi. Vꝛ sic dilatãt. í. rotũdo or: emanifestãt ⁊ declarãt fimbrias. i. sciẽtias suas ⁊ magnificãt phylacteria sua. í. vanas arrogátes. Mat. xxiij. Dilatãt em̃ phylacteria sua ⁊ magnificãt fimbrias. Hi ẽt sunt q̃ q̃rũt sedilia. i. recubit⁹: eminẽtiora. í. ꝑma in publicis spectaculis: atq; desiderãt salutari. í. salutãdo vocari noie rabbi. í. magr̃i. Et subdit ois collectio. í. cetus hor scholariũ relegabit. í. separabit tales. s. arrogátes a se ⁊ hoc ablato. í. remoto iure sedulitatis alꝭ sodalitatis ⁊ scie. ¶ Cũ autẽ bone ⁊c. In hac parte ipse Boe. postq; posuit p̃cepta magistros regulãtia tã quo ad se q; ꝙ ad alios

ꝛ hoc quo ad moꝝ atq; noꝛme honestatē: hic facit b̄ idē quo ad doctrine administrationē. Et diuidit hec ps in duas ptes: ꝟm q; duplex ē doctrine administratio. Est em̄ vna p modū lectiō̄is atq; declaratiō̄is. Altera vo p modū argumētatiō̄is. In ꝑma g̃ pte determinat de noꝛma magr̄os regulante circa scholariū informationē q̄ in lr̄a ꝓfitit. Scdo facit b̄ idē circa formationē quē in disputatiōe radicat. scda ibi. Si cā disserēdi ꝛc. Prima adhuc in duas. nā ꝑmo facit qđ dictū est. scdo cāz dicti subiūgit ibi. nouellus magr̄ bone inquisitiōis. i. doctrine ꝛ scie ītrauerit scholas cā legēdi ꝓfiderādū est sup. ab ipso magr̄o vt assumpto rigoꝛe intrinsec⁹ sup. quēadmodū p̄dictū est cū dicebat supra ī eodē. c. sit rigidi⁹ b̄ g̃ rigoꝛe assūpto tpe auroꝛe. i. matutino incipiat sup. lectionē cōtinuo submissa voce. i. bassa. ascēdēdo m̄ mediocriter oꝛe rotūdo. i. pleno ꝛ b̄ expectando neminē nisi maxime necessitas vꝛgeat. i. incūbat. ¶ Qm̄ si ꝛc. cām addit q̄ in littera ptz. qꝛ tarde veniendi licētiā sic faceret: ꝛ cum ferre nō posset seip̄m ira disrūperet. Itē alia cā. qm̄ cū discipul⁹ artifex doꝛmitatiōis pigritiei alibi. Cū aūt doꝛ. ꝛ pi. di. ar. ꝛc. nouerit sedulitatē. i. curiositatē magistri aut festinabit se maturi⁹. i. citius: qꝛ veniet ad hoꝛā debitā aut certe confusus pudoꝛe sup. obꝛisum socioꝝ: doꝛmitabit i oppꝛobriū hmōi. Sed non fa. ꝛc. In hac parte Boe. exēplū quoddā circa p̄dicta subiūgit. Et p̄mo ꝓponit ipsum exēplū. scdo id ꝓsequit: ibi. Eo vo. Et di. Magister iquā mane vt p̄dictū ē incipiet: neq; scholares quosq; expectabit rōnib⁹ supꝛadictis: neq; faciet vti Assuer⁹ poeta fecerat. quē pigrities Dꝛomonis discipuli Castoꝛis nequit excitare in risum. i. derisionē. Et inde exēplū suū ꝓsequēs duo facit. nam ꝑmo dicit quō se dꝛomo gerebat in exercitio scholastico. scdo quō in mēsa se gestabat: ibi. Dū aliqñ. Prima i duas. nā ꝑmo dicit quō se i mane gesserat. scdo quō media die: ibi. Si vo. Itez ꝑmo facit qđ dictū est. scdo quādā falsā cautelā qua vsus fuit subiūgit: ibi. Maluit ꝛc. Et dic̄. Eo em̄ sup. Dꝛomōe quotidiano moꝛe stertente. i. doꝛmiēte ad primā. i. vsq; ad illā hoꝛā qua ꝑma canitur: ꝛ hoc vnguib⁹ scabꝛis. i. scabiosis ꝛ asperis agētib⁹ vel agitātib⁹. i. scalpādo faciētib⁹ mēbꝛatim. i. p mēbꝛa musicū melos i. sonū quasi musicū: qꝛ se scalpēdo quasi musicā harmoniā cōcitabat: ꝛ silr existens lippientib⁹ oculis atq; explorantib⁹ sup. nūc apertis: nunc iterum clausis lucem matutini laboꝛis. i. matutine lectionis aiebat. i. dicebat sup. sequit cōsoꝛtib⁹ suis aduenientibus vel audientibus aiebat inquā ne. i. nunquid adhuc res. i. lectio matutina peragit. i. fit in scholis. ne. i. nunquid confunditur adhuc ruboꝛ auroꝛe ruboꝛe lucis dici? q. d. est ne adhuc dies? qđ vltra negantibus illis scz consocijs ipse Dꝛomo somnolentus. i. plenus somno expleuit. i. cōpleuit vel cōposuit: creberrime. i. sepissime: ita. s. doꝛmitando mediā partem dici. i. vsq; ad meridiem: ꝛ hoc agendo. i. referendo gratias deo: qꝛ tam bene q̄ suauiter in somnis membꝛa refouisset. Et cautelam suā falsam subiungens di. maluit em̄ subaudi dꝛomo ipse. i. magis voluit habere duriciā. i. obtusitatem sani capitis q̄ peritiam. idest sapientiam insani. Deinde ponit quomodo ipse dꝛomo se circa diem gerebat. vnde dicit si accideret q̄ idem dꝛomo adesset disputationi meridiane ipse nesciens extendere. i. superare vel perimere moꝛem natiuum: quo necesse erat vt doꝛmiret: continuo stertebat: idest doꝛmiebat solo naso vigilante. Alia littera vigente: ꝛ stertendo resonante: q; pꝛo et pꝛebebat fastidia: idest nauseam atq; tedium affinibus, idest consocijs ob strepitum poꝛcine coꝛrosionis vel coassationis; et hoc per si-

scholas intra u erit: rigore intrinsec⁹ assumpto cōsiderādum ē: ut auroræ tpe cōtinuo submissa uoce icipiat: ore rotūdo mediocrit̄ ascēdēdo: neminē nisi maxia urgeat necessitas expectādo. Qm̄ si mgr̄atus diligentia aliq̄s ultra debiti tpis spaciū expectare p̄sumpserit: hos si qdē pigritiei mora cōfundet ¡ræq; se rācore cōminuet. Cum autē pigritiei discipulus dormitationis artifex mgr̄i nouerit sedulitatē/ aut maturi⁹ festinabit: aut pudore cōfusus in hui⁹ opp robriū dormitabit. ¶ Sed nō faciat: ut Assuer⁹ poeta præcipit: quē Dromonis Castoris discipuli pigrities nequit in risum excitare/ eo uero more quotidiano ad primā stertēte unguibus scabri mēbratim musicū melos faciēti b⁹ oc̄isq; lippiētib⁹: lucēq; explorātib⁹: matutini laboris i scholisq; ne res pagat̄ cōsortib⁹ adueniētib⁹ sic aiebat. Lucis rubore diei auroræ ne adhuc rubor cōfundi tur. Illis itaq; negātib⁹ mediā ptē diei creberrime somnolēt⁹ expleuit/ gr̄as deo agēdo. maluit em̄ sa ni capitis hr̄e durici ē q̄ isani peritiā. Si uero meridianæ disputationi plerūq; adesset/ natiuū morē excedere nesciēs naso uigilāte stertebat/ affinibus q; ob porciæ corrosiōis strepitū p̄bebat fastidia. dū aūt aliqñ holera scdas ei⁹ delitias hauriret ora hiatui: lumia somno cōmisit. Man⁹ uero l̄z sordidaticino aliqd prēdebat: sopor tñ ei nociuus extitit dū cibaria incarcerare q̄siuit. Ad quē fructū maturitatis. O Martiane sociorum chariſſime creditis hunc peruenire uestra siquidem nouit intentio.

lippientib⁹ oculis atq; explorantib⁹ sup. nūc apertis: nunc

militudinē dictū est. Postremo ostēdit quō hic dromo in mensa se habebat ⁊ dicit. Dū hic dromo ad mēsam extitisset tāto sōno dedit⁹ extitit: dū hauriret ꝑ sorberet posuit holera.i.caules exist ētia scō as delitias ei⁹:cōmisit ora hiatui.i.voragini:⁊ cōmisit lumina sōno. vo ꝑ sz:lz man⁹ sordida prēdebat ali qd in catino.i.disco:tm̄ sopor.i.somn⁹ extitit ei nociu⁹ dū q̄siuit incarcerare.i. deglutire cibaria: q: tm̄ somn⁹ eū oppsserat:vt q̄cūq; icepisset sōno retrahere. q̄re alloquēs Boe. Mar.di. O martiane cha rissime socio ꝙ siq̄dē ꝑ certe vra intētio alibi⁹ dilectio:nouit ad quē fructuz ma turitatis ⁊ laboris sui credit̄ peruenire hūc dromonē.q.d.īmo nouit:q: ad nul lū fructū vnq; ꝓtingere valebit. ¶ Sz si differēdi cā meridian⁹ ⁊c. Supi⁹ boe. docuit q̄liter mgr̄ se hre debeat in docē do discipulos ⁊ b̄ q̄ ad lectionū exercitiū. hic facit b̄ q̄ ad disputationū certamē. Et diuidit hec ps in duas ptes. Nā ꝑmo ponit documēta circa hāc ptē. Se cūdo q̄dā icidētia subiūgit ibi. Aiaduertendū. Prima adhuc in duas diuiditur ꝑm duo documēta q̄ ponit. scōa ibi. Si vo maxima. Prima q̄ ponit ꝑmū documentū qđ tale est. Si meridian⁹ doctor adierit studiū cā differēdi.i.disputandi: p̄cauēdū est summope ne mgr̄ ipse pol leat:alīs palleat:apparatu sophistico.i. ne vtat rōnib⁹ sophisticis: ⁊ caueat ne moueat tetris.i.obscuris difficultatib⁹ sz armat⁹ studiosa p̄meditatiōe.i.studio p̄meditato adeat.i.intret:vel audiat: vt alibi lites.i.disputatiōes que sunt lites scholastice:itrepidus:q;,p ⁊ cōponat.i. declaret eas facili mēte: b̄ est facilitate opinionis concordet:⁊ caueat ⁊ dispo nat.i.ordinet memorie illud qđ q̄s sibi obiecerit sup. disputādo.ita.i.tali mō: vt tpe detegēdi.i.soluēdi ⁊ enodādi nō recedat a via rōnis:sz accepta modera tiōe.i.modestia dilucidādi.i.declarādi: exoluat vel dissoluat.i.declarat explici te.i.manifeste enigmata.i.obscuritates ⁊ sophismata sibi reposita ordine cōpe tenti.subaudi quēadmodū ꝓposita ⁊ obiecta sunt:nō posteri⁹ p̄mo:atq; p̄mū posteri⁹ exoluēdo. Si vo ⁊c. si in disputatiōe dubitatio maīa accidat: vt solet mētib⁹ discreto ꝙ vtēdū ē studijs deliberādo q̄d rndendū:⁊ qđ mēs exagitata.i.cōmota naturalib⁹ motib⁹ ꝓscie dictauerit:subaudi ex deliberatio ne hmōi.illud ꝓferēdū.i.determinādū est publice i crastino.i.die ⁊ lectiōe sequēti. Eodē mō.s.quēad modū p̄fatū est sup. faciēdū est: si q̄d difficillimū magr̄ fuerit p̄meditat⁹: qm̄ ipm cōmendādū etiā est discretiōe. Alia lra hz disputationi:⁊ verius ꝓut ex sequētib⁹ apparet. Et rōnē subdens di. em̄ p:o q: scintillula difficultatis reperit plerūq; facili⁹ differēdo.i.disputādo q̄ si cōmitteret obseruantie stu dij. qđ ꝓfirmās dicit. qm̄ inq̄t Aristoteles:subaudi in topicis: Veritas ipa nō tm̄ reperit in altero.i.in vno:sed reperit in plurib⁹.i.in multis. Aiaduertendū est ⁊c. In hac pte Boe. ponit q̄nq; incidētia. scōm ibi. Si q̄s ho ꝙ.tertiū ibi.vt ad magistrat⁹.quartū ibi. Si vo ꝑmeuo tpe ⁊c.q̄ntum ibi. Nubila hz q̄nq;. Primo ponit p̄mū documētū. Nā aliq̄s posset dicere. O Boe. iā ꝓbatū est ⁊ ostēsum quō ma gister in disputatiōe se hre debeat:sz adhuc latet quas rōnes facere dz:vt disputātium ore disputatio cōpetēti⁹ dissoluat. Et ad b̄ respōdens di. q; cognitio discretoꝝ magistroꝝ vti solet in traditiōib⁹ ⁊ di sceptationib⁹ trib⁹ modis:⁊ b̄ ꝑm tria magistroꝝ gña. Sūt em̄ quidā subtiles:q̄dā subtiliores:⁊ q̄dā subtilissimi. Solēt em̄ q̄dā glīari.i.glose vti editionib⁹.i.rōnib⁹ ⁊ documētis nouis ⁊ inusitat̄.⁊ b̄ q̄ dem ad tertiū gen⁹ magroꝝ dictū est. Solēt etiā alīj palliare mētes discipuloꝝ veterib⁹.i.antiq̄s ⁊ te tris.i.obscuris rōnib⁹:⁊ b̄ q̄ ad p̄mos magros. Sūt ⁊ tertij q̄ solēt excitare.i.cōmouere itelligētias ex cedētiū scholariū editiōib⁹ ⁊ rōnib⁹ vetustissimis.i.antiq̄ssimis:sz inouat̄ ⁊ vtunt eis tāq; manātib⁹ a ꝓpr̄is riuis.i.scientijs eoꝝ. Et hi sunt q̄ scōm gen⁹.s.mediocriter subtiliū āplectunt. ¶ Si q̄s vo hoꝝ discipuloꝝ. Hic ponit scōm incidēs:qđ ē tale. Diceret forte aliq̄s si pueri atq; scholares qōnes atq; ra tiōes ꝑ magros adductas ad plenū intelligere neq̄ant:q̄d agendū: Ad b̄ rndēs di. q; si scholares di sputationi assistētes itelligere neq̄ant rōnes magri in mediū adductas: ⁊ tm̄ rōnes ipse eos declina

eis recordatiõis seriẽ fideliter ĩprimat/uel exarãdi diligẽtiã cõmẽdet. Magnũ siqdẽ ex his utilitatis fomẽtũ colliget. ¶ Vt aũt ad magr̃at⁹ apicẽ tpe pueniat discipulus/studio cõtinuitatis ĩmorãdũ est: recessuq; secretiori: licet sanguineus existat insistẽdũ est/ne strepitus assistentiũ mẽtẽ hebetet/uel migrãtiũ rixa cõfundat intellectũ nullis uinculis uitales spũs ipediẽtibus. Honestati em̃ magis cõsentaneũ ẽ/ut secreta rimãdo solitarius magr̃ existat/q̃ libellos extrahendo cũctis pñtiã suã exhibeat. Nõne detractiõis filij magr̃i sedulitatẽ: libellos extrahẽdo aspiciẽs qd inqnatũ meditaret? utiq;. ¶ Si uero primæuo tpe magistrantis diligentia copiã discẽtium nõ habuerit: idcirco non tepescat. nec spe deposita euanescat; sed tãto acrius studiis insistat, seq; in conflictu strẽnue p̃beat, ut sic licet cũ paucis honorẽ cõtingat. Paucoꝝ em̃ cõfortio multos delinitos pfunditatis studio uigẽte frequenter uidimus strẽnue intitulari. Nõne Theophrastus subtilitatis artifex paucoꝝ suffultus ornatu/spe defraudatus regendi curã abiecit? qd tñ incõsulte egit/cõsultius em̃ egisset si se studii obseruãtiæ cõmẽdabilẽ exhibuisset. ¶ Muneribus tñ magr̃i Leõtini discretio multoꝝ sibi acqsiuit cõfortium. Pulchrius em̃ sic degere censuit/q̃ discentium cœtu destitui.

ueríntr: tũc scholares ipsi iungẽdi sunt. í. socíãdi archíscholarí. í. baccalaurío: vt ípse ímprímat eis fideliter serie reco:datiõis. í. modũ reco:dãdi atq; etiã íntelligẽdi. vel etiã ídeꝫ archíscholares cõmẽdet. í: ínfo:met: ꝛ ostẽdat eis scholaríbꝰ díligẽtiã exarãdi. í. scríbendi: alíbí sic. Archíscholarí ínĩũgendũ est: vt eis reco:datiõis serie. í. o:díne fideliter ĩprímat exarãdí díligẽtía: cõmẽdet ꝛc. qm̃ magnũ fomẽtũ. í. augmẽtũ vtílitaꝫ colligit ex hís. s. ꝑuaꝫ ínfo:matiomíbꝰ. ¶ Vt aũt ad magr̃atus ꝛc. Híc ponit tertíuꝫ ícidẽs Boe. q: posset ꝗs dícere postq; íá magr̃ oía ílla erequít quẽadmodũ in supío:íbꝰ edoctũ est: doꝫ ne ipe erhínc relínq;re studíũ ꝛ solũ exercítio schołastíco íntẽdere. Ad qõ dícit Boe. q; nõ. Et duo facit. nã ꝑmo dícit magr̃m cõtínuo adherẽdũ studío. Scõo q̃bus in locís ostẽdít íbí. Receſſuq; secreto:í. ꝛ dí. ꝑímo q; ſicutí ímo:ãdũ est. í. vacáduꝫ est: studío cõtínuitatís. í. ꝑ:ínuo: vt díscípulus ꝓueníat ad apicẽ mgr̃atꝰ. q. d. sic q; ꝑtínuo studẽdũ est mgr̃o: vt apícẽ ipm magísterij ꝓseruet: ꝛ locũ studíj ostendẽs íntr: q; ꝑ ꝛ est ínsistendũ. í. cã studíj ímo:anduꝫ receſſu. í. loco secretío:í. lꝫ ꝑ q̃uís magr̃ ipse sanguineꝰ erístat. sanguíne aũt vt supíus iã demõstratuꝫ est in locís aptís amenís ꝛ iocundís in fo:mãdí sunt. ꝟ ĩñ nõ obstante in locís secretís magr̃ studere debet: ꝛ ꝟ ne strepítꝰ assistẽtiũ ẖebetet mẽtẽ vel eũ ĩ studío. Et sil̃r ne strepítꝰ vl̃ rixa migrãtiũ ídest murmur trãseuntiũ ꝓfundat eíꝰ intellectum: ſꝫ sit in loco q̃eto ꝛ mũdo ꝛ purgato ab oíbꝰ vínculís ĩpediẽtíbus vítales spũs mgr̃i. Et reddẽs cãm dícto rũ dícit. Consentaneũ em̃ magís est ẖo nestatí magr̃oꝝ vt magr̃ rímádo. í. reqꝛrendo secreta exístat solítarí⁹ q̃ q; exhíbeat p̃sentíã suã cũctís extrahẽdo. í. exponẽdo líbellos: subaudí in apertũ: nõ ne ꝑ nũquíd em̃ detractíõís fílí⁹ sup. q̃ cũq; fuerít aspícíẽs sedulítateꝫ. s. magr̃i ín extrahendo. í. ín publícũ ponendo líbellos: cã studíj meditaret ínq̃natum: q̃d. í. alíq̃d malũ vtíq; opínaret. q. d. cũ íta sit q; forte oculus nequã malum ex hac publíca ostẽsione opínaret: honestius est mgr̃m quẽcũq; vt studeat loco solítarío se recípe. ¶ Sí vo. Hoc est q̃rtũ íncidẽs círca p̃dícta occurrẽs. ꝛ est tale. Posset nẽpe ꝗs dícere oía siquidẽ bñ ꝛ optíme dígesta sunt: ꝛ ꝟ círca ẖos magr̃os q̃ scholarium copiã ẖñt: q̃d autẽ de hís q̃bus nõ plenũ est audítoꝛíũ: surda pñtia atq; comitatꝰ penitꝰ abꝛuptꝰ rñdẽs dí. vt ín lr̃a. Et duo facit ſm duos modos ín lr̃a posítos. Scõa íbí. Muneríbꝰ tñ. Prima adhuc in duas. nã ꝑmo quoddã documẽtũ fiue quẽdam modũ círca incídens ponit. Scõo cãm eíus subiũgit íbí. Paucoꝝ em̃. Et dícit. Sí dílígẽtía magístrátís copiã díscentiũ. s. scholariũ nõ habuerit ꝑmeuo tpe: nõ tepescat. í. desistat ab ínceptís: ídcírco. í. ꝓpterea: ꝛ hoc ne euanescat. í. recedat alíbí: nec euanescat depositа spe. ſꝫ quanto rarius est sibí adiutoꝛíũ: tãto acrí studío ínsistat: q; ꝑ ꝛ p̃beat. í. exhíbeat se in ꝓflictu. í. lucta scholastica: q̃ dísputatio est strẽnue. í. ardue. vt sic ꝓtíngat honoꝛẽ: lꝫ cũ paucís. Et rõnẽ p̃dictoꝝ reddẽs duo facit. Nã ꝑmo rõnẽ ponit. Scõo exẽplũ quoddã círca hoc annectit íbí. Nõne. ꝛ dícit. Em̃ ꝑ quia nos Boe. vídímꝰ multos delínítos. í. ínsignítos studío ꝑfundítatís ínterpretatís intítularí. í. laudarí strẽnue. í. magnífice: vígẽte ĩñ ꝓsortío paucoꝝ dísćipulorꝝ. Et exemplũ círca hoc qõ dixerat. Ne spe ꝛc. ponẽs de theophrasto dícit. Nõne theophrastus ílle mgr̃ exístẽs artífex subtílítatís: ꝛ suffultꝰ ornatu paucoꝛũ nõne ipse abiecit curã regẽdí ꝛ ꝟ defraudatus spe regímínis affuturí. q. d. ímo. qõ tñ. s. abíícere regẽdí curã egít incõsulte: sed certe egísset ꝓsultíus. si se exhíbuísset cõmẽdabilẽ obseruátíe studíj. ¶ Muneríbꝰ tñ ma. ꝛc. Hoc est ſm documẽtũ círca p̃dictũ íncidẽs attẽdẽdũ: ꝛ duo facit. Nã ꝑmo modũ ponit quo scholares ẖre possit. Scõo antípopẖoꝛísat: vel saltẽ notabilẽ quoddã círca ꝟ ponit íbí. Pietatís ve ro. Et dícit q; ſi magíster audiẽtiũ nõ habuerit copiã; modus est vt eos sibí muneríbꝰ coemat ꝛ ꝓdu

cat:exēplo Leontini:cuiꝰ q̄dē discretio acq̄siuit sibi muneribus.i.donis ꝓsortiū multoꝝ:cēsuit ēm.i.esti mauit pulchriꝰ sic degere.i.viuere:alis egere.i.pauptati incūbere:cꝫ destituí cetu discentiū.i. scholariū. ¶ Dietaſ vo ⁊c. Hic Boe.quoddā notabile circa p̄dicta ponít q̄ erogationē eleemosynaꝝ pauꝑ bꝰ fa. cięda cōmonet:⁊ b̄ si mgr̄o supperat reꝝ facultas. Et duo facít. Nā ꝓmo facít qđ dictū est. Scđo hanc erogationē summope cōmēdat ibí. Que ēm p̄clarioꝝ. Et dicit recto: scholariū delinitꝰ.i.munitꝰ vl' insignitꝰ:ambitu pietaſ.i.ipamet pietate tenet.s.iure charitatis mulcere.i. fouere corda díscipuloꝝ degētiū.i.viuentiū in pauptate: ⁊ hoc díscētiū studiose ⁊ dilígēter.nō q̄dē díscholis:mulcere iquā cibarijs ⁊ calceis:cꝫ ꝑ ⁊ vestibꝰ:⁊ si nō nouis saltē tritis.i. laceratis ⁊ antiq̄s: et b díco si facultas sua suppetit. Ultra ēm posse víri non vult deꝰ vlla req̄rí.cꝫ ꝑ ⁊ magíster ípse subueníat ípsis ceteris donatis.i.donis:alíj cꝫ p̄míssis:alíbí donatíuis:silr cꝫ subueníat eís ꝓfilio cōcitatíuo:b est admoneat eos atcꝫ cōcitet vt p:usq̄ studiū relinquāt potiꝰ eleemosynas recepturí ab eo vel ab alijs veníāt.

¶ Pietatis uero ābitu scholariū rector delinitꝰ discipuloꝝ corda i pauptate degentiū/studioseq̄ discētiū mulcere tenet/ui delicet cibariis/calceis:uestibꝰ/saltē tritis si facultas suppetit/ceteriscꝫ donatis subuēiat/cōsilioq̄ ut decet ꝓcitatiuo. ¶ Quæ ēm p̄clarior naturæ q̄ue suauior q̄ ueris scholaribus erogatio? Præclarius est ēm cōfouere scholarē his i qbus est minima donātis exhibitio/maxia uero paupis recipiētis próptio/q̄ histrionū & meretricū detestabiles incursus delinire. ¶ Nubila licet qñq̄ fortuna existat:nō tñ magistrātis cura desperet/sed semp curialiter se regēdo/incursus uiriliter perferat dulcius expectādo. Proh Coriādi putáda trāsactio. ¶ Si aūt ob festiui tpis impulsum delitiaꝝ loca uisitare placuerit:semp cœtus sui nobiliores/formaq̄ eminētiores docētis secū habeat discretio/ne quasi destitutus solatio a multis uideatur/uel ne in piculū excitet'. Maronis saltus feliciū discipulorū priuari cœtu indoluit. ¶ Licet autē in scholis rigidus existere debeat/tñ ingressu salutādo deuotus pmaneat/in sermone modestus:iucūdus transmigrantibus/comes alludētibus/fidelis ammonitu cōmorātibus/castitate cautꝰ/affinibus/ne suspirātis nasi fœtorem si quis fuerit amitis.i.magístri nō desperet ꝓpter hoc sꝫ regēdo alís gerēdo se semp curialiter.i.equanimiter pferat.i.patiaſ viríliter.i.aío forti:incursus.i.aduersitates fortunaꝝ sperādo semp diuríꝰ ⁊ meliꝰ eucturū:⁊ si faciat quēadmodū Coríádus ille mgr̄:q̄ cū fortuna sibí nō semp arrideret:scholas dimísit:⁊ desperatiōnē incurrebat. Et ídeo inquit. Proh interiectio detestátis est:nec put interiectio est aspiraſ quouis pacto fm Mācinellū. Proh trāsactio.i.incōstátia. Coríádi huiꝰ magístri est putáda.i.respuāda. ¶ Si tñ ob ⁊c. Postq̄ Boe.in p̄cedētibus posuit normā atcꝫ modū magístros ípsos regulādi tam quo ad se cꝫ quo ad díscípulos suos:⁊ hoc tam i moribus q̄ in regulis:in cōparatione ad alios a díscípulis: hic ponit quedā alía documenta. Et diuiditur hec pars in duas partes fm duo documenta que ponit. secunda ibí. Licꝫ autem in scholis ⁊c. Prima in duas. nā primo documētum ponit. scđo causam subiungit. tertio exemplo corroborat. scđa ibí. Ne quasi. tertia ibí. Maronis saltus. ⁊ legēdo hoc totum vsq̄ in secundū documētū dí. primo. Cū magístro placuerit vísitare loca delitiarū ob ímpulsum festiuí tpis díscretio docētis habeat semp secū meliores sui cetus.i.suoꝝ scholariū atcꝫ etiá eminentiores. ſſ forma ēm eminēs corpis animi etiá excellentiá cōiter representare phibeſ: ⁊ hoc ideo fiat. ne magíster ípse a multis videaſ eē destitutꝰ solatio.i. solamine: vel etiá ne excitеſ.i. cōmoueaſ in piculū. Ue ēm boi solí: q̄m si ceciderit nō habebit subleuātē. Et mala que exínde possunt euenire si p̄dicta nō obseruenſ: exemplo ostēdēs dí. Saltꝰ ēm.i.trāsitꝰ solitarius Maronis forte Virg. dí. vel alterū idoluit.i. valde doluit puarí.i. destituí: cetu.i. societate feliciū scholariū forte malū quoddā ex solitario suo trāsitu Maroni euenit: qđ quale fuerit Boe. tñ hic nō expressit. ¶ Licet aūtē in scho. ⁊c. Hoc est scđm documētuꝫ quo magístros ínformat qualiter se erga alios a scholaribꝰ pus agere debeāt. Et dicit magr̄ ipse scholariū lꝫ debeat eē rigidus in scholis: subaudí quēadmodū superius eodem. c. declaratū est. vbí dicebat rigidus ⁊c. Tu mgr̄ debet eē deuotus ingressu.i.in trāsitu suo corā ppło. alibí tñ in ingressu et egressu ⁊c.

Et ꝫ dico salutādo quēlibet ſm ꝓditiões ſuas: debet eē i ſmone modeſtus trāſmigrātibꝰ. i. cū ꝑtereū/tibꝰ iocūdus. atq; alludētibꝰ. i. ſibi ꝓgruētibꝰ comes. i. ſociꝰ: aut potius comis. i. dulcis ⁊ affabilis: ſitq; cōmorātibꝰ. i. ſecū ꝯhabitātibꝰ fidelis ammonitu. i. ammonitione salubri: atq; etiā affinibꝰ. i. vicinis cautus. i. aſtutus caſtitate q̄ſi dicere velit: ſi nō caſte viuere poſſit: corā vicinis faciat tm̄ vt ſi q̄d ſiniſtrū egerit vicinis nō innoteſcat: vt qđ caſte fieri neq̄at ſaltē caute exequet. Et ꝯhuius cām ſubdēs inq̄t. Et ꝫ ideo vt dictū eſt fieri debet: ne affinitas amicabilis. i. amica vicinitas ebibat. i. ſubtrahat fetorē ſuſpirātis: alꝫ ſpumātis. i. inquinātis naſi. q. d. vt imediate ſupra ſuppletū eſt: ⁊ metaphorica locutio eſt. ¶ Extrema huiꝰ voluminis extat cōpilatio. Hec eſt ſcđa pars huiꝰ vltimi capituli i q̄ poſtq̄m Boe. determinauit ⁊ poſuit diuerſaꝝ magiſtrorꝝ diuiſionē ⁊ mores eorꝝ q̄ in locis ſtudiorꝝ ꝑncipaliorib⁹ .s. athenis ⁊ rome habitār: documētis regulauit. hic mō i hac ſcđa ꝑncipali parte huiꝰ capituli vult oñdere quō ſe debēt hr̄e illi q̄ hñt curā regendi ſcholas in caſtris vel in villis ꝑfata ſtudiorū circūiacētibus: pauꝑtate ꝯcluſi. Et diuidit hec ps in duas ptes. In ꝑma ꝑmittit intētū ſuū. In ſcđa ibꝫ ꝓſequit: ibi. Cū ob egeſtatis cām. Et di. Extrema. i. vltima cōpilatio' ꝑtis voluminis extat. i. vt dicam⁹ aliq̄d ſub cōpēdio. i. ſub breuitate de magiſtrātibꝰ illis quos egeſtas. i. pauꝑtas exiſtēs nouerca. i. ꝺria ⁊ inimica liberalibus diſciplinis cōpulerit inuadere fines. i. regiões alienas: ⁊ ſiliter q̄s de his q̄s dulcedo natalis ꝑrie reuocauit ſubaudi: vtibidē cōmorēt: ⁊ de his in tertia parte ꝑncipali. Cū aūt ⁊c. Autē ꝓ ſꝫ: cū q̄s ob cām egeſtatis repellēde q̄rat odorē dulciſſimū lucri: ſubaudi i ꝓtibꝰ alienis: tūc cōſiderādū eſt vt magiſtratꝰ ipe inſiſtat. i. intēdat quātū queat. i. poterit parcitati: ⁊ hoc honore dico ſaluo: q̄ ꝓ ⁊ ꝯſideret etiā vt inhiet veſtibꝰ mediocribꝰ: ſubaudi iñ honori magiſtrali digniſ: iuxta ꝑmiſſa ꝑcepta. atq; indulgeat. i intēdat ꝑncipue regimini ſcholariū. Et cū magr̄ in alienis ꝓtibꝰ curā regiminis ſuſceperit: debet ꝑbere ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter pueris ſup. informādis vultū benignū. in parētibus aūt eorꝝ affatū benigniorē: ⁊ ſpōdeat. i. ſuadeat tā pueris q̄ parētibus aditū. i. introitū docēdi benigniſſimū. ⁊ hoc vt nō ſolū permolliat. i. mollificet atq; molliēdo ad ſe attrahat corda puerorꝝ: verum ꝓ ſed extrahat etiam pecuniā parentū ſup. qua neceſſitati ſue mederi valeat: atq; efferat. i. deportet famam ſup. redolentē: ex hoc. i. ex hac ſua benignitate. Similiter aūt cū hec oia gerunt defendat nihilominꝰ regaliter. i. viriliter iura ſcholę: et hoc ordine. i. modo docēdi edocto. i. demonſtrato ꝓius. i. in ꝓioribus putat. ¶ Eiſdē etiā aliquātulū adultis. In hac pte Boe. oſtēdit quō mgr̄ ſe habere debet erga diſcipulos iā adultos. Et dicit q̄ ſi magiſter habuerit diſcipulos iā pene adultos tūc exhibeat ſe eiſdem adultis rigidū quēadmodū de rigore ſupra dictū eſt atq; cōponat. i. ordinet ora eorꝝ. ſ. adultorꝝ ad loquēdū recte. i. cōgrue quo ad grāmaticā: ⁊ ornate quo ad rhetoricā atq; conſtringat. i. diſponet digitos eorū ad ſcribendū: atq; conformet eos oīno ad legendū: ⁊ hoc dico cōcomitante rigore iuſtitie. ſ. ſcholaſtice. ⁊ rationē quare oīa hec fic fieri debeant: ⁊ ſpecialiter huius: cū dicit rigore iuſtitie ⁊c. ſubiungit di. hec ideo fieri debent vt ſcholares ipſi ꝑficiāt: non ſolum in doctrina: ſed etiā in facetia hoc ē moribus atq; virtutibus. ⁊ ſubdit Magiſter etiā cōcedat tempeſtiue. i. tēpore debito ſcholaribꝰ ſpaciū ludendi atq; ſic nullo caſu eis abſtrahat beneficiū docendi. ¶ Si vero cōtumacē ſuperbū̄q; inueniat. Hic oſtendit Boe. quō magiſter ſe habere debet circa rebelles. Et dicit q̄ ſi mgr̄ inuenerit: quē. i. aliquē cōtumacē q̄ ꝓ ⁊: vel ſuꝑbū: ipm dulciter caſtiget: hoc eſt verbis dulcibꝰ et exhortabilibus ad bonum corrigat: atq; increpet: ipſiq; exempla ꝓponat: quibus a ſua cōtumacia atq; ſuperbia reprimatur. q̄ ſi nullo modo verbis admonitis charitatiuis ⁊ dulcibꝰ ſimiliter ⁊ exēplis minime corrigi valeat: affligat. i. corripiat

cabilis ebibat affinitas. ¶ Extrema ꝑſentis uoluminis extat compilatio: de magiſtrātibꝰ quos liberalibus nouerca diſciplinis egeſtas fines cōpulerit inuadere alienas. Et de illis quos natalis ꝑriæ reuocauerit dulcedo: aliq̄d ſub cōpēdio dicamus ¶ Cū aūt ob egeſtatis cām repellēdæ lucri q̄rat q̄s odorē dulciſſimū: cōſiderādū eſt: ut ſaluo mgr̄at honore ꝑcitati quātū q̄at inſiſtat: ueſtibus mediocribꝰ inhiat. & ſcholariū regimini ꝑcipue indulgeat. Pueriſq; primo ꝑbeat uultū benignum: parēti buſq; eorꝝ benigniorē affatū: docēdiq; aditū ſpondeat benigniſſimū: ut ſic nō ſolū puerorꝝ corda ꝑ molliat: uerūetiā parētū pecuniā extrahat: famā q; ex hoc efferat. Scholæ uero iura regaliter defendat: ordie docēdi ꝑus edocto putat. ¶ Eiſdē etiā aliquātulū adultis rigidū ſe exhibeat: iporūq; ora ad recte & ornate loquēdū cōponat digitoſq; ad ſcribēdū cōſtringat ad legendū oīno cōformet rigore iuſtitiæ cōcomitāte. ut ſic nō ſolū i doctrina: uerūetiā in facetia cōueniat. Ludēdiq; ſpaciū tempeſtiue concedat docēdiq; bñficiū nullo caſu ſubtrahat. ¶ Si uero contumacē ſupbūq; inuenerit: dulciter eū caſtiget exemplaq; morum proponat quibus reprimat. alioqn parētū aſſenſu uirgis affligat ut ſic ad unguem caſtigatus euadat ne de-

virgis ⁊ vberibus: ⁊ ℔ dico fiat cū assensu parētum. Et rōnē subdens inquit: vt sic sup. ille cōtumax euadat castigat⁹ ad vnguē. i. ad pfectionē: nec cadat oīno in ignominiā. i. insaniā q̄si desperatus. Alij legūt vel vt fit: vel si inco:rigibilis est: ipse desperat⁹ cadat in ignominiā. i. eiectionē ignominiosam: ⁊ vbi ne desperat⁹ vel oīno desperat⁹ ⁊c. ¶ Cū aūt ⁊c. In hac parte Boe. post⁹ documenta p̄miserat quō magister se hr̄e debet circa illos discipulos q̄ sunt co:rectioni submissi: hoc facit idez circa eos q̄ extra co:rectiōis limā penit⁹ reponunt

sperat⁹ in ignominiā cadat. ¶ Cū aūt magistran tis dilectio ætate infrigidatos/ statuales⁹ planeti cos scholastici itroit⁹ habuerit pticipes/ si correctio nis lima apud eos uti nequerit/ senio cōfectis arri dendū ē: statualib⁹ igemiscēdū/ planeticis⁹ fauo/ ris simulacro ē cōgaudēdum. Calamistratos circis hirsutis purat/ fucoq⁹ pfusos lachrymis irrigātibus gulā pfundat. Molles caute eiiciat/ ne mentis sue reatū cōmoti pticipēt. ¶ Aiaduertendū est etiā q̄p quoꝝ erogatiōe laborioſum deliniť certamē in il lis doctrinalis cōprobeť effect⁹. rerū nāq⁹ effectus ex hibitiōe opis declarať. Ordine aūt cōpetēti uicis/ sim sunt cōuocādi/ ut fideli scrutinio pateat quid subministrātiū labor diurn⁹ erogauerit. Submini strātiū em̄ curæ nō sp̄ est cōfidēdū. qm̄ aut illoꝝ cu piditas fractis assibus plerūq⁹ pmolliť/ aut spe de/ fraudata tepescit fidelitas/ aut ut uideanť fideles rudescit ptās. Sicuti uero pauptati felici misericor diter deferēdū ē. sic etiā nō min⁹ ipsi⁹ eruditiōib⁹ at tēti us ē insistēdū. ¶ Cū aūt cœna paupior affuerit cōmēsalibus est erogāda facultas. familiaribus cō/ plicibusq⁹ uicinis iuite porrigendū/ ne familiaris uox secreta reuelet detrahendo/ uel multiplicatis anus p̄diga p̄pinet anui annectendo. Quid autē

ℓ iii

esse⁹ in lr̄a sequiť ficuti
ℓ ut fideles mgr̄o videnť sua nimia crudelitate
ℓ Non sit ḡ vicē magr̄i gerēs nimiū cupidus: neq⁹ sit in docēdo pauper piger. qm̄ vt in lr̄a sequiť ficuti
est defendēdū. i. ꝑdonādū miserico:diter felici pauptati: illi q̄ nō est infecta malis vsibus. sic etiā non
min⁹ imo magis attētius. i. diligēti⁹ insistēdū est. i. vacandū est ipsius eruditionibus. Exercet em̄ in
his duplex op⁹ mie vnū q̄dē co:porale: aliud spūale. s. salubris eruditio. ¶ Cū aūt cena ⁊c. Postq̄ boe.
documēta p̄miserat q̄b⁹ modū atq⁹ norma mgr̄is tradidit: quō erga discipulos se hr̄e debeāt. nunc fa
cit ℔ idē circa alios a suis discipulis. Et diuidit hec ps in tres ptes. Nā p̄mo ponit vnū documētū. Se
cūdo aliud ibi. Proterua. Tertio aliud ibi. Cauēdū. Prima adhuc in duas. Nā p̄mo documentū. Se
cūdo cām documēti subiūgit ibi. Ne familiaris vox. Exponit documētū di. Cū magr̄ ipse cena nō abū
dauerit: sz sibi cena paupior. i. tenuior affuerit: vt aliq̄d largiendū ⁊ erogādū pietat⁹ intuitu disposue/
rit: solūmodo facultas ipsa est eroganda cōmēsalibus ⁊ scholarib⁹ cū ipso cōmorantib⁹: familiarib⁹
suo ⁊ cōplicib⁹ vicinis q̄d erogandū sit. illud tm̄ inuite porrigēdū est ⁊ ℔ iō ne familiaris vox ⁊c. Et

extra co:rectiōis limā penit⁹ reponunt vti sunt senes statuales planetici ⁊ alij Et p̄ōit plura breuia documēta p̄ plu ralitatē ⁊ diuersitatē oīm bonoꝝ discí/ puloꝝ: ⁊ dicit: cū dilectio magistrantis habuerit etate infrigidatos: ℔ est senes statuales ⁊ rudes igenio ve p̄ vel pla/ neticos. i. errabūdos: ⁊ ℔ dico oēs scho lastici introit⁹ pticipes: q̄d agenduz in quā si magr̄ neq̄at vti luna. i. rigore co: rectiōis apud eos. ℔ mō agendū est: vt sequiť. Arridēdū em̄ est. i. fauēdū senio cōfectis. i. senib⁹: atq⁹ ingemiscēdum. i. cōdolendū p̄pter ingenij ruditatē: sta/ tualibus. i. rudibus: planeticis vero. i. vagabūdus cōgaudendum est simula cro. i. similitudinib⁹ fauoris ⁊ exēplo:ū adductionibus: ⁊ si q̄ lasciui affuerit vt calamistrati. Calamistrū acus maio: fi/ ue fistula quedā q̄ calefacta intorquet capillos: a quo Cicero calamistratā co mam appellat. phucatiq⁹ atq⁹ molles: tūc perurat. i. castiget vitiū eoꝝ penit⁹ purendo calamistros existētes hirsutis circis. i. crispatis capillis: atq⁹ pfundat pfusos phuco illo colore ficto: lachry/ mis irrigātib⁹ gulā eoꝝ: ℔ est tāto eos castiget. vt in lachrymas irrigātib⁹ gu/ lā suā phuco pfusa lachrymis tingant. Molles autē. i. lasciuos ⁊ luxuriosos eiiciat caute a psortio reliquoꝝ: ⁊ ℔ ne alij cōmoti supple suo luxu participent reatū. i. vitiū sue mētis. ¶ Aiaduertendū etiā est q̄ effectus doctrinalis. i. doctrine cōprobeť in illis scz vicedoctori/ bus: quoꝝ erogatiōe. i. ostētione administratiōe ⁊ subsidio laborioſum certamē. i. exercitiū scholasticū deliniť. i. pmolliť. q. d. pspiciēdū etiaz est quō vicedoctores vt sunt baccalaurij: ⁊ alij vicē magr̄i gerētes: se habeāt erga pueros si eos p̄be informēt: aut ficco pede p̄transeāt. qm̄ quocūq⁹ mō se gesserit ℔ finis opis ostēdet: rerū nāq⁹ effectus declarať. i. manifestať opis exhibitiōe. Et dās modū quō in cognitionē hoꝝ deveniť di. scholares ibi oēs quotq̄t sunt cōuocādi subaudi ⁊ examinādi vicissim. i. vicib⁹ alternis. ⁊ ℔ ordine cōpetēti. i. decēti: vt pateat. i. cognoscat vel inotescat: alⁱs appat: fideli scrutinio. i. inq̄sitiōe: q̄d labor diurn⁹ subministrā tiū. i. sub vicedoctoꝝ erogauerit. i. docuerit eos. qm̄ nō est ꝑ fidēdū sp̄ cura subministrātiū. Et rōnē po nit: qm̄ cupiditas. i. auaritia illoꝝ p̄molliť plerūq⁹ assibus. i. obolis fracť vel ab effectu: q: asses illi sub ministrātiū frāgūt ꝑstantiā: vel q: fracti sunt re. aut fidelitas hoꝝ plerūq⁹ tepescit defraudata spe. s. lucri vel etiā ptās eoꝝ rudescit: alⁱs crudescit sepius: ⁊ ℔ vt fideles mgr̄o videnť sua nimia crudelitate Non sit ḡ vicē magr̄i gerēs nimiū cupidus: neq⁹ sit in docēdo pauper piger. qm̄ vt in lr̄a sequiť ficuti est defendēdū. i. ꝑdonādū miserico:diter felici pauptati: illi q̄ nō est infecta malis vsibus. sic etiā non min⁹ imo magis attētius. i. diligēti⁹ insistēdū est. i. vacandū est ipsius eruditionibus. Exercet em̄ in his duplex op⁹ mie vnū q̄dē co:porale: aliud spūale. s. salubris eruditio. ¶ Cū aūt cena ⁊c. Postq̄ boe. documēta p̄miserat q̄b⁹ modū atq⁹ norma mgr̄is tradidit: quō erga discipulos se hr̄e debeāt. nunc fa cit ℔ idē circa alios a suis discipulis. Et diuidit hec ps in tres ptes. Nā p̄mo ponit vnū documētū. Se cūdo aliud ibi. Proterua. Tertio aliud ibi. Cauēdū. Prima adhuc in duas. Nā p̄mo documentū. Se cūdo cām documēti subiūgit ibi. Ne familiaris vox. Exponit documētū di. Cū magr̄ ipse cena nō abū dauerit: sz sibi cena paupior. i. tenuior affuerit: vt aliq̄d largiendū ⁊ erogādū pietat⁹ intuitu disposue/ rit: solūmodo facultas ipsa est eroganda cōmēsalibus ⁊ scholarib⁹ cū ipso cōmorantib⁹: familiarib⁹ suo ⁊ cōplicib⁹ vicinis q̄d erogandū sit. illud tm̄ inuite porrigēdū est ⁊ ℔ iō ne familiaris vox ⁊c. Et

anui cõſcia futilius? ¶ Proterua in minimis, pcul abſit rapacitas. & famæ nouerca & adũca tenacitas

¶ Cauẽdum eſt etiã ne pueroꝝ puluerí fœculẽto pluſq; triẽnio ibidẽ alludat, lz maxia comitũ gaze ue affuerit affluẽtia fœderataq; amoris opulẽtia: niſi honoris ꝓmotio uigeat in amore, uel facultatũ elatio in honore. ¶ Cũ aũt ob dulcoris ꝑiæ delitias parẽtũq; uenerabiles aſpectus regẽdi curã qs accepit in natalis ſoli cõfinio, põpoſo affatui iſiſtẽdũ ẽ. Cautæ ſplẽdidæq; ꝓcuratiõi uiciſſim ẽ arridẽdũ, ueſtiũq; uarietate gaudẽdũ, qm̃ ueſtis polimite uenuſtas: anulorũq; iſignia multos aliud q̃ ueritas exigat cogũt obtiere. ornat⁹ fauor, affatuq; lepos q̃ plurimos cõparatos ſenſui erroneo Homerũ excedere uiſu cõpellũt, ordine tñ docendi ꝑtaxato diligẽter obſeruato. ¶ Iocoꝝ q; dãnoſa libido attentius ablata ſit, ut qd raro cõtingit, ꝓuicialis ho

in ꝯoc reddit cãm documẽti: ⁊ diuidit ꝙm duas cãs. ſcõa ibi. Vel multiplicitas. Et dicit ꝙ ideo fieri dz ſubaudi quẽadmodũ ꝓmiſſum⁹: ne voꝛ familiaris ſup. vicini reuelet (addit alibi noꝛ) ſecreta ſup. pauꝑtatis magri: ⁊ ꝙ ſibi vbis malefidis detraꝯdo. vl etiã iõ ne an⁹. i. vetula cui forte erogat exiſtẽs ꝓdiga. i. ſupflue larga multiplicitatis ſup. vboꝛ mẽdacij: alibi multiplicitaꝫ: ꝓpinet. i. det ſup. ſibi erogatũ anui. i. alteri vetule ⁊ ꝙ ánectẽdo ſup. multiplicati ⁊ mẽdacio. ipa em̃ anui ꝓſcia. ſ. domeſtice pauꝑtatis magri niꝯil futili⁹. i. vani⁹ reperiri põt. q. d. Quid em̃ vt in lra. ¶ Proterua in minimis abſit ꝓcul. Hic ponit aliud documẽtũ q̃ auaritiã magri diſſuadet atq; tenacitatem ⁊ dí. Rapacitas. i. auaritia ꝑterua. i. crudelis abſit ꝓcul i minimis ſup. reb⁹. q. d. ⁊ ẽt in maxiꝫmis: ꝑ illã topicã. Si illud qꝺ min⁹ videtur ineſſe ineſt: ⁊ illꝺ qꝺ magis: ⁊ ꝙ de auaritia alibi nõ inepte: in minimis. i. pecunijs: ⁊ ſequit abſit etiã adũca. i. curua: ⁊ pene inflexibilis tenacitas exiſtẽs nouerca. i. inimica fame. ¶ Cauẽdũ ẽ etiã ne pu. ⁊c. Hoc eſt tertiũ documẽtũ ꝯuius ꝑtis qꝺ eſt de mora magri extra ſuaz patriã: ⁊ dicit qꝺ magro ipo extra patriã ſuã regimini ſcholaſtico incũbẽti cauẽdũ eſt etiã ne magr ipſe extra ſuã patriã degẽs alludat pulueri. i. laboꝛi feculento. i. fece pleno: eoꝝ ſup. q̃ dicta ſunt ſcz ſcholaſtico regimini: alludat iquã pluſq; triẽnio: nõ obſtãte q; ꝓfluẽtia. i. abũdãtia maxia gaze ſup. ⁊ lucri comitũ. i. ſcholarium affuerit. affluẽtia inquã federata. i. copulata opulẽtia. i. abũdantia amoꝛis. Alia lra ꝯz ꝓfederati amoꝛis ſz ĩ idẽ redit: niſi. i. excepto illo ſi ꝓmotio ꝯnoꝛis ĩ amoꝛe vigeat. i. niſi ſpet q; ad maioꝛa ꝓmoueat. vl certe elatõ facꝯtatũ. i. diuitiaꝝ ⁊ lucri vigeat ĩ ꝯnoꝛe. q. d. Hũc ei ꝓmoꝛãdũ ẽ cũ maioꝛa ꝑmia expectẽt Jtẽ puluis ꝺ: qꝺ vi vẽri tollit. ĩde ⁊ puluerẽ ꝑ laboꝛe plerũq; accipim⁹ vñ Vir. ĩ q̃dã egloga. Quid iuuat eſtiuo defeſſũ puluere ab eẽ. Quã poti⁹ bibulo decubuiſſe toꝛo. ⁊ ꝯoꝛa. Sũt qs circlo puluerẽ oliꝑicũ collegiſſe iuuat: lz forte alia ibi ĩterꝑtet manerie. itẽ feculẽt⁹ a fece ꝺ: i. fetid⁹ vl plen⁹. feculẽt⁹ ei ſepi⁹ plenũ figt ſic ol⁹. ¶ Cũ aũt ⁊c. Poſtq; Boe. i ꝙ vlti. c. oñdit q̃lr mgri regẽter ſcholas ĩ duob⁹ vt bib⁹ ſolẽnioꝛib⁹ vti ẽ athenis ⁊ rome: ſil r q; ĩ locis ꝯis adiacẽtib⁹: extra tñ ſuã ꝑriaz exũtib⁹ ſe regere debeãt tã q̃ad ſe q; q̃ad ſcholares ⁊ alios a ſuis ſcholarib⁹ diſtictos. Nũc ꝓnr ĩ ꝯac finali ꝑte ꝯui⁹ opis deteriat quõ mgri in ꝑria ſua curã docẽdi diſcipꝯos ſuſcipiẽtes ſe debẽt gubnare. Et diuidit ꝯec ps in duas ꝑtes. Nã ꝓmo põit documẽta q̃dã ipm regulatia q̃ ad moꝛes cõponẽdos. Scõo q̃ ad vitia fugiẽda. ſcõa ibi. Jocoꝝ. pꝛio adꝯuci duas, nã ꝓmo facit qꝺ dictũ ẽ: ſcõo cãz documẽtoꝝ ſubnectit ibi. Hm̃ polimite. Et ꝓmo documẽtũ ponẽs dí. Cũ q̃s mgroꝝ accepit curã regẽdi ſcholas ĩ ꝓfinio natalis ſoli. i. territoꝛio: tũ ob delitias dulcoꝛis ꝑrie: tũ etiã ob venerabilis aſpect⁹ parẽtẽ: inſiſtẽdũ. i. vacãdũ ẽt ſubaudi ipſi mgro põpoſo. i. ſupbo nõ ea ſupbia q̃ vitio cõmaculata ẽ: ſz põpoſo. i. pleno põpa pbica affatui. i. colloq̃o ⁊ ſermõe: q; ꝑ ⁊ ſil r arridẽdũ ẽ caute ſplẽdide q; ꝑcurationi: ſubaudi ciboꝝ victuaſiũ reliq̃ꝝ: alibi ꝑcuratiõi meſe legit: ⁊ ꝙ dico viciſſim nõ q̃dẽ die ſingulo ſz cũ tpis expoſtulet aut facultate ꝓmittat: q; ꝑ ⁊ gaudẽdũ eſt ipſa varietate veſtiũ ſup. ⁊ alijs ornatib⁹ decẽtib⁹: vt ſunt anuli ⁊ birrũ ⁊ filia q̃ ꝯnoꝛ mgralis req̃rit. Et cãm ꝯui⁹ ſubdẽs de varietate veſtiũ dicit: ⁊ ꝙ ideo qm̃ venuſtas. i. decẽtia veſtis polimite. i. ornate: q; ꝑ ⁊ inſignia. i. glorioſa ornamẽta anuloꝝ ⁊ alioꝝ redimiculoꝝ cogũt multos obtinere aliud q; vitas ipſa intrinſeca exigat ⁊ req̃rat: qm̃ Vir bñ veſtit⁹ in veſtib⁹ eẽ perit⁹. Credit a mille q̃uis idiota ſit ille. Et annectẽs cãm aliã ꝙ ipm dicit ornat⁹ etiã fauoꝛ: q; ꝑ ⁊ lepos. i. facilis affect⁹ ⁊ colloquij cõpellũt ſup. plerũq; excedere. i. ꝑcellere viſu ⁊ apparẽtia multos ſup. tales: ⁊ taliter veſtib⁹ ⁊ fauoꝛe ⁊ facetia colloquij inſignitos: multos dico cõparatos ſenſu erroneo: ſubaudi ob fictã decẽtiã. Homerũ illũ poetã grecũ. q. d. ornat⁹ veſtimẽtoꝝ atq; reliq̃ ſupꝛadicta ſepi⁹ faciũt magiſtrũ eſtimari Homero ſapiẽtioꝛẽ ⁊ peritioꝛẽ: q̃uis ita in rei veritate nõ exiſtat. ¶ Jocoꝝ q; dãnoſa libido ⁊c. Jn iſta ꝑte Boeti⁹ poſt ꝑdicta ponit documẽta ꝯuius mgros regulatia q̃ ad vitioꝝ fugã. Et diuidit ꝯec ps ĩ duas ꝑtes ꝙm duo documẽta q̃ ponit. ſcõa ibi. Cũ aũt. ꝓmo ponit vnũ documẽtũ qꝺ eſt de euitatiõe iocoꝝ illicitoꝝ. Scõo cãm documẽti ſubiũgit ibi. Et qꝺ oꝛis. Et dicit ꝓmo q; dãnoſa libido. i. cupiditas iocoꝝ fit ablata. ſubaudi a magro attẽtius. ⁊ ꝯocideo vt ꝯnoꝛ ꝓuincialis. i. ꝯoim ꝓuincialiũ ⁊ patrie efferat. i. extollat fama ſup. magri in cõmodatione tituli. i. ꝯnoꝛis: qꝺ ñ raro cõtingit: quia nemo acceptus in patria eſt; neq; ꝓpꝯeta vt dí; in euãgelio, ⁊ ſequitur ⁊ quãto

magis rirulus.í.laus ⁊ ḥonor venuſtaꝝ ⁊ notabilitaꝝ ſurrexerit.í.excreuerit:táto magis eſt inſiſtẽdũ.í. vacádũ fauori ſubditorũ.í.ſcholariũ. Et cám documẽti aſſignás dicit hec oia ideo fieri ꝓgruũ eſt: vt qđ .í.q̃ laus neq̃t ꝓferre ſubaudi ob ꝓferenꝝ verecũdiá:cũ ꝓpria laus ſordeat:ꝓferri inquá tumultib⁹.í. ḥbis tumultuoſis ꝓpꝛiꝝ oris:illud ſaltẽ eroget ⁊ ꝓpaleꝯ affatib⁹ tẽpeſtiuis eoꝝ ſcz ſubditoꝝ: vt ſic ma/ giſter ipſe nõ ſolũ morũ dulcedine:ſz ⁊ facultatis.í.ſcientiaꝝ acumine.í.excellẽtia ſpectet cõmẽdabilis .í.laude dign⁹ ⁊ mirer. ¶ Cũ aũt tá mo nor formã efferat in tituli cõmẽdationẽ. Quáto magis ḥo uenuſtatis titul⁹ ſurrexerit:táto magis ſubditoꝝ inſiſtendũ eſt fauori:ut qđ ꝓprii oris ne q̃t ꝓferri tumultibus ipſoꝝ tẽpeſtiuis eroget affa tibus:ut nõ ſolũ in morũ dulcedine:uerũetiã pro priæ facultatis acumine cõmendabilis inſpectet. ¶ Cũ aũt tã moꝝ q̃ facultatis i publicũ euenerit cõmẽdatio:cauẽdũ eſt ne inceſtus caput obſtipet: adulteriũ ora confundat.illicitæq; malignitatis fœtor famã bonã denigret.Ne roſæ uernũ emittẽ tes odorẽ uideant expirare:&lilia ſudore caſtita tis q̃ſita decreſcere uideant. ¶ Venerabilis Cra/ tonis effigies ꝓpriæ facultatis cõplicib⁹:aliis etiã q eã unico aſpectu attigerãt mœroris cãz & triſtitiæ ꝑbuit incremẽtũ.q cũ Caſtoris i diuerſorio Eufra ſiæ uxoris ſuæ delitias obdormiret:amplexando reptus:ẽ capillis tractus:uerbere caſtigatus:uulne re laceratus:ſale fricatus:urina ſeruoꝝ infuſus:an gulis eiectus:trabibus erectus:tandẽ laſſatis:torto ribus genitalibus priuatus:ſterqlinio ſuppoſitus: tranſeuntibus expoſitus:plebis abiectio: diſcipu loꝝ deſolatio:cõmilitonum opprobriũ: crudũq; ac crudele miſerũ/ac miſerrimũ cũctis extiti dolo/ ris ſpectaculũ:affinitatis gratia/ parẽtelæq; gloria in nullo ſibi ꝓficiẽtibus. ¶ Licz enim primæua quandoq; ſalua fiant indicia:ultima tamen alte rius ſaporis inquinamenta permanebunt.

nor formã efferat in tituli cõmẽdationẽ. Quáto magis ḥo uenuſtatis titul⁹ ſurrexerit:táto magis ſubditoꝝ inſiſtendũ eſt fauori:ut qđ ꝓprii oris ne q̃t ꝓferri tumultibus ipſoꝝ tẽpeſtiuis eroget affa tibus:ut nõ ſolũ in morũ dulcedine:uerũetiã pro priæ facultatis acumine cõmendabilis inſpectet. ¶ Cũ aũt tã moꝝ q̃ facultatis i publicũ euenerit cõmẽdatio:cauẽdũ eſt ne inceſtus caput obſtipet: adulteriũ ora confundat.illicitæq; malignitatis fœtor famã bonã denigret.Ne roſæ uernũ emittẽ tes odorẽ uideant expirare:&lilia ſudore caſtita tis q̃ſita decreſcere uideant. ¶ Venerabilis Cra/ tonis effigies ꝓpriæ facultatis cõplicib⁹:aliis etiã q eã unico aſpectu attigerãt mœroris cãz & triſtitiæ ꝑbuit incremẽtũ.q cũ Caſtoris i diuerſorio Eufra ſiæ uxoris ſuæ delitias obdormiret:amplexando reptus:ẽ capillis tractus:uerbere caſtigatus:uulne re laceratus:ſale fricatus:urina ſeruoꝝ infuſus:an gulis eiectus:trabibus erectus:tandẽ laſſatis:torto ribus genitalibus priuatus:ſterqlinio ſuppoſitus: tranſeuntibus expoſitus:plebis abiectio: diſcipu loꝝ deſolatio:cõmilitonum opprobriũ: crudũq; ac crudele miſerũ/ac miſerrimũ cũctis extiti dolo/ ris ſpectaculũ:affinitatis gratia/ parẽtelæq; gloria in nullo ſibi ꝓficiẽtibus. ¶ Licz enim primæua quandoq; ſalua fiant indicia:ultima tamen alte rius ſaporis inquinamenta permanebunt.

magis ḥo uenuſtatis titul⁹ ſurrexerit:táto magis ſubditoꝝ inſiſtendũ eſt fauori:ut qđ ꝓprii oris ne q̃t ꝓferri tumultibus ipſoꝝ tẽpeſtiuis eroget affa tibus:ut nõ ſolũ in morũ dulcedine:uerũetiã pro priæ facultatis acumine cõmendabilis inſpectet. ¶ Cũ aũt tã moꝝ q̃ facultatis i publicũ euenerit cõmẽdatio:cauẽdũ eſt ne inceſtus caput obſtipet: adulteriũ ora confundat.illicitæq; malignitatis fœtor famã bonã denigret.Ne roſæ uernũ emittẽ tes odorẽ uideant expirare:&lilia ſudore caſtita tis q̃ſita decreſcere uideant. ¶ Venerabilis Cra/ tonis effigies ꝓpriæ facultatis cõplicib⁹:aliis etiã q eã unico aſpectu attigerãt mœroris cãz & triſtitiæ ꝑbuit incremẽtũ.q cũ Caſtoris i diuerſorio Eufra ſiæ uxoris ſuæ delitias obdormiret:amplexando reptus:ẽ capillis tractus:uerbere caſtigatus:uulne re laceratus:ſale fricatus:urina ſeruoꝝ infuſus:an gulis eiectus:trabibus erectus:tandẽ laſſatis:torto ribus genitalibus priuatus:ſterqlinio ſuppoſitus: tranſeuntibus expoſitus:plebis abiectio: diſcipu loꝝ deſolatio:cõmilitonum opprobriũ: crudũq; ac crudele miſerũ/ac miſerrimũ cũctis extiti dolo/ ris ſpectaculũ:affinitatis gratia/ parẽtelæq; gloria in nullo ſibi ꝓficiẽtibus. ¶ Licz enim primæua quandoq; ſalua fiant indicia:ultima tamen alte rius ſaporis inquinamenta permanebunt.

magis rirulus.í.laus ⁊ ḥonor venuſtaꝝ ⁊ notabilitaꝝ ſurrexerit.í.excreuerit:táto magis eſt inſiſtẽdũ.í. vacádũ fauori ſubditorũ.í.ſcholariũ. Et cám documẽti aſſignás dicit hec oia ideo fieri ꝓgruũ eſt: vt qđ .í.q̃ laus neq̃t ꝓferre ſubaudi ob ꝓferenꝝ verecũdiá:cũ ꝓpria laus ſordeat:ꝓferri inquá tumultib⁹.í. ḥbis tumultuoſis ꝓpꝛiꝝ oris:illud ſaltẽ eroget ⁊ ꝓpaleꝯ affatib⁹ tẽpeſtiuis eoꝝ ſcz ſubditoꝝ: vt ſic ma/ giſter ipſe nõ ſolũ morũ dulcedine:ſz ⁊ facultatis.í.ſcientiaꝝ acumine.í.excellẽtia ſpectet cõmẽdabilis .í.laude dign⁹ ⁊ mirer. ¶ Cũ aũt tá mo rũ ꝓp facultatis.Hic ponit ſcđm documẽ tũ q̃ inuitat Boe.magꝝos ipſos ad fu gá luxurie ſũmis viríb⁹ deteſtádá. Et di uidit b̃ ps i tres ptes. Ná ꝑmo documẽ tum ponit. Scđo cám documẽti reddit. Tertio oia iſta exẽplo ꝓfirmat.ſcđa ibi. Ne roſe.tertia ibi. Venerabilis cratonis Et ꝑmo ponit documẽtũ di. Cũ cõmen datio.í.laudatio:⁊ ḥonoratio tá moꝝ ꝓp facultaꝝ magꝝi in publicũ.í.i publicá fa má euenerit cõſiderádũ eſt ⁊ firmius ca uẽdũ ne inceſſus.í.luxuria vł fornicatio caputeí⁹ obſtipet.í.circũdet ⁊ inclinet ⁊ etiá ne adulteriũ ora ſua ꝓfundat: ſynec doche eſt ꝑs ꝓ toto poſita: q̃ꝑ ⁊ ne fe/ tor.í vitiũ illícite malignitatis denigret et offuſcet famã ſubaudi magnis labori bus cõquiſitã. Et rõnẽ reddẽs ḥor dic. ḥecideo ꝓfideráda ſũt:ne roſe.í.ipa bo/ na fama emittẽs odorẽ vernũ.í.vernalẽ et ſuauẽ videaꝝ expirare ⁊ etiá ne lília caſtitaꝝ.í.ipa caſtitas q̃lilijs merito cõ/ paraꝝ:q̃ſita ſudore.í.labore videãtur de creſcere ſup.a ſua pulchꝛitudine.q.d.ne ipa bona fama redolere deſiſtat. ¶ Ve nerabilis cratonis ⁊c. In hac pte Boe: ſupi⁹dicta exẽplo ꝓfirmat.⁊ duo fac. nã ꝑmo ponit exẽplũ. Scđo circa b̃ notabi le q̃ddã ſubiungit ibi. Licz ⁊c. Et exẽplũ ꝓponẽs dicit q̃ ⁊ quãta opꝛobria ſubi ſannationes atq; blaſphemias ob adul/ teriũ viriũ. Crato incurrebat di. Venera bilis effigies cratonis ꝑbuit cõplicibus ꝓpꝛie facultatis ⁊ alijs.í.alterius facul/ taꝝ q̃ attingerãt eã.í. viderãt vnico aſpe ctu.í.inuitu ꝑbuit dico cám meroꝛis ⁊ in cremẽtũ triſtitie:qꝛ dolebãt virũ ſcientia venerabilẽ adulterio fedatuz.q̃.ſ.crato cũ obdormiret quodã tpe i diuerſorio.í. in domo caſtoꝛis illi⁹ boꝛis q̃cũq; ipe fue rit:⁊ b̃ ob delitias.í.adulteriũ eufrafie vxoꝛis caſtoꝛis reptus cõpꝛehẽſus eſt i ãplexãdo:q̃d vltra. Cra to ipe tract⁹ capillis:caſtigat⁹ vbere:lacerat⁹.í.laniat⁹ vulnere:⁊ deinde ſale fricatus atq; poſtea inau gmentũ penarũ vrina ſeruoꝛi fuſus:⁊ iterũ eiect⁹ angulis ſup.dom⁹ erectus trabibus:tandẽ vero tor toꝛibus ipſum vt ꝓmittit cruciatib⁹ laſſatis et feſſis:genitalib⁹ priuat⁹ eſt:ſterquilinioq; ſuppoſitus tranſeũtib⁹ expoſitus:ſubaudi in ridendã fabulã.quibus oĩbus ſic perpetratis ertitit plebis adiectio .í.deriſio ⁊c. Vti in littera clariꝰ proſequitur q̃m littera nulla eget expoſitione ſed vbi crudele: alibi crudeliſſimum ponitur. ¶ Licz enim q̃nq;. In hac finali particula huius libri de diſciplina ſcholariũ circa proxime dicta quoddã ſubiungit notabile quo magiſtros quoſlibet commonet. vt quecũq; tum in moꝛib⁹ tũ quoq; adminiſtratione doctrinarum geſſerint:hec ſaltẽ eo ordine atq; modo gerant:vt ſi cut media primis preualeant:ſic quoq; vltima mediſs primiſq; antecellant.qđ tñ plerũq; alio ordine gerit q̃uis em̃ ꝑmeua indicia:ſcz ſigna fiãt q̃nq;.í.ſepi⁹ ſalua: ſubaudi et laudabilia.tñ vltima ſupple indicia ꝑmanebunt plerũq; inquina menta.í.turpia ⁊ ſcelerata alteri⁹ ſapoꝛis q̃ꝑ prima:aut ſic:tñ vlti/ ma inquinamenta alterius ſapoꝛis ꝑmanebũt.í.licz q̃s pulchꝛã vitã in initio vixerit:tñ ſi eã in fine inq̃/ nauerit memoꝛia ḥoneſte vite perit et turpis permanet.

¶ Hec que in compendium huius operis adducta volumus.

CVra de officijs ⁊c. Hec sunt vba Quintiliani institutionū oratoriaꝝ lib. ij. q̄b⁹ breuiter et dilucide officiū boni discipuli describit: q̄ idcirco sequenti operi p̄notāda duxim⁹ ne nihil lucis aut emolumēti ad ip̄m attulisse culpemur. Quia em̄ satis plixe explanatū est: ⁊ nō multe explanatiōis eget: supfluū putaui ip̄m multis vbis p̄sequi. Potissimū cū nō ornatū neq̄ conditū sermonē: vt i alijs opibus: auctor ipe h̄re curauerit: vsq̄adeo vt nō desint q̄ ip̄m Boetij eē negēt. Uerūt̄m q̄d i titulo ip̄m operis cul-

Scholaris.

pare solēt: q⁹ de disciplina scholariū inscribit. cū sint q̄ putēt nomen scholaris nō eē latinū ⁊ scholasticū debere dici: fatemur q̄dem non mere latinū: sed e greco deductū. deflectit em̄ a vbo scholazo q̄d est vaco: q⁹ vt dicit ille est pueri cetera reb⁹ omissis vacare liberalibus studijs debēt. Negam⁹ in eē barbarū. cum apud Quintilianū in b̄ loco repiat: q̄uis frequēti⁹ scholastico⁹ repiat apd bonos auctores. huius aūt capitis argumētum est tale. Postq̄ fabius q̄ntilian⁹ varijs et multis capitulis docuit officia preceptoꝝ seu magistroꝝ: in hoc capitulo docet officiū discipuloꝝ dicēs q̄ debēt amare p̄ceptores nō min⁹ q̄ ipsa studia. In quo vbo tria cōcludit. Primū q̄ debēt amare studia: ⁊ id q̄dē vehemēter: q⁹ nisi amauerint nō studerēt: ⁊ ita nō habērēt studia. cū studiū fit vehemēs animi applicatio ad aliq̄d opus p̄agēdū. neq̄ etiā p̄ficerēt. q⁹ in aiam maliuolā nō introibit spūs sapiēcie. Secōm est q̄ debēt amare preceptorē. Et tertiū q̄d nō min⁹ imo plus vel saltē equaliter sicut ipa studia. Secōd dicit q̄ debēt amare p̄ceptores vt parētes suos. psuadere em̄ debēt eos eē parētes nō corporū sz mētiū: q⁹ parētes generāt corpora: ⁊ p̄ceptores exornāt mētes scientijs ⁊ vtutib⁹: ⁊ q⁹ mēs dignior est corpe. ideo p̄ceptor quodāmō p̄cellere deberet parētib⁹ i amore discipuloꝝ: nisi etiā parētes erudītionis eoꝝ se participes facerēt: tradēdo eos p̄ceptoribus. De hac re di. Juue. saty. vij. Dij maioꝝ vmbris tenuē ⁊ sine pōdere terrā: Spirāteq̄ crocos ⁊ i vna ppetuū ver. Qui p̄ceptorē scī voluere parētis eē loco ⁊c. ¶ Multū hec pietas. Hic cōmēdat pietatē erga p̄ceptores docēs eā afferre multū vtilitatis. Primo q⁹ b̄ pacto fiēt beniuoli ⁊ libēter audientes p̄ceptorē: ⁊ credēt dictis ei⁹: qđ necessariū est: q⁹ vt dicit Aristoteles i p̄mo Elenchoꝝ opz discentē credere. Itē cupiēt esse files p̄ceptoꝝ: ⁊ libēter studiosoꝝ scholariū vl scholasticoꝝ cetū cōueniēt. Sustinebūt se corrigi: gaudebūt laudari. ¶ Nā vt illorū ⁊c. Hic ostēdit necessitatē p̄cepti sui: q⁹ nisi b̄ obseruauerit nō poterūt discipuli ad frugē peruenire.

Plura. Officiū. Officio. offectoꝝ. Officiū.

¶ His visis repetam⁹ quedā vocabula. Plura de officijs ⁊c. Plura ⁊ pluria sicut cōplura ⁊ cōpluria dici apd idoneos auctor est Aul. gel. i noctib⁹ acticis. officiū de b̄ vocabulo sicut de multis alijs plixe ⁊ vtiliter disserit fipontin⁹: q̄ q⁹ vtilia sunt. licz plerisq̄ h̄eāt nō h̄ntib⁹ his inferā. Officio officis idē est qđ noceo. Licero. Demoliri ea quoꝝ altitudo officeret auspicijs. Interdū est idē qđ inficio. Un offectores colorū infectores dicuntur. Ueteres etiā officio p efficio vsurpabāt: a quo officiū dicit. Est em̄ officiū qđ quisq̄ efficere debet p cōditione sue psone. In quo aiaduertere oportet q̄d loco cōueniat: q̄d tēpori: quid rerū aut personarū dignitati. vnde in familia bene instituta dicimus omnes in officio esse oportere. i. oēs oportere agere que debent. Item missos ciues obuiā legatis officij gratia legim⁹ quādo mittunt̄ honoris impendēdi gratia: quē debemus. Nihil em̄ magis debet q̄ merētib⁹ vel exhibere honorē vel opem ferre. Quo factū est vt officia beneficia dicātur sine obseq̄a. Licero. Odiosum sane genus hominū officia exprobrantiū: que meminisse delet is in quē collata sunt: non commemorare qui contulit. Quintilianus. Duxit me similis etas: vixerūt officia: cepit fides: amantez odisse nō

Officia. officios⁹ officiose Officiū.

ponui hinc officiosus dicit obsequiosus ⁊ qui facile merētibus exhibet honorē. A quo fit aduerbium officiose. i. cū officio: et vt ita dicā: obsequiose. Officiū etiā dicitur magistratus: vel quia honoris gratia institutus est. vel quia opem populo fert: vel quia ius quod cuiq̄ debetur reddit. Cetere quoq̄ artes actionē suā officium vocāt. Unde grāmatici dicim⁹ officiū: medici officiū: archytecti officiū Ab eodem vocabulo etiā officina dicta est: locus in quo artifices opera sua faciunt. Et hoc distat a taberna.

Officia. Tabna. opifices. Tabernas.

quod officina est vbi opera officiuntur. Taberna vbi vēdunt̄. Unde opifices ⁊ tabernarum dicuntur: Licero. Opifices ⁊ tabernarios: atq̄ omnē illam fecem ciuitatum quid est negocij concitare? Tabernas etiam antiqui casas dixerūt: eo q⁹ ex tabulis fieri soleāt. Hec ille. Hoc ergo loco de officijs. i. debito obsequio vel conueniente munere seu opere exhibitione. Si quis autem querat cum officio fit no-

Marcii celii fabii Quintiliani de officio discipulorum compendiosissima præceptio.

QVra de officiis docētium locut⁹ discipulos id unum interim moneo: ut p̄ceptores suos nō minus q̄ ipsa studia amentes & parētes eē nō quidē corpoꝝ: sed mētium credant. ¶ Multū hæc pietas cōfert studio. Nā ita & libenter audiēt & dictis credēt & eē siles cōcupiscēt: ipsos deniq̄ cœt⁹ scholariū læti & alacres cōueniēt emēdati nō irascent̄: laudati gaudebūt. & ut sint charissimi i studio merebunt̄. ¶ Nā ut illoꝝ officiū est docere: sic hoꝝ p̄bere se dociles: alioq̄n neutrū sine altero sufficit. Et sicut hois ortus ex utroq̄ gignētiū cōfert̄ & frustra sparseris semina: nisi illa p̄mollit⁹ fouerit & sulcus: ita eloquēti a coalescere ne q̄t nisi sociata tradētis accipiētisq̄ cōcordia.

ceo quō officiū in bonā partē accipiat. Dices primū ꝙ officiū venit ab officio ꝥbo sumpto pro officio. Deinde ꝙ hec ꝓpositio ob vñ cōponit illā diuersitatē importat. Nā aliqñ est cōtra: aliqñ ꝓpter. Vñ cū dicit ꝙ hoc ob iniquitatē tuā et feci hoc ob amicitiā nostrā diuersimode accipio. Nā primo mō loquor ꝙ fecit hoc ob iniquitatē tuā et feci hoc ob amicitiā nostrā diuersimode accipio. Ob. Officio ḡ ab ob. i. ꝓtra stiliter. vt sit cōtra iniquitatē tuā. Scdo mō amicitie vt sit ꝓpter amicitiā nostrā. Officio ḡ ab ob. i. ꝓtra stiliter. vt sit cōtra iniquitatē tuā. Scdo mō amicitie vt sit ꝓpter amicitiā nostrā. Officio ḡ ab ob. i. ꝓpter qd efficiēdū qd factū est. et qr id qd vtile esset facio: et ita idē est ꝙ noceo. Et officiū est id ob qd. i. ꝓpter qd efficiēdū qd factū est. et qr id qd vtile esset facio: et ita idē est ꝙ noceo. Et officiū est id ob qd. i. ꝓpter qd efficiēdū qd factū est. et qr id qd vtile esset facio: et ita idē est ꝙ noceo. Doceo. Et officiū etiā bonū dicit. ¶ Docentiū ꝛc. Sicut doceo et disco differūt. ita docēs et discēs: doctor et discipulus: doctrina et disciplina. Est aūt docere doctrinā dare discere eā accipere: disciplina in discipulo, doctrina in docēte est. Locutus ꝥm ipm Quintilianū secuti et secutus a loquor et sequi quor: q in cmurauit in ꝑterito. Jd vnū moneo. Nam moneo duos actōs regit. dr sepe tñ a Liuio et alijs doctis admoneo tē vtutis tue: quasi memorē facio. Reddit aūt discipulū q̄ hic auditor est beniuolū: qr vnū dūtaxat preceptū ei tradit. Preceptor est q̄ quāuis artē precipit: aut aliqd preceptū dat. Est autez idē preceptū fere et ꝑceptio. Sed vt Valla docet: nō idē sunt institutū et institutio. Nā institura sunt mores et ꝙsuetudines a maiorib⁹ institute. sz institutiōes sunt libri in quib⁹ artes aut leges instituunt. Vñ ꝥm eū Justiniani ipatoris rectius institutiōes ꝙ institura dicerem⁹. Mens est qua meminim⁹ et cōcipimus res: eā aūt ꝑceptor nobis aut parit aut ornat. Pietas dr cultus et obseruātia in maiores: hoc est in deū parētes et ꝑceptores q̄bus nō datur equalens vt dic Boe. vñ apud Vir. Eneas inducit pius maxime in deos et in parētes. cultus aūt ille pietatis erga deū: dicit grece Eusebia, seruit⁹ nō seruilis: sz liberalis deo debit⁹ dr latria. A pietate pro cultu fit ꝥbo pio pro eo qd erit colo. Vñ plaut⁹. Ubi piā pietatez. i. colā. Jtē piaculū. i. sacrificiū et cultus Vir. Duc nigras pecudes: ea piacula sunto. Verba hec et lōge plura inuenies apud sipōtinū ep̄m. Cōferre et cōducere ꝓ ꝓdesse accipiunt. Est etiā cōfero idē qd cōparo: interdū impēdo. Cetera vocabula nota sunt. ¶ Ordo aūt. est ergo fabius q̄ntilian⁹ locut⁹. i. postꝙ locutus sz plura. i. multa de officijs. i. debito munere docētiū. i. doctoꝝ et ꝑceptoꝝ. Moneo interim. i. interea discipulos idvnū. i. hoc solū vt amēt. i. vehemēter diligāt. Nā plus est amare ꝙ diligere ꝑceptores suos nō min⁹: imo tātū aut plus ꝙ ipa studia. i. sua exercitia: et vt credāt. i. putēt et existiment ꝑceptores sup. eē parētes. i. ꝓgenitores q̄dē. i. certe nō corpoꝝ sz mētiū. i. aioꝝ et vtutū aie. Hec pietas. i. hec pia obseruātia et hic pius cultus et amor cōfert. i. ꝓdest studio scholasticoꝝ multū. i. in multis. Nā ꝓ qr ipsi discipuli ita. i. sic amādo ꝑceptores suos: audiēt libēter. i. beniuole doctrinā ꝑceptoris: et credēt i. fidē habebūt dictis ei⁹ et cōcupiscēt. i. simt cupiēt eē files sup. ꝑceptoris in moribꝰ et scientijs ꝙ. i. etiā: cōueniēt. i. cōgredient leti et alacres. i. hilares in. i. ad ipos cetus. i. classes et ꝓgregatiōes scholariū. i. scholasticoꝝ in scholis studio vacātiū et emēdati. i. correpti et correcti a ꝑceptore nō irascent: et laudati ab eo gaudebūt et merebunt. i. conabunt digni eē vt sint chariss̄imi. i. dilectiss̄imi a ꝑceptoribꝰ in studio. i. officio studēdi: et nō turpiter. Nā pro qr vt. i. quēadmodū officiū. i. debitū opꝰ et exercitiū illoꝝ. i. ꝑceptoꝝ seu doctoꝝ est docere. i. tradere doctrinā sic. i. hoc mō officiū sup. hoꝝ. i. discipuloꝝ est sup. ꝑbere. i. exhibere se sup. ipsos dociles. i. aptos vt doceant. Alioqn. i. aliter certe neutrū. i. neq̄ hoc neq̄ illud. i. neq̄ officiū ꝑceptoꝝ: neq̄ officiū discipuloꝝ sufficit. i. satis est sine altero. i. sine reliquo. Et sicut ortus. i. ꝓpagatio hoīs cōfertur. i. ꝓficit ex vtroq̄ gignentiū. i. patre et matre. vñ dici solet. Vir generat: mulierq̄ parit: sed gignit vterq̄. Et sicut sup. sparseris. i. q̄libet spargeret frustra. i. inuanū semina nisi sulcus. i. terra sulcata et arata ꝑmollitus. i. prius mollificata: et. i. etiā fouerit illa sup. semina. Jta eloquētia. i. ars recte loquēdi et oīs alia etiā scientia nequit. i. nō potest coalescere. i. consolidari. et vt dicunt: fructificare: nisi concordia tradentis. idest magistri. et accipientis. idest discipuli: sociata. idest coniuncta. idest nisi postꝙ fuerit vnita et simul annitens. ¶ Finis.

¶ In Boetiū aut quēuis aliū de disciplia scholariū breuis et dilucida Jodoci badij alcēsij cōmētario.

Ordo satis in vota tua Joānes optime cōcessisse visus sum. vbi Boetiū de cōsolatione ꝓbica diligenti recognitiōe recensu: nisi et hoc opusculū qd de disciplina scholariū inscribit: cōmentariolo nr̄o ꝓsequar qd lz tibi negare nō possem: molestius tñ effeci ꝙ stilū min⁹ latinū: imo subinde barbarū offendi: vsqadeo vt suppositū et nō illi⁹ cui ascribit parū esse suspicer. Quo accedit ꝙ post opꝰ de cōsolatione hoc scribere se testat: cū certū sit post illud nihil a Boetio scriptū. cū neq̄ illud absolutū putent. Or tñ fatet se leuiori nunꝙ stilo ꝙ hic pusum: vt rudi cōsulat captui: qd diuū Hieronymū in bibliꝭ et diuz Cyprianū in multis fecisse ꝓstat: possem fortassis adduci: vt Boetianū putē. verū multū referre arbitror an qs disertus cōsulto elegantiā et laboratū stilū fugerit vt sanctos fecisse credim⁹: an inopia ingenij et iperitia: cū assequi nequeam⁹ noluisse mētiamur. qd huius opis autorē ex eo fecisse censeā: ꝙ traiectione et nescio quo nō satis apto suco: stilū obscurasse visus est: vsqadeo vt ne grāmatice quidē cōstructionis satis cōstet rō: verū vtcūq̄ est elucidandū nō taxandum cōmisisti hoc opus vtilitatis lōge plus ꝙ venustatis habēs. Jtaq̄ ad instinctū accinct⁹: id lectorem admoneo: vt sniarū potius pondus ꝙ sermonis: q̄ nullus est: istinc ornatū decerpāt. Jntentio autoris est scholasticos erudire libellus est vnus stilus plaicus. Qualitas doctrinalis.

¶ Carmen iuuenile Joannis Sulpitij Verulani de moribus in mensa seruandis.

Quos decet in mēsa mores seruare docem⁹
Virtuti ut studeas litteruliſq3 simul.
Quæ prius admoneo miti puer idole ꝥua.

Quos decet. Autor prelibat materiā de qua dicturus est: et dic ꝙ in hoc opusculo vult docere ipsos iuuenes quos mores debeant seruare in mēsa. Addit cām finalē

dí.ideo o puer hoc carmẽ tibí cõposui vt studeas.i.díligenter incũbas simul virtuti ⁊ litterulis.i.scien tijs p:o captu tuo. Aiaduerte aũt lecto: hic p:imũ quoad sniam duo.quoꝝ vnũ est ꝙ decẽter ⁊ ꝓueniẽ ter hoies p:ecipue iuuenes nõ solũ debẽt pbie speculatiue operã dare.sed etiã p:actice ⁊ mo:ali: vt au to: est plato:cuí⁹ vba trãstulit Aulus gellius ĩ líb.de noctíb⁹ acticis sic. Pbia o socrates res est elegãs si modice q̃spiã p etatẽ attigerit.at si supa modũ tps in ea cõtriuerit hoim est co:ruptela. Nã si q̃s vel ameno fit acriq̃ ingenio vltraq̃ etatem pbetur:necesse est eũ rerũ oim esse ipitũ quarũ vsum calleat opz q̃squis honest⁹ pbusq̃ est futur⁹ ⁊c. Alterũ est ꝙ signã ter dicit auto: vt studeas virtuti ⁊ litteru lis fil: q: opz vt is qui sapiẽtiã vult adí pisci habeat vtutẽ.dictũ est ei sapiẽtie.ſ. Jn maliuolã aiam nõ introibit sapiẽtia: nec habitabit in co:pore subdito pctis. Attẽde q̃ ad vocabula puer. Decet sepe ponit impsonale. vbuz actiue vocis:ra/ rius psonale.⁊ regit vtroq̃ mõ actm̃: vt talis partus decet deũ.facit vbalia mul/ ta:vt decus qđ est o:namẽtũ. deco: pul chritudo foume:decẽtia pulchritudo mo rũ:deco: pulchritudo loquẽdi. Mẽsa đr a metio: qđ hz ín ptẽrito mẽsussuz ⁊ ín supino mẽsuz: ⁊ ẽ aut tabula ad quã vescimur:aut id qđ fit in ea ponit. Studere ẽ alicui rei díligẽtẽ operã dare ⁊ studiose im/ cũbere:regitq̃ dm̃:sz trãssumptiue ⁊ mín⁹ ppie sumptũ p:o eo qđ est studẽdo disco:actm̃ regit. Litte rulis est diminutiuũ nomẽ deductũ a lr̃is vbi scies q̃ lr̃a in singulari numero ⁊ litere in plurali nõ idẽ significãt.nã in singlari lr̃a ẽ man⁹ aut modus scribẽdi: aut vnũ elemẽtũ: seu vna sola lr̃a: vt a vel b. Jn plurali aũt significat epla:m:⁊ frequẽter oẽm sciam q̃ lr̃is scribit. Si q̃as q̃re g̃ vsus ẽ diminutiuo: dí/ co q̃ ppter duo.p̃mo q: lr̃is nõ potuit dicere i hoc q̃ñe carmis.scõo q: ĩ etate puerili nõ docent magne scientie:sz litterule.i.pue scientie:ꝫ est grãmaticales:cũ q̃b⁹etiã bonos mo:es ⁊ bona istitura te discere co hortat. ¶ Que pus ⁊c. Hic admonet auto: vt p̃cepta q̃ posit⁹ est antecp̃ loquet de moríb⁹ mẽsa ser uãdis habeant semp p:e oculis. Ordo est. o puer sup.q̃ es miti índole.i.clemẽti ingenio ⁊ bona natura obserua.i.custodi ꝙ p:o ⁊ tene p:e tuis oculis.i.ante tuos oculos:ꝫ est ín mẽo:ia tua: hec mea iussa.i. p̃cepta q̃ admoneo p̃us sup.q̃p loquar de moríb⁹ mẽse. Snia est clara p cõstructiõe ⁊ vocabulo: signi/ ficatiõe. Aduerte p̃imũ ꝙ moneo ⁊ ei⁹ cõposita regũt duos actõs:m̃ res de qua fit admonitio põt et in gtõ poni:vt admoneo te ptẽrite vite tue:q̃si sit memo:ẽ te facio. Puer miti idole ẽ venusta locutio p re gulã talẽ. Dis dictio significãs totũ vel subiectũ regit partẽ vel ppetatẽ in gtõ vel in abltõ mediãte ad iectiuo laudis vel vitupij etiã in gtõ veli abltõ posito. Jn gtõ fm Seruiũ magis grãmatice. Jn abltõ magis elegãter ⁊ latine. Jndoles fm seruiũ est imago vtutis future ⁊ fm yloniũ tm̃ adolescẽtiã ꝫsue/ tudo indolẽ dicit. Jussa fm Laurẽ. de valla et beroclytũ est q̃ñe ⁊ declinatiõe. Nã in singulari est ma/ sculini q̃ñis ⁊ q̃re decli.⁊ in plurali neutri ⁊ scõe.declinat em̃ hic iussus hui⁹ iussus huic iussui. Et vlr hec iussa hoz iussoz:q̃uis hec iussuz q̃ dicat. ¶ Sit sine labe ⁊c. Hic auto: ponit primũ p̃ceptũ qđ est de honestate vestiũ ⁊ co:poz ⁊ toga.i.q̃libz vestis maxime exterioz:debz eẽ mũda ⁊ facies ⁊ man⁹ lote tpe matutino:⁊ anteq̃ eat ad mẽsaz:⁊ nasus emũct⁹ ne putredo depẽdeat. Cõstructio patebit. Labes đr macula p quã in dãnũ aut pctm̃ aut vitupationẽ labimur. Lota est pticipiũ a lauo:cui⁹ supinũ reqꝰ lare est lauatũ.qđ aliq̃n repit fincopatũ ⁊ est lautũ:⁊ p mutationẽ hui⁹ diphthõgi au ín o lõgũ fit lotũ. frequẽter aũt ita mutata leg m⁹. vt codicẽ a codice:coz a cauro:colem a cole:moz a mauro, plostrum a plaustro:clostrũ a claustro ⁊c. Stiria ẽ illa q̃acies q̃ ex guttis ꝫgelat depẽdet a tignis ⁊ rectis domoz ad cui⁹ similitudinẽ vocat hic auto: imũditiã q̃ pẽdet de naso pueroz stiriã. Nasus nũc masculinũ ponẽ dũ est:ꝫ olim dicebat hic nasus.aliq̃n hec nasa.aliq̃n hoc nasum. Vñ plautus. saqax nasum habes dic Toga đr a tegẽdo:⁊ est vestis ãpla ⁊ lõga qua tegimur.q̃ q: ea tpe pacis vtebant romani:solet po ní p pace.sicut apud Ci. Cedant arma toge.i.cedãt bella pací.⁊ apud martialẽ clarũ militie frõto decusq̃ togeq̃. Est aũt ppriũ indumẽtũ romanoz: vñ p gẽrẽ togatã gẽtẽ romanã itelligere debem⁹. Et q: Sul pi.rome p̃cipit:iõ bñ dicit. Sit sine labe toga. Ordo est. Toga.i.vestis tua puer:sit sine labe.i.ĩmũdicia ⁊ facies tua sit lauta.i.lota vel lauata seu mũdata aq̃s:⁊ man⁹ me sup.sint laute. Nec p ⁊ nõ:⁊ vlla stí/ ria.i.vlla ĩmũdicies bñs modũ stirie nõ pẽdeat sup.de tuo naso.ꝫ est sis ĩmũct⁹ ⁊ mũdus anteq̃ ad mẽ/ saz accedas. ¶ Et nihil ⁊c. Hic auto: oñdit quõ certa mẽbra curãda sint: ⁊ dic̃ ꝙ vngues nõ sint lõgi ⁊ sordidi:⁊ capilli ⁊ calcei nõ sint lutosi:ligua nõ sit rigida p ĩmũdicíã ꝺcretã. dẽtes ẽt sint puri ⁊ fineru bigie. Deide monet nos circa curãda co:pa eẽ cautos ⁊ circũspectos:ibi. Atq̃ palã ⁊c. ⁊ dic̃ ꝙ turpe est fricare caput co:ã hoib⁹ honestis:aut extrahere pulices:aut alios vmiculos : aut fricare p:urigínosam cutẽ:q: q̃ talia viderẽt te facere dicerẽt te eẽ sordidũ. Eminere extra relíqua appere: vñ q̃ ceteros hoies altitudine excedit:⁊ q̃ muros ciuitat excedit eminet. vngues g̃ eminẽt qñ sunt lõgiores q̃ carnes digi tor. Sũt aũt vngues hoiz leonũ auiũ ⁊ filiũ. vngule aũt eq̃z muloz ⁊ filiũ. Coma đr cõplexio capillor ⁊s in muliere q̃ in viro. Cesaries aũt magis viris cõpetit:est etiã metaphoríce coma in frontib⁹ arboz.

Calcei sunt quos galli sotulares mi⁹ latine vocát. Regere ē rigídū: ꝟ est durū ⁊ inflexíbilē eē vel fieri. Rubígo ē macula q̄ frequēter i ferro neglecto ꝟḣít: subrufi' colorís. ¶ Seu spuis ⁊c. Docet q̄ fr ea q̄ fragilitate ḣūana idecēter obuenire pñt: tēperáda sunt dí. ꝙ si aut spuēdū ē: aut mūdēde nares. í. sternutā dū memēto vtere caput tuū ꝓcussuꝫ ab ḣmōí passiōe post terga tua. Mucorē aūt seu fetorē nariū nō dígitis nudis sꝫ pánículo de líno debes excipe: ēt sputū aut imūdícia nasi aut cerebrí: si i os colligeris nō resorbebís: sꝫ eíjcies caute ne q̄s vídeat. Sí forte debilitas stōachi ructare cogat summope initēdū vt os post tergū reflectas. Vitādus ē sescreat⁹ ⁊ ipetuosus sonus oús: quē more porcor q̄dá comedēdo faciūt. Laudēda sunt ꝓterea nates seu clūes: ne aut strepitū faciát: aut fetorē emittát. Mucor ꝟ accípit ꝓ imūdícia nasi: ē ēt vitiū panis: qñ est situ obfirm⁹ ex vetustate. ficut víni acor. Resorbas ꝟ tertie ꝓiug. ē: cū frequēnt⁹ repíat scōe: sed vt dic̄ seruí⁹ frequēter v̄ba scōe subtracta e penultima lr̄a fiūt tertie. vt ferueo feruo tergeo tergo. caueo cauo. sorbeo sorbo. Panniculū. ḣoc etiá de líno díxit more italico. Nates sunt posteriores ptes circa anū. ¶ Mūdicieq̄ ⁊c. Docet seruare mediocritatē ín vestib⁹ iter lumē seu elegátiā ⁊ sorditatē: monetq̄ vt vestes sint mūde ne videamur turpes ⁊ sint i mediocrí cultu ⁊ nō nimís culte: ne videamur leues sup. in mor íb⁹ ⁊ animo. ¶ Nec maledícta ⁊c. Docet ḣuare modestiā i loquēdo ⁊ vítare ꝓpacitatē linegue dí. o puer non referes maledícta. í. cōuítia: ꝟ est lꝫ fuerit lacessit⁹: ⁊ q̄s tibi maledíxerit: noli maledícta referre. í. maledícēdo rn̄dere. ⁊ multomín⁹ decet te por ē maledícere. Monet etiá vítare verba scurrília ⁊ ad luxuriā icitátia dí. nec. í. ⁊ n̄: ꝓmas. í. nō ꝓferas de pectore tuo turpia dictu. í. vt dícát vl̄ dū dícūt: vl̄ ad dicēdū. Mōet ꝓterea ḣuare decorū dí. ꝙ nō vtemur v̄bís q̄ nō cōpetunt etatí nr̄e. Nō át decet puerū ḣr̄e v̄ba stomachosa. í. ex alto stomacho cū ḡuítate ⁊ íracūdía ꝓlata. ¶ Morib⁹ ⁊c. Docet vítare rustícitatē: ⁊ vítia capitalía seu mortalia: gulá luxuriá auaricíá irá iuídiá supbía odiū ⁊ odiositatē ⁊ desídiá. ⁊ tā turpes ludos q̄ turpes víros: q⁹ scríptū. ē. Cū sctō sctūs eris ⁊c. Urban⁹. na. nū. ē ad vrbē ptinēs vbí solēt eē venusti mores. Prędit⁹ ór a prę ⁊ dat⁹: q̄si ꝓter cetos donata natura vl̄ deo aliq̄ v̄tute vl̄ arte. Parce gule. í. abstíe a gula sicut Virgil⁹ díxit. Parce meru bílis ē sāguís melācholic⁹ cū ad írá ꝓuocamur. ⁊ pōít ḣíc ꝓ ira. ór notāter frenare: q⁹ nō possum⁹ penit⁹ extírpare irā. Vñ Hora. ín. j. ser. Deníq̄ q̄tín⁹ furor breuis ē ⁊c. íracūdía aūt plixior. Nā íracūd⁹ nāl̄r ad írá icítat. Solet ꝓtea i puerís nō esse iuídia figūr: ⁊ ē q̄ modest⁹ ē: ⁊ vtrūq̄ fugiēdū ē puero tá molestū eē q̄ odísse. Nō át dōm ē odio odis í pñti: licz nís ḣuet fidelitatē ⁊ fortitudinē dí. o puer fis fid⁹: q̄ ꝓ ⁊ audēs. í. ꝓpte ⁊ oppor tūitate aiosⁱ bōís. í. ad bōa faciēda: ⁊ ōspice. í. ꝓtēne: fuge eē temerari⁹. í. temere ⁊ sine circūspectiōe q̄cūq̄ aggrediēs: ꝟ ē ne fis mēs ⁊ hz vitiū pusillanimitat⁹ ꝓ ōfectū. fort⁹ aūt ḣuat mediocritatē: ⁊ est q̄ audet cū debit⁹ circūstātijs: timid⁹ vnq̄. Despicere ē ꝓ ꝓtēptū nolle aliquē aspicere: ⁊ cōponit a deor suꝫ ⁊ spacio. ¶ Nec pēir⁹ ⁊c. Mortat vt puer ḣuet modū i loquēdo ne fit mut⁹ aut eliguis vl̄ garrul⁹ ⁊ loq̄r. í. assídue loquēs: q⁹ ille. í. mut⁹ ꝓuēit toro. í. lecto vbí tacēdū oīno ē: ⁊ íste. í. loq̄x ⁊ litígiosus ꝓuenít foro iudiciali vbí lites agāt. ¶ Et mās. ⁊c. Docz ḣuare modū i lecto vbí puer erit másuet⁹ ⁊ n̄ perulās se aut sociū detegēs: aut se imoderate mouēs. ¶ Nec fis. Mōet ḣuare modū i credulitate ⁊ adhíbēda fide dí. ꝙ n̄ erit nímis difficil⁹ ⁊ ard⁹ ad credēdū nec nímis facil⁹ seu credul⁹. Mōet ēt gñaliter vt vitem⁹ oē ōdec⁹; ⁊ reuerēur oēs bonos

Mucoré haud tangas digitis: sputū ue resorbas
Panniculo nasum mungere nempe decet.
Et ructare caue quin ora in terga reflectas:
Stringe os & crepitum coge tenere nates.
Mundiciæq̄ tibi placeant: medio quoq̄ cultu
Vtere: ne turpis uel uideare leuis.
¶ Nec maledicta refer: nec ꝓmas turpia dictu:
Est stomachosa quidem dicere turpe tibi.
¶ Moribus urbanis curato prædítus esse.
Parce gule turpi: luxuriamq̄ fuge.
Parce & auaritiæ bilem frenare memento.
Inuidulus: tumidus: non odiosus eris.
Desidiam fugies: atq̄ omnia turpia pelle.
Et ludi turpes sint procul atq̄ uiri.
¶ Fidus sis audensq̄ bonis: temerarius esse
Despice: non audax sis timidusq̄ nimis.
¶ Nec penitus mutū nec te decet esse loquacem.
Conuenit ille toro: conuenit iste foro.
¶ Et mansuetus eris: rectum te lectus habebit.
Detege nec socium: nec tua membra moue.
¶ Nec sis difficilis nimium nec credulus esto.
Dedecus & metues & reuerere bonos.

¶ Futilis ⁊c. Docet ſeruare modū in ſeueritate ⁊ rigore ꝝbox di. q̄ puer nō erit futilis. i. vaniloqu⁹ ꝝba ſua iutilr effundēs aut mēdax: nec nimiū ſeuer⁹. i. rigoroſus in ſequēdo ꝝitatē: ꝫ eſt q̄ ab opinione ſua nullo mō poſſit flecti. vt Aug. docet in lib. ꝺ mēdaciū: etiā obſeq̄oſa mēdacia vitanda ſunt. Eſt aūt ſeuer⁹ nimis frigide ſeruās veritatē: ⁊ ita dur⁹: nulli ꝯcedēs. qō ip⁹robat di. ſz ⁊ comē munificūq̄ velim ſup te eē. Comis ꝺ⁹ ꝯcinn⁹: affabilis: cōmod⁹ ⁊ vt inq̄t Halla. Comis ē benign⁹ ꝓ̄ō ⁊ facilis q̄ alīs nō ḡuate inſeruit. Futilis q̄ verba ſua ꝓfūdit a naſo futuli q̄ in ſacrificijs vtebanr: qō latū os ⁊ fundū ſeu pedez tā ſtrictū hēbat: vt ſtare nō poſſet q̄n li⸗quor ē effūdat: qō cautū fuit ne aq̄ ſacrificātib⁹ ꝓ̄nda in terrā ponerer: qō pia⸗culū putabat gētilitas. ¶ Sis ⁊c. Cohortar puerū ad pietatē erga ſupos et parētes ⁊ deꝓrtar ab iniuria ⁊ furto. p̄ōt aūt ſic intelligi tex. ſis pius ſup. erga deū: colas ſupos. i. ſctōs ⁊ ſctās: venerare parētes: diligim⁹ tepide: amam⁹ feruēter: colimus cum veneratione ⁊c. ¶ Nec fis. Monet ne iuuenis ſit bibax ⁊ appetēs vinū nec bibat merati⁹. i. vinū purū ſed dilutius. i. vinū imixtuz aq̄ qō q̄dā mīn⁹ latine liꝓratū vocāt. Prꝺo vocabulis cognoſcēdis audiam⁹ Lau. de val. Vinoſus inq̄t mulieroſus ⁊ libidinoſus ⁊ ſicia dicūt q̄ q̄s affect⁹ ſit ab ꝫ: ⁊ amat vinū mulieres ⁊ libidinē. Nigidi⁹ aūt vt auc. ē Aul⁹ gel. ꝫ iq̄t iclinamētū ꝝbox ⁊ hmōi. Vinoſus mulieroſ⁹ religioſus ⁊c. Siq̄at copiā quādā imodicā rei ſup q̄ ꝺr. Quocirca religioſus is appellar q̄ nimia ac ſupſtitioſa religiōe ſeſe alligauerat: eaq̄ res vitio dabatur. Poſt mīra rādē ꝝba Aul⁹ gel. legē dare videt: vt eaꝝ rerū q̄r ū vſus certus ⁊ p̄ſinit⁹ ac limitat⁹ eſſe debet: vt vini mulieris ⁊c. Et copia vitio dat: earūdē noia ioſus vituperiū habeā t. Earū vero rerū noia q̄ quāto copioſius: tanto decētius cōuenit laudē iporrēt vt formoſus: ſpecioſus: generoſus: aioſus: gratioſus: ſtudioſus. Eſt q̄ vinoſus nimi⁹ amator vini. Potare aūt quādā imodicitatē ſignificat. vñ ⁊ potatiōes vilipēdūtur. Nō q̄ dicit q̄ fama eſt catonē bibiſſe: q⁹ ꝫ fere neceſſariū eſt: ſz potaſſe vſq̄ ad ſupfluitatē. vñ potus dicit ebrius. Si queras vbi lectū ſit catonē potaſſe: dices eū in multis locis: tñ apud. L. ceſarem vt auror eſt Pli. ſcōs. iij. li. epⁱarū ad ſeruū ſuū ſic inq̄t. Erūt officia antelucana: in qua incidere ipugne necat ne catoni quidez licuit. Quē tñ. L. ceſar ita reprehendit vt laudet. Deſcribit em eos quib⁹o buius fuerit cū caput ebrij reteriſſent erubuiſſe. Deinde adijcit. Putares nō ab illis catonem: ſed illos a catone deprehēſos. Potuit ne plus autoritatis tribui catoni q̄ ſi ebrius q̄ tam venerabilis erat: hoc ille. Fama ergo refert potaſſe catonem. vñ Señ. Vir alioquin grauiſſimus citius ſe ebrietatem laudare q̄ catonē ꝓpter eam de honeſtate dicebat. Nō ſis deriſor ⁊c: Precipit ne puer ſit deriſor aut ſomniculoſus. i. deditus nimio ſomno: nec vocatus poſtea ad iudiciuz ſit iniquus iudex: aut teſtis mendax. ¶ Omnibus in rebus ſtudeas ⁊c. Varia precipit ⁊ primū dat gñale preceptū de modeſtia ſeruāda in oībus reb⁹. de qua ſolet dici. Omnibus adde modū: modus eſt pulcherrima virtus. Et Horat. in. j. ſermonū. Eſt modus in rebus ſunt certi denicq̄ fines quos vltra citraq̄ nequit cōſiſtere rectū. Deinde cohortar ad auiditatem laudis ⁊ ad eā quā ſanctā emulationez vocant ad curam oīs boni ⁊ honeſti. hoc em pacto inquit efficieris vir honorus ⁊ grauis. Morarus dicit qui habet bonos mores. moroſus qui nimis eſt difficilis in moribus.

Vnc faciles ⁊c. Preceptur⁹ alia iterū fac̄ auditores attētos ⁊ bēiuolos: p̄car q̄ vt accōmodēt ſibi faciles. i. p̄optas ⁊ dociles aures: ⁊ aiz ſerenū ꝫ eſt ceteris curis vacuū additq̄ puer morigerare. i. morigere mihi: ⁊ dabo tibi p̄cepta mollia. i. facilia ⁊ nō dura. ¶ Nō ſuz ⁊c. monet ne a p̄ma luce icipias igurgitare vſq̄ ad ſupmā. Sūmo mane. Platꝺm Ser. decl. ⁊ dixit ad manipulū. Foc⁹ē loc⁹ vbi ignis fouet. caupo q̄ vinū vēdit ⁊ caupona dom⁹ei⁹: quā galli tabernā vocāt. ¶ Sterne ⁊c. Deſcribit offm ei⁹q̄ ſeruit meſe ſeu accūbēnū di. q̄ p̄mū ſternet toros. i. lectos: q⁹ i triclinijs olī diſcūbebāt. ēt iz ad toros nō ſedeam⁹ tñ ſternēdi ⁊ aptādi ſunt: deiñ cautos ⁊ mūdos q̄drātes q̄

¶ Futilis & mendax nunq̄ nimiūq̄ ſeuerus
Eſto/ſed & comem munificūq̄ uelim.
¶ Sis pius/atq̄ colas ſuperos/uenerare parentes:
Et noceas nulli/ſurripiaſq̄ nihil.
¶ Nec ſis uinoſus/q̄uis potaſſe Catonem
Fama refert/fugias ſumere uiua mera.
¶ Non ſis deriſor non ſomniculoſus/iniquus
Non iudex nec tu teſtis iniquus eris.
¶ Omnibus in rebus ſtudeas p̄cor eſſe modeſtus
Sis auidus laudis ſit tibi cura boni
Si bene moratum laudabimus atq̄ colemus
Sic & honorus eris/ſic eris ipſe grauis
¶ Secundus libellus huius opuſculi.

Vnc faciles aures aim q̄ trade ſerenum
Morigerare mihi mollia iuſſa dabo
Nō ſum q laudē ſūmo te accūbere mane.
Iudice conueniēs me dabit hora cibum.
Nec uos ante focum cænas producite longas.
Hoc faciat caupo/qui ſapit iſta fugit.
¶ Sterne toros nitide lautoſq̄ appone q̄drātes
Atq̄ ſalem & cererem/flumina/uina/dapes.

plerícꝫ in locís ex quadrato pane fiunt: aut ex metallo. sivo rotundi sint orbes vocant vulgus scissoria vocat. Tñ inter fercula primũ apponet salem quẽ nouissimũ tollet. Sciat aũt recens grãmaticus salez pro ꝯdimento etiã malculinũ esse: sꝫ aduertat peritior in ntõ dũtaxat neutrũ repiri. Vñ affra. Quicqd loquunt sal merũ est. qõ aspexisse Terẽtiũ putãt: vbi dixit. Qui ꝯ salẽ qõ in te est. q. d. qõ sal alij interpretent. i. quã rem vel qõ videꝫ habere salẽ in te ꝛc. Tũ apponet cererẽ. i. panez. Tũ flumina. i. aquam mundantium vina: ꝛ nouissimo dapes.

¶ Te uitare uelim cupidus ne ut lurco sonoras
Contractes fauces: mandere rite decet.
Et licet antiqui cubuissent tempore prono;
Te colla hæc etas recta tenere iubet:
Et finito mensis cubitis hærere potentes
Tu tantum faciles pone; repone manus.
¶ Tucꝫ puer iubeo sedeas uel raro sed astans;
Pocula mitte celer/pone ue tolle dapes
Iuraqꝫ conuiuas super importare minister
Effuge/nam turpis sæpe fit inde toga.
¶ Quodqꝫ iubebit herus facilis sempꝫ subito;
Quẽcꝫ tibi dederit tu tibi sume locum.
Quodqꝫ uir egregius pauido tibi porriget; illud
Sume libens grates aptaqꝫ uerba refer.
¶ Esto trib⁹ digitis magnos nec sumito morsus
Nec duplices offas mandere utrinqꝫ iuuet.
¶ Dapsilis & largus semper blandeqꝫ sodali
Impartire tuo; pauperibusqꝫ dapes
Nec nos obscœnos laudabimus aut comedones;
Esse docet uiuas; uiuere nõ ut edas.
Náqꝫ cibus nimius capiti stomachoqꝫ nocebit;
Corporis & uires ingeniiqꝫ rapit.
¶ Gausape nõ macles aut pectora: nec tibi mẽtũ
Stillet sitqꝫ tibi ne manus uncta caue:
Sæpe ora & digitos mappa siccabis adapta.
In quadra faciet non tua palma moram.
¶ Quod tibi uicinum fuerit tu sume: sodali
Cede tuo; referat dum tamen ille manum.
Dumqꝫ in frusta secat caueas sumpsisse recisa
Lurco legit dulces absqꝫ rubore bolos.

¶ Te uitare ꝛc. Monet vt honestus sine sonoritate oris comedas: ꝛ rect⁹ mense nõ incũbens sedeas. Lurco dicit q̃ cũ auiditate lurcat. i. cibũ ingurgitat. Lurca aũt est os gulei velutris: vñ lurcones capacis gule homies. ¶ Tucꝫ puer ꝛc. Ne aũt sibi semꝫ cedendũ putet: monet vt raro sedeat: vel dic prius locutũ fuisse de diuite ꝛ herili filio. nũc de famulo dũ di. Tucꝫ puer ꝛc. Docet ꝓterea celeriter dapes et pocula ponere atcꝫ reponere: sed caute. sic vt iura. i. liquores vel aque in quibus decocte sunt non fundãt in discũbentes vel eoꝝ vestes. ¶ Quodcꝫ ꝛc. Pulchre precipit vt scholastici moriger sint: vtcꝫ nõ difficiles sed dum iubẽtur assidere pareant sumentes locum a dño seu patrefamil. assignatũ sumantcꝫ cũ gratiarũ actione boluz a maioribus porrectũ. ¶ Esto tribus ꝛc. Docet quõ ꝛ quantũ capiãt cibũ di. Esto. i. comede tribus digitis. s. pollice ꝛ duob⁹ primis: nec sumito magnos morsus: nec iuuet te mãdere. i. masticare vtrũcꝫ. i. ab vtraqꝫ parte oris duplices offas. i. frustra ꝛ pulmenta. ¶ Dapsilis ꝛc. Inuitat ditiores ad beneficentiã ꝛ largitatẽ di. Tu dapsilis ꝛ largus ipartire. i. prim largire tuo sodali. i. qui tecũ sedet ꝛ lectis rebus vacat ꝛ pauperib⁹ dapes. i. cibũ. Impartire hic est impatiui modi vbi deponentalis. Legit etiaz impertio actiuũ. ¶ Nec vos ꝛc. Mandat iterũ vitare gulositatem ꝓpter dãnũ ꝛ turpitudinẽ que ex ea sequunt. Comedones qui nimis comedũt dicunt: sicut ꝛ mãducones bibones qui nimis bibũt ꝛc. ¶ Esse decet. Ordo est. Decet esse. i. manducare. Est cm̃ abedo nõ a sum; infinitiu⁹ sup. vt viuas: et non decet viuere vt edas. Reliqua nota sunt. ¶ Gausape nõ ꝛc. Iterũ cohortat ad mũdiciem seruandã inter comedendum di. ſlõ macules gausape. i. illud qõ sup mensam sternitur. nec macules cibo aut potu pectora tua et mentũ nõ stillet tibi ex cibo aut potu dependente ꝛ caue ne manus sit tibi vncta. i. pinguis: siccabis autẽ ꝛ terges sepe ora. i. labia ꝛ digitos mappa. idest mãtili adapta. i. ad hoc tibi dato. Et tua palma. idest manus: sed maxime palma nõ faciet moram in quadra. idest in vasculo escario: siue quadrans fuerit more italico: siue aliud. ¶ Qõ tibi ꝛc. Pulchre docet qui cibus cuilibet sumendus est ꝛ quando: dicens ꝙ is qui antequemlibet positus est: hoc est in proxima parte escarij ꝛ nõ est sumendus donec sodalis manũ reduxerit: nec priusꝙ tecum obsoniũ recisum fuerit. Ordo est. Tu sume qõ fuerit siue casu siue maiore fic volente tibi vicinũ. tamen cede tuo sodali. i. noli simul cum eo cibũ capere. dũ. i. donec ille referat. i. reducat manũ: ꝛ caueas sumpsisse frusta. i. particulas: recisa. i. iterũ incisas. Nam primũ in maiores: deinde in minores particulas scindunt. Caueas inquã sumpsisse dum. i. q̃ dudũ minister vel sodalis tuus secat. i. diuidit in frusta. vel sic caueas sumpsisse recisa. i. ea q̃ cesa sunt dum sodalis secat obsoniũ tuum in frusta. Lurco. i. ligurio vel liguritor; ꝛ vorax homo legit. i. excerpit absqꝫ rubore. i. pudore ꝛ verecun

dia dulces bolos quos quidā morcellos dicunt. ¶ Nō manibus ⁊c. Monet ne īmodestus ⁊ inhonestus sis in mittendo manū in gremiū tuū vel ad pudenda. ⁊ postea ad cibū vellicando eū eisdē vnguibus quibus ⁊ illa. Item precipit ne pedes agites maxime in crura tecū accūbentis: qđ inhonestū esset. ¶ Incidasq; ⁊c. Iterū docet quo pacto comedas di. q; incidas prius ofellam. i. frustū carnis. Errant em̄ qui offam putant esse panem temperatū vt dicūt iure. cū sit caro ipsa forte iure cōsperſa. Habet aūt ofella primā breuem ⁊ scribit vno f. ⁊ offam primā longam scribitur q; gemino. Incidas ergo prius ofellā. i. paruū frustum carnis quā dens tua cōtondat. ⁊ caue ne morsa tibi. i. a te: hoc est ne ea que tu momordisti semel seu panis sit seu obsonitū: tingant rursus. i. iterū in escariuz vbi ius est. Irez nec. i. nō ⁊ tu nō lingas digitos: nec rodas ossa turpiter: videlz dentib⁹ aut vnguib⁹. Tu aūt potes rodere ea cultello. i. carnes abstrahere dulciter. vñ addit rite. i. decenter. ¶ Siue sup ⁊c. Docet quō supflua cōgeras. Nam si ita ceteros facitare videris cōgeres cortice panis pomoz ⁊ casei sup mensam ossa aūt vel in paterā. i. vas potēs ⁊ amplū ad hoc appositū: vel iace ea sub pedibus: sic ñ vt neminem contingas nec offendas. ¶ Nec tanq̄ ⁊c. Monet ne frusta obsonioz tū turpiter attractemus priusq̄ sumamus: ⁊ adhuc inhonestius esset attractata deserere. Ordo est. Nec tēta. i. frequēter tene: nec dilige. i. ex multis tibi ad eligendū segrega frusta obsonioz tanq̄ ficos. i. sicut tentāt qui ficos emunt ⁊ lumen ⁊ visus vel oculus eat. i. dirigat tibi hunc. i. in hanc partem quo cūq;. i. in quācūq; manus tua gerit. hoc aūt dicet ne q̄d deiicias: aut frangas: aut turpiter cōtractes nō videdo: quo manū impellas. ¶ Nec socium ⁊c. Monet iterum vt oculos custodiamus nec inepte ⁊ truculēter sodales inspiciamus: aut obseruamus quid comedant. Ecōtrario aūt gestus ⁊ mores nostros sepe cōspiciemus: vt si quid affuerit corrigam⁹. ¶ Pocula quū su. ⁊c. Docet quō pocula sumes di. q; prius terges os tuum mappa nō manibus: et sumes vascula vna manu: imo tribus dūtaxat digitis. sed pateras. i. vasa tam magna vt non possint cōmode sine periculo effundi vna manu leuari: sumes decenter vtraq; manu. Ordo duorum versuum mdiorum est vna manus sumat pateram quam galli terſiam vocant: ni. idest nisi theseus vir ille fortissimus iactet hanc. i. hmōi ponderis in hostem. i. in lapithas: aut nisi sint monumenta beli patris elisse de qua ⁊ eius patera sic Virgi. in. ſ. Eneiđ. Hic regina gravam gemmis auroq; poposcit Implenitq; mero pateram quā belus ⁊ omnes a velo soliti ⁊c. plura in siluis nostris de theseo ⁊ belo diximus. ¶ Et teneas oculos ⁊c. Iterum docet quomodo ⁊ quid bibes: tenebis inquit oculos ne vagentur dum bibis: cauebis ne multum loquaris tenens poculum in manu: curabis habere os euacuatuz cibo: priusq̄ bibes: in crato socij non fines vinum euaporare. sed si non biberis aliud infunde: aut si eodem vase bibis nō plus infundes q̄ tu ebiberis. Si vinū acrum ⁊ fumosum est diluetur aqua: merum dicitur purum ⁊ immixtū ⁊ subauditur vinum. Falernum est vinum ardens ⁊ nobile quod in falerno monte campanie italice nascitur. In vltimo versiculo aut hipallage est: vt sit diluet limpham parco mero pro eo quod est diluet parcum merum limpha. Aut re vera vult tantum aque esse debere. vt non aquam in vinum: sed vinū etiam modicum in multā aquam funderevidearis. Diluo cōpositū est a dī ⁊ luovī a dī ⁊ lauo. qđ in cōpositiōe fit luovt proluo diluo abluo: ⁊ sunt tertie cōiuga. sicut aliquando lauo lauis lauit per tertiā p̄iuga. declinat. ¶ Nō facies ⁊c. Docet

¶ Nō manib⁹ gremio īmissis tibi uellicet unguis
Quod sumes residens non agitato pedes.
¶ Incidasq; prius q̄ dens contundat ofellam.
Tingantur rursus ne tibi morsa caue.
Nec lingas digitos: nec rodas turpiter ossa:
Aſt ea cultello radere rite potes.
¶ Siue super mensam cortex cumuletur & ipsa.
Offa uel in pateram præ pedibus ue iace.
¶ Nec tanq̄ ficos tenta: nec dilige frusta.
Et quocunq; manus huc tibi lumen eat.
¶ Necsocium torue inspicias quidue ederit ille
Aduertas gestus inspice sæpe tuos.
¶ Pocula quū sum es tergat tibi mappa labella:
Si tergas manibus non mihi carus eris.
Vna manu sumat paterā ni hanc iactet in hostē
Theseus aut Belli sint monumenta patris
Aſt si hanc binis manibus captabis id apte
Effices digitis pocula sume tribus.
¶ Et teneas oculos nec supra pocula fare.
Plena aliquo uita sit tibi bucca cibo.
Deme merum cratho multum ne forte superſit.
Quod nolit socius sumere rite tuus.
Qui sapit extinguet multo cum fonte falernum.
Et parco limpham diluet ille mero.
¶ Non facies binos hauſtus nec fessus anheles.
Sibila nec labiis stridula prome tuis.
Nec cito sorbebis uelut oui lutea grati

unt: ni. idest nisi fit rursus. i. iterū in eſcariuz vbi ius eſt. Irez nec. i. nō ⁊ tu nō lingas digitos: nec rodas oſſa turpiter: videlz dentib⁹ aut vnguib⁹. Tu aūt potes rodere ea cultello. i. carnes abſtrahere dulciter. vñ addit rite. i. decenter. ¶ Siue ſup ⁊c. Docet quō ſupflua cōgeras. Nam ſi ita ceteros facitare videris cōgeres corticem panis pomoz ⁊ caſei ſup menſam oſſa aūt vel in paterā. i. vas potēs ⁊ amplū ad hoc appoſitū: vel iace ea ſub pedibus: ſic ñ vt neminem contingas nec offendas. ¶ Nec tanq̄ ⁊c. Monet ne fruſta obſonioz tū turpiter attractemus priuſq̄ ſumamus: ⁊ adhuc inhoneſtius eſſet attractata deſerere. Ordo eſt. Nec tēta. i. frequēter tene: nec dilige. i. ex multis tibi ad eligendū ſegrega fruſta obſonioz tanq̄ ficos. i. ſicut tentāt qui ficos emunt ⁊ lumen ⁊ viſus vel oculus eat. i. dirigat tibi hunc. i. in hanc partem quo cūq;. i. in quācūq; manus tua gerit. hoc aūt dicet ne q̄d deiicias: aut frangas: aut turpiter cōtractes nō videdo: quo manū impellas. ¶ Nec ſocium ⁊c. Monet iterum vt oculos cuſtodiamus nec inepte ⁊ truculēter ſodales inſpiciamus: aut obſeruamus quid comedant. Ecōtrario aūt geſtus ⁊ mores noſtros ſepe cōſpiciemus: vt ſi quid affuerit corrigam⁹. ¶ Pocula quū ſu. ⁊c. Docet quō pocula ſumes di. q; prius terges os tuum mappa nō manibus: et ſumes vaſcula vna manu: imo tribus dūtaxat digitis. ſed pateras. i. vaſa tam magna vt non poſſint cōmode ſine periculo effundi vna manu leuari: ſumes decenter vtraq; manu. Ordo duorum verſuum mdiorum eſt vna manus ſumat pateram quam galli terſiam vocant: ni. ideſt niſi theſeus vir ille fortiſſimus iactet hanc. i. hmōi ponderis in hoſtem. i. in lapithas: aut niſi ſint monumenta beli patris eliſſe de qua ⁊ eius patera ſic Virgi. in. ſ. Eneiđ. Hic regina gravam gemmis auroq; poposcit Implenitq; mero pateram quā belus ⁊ omnes a velo ſoliti ⁊c. plura in ſiluis noſtris de theſeo ⁊ belo diximus. ¶ Et teneas oculos ⁊c. Iterum docet quomodo ⁊ quid bibes: tenebis inquit oculos ne vagentur dum bibis: cauebis ne multum loquaris tenens poculum in manu: curabis habere os euacuatuz cibo: priuſq̄ bibes: in crato ſocij non fines vinum euaporare. ſed ſi non biberis aliud infunde: aut ſi eodem vaſe bibis nō plus infundes q̄ tu ebiberis. Si vinū acrum ⁊ fumoſum eſt diluetur aqua: merum dicitur purum ⁊ immixtū ⁊ ſubauditur vinum. Falernum eſt vinum ardens ⁊ nobile quod in falerno monte campanie italice naſcitur. In vltimo verſiculo aut hipallage eſt: vt ſit diluet limpham parco mero pro eo quod eſt diluet parcum merum limpha. Aut re vera vult tantum aque eſſe debere. vt non aquam in vinum: ſed vinū etiam modicum in multā aquam funderevidearis. Diluo cōpoſitū eſt a dī ⁊ luovī a dī ⁊ lauo. qđ in cōpoſitiōe fit luovt proluo diluo abluo: ⁊ ſunt tertie cōiuga. ſicut aliquando lauo lauis lauit per tertiā p̄iuga. declinat. ¶ Nō facies ⁊c. Docet

Nec cito ſorbebis uelut oui lutea grati

quod nolit ſocius ſumere rite tuus.

Qui ſapit extinguet multo cum fonte falernum.

Et parco limpham diluet ille mero.

¶ Non facies binos hauſtus nec feſſus anheles.

Sibila nec labiis ſtridula prome tuis.

Nec cito ſorbebis uelut oui lutea grati

unt: ni. ideſt niſi theſeus vir ille fortiſſimus iactet hanc. i. hmōi ponderis in hoſtem. i. in lapithas: aut niſi ſint monumenta beli patris eliſſe de qua ⁊ eius patera ſic Virgi. in. ſ. Eneiđ. Hic regina gravam gemmis auroq; poposcit Implenitq; mero pateram quā belus ⁊ omnes a velo ſoliti ⁊c. plura in ſiluis noſtris de theſeo ⁊ belo diximus. ¶ Et teneas oculos ⁊c. Iterum docet quomodo ⁊ quid bibes: tenebis inquit oculos ne vagentur dum bibis: cauebis ne multum loquaris tenens poculum in manu: curabis habere os euacuatuz cibo: priuſq̄ bibes: in crato ſocij non fines vinum euaporare. ſed ſi non biberis aliud infunde: aut ſi eodem vaſe bibis nō plus infundes q̄ tu ebiberis. Si vinū acrum ⁊ fumoſum eſt diluetur aqua: merum dicitur purum ⁊ immixtū ⁊ ſubauditur vinum. Falernum eſt vinum ardens ⁊ nobile quod in falerno monte campanie italice naſcitur. In vltimo verſiculo aut hipallage eſt: vt ſit diluet limpham parco mero pro eo quod eſt diluet parcum merum limpha. Aut re vera vult tantum aque eſſe debere. vt non aquam in vinum: ſed vinū etiam modicum in multā aquam funderevidearis. Diluo cōpoſitū eſt a dī ⁊ luovī a dī ⁊ lauo. qđ in cōpoſitiōe fit luovt proluo diluo abluo: ⁊ ſunt tertie cōiuga. ſicut aliquando lauo lauis lauit per tertiā p̄iuga. declinat. ¶ Nō facies ⁊c. Docet

quomodo bibendū sit dicens primo ꝙ vno tractu bibes nec tam longo vt postea anheles ac sibiles. Secundo vt tēperate. ne tā cito ac si luteum. i. rubrū oui sumas nec nimis lēta mora. Tertio vt non sepe vt dicit ꝙ ad summū ter ꝙ si frequēti⁹ biberis reputaberis potus. i. ebrius. Quarto vt caute bibas ne cogaris poculū assumptū deponere aut dānū incurras: ad qđ remedium est inspicere quid bibas ꝛ pitissare. i. tenuiter probare: ꝛ ideo ne potus quē respuis multus sit monet breui vasculo vti. ¶ Os quoqꝫ ter. ꝛc. Postꝙ ostēdit quomodo ad mēsam accedendum: ꝛ quomodo in ea māducandū ꝛ bibendum sit: ostēdit quomō ab eo discedēdū sit dicēs ꝙ post potum tergebis os: et ablues palmas post quē diseruēris mēsam. siliter et labia. Discedens aūt inflectes genu ꝛ iunges manus dicēs ꝓfit qđ ḫoneste dicit. Nā ꝓficiat ineptū: ꝛ ꝓficite īportunū: ꝛ īperiosius videt. ƀ dicto tolles oīa q̄b⁹ vsus es debito ordine ꝛ illis suo loco repositis ablutus abeas quo te vocāt officia. Hec ad sulpitiana saṫ sit annotasse plura in siluis nostris q̄ volet videbit. ḫuncqꝫ apicem nostruꝫ adiunctū sinet.

Nec nimium tarda sume falerna mora.
Vnum siue duo ad summū tria pocula sumes.
Si hunc numerum excedes iā mihi potus eris.
Fac uideas quocūqꝫ bibes modicumqꝫ pitissa.
Crater siue calix det tibi uina breuis.
¶ Os quoqꝫ tergebis semp post pocula: palmas
Ablue: quum mensam deseris atqꝫ labia.
Innectensqꝫ genu iungens quoqꝫ brachia: prosit
Dicito; sed tolles ordine queqꝫ suo.

¶ Carmen iuuenile Sulpitij Verulani de moribus in mensa seruandis explicit feliciter.

¶ Apex Ascensianus.

Hec satis est mundum comēqꝫ accedere mensam
Nil probus in cūctis cōspiciare locis.
Proinde puer qualem satages deducere vitam:
Te perq̄ possis admonuisse velim.
Mane experrectus quas condidit optim⁹ auctor
Christus: eas referes supplice mente preces.
Deinde salutatum ꝓperabis vtrūqꝫ parentem.
Et quicūqꝫ tue cura salutis erit.
Tum quemcūqꝫ vides venerandum relligione:
Sanguine: canicie: moribus: officio.
Huic si forte sedes satagas assurgere: si stas
Aut transis: retegens tempora: flecte genu.
Tum preceptoris tibi patris amore colendi
Auribus atqꝫ oculis menteqꝫ verba cape
Que si forte tibi minus intellecta reliquit:
A condiscipulis sunt repetenda tuis.
Intellecta autem: ne mox neglecta queraris
Inscribes nitido sepe legenda libro.
Tandē vbi doct⁹ eris reliquū est bn̄ viuere cures:
Ignarisqꝫ tibi cognita precipias.

¶ Finis.

Antonius Petrus Duuelandus studiosis salutem.

Accipite Boetium de consolatu philosophico duplici cōmentario explanatum: ut si quādo fortuna in uos sæuiat (sæuiet forte nō sperata: ut de me nunc experior) au toris nostri exemplo philosophicis studiis recreemini. Accipite & disciplinam scholarium eidem autori ascriptam: q̄q̄ uel stilus huius se ex felici illa boetiana officina haud prodiisse satis testetur. Accipite & Quintiliani præceptum de officio discipulorum obuiis ulnis (ut aiunt) amplectendum. Demū iuuenile carmen Sulpitii de moribus in mensa seruandis. Erratulis nostris facile parcet spero quicūqꝫ hunc nostrum Boetium cum illis qui hactenus impræssi sunt conferet: si tamē aliqua nō expiabilia inuenerit id exemplari quo usu sumus oro ascribat.

Valete.

Ex calcographia Ioannis Clein alemāni nulli impressoꝛ Lugdunen. secūdi; nono kalēdas Octobris.